BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
23 H
H 1

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu
11-23-H-1

1.2.3 h.4

Digitized by Google

II

72
g
6

HIPPOCRATIS COI
MEDICORUM OMNIUM LONGE PRINCIPIS, OPERA
quæ ad nos extant omnia.

PER [redacted]

MEDICUM PHYSICUM LATINA lingua conſcripta.

INDEX RERUM AD CALCEM OPERIS uniuerſi annexus eſt fœcundiſsimus.

[redacted] [redacted]

BASILEAE, M D XLVI

Cum gratia & priuilegio Imp. Maieſtatis ad annos V

12 23 H 1

...em prohibeo. Sed ſic ſentio, Hippo... ...tum iſtos fu... ...tatus ...t ſicut i... ſua ita in omni... ...cis & uerb... ...ion... ...ſac gra...is clar... ...ant... ...a... datur, & quod potiſsimũ eſt, rectus leg... ...uid ...ra... ...m aſſequutu... nec eſt quod uerear u... ...loſ, uel ...mos, quam... ...uis in cornu exaeutos. Quoque ſciant ... noſi aliquam ...eræ à nobis tranſactæ partem, Habent ... latino Hippo... te librum De aere, aquis, & locis; duplo auctum, & piſi f... or integri...: Habent libri ... uulneribus principi... ...d in Græ... codicibus impreſsis ... Habent librum uerum ... μοχλικόν, ...eſt, Vectiarium, cum ... De oſsib... inſcriptu... ...æ omnia in gra... ... pluribus partim ... tur, partim ... loco poſita, iuſtis locis reſt... ...Q... ...rum ... tiam ut ... Augu...tenſes, medicinæ ... ſos debere ... ita nec ... bit, nec pigebit ... ſpero, ſummum me ... cum Hip... ...ueſtra autoritate tutum, ...ro fauore ... ...

Auguſti... ...um ... ...um ... dec... ...

...tur ... ...ica...m prodiiſſe. V...ete uiri magn...

Marpurg. Heſſ... ...Calend. Septem... bribus. Anno Chriſti,

M. D. XLV.

I[illegible]EX LIBRORVM IN[illegible]

VOL[illegible] C[illegible]TENTORV[illegible]

Hi[illegible]s uit[illegible] Sorano	folio 1	Liber terti[illegible]	[illegible]o
[illegible]pocratis I[illegible]ndum	3	Liber qua[illegible]	228
Lex Hippocratis	4	De affectionibus	245
De arte liber	5	De internis affectionibus	258
De ueteri medicina	10	De uirginum [illegible]	286
De medico	20	De natura mulie[illegible]	287
De decenti ornatu	23	De morbis mulierũ, liber [illegible]mus	309
Præceptiones	27	Liber ſecundus	350
De natura hominis	30	Notha ad finem primi libri de morbis	
De ſalubri diæta, [illegible]lybi	37	mulierum adiecta	383
De genitura	30	De ſterilibus	386
De natura pueri ſeu fœtus		[illegible] morb[illegible]opularibus, lib. I.	397
De carnibus	55	Liber ſecundus	410
De ſeptimeſtri partu	61	Liber tertius	421
De octimeſtri partu	64	Liber quartus	434
De ſuperfœtatione	66	Liber quintus	444
De exſectione fœtus	72	Liber ſextus	455
De dentitione	74	Liber ſeptimus	467
De corporum reſectione	75	De uictus ratione in morb. acut.	489
De corde	ibidem	De iudicationibus	510
De glandulis	78	De diebus iudicatorijs	514
De oſsium natura	81	Aphoriſmi	517
De locis in homine	88	Prænotiones	533
De aere, aquis, & locis	104	Prædictionum, liber primus	542
De flatibus	117	Liber ſecundus	549
De medicamentis purgantibus	125	Coacæ prænotiones	563
De diæta ſiue uictus ratiõe, lib. I.	124	De uulneribus capitis	590
Liber ſecundus	136	Chirurgiæ officina	598
Liber tertius	148	De fracturis	602
De inſomnijs	156	De articulis	621
De alimento	161	De ulceribus	658
De humidorum uſu	164	De fiſtulis	665
De humoribus	167	De Hæmorrhoidibus	667
De morbo ſacro	172	De uiſu	669
De morbis, liber primus	180	Hippocratis epiſtolæ	671
Liber ſecundus	194		

FINIS.

HIPPOCRATIS COI VITA EX SORANO,

Medico Phyſico interprete.

HIPPOCRATES genere Cous fuit, Heraclidæ & Praxitheæ filiæ Phenaretes filius. Ad Herculem autẽ & Aeſculapiũ originem generis ſui referebat, ab alteróq; ſe uigeſimũ, ab altero decimũnonum ſe numerabat. Eius autem genealogiæ Eratoſthenes mẽtionem facit, & Pherecydes, & Apollodorus, Arius item Tarſenſis. Cæterũ parentis ſui Heraclidæ diſcipulus fuit, deinde Herodici, & ut quidã tradunt, Gorgiã Leontinum rhetorem audiuit, & Democritũ philoſophum Abderiten. floruit temporibus Peloponeſiacis, natus (uelut Iſtomachus in primo de Hippocratis ſecta tradit) primo octogeſimę Olympiadis anno. Soranus uero Cous: qui Coorũ bibliothecas perſcrutatus eſt, addit, ſub Abriadæ monarchia, Agriani menſis ſeptima & uiceſima die, in qua etiam uſq; in hũc diem Coos Hippocrati omnia ſacra facere tradit. Porrò quũ in arte medica totóq; diſciplinarũ orbe exercitatiſsimus eſſet, functis uita parentibus, ex patria diſceſsit, ut quidẽ maligne de eo Andreas in eo quẽ de Medicinæ origine ſcripſit libro prodit, propterea quòd publicam Cnidiorũ bibliothecã igne cõcremaſſet. Alij autem eo propoſito eum patriam reliquiſſe dicũt, ut rei medicæ effectus & ſucceſſum per multos locos cognoſceret, & in his uarijs modis exercitaretur. Quemadmodũ uero Soranus Cous narrat, Somnus deus cum per ſomniũ admonuit, quo ſe ad Theſſalorum regionẽ inhabitandam conferret. Cæterum per omnẽ Græciam Medicinæ gloria omnib. admiratiõi fuit, adeo ut etiam à Perdicca Macedonũ rege, qui tabe laborare putabatur, uocatus publice ſit, ad ipſumq; unà cum Euryphõte, qui ipſo ætate maior erat, peruenit, animiq; hũc regis affectũ eſſe certis ſignis deprehendit. Poſt mortem enim Alexãdri parentis, unam ex pellicũ eius numero Phylam nomine Perdiccas deperibat, ad quã quũ rem ipſam Hippocrates detuliſſet, poſtea ex illius cõſpectu omnino illum mutari obſeruauit, atq; ita morbo depulſo regem cõſeruauit. Vocatus eſt & Abderam quo præſens ipſe Democritũ ab inſania liberaret, atq; eo ſanato à tota urbe peſtem depelleret. Quin & in Illyricum plurimasq; barbaras terras peſte ingruente, & illarum gentiũ regibus ipſum ad ſe uocantibus, quũ à legatis ipſorũ qui uenti in illis regionibus uigerẽt, didiciſſet, ipſos re infecta dimiſit. At uero quum prudenti ratiocinatione peſtem in Atticam graſſaturã præuidiſſet, futurũ id prædixit, & tum ciuitatũ, tum diſcipulorũ curam geſſit, intantũq; Græciæ amator fuit, ut quum ipſius nominis celebritas uſq; ad Perſas diuulgaretur, atq; ea gratia ab Artaxerxe per Hiſtanidem Helleſponti præfectũ, magnis muneribus & precibus ut ad ipſum ueniret inuitaretur, ob honeſtatẽ, argentiq; cõtemptum, ac Græciæ amorẽ, regi id denegarit, quemadmodũ & hoc ex epiſtola eius ad illum manifeſte oſtẽditur. Propriam porrò patriam liberauit, quũ Athenienſes ei bellũ illaturi eſſent, Theſſalis ad auxiliũ ferendũ rogatis. Quapropter ſplendidos honores apud Coos cõſequutus eſt: imò & apud Theſſalos Argiuosq; & Athenięſes, qui eum Eleuſinijs ſacris ſecundũ ab Hercule publice initiarũt,

& ciuẽ conſcripſerunt, atq; in P[illegible]taneo alimẽta tum ipſi, tum p[illegible] eius dederunt. Libe[illegible]ioſe ſtudioſos artem edocuit, decenti iureiurãdo prius [illegible]. V[illegible] functus eſt apud Lariſſæ[illegible] quãdo & Democritus obijſſe traditur, atq; alij quidẽ nonageſimo ætatis [illegible]nno, alij octogeſimo quinto, alij centeſimo quarto, quidã uero cẽteſimo [illegible] deceſsiſſe trãdunt. Sepultus autem eſt inter Gyrtonẽ & Lariſſam, ubi uſq; in hũc diem monumentũ eius cernitur, in quo ſanè ad multũ tempus examen apum mellificantium erat, quo melle ad infantum oris ulcuſcula iuxta tumulum illito, nutrices ea facile perſanabant. Porrò in multis imaginib. uelato capite pingitur, ut quidam aiũt pileo, quod nobilitatis ſignũ eſt: nam hoc modo etiam Vlyſſes Pileatus cernitur: Alij autem pallio uelatũ dicunt, atq; ex his aliqui decoris gratia id fieri aſſerunt, quãdoquidem caluus erat: aliqui uero ob capitis imbecillitatẽ id fieri perhibẽt, aliqui autẽ ſignificanter id ab eo factũ uolunt, nimirũ quod principem rationalis animæ ſedem probe munitã & contectam eſſe oporteat. Alij ſignum peregrinationes amantis eſſe ferunt: alij uero rurſus obſcuritatem ſcriptorũ ipſius per hoc ſignificari cõtendunt. Alij poſtremũ in teſtificationẽ id fieri uolũt, quòd etiam ſanitatis tẽpore ea quæ lædere poſſunt cauere debeamus. Quanquam quidam affirment, quòd in adminiſtratione rerum gerendarũ, nequid à circumfluo pallio manus ipſius impedirẽtur, idipſum complicatũ in caput reijcere cõſueuerit. Cæterũ de ſcriptis ipſius multa diſſenſio eſt, quare fit ut quum alia alij opinentur, nõ facile ſit de ipſis certum quid pronunciare, ob multas præſertim cauſſas quæ iudicij certitudinẽ obfuſcant: uelut eſt primum quidem cognomen. Secundo quòd dictionis characterẽ poſsibile ſit ſeruare. Tertio quòd unus & idem modo robuſtiore, modo remiſsiore dictione per ætatẽ utatur: neq; deſunt etiam aliæ præter has cauſſas, ſi referre libeat. Pecuniarum autem penitus contemptor fuit, moribusq; ſanctis, ac Græcorũ amator, quare etiam gentiles ſuos ſumma diligentia curauit, adeò ut à peſte omnes ipſorũ ciuitates liberarit, quemadmodũ ſupra dixi. Vnde & ſplendidos honores nõ apud Coos tantum, ſed & apud Argiuos & Athenienſes eſt cõſequutus. Filios à morte reliquit duos, Theſſalum & Draconem, diſcipulorum uero magnũ numerum. Clariſsimi uero ipſius filij fuiſſe perhibentur.

HIPPOCRATIS COI IVSIVRANDVM

dico Phyſico interpre...

APOLLINEM medicum, & Aeſculapiũ, Hygeamq́; ac Panaceam iuro, deosq́; omnes itẽq; deas teſtes facio, me hoc iuſiurandum, & hanc cõteſtationem conſcriptã pro uiribus & iudicio meo integrè ſeruaturũ eſſe. Præceptorem ſanè qui me hanc edocuit artem, parentum loco habiturũ, uitam cõmunicaturum, eaq́; quibus opus habuerit impertiturũ: eos item qui ex eo nati ſunt pro fratribus maſculis iudicaturũ, artẽq; hãc ſi diſcere uoluerint, abſq; mercede & pacto edocturũ: præceptionũ, ac auditionũ, reliquaq́; totius diſciplinæ participes facturum, tum meos, tum præceptoris mei filios, imò & diſcipulos qui mihi ſcripto cauerint, & medico iureiurando addicti fuerint, alij uero præter hos nulli. Cæterum quod ad ægros attinet ſanandos, diætam ipſis cõſtituam pro facultate & iudicio meo cõmodam, omneq́; detrimentũ & iniuriã ab eis prohibebo, Neq; uero ullius preces apud me adeò ualidæ fuerint, ut cuipiam uenenũ ſim propinaturus, neq; etiã ad hãc rem cõſilium dabo, Similiter aũt neq; mulieri talum uuluæ ſubditiciũ, ad corrũpendum conceptũ, uel fœtum dabo. Porrò præterea & ſanctè uitam & artem meam conſeruabo. Nec uero calculo laborãtes ſecabo, ſed uiris chirurgiæ operarijs eius rei faciendæ locum dabo. In quaſcũq; autẽ domos ingrediar, ob utilitatem ægrotantium intrabo, ab omniq; iniuria uoluntaria inferẽda, & corruptione cum alia, tum præſertim operũ uenereorum abſtinebo, ſiue muliebria, ſiue uirilia, liberorum'ue hominũ aut ſeruorum corpora mihi cõtigerint curanda. Quæcunq; uero inter curandũ uidero aut audiero, imò etiam ad medicandum non adhibitus, in cõmuni hominum uita cognouero, ea ſiquidem efferre non cõtulerit, tacebo: & tanquã arcana apud me cõtinebo: Hoc igitur iuſiurãdum mihi integrè ſeruanti, & non confundenti, cõtingat & uita & arte feliciter frui, & apud omnes homines in perpetuum gloriam meam celebrari. Tranſgredienti autem & peieranti, his contraria eueniant.

HIPPOCRATIS COI LEX,

[illegible] MEDICO

Phy[illegible]ico interprete.

MEDICINA omnium artiũ præclariſsi[illegible]erũ propter ignorantiam eorum qui eam exercẽt, & ob uulgi ruditatem, quòd tales pro medicis iudicãt & habet, iam eò res deuenit, ut omniũ artium lõgè uiliſsima cenſeatur. At uero hoc peccatũ ob hanc potiſsimũ cauſſam mihi cõmitti uidetur. Soli namq; Medicinæ nulla pœna in rebus publicis ſtatuta eſt, præterquã ignominiæ, uerũ hæc ipſa non afficit, neq; cõtingit eos qui ex cõpoſito perſonam ipſius induerunt, Simillimi enim huiuſmodi Medici ſunt perſonis quæ in tragœdijs introducũtur. Quemadmodum enim illi figuram quidem & habitũ ac perſonam eorũ quos referũt habent, illi ipſi autem uerè non ſunt, Sic & Medici famá quidem & nomine multi, re autẽ & opere ualde pauci. Quiſquis enim Medicinæ ſcientiam ſibi uere cõparare uolet, eũ his ducibus uoti ſui cõpotem fieri oportet, Natura, Doctrina, Loco ſtudijs apto, Inſtitutione à puero, Induſtria, & Tempore. Primũ quidem igitur omniũ Natura opus eſt. Natura enim repugnãte, irrita omnia fiunt. Si uero natura ad optima uiam demonſtret, artis Doctrina facile cõtingit, quam ſanè cũ prudentia ſibi cõparare oportet, ita ut à puero inſtitutio accedat, atq; id in Loco à natura ad diſciplinã apto. Amplius autẽ & Induſtriã adhibere oportet: eamq; ad multum omnino tempus, quo diſciplina ipſa inſita, feliciter & cũ profectu fructus ſuos producat. Qualis enim eorũ quæ terra producit cõſideratio eſt, eiuſmodi etiam diſciplinæ Medicinæ per omnia ſimiliter exiſtit. Natura enim noſtra, uelut ager eſt, dogmáta præceptorũ, uelut ſemina ſunt. Inſtitutiõ i à puero cũ eo cõuenit, quòd opportuno tẽporé ſemina in aruũ cadere oportet. Locus autem in quo diſciplina cõtingit, eſt uelut ambiens aer, à quo è terra naſcẽtibus nutrimentũ accedit. Induſtria autẽ, cultura eſt. Tempus poſtremũ hæc omnia corroborat, ut perfectè enutriantur. His igitur ad artem medicam allatis, & uera ipſius cognitione comparata, tandem per urbes obambulando, nõ ſermone tantum ſed & opere medicos haberi conuenit. Imperitia uero malus theſaurus eſt & infelices opes his qui eam repoſitam habẽt, & inſomniũ, aut potius ſomnium diurnum, & maxime uerum, alacritatis fiduciæq; ac ueræ exultationis expers, timiditatisq; & audaciæ nutrix. Timiditas equidem impotentiã, Audacia uero Ignorantiam artis ſignificat. Duo enim ſunt, Scientia & Opinio, quarum altera quidem ſcire facit, altera uero ignorare. Cæterum res ſacræ ſacris hominibus demonſtrantur, prophanis id fas non eſt, prius quàm ſcientiæ orgijs initientur.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE ARTE, IANO MEDICO PHYSICO INTERPRETE.

SVNT quidam qui artẽ putant, reliquas artes turpiter
inceſſendo dehoneſtare, atq; id quidem ueluti putãt
non trãſigunt, ut ego ſanè aſſero, ſed propriã cogni-
tionẽ ac ſcientiam ambitioſe oſtẽtant. Mihi uero in-
uenire aliquid eorũ quæ nõdum inuẽta ſunt, quod i-
pſum notum quàm occultũ eſſe præſtet, ſcientiæ uo-
tum ac opus eſſe uidetur, Similiterq́; & ſemiperfecta
ad finẽ perducere & abſoluere. At uero uerborũ in-
honeſtorum arte ad ea quæ ab alijs inuenta ſunt con
fundenda, promptũ eſſe, nihil quidem corrigendo: eorũ uero qui aliquid ſciũt
inuenta apud ignaros calumniando, non ſanè ſciẽtiæ uotum aut ôpus eſſe ui
detur: ſed proditio magis naturæ ſuæ, aut ignorãtia artis. Solis enim artis igna
ris hoc ipſum factum cõuenit, qui cõtentioſè quidem geſtiunt ac conãtur, ne-
quaquã uero poſſunt maliciei ſufficere, ad hoc ut aliorum opera quæ quidẽ re-
cta ſunt, calũnientur, quæ uero nõ recta ſunt, reprehẽdant. Eos quidem igitur
qui in alias artes hoc modo irruunt, quibus hæ curæ ſunt, quorũq́; id intereſt,
& præſtare hoc poſſunt, prohibeant. Præſens uero ſermo his qui medicinam
eo modo inuadunt aduerſabitur, cõfidens quidẽ & animatus propter uilita-
tem eorũ quos inſectatur: copioſus uero ob artẽ, qua præſtat & auxiliatur: po
tens autẽ ob ſapientiã, qua eſt eruditus. In uniuerſum itaq; nulla uidetur mihi
ars eſſe quæ nõ exiſtat. abſurdũ enim eſt aliquid eſſe putare quod nõ eſt, quo-
niam eorũ quæ nõ ſunt, quá nam ſubſtantia cõſpecta aliquis denũciare poſsit
quòd ſint? Si enim nõ exiſtentia uidere non datur, quẽadmodũ exiſtẽtia, haud
equidem ſcio quomodo quis mẽte cõcipere queat ea quæ nõ ſunt, quemadmo
dum ea quæ ſunt, quæ certe oculis uidere eſt, mẽteq́; intelligere quòd ſunt. ue-
rum ut ea nec uideas nec intelligas, nõ ſimiliter cõtingere poteſt. Sed exiſtẽtia
quidẽ ſemper uidentur ac cognoſcũtur: nõ exiſtẽtia autem, neq; uidẽtur neq;
cognoſcũtur. Cognoſcũtur itaq; demõſtratis iam artibus, & nulla eſt ars quæ
nõ ex ſpecie quadã rerũ uideat, arbitrorq́; ſanè ego etiã nomina artib. ex ſpecie-
bus accipi & imponi. Abſurdũ enim eſt exiſtimare ex nominibus ſpecies rerũ
germinare & prouenire, Immo etiã impoſsibile exiſtit. Nomina enim lege qua
dam naturæ indita ſunt, Species autẽ rerum non lege ſancitæ ſunt, ſed naturæ
germina exiſtũt, atq; hæc quidẽ ſi quis ex prædictis non ad plenũ intelligat, in
alijs ſermonib. fortaſsis clarius edocebitur. De Medicina uero, utpote de qua
hic inſtitutus eſt ſermo, claram demonſtrationẽ faciam, & primũ ſanè definiã
quod ſentio, Medicinã eſſe morbos ab ægris in totũ tollere, & morborũ uehe-
mentes impetus obtũdere, & eorũ qui à morbis uicti ſunt curationẽ nõ aggre
di, quum id in confeſſo ſit, quòd Medicina tales ſanare non poſsit. Quomodo
igitur hæc Medicina faciat, & quali omnino facultate præſtet, de hoc iam reli-

quum ſermonem inſtituam. Cæterũ in artis demõſtratione ſimul etiã ſermones illorũ qui eam dehoneſtare [illegible] atenus quiſq; eorũ ſibi quid trãſegiſſe uiſu[illegible] uellam. [illegible] itaq; ſermonis hoc erit, cui omnes aſſenſuros ſcio. [illegible] quidem aliqui à medicina curati ſanitati reſtituũtur, cõfitentur, Quòd uero nõ omnes, ob hoc iam ars ipſa uituperatur: a[illegible] eam peius inceſſunt, q hi qui à morbis apprehenduntur, eosq; euadũt, fort[illegible]æ ope euadant, & non auxilio ipſius artis. Ego uero non priuabo quidem ipſe fortunam tanquam nihil operæprecij faciat, puto enim morbis qui male curãtur ut plurimum infortuniũ accedere: qui uero bene, eos bonã fortunã nanciſci. Poſtea uero interrogo: quomodo poſsibile eſt ſanatos aliud q̃ artẽ cauſari, ſiquidẽ eius uſu & miniſterio ſunt ſanati? Nudã enim fortunæ ſpeciem eos reſpicere ac ſequi noluiſſe, ex hoc apparet, quòd ſeipſos arti cõcrediderunt. quare à gratia fortunæ referẽda liberi ſunt: ab ea uero quæ arti debetur minime ſe uẽdicare poſſunt, quo minus ei ſanitatẽ acceptũ ferãt. In hoc enim quod ſe ei cõmiſerunt ac cõcrediderunt, palàm eſt ipſos ſpeciẽ eius eſſe cõtemplatos, Vim uero eius patrato opere cognouerunt. Dicet ſanè hic aduerſarius, quòd multi iam ægri etiã citra medicorum uſum ſint ſanati: & ego id dicentibus credo. Videtur autem mihi omnino fieri poſſe, ut & qui medicis non uſi ſunt, in medicinã inciderint, non tamen ut ſcierint quod in ipſa rectũ fuerit, & quod nõ rectum: alioqui contigiſſet ut ſeipſos eodẽ penitus modo curaſſent, quo curati fuiſſent, ſi medicos adhibuiſſent. & hoc tandem magnũ ſignum eſt ſubſtantiæ ipſius artis, Nempe Artem eſſe, & quidem magnã, quando ſanè etiã hi qui eam eſſe non putant, per ipſam ſeruati apparent. Valde enim neceſſarium eſt noſſe, eos qui medicis etiam nõ ſunt uſi, ſi ægrotauerunt & cõualuerunt, quòd aut facientes aliquid, aut nõ facientes ſanati ſunt. Aut enim inedia, aut edacitate, aut uberiore potu, aut ſiti, aut balneis, aut illuuie, aut laboribus, aut quiete, aut ſomnis, aut uigilia, aut his omnibus promiſcue utentes, conualuerunt. Et ſanè propterea quòd opem ſenſerunt, ualde neceſſarium eſt ipſos noſſe, quòd fuerit aliquid quòd opem tulerit. Et rurſus ſi quid detrimenti acceperũt, neceſſe eſt & detrimẽtum noſſe, & quòd fuerit aliquid quod damnũ dedit ac læſit. Non enim quiuis cognoſcere poteſt ea quæ cõmoditate & detrimento ſunt diſparata. Si igitur is qui ægrotauit, ſiue laudare ſiue uituperare nouerit quid ex diæta, per quã conualuit, omnia hæc Medicinæ eſſe cõperiet, & ſunt nihil minus ea quæ damno fuerũt, quàm ea quæ opem tulerunt, in teſtimoniũ arti, quod Ars ipſa ſit. Quæ enim profuerunt, ob rectum uſum profuerũt, Quæ uero nocuerũt, ob id quod non recte uſurpata ſunt, nocuerũt. Atqui ubi rectum, & non rectum, utrunq; ſuum finem habet, quomodo quis hoc artẽ eſſe neget? Hoc enim ego artis expers eſſe dico, ubi neq; rectũ neq; non rectum aliquid exiſtit. Vbi uero utrũq; horum ineſt, quomodo hoc nõ artis opus, ſed potius inartificialitatis exiſtat? Amplius autẽ ſi ex pharmacis purgãtibus, & aluũ ſiſtentibus ſolũ, tum Medicina, tum Medici ſanationẽ facerẽt, infirmus ſanè ſermo meus meritò iudicaretur. Nunc uero hi qui inter medicos maxime laudati ſunt, & diæta, & alijs medicaminũ formis ſanant, quas ne idiota quidem artis ignarus ſi audiat, nedum Medicus, artis eſſe negare queat. Vbi igitur nihil neq; in ipſis bonis medicis, neq; in arte medica inutile eſt, Sed in plurimis eorum quæ ex terra naſcuntur,

&

& eorum etiam quæ fiũt, ſpecies & formæ inſunt medelarũ & pharmacorum: non eſt quod amplius aliquis eorũ qui ſine medico cõualuerunt, caſum ſpontaneũ uero ſermone uehere poſsit tanquã cauſam ſuæ ſanationis. Spõtaneum equidẽ nihil eſſe adparet ac deprehẽditur. Omne enim quod fit, propter quid fieri cõperitur: [illegible]iam in ſingulis adeò propter quid fieri uidetur, Spontaneum uero nullam ſubſtantiam habere cõperitur, ſed nudum tantum nomen. Medicina autẽ tum ex his quæ propter quid de induſtria excogitata ſunt, eſſe adparet, tum ſubſtantiam amplius habere conſpicitur. Quare his quidem qui fortunæ ſanitatem acceptum ferũt, artiq; derogant, hæc quæ dixi reſpondere quis poſsit. Cæterum eos qui ob morientiũ calamitatem, artem demoliri contendunt, miror quánam memorabili ratione cõmoti, Intemperãtiam quidem morientium cauſſam mortis nõ ſtatuunt, Scientiam uero eorum qui medicinam exercent, accuſant: tanquã ſanè Medici quidem ea quæ non conueniant imperare poſsint, Aegri uero quæ imperata ſunt tranſgredi nõ poſsint. Atqui longe magis rationi conſentaneum eſt, ægros non poſſe facere quæ imperantur, quàm medicos non cõuenientia iubere. Medici namq; ſana mente ſanoq; corpore rem aggredientes, & præſentia cõſiderant, & de præteritis ſimiliter iuxta præſentia ratiocinantur, intantũ etiam ut aliquando palàm gloriari ſoleant ægri, ſe illorũ opera ſanitati reſtitutos eſſe. Aegri uero neq; qua parte laborẽt, neq; ob quam cauſſam laborẽt, neq; quid ex præſentibus futurũ ſit, neq; quid ex horum ſimilibus fiet ſcientes, medici imperio ſubiacẽt, dolentes quidem ob præſentia, timẽtes autem futura: & pleni quidem morbo, inanes autem ciborum, ea quæ morbo grata ſunt, q̃ quæ ad ſanitatẽ faciunt aſſumere malũt, mori quidem nõ amantes, ſed tolerare tamen nõ potentes. Hoc modo autem affectos, utrũ ueriſimilius eſt, hos à medicis imperata facere, an alia facere quæ medici nõ iuſſerũt? aut medicos tales quales ſuperiori ſermone declaraui, nõ conuenientia imperare? Nónne multo magis hos quidem quæ cõueniant iubere? illos autẽ temere & impotenter nolle obedire? atq; ſic inobediẽtes in mortẽ incidere? Quæ ſanè qui nõ recte cõſiderãt, cauſſas ad hos qui inculpabiles ſunt, referunt: eos uero qui maxime accuſandi ſunt, à culpa liberãt & defendũt. Porrò ſunt item quidam qui ob eos qui uictis à morbis curã adhibere nolunt, medicinam ipſam reprehendunt, dicũtq; quòd morbi quos ſanare aggrediuntur illi, per ſeipſos fuiſſent ſanati, Qui uero auxilio opus habent, eos non contingunt. Oportebat autem inquiũt, ſiquidem ars erat, omnibus æquè morbis ſanitatem afferre. Qui igitur hæc dicunt, ſi medicis indignarẽtur, quòd ipſorum talia dicentiũ, non ut delirantiũ curam habeant, meritò ſanè ſuccenſuerint magis, quàm quòd illa reprehẽdunt. Si quis enim ab arte potẽtiam in ea quæ non profitetur, aut à natura facultatẽ in ea ad quæ nata nõ eſt, exigat: is ignorat inſaniam dementiæ potius quàm ignorantiæ cõuenire. Quorũ enim inſtrumentorũ ſiue naturæ, ſiue artium facultatẽ obtinemus, per ea ſanè opifices eſſe poſſumus, per alia uero minime licet. quum igitur homo morbo afficitur qui uehementior eſt quàm medicinæ inſtrumẽta, ne ſperare quidem oportet ut à medicina exuperetur. Exẽpli enim gratia, Interea quæ in medicina urẽdi uim habẽt, ignis extreme urit, uerũ eo minus etiã alia multa. An uero ex eis præſtãtiora leuiores morbos curare nõ poſsint nondũ ſatis cõſtat, ualẽtiſsimos aũt morbos

potentiſsima etiam inſtrumẽta curare nõ poſſe, quomodo non ſit manifeſtũ? Quæ enim ignis non efficit, quomodo ea quæ ab illo nõ ſunt domita nõ oſtendant, quòd a[illegible] arte opus habeãt, & nõ ea in qua ignis inſtrumentũ exiſtit? Idẽ ſentio & de alijs inſtrumentis quæcunq; medicinæ opus adiuuant, quorũ omnium ſingulatim ſucceſſum ſi nõ aſſequitur Medicus, uir[illegible]ctionis accuſare oportet, mea quidẽ ſententia, nõ ipſam artem. Qui igitur eos reprehendũt qui uictis à morbo manũ adhibere recuſant, hortantur etiã ut ea quæ non conueniunt attingãt, nõ minus quàm ea quæ cõtingere intereſt artis, quod quũ faciũt, his quidem qui nomine medici ſunt admirationi ſunt, ab his uero qui arte præſtant deridentur. Nec uero adeò deſipientes huius artis experti ſunt: neq; uituperatoribus neq; laudatoribus indigent, ſed ratione, ad quam ſanè actiones opificum abſolutæ, plenæ ſunt, & quæ ab ea deſtitutæ, mancæ. Amplius uero etiam defectus aliquos quidem opificibus imputare oportet, aliquos uero ipſis operibus. Quæ quidem igitur ad alias artes pertinẽt aliud tempus, aliumq; ſermonem requirũt, Quæ uero ad medicinã, qualia ſunt, & quomodo iudicanda, partim quidem ſuperiori ſermone oſtendimus, partim uero præſenti oratione docebimus. Sunt enim his qui hanc artem probe norũt, morbi partim non in obſcuro poſiti, et nõ multi: partim nõ in manifeſto loco hærẽtes, & multi ſunt. Qui enim ad interna uertũtur, in obſcuro ſiti ſunt, Qui uero ad ſuperficiẽ corporis erumpunt aut tumeſcũt, manifeſti ſunt. exhibent enim ſeſe ut tum uiſu, tum tactu, & ſoliditas & humiditas ipſorũ percipiatur, & qui calidi ſint quiq; frigidi ſentiatur, qui ſanè ſingulorum aut præſentia aut abſentia tales exiſtunt. atq; horum quidem omniũ in omnib. certas ac infallibiles medelas eſſe oportet, nõ ob id quòd faciles ſint, ſed quòd certo inuento cõſtent, Neq; uero à quibusuis uolentibus inueniũtur, ſed ab his qui uolũt itemq; poſſunt. poſſunt autem quibus tum diſciplina non eminus ſed propè & largiter cõtigit, tum natura nõ infelix liberaliter acceſsit. Ad manifeſtos quidem igitur morbos hoc modo artem diuite facultate præditã eſſe oportet, Neq; uero ad minus manifeſtos eam inopem ac dubiam hærere conuenit. Sunt autẽ morbi minus aperti, quiq; ad os, quiq; ad uentriculũ ſunt cõuerſi. Habet autẽ corpus non unũ uentriculũ ſed plures, Duo enim ſunt qui cibum ſuſcipiunt & demittũt, alijq; præter hos plures, quos norunt hi quibus hæc res curæ fuit. Quæcunq; enim mẽbra carnem in orbẽ circũſitam habẽt, quã muſculum adpellãt, ea omnia uentriculũ habent. Omne enim incõcretum & quod nõ coaluit, ſiue pellicula ſiue carne cõtegatur, cauum eſt. Impletur autẽ dum ſanũ eſt flatu, dum ægrotat ſanie. Habẽt itaq; brachia talẽ carnẽ, habent & fœmora, habẽt ſuræ. Quin & in macilẽtis & excarnib. partibus eiuſmodi caro ineſt, ſimiliter ut in carnoſis eſſe demõſtratum eſt. Nam & qui thorax appellatur, in quo hepar continetur, & capitis circulus, in quo cerebrum cõcluditur: ipſumq; adeo dorſum, ad quod pulmo uergit, horũ membrorũ nullum eſt quod nõ & ipſum uacuũ ſit, ac multis ſegmẽtis plenũ ac quaſi diſcriminatũ exiſtat, quæ parũ abeſt ut uaſa exiſtant, quorum tamen aliqua habentẽ lædũt, aliqua uero etiã proſunt. Præter hæc autẽ & uenæ multæ, & nerui nõ in carne ſublimes, ſed ad ipſa oſſa producti ligamentũ ſunt articulorum: ipſi etiam articuli in quibus oſsium quæ mouẽtur cõmiſſuræ inuoluuntur, & horũ nullum eſt quod nõ ſubſpumoſum ſit, & circa ſe forulos habeat

beat, quos ſanies prodit, quæ deductis ipſis, multa & magno multorũ mœro-
re egreditur. Ex prædictis itaq; omnibus nullum eſt quod oculis conſpicienti
uidere ac cognoſcere cõtingit, quapropter etiam obſcura mihi appellata ſunt:
& ab arte quoq; obſcura eſſe iudicata ſunt, non tamen quod obſcura perma-
neant & nos uincant; ſed quantum poſsibile eſt cognoſcantur & ſuperentur:
poſsibile autem eſt quantũ ægrorum naturæ ad conſiderandum conferunt, &
quantum eorũ qui perſcrutaturi ſunt naturæ ad perſcrutandũ aptæ ſunt. Cum
multo enim labore, & non modico tẽpore præ oculis uidentur & cognoſcun-
tur. Quæcunq; enim oculorum cõſpectum effugiunt, ea mẽtis oculis obtinen
tur & ſuperantur. Quæcũq; uero ob id quòd nõ ſtatim cognoſcantur ægri ma
la perpetiuntur, ea non ad medicos curãtes ipſos, tanquã ad ipſorum autores
referenda ſunt, ſed ad naturam ipſius ægri, itidemq; ipſius morbi. Medicus e-
nim quum nõ poſsit malum neq; uiſu aſſequi, neq; audiendo ex aliorum nar-
rationib. cognoſcere, ratiocinatione ipſum perſequitur. Etenim ipſi quoq; æ-
gri qui obſcuro morbo laborãt, ſi conentur medicis de morbis ſuis narrare, ex
opiniõe magis ꝙ ſcientia narrãt. Nã ſi ſciuiſſent, in ipſos ſanè medicos nõ inci
diſſent, quũ eiuſdẽ ſciẽtiæ ſit morborũ cauſſas noſſe, & morbos ipſos omnib.
medicamẽtis quæ augeſcere morbũ prohibẽt, curare poſſe. Quãdo igitur neq;
ex ægri narrationib. ad infallibilẽ certitudinẽ peruenire poſsit, aliò certe reſpi-
cere medicũ neceſſe eſt. Quare huius tarditatis nõ ars ipſa, ſed corporũ natura
cauſſa exiſtit. Hæc enim malũ ſentiẽs, mederi magnopere geſtit, cõſiderans ta-
men ne temeritate magis ꝙ cõſilio, & ut facilitate magis q̃ uiolentia medeatur.
Medicus uero ſi quidẽ ſufficerit ad cognoſcendũ, ſufficiet etiam ad ſanãdum.
Si uero is in quo morbus cognoſcitur, ſuperetur, ob id ſanè quòd ſerius medi-
cum acceſsit, aut ob morbi celeritatẽ peribit. Si enim ex æquo proceſſerit mor-
bus cum medicina, uelocior nõ eſt. Si uero præoccupa[…]erit, uelocior omnino
exiſtit. præoccupat autẽ tum propter corporum angu[…] in qua nõ in con-
ſpicuo inhabitant morbi, tum propter ægrorũ negli[…]. Differunt enim
& cunctantur, atq; ubi iam à morbis ipſis apprehen[…]um demum cura-
ri uolunt ac expetunt. Quare artis potentiam magi[…]ito admiremur, ſi
quem ex clandeſtino morbo ægrũ reſtituat, quàm ſi[…]ſibilibus & deſpe-
ratis opem ferre moliatur. Nequaquã uero in ulla aliqua iam inuentarum arti-
um tale quiddam ineſt, Sed quæ ex eis igne opificiũ exercent, igne non præſen
te, ocioſæ ſunt. Vbi uero illum contigerunt, operoſæ. Quæ item tractabili re-
rum materia artem ſuã exercent, ueluti aliæ quidem lignis, aliæ corijs, aliæ ſcul
pendo tum ære, tum ferro, alijsq; ſimilibus rebus earum quàm plurimæ. Ope-
ra porrò quæ ex hac materia, & cum huius materiæ inſtrumentis fiunt, tametſi
facile retractari ac corrigi poſsint, tamen non magis uelocitate quàm uelut de-
cet perficiuntur, neq; defunctorie tranſsiliũtur, uerum ſi quod inſtrumentum
deſit, interim quieſcũt, quanquã etiam illis cunctatio & tarditas ad opus com-
modius abſoluendum impedimento ſit, Attamen opus laudatur & præfertur.
Medicina uero aliquibus quidem ex ſuppuratione thoracis, aliquibus uero iu
xta hepar & rhenes, alijs autem per omnes corporis uentriculos ægrotanti-
bus, eorum omnium inſpiciendi potẽtia priuata eſt: quod ipſum apud omnes
in confeſſo exiſtit, alias tamen facultates coadiutrices adinuenit, Vocis nimi-
rum

rum claritatē & tarditatē, itemq́; fluxiones quæ ſingulis locis per quos exitus eis dantur, deſtillare cōſueuerunt. quarū modo odores, modo colores, deinde etiam pōderatam tenuitatem ac craſsitiem obſeruat, ex eisq́; ſigna tum eorum quæ ægri iam perpetiūtur, tum quæ perpeti poſsint, colligit. Quum uero hæc ſignificationē de ſe præbeant, neq; ipſa natura uoluntaria d' mittat, uires amplius ac neceſsitates medicina ipſa inuenit, quibus natura coacta indemnis tamen cōcedat. Natura autē ſtimulata & impulſa, artis peritis quæ facienda ſunt demōſtrat. Cogit autem partim coalitū in nobis calorem, pituitā per ciborum ac potuum acrimoniā diffundere, quo intelligat quid ſibi uiſum ſit de illis, quæ ut uiderētur ipſa machinata eſt: partim uero ſpiritū uelut delatorem, tum uijs arduis, tū curſibus accuſare ac prodere cogit. Quin & ſudores per prędicta ducens ac excludens, humorum calidorum exhalationem perficit. Sunt præterea quæ per ueſicam pergreſſa magis morbum oſtendere poſſunt, q̄ quæ per carnem exhalarūt, Inuenit igitur & tales potiones itēq́; cibos, qui calidiores aliàs calefacientib. exiſtentes, illaq́; & eliquāt, & profluere faciunt, quæ ſanè nō profluxiſſent ſi nō hoc modo tractata fuiſſent. Alia itaq; ex alijs, & alia per alia prodeunt, quæ corpus pergreſſa morbum ipſum produnt, ut nihil miri ſit ipſis ſerius fidē haberi, & medendi conatus ac aggreſsiones tardiores eſſe, quū ſic per peregrinas interpretationes ad medendi ſciētiam ac cognitionem medici perueniant ac erudiātur. Quòd igitur & rationes in ſeipſa plenas & ad ferendū auxiliū abūdantes habeat medicina, & quòd morbis qui corrigi nō poſſunt merito auxiliares manus negat, aut ſi fortè opem ferre molita eſt, citra culpam eam exhibet, id ipſum tum iam habitus ſermo manifeſtū facit, tum etiam artis peritorū demōſtrationes palàm documentū præbent, quas ſanè ex operibus iucūdius q̄ ex ſermonibus oſtendunt: utpote qui dicendo nō magnopere exercitati, multitudini fidē ſinceriorē ex his quæ uideat q̄ quæ audiat facere malint.

HIPP RATIS COI LIBER DE RI MEDICINA, IANO ...
Medico Phyſico interprete.

QVICVNQVE de medicina dicere aut ſcribere aggreſsi, dicēdi ſcopum ſibijpſis ac fundamētum ſuppoſuerūt, calidū aut frigidum, aut humidū aut ſiccum, aut aliud quodcūq; uoluerint, rem in cōpendium cōtrahentes, principiū cauſſæ, tum morborū, tum mortis, hominibus omnibus idem, unū aut duo proponentes, hi in multis quidem quæ dicūt manifeſtò erraſſe deprehēduntur. Iuſtior autem querela eſt de arte, qua omnes in maximis utuntur, & bonos artifices maxime colūt. Sūt autem opifices alij uiles, alij longe præſtātes, qđ ſanè ſi nō eſſet omnino medicina, neq; in ipſa obſeruationes eſſent, neq; quicq̄ inuentorū, non utiq; extaret, ſed omnes æqualiter eius ignari et inexperti eſſent, et per fortunā omnes ægrotorū res gubernarētur. Nunc uero res nō ſic ſe habet, ſed quemadmodū aliarū omnium artiū opifices multū inter ſe differūt, tū manu, tū mente, ſic etiā in medicina. Quapropter nō cēſeo ego ipſam inani fundamēto indigere, uelut obſcura & dubia,

de quibus ſi quis dicere conetur, neceſſe eſt fundamento uti. Velut ſi quis de
ſublimibus in aere rebus, aut de ſubterraneis dicat, & quomodo habeant ſciat,
tamen neq; dicenti, neq; audiētibus manifeſtū ſatis fuerit uerane ſint an ſecus,
Neq; enim eſt ad, quod quis ſe cōferat, cuiq́; innitatur ut ueritatem cognoſcat.
Medicina autē iam ab antiquo exiſtit, & principiū & uia inuenta, per quam in
uenta & multa & probe habentia cōperta ſunt, per multū adeò tempus, & reli
qua deinceps inueniētur, ſi quis ſufficiens ſit, & iam inuentorū gnarus, ex his
ad perquirendum procedat. Quicūq; uero his reiectis ac omnibus reprobatis,
alia uia aliaq́; forma inquirere conatur, & quid inueniſſe gloriatur, falſus eſt &
fallitur. Impoſsibile enim id eſt, uerū ob quas neceſsitates impoſsibile ſit, ego
demonſtrare conabor, docens ac demōſtrans quòd ars exiſtat. Ex hoc autē pa
làm fiet, impoſsibile eſſe aliquo alio modo inueniri. Videtur autem mihi maxi
me, de hac arte dicturū oportere uulgo ac plebeis hominib. nota dicere, Neq;
enim de alio quopiā, neq; quærere neq; dicere cōuenit, q̄ de affectiōib. ex qui-
bus illi ipſi ægrotant. Ipſos quidem igitur ſuas ipſorum affectiones cōdiſcere,
quomodo fiunt ac deſinūt, & quibus occaſionibus augeſcūt ac deficiūt, quum
idiotæ ſint non eſt facile, uerū ab alio inuētas ac proditas, procliue. Nihil enim
libentius quiſq; recordatur quàm quæ ſibiipſi accidiſſe audit. Si quis autē idio
tarum ſententia deſtituetur, & audientes non afficiet, ille etiam ueritatis cōpos
non fiet, & propterea neq; fundamēto neq; ſcopo opus habet. Etenim Ars me
dica neq; inuenta ab initio fuiſſet, neq; quæſita, Nihil enim ea opus erat ægro-
tis hominibus, ſi eadem diæta uterētur, & aſſumerēt quæ ſani edunt ac bibūt,
imò etiā alterius diætæ uſus eis profuiſſet, ſi non alia fuiſſent his meliora. Nūc
autē ipſa neceſsitas homines coegit Medicinā inquirere ac inuenire. Quoniā
ægrotis eadem in cibo aſſumentibus quæ ſani ſolent, non fuit utile, uelut neq;
nunc utile exiſtit. Quin ut rem altius expendamus, neq; ipſam ſanorū diætam
ac alimoniā qua nunc utuntur, inuentā fuiſſe cenſeo, ſi ſuffeciſſet homini idem
cibus ac potus, qui boui ac equo, & omnib. aliis præter hominē, ueluti ſunt ex
terra naſcentia, fructusq́; ac herbæ & fœnum. Ex his enim nutriuntur, & auge
ſcunt, & illæſi degunt, non indigentes alia diæta. Quanquā ego ſanè ab initio
etiam hominē tali uictu uſum eſſe putem. Quæ uero nūc inuenta ſunt edulia,
multa arte excogitata & multo tempore producta eſſe mihi uidentur, quū mul
ta & grauia, ex forti ac ferino uictu homines paterentur, qui intēperatus, & ma
gnas uires habens ingerebatur. qualia ſanè etiam nunc ex ipſo paterētur, dolo-
ribus uehemētibus & morbis obnoxii, & breui etiam morti. Veriſimile eſt au
tem hæc mala tunc minus perpeſſos ipſos eſſe, propter conſuetudinē: quanq;
etiam tunc uehementer afflicti ſint, & conſentaneum eſt plurimos & debiliore
natura præditos periiſſe, eos uero qui uictum illum ſuperare poterāt longiori
tempore duraſſe ac reſtitiſſe. Quemadmodū etiam nunc ex ualidis eduliis ali-
qui facile liberātur, aliqui cum multis doloribus ac malis. Ob hanc itaq; neceſ-
ſitatē etiam illi mihi uidētur quæſiuiſſe uictū naturæ cōuenientem, & inueniſ-
ſe hunc, quo nūc utimur. Ex tritico igitur macerato, & à cortice purgato, moli-
toq́; ac cribrato, & ſubacto ac aſſato, panē fecerūt, Ex ordeo uero mazā, aliaq́;
multa ex hoc excogitātes, coxerūt, & aſſarunt, & miſcuerunt, fortiaq́; & intem
perata, debilioribus temperarūt, effingētes omnia iuxta hominis naturā ac ui-

res

res, quæ quidem fortiora eſſent, ab ipſa natura nõ poſſe ſuperari, ſi ingeſta eſſent, exiſtimãtes: ab his ipſis quoq; dolores & morbos ac mortes oriri iudicantes: cõtra ab his quæ natura domare poſſet, alimentũ & augmẽtum & ſanitatem. Porrò inuento huic quod nam iuſtius aut magis conueniens nomẽ quis impoſuerit quàm medicinæ? quandoquidẽ ad hominis ſanitatem alimẽtumq; ac ſalutem inuẽtum eſt, in permutationem illius uictus ex quo dolores & morbi fiunt. Si uero ars ipſa eſſe non putatur, nihil abſurdi eſt. Nam cuius nemo ignarus eſt, ſed ſciẽtes omnes, ob uſum & neceſsitatẽ, eius nõ conuenit aliquẽ artificem appellari. Atqui inuentũ ipſum & magnũ & multæ artis ac cõſiderationis exiſtit, Quinetiã in hunc uſq; diem exercitiorũ & reparãdarum uirium curam gerentes, ſemper aliquid amplius adinueniũt, iuxta eandem uiam inueſtigantes quod quis edens ac bibens maxime ſuperet, ac ſeipſo fortior euadat. Conſideremus itaq; & cõfeſſam ab omnibus medicinã, eam uidelicet quæ propter ægros inuenta eſt, an & nomẽ & artifices habeat, & ipſa dominari ipſis uelit, & unde tandem initiũ ſumpſit. Mihi equidẽ, uelut in principio dixi, nemo ne quæſiuiſſe quidem Medicinã uidetur, ſi idem uictus & ægrotis & ſanis cõueniſſet. Itaq; uſq; in hunc diem hi qui medicina nõ utuntur Barbari ac Græcis cõfines, eodem modo quo ſani uictitant ad uoluptatẽ, & à nulla re quã concupiſcunt abſtinent, neq; quicquã deuitant. Cæterum qui Medicinam quæſiuerunt ac inuenerunt, eãdem cũ illis de quibus ſuperiori ſermone dictũ eſt, ſententiam habuerunt, & primũ quidem ex his ipſis cibis copiam detraxerunt, & pro multis paucos ſtatuerũt. Quum uero ipſis aliquãdo hoc ad aliquos ægros ſufficeret, palamq; fieret quod prodeſſet, nõ tamen omnibus, ſed eſſent quidã ita habentes, ut neq; modicos cibos ſuperare poſſent, imbecilliore ſanè quopiã tales indigere illis uiſi ſunt, ſorbitiões q; inuenerũt, pauca ex fortibus multa aqua permiſcentes, & robur ipſum temperatura ac coctura detrahẽtes. Quod ſi qui neq; ſorbitiones ſuperare poſſent, his detraxerũt etiam ipſas, & ad potiones peruenerunt, obſeruaruntq; ut & hæ tum uſu, tum copia moderate haberent, & neq; plures quàm oportet, neq; meraciores & intẽperatiores, neq; defectuoſiores offerẽtes. Probe aũt noſſe oportet quibus ſorbitiones in morbis nõ conducũt, Nam ſtatim ubi hoc fecerint exacerbãtur ipſis febres ac dolores, & manifeſtũ fit, quòd aſſumptũ morbo quidem alimentũ ac incrementũ præbet, corpori uero tabes & infirmitas exiſtit. Quicũq; uero homines in hac affectione exiſtentes ſiccum cibum aſſumunt, aut mazam, aut panẽ, etiamſi ualde modicũ, decuplo magis & manifeſtius læduntur, q̃ ſi ſorbitione uſi eſſent, ob nullam aliam cauſſam quàm fortitudinẽ edulij ad affectionem, in quo ſorbere conducit, edere autẽ non. Si enim plura comederit, plus utiq; læditur: ſi uero pauca, dolebit tamen omnino. Omnes itaq; dolores cauſſæ ad idem reducũtur, nimirum fortiſsima edulia maxime & manifeſtiſsime hominẽ lædere, ſiue ſanus ſit, ſiue ægrotus. Quid igitur aliud cogitaſſe uideri queat hic appellatus Medicus, & confeſſus artifex, qui ægrorũ diætam ac uictum adinuenit, q̃ ille qui ab initio omnibus hominibus uictũ quo nunc utimur, ex agreſti illo ac ferino teperit ac ſubornauit? Mihi equidem uidetur idem modus, & unum quoddã ac ſimile eſſe inuentũ. Hic enim ea quæ natura humana ſana ſuperare non potuit incidentia & ingeſta, propter feritatẽ intemperantiãq;: ille uero qualicunq; tandem

dem unuſquiſq; affectione teneretur, ut ſuperare non poſſet, eadem detrahere quæſiuit ac inſtitit. Quid hoc ab illo differt? præterquam quod multiplicior & uariegatior ac maioris negocij eſt hæc ſpecies. Verum principiũ fuit illa quæ prius eſt producta. Si uero quis cõſideret quæ ſit ægrotorũ diæta, cõparatione ad ſanorũ diætam facta, is inueniet hãc ægris nocentiorẽ quàm eam quæ ſe rarum eſt & aliorũ animaliũ ſanis. Etenim uir laborans morbo neq; difficili & intolerabili, neq; rurſus leui & deſpicabili, ſi panem aut carnẽ, aut aliud quid ex his quæ ſani edentes iuuãtur, comedere uolet, nõ multum, ſed multo minus q̃ ſanus poterat, contingat autẽ ut nec ſit qui eũ delinquere admoneat. Alius contrà ſanus naturam habens nõ omnino debilem, neq; rurſus fortem, ſi comederit quid eorum quæ bos aut equus comedens iuuatur, & edat ſanè eruũ aut ordeum, aut aliud quid huiuſcemodi, non multum, ſed multo minus q̃ poteſt. Sanus utiq; qui hoc fecerit, minus & dolebit & periclitabitur q̃ ægrotus ille, qui panẽ aut mazam intempeſtiue ingeſsit. Hæc itaq; omnia ſigna ſunt, quòd ipſa ars medica uia ac methodo quæſita inueniri poſsit. Si quidem igitur ſimpliciter, uelut aliqui putãt, quæ fortiora ſunt nocerent, quæ debiliora prodeſſent & nutrirẽt, tum ægrum, tum ſanum, facilis ſanè res erat, Multum enim de ſecuro detrahere oportebat ut ad debiliſsimũ deduceretur. Nunc autẽ non minus delictum, nec minus lædit hominẽ, ſi pauciora & defectuoſiora q̃ ſatis eſt aſſumãtur. Fames enim magnã potentiã in naturam hominis habet & ſanãdi & debilitandi & occidendi. Multa uero etiam alia mala, diuerſa quidem ab his quæ ex repletione fiunt, nõ minus autem grauia, uacuationis ſunt, quapropter multo uariegatior eſt, & maiorẽ diligentiam requirit. Oportet enim modum aliquem coniectare. Modum autem neq; põdus, neq; numerum aliquem, ad quem referas cognoſces: certitudinem enim exactam nõ reperies aliam quàm corporis ſenſum. Quapropter operoſum eſt ita exacte cõdiſcere, ut parum in alterutrã partem delinquas; quanquã ego etiam eum medicum uehementer laudarim, qui parum delinquat. Certitudinẽ autem exactam raro uidere contingit. Quare plerıq; Medici eadem quæ mali gubernatores in ſe admittere mihi uidentur. Etenim illi quum in tranquillitate gubernãtes delinquũt, non fiunt manifeſti: quum uero deprehenderit ipſos uentus magnus & tempeſtas, palàm iam cõſpicui ſunt omnibus hominibus, quod ignorãtia & culpa erroris ſui nauem perdiderunt. Sic ſanè etiam mali & plurimi medici, quũ curant homines nihil graue patientes, in quos ſi quis etiã maxime delinquat, nihil graue faciat. Sunt autem multi tales morbi, & multo ſæpius q̃ graues hominibus accidunt. In talibus ſanè delinquẽtes, non fiunt manifeſti idiotis hominibus. Vbi uero obtigerit magnus & fortis & periculoſus morbus, tunc ipſorum delicta & ars omnibus in cõſpicuo ſunt. Neq; enim lõge abſunt ſingulorũ pœnæ ac cruces, ſed breui adſunt. Quod aũt non minores afflictiones ab intempeſtiua uacuatione quàm à repletione hominibus cõtingant, probe diſcemus ſi in ſanis rem experierimus. Sunt itaq; aliqui ipſorũ quibus ſemel in die cibum capere cõducit, & hoc propter utilitatem ſic obſeruãt. Alij etiam prandent, propter eandẽ neceſſitatem, ſic enim ipſis cõducit: Sed & quidam nõ propter utilitatem, ſed aut ob uoluptatem, aut ob alium aliquẽ caſum alterutrũ faciunt. Plurimorũ enim hominũ nihil intereſt utrũ tandem faciant, ſiue ſemel tantũ edant, ſiue etiam pran

deant,hac cõſuetudine uti.Sunt autẽ quidã qui nõ poſsint extra utilitatẽ faciẽ-
tes facile degere,ſed cõtingit utriſq; ipſorũ, per diẽ unũ atq; eũ nõ ocioſe per-
mutantibus,immẽſa afflictio. Alteri enim ſi prãſi fuerint, idq́; eis nõ cõducat,
ſtatim graues & corpore ſegnes fiũt,itemq́; mente pigri,hiatuq́; ac oſcitatione
& dormitatiõe & ſiti pleni, Si uero etiã inſuper cœnauerint, & flatus, et tormi
na,et aluus effringitur.et multis magni morbi principiũ hoc fuit,ſi eoſdẽ cibos
quos ſemel inſumere cõſueuerunt,bis aſſumant,& nihil his amplius.Alteri ue
ro ſi prandere cõſueuerunt, idq́; ipſis conducat,& non pranſi fuerint,mox ubi
tempus præterierit,ſtatim impotentia uehemẽs,tremor, animi deliquiũ, poſt-
ea oculi pallidi, urina craſſa & calida, os amarũ, & uiſcera pendere ipſis uiden-
tur,uertigo,iracundia,triſtitia.hæc autẽ omnia ubi cœnare tentauerint.deinde
autem pranſuri cõſumere non poſſunt quæ prius cœnarũt. atq; hæc ipſa cum
tormine ac ſtrepitu deſcẽdentia aluum cõcludunt, ipſiq́; ægre dormiũt,inſom
niaq́; conturbata ac tumultuoſa habent,pleriſq; uero etiam horum hoc magni
morbi principiũ fuit. Cõſiderare porrò oportet ob quas cauſas hæc ipſis acci-
derunt. Et ſanè puto his qui ſemel cibũ ſumere cõſueuerunt, quòd nõ expecta
uerũt iuſtũ tempus, donec ipſorũ uenter pridie ingeſtos cibos perfecte cõſum
pſiſſet & exuperaſſet, euacuatusq́; eſſet ac quieuiſſet, ſed in feruẽtem adhuc &
fermentatũ nouos ingeſſerunt.Eiuſmodi autem uentres multo tardius conco-
quunt,& maiori opus habẽt ceſſatione ac quiete.His uero qui prandere aſſue-
ti fuerunt,quòd nõ ubi citiſsime alimẽto corpus indigebat,& iam priora con-
ſumpta erant,nec habebat aliquã amplius fruitionẽ,ſtatim ipſi nouum alimen
tum ſuppeditatũ eſt.deficit autem & cõſumitur præ fame.Nam omnia quæ ta
les homines perpeti dixi,fami imputo.Dico autẽ etiam alios omnes homines,
qui duos aut tres dies inediam pertulerint,eadẽ paſſuros eſſe,quæ de imprãſis
dixi.Cæterum tales naturas quæ cito & fortiter eiuſmodi delictis offendũtur,
imbecilliores alijs eſſe cenſeo,proximus eſt autẽ imbecillis languenti:uerũ im-
becillior eſt languens, & plus laborare cõtingit ipſum, ubi iuſtum tempus nõ
eſt aſſequutus.Quum itaq; eiuſmodi exacta certitudo circa artem exiſtat, diffi
cile eſt ſemper quod rectiſsimũ eſt aſſequi. Multæ autem ſpecies in Medicina
ad tantam certitudinem perueniunt,de quibus dicetur. Non cenſeo itaq; pro-
pter hoc artem uelut nõ exiſtentem,neq; probe inueſtigatam,ueterem oporte
re reijci, quòd non habeat circa omnia certitudinem exactam. Verum mul-
to magis propterea quòd propinqua eſt recto,ſimulq́; ratione poſsit ad ipſum
peruenire,admirari oportere cenſeo ea quæ ex multa ignorãtia ſunt eruta et in
uenta,quòd probe et recte adinuenta ſunt,& non à fortuna aut caſu. Porrò ad
eos qui nouo modo artem ex ſcopis ac fundamentis ſuppoſitis quærunt, ſer-
monem reducere uolo. Si enim calidũ eſt aut frigidum, aut ſiccum, aut humi-
dum,quod hominẽ lædit,& oportet recte medentem auxiliari, calido quidem
in frigidũ permutato,frigido uero in calidũ, ſicco in humidum, humido in ſic-
cum : cõtingat mihi homo non fortis naturæ,ſed ex debilioribus, hic autẽ tri-
ticum edat quod ex area ſuſtulit crudum & non elaboratum, & carnes crudas,
& bibat aquam. Hoc uictu utens ſatis ſcio quòd multa & grauia perpetietur,
Nam & doloribus uexabitur,& corpus debile euadet,& uenter corrũpetur,&
multo tempore uiuere non poterit. Quod igitur auxiliũ præparare oportet ſic

habētiː calidū an frigidum, uel ſiccū, uel humidumː ſimplex enim eſt quodcūq; ex iſtis. Si enim id quod ipſum lędit aliquod ex his eſt, cōtrario ſoluere oportet ac liberare, quemadmodū ipſorum ſermo teſtatur. Atqui certiſsimū & manifeſtiſsimū medicamentū eſt, uictū quo utebatur auferre, & pro tritico panē dare, pro crudis uero carnibus coctas, inſuperq; uinū propinare. His permutatis impoſsibile eſt nō fieri ſanum, niſi penitus fuerit tēpore ac uictu corruptus. Quid itaq; dicemusː Num quòd ipſi à frigido afflicto calida hæc oblata auxiliū tulerunt, aut contràː Equidē opinor me multā hæſitationē interrogato præbiturū eſſe. Nam qui panē ex tritico parauit, calidū, aut frigidū, aut ſiccū, aut humidū abſtulit: panis enim & in ignem & in aquā datur, & multis alijs elaboratus eſt, quorū ſingula propriam uim & naturā habent, & aliqua quidē à natura in ipſo exiſtentia abijcit, alijs aūt temperatur ac permiſcetur. Sed & hoc ſcio, q; in corpus hominis refert, panis purus, aut cui nihil furfurū deceſsit, & ex tritico nō decorticato, aut decorticato, & multa aqua ſubactus, aut cōtrà, & ſuperaſſatus aut crudior, aliaq; præterea infinita. Similiter etiam de maza, et ſingulorū adeò uires magnæ, alteraq; alteri nihil ſimile habet. Quicūq; aūt hæc nō conſiderās nō nouit, haud ſcio quo modo ille affectiones in homine cognoſcere poſſit: ab unoquoq; enim horū afficitur & alteratur homo, uel hoc, uel alio modo, & ex his omnis uita & ſano, & ex morbo cōualeſcēti, & ægroto. Nihil igitur utilius neq; magis neceſſariū q̄ hæc cognouiſſe: quod & probe & conuenienti ratiocinatione inueſtigātes, iuxta hominis naturā hæc primi inuentores inuenerūt, iudicauerūtq; artē dignā quæ deo adſcriberetur, quemadmodū etiam eſt receptū. Nō enim ſiccū neq; humidū, neq; calidū, neq; frigidū, neq; aliud quicq̄ ex his putauerūt hominē lædere, neq; aliquo horū homini opus eſſe opinati ſunt, ſed quod in unoquoq; forte & humana natura potētius eſt, quodq; nō poſsit ſuperare, hoc ipſum lædere duxerūt, & hoc auferre quæſiuerūt. fortiſſimū autē eſt inter dulcia, dulciſsimū, inter amara, amariſsimū, inter acida, acidiſsimū. & in omnibus adeò rebus uigor ipſe ac ſummū. Hæc enim & in homine ineſſe uiderūt, & hominē lædere. Ineſt enim in homine & amarū, & ſalſum, & dulce, & acidū, et acerbū, & fluidū, & alia infinita, omnigenas facultates habētia copiāq; ac robur. Atq; hæc quidē iuxta ac inter ſe tēperata, neq; cōſpicua ſunt, neq; hominē lædūt. Vbi uero q̄d horū ſecretū fuerit, atq; ipſum in ſeipſo fuerit, tūc & cōſpicuū eſt, & hominē lædit. Quin & ex cibis quicūq; nobis incōmodi ſunt, & ingeſti hominē lædunt. horū unuſquiſq; aut amarus eſt & meracus ac intēperatus, aut ſalſus, aut acidus, aut alius quis intēperatus & fortis: & propterea turbamur ab ipſis, quemadmodū etiam ab his quæ ex corpore excernūtur. Omnia autē quæ edit aut bibit homo, talia edulia palàm eſt minime hoc intēperato, & diſsidente ac excedente ſucco participare, uelut ſunt panis & maza & his ſimilia, quibus adſuetus eſt homo plurimis & ſemper uti: exceptis his quæ ad uoluptatem ac delicias cōdiuntur ac præparātur: & ab his plurimis in hominē ingeſtis turbatio ac ſecretio corporis facultatū minime contingit. Verū robur & augmentū, ac alimētum præſertim, per nihil aliud contingit q̄ quod probe temperatū eſt, & nihil habet intemperatū, neq; forte, ſed totum unum factū eſt & ſimplex & non forte. Et ualde ſanè dubito ego, quónā modo hi qui talem ſermonem proferunt, & artem ex hac uia ad ſcopum abducūt, curaturi ſint homi-

nes, quemadmodū proponunt. Non enim eſt ipſis, uelut ego opinor, inuētum quid, ipſum in ſeipſo calidū, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidū, quod nulla alia ſpecie cōmunicaret. Verum arbitror eoſdem potus ac cibos ipſis eſſe, quibus omnes utimur. Apponūt autem alij quidem, quòd ſit calidus, alij frigidus; alij quòd ſiccus, alij humidus. Quoniā illud ſanè dubium eſt, imperare ægroto calidum quid aſſumere: ſtatim enim interrogabit quid ſit illud, ut nugas producere neceſſe ſit, aut ad aliquid eorum quæ ſunt cōfugere. Si autem eſt calidum quoddam acerbum exiſtens, aliud uero calidū fluidum, aliud calidum tenue, ſunt enim & alia calida etiam alias uires ſubcōtrarias ſibijpſis habentia, quod igitur ipſorum aſſumere oportebit? calidum & acerbū, an calidum & fluidum; aut ſimul frigidū & acerbū? Nam & hoc eſt, itemq́ꝫ frigidū & fluidum. Etenim quod ego ſcio, totum cōtrarium ab utroqꝫ ipſorū euenit, idq́ꝫ nō ſolum in homine, ſed etiam in corio ac ligno, & alijs multis rebus quæ magis ſtupidū ſenſum habent quàm homo. Non enim calidū eſt quod magnam uim habet, ſed ipſum acerbum & fluidū, & alia quæ à me relata ſunt, tum in homine, tum extra hominem, ſiue edantur, ſiue bibantur, ſiue forinſecus illinātur, aut quomodocunqꝫ formata adhibeantur. Frigiditatē autem & caliditatem ego omnium facultatum minime potētes eſſe in corpore exiſtimo, ob has ſanè cauſſas. Quo equidem tempore ipſa inter ſe permixta ſimul frigidū ac calidum fuerint, non lædunt. Temperamentū enim & moderatio cōtingit frigido à calido, & uiciſſim calido à frigido. Vbi uero ſeorſim utrunqꝫ ſecretum fuerit, tunc affligit. In hoc itaqꝫ tempore quum frigidum intus generatur, & cito hominē affligit, primum propter hoc ipſum adeſt calidū inde adeò ex homine ipſo, nullo alio auxilio, neqꝫ præparatione opus habens. atqꝫ hoc & in ſanis hominibus & in ægrotis operatur. Itaqꝫ ſi quis ſanus hyeme corpus perfrigerare uelit, aut frigidæ lotione, aut alio quopiam modo, quanto id amplius fecerit, ſi modo nō omnino corpus congeletur, ubi ueſtimēta acceperit, & ſub tegmen uenerit, magis & amplius corpore caleſcit. Rurſus ſi quis fortiter calfieri uelit, aut calido lauacro, aut multo igne, inde uero eandem ueſtem habens in eodem loco conuerſari, in quo perfrigeratus, multo apparebit frigidior, & lōge horridior, quàm aliquis qui præ æſtu uentilationem admiſit, & ſibijpſi frigus præparauit, atqꝫ ſic ex hoc modo recreatus eſt. Nam qui hoc facit, decuplo maiorem æſtum ac ardorem percipit, quàm is qui nihil tale facit. Verū ſunt adhuc teſtimonia multo maiora. Quicunqꝫ per niuem aut aliud frigus iter facientes, excellenter frigeſcunt aut pedibus aut manibus aut capite, ubi ſe cōtinuerint in noctem, quum cooperti fuerint & in tepore extiterint, ab æſtu & pruritu uexātur, quibuſdam etiam bullæ uelut ambuſtis ab igne exurgūt, neqꝫ prius hoc patiūtur quàm calfiant: adeò prompte utrunqꝫ ipſorū ad alterum accedit. poſſem & alia innumera recenſere. Cæterū circa ægrotos, nónne quibus rigor contingit, his acutiſſima febris relucet? ſed non adeo fortiter, uerū pauco tempore quieſcēs, & aliàs ferè innoxia, & quo tempore aſſuerit, percalida, & per totū corpus penetrans, deſinens maxime in pedes, ubi ſanè rigor & frigus ualidiſſimū diutiſſime durauit. Rurſus quum ſudor prodierit & febris deceſſerit, multo magis frigeſcit æger, quàm ſi ne apprehendiſſet quidē ab initio. Cui igitur breui adeò contrarium accedit, cuiq́ꝫ uis adimitur ſua ſponte, quid' nam ab hoc magnū aut graue

fiat

fiat? aut quid opus eſt multo ad hoc auxilio? Verum dixerit aliquis, Qui ardenti febre febricitant, itemq́ peripneumonijs, & alijs fortibus morbis, nō cito ex calore liberantur, neq; adeſt hic frigidū aduerſus calidum. Atqui ego hoc maximum ſignū eſſe puto, quòd nō propter calidum ſimpliciter homines febricitent, neq; hoc ſit ſimpliciter afflictionis cauſſa: ſed eſt & amarū ac calidū idem, & calidum ac acidum, & ſalſum ac calidū, & alia infinita, & rurſus frigidū cum alijs facultatibus cōiunctum. hæc itaq; ſunt quæ lædunt, ſimul adeſt autem & calidū robore participans, nimirū ducens & exacerbans & augens ſimul cum illis, uerū nullam potētiam, maiorē quàm conuenit uidelicet, habens. Atq; hæc quidem ſic ſe habēt. Signa porrò primū quidem manifeſtiſsima producemus, quorum omnes iam ſæpe experiētiam ſumpſimus. Itaq; quibuſcūq; noſtrum grauedo innaſcitur, & fluxus per nares mouetur, hic ut plurimum acrior eſt eo qui prius erat, & quotidie ex narib. prodibat, & tumeſcere facit naſum, & exurit calentē & extreme ignitum. ſi uero manum admoueas, & diutius perſeuerauerit, etiam exulceratur locus minime carnoſus & durus exiſtens. Sedatur autem aliquo modo ardor in naribus, nō quum fluxus prodit, & inflāmatio conſiſtit: ſed poſtq̃ fluxus craſsior & minus acris, cōcoctusq́ & magis permixtus priore fuerit, tunc ſanè iam etiā ardor ceſſat. Rurſus aūt alijs ex frigiditate ipſa ſola manifeſte grauedo fit, nullo alio accedēte. Omnibus autē liberatio hæc eſt, ut ex frigiditate quidem affecti percalfiant, ex ardore uero perfrigerentur, atq; hæc breui accedunt, & cōcoctione nulla opus habent. Reliquæ autē omnes fluxiones quas propter humorū acrimonias & intēperantias ego fieri ſentio, reſtituuntur & curantur, ubi temperatæ fuerint & concoctæ. Rurſus quæcūq; fluxiones ad oculos uertūtur, ut fortes & omnigenas acrimonias habentes, exulcerant quidem palpebras, erodunt autem aliquorū genas, & ſub oculis partes, ad quaſcūq; tandem influxerint, rumpūt etiam & peredunt eam quæ oculum ambit tunicam. dolores autem & ardor, & inflāmatio extrema adſunt aliquandiu, donec fluxiones fuerint cōcoctæ, & craſsiores redditæ, & lemæ ab ipſis extiterint. Fit autē concoctio, ex permixtione, tēperaturaq́ mutua, & quaſi coctura. Quinetiam fluxiones in fauces delabētes, ex quibus raucedines fiunt, anginæ, eryſipelata, peripneumoniæ: Omnes hæ primum quidem ſalſæ et humidæ acresq́ deſcendunt, & in talibus morbi firmantur. Vbi uero craſsiores & maturiores factæ fuerint, & ab omni acrimonia liberatæ, tūc iam & febres, & alia hominem lædentia ſoluūtur. Oportet autem utiq; cauſſas uniuſcuiuſq; ea putare, quæ quum adſunt, talem modū fieri neceſſe eſt, quū permutantur in aliud temperamentū, ceſſare. Quando igitur ab ipſa caliditate ſincera, aut frigiditate fluxiones cōtigerint, & nulla alia facultate participauerint, ſic ſanè ſedabūtur, ubi ex frigido in calidum permutatæ fuerint, & ex calido in frigidum. Permutantur autem eo quē dixi modo. Amplius porrò etiam alia quæcunq; mala homo patitur, omnia à facultatum potentijs proficiſcuntur. Itaq; quū amaritudo quædam diffuſa fuerit, quā bilem flauā appellare ſolemus, quales ſtatim anxietates & æſtus & impotētiæ occupāt? Verū ubi liberati fuerimus ab illa & purgati, aut ſponte, aut per medicamētum, ſi modo tempeſtiuè quid ipſorum fiat, manifeſte & à doloribus & à calore liberamur. Quanto autem tempore eadem eleuata fuerit, & cruda & meraca ac intemperata, nulla arte neq; dolores, neq;

febres ſedare poſsis. Et quos quidem acuta acriſꝙ ac æruginoſa bilis affligit, quales mox rabies, & morſus uiſcerum ac pectoris, & deſperatio? Non ſedantur autem hæc priuſquam eadem expurgetur & proſternatur, & alijs permiſceatur. Concoqui autem & permutari, attenuariꝙ ac craſſeſcere in humorum ſpeciem, per multas & omnigenas ſpecies contingit. Quapropter & iudicationes, & numeri temporum, in talibus multum poſſunt. Hæc uero omnia minime contingit calidum aut frigidum perpeti. neꝙ enim hoc putreſcere neque craſſeſcere poterit. Quid autem ipſum eſſe diceremus? & temperamentum ipſorum eſt, uerũtamen inter ipſa mutuo uim habens, quoniam nulli alij permixtum calidum, deſinit eſſe calidũ, quàm frigido: ſic rurſus non permutatur alio frigidum quàm calido. Reliqua omnia in homine, quanto pluribus miſcentur, tanto mitiora ac meliora fiũt. At uero homo omnium optime diſpoſitus eſt, ubi concoquit & in quiete eſt, nullam peculiarem uim præ ſe ferens. De his igitur uideor mihi abunde demõſtrationem feciſſe. Porrò Medici quidam itemꝙ Sophiſtæ dicũt, quòd impoſsibile eſt medicinam cognoſcere, eum qui non nouit quid ſit homo, & quomodo primum factus & compactus ſit. Ego uero ea quæ alicui ſophiſtæ aut Medico, de natura dicta ſunt aut ſcripta, minus cenſeo medicæ arti conuenire quàm pictoriæ. Iudico autem de natura aliquid manifeſtum ac euidens cognoſcere, ex nulla parte aliunde contingere quàm ex Medicina, atꝙ hoc tunc condiſcere poſsibile eſt, ubi quis ipſam medicinam totam recte comprehenderit. Verum quatenus illi prodiderunt, multi mihi cognouiſſe uidẽtur. cognouiſſe autem dico, narrationem ſcilicet hanc, Quid eſt homo, & ob quas cauſſas naſcitur, & reliqua diligenter. Atqui mihi neceſſarium eſſe uidetur, ut omnis Medicus de natura ſciat, & omni ſtudio annitatur ut cognoſcat, ſi modo aliquid eorum quæ fieri debẽt recte præſtare uelit, Quid eſt homo ad ea quæ comeduntur ac bibuntur comparatus, & quid cuiꝙ ab unoquoꝙ cõtinget ac accidet, & non ſimpliciter ſic exiſtimare, quod malum edulium eſt caſeus. Dolorem enim affert repleto ex ipſo. Sed quem dolorẽ, & propter quid, & cui parti intra hominem exiſtenti incommodum exiſtit. Nam & alia multa edulia ac pocula natura mala ſunt, & afficiunt hominem non eodem modo. Proferatur autem mihi uerbi cauſſa aliquid, uelut Vinum meracum multũ potum hominem aliquo modo debilem reddit, & omnes qui uiderint hoc fatentur & cognoſcunt, quod hæc eſt uis uini, & quod ipſum eſt cauſſa, & in quas in homine partes maxime poſsit nouimus. Talem itaꝙ ueritatẽ etiam de alijs oſtendere uolo. Etenim caſeus: quandoquidem hunc in exemplum adſumpſi: non omnes homines lædit, ſed ſunt qui ex ipſo repleti, ne tantillum quidem offendũtur, immo gracilibus mirabiliter etiam conferre proditur. Sunt autem qui difficulter ſummouentes ipſum ab eo liberantur. Horum uero naturæ differunt, differuntꝙ etiam iuxta hoc quod eſt in corpore caſeo contrarium. Nam à caſeo excitatur & commouetur, in his quibus eiuſmodi humor multus in corpore exiſtit, & quo magis hic potens eſt, eo magis ueriſimile eſt ipſos male affligi. Si uero toti humanæ naturæ malus eſſet, omnes utiꝙ læderet. Hæc autem ſi quis nouiſſet, non incurreret ea neꝙ ſanè pateretur. In refectionibus conualeſcentium ex morbis, inſuperꝙ in longis ægritudinibus, multæ cõturbationes & præuaricationes fiunt, partim

tim ſua ſponte, partim à quibuslibet temere admiſsis. Noui autẽ medicos multos uelut idiotas, qui ubi illi die aliqua noui quippiã feciſſent, uelut ſi lauiſſent, aut deambulaſſent, aut quid alienum comediſſent, atq; hæc omnia melius eſſet adhibuiſſe quàm non, nihilominus tamen cauſam alicui ex his contribuebant, ueram quidem cauſſam ignorantes, & fortaſsis id quod cõmodiſsimum erat damnantes. Quod ipſum certe facere nõ oportet, ſed ſcire quid balneum intempeſtiue adhibitũ operetur, quid item fatigatio & laſsitudo. Nunquam enim eadem afflictio ab his prouenit, neq; etiam ex repletione, neq; ex cibo tali uel tali. Quiſquis igitur hæc nõ cognoſcet, quomodo ſingula ſe habeãt ad hominem comparata, is neq; cognoſcere quæ ab ipſis fiunt poteſt, neq; recte uti. Cæterum & hæc cognoſcere oportere mihi uidetur, nimirum quæ affectiones homini ex facultatibus ac potentijs, quæ item ex figuris adueniunt. Quod autem dico tale eſt, Nempe facultatem quidem eſſe, humorum ſummas uires ac robur noſſe. Figuras autem dico quæ in ipſo homine inſunt, Aliæ enim cauæ ſunt, & ex amplitudine in arctum coactæ, aliæ expaſſæ, aliæ ſolidæ & rotundæ, aliæ latæ & penſiles, aliæ extentæ, aliæ longæ, aliæ denſæ, aliæ raræ & hiantes, aliæ ſpongiformes ac molles. Quæ igitur ex his trahere ad ſeſe allicereq; humiditatẽ ex reliquo corpore maxime poſſunt? Num cauæ & expaſſæ, an ſolidæ & rotundæ, aut cauæ & in arctum ex amplitudine coactæ? Equidem puto tales eſſe, quæ ex cauitate & amplitudine in arctum ſunt coactæ, Id quod ex manifeſtis forinſecus condiſcere oportet, partim quidem quòd ore hians nihil ſanè humoris attraxeris, ubi uero labra foras produxeris, contraxeriſque ac cõpreſſeris, inſuperq; fiſtulam admoueris, facile ſanè attraxeris quicquid uolueris. partim uero quòd cucurbitæ quæ corpori adponi ſolent, ex amplitudine in anguſtiam arctatæ ad hoc factæ ſunt, ad trahendum uidelicet & alliciendum ex carne. Sunt autem & alia multa eiuſcemodi. Verum intra hominem natura & figura talia, ſunt ueſica, & caput, & uterus in mulieribus: atq; hæc manifeſte maxime trahũt, & ſemper plena ſunt attractæ humiditatis. At uero cauæ & expaſſæ figuræ, influentem quidem humorem maxime omnium ſuſceperint, non autem ſimiliter attraxerint. Solidæ autem & rotundæ, neq; attraxerint, neque ſuſceperint: dilabitur enim & non habet ſedem, in qua maneat. Spõgiformes uero & molles, uelut lien, pulmo, & mammæ, ubi admotæ maxime fuerint & adhæſerint, ebibunt, duráque fiunt ac augeſcunt humore accedente, maxime pulmo. Non enim in uentriculo ineſt, in quo humorem extrinſecus contineat ipſe uentriculus in quo eſt humor, ut quotidie exhauriatur: ſed quũ biberit & ſuſceperit ipſe in ſeipſum humorem, & uacua & rara ac parua penitus explentur, & pro raro ac molli, durus ac denſus euadit, & neque concoquit, neq; dimittit. Atq; hæc patitur propter figuræ naturam. Quæcũq; autem flatum & reuolutiones operantur in corpore, ea in cauis ac amplis, ueluti uentre ac pectore, ſtrepitum ac ſonitum facere ſolent. Etenim quòd non ſic repleant ut ſtent, ſed habent tranſmutationes & motus, neceſſe eſt ut ab ipſis & ſtrepitus & manifeſtæ commotiones fiant. Quæcũq; uero carnoſa ſunt & mollia, in talibus torpores & excreſcentia, uelut in trucidatis fiunt. Cæterum quum inciderit flatus in latum ac renitens, & aliquid ipſi reſtiterit, idq; natura fuerit neq; forte, ut aduerſus uiolentiam durare poſsit,

& nihil mali pati:neq; molle & rarũ,ut excipere ac cedere queat:uerũ tenerum & floridum & ſanguineũ ac denſum,uelut hepar,quod propter denſitatẽ quidem ac latitudinem reſiſtit ac nõ cedit,flatus uero ſubiens augeſcit ac fortior euadit, & aduerſum reluctans maxime impetũ facit.propter teneritudinem autem & ſanguineitatẽ, abſq; doloribus eſſe non poteſt, & propter has cauſſas, dolores acutiſsimi ac frequẽtiſsimi circa eum locum contingunt, ſuppurationesq; ac tubercula plurima.Fiũt etiam circa ſeptũ trãſuerſum fortiter, ſed multominus. Diſtentio enim ſepti trãſuerſi lata eſt & renitẽs, natura autem neruoſior & robuſtior, quapropter minus dolore affligitur. fiunt tamen & dolores, & tubercula circa ipſum. Multæ uero etiã aliæ & extra & intra corpus figurarum ſpecies ſunt, quæ magnopere inter ſe differũt, quod ad affectiones pertinet,tum ægroto,tum ſano.uelut capita parua aut magna, colla tenuia aut craſſa, longa aut breuia, uentres longi aut rotundi, pectoris & coſtarum latitudines aut anguſtiæ,& alia infinita,quæ omnia noſſe oportet quatenus differant, quo cauſas ſingulorum cognitas probè obſerues. De potentijs autem humorum perſpectũ habere oportet, quid ſinguli ipſorũ in homine facere poſsint, quemadmodũ etiam prius dictum eſt, quomodo cognationes inter ſe habeãt. Quod dico tale eſt, An uidelicet dulcis humor in aliam ſpeciẽ mutetur, non à contemperamẽto,ſed ipſe deſciſcens & immutatus ab eo,qualis primũ fuerat, amarus,aut ſalſus,aut acerbus,aut acidus. Sit ſanè acidus. Ergo acidus humor reliquos præcellens, maxime incommodus fuerit:ſi utiq; dulcis, omniũ commodiſsimus exiſtit. Id quod ſi quis forinſecus quærens cõſequi poſsit, is ſemper quod melius eſt ex omnibus eligere queat.Optimum autem eſt,quod longiſsime ab incommodo abeſt.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE MEDICO, I[illegible] MEdico Phyſico interprete.

Hic liber Medici gubernatio eſt, & præceptũ quomodo officinam medicam inſtruere oportet. Medici equidẽ gubernationem eſſe putamus, ut uideat quo bono colore, & bona ac carnoſa corporis habitudine præditus ſit, iuxta exiſtẽtem in ipſo naturã. Vulgus enim exiſtimat eos qui non ſic bene diſpoſitũ corpus habent,neq; alijs bene proſpicere poſſe. Deinde ut opinionẽ captet apud ipſum uulgus ueſtitu decoro, & ungẽtis odoratis, non ſuſpectũ odorem ad omnia habẽtibus. Inde enim ægrotos iucũde affici cõtingit. Poſtea animaduertere ipſum oportet ut animũ habeat modeſtum, nõ ſolum quod ad taciturnitatẽ attinet,ſed etiam circa reliquam uitam probe cõpoſitum.Maxime enim ad opinionẽ ac autoritatẽ cõparandam cõducit, bonis ac honeſtis morib. præditũ eſſe. Nam quũ talis fuerit, omnib. uenerandus ac humanus iudicabitur.Prõptitudo enim temeraria,& facilitas cõtemnentur, etiã ſi ualde cõmoda exiſtant. Scopũ autẽ præfigere oportet poteſtatẽ facultatum ſuarũ.Nam eadem ab ijſdem nõ abũdantib. boni cõſuluntur.Figurã faciei habeat meditabũdam ac ſubtriſtem, nõ tamẽ amarulente.

cõtumax enim eſſe uidebitur & homines odio habens. Qui uero in riſum exolutus eſt, ac nimium hilaris, oneroſus iudicatur. Hoc itaq; uitandũ eſt uel maxime. Iuſtum autẽ ad omnem cõuerſationem eſſe conuenit. Iuſtitia enim multum auxiliatur. Non exigua autem cõmercia ægris cum medico ſunt. Nam ſe ipſos medicis ſubditos faciunt, & omni hora uxoribus, uirginibus, & opibus maximi precij, illi occurrunt. continenter igitur ad omnia hæc ſe habere oportet Animo itaq; ac corpore ſic diſpoſitũ eſſe cõuenit. Porrò pręcepta ad artem medicam, per quæ artificioſus eſſe uidebitur, ab initio conſiderabimus ex quo primum homo diſcere incipit. Quæ igitur in officina medica curantur, ferè ad diſcentes pertinent. Primũ quidem locum domus habere oportet, qui ſanè talis ſit, ut neq; uentus ad ipſum accedens moleſtus ſit, neq; ſol neq; ſplendor infeſtet. Lux enim ſplendida medentibus quidẽ non eſt moleſta, non ſimiliter autem ægrotãtibus. Itaq; talem ſplendorẽ penitus fugere oportet, per quem oculos ægrotare cõtingit. Tale igitur præceptũ de luce obſeruetur. Deinde ut nequaquã faciem aduerſam ſplendori habeat. Infeſtat enim uiſum debilem, Omnis autem occaſio ſufficiens eſt ad debiles oculos cõturbandos. Luce itaq; hoc modo utendũ eſt. Sellæ autẽ æquales altitudine ſint quantũ eius fieri poteſt, ut in ipſis ægri collocentur. Aeramẽto exceptis inſtrumẽtis, nullo utatur. Ornatus enim oneroſus mihi eſſe uidetur, talib. uaſis uti. Aqua exhibenda eſt ægris potabilis & pura. Exterſorijs utendũ eſt puris ac mollibus, ad oculos quidem, linteis, ad uulnera uero, ſpõgijs. hæc enim per ſe probe auxiliari uidentur. Omnia autẽ rite fabrefacta ad uſum eſſe oportet, magnitudine, grauitate, ac tenuitate. Quæ uero offeruntur omnia cõſiderare oportet ut conferant, maxime ſi ægrotæ parti adhibebuntur. Talia autẽ ſunt, ligamenta & medicamenta, & lintea circa uulnus, & cataplaſmata. hæc enim longiſsimo tẽpore circa ægrotantes locos ſunt. At uero ablatio horũ, refrigeratioq; ac mũdificatio & aquarum affuſio, pauco tempore abſoluũtur. Diligenter autem conſiderare quid horum faciendum ſit oportet, & ubi magis aut minus ea adhibere cõuenit, Vtrorũq; enim uſus opportunus, itemq; negligẽtia, magnã differentiã habet. Eſt autem propria & genuina medicinæ deligatio, ex qua æger opem ſentit. Maxime autem proſunt duò hæc, quibus utendũ eſt, comprimere uidelicet ubi oportet, & remiſſe deligare. Iuxta horæ uero tempus, quãdo integere oporteat & non, uidendum eſt, ut neq; debili, neq; fortiore alterutro horum utaris. Concinnas autem deligationes ad ſpectaculum cõparatas, & nihil iuuantes, reprobare oportet. Oneroſæ enim ſunt & omnino petulantes, ſæpe uero etiam damnũ dederunt. Quærit autem æger non ornatum, ſed auxiliũ. Cæterũ in chirurgijs quæ per ſectionem aut uſtionẽ fiunt, uelocitas ac tarditas æqualem laudem merentur. Eſt enim utriuſq; uſus. Nam in quibus per unicam ſectionẽ chirurgia abſoluitur, uelocem diſſectionẽ facere oportet. quum enim contingat eos qui ſecantur dolere, id quod dolorem affert, quàm minimo tempore adeſſe cõuenit, quod ipſum cõtinget ueloci ſectione facta. Vbi uero multas ſectiones fieri neceſſe eſt, tarda chirurgia utendum eſt. Velox enim continuum & multum dolorem inducit. Tardus uero & intermittẽs, requiem aliquam his qui curantur exhibet. Idem de inſtrumentis quoq; dici poteſt. Gladiolis enim acutis ac latis uti, non in omnibus ſimiliter præcipimus. Nam partes quædã ſunt corporis,

quæ

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

quæ celerem ſanguinis fluxum habent, & non facile eſt eum ſiſtere, Tales autem ſunt uarices, & quædam aliæ uenæ. Itaq; in talibus anguſtas ſectiones facere oportet, neq; enim poſsibile eſt ut fluxus in his ſiſtatur. Conducit autem aliquando à talibus ſanguinis detractionē facere. At uero ad locos non periculoſos, & circa quos nō tenuis eſt ſanguis, latioribus gladiolis utēdum eſt: ſic enim ſanguis prodierit, aliter nequaquā. ualde autem turpe eſt nō contingere à chirurgia quod uelis. Cucurbitarū porrò duo modi cōmodi exiſtunt. Quando enim fluxus procul ab apparente carne cōpactus fuerit, circulum ipſius breuem eſſe oportet, ipſamq; nō uentroſam, ſed prolixam parte ad manū uergente, non grauem. Quæ enim talis eſt, in directum trahet, & ſeroſos humores ſeparatos ac diſtātes probe ad carnē adtrahet. Maiore autem dolore per carnem diſperſo, in reliquis quidem cōſimilem cucurbitā eſſe oportet, ſed circulum magnum. Sic enim ex plurimis partibus id quod dolorē facit educere comperies, ad locum cōuenientem. Neq; enim magnū eſſe circulum putant, ſi nō ex pluribus locis caro cōprehendatur ac cōtrahatur. At ſi grauis ſit, ad ſupernos locos repit, inferne autē magis detractionē facit, ut ſæpe morbi relinquantur. Lati itaq; circuli, unà cum incumbētibus fluxionibus, & longe diſtantibus à ſupernis locis, multa ſimul adtrahūt de alia carne. Contingit igitur humiditatē inde detractā, apponi collecto inferne ſub cucurbita ſeroſo humori, & quæ quidem infeſtant, relinqui: quæ uero nihil moleſtant, detrahi. Magnitudinem porrò cucurbitæ quæ cōmoda ſit, iuxta corporis partes quibus admouere oportuerit, coniectare oportet. Vbi uero ſcarificationē ſubter cucurbitam adhibere uelis, ſanguinem ſcarificandorum locorū conſpicuū eſſe oportet, aliàs neq; circulū adtractum ſcarificare ac pertūdere oportet. Debilior enim eſt caro loci dolore affecti. Scalpris autē incuruis, in ſummo non ualde anguſtis utendum eſt. Aliquando enim ſeroſi ac ſanioſi humores uiſcoſi ac craſsi ueniunt: periculum igitur eſt ne in fiſſuris ſubſtēt, ubi arctæ fuerint incuſſæ. Porrò uenas in brachijs, funiculorū apprehēſionibus cōſtringere oportet. Caro enim cōtegens in multis nō probe coaptata eſt uenæ: ubi enim lubrica fuerit caro, nō cōtingit ſectiones utrorūq; iuxta ſeipſas fieri. Nam uenā cōtectam inſufflari cōtingit, & ſanguinis fluxum impediri. multis uero etiam propter hoc pus cōgregatur. Quapropter duo nocumēta talis chirurgia inducit, ſecto quidem dolorem, ſecanti uero multam ignominiā. Idem in omnibus uenis fieri præceptū eſt. Hæc quidē igitur neceſſaria ſunt in officina medica inſtrumēta, & circa quorum uſum artificioſum eſſe oportet addiſcētem. Volſellis autē tum dentium, tum uuarū, quilibet uti poteſt. ſimplex enim uſus ipſorū eſſe uidetur. Cæterum de tuberculis & ulceribus quæ maiorū morborum ſunt, amplius uidendū eſt. Tubercula equidem deprehēdere & diſſoluere poſſe, maxime artificioſum habetur, itemq; collectiones ipſorum impedire. Conſequens eſt, ea in conſpicuū & q̄ breuiſsimum locū contrahere, & cōpagem ipſam æqualem per totum tuberculū facere: ubi enim inæqualiter ſe habuerit, periculū eſt ut rumpatur, & ulcus ægre curabile reddatur. exæquare itaq; oportet, ſimiliterq; totū maturū facere, & neq; prius diducere, neq; ſinere ut ſpōte rumpatur. Quæ uero maturū facere æqualiter poſsint, in alijs libris relata ſunt. At uero ulcera quatuor uias habere uidentur. Vnam in profundum, hæc autē ſunt fiſtuloſa, & quæ ſanie plena ſunt,

ac

ac intus excauata. Alteram in altum, quæ uidelicet carne ſuperexcreſcũt. Tertia uia eſt in latitudinẽ, atq; hæc ſunt quæ appellantur ſerpiginoſa. Quarta uia eſt quæ ſola ſecundum naturam motus eſſe uidetur. Carnis itaq; calamitates hæ ſunt, omnes autem cõmunem rationem habent ad hoc quod ipſis cõducit & ſigna quidem horum in alĳs relata ſunt, itemq; qua utendum ſit curatione, per quæ autem concretũ diſſoluatur, ſimiliterq; id quod carne excreſcente repletum, aut cauum factum eſt, aut quod in latitudinem iter fecit, de his omnibus in alĳs ſcriptis noſtris abũde dictum eſt. Amplius uero de Cataplaſmatis ſic res habet. Linteorũ quæ imponũtur ac induntur alicubi in morbo, uſus exactus eſſe uidetur, & eſt ſanè ulceri cõueniens linteolorũ impoſitio. Verũ cataplaſmate per ambitũ ulceris utaris. Nam hic uſus cataplaſmatis & artificioſus eſt, & multũ prodeſſe poteſt. Videtur enim ulceri opitulari uis eorũ quæ circũponãtur. Linteũ autem cõterendũ eſt ac emolliendũ. Verũ partibus extra uulnus circũſitis cataplaſma ꝓdeſt. Talem igitur ipſorũ uſum eſſe oportet. Porrò de temporũ occaſionibus, quãdo ſingulis horũ utendum eſt, & quomodo præſcriptorũ uires cõdiſcere oporteat, in præſens relictũ eſt. Talia enim lõge præſtãtiſsima in ſtudio Medicinæ ſunt, & procul in arte iam progreſsi exiſtũt. His cõſequens eſt chirurgia uulnerũ in militia acceptorũ, circa extractionẽ telorũ: Nam in urbanis cõuerſationibus modicus horũ uſus exiſtit. Raro enim per omne tẽpus ciuiles ac hoſtiles expeditiones fiunt. huiuſmodi aũt ſæpe ac frequẽtiſsime circa externas militias fieri ſolent. Qui igitur hac chirurgia uti uolet; eum militare oportet, & externos exercitus ſequi. Sic enim exercitatus fieri poterit ad eiuſmodi uſum ac neceſsitatẽ. Quod uero circa hæc artificioſiſsimũ eſſe mihi uidetur, referetur. Etenim ſigna exquirere ac inuenire telorũ in corpore exiſtentium, maxima artis & chirurgiæ huc pertinentis pars exiſtit. Vbi enim hoc cognitũ fuerit, nõ relinqui poteſt uulneratus ex ignorantia neglectus, quũ non cõuenienter tractetur. Solus autẽ is qui ſignorũ expertus eſt hanc chirurgiam rite aggredietur. Verũ de his omnibus in alĳs ſcriptum habetur.

HIPPOCRATIS CC IBER
DE DECENTI ORNATV,
nario Medico Phyſico interprete.

NON ſine ratione faciunt, qui ſapientiam ad multa utilem eſſe prætendunt, eam uidelicet quæ inter homines exiſtit. Multæ enim ad ſuperfluam curioſitatẽ factæ apparent, dico autem eas quæ de nulla re utili diſſerũt. Aſſumi autẽ utiq; poſſunt etiam harum partes ad illas, uel propterea quod neq; ocioſitas eſt, neq; malicia. Ocium enim & ignauia maliciam quærunt, & ad eam diſtrahũtur, uigilantia uero & mens ad aliquid intentata, trahunt ad ſe quid eorũ quæ ad uitæ honeſtatem pertinent, etiam ex diſputationibus nihil utile tractãtibus. Gratioſior eſt enim ſapientia, & ab alĳs quibuſdam in artem cõſtituta, artem uidelicet ad parandum honeſtum ornatum ac opinionem. Omnes enim nõ cum turpi lucro & turpitudine conſiſtunt. Et illis methodus quædam eſt artificialis quæ operatur: quod

ſi non innocenter fiat,raptores ſunt.adoleſcētes enim in ipſos incidunt,uerum
in uigore conſtituti,propter uerecūdiam,uidentes ipſos idiotas ducunt,Senes
uero propter amarulentiā,legiſlationē in ipſos cōſtituunt,ex ciuitatibus uide-
licet expulſionē.Hi enim ſunt qui fora frequētant,ruditate ac inſcitia ſua impo
nentes,& in circulis ciuitatū uerſantes.Cognouerit autē quis ex ueſtitu & alijs
lineamētis. Quāuis enim fuerint ſplendide ornati,multo magis fugiendi ſunt,
& à cōſpicientibus odio habendi.Qui uero cōtrario modo ſe gerunt, frugi ho
mines iudicandi ſunt,quibus nō eſt excogitatus apparatus, necꝫ ſuperflua cu-
rioſitas.Ex ueſtitu enim cognoſces,& decēti in ipſo ornatu ac frugalitate, non
ad ſuperfluitatē parato,ſed magis ad bonam opinionē, & meditationem, ani-
mumꝗ intra ſe cōpoſitum, & ad profectionē. Imò quocūꝗ ueſtitu ac ornatu,
tales ſunt minime diffluentes, non curioſi, amarulenti ad occurſus & obuiam
itiones,appoſiti ad reſpōſiones,graues aduerſus reſiſtentes,ad ſui ſimiles ſoler
tes,& familiares,ac affabiles,tēperati ad omnes, ad ſeditiones taciturni, ad ta-
cendum animo obfirmato & cōtinentes. ad tempus appoſiti, & ad occaſionē
arripiendam accōmodati, ad uictum frugales & cōtenti, patiētes ad temporis
expectationē,ad ſermones expediti,omne demōſtratum proferentes,ſuauilo-
quentia utentes,gratijs affecti,& gloria horū omnium corroborati ac fortifica
ti,ad ueritatem ac demōſtrationem audentes ac cōſiſi.Principaliſſimū quidem
igitur horum omniū prædictorum eſt Natura.Nam ſi hæc affuerit his qui arti
bus animū applicant,per omnia prædicta penetrare poterunt.Incognita enim
utilitas,tum in ſapientia,tum in arte adhibita,ad principiū capiendum edoce-
ri poteſt.Natura autē defluit & cōfunditur cum ſapientia,ad cognoſcēdum ea
quæ ab ipſa natura facta ſunt.Etenim in utriſꝗ ſermonibus multi cōuicti,nul-
latenus utriſꝗ rebus uſi ſunt ad demōſtrationem.poſtquā igitur quiſpiā ipſo-
rum expēderit ad ueritatē ea quæ retulimus,nullatenus naturæ bona ipſis pro
cedent.Cōperiuntur itaꝗ hi non conſimili cum illis uia progreſsi,quapropter
denudati, omnem induūt maliciam ac ignominiā. honeſtus eſt enim ex opere
quod quis edoctus eſt ſermo.Quicquid enim artificioſē factum eſt, ex ratione
prolatum eſt ac pro[illegible] Quicquid autē artificioſē dictū eſt,non aūt factum,
metho[illegible] ſtratiuum exiſtit.Nam putare quidem non autem
facere,ignorantiæ ac ma[illegible]alitatis ſignū eſt.Opinio enim maxime in Medi
cina in crimē uertitur eā adhibētibus:his uero qui ea in ſe uſi ſunt, perniciē af-
fert. Etenim ſi ſibijpſis in ſermonibus perſuaſerint, & opus ex diſciplina ſe ſci-
re putauerint, quemadmodū aurum adulterinū in igne iudicatū, tales ſeipſos
eſſe demonſtrant. quanquā talis prædictio nihil cōmouet ad prudentiam eos
qui ſunt eiuſdem generis.quòd autē rectus ſit finis,cognitio manifeſtum facit.
Tempus porrò etiam artē facilem ac peruiam facit,aut in cōſimilem uiam inci-
dentibus proceſſus manifeſtos facit. Quapropter ſingula prædicta ſuſcipere
oportet,& ſapiētiam transferre ad medicinā,& medicinā ad ſapientiam.Medi
cus enim philoſophus, eſt deo æqualis, Necꝫ enim multa eſt inter ipſas diffe-
rentia.Nam omnia quæ ad ſapiētiam requiruntur,inſunt in medicina:argenti
cōtemptus,reuerentia,uerecūdia,habitus ſubmiſſus, autoritas,iudiciū, quies,
obuiam itio,mundicia,doctrina,cognitio ad uitam utilium ac neceſſariarū pu
rificationū,alienitas à mercimonijs,alienitas à ſuperſtitione, præminētia diui-

na

na.Habent enim quæcunq; habent ad coercẽdam intẽperantiã,inſcitiã, auaritiam,cõcupiſcentiã,rapinasq; ac impudentiã. Hæc enim eſt cognitio accedentiũ,& uſus eorũ quæ ad amicitiã pertinẽt,& quomodo ad liberos, ac quaſcũq; res ſe gerere oporteat. quatenus igitur cũ hac ſocietatẽ habet, ſapientia quædã eſt.Nam & plurima ex his etiã medicus habet.Etenim ſciẽtia de dijs uel maxime animo ipſius implexa eſt. Etenim in alijs affectionibus, & in ſymptomatis accidentibus,Medicina erga deos ualde reuerẽter ſe habere cõperitur. Medici uero deis cõcedunt.Non enim eſt potẽtia in ipſa redundans.Nam & hi multa quidem aggrediũtur, multa uero etiam per ſeipſa ipſis ſuperantur. Quæ uero nũc poſsidet Medicina,hinc exhibebit.Quæ enim uia ipſius ſit in ſapiẽtia, hactenus dictũ eſt.Nam & illis ipſis hoc modo ſe res habet. Quæ uero putant,& cõfitentur ac profitẽtur,ſic habẽt.Quæ circa corpora adſunt & adueniũt, quæ ſanè per omnẽ ipſam artem procedũt,dum illa transformãtur aut tranſmutantur.Quæ item per chirurgiã ſanant.Et quæ auxilijs & medelis aut uictu curantur.Summa uero horũ omnium tendat ad horũ cognitionẽ. Quũ igitur relata omnia tali modo ſe habeant,cõuenit ut Medicus comitatẽ quandã ſibi adiunctam habeat. Auſteritas enim & ſanis,& ægris,difficilẽ acceſſum præbet. Maxime uero adſeruare ipſum ſeipſum cõuenit, ut ne multas corporis partes oſtẽdat,neq; cũ imperitis multa fabuletur,ſed neceſſaria.Hoc enim uiolẽtia eſſe cõſueuit, ad curationis prouocationẽ.Facere autẽ nihil horũ debet ualde curioſe, neq; ex imaginatione. Hæc uero omnia cõſiderato, quo tibi præparata ſint ad abundantiã,prout opus fuerit.Sin minus,inſtante neceſsitate ſemper penuria fuerit.Procurare autẽ oportet hæc in medicina,cũ omni ſubmiſsiõe:de frictione,& illitione,& perfuſione,ad manuũ cõcinnitatẽ: de linamẽtis uulſis,de ſplenijs,de ligamẽtis,de his quæ pro tẽporis cõſtitutiõe requirũtur, de medicamẽtis ad uulnera,& ocularia,et ex his ea quæ ad ſingula genera pertinent: quo tibi præparata ſint & inſtrumẽta,& machinæ,& cõſequenter ferrũ. Nam in his penuria detrimẽtoſa eſt,& artẽ mancam facit. Sit aũt tibi alter apparatus ſimpliciter ad peregrinationes inſtructus,ad manus prõptus. Expeditiſsimus aũt per methodi rationẽ.Neq; enim fieri poteſt ut medicus omnia percurrat.Firma itẽ memoria teneto medicamẽta,& ſimplices facultates,& deſcriptas, ſi modo tales extãt. Sint & in memoria tibi morborũ curationes, & harũ modi,quotupliciter & quomodo in ſingulis ſe habẽt.Hoc enim principiũ eſt in Medicina, & mediũ,& finis.Præparata quoq; tibi ſint malagmatũ genera ad ſingulos uſus. Potiones quæ incidere poſſunt,ex deſcriptiõe præparatæ iuxta genera.In prõptu ſint & quæ ad medicationẽ pertinẽt ad purgationes, ſumpta de locis congruis,& parata eo quo cõuenit modo,iuxta genera,& magnitudines,ad uetuſtatẽ ferendã curata.Recẽtia uero iuxta tẽporis occaſionẽ:& alia iuxta rationẽ. His autẽ tibi præparatis hoc cõmodi erit, ut ubi ad ægrotũ introieris, animo incertus nõ ſis, quum appoſitè habeas ſingula ad id quod faciendũ eſt. Antea uero hoc cognitũ habeas quod facere oportet, q̃ ad ægrũ ingrediaris. Pleraq; enim neq; ratiocinatione,ſed auxilio rerũ opus habẽt. Itaq; euentũ ex experiẽtia prius diſcernere oportet. Eſt enim hoc glorioſum,& facile cognoſci poteſt. In ingreſſu uero meminiſſe cõuenit & ſeſsionis, & habitus ſubmiſsi, amictus cõpoſiti,auctoritatis,breuiloquẽtiæ,ut nihil cũ perturbatione facias, aſſeſſus,

diligentiæ, reſponſionis ad ea quæ occurrunt, & ad tumultus fientes compeſcendos conſtantiæ apud teipſum, increpationis ad turbas caſtigādas, promptitudinis ad miniſteria. Et ad hæc memor ſis primi apparatus. Sin minus, reliqua citra errorem fiant, quæ ad prōptitudinem parandam præcipiuntur. Ingreſſu utere frequenter. uiſita diligētius, his quæ à deceptis per errorē fiunt occurrens, ut mutētur. Facilius enim cognoſces, ſimulq́ꝫ expeditior eris. Inſtabilia enim ſunt quæ in humidis cōſiſtunt. Quapropter etiā facile & à natura, & à fortuna tranſmutātur. Neglecta enim ea quæ circa tēporis occaſionem adminiſtrare oportebat, impetu ſuo progreſſa occupant ac perimunt. Non enim eſt quod opem ferat. Multa enim ſunt quæ ſimul mali aliquid faciunt. Nam quod ſingulatim iuxta conſequentiam fit, magis opportunū & frequentius eſt. Obſeruare autem oportet ægrotorum quoqꝫ peccata, per quæ multi ſæpe mentiti ſunt, in aſſumendis his quæ ingerēda exhibētur, poſtquā exoſas potiones non accipiētes, aut pharmacis datis, aut alia curatiōe adhibita, perēpti ſunt. Et factū quidē hoc nō ad ipſorum confeſsionē uertitur, uerū Medico culpa imputatur. Cōſiderare uero oportet etiā decubitus, quoſdā ex ipſis iuxta anni tēpus, quoſdā iuxta genera. Quidā enim in altis ſedibus, quidā in ſubterraneis ac tenebroſis decūbunt. Strepitus quoqꝫ & odores, maxime uini, deterior enim hic eſt: fugere ac trāſmutare oportet. Et omnia hæc facere placide, expedite, cū miniſterio, ita ut pleraqꝫ ægroto occultes, et hilari ac ſereno uultu ipſum cōſoleris: quo à ſuis illū cupiditatib. auertas, ſimul cū amarulentia & cōtraria inſtantia increpando, ſimulq́ꝫ cum cōmonefactione ac dexteritate ſuſcipiendo ac cōſolando, nō tamen ut quicquā futurorū aut præſentiū ipſis indices. Pleriqꝫ enim ob hāc cauſam, in utrālibet partē compulſi ſunt, propter relatā uidelicet prædictionē præſentiū aut futurorū. Sit autē ex diſcipulis aliquis præſens, qui inſtet ut præceptis nō amarulētè utatur, & quod mādatū eſt faciat. Deligito aūt ex ipſis eos qui iam in arte progreſſum fecerūt, quo ea quæ utilia ſunt addāt, aut ſecure offerant, ut & in interuallis nihil te lateat. At uero imperitis nunq̄ quicquā procurandū committes. Sin minus, eius quod male factū eſt, uituperiū in te recidet, ſi non ambiguè res habeat. ex quibus id quod recta methodo tractatū eſt, procedet, & uituperationē tibi nō afferet. Sed & qđ factū fuerit, ad genus referetur. Proinde om̄ia hæc prædicito in his quæ fiūt, his quibus ea cognouiſſe propoſitū eſt. His igitur ita habētibus, ad bonā exiſtimationē ac decentē ornatū, et in ſapiētia, & in medicina, & in alijs artibus: oportet medicū diſtinctis partib. de quibus diximus, ſemper utriſqꝫ amictum, ea cōſeruare ac cuſtodire, & tradere ac facere. Quū enim apud omnes homines inclyta ſint, cōſeruantur. Et qui per ipſa procedunt, celebres ſunt à parentibus & liberis. Et ſi quidam ipſorum non multa cognitione præditi ſint, ab ipſis tamen rebus ad intelligentiā deueniunt.

HIPPOCRATIS COI PRAE-CEPTIONES, [illegible] ME-dico Phyſico interprete.

TEMPVS eſt in quo occaſio eſt, Occaſio uero in qua tempus nõ multũ. Medela tempore, aliquãdo etiam occaſione cõtingit. Hæc ſanè noſſe oportet, & nõ ratiocinationi prius probabili intentũ curã aggredi, ſed exercitationi cũ ratione. Ratiocinatio enim memoria quædam eſt, quæ cõponit ea quæ per ſenſum ſunt percepta. Imaginatiõe enim cõcepta eſt euidenter. Senſus aũt perpeſſus iam delegator eſt eorũ quæ ſub iacẽt ac obueniunt, ad ipſam cogitationẽ. Qui uero ſenſus ſæpe mala perpeſſus eſt, & ſuſcepit, quibus, quãdo, qualiter, læſus ſit obſeruãs, & in ſeipſum reponens recordatur. Collaudo quidẽ igitur etiã ratiocinationẽ, ſi quidẽ ex fortuita occaſiõe initiũ faciat, & delationẽ in morbũ ex apparẽtibus perſequatur. Si enim ex his quæ palàm perficiũtur, ratiocinatio initiũ fecerit, in mentis potẽtia eſſe cõperitur, ita ut ipſa ab aliis ſingula aſſumat. Proinde ſtatuẽdũ eſt, naturam à multis ac omnigenis rebus moueri ac doceri, ita ut uiolentia quædam ſubſit. Mens autẽ ubi ab ipſa accepit, uelut dixi, poſtea ad ueritatẽ perducit. Si uero non ex euidẽti aggreſsione, uerũ ex probabili rationis figmẽto, ſæpe grauem & moleſtã inuehit affectionẽ. Tales aũt inuiam uiam arripiũt. Quid enim tandẽ erat mali, ſi mercedẽ auferrent hi qui medicinæ opera male adminiſtrãt? Nunc uero ægrotis qui extra culpam ſunt, nõ ſufficiens eſſe apparet uiolentia morbi, niſi Medici quoq; imperitia accedat. Et de his quidẽ hęc dicta ſatis ſint. At his quæ ex ſola ratione perficiũtur, frui nõ datur: uerum his quæ ex operis indicatione. Fallax enim eſt & ad errorẽ procliuis affirmatio, quæ fit cũ garrulitate. Quapropter in uniuerſum his quæ fiũt inhærere oportet, & circa hæc uel maxime uerſari, ſi quis facilem ac minime delinquentẽ habitũ, quẽ ſanè Medicinã appellamus, ſibi cõparare uolet. Valde enim magnã utilitatem afferet, tum ægrotãtibus, tum horũ artificib. Nõ tamen cunctãdũ eſt & ab idiotis inquirere, ſi quid cõferre uiſum fuerit ad curationis occaſionẽ. Sic enim arbitror uniuerſam artem cõmonſtratam eſſe, eo quod ex unoquoq; fine obſeruatio facta eſt, & cõſonantia in idem cõcurrerit. Attẽdere igitur oportet fortuitæ occaſioni, quæ plerũq; ſe offert, atq; hoc cũ utilitate ac leni progreſsione potius, ꝙ cũ promiſsione, & excuſatione ea quæ fit cũ actione. Vtilis eſt autẽ & uaria prædeſtinatio eorũ quæ ægroto offerũtur. Non enim aſſeuerare oportet, quod aliquid ſolũ exhibitũ proderit. Omnes enim affectiones, propter multas caſuum circũſtantias ac mutatiões, mora quadã diutiore adhærẽt. Et hoc ſanè admonitione opus habuerit, ad diligẽtem conſiderationẽ faciendã. Si enim à mercede inceperis: cõducit enim hoc uniuerſo negocio: ægroto quidẽ huiuſmodi cogitationẽ inducis, ꝙ uidelicet nõ ipſo relicto abibis. Si uero non paciſceris, ꝙ ipſum negliges, & de quibuſdã in rem præſentem nõ admonebis. Curare igitur oportet de cõſtituenda mercede. Inutilẽ enim eſſe putamus eiuſmodi ægroti ipſius cogitationẽ, multo aũt magis in morbo acuto. Morbi autẽ celeritas temporis occaſionẽ nõ præbens ad reuerſionẽ, nõ impellit bonũ Medicũ ad quærendum

rendũ ſuam cõmoditatẽ,ſed ut magis exiſtimationis ſuæ rationẽ habeat. Itaq;
tũc melius eſt ut ſeruatis exprobret,ꝙ ut letaliter affectos præcõturbet. Quãꝗ
aliqui ægroti id expetũt,hoſpitij ius,& facilem mali depulſionẽ producẽtes,di
gni quidem qui negligãtur,non tamẽ qui affligãtur. Quapropter his te meritò
oppones,cũ bolidis iactu in maris turbati fluctibus iter faciẽtib. Qui enim bo
nus Medicus eſt,is per Iouẽ fide magis ꝙ duricia medetur. Quare in principio
totam affectionẽ indagare oportet,& quædam ſuggerere conducentia ad cura
tionẽ,curareq; ægrotũ,& nõ negligere. At uero remunerationis exigẽdæ acer
bitatẽ,abſq; præparãte ad diſciplinã cupiditate,hortor ut ne ualde inducas,ſed
& ad opulentiã & facultates reſpicias. Quãdoq; uero etiam gratis cures, ita ut
gratitudinis memoriã potiorem,ꝗ præſentẽ exiſtimationẽ auferas. Si uero oc-
caſio ferendæ opis ſe obtulerit,& peregrino,& egeno,maxime talibus opitule
ris. Si enim affuerit erga homines amor, adeſt etiã amor erga artem. Quidã e-
nim ægrotantes ubi perceperũt affectionẽ circa ſe non eſſe in tuto,per Medici
probitatẽ ac manſuetudinẽ gloriantur ſanitati reſtitutos ſe eſſe. Laudabile eſt
autẽ,ægrorũ quidem curam gerere,gratia ſanitatis: ſanorũ uero curã ſuſcipere,
ea gratia ut ſine morbis degant. Sed & ſanorum cura habẽda eſt,gratia boni ac
decori ornatus. Qui igitur in profundo ignorãtiæ artis uerſantur,prædicta mi
nime perceperint. Nam hi quũ ſint nõ initiati,miſerabilesq; ac ſubito exaltati:
fortunæ tamen indigi,à diuitibus quibuſdã,ex anguſtijs remiſsionẽ acquirũt,
ſemperq; ob opera gloriãtes,& in deterius dilabẽtes deliciantur, artis ſincerita
tem negligentes,ob quã bonus Medicus,qui ab artis cõiunctione ſocius artis
appellatur,in uigore eſſe poſsit. Hic aũt medelas citra delictũ facile perficiens,
nihil horũ tranſsilierit,nõ præ facultatis inopia. Non enim infidus eſt uelut in
iniuſtitia. Nam ad curationẽ hi nõ accedunt,ubi affectionẽ pernicioſam eſſe ui
dent,uitãtes aliorũ medicorũ ſuperinductionẽ,laudãtes ægrotos propter pra-
ui auxilij odiũ. At ægrotãtes afflicti natant in utraq; improbitate,eo quod po-
tiori in arte curationi ſeipſos nõ cõmiſerũt ad finẽ uſq;. Remiſsio enim morbi
alicuius magnũ ægroto refugiũ præbet. Quapropter ſanã affectionẽ cupiẽtes,
eundem uſum ſemper admittere nõ uolunt,medici uarietati ſe aſsimilãtes. Sũ-
ptuum equidẽ opulentia ægroti carent,morũ improbitate adorãtes, & ingrati
fientes. Quũ autem cõſequi poſſunt ut ditentur,de mercede aſſeueranter affir-
mant,ſani eſſe uolentes,quæſtũ nimirũ ex uſura, aut agricultura affore produ-
centes,& poſtea de ipſis quæſtũ facere negligentes. Et de huiuſmodi quidẽ de-
claratione hæc ſufficiãt. Remiſsio enim & intẽſio ægrotãtis,medicam admini-
ſtrationẽ requirunt. Nec uero indecore ſe ille geret medicus,qui in rei præſen-
tis anguſtia circa ægrũ aliquem, & imperitia tenebras offundente, alios quoq;
accerſere iuſſerit, quo ex cõmuni cõſideratione, res circa ægrũ inquirantur ac
cognoſcãtur,& illi cooperatores fiant ad auxilij ferẽdi facultatem. Nam in affli
ctionis aſsiduitate,augeſcẽte affectione,ob cõſilij inopiã,plurima ad rem præ-
ſentem effugiũt. In eiuſmodi igitur tẽporis occaſione confidendũ eſt. Nunquã
enim ego tale quid decerno,quod ars ipſa iudicat. Et de hoc nunꝗ contendere
oportet affirmãdo,ac mutuis inter ſe cõuicijs decertãdo. Hoc enim iureiurãdo
affirmare poſsim,ꝙ Medici ratiocinatio nunꝗ alteri inuidere poterit. Imbecil-
lis enim hoc modo apparuerit. Sed hæc magis expeditè faciũt hi qui circa forẽ-

ſia

ſia negotia ac quæſtus uerſantur. Quanquã neqꝫ falſò hoc cognitũ fertur, quòd
in omni copia, inopia ineſt. At uero cũ his omnibus magnũ ſignum ſubſtãtiæ
artis apparuerit, ſi quis rectè medicans, ab eiuſmodi cõpellatione nõ deſtiterit,
iubens ægrotos mente nõ turbari, in eo quod ad ſalutis tempus peruenire ge-
ſtiunt. Hoc enim nõ inutile eſſe ducimus, & hoc ſanè præcipiens nõ peccabit.
Ipſi enim ægroti propter dolorificam affectionẽ deſperãtes, ſeipſos uita exuũt.
Qui uero ægrũ ſibi cõmiſſum habet, ſi artis inuenta demõſtrauerit, cõſeruans
nõ mutans naturã, præſentẽ auferet remunerationẽ, aut contrà, fidem ſuam ſta
tim amittet. Hominis enim bonus habitus natura quædam eſt, quæ motũ non
alienum ex natura acquiſiuit, ſed ualde cõgrua eſt, & ſpiritu, & calore, & humo
rum cõcoctione undiquaqꝫ, & uniuerſa uictus ratione, & alijs omnibus cõpo-
ſita ac cõſtructa: ſi nõ aliquis ex natiuitate, aut ab initio defectus fuerit. Si uero
etiam quis fuerit, is ſi exilis eſt, conandũ eſt ut ſubiectæ naturæ aſſimiletur. præ
ter naturam enim eſt id quod imminutũ eſt, etiam per tẽpus. Porrò fugiẽda eſt
& frictio per lintea ſudaria, propter parandã medendi autoritatẽ, Itemqꝫ odor
curioſè aſcitus. Propter multã enim peregrinitatẽ, in calũniã incides: propter
modicã uero, decentem ornatũ cõſequeris. In parte enim dolor modicus: in to
to, multus. Gratitudinẽ autem qua hominibus cõplaceas, non tollo. Digna e-
nim eſt medico præſidio. At uero appoſitionis per inſtrumẽta, & indicationis
eorum quæ ſignificant, & eiuſmodi rerum memoriã adeſſe oportet. Si uero eti-
am uulgi gratia uelis diſſertationẽ ad audiendũ te facere, non ualde glorioſè id
captes: nõ tamen cum teſtimonio ac oſtẽtatione poetica. Impotẽtiam enim in-
duſtrij laboris oſtendit. Auerſor enim ad alium uſum trãsferri induſtriam cum
labore partã, quæ propterea in ſeipſa ſola gratioſæ ſectæ electionẽ habet. Con-
ſequeris enim inſtar fuci promptam cũ comitatus deductione elationẽ. Optan
da eſt & eiuſmodi diſpoſitio quæ aliena ſit ab eo qđ quis grandis iam natu di-
ſcat. Hoc enim præſentiũ quidẽ nihil perficit, abſentiũ uero tolerabilis memo-
ria exiſtit. Fit itaqꝫ omnia tentans infortuniũ, cum recẽti pernicie, quæ negligit
decorum, & in præfinitis terminis, & in profeſsione, & in maximis iuramẽtis
deorum gratia factis: dum Medicus præeſt morbo, cũ aſsidua lectione, inſtru-
ctioneqꝫ imperitorũ fugititiorũ, ita ut ſermones trãslatitios imitetur, qui etiam
antea qꝫ in morbo incertus animo eſſet, collecti fuerunt. Talium igitur ubi etiã
præfectus eſſem, nõ ſanè in collectitia curatione id facerẽ. Verũ confidenter au
xilium peterem. Cognitionis enim decoræ ſcientia in his diſperſa eſt. Quũ igi
tur hi neceſſario ſint inſcij ac imprudẽtes, hortor eos ut cõmodam habeãt exer
citationẽ, poſt dogmatũ cognitionis penuriã. Quis enim multifidam dogma-
tum ſectionẽ eſſe uere cognoſcere poſſe ſperarit, citra exercitationis conſtantiã?
Quapropter hoc admoneo, ut dicentibus quidẽ attendant, facientibus autem
incũbant, & cõtractam uictus rationẽ non diu præſcribant. Aegrotantis enim
diuturnam cõcupiſcentiã erigit indulgẽtia quoqꝫ, in morbo diuturno. Si quis
cæco animũ aduertat, uelut res magni timoris cauendus eſt, & gratia deſperan
da, per quam unitas cõſtat. Aeris repentina turbatio uitanda eſt. Vigor ætatis
omnia habet gratioſa, Decrepita uero ætas, uice uerſa. Obſcuritas linguæ non
ſatis claræ fit, aut propter affectionẽ, aut propter aures, ita ut priuſquam priora
enũciarit, alia adijciat: aut priuſquã id quod mẽte cõcepit dicat, alia inſuper co-

gitet.& quæ quidem citra affectionem uiſibilem appellatam,contingit linguæ obſcuritas,his maxime qui artiũ ſtudio tenentur accidit. Aetati etiã quum paruum eſt aliquãdo ſubiectum, ualde magna uis ineſt. In morbo trãquillitas, longitudinem ſignificat. Iudicatio uero eſt morbi exolutio. Parua cauſa medelis ex ſoluitur,niſi quid circa locũ principalem affectum fuerit. Quãdoquidem affectio per cõſenſum à triſtitia inducta uexat,quidam ſanè ex alterius cõſenſu uexantur. Vociferatio affligit. Fortis laboris ſtudium ſubterfugiendũ eſt. Maritimus locus ad ſanitatem commodus eſt.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE NATVRA HOMINIS [redacted] Medico Phyſico interprete.

QVICVNQVE de natura humana amplius differentes audire cõſueuit, quã eius ad medicinã pertinet, huic nõ eſt cõmodum hunc meũ ſermonẽ audire. Neq; enim omnino ex toto aerem dico hominẽ eſſe,neq; ignẽ,neq; aquam,neq; terram, neq; quicquã aliud, quia nõ manifeſtũ eſt unum in homine eſſe. ſed uolentibus tamẽ hæc dicere permitto. At uero talia dicẽtes mihi nõ recte rem cognoſcere uidentur. Sententiam enim eandem omnes ineunt, uerũ non eadem dicũt, ſententiæ tamẽ epilogum eundem faciunt. Aiunt enim unũ quid eſſe, quodcũq; tandem eſt,& id ipſum eſſe unũ ac totũ,iuxta nomina autẽ non conſentiunt. Etenim alius ex ipſis aerẽ eſſe,hoc unũ ac totũ dicit,alius ignẽ,alius aquã,alius terrã,& addit unuſquiſq; ad ſermonẽ ſuum teſtimonia ac ſigna,quæ nullius momẽti exiſtũt. Quia enim eadẽ ſentẽtia omnes utũtur,dicũt aũt non eadẽ,manifeſtũ facit quod neq; cognoſcũt ipſa.quod ex eo uel maxime quis cognouerit,qui ipſorũ diſceptationib. interfuerit. Nã quũ ijdẽ uiri inter ſe diſceptãt,ijſdẽ auditorib. præſentibus,nunquã ter cõſequenter idem homo uincit in eodẽ ſermone,ſed modo hic, modo alius ſuperat,cuicũq; fuerit lingua maxime fluida ac populo grata. Atqui iuſtũ erat, ut is qui de rebus ſe recte cognoſcere pronũciaret,ſemper ſermonẽ ſuũ uictorẽ ſtatueret,ſiquidẽ uera cognoſceret,ac recte ſentiret ac iudicaret. Verũ huiuſmodi homines uidentur mihi ſeipſos oppugnare in uerbis ſermonũ ſuorum, præ ſtultitia,& Meliſsi ſermonẽ approbare. De his igitur ſufficiũt mihi quæ retuli. At uero ex Medicis quidã dicunt, quod homo ſanguis ſolũ eſt, alij ex ipſis bilem aiunt hominẽ eſſe, aliqui pituitam, epilogũ autẽ & ipſi omnes eũdem faciunt. Vnum enim quid eſſe dicũt, quodcũq; cuiq; ipſorũ nominare uiſum eſt, & id ipſum unũ exiſtẽs,ſpeciem ac uim trãſmutare,coactũ à calido ac frigido, fieriq; & dulce,& amarũ,& albũ,& nigrum,& omnigenũ quid aliud. Mihi uero neq; hæc ſic ſe habere uidẽtur. Plurimi quidẽ igitur talia quædã,& amplius his proxima pronũciant. Ego autẽ dico,ſi unũ eſſet homo,nũnquã ſanè doleret. Neq; enim eſſet unde doleret unũ exiſtens. Si uero etiã doleret, neceſſe eſſet & quod mederetur ac ſanaret unũ eſſe. Nũc uero plura ſunt. Multa enim ſunt in corpore exiſtentia,quæ quũ mutuo præter naturã calfiunt & frigeſiunt, ſiccãturq; & humectãtur,morbos pariunt. Quare multæ quidẽ ſpecies morborũ ſunt,multæq;

taqꝫ etiã medela ipſorũ exiſtit. Atqꝫ ego ſanè cenſeo eum qui hominẽ ſanguinẽ
ſolum eſſe dicit, & nihil aliud, demõſtrare debere, ipſum nõ trãſmutare ſpeciẽ,
neqꝫ omnigenũ fieri, uel ſaltẽ horam aliquã anni, aut hominis ætatẽ, in qua ſan
guis ſolus in homine ineſſe appareat. Veriſimile eſt enim unũ aliquod eſſe tem
pus, in quo appareat ipſum in ſeipſo unũ exiſtens. Eadẽ cenſeo etiam de eo qui
pituitã ſolam eſſe dicit, & qui bilem. Ego enim demõſtrabo ea quæ hominem
eſſe dixero, & iuxta receptũ morem, & iuxta naturã, quòd ſemper ea ipſa ſimi-
lia ſint, & in iuuene, & in ſene, & tẽpore frigido æque ac calido. Exhibebo in-
ſuper ſigna, & neceſsitates oſtendam, per quas unũquodqꝫ augeſcit ac minui-
tur in corpore. Primũ quidem igitur, neceſſe eſt generationẽ fieri non ab uno,
Quomodo enim unũ exiſtens, aliud quid generarit, ſi nõ alicui miſceatur? De-
inde neqꝫ generarint, ſi nõ eiuſdẽ generis exiſtentia miſceãtur, & quæ eandem
uim habeant, neqꝫ ſanè nobis ſimilia perficerẽtur. Et rurſus, Si nõ calidũ ac fri-
gidũ, & ſiccũ ac humidũ, moderate ac æqualiter inter ſe haberẽt, ſed alterũ alte
rum multũ præcelleret, & fortius debiliore prę ſtaret, generatio fieri nõ poſſet.
Proinde quomodo uериſimile eſt, ab uno quid generari, quum neqꝫ à pluribus
generetur, niſi habuerint temperamẽtum inter ſe probe conueniens? Neceſſe
itaqꝫ eſt tali exiſtente natura, cum aliorum omnium, tum humana, non unum
eſſe hominẽ, ſed ſingula quæ ad generationẽ eius conferunt, uim quandam in
corpore habere, eam uidelicet quã contribuerũt. Et rurſus neceſſe eſt ſecedere
ſingula in ſuam ipſorũ naturam, homine moriente, humidũ nimirum ad humi
dum, ſiccum ad ſiccum, calidũ ad calidum, frigidũ ad frigidum. Talis autem &
animalium eſt natura, & aliorũ omnium, generãturqꝫ ſimiliter omnia, & occi-
dunt ſimiliter omnia. Cõſtat enim natura ipſorũ ex his prædictis omnibus, &
deſinit iuxta prædicta, in id unũquodqꝫ unde eſt cõpactum ſecedens. At ue-
ro corpus hominis habet in ſeipſo ſanguinẽ, & pituitam, & bilem duplicem,
flauam uidelicet & nigram. atqꝫ hæc ſunt ipſi corporis natura, & per hæc & æ-
grotat, & ſanus eſt. Sanus equidem maxime eſt, ubi temperamẽtum hæc inter
ſe habuerint moderatũ, tum facultate, tum copia, & ubi maxime fuerint per-
mixta. Aegrotat autem quũ horum quid minus aut amplius fuerit, aut ſepara-
tur in corpore, & nõ fuerit reliquis omnibus cõtemperatum. Neceſſe eſt enim
quum quid horum ſecretũ fuerit, & per ſe ſteterit, non ſolum eum locum unde
ſeceſsit morbidum fieri, ſed etiam eum in quo ſtat, & in quem propter nimiam
copiam diffuſum eſt, dolore ac morbo uexari. Etenim quum quid horũ extra
corpus effluxerit amplius quàm redũdat, euacuatio ipſa dolorem exhibet. Rur
ſus itaqꝫ ſi idem intus fecerit euacuationẽ, & tranſitionem, ac ab aliis ſecretio-
nem, geminatum dolorem exhibere neceſſe eſt, uelut dictum eſt, nempe & un
de ſeceſsit, & ubi receptũ redundat. Dixi porrò, quæcũqꝫ hominem eſſe dixe
ro, ſemper demõſtraturum me eſſe, quòd talia ſint & iuxta receptũ morem ac
opinionem, & iuxta naturã. Et dico ſanè eſſe ſanguinẽ, & pituitã, & bilem fla-
uam ac nigram: & horum primũ quidem iuxta receptam opinionẽ nomina di-
ſtincta eſſe dico, & nulli ipſorũ idem nomen eſſe. deinde ſpecies iuxta naturam
ſeparatas eſſe, & neqꝫ pituitam ſimilem eſſe ſanguini, neqꝫ ſanguinem bili, neqꝫ
bilem pituitæ. Quo enim modo hæc inter ſe ſimilia ſint, quorum neque colo-
res ſimiles uidentibus apparẽt, neqꝫ ad manuum tactum ſimilitudo aliqua eſſe

deprehenditur. Neq; enim ſimiliter calida ſunt, neq; frigida, neq; ſicca, neque humida. Quum itaq; intantũ inter ſe diſcrepent, tũ ſpecie, tum facultate, neceſſe eſt ipſa non unũ eſſe, quandoquidẽ neq; ignis & aqua idẽ ſunt. Quod autem hæc omnia nõ unum ſunt, ſed unumquodq; ipſorũ uim & naturam ſuam habet, uel hinc cognoſcere licebit. Si enim homini alicui medicamẽtum dederis, quod pituitam ducit, pituitã tibi uomet, & ſi pharmacũ dederis bilem ducens, bilem tibi uomet, Eadem ratione & bilem atrã purgabit, ſi medicamẽtum exhibueris quod bilem atram ducit. Quod ſi ipſi partem aliquã ſauciaris, ut uulnus fiat, effluet ipſi ſanguis, atq; hæc omnia faciet tibi totã diem ac noctem, & hyeme & æſtate, donec ſpiritũ in ſeſe trahere potens fuerit, potens autẽ erit donec aliquo horum cõgenitorũ fuerit priuatus. Cõgenita autẽ ſunt prædicta. Quomodo enim non congenita eſſent? Primum etenim manifeſtum eſt hominem in ſeipſo hæc omnia ſemper habere, donec uixerit. Deinde nata ſunt ex homine hæc omnia habente. Poſtea nutrita ſunt in homine hæc omnia habẽte, quæ uidelicet ego nunc dico ac demõſtro. Qui uero dicunt, quòd unũ eſt homo, uidentur mihi hoc cõſilio uſi eſſe. Nimirum quum uiderint eos qui medicamẽta hauſerunt in ſuperpurgationibus interijſſe, alios quidem bilem uomẽtes, alios pituitam, unumquodq; horum hominẽ eſſe putauerũt, quod uidiſſent his purgatum interijſſe. Et qui ſanguinẽ dicunt hominẽ eſſe, eodem conſilio utuntur. Nam quũ uident iugulatos homines, & ſanguinem ex corpore ipſorũ effluentem, hunc ipſum animã in homine eſſe putant. atq; his teſtimonijs ſanè omnes utuntur in ſermonib. ſuis. Atqui primũ quidem in ſuperpurgationibus, nemo unquã mortuus eſt bile ſola purgatus. Verum quum quis pharmacum biberit, quod bilem deducit, primũ bilem uomet, deinde pituitam, poſtea per uim etiã atram bilem, poſtremum moribũdus etiam ſanguinem purum uomet. Eadem perpetiuntur à medicamẽtis pituitam ducẽtibus. Primum enim pituitam uoment, deinde bilem flauam, poſtea atram, moriẽtes autem ſanguinem purum, & in hoc mox uitam finiũt. Etenim pharmacũ ubi corpus intrauerit, primum quidem ducit id quod ex omnibus in corpore exiſtẽtibus, ſibi maxime ſecundum naturã familiare fuerit, deinde uero etiam alia trahit ac purgat, Quemadmodum ex terra naſcentia & in ipſam plantata ac ſeminata, ubi in terram peruenerint, unũquodq; trahit id quod naturæ ſuæ familiare in terra exiſtit. Ineſt autem in terra & acidum, & amarum, & dulce, & ſalſum, & omnigenum. Primum itaq; plurimum eius trahit in ſeipſum, quod ſibiipſi iuxta naturam maxime familiare fuerit, deinde trahit etiã reliqua. Huiuſmodi ſanè quiddam etiam pharmaca in corpore faciunt. Quæcũq; enim bilem ducunt, primum meraciſſimam bilem purgant, poſtea uero mixtam. Et rurſus pituitæ pharmaca, primum meraciſsimã pituitam ducũt, poſtea mixtam. Et iugulatis primum quidem ſanguis calidiſsimus & uberrimus profluit, deinde pituitoſior ac bilioſior. Porrò pituita in homine hyeme augetur. Hæc enim hyemi maxime ſecundum naturam cõuenit ex omnibus in corpore exiſtẽtibus. Frigidiſsima enim exiſtit. Signa autẽ quòd pituita frigidiſsima eſt hæc ſunt. Si enim pituitam & bilem & ſanguinem contingere libuerit, pituitam ſanè frigidiſsimam eſſe comperies, quamuis uiſcoſiſsima ſit, et per uim maxime poſt bilem atram trahatur. quæ uero per uim trahuntur calidiora fiunt, à uiolentia coacta, ſed tamẽ ſupra

hæc omnia, frigidiſsima eſſe apparet pituita ex ſua ipſius natura. Quòd autem hyems corpus pituita repleat, inde cognoſcere datur, quod homines pituitoſiſsima & ſpuunt & emungunt hyeme, et tumores laxi albiſsimi fiunt maxime hoc tempore, itemq́ reliqui morbi pituitoſi. Cæterũ uere pituita quidem adhuc fortis in corpore manet, ſed ſanguis augeſcit. Nam & frigora remittũt, & imbres ſuperueniũt. Sanguis autem iuxta hæc augeſcit, ab imbribus uidelicet & calidorũ dierũ tepore. Hæc em̃ anni pars maxime iuxta naturã ipſi cõuenit, ut quæ calida & humida exiſtat. Signa aũt hinc colligere licet. Quòd homines uere & æſtate maxime dyſenterijs corripiuntur, & ſanguis ex narib. ipſis fluit, & calidiſsimi ac ruberrimi. At uero æſtate ſanguis adhuc uiget, & bilis in corpore eleuatur, & uſq; in autũnum porrigitur. In autumno uero ſanguis modicus fit, contrariũ enim eius naturæ id tẽpus exiſtit. Bilis aũt per æſtatẽ ac autũnum corpus poſsidet, id quod inde cognoſcere potes: quòd homines ſua ſpõte hoc tẽpore bilem uomũt, & in medicamentorũ potionib. bilioſiora purgantur. Manifeſtũ fit & febribus, & hominũ caloribus. Pituita aũt æſtate debilior ſeipſa eſt. Contrariũ eſt enim naturæ eius id tẽpus, calidũ enim eſt & ſiccũ. Sanguis uero autũno paucíſsimus fit in homine, Siccus enim eſt autũnus, & hominem iam frigefacere incipit. Atra porrò bilis autumno et plurima & fortiſsima eſt. Poſtq; aũt hyems apprehẽderit, bilis flaua perfrigerata modica fit, & pituita rurſus augetur, tum ob pluuiarũ copiam, tum propter longitudinẽ noctiũ. Corpus quidẽ igitur humanũ hæc omnia ſemper habet, uerũ pro tẽporis circũſtantia, aliquãdo plura ſeipſis fiũt, aliquando pauciora, ſingula tum iuxta partẽ ac copiam, tũ iuxta naturã. Quẽadmodũ enim annus omnis omniũ particeps eſt, & caliditatũ & frigiditatũ, & ſiccitatũ ac humiditatũ, Neq; enim quicquam horũ ne minimo quidẽ tempore cõſiſteret ac duraret, citra om̃ia ea quæ in hoc mũdo inſunt, uerũ ſi unũ aliquod deficeret, omnia ſanè abolerentur: ex eadem enim neceſsitate omnia cõſiſtunt & mutuo alũtur: Sic etiam ſi quid ex homine deficeret ex his quæ ipſi cõgenita ſunt, nõ ſanè uiuere poſſet homo. In anno autem aliquãdo quidẽ hyems maxime uiget, aliquãdo uer, modo æſtas, modo autũnus, Sic etiã in homine, aliquãdo pituita præualet, aliquãdo ſanguis, aliquãdo bilis, primũ quidẽ flaua, deinde etiã nigra appellata. Quorũ omniũ euidentiſsimũ teſtimoniũ hinc habes. Si enim eidem homini idẽ pharmacũ quater in anno dare uelis, uomet tibi hyeme quidẽ pituitoſiſsima, uere aũt humidiſsima, æſtate bilioſiſsima, autumno nigerrima. Itaq; quũ hæc ſic ſe habeant, quicũq; morbi hyeme augeſcũt, æſtate deſinere ſolent, quicũq; uero æſtate augeſcunt, hyeme finire cõſueuerunt, niſi certo dierũ circuitu diſcedant. de circuitu autem rurſus dicam. Quicunq; aũt morbi uere fiunt, ad autũnum eorũ diſceſſum fore expectare oportet, Quicũq; poſtremũ autumnales morbi ſunt, eorum diſceſſum neceſſe eſt uere fieri. Quicũq; uero morbus hæc tempora tranſgreſſus fuerit, eum annuum fore ſcire oportet. Porrò Medicum ſic aduerſus morbos inſtare oportet, prout unumquodq; horum in corpore præualet, iuxta tempus ſibi ipſi maxime natura conueniens exiſtens.

Addititia ſunt hæc, non genuina Hippocratis, ut ait Galenus.

Quin & hæc inſuper ad illa noſſe oportet, q̃ quoſcũq; morbos repletio parat, euacua

euacuatio ſanat: & quicunque ex euacuatione fiunt morbi, repletio ſanat. quicunque uero à labore fiunt, quies ſanat. qui autem ab ocio gignũtur, labor ſanat. In ſumma Medicum ſcire oportet, opponere ſe cõtrarium inſtantibus & morbis, & naturis, & temporibus, & ætatibus, & diſtendentia ſoluere, & ſoluta diſtendere. Sic enim uel maxime morbum ſedauerit, & mihi ſanè hoc ipſum ſanatio eſſe uidetur. Morbi partim ex diætis, partim ex ſpiritu, quem adtrahẽtes uiuimus, fiunt. Vtrorunque cognitionẽ ſic facere oportet. Quando ab uno morbo multi homines corripiũtur eodem tempore, cauſam ad id quod communiſſimum eſt, & quo maxime omnes utimur, referre oportet. Eſt autem hoc ſpiritus & aer quem inſpirando trahimus. Manifeſtum eſt enim iam, quòd diæta uniuſcuiuſque noſtrum, cauſſa non eſt, quum morbus omnes cõſequenter contingat, & iuniores, & ſeniores, mulieresque ac uiros, & tam uinolentos quàm aquæ potores, & tam mazam edentes, quàm pane ueſcentes, & tam multũ laborantes, quàm parũ. nequaquã igitur diæta cauſſa fuerit, quum homines diuerſa uictus ratione utentes ab eodem morbo corripiũtur. Quũ uero omnis generis morbi fiũt eodẽ tẽpore, palàm eſt uictus ſingulos ſingulis cauſſas eſſe, & curam ſanè facere oportet ex cõtrario inſtãdo aduerſus morbi cauſſam, quemadmodum & alibi à me relatum eſt, & uictus rationem permutare. Conſpicuum eſt enim diætam qua homo uti cõſueuit, non eſſe ipſi cõmodam, aut in totum, aut magna ex parte, aut unũ ſaltem quoddã ex ipſa: quod ubi cognoueris trãſmutare oportet, habitaque cõſideratiõe naturæ hominis, & ætatis, & ſpeciei, horæque anni & modi ipſius morbi, curationẽ facere, aliquãdo detrahẽdo, aliquando apponẽdo, & quemadmodũ iamdudũ à me dictum eſt, ad ſingulas ætates, & horas, & ſpecies, ac morbos reſpiciẽdo, tum in exhibẽdis pharmacis, tum in cõſtituenda diæta. At uero quũ unius morbi popularis graſſatio conſiſtit, manifeſtum eſt diætam non eſſe culpabilem, ſed quẽ trahimus ſpiritũ in cauſſa eſſe: palàmque eſt inſuper eum ipſum ſpiritũ ſiue aerem morboſam aliquã exhalationẽ habere. Eo itaque tẽpore homines in hũc modum cõmonefacere oportet, Nimirũ ut diætas nõ permutent, quia morbi cauſſa nõ exiſtunt, uerũ ut uideãt quo corpus habeãt quàm minimæ molis ac debiliſsimũ: detrahẽdi inſuper ſunt cibi ac potus quibus uti cõſueuerunt, idque paulatim facere oportet: Nam ſi quis cito diætam permutet, periculũ eſt etiam à permutatione aliquid in corpore nouatũ iri. Quapropter uictu ſolito quidẽ utendũ eſt, ubi hominẽ nihil lædere uidetur. prouidẽdum uero ut quàm pauciſsimus aeris influxus in corpus ingrediatur, & ut ille ipſe quàm peregriniſsimus exiſtat. Regionum etiam locos in quibus morbus cõſiſtit, quantum eius fieri poteſt, permutare oportet, & corpora attenuare: ſic enim minime multo ac denſo ſpiritu homines opus habuerint. Porrò quicũque morbi à fortiſsima corporis parte fiunt, grauiſsimi exiſtũt. Etenim ſi iſthic ubi initium ſumpſerint permanſerint, neceſſe eſt fortiſsima parte laborante, totum corpus laborare. Et ſi à ualidiſsima ad quãdam debiliorem tranſierint, difficulter ſoluuntur. Quicunque à debilioribus partibus ad fortiores tranſierint, commodius ſolui poſſunt. Nam influẽtia à ui ipſarum facile conſumuntur. Venæ craſſiſsimæ ſic ſe habẽt. Quatuor paria ipſarum ſunt in corpore. & unum quidem à capite retro per ceruicem, forinſecus ab utraque ſpinæ parte ad coxẽdices & in crura progreditur, deinde per ſuras & malleolos forinſecus

ſecus ad pedes peruenit. Oportet igitur uenæ ſectiones, in doloribus dorſi ac coxendicũ, de poplitibus facere & de malleolis forinſecus. Alterum par principium ex capite iuxta aures habet per ceruicẽ, & ſphagitides appellantur, hoc eſt iugulares. deferũturq; utrinq; iuxta ſpinam intrinſecus ad lumbos, in teſtes ac femora, & per poplites ex interna parte, deinde per ſuras ad malleolos intrinſecus & in pedes. Quapropter in doloribus lumborũ ac teſtium, uenæ ſectionem de poplitibus ac malleolis facere intrinſecus. Tertiũ par uenarum ex temporibus per ceruicem ſub ſcapulas tendit, & ad pulmonem defertur, altera quidem à dextris ad ſiniſtram partẽ, altera uero à ſiniſtris ad dextram, & dextra quidem ſub mammam abit & in ſplenem, & in rhenẽ, ſiniſtra uero in dextram partem tendit à pulmone ſub mammam & in hepar, & in rhenẽ. Vtraq; autem in rectum inteſtinũ ac podicem deſinit. Quartũ par à priore capitis parte & oculis, ſub ceruicem ad clauiculas deuenit, deinde ſuper brachia ſuperne in flexuras, poſtea per cubitos in manuum iũcturas ac digitos. deinde à digitis rurſus, per cubitos ac manus ſuperne in flexuras, & per brachiorum infernam partem ad alas, unde ſuperne à lateribus altera in lienẽ peruenit, altera in iecur, poſtea ſupra uentrem utraq; in pudendum deſinit. Et craſſiſsimæ quidem uenæ ſic ſe habent. Sunt autem & ex uẽtriculo uenæ per corpus multæ & omnigenæ, per quas corpori alimẽtum accedit. ferunt autem à craſsis uenis, in uentriculum ac reliquum corpus, & ab externis & ab internis, & inter ſe mutuo diſtribuũt internæ extrinſecis, ac uiciſsim extrinſecæ internis. Venæ igitur ſectiones iuxta prædictum ſermonem facere oportet. Enitendum eſt autem ut ſectiones quàm longiſsime à locis faciamus, ubi dolores fieri, & ſanguis colligi ſolet. Sic enim mutatio minime magna derepente fiet, & cõſuetudinem remouebit, ut non amplius in eundem locum colligatur. Quicũq; pus multum ſpuunt, citra febrem, & quibuſcũq; in urina pus multum ſubſidit, citra dolorem, & quibuſcunq; alui recremẽta cruenta, uelut in dyſenterijs, & tarde ac diutine prodeuntia, uelut in iuuenibus quinq; & triginta annorũ, atq; etiam ſenioribus, his omnibus ex eadẽ cauſſa morbi fiunt. Neceſſe eſt enim hos labori deditos, ac exercitatiõis ſtudioſos, & corpore operarios in iuuẽtute fuiſſe, poſtea uero relictis laboribus, molli carne & multum à priore differente carnoſos redditos eſſe, & corpus multum diſcrepans habere, ut id quod prius extitit, cum eo quod nunc adepti ſunt, nulla parte cõſentiat. Quum igitur morbus aliquis corripuerit ſic diſpoſitos, e ueſtigio quidem effugiũt, poſtea autẽ à morbo progreſſu temporis corpus colliqueſcit, & ſeroſi ac ſanioſi humoris ſpecies per uenas, qua parte maxime amplæ fuerint, fluit. Siquidem igitur in inferiorẽ uentriculum proceſſerit, ferè qualis in corpore ineſt, tale etiam recremẽtum prodit. Quũ enim decliuis ſit uia, non multo tempore hæret in inteſtino. Quibuſcũq; autem in pectus influxerit, ſuppurati fiunt. Nimirum purgatione accliui exiſtẽte, & multo tempore in pectore immorãs putreſcit, & purulenta redditur. quibuſcũq; uero eadẽ ſeroſi humoris ſpecies in ueſicã proruperit, à loci caliditate, calida & alba fit, & ſegregatur, & quod quidẽ rariſsimũ eſt, ſuperſtat, craſſiſsimũ uero infrà mergitur, qđ ſanè pus appellatur. Fiũt autẽ & calculi pueris, propter huius loci caliditatẽ itemq; totius corporis. Viris autẽ calculi nõ generãtur, propter corporis frigiditatẽ. Nã id ꝓbe noſſe oportet, qđ homo primis dieb. calidiſsimus

eſt

eſt ſui reſpectu, ultimis frigidiſsimus. Neceſſe eſt enim augeſcẽs & ad uim procedens corpus calidũ eſſe. Vbi autem inceperit marceſcere corpus, delabens in ocium, frigidiſsimũ euadit. Et iuxta hanc rationẽ, quanto amplius primis diebus homo augeſcit, tanto calidior exiſtit, & quanto plus ultimis diebus marceſcit, tanto frigidiorem eſſe neceſſe eſt. Sani autem fiunt ſua ſponte illi prædicto modo diſpoſiti ac affecti, plurimi quidẽ ab hora qua liqueſcere incipiunt, quinto & quadrageſimo die. Qui uero hoc tempus tranſgreſsi fuerint, anno finito ſua ſpõte cõualeſcunt, niſi quid aliud mali grauioris hominẽ infeſtet. Quicũqꝫ morbi ſenſim ex modici temporis cauſſa fiunt, & quorũ cauſſæ cognitu faciles ſunt, ſecuriſsimi appellari poſſunt. Curationẽ itaqꝫ ipſorũ inſtituere oportet, ut cauſſæ morbi nos opponamus. Sic enim ſoluitur utiqꝫ id quod morbum in corpore fecit. Quibuſcũqꝫ arenoſa aut tofi in urinis ſubſident, his initio tubercula circa craſſam uenam enata ſunt, & ſuppurata. Poſtea uero tuberculis non cito effractis, tofi ex pure coalti ſunt, qui per uenam foras exprimũtur unà cum urina. Quibuſcunqꝫ uero cruentæ urinæ ſunt, his uenæ laborant. Quibuſcũqꝫ autem in urina craſſa exiſtente, carũculæ paruæ capilliformes ſimul prodeunt, eas à rhenibus prodire noſſe oportet, & ab arthriticis. Quibus uero pura urina eſt, & aliàs atqꝫ aliàs uelut furfures in urina innatant, horum ueſica ſcabioſa exiſtit. Febres plurimæ à bile fiunt. Species ipſarum quatuor ſunt, præter eas quæ ab occultis doloribus generãtur. Nomina ipſarũ ſunt: Continens, Quotidiana, Tertiana, Quartana. Cõtinẽs itaqꝫ appellata, à plurima ac meraciſsima bile prouenit, & iudicationes ꝗ̃ breuiſsimo tẽpore facit. Corpus enim nullo tẽpore perfrigeratũ cito colliqueſcit, nimirũ à multa caliditate calfactũ. Quotidiana uero poſt continentẽ à plurima bile generatur, & præ reliquis celerrime diſcedit, uerũ longior eſt cõtinente, quãto à pauciore bile prouenit, & propterea ꝙ requiem habet in ipſa corpus, In cõtinente uero nõ quieſcit ullo tempore. Tertiana autem longior eſt ꝗ̃ quotidiana, & à pauciore bile gignitur. Quãto uero longiori tẽpore in tertiana corpus quieſcit ꝗ̃ in quotidiana, tanto diuturnior hæc febris eſt quàm quotidiana. At uero quartanæ reliquæ iuxta eãdem rationem habent, ſed tertianis diuturniores ſunt, quanto pauciore bilis parte participant, unde caliditas augetur, & propterea quod corpus in ipſis plus perfrigeſcit, id qđ ab atra bile ipſis contingit ſuperflue adeò ut ægre frigus depelli poſſit. Atra enim bilis inter omnes corporis humores uiſcoſiſsima eſt, & ſedes diuturniſsimas facit. Quod autem quartanæ febres atræ bilis participes ſint, uel hinc condiſcere licet. Autumno enim maxime homines à quartanis corripiuntur, & in ætate à quinqꝫ & uiginti annis, uſqꝫ ad quadrageſimũ quintum, Hæc autem ætas præ omnibus alijs maxime à bile atra infeſtatur, & autumni tempus omnium anni temporũ ad eandem aptiſsimum eſt. Quicũqꝫ autem extra hoc tempus & ætatẽ à quartana corripiũtur, pro certo ſcire oportet eam febrem non fore diuturnam, niſi quid aliud grauioris mali hominem infeſtauerit.

DE SALVBRI DIAETA LIBER

[redacted] MEDICO PHYSICO INTERPRETE.

Addititius eſt ad librum De natura hominis, Polybi Hippocratis diſcipuli, ait Galenus.

IDIOTAS & priuatos homines hac diæta uti oportet. Hyeme quidem comedere quàm plurima, bibere autẽ quàm parciſsime. Sit potus uinũ quàm meraciſsimũ: cibi, panis, & obſonia aſſata omnia. Oleribus quàm pauciſsimis hoc tẽpore utendum eſt, Sic enim corpus maxime ſiccũ ac calidum reddetur. Vbi uero uer apprehẽderit, tunc ſanè potũ ampliorẽ aſſumere oportet, uinum dilutius & paulatim: cibis quoq; mollioribus ac paucioribus tum utendũ eſt: & ablato pane, mazam exhibere, & iuxta eandem rationem obſonia detrahere, & ex aſſatis omnia cocta facere. Oleribus uero paucis tũc uti oportet, donec ad æſtatem perueñiat homo, cibis mollioribus utẽdo, & obſoniјs coctis, & oleribus, tam crudis quàm coctis, ſimiliterq; potibus q̃ dilutiſsimis ac plurimis. ita tamẽ ut paulatim nõ de repẽte his utatur, ne uidelicet magna mutatio fiat. At uero æſtate maza molli nutriatur, et potu aquoſo ac multo, obſoniјs omnib. coctis. Sic aũt his ubi æſtas fuerit uti oportet, ut frigidum ſit corpus & molle. Tempus enim calidũ eſt & ſiccũ, & facit corpora æſtuoſa ac ſquallida. Quapropter tali ſtudio auxiliari oportet. Iuxta eandem uero rationem, quemadmodũ ex hyeme ad uer, ſic ex uere ad æſtatem deducendus eſt, cibo quidem detracto, potu uero aucto. Sic quoq; cõtraria faciendo ex æſtate ad hyemẽ perducatur. In autũno uero rurſus cibi plures exhibendi ſunt & ſicciores, & obſonia iuxta eandem rationẽ, potus uero pauciores & meraciores, quo etiã hyems bona fiat, & homo in ipſa utatur potibus meraciorib. ac paucis, cibis uero quàm plurimis ac ſicciſsimis. Sic enim & maxime ſanus fuerit, & minime frigore impetetur. Nam tempus hoc ualde frigidum ac humidum exiſtit. Porrò habitibus corporũ carnoſis & mollibus ac rubris, plurimo anni tẽpore ſiccioribus diætis uti conducit. Humida enim eſt ipſorũ natura. Verũ duros & graciles, fuluoſq; ac nigros, humidiore diæta maiore tẽporis parte uictitare oportet. Corpora enim talia ſicca exiſtunt. Sed & iuuenibus corporibus, mollioribus & humidiorib. diætis uti cõfert, Nã ætas ipſorũ ſicca eſt, & corpora cõpacta ſunt. Seniores autẽ ſicciore uictus modo, maiori tẽporis parte degere oportet. Corpora enim in hac ætate humida ſunt, & mollia ac frigida. Oportet igitur & ad ætatẽ, & ad tempus anni, & ad corporũ ſpecies ac habitus, diætas conſtituere, ita ut cõſiſtentibus & caloribus, & frigoribus nos opponamus, Sic enim maxime ſani fuerint. Quin & ambulandum hyeme quidem uelociter eſt, æſtate autẽ leniter, niſi per ſolis æſtum iter faciendum ſit. Oportet autẽ & carnoſos citius ambulare, graciles uero tardius. Balneis quoq; multis æſtate utendũ eſt, hyeme paucioribus, Gracilibus autem magis expedit lauari, quàm carnoſis. Veſtes autẽ puras induere hyeme oportet: oleo imbutas ac ſordidas, æſtate. Cæterũ pingues, & qui graciles fieri uolunt, omnes labores ieiuni facere debent, & cibos aſſumere anhelantes adhuc ex fa-

tigatione,& nõ refrigerati,præpoto uino diluto,& non ualde frigido, & obſo nia præparata aſſumere ex ſeſamis,aut cõdimentis hortẽſibus, & aliĳs huiuſce modi.Sint autem obſonia pinguia quæ offeruntur, ſic enim à quàm paucißi‐mis impleri poterint.Sed & ſemel in die cibum ſumere,& illotũ manere,& ſtra tum durum habere,& nudum deambulare oportet,quantum eius maxime fie‐ri poteſt.Quicũq; uero graciles ſunt,& pingues fieri uolunt, tum alia his quæ dixi contraria facere,tum ieiunos nullum laborem ſubire oportet. At uero uo‐mitibus,& alui per infuſa elotionibus hoc modo utendum eſt.Sex menſes hy‐bernos uomendũ eſt, Hoc enim tempus pituitoſius eſt æſtiuo, & morbi circa caput fiunt,& regionem eam quæ eſt ſupra ſeptũ tranſuerſum.Quum uero æ‐ſtas ac calor fuerit,infuſis utẽdum eſt.Hora enim hæc æſtuoſa eſt, & corpus bi lioſius,& lumbi ac genua grauantur,& calores oboriuntur, & in uentre tormi na fiunt.Quapropter corpus perfrigerare oportet, & quæ in ſublime eleuan‐tur,inferne ſubducere ex iſtis locis.Sint autem infuſa pro craßioribus ac humi dioribus ſalſiora & tenuiora,pro ſiccis uero & gracilibus ac debilioribus, pin‐guiora ac craßiora.Craſſa aũt & pinguia infuſa ſunt quæ ex lacte fiũt,& cicerũ decoctũ,& alia huiuſmodi.Tenuia uero & ſalſa,ſunt muria & aqua marina, & eiuſcemodi. At uero uomitus ſic facere oportet. Quicunq; homines craßi ac pingues ſunt,& non graciles,ieiuni uomãt à curſu aut ambulatione cita, iuxta meridiem.Sit aũt dimidia hemina hyſſopi in aquæ congio cõtriti, atq; hoc ebi bat affuſo aceto & adiecto ſale, quo iucundius euadat. Bibat aũt primum ſen‐ſim ac lentius,poſtea amplius & citius.Qui uero graciliores ſunt ac debiliores, à cibis uomitum faciant hoc modo.Lotus calida præbibat meri heminã, dein‐de cibos omnigenos edat,& neq; dum cibum ſumit,neq; à cibo bibat, ſed con tineat ſe donec quatuor ſtadia quis percurrat,deinde uina tria permixta ipſi in potu offerantur,auſterum,dulce,ac acidum,primũ quidem meracius,& paula tim,& per multũ temporis ſpatium.deinde uero dilutius,& citius,& multum. Quicũq; autem bis in mẽſe uomere cõſueuit,huic melius eſt ut cõſequenter in duobus diebus uomat,ꝗ per quintum & decimũ. Verum aliqui penitus cõtra rium faciunt.Quibuſcũq; uero cõmodum eſt reuomere cibos, aut quibus alui non probum tranſitum habent,his omnibus cõducit ſæpe in die comedere,& omnigenis eduliĳs uti, & obſonĳs uariĳs modis præparatis, uinũq; bibere du‐plex aut triplex.Qui uero reuomũt cibos aut aluos habent humectas,his om‐nibus cõtrarium huiuſmodi facere cõducit.Cæterũ puerulos infantes per mul tum tempus in aqua calida madefacere oportet,& uinũ bibendum dare aquo‐ſum,& non penitus frigidũ. Dandum eſt & id uinum quod minime uentrem eleuet ac inflet.Hæc autẽ facere oportet,ut & cõuulſionibus minus corripian‐tur,& maiores fiant,ac meliorẽ calorem adipiſcantur. Mulieres porrò ſicciori modi diæta uti oportet.Nam et cibi ſicciores ad muliebriũ carnium molliciem cõmodiores ſunt, & meraciores potus præſtabiliores ſunt ad uteros ac fœtuũ nutrimenta.Qui exercitĳs utũtur,hyeme currere ac luctari debent. Aeſtate ue ro luctari quidem parum,currere autem minime,ſed multũ deambulare ſecun‐dum uentum ac frigus.Quicunq; ex curſibus fatigati fuerint,eos luctari opor‐tet.Qui uero ex lucta fatigãtur,eos currere expedit. Sic enim laborans,fatigata corporis parte uel maxime caleſieri cõponiq; ac recreari queat.Quoſcũq; exerci

tijs utentes alui profluuia corripiũt, & recrementa ciborũ ſpeciem referẽtia ac cruda habent, his exercitiorum non minus ꝗ tertiam partẽ detrahere oportet, & ciborum dimidiũ ſaltem exhibere. Palam eſt enim quòd uentriculus cõfouere nõ poteſt, quo ciborũ multitudo cõcoquatur. Sint aũt his cibi, panis quàm maxime aſſatus in uino intritus, & potus quàm parciſsimi ac meraciſsimi, & deambulationibus à cibo ne utantur. Oportet autẽ ſub hoc tempus ſemel duntaxat in die cibum ſumere. Sic enim ꝗ maxime cõcaleſcit uẽtriculus, & ea quæ ingeſta ſunt exſuperauerit. Fit hic profluuij alui modus maxime his corporib. quæ denſam carnem habent, quum ad carniũ eſum homo cogitur, natura eiuſmodi exiſtente. Venæ enim denſatæ cibos ingeſtos nõ ſuſcipiunt. Eſt aũt hæc natura acuta, & in utranque partem uertitur, & ad modicum tempus uiget bona habitudo in talibus corporib. At uero rariores ac hirſutiores corporũ ſpecies ac habitus, tum carnium eſum ſuſcipiunt, tum labores magis tolerant, & bonæ habitudines ipſis fiunt diuturniores. Quicũque poſtridie cibos eructant, & præcordia ipſis eleuãtur, utpote cibis crudis & incoctis exiſtentibus, his longiori quidem tẽpore dormire cõducit, uerũ & alijs laboribus corpora ipſorũ cogere oportet, Vinum autẽ meracius & amplius bibant, & cibis paucioribus ſub id tempus utantur. Palàm eſt enim quòd uentriculus præ imbecillitate ac frigiditate, ciborũ multitudinẽ concoquere nõ poteſt. Quoſcunque uero ſitis corripuerit, his & cibi & labores detrahendi ſunt, & uinũ bibant aquoſum & ꝗ frigidiſſimum. Quibuſcũque autem dolores fiũt ex uiſceribus, ſiue ex exercitijs, ſiue ex aliquo alio labore, his quieſcere cõducit cibis abſtinentes, potione autẽ utãtur; quæ quàm parciſſime in corpus aſſumpta, plurimã urinam ducat, quo uenæ uiſceribus inſitæ nõ diſtendantur repletæ. Ex talibus enim tubercula oboriũtur, ac febres. Quibuſcũque uero morbi à cerebro fiunt, torpor primum caput occupat, & frequenter mingit æger, & reliqua uelut in urinæ ſtillicidio perpetitur; atque hæc ſanè ad dies nouem patitur. Et ſi quidem erumpat per nares aut aures aqua ſiue mucus, à morbo liberatur, & urinæ ſtillicidiũ ſedatur. Mingit autem multum, & citra dolorem, idque album, donec uiginti præterierint dies, & capitis dolor hominẽ relinquit. Intendenti autẽ oculos ſplendor occultatur. Porrò uirum prudẽtem id ſecum reputare oportet, quòd res precioſiſsima eſt ſanitas; & proinde ſcire ut ex ſuo ipſius conſilio in morbis utilitatem percipiat.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE GENITVRA, [illegible]

Medico Phyſico interprete.

Hic à Galeno Polybi eſſe perhibetur.

LEX quidem omnia corroborat. Verũ genitura uiri prouenit ab omni humido, quod in corpore exiſtit, ita ut id quod robuſtiſsimũ eſt ſecernatur. Argumẽtum autem eius, quod robuſtiſsimũ ſecernitur, hoc eſt: quod à Veneris uſu paucula adeò re emiſſa, imbecilles reddimur. Habet autẽ res hoc modo. Venæ & nerui ab omni corpore in pudendum uergũt, quibus dum aliquantulũ terũtur, & caleſcũt ac implentur, uelut pru

ritus incidit,& ex hoc toto corpori uoluptas ac caliditas accedit. Quũ uero pudendum teritur,& homo mouetur,humidũ in corpore caleſcit,ac diffunditur, & à motu cõquaſſatur,ac ſpumeſcit:quemadmodũ etiam alij humores omnes cõquaſſati ſpumeſcũt.Sic autẽ in homine ab humido ſpumeſcente, id quod robuſtiſsimũ eſt ac pinguiſsimũ ſecernitur,& ad medullam ſpinalem uenit. Tendunt enim in hanc ex omni corpore uiæ,& diffundũt ex cerebro in lũbos,ac in totũ corpus,& in medullã:& ex ipſa medulla procedũt uiæ,ut & ad ipſam humidum perferatur,& ex ipſa ſecedat.Poſtquã autẽ ad hanc medullam genitura peruenerit,procedit ad rhenes,hac enim uia tẽdit per uenas:et ſi rhenes fuerint exulcerati,aliquãdo etiã ſanguis ſimul defertur:à rhenibus autẽ trãſit per medios teſtes in pudẽdũ.Procedit aũt nõ quà urina, uerũ alia ipſi uia eſt illi cõtigua. Et ſanè qui ſomnia uenerea habent,propterea per ſomnum geniturã effundũt, quum humidũ in corpore diffuſum & calfactũ fuerit,& ſiue ex labore, ſiue alia quapiam re ſpumuerit,dum ab ipſo ſecernitur,coitus imaginẽ repræſentat.Habet enim humiditas hæc ſimiliter ut in coeuntibus.Sed non eſt mihi de his qui per ſomnũ ſemẽ emittũt,& de toto morbo quid eſt,& quæ operatur, & quare coitus locũ expleat,ſermo.atq; hæc quidẽ de hoc dicta ſufficiũt. Cæterũ eunuchi propterea non coeũt,quia genituræ trãſitus ipſis ſublatus eſt.Eſt enim per ipſos teſtes uia eius,& nerui tenues ac crebri ex teſtibus in pudendũ tendunt, quibus & eleuatur,& demittitur:atq; hi nerui in exſectione dum caſtrãtur, reſcindũtur,quapropter nõ ſunt utiles eunuchi Nam neruis ipſorũ extritis, genituræ uia obturata eſt.Callus enim obducitur teſtibus,& nerui duri ac torpẽtes à callo facti,pudendum neq; tẽdere, neq; laxare poſſunt. Quibuſcũq; uero iuxta aures uenæ ſectæ ſunt,hi coeunt quidem & geniturã emittunt, uerũ modicam & debilẽ ac infœcũdam. Nam plurima genituræ pars à capite iuxta aures in ſpinalem medullam procedit.Ipſe autẽ tranſitus,cicatrice ſectioni inducta,cõſolidatus eſt.At uero pueris uenulæ tenues & repletæ exiſtẽtes, genituræ tranſitũ impediunt,& pruritus ipſis non ſimiliter accedit,& propterea neq; conquaſſatur in corpore humidũ,ad genituræ ſecretionẽ. Quin & uirginibus quouſq; iuuenculæ fuerint,menſes non procedunt, propter eandem cauſſam. Poſtquam autem adolcuerint & uirgo & puer, uenæ in pudendum pueri tendentes,itemq; uirginis in uterũ,amplæ fiunt præ augmento,& oſcula ipſarum aperiuntur, & uia ac tranſitus per anguſtias contingit, & humidum tunc etiam agitationem habet, Nam ſpatioſitas ipſi tũc ab agitatione ac cõquaſſatione contingit: & puero ſanè procedit genitura ubi plene puber fuerit ob hanc cauſſam, itemq; uirgini mẽſes.Atq; hæc mihi ſic demonſtrata ſunt. Porrò geniturã dico à toto corpore ſecerni,& à ſolidis, & à mollibus partibus,& ab humido omni in toto corpore.Sunt autem humidi ſpecies quatuor,Sanguis,Bilis, Aqua, & Pituita. Tot enim ſpecies cõgenitas homo in ſeipſo habet, & ab his morbi fiũt,aut etiam ex morbis diſcretiones. Et hæc quidẽ dicta ſunt à me, de genitura,unde fiat,& quomodo,& quare,& quibus genitura nõ eſt,& quare non eſt, & de menſibus uirginũ, & quòd mulieribus incoitu,dum confricatur ac teritur pudendum,& uteri mouẽtur,uelut pruritus in ipſos incidat,et q; reliquo corpori uoluptas ac caliditas accedat. Emittit autẽ & mulier à corpore genituram,aliquãdo in ipſum uterum,qui ſanè inde humidus euadit;aliquãdo

foras

foras,ſi uterus magis q̃ opportunũ eſt hiarit.Et delectatur mulier ubi coire ince
perit per omne tẽpus,donec uir ſemen emiſerit. Et ſi quidem appetit uiro com
miſceri,prius ꝙ uir emittit,& de cætero nõ ſimiliter delectatur. Si uero nõ ap-
petit,ſimul cum uiro delectari deſinit.& habet res hoc modo,quemadmodũ ſi
quis in feruẽtem aquam,alteram frigidam infundat,illa feruere ceſſat.Sic geni-
tura uiri in uterũ illapſa,caliditatem & uoluptatẽ mulieris extinguit. Exilit au-
tem uoluptas & caliditas ſimul cũ genitura in uteros illabente, deinde deſinit.
quemadmodũ ſi quis in flammam uinũ infundat,primũ quidẽ contingit flam
mam exilire,& per modicũ tempus augeri, ad uini infuſionẽ, deinde deſinere.
Ita etiã mulieri caliditas exilit ad genituram uiri:deinde deſinit. Cæterũ multo
minus delectatur fœmina q̃ uir in coitu,& uir etiã tempore lõgiore. Propterea
aũt quòd uir magis delectatur,ſecernitur ipſi de repẽte ab humido, fortiori tur
batione ac agitatione ꝙ mulieri. Habet aũt & hæc res hoc modo. Mulieres ſi
cum uiris coeant,magis ſanæ ſunt:ſi nõ,minus. Nam & uteri ſimul humidi fi-
unt in cõmixtione:qui enim ſicci ſunt magis q̃ conuenit,fortiter cõtrahuntur,
ubi uero fortiter cõtrahuntur,dolorem corpori afferũt:& ſimul coitus ſangui-
nem calſaciens ac humectans, uiam faciliorẽ menſibus facit. Menſibus autem
non procedentibus,corpora fœminarũ morboſa fiunt. Quapropter autẽ mor
boſa fiant,in muliebribus morbis referetur. Et de his quidẽ hactenus. Poſtquã
autem coiuit mulier,ſi quidem conceptura nõ eſt intra ſeipſam,pro more foras
procedet genitura ab utriſqꝫ,ubi fœmina uolet. Si uero cõceptura eſt,nõ proce
dit foras,ſed manet in utero genitura. Nam uteri ſuſceptam & cõcluſam in ſeſe
continent,oſculo nimirũ ipſorũ præ humiditate cõtracto ac concluſo, ſimulqꝫ
permiſcentur,tum quæ à uiro uenit,tum quæ à muliere emiſſa eſt. Quòd ſi fœ-
mina partus perita ſit, & cognouerit quãdo genitura non exciderit, ſed intus
mãſerit,ſciet qua die intra ſeipſam cõcepit. Habet aũt & hoc ſic. Quãdoqꝫ qui-
dem fortius eſt ſemẽ à muliere emiſſum,aliquando uero debilius. Similiter etiã
quod uir emiſit. Et eſt tum in uiro fœmineũ itemqꝫ maſculũ ſemen,tũ indem in
muliere. Fortior autẽ maſculus fœmina eſt. neceſſe igitur eſt ipſum à fortiore ſe
mine generari,habetqꝫ res hoc modo. Si ab utriſqꝫ ſemẽ fortius ꝓdierit, maſcu
lus erit partus:ſi uero debile,fœmina naſcetur. Vtrum autẽ multitudine ac co-
pia præualuerit,iuxta illud ipſum partus naſcetur. Si enim multo plus fuerit de
bilis ſeminis ꝙ fortioris,ſuperatur forte,& debili permixtũ,in fœminã tranſit.
Si uero plus fuerit fortis ſeminis ꝙ debilis,ſuperatur debile,& in marem tran-
ſit. Quemadmodũ ſi quis ceram & adipẽ miſceat,& de adipe tamẽ plus conĳ-
ciat,eaqꝫ ad ignem liquefaciat, Quãdiu quidẽ liquida fuerint,nõ apparet utrũ
tandem horũ ſuperet,ubi uero cõgelata fuerint,tunc iam cõſpicuum eſt,quòd
adeps ceram copia exuperat. Sic habet etiã maſculi ac fœminę genitura. Quòd
uero & in fœmina,& in uiro, genitura fœminea ſit ac maſcula,ex manifeſtis fa
ctis cõiectare licet. Multæ enim mulieres iam fœminas pepererũt ex proprĳs
uiris,uerũ ad alios uiros tranſgreſſæ,maſculos genuerunt. Et uiri illi ipſi apud
quos mulieres fœminas pepererũt,ad aliarũ mulierum mixturã progreſsi,ma-
ſculos genuerũt.& quibus maſculus ſexus gignebatur,alĳs fœminis permixti
fœmineam ſobolem genuerũt. Atqꝫ hæc ſanè ratio declarat tum uirũ, tum fœ-
minã,& fœmineã,& maſculam geniturã habere. Nam apud quos uiros,fœmi

nas pariebant, ſuperabatur fortius ſemen à copia debilioris, & gignebãtur fœ-
mellæ. Apud quos uero maſculos pariebãt, ſuperabatur debilius, & gigneban
tur mares. procedit aũt nõ ſemper ab eodẽ uiro genitura fortis, ſed neq; ſemper
debilis, ſed aliàs alia, atq; ſic etiam in muliere res habet, ut minime mirandũ ſit,
eaſdem fœminas, eoſdẽq; uiros, ſobolem maſculã & fœmineã producere. Ha-
bet aũt & in brutis genituræ fœmineæ ac maſculæ ratio eodẽ modo. Et in ipſa
genitura egreditur & fœmineũ, & maſculinũ, ab omni corpore, & à debilibus
debilis, & à fortibus fortis: et neceſſe eſt ſic in partũ diſtribui. Et ex quacũq; cor
poris uiri parte plus prodierit in geniturã, ꝗ mulieris, partus ille magis ſimilis
erit patri. Vndecũq; uero à corpore mulieris plus uenerit, magis aſsimilabitur
matri. Eſt autẽ impoſsibile, partũ per omnia matri ſimilẽ eſſe, & patri nihil: aut
uice uerſa, neq; alteri quicquã ſimilem eſſe: ſed utriſq; neceſſe eſt in aliquo ſimi-
lem eſſe, ſiquidẽ ab utriſq; corporibus ſemen in partum procedit. Vter autem
tandem plus contulerit ad ſimilitudinẽ, & à pluribus corporis regionibus, illi
magis ſimilis eſt. Cõtingitq; aliquãdo ut filia nata maiori ex parte, magis ſimi-
lis ſit patri quàm matri, & filius natus aliquãdo magis ſimilis eſt matri ꝗ patri.
Atq; hæc tam multa à me relata declarãt ſuperiorẽ ſermonẽ, Quòd & in mulie
re, & in uiro, tum maſcula, tum fœminea genitura exiſtat. Cõtingit aũt & hoc.
Quãdoq; partus tenues & debiles generãtur, ex patre & matre craſsis ac robu
ſtis: & ſi quidẽ multis iam generatis pueris tale quid cõtingat, manifeſtũ eſt ꝙ
fœtus in utero ægrotauit, & ab utero quid de ſuo ipſius incremento foras pro-
diuit, utero nimirũ amplius hiãte: & propterea debilis factus eſt. Vnũquodq;
autem animal iuxta propriũ robur ægrotat. Si uero omnes pueri nati debiles
fuerint, uteri ipſi in cauſſa ſunt, anguſtiores ꝗ oportet exiſtẽtes. Si enim nõ ha
buerint ſpacioſitatẽ, in qua fœtus nutriri poſsit, neceſſe eſt ipſum tenuem fieri,
utpote qui nõ habeat ſatis amplum locũ ad incrementũ capiendum. Si uero ha
beat ſatis amplum locũ, & non ægrotet, uериſimile eſt ex magnis parẽtibus ma
gnam ſobolem generari. Habet autẽ res hoc modo, Quemadmodũ ſi quis cu-
cumerẽ qui iam defloruit, ſit autẽ adhuc tenellus, & in cucumerario adhuc ad-
hæreat, ponat ac immittat in uas anguſtũ, æqualis ac ſimilis euadet cauitati ip-
ſius uaſis. Si uero quis eundẽ in uas amplũ indet, quod ueriſimile ſit cucumeris
capax eſſe, ſed nõ ualde multo maius ꝗ pro cucumeris natura, æqualis itidem
ac ſimilis erit cucumis uaſis ampli cauitati. Nam in augeſcendo cum uaſis caui-
tate contendit. & fermè omnia naſcẽtia ſic habent, quo modo quis ipſa cogat.
Sic ſanè & in puero ſe res habet. Si enim ſpatioſitas ipſi cõtigerit in augeſcen-
do, maior euadet: ſi uero anguſtia, minor. At uero mutilum in utero puerũ, ſen
tio aut cõtuſum ex matris uterũ geſtantis plaga, aut eiuſdẽ lapſu, aut alio quo-
piam uiolento affectu matri accidente, mutilatum eſſe. Qua uero parte mater
plagas acceperit, ea puer mutilatur. Si uero amplius contundatur fœtus, ita ut
pellicula ipſum cõtinens rumpatur, perditur fœtus. Quin & alia huiuſcemodi
cauſſa pueri mutilãtur. Quum in utero iuxta locũ in quo mutilatus eſt fœtus,
anguſtia fuerit, neceſſe eſt corpus quod in anguſtia mouetur mutilari, iuxta il-
lum locum. Quemadmodũ etiam arbores quæcũq; in terra ſunt, & nõ habent
ſatis amplum locum, uerũ à lapide, aut aliqua alia re impediuntur, quum emer-
gunt obliquæ ac tortuoſæ ſunt, aut hac parte craſſæ, altera tenues. Sic accidit

etiam circa puerum, ſi in utero iuxta aliquam corporis partem, anguſtior altera uteri pars altera fuerit. Cæterum quòd ex mutilatis hominibus ſani & integri gignantur pueri, ut plurimum contingere ſolet. Habet enim mutilatum, numero omnia quæ ſanũ. Vbi uero morbus aliquis ipſis, & humido ipſorum acciderit, à quo ſemen prouenit (quatuor ſanè quum ſpecies ſint humidi, quæ naturaliter in corpore exiſtunt) geniturã non totam exhibẽt, debiliorem autem, iuxta mutilatam partem. Quare nihil miri mihi uidetur, ſi etiam mutilentur, quemadmodum parens. Et hæc mihi de hoc dicta ſufficiãt. Redibo autem rurſus retrò ad ſermonem quem dicere reliqui.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE NATVRA PVERI SIVE FOETVS, … nario Medico Phyſico Interprete.

Et de hoc Galenus dubitat Hippocratis'ne an Polybi ſit.

Si genitura ab utriſq; permanſerit in utero mulieris, primum quidem ſimul miſcetur, utpote muliere non quieſcente, coaceruaturq; ac craſſa per calorẽ euadit. Deinde ſpiritũ concipit, nempe in calido exiſtens, & poſtea matre ſpirante. Deinde ubi ſpiritu repleta fuerit, uiam hic ipſe ſibiipſi foras facit, & per mediam geniturã ſpiritus erumpit. Quum autem ſpiritui calido uia foras facta eſt, rurſus alius frigidus à matre inſpirat, atq; hoc facit per omne tẽpus. Caleſcit enim utpote in calido exiſtens, & frigidum ſpiritũ concipit à matre ſpirãte. Omnia autem quæ caleſcunt ſpiritum habẽt. Spiritus autẽ erumpit & ſibiipſi uiam facit, ac foras procedit. Id autem quod caleſcit rurſus in ſeipſum aliũ ſpiritum frigidum trahit, per fiſſuram unde nutritur. Atq; hoc cõtingit etiam in lignis, & in folijs, cibiſq; ac potibus, ſi fortiter calefiant. Eius rei notionem ligna ardentia exhibent: omnia enim ligna hoc faciunt, maxime uero ſubuiridia. Emittũt enim ſpiritum iuxta ſectionem. Spiritus autem quum foras procedit, circum cæſuram uolutatur. id quod ſemper fieri uidemus. Manifeſta igitur eſt ratiocinatio de ſpiritu, quod calidus exiſtens in ligno, attrahit alterum frigidum à quo nutritur, & à ſeipſo dimittit. Nam ſi non alterum pro eo quem à ſe dimittit attraheret, nõ uolutaretur ſpiritus foras prodiens. Omne enim calidũ frigido moderato nutritur. Et ubi percalfactum fuerit humidum quod eſt in ligno, in ſpiritum mutatum foras procedit, & qua parte foras exit, ea ipſa calidus qui ineſt adhuc in ligno, alterum frigidum ſpiritum, eius loco attrahit, à quo nutritur. Idem faciunt & folia uiridia. Quum enim incẽduntur ſpiritum concipiunt, deinde erũpit ſpiritus & uiam facit, foraſq; prodit, & circumuolutatur, procedens autem ſtrepitum facit, qua parte inſpirationẽ præbet. Quin & legumina & frumenta, & arborei fructus nucum generis calefacta ſpiritum habẽt, qui fiſſura facta foras prodit, & ſi humida fuerint, ampliorem ſpiritum emittũt, & rimam maiorem faciunt. Et quid multis uerbis opus eſt? Omnia quæcũque calefiunt, ſpiritum emittunt, & alium frigidum uiciſsim eius loco attrahunt, à quo nutrimentum ſumunt.

Atq; hæ neceſsitates ea gratia à me productæ ſunt, ut cognoſcatur quòd genitura in utero calfacta ſpiritū habet, & emittit. Simul autē & à matre ſpirante, genitura ſpiritum habet. Quum enim mater frigidū attraxerit ex aere in ſeipſam, fruitur eo etiam genitura. Calida autem eſt, utpote in calido exiſtēs, & tunc ſanè ſpiritum habet, ac emittit, atq; ipſa genitura inflata pelliculam acquirit. Circūtenditur enim quod forinſecus circum ipſam eſt, continuumq́; euadit, utpote uiſcoſum exiſtēs. Quemadmodū in pane dum torretur, tenue quiddam pelliculæ ſpecie in ſuperficiem abſcedit ac extat. Caleſcens enim panis & inflatus eleuatur, qua parte uero inflatur, iſthic pelliculæ ſpecies excitatur et cōſiſtit. Geniturę autē calfactæ ac inflatæ ex toto, pellicula forinſecus circūdatur. Verum iuxta medium geniturę, ſpiritui tranſitus extra ac intrò fit per pelliculā, & hac parte tenuitas pelliculæ à genitura diſtat, & paucíſsimū quid de genitura ineſt. Ipſa autē reliqua genitura rotunda eſt in pellicula. Atqui geniturā quæ ſex diebus in utero manſit, & foras prolapſa eſt, ipſe uidi, & qualis tū animo meo obuerſabatur, ex illis ipſis reliquorū coniecturam facio. Vt uero ego uiderim geniturā ſex dierum exiſtentē enarrabo. Mulieris nobis familiaris famula cantrix magnæ exiſtimationis ex uirorum cōſuetudine erat, quam in uentre concipere nō cōueniebat, ut ne minoris exiſtimationis redderetur. Audierat autem cantrix ipſa, qualia mulieres inter ſe dicunt, quòd quando mulier cōceptura eſt in uentre, genitura non egreditur, ſed intus manet. Auditis autem his atq; intellectis, hoc ſemper obſeruauit, & quum quādoq; ſentiret geniturā non exeuntem, dominæ expoſuit, & ſermo ſtatim ad me peruenit. Ego uero quum audiſſem, iuſsi ipſam ad terram ſaltare, & poſtquam ſepties iam exſilijſſet, genitura in terram profluxit, & ſtrepitus factus eſt, atq; illa conſpecta ipſa ammirata eſt. Qualis autem erat ego referam: uelut ſi quis ouo crudo externam teſtam circum circa adimat, in interna uero pellicula incluſus liquor pelluceſcat. Modus quidem talis erat, & ut abunde dicam, ruber erat liquor & rotundus. In pellicula uero fibræ quædam albæ ac craſſæ ineſſe uidebātur, cum cruore craſſo & rubro obuolutæ: circum autē pelliculam foris cruenta ueſtigia inſtar ſugillatorum, iuxta medium uero tenue quid eminebat, quod mihi umbilicus eſſe uidebatur, & per illum ſanè ſpirationē extra & intrò primū facere apparebat: quin & pellicula geniturā ambiens ac cōplectens, tota ex illo tendebatur. Talem ſanè ego geniturā ſex dierum exiſtentē uidi. Referam autem & aliam dinotionem, omni cupienti de hoc ſcire, qui mihi paulo poſt hanc manifeſte apparuit, & teſtimonio eſſe poteſt omni meo ſermoni, quòd uerus eſt, quantum homini de huiuſmodi re dicere datur. Atq; hæc mihi de hoc dicta ſunt. Quòd genitura in pellicula eſt, & ſpiritū habet intrò & foras, & augeſcit à matre ſanguine in uterum deſcendente. Menſes enim nō prodeunt, ubi mulier cōceperit intra ſeipſam, ſi puer ſanus fuerit, & permanere debet, niſi in quibuſdam primo menſe modicam ſui indicationē faciant. Verū ſanguis à toto corpore mulieris deſcendens, in orbem forinſecus pelliculā circūſtat, Simulq; cum ſpiritu ſanguis intra per pelliculam trahitur, qua parte perforata eſt, & à genitura diſtat, cōgelaturq; & futuro animali augmentū præbet. Quū autem tempus acceſſerit, rurſus aliæ pelliculæ intra primam pelliculam tenues & multæ circūtenduntur, eo modo quo prima pellicula facta fuit. Sunt autē & hæ ab umbilico extentæ, & inter ſe

mutua

mutua ligamenta habent. Quũ uero iam hoc factum eſt, ex deſcẽdente à matre ſanguine & cõgelato, caro fit. Iuxta mediam autẽ carnem umbilicus diſtat, per quem ſpirat, & alimentũ ac incrementum capit. At uero mulier quum uterum gerit, à menſibus nõ prodeuntibus propterea nõ dolet, quòd ſanguis non conturbatur, aceruatim abire ſolitus ſingulis mẽſibus, ſed procedit ſenſim & modice citra dolorem, quotidie in uterũ ipſum, & quod ineſt intus in utero augeſcit. Singulis autẽ diebus ea gratia procedit, & nõ ſemel per menſem, quòd genitura in utero exiſtens ſemper à corpore trahit, prout uires, tum ipſa, tum ſpiratio habet. Et primum quidem modica ſpiratio fit, & ſanguis modicus à matre procedit. Quum uero ſpiratio amplior redditur, magis ſanguinẽ trahit, & uberior is in uterum deſcendit. Atqui uterum nõ geſtantibus, ubi menſes non prodierint, propterea dolor oboritur. Primum quidem ſanguis in corpore ſingulis menſibus turbatur ab huiuſmodi neceſsitate, quòd menſis à menſe multum differt, & ſecundum frigiditatẽ, & caliditatem. atq; hoc percipit mulieris corpus, humidius enim eſt quàm uirile. Vbi aũt turbatus eſt ſanguis, & uenas impleuit, ab ipſo deſcendit, qualis ab initio naturæ fuit. Quare ſi quidem euacuatur à ſanguine mulier, in uentre cõcipit. ſi uero repleta fuerit, non. Nam uacuis uteris, & uenis à ſanguine factis, mulieres in ſe fœtus concipiunt. Etenim poſt menſtrui ſanguinis purgationẽ mulieres in uentre cõcipiunt. Cauſſa iam dicta eſt. Quando autem conturbatus & ſecretus ſanguis foras non procedit, ſed in uteros, uteri autem nõ hiauerint, tunc ſanè à ſanguine diutius immorante uteri caleſcentes, reliquo corpori calorẽ tranſmittunt, quãdoq; etiam ſanguinem in uenas corporis diſtribuunt, ut & uenæ repletæ doleant, & tumores laxos producant. Quandoq; etiam periculũ eſt ne claudicatio ex hoc inducatur. Aliquando & ueſicam obſident, premũtq; ac claudunt ueſicam, & urinæ ſtillicidium inducunt. Aliquãdo pleni quoq; ſanguinis exiſtentes uteri procidunt, aut ad coxẽdices, aut lũbos, & dolorem exhibẽt. Aliquãdo ubi ſanguis quinq; aut ſex menſes in uteris moram traxit, putrefactus pus fit, & quibuſdã pus per pudendum exit. Sunt etiam quibus circa inguen uelut tuberculũ fit, illicq; ſuppuratum exit. Sed & alia multa huiuſcemodi mala mulieribus fiunt, ubi lunares purgationes non procedunt. Sed quid opus eſt ea hic recenſere? Referentur enim in muliebribus morbis. Verum iam repetito eo quod reliqui, ſermonem abſoluam. Quum autẽ generatur caro, tunc pelliculæ augeſcente in utero ſanguine, etiam ipſæ augentur ac ſinuantur, et præſertim externæ. Et ſanguis à matre deſcendens, quem ſanè caro ſpirans attraxerit, in incrementũ cedit, & ſi utilis non ſit, in ſinus pellicularũ ſecernitur: & ubi ſinuatæ factæ fuerint, ac ſanguinem ſuſceperint, tunc iam ſecunda appellatur. Et tantũ de hoc mihi dictum ſit. Cæterum caro augeſcens à ſpiritu articulatur, & abit in hac unũquodq; ſimile ad ſimile, denſum ad denſum, rarum ab rarum, humidũ ad humidum. & unũquodq; in propriã regionẽ abit, iuxta cognationẽ, ad id à quo genitũ eſt. et quæcũq; à denſis genita ſunt, dẽſa ſunt: et quæcũq; ab humidis, humida: et reliqua iuxta eandẽ rationẽ fiũt in incremẽto. Et oſſa dureſcũt à calore cõglutinata. Et ſanè ramificãtur uelut arbor, & tũ interna, tum externa corporis, adhuc melius articulãtur. Ipſumq; caput diſtantiã acquirit ab humeris, et brachia ac cubiti à lateribus: et crura inter ſe diſparãtur: & nerui exiliũt circũ naturas articulorũ:

&

& os per ſe diducitur, & naſus, & aures eminent in carne, ac perforãtur. & oculi implentur humore puro, & pudendum conſpicuũ fit utrum tandem ſit: & uiſcera coarticulãtur: & iam etiam ſupernis partibus ſpirationem facit, tum ore, tum naribus: & uenter inflatur, & inteſtina inflata ſupernè, per umbilicũ ſpiritum aſſumunt, ac diſperdunt: & in podicẽ uia fit à uentre ac inteſtinis foras, & in ueſicam uia foras. Atq; hæc omnia à ſpiritu coarticulantur, Nam inflata diſparantur omnia, iuxta cognationẽ. Etenim ſi uelis fiſtulam ueſicæ alligare, & per fiſtulam immittere in ueſicã, terram & harenam, & plumbi tenuia ramenta, inſuperq; infuſa aqua in fiſtulam inflare, primũ quidem illa aquæ permiſcẽtur, deinde uero temporis progreſſu inflata ſecedẽt, & abibit plumbum ad plumbum, harena ad harenã, terra ad terram. Et ſi quis ipſa areſieri permittat, & diffracta ueſica cõtempletur, inueniet ſimile ad ſimile progreſſum eſſe. Sic ſanè etiam genitura & caro coarticulatur, & unũquodq; in ipſa ſimile ad ſimile abit. Atq; hæc mihi de hoc dicta ſunt, & factus iam eſt puer, & ad hoc peruenit fœmella quidẽ in quadraginta & duobus diebus ut lõgiſsime, primã coagmentationẽ ac coarticulationẽ accipiẽs. Maſculus uero ut longiſsime, in triginta diebus. Vt plurimũ enim hoc tẽpore, aut paulo breuiore, aut paulo lõgiore, articulatio ipſis cõtingit. Nam & purgatio fit à partu ut plurimũ, in fœmellis quidẽ, diebus quadraginta & duobus: atq; hæc tardiſsima eſt, & perfecta. Vacauerit autem periculo, etiã ſi in uiginti quinq; diebus purgetur. In maſculo uero purgatio fit diebus triginta: atq; hæc tardiſsima eſt, & perfecta. Citra tamẽ periculũ fuerit, etiã ſi in uiginti diebus mulier purgetur. Poſtremo autem tẽpore purgatio q; pauciſsima procedit, & in iuniorib. paucioribus diebus purgantur, in ſenioribus uero pluribus. Cæterũ maxime laborãt ac dolent in partu, & partus purgationibus mulieres primiparæ, & quæ rarius pariunt magis dolent, quàm quæ ſæpius. Atqui purgationes à partu mulieribus ea gratia fiũt, quòd primo tẽpore uſq; ad dies quadraginta duos in fœmella, in maſculo uero ad dies triginta, pauciſsimus ſanguis in augmẽtum pueri deſcendit. Ab hoc autem tempore copioſior, donec pariat. Oportet itaq; purgationẽ reddi in toto puerperij tempore, & foras exire ac reſpondere pro dierum ratione ac proportione. Principium autem huiuſmodi purgationis tale mulieri fit. Dum ex partu laborat, conturbatur ſanguis mulieri, & à forti pueri motu uehemẽter caleſcit. Conturbatus autẽ, primus quidẽ foras prodit. Deinde puer, poſt puerũ uero, mucus craſſus ſanguinolentus, & deductio cõtingit huic, quemadmodũ aquæ effuſæ in mẽſa. Poſtea poſt illum per omnes dies purgatio procedit, uſq; ad prædictũ tẽpus, copia atticæ heminæ unius & dimidiæ primũ, aut paulo plus minus ue, pro eius tẽporis ratione, donec deſinat. Procedit autẽ ſanguis uelut à uictima, ſi ſana eſt, & ſana futura eſt mulier, & ſtatim cõgelatur. Si uero mulier ſana nõ eſt, neq; ſana futura eſt, purgatio paucior procedit, et ſpecie deterior, & non cito cõgelatur. Id uero hoc modo habet. Si mulier uterũ geſtans morbũ habuerit nõ cognatũ, in puerperij purgatione perit. Si uero nõ purgetur in priorib. diebus uterũ gerens, ſtatim ſana exiſtens, aut etiã non, cõmoueatur aũt ipſa purgatio ſiue à pharmacis, ſiue ſua ſpõte de repẽte, iuxta dierũ rationẽ procedet, quibus nõ una uice ꝓcedit. Si enim nõ purgetur mulier à purgatiõib. partus, morbus magnus ipſam corripiet, & periculũ uitæ incurret, niſi cito curetur, et quis.

conue-

conuenientē ipſi purgationē inducat. Hæc propterea produxi ut oſtenderem quòd in pueris membrorū diſcretio longiſſima cōtingit, in fœmella in quadraginta duobus diebus, in maſculo in triginta. Argumento eſt purgatio à partu, quæ in fœmella fit in quadraginta duobus diebus, in maſculo in triginta, ut tardiſsime cōtingat. Repetam autē iterum eandem rem iiſdem uerbis, maioris lucis ac declarationis gratia. Dico enim talionē rependi, quòd geniture in utero exiſtenti paucíſsimus ſanguis à matre in uterū uenit, ſi fœmineam geniturā habeat, in quadraginta duobus diebus, in his enim coarticulantur puerorū membra: ab hoc uero tēpore copioſior ſanguis uenit. Et in maſculo rurſus iuxta rationem dierum triginta. Quòd uero hæc uera ſint, etiam alterum teſtimonium adeſt, hoc modo habens. Primis diebus ubi genitura in uteros illapſa eſt, paucíſsimus ſanguis à muliere in uteros uenit, deinde copioſior. Si em̄ aceruatim & multus ſemel ueniret, genitura ſpirationem habere nō poſſet, ſed ſanguine multo accedente ſuffocaretur: Repēditur autem in purgatione uice uerſa, purgatio enim puerperij in primis diebus plurima procedit, deinde paucior, donec deſinat. Multæ aūt mulieres puerum maſculū iam perdiderunt paulo ante trigeſimū diem, & inarticulatus apparuit. Qui uero poſterius perditi ſunt, aut ſimul cū trigeſimo die, omnes articulati apparuerunt. In fœmella itidē iuxta rationem quadraginta duorū dierum habet, Nam ubi his abſolutis perditur, articulatio membrorū apparet. Siue autē prius ſiue poſterius perdetur puer, iuxta hanc rationē apparet. Nam & ſecundū rationē, & neceſsitatē, articulatio cōtingit in fœmella, in diebus quadraginta duobus, in maſculo, in triginta. Teſtimonium enim præbent abortus puerorū, & à partu purgationes. Quòd autē fœmella poſterius cōformatur ac coarticulatur, cauſſa hæc eſt: quòd genitura fœminea debilior eſt ac humidior q̄ maſcula, & iuxta hanc rationē neceſſe eſt poſterius cōformari fœmellam q̄ maſculum, atq; ea gratia etiam purgatio diuturnior eſt in fœmella quàm maſculo. Redibo autem rurſus retrò unde digreſſus ſum. Poſtquā iam articulatus fuerit puer, ſpeciebus membrorū ipſius augeſcētibus, tunc & oſſa duriora fiunt, & cauantur, atq; hæc à ſpiritu fiunt. Caua autem exiſtentia trahunt ad ſeſe à carnibus quod in ſanguine eſt pinguiſsimum: & progreſſu temporis ramificantur rurſus extremitates oſsium, quemadmodum arboris extremitates poſtremū ramos ſpargunt, ſic & in puero digiti manuum ac pedum inter ſe diſparātur. In ipſis autem extremitatibus ungues enaſcuntur. Deſinūt autem uenæ hominis omnes in digitos manuum ac pedum. Et craſſiſsimæ quidem ſunt uenæ totius corporis, uenæ capitis, deinde crurum, & brachiorum ac cubitorū. In pedibus autem & manibus, tenuiſsimæ ac denſiſsimæ & plurimæ uenæ ſunt. Nerui item tenuiſsimi ac denſiſsimi & plurimi, & oſſa magnitudine minima, atq; hæc maxime in digitis manuum ac pedum exiſtunt. Verum ex digitis, utpote oſſa denſa ac parua habentibus, uenas itidē ac neruos, ſic etiā ungues tenues ac denſi naſcūtur, & intercipiūt ac cōcludūt uenarū extremitates, ut ne amplius augeſcāt, neq; altera alteri præmineat: ut nihil miri ſit ungues in extrema corporis parte denſiſsimos eſſe, ex denſiſsimis enim cōſtant. Simul autē cū unguib. etiā capilli in capite radicātur. Cæterū pilorū natura hoc modo ſe habet. Oriūtur equidē maximi ac plurimi, qua corporis parte cuticula rariſſima eſt, et ubi pilus moderatū humorē in alimentū habet

bet:& ubi cuticula poſterius rara fit,ibi etiam pili poſterius naſcuntur,uelut in
mento,& pube,& ſicubi aliàs pili naſcũtur.Simul enim ut genitura prodit,etiã
caro rareſcit, & cuticula & uenæ aperiuntur magis ꝗ priori tẽpore Nam dum
adhuc puer eſt,& uenæ tenues exiſtunt,nõ procedit per ipſas genitura, eadem
ratio de menſib.uirginũ eſt,Simul autẽ ut uia fit & geniturę,& menſtruis uirgi
nibus,etiã pilos emittit pubes,tũ pueri,tum uirginis,rara nimirũ cuticula red-
dita,ſimulq́ꝫ pilus moderatã humiditatẽ in alimentum habet,& non pauciorẽ.
Sic uero & in mento uiri cõtingit.Rara enim fit cuticula,procedẽte in ipſam de
capite humiditate,Simul enim & in coitu,ſimulq́ꝫ interiecto tẽpore,pilus mo-
deratam humiditatẽ in alimentum habet,& tunc maxime,quum tempus con-
tingit humiditati de capite deſcẽdenti in coitu,ad mentũ à pectore diſtans. Si-
gnum autem eius quod in rariſsimis cuticulæ partibus pili enaſcuntur:ſi quis
uelit inurere cutem, & puſtulam tantũ facere,eamq́ꝫ ſanare,cutis denſa reddita
per cicatricem pilos nõ producet. Quicũqꝫ uero Eunuchi dum pueri ſunt fiũt,
propterea neqꝫ in pube, neqꝫ in mento pilos producunt, leuesq́ꝫ toti exiſtunt,
quòd uia genituræ nõ facta,cuticulam nõ rarefacit per totã ſuperficiem. Inter-
cepta eſt enim ac cõcluſa geniturae uia,quemadmodum paulo ante à me relatũ
eſt. At uero Mulieres leues fiunt,& mento,& corpore,quòd in coitu ipſarũ hu
miditas nõ ſimiliter agitata uelut uiri,cuticulam raram nõ facit.Quicunqꝫ autẽ
calui fiunt,hi ſanè pituitoſi ſunt.& pituita in capite ipſorũ ſimul cum coitu agi-
tata & calfacta,ad cuticulam allabens pilorũ radices exurit,& defluunt pili. Ve
rum Eunuchi propterea calui nõ fiunt,quòd uehemẽtem motum non faciant,
neqꝫ pituita in coitu calfacta pilorum radices exurit. Cæterum cani ob id fiunt
quòd longo tempore pertranſeunte in homine humiditate,albiſsimũ eius ſe-
cernitur, & ad cuticulam allabitur, & pilus albidiorem humiditatem trahens
albidior fit quàm priori tempore,itemq́ꝫ ipſa cuticula,præſertim ubi cani ſunt,
albidior alia euadit.Et quicunqꝫ ex natiuitate canum quid in capite habent, e-
tiam illis cuticula ſumma ubi cani ſunt,reliqua albidior exiſtit. Illic enim albiſsi
ma eſt humiditas. Habet autem res hoc modo . Qualemcũqꝫ humiditatem ca-
ro attraxerit,ſiue albam,ſiue rufam,ſeu nigram,tali colore etiam pilus inficitur.
Atqꝫ hæc de hoc dicta ſunt.Redibo autem rurſus ad ſermonẽ relictum.Quum
itaqꝫ extremitates corporis pueri foras ramos ſparſerint, & ungues ac pili ra-
dices egerint, tunc iam etiam mouetur, & tempus ad hoc fit, maſculo quidem
menſes tres,fœmellæ uero quatuor.Sic enim ut plurimum contingit.Sunt au-
tem aliqui pueri qui ante hoc tẽpus mouẽtur . Mouetur autẽ primũ maſculus,
quia fortior eſt ꝗ fœmella:& primũ quoqꝫ conformatur maſculus. nam à for-
tiore & craſsiore genitura fit.Quum autẽ mouetur fœtus,tunc ſanè lac indica-
tionem ſui,matri præbet. Mammæ enim attolluntur,& papillæ gliſcunt ac tur
gent,Lac uero nõ prodit:& in mulieribus denſam carnẽ habentibus,lac poſte
rius ſignificationẽ de ſe præbet ac prodit,in rarũ uero carnẽ habentibus,prius.
Lac autẽ ob huiuſmodi neceſsitatẽ fit.Quũ uteri tumidi præ puero ſunt, uen-
trem mulieris cõprimunt:eius autẽ pleni ubi cõpreſsio cõtigerit, pinguiſsimũ
de cibis ac potibus foras proſilit,in omentũ ac carnem. Quemadmodũ ſi quis
corium illinat multo oleo,& imbibere permittat,& ubi imbibit,corium ipſum
premat,oleum utiqꝫ exilierit foras ex corio cõpreſſo.Sic etiam ſi uenter pingui

tudinem

tudinem in ſe habeat à cibis ac potibus, comprimaturq́; ab uteris, pinguitudo
proſilit in omentũ ac carnem. Et ſi raræ carnis mulier fuerit, citius percipit eius
perſultationem: ſi non, poſterius. Quin & pecora prægnãtia ſi nõ ægrotent, ab
eodem potu ac cibo pinguiora propterea fiunt. Similiter aũt & mulier. Et à pin
guitudine calfacta ac alba exiſtente, quod edulcatũ eſt à caliditate, quæ ab ute-
ris acceſsit, expreſſum uenit in mammas, & in uteros quoq; parum uenit, per
eaſdem uenas. Tendũt enim & in mãmas & in uteros uenulæ hæ, & cõſimiles
aliæ. Et ubi peruenerit in uteros de lacte, puer ipſo paululum fruitur. Mammæ
uero ſuſcepto lacte impletæ attolluntur. Et ubi peperit mulier principio motus
facto, lac in mãmas ipſas procedit, ſi lactauerit. Sic enim res habet. Dum mam-
mæ lactant ac exuguntur, uenulæ in mãmas ampliores fiunt, ampliores autem
factæ, à uentre pinguitudinẽ trahentes, in mammas diſtribuunt. Nam & uir ſi
multũ coeat, uenæ ampliores redditæ, Venerem magis inducũt. Habet autem
& hoc eo modo. Alimentũ & augmentum puerorum fit, ubi ea quæ à matre ue
niunt, in uteros proceſſerint, & prout mater habet iuxta ſanitatẽ aut debilita-
tem, ſic & puer habet. Quemadmodũ etiam quæ in terra creſcunt, à terra nu-
triuntur, & prout terra habuerit, ſic etiam naſcentia in terra habent. Etenim ſe-
men ubi deiectũ fuerit in terram, humiditate quadam ab ipſa impletur. Habet
enim in ſe terra omnigenũ humorem, ut naſcẽtia nutrire poſſit: impletũ autem
humore ſemen, inflatur & intumeſcit, & uis quæ in ſemine leuiſsima eſt, ab hu
more condenſari cogitur, condenſata autẽ à ſpiritu uis, & humore folia produ
cente, ſemen rumpit, & primũ folia foras emergunt. Vbi uero emerſerint, quũ
non amplius ab humore in ſemine exiſtente folia nutriri poſsint, rumpitur in-
ferne ſemen, itemq́; folia, & ſemen à folijs coactũ, uim ſuam ad inferna demit-
tit, quæ uidelicet in ipſo reſtat propter grauitatem, & fiunt radices ex folijs diſ-
tentæ. Poſtquã autem planta iam firmiter radices inferne egerit, & alimentum
à terra ſumit, tunc ſanè totum euaneſcit, & in plantam cõſumitur, præter corti-
cem, qui ſolidiſsimus exiſtit. Rurſus autẽ cortex in terra putrefactus progreſ-
ſu temporis euanidus fit, & quædã folia ramos producũt. Ex ſemine itaq; tanq̃
ex humido nata planta, donec quidem tenera & aquoſa fuerit, in augmentum
ſuperne ac inferne procedens, fructũ excludere non poteſt. Non enim uim ha-
bet fortem ac pinguem, ex qua ſemen condenſari queat. Vbi uero ſolidior fa-
cta eſt, & progreſſu temporis radices egerit, tunc iam & uenas habet amplas,
tum ad ſupernam, tum ad infernam partem: & tunc ſanè nõ amplius aquoſum
ex terra trahit alimentũ, ſed craſsius & pinguius ac copioſius, quod calfactum
à ſole efferueſcit in extremitates, & fit fructus iuxta cognationẽ, ex quali etiam
generatus eſt. Multus autẽ ex modico propterea fit, quòd ſingula ex terra na-
ſcentia maiorem uim ex terra, q̃ ex eo unde generata ſunt, trahunt, & efferue-
ſcunt non ſecundũ unum, ſed ſecundum multa. Quũ autem fructus prodierit,
à planta ſua nutritur. Planta enim à terra trahens, fructui trãſmittit. Sol autem
fructum coquit, & ſolidũ facit, quod aquoſius in ipſo eſt, ad ſeſe trahens. Atq;
hæc mihi dicta ſunt de his quæ ex ſemine naſcũtur à terra & aqua. Cæterum ex
plantarijs ab arboribus arbores fiũt, hoc modo. Ramus uulnus habet, qua par
te ab arbore defractus eſt, in infima ad terrã parte, unde radices prodeunt. Pan
gitur autem, & in terrã demittitur, hoc modo. Quum planta quæ in terra exi-

ſtit, humorē acceperit à terra, tumeſcit & ſpiritū habet, quæ uero pars ſupra terram eminet, nondum. Spiritus autē & humor cōdenſans in inferna plantæ parte uim, quãtum eius grauiſsimū eſt, in infernam partē erūpit, & ex ipſo radices teneræ fiunt. Poſtq̄ autē in infernam partem receptus fuerit, tūc iam ex radice humorē trahit, & parti ſupra terrã eminēti trãſmittit: & tunc ſanè rurſus ſuperna pars intumeſcit, ac ſpiritū habet, & quantū ex ui in plãta leue ineſt, idipſum congregatū germinat, ac folia producit, & iam in ſupernã partem augmentum facit, itēqꝫ in infernam. Sic itaqꝫ contrariū contingit circa germinationē, in his quæ ex ſemine, & in his quæ ex plantarijs proueniūt. Ex ſemine enim prius folium emergit, deinde radices in infernam partem demittūtur. Verū arbor primū radices agit, deinde folia acquirit, propterea ꝙ in ſemine ipſo humoris copia ineſt, & in terra quū totum inſit, alimentū ineſt primū folio ſufficiens, unde foliū nutritur donec radicetur. Verū in ramo non ſic fit. Non enim gignitur ex altero, unde folium primum alimentū habeat, ſed ipſe ramus eſt, & uelut arbor habet, & multa eius pars ſupra terrã eminet. Quare quū ſupra terrã exiſtat, humore impleri non poteſt, niſi ex inferna parte magna quædã uis procedens, in ſupernã humorem diſtribuat. Et plantariū primo neceſſe eſt ſibijpſi alimētum ſufficere à terra in radices, deinde ubi ſic à terra attraxit, ſurſum diſtribuere, & folia ad germen & augmentū concitare. Quū autem augmētum cepit planta, à tali neceſsitate ramos ſpargit, quam referam. Quū plus humoris ipſi acceſſerit ex terra attracti, erūpit præ multitudine, qua parte q̄ plurimus fuerit, et hac parte plãta ramos emittit. augetur autē & in amplitudinē, & in ſupernã, & in infernam partē, propterea ꝙ inferna terræ pars hyeme quidem calida eſt, æſtate autem frigida. Atqꝫ hoc propterea cōtingit, ꝙ terra humida eſt in hyeme, præ aqua de cœlo delabente, & cōprimitur in ſeipſam, utpote humore grauiore exiſtente: denſior autē ab hoc ipſo eſt, & nullam tranſpirationē habet. Non enim amplius magna raritas ipſi ineſt: & propter hoc inferna terræ pars hyeme calida eſt. Nam & fimū denſius accumulatū, intus calidius eſt, q̄ quod rarū exiſtit, & aliàs humecta ac cōpreſſa, à ſeipſis cōcaleſcunt, & breui à calore ualde exuſta putreſcūt. neqꝫ enim permeat ſpiritus per ipſa, nimirū quum denſa exiſtunt. Si uero ſicca fuerint, ac rarè poſita, multominus caleſcūt ac putreſcūt. Atqꝫ ſic ſanè frumentum ac hordeum humidū ac madefactum, intus calidius eſt, q̄ ſi ſiccum ſit, & rarè poſitum. Et ueſtes pelliceæ colligatæ ac fortiter cōpactæ, à ſeipſis cōburuntur, uelut ego uidi, quemadmodū ab igne exuſtæ. Sed & alia ſi quis uelit conſiderare, Omnia quæ comprimūtur à ſeipſis, calidiora reperiet, quàm quæ rarè poſita ſunt. Nō enim habent unde frigiditatē inſpirent à uentis. Sic etiam inferna terræ pars quū plena ſit, & ipſa à ſeipſa cōprimatur, nimirum grauis ac denſa exiſtens, ab humiditate in hyeme caleſcit, nullam enim caliditatis perſpirationem habet. Sed ubi de cœlo aqua cadit in ipſam, quum ſpiritus prodierit ab ipſa in terra, non ulterius penetrat, utpote terra denſa exiſtente, ſed ſpiritus retrò ad aquã abit: et propterea fontes ac marinæ aquæ, hyeme calidiores ſunt, & auctiores q̄ æſtate, quia ſpiritus dum exhalat, retrò abit ad aquam, quū terra denſior exiſtat, & per ſe ſpiritū non tranſmittat. Et aqua multa exiſtens quæ cōtigerit, ea perrumpens procedit, & uiam ſibijpſi ampliorē facit q̄ ſi modica exiſtat. Aqua enim in terra nō conſiſtit, ſed ſemper in decliue procedit. Si autē

ſpiritum

ſpiritum ab aqua prodeuntē terra per ſe hyeme trāſmittat, paucior aqua ex ipſa procederet, & fontes hyeme magni non eſſent. Atq; hæc omnia in hoc dicta à me ſunt, quòd terræ inferna pars calidior eſſe apparet hyeme, quàm æſtate. Nunc aūt dicere uolo, quòd æſtate frigidior quàm hyeme, inferna terræ pars eſſe uidetur. Terra æſtate rara eſt & leuis, nimirum ſole uehemētius irruente, & ab ipſa humiditates ad ſeſe attrahēte. Habet autem terra in ſe ſemper aquam plus aut minus. Spiritus autem omnes nobis ſunt ab aqua. Id quod ſic ſe habere, unde coniectare poſsis demonſtrabo. Etenim ab omnibus fluminibus ac nebulis ſpiritus ſemper procedunt. Eſt autē nebula aqua in aere cohærens & continua. Et tunc ſanè terra rara eſt ac leuis æſtate, & aquā in ſe habet, & aqua in decliue fluit, procedente autem aqua, ſemper inde alius ex alio ſpiritus exhalat. Qui uero exhalat, per terrā abit leuem ac raram exiſtentē, & frigiditatem terræ inducit, & ipſa aqua ſimul perfrigeratur. Habet autē ſic, Quemadmodū ſi quis aquam in utre exiſtentem fortiter cōprimat, & per puncturam acus, uel paulo maiorem, perſpirationem aquæ faciat, & ipſum utrem in ſublimi ſuſpendat, nullus ſpiritus per foramen procedat, ſed aqua, non enim habet ſpatioſitatem per quam aqua ſpiritum emittat. Sic ſanè ſe habet etiam hyeme aqua in terra. Si autem aquæ in utre locum ſatis amplum feceris, & utrem in ſublimi ſuſpēderis, ſpiritus per foramen procedet. Locū enim ſpiritus habet ab aqua mota, procedendi per utrem, & propterea per foramen ſpiritus trāſit. Sic ſanè ſe habet etiam æſtate aqua in terra. Satis amplū enim locum habet, nimirū terra rara exiſtente, & ſole ab ipſa humorē ad ſe trahente, & pertranſit ſpiritus, utpote qui frigidus exiſtit, ab aqua per ipſam raram exiſtentē ac leuē. Ob hoc itaq; inferna ipſius pars æſtate frigida exiſtit, & aqua ipſa adhuc magis quàm ſpiritus, qui in terra frigidus exiſtit, & ipſa in ſeipſam, & in terram, ſpiritū emittit. Sed & aqua quæ hauritur in puteo ſpiritū ſemper mouet, uelut flabellū, atq; hoc ipſum aquæ frigiditatē inducit. Quæ uero nō hauritur æſtate, ſed ſtans denſa exiſtit, nō ſimiliter ſpiritū in ſe à terra ſuſcipit, neq; in terrā à ſeipſa diſtribuit. & ſimul à ſole, & aere in puteo non diſperſo, ſed ſtante ac firmato, primum ſuperficies ipſius calefit, deinde alia eius pars ad aliam deorſum caliditatē diſtribuit. & propterea aqua quæ æſtate non hauritur, calidior eſt ea quæ hauritur. Quin & fontes ualde profundi æſtate ſemper frigidi exiſtūt; & aqua hauſta hyeme, terra calida exiſtente, ex tali fonte, ſtatim quidem calida eſt, ubi uero tempus progreſſum fuerit, frigida eſt ab aere uidelicet frigido exiſtente talis facta. Perflatur enim à uento, & ſpiritus per ipſam pertrāſit. Quemadmodū etiā aqua quæ æſtate hauritur, ubi hauſta fuerit, ſtatim frigida eſt, calida autē fit poſtea, propterea quòd terra rara exiſtente, & ſpiritu in ipſa exiſtēte, perfrigeratur: Vbi autē hauſtæ tempus acceſſerit, ſtabilis fit, & calida cōſpicitur. Calefit enim ab aere calido exiſtente, quemadmodum & aqua quæ nō hauritur in puteo æſtate, ob hoc ipſum calida redditur. Atq; hæc à me de hoc dicta ſunt. Repetam autē rurſus quòd æſtate inferna terræ pars frigida eſt, hyeme uero calida: Superna autē uice uerſa. Et oportet arbori non duo calida ſimul accedere, neq; duo frigida ſimul, ſi ſana eſſe debet. Verū ſi quidem ex ſuperna caliditas acceſſerit, ex inferna frigiditatē ipſi accedere oportet, & uice uerſa, ſi ex ſuperna parte accedat frigiditas, ex inferna caliditatē ipſi contingere oportet. Et radices ubi attraxerint, arbori tranſmittūt, & arbor

uicíſsim radicibus. atq; ſic & frigidi & calidi cõſeruatio cõtingit. Quemadmo-
dum homini ingeſtis cibis in uentrẽ, qui dum cõcoquuntur calfaciũt, perfrige
rationem à potu facere oportet. Sic & arbori contrariũ rependi oportet, ex in-
ferna parte ad ſupernã, & uicíſsim, & augeſcit arbor & in ſupernam, & in infer
nam partẽ, propterea ꝙ alimentum ex inferna & ſuperna ipſi accedit. Et quan-
diu quidem uehemẽter tenera fuerit arbor, fructum nõ producit. Nõ enim eſt
in ipſa pinguis uis, neq; craſſa, quæ ad fructũ conferre poſsit. Progreſſu autem
temporis uenæ in ipſa dilatatæ, pinguẽ ac craſſam influxionẽ ex terra in ipſam
faciunt, ſol autem ipſam diffundens, ebullire facit utpote leuem exiſtentẽ, in ex
tremitates, & fructũ producere. & tenuem quidem humiditatẽ à fructu ſol au-
fert, craſſam autẽ concoquens & calfaciẽs edulcat. At uero arbores nõ fructife
ræ, in ſe pinguitudinẽ tantam non habent, quantũ eius in fructũ eſt expenden
dum. Omnis autẽ arbor quum per tempus ſolida facta fuerit, & ex inferna par
te radices firmarit, iam penitus cõſtanter augeſcere deſinit. Quicunq; uero in
arbores, ab alijs arboribus oculos indiderunt, et arbores in arboribus enatæ ui
uunt, & fructificant nõ ſimilem fructũ arboribus, quibus inſitæ ſunt, id ipſum
tali modo cõtingit Oculus primũ quidem germinat. Alimentũ enim habet pri
mum ab arbore, ex qua ablatus eſt, deinde ab ea in quã inſitus eſt. Vbi autẽ ger
minauerit, ſic in arborẽ radíces tenues à ſe demittit, & primũ humore fruitur in
arbore, in quã inſitus eſt, exiſtente, deinde tẽpore accedente, demittit radices in
terram, per eam in quã inſitus eſt, & fruitur humore, quẽ à terra trahit, et alimẽ-
tum inde ipſi cõtingit, ut nõ mirũ ſit, inſitas arbores, alios fructus producere. à
terra enim uiuũt. Hæc mihi de arboribus & fructibus dicta ſunt ea gratia, ꝙ in-
dignũ mihi factũ uidebatur, & ne poteram quidẽ, hanc tractationẽ ſemiperfe-
ctam relinquere. Redibo nũc rurſus retrò ad illũ ſermonẽ, cuius gratia à me hęc
de iſtis relata ſunt. Cẽſeo enim terræ naſcẽtia omnia uiuere ex terræ humore, &
qualem terra humorẽ in ſeipſa habet, talem etiã naſcẽtia ex ipſa habere. Sic etiã
puer uiuit de matre in uteris, & quali mater ſanitate prædita eſt, talem etiã puer
habet. Qđ ſi quis cõſiderare uelit ea quæ de his dicta ſunt, ab initio uſq; in finẽ,
inueniet naturã omnẽ conſimilem eſſe, & ex terra naſcentiũ, et hominũ. Et hæc
mihi de hac dicta ſunt. Cæterũ puer in uteris exiſtẽs manus apud genas habet,
caput autẽ prope pedes: & non datur probe ac certo cognoſcere, etiamſi puerũ
in utero uideas, utrum caput ſurſum habeat, an deorſum. Verum ex umbilico
pelliculæ tentæ ſunt ipſum cõtinentes. Nunc autẽ referam dinotionem, quam
paulo ante me demõſtraturum dixi, quantũ humanæ menti poſsibile eſt mani
feſtum exiſtentẽ, omni qui de hoc cognoſſe uelit, ꝙ genitura in pellicula eſt, &
quòd iuxta medium ipſius umbilicus eſt, & per illum ſanè, primo ſpiritũ in ſei-
pſam trahit, & foras emittit. & quòd ex umbilico pelliculæ tentæ ſunt. Sed &
aliam pueri naturam, quam dixi, ſic totam habere uſq; in finẽ reperiet, quomo-
do uidelicet à me in his ſermonibus declaratũ eſt, ſi quis teſtimonijs, & oculari
bus inſpectionibus à me producendis uti uelit. Etenim ſi quis oua uiginti aut
plura, quo pulli ex ipſis excudantur, gallinis duabus aut pluribus ſubijcere ue-
lit, & ſingulis diebus à ſecunda exordiendo, uſq; ad ultimã qua excudetur pul-
lus ex ouo, ſubtrahere, confringere, ac uidere, inueniet omnia ſe habere iuxta
meum ſermonem, quomodo uolucris naturam, ad humanam cõferre oportet.

Quòd

Quòd em̃ pelliculæ ex umbilico tẽtæ ſunt, et reliqua quæ de puero dicta ſunt; ſic ſe habere in ouo uolucris reperies, ab initio in finẽ. Atqui ſi quis nõdum uidit, mirabitur in uolucris ouo umbilicum ineſſe. Atqꝫ hæc ſic habẽt, & ſic à me relata ſunt. Quando uero mulieri partus appropinquat, tũc puero ſe mouẽte, & manibus ac pedibus calcitrante, pelliculam quandam internã rumpi contingit, rupta autem una, etiam aliæ debiliorẽ uim habent, & rũpuntur primũ quidem illi contiguæ & cohærẽtes, poſtea extrema. Quum autẽ ruptæ fuerint pelliculæ, tũc fœtus à uinculo exoluitur, & agitatus foras procedit, Neqꝫ enim amplius robur habet pelliculis amiſsis, neqꝫ uteri amplius puerum continere poſſunt, pelliculis uelut dixi amiſsis, & ab ipſis abruptis. Cohærẽt enim pelliculæ etiam uteris, ubi circum puerũ obuoluuntur, nõ adeo ui ualida ac multa. Quando autẽ procedit puer, uiolat & dilatat uteros in exitu, utpote teneros exiſtentes. Procedit autem in caput, ſi ſecũdum naturam prodierit. Grauiſsimæ enim ſunt ipſi ſupernæ partes, ſi ex umbilico perpẽdantur. Quum autẽ in uteris eſt, magis cõtinens exiſtit uſqꝫ ad pelliculàrum rupturã ſimul cum decimo menſe, quando partus matri propinquat, & adeſt. Si uero uiolentam affectionẽ perpetiatur puer, etiã ante præfinitũ tẽpus ruptis pelliculis prodit. Quin & ſi alimẽtũ à matre prius puero defecerit, etiã ſic partus matri prius aduenit, & ante decimum menſem puer prodit. Cæterũ quæ longius ꝙ decem menſium tempus uterũ geſtare ſibi uiſæ ſunt: nam hoc iam ſæpe audiui, illæ ipſæ hoc modo quẽ dicturus ſum deceptæ ſunt. Quum uteri ſpiritũ acceperint in ſeipſos, à uentre flatum exhibente, eleuãtur ac intumeſcũt, cõtingit enim hoc, Videtur ſanè ſibi mulieres tunc cõcepiſſe. Præterea ſi menſes non procedentes, congregati fuerint in utero, & diutius manſerint, ſemper perfluunt in uteros, aliquando unà cum flatu à uentre, aliquãdo etiam caleſcẽtes, & ſanè tũc quoqꝫ in utero habere mulieres ſibi uidẽtur, nimirũ mẽſibus non prodeũtibus, & uteris eleuatis. Deinde aliquãdo menſes ſua ſponte erumpũt, aut alijs ſuperuenietibus à corpore in uteros, & priores protrudentibus, & flatus egreditur, & multis iam ſtatim poſt menſium purgationẽ uteri hiant, & ad pudendum uertũtur, & tunc uiris permixtę, ad ſe geniturã concipiũt, eadem die aut omnino in paucis. Exiſtimãt autem inexpertæ harum rerũ ac rationum, etiã illo tempore ſe in utero habuiſſe, quando menſes nõ prodibant ipſis, & uteri erant eleuati ac tumẽtes. Quòd autem nõ diutius ꝙ decem mẽſibus contingat uterum geſtare, ego demonſtrabo. Alimentũ & augmentũ quod à matre deſcẽdit, non amplius ſufficiens eſt puero, ubi decẽ menſes præterierint, & fœtus auctus fuerit. Trahit enim quod dulciſsimum eſt in ſanguine ad ſeſe, ſimul'qꝫ etiam lacte modice fruitur. Quum autem hæc ipſi rariora ac pauciora ſint, & puer plenus ac maturus exiſtat, copioſius alimentũ deſiderans calcitrat, ac pelliculas rumpens, initiũ partus matri inducit. & hoc perpetiuntur magis mulieres primiparæ: deficit enim pueris alimentum, ut ad decimum uſqꝫ menſem ſufficere nõ poſsit. deficit autem per hunc modum. Sunt quædam mulieres quibus ſufficientes menſes purgantur, quædam quibus pauciores : hoc ipſum ſi ſemper fiat, in natura, & genere, maternum ipſis exiſtit. Quæ uero menſes paucos demittũt, hæ etiã pueris poſtremo tempore, ubi iam maturi fuerint, alimẽtum rarius exhibentes, ipſos calcitrare faciunt, ut & ante decimũ prodire feſtinẽt. Modicus enim ſanguis à iuuẽ-

culis ac nouellis matribus procedit: ut plurimum uero cõtingit tales mulieres etiam ſine lacte eſſe, quæ paucos mẽſes demittunt. Sicciores enim ſunt, & denſiorem carnem habent. Huic autem rationi, quòd uidelicet deficiente alimento prodit puer, etiamſi nõ aliqua uiolenta affectio ipſi accidat, etiam hoc teſtimonio eſſe poteſt. Volucris ex oui luteo naſcitur, hoc modo. Incubãte matre ouũ caleſcit, & quod in ouo ineſt à matre mouetur, caleſcens autem id quod in ouo ineſt, ſpiritum habet, & alterum frigidũ ab aere per ouũ attrahit. Ouum enim adeò rarum eſt, ut ſpiritum qui attrahitur ſufficientẽ ei quod intus eſt tranſmittat: & augeſcit uolucris in ouo, & coarticulatur modo eodem ac cõſimili uelut puer, quemadmodũ iam antea à me relatũ eſt. Naſcitur autem ex luteo oui uolucris, alimentum uero & augmẽtum habet ex albo, quod in ouo eſt. atq; hoc iam omnibus manifeſtũ factum eſt, qui animum aduerterunt. Vbi autem deficit alimentũ pullo ex ouo, nõ habens id ſufficiens unde uiuat, fortiter mouetur in ouo uberius alimẽtum quærens, & pelliculæ circum dirũpuntur, & ubi mater ſentit pullum uehementer motum, putamen excalpẽs ipſum excludit. atq; hæc fieri ſolent in uiginti diebus, & manifeſtũ eſt quòd ita ſe habent. Vbi enim excuſa eſt uolucris, nullus humor in oui teſtis ineſt, qui ſanè memorabilis exiſtat, expenſus eſt enim in pullũ. Sic etiam ubi auctus fuerit puer, mater nõ amplius ſufficiens alimentũ ipſi exhibere poteſt. Vberius itaq; præſente alimentum puer quærens, calcitrãdo pelliculas dirũpit, & à uinculo exolutus ſimul foras prodit. atq; hæc ut longiſsime in decem mẽſibus fiunt. Et ſecundũ hanc rationẽ etiam pecoribus ac feris partus aduenit, in tempore quo ſingula pariũt, non tardius. Etenim unicuiq; animali neceſſe eſt tempus eſſe, in quo alimẽtum fœtui rarius erit, & deficiet, et partus adeſt. Et quæ quidẽ paucius alimentũ pueris præbent, citius pariũt. Quæ uero uberius, poſterius. Atq; hæc mihi de hoc dicta ſunt. Porrò diruptis pelliculis, ſi pueri momentũ in caput inclinatũ prædominabitur, mulier facile parit. Si autẽ obliquus, aut in pedes procedet: contingit enim hoc ſæpe ſi momentũ huc inclinarit, ſiue præ uterorum ſpacioſitate, ſiue ſi mater in labore ex partu primũ non quieuit: & ſi ſic procedet, mulier difficulter pariet. Multæ aũt uel ipſæ perierunt, uel puer, aut ſimul matres unà cum fœtibus. Cæterum ex parietibus ac puerperis maxime laborant primiparæ, propter inexperientiã dolorum, & dolent quidem totũ corpus, maxime uero lumbos ac coxẽdices. Nam coxendices ipſarũ diſparantur. Verum expertæ iam partus, minus primiparis dolent. Quæ uero multoties pepererunt, multo minus dolent. Si porrò in caput proceſſerit puer, caput primũ foras prodit, deinde alia mẽbra conſequuntur, poſtremus autẽ umbilicus. Ex umbilico autem ſecunda tenta eſt. Poſt hæc aquoſitas & mucus ſanguinolentus tum à capite, tum à reliquo corpore ſecretus, præ uiolentia & dolore ac calore, atq; hic uiam ſtruit purgationi à partu cõſequenti. Poſt exitum autẽ eius muci cruẽti, purgatio fit per tempus antea relatũ. Et tum mammæ, tum reliqua mẽbra quæ humidiora ſunt, mulieribus rũpuntur, minime quidem in primo partu, poſtea uero prout plures pariunt, ita amplius rũpuntur, euacuatis uenis præ partus purgatione. Atq; hæc à me de hoc dicta ſunt. Gemelli autem fiunt ab uno coitu, hoc modo. Vteri ſinus frequentes & curuos habẽt, alios remotiores, alios propinquiores pudendo. Et animalia quæ multa gignunt, plures ſinus habent, q̃ ea
quæ

quæ pauca. Similiter autem habent & pecora, & feræ, & uolucres. Vbi itaque contigerit genituram findi, & in duos ſinus peruenire, & uteri genituram ſuſceperint, & ſinus alter ad alterum non hiauerit, nec dimiſerit, ſegregata genitura in utroque ſinu pelliculas induit, & uiuificatur eodem modo quo unus fœtus, quapropter uero id fiat diximus. Quòd uero ab uno coitu gemelli gignantur, hoc teſtimonio conſtat. Eſt canis, & ſus, & alia animalia, quæ ab uno coitu pariunt & duo, & plura, & unũquodq; animal in utero, in ſinu ac pellicula exiſtit: atq; hæc ipſi fieri uidemus, & hæc omnia eadem die ut plurimum pariunt. Sic autem & mulieri ab uno coitu gemelli facti, uterq; in ſinu & pellicula eſt, & eadem die utrũq; parit, & alter prius foras procedit, & pellicula ipſius ſiue ſecunda. Quòd autem gemelli, fœmella & maſculus generãtur, hoc cauſſæ eſſe ſentio. In muliere & in uiro, & in omni animali, in ſingulis & debilior, & fortior genitura ineſt, & non ſemel ac ſimul genitura procedit, ſed & bis & ter ebullit ac eiaculatur: & non eſt poſsibile omnem eſſe fortem, tum quæ prius exiuit, tum quæ poſterius. In utrum autẽ ſinum, craſsiorem ac fortiorem genituram ingredi contigerit, illic maſculus gignitur. In utrum uero rurſus humidiorem ac debiliorem, illic fœmella generatur. Si uero in utrunque fortis ingredietur, ambo maſculi fient. Sin debilis, ambo fœmellæ. Atq; hic ſermo ſic relatus totus finem habet.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE CARNIBVS, [illegible]

Medico Phyſico interprete.

EGO ad hunc uſq; ſermonem cõmunibus ſentẽtijs utor, tum aliorum qui me præceſſerũt, tum etiam meis. Neceſſe enim eſt commune principium ſententijs ſupponere eum qui uelit hanc de arte medica tractationem cõponere. Verum de rebus ſublimibus in aere ac cœlo, neque opus habeo dicere, niſi quòd quantum ad hominem & reliqua animantia, quæ ſunt, & nata ſunt, pertinet, demõſtrabo, & ꝙ anima ſunt, & quòd ſanitas, & quòd morbus, & quod in homine malum ac bonum, & unde moritur. Nunc autem ipſe meas ſententias profero. Et uidetur ſanè mihi id quod calidũ uocamus, immortale eſſe, & cuncta intelligere, & uidere, & audire, & ſcire omnia tum præſentia, tum futura. Huius igitur plurima pars, quum turbata eſſent omnia, in ſupernam circũferentiam ſeceſsit. Et uidentur mihi ipſum ueteres Aethera nominaſſe. Altera pars inferna, appellatur Terra, frigidum quid & ſiccũ, & multis motionibus obnoxiũ, & in hac ſanè multum calidi ineſt. Tertia pars aeris, mediũ locum occupauit, calidum quid ac humidum exiſtens. Quarta uero pars terræ proximũ locum cœpit, humidiſsimũ quid ac craſſiſsimum. Hæc itaq; quum turbata eſſent, & in orbem circũuoluerentur, multa calidi pars in terra cõcluſa eſt, alibi maior, alibi minor, alibi ualde pauca, alibi copia multa: & temporis progreſſu terra à calido arefacta, hæc concluſa in ipſa putredines faciunt ueluti tuniculas, & quantum quidem ex putredine

terræ pingue fuit, & minimum humoris habuit, id ipſum per multum tempus caleſcens, celerrime exuſtum eſt, & in oſſa mutatū. Quæ uero glutinoſiora fuerunt, & frigiditate participarunt, ea calefacta exuri nō potuerunt, neq; uero liquida fieri, propterea ſpeciem alieniorem ab alijs acceperunt, & nerui ſolidi facti ſunt. Neq; enim multū frigiditatis ipſis inerat. Verū uenæ frigiditatis multum habebant, atq; eius frigidi quantum circūcirca glutinoſiſsimum erat, à calido exaſſatum, membrana euaſit. frigidū uero quod erat, à calido ſuperatum, diſſolutum eſt, & ob id liquidū factum. Iuxta eandem autem rationē etiam fauces, & ſtomachus ſiue gula & uēter, & inteſtina in podicē uſq;, caua facta ſunt. Quum enim frigidum ſemper caleſcat, quantū eius circumcirca glutinoſum erat, exaſſatum eſt, & membrana tunica facta eſt. Quod uero intra frigidū erat, colliquatum eſt, & factū eſt liquidum. Non enim erat in ipſo neq; pingue, neq; glutinoſum multū. Iuxta eandem rationē etiam ueſica. Multum frigidū quod ipſam circūcirca concluſit, à calido calfactū, diſſolutum eſt, & euaſit liquidum, quum neq; pingue, neq; glutinoſum in ipſo eſſet: quod uero ſupererat, tunica euaſit. Sed & de alijs quæ caua ſunt eodem modo res ſe habet. Vbi enim plus glutinoſi quàm pinguis erat, mēbrana tunica facta eſt. Vbi uero pinguis plus quàm glutinoſi, oſſa facta ſunt. Eadem ratio & oſsium eſt. Vbi quidem nō inerat glutinoſi, uerum pinguis & frigidi, citius exuſta ſunt propter pinguitudinem, atq; hæc oſſa duriſsima & rigidiſsima exiſtunt. Vbi uero pingue & glutinoſum ſimilia ſunt, hæc oſſa antroſa ſunt. Et de his quidē ſic habet. Frigidum quidem congelat, Calidum autē diffundit, in multo uero tempore etiam exſiccat. Vbi aūt pinguitudinis aliquid affuerit, citius exurit et ſiccat. Vbi uero glutinoſum affuerit frigido, citra pinguitudinē, exuri nō uult, ſed tēpore caleſcens congelatur. Cæterum cerebrum ſedes & metropolis eſt frigidi ac glutinoſi. Calidum uero pinguis ſedes & metropolis eſt. Quòd enim caleſcit primum omnium quū diffunditur pingue fit. Et propterea cerebrum, quia minimū pinguitudinis habet, plurimū uero glutinoſitatis, à calido exuri nō poteſt, ſed tempore tunicam, membranam craſſam accepit, circum membranā uero oſſa, quantum calidum ſuperauit, & in quibus pinguitudo erat. Sed & medulla ſpinalis appellata, à cerebro deſcendit, & non eſt in ipſo, neq; pinguis, neq; glutinoſi multū, quemadmodū & cerebro. & propterea neq; nomen medullæ iuſte poſſidet. Nō enim eſt alij medullæ ſimilis, quæ in alijs oſsibus ineſt. Sola enim mēbranas habet, quas alia medulla nō habet. Signa porrò horum manifeſta ſunt. Si quis enim neruoſa & glutinoſa, itē'q; alia aſſare uelit, alia quidē cito aſſantur, Verum neruoſa & glutinoſa aſſari non uolunt, minimum enim pinguitudinis habent. Pinguiſsimū autem & unguinoſum celerrime aſſatur. At uero uiſcera ſic mihi cōſtituta eſſe uidetur: nam de uenis prius à me dictū eſt. Cor multū glutinoſi ac frigidi habet, & à calido calfactum, caro euaſit dura & uiſcoſa, & membrana circum ipſum, & cauū factum eſt, non quemadmodū uenæ: & ſitum eſt in capite uenæ cauiſsimæ. Duæ enim ſunt cauæ uenæ à corde, alteri nomen eſt arteria, alteri uena caua, iuxta quā cor ſitū habet. Et plus habet calidi arteria, quā uena caua, & ſpiritum condit ac conſeruat. Verum præter has duas uenas, etiā aliæ in corpore ſunt. Cauiſſima aūt uena, ad quā cor ſitū eſt, per uentrē omnem tranſit, & per ſeptum trāſuerſum, & in utrūq; rhenem finditur, & in lumbis finditur

ditur, & exilit tum in alias partes, tum in crus utrunq;, Sed & ſupra cor ad ceruicem, partim in dextram, partim in ſiniſtrã, & tunc in caput aſcẽdit, & in temporibus finditur utrinq;. Poſſunt autẽ & numero maximæ uenæ dici, Verum in ſumma, à uena caua, & ab arteria, aliæ uenæ per totum corpus fiſſæ ſunt, cauiſsimæ autem ſunt prope cor, & ceruicẽ ac caput, & infra cor uſq; ad coxendices. Et calidum plurimũ in uenis ac corde ineſt. & propterea ſpiritum cor habet, utpote quod omniũ intra hominẽ membrorum calidiſsimũ exiſtat. Procliue eſt autem condiſcere, quòd ſpiritus calidus eſt. Cor & uenæ cauæ ſemper mouentur, & plurimũ calidi in uenis ineſt, & propterea ſpiritum cor trahit, ex omnibus in homine maxime calidum exiſtens. Poteſt etiam aliter cognoſci. Si quis ignem in domo accendere uelit, quũ uentus non inſpirat, flamma mouetur aliquando magis, aliquãdo minus. Sed & lucerna accenſa & ardens, eodem modo mouetur, modo magis, modo minus, uento nullo mouente, quem ſanè nos ſpirãtem cognoſcere poſsimus, & alimentũ calido frigidum exiſtit. Cæterum puer in utero cõprimens labra ex utero matris ſugit, et tum alimentũ, tum ſpiritum, cordi intrò trahit, ubi ſanè mater reſpirarit. Eſt enim hoc calidiſsimũ in puero, & hoc calidum etiam reliquo corpori, & alijs omnibus partibus motum præbet. Si uero quis interroget quomodo hoc quis ſciat, quòd puer in utero trahit & ſugit: illi ſic reſpõdendum eſt. Pueri naſcũtur ſtercus in inteſtinis habentes, & ubi nati fuerint celerrime uentrem, tum homines, tum pecora exonerant. Atqui nõ haberent ſtercus, niſi in utero ſuxiſſent, Imò neq; mammam ſtatim ut natũ eſt ſugere noſſet, ſi nõ in utero ſuxiſſet. Et de motu cordis ac uenarum ſic habet. Porrò pulmo iuxta cor ita natus eſt. Cor ex humido quod glutinoſiſsimũ erat calfaciens cito exſiccauit, ueluti ſpumam, fecitq; antroſum, & uenulas multas in ipſo. Venulas autem ideo fecit. Quantum enim in glutinoſo inerat frigidi, id ipſum quidem à calido colliquatum eſt, & liquidum euaſit. Ab ipſo uero glutinoſo, tunica facta eſt. At uero iecur ſic cõpactum eſt. Quum unà cum calido multũ humidi cõcluſum eſſet, citra glutinoſum ac pingue, frigidum ſuperauit calidum, & cõgelatum eſt. Huius ſignũ hoc eſt. Quando quis uictimam mactat, donec calidus fuerit, liquidus eſt ſanguis, poſtquam autem perfrigeratus eſt, congelatur. Si uero quis ipſum conquaſſet, & fibras eximat, non congelatur, fibræ enim frigidæ ſunt & glutinoſæ. Splen autem hoc modo conſtitutus eſt. Cum calido & glutinoſo cõcluſum fuit, calidum quidem plurimum, frigidi autẽ minimum, tantum ſolummodo quantũ ad glutinoſi compactionem ſatis erat: ſunt autẽ id fibræ in ſplene exiſtentes, & propter has fibras, mollis eſt ſplen, & fibroſus. Rhenes porrò ſic producti ſunt. Parum glutinoſi, parum calidi, multũ frigidi concluſum fuit, & ab hoc congelatũ eſt, & duriſsimum uiſcus euaſit, et minime rubrũ, quia non multum calidi ſimul cõſtitit. Eadem de carnibus ratio eſt. Frigidum quidem cõſtituit & compegit ac fecit carnem, glutinoſum autẽ in foramina tranſiit, in foraminibus autem his humidũ eſt, uelut in uenis magnis. Calidum autẽ in toto corpore eſt, plurimum uero & humidi in corpore eſt, & frigidi multũ in humido: tantum autẽ eſt frigidi, quãtum congelare humidũ ac liquidum poteſt, ſed ſuperatur à calido, quare etiam ab ipſo diffunditur. Quòd uero humidũ calidum eſt, hac demonſtratione confirmatur. Si quis corpus hominis ſecet, ubicũque uelit, ſanguis calidus fluet,

&

& quādiu ſanè calidus fuerit,liquidus erit,poſtquam uero refrigeratus eſt,tum ab intrinſeco frigido,tum extrinſeco,pellicula fit & mēbrana,& ſi quis hac pellicula detracta,modico tēpore ſinat,aliam pelliculam factā uidebit, ſi uero quis hanc ſemper adimat,alia rurſus pellicula à frigido generatur. Cæterū ea gratia plura dixi,ut oſtenderem,quòd extremū corporis ad aerem conuerſum,neceſſario pelliculam induit,præ frigido & uentis impetentibus. At uero articuli ſic generati ſunt. Quum oſſa facta eſſent,quæcūq; quidem ex ipſis pinguia erant, celerrime exuſta ſunt, quemadmodū etiam prius dictū eſt ſuperiore ſermone. Quantū autem ex ipſis glutinoſum erat,idipſum exuri non poterat,ſed medio inter uſtum & ſiccatū loco cōtentum, à calido in neruos, & ſaliuam ac mucum tranſiuit.quantū autem ex glutinoſo liquidiſsimū erat, hoc calfactum craſsius redditū eſt,utpote liquidū exiſtens,& ex hoc ſaliua facta eſt.uerum ex illo glutinoſo ungues producti ſunt. Etenim ab oſsibus & articulis ſemper liquidiſsimum ipſorū diſcedens, glutinoſum redditur, & à calido ſiccatum ac areſactū, foras in ungues delegatur.Dentes autē poſterius generantur ex hac cauſſa.Ex oſsibus capitis ac maxillarum incremētum fit glutinoſi, & quod ex pingui ineſt,à calido ſiccatum exuritur,& fiunt dentes reliquis oſsibus duriores,quia nihil frigidi ineſt.Et primi quidem dentes naſcūtur à uictu in utero,& poſtquam natus fuerit,puero lactēti à lacte. Vbi uero hi exciderint à cibis & potibus, excidunt autem,ubi ad annos primi alimenti peruenerint,quibuſdā etiam prius, ſi à morbido alimento nati fuerint. Plurimis uero quum ſeptē annos impleuerunt.Qui uero poſtea enaſcuntur ſimul cōſeneſcunt, niſi præ morbo perforentur.Cæterum dentes propterea poſterius alijs naſcūtur.In maxilla uenæ ſunt, & hæ huic oſsi ſoli inter omnia oſſa,ex inferno uentre alimentū præbent.Oſſa uero tale augmentū dant,qualia exiſtunt,ſed & alia omnia tale augmētum reddūt,qualia ipſa exiſtūt.Etenim uenæ ex uētre ac inteſtinis,in quæ cibi ac potus colligūtur,poſtquā hi fuerint calfacti,tenuiſsimū ac liquidiſsimū trahunt,craſsiſsimū autem & fex iſthic relinquitur, cōputreſcitq; & fit ſtercus in inferioribus inteſtinis. Tenuiſsimū uero trahūt uenæ ex uētre ac inteſtinis, quæ ſupra ieiunum inteſtinū exiſtunt,atq; hoc calfactis iam cibis. Vbi autē ieiunum inteſtinū tranſierint, & in inferiora inteſtina collecti fuerint, ſtercus fiunt. At uero alimentū ubi acceſſerit,unūquodq; talem ſpeciē unicuiq; reddit, qualia ſanè erant. Singula enim ab alimēto irrigata augmentum capiunt, calidum, & frigidum, & glutinoſum & pingue, & dulce & amarū, & oſſa & alia uniuerſa quæ in homine inſunt.Et ob id dentes poſterius naſcūtur. Dictum autem à me prius eſt, quòd ſolæ ex oſsibus maxillæ,ipſæ in ſeipſis uenas habent: & ob id alimentū amplius in ipſas quàm in alia oſſa trahitur,& quia uberius alimentū, & denſiorem influxum habent, augmētum ipſæ à ſeipſis tale pariunt,quales ſanè ipſæ exiſtunt,atq; hoc donec homo integer augeſcat: augeſcit autem ubi conſpicuus euadit, conſpicuus uero fit maxime à ſeptennio,uſq; ad decimū quartum annum, & in hoc tempore, tum maximi ex dentibus, tum alij omnes naſcuntur, poſtquam exciderint hi qui ab alimento in utero nati ſunt. Augeſcit autem & in tertium annorum ſeptenarium, in quo adoleſcēs fit, uſq; ad quartum & quintum ſeptenarium. Quin & in quarto ſeptenario dentes enaſcuntur, pleriſque hominibus duo, qui ſapientiæ dentes appellantur. Porrò capilli

ſic naſcūtur. Oſſa ſunt & cerebrum à quibus tale augmentū uenit, utpote gluti
noſo circūcirca exiſtente, quemadmodū & neruis, et pinguitudinis nihil ineſt.
Si enim pinguitudo affuiſſet, ex calido ſanè exuſta eſſet. Fortaſsis autē mirabi-
tur quis quòd etiā ſub alis & in pube pili multi, & quibuſdam in toto corpore
exiſtunt. Verum hic ſermo de eo eſt, quòd ubicūq; in corpore glutinoſum eſt,
ibi pili à calore fiunt. Auditus autē inde contingit, foramina aurium ad os du-
rum & ſiccum lapidi ſimile pertingunt. Iam uero ad ipſum os eſt cauitas antro-
ſa. Strepitus autem ad durum firmātur, os autē cauum reſonat per durum. Pel
licula uero in aure iuxta os durū tenuis eſt, uelut aranei tela, & omniū pellicula
rum ſiccißima. Quòd autē id quod ſiccißimū eſt maxime reſonat, multa ſigna
ſunt. Quum igitur plurimū reſonuit, maxime audimus. Et ſunt quidam qui de
natura ſcribentes prodiderūt, ꝙ cerebrum eſt quod ſonū edit. hoc autem fieri
nō poteſt. Ipſum enim cerebrū humidū eſt, & mēbrana ſiue tunica circū ipſum
humida eſt & craſſa, itemq; circum tunicam oſſa. Nullum igitur humidū reſo-
nat, ſed ſicca, reſonātia autem auditū faciunt. Olfacit porrò cerebrū humidum
exiſtens, aridorū odorem unà cum aere, per corpuſcula chartilaginoſa ipſum
trahens. Cerebrū enim in cauitatē naſi pertingit, atq; hac parte non eſt ante ip-
ſum os aliquod, ſed chartilago mollis uelut ſpongia, neq; caro, neq; oſsiculum:
& ubi quidē cauitas naſi ſicca fuerit, ipſum ſeipſo exactius arida olfacit. Aquā
eñ nō olfacit, humidior eſt enim q̃ cerebrū, niſi ſit putrefacta. Putrefacta enim
aqua craſsior fit, & alia omnia. Quū uero nares humectæ fuerint, olfacere non
poſſunt. Nō enim aerem attrahit cerebrū ipſum ad ſeipſum. Similiter etiā ubi
cerebrū ipſum de ſeipſo plurimū liquefecerit, in palatū, & fauces, & pulmonē,
ac reliquum uentre: cognoſcunt aūt hoc homines, & ex capite deſtillare dicūt,
deſtillat autē & in reliquū corpus. Et eſt modus eius calidus. At uero uiſus pro
pterea cōtingit: à cerebri mēbrana uena in utrūq; oculum per os deſcendit: per
has duas uenulas, quod eſt glutinoſißimi tenuißimū de cerebro percolatur, &
propterea ipſam circū ipſum oculum tunicā talem facit, quale eſt ipſum oculi
pellucidū, quod ad aerem uergit, ad quod uenti ac flatus irruunt, eadem planè
ratione quemadmodū de alijs mēbranis ac tunicis dixi. Sunt autē multæ hæ tu-
nicæ præ oculis pellucidæ, quales ipſi exiſtunt. Huic enim pellucido lumen &
omnia ſplendida relucent, per hoc igitur relucens uidet: quod uero non ſplen-
didum eſt, neq; relucet, per hoc nō uidet. Verum reliquum quod circum ocu-
los eſt album, caro eſt. Quæ uero pupilla oculi appellatur, nigra apparet, ob id
quod in profundo eſt, & tunicæ circū ipſam nigræ ſunt: tunicam autem appel-
lamus id quod uelut pellicula ineſt. Eſt autem non nigra ſi quis inſpiciat, ſed al-
ba ac pellucida, humidum uero oculi, glutinoſum exiſtit. Sæpe enim uidimus,
in oculo rupto exire humorē glutinoſum, & ſi quidē adhuc calidus fuerit, liqui
dus eſt. Poſtquam uero perfrigeratus eſt, ſiccus euadit, uelut thus tranſparens.
Atq; hoc & in hominibus & in brutis ſimiliter habet. Cæterū oculum mole-
ſtia afficit omne quod inciderit, et uenti irruētes, & alia quæ ſplendidiora ſunt,
quàm ipſe eſt. Et ſi quis interroget reſpondere licet, propterea quòd conſimilis
coloris exiſtunt. Quemadmodū os, & lingua, & reliquus uēter, humida ſunt.
Sermonis porrò facultas inde eſt. Totū corpus ſpiritū intrò trahit, plurimū ue
ro in cauitates ſibijpſi accumulat Is aūt qui per inane foras currit, ſtrepitū facit,

caput

caput enim reſonat, lingua uero articulat, occurrens in faucibus, obturáſq; ac pellens ad palatum & dentes, claritatē eius facit. Si autem lingua ſemper occurrens non articularet, nō poſſet homo clare diſſerere, ſed ſingula à natura unam uocem haberent. Huius ſignū eſt. Muti ex natiuitate diſſerere nō poſſunt, ſed unam tantum uocem ſonant, etiam ſi quis ſpiritū efflans ſermonē proferre conetur. Manifeſtum autem hoc eſt. Homines ubi uoluerint magnā uocem edere, attrahentes ſpiritum forinſecū, eum foras propellunt, & magnam uocem edūt, prout ſpiritus durat, poſtea uero uox cōtabeſcit. Sed & citharœdi, quum ipſos uocem intendere oportuerit, ſpiritū quàm plurimum intrò trahētes pronunciationē extendunt, & uociferātur ac uocem magnā edunt, prout ſpiritus durarit. Vbi uero ſpiritus defecerit, deſinūt. Ex quibus manifeſtum eſt q́ ſpiritus eſt qui uocē edit. Vidi autem iam quoſdam qui ſibiïpſis manu illata guttur penitus præſecuerant, atq; hi uiuūt quidem, uerum nullam uocem edunt, niſi quis guttur cōſtringat, hi autem ſermonem proferūt. Manifeſtum uero & hoc eſt, quòd præſecto gutture ſpiritum attrahere intrò in cauitates non poſſunt, ſed per præſectam partē exhalat. Sic ſanè res de uoce ac ſermone ſe habet. Porrò uita hominis ſeptem dierum eſt. Primū etenim poſtquā genitura in uteros peruenit, in ſeptem diebus habet quæcūq; corpus habere debet. Mirari autem quis poſſit, quomodo ego id ſciam. Verū multa ego uidi hoc modo. Meretrices publicæ quæ ſæpius de ſeipſis periculū fecerunt, ubi cum uiris rem habuerint, ſciunt quando in uentre concipiant, & poſtea cōceptum intra ſe perdunt. Poſtquam autem iam perditus eſt, elabitur uelut caruncula. Hanc carunculam in aquam coniectam ſi cōſpicatus conſideraueris, omnia membra habere reperies, & oculorū regiones, & aures, & manus & manuū digitos, & crura, & pedes & pedum digitos, & pudendum, & reliquū totum corpus manifeſtum. Satis etiam manifeſtū eſt harum rerum peritis, quòd mulier quum in uentre concepit, ſtatim horret, & calor, & dentium ſtridor cōſequitur, & conuulſio occupat tum articulos, tum totū corpus, & uterum ſegnities ac torpor. Et quæ puræ ſunt, hoc perpetiūtur. Quæ uero craſſæ et mucoſæ hoc perpetiūtur, pleræq; ex his mulieribus non percipiunt, nec cognoſcunt. Certe quatenus mihi oſtenderunt, hoc ipſum ſe cognouiſſe, eatenus ſcio ac prodo. Quòd uero uita hominis ſeptem dierū ſit, etiam ex hoc manifeſtū redditur. Si quis in ſeptem diebus nihil edere aut bibere uelit, pleriq; quidem in ipſis moriūtur. Sunt autē qui ipſos tranſmittūt, & tamen moriūtur. Sunt etiam quidam qui perſuaſi ſunt ut ne deſperarent ſeipſos fame cōficientes, ſed comederent ac biberent: uerum uenter non amplius ſuſcipit. Ieiunum enim inteſtinū in his diebus concreuit, moriunturq; etiam illi. Sed & ex hoc coniectare licet, hominis uitam ſeptē dierum eſſe. Puer ſeptimeſtri partu natus, pro ratione natus eſt, & uiuit, & rationē talis habet, ac numerū ad hebdomadas ac ſeptenariū exactum. Octimeſtris autē natus nullus unquam uixit. Nouem uero mēſium & decem dierum partus fit, & uiuit, et habet ad hebdomadas numerū exactū. Quatuor enim denarij hebdomadum, dies ſunt ducenti et octoaginta, In denarium autem hebdomadum ſeptuaginta dies incurrunt. Habet aūt et ſeptimeſtris partus tres denarios ſiue decadas hebdomadū, & in unaquaq; decade ſeptuaginta dies. Tres uero hebdomadum decades, ex toto ſunt dies ducenti ac decem. Quin et morbi acutiſſimi

mi ſic hominibus fiunt, præteritis diebus hebdomadis dimidiæ, aut unius, in quibus iudicantur,& moriuntur aut ſani euadunt:& tertij generis in undecim diebus,hoc eſt una & dimidia hebdomade: & quarti in duabus hebdomadis. & quinti in duodeuiginti diebus, hoc eſt duabus & dimidia hebdomadis. At uero alij morbi non habent ut certa ſententia pronūciari poſsit,quanto tēpore homines ab ipſis ſani euadant.Ad eundem modū etiam ulcera magna in capite ac reliquo corpore:quarto die inflammari incipiūt,in ſeptem autem inflammatio ſedatur,aut etiam quatuor & decem,aut duodeuiginti. Si quis autē diligenter medeatur,& uulnera in capite magna in hoc tēpore nō ſedentur,homines moriuntur.Cæterū inexpertus quiſpiam mirari queat,ꝙ ſeptimeſtris puer naſcatur.Ego quidem igitur hoc ipſum uidi,& quidem frequenter. Si quis aūt hoc deprehēdere uult,facile eſt obſtetrices adire, quæ pariētibus adſunt, & ex ipſis percunctari.Eſt autē & aliud ſignum. Pueri ſeptem annis præteritis dentes explent.Et in ſeptem annis ſunt & ratione & numero exacte hebdomades trecentæ ac ſexaginta.Neceſsitatem autem naturæ, quapropter in ſeptem hæc ſingula diſpenſentur,ego alijs locis declarabo.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE SEPTIMESTRI PARTV, [illegible]
nario Medico Phyſico interprete.

SEPTIMESTRES autem naſcūtur diebus centum & octoaginta duobus ac dimidio,& inſuper accedente diei particula.Si enim primi menſis dies quindecim ſupputaueris,deinde quincꝫ menſium, dies centū quadraginta ſeptem ac dimidium:In undeſexaginta enim diebus q̄ꝫ proxime duo menſes perficiuntur.his igitur ſic habētibus,ad ſeptimū menſem ſuperſunt dies nō plures q̄ꝫ uiginti. Et eſt tota ſumma dimidij anni,unà cum aliquantula diei parte. Quum itacꝫ ad hoc perfectionis principium partus peruenerit,matureſcēte fœtu, & robore multum augeſcente, in perfectione magis quàm alijs temporibus, pelliculæ in quibus ab initio nutritus fuit, quemadmodū ſpicarum membranæ laxātur, ad id coactæ anteaquam fructus perfecte matureſcat:& fortiſsimi ac pleniſsimi fœtus uiolantes ac dirūpentes pelliculas,partū fieri cogunt,et plurimi ex his pereūt.Qutm enim parui ſint,tranſmutatione maiore q̄ꝫ alij utūtur,& quadraginta dierū afflictionem perferre coguntur,ex utero egreſsi,id quod etiā ex decimeſtribus multos peremit.Sunt autē ex his ſeptimeſtribus qui etiā ſuperſtites manent, ex multis pauci.Propterea quòd ratio & tempus in quod enutriti ſunt in utero, conſtitit, ut omnium participes ſint, quorū etiam perfectiſsimi participes exiſtunt, maxime qui ſuperſtites manent, & proceſſerunt de matre prius pariente, utpote in octauo menſe ægrotaturi.Si enim in his laboribus ſuccedant,ut in cōſpicuum prodeat puer, impoſsibile eſt ſuperſtitem eſſe, ob prædictas affectiones, quas ego octimeſtres perimere dico,Immo etiam multos decimeſtres. Cæterū multi fœtus ſeptimeſtris ætatis,quū pelliculæ laxantur, ſecedunt in id quod cedit, & hic alimētum ſumunt, primos quidē quadraginta dies laborantes, alij plus,

alīj minus: propter permutationē autē ex locis & pelliculis quæ ipſos aluerūt, tranſmutantur, & pro umbilico, trahunt & tranſumūt etiam per matrē labores. Pelliculæ enim dum tenduntur, & umbilicus conuulſus, dolores matri inducunt. Et fœtus ex antiquo uinculo exſolutus, grauior redditur. Multæ uero mulieres etiam febricitant his contingētibus, quædam etiam pereunt unà cum fœtibus, uerum omnes in breui ex hoc cōtaminantur ac inquinātur. Aiunt autem & octonos menſes difficilime uteros ferre, recte id dicentes. Eſt autē octauus menſis nō ſolum hoc tēpus, ſed & dies accedūt à ſeptimo mēſe, & à nono, & ab ipſo anno. Verū dies nō ſimiliter, neqꝫ dicūt, neqꝫ cognoſcunt mulieres. Decipiuntur enim ex eo quòd non eodem modo fiunt, ſed aliquādo à ſeptimo mēſe plures dies accedūt ad quadraginta, aliquādo à nono. Tūc enim fieri neceſſe eſt, prout cōtigerit mulierem in uētre concipere, tum menſe, tum tempore. Menſis autē octauus minime dubius eſt, ſecundū hunc enim cōtingit, ut iudicatio difficilis exiſtat. Et mea ſentētia pars etiā in undecimo mēſe, menſis eſt, ut hic ſatis memorabilis exiſtat. Porrò mulieribus de partibus fidem derogare non oportet, dicunt enim omnia, & ſemper dicunt, & ſemper proferunt. Neqꝫ enim aut opere, aut ſermone perſuaſæ ſunt, ſed ex eo quod cognouerūt in corporibus ſuis cōtigiſſe. Licet autē & uolentibus aliud dicere, Quæ uero iudicio præditæ ſunt, & uictoriā de hac ſententia pronūciant, ſemper dicūt ac teſtātur, naſci ſeptimeſtres, & octimeſtres, & nouimeſtres, & decimeſtres, & undecimeſtres: & ex his octimeſtres nō ſuperſtites manere. Dicunt autē & abortus plurimos in primis quadraginta diebus fieri, ſed & reliqua cōſcripta his accidere, in quadragenarījs, ac in ſingulis mēſibus fieri dicūt. Quum autē ſeptimo mēſe pelliculæ dirumpātur, & fœtus ſeceſſerit, labores qui circa octauū menſem, & ſextū quadragenariū, in partu fieri tradūtur, corripiunt. hoc aūt tēpore prætérito, quibus bene futurū eſt, inflāmationes tum fœtus, tum matris exoluūtur, ut uenter molliatur, & tumor à præcordījs & laterū mollitudine deſcendat ad locos inferiores, ad facilem partus tēpore progreſsionem. & ſeptimo ſanè quadragenario plurimo tempore fœtus iſthic exiſtūt. Nam loci ipſis molles ſunt, & tranſmotiones ipſis faciliores ac frequētiores fiunt, & propterea ad partum magis ſolubiles conſiſtunt, & mulieres per hos ultimos dies ex toto quadragenario facilius uteros ferūt, donec cōtigerit fœtū uerti. Poſtea uero dolores partus ac labores incumbūt, donec à puero & à ſecūda mulier liberetur. Quæcūqꝫ uero mulieres multos pueros pepererūt, & quidam ex ipſis claudus natus eſt, aut cæcus, aut aliud quoddā malum habens, aiūt in hoc puero octauū menſem ipſas difficilius tranſegiſſe, q̄ꝫ in his quos pepererunt nihil mali habentes. Fœtus enim mancus in octauo menſe fortiter ægrotauit, ut etiam morbus abſceſſum ac ablationē ſiue mutilationem alicuius partis fecerit, quemadmodū etiam uiris fortes morbi faciunt. Qui uero fœtus in alio tempore fortiter ægrotant, pereunt prius q̄ꝫ ipſis abſceſſus eiuſmodi fiat. Quicūqꝫ autē octimeſtres fœtus non ualde ægrotant, ſed iuxta unā aliquam partē, ex ſeceſſu afflictionē pertulerunt, quadraginta quidē dies in imbecillitate tranſigunt, ut plurimū in utero, propter prædictas neceſsitates, ſani autē fiunt. Quicūqꝫ autem natus fuerit in his quadraginta diebus, eum impoſsibile eſt ſuperſtitem manere. ægrotanti enim adhuc ipſi in utero trāſmutationes & afflictiones poſt partum accedunt.

Quicunq; uero ægrotans in utero ad nonũ menſem peruenerit,& in hoc menſe natus fuerit,ſuperſtes erit. Et ſuperuiuũt quidẽ non minus hi quàm ſeptimeſtres. uerum pauci etiam ex his educãtur. Neq; enim craſsitudinẽ habẽt, quam perfectiſsimi habent,& labores in utero nõ diu ante tolerauerũt, ut tenues euaſerint. Seruabitur autẽ uel maxime talis puer, ſi nouem mẽſium fuerit in exitu. fortior autẽ euadet etiam is,qui plurimũ abeſt à morbis,qui octimeſtribus accidere ſolent. Qui enim in ſeptem quadragenarijs naſcũtur, decimeſtres appellati,ob id maxime educantur,quòd fortiſsimi ſunt,& plurimũ à uulgarium puerorum tempore abſunt,in quo affligũtur quadraginta ægrotantes diebus, circa octauũ menſem. Declarant autẽ de morbis & afflictionibus octimeſtrium, etiã nouimeſtres tenues naſcentes. Iuxta multitudinẽ enim temporis,etiã magnitudo corporis contingit,ex morborũ afflictione progreſsis,& nõ uelut ſeptimeſtres carnoſi gignũtur,& craſsitudinẽ probe coaltã habentes, ut qui tempus quo in utero geſtabãtur ſine morbis trãſegerunt. Verũ enimuero conceptus,& abortus,& partus mulieribus in eo tẽpore,in quo etiam morbi,& ſanitas,& mors omnibus hominibus fiunt. hæc uero omnia partim ſecundũ dies, partim ſecundum menſes,partim ſecundũ dierum quadragenarios, partim ſecundum annum,ſignificationẽ ſui præbent. In omnibus enim his temporibus inſunt ad unumquẽq;,& utilia multa,& hoſtilia multa. Ex utilibus igitur,ſanitas & augmentũ contingit,ex contrarijs,morbi & mors. Dies quidẽ igitur maxime inſignes in plurimis ſunt,primi & ſeptimi, multũ potentes in morbis, & multum in fœtibus. Nam plurimi abortus in his diebus fiunt, nominãtur autẽ tales effluxus,nõ abortus. Verũ alij dies intra quadrageſimũ inſignes quidem minus ſunt,multi uero iudicant. Cæterũ in mẽſibus,eadem quæ in diebus fiũt, iuxta rationem inſunt. Menſes enim mulieribus ſanis ſingulis menſibus apparent,tanquã peculiarem in corporibus uim menſis habeat. Vnde ſanè ſeptimi menſes his quæ uterũ geſtant,fœtus in principiũ perfectionis cõſtituunt. Pueris uero ubi ſeptẽ menſes à natiuitate impleuerũt,tum alia utilia in corporibus fiunt,tum dentes in eo tẽpore apparere incipiunt. Eadem ratio eſt etiam in decretorijs diebus;ſi quidem fortaſsis unà cum his quos recẽſui coniungere quis uelit, hiſtoriæ ac cognitionis gratia referentur. Etenim Medicũ qui ægrotorũ ſalutem recte cõiectare uolet,animaduertere quidẽ oportet & cõtemplari omnes dies,ex paribus uero decimũ quartum,& uigeſimũ octauum,& quadrageſimum ſecundũ. Hic enim terminus ponitur à quibuſdã pro harmoniæ ratione,& integer ac perfectus numerus,uerum ob quam cauſſam,longius fuerit in præſenti exequi. cõtemplari autẽ ſic oportet per ternarios ac quaternarios,ternarijs quidem omnibus copulatis,quaternarios autẽ,duobus ad duos connexis. At uero quadragenarij primũ in fœtibus iudicant. Quiſquis enim primos quadraginta dies trãſmiſerit, abortus effugit ex omni cauſa cõtingentes, plures autem fiunt in primo quadragenario abortus,quàm in alijs omnibus. Hoc autem tempore præterito,fœtus fortiores ſunt,& ipſorũ corporis per ſingula membra diſcretio fit:& maſculorũ quidem partes omnes ualde cõſpicuæ fiunt fœmellæ uero in hoc tempus,carnes apparent exortus ac proceſſus ſolum habentes. Similia enim longius tempus in ſimili ſunt,& tardius diſcernũtur, propter conſuetudinem,& amicitiã:quanquã aliàs quũ à matre ſegregatæ fuerint,

filiæ citius quàm filij pubeſcãt, & ſapiant, ac ſeneſcãt, propter corporum imbecillitatem, & uictus rationẽ. Alter quadragenarius eſt, in quo circa octauũ menſem fœtus in utero ægrotant, de quibus hic totus ſermo inſtitutus eſt. Tertius eſt, in quo ubi naſcantur pueri etiã male afflicti, ſi effugerint quadraginta dies, apparent magis robuſti ac ſapientes. Nam & ſplendores clarius uident, & ſtrepitum audiunt, quod prius non potuerunt, tanquã incrementum habeat hoc tempus, cum iuxta alia, tum iuxta ſapientiã ex corpore eluceſcentẽ. Peculiarem quidẽ ſapiẽtiam in corpore ineſſe manifeſtũ eſt, in prima ſanè die. Nam in ſomnis, ſtatim ubi nati ſunt pueri, ridere & plorare uidentur. Vigilantes quoq; ſua ſponte ſtatim rident ac plorant, prius ꝙ quadraginta dies trãſeant. Nõ rident autem, etiam ſi titillentur ac irritentur, priuſquã hoc ipſum tempus tranſeat. hebetantur enim uires in muccis: quanꝙ mors etiam per fatum ſit ſorte deſignata. ut hoc exemplo omnibus ſit, quòd omnia exiſtẽtia quæ naturã ex ijſdem habent, tranſmutationes per tempora ueniẽtia habeant. Declaratur autem in ſingulis, quum alia naſcantur, alia corrũpantur. Porrò anno finiẽte multi quidem morbi fiunt, multæ etiã ſanitates, iuxta temporis rationẽ, ad mẽſes, & ad ſingulos dies. Septenarijs autẽ annorũ, cum alia multa inſignia corporibus fiũt, tum dẽtes pueris excidũt, & alij naſcũtur. Quæ enim in corporib. fiũt, ea ſcribam.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE OCTIMESTRI PARTV, [redacted]nario Medico Phyſico interprete.

De octimeſtri partu ſic ſentio. Impoſsibile eſſe ut duas conſequenter ſuccedentes afflictiones pueri ferre poſsint, & propterea octimeſtres non ſuperſtites manere. Contingit enim ipſos cõſequenter affligi, tum ea quæ in utero fit afflictione, tum ea quæ in partu accedit, & ob id nullus octimeſtris uitalis eſt. Inſuper & decimeſtres appellatos, in ſeptem quadragenarijs dierum magis in lucem edi ſentio, & maxime cõtingere ut educẽtur. Nam perfectiſſimus eſt fœtus in primis quadraginta diebus, ubi uero plures acceſſerint, perit. Cogũtur enim multa in pauco tempore aſſumentes ac perferentes, multũ ægrotare, ex quibus mors cõſequitur. Incipit autem laborare puer ante partum, & interitus periculum ſubit, quũ in utero uertitur. Producuntur enim omnes ſurſum habẽtes caput, pariuntur autem multi in caput, & ſecurius diſcedunt ac liberãtur his qui in pedes pariuntur. Flexibiles enim corporis partes non impedimento ſunt, puero in caput exeunte. Verum quum in pedes prodierit, obturamenta cõtigunt. Verſiones ſcilicet in utero, & alia pericula, & umbilici puerorum iam ſæpe circa colla apparuerũt. Si enim iuxta partem quamcũq; umbilicus fuerit in utero porrectus, magis hac parte puer umbilici circũactionem, dum uertitur, faciet, quàm circa ceruicẽ. Si uero iuxta humerum, umbilici circũactionem retrahit. hoc autem ubi fit, etiam matrem magis laborare neceſſe eſt, & puerum aut perire, aut difficilius exire. Quare multi iam pueri principiũ morbi intus nacti prodiere, & conſequenter alij perierunt, alij morbidi ſuperuixerunt. Quicũq; uero probe ac tuto prodierint

rint,& in conſpicuũ exierint,de repente ex neceſsitate in uẽtre liberati,& craſ-
ſiores ac m[illegible]ro ratione ſtatim exiſtũt,his nõ ex augmento,ſed laxo tu
more id cõ[illegible],& multi ſani ex his pereũt.Si enim tumor nõ reſidat citius ꝙ
tertio die,aut paulo ſerius,morbi ex ipſo fiũt.Quare etiã alimenta ac reſpiratiõ
nes periculoſe mutãtur.Si quid enim morbidũ inducũt,per os & per nares in-
ducũt:& pro eo ꝙ tanta ingerãtur edulia quanta ſufficiunt, & ea etiã nõ ſupe-
rentur,multo plura ingerũtur:ut neceſſe ſit & cogãtur præ ingeſtorum copia,
& præ ipſa adeò affectione, qua pueri corpus afflictũ eſt, alia quidem per os &
nares rurſus exire,alia uero per inteſtinũ ac ueſicam inferne tranſire, antea nul-
lo horum ita cõtingente.Sed & pro flatibus ac ſpiritibus, & humoribus ita cõ
gnatis, cũ quibus neceſſe eſt in utero cõſuetudinem ac beniuolentiã habuiſſe,
omnibus peregrinis utitur,crudioribus ac ſiccioribus,& minus manſuetis, ut
neceſſe ſit dolores aboriri multos,pleriſqȝ etiã mortes:quandoquidẽ etiã uiris
tranſmutationes locorũ ac uictus,morbos faciũt.Eadẽ ratio eſt & de ueſtibus.
Pro eo enim ꝙ carne & humoribus induti fuerũt, ijſqȝ tepidis ac liquidis & co
gnatis,tales ueſtes pueri induunt quales ipſi uiri.At uero umbilicus per quem
alimẽti ac ſpiritus ingreſſus pueris cõtingunt,ſolus ex omni corpore utero ad-
hæret, & per hunc introitus ac ingreſſus ingredientium particeps fit, reliquæ
partes conniuent,& nõ prius apertæ ſunt,ꝙ ubi in exitu fuerit puer ex uentre.
Quum autẽ in exitu fuerit,reliquæ omnes aperiuntur, uerũ umbilicus attenua
tur,& cõniuet ac reſiccatur.Quemadmodũ autem in his quę ex terra naſcũtur,
fructus pleni ac maturi ſecernũtur ac decidunt, iuxta diſcriminationẽ qua par-
te inhærent:Sic etiam pueris maturis ac perfectis,umbilicus quidem conniuet
ac clauditur,reliqua uero aperiũtur, ut & ingredientia ſuſcipiant, & exitus ha-
beant ſecundũ naturam,quibus neceſſe eſt uiuentes uti.Singula enim ſeparan
tur,iuxta modum quo agmina cõgregantur repẽtia:optima autẽ ſunt,quæ mã
xime ſoli cõnutrita ſunt.Cæterum decimeſtres & undecimeſtres partus,ex ſe-
ptem quadragenarijs eodem modo fiunt,uelut ex dimidio anno ſeptimeſtres.
Plurimis enim mulieribus neceſſariũ eſt in uentre concipere,poſt mẽſtrua pur
gamenta,ubi ab his exolutæ fuerint. Oportet igitur mulieri tempus dare men
ſis,in quo ipſa purgatio cõtinget:& hoc tẽpus quibus breuiſsimũ fit, tres ſunt
dies.Pleriſqȝ autẽ multo plures. Sũt aũt & alia multa impedimẽta etiã in uiris,
ex quib. cõceptus retardatur.Oportet autẽ uel maxime hoc cõſiderare.Quòd
nouilunium quod dies unus exiſtit,exactiſsime trigeſima menſis pars eſt. duo
autẽ dies, fermè quindecima menſis pars ſunt. Tres uero dies, pars menſis de-
cima ſunt,& reliqua iuxta horũ rationem.& nõ eſt poſsibile in pauciorib. par-
tibus fieri,neqȝ menſtruorũ ſolutionem,neqȝ fœtuũ conceptionem. Ex his igi
tur omnibus neceſſariũ eſt pleraſqȝ mulieres circa pleniluniũ,& ultra in uentre
concipere,ut ducenti & octoaginta dies,ſæpe undecimũ menſem apprehende
re uideantur,tot enim dies ſeptem quadragenarios cõſtituunt. Nam quũ ultra
plenilunium mulier concipit,neceſſe eſt eum conceptum undeci-
mum menſem attingere ac apprehẽdere, quo ad ulti-
mum circuitum perueniat.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE SVPERFOETATIONE [illegible] rio Medico Phyſico interprete.

QVVM ſuperfœtarit mulier, ſi primum puerũ in medio uteri habuerit, ſuperfœtatio elabitur, à primo ac ueteri expulſa. Si uero in altero cornu ſuperfœtationẽ habuerit, poſterius ipſam inſuper parit non uitalem, nimirum uitalitate ubi uterus laxatus & humectus fuerit exſoluta. Si uero non ſtatim ſecedat ſuperfœtatio, dolores exhibet, & fluxum fœtidum, ac febrem; & facies intumeſcit, tibiæq́ꝫ ac pedes, & ſi pereat, cibum auerſatur donec exciderit. Superfœtant autẽ mulieres, quarum ſtomachus id eſt uteri os, poſt primum conceptũ non clauditur ita ualde, idq́ꝫ apparentibus ſignis conſtat, clauditur autẽ poſt ſuperfœtationes quæ poſterius inſuper pariũtur. Si ſuperfœtatio nondũ partiũ diſcriminationẽ habeat, ſed caro ſit, non quidẽ intumeſcit, ſed putreſcit donec ex utero exeat. Si cui exeat ſecunda pueri in utero, priuſquam puer foras procedere incipit, ægre parit: & magis adhuc periculoſe, ſi caput nõ præcedat. Si uero alicui unà cum ſecunda puer foras exierit, & ad ſtomachum id eſt os uteri progreſſus, rupta ſecũda emerſerit, magis facile parit. Itemq́ꝫ ſi puer quidem foras prodit, ſecũda uero adhæreſcit, & ſeipſam retrahit, atqꝫ iſthic manet. Quum puer non uitalis futuris naſcitur, caro ipſius ungues ſupereminet, ungues uero tum in manibus, tum in pedibus deficiunt. Quum uitali puero naſcente manus præminuerit, primũ retro retrudenda eſt, donec retruſeris: & ſi ambæ præminuerint, ambas retrudes. Et ſi crus præminuerit, etiam hoc repelles. Vbi uero ambo crura in propatulo manſerint, neqꝫ aliò proceſſerint, fomẽto uti opus eſt, à quo humectiſsimus uterus reddatur. habeat autẽ odorem ipſum fomentũ. Et quũ caput in propatulo fuerit, reliquũ uero corpus intus erit, etiam ſic fomẽto uteris. Et quũ pars corporis in utero, pars in pudẽdis, pars extra pudenda intumeſcit ac manet, etiam ſic fomẽtum adhibebis. Et ſi quidẽ à fomẽto proceſſerit, ſatis eſt: ſin minus, os uteri elaterio craſſo aqua diluto oblines, quo partũ producat. Sed & à potibus ac cibis partus promouendus eſt, & pudenda ipſa cerato illinenda, ſi ſicciora quàm ex re eſt, eſſe tibi uidebũtur. Quũ pueri capite ex ſtomacho apparente, reliquũ corpus procedere nõ uult, puer autem mortuus eſt, digitos aqua madefactos inter ſtomachũ ac caput immittito, & in orbem circũducito, deinde ſubditum ſub mentũ digitum in os intrudito, ac foras trahito. Quũ uero reliquũ corpus extra pudenda fuerit, caput autẽ intus, in pedes uidelicet prodeũte fœtu, poſtq̃ digitos in orbẽ circũduxeris, ambas manus inter ſtomachũ ac caput aqua præmadefactas immittito ac extrahito. Si uero extra ſtomachum fuerit, uerum intra pudenda, immiſsis manibus apprehenſum capite educito. Si porrò fœtus intus maneat mortuus, & non poſsit neqꝫ ſponte, neqꝫ per medicamenta iuxta naturam excidere, manu cerato maxime lubrificante uncta, deinde in uterum intruſa, humeros à collo magni digiti conamine deducito. Oportet autem ad huiuſmodi etiam unguem inſtrumẽtum in magno digito habere, & diſtractione facta manus educere, deinde rurſus immiſſa manu, uẽtrem diffindere,

&

& ex diffiſſo inteſtina ſenſim eximere: deinde his exemptis latera confringere, quo cõſidens corpuſculũ leuius ac expeditius fiat, & facilius exeat nõ tumidũ exiſtens. Cæterũ ſi ſecunda nõ facile excidat, maxime quidẽ ad fœtum appẽdere ſinenda eſt, & puerpera uelut ſuper ſella uentri exonerãdo deſtinata, laſanum græci uocant, locanda. Sit aũt in altum extructa ſella, uel ſimile quiddam, quo fœtus depẽdens grauitate ſua ſecundam ſimul extrahat. Senſim aũt hoc faciendũ eſt, nõ uiolenter, ne præter naturã diuulſa, inflammationẽ inducat. Sub ſternere igitur lanas molis ꝙ maxime recens carminatas fœtui oportet, quo paulatim remittant ac cõſidant, Aut utres duos copulatos aqua plenos ſupponere, & ſupra utres lanas inſternere, & ſupra has puerũ. deinde utrunqꝫ utrem ſtilo perforare, quo paulatim aqua effluat, effluente autẽ aqua, utres remittunt ac cõſidunt, cõſidentibus autẽ utribus, fœtus umbilicũ attrahit, umbilicus uero attrahit ſecundam. Si uero ſupra laſanum, uel ſimile quiddã puerpera ſedere nequeat, ſuper reclinatã ſellam perforatam collocetur. Si uero adeò debilis eſt, ut omnino ſedere nõ poſſit, lectũ ꝙ erectiſsimum à capitis partibus ſtruemus; ut deorſum declinet ac repat, & ſic fœtus grauitas ꝙ maxime ſimul ſecundam trahat. Verum puerperã ſub alis, foris ad lectum faſcia, aut loro lato ae molli, alligare oportet, ut ne quũ erectus ſit lectus, corpus ipſius deorſum feratur. Iuxta eundẽ autem modũ etiam ſi umbilicus abruptus ſit, aut etiam ante tempus reciſus, moderate grauibus ponderibus appẽſis, ſecundæ eductionẽ facere oportet. Optima enim hæc curatio in talibus exiſtit, & minime lædit. Si cui puer in utero immoriatur, et nõ egrediatur humido utero exiſtẽte, & quũ iam nõ habeat amplius humiditatẽ, ſed ſiccatus fuerit uterus, primũ quidem intumeſcit puer, deinde colliqueſcũt ac putreſcũt carnes, foraſqꝫ effluũt, poſtremũ aũt oſſa procedunt: & fluxus aliquãdo corripit, ſi nõ prius moriatur. Quũ puer immortuus fuerit, tum alijs ſignis cõiectare id licet, tum iubere, ut aliquãdo in dextro látere iaceat, aliquãdo in ſiniſtrũ tranſmutet. Translabitur enim in utero puer eò quò mulier ſe uertit, uelut lapis aut aliud quiddam, ſi mortuus fuerit, & pectinem frigidũ mulier habet. Si uero uiuat, & pecten calidus eſt, & uẽter totus translabitur unà cum reliquo corpore extẽtus, & in ipſo nihil translabitur abſqꝫ reliquo corpore. Si cui ex partu laborãti fluxus multus ſanguinolẽtus citra dolorem, ante puerũ prodeat, periculũ eſt puerũ mortuũ exoluendũ eſſe, & non uitalem proceſſurũ. Prægnãtibus mulieribus pleriſqꝫ ſtomachus uteri prope extat ante partũ. Mulier prægnãs ſi nõ coitu utatur, facilius à partu liberabitur. Quæ gemellos geſtat, eadẽ die parit uelut cõcepit, habet autẽ utroſqꝫ pueros in una ſecunda. Muliere ægre pariente, ſi puer in genitalibus locis hæreat, & nõ facile exeat, ſed cũ labore ac medici machinamẽtis, tales pueri modicæ uitæ ſunt. horũ umbilicũ ſecare nõ oportet, priuſqꝫ mingãt, aut ſternutent, aut uociferẽtur, ſed ſinẽdi ſunt, & mulier proxime apud puerũ permaneat, & ſi ſitierit, aquã mulſam bibat, & ſi umbilicus infletur uelut ſtomachus, & moueatur, aut puer ſternutet, aut uocẽ rumpat, tũc ſanè ſecetur dum puer reſpirat, ſi uero nõ infletur umbilicus, neqꝫ moueatur, tempore accedente uiuet.

Prægnantẽ mulierẽ ſi aliter nõ cognoſcas, oculi tracti & cauiores fiũt, & candidum oculorũ albedinis naturã non habet, ſed liuidius exiſtit. Si qua partui uicina ſit, & oculos cauos habeat, & facies intumeſcat, & ipſa tota itemqꝫ pedes

tument, ut uelut à pituita alba apprehenſa appareat, & habeat aures albas, & ſummum naſum album, & labia liuida, ea ipſa mortuos geſtat quos pariet, aut uiuos praue, & nõ uitales, & exangues, utpote morboſos, aut prius peperit nõ uitales. Huic ſanguis in aquoſitatem cõuerſus eſt. Oportet igitur tali poſt partum odorata in uuluam apponere, & comedere ipſam ac bibere odorata. & primum in facie naſus ſummus inſignis euadit, ac colorem recipit. Si qua prægnans terram edere cõcupiſcat, aut carbones, eaqꝫ edit, in capite pueri ubi natus fuerit, ſignum à talibus apparet. Mulierem id noſſe expedit, utra mamma ipſi maior eſt, illic enim fœtus exiſtit. Similiter autẽ & oculum cõſiderabit, Maior enim & ſplendidior omnino erit intra palpebram, etiam eius partis cuius mamma maior exiſtit. Si cui ab appoſitis in uuluam nõ ualde fortibus, dolores in articulos perueniant, & ſtridor dentiũ corripiat, & membris tendatur, ac oſcitat, hanc magis cõcepiſſe ſpes eſt, ꝙ eam quæ nihil tale patiatur. Mulier quæ præter naturã craſſa eſt, ac pinguis, & pituita repleta, nõ concipit hoc tempore. Quæ uero ex natura talis eſt, horũ gratia concipit, ſi non aliud quiddam ipſam impediat. Mulieribus pleriſqꝫ quũ menſes apparituri ſunt, ſtomachus uteri in ſeipſum contrahitur, magis ꝙ aliàs. Mulier quæ facile concipiebat, ſi prægnans eſſe deſiit, bis per annũ à manibus ac cruribus uenam ſecari ſinat. Si cui dolores in coxendice, aut in capite, aut manibus, aut aliqua alia corporis parte fuerint: quum uero prægnãs eſt deſinunt, conceptu autẽ ab utero exoluto rurſus inſunt, odorata & bibere, & ad uteri os apponere conducit. Quum mulieri alicui conceptus gratia medeberis, ubi purgata eſſe uidebitur, & os uteri recte habuerit, lauetur, & caput cõfricetur, nullo autem unguine illinatur. deinde linteum inodorũ lotum circum capillos ipſos circũdatum, reticulo loto aut nihil olenti obliget, ita ut primũ linteum ipſum capiti imponatur, poſtea quieſcat galbano ad uteri ſtomachũ appoſito, quod coctum ac mollitum ſit ad ignem, & nõ ad ſolem. Deinde mane depoſito reticulo cum linteo, uerticem ſuum alicui olfaciendum exhibeat, & ſi quidem oluerit, probe purgata eſt, ſin minus, male. Hæc autẽ ieiuna faciat, & ſi nõ fœcunda fuerit, nũquam olebit, neqꝫ purgata, neqꝫ aliàs, & ſi prægnãti idem medicamẽtum apponatur, neqꝫ ſic probe olebit. Quæ uero prægnãs futura eſt frequenter, & facile concipit, ac ſana exiſtit, etiam ſi nõ appoſueris neqꝫ purgaueris, uertex ipſius olebit, aliud uero nihil. Vbi autẽ omnia probe uidebũtur, & ad uirum accedere oportuerit, mulier ipſa ieiuna ſit: Vir autem non ebrius, frigida lotus, & commodo alimento nutritus. Et ſi cognouerit mulier geniturã ſe concepiſſe, eo tempore uirum non accedat, ſed quieſcat. Cognoſcet autẽ ſi quidem uir ſe emiſiſſe dixerit, ipſa uero præ ſiccitate ignorauerit. Si uero uterus rurſus in pudenda genituram reddat, ipſaqꝫ humecta fiant, rurſus cum uiro coeat, donec concipiat.

Mulier quæ concipit quidem, perdit autẽ fœtus bimeſtres, exacte in eodem tempore, & neqꝫ prius, neqꝫ poſterius, atqꝫ hoc iterũ atqꝫ iterum perpeſſa fuerit, immo ſi etiam trimeſtres aut quadrimeſtres, ſiue uetuſtiores perdiderit, iuxta eundem modum, Talibus uteri puero augeſcente, & bimeſtre aut trimeſtre, aut quantũcunqꝫ tempus tranſgrediente, ſi quando etiam aliàs augeſcit, in maiorem amplitudinẽ non porrigũtur, ita ut non amplius ſufficiant capiendo fœtui, ſed propterea perditur eodem tẽpore. Huic cucumerariũ medicamẽtum

in

In uterum dare oportet, ipſumq́ꝫ diſtendere ac inflare pharmacis appoſititijs
hiſce. Cucumeris ſylueſtris medulla cōtundatur ac cribretur, deinde modicū
de ipſa melle cocto copioſiori miſceatur, addito ſilphio modico: ſit aūt uelut di
xi, mel coctum. hoc circū ſpecillum oblinatur, craſsitudine formata quantā ute
ri ſtomachus ſuſcipere poteſt: apponatur autē ad os uteri, & impellatur quo in
internā uteri partē penetret. Quū uero colliquuerit medicamētum, ſpecillū ex-
trahatur. Sed & elateriū hoc modo præparatū apponere potes, Similiterq́ꝫ co-
locynthidem ſylueſtrē. Per hoc autē tempus edat allia quàm plurima, & ſilphij
caulem, & quicquid flatum in uentre inducit. Hoc appoſititium pharmacū per
tertiam diem apponatur, donec probe habere uiſa fuerit, copia quātam uterus
admittit. Interiectis diebus, mollientibus utendum eſt: poſtquā autem ex mol-
lientibus præparatum fuerit os uteri, poſt menſium apparitionē ubi ſicca fue-
rit, cum uiro cōmiſceatur. Si cui uterus ſuppuratus fiat, aut poſt partum, aut ex
abortu, aut quomodocūqꝫ aliàs, & nō in uaſe alio ac tunica, uelut in tuberculo
ſolet, pus fuerit: huic conducit ſpecillum unctoriū in uteri os demittere. Mi-
nus enim opus fuerit uſtura, ſi ad ſpecillum proceſſerit. deinde erucas à tithy-
malide colliges: habēt autem uelut aculeos quoſdam, quos leniter reſcindes, ne
pabulum internum ex ipſis elabatur. deinde ſiccabis ipſas in ſole, ac teres. Ver-
mes quoqꝫ ſtercorarios ſimiliter in ſole ſiccabis ac teres, & erucæ quidem pon-
dus duorum obolorū Aeginæorum, uermium uero duplum miſcebis, modico
aniſo addito, aut aliquo eius generis. Nam mali odoris medicamētum euadit.
Hæc autem leuia facta ac cōtrita uino albo odorato diluito, Et poſtquā biberit,
grauitas accedit, & torpor in uentrē irruit. Si itaqꝫ accedit, aquam mulſam mo-
dicam inſuper bibat. Si qua liberis carens, imprægnatione ac puerorū gene
ratione indigeat, atqꝫ ea iam prægnans fuit ac peperit, & hoc ipſi cōtingat, aut
quum ſtomachus uteri ſiccus, aut ſumma parte affectus, aut cōcluſus fuerit, aut
non recte habuerit, ſed ad coxendicem alterum diſtortus, aut ad rectum inteſti
num occultatus, aut in ſeipſum contractus fuerit, aut labiū ſtomachi ſibiipſi ut
cunqꝫ incubuerit, aut ſtomachus uteri aſper et calloſus fuerit: durus autem fit,
& à concluſione, & à calloſitate: his mēſes non apparent, aut pauciores quàm
oportet, & per longius tempus apparent. Sunt autem in quibus etiam menſes
iuxta corporis ſanitatem, & uterorū exitum reperiūtur, immo cōſueto & iuſto
modo, & ſtomacho uteri præ caliditate ac humiditate mēſium non ualde læſo.
Verū genituram non ſuſcipit propter hanc læſionē, quæ impedit ſuſceptionē,
ſtomacho nō recte habēte. Huic per totū corpus fomentū adhibere oportet, &
pharmacū bibendum dare, ac corpore primū purgatā ac mundā reddere, ſiue
ſuperne & inferne opus habuerit, ſiue ſuperne ſolum. Et ſi quidē ſuperne pur-
gans medicamentū dederis, fomentū ante purgationē non præmittes. Verum
fomentū adhibebis inferne purgaturus. Si uero ſuperne purgante medicamen
to non egere uidebitur, præmiſſo fomento, inferne purgans bibendum dato.
Quum autem probe purgatum eſſe corpus uidebitur, poſtea utero fomētum
adhibeto, frequentes inſeſſus ipſis adornans, ſi ita conferre uidebitur. Immit-
tes autem in fomētum, cupreſsi ramenta, & lauri folia contuſa, lauabisq́ꝫ mul-
ta & calida aqua. Vbi uero recēs lota fuerit, & fomētum admiſerit, uteri os di-
latabis ſpecillo ſtanneo, corrigesq́ꝫ ubi opus fuerit: potes & plumbeo uti, ini-

tio

tio per paruum facto, deinde craſsiore adhibito ſi ſuſcipere poteſt, donec rectè habere uidebitur. Intinges autē ſpecilla in mollitorio quopiā diluto, aut etiā liquido reddito, ſi cōferre uidebitur. Specilla ipſa retro caua facienda ſunt, deinde circū ligna longiora adaptanda, ſicq; ipſis utendū. Cæterū hoc tēpore bibat, in uino albo odorato dulci & q̄ ſuauiſsimo decoctam tædam q̄ pinguiſsimam, in tenuia ſegmēta cōciſam, & apij ſemen cōtuſum, & cumini Aethiopici ſemē, & thus q; optimū. ex hoc bibat ieiuna copia quāta moderata eſſe uidebitur, tot diebus quot ſatis habere uidebitur. Et edat catulos coctos, & polypum in uino dulci coctum, iuſculumq; ipſum bibat, & braſsicā coctam. Vinū autem album inſuper bibat, & ne ſitiat, & calida bis per diem lauet. A cibis autē hoc tempore abſtineat, ab eo uero tēpore ſi quidē proceſſerit per ſtomachum, & quid purgationis foris apparuerit, adhuc de potione bibēdum eſt unum atq; alterū diem, & à ſpecillorū uſu deſiſtendū, ac conandum ut uteri appoſititijs medicamentis purgentur. Cuicūq; autē ſtomacho recto, ac magno & ſano exiſtēte, ac probe habente, & in loco ubi conuenit & oportet ſito, mēſes nō apparuerint ex toto, aut pauciores, & per longius tempus, & non ſani, morbū ipſum inueſtigabis quēcunq; tandem uteri habēt, & ſi corpus quoq; aliquid conferat, cauſam perſcrutaberis ob quam non concipit: & hæc ſic habeant, & curationē facies ſi medelam ſuſcipere uolet, initio à fortibus facto, prout opportunū uiſum fuerit, ita ut deſinas in molliorū uſu, donec uterus uiſus tibi fuerit probe eſſe purgatus, & ſtomachus recto ſtatu eſſe conſtitutus, & rite ſitus. Si uero à potu ac medicamento menſes non proceſſerint, etiam ſi moderato tempore id biberit, nequaquam à potu ceſſandum eſt: ubi uero probe habuerit, ſpecillorum uſu os ſtomachi molliendū eſt, & faciēdum ut hiet, ac uiam præbeat appoſititio medicamento, idq; pharmacis ſuffitui aptis ac molliētibus perficies. Quum autem fatis ſuffitum ac mollitum eſſe uidebitur, appoſito medicamēto ſubditio uteri purgationē facies, donec rite habere uidebitur, à mollibus ad fortiora progreſſu facto, ita ut rurſus in mollibus ac odoratis deſinas. Nam pleraq; ex fortibus medicamentis ſtomachum exulcerant ac corrodunt. Deinde uero tum ſtomachum ad rectum ſtatum ac ſanitatē redigito, quò aptus ſit ad ſuſcipiendam genituram, tum uterum ſiccum reddito, & flatū immittito. Si mulier præ pinguitudine uterum ad concipiendum læſum habere uideatur, attenuatio q; maxime, & gracilitas inducatur, ſupra reliquam curam. Tempus porrò uernū aptiſsimum eſt ad cōcipiendum. Vir autē nón ſit ebrius, neq; uinum albū bibat, ſed quod fortiſsimū eſt ac meraciſsimū, itemq; edulia fortiſsima, & calida nō lauet: robuſtus autem ſit, & ſanus, & à cibis abſtineat ad rem non conferentibus. Et ubi marem generare uoluerit, menſibus deſinētibus aut defectis miſceatur, & quàm penitiſsime intrudat, donec deſæuiat. Vbi uero fœmellam generare uolet, quum plurimi menſes prodierint mulieri, & dum adhuc eunt, coeat, ac dextrum teſtem obliget, quantum id tolerare poterit: ſed ſi marem generare expetat, ſiniſter teſtis obligandus erit. Stomachus uteri à ſuffimentis quidem, ubi cōcluſus fuerit, hians redditur, ab emollientibus uero molleſcit. Suffire autem oportet, loti corticem, lauri ſemen ſiue baccas, & folia eiuſdem uiridia contuſa, thus, myrrham, artemiſiæ ſemen aut folia: item aniſum & adipem aut ceram ſimul contuſa, ſulphur, cupreſsi ſemen, peucedani radicem, myrti

folia uiridia contuſa, fibri teſtem, aſini maſculi ſtercus, allia, ſtyracē, adipem ſuillum. ſed & ſi diſtortū os uteri fuerit, his ſuffiendū eſt. Sic quidem igitur hians redditur ac conuertitur. Mollire aūt per hæc uteri os oportet, ſandaracham uidelicet, adipem caprinum, fici ſuccum, ſilphij ſuccū, cyclamini ſuccum, Thapſiam, ſuccum tithymalli, cardamomi ſemen, herbam quæ peplos appellatur, fibri teſtem, lini ſemē, nitrum, ari radicem, ſtaphidem ſylueſtrem, calaminthæ folia uiridia, herbæ lanariæ ſiue ſtruthij ſemen, ſcillę internam partem.

Medicamenta emollientia, & ad ciendū idonea, quo fortis purgatio fiat.

THapſiæ radicem, medullam bouis, adipē anſerinū, roſaceum, hæc trita ac feruefacta per quatriduū apponat, & bibat porri ſuccum, ac uinū dulce album. Item reſinā, & oleum tepidum, cuminū, nitrum, mel, ſordida lana excipiat, & per quatriduum utatur, bibatq; apij ſemen, & thuris nucleos quinq;, & cuminum Aethiopicū in uino albo meraco dulci, lauetq; bis per diem.

Item myrrham, thus, fel bouis, reſinam terebinthinā, aut netopon ſiue metopium unguentū, horum ſingulorū æqualem mēſuram miſceat, & in lana pura, aut linteo tenui apponat. Intingat aūt linteum in unguento albo Aegyptio odorato, & filo obligatum, à balneo ſubdet. & polypum plagis mollitū edat, & apij ac aſparagi ſemen ac uinum albū bibat, ter in die ieiuna exiſtens. Aut myrrham, caſiam, thus, cinamomū, netopum, ſingulorum æquas portiones lana exceptas, aut in glandes redactas apponat. Aut cucurbitæ ſylueſtris interiora, cuminū toſtum, anethi ſemē, cupreſsi radicem, trita ac melle cocto ſubacta in glandes cogito, eaſq; ſubdendas exhibeto, & bibat Pæoniæ radicem, apij ſemen, ac ſilphij ſuccum, cum uino. Sed & Bulbium ipſum ſubditū purgat.

Item myrrhā primariā, & florem æris modicū in uino albo odorato ſubdat.

Medicamenta ſubdititia ad uterū purgandum cōuenientiſsima.

ACcipe æris florem ac nitri tertiam partē, melleq; cocto ſubacta in glandulas iuſtæ magnitudinis ac craſsitudinis redige, atq; ſic ad uteri oſculū appone. ſi uero fortius facere uelis, elateriū ammiſce, ad florem ſolum, & hoc modo coactas glandulas ſubdendas præbe. Potes & ramulorū fici corticem deraſum ac tenuiter tritum ammiſcere, quum ps uteri ſiccius eſſe uidebitur, dimidia portione eodem modo. Aliud. Elaterium & æris florem trita, duabus floris partibus, una elaterij acceptis, dilue, & cyclaminū tritum prout oportunum uidebitur ammiſce, & in lana ſimul coacta ſubde.

Glandulæ album fluxum purgantes.

ARtemiſiam herbam, nitrum, cyclaminum ſemiaridum, cuminum, ſubde. Alia. Artemiſiam herbam uiridē tritam, & myrrhæ tertiam partem, ammixto uino odorato, in lanā alba obuolue, eamq; uino tinctam apponēdam præbe. Vbi uero hiauerit uterus, nitrum, cucumeris ſylueſtris medullam, cyclaminum ſemiaridum, in lana appone.

Subdititia omnis generis purgare potentia.

STaphidē ſylueſtrem uiridē tritā, artemiſiæ herbæ folia trita, melle cocto excipe, et in umbra ſiccata in glādulas coge, ac ſubdēdas exhibe. Aliud. Florē æris, & alumen Aegyptiū cū cyclamino dilue, & uelut priora melle cocto excipe, aut in caricā inde, cū modica myrrha. Aliud. Cyclaminū tritam uino albo odorato ammixto, in linteo tenuiſsimo puro obliga, & ſubdendā præbe.

Aliud. Cyclaminum ſemiaridum,nitrum, cantharidas,adipem, ſandarachen,ſubde. De uirgine.

SI uirgini menſes maturi nō prodeant, multū & febricitat, & dolet, & ſitit, & eſurit, & uomit,& furit, et rurſus reſipiſcit:uterus mouetur,& quū ad uiſcera uertitur,uomitus, ac febris, & deliriū accedit. ubi uero ſedatur uterus,& hæc quieſcunt, eſurit,ac ſitit,& febris lenis, hepialon græci dicunt,tenet, Huic pelles agninas calidas ad uentrē apponere oportet, & ſuffitū facere in ipſa pudenda ꝙ penitiſsime,ita ut ſuper amphoræ collo deſideat,& fumum admittat. Fiat autē ſuffitus ex myrrha magnitudine fabæ, & thuris dupla portione, admixta etiam zea freſa. hæc ſimul ſuffire debet, & in ignem immittere maxime dum ieiuna eſt,& multa calida lauare.

Medicamentum ſubdititium.

ALumen Aegyptium emollitum lana inuolutū ſubdat. Aliud. Artemiſiam tritam,& uino albo ſubactam, apponendam præbe.

Puerperæ recens enixæ.

ROſaceum,myrrham,ceram, mixta in lana apponenda præbe. Vbi autem uterus ipſi prociderit, acida & acerba offerenda ſunt,tum potāda,tum foris adhibenda. Item ficum nigram,allium,nitrum, cuminum, hæc omnia tenuiter trita in lana apponenda dato. Aliud. Sepiæ teſtam tuſam, & uino imbutam,cum leporinis pilis,lana excipe, & apponendam præbe. Si uero poſt partum uterus doleat,ptiſſanam, & porrum, ac adipem caprinū coquat, indeq; modicū ſorbeat. Subdititium medicamentum.

Nitrum,cuminum,ficum,omnium æquas portiones ſubde.

Subdititium purgans & molliens.

NEtopum,roſaceum unguentū, adipem anſerinū,linteis tenuibus excipe. Si menſes multi prodeūt, Pæoniæ grana nigra bis ſeptem numero, in uini cyathis duobus bibenda præbe. Si uero uteri frequēter prolabantur,uteros aqua tepida madefacies,ipſam uero mulierem ſupinā reclinabis,miſcebisq; mali coriū,gallam,& rhoem rubrā,hisq; in uino albo tritis uteros illines, ac immittes.Poſtea lauri folia in uino auſtero bibēda dabis.Quū autem mulier prægnās mēſes profluos habet,ſtercus aſini ſiccū, & rubricā, ac ſepiæ teſtam,trita ſimulq; linteo illigata apponat,ſi uero ſecūda nō purgetur,elaterij oboli Attici pōdus in uini albi Cyathi menſura tritum bibendum præbe,& purgabitur.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE EXECTIONE FOETVS, [illegible] rio Medico Phyſico interprete.

DE his qui nō iuxta naturalem modū pariuntur,ſed excindun tur,hoc modo ſe res habet. Primum quidem Sindone ſupra mulierē iniecta, eam ſupra mammas circūdato, & caput obuelato, ne uidens quod facturus es timeat ac exhorreſcat. Si itaq; fœtus oblique prolapſus manū protēſam habuerit, manu apprehēſa foras producere ꝙ maxime conare,& brachiū ipſum excoriato, atq; ubi os brachij denudaueris, ſquatinæ pellem

pellẽ circũ duos manus digitos obligato, ne caro lubricitate ſua elabatur. Deinde uero carnem circa humerũ reſcinde, ipſumq́; iuxta iuncturam exime, poſtea caput iuxta naturam protruſum foras producere tenta. fœtũ uero ipſum intrò protrudito, ferramento per latus & coſtas, ſiue clauiculam adacto, quo flatum emittat fœtus, & conſidat ac cõtrahatur, atq; ipſi facilior exitus pateat. Cæterum caput ſi fieri poteſt iuxta naturam extrahe, ſin minus, confringe: atq; ſic fœtũ unà ſubextrahe. Poſtea calida large perfuſam, & oleo illitam decũbere iubeto, pedum ſitu alternatim uariato. Bibat autem uinum dulce, album, meracius temperatum. Sed & reſina melle trita ac uino ammixta, in potu præbeatur. De cætero uero curanda eſt, uelut dixi, iuxta ea quæ relata ſunt. Quum uero parienti mulieri fœtus oblique prolapſus fuerit: id quod contingit dum uertitur puer, & umbilicus circũ collum obuoluitur, & exitum fœtus impedit, & caput in coxendicem incumbit, & manus ut plurimum foras prominet, quod ipſum mortui fœtus ſignum eſt. Quibus autem manus non exerta eſt, ut plurimũ uiuunt fœtus, periculum autem etiam hoc modo eſt. Aliquæ enim purgamenta ante partum mittũt, & neceſſe eſt cognoſcere ex eo partum ſiccum, & cum dolore laborioſum eſſe. Quibus autem purgamenta ante partum non prodeunt, hæ in pariendo facilius liberantur. Concutere porrò oportet hoc modo. Sindone ſubſtrata mulierem reclinabis, & aliam ſuperinijcies, quo pudendum ipſius ſit obuelatum, obuoluesq́; ſindonem circum utrũq; crus & circum utranq; manum. Mulieres autem duæ utrunq; crus apprehẽdant, & aliæ duæ utranq; manum, deinde concutiant ualide ipſam tenentes nõ minus quàm decies. Poſtea in lectum reclinetur mulier in caput, ita ut crura ſurſum uergãt, & mulieres omnes ipſum pedibus corripiant, manibus dimiſsis, ſæpeq́; concutiant, ac reiectionem in humeros faciant in lecto, quo fœtus in ſpacioſiorem locum retruſus uertatur, & naturaliter prodire poſsit. Et ſi dictamnum creticum habueris, ipſum bibendum dabis: ſin minus, fibri teſtem in uinum chium derades. Si uero uteri foras prodierint, ſiue ex dolore, ſiue ex partu, ſi quidem iuuenculæ fuerint, aggreſsionem facito: ſin minus, ſinito. Aggreſsio autẽ hoc modo fiat. Pelliculam uteri iuxta naturalem modum & oblique inciſam, linteo cõfricato donec inflammetur, & illinito phocæ oleo ſiue adipe, aut pice, aut mali punici flore integito, & molles ſpongias uino reſperſas apponito, & ex humeris ipſas alligato. Mulier uero decũbat cruribus quàm maxime ſurſum uerſus porrectis. Moderatis autem edulijs ueſcatur.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE DENTITIONE, I[illegible] rio Medico Phyſico interprete.

PVERI natura habitiores, non pro carnoſitatis ratione etiam lac ſugunt. Voraces uero & multum lactis trahentes, nõ pro ratione carnoſi fiũt. Pueri ſugẽtes ſi multum mingant, minime anniculi fiunt. Quibus aluus multũ profluit, & bene concoquunt, hi ſaniores ſunt. Quibus modice profluit, & uoraces ſunt, & nõ pro ratione ſimiliter nutriũtur, morboſi. Quibus multũ lactoſum reuomitur, his aluus ſupprimitur. Quibus in dentitione aluus amplius ſubducit, minus cõuelluntur, ꝗ quibus parũ. Quibus in dentitione febris acuta accedit, parũ conuelluntur. Quicunq; dentientes habitiores manẽt, & altiore ſomno utũtur, periculum eſt ne cõuulſione corripiantur. Qui hyeme dentiunt, reliquis ſimilibus exiſtentibus, melius liberantur. Non omnes in dentitione cõuulſi moriuntur, ſed multi etiam ſeruantur. Qui cũ tuſsicula dentiunt, tardius dentes producũt, in perpuctione autẽ magis gracileſcũt. Quicũq; in dentiendo hyemem habent, ſi attente tractentur, dentitionẽ facilius ferunt. Qui plus mingunt ꝗ egerũt, pro ratione habitiores ſunt. Qui nõ pro ratione mingunt, uerũ aluus frequẽter cruda à pueris egeſsit, morboſi ſunt. Qui bene dormiũt, & habitiores ſunt, multum alimentũ adſumũt, idq; adiacet, nõ ſufficiẽter diſtributum. Qui dum ſugunt interim cibũ adſumũt, facilius ablactationẽ ferunt. Qui ſæpe cruenta ac cruda per aluũ egerunt, plurimi in febre ſomniculoſi ſunt. Vlcera in tonſillis citra febrem facta, ſecuriora ſunt. Quibus infantibus in ſugendo tuſsis inſtat, uuam maiorẽ habere ſolent. Quibus cito in tonſillis ulcera ſerpentia conſidunt, febribus ac tuſsi permanẽtibus, periculũ eſt rurſus generanda eſſe ulcera recurrentia. Vlcera tonſillarũ in infantibus periculoſa. Pueris memorabilis magnitudinis, ſi ulcera in tonſillis ſint, & deglutire poſsint, ſalutis ſignũ eſt. Quũ uero maiores prioribus, deglutire in tonſillarũ ulceribus nõ poſſunt, his multã bilem reuomi, aut per aluũ prodire, periculoſum eſt. In ulceribus tonſillarum ſi quid araneoſum ineſt, nõ bonum. In tonſillarũ ulceribus poſt prima tempora, pituitam per os effluere, ſi prius nõ fuit, cõmodum eſt, & tamen reducẽda eſt. Si uero incipiat, & omnino remittat, gaudendũ eſt. Si autem non ſic effluat, uereri oportet. Qui tõſillas deſtillatione uexatas habẽt, his aluus amplius ſubducta, ſiccas tuſſes ſoluit. Verũ pueris ſi quid concocti ſuperne prodierit, amplius ſoluit. Vlcera multo tẽpore in tõſillis citra augmentũ manentia, ante quintũ aut ſextũ diem periculoſa nõ ſunt. Sugentes qui multũ lactis adſumunt, utplurimũ ſomniculoſi ſunt. Sugentes qui nõ probe aluntur, macilenti fiunt, & ægre uires recolligunt. Vlcera in tonſillis æſtate facta, peiora ſunt quàm alijs temporibus, citius enim proſerpunt. Vlcera in tonſillis circa uuam proſerpentia, in his qui ſeruãtur uocem alterant. Vlcera proſerpẽtia circa fauces, grauiora & magis acuta, ut plurimũ ſpirandi difficultatẽ inducunt.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE CORPORVM RESECTIONE, IANO COR- nario Medico Phyſico interprete.

Arteria ex utraq; fauciũ parte exortum faciens, in ſummitatem pulmonis deſinit, circulis cõpoſita conſimilibus rotũdis, in ſuperficie ſe mutuo cõtingentibus. Ipſe autẽ pulmo teſtitudinem coadimplet, in ſiniſtrã cõuerſus, quinq; apices habẽs, quos lobos & ſummitates uocãt, cinereo colore prae ditus, notis cauernoſis compunctus, naturaq; antroſus exiſtens. Ad medium uero ipſius cor ſitũ eſt, rotũdius ac oblongius q̃ in omnibus animalibus. A corde uero ad hepar multa chartilaginoſa arteria procedit, & cũ ipſa uena magna appellata, per quã totũ corpus nutritur. Hepar autem ſimilitudinẽ quidem cum omnibus alijs habet, uerũ ſanguinolentius q̃ alia exiſtit, apices habẽs duos, quos portas appellãt, in dextris locis ſitas. Ab hoc uero obliqua uena inferne ad rhenes tendit. Rhenes aũt conſimiles colore, malorum ſpeciem prae ſe ferunt. Ab his canales obliqui ac ferme triangulares in ſummum ueſicae apicem tendunt. Veſica autẽ tota neruoſa eſt, magnaq; ac late ſe extẽdens capacitas intra eam à natura diſpoſita eſt. Et has ſex partes intus per mediũ corpus natura diſpoſuit. Gula autẽ à lingua principiũ faciens, in uentrem deſinit, quam ſanè graeci etiã oeſophagum, & ſtomachum, id eſt os uentris, ſignificanter appellant. Caeterum à ſpina retro hepar, ſeptum tranſuerſum productũ eſt. Ex latere uero notho, ſiniſtro uidelicet, lien initio ſumpto extentus eſt ad humani ueſtigij ſimilitudinem. Venter autem hepati adiacens iuxta ſiniſtram partem, totus quidem eſt neruoſus. A uentre uero extat inteſtinũ uentri conſimile, longũ cubitorum nõ minus duodecim, pampinoformiter in ſinibus inuolutum, quod aliqui colum uocant, per quod alimenti delatio contingit. A colo aũt ſitum eſt rectũ ac princeps inteſtinum poſtremum, carnem copioſam habens, & in ſummum anum deſinens. Reliqua porrò natura ipſa ordinauit ac diſpoſuit.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE CORDE, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

Cor figura uelut pyramis eſt, colore autem abunde puniceũ, & tunicam leuem circũdatam habet, et eſt in ipſa humor modicus uelut urina, ut putare poſsis in ueſica cor diuerſari. Facta eſt autem ea gratia, ut ſanum in cuſtodia floreſcat. Habet aũt humiditatẽ tantam quãta ſatis eſt aeſtuanti in medelam. Caeterum hunc humorem cor emingit, bibendo ipſum aſſumens ac cõſumẽs, pulmonis nimirũ potũ lambens. Etenim homo multo maximam partem in uentrẽ bibit, Gula enim ſiue ſtomachus uelut infundibulum, potus copiam & quaecũq; uolumus excipit. Bibit autem &

in guttur ac arteriã,minus uero & quantũ latere poſsit per rimam illapſum, Operculum enim exactum epigloſsis,lingula ſiue minor lingua appellata,ne per miſerit quidem aliquid amplioris potus penetrare. Signum autem huius rei hoc eſt Si quis enim aquam cæruleo colore,aut rubrica temperatã, ſitienti ualde bibendam dederit,maxime ſui,hoc enim pecus nõ eſt curioſum, neq; mũdi ciei deditũ. Deinde dũ adhuc bibit ipſius guttur reſecet, hoc colore ipſum tinctum reperiet: ſed nõ eſt cuiuſuis hæc chirurgiæ aggreſsio. Nequaquã igitur fides noſtra ſuſpecta eſſe debet de potu,quòd homini in guttur uergat. Sed quo modo aqua aceruatim irruẽs,turbationẽ ac tuſsim multam exhibet: propterea inquã,quòd contra reſpirationẽ fertur. Quod enim per rimam illabitur, tanq; iuxta parietem delabẽs, aeris elationi nõ inſtat: ſed leuem ac lubricam quãdam uiam humectatio ipſi præbet. Hunc itaq; humorẽ cor de pulmone unà cũ aere abducit. Aerẽ quidẽ igitur ubi in medelam ceſsit, neceſſario oportet retrò per eandem uiam qua adduxit reijcere. Verũ humorẽ partim in culeũ ac uaginam ſuam expuit,partim rurſus unà cum aere foras propellit. Quapropter etiam palatum eleuat,quum ſpiritus recurrit. Merito autẽ recurrit. Non enim humanæ naturæ alimenta hæc ſunt, Quomodo enim hominis alimẽtum ſint uentus & aqua cruda: ſed ſunt magis cognatæ affectionis caſtigatio & medela. Porrò ut ad inſtitutum ſermonẽ reuertamur. Cor muſculus eſt ualde fortis nõ neruo, ſed denſitate ac cõſtrictione carnis, & duos uentriculos habet diſcretos in uno amiculo, ab utraq; parte unum. Nihil autem inter ſe ſimiles ſunt. Alter enim in dextris ad oſculum ſitus eſt, contingens alteram uenam. Alter in ſiniſtris. Totum enim cor in his ſedem ſuam firmauit. Sed ille etiam omnino amplioris uentris,& magis inanis quàm alter eſt,neq; extremitatẽ cordis attingit, ſed caudam eius ambit, ſolidus item eſt, ueluti extrinſecus aſſutus. Alter autem ſubter ſiniſtram mãmam maxime in directũ ſitus eſt, ubi etiam ſaltus ipſius ſignificationem ſui præbet. Amiculum autẽ habet craſſum itemq; foueam. Foueæ enim ſpeciem præ ſe fert ſimilem mortario. Sed enim hic etiam pulmonem ſubit cum manſuetudine, & circũiectu ipſius,caloris intẽperantiam caſtigat. Etenim pulmo natura frigidus eſt, ſed & inſpiratiõe perfrigeratur. Ambo autem denſi ac aſperi ſunt interna ſui parte,et uelut ſubcorroſi,magiſq; ſiniſter quàm dexter. Nam inſitus à natura ignis nõ eſt in dextro. Quare mirũ eſt ſiniſtrum aſperiorẽ fieri,ubi intemperatu aerem inſpirauerit. Quaprópter etiã roboris caloris cuſtodiẽdi gratia craſsius intus cõſtrictus eſt. Oſcula autẽ ipſis nõ ſunt aperta,niſi ſi quis cordis auriculas præſecet,aut caput cordis præcidat. Si autem quis præſecet,apparebũt duplicia oſcula in duobus uẽtriculis. Craſſa enim uena ex altero excurrens uiſum decipit,ſi fuerit reſecta. Hi fontes ſunt humanæ naturæ, & hic flumina ſunt quibus totũ corpus irrigatur: atq; hi etiam uitam homini cõferunt, & ubi reſiccati fuerint,homo moritur. At uero prope exortum uenarũ,corpuſcula circum uentriculos cõſurgunt,mollia,cauernoſa, quæ auriculæ appellantur. Non ſunt autẽ foramina auriũ,non enim clamorem exaudiunt. Verum ſunt organa quibus natura aerem rapit. Et ſanè uidetur mihi boni ac præſtantis artificis opificiũ eſſe. Quum enim conſideraſſet figuram ſolidam futurã ipſius uiſceris, propter ſanguinis ex uenis effuſi collectionẽ ac concretionẽ,deinde attractoriũ ipſum eſſe totum uidiſſet, folles ipſi appoſuit,

quem-

quemadmodum fabri ferrarij fornacibus ſolent, quo per ipſos ſpiritum apprehenderet. Signum autem ſermonis hoc eſt. Etenim cor uideas ex toto uentilari, aures uero priuatim tum inflari, tum cōſidere ac contrahi. Et propter hoc etiam dico, quod uenæ quidem operantur reſpiratione in ſiniſtrum uentriculū, arteria autem in alterum. Molle enim magis attrahit, & incrementū capit. Oportebat autem nobis magis incumbentia cordis tegmina perfrigerari. Eſt enim calor nō in dextris: quare propter hāc affectionē, non acceperūt amplum organum, ut nc in totum ab ingrediente aere ſuperarentur. Reſtant dicēdæ cordis pelliculæ latentes, opus digniſsimū cognitione. Sunt enim & aliæ quædam in uentriculis pelliculæ, uelut araneorum telæ extentæ, quæ undiquaque oſcula cingunt, & ſtrias ac ſegmenta in ſolidum cor inſerūt. Hæ mihi nerui ipſius uiſceris, & uaſorum principia aortis eſſe uidentur, eſt autem ipſarum par unum. Cæterum oſculis ſingulis tres pelliculæ ſubornatæ ſunt, rotūdæ in ſummo, uelut circulus ſemiſectus. Et qui rei intelligentes ſunt admirātur, quomodo oſcula & aortarum fines claudunt. Et ſi quis ueteris, eximendi cor mortui, moris gnarus, aliam auferat, aliam reclinet, neq; aqua, neq; flatus immiſſus in cor penetrarit, atq; hæ magis in ſiniſtri uentriculi oſculis exactius, & merito ſanè ſubornatæ ſunt. Mens enim hominis in ſiniſtro uentriculo inſita eſt, & reliquæ animæ imperat. Nutritur autē neq; cibis neq; potibus à uentre, ſed pura & illuſtri ſubſtantia ex ſanguinis diſcretione nata. Adſumit autem alimentū ex proxima ſanguinis ciſterna, radios ſuos eò immittens, & depaſcēs, uelut ex uentre inteſtinorum alimētum non naturale exiſtat. Quo uero nō in mora ſit, qui in arteria eſt in fluctuatiōne cōſtitutus cibus, uiā in ipſam occludit. Magna enim arteria uentrē depaſcitur ac inteſtina, plenaq; eſt alimento nō principali. Quod autē non nutritur ſanguine apparente, & quē uidemus, arteria ipſa magna, ex hoc manifeſtū exiſtit. Mactato enim animali, & ſiniſtro uētriculo diſſecto, tota deſolata apparet, modico ſeroſo humore excepto, flauaq; bile, ac pelliculis, de quibus iam mihi dictū eſt. Arteria autē altera ſanguine nō eſt deſtituta, neq; uentriculus dexter. Hoc quidem igitur uas cauſſa fuit, mea ſanè ſententia, ut pelliculæ producerētur. Id uero quod ex dextro fertur uentriculo etiam ipſum quidem cōmiſſura pelliculatū clauditur, uerū non ualde ſalit præ imbecillitate. Sed aperitur quidem in pulmonis uaſa, ſanguinē exhibens ipſis in alimentū, clauditur autem in cor, nō tamen cōfeſtim, quo ingrediatur quidē aer, non autem multus. Debilis enim eſt hic calor, frigiditatis facultate ſuperatus.

Sāguis enim nō eſt natura calidus, neq; enim alia aliqua aqua, ſed caleſcit, Multis autem uidetur natura calidus eſſe.

Et de corde ſanè talia dicta ſint.

g 5

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE GLANDVLIS, [illegible]o Medico Phyſico interprete.

DE GLANDVLARVM tota natura ſic habet. Natura ipſis eſt ſpongioſa, Sunt enim raræ & pingues, & neq; carnes ſunt reliquo corpori ſimiles, neque aliud quid ſimile corpori, Sed friabiles ſunt, & uenas multas habent. Si uero diſſeces, ſanguis largus erumpit, ſpecie albus & uelut pituita. Tangenti autem uelut lanæ apparent. Et ſi multa ui ipſas digitis compreſſeris, glandula humorem oleoſum remittit, qui & ipſe conteritur ut plurimum, ac diſperit. Aegrotant autem non ualde, ſed unà cum reliquo corpore. Quum uero proprio morbo ægrotant: nam parum etiam cum reliquo corpore ægrotãt: morbi tubercula fiunt, & ſtrumæ reſultant, & febris corpus occupat. Perpetiũtur autem hæc, ubi humiditate repletæ fuerint, ex reliquo corpore in ipſas influente. Influit autem ex reliquo corpore per uenas, quæ per ipſas extentæ ſunt multæ & cauæ, ut humor quemcunq; tandem traxerint, facile in ipſas ſequatur. Et ſi multa ac morboſa fuerit fluxio, glandulæ reliquum corpus in ſe diſtendũt, atq; ſic febris incenditur, & eleuantur ac inflammantur glandulæ. Cæterum glandulæ in corpore ſunt plures ſiue maiores, in cauis ipſius partibus, quàm in articulis, & quæcunq; in alijs humectis ac ſanguinolentis locis cõſiſtunt: atque illæ quidem, ut quod ſuperne in cauas partes influit, ſuſcipientes in ſe trahant, hæ uero ut rurſus naſcentem præ laboribus humiditatem in articulis, ſi quam articuli remittant, eius multitudinem ſuſceptent: & ſic nimia humectatio in corpore non ineſt.

Nam ſi etiam quid gignatur humiditatis, nõ ſtatim nimia humectatio inde ſucceſſerit. Reflectitur enim & conſumitur tum multa, tum modica, in ipſas glandulas, atque ſic reliqui corporis redundantiam glandulæ ſibi lucrifaciunt, & alimentum hoc eſt ipſis coaleſcens. Quare ubi cœnoſæ partes ſunt & humectæ, ibi etiam glandulæ. Cuius ſignum eſt, Quod ubi eſt glandula, ibi etiam pili. Natura enim facit glandulas & pilos, utraque eadem utilitate participantes. illas quidem ut quod influit, uelut antea dictum eſt, ſuſcipiant.

Pili uero ex glandulis opportunitatem habentes naſcuntur & augeſcunt, colligentes id quod in extremitates redundat ac efferueſcit. Vbi autem corpus ſiccum eſt, neque glandula, neque pilus ineſt. At uero teneræ & exercitijs deditæ & humectæ partes, glanduloſæ ſunt ac piloſæ. Glandulæ porrò ſunt ab utraque aurium parte iuxta iugulares colli uenas, & pili etiam ibidem. Item ſub alis utrinque & glandulæ & pili ſunt. Inguina & pubes ſimiliter ut alæ, & glandulas & pilos habent. Et hæ quidem cauæ corporis partes ſunt, & ad humoris redundantiam expoſitæ. Nam & laborant hæ, & ex omnibus corporis partibus maxime mouentur. Reliquæ uero glandulas tantum habent, uelut inteſtina. Habent enim & hæc glandulas in omentum maiores: pilos autem non habent. Nam & in cœnoſis ac humectis

terræ

terræ locis, ſemen non naſcitur,neque ſupra terram aſcendere conatur,ſed per redundantiam putreſcit ac ſuffocatur. Violat enim ſemen, Violat autem & in inteſtinis copia ac multitudo humoris,& pilos enaſci non ſinit. Glandulæ autem in inteſtinis maiores ſunt, quàm alibi in corpore, & paſcũtur humectationem nimiam ex inteſtinis exprimentes.Inteſtina uero ex uaſis in omentum ſuſcipiunt ac remittunt humiditatem. Omentum autem in glandulas diſtribuit. Habent præterea etiam rhenes glandulas, Nam & hi multa humiditate exſatiantur. Maiores uero etiam hac parte quàm aliæ glandulæ exiſtunt. Influens enim humor in rhenes non imbibitur, ſed perfluit infra in ueſicam. Quare quicquid eius lucrifaciunt de canalibus,hoc ad ſe trahunt. Sed & aliæ in corpore glandulæ ſunt paruæ ualde, Verum non uolo hunc ſermonem longius euagari permittere,Nam earum quæ alicuius momẽti ſunt gratia,hoc ſcriptum inſtitutum eſt. Nunc itaꝗ ſermone progreſſum faciam, & dicam de tota natura glandularũ colli. Collum ab utraꝗ ſui parte hinc et hinc glandulas habet,& uocantur hæ glandulæ tonſillæ,in hunc uſum atque utilitatem.

Caput ſupra ſitum eſt,ſurſum cauum ac rotũdum exiſtens, & humiditatem ex reliquo corpore complectens, & corpus ſimul uapores omnis generis ſurſum in caput demittit, quos caput rurſus retro dimittit. Non enim immorari ac manere poteſt id quod influit,non habens ubi ſedem firmet. Niſi ſanè caput ægrotet. Tunc enim non remittit,ſed iſthic retinet. Poſtquam uero attractionem remiſerit in glandulas fluxio uergit. & nihil moleſtat,donec pauca & moderata fluxio fuerit, & ipſæ glandulæ ualidæ ac potentes extiterint. Si enim multa & acris influxerit, manſeritque acris & glutinoſa,inflammatur ac intumeſcit & collum diſtenditur, atque ſic ad aurem progreditur, & ſi quidem in utrãꝗ partem proceſſerit, utraꝗ auris: ſin ad alteram, altera tantum ægrotat.Si autem pituitoſa,& multa ac lenta fuerit fluxio,etiam ſic inflammatur.& inflammatio quum ſtabilis humor exiſtat, ſtrumas peſsimum colli morbum generat. In alas autem etiam tunc quid confluit. Sed ubi copioſi fuerint acres & ſeroſi humores,etiam ſic in ipſis tubercula producuntur. Sed & in inguinibus glandula à partibus ſuprà ſitis humiditatem trahet, ſed ubi multitudo eius occupauerit, inguina intumeſcunt, & ſuppurantur ac inflammantur, ſimiliter ut alæ ac collum. Atque hæc ſanè tum bona, tum mala glandulæ exhibere uidentur. & de his quidem hæc ſuffecerint. Porrò inteſtina multam ſatietatem ex cibis ac potibus habent, & præterea humiditatem ſub cuticula habent. Sed & hæc tota reflectitur ac conſumitur in glandulas, ſimiliter uelut ſuperior. Morbos autem non facit ferè, quemadmodum in articulis contingit. Frequentes enim glandulæ & expaſſæ, ac non cauæ ſunt. & altera alterius multitudine non multum fruitur, & aliàs ſi qua etiam plus habere uelit, copiam eius habere non poteſt, Sed quod in paucas ac ſingulas confluit in articulis, id in multas hic diuiditur, & æqualitas ipſis exiſtit.

Caput etiam ipſum glandulas habet, cerebrum nimirum ſimile glandulæ. Eſt enim cerebrum album ac friabile, quemadmodum etiam glandulæ. Et ob id in commoditatem capitis glandulas facit, & per relatas à me cerebrum auxilium ferens humiditatem aufert, & in extremitates foras ablegat, per fluxiones ex magna parte.Maius autem eſt cerebrum quàm aliæ glandulæ, & ca-

pilli etiam maiores quàm alij pili. Maius enim eſt cerebrum, & in amplo ſpacio in capite ſitum eſt. Facit autem morbos & minores, & maiores, quàm aliæ glandulæ. facit autem quum in infernas corporis partes redundantiam ac ſuperfluitatem ſuam ablegarit. Fluxiones porrò de capite uſq; ad ſecretionē contingunt, per aures ſecundũ naturam, per oculos, per nares, atq; hæ tres ſunt, & aliæ per palatũ in guttur, & in gulam, & alia per uenas in medullam ſpinalem, & in ſanguinem. Quæ omnes ſeptē numero exiſtunt, hæ fluxiones cerebri ſordes ac purgamēta diſcedentes exiſtũt, & ſi nõ diſceſſerint, morbus ipſi inde oboritur. Sic autē & reliquo corpori aliqui morbi accedũt, ſi intrò abierint ac diſceſſerint hæ fluxiones, & nõ foras. Et rurſus turbatio multa oboritur, ſi hianter ac affatim attrahat, & acrem quidem fluxionē cerebrum demittat, quæ influxiones corrodit & exulcerat. Et ſi id quod cerebro influit copioſum fuerit, fluxio deſcendens nõ deſinet, donec multitudinē influentis exhauſerit atq; ſic id quod influit foras demittēs, & aliud ſuſcipiens, ac ſemper in conſimili ſtatu conſiſtens, & humores trahit, & morbos facit. Ambo autem magno tædio ac moleſtia naturā frangunt, quæ ſi fuerit affecta, doloroſa afflictio exiſtit. Affectiones enim naturæ ſunt prædictæ fluxiones, & multitudinē moleſte ferunt, & morſum ac roſionē perceptāt, ex eo quod præter rationē & non conſuetum exiſtit. Cerebrũ autem cladem perfert, etiā ipſum nõ ſanum exiſtēs, ſed ſi quidē rodatur, turbationē multam ſuſtinet, & mens deſipit, & cerebrũ conuellit ac diſtrahit totũ hominē, qui in ſeipſo uocem nõ edit, ac ſuffocatur, & hæc affectio ſideratio, ac græce apoplexia appellatur. Aliquādo uero acris quidē non eſt fluxio, ſed copioſa in cerebrũ irruens, ipſum affligit, & mens perturbatur, & homo circũ ambulat, aliena cogitans, & aliena uidens, perferens morbi mores, uiſis, riſu, & peregrinis imaginationibus. Alia fluxio ad oculos ophthalmia græcis, latine lippitudo appellatur, & oculi in ipſa intumeſcũt. Si uero ad nares defluxio fiat, arrodũtur nares, & nihil aliud graue accedit, nam uiæ ipſarũ amplæ ſunt, & ſibi auxiliari poſſunt, inſuperq; non compactum eſt quod ab ipſis diſcedit. At uero aures intortus quidē meatus & anguſtus, cerebrũ autē prope ipſum ipſis auribus apprimitur. Aegrotās uero hoc morbo, plurima excernit. & auris à frequēti fluxione per tempus uexatur, & pus graueolens effluit. Sic etiam fluxiones ad oculos foris conſpicuæ ſunt, & nõ lethales in totũ. Si uero fluxio retrò proceſſerit per palatũ, & in uentrē pituita peruenerit, fluunt quidem horum uentres, non autem ægrotant. Si uero inferne maneat pituita, affectiones uoluuloſæ fiunt diuturnæ. Alijs autem ſi per palatum in guttur multa fluxio contingat, ut plurimũ morbi tabis oriuntur, replentur enim pulmones pituita, atq; ea ipſa pus fit, id quod pulmones exedit, & ægroti non facile ſuperſtites manent, & mens medici ſi bonus & prudens eſt, ut plurimũ cauſſam intelligit. Alius morbus oritur ex defluxione capitis per uenas in ſpinalem medullam. Inde autem in ſacrum os impetũ facit, quo medulla ipſa fluxionem perducit, & in coxendicũ acetabula ſiue iuncturas deponit. & ſi tabem fecerit, homo marceſcit, atq; hoc modo contabeſcit, & uiuere non expetit. Statim enim ſcapulæ dolent, amboq; pedes ac crura conſequuntur, & ſemper tandem pereunt multo tempore curati, atque ſic defloreſcit homo ac moritur.

Hæc mihi de fluxionibus capitis dicta ſunt. Sũt autem affectiones cerebri,

etiam

etiam alij morbi, Deliria, inſaniæ, omnia periculoſa, & ægrotat cerebrũ, & aliæ glandulę. Habet enim & dolorem, & alius congreſſus corporis hic contingit, Quin & glandulæ in pectoribus mammæ appellantur, & attollũtur ac lac faciunt, aliquibus uero lac non faciunt. Et faciũt quidem lac mulieres, uiri uero nõ faciunt. Mulieribus enim rara eſt glandularum natura, quemadmodũ etiam reliquum corpus rarũ habent, & alimentũ quod in ſe trahunt, in lac permutant. Et ab utero accedit ad mammas, quod poſt partũ puero ceſſurum eſt in alimentum, quod ipſum ſanè exprimit ac ſurſum mittit omẽtum, ad ſupernas partes ab ipſo fœtu coarctatũ. Verum maribus locorũ anguſtia, & corporis inſuper denſitas conducit ad hoc, ut glandulæ nõ ſint magnæ. Mas enim plenus eſt, & uelut pallium denſus, tum ad uiſum, tum ad tactum. fœmina uero rara & laxa, & uelut fluida, tum ad uiſum, tum ad tactum. Quare humiditatem nõ remittit id quod eſt rarum & molle. Mas autẽ non amplius quid eius ſuſceperit, quũ denſus exiſtat ac cohærẽs & cõpactus, ſed & labor corpus ipſius corroborat, ut non ſit locus ubi redundantia ac ſuperfluitates recipiat. Atq; hoc modo cogit ac cõcludit hæc ratio, & pectora, & mammas, & reliquũ corpus mulieribus laxa ac mollia eſſe, tum ob ociũ ac ſegniciem, tum ob alia prædicta. Viris autẽ uice uerſa. Porrò faciunt etiã mammæ tubercula ac inflãmationes, lac ipſum putrefacientes. Cõmoda aũt habent ſuperiorib. ſimilia, & reliqui corporis redundantiam auferunt: teſtimoniũ abunde præbent mulieres, quibus morbus, aut alia quædam calamitas mammas adimit. Nam et uox ipſarũ aſpera redditur, & humores in gulam feruntur, & multo ſputo uexãtur, & caput dolent, & ab his ægrotãt. Lac enim proficiſcẽs ac influens ab utero, quemadmodũ etiam antea in ſuperna uaſa tranſibat, quum propria uaſa non habeat, nec reperiat, utpote ipſis per mammarũ ademptionem priuatũ, in principales corporis partes incurrit, cor uidelicet ac pulmonem, atq; ſic ſuffocantur.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE OSSIVM NATVRA MOCHLICVS, id eſt uectiarius, Iano Cornario Medico Phyſico interprete.

OSSIVM natura hæc eſt. Digitorũ quidem oſſa ac articuli ſimplicia ſunt. Manus autẽ & pedis multa alia, alio modo coarticulata. Maxima uero ſuprema parte. Calcanei uero unũ, uelut extra apparet. Ad ipſum autem poſteriores tendines tendunt. Tibiæ uero duo ſunt, quæ ſuperne ac inferne cohærẽt, Iuxta medium uero diſtant. Paruũ eſt quod extrinſecus eſt, iuxta paruũ digitum paulo tenuius. Plurimũ autem hac parte diſtant, & minore momento iuxta genu: & tendo ex ipſo enaſcitur, qui circa poplitem foris eſt. Habẽt aũt inferne cõmunem appendicem, ad quam pes mouetur. Aliã uero ſuperne habent appẽdicem, in qua femoris articulus mouetur ſimpliciter, & expedite in longitudinẽ, ſpecie nodoſa, patellã habẽs. Ipſum aũt femur foras, & in anteriore parte incuruũ eſt. Caput aũt eius appẽdix eſt rotũda, ex qua neruus, qui in coxæ acetabulo eſt, naſcitur. Subobliquus aũt etiã hic annexus

annexus eſt,minus uero quàm brachiũ.Coxa uero magno uerticulo, quod iuxta os ſacrum eſt, ex ligamento chartilagineo ac neruoſo adhæret. Spina uero à ſacro oſſe, uſq; ad magnũ uerticulũ gibboſa eſt, & ueſica, & genitura,& recti inteſtini pars inclinata,in hac parte eſt.Inde uero uſq; quo ad ſeptum tranſuerſum peruenit,in directum repanda eſt.& muſculi lumbares hac parte exiſtunt. Hinc uero uſq; ad magnum uerticulũ,quod ſupra ſupernas humeri partes eſt, è directo gibboſa eſt.Immo magis eſſe uidetur quàm eſt. Nam poſteriores oſſium propagines hac parte altiſsimæ ſunt. Ceruicis autẽ articulus repãdus eſt. Verticula uero intrinſecus inter ſe æqualia ſunt:ab externis autem chartilaginibus ac neruis continentur.Coarticulatio uero ipſorũ in poſteriore medullæ ſpinalis parte eſt. A poſteriore autem parte exortũ acutum habent,qui appendicem habet chartilaginoſam, unde neruorũ propago prona fertur: quemadmodum etiam muſculi à ceruice ad lumbos adnaſcuntur,coſtarũ ac ſpinæ medium explentes. Coſtæ uero iuxta diſcriminationes uerticulorũ, neruo annexæ ſunt,à ceruice uſq; ad lumbos intrinſecus. Ab anteriore autem parte, iuxta pectus, laxam ac mollem ſummam partem habẽtes, ſpecie præ cunctis animalibus maxime obtorta.Hac enim parte anguſtiſsimã molem homo habet.Qua uero parte coſtæ non ſunt,exortus obliquus, breuis & latus,ad ſingula uerticula neruo annexus eſt. At uero pectus cohærẽs ipſum ſibijpſi,diſcriminationes habet obliquas,qua parte coſtæ annexæ ſunt.laxum autẽ eſt & chartilagineum:clauiculæ uero rotũdæ ſunt ad anteriorẽ partem,ad pectus quidem breues motus habentes,ad ſummũ uero humerum frequentiores. Summus autem humerus ex ſcapulis naſcitur,in pleriſq; diſsimiliter. Scapula ad ſpinam chartilaginea eſt,reliqua parte laxa,inæqualem partem foras habens.ceruicem uero & acetabulum habet chartilagineum,ex quo coſtæ motum habent.Facile autem ut inter oſſa exoluitur, brachio excepto. Huius autẽ caput ex neruo ex acetabulo dependet, chartilaginis laxæ rotũdam appendicem habens. Ipſum uero brachium incuruũ foras, & anteriore parte obliquum, non rectum eſt ad acetabulũ. Pars uero ad cubitĩ gibbum lata eſt, & nodoſa, & repagulo ſimilis, & ſolida, poſteriore parte caua, in qua cornix ineſt ex cubito, quũ manus fuerit extẽta. Ad hanc etiam torpidus neruus,qui ex cubiti oſsium diſcriminatione media enaſcitur,perficitur ac terminatur. Oſſa manus uiginti ſeptẽ ſunt. pedis uiginti quatuor. Colli uſq; ad magnũ uerticulum ſeptem. lumbi quinq;. ſpinæ uiginti. capitis unà cum oculorũ oſsibus octo. In uniuerſum nonaginta unum,cum unguibus uero centũ ac undecim. Cæterũ ut nos ipſi ex hominis oſsibus didicimus,uerticula ſupra clauiculam unà cũ magno ſeptem ſunt. Iuxta coſtas autem tot quot coſtæ ſunt,duodecim uidelicet. Iuxta laterũ mollitudinem uero forinſecus ubi coxẽdices,in lumbo quinq;. Semen porrò uelut fauus ab utraq; ueſicæ parte eſt. Ex ipſis autem rhenibus uenæ ab utraq; meatus urinæ parte,in pudendũ tendunt. Potus per fauces ac gulam:larynx enim qui caput arteriæ eſt,in pulmonem ac arteriam tendit:ab his in ſummam ueſicam. Hepatis extremitates quinq; ſunt, ſuper quarta autem extremitate fel incumbit, quod oſculum ad ſeptũ tranſuerſum, & cor,ac pulmonẽ profert.

Circũ cor pellicula eſt. Inteſtina craſſa homo maiora q̃ canis habet,depẽdẽt aũt ex Meſenterij membrana, quæ Meſocolon hac parte uocatur, Meſocolon autem

autem ex neruis de ſpina ſub uentrem. Rhenes ex neruis de ſpina. Arteriæ
fons cognatus cor eſt. Vena tendit per ſeptum trãſuerſum,hepar, ſplenem,
rhenes,ad coxendicem, circa ſuram ad ſummũ pedem. Altera autem ex corde
ſub alas,clauiculas, iugula, caput,naſum,frontem, iuxta aures,humeros, dor-
ſum,pectus,uentrem,per cubitum. Aliæ uero per alias ad cubitũ, ad ſummam
manum. Neruorũ exortus ab occipitio uſq; ad ſpinam,ad coxendicẽ, in pu-
denda,in femora, pedes,tibias, in manus. Alij in brachia partim in carnes,
partim ad fibulam,in magnũ digitum,partim ex carnibus in alios digitos. Alij
ad ſcapulas,pectus,uentrẽ,oſſa, ligamenta. A pudendo uero ad princeps inte-
ſtinum ac podicem,acetabula coxarũ, partim ſupra femur, partim infra ad ge-
nua.Inde alius ad genu extẽtus ad tendinem,pernam,pedes. alius ad fibulam,
alius in rhenes. Ipſæ porrò uenæ in utrãq; partẽ bifariã maxime findũtur,par
tim ab una utriuſq; rhenis parte,partim ab altera : & perforatæ ſunt in rhenes.
Habent autẽ cordis formam ipſi rhenes. Nam etiam ipſi uentriculos habent.
At uero Rhen cauam ſui partem ad uenas magnas habens ſitus eſt. Vnde ena
ſcuntur ex ipſo uenæ in ueſicã,qua parte potus trahitur per uenas in rhenes,&
per ipſa inteſtina per quæ procedit. Deinde uero uelut per qalum,per rhenes
aqua percolatur. Spongiforme enim eſt ipſorũ corpus ad ueſicam,& hic perco
latur ac ſecernitur à ſanguine urina,quapropter etiam rubra exiſtit. Neq; enim
in rhenes aliæ procedũt uenæ quàm quæ dictę ſunt,neq; eſt alius locus ubi po
tus colliqueſcat,quantũ ego noui. Venæ circa coſtas tendentes, ſubter unã-
quanq; coſtam ſunt,non à capite,inferius etiam ab arteria. Arteia quidem igi-
tur ſubtermeans in coſtas diſtribuit. A craſſa uero uena à corde recurrit una in
ſiniſtram partem incluſa. Deinde hæc quidẽ per medias uertebras uſq; ad ſum
mas coſtas meat,non ex æquo diſtribuens coſtis à dextris ac ſiniſtris ramos ac
ſegmenta ſua. Alia uero æquos quidem,uerũ ſuperne in dextris finditur. Cæ
terum iuxta utranq; clauiculam duæ uenæ ſurſum, duæ ſub pectũ, partim ad
dextras,partim ad ſiniſtras,ramos ſiue ſegmẽta, ſpargunt,illæ quidẽ magis ad
ceruicem, duæ uero alteræ magis ad cor,partim ad dextras,partim ad ſiniſtras,
ab utraq; parte iuxta coſtas, & ſub ipſis uelut inferiores ſcindũtur,donec recur
renti inferne à corde cõmiſcentur. At uero ſanguiflua uena ab arteria hac,pro
pterea finditur,quod ſublimis hic eſt per cor means. Infra uero coſtas uena ſan
guiflua craſſa appellata,uerticulis rurſum ſeipſam ingerit,& hic adhæret,& nõ
amplius pendet,uelut ſuperne per hepar means. Eſt autẽ iuxta lumbũ quidem
ſuperne arteria, infra autem ſanguiflua, ab hepate per ſeptum trãſuerſum ſub-
limis ueniens, & ad dextram cordis fertur uſque ad clauiculas ſimplex, præter
quàm quantum cum corde cõmunicat, iuxta uaſa quidem in ipſo magis in ſu-
perficie fiſſa, uerum iuxta uaſa in uentriculo cordis penetrans, poſtea à corde
ad ſiniſtrã ſe demittit,et ſimplex ad ſpinã rurſus currit,ad ſuperna quidẽ corpo
ris uſq; ad ſupremas coſtas,& ramos à ſeipſa habet iuxta unãquãq; coſtam ex-
tentos iuxta naturã uſq; ad pectoris cõmiſſuram, & in ſiniſtrã, & in dextram,
& rectitudo ipſius magis ad uerticulũ eſt,q̃ arteriæ extẽſio,itemq; uenæ ab he
pate uenientis. Ad inferiorem uero cordis partẽ,recta extenſio ab ipſa magis
ad uerticulũ eſt,q̃ arteriæ extẽſio altera,quæ iuxta cor et in infernas partes ſepti
trãſuerſi ad ſpinã appenſas cõuerſa eſt. Inde uero rami in unãquãq; rectitudinẽ
inferun-

inferuntur, per oſſa & carnes mutuo tranſeūtes. At uero uenæ craſſæ ſic habent. Ex oculo iuxta ſupercilıū per dorſum, iuxta pulmonē ſub pectore, altera ex dextra in ſiniſtram, altera ex ſiniſtra in dextrā tranſit. & quæ quidem ex ſiniſtra uenit, per hepar in rhenem ac teſticulum deſcendit, Quæ uero ex dextra, in ſplenem & rhenem ac teſtem, his autem oſculū eſt ipſum pudendum. A dextra uero mamma in ſiniſtram coxendicem, & in crus deſcendit, & rurſus à ſiniſtra in dextram. Oculu uero dexter, ex ſiniſtro uenam ſuſcipit, itemq́ teſticulus. Iuxta eundem modū rurſus ſiniſter ex dextro. Craſſiſsimæ porrò uenæ in hūc modum ſe habent Quatuor paria ſunt in corpore. & aliquæ quidē ex ipſis, à capite retrò per ceruicē foris iuxta ſpinam ab utraq; parte ad coxendices perueniūt, et ad crus, deinde per tibias ad malleolorū partes externas, ac in pedes procedunt. Oortet igitur uenæ ſectiones in doloribus in dorſo, ac in coxendicibus, à popliib. facere & à malleolis forinſecus. Alteræ uero uenæ ex capite iuxta aures per ceruicē, ſphagitides, id eſt iugulares appellatæ, intrinſecus iuxta ſpinam, ab utraq; parte iuxta lūbos procedunt in teſtes, & in femora, & per poplites ab interna parte, Deinde per tibias ad malleolos intrinſecus, et ad pedes. Oportet igitur uenæ ſectiones facere ad dolores lumborū ac teſtiū, à poplitibus ac malleolis intrinſecus. Tertiæ uenæ ex tēporibus per ceruicē in ſcapulas procedūt, deinde in pulmonē deferuntur, & perueniūt altera quidē à dextris in ſiniſtras ſub mammam, in ſplenem & in rhenem. Altera uero à ſiniſtris in dextras ex pulmone ſub māmam in hepar & in rhenem. deſinūt autem ambæ hæ in inteſtinū rectum ac podicem. Quartæ autē uenæ ab anteriore capitis parte ac oculis, ſub ceruicē & ſub clauiculas procedunt. Deinde à brachijs ſuperne ab curuaturas, poſtea per cubitos, ad manuū iuncturas ac digitos. Poſtea rurſus à digitis, per manuū pectora, hoc eſt uolas, & per cubitos in curuaturas, & per brachiorū infernam partē ad alas, & ex coſtis ſuperne, altera quidem in ſplenem procedit, altera in hepar, deinde ſupra uentrē ambæ in pudendum deſinunt. Et craſſæ quidem uenæ hoc modo ſe habent. Sunt autem & à uentre uenæ per corpus multæ & omnigenæ, per quas alimētum corpori uenit, procedunt autem & à craſsis uenis in uētrem ac reliquum corpus, & ab extremis & ab intimis, & inter ſe mutuo diſtribuūt, internæ foras, externæ intro. Vere igitur ſectiones facere oportet iuxta hos modos. Operamq́ dare oportet, ut q̄ longiſsime à locis, ubi dolores fieri ſolent ac ſanguis colligi, ſecemus. Sic enim minime mutatio magna de repente fiet, & cōſuetudinē tranſtuleris, ut ne amplius in eundem locum colligatur. Cæterum Hepatitis uena in lumbis uſq; ad magnum uerticulū, inferne etiam uerticulis ſe ingerit, inde ſublimis leuata per hepar, & per ſeptum tranſuerſum in cor: & hæc quidem recta ad clauiculas procedit. Inde uero aliæ quidem ad collum, aliæ ad ſcapulas, aliæ dorſum reflexæ iuxta uerticula ac coſtas declinant, à ſiniſtris quidem una prope clauiculas, ex dextris autem in quendam ipſarum locum. Alia uero utrinq; deflexa. Alia paulo inferius deflexa, ubi quidē illa deficit, coſtis ſe ingerit, donec ad uenam in ipſum cor acceſſerit ad ſiniſtras deflexa. Infra autem decuruata ad uertebras deſcēdit donec perueniat, & inde incipit eleuari, ingerens ſe coſtis reliquis omnibus, & hinc atq; hinc ramos iuxta ſingulas ſpargens quum una exiſtat, à corde quidem in locum quendam in ſiniſtris magis exiſtens, deinde

inde infra arteriam,donec cõſumatur & perueniat eò,ubi hepatitis eleuata eſt. priuſquã aũt eò uenit,iuxta extremas duas coſtas bifida fit, & altera pars hinc, altera inde ad uertebras progreſſa cõſumitur. Altera uero recta à corde ad clauiculas tendens, ſupra arteriã eſt,& ab hac (quemadmodũ & ea quæ iuxta lumbum infra arteriam eſt)in hepar exilit,partim in portas,& extremitatẽ, partim in reliquum cõſequenter procedit paulo infra ſeptum trãſuerſum. Septum autem tranſuerſum hepati adnatum eſt,ut nõ facile ſeparari poſsit. Duplices autem uenæ à clauiculis,alteræ hinc,alteræ inde,ſub pectus ad pubẽ ac pectinem tendunt, quò uero inde,nondũ noui. Septum uero tranſuerſum iuxta uerticulum infra coſtas,ea parte qua rhen ex arteria cõſurgit, Arteriæ uero ex rhene oriuntur, hinc & hinc ab arteria neruum habentes. Et hac parte in recurrente à corde hepatitis deſinit. Ab hepatitide uero per ſeptum trãſuerſum maximæ duæ,altera hinc,altera inde ſublimes feruntur. Multifidæ aũt per ſeptum ſunt, & circum ipſum innaſcũtur. Verum ſupra ſeptum hæ magis conſpicuæ ſunt.

Duo autem craſsi nerui,à cerebro ſub os magni uerticuli ſuperne, & magis ad gulam,ab utraq; arteriæ parte uterq; progrediens, inter ſe committũtur, ut uni ſimiles exiſtant, Deinde uerticula ac ſeptum tranſuerſum hic ſunt ubi deſinunt. Et quidam dubij,ad hepar & ſplenem ab hac ſocietate tẽdere ipſos putauerunt. Alius neruus utrinq; ex uerticulis iuxta clauiculam ad ſpinam tẽdit,ex obliquo uerticulorũ,& ſe in coſtas ingerit: atq; hi quemadmodũ uenæ per ſeptum tranſuerſum ad meſenteriũ mihi tendere uidentur. ubi autẽ hæ deficiũt, rurſus hinc ubi ſeptum exoritur,ab eo cõtinui ac cohærentes exiſtentes,iuxta medium infra arteriam,de cætero ad uerticula ſe ingerũt quemadmodũ uenæ, donec totum ſacrũ os pergreſsi cõſumuntur. Oſſa corpori ſtabilitatẽ,& rectitudinem,ac ſpeciem exhibẽt. Nerui flexionem & cõtractionem ac diſtentionem. Carnes & cutis omnium colligationẽ ac conſtructionem. Venæ per corpus diffuſæ ſpiritum & fluxum ac motũ exhibent,ab una multæ germinantes. atq; hæc una unde oriatur,& ubi deſinat,non ſcio, Circulo enim facto principium non inuenitur. Cæterũ rami ac germina ipſius unde pendeant,& qua parte corporis deſinant,& quod una his cõſentit,& in quibus locis corporis extentæ ſunt,ego declarabo. Circa caput iuxta medium ex obliquo circũſita eſt uena lata & tenuis,non multi ſanguinis, In cerebrum enim iuxta cõmiſſuras multæ tenues uenulæ radices egerunt,& circum totũ caput extẽtæ ſunt, uſq; ad frontem ac tempora. Ipſa autẽ in rectum extẽditur retro caput forinſecus iuxta ſpinæ cutem, inde uero circa externã ac internã uenam ex his quæ in iugulis ſunt demittitur. Vltra aures aũt ſubfiſſa à gena forinſecus tẽdit craſſa. Ab hac in linguam multæ & tenues procedũt,excepta ea quæ ſub linguã & ſub maxillares dentes fertur. Ipſa autẽ craſſa per clauiculam deſcẽdit ſub ſcapulas:& hac parte ab ipſa germinat per neruũ ſubter ſummam humeri partem ſiue cuticulã, Vena humeralis appellata. Ipſa aũt ſanguiflua eſt & ſanguine plena,& ægre curatur,ſi rũpatur aut cõuellatur. Ab altera enim parte neruus latus ipſam ambit,ab altera chartilago,mediũ uero locum ipſa tenet, & pellicula ſpumoſa. Quũ igitur locus non ſit carnoſus,facile rũpitur,& carnẽ circũ naſci nõn contingit. & ſi ſanguis in hãc partem ſubtercurrat,nactus ſpacioſum locũ non diſcedit,ſed induratur. Induratus autẽ morbum & dolorem exhibet. Atq; hæc

quidem finit ubi prius dixi. Illa uero ſub ſcapulas germina emittit ſub mãmas denſarum & tenuium ac uarie implicatarũ inter ſe uenularũ, & per humeralem uenam, prætergrediẽs chartilaginẽ, ipſam ſubter ſubattingens ad brachiũ tendit, muſculum in ſiniſtra habẽs. Dextra autem ipſa finditur circa humerum, & cubiti ſupernam partẽ. Inde uero cubitum utrunq; penetrãs, poſtea manus iunćturam, inde autem defluens per totam manum uarie uagans radices agit.

Cæterum principalis uena iuxta ſpinam ſparſa, per dorſum, & iugulum, ac guttur, in cor inſeritur, & de ſeipſa uenam magnã multorũ oſculorum in corde producit, inde uero in os procedens fiſtulam facit, quæ ſanè arteria appellatur, per pulmonem tranſiens, pauci ſanguinis ac multi ſpiritus exiſtẽs. Propter ſpacioſitatem enim ac raritatẽ uiſceris, multis locis per pulmonẽ deriuatur, cætera uero chartilaginoſa facta eſt. Quapropter ſanè etiam ſi quid in has uias pulmonis delatũ fuerit ex inſuetis, uel in potu, uel in ſpiritus ac ſanguinis trãſitu, utpote uenis talibus exiſtentibus, & uiſcere ſpongiformi, ac multũ humorem ſuſcipere potente, & ſurſum procedente: tum humorũ ingreſſorũ lex conſtituta eſt, tum ſanguis amplius per has uenas non multus cõtinetur, neq; multum conſtringitur, & non cito procedens, illabentia nõ educit. Ipſis autẽ non ſubductis, ſed intus manẽtibus, calloſa cõcreſcit duricies. Sic autem deſtruitur alimenti acceſsio ac ingeſtio, quum hac parte arteriæ capitis acceſſus ad externas partes exiſtat. Interceptis uero trãſitib. per calloſam duriciem, uelocitas ac difficultas ſpirãdi oboritur, quum neq; emittere neq; attrahere ſpiritum facile poſſint. Ex huiuſmodi autẽ tales morbi fiunt, uelut ſunt anhelationes, & tabes ſicca. Si uero humor amplior in ipſis conſiſtens præualuerit, ut craſſefactus ſpiſſari non poſsit, & pulmonẽ putrem facit, & uicinas ipſi partes, fiuntq; ſuppurati ac tabidi. Fiunt autem hi morbi etiam ob alias cauſſas. Inde porrò hæc uena pulmonem occupat, & per extremitates duas magnas intrò conuerſas, ſub ſeptum tranſuerſum extenta eſt ad ſpinam, alba ac neruoſa, uenulas per reliquum condenſatũ corpus ſpargẽs. hinc autẽ per uerticula denſis uenulis in ſpinalem medullã inſeritur, ac inſtar hederæ implicatur. Et aliæ quidẽ uenæ in corpus diſtributæ ex omnib. partibus ad ſpinam tẽdentes, unaquæq; quod tenuiſsimũ ac ſinceriſsimũ eſt colligens hic eructat. Hæc uero uelut præſes impoſita per demiſſas plicationes in idem cogit. Inde uero etiam in rhenes radices agit, tenuibus ac fibroſis uenulis iuxta ſpuriã coſtam. hinc aũt tendens condenſatur, poſteaq; etiã neruoſa fit ad princeps inteſtinũ ac podicẽ, cõprimẽsq; muſculos adſtrictorios ipſi inſeritur. In ueſicam etiam, & teſtes, ac adſtites radices agit, multiplicibus implicatis tenuibusq; ac ſolidis & fibroſis uenis. Inde uero craſſiſsima ac rectiſsima ipſius pars rurſus conuerſa in caulem tranſit, hoc eſt pudendum. In reflexu autẽ in illa ipſa adaptatur. Et per pectinem ſupra ſubter cutem uentris & ipſius uenæ, procedunt uenæ ad easquæ deorſum tendũt; quæ in ſeipſas mutuo deriuãtur. Penetrant autẽ & per pudendũ uenæ craſſæ, & tenues, & denſæ, & curuæ. At uero in fœminis illa ipſa in uteros tendit, & in ueſicam ac urinæ meatũ. hinc autẽ rectã procedit, & mulieribus quidem circa uteros pendet, maſculis uero circa teſtes diſſeminatur. Ob hanc autem naturam ipſa uena etiam plurima fœcunda ac genitalia concipit. A plurimis enim ac ſinceriſsimis partibus cõnutrita, paucíq; ſanguinis exiſtens ac caua, &

denſa

denſa inſtar nerui,ac ſpiritu referta,intentaq́ꝫ à pudēdo,demiſſas ad ſpinam ue nulas cogit:hæ uero uelut cucurbita medicinali in ſeipſas coactæ, omnia in ſupernam uenam emittunt.Confluit autē & ex alijs corporis partibus in hāc, ue rum multo maxima pars uelut dictum eſt, de medulla hac colligitur. Voluptas uero accedit,uena hac genitura expleta, Quum igitur ſoleat reliquo tempore modici ſanguinis ac multi ſpiritus eſſe, repleta & calfacta & ſemine deorſum confluente,ea quæ in ſeipſa habet cōſtringit.Spiritus autē in ipſa exiſtēs, & præſens uiolentia,& caliditas,& uenarū undiquaq́ꝫ cōcitatio,titillationē inducit. Illa autē quæ à ſeipſa germinauit,per dorſum & iugulum iuxta ſpinam ſparſa,multis uenulis coſtas intertexit, & uerticula per carnes alternatim condenſat,ut & probe nutrita & ſanguine plena exiſtat.Ipſa autē iuxta coxēdicem ac nates meat,per muſculū ſub femore ſubmerſa,à natibus uero iuxta acetabulum femoris iuxta caput in uenam perforata eſt, quæ femori reſpirationē exhibet,trans femur autē iuxta flexurā ad genu. Alteram uero iuxta inguina demittit frequētibus radicibus,& ægre tranſeuntē.Hæc uero per muſculum tendens,& circa genu diſſeminatur,& per oſsis tibialis ſummitatē uenam de ſe in fiſtulam cauat,quæ medullam nutrit,& deriuatur per infimam tibiam,iuxta pedis illigationē ac connexionē. Ipſa autē per patellam genu ad interna per tibiæ muſculum ſubmerſa extenditur,& per malleolū implicatur, intus craſſa & ſanguine plena,atq́ꝫ hic circa malleolū,et tendinē,uenas ægre cognobiles producit ac inuoluit.Ipſa uero infra ad pedē,ſub ſummū pedem decurrit,et hic ſe implectens,et in magnū digitum innitens,duplam ſanguine refertā uenam ſuperne ſub cutem ex ſummo pede reflectit,et apparet ſanè craſſefacta iuxta externā malleoli partem,ac ſurſum ſpargitur iuxta oppoſitum tibiæ radiū. Iuxta ſuram autem uelut fundam facit.Inde extenditur iuxta internam genu partem.Immittit etiam patellæ uenas,et iuxta internam patellæ partē quæ caua eſt,uenam implicat,quā ſi quis doleat,celerrime bilioſum ſeroſum ac ſanioſum humorē colligit.procedit autē ipſa iuxta internā genu cauitatē.Diſtribuit etiam de ſe in poplites multas implicatas uenas,Quæ inde tendentes iuxta neruos ſub femore, radices agunt in teſtes,& in rectum inteſtinū ac podicem, et circa os ſacrum at tenuatæ unitæ circūtenduntur.Illa uero procedens iuxta internā genu cauitatem,ſurſum iuxta internā femoris partē,in inguen tranſit,et per coxendicē ultra ad ſpinā et lumbū foras ueniens,craſſa et lata ac ſanguine plena ſurſum porrigitur ad hepar,et ubi bifidam produxit ſanguine referam uenam, dextrā hepatis extremitatē,ad rhenem occupat,Rurſus uero ſubter hepar diſperſa in uenam craſſam finditur.Fiſſa uero in craſsitudinē hepatis inſeritur, et altera quidem ipſius pars in ſuperficie uiſceris extat,in qua etiā eſt fel, habetq́ꝫ multas radices inſtar cirrorum ac plicationū per hepar diſperſas. altera uero pars per internas ipſius partes deriuatur. Duæ autē uenæ inter duas latas extremitates explicantur, et una quidem per uertices ac cutem penetrans ex umbilico effertur.Altera uero premens ſpinam,in rhenem,ac ueſicam,et pudendū,uelut ancoris iactis inſeritur. Verū ex coxendice incipiens aſcēdere ad pubem, multas uagabundas producit uenas,et coſtas ac uerticula ad ſpinam illigat, & propagines ſuas multipliciter per uenas trāſmittit,et inteſtina ac uentrē inuoluit. Et aliæ quidē à pube ad māmas,et ſupra mentū,et ſummos humeros exporrectæ

diuagantur. Alia uero procedens iuxta craſsitudinē hepatis, ubi fel in fiſtulam coegit, ſurſum ſub ſpinam diſpergitur, per ſeptum tranſuerſum itinere facto.

Cæterum uena ex ſiniſtris partibus, in reliquis quidem iuxta eandem naturam, uelut ea quæ in dextris, radices agit. Verū ex ſiniſtris emergens in hepar non ſe ingerit, ſed in ſplenem inſeritur, iuxta caput quod in craſsitudine ipſius cōſiſtit. Inde uero internas ſplenis partes ſubit, ipſasq́ꝫ uenulis ſanguinolentis inſtar aranearū telæ intertexit. Hic uero totus ex omento eleuatur, uenulis ex ſeipſo ſanguine plenum ipſum reddens. Quæ uero à capite ſplenis ad ſpinam accedunt, per ſeptum tranſuerſum penetrant. Inde uero ſurſum & dextra & ſiniſtra ſub pulmonem extēduntur. Quæ aūt ſanguine plenæ ſunt, ſub ipſum & in ipſum corriuantur. Quæ uero pauci ſanguinis & tenues à pulmone intrinſecus procedentes, qui natura rarus exiſtit, utpote ab ipſo emulctæ, in cor frenantur circa auriculas ipſius, & in cauitates internas diffluūt. Ingerunt aūt & priores in ipſum. Etenim in anguſtia tranſitus ſitū eſt, uelut ex omni corpore habenas habens. Quapropter ex omni corpore maxime circa thoracem ſenſus exiſtit. Colorum quoq́ꝫ mutationes corde adſtringente uenas ac laxante fiunt. Laxante quidem igitur rubicundi colores fiunt, & bene colorati ac pellucidi, conſtringente uero, uirides cum pallore & liuidi. Verum tales euariant iuxta præſentes in unoquoq́ꝫ colores.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE LOCIS IN HOMINE, [redacted]rio Medico Phyſico interprete.

MIHI quidem uidetur principiū corporis nullum eſſe, ſed omnia ſimiliter principiū, & omnia finis. Circulo enim ſcripto principium non reperitur. Similiter etiam morborū in toto corpore. Quod enim ſiccius eſt, morbos magis recipere, ac magis dolere, à natura ſolet. Humidū uero minus. Morbus enim qui in ſicco eſt, ſtabilitur & non ceſſat. Qui uero in humido, diffluit, & aliàs aliam corporis partē occupat, & ſemper tranſmigrans requiem facit, & citius quoq́ꝫ ſedatur, utpote non ſtabilitus. Corporis aūt ſingulæ partes altera alteri, ubi hinc aut illinc proceſſerit, morbū ſtatim facit, uēter capiti, caput carnibus ac uētri, & reliquæ omnes iuxta eādem rationē, quemadmodū uenter capiti, & caput carnibus ac uētri. Etenim quum uēter egeſtionē moderatā non fecerit, & in ipſum cibus ingeratur, humiditate ciborū ingeſtorum corpus irrigat. Ipſa autē humiditas à uentre obſtructa, acervatim ad caput uiam facit, & ubi ad caput peruenerit, à uaſis in capite nō receptа, fluit quocūq́ꝫ cōtigerit, & circū circa caput, & in cerebrum per os tenue, & partim quidem os ipſum ſubit, partim uero circum cerebrū per os tenue. Et ſi quidem in uentrē rurſus peruenerit, uentri morbū inducit. Si uero ad aliam aliquam partē incubuerit, illi ipſi morbū facit. Ita etiā reliquæ partes altera alteri morbum inducit, & optimū fuerit ſic curare ægrotas per has quæ morbos faciūt. Sic enim q́ꝫ optime principiū ægrotantis quis ſanauerit. Corpus porrò ipſum ſibiipſi idem ac ſimile eſt, & ex iiſdem cōpoſitum eſt. Similiter aūt ha-

bet

bet & paruas & magnas partes, itemq́ꝫ infernas ac ſupernas. Et ſi quis minimã corporis partem acceptam male afficere uelit, totum corpus affectionẽ ſentiet, qualiſcũqꝫ tandem ea fuerit: propterea quòd minima corporis pars omnia habet quæcũqꝫ & maxima. Inſuper quicquid tandem minima pars pertulerit, ad gentilitatem refert ac trãsfert, unaquæqꝫ ad ſuam, ſiue bonũ ſiue malum id fuerit. & propterea corpus & dolet, & lætatur, cum minima gẽte, quia in minima omnes inſunt partes, & hæ ad gentiles ſibijpſis ſingula transferunt, & omnia denunciant. Cæterum natura corporis, principiũ ſermonis in arte medica, primum perforata eſt qua parte audimus. Etenim uacua circũ circa aures, non aliud inaudiunt qꝫ ſtrepitũ & clamorẽ, Quicquid autẽ per membranã in cerebrum peruenerit, id liquido & clare auditur. Ob id etiã foramẽ ſolum per membranam circũ cerebrum extentã eſt, In nares autem nõ ineſt foramen, uerũ mollis laxitas uelut ſpongia & propterea per longiorẽ diſtantiam audit qꝫ olfacit, odor enim ab olfactu lõge diſpergitur. Et in oculos uenulæ tenues ad uiſum ex cerebro per ambientem membranã feruntur. Hæ autẽ uenulæ uiſum alunt humore de cerebro puriſsimo, qui etiam in oculis apparet. Eædem uenæ etiam uiſum extinguunt, ubi fuerint reſiccatæ. Membranæ autẽ tres ſunt quæ oculos cuſtodiunt. Superna quidem craſsior, media tenuior, tertia tenuis, quæ humorem conſeruat. Ex his ſuperna & craſſiſsima ſi lædatur ac mutiletur morbos facit. Media uero etiam ipſa periculoſa eſt, & ubi rupta fuerit prominet foras, uelut ueſica. Tertia autẽ tenuiſsima omnino periculoſa eſt, quæ humorem conſeruat. Membranæ cerebri duæ ſunt. altera ſuperna craſsior, altera tenuis cerebrum attingens, non amplius eadem permanens, poſtquã fuerit uulnerata. Venæ aũt tranſeunt ad uerticem per carnẽ uenientes ad oſsiculum, feruntur & per carnem duæ ex uertice rectà, qua parte ſupercilia claudũtur, & deſinũt ad angulos oculorũ. Vna autem à uertice ad naſum fertur, & in utrãqꝫ naſi chartilaginem finditur. Aliæ uero duæ uenæ iuxta tempora feruntur, in medio temporũ & aurium, quæ premũt oculos, & ſemper pulſant, Solæ enim hæ ex uenis ſanguine non rigantur, ſed auertitur ex ipſis ſanguis. Qui autem auertitur influenti occurrit, & qui quidem auertitur uolens diſcedere, qui uero ſuperne influit uolens infra procedere, hic impelluntur ac diffunduntur ac mutuo circũagitantur, & pulſum uenis exhibẽt. Viſus humore de cerebro nutritur, quũ autem quid eius de uenis acceperit, fluxione turbatur, & humor ipſe non apparet, & ob oculos moueri ipſi uidentur aliquando uelut auicularum imagines, aliquando uelut lentes nigræ, & nihil exacte iuxta rei ueritatẽ uidere poteſt. Aliæ duæ uenæ in medio auriũ & aliarũ uenarum, quæ feruntur ad aures, & premunt aures. Aliæ duæ uenæ ex oſsis cõcluſione in aures feruntur. Quædam uero infra ad corpus conuertuntur: duæ quidem uenæ iuxta tendines colli feruntur & iuxta uerticula, & deſinunt in rhenes, hæ autem etiam in teſtes penetrant, & quum hæ affectæ fuerint homo ſanguinem mingit.

Aliæ duæ uenæ à uertice ad humeros feruntur, & ſanè humerales uocantur. Aliæ duæ uenæ à uertice, iuxta aures, ab anteriore colli parte utrinqꝫ ad cauam appellatam uenam feruntur. Caua autem uena finitur quidem uelut gula, conſiſtit autẽ inter gulam & guttur ſiue arteriam, ferturq́ꝫ per ſeptũ tranſuerſum & per cor, & inter ſeptum, & finditur ad inguina, & ad femora intrò,

& diſparationes in femorib. facit, & ad tibias intus fertur ad malleolos. Hæ & infœcũdum faciunt hominẽ, quũ fuerint ſectæ, & in magnos digitos deſinũt.

Ex caua autẽ uena producitur quædam in ſiniſtrã manum, fertur aũt ſubter ſplenem ad ſiniſtri lateris mollitudinẽ, unde ſplen propagatur, per omentũ, & finem ſortitur ad thoracẽ. Producitur autẽ iuxta ſeptum, & cũ humerali cõmittitur ſubter cubiti articulũ. atq; hæc ſplenis gratia ſecatur. Alia etiam ad dextram manũ eodem modo à caua producitur. Cõmunicant autem omnes uenæ, & cõfluunt inter ſe mutuo, & aliæ quidem ſibijpſis per ſe committũtur ac coincidunt, aliæ uero per uenulas à uenis extentas. Quæ autẽ carnes nutriunt, ea parte inter ſe cõfluunt. Et quicũq; morbus à uenis oritur leuior eſt q̃ qui à neruis. diffluit enim unà cũ humore qui in uenis ineſt, & nõ quieſcit. Et natura uenis in humore eſt, in carnibus. Nerui aũt ſicci ſunt, & uentriculos ſiue cauitates nõ habent, & ad oſſa cõſiſtunt, & maxima ex parte ab oſsibus nutriuntur. Nutriũtur & à carnibus, & colorẽ ac robur inter oſſa ac carnẽ medium habẽt. & humidiores quidẽ ſunt ac carnoſiores q̃ oſſa, ſicciores aũt ac magis oſſei q̃ carnes. Quicũq; aũt morbus in ipſos peruenerit, roboratur & quieſcit in eodẽ loco, & difficile eſt ipſum educere. Maxime uero impetunt ipſos diſtentiones, & alij morbi à quibus tremor corpus occupat, & qui tremere ipſum faciunt. Nerui aũt premunt articulos, extẽtiq; ſunt per totũ corpus. Robuſti autem maxime & ſemper craſſiſsimi ſunt in illis corporis partibus, in quibus paucißimæ carnes ſunt. Et corpus quidẽ omne neruis plenũ eſt. Verũ circa faciem & caput nõ ſunt nerui, ſed fibræ conſimiles neruis, inter oſſa & carnes, tenuiores & ſolidiores. Capita ſuturas habent, alia tres, alia quatuor. & quæ quidẽ quatuor habent, his ſunt utrinq; iuxta aures, & tertia ab anteriore, quarta à poſteriore capitis parte. Sic quidem in capite quod quatuor habet, in eo uero quod tres, iuxta aures utrinq; ſunt, & ab anteriore parte tertia. Poſteriore uero parte ſutura nulla eſt, uelut in eo quod quatuor habet. Saniores aũt capite ſunt, qui plures ſuturas habẽt. Inter ſupercilia os deſcẽdit ac tranſit, & mandibularũ clauſura in medio mento, & ſuperne ad caput eſt. Verticula alij plura, alij pauciora habent. Qui pauciora habẽt, his duodeuiginti ſunt. horũ alia ſurſum ad caput, alia deorſum ad ſedẽ tendũt. Coſtæ ſeptem à poſteriore corporis parte, ad uerticula cõnectuntur, anteriore parte in pectore inter ſe committuntur.

Clauiculæ articulos habẽt, alios in medio pectoris iuxta guttur, atq; hic coarticulatę ſunt, alios uero ad humeros, reclinatos ad ſcapulas, qui humeris ſemper adhærent. Scapulæ uero ad membra brachij ſiue totius manus coarticulantur, incumbentes in ipſum os quod in membro eſt. Iuxta os autem appendices duæ prodeunt, altera intrinſecus, altera forinſecus, quæ ad ſcapulas oſsi adnaſcentes, infra coarticulatæ ſunt. Quæ uero in cubiti flexura ſunt, infra quidem radio coarticulatæ ſunt, iuxta os natura cauũ exiſtens, ſupra autem radiũ paululum, in cubiti gibbũ. & tunc tum os, tum radius in idem cõmiſſa, articulũ in cubiti gibbo faciunt. Iuxta ulnam uero appendices prodeunt tenues ualde quatuor, duæ ſurſum, duæ deorſum, & ad cubiti gibbũ quidem duæ appẽdices cõſiſtẽtes, ſupra ex oſſe hærent, hæ cũ oſſe cohærẽtes, iuxta oſsis articulũ in cubiti gibbũ coarticulãtur. Quæ uero infra ſitæ ſunt, & intus reclinatæ, hæ utræq; cõmittuntur ad radiũ ex ſupernis à membro procedentẽ, & intus ad mẽbrum coarti-

coarticulantur, & radium appellatũ faciunt hæ ſibijpſis intus in cubito cõmiſſæ. Infra autem ad manũ os articulum habet. Appẽdices uero hac parte teneræ exiſtentes, duæ quidẽ non exeunt in articulũ. Superna autẽ & inferna cũ oſſẽ coarticulantur ad manũ. Cæterum manus articulos multos habent. Quæcunqꝫ enim oſſa inter ſe cõmittuntur, omnia articulos faciũt. Digiti articulos habẽt multos, unuſquiſqꝫ tres. Vnũ ad unguem, in medio unguis & nodoſæ prominẽtiæ, alterũ in ipſa nodoſa prominẽtia, qua parte etiã digitos conflectũt. Tertiũ qua parte digitus à manu exoritur. At uero in coxẽdicibus articuli duo ſunt, quæ acetabula appellantur, & femora in hos inarticulata ſunt. Iuxta femora autẽ appendices duæ protẽduntur, altera intus, altera foris, & in articulum neutra procedit, neqꝫ ab altera parte, ſed ad os ad femur inſeruntur.

Femur autẽ ſuperne ubi in acetabulũ ingruit, bifidũ eſt huiuſcemodi bicipitate. In ea quidem parte quæ intro inclinata eſt, in ſummitate rotundũ eſt ac leue, quæ etiam in acetabulũ ingreditur. Altera autẽ bicipitatis pars exterior, magis foras prominet, & inferius apparet ad nates, et coxẽdix appellatur. Ad genu uero os femoris taliter biceps eſt. Bicipitio aũt huic os tibia appellata, uelut in cardine adaptatũ eſt, ſupra adaptatũ autẽ Mola ſiue patella incũbit, quæ humiditatẽ à carne in articulũ expaſſum deſcẽdere prohibet. Iuxta tibiã aũt appẽdices duæ procedũt, quæ inferne ad malleolos pedis finiũt, ſuperne ad genu, nõ aũt perueniũt ad articulũ. Ad pedẽ uero tibia iuxta malleolos articulũ habet, & aliũ infra malleolos. Et in pedibus articuli multi quẽadmodũ & in manibus ſunt. Quot enim oſſa, tot ſunt articuli, & in digitis pedũ eodem numero ſunt, ac pari modo habẽt. Articuli inſuper multi in corpore parui ſunt, nõ ſimiliter omnibus, ſed alij alijs. Hi aũt qui ſcripti hic ſunt, omnibus ſimiliter habent. Aliæ etiã uenæ alijs ſunt, ſed nõ memorabiles. Mucus omnib. à natura eſt, & quũ hic purus fuerit, articuli ſani ſunt, & bene moueri poſſunt, utpote lubrici inter ſeipſos. Labor autẽ & dolor fit, ubi à carne humiditas fluxerit uitioſa. Primũ enim articulus ſtabilitur, Non enim lubrica eſt humiditas quæ de carne influxit. Deinde ut multa, & ualde ſparſa, & ex carne nõ irrigata, ſemper reſiccatur. & ut multa exiſtẽs, & articulo ipſam nõ capiente, effluit: & male ſtabilita eleuat neruos, quibus articulus colligatur, ipſosqꝫ incõnexos ac diſſolutos facit. & propterea claudi fiũt, quũ hoc magis fit, magis: quũ minus, minus. In uentrẽ porrò ea quæ comedũtur ac bibũtur procedũt. Ex uentre autẽ, fibræ in ueſicam, qua parte humorẽ percolat, extentæ ſunt. Fluxiones autẽ, & perfrigerata ualde carne, & percalfacta fiunt, ac ſuperinflãmata. Fluxiones propter frigus fiunt, quũ caro in capite, & uenæ tenſæ fuerint, Hæ enim horrente carne, & ad anguſtias perueniẽte, adſtrictaqꝫ ac excludẽte, humiditatem exprimunt. Et ſimul carnes ipſæ cõtra exprimũt, ad anguſtias peruenientes: & capilli ſurſum erecti fiũt, utpote ſimul undiquaqꝫ fortiter cõpreſsi. Quicquid igitur inde expreſſum fuerit, id ipſum quocunqꝫ cõtigerit fluit. Fluit autem etiam propter caliditatem, quum carnes rarefactæ tranſitus præbuerint, & humor calefactus tenuior redditus fuerit. Omnis enim humor calefactus tenuior fit, & omne cedens fluit, Maxime uero ubi ualde fuerit inflammatum propter hanc fluit cauſam. Carnes ualde plenæ factæ quum capere non poſsint, fluit humor qui capi non potuit, fluit autem quocũqꝫ contigerit. Vbi uero ſemel flui-

dæ factæ fuerint fluxiones, diffluunt ad locum quò tandem contigerit, donec trāſitus fluxionis compreſsi fuerint propter gracilitatē. Quum autem corpus fuerit reſiccatum, & alioqui corpus ipſum ſibiipſi cōmunicans ſit, etiam quum ſiccum eſt, diducit, & concipit ac ducit, ubicunq; humor tandē obtigerit: ducere autem ipſum nō difficile eſt, utpote corpore uacuo & non intumeſcēte, præ gracilitate. Aliquando autē infernæ partes ſiccæ fiunt, ſupernæ uero humidæ. Magis aūt ſuperna uaſa humida ſunt. Venæ enim plures ſupra ſunt quàm infra, & carnes in capite minori humiditate opus habent. Ducit itaq; ſicca corporis pars humiditatē ex capite, & ſimul tranſitus magis ducenti patent, quàm ei quæ ducitur. Nam ipſi tranſitus, utpote ſicci exiſtentes, eam ſibi lucrifaciūt, & ſimul humores à natura deorſum procedere ſolent, ſi uel modica quædā neceſſitas contingat. Fluxiones de capite ſeptem ſunt, in nares, in aures, in oculos, atq; hæ ex capite fluxiones ob oculos conſpicuæ exiſtunt. Poſtquā autem in thoracem fluxerit præ frigore, bilis fit. Magis autē in thoracem præ frigore fluit, propterea quòd facilis eſt fluxio ad guttur, utpote non contectū. præ frigore uero à bile infeſtati propterea laſsitudine affligūtur, quia carnes quū bilem habuerint, nō quieſcunt, ſed cōcutiūtur, & cōcuſſæ laborant ac delaſſantur, utpote uelut in itinere faciēdo concuſſæ, & ſuppurati fiunt quū in thoracem fluxerit, itemq; tabidi. Quū uero in medullam fluxio cōtigerit, tabes occulta ac inconſpicua oboritur. Quum aūt retro ad uertebras, & in carnes defluxerit, hydrops fit. Id quod ex hoc cognoſcere datur. Siccæ enim anteriores partes ſunt, caput uidelicet, et nares, ac oculi: & oculis amplius hebetudo accedit, fiuntq; cū uirore pallidi, itemq; reliquū corpus: & nihil expuit homo, etiāſi multū fluat. Fluxus enim per mediam carnē retro fluēs, & ab anteriore auerſus, anteriores partes ſiccas facit, poſteriorū uero carnē irrigat, & magis eam quæ intus eſt ad uentrē, quàm quæ foris eſt ad naſum. Et propterea corpus foris magis ſolidū eſt, quàm intus, & anguſtiores meatus ac foramina habet. Quare ſanè quum tenuia ſint foramina cōſtringuntur, ipſaq; ſibiipſis medētur, & fluxus nullus hac tranſire poteſt. Intus uero foramina ampliora ſunt, & intermedia tenuiora habēt. fluxus uero utpote ab altioribus procedens, & tenuia impedimenta contra ſe habens, influit & carnes humiditate replet. Sed & humiditas à cibis in idem procedens corrūpitur, corrupta autē ipſa præ ammixtione, & ſimul cū ipſa ea quæ à capite defluit, corpus nutriunt. Carnes uero multa humore nutritæ, & morboſo augeſcentes, hydrope plenæ ſunt. Si autē modicus fluxus fuerit, coxēdicum & articulorū diuturnā affectionē facit, ubi fluere ceſſauerit. Nam ut modicus, & undiquaq; ab omnibus fortioribus depulſus, ad articulos refugiū facit. Fiunt præterea articulorū ac coxendicum affectiones, à talibus morbis ſanatis, quum morbum quidem efficiens ſanatur, in carne uero quid relictū fuerit, cui nō ſit exitus, neq; rurſus intrò, neq; foras, ſed ad cutem egreſſum tuberculum utiq; fecerit, fugit aūt in id quod cedit, articulos uidelicet, & aut articulorum, aut coxendicū affectiones inducit. Si porrò intumuerint nares, & pituita plenæ fuerint, atq; ea cōpacta, oportet pituitam cōpactam ac congelatam attenuare aut fomentis, aut medicamento, & nō auertere. Si enim fluxus auerſus aliò procedet, omnino maiorem morbum faciet. Quum uero in aures fluxerit, primū dolorē exhibet, uiolenter enim procedit: dolorem aūt exhibet,

donec

donec in fiſtulam redactus fuerit. Vbi autẽ fluere cõſueuerit,nõ amplius dolo rem facit.Si uero quem dolor affligit medicamentũ natura calidũ, tepidum fa≠ ctum & netopo dilutũ,infundendũ eſt, & retrò cucurbita medica affigenda, ſi ſiniſtra auris doluerit,ad dextrã,ſin dextra,ad ſiniſtram.nõ autem ſcarificando pertundere oportet,ſed ut trahat ſolum ſinenda eſt.Si uero per hæc dolor non ſedetur,frigefacientia à natura frigida infundãtur,& medicamentũ potandum præbeatur, quod ſeceſſum deorſum faciat, ſurſum autem non, quãdoquidem uomitus nõ auxiliatur:& de cætero frigidis utendũ eſt,et ſemper nõ ſanantem uariare oportet modũ,& ſi quidem peius reddiderit malũ,ad cõtrarium te con uerte: ſi uero ad ſanitatẽ tendat,omnino nihil ab his quæ adhibẽtur auferre o≠ portet,neq; quicquã aliud addere aut apponere. Si uero iam in fiſtulam reda ctus fuerit,& multa purulẽta ſanies fluxerit,quæ graueolens ſit,ſic facere opor tet. Spongiam ſiccante quopiam ſicco medicamento imbue, & in aurem q; penitiſsime inde.et in nares purgatoriũ medicamentũ mitte,quo ea quæ prius in aures fluebant,in nares ferantur,& non id quod morboſum eſt in caput rur ſus recedat. Cæterum ubi in oculos fluxio proceſſerit, oculi inflamman≠ tur & tument. Sic autem affectum hominẽ medicamento liquido, aut ſicco in≠ ſperſili curare oportet. Si uero ſtatim inflãmati fuerint,nihil omnino illine, ſed aut fortiſsimo quàm infime urito,aut alio quopiam aluum ſubducente medica mento attenuato,uitando ne uomitum facias. Si uero uelut lapilli ſubtercurre≠ rint, medicamẽtum illines quod plurimã lachrymam ducere poteſt, & reliquũ corpus humectabis ac tumidũ facies, quo oculi humidiores fiant ac colluãtur, ut lachrymã adſtrictam ac cõpactam decurrere facias. Quum aũt in oculos pau latim fluxerit,& pruritum fecerit,ſic affectum molli medicamẽto illines, quod ſiccare poteſt,ſimulq; modicam lachrymã ducere, & ad nares medicamentum adhibebis,aut ſingulis diebus,aut alternis eodem utẽs. Sit autem tale medica≠ mentum, quod non plus quàm acetabulum per nares deducat, idq; paulatim: quod uero oculis adhibetur reficcet,ut quod oculorũ pharmacum reficcarit ac obſtruxerit, id ipſum ad nares feratur. Medicamẽta caput purgãtia, quæ quidem fortia ſunt, à toto capite ducunt. quæ uero debilia, ab oculis & hinc à uicinis naſo partibus. Si autem à carne & oſſe, muco inter os & carnẽ ſub ſiſtente,fluxus ad oculos fiat,ex hoc manifeſtũ fit quod inde profluit. Cu≠ tis in capite cõpreſſa cedit, & ulcera in capite enaſcuntur, & oculi lachryman≠ tur, & palpebræ non exulcerantur, nec mordax eſt fluxus, nec uiſum hebe≠ tat, ſed homo ipſe acutius uidet. Fluxus enim nõ eſt ſalſus, utpote non de ce≠ rebro, ſed magis mucoſus. Hunc ſic ſanare oportet. Medicamento caput purgandum eſt non forti,& corpus attenuãdum, & cibis & medicamentis in≠ fra corpus ſubducentibus, donec attenuato corpore fluxus reficcetur,aut me≠ dicamento in nares indito emoueatur. Verũ ad ipſos oculos nullum pharma≠ cum adhibendum eſt. Si uero neq; ſic ſanus fiat, caput ſecare donec ad os per≠ ueneris oportet, non ſuperficialibus neq; trãſuerſis aut obliquis fiſſuris,incuſ≠ ſis uſq;quo ad os ipſum pertigeris. frequenter autem ſecare oportet, ut com≠ pactus humor citius prodeat per ulcera effluens. & ſimul ut frequentes ſectio≠ nes,extenſionem carnis ad os faciant. Sic mederi oportet,ſi huic hoc modo res ſuccedat. Si uero hæc non commoda fuerint, & fluxus non eluitur, ut elutus acutè

acutè cernere faciat, ſemper ab incumbēte oculi magis ſplendeſcentes fiunt,& acutus uiſus hominis extinguitur. Si in uiſum,in humorem purum cruentus aliquis humor ingrediatur,huic uiſus intra oculū non rotundus eſſe apparet,propterea quòd in quocūq; ineſt cruētus humor,id ipſum nō apparet.huic itaq; deficit ut uiſus rotūdus appareat,& ante oculos aliqua moueri ipſi uidentur,& nihil reuera uidet.Huius uenas uiſum premētes exurere oportet, quæ uidelicet ſemper pulſant,& inter aurē ac tempora cōſiſtunt:& ubi has obturaueris,oculis pharmaca quæ humectant adhibe,& lachrymā q; plurimā prolecta, quo id quod in oculis compactū eſt,& morbū facit, eluatur.Si uero oculus rūpatur,mollibus medicamētis & acerbis utendū eſt, ut ulcus adſtrictū in anguſtum coeat,& cicatrix tenuis fiat.Si autē adhuc humorib. plenus fuerit,lachrymare oculo conducit. At uero quum in thoracē fluxerit, & bilis fuerit, ex hoc manifeſtum fit. dolor lateris mollitudinē occupat, & clauiculam eiuſdem partis,& febris adeſt,& lingua ſuperne pallida ac uiridis fit, & exſcreat compacta.huius morbi periculū ſeptima aut nona die inſtat. Alia bilis. Quum ambo latera doluerint,reliqua autē ſimilia uelut in priore fuerint. Hæc quidem peripneumonia eſt.Illa uero pleuritis. Hæ autem propterea fiunt. Quum in pulmonem fluxerit ex capite,per guttur, & aortas appellatas appendentes partes pulmonis, pulmo tāquam natura rarus & ſiccus, trahit in ſe humorem quantū eius capere poteſt,& ubi influxerit maior fit:& ubi quidem in totū fluxerit,extremitas eius maior reddita utrūq; latus cōtingit,& peripneumoniam pulmonis appellatum morbū,facit.quum uero alterum tantum,pleuritis id eſt coſtalis morbus fit. Peripneumonia multo periculoſior eſt,& dolores multo fortiores ſunt,qui ad laterū mollitudinem & ad clauiculas tendūt, & lingua multo uiridior ac pallidior,& fauces præ fluxione dolēt, & laſsitudo fortis occupat,& ſpiritus ſexta aut ſeptima die corripit. hūc ſi nō ſeptima die febris dimiſerit,moritur aut ſuffocatur,aut utrūq;.Si uero nona die, duabus diebus interpoſitis, corripiat, ut plurimum etiam hic aut moritur, aut ſuppuratus euadit.Si uero duodecima die,ſuppuratus fit.Si quarta & decima, ſanus fit.Et quicunq; præ peripneumonia aut pleuritide ſuppurati fiunt,nō moriuntur, ſed ſani fiunt. Suppurati ut plurimū fiunt,quum fluxus in idem uelut in bile contingit,ſed in bile quidem multū defluit,& ubi defluxit ſedatur. Suppuratis uero minus defluit,& nō ſedatur. Fiunt etiam ſuppurati,quū minus exſcreant q̄ influit in pulmonē.Hoc enim quod in pulmone cōſiſtit,& quod influit,pus fit.Pus autem in pulmone & in thorace cōſiſtens ac cōgregatum,ulcerat & putrefacit,& poſtquā exulcerata fuerint,ab ulcerato influit,& quum exſcreat caput ſimul cōcuſſum magis fluit,ſimulq; ex ulcerato in thorace ac pulmone magis fluit,& ulcera agitata refringūtur.ut etiam ſi fluxus à capite ceſſet, is qui ab ipſis ulceribus uenit ſufficiens ſit morbum facere. Fit præterea etiam ab ulcere ſuppuratus,& leuior hic morbus exiſtit.Fit etiam extra pulmonem,maxime quidem à ruptura,& ubi caro cōtuſa fuerit. Iuxta hanc enim pus congregatur,& cōgregatum fluctuat,ſi quis corpus concutiat,& ſtrepitum facit,& hæc uruntur. Tabes autē fit quū in idem,uelut in ſuppurato,fluxio fit per guttur,& appendentes pulmonis partes,appellatas aortas,quæ pulmonē & guttur continent ac cōiungunt. Fluit aūt in pulmonem frequenter & paulatim,& humi-

humiditatē in pulmone nō multam facit. Reſiccatum enim id quod influit, & in gutture cōpactū, utpote quod nō eluitur, ſed paulatim influit ac detinetur, tuſsim excitat, & in aortis id quod influit detentū, utpote quum anguſta foramina aortæ habeant, anguſtum ſpiritui locum exhibet, & talem ſpiritū habere facit, qui uelut defectus ſemper reſpirare concupiſcit. Et in pulmone uelut non uehementer humido exiſtente, pruritus cōtingit. Quum uero multum de capite fluxerit, pruritus in pulmone non fit. Multū enim eſt quod in ipſum influit, & ſuppurati ex his tabidis ſiue phthiſicis græce appellatis fiunt, ubi corpus humectius factum fuerit. & contrà ubi ſiccius fuerit factum, ex ſuppuratis tabidi.

Suppurati hoc modo cognoſcūtur. Lateris mollitudinē à principio dolor occupat. Quum uero iam pus collectum eſt, & dolor ſimiliter habet, & tuſsis fit, & pus exſcreat, & ſpiritus corripit. Si uero nondū erupit pus, in lateris mollitudine cōcutitur, & uelut in utriculo ſtrepitū facit. Si uero horū nihil adſit, ſuppuratus autem ſit, ex his coniectare oportet. Spiritum multū habet, ſubrauciusq; loquitur, & pedes ac genua intumeſcūt, magis autē ab ea lateris mollitudinis parte, in qua pus eſt, & thorax cōcuruatus eſt, & membrorū diſſolutio fit, & ſudor per totum corpus diffluit, & aliquādo ſibiipſi uidetur calidus eſſe, aliquādo frigidus, & ungues circūtenſi ſunt, & aluus calida fit. Ex his ſuppuratos cognoſcere oportet. Porrò quum retrò in ſpinam fluxio proceſſerit, huic tabes fit eiuſmodi. Lumbos dolet, & anteriores capitis partes uacuæ uidentur ipſi eſſe. Bilis autem periculoſa eſt, ſi icterus ſiue regius morbus in oculis accedat, & in unguibus liuiditas ſi fiat. & ſi corpus ulcera habeat, & partes circa ulcera liuidę ſint, & quum ſudor non toto corpore erumpit, ſed una aliqua corporis parte, & quum febre adhuc exiſtēte exſcreat æger pallidum uiride, aut ſi dum adhuc in pulmone ineſt pallidum uiride, exſcreatio ceſſet. Sic autem quum ineſt, & nō ineſt, cognoſcere oportet. Quum ineſt, in faucibus reſpirātis ſtrepit, & ſpiritus periculoſus eſt, & ſingultus adeſt, & febris diſcedit, exſcreatione adhuc in pulmone hærente, & aluus debili iam exiſtenti ſeceſſum facit. Hæc pleuritidis & peripneumoniæ periculoſa indicia exiſtunt. Cæterum pleuritidem hoc modo curare oportet. Febris ſedanda nō eſt per ſeptem dies. Potu utendum aut aceto mulſo, aut aceto & aqua: hæc autem quàm plurima offerre oportet, quo humectatio fiat, eaq; facta exſcreationē faciat: & dolor ſedandus eſt calfactorijs medicamētis, & abſorbendum dandum eſt quicquid exſcreationē facit, & balneis utendū quarta die, quinta aūt & ſexta oleum illinendū eſt. Septima lauandum eſt, ſi febris dimittere nō uelit, quo prę balneo ſudor cōtingat. Inſuperq; & quinta & ſexta fortiſsimis utendū eſt exſcreatorijs medicamentis, quo ſeptimam diem q; facilime tranſigat. Si uero neq; ſeptima die febris ceſſet, nona ceſſabit, ſi non aliud quid periculoſum accedat. Poſtquā autem febris dimiſerit, ſorbitiones q; debiliſsimæ offerātur. Si uero euacuatio oboriatur, ſi quidē iuuenile adhuc eſt corpus, potus auferendi ſunt. Si uero febris dimiſit, triticeis ſorbitionib. utaris. Et eodē modo peripneumoniā curato. At uero ſuppuratis, caput purgare oportet non fortibus medicamentis, ſed paulatim auertere in nares. & ſimul edulijs uentrē ſubducētib. uti. Et quū principium morbi nondū eſt, ſed eò fluxus uertitur ac uergit, exſcreationem facere, & tuſsim excitare, & medicamentis infuſilibus in nares uti, & cibis ſimul

ingeſtis

ingeſtis. Quũ autem exſcreationẽ facere oportet, pluribus cibis & ſalſis ac pinguibus utendum eſt,& uino auſtero, & quũ ſic habet tuſsis inducenda.

Tabidos item eodẽ modo quod ad reliqua attinet curabis, præterquã quòd cibi non multi ſimul ingerẽdi ſunt, & obſonia nõ plura ꝙ cibaria frumẽtacea, & uino inter edendum utendũ eſt aquoſo,ut ne calfaciat,& corpori debili exiſtenti caliditatem exhibeat,& ſimul ambo calfaciant in eodem tempore, & caliditate multũ fluxum inducant. Quum porrò per gulam fluxus in uentrem proceſſerit,morbus infra fit,aliquando etiam ſuperne. Huic ſi quidẽ in uentre dolor inerit,ſubducendus eſt primũ medicamento aut ſucco, deinde pharmaco fortiore utendũ eſt,cibis uero aluũ ſubducentibus,donec dolor perſeueret. Vbi uero dolor ſedetur,cibis ualidiorib.utatur. Eodẽ modo ubi morbus multos dies hæſerit curabis. Si uero debilis fuerit,& prę imbecillitate hæc oſferri non poſsint:primum quidẽ ptiſanæ ſucco per clyſterẽ infuſo, aluus eluenda eſt,pòſt ubi per hunc purgaris,aliquo ex adſtringentiũ numero. Quum autem retrò in carnem iuxta uertebras fluxus illapſus hydropem fecerit,ſic mederi oportet.Caro in collo inter uenas cruſtis tribus uratur,& ubi uſſeris, conſtringatur,& cicatrices ꝙ tenuiſsimæ inducãtur,& ubi fluxum obturaris,medicamentũ in nares adhibe, ut eò uertatur, & aliud rurſus, donec auertatur. & anteriores quidẽ capitis partes calfacito,poſteriores uero perfrigerato. Et poſtquam anterioribus capitis partibus excalfactus fuerit,cibos edat ꝙ pituitoſiſſimos,ac minime uentrẽ ſubducentes,quo fluxionum meatus in anteriore capitis parte ꝙ maxime dilatentur.Poſtea ubi obturaris & auerteris influxionẽ, ſi quid prius ꝙ curaris fluxum,in corpus peruenerit,ſic mederi oportet.Si quidem magis ad cutem ſeceſſerit,externis partibus fomẽtum adhibebis. Si uero intrò ad uentrẽ,foris autẽ non conſpicuũ ſit, medicamentũ bibendũ dabis. Si uero in utranq; partem,ab utraq; detrahes. Verum hoc ſtudio habere oportet, ut proximũ exitum facias,ſiue inferne ſiue ſuperne,aut etiã alia aliqua corporis parte,ubi exitus ſunt. Quum coxendicũ morbus à fluxione fiat, cucurbitã medicam affigere oportet,& foras trahere,& nõ ſcarificando pertũdere. & calfactorijs medicamẽtis in potu exhibitis intus calfacere,quo exitus fiat tum foras ad cutem per cucurbitæ tractionem, tum intus ad uentrem per caliditatẽ. Nam quum obturatus fuerit fluxus,& nõ habeat quò iter faciat,uiam ad articulos facit,& in id quod cedit influit, & ſic coxendicũ morbum inducit.

Tabes ex fluxione retrorſum. Qui hac affectus eſt,ei caput eſt purgandum debili medicamẽto, donec fluxus auertatur,diæta aũt utere uelut in tabe ſuperiore.Medicamentũ potandũ præbe Elateriũ deorſum purgans, & inferne aluum lacte infuſo elue,de cætero fomẽris utere. Quum ſplen præ febre magnus factus fuerit,fit autem quũ corpus attenuatur.Ex ijſdem enim et ſplen floreſcit,& corpus cõtabeſcit. Quum autẽ corpus tenue fuerit,& ſplen floruerit, & omentum ſimul cũ corpore attenuatũ fuerit, pinguitudo in omento colliqueſcit. Vbi uero uaſa pinguitudine uacua facta fuerint,& à ſplene florente ac augeſcẽte in omentũ defluxerit,utpote uicinum ualde exiſtens, & ut uaſa habens eaq; uacua,excipit,& ubi morbus ſemel in corpore factus fuerit, ad id quod eſt morboſum uertitur,niſi quis probe diſponat ac curet. Nã etiã ſi quis bene tractet,periculo non uacat. Hunc ſic ſanare oportet. Medicamenta in

potu

potu exhibenda ſunt quæ aquam purgent,& edulia q́ pituitoſiſsima offerenda. Si uero neq; ſic leuior fiat, inurendæ ſunt cruſtæ q́ tenuiſsimæ, & q́ maxime in ſuperficie, quo aquã continere poſsis, circũ circa umbilicũ, & unã in umbilicum, et emittere ſingulis diebus. Quũ enim morbus periculoſiſsimus ſit, in his periclitari oportet. Si enim ſucceſſerit, ſanum facies: ſin minus, quod etiam aliàs futurum erat, id ipſum perpetitur. Cæterum in puero hydropem ſic curare oportet. Partes tumidæ & aqua plenæ aperiẽdæ ſunt ſcalpello, & frequenter ac parum educẽdum eſt. Educendũ autẽ eſt à ſingulis corporis partibus, & fomentis utendum, & ſemper locum apertũ unde eduxeris calfactorio medicamento illines. Pleuritis ſicca citra fluxum fit, quũ pulmo ualde exſiccatus fuerit præ ſiti neceſſaria. Pulmo enim natura ſiccus exiſtens, ubi amplius quid quàm pro natura ſiccatus fuerit, gracilis fit, & impotẽs redditus, & ad latus pre impotentia reclinatus, latus cõtingit, & poſtquã contigerit ipſum humidũ exiſtens, cohæret & adglutinatur, & pleuritidem hoc eſt lateris morbũ facit. Tũc uero & dolor fit in latere, & in clauicula, & febris, & album exſcreat. hunc multis potibus curare oportet, & lauare, & doloris medicamẽtum præbere, & alia quæ exſcreationem faciunt. hic in ſeptẽ diebus ſanus fit, & morbus minime periculoſus eſt, & cibos præbere non oportet. Febres porrò propterea fiunt, quum corpore ſuperinflammato carnes intumuerint, & pituita ac bilis conclu ſa quieuerint, & neq; refrigeretur quicquã, neq; exeat, neq; moueatur, neq; aliud quid ſubeat. Quũ itaq; laſsitudo occuparit & febris ac repletio, lauare multa aqua oportet, et oleo illinere, & q́ maxime calfacere, quo caliditas aperto corpore, præ ſudore egrediatur. conſequenter autẽ hæc facienda ſunt per tres, aut quatuor dies: & ſi non ſedetur ac ceſſet, pharmacũ in potu exhibendũ eſt quod bilem educat, & febris perfrigerãda eſt, prætereq́; ſi quartana exiſtat. Medicamentum tamen donec corpus floridum eſt ne propinato, non enim uacuantur, niſi parum, utpote corpore turgente. Quum autem gracilis ac macilentus fuerit, tunc bibẽdum exhibe, & euacuabitur. Febrienti cibum ne offeras, neq; ſorbitionibus ſubtus aluum ducas. In potu dabis aquã calidam, & aquam mulſam, & acetum cũ aqua. hæc autem q́ plurima bibat. Si enim non frigidus ingreſſus fuerit potus calidus exiſtens ac manẽs, ex corpore ægroto detrahet, & uel per urinam eijciet, uel exſudabit. Vndiquaq; autem apertũ, & reſpirans, ac motum corpus, id quod cõducibile eſt faciet. Quum uero gracilem exiſtentem febris urat, manifeſtum eſt quòd non propter corporis tumorẽ febris occupet, & ſi non ceſſet, nutrire oportet ac tumidũ facere, & ſi neq; ſic conducat, palàm eſt quòd non oportuerit febrẽ inducere. Hũc itaq; medicamẽtum potare oportet quod educat, qua parte febris magis hæret, ſiue ſuperne, ſiue inferne, & ſi quidẽ ſuperne hæreat, ſuperne, ſin inferne, inferne. Nihilo autẽ minus oportet etiam debiles fortia medicamẽta potare, ſed ſimiliter: aut ſolum ſic, ut fortibus quidẽ forte, debilibus uero debile exhibeas. Ardores uero potionibus & ſorbitionibus, quemadmodũ febrem frigefactorio medicamento exoluere oportet, cammaro uidelicet, aut alio quopiam huiuſcemodi: & ſi nauſeam contrahat à frigefactorio, calfactorijs utere cõſequenter. Vbi uero nõ ceſſet, frigefactorijs rurſum utere. Icterum ſiue regium morbum ſic curare oportet. Quum ſuſceperis nutrito, & balneis, & pinguefacientibus, potibusq́; ac cibis

humectato,per tres aut quatuor dies. Poſtquam aũt humectatũ fuerit corpus, purgato & reſiccato ipſum, pinguitudinemq́ derepente exhaurito, & undiquaq́ ſi poſsibile ſit medicamentũ adhibens,humiditatẽ educito, ad caput uero purgatorio debili utitor: & urinam cientia bibẽda dato, eaq́ ante cibos hoc tempore quo turbatam humiditatem purgaueris in potu præbe, ne ab eo tempore corpus nutriatur. Quum uero attenuatum fuerit, etiam balneis purgato, & contuſa cucumeris ſylueſtris radice,eaq́ in aquam coniecta, inde lauato.

Cæterum medicamẽta bilem ducentia ne propinato, ne corpus magis cõturbes. Vbi uero ſiccum fuerit id quod cõturbatum fuit, nutrito,nullo aluum ſubducẽte medicamento,neq́ urinã ciente utẽs,ſed uino uinoſo, & his quæ rubicundiorẽ hominem faciunt. Si uero uiridis ac luteus ſit, rurſus exhaurito, nequaquã uero ſiccato,ut ne is color ſtabilis reddatur. Vlcus ferinum in corpus propterea uenit. Poſtquam caro tumida & inflammata circũ circa fuerit, & margines ulceris magni extiterint,& ulcus ipſum humidũ, & in ulcere ſanies reſiccata inerit, aut ulcus cõſtrictum fuerit. Sanies computreſaciens ab ulcere defluens,foras prodire à cõſtricto ad carnẽ ulcere prohibetur. Caro autẽ ſuſcipit,utpote eleuata exiſtens ab inflãmatione.& quum in ipſam peruenerit ſanies ſubterfluens,putrefacit & attollit. Hunc medicamẽtis humectantibus ipſum ulcus illinere oportet,ut ex humectato ulcere fluxus foras effluat, & nõ ſubter carnẽ. Influẽtia etiam in ulcus frigefaciẽtibus pharmacis illinenda ſunt, quo perfrigerata caro exiſtat,& nõ dirupta rurſus fluxionẽ immittat. Sed & alia ulcera frigefacientibus oblinẽda ſunt, & ſuper ipſa humectantia imponenda. Angina quam cynanchen græci uocãt à ſanguine fit,quũ ſanguis in uenis quæ in callo ſunt cõpactus fuerit. Sic affectis à uenis quæ in brachijs ſunt, ſanguinem detrahes, & ſimul aluum inferne ſubduces, quo id quod morbum exhibet detrahatur. Lingua quoq́ quum magna ulcera habuerit, ſimiliter curanda eſt. Morbos à principio curare oportet, & ſi quidẽ a fluxionibus ſiunt, primum fluxiones ſedare.ſi uero ab alia cauſa,principiũ morbi ſedare ac curare: deinde id quod influxit, ſi quidem multũ fuerit educere, ſin modicum, per diætam moderari ac componere. Capitis fracturæ.

Si quidem os fractum fuerit ac cõtritum,periculo uacat,& curare oportet hunc humectantibus medicamentis. Si uero rumpatur,& fiſſura fiat, periculoſum eſt. Huic ſerram adhibere oportet,ne in oſsis ſciſſuram ſanies influens membranam cerebri putrefaciat,Nam ut per anguſtum intrans,nõ autem exiẽs, affligit,& furere hominẽ facit.Huic itaq́ ſerram adhibere oportet,ut ſanies exitũ habeat,nõ ſolum ingreſſum,ampla ſerratura facta. Medicamẽtis autem utendũ quæ humorẽ in ſeſe trahũt,& lauandũ. Febricitãti caput ne purgato, ut ne furioſus fiat. Calfaciunt enim caput pharmaca purgatiua.& ſane ad caliditatẽ febrilẽ accedens ea quæ in medicamẽto eſt,inſaniã facit. Ex quacũq́ cauſſa male affligẽte quis atrã bilẽ reuomuerit, moritur qui uulnus habet. Et qui ab euacuatiõe detinetur,& debilis eſt,& tenuis exiſtẽs derepẽte ſiccus ſubſidit, moritur. Quũ à caliditate detẽto, ulcuſcula eruperint debili exiſtẽti circũ circa liuida,moritur. Quũ à morbo quopiã detẽto,debili iam exiſtẽti,liuida ulcuſcula enata fuerint,mortale. Quũ quis à medicamẽti potu ſuperægrotarit, et inferne ac ſuperne ab ipſo ſeceſſerit,uinũ ſorbeat primũ quidẽ dilutũ,deinde meracum

meracum frequenter,& ſanabitur. Medicamentũ aũt neq; euacuatiuũ,neq; uo
mitoriũ ſumat. Bilis ubi ſua ſpõte eruperit,aut inferne,aut ſuperne, difficili-
us ſedatur. Quæ enim ſpõte procedit,præ uiolẽtia corpori facta impellitur. Si
uero à medicamẽto fluat,nõ à gentilitatis cognatione uiolatur. Quũ ſuſce-
peris uinoſum & uomentẽ, uomitũ ne ſedato. Vomitus enim euacuationẽ ſe-
dat.facilius autẽ uomitus poſtea ſedabitur. Si uero debilis fuerit qui hæc pati-
tur,ſomnificũ medicamentũ à uomitu præbebis. Sanguis quũ morbũ facit,
dolorẽ exhibet,Pituita aũt grauitatẽ utplurimũ. Morbũ ſi quis non cogno-
ſcat,medicamentũ bibẽdũ præbeat nõ forte. Si itaq; leuior inde fiat,demõſtra-
ta uia eſt,quòd gracilitatẽ inducẽdo curãdus eſt. Si uero nõ leuior reddatur,ſed
peius habeat,cõtraria facienda ſunt. Si nõ profuerit gracilem facere, tumidũ fa
cere cõducet,& frequẽter permutare,ita ut hoc cõſilio utaris. Si quis in mor-
bis quid permutaturus eſt, forti quidem ægroto, debili autẽ morbo, tunc qui-
dem cõfidenter fortiore q̃ morbus eſt medicamẽto utendũ eſt. Nã etiãſi quid
de ſano abducat unà cũ debili ac ægroto, nullũ detrimentũ eſt. Si uero morbũ
fortiorẽ,ægrotũ aũt debilẽ acceperis, debilibus pharmacis curabis,quæ ipſum
morbũ ſuperent & abducãt,uerum ægrotum nihilo debiliorẽ reddant. Ars
exercitandi corpora,& Medicina cõtrariæ ſunt. Ars enim exercendi corpora:
gymnaſtice græcis appellata:nõ opus habet permutatione, ſed Medicina. Sa-
no enim nõ auxiliatur trãſmutatio ex præſenti ſtatu,uerum ægroto. Morbi
quicũq; ulcera ſunt, & ſuper reliquũ corpus eminent,eos ſimul cũ medicamen
tis etiã fame curare oportet. Fluxione ex capite fluente uomitus conducit.

Antiqui morbi difficilius curantur q̃ recẽtes,uerum morbos antiquos pri
mum recẽtes facere oportet. Vlcus calloſum factũ, eiecta primũ duricia per
putrefactoriũ medicamentũ,conſtringere deinde oportet. Pharmaca quæ tu
mefacere maxime ſolent,ea pura ulcera adſtringũt. Quæ uero attenuãt,ea pur-
gant. Si uero quis conſtringat ulcera nõdum matura, corpus ægrotũ nutrit
quod ulcus habuerit. Et ſi quidem adſtringere oporteat ulcus ac implere, tu
mefacere prodeſt, etiãſi in capite carnẽ uelis. Renutrita enim à cibis caro, pro-
pulſat eam quæ à medicamento putrefacta eſt,& ſimul cũ natura debellat. Ve-
rum eleuatã aut leuem carnẽ,cibis gracilẽ reddere oportet. Triſtes anxios &
ægrotos,ac ſe ſtrãgulare uolẽtes,mãdragoræ radice mane in potu data minore
pondere q̃ quod inſanire facit,curabis. Cõuulſioni ſic mederi oportet. Ignis
ab utraq; lecti parte ſuccendatur,& mandragoræ radix in potu præbeatur mi-
nore põdere q̃ quod inſaniã facit. Et ad tendines poſteriores ſacculi calidi im
ponantur. A cõuulſione ſi febris inuaſerit,ſedatur eadem die,aut ſequenti,aut
omnino tertia. A ruptura febris nõ corripit amplius q̃ tres aut quatuor dies.
Si uero corripiat, & quis putat ſe à ruptura habere, ab alia ſanè quapiam cauſa
corripitur,& nõ oportet ipſam uelut à ruptura curare. Quũ homo manibus
ac pedibus diſtentus ac tortus fuerit,inſaniã ſibiipſi facit. Venam porrò ſic
urere conuenit cõmodam ad morbũ,ex quocũq; tandem quis ægrotarit. Si u-
ſtus fuerit homo,& fluxerit ſanguis,ita ut hoc non periculoſum ſit ipſi, ambo
hæc facere licet. Si uero percuſſeris ipſam in dolore,cuius gratia urebatur,non
coaleſcit,uerum fluxui prodeſt. Si enim peruſta fuerit,non fluit. Nam poſtquã
peruſta eſt,extremitas utraq; uenæ recurrit, qua parte peruſta eſt, & exareſcit.

Conuulſioni quo mod. [illegible]

Si uero quid relictum fuerit, præ relicto perfluente fluxũ humectatur. At ſi ſanguis ex uena fluit, per tranſuerſum perurito. Si uero non ceſſet, ad hæc ſupra ac infra utrincp diſſecato, quo ſanguinis fluxus auertatur. Diductum enim facilius eſt medicamẽto ſedare, quàm coaceruatum. Doloris in capite gratia, ſanguinem de uenis detrahito. Si uero non ſedetur, & diuturnus ſit, perure uenas, & ſanus euadit. Si uero caput purgaueris, magis affliges. Medicinam cito diſcere non eſt poſsibile, propterea quòd impoſsibile eſt ſtatam ac certam doctrinam in ipſa fieri, uelut uerbi gratia, Qui ſcribere didicit, iuxta unum modum, quem omnes docẽt, nouit, & ſciẽtes omnes ſimiliter nouerunt, propterea quod idem & ſimiliter factum, & nunc, & non nunc, non poteſt fieri contrarium, ſed ſemper exacte ſimile eſt, & non opus habet occaſione.

Medicina uero & nunc, & ſtatim, nõ idem facit, & ad eundem cõtraria facit, & hæc etiam contraria ſibiipſis. Primum aluum ſubducentia non ſemper hoc faciunt, & aluum ſubducentia utrũque faciunt. Fortaſsis autem necp ſic ſe habent aluum ſubducentia, uelut aluum ſiſtentibus cõtraria. Reſtitante enim aluo, propter uehementem ſtabilitatem corpus intumeſcit, pituita in uentrem perueniente, ſic ſtabilitas ſeceſſum facit. Vbi enim pituita in uentrem ingreſſa fuerit, euacuatio contingit. Inſuper uero aluũ ſubducentia ex natura, ſtabilitatem faciunt in uentre, ſi quidem non ſubducẽtia feceris, Si autem exoluatur & humectetur id quod morbum facit, poſtquã exolutum fuerit, ſanus euadit. Et ſic uentrem ſiſtentia, ſubducentibus ſtabilitatem uentris faciunt, & uiciſsim ſubducentia uentrem, ſiſtentibus. Eodem modo res ſe habet circa rubicundos & pallidos. Nam & pituitoſa ac tumefacientia & pallidos faciunt, & boni coloris, Itemcp attenuantia. utriuſcp autem medicamẽtum ſunt contraria contrario. Verbi cauſſa, Quum intumuerit pallidus exiſtens, exoluitur ſanè ſi quod medicamentũ attenuãs adhibitum fuerit. atcp hic tumenti attenuans opitulatur. Rurſus autem quod aliquãdo utilitatem cœpit, nunc hic opitulanti opitulatur, quũ ſanè præ gracilitate decolor & pallidus factus fuerit. Si quis enim pituitoſum ac tumefaciens medicamentũ exhibuerit, pallor ſedatur.

Inſuper uero etiam dolor, & propter frigiditatẽ fit, & propter caliditatem, & propter ualde exuperans, & propter imminutum. Et in perfrigeratis quidem natura extra corpus ad cutẽ, propter calfaciens ualde, dolor fit. In calidis uero natura, propter frigidum. Et in ſiccis natura, ſi humectẽtur. & in humilis natura, ſi reſiccentur. In ſingulis enim quorum natura permutatur ac corrumpitur dolores fiunt. Sananturcp dolores contrarijs, idcp etiam unicuique morbo propriũ eſt. Nam in calidis natura propter frigiditatem ægrotantibus, dolores caleſiunt. & reliqua iuxta hanc rationem fiunt. Alius porrò modus hic eſt. per ſimilia morbus fit, & per ſimilia adhibita ex morbo ſanantur. Velut, urinæ ſtillicidium idem facit, ſi non ſit, & ſi ſit, idem ſedat. Et tuſsis eodem modo, uelut urinæ ſtillicidium, ab iiſdem fit & ſedatur. Alius rurſus modus hic eſt. Febris quæ propter tumefactionẽ ex pituita fit, aliquando quidem ab iiſdem fit, & ſedatur, aliquando autem à contrarijs. Aliquando enim ſi quis uult aqua calida lauare, & multum potum exhibere, ſanus æger fit, & febris quæ propter tumefactionem facta eſt, pituitoſis ac tumefactionem facientibus oblatis & adhibitis ſaneſcit. Et ſi quis uult medicamentũ bibendum dare,

aluum

aluum ſubducens & uomitoriũ,eodẽ modo & à facientibus ſedatur, & à ſedan
tibus fit.Nam ſi quis homini uomenti,aquam multã bibendã dare uelit, eluen
tur ea propter quæ uomit, unà cũ uomitu. Et ſic quidem per uomitũ uomitus
ſedatur.Rurſus autẽ propterea quod ſedatur,quia inferne procedere ipſi fecit,
ex illo id quod intus eſt uomitũ facit,et ambobus cõtrarijs modis homo ſanus
fit.Et ſi quidẽ ſic in omnibus haberet,ſtata ſanè ac certa medicina eſſet. Ita alia
quidẽ contrarijs curare oportet,qualia tandẽ ſint, & à qua cauſa fiant: alia uero
ſimilibus,qualia tandẽ ſint,& à qua cauſa fiant. Huius aũt rei cauſa corporis
debilitas exiſtit. Corpus enim à cibis æqualibus æqualiter nutritur, à corpore
uero cibi ſuperantur. Poſtq̃ uero plus aut minus in ipſum ingeſtũ eſt, aut alia
quæpiam trãſmutatio facta eſt ſuperatur,ſuperant aũt cibi.Et quũ ſanè ſupera⸗
tur corpus ab his quæ ipſi offerũtur,florere hæc ipſa facit,& ſuperãt hæc ſimul
corpus,& cõtraria ipſi faciunt. Et calida lauari, donec quidẽ corpus ſuperat
eius exhibitionẽ,florere corpus facit.Quũ uero ſuperatũ fuerit,gracile corpus
facit.Et cõuiuari ſimiliter ut lauari facit.Hæc enim donec ſuperãtur florere cor
pus faciũt, Vbi uero ſuperauerint,et alui ſeceſſus,et uaria uitia inducũt. Quũ
aũt id quod offertur,trãſmutatur,neceſſe eſt & id cui offertur, trãſmutare. Et⸗
enim corpus trãſmutatum parũ efficax ac potens eſt,& ab omnib. offenſiones
percipit.Hoc aũt faciunt,& aluũ ſubducẽtia:& florere ipſum facientia, gracile
corpus faciũt,& reliqua omnia cõtraria his faciẽtia. At uero Medicina breuẽ
occaſionem habet:& qui hoc nouit,illa ſtata ac certa habet, & ſcit quæ conſue⸗
ta ſint,& quæ nõ cõſueta,ad quæ cognoſcẽda nõ eſt occaſio in medicina, & ꝙ
aluum ſubducẽtia,nõ ſubducẽtia fiunt,& reliqua ꝙ cõtraria ſunt,& cõtrarijſſi
ma nõ cõtrarijſsima. Occaſio aũt hæc eſt,ut cibos offeramus ea copia, quan
tam corpus cui offerũtur ſuperare ualeat. Nã ſi quis ſic fecerit,omnino neceſſe
eſt cibũ aluũ ſubducentẽ oblatum,ſubducentẽ eſſe,& pituitoſum,pituitoſum.
Si igitur ſuperauerit corpus ipſos cibos,neqꝫ morbus, neqꝫ contrarietas fit ex
his quæ offerũtur,& hęc eſt occaſio quã medicũ noſſe oportet. Quũ uero oc
caſionẽ ſupergreſſus fuerit,contrariũ fit, & anteq̃ ei exceſſum factũ eſſe putãt,
conſequẽs eſt ut caleſcat.Donec enim corpus id qđ oblatũ eſt ſuperauerit,cor
pus nutritur. Vbi uero hanc occaſionẽ tranſmiſerit,contrariũ fit,nam attenua
tur & gracileſcit. Sed & alia omnia,& quæ tumefaciũt,donec quidẽ ſuperaue
rit corpus,ampliusq́ꝫ pro occaſione offerũtur,etiam iuxta naturã ſuam ſingula
faciunt,& pituitoſa ſiue tumefaciẽtia tumefaciunt.ubi uero occaſionẽ tranſmi
ſerint,contraria ſunt. Medicamẽta ſunt omnia quæ præſentẽ ſtatum trãſmo
uent.Omnia autẽ fortiora trãſmouent. Licet aũt ſi uelis, medicamẽto trãſmo⸗
uere,& rurſus ſi uelis,alimẽto ac cibo.Omnia uero ex præſenti ſtatu tranſmo⸗
uere,ægrotanti opitulatur.Si enim id quod morbũ facit non tranſmoueris,au⸗
geſcit. Medicamenta fortia à natura, in debilibus morbis dare non opor⸗
tet,neqꝫ paucitate medicamẽti,debilitas ipſius facienda eſt,Sed fortibus natu⸗
ra,fortibus pharmacis utendũ eſt,debilibus uero,pharmacis non fortib. Neqꝫ
partiendũ eſt medicamentũ,ſed ſingulis ſecundũ naturã, debilibus quidẽ debi
lia à natura,fortibus uero morbis,fortis naturæ pharmaca exhibenda ſunt.

Cæterum morbi ea parte qua proximi ſunt educẽdi ſunt,& qua parte ſingu
lis exitus q̃ꝫ proximus eſt extrahendi. Aluum autẽ ſubducentia talia ſunt,

quæcũq; lubrica & inciſiua ſunt, & quæcũq; in calidis attenuãtur, Vẽter enim calidus eſt: & reliqua quæ ſalſuginoſa ſunt, & quæcũq; ex talibus plurimũ participant. Contrà aluum nõ ſubducentia, ſed ſiſtentia ſunt, quæ flatum exhibent, humida enim reſiccata flatum faciunt: & quæ adſtringunt, & quæ à calore compacta ſunt, & friabilia, & ſicca. Omnia aũt quæ foris extenuant, intra corpus aſſumpta tumefactionẽ inducũt, eadem autem & uentrẽ ſiſtentia, & pituitoſa, ac tumefaciẽtia exiſtunt. Et quæ aluum ſubducũt ac extenuant, cũ calefacientibus eadem ſunt. Inſuper autẽ etiam acida pituitoſa ſunt. Omnia uero quæ frigefaciunt ea quæ in uentre ſunt, talia aluũ ſubducũt, Item quæ frigida ſunt, & quæ humida. Quum autem nõ aluum ſubducẽtia fuerint, calfaciunt. frigefaciunt autẽ & calida in uentrem aſſumpta, & cito ſeceſſum faciunt. Si uero ſeceſſum nõ faciant, calida in uentre exiſtũt. Ex his quæcũq; repletionem faciunt, maxime pituitoſa ſunt. Quæ uero plurima aſſumpta repletionem non faciunt, aluum ſubducunt. Medicina itaq; mihi iam tota inuenta eſſe uidetur, quæ ſic habet, & quæ docet ſingulas & conſuetudines, & occaſiones. Qui enim ſic Medicinã nouit, minime fortunã reſpicit aut expectat, ſed & citra fortunam, & cum fortuna, recte faciet. Cõſtans enim ac firma eſt tota medicina, & doctrinæ optimæ in ipſa compoſitæ, minime fortuna egere apparẽt. Nam fortuna ſui iuris eſt, & nullius imperio ſubeſt, neq; optãtis eſt ad ipſam peruenire. Scientia uero imperata facere cogitur, & facile eſt ipſam feliciter aſſequi, ſi quis ſciens uti uelit. Deinde uero quid opus eſt Medicinæ fortuna? Si enim morborum medicamẽta clara ſunt & manifeſta, uelut equidem arbitror, nõ expectant ſanè fortunã ad ſanandos morbos ſi quidem ſunt medicamenta. Si uero cũ fortuna exhibere ipſa prodeſt, nõ magis medicamenta q; ea quæ non ſunt medicamenta, unà cũ fortuna adhibita ſanos faciũt. Quicũq; uero fortunã ex Medicina, aut alia quapiã arte expellit, dicitq; eos qui probe rem aliquã ſciunt fortuna non uti: is contrariũ mihi iudicare uidetur. Mihi enim ſoli hi fortunate aſſequi, itemq; infortunate nõ aſſequi uidentur, qui recte quid, & male facere ſciunt. Fortunate enim aſſequi, eſt recte facere. hoc aũt hi qui ſciunt faciunt. Non aſſequi autẽ hoc eſt, ſi quis nõ ſciat, hoc nõ recte faciat. Indoctus autem qui eſt quomodo fortunate aſſequi poſsit? Si quid enim etiã aſſequatur, non memorabilem ſanè ſucceſſum habebit. Qui enim nõ recte quid facit, nõ fortunate aſſequi poterit, quũ reliqua quæ æquũ eſt facere nõ faciat. Morbi muliebres.

Vteri omniũ morborũ cauſæ ſunt: hi enim ubi ex natura trãſmoti fuerint, morbos exhibent, ſiue aſcenderint, ſiue deſcẽderint. Et quum quidẽ uteri oſculum ſuum non demittentes, & pudendi eminẽtias non contingẽtes, tranſmoti fuerint foras, leuiſsimus morbus eſt. Quum uero in anteriorẽ partem promoti fuerint, & oſculũ in pudendi eminentias ac labra immiſerint, primum quidem ipſo cõtactu dolorem uterus percipit ac exhibet: deinde obturatus, & uelut operculo contectus, ex eo quod pudendi eminẽtijs incumbit, fluxus nõ contingit, qui menſium nomine uenit. Hic uero fluxus congregatus, tumorẽ ac dolorem exhibet. Et ſi quidem infra deſcendens & auerſus, in inguen ſe immiſerit, dolorem exhibebit. Si uero ſurſum aſcẽdens auerſus & obturatus fuerit, etiam ſic propter raritatem ac coarctationem dolorem exhibet. Quum uero propter hoc ægrotarit, coxendicum ac capitis dolorem facit. Vbi uero uteri impleti

intumue

intumuerint,nihil fluit,& pleni fiũt:quum autẽ pleni facti fuerint,coxẽdices'q; contingunt,dolores exhibẽt,& in coxẽdices,& in inguen,& uelut pilæ in uentre diſcurrunt,& caput dolore affligũt,modo altera ipſius parte, modo totum, prout contingit ipſi morbus. Hæc itaq; ſic curãda ſunt. Si quidem deſcenderit ſolum,& illini poſsit,utere quocũq; libet ex graueolentiũ genere, aut cedro,aut allij intrito,myttoto græcis appellato,aut aliquo alio ex grauiter et male olentium numero,eoq; ſuffitũ facito,& fomenta ne adhibeto,neq; cibo neq; potu urinam ciente hoc tẽpore utitor,neq; calida lauato. Si autẽ ſurſum aſcenderit,& non auerſa fuerit, medicamẽtis appoſititijs bene olentibus, & quæ ſimul calfaciũt utere. Velut ſunt myrrha,aut unguentũ, aut aliud quoddã odoratum ſimulq; calfactoriũ.Et his quidem ſubdititijs uteris,fomentũ autẽ ex infernis ex uino adhibebis, & calida aqua lauabis,& urinã cientibus uteris. Ex hoc autem manifeſtum fit auerſa ſit nec'ne. Si enim ſurſum progreſſa auerſa nõ fuerit,fluxus procedit.Si uero auerſa ſit,fluxus,menſtrua appellata,nõ contingit.

Hunc morbum fomento primũ tali curare oportet.In uinum groſſos immittito,ipſum'q; uinum calfacito,& cucurbitam circum oſculum uaſis in quo calefit addito,hoc modo. Cucurbitam per mediũ diſſectam euacuato,& ſummitate ipſius modice reſciſſa, uelut in utriculis fieri ſolet, hanc ipſam uaſi uelut operculum circũdato,quo odor per anguſtiam means ad uterũ perferatur.Inſuper autẽ & calida aqua fouere,et calfaciẽtibus medicamẽtis ſubdititijs uti oportet. Calfacientia aũt ſunt ea quæ ducunt ex ſuperius relatis,item'q; hæc. Stercus bubulum,fel bubulum, myrrha,alumẽ,galbanũ, & ſi quod aliud eiuſmodi eſt. Plurimis etiam ipſarũ per purgãtia inferne medicamenta aluus ſubduceenda eſt,& per debilia quæ uomitũ faciunt,ne euacuatio ex ſuperuacuatione fiat.

Cæterũ ſubdititias glandulas ſic facere oportet, ſi fortes facere uelis. Mel ſemicoctum facito,& ex præſcriptis ſubdititijs pharmacis ea quæ ualde efficacia ſunt immittito,& ubi immiſeris,glandulas formato inſtar earũ quæ in ſedẽ induntur,uerũ longas facito has ac tenues.Mulierẽ uero ſupinam reclinato,locis à pedibus lecti altius inſtratis,deinde apponito, et panniculo intecto,aut alia quadam re cõſimili calfacito,donec colliqueſcat. Si uero debiliorẽ glandulam ſubdere uelis,in linteolum illigato. Sed & ſi humore pleni uteri oſculum tumidũ habuerint,& nõ fluxerint,fluxionẽ facere oportet,& ſubdititijs pharmacis ſanare,item'q; fomẽtis uelut ſcriptum eſt,ita faciendo uelut in priore fluxione ſuppreſſa. Quin & ſi in anteriorẽ partem procedẽs uterus auerſus fuerit,fluxionẽ facere oportet,uelut in ſuperiore fluxione ſuppreſſa. Quũ uero fluxus nimius fuerit,neq; calida aqua, neq; alio quopiã calfacere oportet, neq; urinam cientibns uti,neq; cibis aluum ſubducẽtibus. Lecti autẽ partes à pedibus altiores eſſe oportet,ut ne declinatio fluxui facilitatem præbeat. Vtere autem ſimul etiam ſubdititijs adſtringẽtibus. Fluxiones porrò quũ confeſtim uenerit purgatio ſtatim ſubcruentæ fiunt, quũ uero tardius prodierit,purulentæ. Et iunioribus ſubcruẽta magis prodeũt. Seniores uero magis mucoſa menſtrua habent.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE AERE, AQVIS ET LOCIS, [redacted]
~~nario~~ Medico Phyſico interprete.

QVICVNQVE artem medicã integre adſequi uelit, primum
quidem temporum anni rationẽ habere debet, quantum po
tentia quodlibet eorum ualeat: nõ enim ſimile quicquam in
illis exiſtit, uerum differunt inuicẽ propter uarias quæ in eis
fiunt mutationes. Deinde uentorum calidorũq; & frigido-
rũ, maxime qui ex his omnibus hominibus ſunt cõmunes,
& mox qui in unaquaq; regione ſunt indigenæ & proprij.
Neq; uero negligentiorem ſe circa aquarum facultates cognoſcẽdas exhibere
conuenit. Quemadmodũ enim guſtu differũt, & pondere ac ſtatione, ſic quoq;
uirtute aliæ alijs lõge præſtant. Quare ſi quis ad urbem ſibi incognitam perue-
niat, circũſpicere oportet eius ſitum, quo modo ſcilicet ad uẽtos, & ſolis exor-
tus iaceat: non enim æquales uires ſunt, ad Septẽtrionem ſitæ, & uergentis ad
Auſtrũ: neq; eius quæ ſolem exorientẽ, & quæ eundem occidentẽ ſpectat. Hęc
itaq; diligẽter oportet perſcrutari, ac ſimul quo modo habeãt circa eam aquæ:
num ne paluſtribus utantur & mollibus, aut duris & ex ſublimi loco prolaben
tibus, & ſcaturiẽtibus ex petris, ſiue ſalſis, & crudis. Terra etiam ipſa cõſideran
da, nudáne ſit & aquis carens, aut denſa & aquoſa, & an concaua ſit & æſtuoſa,
uel alta & frigida, hominũ inſuper diæta perquirenda, qua maxime capiantur.
An bibuli ſint & lurcones & ocio dediti, aut exercitijs uarijs utẽtes, et tolerãtes
laborũ, ciborũq; plus adpetentes q̃ poculorũ. Ex his enim ſingula ſunt inueſti
ganda. Nam qui hæc omnia probe, quantũ fieri poteſt, cognouerit, aut horum
plurima, eum non latere poſſunt quum in urbem etiam ignotã ſibi peruenerit,
neq; morbi regioni peculiares & patrij, neq; cõmunis regiõis natura, quæcũq;
tandem ea fuerit, ut non poſsit in cognoſcẽdis morbis dubius hærere, aut erra
re ſicubi ad morborũ medicationẽ adhibeatur. Quæ ambo illis euenire ſolent,
qui non prius prouidi hæc diligenter cognouerũt. Quare qui ea ſtudioſe rima
tus fuerit, uniuſcuiuſq; temporis, ac anni futuri cõſtitutionem prædicere pote-
rit, qui uidelicet morbi cõmuni adfectione ciuitatẽ ſint inuaſuri tũ æſtate, tum
hyeme, & quæcunq; pericula unicuiq; ſint timenda ex diætæ ac uictus immu-
tatione: quum enim temporũ mutationes, & aſtrorũ ortus ac occaſus obſerua-
uerit, quemadmodũ ſingula horũ eueniant, prænoſcet utiq; & de anno, qualis
hic ſit futurus: hoc nãq; modo ſi quis rimatus fuerit ac præcognouerit tempo-
rum occaſiones, maxime de ſingulis ſciet, ut plurimũq; ſanitatẽ adſequetur, &
recta uia procedet, non minima artis ſuæ gloria. Quod ſi cui hæc ſublimiora ui
deantur, is ſi ab hac ſententia diſcedat, diſcet ſanè non minimã partem cõferre
ad rem medicam ipſam Aſtronomiam, ſed omnino plurimã, quum unà cũ tem
poribus & uentriculi in hominibus mutentur. Quomodo autem ſingula quæ
diximus ſcrutari ac explorare oporteat, deinceps dicam manifeſte. Quæcunq;
quidem ciuitas ad uentos ſita eſt calidos, puto autẽ eos qui inter brumalem ſo-
lis exortũ itidemq; occaſum perflant, huic hi uenti ſunt peculiares. A Septen-
trionalibus autẽ uentis tuta ac protecta ea ciuitas exiſtit. Aquæ uero eius mul-

tæ

tæ & ſubſalſæ ſunt, & neceſſario non ſublimes, æſtate quidem calidæ, hyeme
frigidæ. Et quæ quidẽ urbes bene ſitæ ſunt ad ſolem, & ad uentos, & aquis bo-
nis utuntur, hæ minus à talibus mutationibus afficiũtur. Quæ uero aquis pa-
luſtribus ac lacuſtribus utũtur, & nõ bene ſitæ ſunt ad uentos, & ad ſolem, hæ
magis. Et ſi quidem æſtas ſicca fuerit, citius ſedantur morbi. Si uero pluuioſa,
diuturni fiũt: & phagedænas adedentes ex omni occaſione oboriri ueriſimile
eſt, ſi ulcus fiat. Si uero hyẽs frigida ſit, homines capita humida ac pituitoſa ha-
bere par eſt: & uentres ipſorũ frequẽter exturbari, pituita à capite influẽte: &
formas ipſorum utplurimũ debiliores eſſe: ipſosq; ad edendũ ac bibendũ non
appoſitos eſſe. Nam qui capita debilia habent, nõ fuerint boni potores. Crapu
la enim magis grauat. Morbi uero hi ipſis uernaculi ſunt. Primũ quidem mulie
res morboſæ, ac fluxionibus obnoxiæ ſunt. deinde multæ ſteriles ſunt ex mor
bo, nõ à natura, & frequẽter abortiũt. Pueris uero incidũt conuulſiones acan-
helationes, quæ morbus puerorũ, & ſacer eſſe putãtur. Viris autẽ dyſenteriæ,
& alui profluuia, & febres lenes, diuturnæ, hybernæ, et puſtulæ nocturnæ mul
tæ, & hæmorrhoides in ſede. Pleuritides autem, & peripneumoniæ, & febres
ardentes, & quicunq; acuti morbi putantur, nõ multũ proueniunt. Non enim
fieri poteſt ut iſti morbi uigeant, ubi alui liquidæ exiſtunt. Lippitudines uero
oboriũtur humidæ, nõ graues, nec diuturnæ: ſi nõ ex mutatione temporũ mor
bus aliquis omnibus cõmunis occupet. Et ubi quinquageſimũ annũ trãſgreſ-
ſi fuerint, defluxiones ex cerebro accedentes, homines ſemiſyderatos faciunt,
ubi caput derepẽte inſolatũ, aut frigore correptũ fuerit. Atq; hi quidẽ morbi ip
ſis uernaculi ſunt: prætereq̃ ſi morbus aliquis omnib. cõmunis ex temporũ mu-
tatione oboriatur, nam & huius participes fiũt. Quæcũq; uero ciuitates his
ex oppoſito ſitæ ſunt, ad uẽtos frigidos, inter occaſum ſolis ęſtiuũ, et orientẽ æ-
ſtiuũ: etiã ipſis hi uẽti uernaculi ac indigenæ ſunt, ab auſtro uero et calidis uẽtis
protectæ ſunt. Et de his urbibus ſic ſe res habet. Primũ quidẽ aquæ & duræ &
frigidæ utplurimum dulceſcũt. Homines aũt uegetos & ſiccos eſſe neceſſe eſt:
& plures uẽtres infernos crudos ac duros habere, ſupernos uero fluidiores: bi
lioſosq; magis q̃ pituitoſos eſſe. Capita uero ſana ac dura habẽt. & plerũq; uaſa
ipſis rũpũtur. Morbi aũt populares ipſis hi ſunt, pleuritides et quos acutos eſſe
receptũ eſt. Neceſſe eſt aũt ita habere, quũ alui duræ exiſtãt. & ſuppurati multi
ex omni occaſione fiũt. Huius aũt cauſa eſt, corporis extẽſio, ac uẽtris duricia.
Siccitas eñ et aquę frigiditas facit ut uaſa rũpãtur. Edaces aũt tales naturas eſſe
neceſſe eſt, & nõ multũ bibaces. Nõ enim fieri poteſt ut ſimul multũ edãt ac bi-
bãt. Lippitudinesq; his fieri ex tẽporis interuallo neceſſe eſt, duras aũt ac uehe
mẽtes, & ſtatim oculos rũpi. Sãguinis itẽ ex narib. fluxiones uehemẽtes æſtate
fieri iuniorib. triginta annis. Morbos etiã ſacros appellatos, paucos quidẽ, ue-
rũ uehemẽtes. Lõgæ uero uitæ magis q̃ alios, hos homines eſſe par eſt: & ulce
ra nõ pituitoſa oboriri, neq; efferari. Mores uero magis feros q̃ mãſuetos. Ac
uiris quidẽ hi morbi uernaculi ſunt: prætereq̃ ſi quis omnib. cõmunis ex tẽporũ
mutatiõe ingruat. Ex mulierib. uero, primũ quidẽ multæ ſteriles fiũt, ꝓpter a-
quas quæ duræ ſunt ac crudæ, et frigidæ. Purgatiões eñ mẽſiũ nõ cõtingũt cõ
modę, ſed paucę ac prauæ. Deinde pariũt difficulter. et nõ ualde abortiũt. Vbi
uero pepererint, pueros nutrire nõ poſſunt. Lac eñ ab aquarũ duricia ac crudi

tate extinguitur:& tabes frequẽtes à partu fiunt. Præ uiolentia enim ruptiones ac uulſuras habent. pueris autem hydropes in teſtibus fiunt, quãdiu parui fuerint. deinde ætatis progreſſu euaneſcũt. Pubeſcunt autẽ ſerò in hac ciuitate. Et de calidis quidem uentis ac frigidis, & urbibus ad hos ſitis, hoc modo uelut dictum eſt, res ſe habet. Quæcũq; uero ciuitates ſitæ ſunt inter æſtiuos ac hybernos ſolis ortus:& quæcũq; ex oppoſito harũ, de his ita habet. Quæ quidem ad orientem ſolem ſitæ ſunt, eas par eſt eſſe ſalubriores his quæ ad ſeptẽtrionem conuerſæ ſunt, & his quæ ad calidos uentos ſitæ ſunt, etiamſi ſtadiũ ſolum interſit. Primum enim moderatior eſt caliditas ac frigiditas. deinde aquas quę ad ſolis ortus ſunt, omnes ſplẽdidas eſſe neceſſe eſt, & odoratas, & molles, & amabiles oriri in hac ciuitate. Sol enim emergẽs ac illuſtrans ipſas caſtigat. Matutinum enim tempus ipſe aer utplurimũ ſemper occupat. Et hominũ formæ boni coloris ſunt, & magis floridæ, ſi nõ quis alius morbus prohibeat. Et clara uoce præditi ſunt homines, & ad iram ac intelligentiã præſtantiores ſeptentrionalibus, ſi quidem & alia quæ in ipſa naſcũtur meliora exiſtũt. Et ciuitas quæ hoc modo ſita eſt ueri maxime ſimilis eſt, iuxta caliditatis ac frigiditatis moderationem. Et morbi pauciores fiunt ac debiliores, ſimilesq; ſunt morbis, qui in ciuitatibus ad uentos calidos conuerſis oriũtur. Et fœminæ iſthic ualde fœcundæ ſunt, ac facile pariunt. Et de his quidem ita habet. Quæ uero ad occaſus ſitæ ſunt, & ipſæ à uentis ab oriẽte ſpirantibus protectæ ſunt, & tum calidi uenti leuiter afflant, tum frigidi ab Vrſis præterflant: eas urbes neceſſe eſt ſitu morboſiſsimo poſitas eſſe. Primum enim aquæ non ſunt ſplendidæ. Cauſa uero eſt quòd aer matutinũ tempus utplurimum occupat, qui aquæ immixtus claritatem eius diſperdit. Sol enim priuſquã eleuetur, non illuſtrat. Aeſtate uero, mane quidem auræ frigidæ ſpirant, & ros decidit. de cætero uero ſol ad ipſas occidens, quàm maxime homines percoquit. Quapropter etiã decolores ac infirmos ipſos eſſe par eſt, & ex omnibus prædictis morbis participare. Nulla enim re ab ipſis ſeparantur. Veriſimileq; eſt ipſos graui uoce præditos ac raucoſos eſſe, propter aerẽ, eo quòd impurus plerũq; iſthic eſt, & morboſus. Neq; enim ab aquilonaribus ualde expurgatur. Non enim perſeuerãt uenti. Qui uero perſeuerant ac ipſis incũbunt, aquoſiſsimi exiſtũt. Nam uenti occidentales, ſimiles ſunt autũno. Et huiuſmodi ciuitatis ſitus eſt ad diei mutatiões, eo quòd multum temporis inter matutinũ ac ueſpertinũ intercedit. Et de uẽtis quidem qui cõmodi ſunt ac incõmodi ita ſe res habet. Cæterũ de aquis deinceps narrare uolo, quæ morboſæ ſint, & quæ ſaluberrimæ:& quæ mala ab aqua fieri ueriſimile eſt, itemq; quæ bona. Plurimã enim partem cõferunt ad ſanitatẽ. Quæcunq; igitur paluſtres ſunt, & ſtabiles ac lacuſtres, eas neceſſe eſt æſtate eſſe calidas, ac craſſas & olentes. Quũ enim nõ defluant, ſed aqua pluuia ſemper noua inferatur, & ſol urat, neceſſe eſt ipſas decolores eſſe, & prauas ac bilioſas. Hyeme uero glaciatas & frigidas ac turbatas præ niue ac glacie, ut pituitoſiſsimæ ac raucoſiſsimæ exiſtant: Bibentibus aũt ſplenes ſemper ſint magni ac pleni:& uentres duri, tenues ac calidi. Humeri uero & clauiculæ & facies attenuata. In ſplenem enim carnes colliquãtur, quapropter graciles exiſtũt. Edaces aũt eſſe tales ac ſiticuloſos par eſt, uentresq; tum ſupernos, tum infernos, calidiſsimos habere, ut etiam fortioribus medicamẽtis opus habeãt. Atq; hic morbus

ipſis & æſtate & hyeme familiaris eſt. Ad hæc etiam hydropes plurimi ac letaliſsimi fiũt. Aeſtate enim dyſenteriæ multæ ac alui profluuia incidũt, & febres quartanæ diuturnæ. Hi aũt morbi prolõgati, tales naturas ad hydropas deducunt ac occidũt. Et hi quidẽ morbi ipſis æſtate fiũt. Hyeme uero iuniorib. quidem peripneumoniæ, & inſaniæ morbi. Senioribus uero, febres ardẽtes, propter uẽtris duriciem. Mulieribus aũt, tumores oboriũtur, & pituita alba, & uix in uẽtre concipiunt, ac difficulter pariũt, & fœtus magnos ac tumidos. deinde ex alimentis tabeſcentes ac deprauati fiunt. Et purgatio cõmoda poſt partum mulieribus nõ contingit. Pueris uero herniæ accedunt, & uiris uarices, & ulcera in tibia. Quare fieri nõ poteſt ut tales naturæ lõgæuę ſint, ſed ante temporis aduentũ ſeneſcũt. Præterea fœminæ ſe in utero habere putãt, & ubi partus tempus adeſt, uẽtris moles illa ac plenitudo euaneſcit. Hoc autẽ contingit ex aqua, quum uteri ex aqua concepta laborãt. Atq; has quidem aquas ad omnem rem improbas eſſe cenſeo. Secundo uero loco eas quarum fontes è petris ſcaturiunt. Duras enim eſſe neceſſe eſt: aut iſthic ubi calidæ aquæ exiſtunt: aut ferrũ naſcitur, aut æs, aut argentũ, aut aurum, aut ſulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrum. Hæc enim omnia præ uiolentia caloris naſcũtur. Non itaq; ex huiuſmodi terra aquæ bonæ prodeunt, ſed duræ & æſtuoſæ, quæ & difficulter minguntur, & ad alui egeſtionẽ contrariæ ſunt. Optimæ uero ſunt quæ ex ſublimibus locis, ac terreis collibus fluunt. Hæ enim & dulces ſunt, & albæ, & uinum modicum ferre poſſunt. & hyeme calidæ fiunt, æſtate uero frigidæ. Tales enim fuerint ex profundiſsimis fontibus. Maxime uero laudare eas oportet, quarum fluxiones ad ſolis exortus erumpũt, & præſertim ad æſtiuos. Neceſſe eſt enim odoratas eſſe ac leues. Quæcũq; uero ſalſæ, & crudæ ac duræ ſunt, ad hoc quidem ut eas omnes bibant, non bonæ ſunt. Sunt tamen aliquæ naturæ, & morbi, quibus tales aquæ in potu commodæ ſunt, de quibus ſtatim dicam. Habet autẽ & de his hoc modo. Quæ quidem aquæ fontes ſuos ad orientes habent, hæ præ omnibus optimæ ſunt. Secundum ab his locum habent, quæ inter æſtiuos ſolis exortus ac occaſus emergunt, & magis hæ quæ ad orientes. Tertio loco ſunt, quæ inter occaſus æſtiuos ac hybernos ſcaturiunt. Peſsimæ uero quæ ad auſtrũ, & quæ inter æſtiuum ortum & occaſum. Et hæ quidem ad auſtrales partes ualde prauæ ſunt, ad boreales uero meliores. His autẽ hoc modo uti conuenit. Quiſquis ſanus eſt ac ualet, is nullum diſcrimẽ faciat, ſed ſemper eam quæ præſens eſt bibat. Quicũq; uero morbi gratia, eam quæ cõmodiſsima eſt bibere uolet, is ſi ita fecerit, maxime ſanitatem aſſequi poterit. Quorũ quidem uentres duri ſunt, & idonei ad hoc ut amburantur, his dulciſsimæ & leuiſsimę ac ſplendidiſsimæ conducunt. Quorum uero molles uẽtres, & humidi ac pituitoſi ſunt, his duriſsimæ & crudiſsimæ, ac ſubſalſæ aquæ cõferunt. Sic enim maxime reſiccari poterint. Quæcũq; enim aquæ optimæ coctu ſunt, ac facilime liqueſcũt, eas par eſt & uentrẽ maxime exoluere ac eliquare. Quæ uero crudæ ſunt, & minime coctu bonæ, hæ magis cõſtringunt uẽtres ac reſiccãt. At enim mentiũtur homines de ſalſis aquis, propter imperitiã, in eo quòd per aluũ ſecedere eãq; ſoluere putantur. Maxime enim cõtrariæ ſunt ad alui egeſtionẽ ac ſeceſſum. Sũt enim crudæ, & coqui nõ poſſunt. Quare uenter magis ab ipſis adſtringitur q̃ eliquatur. Et de fontanis quidem

quidem aquis hoc modo res ſe habet. De pluuialibus autē, & quæ à niue fiunt, ut habeat, deinceps dicam. Aquæ igitur pluuiales leuiſsimæ & dulciſsimæ, & tenuiſsimæ ac ſplendidiſsimæ ſunt. Primū enim ſol quod tenuiſsimū ac leuiſſimū eſt in aqua educit ac ſurſum rapit. Clarū aūt hoc, ipſum mare facit. Quod em̄ ſalſum eſt iſthic relinquitur, prę craſsitudine ac grauitate, et fit mare. Quod uero tenuiſsimū eſt ſol ſurſum rapit, præ leuitate. Rapit autē tale non ſolum ab aquis ſtagnātibus, ſed etiam ex ipſo mari, & ex omnibus in quibus aliquid humoris ineſt. Ineſt autem in omnibus rebus. Et ex ipſis hominibus tenuiſsimū ac leuiſsimū humorem ducit. Eius rei maximū ſignū inde ſumere licet, ubi homo ueſtib. indutus in ſole iter fecerit, aut ſederit. Quaſcūq; enim corporis partes ſol aſpicit, hæ nō exudant. Sol enim quicquid compareat ſudoris ſurſum rapit. Quæ uero ſub ueſte contectæ ſunt, aut ſub aliqua alia re, hæ exudant. Educitur enim ac domatur à ſole ſudor. Seruatur aūt ex tegmentis, ut ne diſperdatur à ſole. Quum uero in umbram deuenerit, totū corpus ſimiliter ſudore perfluit. Non enim amplius ſol affulget. Quapropter etiā ex omnibus aquis hæ citiſsime putreſcunt: & odorē malum pluuialis aqua habet, eo quod ex plurimis cōgregata eſt ac permixta, ut citiſsime putreſcat. Ad hæc uero, ubi rapta eſt & in ſublime eleuata, dum circūfertur & ad aerem permiſcetur, quod turbidū eſt in ipſa, ac noctem refert, id excernitur ac decedit, & fit aer, & nebula. Quod uero tenuiſsimū eſt ac leuiſsimū in ipſa, hoc relinquitur ac dulceſcit, dum à ſole uritur ac coquitur. Fiunt autem & alia omnia quæ coquūtur ſemper dulcia. Quādiu igitur diſperſa fuerit, & nondū congregata, fertur ſublimis. Vbi uero coaceruata fuerit, ac ſimul cōgregata derepente à uentis inter ſe aduerſarijs: tūc deorſum prorumpit, qua parte plurima collecta fuerit. Tunc enim hoc magis fieri uerſimile eſt, quū nebulas à uento ſtabilitatē non habēte concitatas ac procedentes, derepente uentus contrarius, ac aliæ nebulæ reliſerint: atq; tunc quidem prima ipſius pars congregatur, quæ uero à poſteriore parte ſunt, inſuper accedunt, & ſic craſſeſcunt, & nigreſcūt, ac ſimul cōgregantur, & præ grauitate deorſum prorumpunt, & pluuiæ fiunt. Atq; hæ quidem aquæ optimæ ſunt ſecundum hanc rationē. Verum opus habēt ut decoquātur, ac excolentur. Sin minus, odorem prauū habent, & raucedines & uocis grauitatē bibentibus inde accedere par eſt. At uero aquæ ex niue ac glacie fiētes, omnes malæ ſunt. Quum enim ſemel concretæ fuerint, nō amplius in priſtinam naturā reſtituuntur. Sed quod quidē in ipſa clarū ac leue, & dulce eſt, excernitur ac diſperditur. Quod uero turbidiſsimū eſt ac pōderoſiſsimum, relinquitur. Hoc uero cognoueris hoc modo. Si enim uolueris hyemis tempore, uaſculū certa aquæ mēſura infuſa, ſub dio exponere, quo maxime cōgeletur: deinde poſtridie in locū calidum deportatum ſinere, quo maxime glacies liqueſcat, & ubi exoluta fuerit, aquam metiri: reperies aquam multo pauciorem. Atq; hoc ſignū eſt, q̄ à congelatione id quod leuiſsimū ac tenuiſsimū eſt diſperditur, & non quod grauiſsimum ac craſſiſsimū exiſtit. Non enim hoc diſperdi poterit. Hac igitur de cauſa has aquas quæ à niue ac glacie eliquantur, peſsimas eſſe puto ad omnes res: Itemq; eas quæ ad has ſequūtur. Atq; ſic quidem de pluuialibus, & niualibus, ac glacialibus aquis res ſe habet. Calculo uero maxime laborant homines, & ex rhenum affectionibus, & urinæ ſtillicidio, & coxēdicum morbo corripiuntur

tur,& herniæ fiunt,ubi aquas omnigenas bibunt,& de magnis fluminibus, in quæ alia deferũtur:& de ſtagno,in quod fluxiones multæ ac omnis generis de ueniunt.Et qui aquis inuectitijs utuntur,quæ ex longo,& nõ breui locorũ interuallo afferuntur.Nõ enim fieri poteſt,ut alia aqua ſimilis ſit alij.Sed aliæ dulces ſunt,aliæ ſalſæ, & aluminoſæ,aliæ de calidis fluunt. Vbi uero hæ ſimul inter ſe miſcentur,diſsident:& quæ fortiſsima eſt,ſemper ſuperat. Præualet autẽ non ſemper eadem,ſed aliàs alia.Sed & ex uentis,alij quidẽ Boreas robur exhibet,alij uero Auſter.& de reliquis eadẽ ratio exiſtit.Talibus igitur neceſſe eſt limum & arenam in uaſis ſubſidere, & ab his ſi potentur, morbi prædicti fiunt. Quod autẽ non omnibus, cõſequenter declarabo. Quorũ quidem aluus ſatis fluida eſt ac ſana,& ueſica non ardens,neq; ſtomachus ueſicę ualde coardeſcit, hi facile urinam eijciunt, & in ueſica nihil ipſis cõgregatur. Quorũ uero aluus ardens ac feruida fuerit,in his neceſſe eſt etiã ueſicam idem perpeti. Quũ enim magis ꝙ pro natura fuerit calefacta,ſtomachus ipſius inflammatur. Vbi uero hæc perpetitur,urinam non dimittit,ſed in ſeipſa cõcoquit,& adurit: & quod quidem tenuiſsimũ in ipſa eſt,excernitur:& quod puriſsimũ eſt,trãſit & emingitur.Quod uero craſsiſsimũ ac turbidiſsimũ eſt, coaceruatur,& cõcreſcit primum quidem parum,deinde maius fit. Dum enim uoluitur ab urina,quicquid craſſum cõpactum fuerit,ad ſeipſum adaptat,atq; ſic augeſcit, & in tofum concreſcit.Et quũ urinã emittit, ad ueſicæ ſtomachũ allabitur ab urina impulſum, & urinæ emiſsionẽ impedit,& dolorem uehementẽ exhibet. Quare pueri calculoſi fricant ac trahunt pudenda. Videtur enim ipſis cauſſa mictionis eo loco eſſe.Signum autẽ eius quòd hæc ita ſe habent,hoc eſt. Vrinam ſplendidiſsimã calculoſi mingunt ad ſimilitudinẽ ſeri,eo quod id quod craſſiſsimũ eſt ac bilioſiſsimum iſthic manet,& coaceruatur ac cõcreſcit.Et pleriq; ſanè hoc modo lapidem & calculum cõtrahunt.fit autẽ pueris etiam ex lacte,ſi nõ ſalubre id fuerit,ſed ualde calidum ac bilioſum. Ventrẽ enim percalefacit,& ueſicam.Quare urina dum aduritur hæc patitur.& ſanè ſentio melius eſſe pueris uinum quàm aquoſiſsimum dare. Minus enim uenas adurit ac reſiccat. Muliebribus autem pudendis non ſimiliter cõtingit.Meatus enim urinæ in ueſica breuis eſt et amplus, ut facile urina impellatur. Neq; enim manu pudendum fricat, ueluti maſculus, neq; urinæ in ueſica meatum contingit. Ad pudenda enim perforatus eſt. Et quia meatus ſunt ampli,etiam plus bibũt quàm pueri. Et de his quidem ſic res ſe habet, aut his ꝙ proxime. Cæterum de annis hoc modo conſideratione facta quis cognoſcere poſsit, qualis'nam annus ſit futurus, ſalubris'ne an morboſus. Si enim ſecũdum rationem fiant ſigna in aſtris occidentibus ac orientibus:& in autumno aquæ fiãt: & hyems ſit moderata, & neq; ualde clemens,neq; modum excedẽs frigiditate: & in uere ac in æſtate tempeſtiue pluat:ſic ſanè ſaluberrimũ eſſe annum par eſt.Si uero hyems quidem ſicca ſit,& borealis, uer autem pluuioſum & auſtrale, neceſſe eſt æſtatem febriculoſam fieri, & lippitudines inducere. Quum enim æſtus derepente accedat,terra humida exiſtente à uernis imbribus, & ab auſtro:neceſſe eſt æſtum duplicatũ eſſe, & à terra irrigua ac calida,& à ſole urente:quũ uentres in hominibus nondũ cõſtricti ſint,neq; cerebrũ reſiccatum. Nõ enim fieri poteſt, quum uer tale exiſtat,ut corpus & caro non humore fluida fiant,adeò ut febres acutiſsimæ in omnes ir

ruant,maxime autem in pituitoſos. At dyſenterias par eſt fieri & mulieribus, & uiris humidioribus. Et ſi quidem circa canis exortum accedat aqua ac tempeſtas, & Etesiæ ſpirauerint, ſpes eſt ceſſationis, & ut autumnus ſalubris fiat. Sin minus, periculum eſt ne & pueri, & mulieres moriãtur: Minime uero ſenes: & ne qui ſuperſtites euadũt, in quartanas deſinãt, & ex quartanis in hydropas. Si uero hyems auſtralis fiat, & pluuioſa, & clemens, uer autẽ boreale & ſiccum & tempeſtuoſum, primũ quidem mulieres quæ uterum geſtant, & partus ipſis ad uer inſtat, abortũ facturas eſſe ueriſimile eſt. Quæ uero etiam pepererint, impotentes ac morboſos pueros parere, ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues & debiles, ac morboſi uiuant. Atq; hæc quidẽ mulieribus, reliquis uero dyſenterias & lippitudines ſiccas: et aliquibus defluxiones à capite in pulmonẽ. Pituitoſis igitur dyſenterias fieri ueriſimile eſt, & mulieribus, pituita de cerebro defluente, propter naturæ humiditatẽ. Bilioſis uero lippitudines ſiccas, propter carnis caliditatem ac ſiccitatem. Valde autẽ ſenibus defluxiones, propter raritatẽ ac eliquationem uenarum, adeo ut aliqui quidẽ derepente pereant, aliqui uero ſemiſiderati, aut dextra aut ſiniſtra parte fiant. Quũ enim hyems ſit auſtralis, & pluuioſa, ac calida, & corpus nõ adſtringatur, neq; uenæ: uere accedẽte boreali & ſicco ac frigido, cerebrum poſtquã ipſum diſſolui ac purgari cõtigit, à grauedine ac raucedine, tunc ſimul cum uere ſtabilitur ac cõſtringitur. Quare derepente æſtate accedente, & ardore ac mutatione contingente, hi morbi incidunt. Et inteſtinorũ leuitates & aqua intercus fere reliquis morbis deſinentibus ſuperueniunt, quum non queant facile uentriculi à concepta humiditate exſiccari. Si autem æſtas pluuioſa ſit & auſtro multũ perfletur ſimiliſq; ſequatur autũnus, neceſſe eſt hyemẽ morbidam eſſe, & his qui pituita abũdant, & qui quadrageſimum annum exceſſerũt febres ardentes fieri ueriſimile eſt, qui uero bile abundant, coſtarum inflãmationes & pulmonis, pleuritidas ac peripneumonias dictas. Si uero æſtas ſicca exiſtat, & borealis, ſequens uero autumnus pluuioſus & auſtralis, capitis dolores ad hyemem expectare cõuenit, & cerebri corruptiones, ampliuſq; raucedines, grauedines, & tuſſes, aliquibus etiam tabes. Quod ſi Borealis ſit autũnus ac ſiccus, & neq; ſub caniculã, neq; ſub Arcturi occaſum pluuioſus, cõfert pituitoſis natura, et maxime qui natura ſunt humida, et mulieribus. Bilioſis autẽ infeſtiſsimũ hoc tẽpus exiſtit. Valde enim exſiccantur acciditq; eis lippitudines aridæ, & febres acutæ, ac diuturnæ, & aliquib. bilis atra, ſiquidẽ quod liquidiſsimũ & aquoſiſsimũ in bile eſt cõſumitur, denſiſsimũ uero & acerrimũ relinquitur, quod idẽ accidit ſecundũ eandẽ rationẽ & circa ſanguinẽ, unde hi morbi his accidunt, pituitoſis autẽ hæc omnia cõmoda ſunt. Ex ſiccantur enim & in hyemẽ perducũtur, minime humecti, ſed reſiccati. Hæc igitur ſi quis mẽte concipiet & cõſiderabit, is prægnoſcet plurima omnino quæ ex huiuſmodi mutatiõibus ſint futura. Maxime aũt obſeruare oportet magnas tẽporũ mutatiões, ut neq; medicinas in illis libẽtes exhibeamus, neq; uramus quæ circa uentrẽ, neq; ſecemus, priuſquã prætereãt dies decẽ aut plures, & nõ pauciores. Periculoſiſsima ſunt etiã ambo ſolſtitia, maxime uero æſtiuũ Periculoſum etiã æquinoctiũ utrũq;, magis uero autumnale. Oportet aũt & aſtrorũ exortus cõſiderare, præcipue canis, deinde arcturi, & Pleiadũ occaſum. Morbi enim in his maxime diebus iudicantur, alijq; perimunt, alij uero deſinunt, aut

in

in aliam ſpeciem,aliumq́ ſtatum trāſmutantur. Et circa hæc quidem ſicut dixi habet. Volo aūt & de Aſia & Europa demonſtrare,quantum differant inter ſe per omnia, & de gentiū formis quid diſtent,& nihil inuicē ſimile habeāt. Verū de omnibus ſi quis dicere uelit in immēſum excreſceret ſermo, quare de maximis,& plurimū differētibus diuerſitatibus dicam,quantū ſaltē mihi in ea re eſt cōpertum. Ac dico quidē plurimū differre Aſiam ab Europa ſecūdum naturas omnium ex terra naſcentiū,itemq́ hominū.Longe enim pulchriora & maiora omnia naſcūtur in Aſia.Eſtq́ regio ipſa,hac noſtra multo māſuetior, ſunt etiā hominum mores benigniores & cultiores.Cauſſa uero horū eſt temporum anni temperata miſtura.Siquidem in medio ſolis exortu ſita eſt ad aurorā,à frigiditate ac caliditate omni remotior.Incrementū autem & benignitatē inde proficiſci omnibus in cōfeſſo eſt,quum nihil ſit præcellens & cogēs uiolenter, ſed per omnia æqualitas uigeat,quanquā non habeant ubiq́ per omnē Aſiam omnia ſecundū eūdem modū.Quæcunq́ enim in ea regio in medio ſita eſt calidiq́ & frigidi,ea omniū fertiliſsima exiſtit,& arboribus refertiſsima & maxime ſerena,aquisq́ utitur & cœleſtibus & ex terra promanātibus.Neq́ enim à calore cōbuſta eſt ualde, neq́ à ſqualore & aquarū inopia exſiccatur,neq́ à frigore oblæditur. Verū auſtris perflatur & irrigua eſt, tum propter imbres multos, tum propter niues.Fructus autē ſuo tēpore maturos multos in ea naſci par eſt, ſiue ex ſparſis ſeminibus hi proueniant,ſiue terra ipſa per ſe ſpōte producat eorum plantas,quarū fructibus utūtur homines,eas ex agreſtibus cicures & domeſticas facientes,& pro cōmoditate ſua trāſplantantes.Pecora etiam ipſa pleniora proueniūt,quæ & pariūt ſæpius & pulcherrime educantur.Quin & homines habitiores eſſe ac ſpecie pulcherrimos, & magnitudinis eximiæ, minimeq́ differentes,quantū ad formam ac corporū proceritatem adtinet,conſtat. Certūq́ eſt hanc regionē proxime accedere ad naturā ac temperaturā optimæ cōſtitutionis,uerum uirilitatem,laboris tolerantiā,ac audaciam non ueriſimile eſt huic naturæ innaſci, Sicut neq́ eiuſdem neq́ diuerſi generis conſtantes ac perpetui ſunt amatores. Vincit enim in ipſis uoluptas, quæ ratio eſt multiformes generari partus,præcipue in feris. Atq́ ſic quidem de Aegyptijs ac Libycis nuhi habere uidetur.Qui uero ad dexterā hyberni ortus ſolis uſq́ ad Mæotidem paludem habitāt:hic eſt enim Europæ & Aſiæ terminus:ſic habēt. Multo maior diuerſitas eſt inter illas ipſas gētes,q̄ de quibus iam dixi,quū propter uarias temporū mutationes,tum ob regionis naturā,Habet autē eodem planè modo,quemadmodū & circa aliorū hominum terras accidit. Vbi enim tempora magnas mutationes faciūt & frequentiſsimas,illic & regio agreſtis & maxime inæqualis exiſtit,inueniasq́ & mōtes plurimos & denſos,itēq́ campos & prata. Vbi aūt non ualde uariant tēpora,illic æqualiſsima regio eſt,quod idem & de hominib. ipſis eſt intelligendū.Si quis enim recte cōſideret,uidebit quorundam naturā, montanis, ſyluoſis ac aſperis locis ſimilem eſſe, aliorū uero aquoſa ac exilia loca referre:ſicut quidā pratorū ac paludum naturā præ ſe ferūt, atq́ alij ſunt à quorū planitieb. nudisq́ ac ſiccis terris cōſtitutio ſimilis exiſtit. Tēpora enim quæ formarū naturā uariant,ſunt diuerſa:quū ergo inter ſeſe fuerint maxime diuerſa,uarias & multiplices formas producunt. Porrò quæ parū inter ſe differūt gentes relinquā, Quæ aūt plurimū non natura ſolum,ſed & le-

 gibus

gibus ac cõſuetudinibus diſcrepãt, de illis referã quomodo habeãt. Ac primũ
omniũ de Macrocephalis,quũ nulla omnino alia gens ſit,quę ſimilia capita ha
beat. A principio quidẽ cõſuetudo in cauſa fuit, ut tam lõgis capitibus eſſent.
Nũc autẽ natura ipſa cũ cõſuetudine cõſpirauit, Si quidẽ generoſiſsimũ apud
eos putatur,caput habere ꝙ maxime longũ : cõſuetudinis autẽ hoc initiũ fuit.
Quum recẽs infans natus eſt,caput eius adhuc tenerũ ac molle exiſtẽs ꝙ celer-
rime cõſtringunt manibus,coaptãteſꝗ cogunt in longitudinẽ augeri, quin &
uinculis cõnectunt,ac aptis inſtrumẽtis colligãt,quo rotũditas capitis ꝓhibea
tur,ac lõgitudo augeatur Ea cõſuetudo tantũ effecit ut eiuſmodi natura capitũ
exiſteret. Tẽporis uero progreſſu natura quoꝗ tales produxit,ut non eſſet ne
ceſſe cõſuetudine priore cogere. Quũ enim ſemẽ genitale ab omnib. corporis
membris procedat,à ſanis quidẽ ſanũ,à morbidis morboſum, fiatꝗ ut ex caluis
calui gignãtur,ex cęſiis cæſii,& utplurimũ diſtortus diſtortũ generet,eadẽꝗ ra
tio ſit circa reliquas formas:quid prohiberet ut nõ ex Macrocephalis Macroce
phali gignerẽtur? Nũc aũt non naſcũtur ita magnis capitib. quemadmodũ pri
us,quũ conſuetudo nõ amplius duret,per incuriã hominũ intercepta. Et de his
quidẽ hæc ſufficiãt. De illis autẽ qui Phaſim accolũt adñciam. Regio eorũ palu
ſtris eſt,calida,aquoſa & denſa,imbreſꝗ in eam decidunt omnibus tẽporibus
& magni & impetuoſi, homines uero ipſi uitã agunt in paludibus domoſꝗ li-
gneas et ex arũdinib. in ipſis aquis habẽt extructas,neꝗ multũ inde ꝓdeunt,ut
adeant uel emporia uel urbes. Verũ nauiculis ex uno ligno fabrefactis permeãt
ſurſum ac deorſum,habẽt enim foſſas ac ductus aquarũ plurimos. Bibunt autẽ
aquas calidas & ſtagnantes,quæ & à ſole ſunt putrefactæ, & ab imbrium caſu
auctæ. Ipſeꝗ fluuius Phaſis omniũ fluuiorum ſtagnãtiſsimus eſt,& qui lentiſ-
ſimo curſu profluat:fructus autẽ qui illic naſcũtur omnes inſalubres ſunt, eui-
rati imperfectiꝗ præ multitudine aquarũ, neꝗ unquã matureſcũt. Atꝗ quum
multus aer ab aquis regionẽ occupet,ob hãc ipſam cauſam,ꝙ ad formã ac cor-
porũ ſpeciem adtinet, Phaſiani ſunt à reliquis hominibus lõge diuerſi. Sunt e-
nim magnitudine ingẽti,ac corpulentia ualde excellenti,neꝗ iuncturæ eorũ ul
læ,neꝗ uenæ cõparent. pallidumꝗ præ ſe ferũt ſemper colorẽ, quemadmodũ
qui regio ſunt obnoxñ morbo:loquuntur aũt ut ſi qui alñ omnium hominum
grauiſsime,nimirum aere utẽtes non ſereno,ſed obſcuro,& maxime humecta
to, Sunt inſuper ad laborẽ à natura ipſa ſegniores, anniꝗ tẽpora non uarias ha
bent,neꝗ ad æſtum,neꝗ ad frigus permutationes. Venti aũt eis ſunt plurimi
auſtrini omnes,præter unum eius regionis propriũ & indigenã, qui aliquãdo
uiolentior ac moleſtior calidus exiſtẽs ſpirat,quẽ Cenchrona patrio uocabulo
appellant. Verum Boreas nõ ualde ad eos pertrãſit,ꝙ ſi aliquãdo ſpiret,debilis
tamen exiſtit ac ualde lenis. De natura ergo ac diuerſitate & forma eorũ qui A-
ſiam & Europam incolunt,ita habet. Quòd autẽ timidiores, effœminatiores,
ac imbelles præ Europæis Aſiani exiſtãt,moribuſꝗ mãſuetiores,tempora ipſa
anni in cauſa ſunt,quæ non magnas permutationes faciunt, neꝗ caloris, neꝗ
frigoris,ſed ſemper æqualia permanẽt:unde neꝗ mẽtes ſtupore percelluntur,
neꝗ corpora fortem tranſmutationẽ incurrunt. A quibus uериſimile eſt iram
exaſperari,cognitionẽꝗ & calorẽ amplius excitari,ꝙ ſi ſemper in eodem ſtatu
quis perſiſtat. Mutationes enim ſunt quæ hominis mentẽ ſemper excitãt,neꝗ
ſinunt

ſinunt quieſcere. Propter quas ſanè cauſas imbelle uniuerſum Aſianorũ genus exiſtit, atq; adhuc amplius propter leges. Multo maxima enim Aſiæ pars ſub regibus eſt. Vbi aũt non in ſua poteſtate uiuũt homines, neq; ſui iuris ſunt, ſed dominis ſubiecti, ibi nõ multũ curioſi ſunt quo modo ſe ad bellũ adparent, imò magis hoc curãt, ut ne bellicoſi uideãtur. Pericula enim eis nõ æqualia inſtant. Nam hi in militiam proficiſci, laboresq; perferre, ac mortẽ oppetere pro dominis ſuis cogũtur, relictis interim domi liberis, uxorib. ac reliquis amicis: atq; ſiquidẽ uiriliter et feliciter bellũ geſſerint, dominis inde cõmoda accedũt, eorũq; facultates inde augẽtur. Verum ipſis prẹter pericula & cædes nihil demetitur. Proinde neq; his hominib. regionẽ frequẽter habitatã eſſe neceſſe eſt, Imò eam propter inertiã bellicam ac otium à pleriſq; relinqui. Vt enim quiſq; maxime à natura uirilis & magnanimus eſt, ita plurimũ eius animus leges auerſatur: cuius rei magnũ indiciũ uel inde habere licet. Quòd quicunq; in Aſia Græci iteq; Barbari dominis non ſubſunt, ſed iure ſuo degũt, ſibíj pſiſq; omnes labores lucrifaciunt, illi bellicoſiſsimi omniũ exiſtunt. Periclitãtur enim ipſi ſibi, uirilitatisq; præmia ipſi reportãt, ſicut timiditatis ac ignauiæ pœnã luunt pariter. Inuenias aũt & Aſianos ipſos inter ſe plurimũ differẽtes, generoſiores alios, alios degeneres, quorũ omnium cauſa ad temporũ mutationes eſt referẽda, quemadmodũ & in præcedẽtibus dixi. Atq; ſic quidẽ habet in Aſia. In Europa uero genus hominũ eſt Scythicũ, circa paludem habitãs Mæotim, quod à reliquis gẽtibus maxime differt, Sauromatæ appellãtur. Horũ fœminæ equites ſunt, arcubus utũtur, ac ſagittas iaculãtur ex equis, cũ hoſtibus cõgredientes, dum uirgines exiſtũt, neq; deuirginãtur prius, q̃ hoſtiũ tres cõfecerint, neq; prius maritis cohabitãt, q̃ ſacra deo patrio more fecerint. Quòd ſi qua ſibi uirũ acceperit, ab equitatu libera eſt, niſi neceſsitas cogat cõmuni expeditione omnes exarmari. Dexterã aũt mammã non habẽt. Nam puellis adhuc infantibus matres æreo inſtrumẽto in hunc uſum parato, igneq; cãdefacto eam auferũt, ac exurunt, ne iterum ſuccreſcere cõtingat, atq; ut omnis uis ac robur in dextrum humerũ & brachium deferatur. Cæterũ reliqui Scythæ quod ad formã adtinet, ipſi ſibi ſimiles ſunt, alíjs diſsimiles. Sicut quoq; Aegyptíj ipſi inter ſe, præterq; quòd hi à uehemẽti calore, illi ab intẽſo frigore ſunt cõpreſsi. Verũ ſolitudo quæ Scythica dicitur, in planitie ſita eſt, pratis abũdans, ſublimis & mediocriter aquoſa. Sũt em̃ fluuíj in ea magni, in quos aqua ex cãpis per riuos deducitur. In hac itaq; Scythẹ degũt, qui Nomades uocãtur, propterea q; nullas habeãt domos, ſed in curribus habitãt. Sunt autẽ currus ex quibus minimi quatuor rotis, reliqui ſex circumagũtur. Sunt etiã luto obturati ac inſtar domorum fabrefacti, aliqui ſimplici, aliqui etiã triplici tabulato, Vnde robur illis ineſt aduerſus omnes iniurias aquarũ, niuis ac uentorũ propellendas. Trahunt currus aliquos quidẽ boum paria duo, aliquos tria, atq; hi cornibus carẽt, quũ præ frigore regionis cornua eis nõ enaſcantur. In his itaq; curribus degũt mulieres. In equis autẽ uehuntur uiri. Sequuntur autem ſimul oues, boues & equi. Tãdiu deinde in uno ſubſiſtunt loco, dum ſufficit ipſis pecoribus pabulum, quo deficiente in aliam regionẽ commigrãt. Veſcuntur aũt ipſi carnibus coctis, bibũtq; lac equinũ, comedunt etiã Hippacen, id autem eſt caſeus equinus. Hactenus ergo de uictu & moribus diximus, tẽporibusq; anni ac formis, quæ à reliquis hominib. lõgiſsime

me ſunt Scythiæ genti diuerſæ. Ipſa enim ſibi inter ſe gens ſimilis exiſtit quem-
admodũ & gens Aegyptiorũ. Minime aũt fœcũda ea gens eſt, regióq; ipſa mi-
nimas feras enutrit, neq; numero, neq; ſpecie inſignes. Sub ipſis enim Vrſis Ri
phæiſq; mõtibus ſita eſt, unde Boreas ſpirat, Solq; ipſe ſupremo æſtiuo ſolſti-
tio deficiens proxime accedit, ac tum quidẽ exiguo tẽpore calefacit. Neq; uero
uenti à calidis locis ſpirãtes ualde ad eam regionẽ penetrant, niſi parũper & de
biles. Verũ ab Vrſis uẽti procedentes ſunt illic perpetui frigidi, à niuibus, gla-
cie, imbribusq; cõdenſati. Qui nunq̃ à mõtibus decedũt, ut proptea etiã inha
bitabiles fiant. Aerq; ipſe totũ ferè diem nubilus cãpos occupat. Ipſi uero in hu
midis locis degũt. Et ferè perpetua eſt ipſis hyẽs, æſtas aũt paucíſsimis diebus
atq; illis non ualde multa, Sunt enim planities eminẽtiores, & nudæ, neq; ullis
mõtibus circũſeptæ, ſed ferè ſub ipſis Vrſis àccliues. Neq; feræ naſcuntur illic
magnæ, ſed quales poſsibile eſt ſub ipſa terra cõtegi. Prohibet enim hyems &
nuditas terræ, quæ & diuerticulis & umbraculis caret, propter temporũ anni
mutationes, neq; multas neq; fortes, ſed ſimiles ſemper, uel parũ admodũ diua
riantes, unde & formas corporũ inter ſe ſimiles habẽt, quũ eodẽ utantur uictu
& amictu, æſtatis et hyemis tẽpore, attrahũtq; aerẽ aquoſum condenſatũ, aquã
inſuper bibentes à niuibus & glacie reſolutã, nullo etiã corporis exercitio acce-
dente, quũ nõ uerisimile ſit corpus aut animũ ullis exercitationibus apta fieri,
ubi nõ mutationes temporũ fiũt fortes. Propter quas cauſas formæ eorũ ſunt
craſſæ & carnoſæ. Iũcturæ uero humectæ & inefficaces, uẽtriculiq; humidi o-
mnes, maxime omniũ tamen inferior aluus, Nequit enim ipſa exſiccari in eiuſ-
modi quũ regionis, tum naturæ & tẽporis cõſtitutione. Sed pinguedine & nu
ditate carnis formæ inuicem ſunt ſimiles, maſculorũ maſculis, & fœminarũ fœ
mellis. Tẽpora enim quũ ſint inter ſe ſimilia, nullas corruptiones, neq; maligni
tates inferũt in ſeminis genitalis mixturã ac compactionẽ, niſi quiddã aliud for
tuito uel caſu cõtingat, aut à morbo. Magnũ aũt argumẽtum humiditatis cor-
porum Scytharũ hoc exhibebo. Multos enim ipſorũ, præcipue qui Nomades
ſunt, reperias exuſtos humeros ac brachia habẽtes manuũq; iuncturas, pecto-
ra, coxas, & lũbos, nullam ſanè aliã ob cauſam, niſi ob humoris & molliciei na-
turæ detractionẽ. Nam neq; arcus intẽdere, neq; telũ torquere poſſunt præ im
potẽtia humiditatis humerorũ: quum aũt urũtur, humor ipſe à iũcturis exolui-
tur, fiuntq; corpora ipſorũ ualidiora, melius nutriũtur, & magis reddũtur arti-
culorũ uſu potẽtia. Fluida uero fiunt ac lata primũ propterea q; faſcijs nõ colli-
gãtur, quẽadmodũ fieri ſolet in Aegypto. Deinde quòd nõ animaduertũt quo-
modocũq; inter equitandũ equis inſideãt. Poſtremũ etiã propter deſidiã perpe
tuam. Maſculi enim eorũ anteq̃ potẽtes fiant equos cõſcendere, atq; in illis ue-
hi, plurimũ temporis deſident in curribus, raròq; prodeũt ut inambulent, pro-
pter exilia ac perpetuas circulationes. Muliebriũ autẽ corporũ formæ ad mira-
culum uſq; fluxæ exiſtũt. Porrò Scytharũ gens fului ualde coloris exiſtit pro-
pter frigus ingens. Nõ enim uehemẽs accedit ad eos ſol, à frigore uero albedo
exuritur & fit fulua. Neq; uero poſsibile eſt fœcundam eſſe eorũ naturam, quũ
uiri minime cupidi ſint cũ fœminis cõmiſceri, ob nimiam corporis liquiditatẽ,
uentriſq; mollitiem ac frigiditatẽ, quæ cauſæ adparẽt minime uiros ad coitum
incitari. Accedit his laſsitudo ex cõtinua equitatione cõtracta, quæ eos ad com

miſtionem

miſtionē reddit impotētiores, atq; hæ ſunt cauſæ cur uiri infœcūdiores putentur. Mulieres pinguedo carnis et humiditas ſteriles facit, præ quibus uteri earū genitale ſemē nequeūt cōtinere. Lunares nãq; purgationes eis nō eueniūt quē admodū eſt neceſſe, ſed minus & intēpeſtiue per lōgius tēpus. Ipſumq; amplius uteri os præ pinguedine cōcluditur, ut nequeat ſemē ſuſcipere. Sūt eñ ocioſę & pingues, uētresq; earū frigidi & molles, unde neceſſario ſequitur nō multum fœcundã Scytharū gentē eſſe, cuius rei famulæ earū indiciū exhibēt. Nam hæ uiris miſceri plurimū gaudent, in uteroq; conceptū cōtinent, ꝓpter corporis exercitiū frequēs carniſq; gracilitatē. Amplius autē plurimi Scythæ Eunuchi fiūt, & muliebria officia obeūt, inſtarq; fœminarū omnia faciūt, & loquuntur, uocãturq; hi effœminati. Et regiōis quidē incolæ cauſam ad deū referūt, coluntq; hos ipſos homines & adorãt, ſibijpſis timētes ne quid tale accidat. Mihi uero hi affectus diuini quidē eſſe uidētur, ſicut & reliqui oñes, neq; ullū aliquē alio eſſe diuiniorē aut humaniorē, ſed diuinos oñes, uerū unuſquiſq; eorū ſuã propriã habet naturã, neq; aliqs citra naturã accidit. Quare quō hic affectus cōtingat, ut mihi uidere uideor, narrabo. Ab equitatiōe ipſa diuturni eos corripiunt articulorū dolores. Nimirū propendentib. ſemper ex equis eorū cruribus, deinde claudi fiūt, cōtrahūturq; coxēdices quū inualuerit morbus. Medicãtur aūt ſibijpſis hoc modo. à principio morbi utrãq; uenã retro aures incidūt, quo facto ſanguine multo promanãte, ſomnus eos corripit præ imbecillitate, ſicq; obdormiſcūt: quorū quidē aliqui depulſo ſomno ſani exurgūt, aliqui uero minime. Atq; mihi ſanè uidētur ea medicatiōe ſe ipſos perdere. Venæ enim retro aures ſunt, quas ſi quis ſecet ſterilitatē inferat his quibus ſecantur, quare id etiã ipſis ex earū inciſione accidere certū eſt. Quãdo igitur poſtea uxores adeūt impotētesq; ſe factos uident cū illis coire, primū quidē nihil moleſtius cogitantes quieſcūt, quū aūt bis aut ter, aut amplius fruſtra opus tētarunt, neq; quicꝗ proficiūt, mox putãt ſe deū offendiſſe, in quē culpã rejciunt. Induūtq; ſe ueſte muliebri, palã ſe euiratos eſſe cōfitentes, ad mulierūq; cōtubernia trãſeunt earū opera tractãtes. Hoc itaq; malo ditiſsimi Scytharū afficiūtur, minime uero infimi. Imò qui maxime & genere et potētia præualēt ex nulla alia, ꝙ cōtinuę equitationis cauſa hoc perpetiūtur. Pauperes uero minus, quum nō multū equitēt. Vnde ſi hæc affectio alijs diuinior cēſenda eſſet, nō nobiliſsimis, nō ditiſsimis Scytharū ferè ſolis accideret. Sed eſſet omnib. æqualiter peculiaris. Imò magis inuaderet pauperes circa cultū deorū negligētiores, ſi ſaltē gaudent dij in hominū admiratione cōſtitui, et pro hoc beneficia hominib. retribuūt. Diuites enim ſæpius dijs ſacra faciunt, uictimas offerūt, ſtatuas erigūt, colūtq;, quū pecunijs abūdent, pauperes aūt minus id faciunt, quum non habeãt. Quin etiã aliquãdo deos deteſtãtur, qui eis opes nō ſuppeditēt, ut uériſimilius eſſet, pauperes ac parum abūdantes hoc malo propter crimina ſua puniri, ꝗ diuites & qui opib. abūdant. Verū ſicut & prius dixi, diuinus quidē hic affectus eſt, ſecundūq; naturã accidit ſimiliter ut alij omnes, neq; alia eius cauſa ꝗ ea quã dixi, Scythis exiſtit. Simili aūt modo et reliquis hominib. euenit. Vbi eñ frequēter et cōtinue homines equitãt: ibi plurimi à diuturnis dolorib. articulorū, coxēdicūq; maxime & pedū corripiūtur, ad coitūq; fiūt impotētes, quæ omnia mala Scytharū gēti adſunt. Atq; ꝓpterea Scythæ omniū hominū minime ſunt ad coitū ualētes. Et ꝙ

Anaxyridas (braccarum ſiue fœminaliũ id genus eſt) ſemper habent,& pluri-
mum temporis in equis deſides degunt,ut neqꝫ manu tractare pudenda liceat,
atqꝫ præ frigore & laſsitudine uoluptatis ac iucunditatis coeũdi obliuiſcãtur,
neqꝫ prius aliud ſibi faciendũ putent,ꝙ ut euirati fiant. Hactenus ergo de Scy-
tharum gente recenſui. Reliquum autẽ in Europa hominum genus ualde inter
ſe diſsimile eſt & diuerſum,tum quod ad magnitudinem adtinet,tum quod ad
formam,atqꝫ id propter temporũ mutationes cõtingit apud eos magnas & fre
quentes. Sũt enim eis calores uehemẽtes,& hyemes fortes,pluuiæ multæ,rur-
ſumq́ꝫ ſiccitas diutina,et uẽti plurimi,ex quibus multæ et omnimodæ fiũt trãſ-
mutationes. Neqꝫ à uero diſcrepat circa generationẽ has ipſas mutationes ſen
tiri,inq́ꝫ ſeminis genitalis coactione aliã,neqꝫ ex eodẽ etiam eandẽ, æſtatis pari
ter ut hyemis,pluuioſo ut ſicco tẽpore,progigni. Eaq́ꝫ cauſa eſt,cur putẽ Euro-
pæos magis ꝙ Aſianos ſecundum corporum formas inter ſe diſcrepare,& ma
gnitudines diuerſiſsimas in ſingulis adeò urbibus prouenire. Plures enim cor
ruptiones cõtingunt in ſeminis coactione,quum tẽpora frequenter uariant,ꝙ
ſi eadẽ ſunt & ſimilia. Eadem aũt morum ratio in utriſqꝫ exiſtit. Feritas,integri-
tas,& audacia à natura Europæis innaſcitur. Frequẽtes enim mẽtis perculſio-
nes feritatem inducunt,manſuetudinẽ contrà & benignitatẽ extirpant. Quare
etiam magnanimos magis eos qui Europã incolunt Aſianis iudico. Siquidem
ſimilitudo & æqualitas ſegnitiem parit. Mutatio aũt & animum & corpus ad
exercitationẽ excitat. Augetur itaqꝫ à deſidia & ocio timiditas,ab exercitio ue-
ro & laborib. creſcit uirilitas. Vnde bellicoſiores quoqꝫ Europæi extãt,nõ ob
hanc ſolũ cauſam,ſed & propter leges. Nõ enim regibus obediũt quemadmo-
dum Aſiani. Vbi enim ſub regib. uiuitur,ibi neceſſe eſt homines timidiſsimos
eſſe,quemadmodũ & ſupra oſtẽdi. Seruitute nãqꝫ animi eorũ preſsi non liben
ter,neqꝫ uolentes temere pro alijs ſe periculis exponũt. Europæi autẽ ſuo iure
uiuẽtes,quũ pro ſeipſis pericula belli ſubeãt,magna cupiditate ferũtur, uolen-
tesq́ꝫ ac alacres difficultates omnes adgrediũtur,ipſiq́ꝫ ſibi ex re bene geſta præ
mia reportãt,ut certũ ſit leges plurimũ ad magnanimitatẽ conferre. Tota itaqꝫ
& uniuerſa res de Europa & Aſia ſic ut retuli habet. Cæterũ Europa ipſa ad-
huc habet gẽtes inuicẽ differẽtes,nõ magnitudine & forma ſolũ,ſed & magna
nimitate ac fortitudine. Quæ uero in eis hanc diuerſitatẽ faciãt,in præcedẽtib.
dixi dicãq́ꝫ amplius magis manifeſte. Quicũqꝫ regionem montanã,aſperã,nu-
dam & nõ aquoſam incolunt,his mutationes temporũ contingunt magnæ &
diuerſæ,unde & hominũ formas magnas progigni cõuenit,qui & ad laborem
& ad uiriliter agendũ à natura præſtẽt,quibusq́ꝫ feritas & immanitas non me-
diocriter à natura ſint cõgenita. Qui uero loca cõcaua,pratẽſia & æſtuoſa habi-
tant,uẽtosq́ꝫ calidos plus ſentiũt ꝙ frigidos,& aquis utuntur calidis,hi magni
quidẽ eſſe nõ poſſunt,neqꝫ bene cõpoſiti & longi ac erecti,ſed in amplitudinẽ
à natura producti carnoſi ſunt,& capillis nigris. Imò & ipſi toti nigri magis ꝙ
albi,& qui minus de pituita habeãt ꝙ de bile. Virilitas autẽ & tolerantia labo-
ris non æque ipſis à natura ineſt,niſi conſuetudo accedat,& hæc in eis efficiat.
Quòd ſi flumina extẽt in ea regione,quæ ſtagnãtes & pluuias aquas euehant,
homines ipſi incolumes ac ſplẽdidi uiuent. Si uerò flumina deſint,aquasq́ꝫ pu-
teorũ ſtagnãtes & olentes bibãt,neceſſe eſt ab ipſis illis aquis & uentrẽ lædi &

ſplenem

ſplenẽ. Quicunq; aũt altam habitãt regionẽ, planam, uentis expoſitam & aquoſam, eorũ formæ magnæ ac inuicẽ ſimiles & erectæ. Animi quoq; eorũ exiſtũt manſuetiores. Qui uero macra, aquis carẽtia, & nuda loca tenent, & quæ tẽporum mutationibus nõ ſunt permixta, horũ formas neceſſe eſt eſſe aſperas et uegetas, flauas magis q̃ nigras, mores etiam eorũ rigidi ſunt, pertinaces & cõtumaces. Vbi enim mutationes temporũ cõtingunt frequẽtes, & plurimũ inter ſe diuerſæ, ibi & formas, & mores, et naturas reperias plurimũ differẽtes. Temporũ itaq; uarietates potiſsimæ ſunt, quæ naturã ipſam permutãt. Deinde etiã regio in qua multæ uariationes fiunt, poſtremũ aũt aquæ. Inuenias em̃ ferè ſemper & formas hominũ & mores regiõis naturæ cõpares. Nã ubi terra pinguis eſt & mollis, & aquoſa, aquæ aũt ualde ſublimes, ita ut æſtate calidæ ſint, & hyeme frigidæ, & temporũ ratio aliàs probe cõueniat, ibi & homines carnoſi, articulis nõ adparẽtibus, humidi, laboris intolerãtes, & ut plurimũ maligni naſcũtur. Segnitiesq; & ſomnolentia eis ineſt multa. Sũtq; ad artes tractãdas craſsi, nõ acres aut ſubtiles. Vbi aũt regio eſt nuda, natura munita & aſpera, quæq; & à frigore hyberno prematur, & à ſole æſtiuo exuratur, ibi duros & robuſtos, & articulis probe diſiũctis, uegetosq; & hirſutos reperias homines, & in quibus à natura laboris tolerãtia, & uigilantia inſit. Quiq; mores habeãt pertinaces, ad iram procliues & cõtumaces, magisq; feritate participãtes q̃ manſuetudine. Inſuper ad artes etiã acutiores & plus ſolertes, et ad res bellicas gerẽdas aptiores. Quin & omnia quæ è terra ꝓueniunt, terræ ipſius naturã reſipiũt & ſequũtur. Atq; hactenus quidẽ maxime cõtrarias corporũ naturas & formas diximus, è quibus cõiectura facta, ſi quoq; reliqua cõſideraueris, nunq̃ à uero aberrabis.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE FLATIBVS, IANO CORNARIO
Medico Phyſico interprete.

SVNT quædam artes, quæ illis quibus earum cognitio contigit, multũ laboris ac moleſtiarũ exhibẽt: illis uero qui earum uſu indigent, iucundæ ac utiles exiſtunt. Imò ignaris etiam ac plebeis hominibus cõmune quoddam ſunt bonũ. His uero qui eas exercent planè moleſtæ. Ex harum artiũ numero eſt & ea quæ medicina appellatur. Medicus enim oculis perluſtrat ſingula pericula, cõtrectat etiam nulla uoluptate, et ex alieno malo proprias ſibi demetit moleſtias. Aegrotãtes autẽ artis beneficio, à maximis malis liberãtur, à morbis, à doloribus, à triſtitia, à morte. Omnibus enim his euidens medicina auxiliatrix reperitur. Huius autẽ artis quæ uilia uulgo putãtur, cognoſcere difficile eſt. Quæ uero alicuius precij exiſtũt, facile: atq; uilia quidẽ ſoli medici norũt, uulgus ignorat. Nõ enim corporis, ſed animi opera exiſtunt. Quæcũq; quidem manuũ operam exigunt, ad ea cõſuetudine perueniendum eſt, Eſt enim uſus ipſe egregius manuũ exercitator & magiſter. Verum de non adparẽtibus & difficillimis ægritudinib. planè opinio magis q̃ ars ipſa iudicat. In his ergo plurimũ refert expertus'ne ſit quis, an omni experiẽtia carens. Vnum autẽ eſt horum omnium iudiciũ, hoc ſcilicet, Quæ tãdem cauſa

ſit

ſit morborum,& quod principium ac quaſi fons ſit, ex quo corpori mala omnia ſcaturiãt. Si quis enim cauſas corporis affecti probe cognouit,potẽs eſt ualde ea adferre,quæ corpori cõmodent,nimirũ cõtraria corporibus morborum natura perſpecta.Eſt ẽm maxime ſecundũ naturã ipſa medicina. Quare ſtatim ubi fames moleſtat,morbus fit. Quicquid enim homini moleſtiã ac triſticiam infert,hoc morbus uocatur.Quod ergo eſt famis remediũ?hoc ſcilicet quod famem ſedat,id autem facit cibus, eo ergo malum illud medicandũ.Amplius aũt ubi ſitis urgeat,bibere cõpeſcit:& rurſus, repletioni euacuatio, euacuationi repletio,labori quies ſuccurrit,& quietis medelam ex labore reperias: atq; ut breuiter dicam,contraria contrariorum ſunt medicamina.Medicina enim nihil aliud eſt niſi adpoſitio & ablatio.Ablatio quidem eorum quæ excedunt, adpoſitio uero eorũ quæ deficiunt:qui autẽ iſtud optime facere poteſt,is optimus medicus cẽſebitur,quantũq; quis ab hoc præſtando deficit,tantum deficit quoq; ab ipſa arte. Atq; hæc quidẽ præter inſtitutũ futuri ſermonis à me dicta ſunt. Morborũ autem omniũ unus & idem modus eſt.Locus uero ipſe eorum differentiã facit.Quare uidentur quidẽ morbi inter ſe nihil ſimile habere,propter diuerſitatem ſcilicet locorũ,quũ ſit tamen una morborũ omniũ & ſpecies & cauſa quoq; eadem.Quæ autẽ hæc ipſa ſit,in ſermonis huius progreſſu manifeſtũ facere conabor.Corpora enim omnia tum hominũ,tum reliquorũ quoq; animantium à triplici nutrimento ſuſtentantur.Horũ autem nutrimentorũ nomina hæc ſunt,cibus,potus,ſpiritus.Ac ſpiritus quidem qui in corporibus ſunt, flatus uocantur:qui uero extra corpora exiſtunt,aer.Qui ſanè maximus eſt in omnibus quæ corpori accidunt & autor & dominus. Quare operæprecium eſt eius potentiã diligẽtius perſpicere. Ventus enim ipſius aeris fluctus & unda exiſtit. Quãdo igitur multus aer fortes fluctus facit, tum & arbores radicitus euellũtur,& mare undis exæſtuat,ſpirituũ potẽtia ita cogẽte,& naues onerarias etiã et ingẽtes in altum diſiiciẽte.Talem itaq; uim in iſta exercet,etiãſi oculis minime ſit conſpicuus,& tantũ cõſideratione cognoſcatur,& effectu ſuo fiat manifeſtus.Quid aũt ſine hoc fit tandem?aut cui rei nõ adeſt?Omne enim quod inter cœlum & terrã eſt,ſpiritu repletũ eſt.Hic & hyemis & æſtatis cauſa eſt.In hyeme quidẽ frigidus & cõdenſatus.In æſtate autem mitis & trãquillus. Quin & ſolis & lunæ,& aſtrorũ omniũ curſus per ſpiritũ procedunt. Et enim igni ſpiritus nutrimentũ præbet,quo ſi ignis priuetur,uiuere non poſsit. Et ſolis perpetuũ curſum, aer perpetuus & tenuis conſeruat. Verum neq; mare ipſum ſpiritus exors eſſe omnibus manifeſtum eſſe puto.Nõ enim uiuere natantia animantia poſſent,ſi nõ ſpiritu participarent:quomodo aũt participarẽt, ſi non per aquã & ex aqua ſpiritũ adtraherent? Et Lunæ hic fundamẽtum eſt, & terræ uehiculũ,neq; quicquã uſquã eſt ſpiritu uacuũ.Atq; hactenus quidẽ quãtum aer alijs cõmodet diximus. Mortalibus autẽ uitæ,& morborũ ægrotis, ſolus is eſt autor. Tãtaq; omnibus corporib. ſpiritus neceſsitas extat, ut ſiquidẽ omnibus alijs abſtineat homo,neq; cibũ ſumat,neq; potum,poſsit tamen dies duos uel tres & plures ducere, Si cui uero ſpiritus in corpus uiæ intercipiãtur, in breui parte unius diei intereat, ut uel hinc quãto uſui ſpiritus corpori ſit liceat æſtimare.Amplius aũt ab omnib. operibus aliquãdo immunes quieſcũt homines:multæ ẽm ſunt mutationes in uita,uerũ ab hoc opere nulla omnib. mortalibus

talibus

talibus animantibus requies cõtingit,ut ceſſent ſpiritũ adducere,ac rurſum exhalare. Vides ergo ex his quæ dixi quãta cõmunio omnibus animãtib.in fruẽdo aere exiſtat. Subijciã igitur mox & illud, ꝙ nõ aliunde unquã ueriſimile ſit morbos euenire q̃ inde,ſi is aut plus,aut minus,aut cumulatior, aut morbidis ſordibus inquinatior in corpus ſe ingerat. Sed hęc de uniuerſa hac re dicta ſufficiãt. Ad ipſa nunc opera ſermonẽ conuertẽs demõſtrabo, omnes morbos ex hoc oriũdos corporib. innaſci,ac generari. Primũ autem à cõmuniſsimo morbo febrili exordiũ ſumam, & qui omniũ morborũ comes eſt:præcipue tamen ex inflãmatione & tenſione abſceſſuũ. Quod ſatis indicant ſequẽtia offendicula,ſtatim enim cũ inflãmatione inguinũ abſceſſus & febris cõſequitur. Sũt aũt febriũ genera duo,ut hoc quoq; nunc attingã, quorũ alterum cõmune omnib. peſtis adpellatur,alterũ propter malam diætã priuatim his cõtingit qui ea utũtur,utriuſq; aũt generis aer autor & cauſa exiſtit. Cõmunis ergo febris ꝑpterea omnibus accidit,ꝙ eũdem ſpiritũ omnes adtrahũt, fitq; ut ſimili corpori ſimiles ſpiritus ſimiliter permixti,ſimiles gignãt febres. Sed eſt fortaſſe qui dicat ut quid ergo nõ omnibus animãtibus,ſed alicui eorũ generi incidũt hi morbi? Cui ego ſic reſpõderim, Differt corpus à corpore,natura à natura, & nutrimẽtum à nutrimẽto. Nõ enim omni animantiũ generi eadẽ aut non cõferunt, aut cõmoda ſunt,ſed ſunt alia alijs magis cõuenientia. Quãdo igitur aer eiuſmodi inquinamẽtis plenus eſt,quibus humana natura offenditur,homines ęgrotãt. Quãdo uero alteri cuipiã animantiũ generi aer inconueniens eſt,tum morbus illud genus corripit. Qui ergo populares ſint morbi hactenus dictũ ſit,& quare,& quomodo,& quibus,& unde gignãtur. Quomodo autẽ propter malam diętã febris accidat deinceps exponã. Eſt aũt mala dięta hæc. Primũ quidẽ quũ quis plures cibos,liquidos aut ſiccos ingerit in corpus, q̃ ipſum corpus ferre queat,neq; laborẽ aliquem ciborũ ſaltem multitudini parem adiungit. Deinde quũ uarios & diſsimiles inter ſe cibos adſumit,ſeditionẽ eñ mouent quæ ſunt inæqualia,aliquaq; citius, alia difficilius cõcoquuntur. Cũ multorũ aũt ciborũ ingeſtione neceſſe eſt & multũ ſpiritũ ingredi. Omnia enim quæ edũtur & bibuntur,ſpiritus in corpus inferũt,aliquãdo plures,aliquãdo etiã pauciores. Id aũt inde manifeſtũ fit,ꝙ plurimis eructationes poſt cibos & potus euenire ſolent,diſcurrẽte nimirũ aere incluſo, ubi perruperit bullas quibus fuerat incluſus. Quando igitur corpus cibis expletũ eſt,ac ſpiritus quoq; multitudo uehementer excellit,cibiq; uentri diu immorãtur,quũ præ multitudine exire nequeant,& inferior uenter uel aluus ipſa ſit obturata,per uniuerſum corpus permeant flatus,ſanguineq; plenas corporis partes maxime petẽtes eas infrigidant: infrigidatis autẽ his locis unde fontes & radices ſanguinis prodeunt, per uniuerſum corpus horror cõſequitur:uniuerſo autẽ ſanguine frigefacto,totũ corpus horret. Quæ ratio eſt cur primum horrores ante febres corpus cõcutiant, quantoq; maiore impetu multitudinis & frigiditatis ipſi flatus præcelluerint, tanto maior fit & horror,à pluribus uidelicet & frigidioribus fortior,à paucioribus ac minus frigidis,minus etiam fortis. Cum horroribus autem & tremores corporis accidunt,ſecũdum eundem planè modum. Sanguis enim præſentis horroris timore perculſus concurrit, ac penetrat per omne corpus ad locos maxime calidos: Hi enim ſunt eius ſaltus. Decedente itaque ab extremis corporis

poris partibus ſanguine,uiſcera cōtremiſcunt & carnes.Sunt autem quædam
corporis partes ſanguine plenæ,quædam uero exangues.Exangues itaꝗ pro
pter frigus non tremunt, ſed parumper cōmouentur quum calor ex eis deſe-
cerit.Sanguine autem abūdantes propter ſanguinis multitudinē & tremūt,&
inflammationes ſuſcitant. Nequit enim fieri ut ſanguinis multitudo conquie-
ſcat.Hiatus etiam præcedere ſolet febres,ſiquidem multus aer coaceruatus,cu-
mulatim ſuperne petens cōmouet ac diducit os, quū per hoc facillimus ei exi-
tus pateat.Quemadmodū enim ab aquis in lebete feruētibus uapor multus ele
uatur:Sic & corpore calefacto penetrat per os aer cōuolutus,& quadā ui erum
pens.Amplius autē & articuli exoluūtur ante febres,calefacti enim nerui didu
cuntur.Quando autem cōgregatus fuerit cumulatim plurimus ſanguis,calefit
rurſus ipſe aer,qui antea ſanguinē infrigidauit. Nimirū à calore multo uictus,
accenſusꝗ ac uelut igneus factus per omne corpus calorem ſpargit, cooperan
te ei in hoc etiam ipſo ſanguine.Liquefit ergo quicquid ignea uis illa adtigerit,
fitꝗ inde ſpiritus.Qui quū ad meatus corporis irruerit,ſudores fiunt. Siquidē
ſpiritus compactus in aquam trāſmutatur,& per meatus penetrans extra pro-
rumpit,eodem planè modo, quo à feruētibus aquis uapor eleuatus,ſi obſtacu-
lum habeat,ad quod impingere oportet,pinguefit ac condenſatur,guttæꝗ de-
ſtillant ab his corporibus quibus uapor ipſe fuit impactus.Inſuper aūt & dolo
res capitis ſimul cum febre accidunt,cuius rei hæc cauſa eſt. Sanguinis trāſitus
in capite magna anguſtia coarctantur.Repleti enim ſunt multo aere. Cuius a-
bundantia ac concluſio dolorem excitant in capite.Sāguis enim ipſe natura ca
lidus exiſtens,ui coactus per anguſtam uiam tranſire celerrime nō poteſt, quū
multa impedimento ſint obſtacula, & oppilationes, quapropter etiam pulſus
fiunt circa tempora,Hoc ergo modo,ut dixi,febres fiunt,& cum febribus dolo
res,ac aliæ quædā ægritudines.Porrò ſunt aliquæ aliæ infirmitates utpote uol
uuli,agitationes inteſtinorum,tormina atꝗ oppilationes:ꝙ autem hæ ipſæ o-
mnes à flatibus cauſſentur,nemini puto nō manifeſtū eſſe. Omniū enim horū
cauſſa eſt ſpiritus tranſitus.Nam is quū contingit locos teneros,incōſuetos,ac
prius intactos,quemadmodū ſpiculum infixū penetrans per carnē perrumpit,
aliquando præcordia petens,aliquādo ilia,Immo quandoꝗ utraꝗ ſimul adfli-
gens.Quare ſolent quidam calida fomenta extra adhibentes dolorem mitiga-
re.Rarefacto enim corpore à calore fomentū ſpiritus inde exhalat,ut quies in-
de aliqua & mitigatio cōtingat dolorum.Sed dixerit fortaſsis quiſpiam,Quo-
modo ergo fluxus generātur per ipſos flatus?Et quonam modo ſanguinis ru-
pturarum circa pectus flatus autor & cauſſa exiſtit?Opinor autem ego me iſta
per hæc manifeſte declaraturū.Quū igitur uenæ circa caput aere repletæ ſunt,
primum quidē caput ipſum propter flatus incluſos aggrauatur, deinde cōuol-
uitur ſpiritus cū ſanguine propter anguſtiam uiarū, tenuiſsimū aūt ipſius ſan-
guinis per uenas excluditur,atꝗ idipſum tenuiſsimū liquidum quum coacer-
uatur,per alios meatus fluit,& ubi tandē cumulatim progrediens cōſtiterit,ibi
conſtituitur & morbus.Si itaꝗ ad oculos peruenerit,ſequitur eorū dolor.Si ad
aures,morbus & illas occupat.Si ad nares,grauedinē generat.Si ad pectus,rau
cedinem.Pituita enim ipſa acribus humoribus permixta,quocūꝗ proruperit,
maxime in non cōſuetos locos,eos exulcerat. Quòd ſi fauces teneras aliàs flu-

xus petiuerit, eas exaſperat: ſpiritus enim qui fauces ingreditur, ad pectus uſq; procedit, ac rurſus effertur per candē uiam. Quū autē ſpiritus ingrediēs in fluxum qui intus eſt inciderit, tuſſis gignitur, & repellitur ſurſum pituita. Quæ quū ſic habeāt, fauces exulcerātur, exaſperātur & inflāmantur, ad trahūtq; calefactæ humorem de capite, caput aūt rurſus ab alijs corporis partibus adtrahēs his trāſmittit. Quū igitur hic fluxus cōſueuit ſic manare, implentur meatus, & trāſmittunt in pectus. Acris aūt quum ſit pituita carnē penetrans, exulcerat ac perfringit uenas. Ex quibus ſanguis effuſus in alienos ſibi locos ubi morā traxerit putreſcit, ac in pus cōuertitur, & neq; ſurſum poteſt cōſcendere, neq; infra exire. Surſum nō, nam nō facilis eſt uia humori ad ardua prodire, ſicut neq; alijs rebus, quæ aliquā admixtam ſecum habent grauitatē. Infra autē procedere prohibet ſeptū tranſuerſum. Quare ſanè contingit fluxū aliquē citra ſpiritum rumpi, & aliquādo quidem ſua ſpōte, quandoq; etiā propter dolores. Ac ſpōte quidē quum aer in uenas ultro receptus ſanguinis meatus coarctat. Multitudine nāq; ſua cōpreſſus ſanguis meatus perfringit, qua eius copia maxime prorumpit. Effuſione autē eius facta, uenæ rurſus ſpiritu cōplentur, & ex eo dolor ſequitur. Neceſſe eſt enim affectum locum ſpiritu occupari, aliaq; dictis ſimilia fieri. Rupturæ aūt omnes fiunt hoc modo. Quū uiolentia quadā inuicem diſcedunt & finduntur carnes, fiſſurā ſubtercurrit ſpiritus, ac dolore adfligit: quum aūt ipſi flatus carnes pergreſsi, meatus corporis rareſecerint, ſequitur poſt flatus humiditas, cui uiam iam antea aer præſtrauit. Irriguo itaq; corpore ab humiditate facto, liquefiūt carnes, tumoreſq; in ſuras deſcēdunt, atq; morbus fit, qui aqua intercus adpellatur. Maximū autē ſignum eſt, morbū hunc à flatibus generatum eſſe, q͞ iam ſæpe aliqui hoc malo affecti exoluti ſunt, & ab aqua euacuati. Atq; his quidē ſubito aqua ex uētre prorūpens multa adparet, poſt moram aūt paucior fit. Cur uero hoc fiat ſatis manifeſtū eſt. Nā primū ſubito prorumpens aqua aere plena eſt, is tumorē ac aceruū præ ſe fert ingētem: quū autē aeris ſpiritus euanuerit, remanet planè eadē aqua, & adparet quidē paucior, uerum penitus eadē exiſtit. Adijciā aūt aliud adhuc ſignū. Si quis uniuerſum uentrem penitus euacuet, nō tres procedūt dies rurſus plēnus fit. Quid ergo aliud quod impleat putandū eſt q͞ ſpiritus? Quid enim aliud tam repente impleſſet? Nā neq; tantū potuū in corpus ingeſtū eſt, neq; carnes in cauſſa eſſe poſſunt, utpote antea liquefactæ. Superſunt aūt oſſa, nerui, chordæ, fibrę, à quorū nullo ullum aliquod aquæ augmentū poteſt, puenire. Ergo quomodo aqua intercus fiat iam ſit dictū, q͞ uero ſtupor attonitus uel ſyderatio à flatibus fiat, deinceps demōſtrabo. Quū ergo flatus frigidi multi penetrēt ac inflēt carnes, partes corporis ſtupidæ fiūt, et ſi quidē plurimi flatus per uniuerſum corpus diſcurrāt, totus homo ſyderatur. Si per partē, pars illa pcutitur, atq; ubi abierint flatus, ceſſat & morbus: quādiu aūt permāſerint, cōſiſtit & morbus, idq; ſic habere indicat perpetuus ſyderatorū hiatus. Videtur autē mihi amplius & ſacrū adpellatum morbū ab ipſis flatibus gigni: quibus autē rationibus ego perſuaſus ſum, illis ipſis & auſcultaturos perſuadere conabor. Opinor aūt inter omnia quæ in corpore ſunt, nihil magis ad prudentiā cōferre q͞ ſanguinē. Hic ergo quum in cōſtanti habitu perſiſtit, cōſiſtit & prudētia: ſanguine uero permutato, cōcidit ſimul & prudentia. Quòd autem hæc ita habeāt, multa ſunt teſtimonia. Ac pri-

mum quidem, qui omnibus animantibus cõmunis eſt, hæc cõfirmat ſomnus. Quum enim corpus inuaſerit ſomnus, ſanguis frigeſcit. A natura enim ſomno frigefaciẽdi uis eſt. Infrigidato aũt ſanguine, languidiores fiũt eius meatus: qđ hinc palàm fit, ꝙ corpora adgrauata reclinãtur. Omnia enim grauia natura ad fundum deferuntur; & oculi ardent, & prudentia permutatur, opinionesq́ꝫ peregrinæ mentẽ occupant & exercẽt, quæ ſanè inſomnia adpellãtur. Quin & in temulentis per ebrietatẽ aucto repẽte ſanguine percellitur animus, & in animo prudentia, fiuntq́ꝫ præſentiũ malorum obliuioſi, ac futurorũ bonorum fœcũda ſpe beãtur. Poſſem aũt plurima eiuſmodi cõgerere, in quibus ſanguinis permutationes, animi quoq́ꝫ prudentiã permutant. Siquidẽ igitur penitus totus conturbatus eſt ſanguis, penitus & prudẽtia proſternitur. Affectus enim & cognitiones à cõſuetudine contingunt: quũ autem à conſuetudine ſolita recedimus, aufertur nobis prudentia. Dico itaq́ꝫ & ſacrũ morbum tum fieri, quũ plurimus ſpiritus per omne corpus uniuerſo ſanguini fuerit permixtus: tũ enim multæ oppilationes fiũt multifariã per omnes uenas, quũq́ꝫ in craſsiores & pleniores ſanguine uenas aer prodierit, progreſſusq́ꝫ diutius maneat, ꝓhibet ſanguinis curſum, atq́ꝫ alio quidẽ loco cõſiſtit, alio lẽtius penetrat, alicubi adhuc tardius. Qua ſanè inæqualitate trãſitus ſanguinis per corpus facta, omnigenæ inæqualitates per omne corpus cõtingunt. Omne enim corpus undiquaq́ꝫ contrahitur ac turbatur, nimirũ corpore partes ſuas ad tumultũ ac conturbationem ſanguinis ſubminiſtrãte: continguntq́ꝫ ex ſanguinis peruerſione, totius omnino corporis ſubuerſiones. Eo enim quo corripiũtur à morbo, tẽpore, neq́ꝫ ſentiũt quicquã, neq́ꝫ audiunt quæ dicuntur, neq́ꝫ uident quæ fiunt, neq́ꝫ ullos aliquos dolores percipiunt. Sic nanq́ꝫ aer cõturbatus ſanguinem turbauit, ac cõſpurcauit. Spumaq́ꝫ etiam per os illis excurrit, neq́ꝫ id ab re eſt. Nam per iugulares uenas aer trãſiens, penetrat quidẽ ipſe, adducit aũt ſimul ſecũ quod tenuiſsimum eſt in ſanguine, idipſum quum humidũ ſit, multa permixtione albeſcit. Tenues enim mẽbranas purus permeans aer pellucet, quapropter & albæ ſpumæ omnes adparent. Porrò liberãtur aliquãdo huic morbo obnoxij, maxime accedente hyeme. Quomodo aũt id fiat, dicam. Quãdo uarijs laboribus exercitatũ corpus calefactũ eſt, calefit et ſanguis, qui calefactus, rurſus calefacit & flatus, hi uero calefacti, diſſoluũtur & ipſi, & cõpactum ſanguinẽ diſſoluunt ſimul, proceduntq́ꝫ è corpore partim cũ ſpiritu, partim cũ pituita eiecti. Deferuẽte itaq́ꝫ ſpuma, & cõſiſtente ſanguine, tranquillitateq́ꝫ per omne corpus facta, quieſcit etiã morbus. Quare, ut dixi, flatus ipſi uere omniũ iſtorum morborũ omnimodæ exiſtunt cauſæ. Cæteraq́ꝫ omnia quæ cauſæ uideri queãt, uel hos adiuuant, uel cõſequenter poſt hos in corporibus morbos generãt. Hactenus ergo morborum omnium cauſas flatus eſſe demõſtraui. Id enim à principio receperam me facturum. Recẽſui autem ſpiritum ipſum, quum in alijs omnibus rebus potẽtem, tum maxime in animantium corporibus plurimum poſſe. Deduxi autem ſermonem uſq́ꝫ ad morborũ cognitionem, atq́ꝫ adeo ægritudinũ ſingularum, in quibus uerum argumentum huius ſermonis eſt à me manifeſtatum. Quòd ſi pergerem ſingula ægritudinum genera recẽſendo amplius corroborare, longius quidem ſermo ipſe extẽderetur. Verus autem nihilominus futurus eſſet, & qui fidem ſuam omnibus probaret.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE MEDICAMENTIS PVR[illegible]IBVS,

[illegible] Medico Phyſico [illegible].

MEDICAMENTORVM purgantiũ res nõ ita ſe habet, quem admodũ uulgo putatur. Eodẽ enim medicamento purgãtur & nõ purgãtur. Quãdoqꝫ uero alia purgat q̄ quę purgare ſolet. Aliquãdo nimium purgat. Aliquãdo ea quæ debet facit. Quare fieri nõ poteſt ut quis medicamẽtis cõfiſus, ea temere exhibeat. Nam & cibos nos alentes, medicamẽta eſſe putandũ eſt, uerũ minus q̄ illa. Homines enim qui his recte in cibo utuntur, ſani ſunt: qui non rectè, ægrotãt: qui uero modum excedunt, purgantur quidem uelut à ſinceris medicamẽtis, uerũ minus & tardius q̄ à ſinceris medicamentis. Clarũ igitur eſt, quòd & hi medicamenta exiſtunt. At uero hi tardiores, qui & familiares nobis ſunt, & quotidie in corpus ingrediũtur, ſi temere & negligenter exhibeantur, temere homines turbant, & quodãmodo morbos inducunt. Quin & ſinceros & acidos cibos ſi quis citra delectũ ac inconſiderate exhibeat, nihil cõmodi perficient.

Oportet igitur primũ bilioſis dare quod bilem purgat. Pituitoſis quod pituitã. hydropicis quod aquam. atrabiliarijs quod bilem atram. Si uero extra hæc purgaueris, quæ quidem purgari debent, non purgabis: quæ uero non debent, ea euacuabis. Quare in utranqꝫ partem peccabis. Quũ itaqꝫ pharmacũ alicui dare uoles, ſiue deorſum ſiue ſurſum purgãs, interrogare ipſum oportet, an prius biberit medicamentũ, & an aluus ex deorſum purgãtibus cita ſit, & celeriter obediat, aut dura. Et ſi citam ac facilem ſolutu eſſe dixerit, mollioribus & paucioribus medicamentis opus habet. Si uero dura fuerit, fortioribus indiget. Idem modus in ſurſum purgãtibus requiritur. At ſi nunquã neqꝫ ſurſum, neqꝫ deorſum, ſe purgatũ eſſe dixerit, neqꝫ medicamentũ bibiſſe: cognoſcere oportet an ad ea quæ ſanus in corpus ingeſſit, aluus deorſum ſolutu facilis fuerit, aut ſurſum uerſus appoſita ad uomitionem, & an ad repletionẽ aliquã alui profluuiũ ipſi ſucceſſerit. Hæc omnia interrogare oportet, quo recte conſulere poſsis. Turpis enim eſt calamitas, medicamento purgãte dato hominẽ occidere.

Quicũqꝫ igitur à febrib. fortibus corripiuntur, his medicamẽta purgatoria dare nõ oportet, donec remiſerit febris. Sin minus, ſaltẽ non intra quatuordecim dies. Carnes enim ipſorũ & uentres, quum calidi ſint, medicamentũ aſſumunt, & nihil depurgãtur, & febris maior fit, & color euertitur, & morbi regij ſpeciẽ præ ſe ferunt. Cõmota enim bile, & nõ purgata, non ſorbere uult æger, neqꝫ bibere, ſed omnia abominatur, & plerũqꝫ perit. Si uero detinet medicamentũ, ante meridiem nihil purgatur: à meridie uero nimiũ purgatur, & perit. At ſi hac die ſuperſtes maneat, & unà cũ purgatione remittat feb[illegible]is, ſanus fit. Quapropter in febribus uehemẽtibus medicamenta purgatoria exhibere non oportet. Verũ ſi alicui opus fuerit, infuſum per clyſterem adhibere potes, quotieſcũqꝫ uolueris. Hoc enim minoris periculi eſt. Iuxta eandem rationem etiam tempore æſtatis, à canis ortu, per dies quinquaginta uitare oportet, & non dare medicamentum, ſed infuſis per clyſterem uti. Idem enim periculum imminet.

HIPPOCRATIS COI DE DIAETA SIV CTVS RATIONE, LIBER I.

[illegible] Medico Phyſico interprete.

SI quis mihi ex prioribus, qui de diæta humana ad ſanitatem conferente ſcripſerũt, recte cognouiſſe ac omnia per totum, quantum humanæ menti poſsibile eſt, conſcripſiſſe uideretur: ſatis eſſet mihi aliorum laboribus, quos noſſem recte habere, uti, prout ſingula utilia eſſe uiderẽtur. Nunc uero multi quidem iam ſcripſerunt, nullus autẽ recte nouit, quidnam fuerit ipſis ſcribendũ. Et alij quidẽ aliud aſſequuti ſunt, Verum totũ nullus adhuc ex prioribus. Immerito autẽ ullus aliquis ipſorũ reprehendatur, propterea quòd inuenire nõ potuerunt. Imò laudandi potius omnes quòd inueſtigare conati ſunt. Itaq; redarguere ea quæ non recte dicta ſunt, minime inſtitui, Verũ his quæ ſufficienter cognita ſunt, teſtimoniũ præbere animus eſt. Quæcũq; quidẽ igitur recte à prioribus dicta ſunt, ut nõ ſit poſsibile me aliter cõſcribere, recte cõſcribã. Quæcũq; uero nõ recte dixerũt, ſi quidẽ redarguã hæc quod nõ ſic ſe habẽt, nihil perfecero. uerũ exponẽdo qua de cauſſa ſingula ipſorũ recte mihi habere uidentur, declarare uolo. Propterea uero hũc ſermonem præpono, Quod multi homines ubi audierint aliquẽ prius de re aliqua expoſuiſſe, eum qui de his poſterius diſſerit nõ recipiunt, non cognoſcentes quòd eiuſdẽ intelligentiæ eſt, ea quæ recte dicta ſunt poſſe iudicare. Ego igitur uelut dixi, recte quidem dictis teſtimoniũ præbebo, quæ uero non recte dicta ſunt ac cognita, qualia ſint declarabo. Quæ aũt nullus ex prioribus explanare tentauit, ea etiã ipſa qualia ſint demõſtrabo. Porrò eum qui de uictu humano ſcripturus eſt, cenſeo primũ quidem totius hominis naturã noſſe ac dijudicare oportere. Noſſe quidẽ ex quibus ab initio cõſtitutus eſt, dijudicare uero quæ in ipſo partes dominiũ obtineant, Si enim cõſtitutionem ab initio non cognoſcet, & id quod in corpore dominatur, nõ poterit ea quæ homini cõducũt offerre. hæc igitur ſcriptorẽ cognoſcere oportet. Deinde uero ciborũ ac potuũ omniũ, ex quibus uictũ habemus, facultatẽ, quam tandem ſingula habent & ſecundũ naturam, & ſecundũ neceſſitatẽ ac artem humanam. Oportet enim ſcire quomodo fortiũ natura uim detrahere oporteat, & quomodo debilibus robur per artẽ addere oporteat, prout ſingulorũ occaſio ſe obtulerit. Et ſi relata iam etiã cognouerit, nondũ ſufficiens eſt hominis curatio, propterea quod homo edẽs ſanus eſſe nõ poteſt, niſi etiã laboret. Cõtrarias enim inter ſe uires habẽt cibi & labores. Verũ inter ſe mixti cõferunt ad ſanitatẽ. Labores enim ea quæ inſunt cõſumere ſolẽt, cibi aũt & potus ea quæ euacuata ſunt explẽt. Oportet aũt uelut par eſt laborũ uim pernoſcere, tũ naturaliũ, tum eorũ qui per uim fiunt, & qui ex ipſis carnes in augmentũ præparãt, & qui in defectũ. & nõ ſolũ hæc, ſed etiã menſuram ac proportionẽ laborũ ad multitudinẽ ciborũ, & hominis naturam, & corporũ ſtaturas ac ætates, & ad tempora anni, & ad mutationes uentorum, & ad ſitus regionũ in quibus degũt, & ad anni conſtitutionẽ ac ſtatũ. Sed & Aſtrorũ ortus & occaſus cognoſcere oportet, quo mutationes et exceſſus ciborum ac potuũ, & uentorũ, & totius mũdi, ex quibus ſanè morbi hominibus

oriuntur

oriuntur, obſeruare ſciat. Quum autẽ hæc omnia cognouerit, nondum ſufficiens inuentum eſt. Siquidem enim ſupra hæc inuẽta fuerit ciborum menſura, & laborum ad unamquãq; naturã numerus, ita ut exceſſus neq; ſupra, neq; infra modum fiat, inuenta ſanè exactè fuerit hominibus ſanitas. Nũc uero prædicta quidem omnia inuẽta ſunt, qualia ſint, hoc uero inuenire impoſsibile eſt. Si quidem igitur præſens quis ſit, & inſpiciat, cognouerit utiq; hominem exeuntem & in gymnaſiis exercitantem, ut cuſtodire ſanum poſsit, alia detrahendo, alia apponendo. Verum nõ præſenti impoſsibile eſt cibos ac labores exactè præſcribere. Nam quantum poſsibile eſt inuenire à me iam relatũ eſt. At enim etiam ſi ualde parum defectuoſiora q̃ alia fiant, in multo tempore neceſſe eſt corpus ab exceſſu ſuperari, & ad morbũ peruenire. Alij itaq; hucuſq; inquirere conati ſunt, & neq; hæc dixerunt ac prodiderunt. A me uero hæc inuenta ſunt priuſquã homo ægrotet, ut ab exceſſu in utram tandem partem factus fuerit, prænotio contingat. Non enim derepente morbi hominibus accedunt, ſed paulatim collecti, aceruatim apparent. Priuſquã igitur in homine ſanitas à morbo ſuperatur, quæ perpetiuntur homines à me inuentum eſt, & quomodo hæc in ſanitatem reſtituere oportet. Hoc autem ubi acceſſerit ad ea quæ ſcripta ſunt, ratiocinationũ huius doctrinæ conatus perficitur. Cõſtituuntur quidem igitur tum animãtia alia omnia, tum homo ipſe ex duobus differentibus quidem facultate, concordibus uero & commodis uſu, igne inquam, & aqua. Hæc autem ambo ſimul ſufficientia ſunt, tum alijs omnibus, tum mutuo ſibijpſis. Vtrumuis uero ſeorſum, neq; ſibijpſi, neq; ulli alteri ſufficiens eſt. Vim igitur ac facultatem utrũq; ipſorum talem habet. Ignis enim omnia per omnia mouere poteſt, Aqua uero omnia per omnia nutrire, Particulatim uero utrũq; ſuperat & ſuperatur, ad ſummum ac minimũ, quantum eius fieri poteſt. Neutrum enim ſuperare penitus poteſt, ob hanc ſanè cauſam. Igni quidẽ ubi ad extremitatem aquę peruenerit, deficit alimentũ. auertitur igitur eò unde nutriri poteſt. Aquæ uero ubi ad extremitatem ignis peruenit, deficit motus. Siſtitur itaq; in hac, quum uero ſteterit, nõ amplius potens eſt, ſed ab illabente igne in alimentum cõſumitur. & propterea neutrum penitus ſuperare poteſt. Si uero etiã alterutrum ſuperetur, nihil ſanè ex his quæ nũc ſunt fuerit uelut nũc habet. Quum autem ſic ſemper ſe habeant, erunt & eadem & neutra, & neq; ſimul deficient. Ignis igitur & aqua uelut à me dictum eſt, ſufficiẽtia ſunt omnibus per omnia ad ſummum ac minimũ ſimiliter. Cæterũ utriq; horũ hæc adſunt, Igni quidem caliditas & ſiccitas, aquæ uero frigiditas & humiditas. Habẽt autẽ inter ſe mutuo, ignis ab aqua humiditatẽ. Ineſt enim ab aqua humiditas. Aqua uero ab igne ſiccitatẽ, Ineſt enim in aqua ab igne ſiccitas. Quum autẽ hęc ſic habeãt, multas & omnigenas formas ac ſpecies, tum ſeminũ, tum animalium, à ſeinuicem ſecernunt, quæ nihil inter ſe ſimile habẽt, neq; uiſu, neq; facultate. Etenim quum nunquã ſimul in eodem conſiſtant, ſed ſemper alterẽtur, neceſſarium eſt etiam ea quæ ab ipſis ſecernũtur ac producuntur diſsimilia fieri. Equidem nullum omnino corpus perit, neq; fit quod prius nõ erat, Verum permixta et diſcreta alterãtur. Homines autem putant hoc quidem ex orco in lucem auctum generari, illud uero ex luce in orcum imminutum perire ac corrũpi. Oculis autem magis credere oportet quàm opinionibus. Ego uero hæc ex ſententia ex-

ponã. Animalia enim ſunt & illa & hæc, & neq; animal mori poſsibile eſt non cum omnibus, Vnde enim moriatur? neq; quod non eſt generari, quum nõ ſit unde generetur. Sed augentur omnia ac minuuntur, ad ſummũ & ad minimũ, quantũ eius fieri poteſt. Quid uero dicam generari & perire, uulgi gratia interpretabor. hæc autẽ cõmiſceri & diſcerni ſignificare declaro. Habet autẽ res hoc modo. Generari & perire ſiue corrũpi, idem eſt. Idem eſt cõmiſceri & ſecerni. Generari idem eſt quod cõmiſceri. Perire corrũpiq; ac minui idem eſt quod ſecerni. unũquodq; ad omnia, & omnia ad unũquodq; idem ſunt. Cõſuetudo enim in his naturæ cõtraria eſt. Seorſim aũt omnia & diuina & humana ſurſum ac deorſum uiciſsitudinẽ habent ac tranſeunt, dies & nox ad ſummum ac minimum, Sic & Luna ad ſummũ ac minimũ. Ignis acceſſus eſt & aquæ. Sol ad longiſsimũ ac breuiſsimũ. Rurſus hæc, & non hæc. Lux Ioui, tenebræ orco. Lux orco, tenebræ Ioui. Accedunt & trãſmutentur illa huc, hæc illuc, Omni tempore trãſigunt illa res horum, hæc autẽ illorum, & quæ quidem faciũt, non ſciunt, quæ uero faciunt, ſcire ſibi uidentur. & quæ quidẽ uident, non cognoſcũt, attamen omnia ipſis fiunt per diuinã neceſsitatẽ, & quæ uolunt, & quę nõ uolunt. Accedentibus aũt illis huc, his uero illuc, & inter ſe permixtis, unũquodq; deſtinatũ fatum explet, & ad maius, & ad minus. Corruptio autẽ omnibus mutuo inter ſe eſt, maiori à minore, & minori à maiore. Et augeſcit maius à minore. Reliqua aũt omnia, & hominis anima, & corpus uelut anima, ornãtur ac gubernãtur. Irrepunt autẽ in hominẽ partes partiũ, tota totorũ temperaturam habẽtia, ignis uidelicet & aquæ, partim acceptura, partim datura, & quæ quidem accipiũt, plus faciũt, quæ uero dant, minus. Secãt homines lignũ per ſerram, alter trahit, alter protrudit, Idem aũt hoc faciũt, & minus faciẽtes, plus laborãt ac faciũt. Sic & hominis natura, aliud protrudit, aliud trahit, aliud dat, aliud accipit, & alij dat, ab alio accipit, & alij quidẽ tanto plus dat, ab alio uero nihil minus accipit. Locum autẽ unumquodq; ſuũ ſeruat, & quæ quidẽ ad minus eũt, ad minorẽ locum ſecernũtur, quæ uero ad maius uadũt, permixta in maiorem ordinem mutantur. Peregrina uero non eoſdẽ mores habentia, ex aliena regione protruduntur. Semper autẽ anima & maiora, & minora habens, ſuas ipſius partes circũambulat, nõ appoſitione, neq; detractione partiũ indigens, uerum augmẽto & decremẽto earũ quæ iam ſunt opus habẽs. Locũ uero unicuiq; perficit, ad quẽ perueniant, & allabẽtia ſuſcipiant. Non enim poteſt id quod nõ ſimiles mores habet, in diſcordib. locis permanere. Oberrãt enim uelut ignota, permixta uero inter ſe cognoſcũtur. Cõcors enim cõcordi adhæret ac aſsidet, diſcordia aũt rebellant, & pugnãt, atq; inter ſe diſsidẽt. Quapropter anima hominis, in homine augetur, in alio uero nullo, & aliorũ magnorum animaliũ ſimiliter. Quæcũq; uero aliter ab alijs per uim ſecernũtur, de alijs quidẽ animalibus prætermittã, de homine uero declarabo. Irrepit in hominẽ anima, ignis & aquæ temperamentũ habens, partẽ corporis humani. Fœmellæ aũt & maſculi, & multi & omnigeni nutriũtur. Nutriũtur autẽ & augeſcunt per diætã qua homo utitur. Neceſſe eſt aũt omnia quæ ingrediũtur partes habere, Cuiuſcunq; enim pars nõ inerit à principio, augeri nõ poterit, neq; multo, neq; modico alimento ingrediẽte. Non enim habet quod augeſcere faciat. Id uero quod omnia habet, augeſcit, unũquodq; in ſuo loco. Alimẽto autem ingrediente ab aqua & igne

igne,ſicco & humido,alia quidē intro coguntur,alia uero foras protruduntur. Quemadmodum fabri lignarij lignū ſerra diſſecāt, & alter quidem trahit,alter protrudit,idē ſanè faciētes.& qui deorſum premit, ſuperiorē trahit, neqꝫ enim aliàs admitteret deorſum ire.Si uero uiolenter cogant, toto opere aberrabunt. Similiter & circa hominis alimentū ſe res habet.aliud trahit,aliud protrudit.intro autē coactū,foras repit. Si uero importune & uiolēter cogatur, om̄i ſucceſſu priuabitur.Singula aūt tāto tēpore eundē ordinē habēt,donec locus nō amplius ſuſcipiat,neqꝫ alimētū aquarū ac ignis ſufficiēs ad ſummū habeat.Poſtea ad externā regionē tranſeunt & fœmellæ & maſculi,eodē modo præ uiolentia & neceſsitate impulſi.Quæcūqꝫ autē deſtinatū fatum expleuerint,ea primū ſecernūtur,ac ſimul cōmiſcentur.Singula enim ſecernūtur,omnia autē hæc commiſcentur. Poſtq̄ uero regionē permutauerint,& nacti fuerint harmoniā recte habentē ſymphonias tres cōprehenſim penetrātes per omnia,uiuunt & augeſcūt ijſdem quibus etiā antea.Si uero harmoniā nō aſſequuti fuerint, neqꝫ grauia acutis cōſona fiāt,prima ſymphonia perit.Et ſi etiā ſecunda generetur,propterea quòd unus per omnia corruptus eſt,om̄is tonus uanus eſt. Nō enim cōcentū habuerit,ſed trāſitio fit ex maiore ad minus,ante deſtinatū fatū.qđ qui faciūt,nō ſciunt quid faciāt.Cur aūt utriqꝫ tū maſculus,tū fœmina fiant,in ſermonis ꝓgreſſu declarabo. Vter aūt ipſorū harmoniā aſſequetur humidus exiſtēs mouetur ab igne,motus aūt uiuificatur, & alimentū attrahet ab ingredientib. in mulierē cibis ac ſpiritu,primū quidē undiquaqꝫ ſimiliter,donec recēter rarus eſt.à motu aūt & ignis ſiccatur ac cōſolidatur,cōſolidatus aūt & firmatus circū circa dēſatur.Et ignis incluſus nō amplius ſufficiēs alimentū attrahere poteſt, neqꝫ ſpiritū expellit,ꝓpter ambiētis corporis denſitatē.Cōſumit enim humorē intus exiſtentē.Quę igitur ſolida natura ſunt in cōpacto ac ſicco,ea nō cōſumūtur ab igne in alimentū:ſed ualida ac robuſta fiūt, & cōſiſtūt humore deficiēte, atqꝫ hæc ſanè oſſa ac nerui nominantur.Ignis aūt ex cōmixto ac moto humore corpus ſecundū naturā ordinat ac diſponit,ꝓpter talē neceſsitatē. Nā ꝑ ſolidū & ſiccū nō poteſt diutinos trāſitus facere,quia alimentū nō habēt. per humida uero & mollia poteſt,hæc enim ipſius ſunt alimentū.Ineſt aūt & in his ſiccitas, quæ ab igne nō cōſumitur.Hæc aūt inter ſe cōgregātur mutuo. Ignis igitur penitiſſime ad intima obturatus,et plurimus eſt,& maximū exitū facit.Plurimus enim humor in ea parte ineſt,quę uēter appellatur,et excidit inde ubi alimentū non habet foras,& exitū facit. Plurimus autē humor in uētre ineſt, tum ꝓpter alimenti ingeſtionē,tum propter concoctionē.Qui uero in reliquū corpus cōcluſus eſt ignis,triplices circuitus facit.Etem̄ quod humidiſsimū eſt in igne, in his locis quæ uenę cauæ appellātur,exiſtit.In media autē horū id quod reliquū eſt aquæ cōgregatum ſtabilitur,atqꝫ ea uocātur carnes.In ſumma,ignis omnia quæ in corpore ſunt,ſecundū ſuū ipſius modū exornauit,ad uniuerſi imitationem,parua ad magna,& magna ad parua, Ventrē quidem maximū,ſicco et humido prōptuarium,ut det omnibus, & accipiat ab omnibus, iuxta maris facultatē quod eſt animaliū in ipſo nutritorū ac nutriri ſolitorū alimētum, diſcordiū uero pernicies. Circū hunc aūt aquæ frigidæ & humidæ cōgregatio,trāſitus ſpiritus frigidi & calidi,ad terræ imitationē,omnia quę in ipſum incidūt alterātis,Et alia quidem cōſumens, alia uero augēs, aquæ tenuis ac ignis diſperſionē

fecit, inſuperq́ non obſcuri & apparētis à compacto ſecretionē, in quo delata
omnia in apertum perueniunt, ſingula iuxta deſtinatum fatum. In hoc uero tri-
plices circuitus ignis fecit, inter ſe mutuo intro ac foras terminantes, alios qui-
dem ad cauitates humorũ lunæ facultate, alios uero ad externam circumferen-
tiam, ad ambientē ſoliditatem aſtrorum facultate. Medij uero & intro & foras
terminantes, calidiſsimum ac fortiſsimũ ignem habent, qui ſanè omnibus do-
minatur, omnia ſecundum naturã gubernans, ſine ſtrepitu, tum ad uiſum, tum
ad tactum. In hoc Anima, Mens, Prudentia, Augmētum, Motus, Imminutio,
Permutatio, Somnus, Vigilia. Hic omnia per omnia gubernat, & hæc, & illa,
nunquã quieſcens. At uero homines ex manifeſtis obſcura conſiderare non
nouerunt. Quum enim artibus utantur ſimilibus humanæ naturæ, id ipſum i-
gnorant. Diuina enim Mens edocuit ipſos ſua ipſorũ imitari, ita ut cognoſcãt
quæ faciunt, & non cognoſcant quæ imitentur. Omnia enim ſimilia ſunt, diſsi
milia exiſtentia, & omnia cõcordia, diſcordia exiſtentia, quæ comprobamus,
non comprobamus, æquitatē habentia, iniqua ſunt. cõtrarius eſt modus ſingu-
lorum ei quē confitentur. Lex enim & natura, quibus omnia tranſigimus, non
confitentur quæ confitentur. Legem enim poſuerunt ac tulerunt homines ipſi
ſibi ipſis, non cognoſcētes de quibus tulerunt. Naturam uero omnes dij exor-
nauerunt. Quæ igitur homines ſanciuerunt, nunquã eodē modo habent, neq́
recte, neq́ nõ recte. Quæ uero dij ſanciuerunt, ſemper recte habent. Et recta ac
non recta intantum differunt. Ego uero Artes hominis manifeſtas, affectioni-
bus & manifeſtis, & obſcuris, ſimiles eſſe declarabo. Vaticinatio tale quid
eſt. Ex manifeſtis quidē cognoſcere obſcura, ex obſcuris uero manifeſta, & ex
præſentibus futura, & ex mortuis uiuētia. Et ea quæ intelligi non poſſunt, ua-
tes intelligunt, qui quidē doctus eſt, ſemper recte, qui uero non doctus eſt, àliàs
aliter. Naturam hominis etiã hæc quantum poſsibile eſt imitantur. Vir mulie-
ri concumbens puerum facit, Hoc manifeſto obſcurũ cognoſcere datur, quòd
ſic futurum eſt. Mens hominis obſcura, cognoſcens manifeſta, ex puero in ui-
rum tranſit; hoc præſenti futurũ cognoſcit. Non ſimile à morte ullum aliquod
animal exiſtit, neq́ mortuo animal uiuum. Venter quod intelligi nõ poteſt
nouit. per hunc enim intelligimus quod ſitit aut eſurit. Hæ artis uaticinandi
& humanæ naturæ affectiones, cognoſcētibus quidem ſemper recte habent,
uerum nõ cognoſcentibus aliàs alter. Artis fabrilis ferrariæ inſtrumēta fer-
rum circumliquant, flatu ignem fabri cogunt, & alimētum iam præſens auſe-
runt, ubi uero rarefecerint, feriunt ac tundunt. Aquæ autē alimento ferrum rur-
ſus roboratur. Eadem patitur homo à pædotriba, præſens enim alimentum
igne detrahitur, quum præ ſpiritu homo cogatur, rarefactus autē tunditur, at-
teritur, ſubuertitur. Aquæ autē aliunde acceſsione corroboratur ac fortis eua-
dit. Et fullones idem tranſigũt, calcitrant, feriũt, deſtruentes, tundũt, trahũt
deſtruētes, robuſtiora faciunt, deradētes ſupereminētia, & attexētes pulchrio-
ra reddũt. Eadē etiã homo perpetitur. Sutores coriarij, tota in partes diſſecã-
tes, ſcindētes et pungētes, marcida ac lacera, ſana et integra, faciũt, Et homo idē
patitur. Ex totis partes ſecãtur, & ex partibus cõpoſitis tota fiunt. Pungũtur
& ſecãtur à medicis marcida, ſanãturq́ ac uiuit homo. Medicina id quod mo-
leſtat tollit, & id à quo homo ægrotat auferēs, ſanũ facit. Natura eadē ſua ſpõte

nouit

nouit. Deſidens conatur reſurgere, currens conatur requieſcere, & alia eiuſce-
modi natura habet quæ medicinæ ſunt. Fabri lignarij ſerra ſecantes, alter tra
hit, alter protrudit, Idem autẽ uterq; facit, & in utrãq; partem tendit. Iidem tere
brant, alter trahit, alter protrudit, & qui premit, ſuperiorem deorſum trahit, &
minus facientes plus faciunt, naturãq; hominis imitantur. Spiritus alter tra
hit, alter protrudit, Idem autem uterq; facit, & in utranq; partẽ tendit. Cibi par
tim deorſum premuntur, partim ſurſum uergunt. Ab una anima diuiſa, plu
res & maiores, & minores & pauciores fiunt. Aedificatores ex diuerſa rebus
unam cõcordem facientes, ſicca quidem humectantes, humida uero ſiccantes,
& tota diuidẽtes, diuiſa uero cõponentes, Si enim non ſic cõtingeret, nihil pri-
uatim ac proprium cõſtitui poſſet: diætam humanã in hoc imitantur. Nam &
in hac ſicca humectantes, & humida reſiccantes, tota quidem diuidunt, diuiſa
uero componũt. Hæc omnia diuerſa ac diſcordia exiſtentia, cum natura cõcor
dant. Muſices autem organũ primum producere oportet, in quo harmonia
quæ uult declarabit. Conſtructiones ex ijſdem non eædem ſunt, ex acuto, ex
graui, nomine quidem ſimilibus, ſono autem nõ ſimilibus. Quæ plurimum di
uerſa ſunt, maxime concordant, & quæ minimum diuerſa ſunt, minime cõcor
dant. Si uero quis ſimilia omnia faciat, non ineſt delectatio. Plurimæ ac multi-
formes tranſmutationes, maxime delectant. Coci obſonia hominibus pa-
rant, omnis generis diuerſa cõmiſcentes, ex ijſdem non eadem, ad hominum
cibum ac potum. Quòd ſi omnia ſimilia facerẽt, non haberent delectationem,
& ſi in eodem etiam omnia cõſtruerent, non utiq; recte haberent. Pulſantur to
ni in muſica partim ſuperne, partim inſerne. Lingua muſicam imitatur, co-
gnoſcens quidem dulcedinẽ & acorem eorum quæ allabũtur, itemq; diſſonan
tia. pulſat autem ſonos ſuperne ac inferne, & neq; ea quæ ſuperne pulſantur, ſi
inſerne pulſentur recte habent, neq; quæ inſerne, ſi ſuperne. Quum autem lin-
gua probe fuerit attẽperata, ſymphonię delectatio cõtingit. Si uero diſcors fue
rit ac incõgrua, moleſtia. Pellium tinctores tendũt, terũt, pectinãt, lauant. Ea-
dem eſt puerorũ curatio. Plicatores ac textores ducẽtes in orbem fila plicant,
à principio in principiũ deſinunt. Idem circuitus in corpore eſt, unde incipit, in
hoc deſinit. Aurum operãtes, tundunt, lauant, molli igne liquãt, forti aũt nõ
conflatur, Vbi uero elaborarũt, ad omnia utuntur. Homo frumentũ tundit,
lauat, molit, & ubi igne coxit, utitur, & forti quidem igne in corpore non con-
flatur, uerum molli ac lento. Statuarij imitationem corporis faciunt, anima
excepta, mentem autem habentia non faciunt. ex aqua & terra humida ſiccan-
tes, & ſicca humectantes, ab his quæ ſuperabũdant detrahũt, & ad ea quæ defi
ciunt apponũt, ex minimo ad maximũ augentes. Eadem patitur homo, auge
ſcit à minimo ad maximũ, ex ſuperabũdantibus detrahens, & deficientibus ap
ponẽs, ſicca humectans & humida ſiccans. Figuli rotã uerſant, & neq; retror
ſum, neq; antrorſum procedit, ſed ſimul in utranq; partẽ, Vniuerſi hæc imita-
trix circularis exiſtit. In eadem aũt quũ iam circũfertur, omnis generis opera ef-
ficiũt, ut alterũ altero in nulla re ſimile exiſtat. Ex ijſdẽ homines eadẽ patiũtur,
itemq; reliqua animalia in eadem circũferentia omnia operãtur, & ex ijſdem ni
hil ſimile, ijſdẽ inſtrumẽtis ex humidis ſicca faciẽtes, & ex ſiccis humida. Grã-
matica tale quid eſt, figurarũ cõpoſitio, quæ ſigna ac notæ ſunt humanæ uocis,

facultas reuocandi in memoriã præterita,& quæ facienda ſunt declarandi. Per ſeptem figuras noticia cõtingit. Eadem omnia homo tranſigit, ſiue ſciens literas,ſiue literarũ rudis. Per ſeptem figuras etiam ſenſus hominibus cõtingit. Auditus ſonorum, Viſus manifeſtorũ, Naſus odoris, Lingua uoluptatis & iniucunditatis, Os ſermonis, Corpus tactus calidi aut frigidi, Spiritus tranſitus intro ac foras. Per hæc cognitio hominibus cõtingit. Paleſtra & pædotribæ tale quiddam docẽt. præuaricari ſecundũ leges, iniuriam facere iuſte, defraudare, furari, rapere, uiolare honeſtiſsima ac turpiſsima. Qui hæc non facit, malus. qui hæc facit, bonus eſt. Oſtentatio multorum ac uulgi eſt, deſipiẽtiæ hæc eſſe uident,& unum ex uniuerſis bonum iudicant, reliquos uero malos. Multi mirantur, pauci cognoſcunt. Homines in forum progreſsi eadem perpetrant, defraudant uendentes & ementes, Qui plurimum defraudauit in admiratione eſt. Bibentes & inſanientes eadem perpetrãt, currũt, luctantur, pugnãt, furantur, defraudant. Vnus ex omnib. præfertur. Simulatores & deceptores alia ad ſcientes dicunt,& alia ſentiũt, iidem ereptãt,& irrepunt nõ ijdem. Ineſt aũt homini, alia dicere, alia facere,& eundẽ non eſſe eundẽ,& nunc aliam habere mentem, nunc rurſus aliam. Sic quidẽ artes omnes cũ humana natura cõmunicant.

Cæterum anima hominis, quemadmodũ etiam antea à me dictum eſt, ignis & aquæ temperamentũ habens, partes autẽ hominis, irrepit in omne animal quod ſanè ſpirat, itemq; in omnem hominẽ,& iuniorẽ,& ſeniorem. Non autẽ ſimiliter in omnibus augeſcit, ſed in iuuenibus corporibus, utpote celeri circũuolutione exiſtente,& corpore auctili, expaſſæ & attenuatæ partes illæ animę, in corporis augmentũ conſumuntur. In ſenioribus autẽ, utpote tardo exiſtente motu,& corpore frigido, in decrementũ hominis conſumuntur. Quęcunq; autẽ corpora in uigore ſunt,& in ætate fœcũda, eas nutrire & augere poſſunt.

Potentes aũt homines, ut quiſq; plurimos homines alere poteſt, ita fortis iudicatur ac potẽs, ubi uero defecerint quos alat, imbecillior cẽſetur. Sic etiã circa ſingula corpora res ſe habet. Quęcũq; plurimas animas nutrire poſſunt, ea fortiora ſunt, ubi uero hæ diſceſſerint, imbecilliora. Quicquid igitur in aliud corpus ingreſſum fuerit, non augeſcit. Quicquid uero in fœminam, augeſcit, ſi ea quæ ipſi congrua ſunt cõtingant. Diſcriminãtur autem partes & augeſcunt ſimul omnes,& neq; prius alteræ alteris, neq; poſterius. Verum maiores natura priores apparent minoribus, quũ non priores exiſtant. Non autẽ in æquali temporis ſpatio omnes fœtus exornãtur, ſed alij citius, alij tardius, prout ſinguli & ignẽ & alimẽtum fuerint nacti. aliqui itaq; in quadraginta ac tribus diebus ſcaturiunt ac formãtur, aliqui in quatuor mẽſibus. Similiter etiam uitales fiunt ac gignuntur, aliqui citius, ſeptimo mẽſe perfecte. aliqui tardius, perfecte nono menſe in lucẽ prodeunt,& oſtendunt ſe temperamẽtum habere, quod ſemper habebunt. Maſculi igitur & fœmellæ hoc modo gignuntur, quantum eius fieri poteſt. Cæterum fœmellæ ab aqua magis,& à frigidis ac humidis & mollibus augeſcunt tum cibis, tum potibus, itemq; ſtudijs ac exercitijs. Maſculi uero magis ab igne, à ſiccis uidelicet ac calidis cibis & reliqua diæta. Si igitur fœmellam parere uelit, diæta ad aquã uergente utẽdum eſt. Si uero maſculũ, exercitijs ac uictu ad ignẽ tendente utetur. Et non ſolum uirum hoc facere oportet, ſed etiam mulierẽ. Nõ enim ſolum quod à uiro ſecernitur auctile eſt, ſed etiam

quod

quod à muliere, ob hāc ſanè cauſſam. Vtraqꝫ quidē pa s ſufficientem motū nō habet ad humoris multitudinē, ut quod influit cōſum t, & propter ignis debilitatē coagmētantur. Quū uero ambæ in idē coincider nt, mutuo inter ſe incurrunt & obuoluūtur, ignis ad ignē, & aqua ſimiliter. Siquidē igitur in ſicco loco circūuoluitur ignis, coillapſum aquā ſuperat, & ab hoc ignis augeſcit, ne ab illabente unda extinguatur, aliūqꝫ accedentē ſuſcipiat ac ſibi cōſociet. Si uero in humorē inciderit, ſtatim ab initio extinguitur ab illabēte unda, & in minorē ordinē diſſoluitur. In una aūt die uniuſcuiuſqꝫ mēſis, cōſociare ac ſuperare ea quę accedūt poteſt, & hoc ſi coinciderint ab utriſqꝫ in unū locum. Cōſiſtere autem poſſunt inter ſe & fœmella & maſculus, propterea ꝙ anima quidē idē eſt in omnib. animatis. Corpus aūt uniuſcuiuſqꝫ differt. Anima quidē igitur ſemper ſimilis, & in maiore, & in minore. Nō enim alteratur neqꝫ per naturā, neqꝫ per neceſſitatē. Corpus aūt nunq̃ idem in ullo aliquo eſt, neqꝫ ſecundū naturā, neqꝫ ex neceſsitate, propterea ꝙ partim ſecernatur in oīa, partim permiſceatur ad omnia. Si quidē igitur maſcula corpora ab utriſqꝫ ſecreta fuerint, augeſcūt pro re præſenti, & fiūt hi uiri animis ſplēdidi, & corpore fortes, ſi nō à diæta poſtea detrimētum ſentiāt. Si uero à uiro quidē maſculū ſecernatur, à muliere uero fœmineū, & ſuperauerit ſi ita cōtingat maſculū, (Genitura eī ammiſcetur ad fortiorē aut debiliorē, Nō enim habet ex præſentibus aliquid ad quod familiarius ſecedere poſsit. Suſcipit enim parua maiorē, & maior minorē. In cōmune autē ſuper hæc quæ adſunt dominiū exercent) corpus ſanè maſculū augeſcit, fœmineū uero minuitur, et in aliam ſortē ſecernitur. Et hi quidē minus priorib. ſplēdidi fiunt, tamen quia maſculum à uiro ſuperauit, uiriles euadūt, & hoc nomen merito habēt. Si uero à muliere quidem maſculum ſecretū fuerit, à uiro aūt muliebre, ſuperauerit aūt maſculum, augeſcit eodē modo ſicut prius, fœmineū uero minuitur. Et fiūt hi Androgyni, id eſt uiri effœminati, atqꝫ ſic recte appellantur. Tres quidē igitur hæ ſunt generationes hominū, differētes in eo quod magis aut minus tales ſint, propter partiū aquę temperamentū, & alimenta, & inſtitutiones, ac conſuetudines. declarabo autē in progreſſu ſermonis etiā de his.

Cæterū fœmella eodem modo gignitur. Si enim ab utriſqꝫ fœmineū ſecretū fuerit, fœminoſiſsimę ac ingenioſiſsimę fiēt. Si uero à muliere quidē fœmineū, à uiro aūt maſculum, ſuperauerit autē fœmineum, audaciores quidē prioribus fient, ueruntamē ornatæ ac moderatæ etiā ipſæ. Si uero à uiro quidē fœmineū, à muliere uero maſculum ſecretū fuerit, & fœmineum ſuperauerit, augeſcit eodem modo, & fiunt hæ audaciores adhuc prioribus, & uiriles ac uiragines nominantur. Si autem quis non credat animā animæ ammiſceri, demens eſt. Si quis enim carbones ardentes ad ardentes adijciat, fortes ad debiles, & alimentum ipſis præbuerit, ſimile corpus omnes exhibebunt, & alter præ altero non cognoſcitur, ſed in qualicunqꝫ corpore ignē ſuſceperint, tale in omnibus erit. Vbi uero præſens alimentum cōſumpſerint, ſecernuntur ac obſcurātur. Idem hoc anima hominis patitur. At uero quomodo gemini naſcātur, hoc ſermone declarabo. Equidem natura uterorū in fœminis ut plurimum in cauſſa eſt. Si enim ſimiliter in utrāqꝫ partem iuxta oſculum diſpoſiti à natura fuerint, et ſimiliter hiauerint, & à purgatione ſiccantur, alere poſſunt, ſi ſemen uiri cōceperint ita ut ſtatim diſcindatur, Sic enim neceſſe eſt diſpergi in utrūqꝫ uterum ſi-

militer

militer. Siquidem igitur [illegible]ultum ſemen ab utriſq; & forte ſecretum fuerit, in utriſq; locis augeri poteſt, [illegible]ominiū enim habet in alimentū quod accedit. Si uero aliter cōtingat, gemi[illegible]n[illegible] fiunt. Quū itaq; maſculum ab utriſq; ſecretū fuerit, neceſſariū eſt in utriſq; ma[illegible]ulos gigni, quū uero fœmineū ab utriſq;, fœmellæ fiunt, quum autem alterū fœmineum, alterū maſculū fuerit, utrū altero præualeſcet, idipſum augeſcet pro ea ratione. Similes porrò inter ſe fiūt gemelli, ob hanc cauſſam. Primū quidem quòd æquales ſunt loci in quibus augeſcūt. Deinde quòd ſimul ſecreti ſunt. Poſtea quòd iiſdem alimētis augeſcunt, uitalesq; in lucem prodeunt. Cæterū ſuperfœtationes hoc modo fiunt. Quum uteri calidi & ſicci natura fuerint, ipſaq; mulier eiuſmodi, & ſemen calidum ac ſiccum illapſum fuerit, non fit amplius ulla aliqua humiditas in uteris, quæ ſemen ſuperillabens contineat. Quapropter conſiſtit ab initio ac uiuit, perſeuerare autem nō poteſt, ſed etiam id quod iam adeſt inſuper corrumpit, quia nō eadem utriſq; conferunt. Etenim quod tenuiſsimū eſt in aqua, & quod rariſsimū in igne, ſi in hominis corpore temperamentū acceperint, ſaniſsimū habitū conſtituunt. Propterea quod neq; in temporū anni maximis mutationibus, neq; in regionū permutationibus, neq; in ciborū ac potuum alterationibus, aqua denſiſsima euadit in aquæ impetuoſis incurſibus, neq; ignis in ignis impetu. Poſſunt enim ambo & generationē & ſatietatem plurimā ſuſcipere. Aes molliſſimum ac rariſsimum, plurimū temperamētum ſuſcipit, ac optimū euadit. Eodem modo etiā quod tenuiſsimū eſt in aqua, ac rariſsimū in igne, ubi temperamentum acceperint. Qui igitur hanc naturā habent, ſani perſeuerāt omni tempore uſq; ad quadrageſimū annum, aliqui uero etiam uſq; ad extremā ſenectutem. Qui uero à quadrageſimo anno, à morbo aliquo correpti fuerint, nunquā fermè euadunt. Quæcūq; autē corpora ignis fortiſsimi, et aquæ denſiſsimæ temperamentū acceperint, fortia & robuſta fiunt, uerū multa cuſtodia opus habent. Magnas enim tranſmutationes in utrāq; partem habēt, & in aquæ incurſibus in morbos incidunt, & in ignis cōſimiliter. Qui igitur eiuſmodi naturam habet, eum uictu uti cōducibile eſt temporibus anni cōtrario. Et aquæ quidem incurſu contingentē, uti oportebit eum ab his quæ ab aqua ſunt, paulatim pro temporum ratione diſcedendo. Porrò ubi aquæ craſsiſsimæ & ignis tenuiſsimi in corpore mixtura facta eſt, talia cōtingunt, ex quibus frigidam & humidā naturam cognoſcere oportet. Talia enim corpora in hyeme morboſiora ſunt, quàm in æſtate, & in uere q; in autumno. Cæterum quod ad ætates attinet, Saniſsimi ex talibus pueri ſunt. Deinde adoleſcētes. Morboſiſsimi autē ſenes; & his uicini. & hæ naturæ cito ſeneſcunt. Talibus in uictu cōferunt quæ calfaciunt ac ſiccant, tum in cibis, tum in exercitiis, & externas corporis partes magis q; internas exercere cōducit. Si uero humidiſsimū in igne, & denſiſsimū in aqua, in corpore mixturā acceperint, ex his humidā ac calidam naturā cognoſcere oportet. Laborāt quidē ex morbis huiuſmodi maxime in uere, minime in autūno, quia in uere exceſſus eſt humiditatis, in autūno uero ſymmetria & moderatio ſiccitatis. Ex ætatib. uero morboſiſsimæ ſunt iuniores. Corpora autem cito augeſcūt, & tales diſtillationibus obnoxii ſunt. His cōducit exhibere quæcunq; ſiccant ac frigefaciūt, & in cibo, & in potu ac laboribus. Verum labores intra corpus his facere maxime confert. Si uero mixturam acceperint fortiſsimum

mum in igne, et tenuiſsimũ in aqua, ſicca & calida eſt [illegible] atura, et talibus morbus in ignis acceſsionibus contingit, ſanitas uero in aqua [illegible] Et in ætatibus uigẽtibus ad carnis bonam habitudinẽ, morboſiſsimi ſunt, ſa[illegible] autẽ ſenes. Ita etiam utriſq; proximi. Diætæ quæ frigefaciunt ac hu[illegible] [illegible] oribus qui minime excalfaciunt ac colliquant, plurimam frigiditatẽ exhibebunt. Huiuſmodi naturæ uiuaciſsimæ ac ſaniſsimæ exiſtunt. Si autẽ mixturam acceperint corpora ignis rariſsimi, & aquæ ſicciſsimæ, ſicca & frigida talis natura eſt, morboſa quidẽ in autũno, ſana uero in uere, & uicinis tẽporib. Similiter ætates ad annos quadraginta morboſæ, pueri ſaniſsimi, Ita & utriſq; proximi. Diętę his cõferunt quæ calidæ exiſtentes humectant, & labores ſenſim adhibiti leniter calfacientes, & nõ multum ab his quæ adſunt auferẽtes. De naturæ igitur cognitione ſic à prima cõſtitutione cognoſcere oportet. Cæterum ætates ipſæ ad ſeipſas hoc modo habent. Puer itaq; ex calidis & humidis tẽperatus eſt, quia ex his cõſtitutus eſt, et in his augmentũ accepit. Humidiſsima igitur & calidiſsima ſunt corpora proxima generationi, & augeſcunt ꝙ plurimum, & quæ his proxima ſunt eodem modo. Adoleſcens autẽ calidus quidem eſt, quia ignis impetus aquæ dominatur. Siccus autẽ, quia humidũ ex puero cõſumptum eſt, partim in augmentũ corporis, partim in motũ ignis, partim præ laboribus ac exercitijs. Vir quũ ſteterit iam corpus, ſiccus eſt & frigidus, quia caliditatis impetus non amplius dominatur, ſed ſtat corpus ab augmẽto quieſcens, ac perfrigeratum. Verum ex adoleſcenti ætate ſiccitas ineſt. Ab inſequẽti autem ætatẽ & aquæ acceſſu, humiditatẽ non habet. quapropter ex ſiccis & frigidis exuperatus eſt. Senes autem frigidi ſunt & humidi, Quia ignis quidem receſſus contigit, aquæ autẽ acceſſus, & ſiccorum quidẽ ſublatio, humidorũ autem ſtatus. Ex omnibus autem maſculi calidiores ſunt & ſicciores, fœminæ uero humidiores ac frigidiores. Propterea quòd ab initio utrique in talibus geniti ſunt, & à talibus augeſcũt. Vbi uero in lucem editi ſunt maſculi, uictu ac diæta laborioſiore utuntur, ut excaleſcãt ac reficeentur. Fœminæ uero humidioribus ac pigrioribus diætis utuntur, & caliditatis purgationem ex corpore ſingulis menſibus faciunt. Porrò de animæ ſapiẽtia ac deſipientia, hoc modo ſe res habet. Quod humidiſsimũ eſt in igne, & ſicciſsimũ in aqua, ſi in corpore tẽperamentum acceperint, ſapiẽtiſsima ſunt. Quia ignis quidem habet humiditatem ab aqua, aqua autẽ ſiccitatẽ ab igne. uterq; autem ſic ſufficiẽtiſsimus eſt. Neq; ignis alimenti indigẽtior multũ procedit, neq; aqua motus indiga multum leuis redditur. Sic itaq; utraq; & per ſe ſufficientiſsima ſunt, & inter ſe permixta. Quod enim minime uicinis indiget, hoc maxime præſentibus obtẽperat, uelut ignis qui minime mouetur, nõ præ neceſsitate: & aqua quæ maxime, non præ uiolentia. Ex his autẽ anima temperata, ſapientiſsima eſt, & memoria ualentiſsima prædita. Si uero aliquo aſcitamento utens, alterutrum horum augeſcat aut contabeſcat, deſipientiſsima redditur, propterea quòd quum ſic habeant ſufficientiſsima exiſtunt. Si autem ignis ſinceriſsimi, itemq; aquæ temperamẽtum anima ſortiatur, ſit autẽ ignis paulo inferior ac defectuoſior quàm aqua, ſapientes quidem ſunt etiam hi, uerũ defectuoſiores quàm in priore temperamento: propterea quòd ignis ab aqua ſuperatus, & tardiorem motum faciens, ſegnius ſenſibus al[illegible]bitur, cõſtantes autem cum mãſuetudine ſunt eiuſ-

m   modi

modi animæ, ad quanc ꝙ tandẽ rem animũ applicuerint. Si uero recto uictu
utantur,& ſapiẽtiores acutiores præter naturã fieri queant. Talibus con-
fert uictu uti ad ignẽ … tendente,et nõ repletionibus,neq; ciborũ,neq; po
tuum. Curſibu… t uelocibus, quo & corpus humore euacuetur,
& humor amplius citius ſiſtatur. Luctis autẽ & fricationibus & eiuſmodi exer
citijs uti nõ cõducit,ut ne meatus cauiores redditi repleantur. A talibus enim
animæ motũ grauari neceſſe eſt. Cõfert & deambulationibus uti,tum à cœna,
tum mane,itẽq; à curſibus. A cœna quidem,quo alimentũ ſiccius anima ſuſci-
piat ab ingrediẽtibus ac ingeſtis. Mane uero,quo trãſitus humoris euacuẽtur,
& meatus animæ nõ obturentur. Ab exercitijs uero,ut ne in corpore relinqua
tur quod ſecretum eſt à curſu,neq; animæ cõmiſceatur,neq; tranſitus obturet,
neq; alimentũ conturbet. Cõfert & uomitibus uti,quo corpus depurgetur,
ſi quid defectuoſius labores tranſegerunt. à uomitu aũt paulatim adijciẽdo ci-
bus offerẽdus eſt,minimũ ad quatuor dies. At uero ungi cõducibilius eſt ꝙ
lauari. Coitu utendũ eſt,aquæ acceſsibus cõtingentibus,frequentiore,in ignis
autẽ impreſsionibus,pauciore. Porrò ſi in aliqua anima defectuoſiorẽ uim
ignis accipiat ꝙ aqua,eam tardiorẽ eſſe neceſſe eſt. & appellantur tales ſtolidi.
Nã ut tardiore exiſtẽte circuitu, ſenſus paulatim allabũtur, & qui acuti exiſtũt
parum cõmiſcentur,propter circuitus tarditatẽ. Senſus enim animæ qui per ui
ſum ac auditũ contingunt acuti ſunt,qui uero per tactum, tardiores & facilius
percipiũtur. hos quidẽ igitur percipiũt etiam tales nihilominus, uelut ſunt fri-
gida & calida ac cõſimilia, Quæ uero per uiſum aut auditũ percipere oportet,
quæ non prius ſciunt,percipere nõ poſſunt. Si enim non cõmota fuerit anima
ab igne allabẽte,nõ percipere poterit quale quid tandẽ ſit. Tales igitur animæ
nõ perpetiũtur hoc ob celeritatẽ, Si autẽ recta diæta utatur,etiã talis homo me
lior fieri poſsit. Cõferunt itaq; huic eadem quæ priori, Verũ ſiccioribus ac pau
cioribus cibis utetur, laboribus autẽ pluribus & acutioribus ac uelocioribus.
Confert & fomẽtis uti,& uomitibus à fomentis, & exhibitionibus ciborum à
uomitibus ex longiori tẽpore,ſi defectuoſius cõtigerint uomitus. Et ſanè hæc
faciens,ſanior ac ſapiẽtior fuerit. Si uero amplius adhuc ſuperetur ignis à
præſenti aqua,hos iam alij deſipiẽtes,alij attonitos ſiue ſtupidos appellant. Et
hæc inſaniæ quædam ſpecies tardior exiſtit. hi plorant nemine moleſtante aut
uerberãte,formidantq; nõ formidanda, & triſtantur in rebus nihil ad ſe perti-
nentibus,& ſentiũt ea quæ nõ conueniunt ſapiẽtibus. Cõfert itaq; his, fomen
tis uti,& à fomẽtis ueratris expurgari,ac diæta uti quã prius dixi,indigetq; ta-
lis homo attenuatione pulmonis ac ſiccitate. Si autẽ aqua defectuoſiorem
uim accipiat ꝙ ignis,quum aliàs ſincerũ temperamentũ habeant,ſani ſunt ho-
mines corporibus,& ſapiẽtes. Talis aũt anima cito percipit allabentia, & non
ſæpe ab una re ad aliam tranſit. Natura quidẽ igitur talis,animæ bonæ eſt. Me
lior aũt reddetur rectæ diætæ uſu,& peior prauæ. Confert huic,diætæ uſus ad
aquam magis uergentis,ita ut exceſſus uitet & ciborũ,et potuum,& laborum.
Vtetur & curſibus curuis & rectis reuertẽtibus, luctiſq; ac reliquis exercitijs,
ita ut in nullo exceſſum faciat. Si enim ſanũ fuerit corpus,& non ab aliquo alio
perturbetur,animi temperamentũ ſapiens exiſtit. Si uero amplius aquæ uis
ab igne ſuperetur,tali homini neceſſe eſt tanto acutiorẽ animam eſſe,quãto ci-

tius

tius mouetur, & ad ſenſus citius allabi, uerum minus [illegible]onſtantem priore, propterea quod iudicat ea quæ obueniũt, & in pulmonẽ [illegible]rocedit ob celeritatem.

Confert tali homini diæta uti magis ad aqu[illegible]riori, & maza magis q̃ pane, & piſcibus magis q̃ carnibus, & po[illegible] & Venere rarius utetur, et laboribus qui ſunt maxime ſecundũ naturã q̃ plurimis, uiolentis autem uti nõ eſt neceſſe. Vtetur & uomitibus paucioribus ex repletionibus, quo corpus quidem euacuetur, q̃ minime uero caleſcat, Conducit etiã talibus ad ſapientiã, ut minime carnoſi ſint, Nam ad carnis bonã habitudinẽ, ardoris inflãmationem fieri neceſſe eſt. Quum autẽ tale quid huiuſmodi anima perpetitur, ad inſaniam adigitur, ex ſuperata aqua adacta. Talibus cõfert actiones obire ac trãſigere à cibo accepto magis q̃ ieiunis. Stabilior eñ redditur anima alimẽto cõmodo ammixto, q̃ alimẽti indiga. Si uero adhuc amplius ſuperetur aqua ab igne, talis anima ualde acuta eſt, & tales neceſſe eſt ſomnia uidere, uocãt aũt ipſos ſubfurioſos. Nam res ualde propinqua inſaniæ eſt, Etenim à breui & incõmoda inflãmatione inſaniũt, & in ebrietatibus, & carnis bona habitudine, & præ carniũ eſu. Verũ talem oportet ab his omnib. abſtinere, itemq̃ à reliqua repletione, ac exercitijs uiolentis. In uictu utendũ eſt Maza uino dulci nõ ſubacta, & oleribus coctis, ſed nõ purgãtibus, & piſciculis ex muria, & aquã bibere præſtantiſsimũ eſt, ſi fieri poſsit, ſin minus, uinũ molle et albũ quod aquæ ſit proximum. Deambulationibus quoq̃ multis mane utendum, à cœna uero ſatis eſt exſurgere, quo cibi quidem non reficcentur à deambulationibus poſt cœnam, corpus autem euacuetur à matutinis. Lauare autem magis conducit aqua tepida circumaffuſa, quàm ungi. Confert & in æſtate interdiu ſomno uti breui non multo, ut ne corpus ab anni tempore reficcetur. Con[illegible]niens eſt etiam uere ueratris purgare, fomentis antea præparatos, deinde ſenſim ad diætam inducere, & neq̃ hunc ieiunum actiones obire oportet. Et ex hac ſanè cura, huiuſmodi anima ſapientiſsima fuerit. Sapientis quidem igitur ac deſipientis animæ hoc temperamentũ cauſſa eſt, quemadmodũ à me ſcriptum eſt, poteſtq̃ ex diæta & melior, & deterior fieri. Cæterum curſus impetu igne præualeſcẽte, impoſsibile forte fuerit aquæ aliquid apponere, Similiterq̃ aqua præualente in temperamẽto, ignem augere. Ex his uero & ſapiẽtiores & deſipientiores animæ fiunt. At uero taliũ non amplius temperamentũ eſt, qualis eſt, Iracũdus, Segnis, Doloſus, Simplex, Infeſtus, Beneuolus. Taliũ omnium natura meatuũ per quos anima meat cauſſa eſt, per qualia enim uaſa fecedit, & ad qualia allabitur, & qualibus ammiſcetur, talia ſapiũt. Ob id itaq̃ impoſsibile eſt talia ex diæta trãſmutare. Naturã enim obſcurã trãſformare non eſt poſsibile. Similiter autem & uocis qualiſcũq̃ tandẽ fuerit, meatus ſpiritus cauſſa ſunt, per qualeſcũq̃ enim aer mouetur, et ad qualeſcunq̃ allabitur, talem neceſſe eſt eſſe uocem: & hanc quidem tum deteriorẽ, tum meliorem facere poſsibile eſt, quia leuiores ac breuiores meatus ſpiritus facere poſsibile eſt. Verũ illa ex diæta alterare impoſsibile exiſtit.

HIPPOCRATIS COI DE DIAETA SIVE VICTVS RATIONE, LIBER II.

Medico Phyſico interprete.

REGIONVM ſingularũ ſitum & naturã hoc modo cognoſcere oportet. Et in ſumma res hoc modo ſe habet. Regio ad meridiem ſita calidior eſt, & ſiccior, ꝙ ea quæ ad ſeptentriones iacet, propterea quòd ſoli propinquior eſt. Et in his regionibus neceſſe eſt & hominũ genera, & naſcentia ex terra, ſicciora ac calidiora & fortiora eſſe, ꝙ in contrarijs. uelut Libyca gens ad ponticã,& utriſꝗ uicinæ. Ipſa autem loca iuxta ſeipſa hoc modo habent. Alta & ſquallida & ad meridiem ſita, ſicciora ſunt quàm campeſtria & æqualiter ſita, propterea quòd pauciores humores habent, illa enim ſtationem pro aqua pluuia non habent, hæc habent. At uero lacuſtria ac paluſtria humectant & calfaciunt. Et calfaciunt quidẽ quia caua ſunt & circumdata,& non perflantur. humectant autem, quia naſcentia ex terra quibus homines aluntur, humidiora ſunt,& ſpiritus quem attrahimus craſſior eſt, propter aquæ ſtationem ac immobilitatem. Verum caua loca & non aquoſa, ſiccant & calfaciunt. Et calfaciunt quidẽ quia caua ſunt & circũdantur. Siccant autem, tum propter alimenti ſiccitatẽ, tum quòd ſpiritus quem inſpiramus ſiccus exiſtens, humorem ex corporibus trahit in alimentũ ſibijpſi, quum non habeat alium humorẽ ad quem allapſus nutriatur. Vbi autem regionibus montes adiacent ad auſtrum, in his ſquallidi auſtri & morboſi afflant. Vbi autem ab Aquilone montes adiacent, in his aquilones perturbant ac morbos faciunt. Vbi uero ab Aquilone caua loca urbibus adiacent, ab æſtiuis uentis calida & morboſa hæc regio exiſtit, propterea quòd neꝗ aquilo perflans puram ſpiritus inductionem exhibet, neꝗ ab æſtiuis uentis perfrigeratur. Cæterum inſulæ propinquæ cõtinenti tempeſtuoſiores ſunt & ægre in ipſis hybernamus. Marinæ uero hyeme tepidiores ſunt, propterea quod niues & glacies in cõtinenti ſtationes habẽt,& uentos frigidos in uicinas inſulas mittunt. Verum inſulæ intra pelagus poſitæ non habent in hyeme niuium ſtationem.

Porrò de uentis quã naturam ac facultatẽ ſinguli habẽt, hoc modo cognoſcere oportet. Naturam quidẽ habent omnes uenti humectandi ac frigefaciendi, tum animaliũ corpora, tum naſcentia ex terra, ob hanc cauſſam. Neceſſe eſt omnes uentos ſpirare à niue, à glacie, & gelu uehemẽti, & fluminibus, & ſtagnis, terraꝗ humecta ac perfrigerata. Et fortiores quidem uentos, à maioribus & fortioribus, debiliores uero à minoribus & debilioribus. Quemadmodum enim animalibus ſpiritus ineſt, Sic etiã alijs omnibus, alijs quidem minor, alijs uero iuxta magnitudinẽ. Naturam quidem igitur habent humectandi ac frigefaciendi omnes uenti, Verũ propter ſitum regionũ ac locorum, per quæ uenti ad ſingulas regiones accedunt, diuerſi inter ſe fiunt, frigidiores, calidiores, humidiores, ſicciores, morboſiores, ſalubriores, Singulorũ autem cauſſam ſic cognoſcere oportet. Boreas ſiue aquilo frigidus ſpirat ac humidus, quia progreditur à talibus regionibus, meatꝗ per tales locos, ad quos non accedit ſol ipſe, neꝗ aerem reſiccans, humorem ebibit ac exhaurit, Quare ad terram

ram habitabilem accedit ſuam ipſius uim habens, ul[illegible] non per regionis ſitum corrumpitur. & his quidem qui proxime habitãt frig[illegible]ſimus eſt, qui uero remotiſsime, minime. Auſter autem à ſimili[illegible] natura regionibus ſpirat. Ab Auſtrali enim polo ſpirans, & à niue [illegible] glacieq́ ac gelu fortibus procedens, neceſſario his qui prope ipſum illic habitant talis ſpirat, qualis nobis eſt Aquilo. Verum omnem nõ item ſimilis accedit regionem. Nam quũ per ſolis iter & in meridiem ſpiret, humiditas ipſius à ſole ebibitur, & reſiccatus rareſcit. quapropter neceſſe eſt ipſum calidum ac ſiccũ huc accedere. In proximis igitur regionibus neceſſe eſt ipſum talem uim calidam ac ſiccam exercere. & hoc ſanè in Libya facit, Nam & terræ naſcentia exareſcunt, & homines làtenter reſiccat, Quum enim non habeat nec mare, nec fluuium unde humiditatem accipiat, ex animantibus ac plantis humorem exhaurit. Vbi uero pelagus tranſit, tanquam calidus & rarus exiſtens, multa humiditate regionẽ in quam illabitur implet, & neceſſe eſt ipſum calidum ac humidum eſſe, ubi non regionum ſitus alterius qualitatis cauſa exiſtat. Eodẽ modo etiam aliorum uentorum facultates ſe habent. Cæterũ iuxta ſingulas regiones uenti hoc modo ſe habent. Venti ex mari in regiones illabentes, ſicciores quodammodo ſunt. Qui uero à niue aut glacie, aut ſtagnis aut fluminibus procedunt, omnes humectant ac frigefaciũt, tum plantas, tum animantia, & ſanitatem corporibus exhibent qui non frigiditate ſuperexcellunt. Hi enim lædunt, propterea quod magnas mutationes calidi ac frigidi in corporibus inducũt. Hæc autem perpetiuntur hi qui in regionibus habitant paluſtribus ac calidis, prope flumina magna. Reliqui uero uenti qui à prædictis ſpirant utiles ſunt, tum aerẽ purũ ac ſincerum exhibentes, tum animæ calori humiditatem præbentes. Quicunq́ uero uenti ex terra accedunt, eos neceſſe eſt ſicciores eſſe, tum à ſole, tum à terra reſiccatos. Quum autem non habeant uenti unde alimentum trahant, à uiuentibus humorem trahentes, & plantas & animalia omnia lædunt. Et quicunq́ uenti relictis montibus ad urbes accedunt, non ſolum ſiccant, ſed etiam turbant ſpiritum quem inſpiramus, & corpora hominum morboſa faciunt. Naturam quidem igitur & uim ſingulorum ſic cognoſcere oportet. Quomodo autẽ ad ſingulos ſe præparare oporteat, in ſermonis progreſſu declarabo. At uero ciborum ac potuum ſingulorũ uim, tum eam quæ ſecundum naturam eſt, tum eam quæ per artẽ acceſsit, hoc modo cognoſcere oportet. Quicunq́ igitur in ſumma dicere aggreſsi ſunt, aut de dulciũ, aut pinguium, aut ſalſorum, aut alterius cuiuſdam conſimilis facultate, non recte iudicant. Non enim eandem uim habent, neq́ dulcia inter ſe, neq́ amara, neq́ ulla aliqua eiuſmodi. Multa enim ex talibus ſunt quæ & aluũ emolliunt, & ſiſtunt, ſiccantq́ & humectant, Similiter autẽ etiam in reliquis omnibus. Sunt & quæ adſtringunt, itemq́ aluum mouent, & urinã cient. Sunt quæ neutrum horum faciunt. Similiter & ex calfacietibus ac reliquis omnibus, alia aliam facultatem habent. De omnibus quidem igitur impoſsibile eſt qualia nam ſint declarare, Verum quam uim ſingulatim habeant, docebo. Ordeum natura quidem frigidum eſt & ſiccum. Ineſt & purgatoriũ quiddam à ſucco palearum. Eius ſignum habebis ſi uoles ordeum non purgatum coquere, Purgat enim is ſuccus fortiter, Si uero decorticatũ coxeris, perfrigerabit magis ac aluũ ſiſtet. Quum

autē toſtum fuerit, humc [illegible] quidē purgatorius præ igne perit. Frigiditas autem & ſiccitas relinquitur. [illegible]ecunq; uero perfrigerare ac ſiccare oportet, id ipſum polentæ tranſigunt [illegible] omnis generis ſic utimur, facultatē autem habet maza hæc talem. [illegible] ex toto collatæ alimentū quidem minus habēt, uerum magis per aluum ſecedunt. Puræ autē magis nutriunt, minus uero per aluum ſecedunt. Maza prius ſubacta, reſperſa, uino dulci non emollita, leuem facit, & per aluum ſecedit, ac frigēfacit. Et frigefacit quidem, quia frigida aqua madefacta eſt, per aluum autem ſecedit, quia cito cōcoquitur. leuem uero facit, quia multum alimenti cum flatu foras excernitur. Quū enim tranſitus alimenti anguſtiores ſint, aliud inſuper accedens non ſuſcipiūt, & quod quidem cum flatu attenuatum eſt, foras excernitur, quod uero intus manet, flatum inducit, & partim ſuperne eructatur, partim inferne ſecedit. Multum itaque alimenti à corpore difflatur. Si uero uelis mazam ſtatim ut ſubacta eſt exhibere, talis reſiccatoria eſt. Quum enim polenta ſicca exiſtat, & aqua ſit madefacta, atq; ſic præparata in uentrem illabatur, humorem ex ipſo trahit calidum exiſtentem. Solet enim calidum attrahere frigidum, & rurſus frigidum calidum. Cōſumpto autem humore ex uētre neceſſe eſt ſiccari. Aqua uero quæ unà cum maza ingreſſa eſt, frigefacit. Quæcūq; igitur ſiccare oportet aut frigefacere, aut uentris profluuio diffuſum, aut alia quapiam eiuſmodi caliditate, maza efficax exiſtit.

At uero ſicca, uino dulci emollita ac trita maza, ſiccat quidem non ſimiliter, propterea quòd uehementer eſt adſtricta, alimētum uero plurimum corpori præbet, Nam ut leniter liqueſcentis alimentum tranſitus ſuſcipiunt. Per aluum quidem igitur tarde ſecedit, flatū autem nō inducit, neq; eructatur. Quæ uero & aqua, & uino dulci emollita ac prius ſubacta eſt, nutrit quidem minus, per aluum autem ſecedit, & flatum magis inducit. Cyceon autem ſolum in aqua quidem frigefacit ac nutrit, in uino uero calfacit ac nutrit, & aluum ſiſtit. In melle autem calfacit quidem minus ac nutrit, per aluū uero magis ſecedit, ſi non meracum mel fuerit: ſin minus, nō ſecedit, ſed aluum ſiſtit. In lacte uero bene alunt omnes Cyceones, hoc eſt farinæ. Verūtamen ouillum aluum ſiſtit, caprinum uero magis per aluum ſecedit. Bubulum uero minus. Equinum autem & aſininum magis ſecedunt. Triticum fortius eſt ordeo & magis nutrit, minus autē per aluum ſecedit, tum ipſum, tum ſuccus.

Panis autem ex tota farina collata, ſiccat & per aluum ſecedit. Purus autem magis nutrit, minus uero ſecedit. Ex ipſis porrò panibus, fermentatus quidem leuis eſt & ſecedit. Et leuis quidem eſt, quia à fermenti acore humiditas conſumpta eſt, quæ ſanè alimētum exiſtit, ſecedit autem, quia cito concoquitur. Non fermentatus ſecedit quidem minus, nutrit autem magis.

Qui ſucco ſubactus eſt, leuior eſt, & multum nutrit, ac per aluum ſecedit. Nutrit, quia purus eſt. leuis eſt, quia leuiſsimo ſubactus eſt, & fermentatus ac toſtus ab eodem eſt. per aluum ſecedit, quia paſſo, & aluum mouēte tritici parte, permixtus eſt. Ex ipſis autem panibus maximi maxime alunt, propterea quod minime exuritur humiditas ab igne. Et furnacei panes magis alunt q̄ focarij & ueruarij, propterea quod minus exuruntur ab igne. Clibano autem cocti & ſubcinericij ſicciſsimi ſunt, hi quidem propter cinerem, illi uero per teſtam humore priuati. Similaginei omnium horum fortiſsimi ſunt, Et adhuc

huc magis qui ex alica fiunt, ualdeqꝫ nutriunt, uerum [illegible]on ſimiliter ſecedunt. Farina pura in aqua pota frigefacit, & lotura poll[illegible]is tritici. Furfurum ſuccus coctus, leuis, per aluum ſecedit. Verum [illegible]n lacte datæ magis per aluum ſecedunt, quàm in aqua, propter ſerum, & m[illegible]xime inter aluum mouentia numerantur. Quæcūqꝫ uero farinæ cum melle & oleo coquuntur, aut aſſantur, omnes æſtuoſæ ſunt, & ructū cient. Et ructum quidem cient, quia probe alentes non ſecedunt. Aeſtuoſæ autē ſunt, quia pinguia, & dulcia, & inter ſe concordia, non eadem coctura indigentia, in eodem ſunt. Similago & alica cocta, fortia ſunt & alunt, non tamen per aluum ſecedunt. Trygis, id eſt Tragus ſiue olyra, leuior eſt tritico, & quæ ex ipſa fiunt ſimiliter ut ea quę ex tritico parantur, & magis per aluum ſecedunt. Auena comeſta humectat ac perfrigerat, itēqꝫ in ſorbitione accepta. Polentæ ac farinæ recentes ſicciores ſunt uetuſtis, quia igni & præparationi propinquiores exiſtunt. Vbi uero uetuſtæ fiunt, calor exhalat, & frigiditas inducitur. Panes calidi ſiccant, frigidi minus, gracilitatem autem quādam inducunt. Fabæ alunt, aluum ſiſtunt, & inflant. Inflant, quia meatus aliud inſuper accedens alimentum non ſuſcipiunt. Aluum ſiſtunt, quia totam alimenti fecem habent. Piſa inflant quidem minus, per aluum autem magis ſecedunt. Ochri ſiue eruiliæ, & dolichi ſiue phaſioli ac ſiliquæ, his magis per aluum ſecedunt, minus inflant, & probe alunt. Cicer album per aluum ſecedit, & per urinam ējcitur, & alit. Et alit quidem, carnoſum in ipſo. Per urinam uero ejcitur, dulce. per aluum autē ſecedit, ſalſuginoſum. Milij grana ac paleæ ſiccant, & uentrem ſiſtunt, & cum ficubus, fortibus doloribus cōferunt. Ipſum autem Milium coctum alit, nō tamē aluo ſecedit. Lentes æſtuoſæ ſunt & turbatiuæ, & neqꝫ per aluū ſecedunt, neqꝫ ipſam ſiſtunt. Eruum aluum ſiſtit, & robuſtum eſt, & craſſefacit, & explet, & boni coloris hominē facit. Lini ſemen comeſtū aluum ſiſtit. habet & quiddā frigefactoriū. Hormini ſemen cōnſimilia lini ſemini facit. Lupini natura robuſti ſunt & calidi, uerū per præparationē leuiores ac frigidiores fiunt, & aluo ſecedūt. Irio humectat & aluo ſecedit. Cucumeris ſemen per lotiū magis abit ꝙ ſeceſſum. Explet autem & craſſefacit. Et ſecedit quidem per aluū, propter paleam externam, explet autem & craſſefacit, propter carnem. Lotum uero ſecedit quidem, uerū minus, craſſefacit autem & explet magis. humectat autē & urit, propter pingue & oleoſum. Cnicus aluum mouet. Papauer aluū ſiſtit, magis aūt nigrum hóc facit, ſed & album idem agit, alit autē, & robuſtum eſt. Horum porrò omnium ſucci carnis aluum mouent. oportet itaqꝫ in præparatione id obſeruare, ut quæ ſiccare uelis, ab his ſuccos detrahas, & carne utaris. quæ uero aluū mouere uelis, ut ſucco copioſiore, carne uero pauciore & ſucculentiore utaris.

Cæterū de animalibus quæ in ciborū uſum ueniunt, ſic cognoſcere oportet. Carnes Bubulæ robuſtæ ſunt, & aluum ſiſtunt, & ægrè in uentre concoquuntur, propterea quòd craſsi ac multi ſanguinis eſt hoc animal, & carnes graues, itemqꝫ ſanguis, ac lac. Quorum autem animalium lac tenue eſt, & ſanguis ſimiliter, eorū etiam carnes cōſimiles ſunt. Caprinæ carnes his leuiores ſunt, & magis aluo ſecedūt. Suillæ robur quidem magis ꝙ hæ corpori inducūt, multū autē aluo ſecedunt, propterea quòd tenues et modici ſanguinis

uenas ſues habent, carne[illegible] uero multam. Agninæ leuiores ſunt ouillis, & hedinæ caprinis, quia ex[illegible]nguiores ſunt & humidiores. Quũ enim ſicca & robuſta natura ſint ani[illegible]dum quidẽ teneræ ſunt, aluo ſecedunt, ubi uero augmentum ſumpſerint, nõ ſimiliter. Et uitulinæ carnes eodem modo ſe ad bubulas habent. Verum porcinæ ſuillis grauiores ſunt. Quum enim animal ſit natura carnoſum & exãgue, humiditatis exceſſum in tenella ætate habet. Quũ igitur meatus ſuperaccedens alimentũ non ſuſcipiant, intus manens calfacit ac perturbat uentrem. Aſininæ carnes aluo ſecedunt, & pullorum adhuc magis.

Equinæ leuiores ſunt. Caninæ calfaciũt ac ſiccant & robur inducunt, non tamen aluo ſecedunt. catulinæ uero humectant & ſecedunt. Suis ſyluestris caro ſiccat & robur exhibet, ac ſecedit. Cerui ſiccat, minus autem ſecedit, magiſqꝫ urinam prolicit. Leporinæ ſiccæ ſunt & aluum ſiſtunt, urinæ autem citamentũ quoddam faciũt. Vulpinæ humidiores ſunt & urinam cient, Et erinaceorũ terreſtrium carnes humidiores ſunt ac urinã cient. Porrò de uolucrium generibus ſic res ſe habet. Omnia ferme uolucrium genera ſicciora ſunt ꝗ quadrupeda. Quæcunqꝫ enim ueſicam nõ habent, neqꝫ mingunt, neqꝫ ſputum aut ſaliuam fundũt, omnino ſicca ſunt. Propter caliditatem enim uentris, humiditas ex corpore conſumitur in alimẽtum caliditatis, quare neqꝫ mingunt, neqꝫ ſputum aut ſaliuam fundunt. Cui autem tales humiditates non inſunt, id ipſum neceſſario ſiccat. Sicciſſima igitur caro eſt palumbis, deinde colũbæ. tertio loco perdicis, ac galli, & turturis. humidiſsima uero anſeris. Semi nileges autẽ uolucres prædictis ſicciores ſunt. Verum anatis carnes, & reliquarum auicularum quæ in paludibus degunt, aut in aquis, omnes humidæ ſunt. At uero ex piſcibus ſicciſsimi ſunt hi, ſcorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thriſſa. Leues autem ſunt petroſi fermè omnes, uelut turdus, phuca, elephetis, gobio. Tales autem & prædicti itidem, leuiores ſunt erronibus, Nam hi ut quieſcẽtes raram ac leuem carnẽ habent, Errones autem & undas uerberantes laboribus fracti, ſolidiorem carnem habent. Torpedines autem & ſquatinæ ac Rhombi, & huiuſmodi, ſunt leuiores. Quicunqꝫ uero piſces in lutoſis & aquoſis locis alimenta habent, uelut capitones, mugiles, anguillæ, & reliqui eiuſmodi, grauiores ſunt, propterea quòd ab aqua & luto, & in his naſcentibus, alimenta habent, à quibus etiam ſpiritus in hominem ingrediens ipſum lædit ac grauat. Fluuiatiles autem & paluſtres his adhuc grauiores ſunt. Polypi uero & ſepiæ, & eiuſmodi piſces, neqꝫ leues uelut uidentur ſunt, neqꝫ per aluum ſecedunt. quapropter etiam oculos comeſti grauant, Iuſcula tamen horum aluum mouent. Cæterum conchylia uelut ſunt pinæ, purpuræ, patellæ, buccina, oſtrea, ipſa quidem ſicca ſunt, ſucci autẽ ipſorũ aluũ mouent. Mituli uero & pectines ac tellinæ magis aluo ſecedunt, Vrticæ aũt & chartilaginoſi generis piſces, maxime humectant ac aluũ mouẽt. Cæterũ Erinaceorũ oua, & locuſtarũ humor, & muſculi, & urſæ, ac cancri, magis quidem fluuiatiles, ſed & marini, aluum mouẽt & urinam cient. Salſamẽta ſiccant & attenuant, pleraqꝫ etiam aluũ leniter mouent. Ex ſalſamentis ſicciſſima ſunt marina, deinde fluuiatilia, Humidiſsima autem ſunt paluſtria. Ex ipſis autem ſalſamentis piſces percæ appellati ualde ſicci ſunt. Animalium porrò cicurum ea quæ in ſyluis & agris paſcuntur, ſicciora ſunt his quæ intra

ædes nutriuntur, quia labore reſiccantur, itemq́ præ ſole ac frigore, & ſpiritu ſicciore nutriuntur. Verum ſylueſtria ſicciora ſunt manſuetis, & crudiuora ac ſyluarum materie paſta, itemq́ parū edacia, ſicciora ſunt edacibus. Et frugiuora herbiuoris ſicciora ſunt, Et frugiuora non frugiuoris, & paucibiba multibibis, & ſanguine referta exanguibus ac paucum ſanguinem habentibus, & quæ in uigore ſunt uetuſtis ualde ac iuuēculis, & maſcula fœmineis, & caſtrata non caſtratis, & nigra albis, & hirta nudis. Contraria uero his humidiora ſunt.

Ex ipſis autem animalibus carnes hæ fortiores ſunt, quæ optime exercentur ac ſanguinolentiſsimæ ſunt, & in quibus recumbunt. Leuiſsimæ autem carnes ſunt, quæ minime exercentur, & in umbra degunt, & in intimis animalis partibus ſitæ ſunt. Exanguiū autem partium robuſtiſsimæ ſunt, cerebrum & medulla. Leuiſsimæ uero carniū partes ſunt capitales, & ſub uentre, muſculi, pectines, pedes. Ex piſcibus ſicciſsimæ ſunt ſupernæ partes, leuiſſimæ ſub uētre, Et capita ipſorum humidiora ſunt, propter pinguedinē ac cerebrum. Oua uolucrum robuſtū quid habēt, & alunt, & inflant. Robuſtum quid habent, quia generatio eſt animalis. Alunt, quia hoc eſt pulli lac. Inflant, quia ex parua mole in multam diffunduntur. Caſeus robuſtus eſt & æſtuoſus & alit. Robuſtus quidem, quia proximus eſt generationi. Alit autem, quia carnoſæ reliquiæ ſunt lactis. Aeſtuoſus eſt, quia pinguis. Aluum autem ſiſtit, quia ſucco & coagulo compactus eſt. Aqua frigefacit. Vinum calidū eſt & ſiccum, Habet & purgatoriū quiddam à materia. Vina nigra & auſtera ſicciora ſunt, & aluum non mouent, necq́ urinam cient, necq́ ſaliuā faciunt. Siccant autem & calfaciunt, humiditatem ex corpore cōſumentes. Mollia uero nigra humidiora ſunt, & inflant atq́ aluum magis mouēt, Dulcia nigra humidiora ſunt, calfaciūt autem & inflant humiditatē inducentia. At uero alba & auſtera calfaciunt, magisq́ urinam cient, q̄ aluum mouent. Noua uina aluum magis mouēt, quia propiora muſto ſunt, itemq́ alunt, & odorata magis quàm inodorata eiuſdem ætatis, quia magis concocta ſunt: & craſſa magis quàm tenuia. Verum tenuia dulcia magis urinā cient, & aluum mouēt, & humectant corpus, & ſanguinem debilem faciunt, & aduerſariū corporis ſanguinem in corpore augent. Muſtum inflat, & ſubducit, ac cōturbat feruens in uentre, & aluo ſecedit. Inflat quidem, quia calfacit. ſubducit autem ex corpore, quia purgat. conturbat aūt, quia feruet in uentre, atq́ ita aluo ſecedit. Vina acida frigefaciunt, attenuāt & humectant. Frigefaciunt quidem & attenuāt humiditatis euacuationem à corpore facientes. humectant autem per aquam unà cum uino ingrediētem. Acetum frigefacit, quia colliquans humiditatem in corpore conſumit. Siſtit autem magis quàm mouet aluum, quia non alit & acre eſt. Sapa calfacit & humectat ac ſubducit. Calfacit, quia uinoſa eſt. humectat, quia alit. ſubducit, quia dulcis eſt. Vinum recens ſub torculari expreſſum & nondum excolatum, humectat, ſubducit, & inflat, quia etiam muſtum idem facit. Mel calidum eſt & ſiccum, ſi meracum ſit, cū aqua autem humectat & aluum mouet bilioſis, pituitoſis uero ſiſtit. Dulce uero uinum pituitoſis magis aluo ſecedit. De oleribus porrò hoc modo res ſe haet.

Alliū calidū eſt, & aluū mouet & urinā ciet corpori, oculis uero non eſt cōmodum. Multā enim corporis purgationē faciens, uiſum hebetat, aluū autem

& urinam mouet, propter uim purgatoriam, coctũ debilius eſt quàm crudũ, flatum autem inducit, propter ſpiritus intẽtionem. Cepa uiſui commoda eſt, corpori uero mala, quia calida & æſtuoſa eſt, & aluo ſecedit, & alimentum quidem nullum corpori præbet neq; utilitatem, calfaciẽs autem ſiccat propter ſuccum. Porrum calfacit quidem minus, urinã uero ciet, & aluum mouet. habet & quid purgatoriũ. humectat autem & ructum acidum ſedat. Præſtat à reliquis cibis poſtremũ ipſum edere. Raphanus ſiue radicula, humectat pituitam diffundẽs ſua acrimonia. folia minus proſunt, præterq; ad articularem morbum. Radix uitioſa eſt, innatãs ac ægre cõcoctilis. Naſturtiũ calidum eſt, & carnem liquat. ſiſtit autẽ pituitam albam, quare urinæ ſtillicidiũ inducit. Sinapi calidum eſt & aluum mouet, ſed & hoc urinæ difficultatem facit. Quin & Eruca idem facit. Coriandrũ calidum eſt, & aluum ſiſtit, & ructum acidum ſedat, & ſomnũ conciliat, ſi poſtremũ edatur. Lactuca frigidiſsima eſt, prius q̃ ſuccum habeat, debilitatẽ autem quãdam corpori inducit. Anethum calidum eſt, & aluum ſiſtit, & ſternutamenta ſedat olfactatum. Apium magis urinam ciet q̃ aluũ mouet. & radices magis q̃ ipſum, aluum mouent. Ocymum ſiccum eſt & calidũ, & aluum ſiſtit. Ruta urinam magis q̃ aluũ mouet, Habet & uim quandã condenſandi, & ad medicamenta noxia cõmoda eſt præpotata. Aſparagus ſiccus eſt & aluum ſiſtit. Saluia ſicca eſt & aluum ſiſtit. Solanum frigefacit, & ſemen in ſomnis effundere non permittit. Portulaca fluuiatilis frigefacit, ſale uero condita ac ſeruata, calfacit & purgat. Calamintha calfacit & purgat. Mintha calfacit & urinam ciet, & uomitus ſiſtit, Et ſi quis ſemen eius ſæpe comedat, colliquefacit ut quis difluat, & arrigere prohibet, & corpus debile facit. Rumex calfacit ac aluum mouet. Atriplex humida eſt, nõ tamẽ aluum mouet. Blitum calidum eſt, non mouens aluum. Braſsica calfacit ac aluum mouet, & bilioſa ducit. Betæ ſuccus quidem aluum mouet, ipſum autẽ olus comeſtũ ſiſtit. Radices uero magis aluum mouent. Cucurbita frigefacit & humectat, & aluum mouet. Rapum æſtuoſum eſt, humectat autẽ & conturbat corpus, non tamen aluo ſecedit, & urinæ difficultatem inducit. Pulegium calfacit & aluum mouet. Origanũ calfacit, & bilioſa ſubducit. Thymbra ſimilia origano efficit. Thymum calidum eſt, per aluũ ſecedit & mingitur, ducit & pituitoſa. Hyſſopum calidum eſt & pituitã ducit. Porrò ſylueſtria olera, quæ os calfaciunt, & odorata ſunt, ea calfaciũt & minguntur magis q̃ per aluum ſecedunt. Quæ uero humidam habẽt naturã frigidamq; ac fatuam, & odores graues, magis per aluum ſecedunt, q̃ per urinam. Quæ autem acerba & auſtera ſunt, aluum ſiſtunt. Quæ acria & odorata ſunt, urinam cient. Quæ acria & ſicca in ore ſunt, ea omnia ſiccant. Quæ acida ſunt, frigefaciunt. Cæterum ſucci urinam cientes ſunt, crethmi, apij, allij cremor, cytiſi, fœniculi, porri, adianti, ſolani, qui & frigefacit. Item ſcolopendrium, mintha, ſeſeli, caucalides, hypericũ, urticæ. Aluum autem mouent & purgant, cicer, lenticula, ordeum, beta, braſsica, mercurialis, ſambucus, cnicus. Hęc omnia aluum magis mouẽt quàm urinam. At uero de pomis hoc modo ſe res habet. Quæ quidem ſeminibus referta ſunt, ea magis aluum mouẽt, Item uiridia magis q̃ ſicca. Verum uis & facultas ipſorum referatur. Mora calfaciunt

ciunt & humectant ac aluo ſecedūt. Pira matura calfaciūt & humectant ac aluum mouent. Dura uero ſiſtunt. Pira ſylueſtria, hyberna, matura, aluū mouent ac purgant. Cruda uero ſiſtunt. Mala dulcia ægre cōcoquuntur. Acida uero & matura, minus. Cydonia adſtringunt, & nō mouent aluum. Succi autem malorum, uomitus ſiſtunt, & urinā cient. et ante uomitū odores ipſorum idem præſtant. Mala ſylueſtria aluum ſiſtunt. Cocta comeſta magis aluum mouēt. Verum ad reſpirationē quæ erecta ceruice fit, & ſucci ipſorum, & ipſa quoq;, hauſta proſunt. Sorba, Meſpila & Corna, & quæcunq; alia huius generis poma, aluum ſiſtunt & acerba ſunt. Mali punici dulcis ſuccus aluū mouet, habet autē quid æſtuoſum. Mala punica uinoſa, minus æſtuoſa ſunt. Acida uero magis frigefactoria. Nuclei autem omniū aluum ſiſtunt. Cucumeres crudi, frigidi ſunt & ægre concoctiles. Maturi autem & pepones, minguntur & per aluum ſecedunt. uerum flatuoſi ſunt. Botri uuarū calidi ſunt & humidi ac aluum mouent, maxime albi. Dulces quidē igitur calfaciūt fortiter, propterea quod multum iam caliditatis habent. Immaturæ uero minus calfaciunt, magis autem purgant potati. Ficus & uuæ paſſæ æſtuoſæ ſunt, ſed aluum mouent. Ficus uiridis humectat & aluū mouet, ac calfacit. humectat, quia ſucco plena eſt. Calfacit, propter ſuccum itidem, aluū mouet, propter ſucci dulcorem. Primæ ficus peſsimæ ſunt, quia ſucculentiſsimæ. optimæ aūt ſunt poſtremæ. Ficus aridæ æſtuoſæ ſunt, ſed aluo ſecedunt. Amygdalæ æſtuoſæ ſunt, uerum probe nutriunt. Aeſtuoſæ quidem ſunt propter pinguitudinē, nutriunt autem propter carnoſitatē. Nuces rotundæ ſimiles his ſunt. Latæ uero maturæ probe alunt, & aluum mouēt. Depuratæ uero etiam flatum inducunt. Tunicæ uero ipſarum aluum ſiſtunt. Acyli ilicis glandes, & quercinæ ac fagineæ glādes, aluū ſiſtunt crudæ & aſſatæ, coctæ uero minus. Pingues carnes æſtuoſæ ſunt, ſed aluum mouent. Carnes conditæ ac aſſeruatæ in uino quidem ſiccant & alunt, & ſiccant quidem propter uinum, alunt autem propter carnem. In aceto autem aſſeruatæ calfaciunt quidē, uerum minus propter acetum. multum autē nutriunt. At uero ſale ſeruatæ minus quidem alunt, humiditate per ſalem priuatæ, attenuant autē & ſiccant, ac ſufficienter aluū mouent. Cæterum uires ſingulorū detrahere, & addere ac augere, hoc modo oportet. Ex igne & aqua omnia cōſtituuntur, & animalia, & terra naſcentia, & ex his augeſcunt, & in hæc ſecernuntur ac reſoluūtur. Fortium quidem igitur eduliorum uim ſæpe coquendo ac frigefaciendo detrahere oportet, et uice uerſa augere. Humidorū autem torrēdo ac aſſando humiditatē eximere. Siccorum uero rigādo ac madefaciendo. Salſorū rigando & coquendo. Amarorū & acrium dulciū mixtura. Acerborū pinguiū temperamēto. & de reliquis omnibus ex prædictis iudicium facere oportet. Quæcūq; toſta aut aſſata ſunt, aluū magis ſiſtūt ꝙ cruda, ꝑpterea quòd humiditas itēq; pinguitudo per ignē ablata ſunt. Quū itaq; in uentrē inciderint, humiditatē ex uentre trahunt, & oſcula uenarū concludunt ſiccantq; ac calfaciūt, quare trāſitus humiditatis ſiſtunt. Quæ uero ex inaquoſis ac ſiccis & æſtuoſis locis ueniūt, ea omnia ſicciora ac calidiora ſunt, & robur amplius corpore exhibēt, propterea quod pari mole ac copia grauiora ſunt & denſiora, & maiorē redditū tribuūt, ꝗ quę ex humidis et riguis ac frigidis. Hæc eñ humidiora ſunt et leuiora ac frigidiora. Nō

igitur

igitur ſolũ ipſius cibi & potus, & animaliũ ipſorum uim noſſe oportet, ſed etiã patriæ unde ſunt. Quũ igitur forte alimentũ corpori offerre uoles, & ex iiſdem cibis, his quæ ex inaquoſis locis ueniunt utẽdum eſt, & cibis, & potibus, & animalibus. Vbi uero leuiore & humidiore, his quæ ex riguis ueniunt uteris. Dulcia & acria, & ſalſa, & amara, & auſtera, & carnoſa, calfacere ſolent. Item quæ ſicca ſunt, & quæ humida. Quæcunq; igitur de ſicca parte plus in ſe habent, ea ſiccant & calfaciunt. Quæ uero humidæ partis plus habent, ea omnia calfacientia humectant, & aluum magis mouẽt quàm ſicca. Nam ubi alimentum amplius corpori præbuerunt, reuulſionẽ in uentre faciũt, & humectantia aluo ſecedunt. Quæ autẽ excalfacientia ſiccant, tum edulia tum pocula, neq; ſaliuam, neq; urinam, neq; ſeceſſum facientia, corpus ſiccant, idq; ob hãc cauſam. Corpus calfactum humore uacuatur, & pars eius ab ipſis cibis, pars in alimentum caloris ipſius animæ conſumitur. Pars etiam calfacta & attenuata per ipſum corpus expellitur. Dulcia & pinguia ac oleoſa replent, quia ex modica mole multum diffundũtur. Calfacta autem & diffuſa, caliditatem in corpore replent ac tranquillam eſſe faciunt. At uero acida, & acria, & auſtera, & acerba, & ex toto collata, & ſicca, non replent: propterea quòd oſcula uenarum aperiunt & expurgant, & partim ſiccantia, partim mordentia ac adſtringentia, humiditatem carnis horrere ac conſidere & in modicam molem cõtrahi faciunt, atq; ita uacuũ multum in corpore fit. Quum igitur uoles à modicis implere, aut à pluribus euacuare, talibus utaris. Recentia omnia maiorem quàm alia fortitudinem habent, propterea quòd propinquiora uiuo ſunt. Verũ antiqua & marcida, magis quàm recẽtia aluum mouẽt, quia propiora putredini ſunt. At uero cruda alunt & ructus cient, propterea quòd quæ ignem coquere oportebat, ea uẽter tranſigit, debilior quàm ingeſta ſunt exiſtens. Cæterum obſonia ex uariis intritis præparata, æſtuoſa & humida ſunt: propterea quòd pinguia, & toſta, & calida, & inæquales inter ſe uires habẽtia, in eodem cohærent. Verum quæ in muria præparantur meliora ſunt, & non æſtuoſa. Porrò de balneis hoc modo habet. Aqua potabilis humectat & frigefacit, exhibet enim corpori humiditatẽ. Salſum autem balneũ calfacit ac ſiccat. Quum enim natura calidum ſit, trahit à corpore humiditatẽ. Calida autem balnea ieiunũ attenuant ac frigefaciunt: per caliditatem enim humiditatẽ de corpore auferunt, euacuata autẽ de carne humiditate, corpus perfrigeratur. à cibo accepto eadem calfaciunt, ac humectant, ea quæ ſupereminent in corpore diffundentia in maiorẽ molem.

Balnea autẽ frigida uice uerſa, uacuo quidẽ corpore præbent quandam caliditatem. Vbi autem cibus ingeſtus eſt, ab humido exiſtente detrahũt, & frigidum exiſtens ſiccitate replent. Illuuies ſiccat quum humiditas cõſumatur. Similiter etiam unctionis neglectus. Vnctio uero calfacit, humectat, ac mollit.

Sol & ignis ſiccant, propterea quòd quũ calida ſint & ſicca, humiditatẽ ex corpore trahunt. Vmbra & frigus moderate humectant, dant enim magis quàm accipiunt. Sudores omnes abeuntes ſiccant & attenuant, humore ex corpore deficiente. Coitus attenuat, humectat & calfacit, Calfacit quidẽ propter laborem & excretionem frigiditatis. Attenuat autẽ propter euacuationem. humectat, propter colliquationis reliquias in corpore præ labore. Vomitus attenuant propter cibi euacuationẽ, non tamen ſiccant, ſi quis poſtridie recte curet

ret,ſed humectant,propter repletionem & colliquationẽ carnis præ laborẽ. Si uero quis ſinat hæc poſtridie conſumi in alimẽtum caliditati,& diætam ſenſim adhibeat,ſiccant. Ventrem autẽ compactum uomitus ſoluit, & egerentem magis ꝙ oportet,ſiſtit,illũ quidem humectans,hunc uero ſiccans. Quum igitur aluũ quis ſiſtere uolet,auide deuoratũ cibum euomere oportet,priuſquã humeſcat & infra detrahatur:& magis acerbis & auſteris edulijs uti. Vbi uero ſoluere aluum quis uelit,plurimo tẽpore cibis immorari confert, & acribus, ac ſalſis, & pinguibus, ac dulcibus,tum cibis, tum potionibus uti. Somni ieiunum attenuant & frigefaciunt,ſi non longi fuerint,præſentem humiditatẽ euacuantes. Qui uero magis calfaciũt,colliquant carnem, & corpus diffundentes exoluunt,ac debiles faciunt.à cibo uero ſumpto calfacientes humectant, alimentum in corpus diffundentes.à matutinis autẽ deambulationibus ſomnus maxime ſiccat. Vigilia in exſatiatis cibo noxia eſt, non permittens cibum liquari ac concoqui. Ieiunos autẽ attenuat quidem, uerũ minus lædit. Segnicies ac ocium humectat, & corpus debile facit. Anima enim quieſcẽs humiditatem ex corpore nõ conſumit. Labor ſiccat,& corpus robuſtum facit.

Semel in die cibum capere attenuat,& ſiccat,& aluũ ſiſtit,propterea quòd per animæ caliditatem humiditas ex uẽtre & carne cõſumitur. Prandium contraria facit. Aquæ potus calidus attenuat, ſimiliter & frigidus. At uero & ſpiritus,& cibus,& potus,humiditatẽ in corpore cõgelant,ſi excellenter frigida fuerint,& per cõgelationem ac frigiditatem aluos ſiſtunt. Nam animæ humiditatem ſuperant. Rurſus autẽ etiã caliditatis exceſſus eandem congelant,in tantum ut diffundi nequeat. Quæcũq; uero calfacientia corpus, & alimentũ non præbentia,carnem humiditate euacuant etiam exceſſum non facientia,ea frigiditatem homini exhibẽt.Nam præſẽnte humiditate mota,flatu ab ipſa repletur ac perfrigeratur. Cæterum quam uim labores habeant nunc exponam.Sunt enim alij naturales,alij uiolẽti. Naturales igitur ſunt, Viſus labor,auditus,uocis, curarum. Viſus quidem igitur talis uis eſt. Anima in id quod uidetur intenta,mouetur & caleſcit. Calfacta uero,euacuata humiditate ſiccatur. Per auditum uero allabente ſono,anima cõcutitur & laborat,laborans autem caleſcit & ſiccatur. Quæcunq; fiunt hominibus in cura, anima etiam ab his caleſcit ac ſiccatur,& humiditatẽ conſumens laborat,& carnes attenuat,& hominem euacuat. Quicũq; labores uocis ſunt,uelut ſermo, aut lectio,aut cantus,omnes hi animam mouent, Mota aũt ſiccatur & caleſcit, & humiditatem in corpore conſumit. At uero deambulationes etiam ipſæ maxime præ reliquis naturales ſunt,Habent autẽ quid uiolentum. Vis ipſarum talis eſt. Deambulatio à cœna & aluũ,& corpus,& uentrẽ ſiccat, ipſumq; amarum fieri non ſinit,ob hanc cauſam.Quum mouetur homo,calefit corpus, itemq; cibi. Attrahit igitur humiditatẽ caro,& aluũ amarã fieri non ſinit. Corpus quidem igitur repletur,aluus uero attenuatur. Siccatur autem eadem, ob hanc cauſſam.Quum corpus mouetur & caleſcit,quod tenuiſsimum eſt alimenti conſumitur,partim per inſitum calorem,partim uero unà cũ flatu foras excernitur,partim etiam per lotium eijcitur.Quod uero ſicciſsimũ eſt de cibis relinquitur,Quare unà cum aluo etiam caro reſiccatur. Matutinæ deambulationes attenuant,& partes circa caput leues,& agiles, ac promptas reddunt,

n &

& aluum ſoluunt. Attenuant quidem, quia motum corpus caleſcit, & humiditas attenuatur ac purgatur, partim per ſpiritũ ac flatum, partim uero emungitur & exſcreatur: ſed & aliqua pars in alimentũ caliditatis animæ conſumitur. Aluum autem ſoluunt, quia quũ calida ſit, frigido ſpiritu ſuperne allabente, caliditas frigiditati cedit. Leues autem partes circa caput faciũt, ob hanc cauſam. Quũ euacuata eſt aluus, ex reliquo corpore & capite humiditatem in ſeipſam attrahit, nimirũ calida exiſtens. Euacuato autem capite, & uiſus & auditus depurgantur, & homines agiles fiunt. Deambulationes autem poſt exercitia, corpora pura reddunt, & attenuant, non permittentes carnis colliquationem fieri præ labore, ſed ipſam depurgant. Cæterũ curſus longi ac curui ſenſim facti, calfacientes carnem, concoquere ac diffundere poſſunt, & uim ciborũ in carne concoquunt: uerũ corpora tardiora ac craſsiora reddũt quàm curſus circulares. Et multa comedentibus cõmodiores ſunt, & hyeme magis quàm æſtate. Qui uero in ueſte fiunt, eandem uim habent, magis autem excalfaciũt, & corpora humidiora faciũt, & decoloratiora: quia ſincerus ſpiritus allabens ipſa non depurgat, ſed in eodem ſpiritu exercentur. Conferunt itaq; & ſiccis, & carnoſis qui carnem demoliri & abolere uolunt, itemq; ſenioribus, propter corporis frigiditatem. Curſus autem recti reuertẽtes, & equeſtres indefiniti, carnem minus diffundunt, attenuant autem magis, propterea quod externis animæ partibus hi labores ſunt, & humiditatem ex carne reuellunt, & corpus attenuant ac ſiccant. Circulares uero curſus carnem minime diffundunt, attenuant autem & diſtendunt carnem & uentrem maxime, propterea quod acutiſsimo ſpiritu utentes, humiditatem in ſeipſos celerrime trahunt. At uero concuſsiones ſiccant quidem derepente, non ſunt autem idoneæ, neq; commodæ: nam conuulſiones inducunt: quia excalfactũ corpus, cutem quidem fortiter attenuat, carnem uero minus coagmentat q̃ curſus circulares, carnem autem humore euacuant. Cõmotiones & alleuationes carnem quidem minime excalfaciunt, corpus autem & animã irritant, & ſpiritu euacuant. Lucta & frictio, externis corporis partibus magis laborem exhibent. calfaciũt aũt carnem, & corroborant ac augeri faciunt, ob hanc cauſam. Quæ ex natura ſolida ſunt, confricta conſidunt ac coagmentantur, quæ uero caua ſunt, augeſcunt. Quod itaq; denſum eſt in carne, id confrictũ coagmẽtatur, caua uero augeſcũt, itemq; uenæ. Nam carnes calfactæ ac ſiccatæ, alimentũ in ſeipſas per uenas trahũt, deinde augeſcunt. Volutatio in puluere cõſimilia luctæ efficit. Magis autem ſiccat propter puluerem, & minus incarnat. Micatio per ſummas manus attenuat, & carnes ſurſum trahit. Follis, & manuum ad rythmũ motus, conſimilia faciunt. Spiritus detentio, meatus diſparare, & cutem attenuare, & humiditatẽ ſub cutem extrudere poteſt. Exercitia in puluere & oleo in tantum differunt, quòd puluis quidem eſt frigidus, oleum autẽ calidum. In hyeme igitur oleum corpus magis auget, propterea q̃ frigus prohibet à corpore quid auferre. In æſtate uero caliditatis exceſſum faciẽs, carnẽ liquat: quũ et à tempore, & oleo, ac labore, corpus calefiat. At uero puluis qui inter exercendum accedit, in æſtate quidẽ magis auget. Nam frigefaciẽs corpus, in exceſſum calfieri nõ permittit. In hyeme uero frigus & algorẽ inducit. Morari in puluere poſt exercitia in æſtate, modico tẽpore, cõfert frigefaciendo. Verũ longior mora ſu-

per

perſeſiccat,& corpora dura ac lignoſa efficit. Frictio ex oleo & aqua mollit,& nõ uehemẽter excalfieri ſinit. Porrò de laſsitudinibus quæ in corpore fiunt, hoc modo res ſe habet. Homines inexercitati ab omni labore laſſantur. Nulla enim corporis pars exercitata eſt ad ullum aliquẽ laborem. Corpora autẽ exercitata, ab inſuetis laboribus delaſſantur. Aliqua uero etiam à cõſuetis exercitijs laſſantur, ſi modũ exceſſerint. Species quidem igitur laſsitudinum eiuſmodi ſunt. Vis autẽ ipſarum ſic habet. Etenim inexercitati humidam carnem habentes, quum laborauerint corpore calefacto multã colliquationem remittunt. Quicquid igitur exſudauerit, aut cum corpore depurgatũ fuerit, non exhibet magis laborẽ in corporis parte præter conſuetudinẽ euacuata. Quicquid uero ab excretione intus remãſerit, non ſolũ huic laborem exhibet, ſed etiam ei parti quæ humiditatẽ ſuſcepit. Non enim cõmoda eſt corpori, ſed infeſta. Et in carnes quidẽ corporũ non ſimiliter ... tur, Verũ in carnoſas partes, quare his laborẽ exhibet, donec exiuerit. Tanqua enim circuitũ non habens, quieſcẽs calefit tum ipſa, tum quæ allabũtur. Si igitur multũ fuerit quod excretũ eſt, etiã ſanum corpus exſuperat, ut totũ concaleſcat, & febrem fortem inducit. Calefacto enim ſanguine & attracto, celerem circuitũ faciunt ea quæ in corpore ſunt, & tum reliquũ corpus præ ſpiritu purgatur, tum quod compactum eſt caleſcẽs attenuatur, & ſimul ex carne foras ſub cutem extruditur, atq; hoc ſudor calidus uocatur. Hoc aũt excreto, & ſanguis in naturalẽ ſtatum reſtituitur, & febris remittit, & laſsitudo ſedatur maxime tertia die. Cæterum eiuſmodi laſsitudinem ſic curare oportet, ut fomẽtis & balneis calidis id quod cõpactum eſt diſſoluamus, & deambulationib. uehemẽtibus depurgemus, & modico cibo ac attenuationib. carnis euacuationẽ cogamus ac coagmẽtemus, & oleo ſenſim multo tẽpore fricemus, ut ne uiolenter excaleſcat. Vnguẽtis etiã tum exudatorijs, tum molliẽtibus, unguere ac mollire cõducit. At uero exercitatis, ab inſuetis laboribus propterea laſsitudo cõtingit. Quũ corpus nõ fuerit laboribus exercitatũ, neceſſe eſt carnẽ humidã eſſe ad eum locũ, ad quem nõ eſt adſuetus ſe laboribus exercere, quemadmodũ etiã ad ſingula exercitationũ genera. Carnẽ igitur neceſſe eſt colliquari, & excerni, cõſidereq; ac cõtrahi, uelut priori. Cõfert autẽ hoc modo curari. Exercitationibus utendũ eſt cõſuetis, quo id quod cõpactum eſt caleſcẽs extenuetur ac depurgetur, & reliquum corpus nõ humectetur, neq; inexercitatũ maneat. Vtile eſt & hunc balneis calidis uti, itemq; frictione ſimiliter ut priorẽ. Verum fomẽtis nihil habet opus. Labores enim calfaciẽtes ſufficiẽtes ſunt attenuare & depurgare id quod compactũ eſt. Laſsitudo aũt à cõſuetis exercitijs hoc modo fit. A moderato quidẽ labore laſsitudo nõ mouetur. Quũ uero maior q̃ oportet labor fuerit, carnẽ ſuperreſiccat, euacuata autẽ humorẽ caro, calefit, & dolet, & horret, & ad febrem perducitur longiorẽ, ſi non quis recte curet. Oportet aũt primũ quidem ipſum balneo nõ ualde multo, neq; nimis calido lauari. deinde exhibito à balneo molli uino, in cœna offerre plurima & omnigena edulia, et potu aquoſo, uino uero molli ac multo uti. Poſtea lõgo tẽpore his immoretur, donec uenæ repletæ attollantur. Deinde uero uomat, & poſt modicam ſtationem, molliter dormiat. Poſtea per dies ſex ſenſim ad cibos et labores conſuetos adhibeatur, atq; ita ad cõſuetum cibum ac potũ perducatur. Vim aũt habet hæc curatio talem. Reſic-

catum excellẽter corpus, humectare poteſt citra exceſſum. Si quidẽ igitur poſ-
ſibile eſſet, laboris exceſſum noſſe, quãtus is eſſet, commodũ foret ipſi per mo-
deratũ cibum mederi. Nunc uero illud impoſsibile eſt, hoc uero facile. Corpus
enim reſiccatũ, ab ingeſtis omnigenis edulijs id quod cõducibile ſibijpſi eſt ſu-
mit, unaquæq; pars de ſingulis cibis. repletũ autẽ & humectatũ, aluo per uomi
tum euacuata, rurſus exceſſum remittit. Aluus aũt uacua exiſtẽs reuellit. Exce-
dentẽ itaq; humiditatẽ caro eructat, moderatam uero nõ remittit, niſi per uim,
aut labores, aut medicamẽta, aut aliam quãdam reuulſionẽ. Qui autem additio
ne cibi ſenſim creſcente utitur, is corpori diætam placide conſtituit.

HIPPOCRATIS COI DE DIAE
TA SIVE [illegible] VS RATIONE, LIBER III.
[illegible] o Medico Phyſico interprete.

DE diæta humana exacte quid cõſcribere, ut ad ciborum copi
am, laborũ cõmenſuratio ac ſymmetria fiat, nõ eſt poſsibile,
quemadmodũ etiã antea à me relatũ eſt. Multa enim ſunt im
pedimenta. Primũ quidem hominũ naturæ, diuerſæ exiſten
tes. Nam & ſiccæ ipſæ ad ſeipſas, & ad alia collatæ magis ac
minus ſiccæ ſunt & humidæ. Similiter etiã aliæ omnes. Dein
de ætates nõ ijſdẽ indigẽtes, Inſuper & regionũ ſitus, & uen
torum mutationes, & temporũ alterationes, & anni cõſtitutiones. Eſt & in-
ter ipſos cibos multa differentia, Triticũ enim à tritico differt, & uinũ à uino, &
reliqua omnia ex quibus uictũ facimus diuerſa exiſtentia, impediũt quo minus
poſsibile ſit exacte de diæta cõſcribere. At enim prænotiones inuẽtæ ſanè à
me ſunt eorũ quæ in corpore dominãtur, ſiue labores cibos, ſiue cibi labores ſu
perẽt, & quomodo ſingulis mederi oporteat, prædiſcereq; ſanas naturas, & ut
nõ accedãt morbi, niſi quis ualde multũ delinquat ac ſæpe. hæc aũt medicamẽ-
tis iam opus habẽt. Sũt autẽ quæ neq; per medicamẽta ſanari poſſunt. Quantũ
quidẽ igitur inueniri poſsibile eſt quæ maxime ad rem faciũt, à me inuentũ eſt.
Verũ exacte à nullo. Primũ igitur multis ac uulgo hominibus cõſcribam,
ex quibus maxime utilitatem capere poſsint, qui ſanè cibis uulgaribus utũtur,
ac laboribus neceſſarijs, profectionibusq; neceſſarijs, ac operis marinis ad ui-
tam degẽdam repertis: quiq; caleſcunt plus q̃ expedit, perfrigerãturq; præter
cõmoditatem, & reliqua diæta incõſtanti utuntur. His itaq; ex præſentibus ſic
uictũ facere conducit. Annũ equidẽ in quatuor partes diuidunt, quas ple
riq; omnes nouerũt, hyemẽ, uer, æſtatem, autũnum. Et hyemẽ quidẽ à pleiadũ
occaſu, uſq; ad æquinoctiũ uernum. Ver autẽ ab Aequinoctio uſq; ad pleiadũ
exortum. Aeſtatem uero à pleiadum ortu uſq; ad Arcturi exortum. Autũnum
ab arcturi ortu, uſq; ad pleiadum occaſum. In hyeme quidem igitur tempo
ri frigido & cõpacto ſe opponẽdo, hoc uictu uti cõducit. Primũ quidem ſemel
tantũ in die cibum capere cõuenit, niſi quis ualde ſiccum uentrẽ habeat. Id uero
ſi fieri non poſsit, modicum prandere. Victu aũt utendum eſt ſicco & auſtero,
& calfactorio, & ex toto collato, ac meraco. Pane autẽ magis uti expedit, & ob-
ſonijs aſſatis potius q̃ coctis. Et potionibus nigris meracioribus ac paucori-
bus

bus. Oleribus minimũ, præterq̃ calefacientibus & ſiccis. Succis item ac ſorbitionibus minime utendũ eſt. Laboribus autẽ multis omnibus, curſibusq; curuis ſenſim creſcẽte acceſsione, & lucta in oleo longa, à leuibus ordiendo ac ſenſim addendo. Et deambulationibus ab exercitijs, acutis ac celeribus. à cœna uero, tardis in tepore. Matutinis autẽ multis, leni initio facto, ac ſenſim creſcente acceſsione, ita ut placide rurſus deſinas. Vtendũ eſt & ſtrato duriore, & nocturnis itineribus, & funambulationibus, ac curſibus per funem uti cõfert. Omnia enim hæc attenuant ac calfaciũt. Vtendum etiã nauigatione. Vbi autem quis lauari uelit, ſi quidem in paleſtra ſe exercuerit, frigida lauetur. Si uero alio quopiam exercitio uſus fuerit, calida cõmodior exiſtit. Vtendũ & uomitibus, ſi humidiores ſint ter in mẽſe, ſin ſicciores, bis à cibis omnis generis. à uomitib. ſenſim perueniendũ eſt ad cõſuetum cibum per dies tres, eoq; tempore laboribus leuioribus ac paucioribus utẽdum. à bubulis aũt & porcinis carnibus, aut alijs, quicquid tandem modum exceſſerit, repletus uomat: & à caſeoſis & dulcibus ac pinguibus, eum qui non eſt adſuetus repleri, uomere cõducit: & ab ebrietate, ac ciborũ mutatione, & regionũ alteratione uomendũ eſt. Oportet autem frigori ſeipſum purum exhibere, præterq; à cibis ac exercitijs. Sed & in matutinis deambulationibus ubi corpus calefieri cœperit, itemq; in curſibus etiam in alio tẽpore, exceſſum uitare oportet. Melius eſt enim corpori hyemem ferre, q; exerceri hoc tẽpore. Nam neq; arbores quæ hyemem non pertulerunt hoc tẽpore, fructũ ferre poſſunt, neq; ipſæ ſanæ eſſe. Vtẽdum eſt & laboribus hoc tẽpore multis uſq; ad exceſſum, niſi laſsitudines ſuccedãt. Signũ autem docebo idiotas, oſtendãq; quapropter hęc ita ſe habent. Tempore exiſtente frigido ac compacto, cõſimilia patiuntur etiam animalia ipſa. Neceſſe igitur eſt corpora tarde calefieri à labore, & modicam quandam humiditatis præſentis partem excernere. Deinde modicũ tempus cõceſſum eſt quo laborẽt, multum autem quo quieſcãt. Dies enim breuis eſt, nox uero lõga. propterea igitur neq; tempus, neq; labor exceſſum habet. Ob hãc itaq; cauſam hoc tempore ſic diætam inſtituere oportet, à pleiadum occaſu uſq; ad ſolſtitium hybernum diebus quadraginta quatuor. Circa ſolſtitium aũt maxime in cuſtodia ac tutela eſſe, & à ſolſtitio alios totidem dies eadem diæta uti. Poſtquã autem tẽpus adduxerit fauoniũ, & mollius factũ fuerit, oportet etiam cum tempore diætam ſequi, diebus quindecim, quum arcturus oritur & hirundo uolat. Sequẽs uero tẽpus magis uarie tranſigere oportet uſq; ad æquinoctium diebus triginta duobus. Oportet igitur etiam diæta uti hoc tẽpore uariegatiore, mollioreq; ac leuiore, & cibo, & potu, & labore, atq; ita ſenſim ad uer perducere. Quum autẽ æquinoctiũ iam factum fuerit mollius, & dies longiores, ac noctes breuiores, & tempus calidũ ac ſiccum cõſtiterit, etiã præſens uictus probe nutriens ac meracus ſit. Quemadmodũ igitur arbores rationẽ non habentes, hoc tempore præparant ſibi ad æſtatis cõmoditatem, tum incremẽtum, tum umbram: Sic oportet hominẽ, quũ ſanè mente ac ratione præditus ſit, carnis incrementũ ſalubre ſibi præparare. Oportet igitur ut ne derepẽte diæta trãſmutetur, tempus in ſex partes diuidere, per octo dies. In prima itaq; parte, & labores detrahere oportet, & reliquis quoq; uelocioribus uti. Cibis aũt mollioribus, & potibus aquoſiorib. ac albioribus, & lucta cũ oleo in ſole utendũ eſt. In ſingulis aũt temporibus ſin-

gulas diætas paulatim trāſmutare oportet,& deambulatiões detrahere à cœna plures,matutinas pauciores:& mazā pro pane offerre,& olera cocta exhibere, & obſonia cocta aſſatis adæquare, & balneis uti, & parū prandere,& re uenerea pauca uti,& uomitib. primū quidem quarto quoq; die,deinde per longius tempus,quo & corpus pura carne incarnatū cōſtituas,& diætā in hoc tempore mollem,uſq; ad pleiadum exortum. Et in hoc iam æſtas adeſt,& ad hanc nunc diætam inſtituere oportet. Quum itaq; pleias exorta fuerit,cibis mollioribus ac paucioribus uti oportet.Deinde maza magis ꝙ pane, atq; ea prius ſubacta,& uino dulci nō emollita.potibus autē mollibus albis aquoſis, prādio modico,& ſomnis à prādio breuibus,& repletionib. ex cibis ac potibus ꝙ minimis. Potu inter edendū utendū eſt ſufficiēte,per diem uero minime bibendum,niſi neceſſaria aliqua ſiccitate corpus utatur. Vtendum eſt & oleribus coctis,exceptis ęſtuoſis ac ſiccis. Vtendū etiā crudis,exceptis calfacictibus ac ſiccis. Vomitib. niſi ſi qua repletio cōtingat,utendū nō eſt. Re aūt uenerea minime.Balneis aūt tepidis uti licet. At uero poma fortiora ſunt ꝙ pro humana natura. Melius eſt igitur à pomis abſtinere. Si uero quis cū cibis utatur, minime deliquerit. Laboribus quoq; ac curſibus circularibus exerceri oportet,& curſibus rectis reuertētib.modicis multo tēpore,& deambulationib.in umbra,luctā aūt in puluere,quo ꝙ minime excaleſcat. Verū uolutationes in puluere meliores ſunt ꝙ curſus circulares.Frigefaciūt enim corpus humore euacuātes. à cœna deambulandū non eſt,ſed ſaltem ſurgendum.Mane uero deambulationibus utendū.Soles uitādi ſunt,itēq; frigora,tum mane,tum ueſpere,quæ flumina,aut ſtagna,aut niues exhalant. Hanc aūt diætam tolerare oportet uſq; ad ſolſtitiū æſtiuū,quo in hoc tēpore adimas oīa quæ ſicca ſunt et calida et nigra ac meraca,itēq; panes,præterq̄ ſi parū q̄d uoluptatis gratia cōcedere uelis. Sequēti uero tēpore utetur mollibus & humidis & perfrigerātib.ac albis,uſq; ad arcturi exortū ac æquinoctiū per dies nonaginta tres. Cæterū ab æquinoctio ſic diætam inſtituere oportet,per autumnū ad hyemē adducēdo,ita ut mutatiões frigorū ac teporis uites ueſtitu craſſo. Vtendū aūt hoc tēpore motu in ueſte,frictioneq; ac lucta in oleo,ita ut ſenſim acceſsio creſcat. Deambulatiões quoq; in tepore faciēdæ ſunt,& calidis lauacris utendū,& ſomni diurni detrahēdi.Cibis aūt utendū eſt calidioribus,ac minus humidis,& puris, & potibus nigrioribus,uerū mollibus & nō aquoſis. Oleribus uero minus. Reliquā item diætam omnē ſic cōſonam adhibere oportet, ut ab æſtiuis detrahas, hybernis aūt utaris nō ad ſummū, quo hybernū uictū ꝙ proxime conſtituas, in diebus duodequinquaginta,uſq; ad pleiadū occaſum,ab æquinoctio. Hæc porrò multitudinis commonēdæ gratia ac uulgi hominū cauſa prodo, qui ex neceſsitate uitam temere tranſigunt,neq; licet ipſis aliorū negligentes eſſe,ac ſuam ipſorū ſanitatē curare. Quibus uero iam hoc certū ac percognitū eſt, quòd neq; diuitiarū,neq; corporis,neq; ullius alterius rei ulla utilitas eſt,citra ſanitatē, ad hos inuēta eſt à me diæta,quantū poſsibile eſt, ad ueritatē ac certitudinē poſsibiliū rerum adducta.Hanc itaq; in ſermonis progreſſu declarabo.Inuentū autē hoc honeſtum quidē mihi repertori,utile uero diſcentibus,nullus adhuc priorū ne attētauit quidē componere, quod ad omnia alia magni æſtimandū duco. Eſt autē præcognitio antequā ægrotent cognitio,quid corpora perpetiantur,utrū

cibus ſuperat labores, aut labores cibos, aut moderate inter ſe habeant. Vtrum enim tandem ſuperetur, morbi fiunt, ab æqualitate autẽ inter ipſa mutua, ſanitas adeſt. Ad hæc ſanè cõmemoranda accingor, & demõſtrabo qualia fiunt hominibus qui ſani ſibi eſſe uidentur, & iucũde comedunt, laborareq́ꝫ poſſunt, & corporis ac caloris ſatis habẽt. Nares citra cauſam apertam à cœna implẽtur, & repletæ eſſe uidentur, emungunt autẽ nihil. Vbi aũt deambulare mane incipiunt ac exerceri, tunc emungunt ac ſpuunt. & progreſſu tẽporis etiam palpebras graues habent, & pruritus frontẽ occupat, & à cibis abſtinẽt, & bibere minus poſſunt, & color fit decolor, & aut deſtillationes mouentur aut febres horridæ, iuxta quodcũq; tempus repletio fuerit mota. Quicquid aũt eo tempore fecerit, in id ipſum culpã ac cauſam reijcit, quũ id ipſum cauſa non ſit. Huic enim cibi ſuperant labores, & repletio paulatim collecta in morbum ipſum adduxit. Sed nõ huc uſq; differre oportet, uerũ ubi prima ſigna cognouerit, ſcire quod cibi labores ſuperãt, & paulatim collecta repletio exiſtit. Mucus enim & ſaliua repletionis indices ſunt ac ſigna, & quieſcẽte quidem corpore, meatus ſpiritus obturant, multa repletione exiſtente. ubi uero calefactũ eſt præ labore, attenuata excernũtur. Talem autẽ ſic curare oportet. Exercitatũ in cõſuetis exercitijs citra laſsitudinem, calidaq́ꝫ lotum, cibis omnigenis expleto, ac uomere facito. à uomitu uero os & fauces colluat uino auſtero, quo oſcula uenarũ cõſtringantur, & nihil attrahant, uelut à uomitu fieri ſolet. deinde ſurgens modice deambulet in tepore. Poſtridie uero deambulationib. quidẽ utendũ eſt. exercitijs aũt paucioribus & leuioribus ꝙ prius. & ſi æſtas fuerit impranſus degat, ſin minus, parũ comedat, & de cœna quam ſumere ſolebat, dimidiũ detrahat. Tertia autem die labores quidem obeat omnes conſuetos ac deambulationes, uerum cibos ſenſim ingerat, quo quinta die à uomitu cõſuetum cibũ aſſumat. Et ſi quidem ab hoc ſatis bene habuerit, de cætero cibis quidẽ paucioribus, laboribus aũt pluribus curetur. Si uero ſigna repletionis nõ quieuerint, interpoſitis duobus diebus ab ea qua cõſuetos cibos aſſumpſit, rurſus uomat, & eodẽ modo ſenſim ad cõſuetos cibos redeat. Quod ſi nõ ſucceſſerit, etiam tertiũ eadem repete, donec à repletione liberetur. Sunt autẽ homines qui ubi labores ſuperantur à cibis, talia patiũtur. Incipiente quidẽ repletione ſomni longi & dulces ipſis cõtingunt, & interdiu etiã dormiunt. Somnus aũt contingit carni, & ſanguis funditur, & ſpiritus diffuſus tranquillus eſt. Quum uero nõ ſuſcipiat amplius corpus repletionẽ, ſecretionẽ iam remittit intro, præ circuitus uiolentia, quæ ſanè ſecretio cõtraria alimẽto à cibis, animã perturbat. Quo tempore non amplius iucundi ipſis ſunt ſomni, ſed neceſſe eſt hominẽ perturbari, & uidetur ſibi cum aliquo pugnã cõmittere. Qualiacũq; enim patitur corpus, talia uidet anima, uiſu iam concluſo. Quũ igitur ad hoc peruenerit homo, prope iã eſt ut ægrotet. Quòd aũt ueniet morbus, ualde manifeſtũ eſt, Qualis eñ ſecretio uenerit, & quancũq; partẽ ſuperauerit, eam ipſam morbo affligit. Verũ nõ oportet ita deſipiẽtem eſſe & hucuſq; differre, ſed ſtatim ubi prima ſigna cognouit, curã cõtingere, & hũc uelut priorẽ curare. longiori autẽ tempore, ac fame opus habet. Sunt præterea etiã talia repletionis ſigna. Dolet corpus aliquibus totũ, aliquib. pars quædã, quæcũq; tandẽ. Dolor aũt eſt uelut laſsitudo, & delaſſati eſſe ſibi uidentur, ſegniciéq; ac repletione curantur donec ad febrẽ perueniant.

& adhuc nondũ hoc cognoſcũt, ſed balneis ac cibis utẽtes, ad pulmonis inflã-
tionẽ, peripneumoniã græcis dictam, morbũ deducunt, & ad extremũ peri
culũ deueniunt. Verũ oportet prouidere antequã ad morbos perueniãt, & hoc
modo curare, ut maxime mollibus fomẽtis hominẽ foueamus, aut ſi id fieri ne-
queat, multa calida lauemus, ac corpus diſſoluamus, & à multis ĩngeſtis cibis,
primũ quidem acribus ac plurimis, deinde ſalſis, probe uomere faciamus. quo
facto exurgat ac modico tempore deambulet in tepore. deinde dormiat. Mane
uero deambulationib. ſenſim creſcẽtib. utendũ eſt, & exercitijs leuibus, & cibo
rũ exhibitiõib. ſenſim creſcẽtibus, uelut prius. Attenuatione aũt plurima opus
habet, itẽq; deambulationib. Si uero prouidẽtia nõ adhibita ad febrẽ peruene-
rit, nihil aliud offerre oportet præter aquã per dies tres. Si quidẽ igitur ex hac
ſedetur, bene eſt: ſin minus, ptiſanæ ſucco curandus eſt, & aut quarta aut ſepti-
ma die decedet febris, ſi exſudabit. Bonũ autẽ eſt & unguẽtis exſudatorijs uti,
ſub iudicatiões: exſudare enim cogũt. Quidã uero etiã talia à repletiõe perpe
tiũtur. Caput ipſis dolet ac grauatur, & palpebræ ipſis à cœna concidunt, &
in ſomnis turbantur, et calor ineſſe ipſis uidetur, & aluus aliquando ſiſtitur. Et
talis ubi uenere utitur, leuior ſtatim eſſe ſibi uidetur, poſtea uero magis graua-
tur. His caput repletionẽ reuellens, et aluũ ſiſtit, & ipſum grauatur. Periculũ au
tem ſubeſt, ut quò erũpat ipſa repletio id ipſum corrũpat. Verũ prouidere hoc
modo oportet. Si curã celerẽ facere uelit, ueratro purgãdus eſt. deinde exhibẽdi
cibi leues ac molles ad dies decẽ, atq; hi aluũ mouẽtes, quo uẽter inferior ſupe-
ret, et de capite reuellere ualeat. Vtendũ et curſib. tardis ac matutinis, et deam-
bulationib. multis. Item lucta in oleo, & prãdio, & ſomno à prãdio nõ longo: à
cœna uero exurgere ſatis eſt, et partim balneis, partim unctiõe utendũ, balneis
uero tepidis, à uenere aũt abſtinendũ. Hæc quidẽ uelocior cura eſt. Si uero me-
dicamẽtũ bibere nolit, multa calida lotus, à cibis dulcib. ac ſalſis uomat. à uomi-
tu uero ſatis eſt ut exurgat: mane autẽ deambulationib. adhibẽdus eſt, et exerci
tijs præſcriptis ad dies ſex. die ſeptima repletione corporis facta à ſimilibus ci-
bis uomitũ faciat, et eodẽ modo cibi rurſus ſenſim adijciẽdo exhibeantur. atq;
his hoc modo ad quatuor hebdomadas utatur. In tãto enim tẽpore maxime ſe
datur. Deinde cibi exhibẽdi quo corpus reficiatur, et diæta paulatim ad cõſue-
tum morẽ redigenda eſt. Fiunt etiã talia à repletione. Quibuſdam uenter qui
dem cõcoquit cibũ, carnes aũt non ſuſcipiunt. Alimentũ autem intus manens
flatum inducit. Vbi uero pranſi fuerint ſedatur. Nam à fortiore id quod leuius
eſt expellitur, et uidentur ſibi liberati eſſe. Verũ malũ multo maius poſtridie ac
cedit. Quũ autẽ quotidie augeſcens fortius inualuerit, id quod prius ineſt ſu-
peringeſta ſuperat, & calfacit ac perturbat corpus, et profluuiũ uẽtris facit. Sic
enim nominatur q̃ diu ipſum ſolũ alimentũ putrefactũ ſecedit. Vbi aũt corpo
re calefacto purgatio acris fiat, tũc et inteſtinũ raditur ac exulceratur, & ſangui
nolenta egerũtur. hoc aũt dyſenteria, à mala inteſtinorũ affectione appellatur,
morbus grauis et periculoſus. Sed prouidere oportet, et prandiũ detrahere, &
cœnæ tertiã partẽ. Curſibus aũt pluribus, et luctis ac deãbulatiõibus uti, tũ ab
exercitijs, tũ mane. Quũ uero dies decẽ præterierint, dimidiũ cibi detracti ap-
ponere, ac uomitu uti, atq; ſic ad dies quatuor cibũ exhibere: ubi aũt alij decẽ di
es præterierint, etiã reliquũ cibũ apponere, ac uomitũ facere: atq; ſic ad cõſuetũ

cibum reducens,& talem laboribus cõfidenter premens ac urgens,in hoc tem
pore ſanum facies. Fit etiam talis repletio. Poſtridie cibum eructant cru
dum,citra ructum acidum. Aluus autẽ egerit, pauciora quidem ꝙ pro ratione
ciborũ,attamen multũ.Dolor uero nullus intus eſt. His uentriculus frigidus
exiſtens,cibos in nocte cõcoquere nõ poteſt. Quum igitur motus fuerit, cibũ
crudum eructat. Oportet itaqꝫ huic præparare uentriculi caliditatẽ, tum ex
uictu,tũ ex laboribus.Primũ quidem igitur utendũ eſt pane ex tota farina col-
lata,fermẽtato,diffracto in uinũ nigrũ,aut in iuſculũ ſuillæ carnis. piſcibus ue-
ro coctis in muria acri.Vtendũ etiam carnoſis,uelut extremitatibus percoctis,
& ſuillis carnibus coctis pluribus,& porcinis nõ multis,& catulorũ,ac hædo-
rum. Ex oleribus uero porro & allio cocto ac crudo,blitoqꝫ cocto & cucur
bita.Potionibus uero meracioribus,ſomnisqꝫ longis citra prandiũ prima die,
itemqꝫ ſomnis ab exercitijs,curſibus aũt curuis ſenſim acceſsione augeſcẽte, lu
ctaqꝫ molli in oleo,balneisqꝫ modicis.Eſt & ficus cum cibis bona,& meracum
uinum ab ipſa.Ex hac autẽ curatione alijs citius,alijs tardius repletio ſedatur.

Alij porrò quidam talia patiũtur. Faciem decolorẽ habent,& ubi comede
rint,paulo poſt eructant acida,& acor in nares proſerpit. His corpora pu-
ra non ſunt,& plus eſt quod de carne colliquatur præ labore,ꝙ quod depurga
tur præ circuitu.Et hoc ſanè intus manẽs alimẽto contrariũ eſt,ipſumqꝫ uiolat
ac acidum facit.Alimentũ quidem igitur eructatur,illud ipſum uero ſub cutem
expellitur,& hominẽ decolorẽ facit,et morbos ſimiles aquæ inter cutem parit.
Verum prouidere oportet hoc modo. Velocior quidem curatio eſt poto uera
tro,exhibere cibos quemadmodũ à me ſcriptũ eſt. Verum tutior à diæta, hoc
modo. Primum quidẽ calida lotus uomitũ faciat,deinde ſeptẽ à uomitu die-
bus cibum cõſuetum capiat,decima autẽ à uomitu die rurſus uomat, & ſimili-
ter cibũ aſſumat,& tertiũ ſimiliter faciat.Et curſibus quidẽ circularibus paucis
ac uelocibus utatur,& motibus,ac frictione,& mora lõga in gymnaſio ac exer-
citio. Vtatur & uolutatione in puluere,& deambulationibus multis ab exerci-
tijs,ſed & à cœna.Plurimis autẽ matutinis in puluere utatur.Quũ autem laua-
ri uult,calida lauetur,& eo tempore impranſus degat.Et ſi quidem uno menſe
reſtituitur, de cætero cõuenientibus curetur.Si uero quid reliquũ fuerit, mede
la utatur. Sunt autem quidam quibus poſtridie ructus acidi fiunt. His in
nocte ſecretio præ repletione fit.Quũ igitur motũ fuerit corpus ex ſomno den
ſiore ſpiritu uſum, calidum ac acidum unà cum ſpiritu foras expellit, & ex hoc
morbi fiunt,niſi quis prouidentia utatur.Conducit autem etiam his facere ue-
lut priori. Verum laboribus pluribus hos uti oportet. Quibuſdam etiam
talia fiunt.In corporibus denſa carne præditis, quum cibi concaleſcunt ac dif-
funduntur,& à primo ſomno,& præ cibis carne caleſcente,ſecretio per ſomnũ
fit à carne multæ humiditatis.Deinde caro denſa exiſtens alimentũ non ſuſci-
pit,Id uero quod à carne ſecretum eſt alimento cõtrarium ac foras protruſum,
hominem ſuffocat ac calfacit, donec euomuerit. Poſtquã autem leuior factus
eſt,dolor nullus in corpore manifeſtus ineſt, ſed decoloratur. Progreſſu uero
temporis,& dolores,& morbi fiunt. His cõſimilia patiuntur etiã qui inexer
citati derepente laborauerũt,& colliquationẽ carnis uiolentã ac multã fecerũt.
Hos aũt ſic curare oportet,De cibo detrahẽda eſt tertia pars. Vtendũ aũt cibis

acribus,& ſiccis,& auſteris,ac odoratis,& urinā cientibus. Curſibus uero plurimis curuis in ueſtitu,rectis aūt reuertentibus & circularibus,exutis ueſtibus. frictione & lucta modica. Micatio per ſummas manus cōmodior eſt ꝙ follis. Vtendū & deambulationibus ab exercitijs multis, itemꝗ matutinis. A cœna uero etiam uocis exercitatio ualde cōmoda eſt. humiditatis enim euacuationē faciēs rarefacit carnē. Cōducit & impranſum degere. His autē cibis utendū eſt per dies decē,deinde dimidiū ablati apponēdum eſt ad dies ſex, & uomitus faciendus.ab unoquoꝗ uero uomitu,ad dies quatuor ſenſim adijciēdo exhibendus eſt cibus. Quū aūt dies decem à uomitu trāſierint,omnem detractū cibum aſſumat,laboribusꝗ ac deambulatiōibus deditus ſit,& ſanus euadet. Talis autem natura copioſiore labore quàm cibo opus habet. Quidam etiā talia perpetiuntur. Secedit ipſis cibus per aluū liquidus inconcoctus, uelut ex inteſtinorum leuitate,& dolorem nullum exhibet. patiūtur autem hoc uentres maxime qui humidi ac frigidi ſunt:& propter frigiditatē quidem non cōcoquunt. propter humiditatem uero ſeceſſus fit. Corpus igitur contabeſcit, alimentū conueniens ac debitū non accipiēs, Ventresꝗ corrūpuntur, & in morbos incidunt. uerum prouidere oportet. Confert huic de cibis tertiā partem auferre. Sint autem cibi,panes non fermentati ex tota farina collata,clibano cocti, aut ſubcinericij calidi,in uinū auſterū tincti,& piſciū partes ex dorſo ac cauda. Verū capitales & ſub uentre ſinendæ ſunt uelut humidiores.& coctos quidem piſces in muria edere oportet,aſſatos aūt in aceto. Vtendū etiā carnibus ſale & aceto inueteratis,& caninis aſſatis,et de palūbe ac reliquis eiuſmodi uolucribus,aſſatis ac coctis. Oleribus uero minime. Vino utendū eſt nigro,& deambulationibus à cœna ac matutinis,à deambulatione autē dormiat. Curſibus uero curuis ſenſim acceſsione augeſcētc utatur. Sit & frictio multa,& lucta tarda,& in oleo,& in puluere,quo caro cōcaleſcens reficcetur,& humiditatē ex uētre reuellat. Vngui autē magis cōducit ꝙ lauari,impranſus uero degat. Quū autē dies ſeptem tranſierint, dimidiū cibi apponatur, & ad quatuor dies exhibeatur, & uomat. Poſt alios uero ſeptem dies, omnē cibū aſſumat,& uomitu rurſus facto, cibus eodem modo exhibeatur. Quibuſdā uero alijs talia fiunt. Seceſſus nō putrefactus per aluū abit,et corpus cōtabeſcit cibis nō fruens,hi uero progreſſu temporis in morbos incidūt. His uētres frigidi ac ſicci ſunt. Quū itaꝗ neꝗ conuenientibus cibis,neꝗ exercitij sutūtur,talia perpetiūtur. Cōducit aūt ſic affecto, panibus puris furnaceis uti,et piſcibus coctis cū intritis,& carnibus coctis ſuillis,& extremitatibus percoctis,& plurimis aſſatis, et ex acrib. ac ſalſis his quæ humectāt,et ſalſuginoſis. Vinis aūt nigris mollibus. et inter cibos uuis ac ficubus impleri cōfert. Oportet et modicū prādere,& exercitatiōib. plurib. uti,curſibusꝗ curuis ſenſim creſcētibus, poſtremū aūt curſib. circularibus,et poſt curſum lucta cū oleo:deābulatiōib. uero nō multis ab exercitijs, à cœna uero ſatis eſt exurgere. Matutinis aūt pluribus deambulatiōib. utatur. Lauetur calida,& utatur laborib. ac unctiōib. ſomnoꝗ lōgiori indulgeat,et molliter cubet. Oportet et uenere aliquo modo uti. Verū de cibis quarta pars detrahenda eſt,et poſt dies decē rurſus ad cōſuetos cibos reducēdus eſt. Sūt etiā quibus ſeceſſus liquidus ac putrefactus per aluū abit, et qui aliàs ſani ſunt ac exercētur, nūllū dolorē res exhibet. Quibuſdā uero excluduntur ea quę cōueniebāt, ꝓgreſſuꝗ tēporis

uenter

uenter per caliditatem carnes attrahit, & dolorem exhibet, & cibi excludũtur, & uenter exulceratur, & ipſum ſiſtere iam operoſum ac difficile eſt. Verũ prius prouidere oportet, ac noſſe uentrẽ calidũ ac humidum magis ꝙ debet eſſe, laborũqꝫ incõmodorũ exceſſum factũ eſſe. Per diætam igitur frigefacere ac ſiccare oportet, & primũ quidem exercitia ex dimidia parte detrahere, & de cibis tertiam partem. Vtatur autẽ Maza antea ſubacta, ac uino dulci emollita, & piſcibus ſiccisſimis coctis, & neqꝫ pinguib. neqꝫ ſalſis. Vtatur & carnibus aſſatis uolucriũ; coctis quidẽ, palumbis ac columbæ, aſſatis autẽ perdicũ & gallorum, citra condimẽta. Leporinis uero coctis in aqua, itemqꝫ ferinis omnibus. Ex olerib. autẽ quæ frigefactoria ſunt, uelut beta cocta acida. Vino uero nigro auſtero. Gymnaſiis autẽ, curſibus circularibus uelocibus, uerũ frictio nõ multa adhibeatur, ſed modica, neqꝫ lucta. Micatio per ſummas manus, & manuũ ad rythmũ motus, & follis, & Volutatio in puluere, cõmoda ſunt, ſed nõ multa. Deambulationibus ab exercitijs utatur ſufficiẽtibus iuxta laborẽ, & à cœna pluribus, iuxta cibum, & mane moderate, iuxta habitum. Lauet autẽ tepida, ac quieſcat. Sic ubi in hac diæta tranſegit dies decem, apponatur cibi dimidiũ, & laborũ tertia pars, & uomitũ faciat à cibis ſiccis & acerbis, & in cibo ne moretur, ſed ꝙ celerrime uomat. à uomitu ad dies quatuor & cibus, & labor partitus exhibeatur. Vbi aũt dies decem pręterierint, reliquũ cibi apponatur, & uinum potabile, uerum labores pauciores, & ubi uomitum fecit, cibus uelut ſcriptum eſt exhibeatur. Hoc uero tempore ſemel tantũ in die cibum capere conducit, donec malum ſedetur. Alijs porrò quibuſdam ſiccus & peruſtus ſeceſſus fit, & os ſiccũ, & progreſſu tẽporis etiam amarũ fit, & aluus ſiſtitur, iteqꝫ urina. Quum enim nõ habeat inteſtinũ humiditatẽ circa excrementũ, intumeſcens tranſitus obturat, & dolorem exhibet, & calor occupat, & quicquid biberit aut ederit homo, id ipſum reuomit. Poſtremũ uero etiam ſtercus uomit. atqꝫ hic nõ ſuperuiuet, quũ ad hoc peruenerit. Verum prouidere oportet ac noſſe, quòd caliditas & ſiccitas in homine prædominãtur. Victum igitur ipſi conſtituere oportet ex maza prius ſubacta reſperſa, & pane ex tritico trimeſtri, ſucco furfurum fermẽtato. Oleribuſqꝫ utendũ, exceptis acribus & ſiccis, atqꝫ illis coctis, & piſcibus leuisſimis coctis, & partibus capitalibus tum piſcium, tum locuſtarum, & mitilis, & herinaceis, & cancris, & conchyliorũ ſuccis, ipſiſqꝫ liquidisſimis. Carnibus autẽ ſuillis, & extremitatibus anterioribus coctis, & hædorũ et agnorũ ac catulorũ coctis. Piſciũ uero fluuiatilium ac in ſtagnis degenũ coctis. Vino molli aquoſo. Laboribus autẽ utendũ eſt non multis, neqꝫ uelocibus, ſed omnibus quietis. Deambulationib. uero mane utatur, iuxta habitũ ſufficiẽtibus, et ab exercitij laboribus, moderatis. à cœna uero ne deambulet. Balneis utatur et ſomnis mollibus, et prãdio, et ſomno à prandio nõ longo. Pomis etiã humectantib. unà cũ cibis utatur, et cicere uiridi, ac ſicco in aqua macerato. De laboribus uero prioribus dimidiũ detrahat etiã hic à principio, & uomitũ faciat à dulcibus & pinguibus ac ſalſis, hiſqꝫ plurimis. moretur aũt plurimũ tempus in cibis uſqꝫ ad uomitũ. Deinde cibũ exhibeat ad triduum, & non maneat imprãſus. Quũ uero dies decem prӕterierint, labores ſenſim adijciendo augeat. & ſi quidem repletio inerit à cibo, aut uentris uitio, uomat: ſin minus, ſic reliquo tempore curetur. Fiunt inſuper etiam talia. Horrores à

deambu-

deambulationibus matutinis accedunt,& caput grauatur. Huic plures ſiunt deambulationes ꝙ modus requirit. Corpus enim & caput humore euacuatũ horret ac grauatur. Progreſſu uero temporis ad febrem perueniunt horrores. Sed nõ hucuſq; differre oportet,uerum prius curare hoc modo. Quãprimum aliqua ſigna apparuerint,unctus ac frictus modice prandiũ amplius ſolito. faciat,& uinum multũ bibat molle,deinde ſomno utatur à prandio ſufficienter.ad ueſperam uero ubi exercitijs leuibus uſus eſt,calidaq́; lotus,conſueto more cœnet. deambulationibus autẽ à cœna ne utatur,uerũ ad tempus differat. Poſtridie in aqua lauetur,& ſomnis mollibus tempus trãſigat.Et per dies quinq; paulatim ad cõſuetos cibos ac labores procedat. Sunt autem quidam qui horrent ex gymnaſijs,& quũ ſe exuunt donec decertẽt,ubi uero perfrigerati ſunt, rurſus horrẽt,& ſtridor dentium tremulus corpus occupat,ſomnoq́; talis grauatur. Vbi aũt expergiſcitur,ſæpe oſcitat,et,à cœna palpebræ ipſi graues ſunt. progreſſu uero tẽporis etiam febres malignæ accedunt. Verum cauere oportet,& nõ hucuſq; differre,ſed prius curare hoc modo. Primum quidem ab omnibus exercitijs dimidiũ auferatur. Cibis uero omnibus humidioribus ac frigidiorib. utatur,et potibus mollioribus ac dilutiorib. Vbi uero præterierint dies quinq;,tertia pars laborũ ablatorũ apponatur, Cibis uero ijſdem utatur. Poſt alios autem quinq; dies,dimidiũ reliquorum laborũ apponatur.Et rurſus poſt alios quinq;,oĩes labores & leuiores & pauciores reddito, ut ne rurſus exceſſus fiat.Nam his qui hæc ſigna perpetiũtur,labores maiores ſunt ꝙ cibi. Adæquare igitur hæc oportet. Quidam uero nõ hæc patiuntur,ſed aliqua ex his,aliqua uero non. In omnibus autẽ his ſignis,labores ſuperant cibos,& curatio eadem eſt. Et confert his calida lauare,ac molliter cubare,& ſemel atq; iterum inebriari,uerum non uſq; ad exceſſum,& uenere uti, ubi exceſſus cõtigerit, & ſegnem eſſe ad labores. Deambulationes autem in totum nõ ſunt faciendæ.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE INSOMNIIS, [redacted]

Medico Phyſico interprete.

QVISQVIS de his quæ in ſomnis obueniunt recte coniectat, is magnam habere uim ad omnia,ipſa reperiet. Anima enim uigilat,& quum quidẽ corpori inſeruit, in multas partes diſtributa,non ſui iuris eſt,ſed partem aliquam ſingulis corporis partib. ſiue ſenſibus diſtribuit, auditui, uiſui,tactui, greſſui,actioni,ac omni corporis facultati. Ipſa autem animæ cogitatio ſui iuris non eſt. Quum autẽ corpus quieſcit, anima in motu eſt,& corporis partes perreptãs,domũ ſuam gubernat,& omnes corporis actiones ipſa perficit. Nã corpus dormiẽs nõ ſentit, ipſa uero uigilans cognoſcit,ac uiſibilia uidet,& audibilia audit,uadit,tãgit,triſtatur,animaduertit. In ſumma,quæcũq; corporis aut animę munia, ea omnia anima ipſa in ſomno obit. Quicunq; igitur hęc recte iudicare nouit, magnã ſapiẽtiæ partem nouit. Quæcũq; quidem igitur ſomnia diuina ſunt,& quædam euentura ſignificant, aut urbibus,aut populo priuato,ſiue bona,ſiue mala, non ob ipſorũ delictum,

de

de huiuſmodi ſunt qui iudicãt certã artem habẽtes. Quæcũq; aũt corporis affe
ctiones ſunt,& anima per ipſas repletionis aut euacuatiõis rerũ à natura inſita-
rum exceſſum,aut conſuetorũ mutationẽ præmonſtrat,de his quidẽ itidem iu
dicãt,& partim aſſequũtur,partim aberrãt,& de neutris recte ſentiũt, cur nam
fiant: neq; ſciũt quando aſſequũtur,neq; quãdo aberrant, cauere admonentes
ne quid mali accidat. Atq; hi nõ docent quomodo cauere oporteat,uerum dijs
ſupplicare iubent. Et ſupplicare quidẽ decorum ac ualde bonũ eſt. Oportet aũt
etiam ipſum opitulari,& deos inuocare. De his igitur res hoc modo ſe habet.
Quæcũq; Inſomnia mẽs hominis in noctẽ per ſomnũ offert de diurnis actioni
bus,& reddit quo modo facta ſunt,ea quæ ſeria ac iuſta in re per diẽ facta ſunt,
aut de quibus conſiliũ initũ eſt: hæc homini bona ſunt,ſanitatẽ enim ſignificãt
propterea quod anima in diurnis cõſilijs perſeuerat,neq; repletione, neq; eua-
cuatione,neq; aliqua alia forinſecus allapſa re, uicta. Quũ aũt Inſomnia diur-
nis actionib. aduerſantur,& de ipſis pugna oboritur, quũ ſanè hoc contigerit,
turbationẽ in corpore ſignificat. Et ſi quidẽ fortis fuerit, forte eſt malũ: ſi uero
leuis,debilius. De actione quidẽ igitur,an auertẽda ſit,ſiue nõ,nihil decerno.
Verũ corpus hominis curari cõſulo. Repletione enim aliqua intus facta,ſecre-
tio quædã cõtigit quæ animã perturbauit. Si igitur fortis fuerit contrarietas,
uomitũ facere cõducit,& cibos leues exhibere ſenſim adijciẽdo aliquid ad dies
quinq;,et deambulationib. multis ac uelocibus ſenſim augeſcẽtib. uti,& exerci
tijs exerceri moderatis,pro ciborũ aſſumptorũ ratione. Si uero debilior fuerit
cõtrarietas,detracto uomitu,tertiã cibi partẽ adime,atq; hanc ſenſim rurſus ad
dies quinq; adijce,& deambulationib. preme. Sed & uocis exercitijs utatur, &
dijs ſupplicet,& turbatio ipſi ſedabitur. At uero ſolẽ & lunã,& cœlũ ac ſtellas,
pura atq; agilia ſolito more uidere,ſingula bona ſunt. Sanitatẽ enim corpori ſi-
gnificãt ab omnib. præſentib. Verũ talem habitũ præſenti diæta conſeruare o-
portet. Si uero quid contrariũ his fiat,morbũ quendã corpori ſignificat: à forti
bus quidẽ,fortiorẽ: à debilioribus uero,leuiorẽ. Et aſtrorũ quidẽ exterior eſt in
corpore circuitus,ſolis uero medius,lunæ aũt ad cauitates, Quodcunq; igitur
horũ aſtrorũ extingui,aut lædi,aut diſparere,aut ſiſti à circũitu ſuo uidetur, iu-
xta illam ipſam partẽ morbũ redundare ſignificat: & ſi quidẽ ab aere,aut nebu-
la,aliquod ex ipſis aſtris pati quid horũ uidet,debiliorẽ: ſi uero ab aqua, aut grã
dine,fortiorẽ. Significat aũt ſecretionẽ in corpore humidam ac pituitoſam fa
ctam eſſe,& in externã circũferentiam illapſam eſſe. Cõducit itaq; huic & curſi
bus in omni ueſtitu uti multis,ſenſim augeſcẽtibus,ut q̃ maxime exudet. Item
deambulationib. ab exercitio multis citra prandiũ uti,& detracta ciborũ tertia
parte,ad dies quinq; ſenſim adijciẽdo rurſus exhibere. Si uero fortius uideatur
malum eſſe,etiã fomẽtis uti. nam per corporis cuticulã purgationẽ facere expe
dit,propterea quòd in externa circũferentia offenſa ac læſio exiſtit. Cibis uero
utendũ eſt ſiccis,acribus,auſteris,meracis, & laborib. maxime ſiccãtibus. Si
uero quid horũ luna patiatur, reuulſionẽ intro facere cõducit, utiq; uomitu ab
acribus,& ſalſuginoſis,ac mollibus cibis,curſibus autẽ circularibus celeribus,
& deambulationibus uelocibus. Vtendũ & uocis exercitijs,& prandiũ auferẽ
dum,cibiq; detractione,ac rurſus appoſitiõe,eodẽ modo utendũ eſt. Ob id aũt
intro reuellendũ eſt,quia ad cauitates corporis offenſa apparet. Si autẽ ſol tale

o quid

quid pati uideatur, fortius iam malũ eſt, & difficilius exigi poteſt. Oportet aũt in utrãq; partẽ reuulſiones facere, & rectis curſibus, & curuis, & circularib. uti, & deambulationibus, & alijs laboribus omnibus. Ciborũ autẽ detractione, ac rurſus appoſitione, eodẽ modo. deinde uomere, & rurſus ſenſim cibos augere, ad dies quinq;. Si uero ſerenitate exiſtẽte premãtur hæc, & debilia eſſe uideantur, & præ ſiccitate à circuitu ſuo impediri, periculum ſignificant delabendi in morbũ. Verũ oportet labores detrahere, et diętą humectiore ac molli uti, & balneis ac ocio ampliori, & ſomno lõgo ac multo, donec malũ ſedetur. Si autem igneũ ac calidum eſſe uideatur quod ſe illis opponat, bilis ſecretionẽ ſignificat. Si uero ſuperata hæc diſpareant ac euaneſcãt, periculũ eſt ad mortẽ perueniendi ex morbo. Si uero uerſa ac mutata hæc eſſe uideantur, præſentẽ ſtatum in fugam uerti ſignificant. Fugere autẽ ipſa celeriter, eſſeq; qui ea perſequãtur, periculum denũciant futuræ inſaniæ hominis, ſi nõ curatus fuerit. Omnibus aũt his cõducit, ut ueratro purgati, optimã uictus rationẽ inſtituant. ſin minus, ut uictu ad aquã tendente utãtur. uinum uero nõ bibant, aut omnino albũ, tenue, molle & aquoſum. Abſtineant aũt ab acribus, reſiccãtibus, calfacietib. ac ſalſuginoſis. Laboribus ſecundũ naturã plurimis utãtur, & curſibus in ueſtitu plurimis. Frictio uero ne fiat, neq; lucta, neq; uolutatio in puluere. Somnis utatur mollibus, & in ocio degat, exceptis laboribus naturalibus, à cœna deambulet. Bonũ eſt et fomẽtis uti, à fomẽtis uero uomere, per triginta uero dies nõ repleatur. Quũ aũt repletus fuerit, bis in mẽſe uomat à dulcibus & aquoſis ac leuib. Quæcũq; aũt ex his aliàs aliò præ nulla neceſsitate errant, animæ turbationem quandã præ cura ſignificãt. Confert aũt huic ociũ, & animũ conuerti ad ſpectacula, maxime riſum mouentia: quod ſi fieri nõ poſsit, ad id ex quo ad biduũ aut triduũ maxime uoluptatẽ capiat, & ſedabitur. Sin minus, periculũ eſt delabẽdi in morbũ. Quæcũq; aſtra ex circũferẽtia excidere uidẽtur, ſuntq; pura & ſplẽdida, & ultra ac prorſum ferri uidẽtur, ſanitatẽ ſignificant. Quicquid eñ in corpore parũ ex circuitu excernitur ſecundũ naturã, à ueſpera in aurorã: id ipſum recte habet. Nã & quæ in uẽtre ſecernũtur, & quæ in carnẽ eructantur, omnia ex circuitu ac circũferentia excidũt. Quæcunq; uero nigra & obſcura ſunt, & ad ueſperã ac occaſum ferri uidẽtur, aut in mare, aut in terrã, aut ſurſum, ea magis morbos ſignificant. Et quæ quidẽ ſurſum ferũtur, fluxũ capitis ſignificant. Quæ uero in mare, uẽtris morbos. Quę in terrã, tubercula maxime ſignificant ex carne enaſcẽtia. His cõducit tertiã cibi partẽ detrahere, & à uomitu, ad dies quinq; eandẽ rurſus ſenſim adijciẽdo exhibere, in alijs aũt quinq; diebus cibos omnes aſſumere, & uomitu facto, rurſus eodẽ modo cibus ſenſim auctus exhibeatur. Quæcũq; uero ex his pura & candida in cœlo hærere uidebũtur, ſanũ eſſe ſignificãt, quia quod in hominẽ deſcẽdit ex æthere eſt. Tale autẽ uidet anima, quale ſanè deſcẽderit. Quæ aũt nigra fuerint, & non pura, neq; conſpicua, morbũ ſignificãt, nõ propter repletionẽ, neq; euacuationẽ, ſed forinſecus inductũ. Huic cõfert curſib. circularib. uelocibus uti, quo q̃ minima corporis colliquatio fiat, & ſpiritu q̃ denſiſsimo utẽs, id quod inductũ eſt excernat. à curſibus aũt deambulatiõib. celeribus utendũ eſt. Victus aũt mollis & leuis ad dies quatuor offeratur. Quicquid porrò à deo accipere quis ſibi uidetur purum, bonũ eſt ad ſanitatem. Significat enim ea quæ in corpus ingeſta ſunt pura eſſe.

Quicquid

Quicquid uero huic contrariũ uidere quis putat, nõ eſt bonũ. Morbũ enim in corpus ueniſſe ſignificat. Oportet igitur uelut priorẽ etiã hũc curari. Si quis ſe cõplui putet clemẽti cœlo, aqua molli, et nõ ualde madefieri, neq; uehementẽ tempeſtatẽ ingruere, bonũ eſt. ſignificat enim moderatũ ac purũ ſpiritum ex ae re ingreſſum eſſe. Si uero uice uerſa, ualde cõplui quis ſibi uideatur, & tẽpe ſtatem ac turbinẽ eſſe, idq; aqua non pura, morbũ deſignat à ſpiritu qui in ipſo eſt. Verũ oportet etiã hunc ſimili diæta uti, & omẽs hos pauco cibo ali. De ſignificatiõib. quidẽ igitur aſtrorũ ſic iudicare oportet, prouidereq; ac diętã ſta tuere, & dijs ſupplicare, in ſecũdis quidẽ rebus Soli, Ioui cœleſti, Ioui poſſeſſo ri, Mineruæ opulẽtæ, Mercurio, Apollini. In cõtrarijs uero, dijs malorũ auerſo ribus, & terræ, & heroibus, quo mala ac grauia omnia auertãt. Cæterũ & hæc ſanitatẽ præſignãt. Nimirũ ea quæ in terra fiũt, acute uidere, & audire, et ſecure iter facere, & ſecure ac citra timorẽ currere. & uidere terrã leuẽ ac probe cultã, & arbores florẽtes, fructuoſasq; ac ſatiuas, & flumina ſolito more fluẽtia, & aquã pura, neq; copioſiore, neq; pauciore q̃ cõueniens eſt. Itẽ fontes et puteos eodẽ modo. Hæc omnia ſic uiſa, ſanitatẽ homini deſignãt, & corpus recte habere, omnesq; circuitus, & exhibitiones ciborũ, ac ſecretiones, integras eſſe. Si ue ro quid his contrariũ uideatur, detrimentũ aliquod in corpore ſignificat. Et uiſus quidẽ ac auditus lęſus, morbũ circa caput ſignificat. Itaq; matutinis deam bulationibus, iteq; à cœna pluribus utendũ eſt, ad ſuperiorẽ diætam. Cruribus uero læſis, uomitibus reuellendũ eſt, & lucta ampliore utendũ, ultra ſuperiorẽ diætam. Terra aũt aſpera, carnẽ non purã ſignificat. quare deambulationib. ab exercitijs pluribus utendũ eſt. Arborũ uero ſterilitas, ſeminis huma ni corruptionẽ indicat. Si igitur folia arborib. decidant, ab humidis ac frigidis corpus læditur. Si uero floridæ ſint arbores, uerũ infructuoſę, à calidis & ſiccis. hæc igitur per diætã frigefacere ac humectare oportet, illa uero ſiccare ac calfacere. Flumina aũt nõ ſolito more fluentia, ſanguinis circuitũ ſignificant, & auctiora quidẽ fluentia, exceſſum: imminuta uero, defectũ. Oportet itaq; per diætam hunc quidẽ augere, illũ uero imminuere. Nõ pura aũt fluentia, turbationẽ ſignificãt, quę à curſibus circularib. & deambulationibus, corpore per denſum ſpiritũ moto, purgatur. Fontes uero & putei cõmoti cõſpecti, flatus circa ueſicam ſignificãt, quos medicamentis urinã cientibus expurgare oportet. Mare perturbatũ, uentris morbũ ſignificat, ſed oportet aluũ mouẽtibus, leuibusq; ac mollibus expurgare. Terrã aut domũ moueri uidere, ſano quidẽ uiro debilitatẽ ſignificat, ægrotãti uero ſanitatẽ, & ex præſenti ſtatu tranſmotionẽ. Sano itaq; trãſmutare diætã conducit, Itaq; primũ uomat, & rurſus, ubi paulatim cibum aſſumpſit. à præſenti enim diæta totũ corpus mouetur. debili uero eadem diæta uti cõducit. Nam corpus ex præſenti ſtatu trãſit. Terrã ab aqua aliqua aut mari inũdatam uidere, morbũ ſignificat, humiditate multa in corpore exiſtente. Verũ oportet uomitibus, & prãdij detractione, et laborib. & ſicco uictu uti, deinde ſenſim adijciẽdo, ac modico cibo renutrire. Sed neq; nigrã, neq; combuſtã terrã uidere bonũ eſt, ſed periculum eſt delabẽdi in fortẽ ac lethalem morbũ. Siccitatis enim exceſſum in carne eſſe ſignificat. Verũ oportet & labores detrahere, & cibos qui ſicci & calidi, & acres ac urinã cientes ſunt: nutrireq; ptiſanæ ſucco decocto, & omnib. mollibus ac leuib. modicis: & potũ uti aquo

ſo,albo,copioſiore:et balneis multis calidis,ſed ieiunus ne lauet,molliter cubet ac dormiat,& in ocio degat.frigus & ſolē uitet. Supplicet aūt terræ,& Mercurio,& Heroibus. Si uero in ſtagno,aut in mari,aut in fluminibus natare quis ſibi uideatur,nō eſt bonū,humiditatis em̄ exceſſum ſignificat. Cōfert aūt huic & diæta ſicca,& laboribus uti.febricitāti uero id bonū eſt, extinguitur enim ca liditas ab humorib. Quicquid porrò quis circa ſeipſum uidet ſolito more fieri,ad naturā ſuījpſius,necꝫ maius,necꝫ minus,bonū eſt ad ſanitatē.Et ueſtitum albū indutū eſſe,& calciamentū pulcherrimū,bonū eſt.Quicquid uero mēbris maius fuerit,bonū non eſt.ſed necꝫ quodcūcꝫ tandem fuerit minus:& oportet hoc quidē per diætā augere,illud uero minuere.Nigra aūt morboſiora ſunt, & periculoſa.Mollire itacꝫ oportet & humectare.Noua quocꝫ tranſmutationem ſignificāt.Mortuos uidere puros in ueſtibus albis,bonū eſt,et accipere aliquid ab ipſis purū,bonū eſt.Sanitatē enim ſignificat corporū,& ſalubritatē ingeſtorum.à mortuis enim nutrimēta,& incremēta,ac ſemina fiunt. Hæc aūt pura in corpus irrepere,ſanitatē ſignificat.Si uero contrà quis uideat ipſos nudos, aut nigris ueſtibus indutos,aut nō puros,aut aliquid accipiētes,aut ex domo portātes,nō eſt cōmodum.Morbū enim ſignificat.quæ enim in corpus ingerūtur nociua ſunt. Verū oportet curſib.circularibus & deambulatiōib.depurgari,& alimēto molli ac leui à uomitu ſenſum nutriri.Quęcūcꝫ uero formæ peregrinæ corpora in ſomnis apparēt, & hominē perterrēt,ciborū inconſuetorū repletionē,& ſecretionē,& bilis ſuperne ac inferne eruptionē, & morbū periculoſum ſignificāt. Verū oportet uomitū facere,et ad dies quincꝫ cibos ꝗ̄leuiſſimos nō multos,necꝫ acres,necꝫ ſiccos,necꝫ calidos ſenſim adījciēdo accipere,& laboribus naturalibus maxime uti,exceptis deambulatiōib.à cœna. Vtendū etiā balneis ac calidis lauacris,& ocio,Solē uero & frigus uitet. Si uero quis per ſomnum edere aut bibere cōſuetos cibos ac potus ſibi uideatur, inopiā alimenti ſignificat,& animæ triſtitiā.Et ſi carnes robuſtiſsimas quis edere ſe putet, maximum alimēti exceſſum deſignat.Si uero debiliſsimas,minorē. Quemadmodū enim id quod editur bonū eſt,Sic etiā id quod uidetur. Cibos igitur detrahere cōducit.Nam alimēti exceſſum hoc ſignificat.Sed & panes ex caſeo ac melle facti per ſomnū comeſti,ſimiliter ſignificāt.Aquā autē purā bibere bonū eſt,reliqua omnia nociua ſunt. Quæcuncꝫ homo ex cōſuetis ac familiarib.ſe uidere putat,ea animæ concupiſcentiā ſignificāt. Quæcūcꝫ uero fugit perterrefactus, ſanguinē ſiſti ac præ ſiccitate coerceri ſignificant. Cōfert itacꝫ frigefacere ac humectare. Quū uero quis pugnat,aut pūgitur,aut ab alio ligatur, ſecretionem circuitui cōtrariam corpori cōtigiſſe ſignificat.Cōducit igitur uomere,& attenuare ac deambulare,& cibis leuib.uti, & à uomitu ad dies quincꝫ ſenſim renutrire.Quin & oberrationes & aſcēſus in ſomnis uiſi,grauia ſignificant. Fluminum trāſitiones,& hoſtes armati,mōſtra formæ peregrinæ,morbū aut inſaniam ſignificāt. Cōfert itacꝫ his qui talibus inſomnījs uexantur, cibis modicis uti leuibuſ'cꝫ ac mollibus,itē'cꝫ uomitibus,atcꝫ ſic ſenſim rurſus ad dies quincꝫ cibū exhibere. Vtendū & laboribus naturalibus multis,prætercꝫ à cœna, Calida lauacra,& ociū,friguſ'cꝫ ac ſolē uitent.Qui igitur his quemadmodū conſcripta ſunt utetur,uitam ſanus deget,& inuēta eſt ſanè à me hæc ipſa diæta, quantum poſsibile eſt humano ingenio excogitare,dījs auxiliantibus.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE ALIMENTO, [illegible]

Medico Phyſico interprete.

Hunc librum Galenus Hippocratis eſſe negat. Sed tamen non alicuius plebei ac uulgaris hominis eſſe dicit, & fortaßis ipſius Theſſali. Quidam Herophilum autorem putant.

ALIMENTVM & alimenti ſpecies, unum & multæ, unũ quidem, quatenus unum genus eſt. Species uero humiditate ac ſiccitate finitur. & in his formæ, ac quãtitas eſt, & ad quædã, & ad tot. Auget autem, & corroborat, & incarnat, & aſsimilat, & diſsimilia facit quæ in ſingulis ſunt, iuxta uniuſcuiuſq; naturam ac facultatẽ quæ ab initio adeſt. Aſsimilat autẽ pro uiribus, quũ id quod ſuperingeritur ſuperatur, id uero quod prius ineſt ſuperat. Exile autẽ fit aliquãdo quidem prius, in tempore diſſolutũ aut inſuper appoſitum, aliquãdo uero poſterius, in tempore diſſolutum aut appoſitum. Deſtruit autẽ utrunq; in tẽpore & poſt tempus, id quod extrinſecus aſsiduo ſuperingeſtum eſt, & per multum tempus omnibus membris ſolide implicatum eſt, & propriam quidẽ formam producit, priorẽ uero, aliquando autẽ & priores, deſtruit. Facultas porrò alimenti peruenit & ad oſſa, & ad omnes partes, & in neruum, & in uenã, & in arteriam, et in muſculũ, & in pelliculam, & carnem, & pinguedinẽ, & ſanguinẽ, & pituitam, & medullam, & cerebrũ, & medullam ſpinalem, & interanea, omnesq; ipſorũ partes, & ſanè etiam in caliditatẽ, & ſpiritũ, & humiditatẽ. Alimenti uero & id quod hoc nutrit, alimentũ eſt, & quod uelut nutrimentũ eſt, & quod nutrimentũ futurum eſt: Principium aũt omnium unũ eſt, & finis omniũ unus. & idem finis eſt atq; principium: & quæ particulatim in alimento probe & male diſtribuuntur. Probe quidem, quæ prædicta ſunt. Male uero, quæ contrariũ his ordinem habent. Succi uarij, & coloribus, & uiribus, & in detrimentũ, & in utilitatem, & neq; lædentes, neq; cõmodantes, & multitudine, & exceſſu, et defectu, & implicatione, aliquorũ quidem, aliquorũ uero non. Et omnium caliditatem lædunt ac iuuant, et frigiditatẽ lædunt ac iuuant, & facultatẽ lædunt ac iuuant.

Facultatis autẽ uariæ naturę ſunt. Succi corrũpentes & totum, & partem, & forinſecus ac intrinſecus, ſpõtanei et nõ ſpontanei, Nobis quidẽ ſpontanei, cauſæ uero nõ ſpontanei. Rurſus autẽ cauſæ, aliæ manifeſtæ, aliæ obſcuræ, & alię poſsibiles, aliæ impoſsibiles. Natura omnibus ſubuenit. Ad hanc uero forinſecus quidem cataplaſma, Illitio, Vnguentũ, Nuditas & totius & partis. Caliditas & frigiditas, iuxta eandẽ rationem & Adſtrictio, & ulceratio, & morſus, & corroſio. Intrinſecus uero & quædã ex prædictis, & ſupra hęc cauſſa obſcura, & parti & toti, & alicui et nõ alicui, excretiones uentris ſecundũ naturam, item urinarũ, ſudoris, ſaliuæ, muci, uteri, iuxta hæmorrhoidas, uerrucã, lepram, tuberculũ, carcinoma, ex naribus, ex pulmone, ex uentre, ex ſede, ex cole, ſecũdum naturam, et præter naturã, diſcrimina horũ alijs iuxta aliã rationẽ, aliquando etiam aliter. Vna natura ſunt hæc omnia, & nõ una. Multæ naturæ

ſunt hæc omnia,& nõ una. Medicina ſurſum & deorſum,& necꝫ ſurſum, necꝫ
deorſum. In alimento medicina,optimũ. In alimento medicina malum. Malum
& optimum ad aliquid. Vlcus,cruſta, ſanguis,pus, ſanies,lepra, furfur, ulcera
capitis manantia,impetigo,uitiligo,lentigo,aliquãdo lædit, aliquãdo prodeſt.
aliquando necꝫ lædit,necꝫ prodeſt. Alimentũ,non alimentũ. Si nutrire nõ po-
teſt,nomen eſt alimentũ,non opus. Opus & res eſt alimentũ,non nomen. In pi
los alimentum,& in ungues,& in extremam ſuperficiem intrinſecus peruenit.
Forinſecus alimentũ ex extrema ſuperficie, ad intima peruenit. Cõfluxio una,
conſpiratio una, Conſentientia omnia. Iuxta totius quidẽ corporis naturã om
nia,iuxta partem uero, partes in unaquacꝫ parte ad opus. Principiũ magnũ ad
extremã partẽ peruenit. Ex extrema parte ad magnũ principiũ peruenit. Vna
natura,eſſe,& nõ eſſe. Morborum differentiæ,in alimento,in ſpiritu, in ca-
lore,in ſanguine,in pituita,in bile,in humoribus,in carne,in pinguedine,in ue
na,in arteria,in neruo,muſculo,pellicula,oſſe cerebro,medulla ſpinali,ore, lin-
gua,ſtomacho,ſiue gula,uentre, inteſtinis, ſepto tranſuerſo, peritonæo mem-
brana aluum ac inteſtina amplectente,hepate,ſplene,renibus,ueſica,utero, cu-
te. Hæc omnia & ſingulatim & particulatim. Magnitudo ipſorũ magna,
& non magna. Signa,titillatio,dolor,ruptura,mens,ſudor,urinarũ ſubſidẽtia,
quies,iactatio,uiſus,imaginationes, morbus arquatus, ſingultus, morbus co-
mitialis,ſanguis integer,ſomnus. & ex his, & ex alijs naturalibus, & quæcũcꝫ
alia huiuſmodi ad detrimentũ & utilitatem procedũt. Labores totius & par
tis. Et magnitudinis ſigna,alterius ad maius,alterius ad minus,& ab utriſcꝫ ad
maius,& ab utriſcꝫ ad minus. Dulce nõ dulce. dulce ad potentiam,uelut aqua.
Dulce ad guſtũ,uelut mel. Signa utrorũcꝫ,ulcera,oculi,& guſtus. & in his ma-
gis & minus. Dulce ad uiſum,& in coloribus,& in alijs mixturis. Dulce magis
& minus. Raritas corporis ad perſpirationem,quibus amplius aufertur, ſanio
res ſunt. Denſitas corporis ad perſpirationem,quibus minus aufertur,morbi-
diores. Qui probe perſpirant,debiliores & ſaniores ſunt,& à morbis facile re-
conualeſcunt. Qui male perſpirant,priuſquam ægrotẽt,fortiores ſunt. Vbi au
tem ægrotarunt,difficilius à morbis reconualeſcũt. Hæc autem & toti & parti.

Pulmo contrariũ corpori alimentũ trahit, reliqua uero omnia idem. Prin-
cipium alimenti ſpiritus,nares,os,guttur,pulmo, & reliqua reſpiratio. Prin-
cipium alimenti & humidi & ſicci,os,gula,uẽter. Verum antiquius & primor
diale alimentum,per abdomen umbilicus. Radicatio uenarum hepar. Radi
catio arteriarũ cor. ex his aberrant in omnia ſanguis & ſpiritus,et calor per hęc
meat. Vis una & nõ una,qua omnia hæc & alia gubernantur. alia quidẽ ad ui-
tam totius & partis,alia ad ſenſum totius & partis. Lac nutrimentum, quibus
uidelicet ſecundum naturam alimentũ eſt,alijs uero non. Alijs autem uinũ ali-
mentum eſt,& quibuſdam non alimentũ. Et carnes,& aliæ multæ alimenti ſpe
cies,& iuxta regionem et iuxta cõſuetudinem alunt,partim ad augmentum, et
ad eſſe.partim ad eſſe ſolum,uelut in ſenibus. Quædam uero ſupra hæc, etiam
ad robur. Diſpoſitio Athletica non eſt à natura. Habitus ſanus melior in
omnibus. Magna res eſt quantitas ad uires ſolerti ratiocinatione adoptata.

Lac & ſanguis alimenti ſunt redũdantia. Circuitus ad multa conſoni ſunt,
ad fœtum eiuſcꝫ alimentum. Rurſus autem ſurſum repit in lac,& in alimentũ,

&

& ad infantem. Viuificantur non animalia, uiuificantur animalia. Viuificantur partes animalium. Naturæ omniũ nullo doctore uſæ ſunt. Sanguis alienus utilis. Sãguis proprius utilis. Sãguis alienus nociuus. Sãguis proprius nociuus. Humores proprij nociui. Humores alieni nociui. Humores alieni cõducibiles. Humores proprij conducibiles. Conſonans diſſonans eſt. Diſſonans conſonans eſt. Lac alienum bonum. Lac proprium nociuum. Lac alienum nociuum. Lac proprium cõmodum. Cibus iuuenibus facile ac leuiter putrefactus. Senibus uero ad ſummũ tranſmutatus. His qui in uigore ætatis cõſiſtunt impermutabilis. Ad figurationẽ, ſoles triginta quinqꝫ. Ad Motum, ſeptuaginta. Ad perfectionem, ducenti & decem. Alij tradunt. Ad formam, quadraginta quinqꝫ. ad motum, ſeptuaginta ſex. ad exitum, ducenti & decem. Alij ſic. Ad formam, quinquaginta. ad primũ ſaltum, centum. ad perfectionem, trecenti. Alij ſic. Ad diſcriminationẽ, quadraginta. ad tranſitũ, octoaginta. ad elapſum, ducenti quadraginta. Non eſt, & eſt. Gignuntur autem in his & plures & pauciores, ſecundum totum, & ſecundum partes. Non multo autem plures aut pauciores. pauciores uero tot, & quæcunqꝫ alia his ſimilia.

Oſsium alimentũ ex confractione. Naſo bis quinqꝫ. Maxilla & clauiculæ, & coſtis duplicia. cubito triplicia. Tibiæ et brachio quadruplicia. fœmori quintuplicia. Et ſi quod in his plus aut minus poteſt. Sanguis humidus & ſanguis ſolidus. Sanguis humidus bonus. Sanguis ſolidus malus. Ad aliquid omnia mala & bona ſunt. Via ſurſum deorſum una. Potentia alimenti melior ꝙ moles. Moles alimenti melior quàm potentia. Et in humidis & in ſiccis detrahit & apponit idem. & alteri quidẽ aufert, alteri uero apponit idem. Venarũ pulſationes, & reſpiratio ſpiritus, iuxta ætatẽ, & conſonantia & diſſonantia ſunt, & morbi & ſanitatis ſigna. et ſanitatis magis ꝙ morbi, & morbi magis quàm ſanitatis. Alimentum enim etiam ſpiritus eſt. Humidum alimentum magis facile tranſmutatur quàm ſiccum. Siccum alimentum facilius tranſmutatur quàm humidum. Alimentũ quod ægre alteratur, ęgre cõſumitur. Quod facile apponitur, facile conſumitur. Et quicũqꝫ ueloci appoſitione opus habẽt, his humidum ad reficiendas uires medicamen optimum. Quicũqꝫ uero adhuc ueIociori indigent, per olfactum. Qui autem tardiore appoſitione opus habẽt, ſolido alimento utantur. Muſculi ſolidiores ægre magis ꝙ alia colliqueſcunt, excepto oſſe & neruo. Quæ denudata ſunt ægre tranſmutantur, & ſecundum genus ipſa ſeipſis fortiora ſunt quàm pro re ipſa: propterea ipſa ſeipſis ægrius colliqueſcunt. Pus ex carne, purulentum ex ſanguine, & ex alia humiditate. Pus ulceris alimentum. Pus alimentũ uenæ, arteriæ. Medulla alimentum oſsis, propterea callo obducuntur. Facultas & potentia omnia auget & nutrit, & germinare facit. Humiditas alimenti uehiculum eſt.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE HVMI[redacted] SIVE LIQVIDORVM VSV,

[redacted] Medico Phyſico interprete.

AQVA potabilis,ſalſuginoſa,mare.potabilis quidem in officina medica optima.Nam & ferramẽtis & æramẽtis optima,& medicamentis plurimis inueteratis cõmuniſsima. Verum ad corpus noſſe oportet,quòd hęc aut madefacit,aut frigefacit,aut calfacit.Aliter uero nulli cõmodat,aut detrimento eſt potata. Vbi modica potabili in ſpõgia uteris,optimũ oculis eſt. Cutis ipſa ſuperne exulceratur calidæ aſperſione. Fomentũ corporis totius aut partis. Cutis durę mollitio,diſtentæ laxatio,neruorum,carniũ, humorum ſub cutem effuſio,ſudoris ſecretio. Humectare prolutione,uelut nares,ueſicam,flatus.Incarnare,attenuare,liquefacere,minuere,colorem reuocare,colorẽ diſpergere,Somniferum & in caput,& in alia.cõuulſionum,tenſionũ, mitigatiuũ dolores ſtupefacit auris,oculorũ,& quæcunq; talia.frigida calfacere,uelut pix ulceribus,præterquã à quibus ſanguis erũpit, aut erupturus eſt, fractis, luxatis, reliquis quibus linteola ſunt medicus,Capitis grauitati. Moderatio in uno quoq;,ne ultra torqueamus. uelut calida corpori, ex exceſſu in utrãq; partem, ut ab utraq; non aberret,coniectatione ex detrimento,aut inutili facta,uelut in tepida.Oportet enim detrimẽtis aut utilitatibus etiã ſi ſint uti, uſq;quo iuuẽt, aut donec lædant. Madefactio itaq; & humectatio,debile quid eſt. Frigefactio uero & calfactio,forte:uelut ex ſole. Verum frigida calida exiſtens,uelut potabilis aqua,debile quid eſt.Calida aũt ne ulterius pergat,ut urat. Iudicat autem de his ipſe ægrotus, exceptis mutis, aut leuiter ſyderatis, aut ſtupefactis; aut uelut in uulnerib.perfrigeratis,aut nimio dolore uexatis. his enim hæc ſenſu non percipiuntur.Nam nõ ſentiunt hi peruſti.Itemq; profundæ ac magnæ luxationes. Iam uero etiam pedes deciderũt perfrigerati, ex calidæ perfuſione. Sed his corpus perfuſi iudex eſt, ſimiliter etiam frigidæ. Harum aut utrarunq; paucitas,debile quid eſt. Multitudo uero,forte.ueruntamen ſinere oportet,donec fiat id cuius gratia fiunt. antea uero q̃ poſtremũ fiat, ceſſandum eſt:

Harum porrò utraq; lædit,& calida quidẽ amplius ea utentibus has læſiones inducit,carnium effœminationẽ, neruorum debilitatẽ, mentis ſtuporem, ſanguinis eruptiones,animi deliquia hæc ad mortẽ. Frigida uero cõuulſiones, tenſiones,nigrores,rigorés febriles. Mediocritas quidẽ extra noxam eſt. Reliqua uero lædunt ac proſunt,uelut relatum eſt. Voluptatibus, & iucunditatibus,& doloribus ac moleſtijs,prout ſingula ex ipſis cõueniunt,ita ſani apparent. Corpus tegi ac uelari adſuetum,quicquid inſuetũ eſt, quicquid lõgiſsime à familiari calore abeſt,& peregrino frigori propinquiſsimũ,id ipſum auerſatur:& propterea ſanè calida gaudet,& ferre poteſt. Cerebrũ et quæ ab hoc oriũtur, frigida quidẽ triſtantur,calida uero gaudẽt, ſi ſanè frigidius et ſolidius à natura fuerit. Propterea oſsibus,dentibus,neruis frigida inimica, calida uero amica,quia ab illa conuulſiones,tenſiones,rigores febriles, quæ ſanè frigida facit, calida uero ſedat.Ob id etiam à calida uoluptates,et illecebræ,à frigida uero dolores et auerſationes. Ideoq; ſpina,pectus,dorſum,præcordia, magis frigida

gida aggrauant.calida uero gaudẽt,& ferre ipſam poſſunt,ꝓpterea ſanè ſpina,
pectus, dorſum,præcordia,cõtraria ꝑpeſſa ſunt,ꝗa ſunt cõtraria.Propterea ſa
nè in hoc loco anxietatẽ ex calida obortã,frigida ſedat.ꝓpterea ſanè frigidæ po
tu gaudet.ꝓpterea ſanè cibis calidis delectatur.propterea ſanè & in animi deli
quijs frigidã extremis partib. affundere ꝓdeſt.Quòd aũt poſteriores partes ca
lidã magis ſufferũt ꝗ anteriores,quæ relata ſunt in cauſa ſunt. Quòd uero etiã
frigidæ,recte habet.Nã & extremæ partes anteriores ſunt, & tegi nõ adſuetæ:
uelut etiã interna pars ſe habet ad externã.Cogitãdũ aũt ꝙ utraq; in unoquoq;
corpore potior eſt externa cute,quæ & ſibijpſi, & neruo ſanguineo cõtinua ac
cohærens,eo ꝙ extra propriũ calorẽ,in externo frigore eſt,ab utriſq; frequẽter
ſuꝑatur,et utriſq; frequẽter opus habet,frequẽtius aũt calida ad uoluptatẽ.Per
petiuntur aũt & extremæ partes tale quid,quare cito multa percipiũt,tarde aũt
primũ attollũtur.Et uenæ quoq; aliæ prius,aliæ poſterius.Atq; ſic om̃ia appa-
rẽt,& ubi frigeſiũt extremę partes,& ubi caleſiũt,in uaſorũ euacuationibus, in
animi deliquijs.Et iuxta rationẽ merito etiã uenas ſequũtur, ea quæ ab his eue
niũt.Et calefacit primũ calida, uelut in manibus, internas partes At ulcera cali
da gaudẽt ex cõfeſſo,quia tegi adſueta ſunt.Merito itaq; altera grauatur.Meri
to igitur & ipſæ uenę,quia ſunt in calido.Merito etiã ipſe thorax,& uẽtriculus
ipſe à frigida ſuperatus, moleſte fert, & mortẽ minatur,quia maxime deſuetus
eſt. Verũ plurimũ abeſt ab eo ut patiatur:propinquiſsima aũt inter ſe ſunt,ege
re,et pati.Merito igitur frigidæ potu delectatur. Et ſic cõſentiunt inter ſe om-
nia hæc.Quòd uero omnia deſquamata & ambuſta in ſuperficie,nõ ualde tegi
adſueta,maxime frigidã moleſte ferũt,par eſt.Citiſſime enim ſuperãtur.Et pro
fundiſsima ſi ſuperẽtur, maxime utiq; grauẽtur.deinde etiã natura neruoſa par
ticipãt. Quoniã imus uẽter calida delectari uidetur,cõſiderandus locus eſt,et
poſtea extremæ partes,& ueſica,& genitales partes,et uirilis mẽbri glans natu
ra frigidior eſt,ꝗ quis putat.Surſum enim nõ deorſum exilit caliditas:& pro-
pterea calida delectatur.Cõſiderandum etiã, quòd poſt calidã frigeſcit corpus
magis perfrigeratũ: poſt frigidã uero recaleſcit magis cõtrariũ:uelut etiã aquæ
frigefaciẽdæ & calefaciẽdæ ſunt,propter tenuitatẽ.Et ꝙ poſt calidam dureſcit
corpus magis reſiccatũ,uelut oculi poſt frigidã. Altera enim ſimilis eſt aeri am
biẽti,altera nõ.Mare pruriginoſis,& qui ab acribus humoribus uellicãtur pro-
deſt,ut & lauẽt,& foueãt ex calido.Qui uero nõ adſueti ſunt,aliquantũ lædun
tur. Verũ ad ulcera,& ambuſta,ac deſquamata,& quæcũq; talia,contrariũ eſt.
Aptũ eſt aũt puris.Bonũ eſt & ad attenuãdũ,& ad piſcatorũ ulcera.Hæc enim
neq; ſuppurãtur,ſi nõ uellices:& ad ulcera cuniculoſa,& depaſcẽtia proſerpen
do ſedat ac ſiſtit,uelut ſal, ſalſugo, nitrũ. Omnia autem hæc ſi quis parum uta-
tur,irritant:ſi excellenter,bona ſunt.Melius autẽ eſt calidũ ad plurima. Ace-
tum ad corpus & articulos, ſimile eſt mari, & potentius, ad perfundendum &
ad fomentum : & ad ulcera recens uulneratis, & ad ſanguinis grumos, ubi ni-
gredines ſunt in pudendis.collutio eſt ad aures, & ad dentes. Calido autẽ hæc
fiunt,& alia,ſed & ex tempore coniecturam facere oportet.Eliquat uelut ſal, &
ut alia quæ impetigini,lepris ac uitiliginibus cõducunt,affuſum ad calidũ ſolẽ.
maxime uero conducit unguibus leproſis . Superat enim poſt tempus . uerru-
cas formicarias attenuat,& ſordes in auribus ſanat.Mollit autem & corpus,&

multos

multos alios locos, ſi non odor offenderet, & maxime mulieres. Valuerit & ad podagram, ſi non corpus uulneraretur. Eadem etiam fex aceti facit. Vinum dulce ad diuturna uulnera cõmodum eſt aſsidue utenti. Sed & ad medicamentorum potionẽ. Auſterũ autem & album, & nigrũ uinum, frigidum ad ulcera cõmodum eſt, frigidum propter caliditatẽ. Lanæ quæ frigiditatis gratia, aut perfunduntur, aut induntur, aut intingũtur, aquã frigidiſſimã poſtulant. Quæ uero adſtrictionis gratia, uinũ nigrum etiam lanas aſpergere poteſt, uelut etiã betarum folia, aut linteola intingũtur, in plurima quibus adſtrictio ineſt, uelut ſunt hederæ albæ folia, & quæ acerbiora ſunt, aut friabiliora, uelut hedera & rubus, rhus coriarius, ſaluia: & in ea quæ mollire oportet, uelut farina cocta.

Aqua frigida prodeſt papulis rubicũdis, quales alia atq; alia parte ſublatæ erumpunt, quales per ſplenia attractoria emergũt: In carnoſis uero & tenera carne præditis ſubrubicũdæ ſunt: in nigris aũt rotundæ, dothienes hoc eſt furunculi appellatæ, & quales in ipſis calidis lauacris oboriũtur, & mulierib. ex menſium ſub cutem recurſu fiunt, & ab irritamẽtis cutis, aut inſolita ueſtimẽtorum aſperorũ geſtatione, & ex ſudoris exitu, aut ubi quis ex frigore, derepente ad ignẽ, aut calida lauacra acceſsit. Nam ſi hæc poſterius fecerit, nequaq; amplius erumpũt. Alioqui quæ ex frigore fiunt, aut quæ exaſperantur inſtar milij, dein de exulcerantur, eas frigida lædit. Calida uero prodeſt. Tumores in articulis, & dolores ſine ulcere, ac podagricos, & conuulſa, plurima ex his frigida multa affuſa leuat ac extenuat, & dolorẽ torpefacit. Torpor aũt moderatus, dolorem ſoluit. Sed & calida aqua attenuat ac mollit. Podagricis, reſolutis, ante ac retro diſtentis, cõuulſis, talia accedũt, diſtentiones, tremores, leues ſiderationes: Talibus laxatis, claudicationes, torpores, uocis interceptiones, ad talia, excretiones per infernas partes ſuppreſſæ. Cauẽdum autẽ eſt in frigidæ uſu, ne modum excedamus. Articulos induratos, aut ab inflãmatione aliquãdo oborta, aut à diſtortione, operępreciũ eſt ſanare, aqua calida in utriculũ infuſa. Manũ deligare, et oculos, lachrymas lenit, ita ut ad acres, ſtillamentũ lene infundat qs, ut ne ſalſuginoſa cõtactu lædat. Et foſſulis ulcerib. oculorũ elotio prodeſt, & repletio ad naturã reducẽs. Calida oculis cõuenit, doloribus, ſuppuratiõibus, lachrymis mordacibus, ſiccis omnib. Frigida doloris exortibus, ualde rubicũdis, & qui collectiões tuberculorũ iuxta uenas habere ſolẽt, qualia ſunt ulcuſcula capitis manãtia, circa thoracẽ, & alia dura. Verũ podici & utero, nõ ualde cõmoda eſt, neq; ſanguinẽ in frigore mingẽtib. Vlceribus quidẽ frigida mordax, cutẽ obdurat, doloroſa nõ ſuppurari facit, liuefacit, nigrefacit, rigores febriles facit, conuulſiones, ante ac retro diſtentiones. Quãdoq; uero in hac diſtẽtione, ſine ulcere, iuueni carnoſo, media æſtate, multæ frigidæ aquæ effuſio, caloris reuocationem facit. Calor autẽ hæc ſoluit. Calida ſuppuratoria eſt, non in omni ulcere, maximum ſignum ad ſecuritatem, cutem mollit, attenuat, dolorem eximit, rigores, conuulſiones, ante ac retro diſtentiones lenit, capitis grauitatem ſoluit, plurimum autem conducit oſsium fracturis, magis autem denudatis, & ex his maxime his qui in capite ulcera habent, & quæcunq; præ frigore, aut moriuntur, aut ulcerãtur: itemq; in ulcerationibus uoluntarijs ac inuoluntarijs, qualia ſunt deſquamata: herpetibus ſerpendo adedentibus, denigratis aut in gingiuis, aut in aure, aut in ſede, aut utero. His omnibus calida amica

eſt

eſt ac iudicatoria. Frigida uero inimica & occidens, præterquam in quibus ſanguinem fluxurum eſſe timor eſt. Atq; hoc modo utendum eſt liquidorũ perfuſionibus, inunctilium illitionibus, foliorũ impoſitionibus, aut linteolorũ cataplaſmatis, quæcunq; aut frigiditate, aut caliditate proſunt, aut nocent.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE HVMORIBVS, [illegible]

Medico Phyſico interprete.

Genuinum Hippocratis librum hunc eſſe Galenus dicit, Verum quædam inſunt ad extremam dictionis breuitatem contracta: quædam rurſus ultra modum extenta.

IMPETVS & ferocitas humorũ, ubi nõ reciprocatio humorum eſt, uelut florum, ducẽdus eſt quà repit per cõuenientes ac cõmodas regiones, exceptis his quorũ maturitas tempore contingit. Maturationes extra aut intro repunt, aut aliò quò oportet. Cautio, infinita magnitudo, experiendi difficultas, pilorũ nuditas, uiſcerum uacuitas, infernis repletio, ſupernis alimentũ, mutatio ſurſum, mutatio deorſum. Spontanea ſurſum & deorſum. quæ proſunt & lædũt. Cognata ſpecies, regio, mos, ætas, tempus, conſtitutio morbi, exceſſus, defectus. Quibus quantum deficit, aut non, medela, declinatio, deriuatio, in caput, in obliqua, quà maxime repit. aut reuulſio, in ſupernis deorſum, in infernis ſurſum. aut ſiccare, aut aliquibus inferna, aut aliquibus ſuperna, aut eluitur, aut quibuſdam mitigabitur. humores effuſi ne intro reuellãtur, ſed ſecretiones ſiccentur. Turbatio, infuſio per ſedem, pelluuiũ, quibus abſcedit ad ſedem, unde exoluitur aut medicamentum, aut ulcus, aut humor aliquis cõpactus, aut eruptio puſtuloſa, aut flatus, aut cibus, aut animalculũ, aut æſtus, aut alia quædam affectio. Conſideranda hæc, ſpontanea deſinentia, aut uelut ab exultione excitatæ bullæ, in quibus qualia lædunt aut proſunt. Figuræ, motus, eleuatio, & rurſus ſubſidentia, ſomnus, uigilia. Quæ facienda, aut impedienda, cito aſſequi. Caſtigatio per uomitũ, inferne per exitum, aut ſputum, mucũ, tuſsim, ructum, ſingultũ, flatum, urinam, ſternutationem, lachrymas, pruritus, euulſiones, contactus, ſitim, famem, repletionem, ſomnos, labores, ocium, corpus, mentẽ, diſciplinam, memoriã, uocem, ſilentium, uteri purgationem. Quæ ſuperne erumpunt ac torquent, pinguia, intemperata ac meraca, ſpumoſa, calida, mordacia, æruginoſa, uaria, ramẽtoſa, feculenta, cruenta, flatus expertia, cruda, cocta, ſicca. Quæcũq; circumfluunt, ferendi facilitatem cõtemplari oportet, itemq; difficultatẽ, priuſquã periculũ ueniat. Item quæ ſedare nõ oportet. maturatio, deſcẽſus eorũ quæ infra ſunt, redundantia & fluctuatio eorũ quæ ſupra. & quæ ex uteris, & in auribus ſordes, concitatio ac permixtio, apertio, euacuatio, calfactio, perfrigeratio, intrinſecus, forinſecus. horum quidem, horum uero non. Quũ infra umbilicum fuerit id quod torquet, tardum & molle eſt tormen. Vice uerſa, contrá. Quæ per aluum egeruntur quà repunt, non ſpumoſa, matura, cruda, frigida, fœtida,

ſicca

ſicca,humida. Quæ olfactum male afficiunt. Sitis quæ prius nō adfuit, neq; æſtus,neq; alia cauſa. Vrina, naſi humectatio. Iactationē. Siccitatē. & non eſſe contractum ac arefactum,& ſpiritū turbulentū. præcordia, extremitates, oculos male affectos. coloris trāſmutatio. Pulſus,frigiditas,palpitationes,cutis duricies,neruorum,articulorum,uocis,mentis,figura uoluntaria,pili, ungues. facile ferre,aut nō,qualia oportet. Signa hæc. Odores corporis,oris,ſeceſſus,auris,flatus,urinæ, ulceris,ſud[illegible]uti,naſi. Corpus ſalſuginoſum, aut ſputū, aut naſus,aut lachryma,aut alij h[illegible]ores. Penitus ſimilia, iuuantia,lædentia.

Inſomnia qualia uideat,& in ſomnis qualia faciat,an acute audiat,& obedire paratus ſit animo,an magis fortia ſint ac plura quæ cōmoda ſunt ac ſeruant, q̃ alia,an ſentiant omnia omnibus ſenſibus,& ferant,ueluti odores,ſermones,ueſtitus,figuras,& huiuſmodi patienter, quæ ſanè & ſua ſponte cōparentia proſunt,& quando etiā talia iudicationē inducunt. Item tot,& talia, ueluti ſunt flatus,urina,qualis,& quanta,& quādo. Quæ uero cōtraria ſunt,auertere,ipſiſq; aduerſari. Quæ propinqua & cōmunia ſunt affectionibus, prima & maxime affligūtur. Conſtitutionē autem ex primis incipiētibus,quicquid tandē excernatur ex urinis,qualeſ'nā fuerint. & qualis ſit corporis collapſio, coloris immutatio,ſpiritus imminutio,& reliquæ cum his uictus rationes. Scire etiam oportet an ſimilia ſint quæ decedūt, tranſitus,urinæ,per uteros,ſputa,per nares,oculi,ſudor,ex tuberculis,ex uulneribus,ex puſtulis, quæ ſua ſponte,quæ arte. Quòd ſimilia ſunt inter ſe omnia quæ iudicāt,& quæ proſunt, & quæ nocent, & quæ perimunt,quo hæc quidem fugiens auertat,illa uero accerſat, & ducat, ac ſuſcipiat. Sed & alia eodem modo, cutis, extremarū partium, præcordiorū, articulorū,oculorum,oris,figurarum,ſomniorū,qualia iudicant,& quando,talia machinari. Inſuperq; qui tales abſceſſus fiūt. Qualia proſunt cibis,potibus, odoribus,uiſu,auditu,cogitatu,ſecretionibus,humoribus,calefactiōe,frigefactione,ſiccitatibus,humectando,ſiccādo,unguētis,illitionibus, cataplaſmatis, emplaſtris,inſperſionibus,deniq; & epithematis quæ imponūtur. Figuræ, de frictio,curatio,labor,ocium,ſomnus,uigiliæ: ſpiritibus ſuperne,inferne,cōmunibus,proprijs,arte paratis. In exacerbationibus neq; præſentibus, neq; futuris,neq; pedum frigiditate,ſed in declinante deorſum morbo. In exacerbationibus per circuitus fientibus,ciborū oblationes dandæ non ſunt, neq; cogere oportet,ſed auferre de appoſitionibus ante iudicationes. Quæ iudicantur, & iudicata ſunt integre,neq; mouere oportet,neq; nouare,neq; medicamētis, neq; alijs irritamentis,ſed ſinere. Concocta medicamētis aggredi oportet, & mouere non cruda,neq; in principijs,ſi non turgeant. Multa uero nō turgent. Quæ ducere oportet,quò maxime repunt per cōuenientes locos,eò ducere oportet. Quæ prodeunt non multitudine æſtimare oportet,ſed quādiu prodeant qualia oportet,et facile æger ferat. Vbi uero opus eſt,debilitare etiā,aut animi deliquium inducere oportet,donec hoc feceris,cuius gratia hoc fit,interim aliò uertere,aut ſiccare,aut humectare,aut reuellere,ſi ſufficiat æger,id quod ex his coniectabis. Sicca quidem calida erunt,humida uero frigida. Quæ uero aluum mouent,plerunq; contraria. Hæc imparibus diebus,ſurſum,ſi et circuitus, et conſtitutio talis ſit ex exacerbationibus. Fiunt autē plurima paribus diebus, deorſum: ſic enim & ſua ſponte proſunt: ſi non circuitus faciant exacerbationes in

paribus

paribus. In talibus autem, in paribus ſurſum: in imparibus deorſum. Tales aũt pauci ſunt. Et tales cõſtitutiones etiam difficilius iudicantur. Quin & ulterius tempore progreſſa ſic fieri neceſſe eſt, uelut ad decimãtertiam, ac decimãquartam diem. Decimatertia quidẽ deorſum, decimaquarta uero ſurſum. Ita enim ad iudicationẽ conducit. Et quæ ad uigeſimam. Cæterũ quæ infra prodeũt, multum purgare oportet, & hæc nõ prope iudicationẽ, ſed longius ab ea. Raro autem in acutis, multa ducere oportet, in delaſſatis, totum. In febribus ad articulos, & circa maxillas maxime abſceſſus fiunt, prope ſanè dolores uniuſcuiuſq;, ad ſupernã partem magis & in totum. Si uero lentus fuerit morbus & deorſum tendens, inferne etiam abſceſſus fiunt. Maxime autẽ pedes calidi, inferne ſignificãt: frigidi ſuperne. Quibus uero ex morbis ſe erigẽtibus ſtatim in manibus aut pedibus dolores fiunt, in his abſceſſus contingunt. Sed & ſi quid doluerit quis antea q̃ ęgrotet, ad eas partes firmatur. Quẽadmodũ etiam tuſſientibus & anginoſis in Perintho. Faciunt enim tuſſes abſceſſus, uelut etiam febres. Iuxta eandẽ rationem contingit ab humorũ aut corporis colliquatione & frigiditate. Proinde noſſe expedit, in quibus temporibus humores florent, & quales in ſingulis morbos faciunt, & quales in unoquoq; morbo affectiones: & reliquum corpus ad quem morbũ maxime natura repit: & quale quid ſplen intumeſcens facit. Horũ ſanè & natura, & fermè colores deteriores ſunt, et corpora tumẽt. Et ſi quid aliud eſt, in his exercere ſe prodeſt, uelut eſt Animi intẽperantia circa cibos ac potus, ſomnũ, uigilias, aut ob amores quoſdã, uelut teſſerarũ, aut propter artes, aut propter neceſsitates: tolerantia laborũ, & quorum ordinata eſt, aut inordinata: Mutatiões ex qualibus ad qualia: ex moribus animæ induſtria, aut quærens, aut meditans, aut uidens, aut dicens, aut aliud quid, uelut triſtitiæ, iracũdiæ, cupiditates, quæ ex caſu cõtingunt. Moleſtiæ animi aut per oculos, aut per auditum, uelut etiam corporum, Molis quidem ad ſeipſas attritis, dentes ſtupeſcunt: Ambulanti uero circa cauum locum, crura tremunt: quum autem quis manibus ea quibus opus habet leuat, hæ tremunt: Serpens derepente cõſpectus pallorem cũ uirore inducit. Timores, pudor, mœror, uoluptas, ira, aliaq; huiuſmodi quomodo obediunt. Vnicuiq; autem pars corporis ad actionẽ pertinens, in his obedit. Sudores, cordis palpitatio, & eiuſmodi potentiæ. Quæ extrinſecus proſunt aut nocent, unctio, perfuſio, illitio, cataplaſmatũ uſus, deligatio lanarum & talium rerũ: & internæ partes talibus obediunt, non ſolum externæ his quæ intro aſſumũtur: Sed & quæ in lanis ab ouili ſuccidis adhibẽtur, & quod à rege nomen habet cuminum, uidentibus & olfacientibus. Quæ de capite ducunt, turbãt, ſermones, uox, & huiuſmodi, mammæ, genitura, uterus, & quæ ſigna in ætatibus, & in ſuffocationibus, & tuſſi, & quæ ad teſticulos. Quemadmodũ arboribus terra, ita animalibus uẽtriculus: & nutrit, & calefacit, & frigefacit. Frigefacit, dũ euacuatur. calefacit, dũ impletur. Quemadmodũ terra ſtercorata hyeme calida eſt, ita etiã uẽtriculus. Arbores corticẽ tenuem ſiccũ habẽt, intrinſecus aũt carne ſicca, ſanæ, nõ putridæ, diuturnæ. Ita & ex animalib. teſtudines, & quicquid eiuſmodi eſt. Aetatibus, temporibus, annis, ſimilia animalia, nõ deteruntur ſi moderate melioribus utantur. Quemadmodũ hydria quod recens eſt trãſmittit, quod inueteratum retinet. Sic & uentriculus tranſmittit alimentũ, & fecem retinet, uelut ua

p ſculum

ſeculum. Modi morborum hi ſunt, partim quidē cognati ſunt, de quibus interrogãdo diſcere oportet: partim à regione, familiares enim ſunt per multas, & multi ipſos noſcunt: partim ex corpore, & uictus ratione, ac temperiei cõſtitutione, aut à temporibus. At regiones ad tẽpora male diſpoſitæ, tales morbos pariunt, quali tempori ſimiles fuerint, Verbi gratia, Inæqualis calor aut frigus eadem die, quũ talia fuerint, morbos autumnales faciũt. Et in alijs temporibus ſecundum rationẽ, alij ab odoribus cœnoſis aut paluſtribus: alij ab aquis, calculoſi, ſplenici: alij à uentis bonis & malis incipiunt. Qualia uero ſunt tempora, tales erunt etiã morbi, & conſtitutiones ex ipſis. Si tempora tẽpeſtiue, & ordinate ſe habuerint, morbos iudicatu faciles faciunt. Vernaculi autẽ temporum morbi iudicant mutationes, & prout euariauerit tempus, ſimiles aut diſsimiles erunt morbi, qui in hoc tempore oriũtur. Si uero ſimiliter procedat, eiuſmodi quoq; fuerint morbi, & ad talem modũ tracti, ueluti eſt morbus regius autũnalis. Frigora enim ex caloribus, & calor ex frigore. Et ſi æſtas biliosa fiat, & bilis aucta intus relinquatur, etiam aliquantũ ſplenici fient. Quum igitur & Ver ſic proceſſerit, etiam uere fit morbus regius. Proximus eſt enim hic motus tẽpori, iuxta hanc ſpeciem. Quũ uero æſtas fiat ueri ſimilis, ſudores in febribus, & febres faciles, & nõ peracutæ, neq; linguis obaridæ fient. Si uero hybernum fiat uer, & poſtremũ hyemis tempus, hyberni etiam morbi, & tuſſes, & peripneumoniæ, & anginæ. Et autũnus ſi non in tempore ac derepente hybernarit, non aſsidue, tales morbos facit, eo quod nõ in tempore incepit, ſed inæqualiter fit. Quapropter etiam tẽpora à iudicatione aliena ac incõſtantia fiunt: quemadmodum etiã morbi, ſi prærũpant, aut præexcernãtur, aut intus relinquãtur. Recidiuas enim etiam tempora faciunt, quemadmodũ & morbos ita inducũt. Itaq; inſuper conſiderandũ eſt, quomodo habẽtia ſe corpora tẽpora ſuſcipiant. Auſtri auditũ grauant, caliginẽ inducunt, caput grauant, torpidi ſunt, diſſoluunt. Quum hic præualuerit, talia in morbis patiuntur, ulcera glabra, maxime os, pudendum, & aliæ partes. Si uero aquilo, tuſſes, faucium affectiones, uentres duriores, urinæ difficultates, horrores, dolores laterũ ac pectoris. Quũ hic dominatur, tales morbos magis expectare oportet. Si magis redundauerit, ad ſqualores ſequuntur febres, itemq; ad pluuias, ex qualibus tandẽ redundantię trãſmutatæ fuerint, & quomodocunq; habentia ſe corpora ex alio tẽpore ſuſceperint, & quocũq; tandem humore in corpore dominãte. Cæterum ſiccitates & auſtrinæ ſunt, & Aquilonares. Differunt enim & alia hoc modo. Magnum enim & hoc eſt. Nam alius in alio tempore ac regione magnus eſt. Veluti Aeſtas bilem parit, Ver ſanguinẽ, reliqua prout ſingula. Mutationes maxime pariũt morbos, & præſertim maximæ: & in tẽporibus magnæ mutationes, & in alijs. Quædam ſenſim fiente progreſſu fiunt. Tempora huiuſmodi ſunt ſecuriſsima, uelut etiam diætæ, & frigus, et calor maxime ſenſim facto progreſſu. Et ætates ſic trãſmutantur. Naturæ quantum ad tempora attinet, aliæ ad æſtatem, aliæ ad hyemem, bene aut male diſpoſitæ ſunt. Quantũ uero ad regiones, & ætates, & uictus rationẽ, & alias morborum conſtitutiones, aliæ ad alias bene aut male ſe habent. Et ætates ad tempora, & regiones, & uictus rationem, & morborum cõſtitutiones. Et in tẽporibus, uictus, & cibi, & potus, qualitatem ſuam requirũt. Nam hyems ab operibus ociũ habet, & quæ in corpus ingeruntur

 tur

tur matura ac ſimplicia poſtulat. Magnum enim & hoc eſt, Autũnus autem laboribus deditus. Sub inſolationibus potus frequentes ſunt, cibi incõſtantes, uina, arborum fructus. Quemadmodũ autem ex tẽporibus morbos conijcere datur, ita quandoq; etiam ex morbis aquas, & uentos, & ſiccitates prænoſcere licet, & aquilonares, & auſtrinas. Licet aũt ei qui probe ac recte didicit, unde ſint hæc cõſideranda, uelut & lepræ quædam, & circa articulos dolores. Aquæ ubi futuræ ſunt, pruriginoſi ſunt, & alia huiuſmodi. Et quæ pluuiæ alternis, aut ſingulis diebus, aut per alios circuitus, aut aſsiduæ fient. Et uẽti aliqui per multos dies flant, & contrario inter ſe modo flant, alij per pauciores. Et ijdem per circuitum. Hæc habent cum temporum cõſtitutionibus ſimilitudines. Verum breuius talia. Si uero annus diutius talis fuerit, qualem conſtitutionẽ fecerit, tales etiam morbi diutius erunt. Et ſi magis fortes fuerint, maximi quoq; morbi ſic fient, & cõmuniſsimi, & ad plurimũ tempus. Ex primis aquis, ubi poſt multam ſiccitatẽ, aqua futura eſt, de aqua inter cutẽ prædicere licet: & ubi talia parua ſigna apparuerint in uentorum quiete, in trãſmutatione. Colligenda igitur ſunt, quæ in qualibus aquis aut uentis morbi ſignificant, & audiẽdus eſt ſi quis nouit, quod tali hyeme prægreſſa, tale uer aut æſtas erit. Colores non ſunt ſimiles in tẽporibus, neq; in aquilonaribus, neq; in auſtrinis, neq; in ætatibus, neq; in unoquoq; ad ſeipſum, neq; in alio ad alium. Conſiderandum autem eſt ex his quæ præſentia ac quieſcentia nouimus de coloribus, & q̃ ætates temporibus ſimiles ſunt, & colore, & mutatione. Qui hæmorrhoidas habent, neq; pleuritide, neq; peripneumonia, neq; phagedæna, neq; furunculis, neq; tuberculis terebinthi figuram habentibus corripiuntur. Fortaſsis autem neq; lepris, fortaſsis neq; uitiliginibus. Multi tamen intẽpeſtiue curati, non tarde correpti ſunt, & ſic pernicioſæ fuerunt. Et quicunq; alij abſceſſus, uelut fiſtulæ, aliorum medela ſunt. Quæ ubi inſuper cõparent ſedare ſolent, ea prius fientia impedimenta ab his liberãt. Alterius loci morbos loca excipientia, aut dolore, aut grauitate, aut ob aliud quiddam liberant, aut quòd alijs ſunt cõmunicationes. Propter inclinationẽ nõ amplius ſanguis prodit, ſed iuxta humoris cognationem talia ſpuunt. conuenit quibuſdam ſanguinem detrahere tempeſtiue in talibus, in alijs autem, uelut in his, non hoc cõuenit. Impedimentum in ſpuentibus cruenta, tempus anni, pleuritis, bilis. Tubercula circa aurẽ quibus circa iudicationem exorta, non ſuppurata fuerint, his diſparẽtibus recidiua fit, & pro ratione recidiuarum, recidiua fiente, rurſus intumeſcũt, & permanẽt, quemadmodum febrium recidiuæ, in ſimili circuitu: in his ſpes eſt ad articulos abſcedere. Vrina craſſa, alba, qualis Archigenis familiari erat, in laſsitudinoſis febrib. quarta die aliquãdo prodit, & liberat ab abſceſſu. Si uero ultra hoc, etiã ſanguis è naribus large eruperit, etiam ualde. Cui inteſtinũ in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus eſt, quietior erat. Poſtquam autem hic curatus fuit, magis dolebat.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE MORBO SACRO, [redacted] rio Medico Phyſico interprete.

Non genuinū Hippocratis, ſed memorabilis tamen uiri, hunc librū Galenus eſſe dicit, tum quod ad dictionē, tum quod ad ſententiā attinet. Hippocratis autem neq; dicendi modum, neq; ſententiarum acumen, in ipſo eſſe.

DE morbo ſacro appellato ſic ſe res habet. Nulla re uidetur mihi alijs diuinior eſſe morbis, neq; ſacratior. Verū naturā habet quam etiam reliqui morbi, unde fit. Homines uero naturam & cauſam eius diuinā eſſe putauerunt, præ inexperiētia & admiratione, propterea quòd reliquis morbis nulla re ſimilis eſt. & per inopiam quidē quòd nō cognoſcunt, diuinitas ipſi cōſeruatur. Per abundantiā uero & parabilem modū ſanationis medentur. Exoluūtur enim aut expiationibus aut incantamētis. Si uero propter admirationē diuinus cēſetur, multi morbi ſacri erūt, & nō unus: quemadmodū ego demōſtrabo etiam alios nihil minus admirabiles, neq; minus mōſtroſos, quos nemo ſacros eſſe cēſet. Primū etenim febres quotidianæ; & tertianæ, & quartanæ, nihil minus mihi ſacri eſſe uidentur, nec minus à deo fieri q̄ hic morbus, etiāſi nihil admirabile habeāt. Deinde uideo inſanos homines & delirātes à nulla manifeſta cauſſa, & multa & ſimul importuna facere, uidíq; multos in ſomno plorare ac uociferari, alios uero ſuffocari, alios exilire & foras fugere, atq; ita delirare donec expergiſcūtur. poſtea autē etiam ſanos eſſe ac ſapientes uelut prius, eſſéq; ipſos pallidos ac debiles. atq; hæc non ſemel, ſed ſæpe, alíjq; multi ſunt ac omnigeni morbi, in quibus ſingulis recēſendis in longum ſermo extenderetur. Cæterum qui primi hunc morbū ſacrum eſſe pronunciauerunt, tales homines mihi fuiſſe uidentur, quales etiam nūc ſunt magi & expiatores & circulatores, & quidā arrogantes, qui ſe uehementer pios eſſe ſimulant, & amplius quid ſcire. Hi itaq; cōſilij ac mentis inopiæ obuelantes ac prætexentes diuinitatē, quum nihil haberent quod exhibitum prodeſſet, ut ne manifeſta fieret ipſorū ignorantia, ſacram hanc affectionē eſſe pronunciarunt. & rationibus idoneis collectis, curationē conſtituerunt ſibijpſis ſecurā, expiamenta offerentes & incantamēta, & à balneis abſtinere iubētes, & à cibis multis ac ineptis ad hominū ægrotorū eſum, uelut ex marinis quidē à mullo, & melanuro, mugilíq; ac anguilla, hi enim piſces opportune haberi poſſunt. Ex carnibus uero à caprina, ceruina, ſuilla, ac canina. Hæc enim carnes maxime aluum turbant. Ex uolucribus autē, à gallo & turture ac otide. inſuperq; ab his quæ robuſtiſsimæ eſſe cēſentur Ex oleribus à mentha, allio, ac cepa. Nihil enim acre infirmo conducit. Palliū præterea nigrum habendū non eſſe præcepere. Niger enim color mortalis eſt. Neq; in caprina pelle decumbēdum eſſe, neq; eandem geſtare oportere. neq; pedem ſupra pedem habendū eſſe, neq; manū ſupra manum. Hæc enim omnia curationis impedimenta eſſe. Omnia aūt hæc diuinitatis gratia apponūt, uelut amplius quid ſcientes, & alios prætextus proferētes, quo ſi ſanus æger euadat, ipſis gloria & dexteritas adſcribatur. ſin moriatur, in

tuto

tuto poſitæ ſint ipſorum excuſationes,habeantꝗ prætextũ quod non ipſi ſint in cauſſa,ſed dei. Neꝗ enim medicamẽtum aliquod edendũ aut bibẽdum exhibuerunt,neꝗ balineis incoxerunt,ut ipſi in cauſſa eſſe uideri poſsint. Mihi autem uidetur nullum ex his qui mediterranea Africæ inhabitant ſanũ eſſe poſſe,propterea quòd caprinis pellibus ac carnibus utuntur,quũ neꝗ ſtratũ, neꝗ pallium,neꝗ calceamentũ habeant,quod non ſit caprinũ.Non enim alia ulla ipſis ſunt pecora,præter capras & boues. Si autẽ hæc admota & comeſta morbum augent,& non comeſta ſanant, non eſt ſanè deus alicuius autor aut cauſſa,neꝗ proſunt expiamẽta,ſed edulia ſunt quæ & ſanant & lædunt. Numinis uero uis diſsipatur. Sic igitur mihi uidentur hi qui hoc modo hos morbos curare aggrediuntur, neꝗ ſacros ipſos putare, neꝗ diuinos. Vbi enim præ talibus expiamentis ac tali curatione tranſmutantur,quid uetat etiam præ alijs artibus ſimilibus illis,& diſcedere ab hominibus & accedere? Quare nõ deus autor eſt,ſed aliquid humanum. Quiſquis enim luſtrationibus & magicis incantamentis talem affectionem abducere potens eſt, is etiam alijs artibus abduxerit,& ex hac ratione diuinitatis opinio penitus peſſum it. Talia itaꝗ dicentes ac excogitantes,amplius quid ſe ſcire ſimulant,& homines decipiunt, proponentes his luſtrationes ac purificationes,quũ uerba ipſorum magna ex parte ſe ad deum ac dæmoniũ extendant. Atqui mihi ſanè non de pietate uerba facere uidentur,uelut ipſi putant,ſed potius de impietate, & quòd dei non ſunt, pietasꝗ ac diuinitas ipſorum impia eſt ac ſceleſta,uelut ego docebo. Si enim & lunam abolere,& ſolem obſcurare,tempeſtatemꝗ ac ſerenitatẽ facere, pluuias item ac ſiccitates,& mare ſterile itemꝗ terram,& alia huiuſcemodi omnia,ſe ſcire profitentur,ſiue ex ſacrorum myſterijs, ſiue ex alia quadam profeſsione aut meditatione, hanc potentiam iactent, qui talia ſtudio habent, impij ſanè mihi eſſe uidentur,& deos non eſſe putare,neꝗ ſi ſint,aliquid poſſe, neꝗ ullum aliquod etiam extremum malum prohibere. Quod quum faciant,quomodo non ipſis infeſti ſint? Si enim homo incantamentis ac ſacrificijs utẽs, & lunam abolebit,& ſolem obſcurabit, & tempeſtatem ac ſerenitatem faciet, non utiꝗ ego horum aliquid diuinum eſſe putauerim,ſed humanũ,ſi ſanè diuinitatis potentia ab humana uolũtate ſuperatur, & in ſeruitutem redacta eſt: fortaſsis autem hæc nõ hoc ſe modo habẽt,ſed homines uictus indigi multa & omnigena moliuntur & euariant, tum in alia omnia, tum in hunc morbum, in ſingulis affectionis ſpeciebus cauſſam deo adſcribẽtes. Non enim ſemel,ſed ſæpius eorundem mentionem faciunt. Siquidem enim capras imitẽtur, & ſi balatum edant, & frendant,& ſi dextris partibus conuellantur, Matrem deorum cauſſam eſſe aiunt. Si uero acutiorem & concitatiorem ſonum emittant,equo aſsimilant, & Neptunum autorem eſſe dicũt. Si uero etiam aliquid ſtercoris emittant, quod ſæpe quibuſdam contingit præ morbo coactis, Hecates enodiæ appellatio additur. Si autem tenuiorem & denſiorem uocem edant, uelut auiculæ, Apollo Nomius,id eſt paſtor, ſi uero ſpumam ex ore remittant, ac pedibus calcitrent, Mars cauſſam habet. Quicunꝗ porrò pauores noctu ingruũt, timoresꝗ ac deliria,& exſaltationes è lecto,terroresꝗ ac fugæ foras,Hecates inſidias eſſe dicunt,& heroum inſultus, expiamentisꝗ utuntur ac incantamentis, & ſceleſtiſsimum ac impijſsimũ,meo ſanè iudicio,faciunt numen. Expiant enim mor

bo correptos ſanguine, itemq́ꝫ alijs ſceleribus inquinatos, aut iniuſtos, aut ab hominibus intoxicatos, aut qui ſceleſtum aliquod facinus perpetrarunt, quos cõtraria his facere oportebat, ſacrificare nimirum ac precari, & ad templa progreſſos dijs ſupplicare. Nunc uero horũ quidem nihil faciunt, uerum expiant, & alia expiamenta terra occultant, alia in mare proijciunt, alia ad montes deferunt, ubi nemo attingat, neq́ꝫ conculcet. Oportebat autem ea ad templa deferre ac deo contribuere, ſi quidem deus eſt autor, Non tamen ego puto hominis corpus à deo inquinari, ſordidiſsimũ ſcilicet à puriſsimo. Verum etiamſi contingat ab alio inquinari, aut quid perpeti, cupierit utiq́ꝫ à deo purgari ac purificari magis quàm inquinari. Deus itaq́ꝫ eſt qui maxima ac ſceleratiſsima peccata purgat ac purificat, et liberatio noſtra exiſtit, ipſiq́ꝫ terminos templorũ ac delubrorum dijs deſignamus, ut nullus qui non purus ſit eos tranſcendat, & ingreſsi reſpergimur, nõ uelut qui inquinemur, ſed ſi quod etiam prius ſcelus habemus purificemur. Et de expiationibus quidem ſic ſe res habere mihi uidetur.

Hic uero morbus nulla re diuinior reliquis mihi eſſe uidetur. Sed naturã habet, quam etiam alij morbi, & cauſſam unde ſinguli gignũtur. Naturam autem & cauſſam, ab eodem deũ fieri, à quo etiam alia omnia. Et ſanabilis eſſe mihi uidetur nihilo minus q̃ alij, niſi iam præ temporis longitudine inualuerit, ut fortior ſit medicamentis quæ adhibentur. Incipit autem uelut etiam alij morbi ſecundum genus. Si enim ex pituitoſo pituitoſus, ex bilioſo bilioſus gignitur, & ex tabido tabidus, & ex ſplenico ſiue lienoſo lienoſus? quid prohibet ut cuius pater & mater hoc morbo correpti fuerint, etiam poſterorũ ac nepotũ aliquis eo corripiatur? Semen enim genitale ab omnibus corporis partibus procedit, à ſanis ſanũ, à morbidis morboſum. Aliud porrò ſignũ magnũ eſt, q̃ nihilo diuinior reliquis ſit morbis: pituitoſis enim natura oboritur, bilioſis uero nõ accidit. Atqui ſi diuinior eſt reliquis, ſimiliter omnibus morbũ hunc fieri oporte bat, & non diſcrimen facere inter bilioſos ac pituitoſos. Sed enim ipſis cerebrũ autor eſt & cauſſa huius affectionis, uelut etiam aliorũ maximorũ morborum. Quo uero modo, & ex qua cauſſa fiat, ego manifeſte docebo. Cerebrũ hominis duplex eſt, quemadmodũ etiam alijs omnibus animalibus. Mediũ autẽ ipſius diuidit mẽbrana tenuis. Quapropter non ſemper eandẽ capitis partẽ dolet, ſed particulatim utramuis, aliquãdo uero totum. Sed & uenæ in ipſum tendunt ex uniuerſo corpore, multæ & tenues, duæ uero craſſæ, altera ab hepate, altera de liene. Et quæ quidẽ ab hepate uenit, hoc modo ſe habet. Altera quidem uenæ pars deorſum tendit, per partes ad dextrã, iuxta ipſum rhenẽ ac lumbum, ad internam femoris partem, & deſcẽdit in pedem, & uocatur uena caua. Altera uero ſurſum tendit per uenas dextras ac pulmonem. Finditur autem & in cor, & in brachium dextrum. Reliquũ uero ſurſum fertur per claniculam in dextram ceruicis partẽ, ad ipſam cutem, ut conſpicua fiat. Iuxta aurem uero occultatur. Atq́ꝫ hic finditur, & craſsiſsima quidem ac maxima & cauiſsima ipſius pars, in cerebrum deſinit. alia uero pars in aurem dextram, quæ ſanè uenula tenuis eſt, alia autem in oculum dextrũ, alia in ipſum naſum. Atq́ꝫ ſic quidem uenæ ab hepate habent. Tendit autem & à liene uena in ſiniſtra ſurſum ac deorſum, uelut ab hepate, uerum tenuior & imbecillior. Cæterũ in has uenas etiam ſpiritus copiam inducimus. Hæ enim corporis noſtri reſpirationes ſunt,

aerem in ſeipſas trahẽtes, & in reliquum corpus ac uenulas deriuantes, refrigerantq; ac rurſus dimittunt. Non enim poſsibile eſt ſpiritum ſtare, ſed procedit furſum ac deorſum. Si enim alicubi conſtiterit ac interceptus fuerit, impotens redditur illa pars ubi conſtiterit. Cuius rei ſignum hoc eſt. Quum enim deſidenti aut decumbẽti uenulæ compreſſæ fuerint, ut ſpiritus à uena non diſcurrat, ſtatim torpor occupat. Et de uenis quidem reliquis ſic habet. At uero morbus ipſe fit in pituitoſis, in bilioſis uero non. Incipit autem fieri in fœtu adhuc in utero exiſtente. Purgatur enim & floreſcit cerebrum, uelut etiam aliæ partes prius quàm gignantur. In hac autem purgatione, ſi quidem probe ac moderate purgatum fuerit, & neq; plus neq; minus quàm oportet defluxerit, hic fœtus ſaniſsimum caput habebit. Si autem amplior colliquatio à toto cerebro facta fuerit, morboſum caput augeſcẽs fœtus habebit, & ſonitu plenum, & neq; ſolem, neq; frigus tolerabit. Si uero ab una aliqua parte colliquatio contigerit, aut ab oculo, aut ab aure, aut uena aliqua ſimul gracilis facta fuerit, ille ſic afficitur qualiter ſanè colliquatio contigerit. Si uero purgatio non contingat, ſed in cerebro ſpiſſetur ac cogatur, ſic neceſſe eſt fœtus pituitoſos eſſe. Et quibuſcunq; quidem pueris exiſtentibus erumpunt ulcera in caput, & in aures, ac in reliquum corpus, & qui ſaliuoſi fiunt ac mucoſi, hi ipſi progreſſu ætatis faciliṁe degunt: hic enim abit ac purgatur pituita, quam in utero purgari oportebat, & qui ſic purgati fuerint, comitiali ſiue ſacro morbo ferè non apprehenduntur. Qui uero mundi ſunt, & neq; ulcus ullum, neq; mucus, neq; ſaliua ulla prodit, neq; in uteris purgationem fecerũt, talibus periculum imminet, ut ab hoc morbo corripiantur. Si porrò ad cor progreſſum fecerit defluxus, tremor apprehendit & anhelationes, & pectora corrumpũtur, aliqui uero etiam incurui fiunt. Quum enim deſcẽderit pituita frigida ad pulmonem aut ad cor, perfrigeratur ſanguis. Venæ autem uiolenter perfrigeratæ, ad pulmonẽ & cor aſsiliunt, & cor tremore cõcutitur, ut præ hac neceſsitate anhelationes incidãt, & ſpiratio ceruice erecta. Non enim ſpiritum ſuſcipere poteſt, donec id quod influxit à ſanguine fuerit ſuperatum, & calefactũ in uenas fuerit diffuſum. Deinde & tremor & anhelatio ſedatur, ſedatur aũt prout copia eius fuerit, Si enim amplius influxerit, tardius. ſin minus, citius. Et ſiquidem denſiores ac crebriores fuerint defluxus, crebrius comitiali morbo corripitur, ſin minus, rarius.

Hæc itaq; perpetitur homo ſi ad pulmonem ac cor fluxus proceſſerit. Si uero in uentrem, profluuia alui apprehẽdunt. Si uero ab his uijs excluſus fuerit, & in uenas quas dixi defluxum fecerit, mutus fit & ſuffocatur, & ſpuma ex ore effluit, & dentes conſtringuntur, & manus cõuelluntur, & oculi diſtorquẽtur, & nihil ſapiũt, aliquibus etiam ſtercus inferne ſecedit. Atq; hæc fiunt aliquando in ſiniſtra, aliquando in dextra, aliquãdo utrinq;. Quomodo uero ſingula hæc perpetiatur ego narrabo. Mutus quidem eſt, quũ pituita derepente in uenas delapſa, aerem excluſerit, & non admiſerit neq; in cerebrũ, neq; in uenas cauas neq; in uentriculos, ſed occuparit reſpirationẽ. Quum enim accipit homo per os & nares ſpiritum, primũ quidem ad cerebrũ uenit, deinde uero in uentriculum magna ex parte, pars etiam ad pulmonem, & pars ad uenas. Ex his uero ad reliquas partes in uenas diſpergitur, & quantum quidem eius ad uentriculum uenit, perfrigerat, & nihil aliud confert. Idem præſtat & quod ad pul-

monem uenit. Qui uero ad uenas peruenit aer, cõfert ad uentriculos ingreſſus
& ad cerebrum. Atq; ſic ſapientiam & motũ membris exhibet. Quare ubi fue-
rit excluſus à uenis aer præ pituita, eumq; non ſuſceperint, mutum ac deſipien
tem hominem reddunt. At uero manus impotentes fiunt ac cõuelluntur, ſan-
guine quieſcente & dum non diffunditur uelut ſolebat, Oculi quoq; diſtor-
quentur aere à uenis excluſo, & cõmouentur. Spuma uero ex ore prodit ex pul
mone. Quum enim ſpiritus non ingrediatur in ipſum, ſpumeſcit & ebullit ue-
lut moriens. Stercus uero ſubit dum uiolẽter ſuffocatur. Suffocatur autem,
hepate & uentre ſurſum ad ſeptum trãſuerſum irruẽtibus, & ſtomacho uentris
concluſo. Irruunt autem, quum tantũ ſpiritus in os non ingreditur quantũ ſo-
lebat. Calcitrat autem pedibus, quum aer in membris concluſus fuerit, & foras
penetrare nõ poterit præ pituita, uerum exiliens per ſanguinẽ ſurſum ac deor-
ſum, cõuulſionem ac dolorem inducit, & propterea ſanè calcitrat. Porrò om-
nia hæc perpetitur, quũ pituita frigida defluxerit in ſanguinẽ calidum exiſten-
tem. Perfrigerat enim & ſiſtit ſanguinem. Et ſi quidem fluxus multus fuerit ac
craſſus, ſtatim occidit. Dominatur enim ſanguini per frigus, ipſumq; cõgelat.
Si uero paucior fuerit, in præſens quidem dominatur obturans reſpirationem.
Deinde temporis progreſſu quũ diſperſus fuerit per uenas, & ammixtus ſan-
guini, multo exiſtenti ac calido, ſi ſic ſuperatus fuerit, uenæ aerem ſuſcipiunt,
atq; ita ægri reſipiſcunt. Et quicunq; quidem pueri parui hoc morbo corri-
piuntur, utplurimum moriuntur, ſi multus fluxus contingat, isq; humidus exi
ſtat. Venæ enim tenues exiſtentes pituitã præ craſsitudine ac multitudine ſu-
ſcipere non poſſunt, ſed perfrigeratur ac congelatur ſanguis, & ſic moriuntur.
Si uero modica exiſtens pituita in utraſq; uenas defluxum fecerit, aut in alteri-
us partis, ſuperuiuũt, nota ex morbo impreſſa relicta. aut enim os conuellitur,
aut oculus, aut ceruix, aut manus, ubicũq; ſanè uena pituita repleta ſuperata fue
rit & gracilis reddita. Hanc itaq; uenã neceſſe eſt debiliorẽ eſſe, & hanc corpo-
ris partem læſam defectuoſiorem. Verũ ad longius tempus plerunq; prodeſt.
Non enim amplius morbo apprehenditur, ſi ſemel notam impreſſam ſuſcepe-
rit. Quapropter neceſſario etiam reliquæ uenæ affligũtur, ac partim ſimul gra-
cileſcunt, ut aerem quidem ſuſcipiant, pituitæ autem defluxus non amplius ſi-
militer illabatur. Debiliora tamen ſimiliter membra eſſe ueriſimile eſt uenis af-
flictis. Quibuſcũq; autem imperfectis & ualde modica pituita defluxerit,
& ea in dextras partes, hi citra notæ impreſsionẽ ſuperuiuunt, uerũ periculum
eſt ne morbus cõnutriatur ac ſimul augeſcat, ſi non his quæ commoda ſunt cu
rentur. Pueris quidẽ igitur ſic fit hic morbus, aut quàm proxime huic mo-
do. Seniores uero non occidit ſi accedat, neq; diſtorquet. Nam & uenæ ſunt ca
uæ, & ſanguine calido refertæ, quapropter neq; ſuperare poteſt pituita, neque
perfrigerare ſanguinem ut congelet ipſum, ſed ipſa ſuperatur, ac ſanguini citò
ammiſcetur. atq; ſic uenæ aerem ſuſcipiunt, & ſapientia contingit, ſignaq; præ
dicta minus inuadunt propter fortitudinem. At uero antiquiſsimis ſi hic
morbus accedat, propterea ipſos occidit, aut leuiter ſideratos facit, quia uenæ
ipſis ſunt euacuatæ, & ſanguis modicus eſt ac tenuis & aquoſus. Si igitur mul-
tum defluxerit, & hyemis tempus fuerit, occidit. Suffocat enim reſpirationes,
& ſanguinem congelat, ſi in utranque partem defluxus fiat. Si uero in alteram

tantum

tantum,leuiter ſideratū facit,Non enim poteſt ſanguis pituitã ſuperare, quum
tenuis ſit frigidusꝗ́ ac modicus, ſed ipſe ſuperatus cõgelatur, ut impotẽtes fi-
ant illæ partes iuxta quas ſanguis fuerit corruptus. Ad dextras autẽ magis de-
fluit ꝙ ad ſiniſtras,quia uenæ ſunt cauiores & plures ꝙ in ſiniſtris. Ab hepate
enim tendunt & liene. Defluit autẽ & eliquatur pueris maxime, quibus ſanè
caput fuerit percalefactũ,ſiue à ſole,ſiue ab igne,ſiue etiam derepente inhorrue
rit cerebrum,etiam tũc pituita ſecernetur. Eliquatur etenim per calorẽ ac cere-
bri diffuſionem,ſegregatur aũt à frigore ac cõcretione,& ſic defluit.Et quibuſ-
dam quidẽ defluxionis cauſa hæc eſt. Alijs uero etiam ubi derepẽte poſt aqui-
lonares uentos auſter flare cœperit,compactũ ac debile cerebrum derepẽte ſol
uit ac laxat,ut pituita redundet,& ſic defluxũ facit.Defluit inſuper & ex igno-
to timore,ſi quidẽ timuerint aut aliquo uociferante,aut inter plorandum ſpiri-
tum cito reuocare non potuerint,id quod pueris frequenter contingere ſolet.
Quicquid ſanè horũ ipſorum acciderit,ſtatim horret corpus, et æger mutus fa
ctus ſpiritũ non trahit,ſed ſpiritus quieſcit,& cerebrũ compingitur,& ſanguis
cõſiſtit,& ſic ſecernitur ac defluit pituita. Et pueris quidẽ hæ ipſæ cauſſæ ſunt,
ut ab initio à ſacro morbo corripiãtur. At uero ſenibus hyems infeſtiſsima eſt.
Quum enim ad multũ ignem ſenex caput & cerebrũ percalfecerit,deinde in fri
gore uerſatus fuerit ac inhorruerit,& ex frigore ad teporẽ acceſſerit,& ad ignẽ
deſederit,idem hoc patitur,ac ſic à morbo ſacro apprehenditur iuxta prædictũ
modũ.Periculum uero multum eſt ut & uere patiãtur idem hoc, ſi caput fuerit
inſolatum. Minime aũt æſtate, non enim fiunt repẽtinæ mutationes. Poſtꝗ
uero uiginti anni præterierint,nõ amplius hic morbus corripit, præterꝗ pau-
cos aut nullum,niſi ex puero cõnutritus fuerit. Venæ enim plenæ ſunt,& cere
brum cõpactum eſt,& acerbũ ac rigidum,quare nõ defluit in uenas:ſi uero de-
fluxerit, ſanguinem nõ ſuperat multũ ac calidũ exiſtentẽ. In quo uero à puero
augmentũ cepit ac cõnutritus eſt, in eo per conſuetudinẽ facit ut in mutationi
bus uentorũ patiatur,& utplurimũ morbo ſacro corripiatur,præcipue auſtra-
li ac humida aeris cõſtitutione.Et liberatio difficulter contingit. Cerebrũ enim
humidius ꝙ̃ ex natura fit,& præ pituita inũdat,ut defluxiones quidẽ frequẽtio
res fiant,non aũt amplius poſsibile ſit pituitã excerni,neꝗ cerebrũ reſiccari,ſed
perrigatur & humidũ exiſtit. Cognouerit aũt hoc ipſum quis maxime ex o-
uibus hoc morbo correptis,& præſertim capris, Hæ enim frequẽtiſsime corri
piũtur.Si enim caput ipſarũ diſſecueris, reperies cerebrũ humidũ eſſe,& ſudo
re refertũ,ac male olẽs. Et in hoc nimirũ cognoſces quòd nõ deus corpus affli-
git,ſed morbus.Sic uero ſe res habet etiã in homine. Quũ enim ætatẽ adeptus
fuerit morbus,nõ amplius curabilis eſt,cerebrũ enim eroditur à pituita ac colli
quatur.Id uero qđ colliquatur,aqua fit,& foris cerebrũ ambit ac circũalluit, &
ꝓpterea frequẽtius ac facilius à morbo hoc corripiũtur.Propterea uero diutur
nus eſt morbus,quia id quod influit uenis tenue eſt præ multitudine,& ſtatim
ſuperatur à ſanguine ac caleſcit. Quicũꝗ uero iam aſſueti ſunt morbo,præco
gnoſcũt ſe corripiẽdos,& ex hominũ frequẽtia fugiũt,ſi domus ipſorũ in pro-
pinquo fuerit,ad domũ:ſin minus,in locũ deſolatiſſimũ,ubi ꝙ̃ pauciſſimi ipſos
lapſos ſint uiſuri,ſtatimꝗ́ ſe obuelãt,idꝗ́ faciũt præ pudore affectiõis,nõ præ
timore,uelut multi putãt,dæmonij. At uero pueri primũ quidẽ cadũt ubicũꝗ
tandem

tandem cõtigerit præ inaſſuetudine, Quum autẽ ſæpius à morbo corripiãtur,
poſtq̃ præſenſerint cõfugiunt ad matres, aut ad aliũ maxime notũ, præ timore
ac formidine affectionis. uerecũdari enim pueri nõdum ſciũt. Cæterũ in mu
tatiõib. uentorũ propterea morbo ſacro corripi cẽſeo, maxime quidẽ auſtrinis,
poſtea uero etiã aquilonaribus, deinde etiã reliquis uẽtis, hi aũt ſunt qui fortiſſi
mi ex ipſis exiſtũt; & inter ſe tũ ſtatione, tũ uiribus cõtrarijſsimi. Etenim aquilo
cõpingit aerẽ, & turbatũ ac nubiloſum excernit, et illuſtriorẽ ac pellucidũ facit.
Eodẽ modo etiã alij omnes uẽti ex mari ac alijs aquis proficiſcẽtes. Ex omnib.
enim rebus, atq̃ adeò ex ipſis hominib. humiditatẽ ac tenebroſitatẽ excernũt.
Quapropter ſaluberrimus omniũ uentorũ aquilo exiſtit. Auſter autẽ cõtraria
huic operatur. primũ enim incipit aerem compactũ liquare ac diffundere, qua-
propter etiam nõ ſtatim magnus ſpirat, ſed primũ lentus ac lenis eſt, quoniã ae
rem ſtatim ſuperare nõ poteſt, qui prius denſus eſt & cõpactus, ſed tẽporis pro
greſſu ipſum diſſoluit. Idẽ porrò hoc etiã in terrã operatur et in mare, fluuioſq̃
ac fontes & puteos, & quæ ex terra naſcũtur, & in quibus humor ineſt. Eſt aũt
in omni, in alio plus, in alio minus. Omnia aũt hæc uentum hunc ſentiũt, & ex
ſplendidis tenebroſa fiunt, & ex frigidis calida, & ex ſiccis humida. Et quęcũq̃
in domibus uaſa iuxta terrã ſunt cũ uino aut alio quopiã liquore, ea omnia au-
ſtrũ ſentiunt, & formã in aliam ſpeciẽ trãſmutant. Solem uero & lunã ac ſydera
multo hebetiora q̃ ex natura ſunt reddit. Quũ igitur etiã his quæ adeò magna
ſunt ac fortia intantũ dominetur, & corpus ſentire faciat, ut ex horũ uentorum
alterationibus trãſmutetur, neceſſe eſt ab auſtris quidẽ ſolui ac humectari cere-
brum, & uenas laxiores reddi, ab aquilonis uero flatibus, quod ſaniſſimũ eſt in
cerebro cõpingi, quod uero morboſiſſimũ ac humidiſsimũ eſt excerni, & forin
ſecus circũalluere, atq̃ ſic defluxus in horũ uentorũ mutationibus ſuccedere.
Hoc modo hic morbus fit & floret, tum ab accedẽtibus, tum à decedẽtibus, &
nullatenus difficilior aut cognitu aut curatu eſt q̃ alij, neq̃ etiã diuinior alijs.
Porrò expedit homines noſſe, q̃ ex nulla alia nobis parte uoluptates cõtingũt,
& læticiæ, & riſus & luſus, q̃ ex cerebro. Itemq̃ mœrores & anxietates triſti-
tiæq̃ ac eiulatus & querelæ. Et hoc ſapimus maxime ac intelligimus, & uide-
mus & audimus, & cognoſcimus turpia & honeſta, mala & bona, iucunda &
iniucunda, partim cõſuetudine diſcernẽtes, partim utilitate percipientes. Eodẽ
uoluptates & iniucunditates pro opportunitate dinoſcimus, & nõ eadem no-
bis placent. Eodẽ & inſanimus & deliramus, & terrores & timores nobis acce
dunt, partim noctu, partim interdiu, & inſomnia, & errores intẽpeſtiui, & cu-
ræ inanes, & ut nõ noſcamus adſtantes, & deſuetudo, & inexperientia. Atq̃
hæc omnia perpetimur à cerebro, quum ſanũ non fuerit, ſed aut calidius q̃ ex
natura fiat, aut frigidius, aut humidius, aut ſiccius, aut aliud quid perpetiatur
præter naturam, & conſuetudinẽ. Et inſanimus quidem præ humiditate. Quũ
enim humidius fuerit q̃ pro natura, neceſſe eſt moueri. ubi uero mouetur affe-
ctio, neceſſe eſt neq̃ uiſum quieſcere, neq̃ auditũ, ſed aliàs aliud uidere & audi-
re, & linguã talia dicere qualia ſemper ac ſingulis uicib. uiderit ac audierit. Quã
to uero tẽpore cerebrũ quieuerit, tãto etiã homo ſapit. Fit aũt corruptio cerebri
à pituita & bile. Vtriuſq̃ cognitio ſic contingit. Qui enim à pituita inſaniunt,
quieti ſunt, & nõ uociferãtur neq̃ tumultuãtur. Qui uero à bile, uociferatores
ſunt

ſunt & malefici,& nõ quieti,ſemper aliquid intempeſtiuũ facientes. Si quidem
igitur aſsidue inſaniunt,hæ ipſis ſunt cauſſæ. Si uero terrores ac timores acce-
dant,à cerebri tranſmutatione id cõtingit,tranſmutatur autẽ dum caleſcit. cale-
ſcit autẽ præ bile,ubi ad cerebrũ impetum fecerit ex corpore per uenas hæmati
tidas hoc eſt ſanguinarias appellatas. & timor adeſt donec rurſus redierit in ue-
nas ac corpus,deinde quieſcit. Angitur aũt homo & inquietudine multa iacta-
tur intẽpeſtiue,dum cerebrũ perfrigeratur,& præter cõſuetudinẽ cõpingitur.
Hoc uero à pituita perpetitur,ab hac aũt affectione etiã obliuioſus euadit. No-
ctu uero clamat & uociferatur,quũ derepẽte cerebrũ percalefiat. hoc aũt perpe
tiũtur bilioſi: pituitoſi enim nõ percaleſiũt: quũ ſanguis multus ad cerebrũ per
uenerit et efferbuerit,uenit aũt per uenas prædictas: Quũ cõtigerit ut homo ui
deat inſomniũ horrendũ,et in timore fuerit,uelut etiã ſi uigilet,tũc magis facies
igneſcit,et oculi rubeſcũt,quũ timuerit,et mẽs meditatur aliquid mali operari,
ſic etiã in ſomno patitur. Vbi uero expergefactus fuerit, & reſipuerit, atq; ſan-
guis rurſus in uenas prædictas diſperſus fuerit,quieſcit. Et,ꝓpterea iudico cere
brum uim plurimã in homine habere. Hoc enim eſt nobis eorũ quę ab aere fiũt
interpres,ſi ſanũ fuerit. Sapientiã aũt ipſi exhibet aer. Oculi uero & aures &
lingua,& manus & pedes,qualia cerebrum ſtatuit ac cognoſcit, talia ſubmini-
ſtrãt. Sapiẽtia enim toti corpori cõtingit,prout aere participarit. Ad intelligen
tiã uero internũcius eſt cerebrũ. Quũ enim homo ſpiritũ in ſeipſum attraxerit,
primũ quidẽ ad cerebrũ peruenit,& ſic ad reliquũ corpus aer diſpergitur, relin
quẽs in cerebro ſuũ ipſius uigorẽ,& quicquid prudẽs ac ſapiẽtia præditum fue
rit. Si enim in corpus primũ perueniret,& poſterius in cerebrũ,relicta in carni
bus ac uenis dinotione ac iudicio,ad cerebrũ calidus iam exiſtẽs perueniret, &
nõ ſincerus ac purus,ſed ammixto humore à carnib. et ſanguine,ut nõ amplius
exacte ſincerus eſſet. Quapropter dico cerebrũ intelligẽtiæ ac prudẽtiæ inter-
nunciũ ac interpretẽ eſſe. Cæterũ præcordia aliàs fortuitũ nomen apud græ-
cos per conſuetudinẽ habẽt,quũ phrenes à ſapiẽtia dicta uideãtur, reuera autẽ
nõ,neq; ex natura. Neq; ego ſanè noui quã uim habeant præcordia,ut ſapiant
& intelligãt,prætereq; ſi homo ex improuiſo nimio gaudio perfundatur,aut tri
ſtitia afficiatur,tũc ſanè exiliũt & anxietatẽ exhibent præ tenuitate & ꝙ diſten
ta ſunt maxime in corpore,& uentriculũ non habent ad quẽ ſuſcipiant aut bo-
num,aut malũ allabẽs,ſed ab utriſq; his turbãtur, ꝓpter naturæ debilitatẽ. Nã
nullo ſanè prius ſentiũt ex his quæ in corpore inſunt,ſed fruſtra hoc nomen &
cauſam habẽt, Quemadmodũ quæ ad cor ſitæ ſunt aures appellãtur, quũ nihil
cõferant ad auditũ. Porrò dicunt quidã ꝙ corde ſapimus,& ꝙ hoc eſt quod
angitur,& quod curã gerit, Verũ hoc nõ ita ſe habet, ſed cõuellitur quidem ue
lut præcordia, & magis etiã propter eaſdẽ cauſſas. Ex omni enim corpore ue-
næ ad ipſum tendũt, & cõcluſiones habet ut ſentiat, ſi quis dolor,aut collectio
homini cõtingat. Neceſſe eſt enim & dum angitur,inhorrere corpus ac diſten-
di,& ſi quis nimio gaudio perfundatur,idem pati. Quapropter cor quidem &
præcordia maxime ſentiunt, ſapiẽtia tamen minime participant, ſed omnium
horum cerebrum cauſſa eſt. quemadmodũ igitur etiam prudentiam ac aerem
omnium primum ex his quæ in corpore inſunt percipit cerebrum, Sic etiam ſi
qua mutatio fortior in aere cõtingat,præ tẽporibus anni,etiam ipſum à ſeipſo

diuerſum redditur in aere. Etenim cerebrum propterea primum ſentit, quia etiam morbi in ipſum irruunt acutiſsimi, & maximi, ac præcipue lethales, & qui difficilem iudicationē habent apud inexpertos. Hic uero morbus ſacer appellatus, ex iiſdem cauſis oritur, à quibus etiam reliqui, ab accedentibus nimirū ac decedentibus, uelut frigore, ſole, uentis, quæ & tranſmutantur, & nunq̨ quieſcunt. Hæc autē ſunt diuina. Quare nequaquā hunc morbū ab aliis diſcrimina re oportet, neq̨ reliquis morbis diuiniorē putare, ſed omnes diuinos omnesq̨ humanos. Naturam autem unuſquiſq̨ habet & uim in ſeipſo, & nullus nec auxilii nec remedii expers eſt, & pleriq̨ his ipſis curantur, à quibus etiam naſcuntur. Alterum enim alterius nutrimētum eſt, alterius uero pernicies ac afflictio. Hoc itaq̨ Medicum noſſe oportet, & temporis occaſionē in ſingulis pernoſcere, quòd alterum quidem per alimentū abſoluet & augebit, alterum uero detrahet & minuet. Oportet aūt tum in hoc morbo, tum in reliquis omnibus, nō augere morbos, ſed feſtinare ut ipſos exteramus, id quod aduerſiſſimū eſt morbo exhibendo, nō quod amicum & familiare. A familiari enim & conſueto floret ac augeſcit, ab aduerſo uero & hoſtili perit & diſsipatur. Quiſquis autē talem mutationem in hominibus nouit, & humidū ac ſiccum facere poteſt hominē, calidum item ac frigidum per diætam, hic utiq̨ & hunc morbū ſanauerit, ſi occaſionem eorū quæ conferunt pernoſcet, citra expiamēta ac incantationes, citraq̨ omnem aliam huiuſcemodi machinamentorum abſurditatem.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS, LIBER I.

Medico Phyſico interprete.

QVI de ſanatione recte inquirere uelit, percunctantiq̨ reſpondere, & cōtradicere recte, cum hæc animaduertere oportet. Primū quidem à quibus omnes morbi hominibus fiunt. Deinde uero qui morbi neceſſario ubi facti fuerint, aut lōgi ſunt aut breues, aut lethales aut non lethales, aut aliquā corporis partem mutilent, aut non mutilent. & qui poſtquā orti ſunt dubii ſint, an mala ab ipſis euentura ſint, aut bona. Et à quibus morbis ad quales tranſitus fiat. Et quæ per fortuitū ſucceſſum medici ægrotos curantes faciunt. Et quæ bona aut mala ægrotantes in morbis perpetiuntur. Et quæ importune aut dicuntur, aut fiunt à medico ad ægrotū, aut ab ægroto ad medicū. Et quæ exacte fiunt ac dicuntur in arte. Et quæ recta in ipſa, & quæ nō recta. Et quod ipſius principiū, aut finis, aut medium, aut aliud quid eiuſcemodi demōſtratum, quod recte habet ut in ipſa ſit, aut nō ſit. Et quæ parua & magna, & multa & pauca. Et quod omne in ipſa unū eſt, & omnia quod unum. Et quæ fieri poſſunt intelligereq̨ ac dicere. et ſi opus ſit, neq̨ intelligere, neq̨ dicere, neq̨ facere. Et quòd facilitas in ipſa ſit, & quòd difficultas, & quòd opportunitas, & quòd intēpeſtiuitas, & quibus aliis artibus ſimilis ſit, & quibus nihil ſimilis ſit. Et de corpore, quod calidū ſit aut frigidum, aut ſiccum aut humidum. Et quod forte aut debile, aut denſum aut rarum. Et quæ multa, pauca fiunt, aut in peius, aut in melius. Et quod honeſte aut turpiter, aut tarde aut

cito

cito, aut recte aut non recte. Et quod malũ ſupra malum fieri neceſſe eſt. Hæc animo uerſantem obſeruare oportet in ſermonibus, quantũ quis ab his delinquat, aut in dicendo aut percunctando, aut reſpõdendo. Et an quæ multa ſunt, pauca dicat, et an quę impoſsibilia ſunt, poſſibilia eſſe aſſerat. Et quicquid ſanè etiam aliud dixerit ac aberrarit, hac ratione obſeruare oportet, & in cõtradictione aggredi & impetere. Morbi quidem igitur uniuerſi fiunt ex his quidẽ quæ in corpore inſunt, tum à bile, tum à pituita. Ab externis uero, à laboribus et uulneribus. Sed & à calido & ſupercalefaciente, & à frigido ac ſuperfrigefaciẽte, & ſicco ac ſuperreſiccante, & ab humido ac ſuperhumectante. Et bilis quidẽ ac pituita unà cum naſcentibus gignuntur, & ſunt in corpore aut plus, aut minus. Morbos autem exhibent, partim à cibis & potibus, partim à calido ſupercalefaciẽte, & à frigido ſuperfrigefaciente. Neceſsitatẽ autẽ talia habẽt, ut fiant hæc quum ipſa fiunt, uelut uerbi cauſa. In uulneribus eos qui craſſos neruos ſauciatos habent, neceſſe eſt claudos fieri. Itemq́; ſi muſculorũ capita ſaucia ſint, præſertim eorum qui ſunt in femoribus. Moritur autem ſi quis cerebro ſauciatus fuerit, aut ſpinali medulla, aut hepate, aut præcordijs ſiue ſepto tranſuerſo, aut ueſica, aut uena ſanguiflua, aut corde. Non moritur autẽ uulneratus in his partibus, in quibus hæc membra non inſunt, ſed ab his longiſsime abſunt. Ex morbis uero tales neceſsitatem habent, ut ab ipſis perimantur quum fiant, Tabes, Aqua inter cutem ac ſubter carnem naſcẽs, & ſi mulierem fœtum in utero habentem peripneumonia id eſt pulmonis inflammatio corripiat, aut febris ardens, aut pleuritis ſiue lateris inflammatio, aut phrenitis id eſt membranarum cerebri inflammatio, aut Eryſipelas ignis ſacer appellatus, in utero fiat. Dubij autem morbi, ut & perdant, & non, tales ſunt, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, pleuritis, angina, uua, hepatitis, ſplenitis, nephritis, dyſenteria, in muliere fluxus ſanguinolentus. Tales uero nõ lethales ſunt, niſi quid ipſis accedat. affectiones fluidæ circa articulos, atra bilis, podagra, coxendicum morbus, tineſmus qui eſt uoluntas egerendi ineuitabilis, quartana, tertiana, ſtrangulatus urinæ. lippitudo, lepra, impetigo, morbus articularis, Multi autem frequenter ab his mutili fiunt, ſiderantur q́; manibus ac pedibus, & linguæ impotẽtes redduntur. Et ab atra bile quidam leuiter ſiderãtur. Claudi uero à coxendicũ morbo fiunt. Oculi autem & auditus mutilantur à pituita obfirmata. Longos autem neceſſe eſt eſſe, tabem, dyſenteriam, podagram, affectiones fluidas circa articulos, pituitam albam, coxendicum morbum, urinæ ſtrangulatum, in ſenioribus uero Nephritim. Mulieribus uero fluxum ſanguinolentũ, hæmorrhoidas ani, fiſtulas. At uero febris ardens, phrenitis, peripneumonia, angina, uua, pleuritis, cito decernunt. Tranſitus autem fit in his, ex pleuritide in febrem ardentem, ex phrenitide in peripneumoniam. Verũ ex peripneumonia febris ardens non fit, ad dyſenteriam tineſmus accedit, & à dyſenteria, lienteria ſiue leuitas inteſtinorũ, ſequitur: ex lienteria in aquam inter cutem tranſitus fit, & ex pituita alba in aquam inter cutem, & ex peripneumonia ac pleuritide, in pectoris ſuppurationem. Mala porrò ſupra mala fieri neceſſe eſt, uelut ſi rigor corripuerit, ardor igneus ſuperuenit. Et ſi neruus diſſectus fuerit, conuulſionẽ facit, & ut diſſectus neq; coaleſcat, & fortiter inflammetur. Et ſi cerebrum cõcuſſum fuerit ac doluerit eius qui percuſſus ſit, neceſſe eſt eueſtigio mutũ fieri, &

neq; uidere, neq; audire. Si uero ſauciatum fuerit, febrem neceſſe eſt ſuperuenire, & bilis uomitum, & aliquam corporis partem ſideratam fieri ac perire. Si uero omentũ exciderit, neceſſe eſt putreſieri. Et ſi ſanguis ex uulnere aut uena effluxerit, in ſupernum uentriculũ, neceſſe eſt ipſum in pus conuerti. Temporum autem occaſiones, ut in ſumma dicam, multæ ſunt & uariȩ in arte, quẽadmodum etiam morbi & affectiones, & horum curationes. Maxime uero repentinæ ſunt, in his quibus animo defectis opitulari oportet, & qui neq; urinã neq; ſtercus egerere poſſunt, & qui ſuffocãtur, & ſi mulierem pariẽtẽ aut ſauciatam liberare oportet. & quæcũq; eiuſcemodi. Et hæ quidem occaſiones repentinæ ſunt, & paulo poſterius nõ ſufficiũt. Pleriq; enim paulo poſterius pereunt. Occaſio uero eſt, ſi horum aliquid perpetiatur homo, & quis antequam animam efflet opituletur, hoc totũ ex occaſione opitulatur. Eſt quidem igitur fermè hæc occaſio etiam in omnibus alijs morbis. Semper enim in quocunq; ſanè quis opituletur tempore, ex occaſione opitulatur. Quicunq; uero morbi, aut uulnera non ad mortem tendunt, ſed temporarij ſunt ac periculoſi, doloresq; in ipſis fiunt, uerũ poſsibile eſt ut ceſſent, ſi quis recte medeatur: His ſanè non proſunt auxilia à medico adhibita, quũ adhibeantur. Nam & non præſente medico utiq; ceſſaſſent. Alij uero morbi ſunt, quibus occaſio eſt ut curentur matutina diei hora, nihil autem refert an ualde mane, aut paulo poſterius.

Alij morbi ſunt quibus occaſio eſt, ut ſemel in die curentur, nec refert quo tẽpore id fiat. Alij per tertium, aut quartum diem curantur, & alij ſemel per menſem, & alij per tertiũ menſem, nec refert an id ipſum tertij augmẽto uel fine fiat.

Tales itaq; occaſiones ſunt, in quibus non aliam ꝙ hanc certitudinem habent. Intempeſtiuitas autem hæc eſt, ſi quæ mane curari oportebat in meridie curentur. Propterea uero intempeſtiue curãtur, quia inclinationẽ ad peius habent, propter curationem nõ in tempore factam. Quæcũq; etiam citius ſiue in meridie, ſiue ueſperi, ſiue noctu curentur, intempeſtiue curantur. & ſi uere curari oporteat, curentur autem hyeme, aut ſi hyeme oporteat, curentur aũt æſtate: aut ſi quod iam curari oportet, id ipſum differatur, aut quod differre oportet, id ipſum iam curetur. Talia omnia intempeſtiue curantur. Recte porrò & non recte in ipſa hæc fiunt. Non recte quidem fit, ſi morbum alium exiſtentem, alium eſſe pronũcies, & magnum exiſtentẽ, paruum dicas, & uiciſsim paruum, magnum. & ſi ſuperuicturũ, non ſuperuicturum pronũcies, & periturũ non periturũ. Et ſi ſuppuratum exiſtentẽ non cognoſcas, nec morbũ magnum in corpore nutriri cognoſcas. & ſi medicamẽto aut potione quis opus habeat, quo ipſi opus ſit non cognoſcas. & ſi quæ ſanari poſſunt nõ ſanes, & quæ ſanatu impoſsibilia ſunt, te ſanaturũ recipias. Atq; hęc quidem circa ſententiã non recte fiunt. Circa chirurgiam uero hæc. Pus in ulcere aut tuberculo exiſtens nõ cognoſcere: & fracturas ac luxationes nõ cognoſcere, & ſpecillo admoto ad caput non cognoſcere an os fractum ſit: & fiſtulam in ueſicam immiſſam demittere non poſſe, & lapidem in ueſica exiſtentẽ non cognoſcere: & ſuppuratum exiſtentem ex cõcuſsione non dinoſcere, & ſecando aut urendo, aut à profunditate, aut à longitudine aberrare, aut urere & ſecare quæ non oportet. Et hæc quidem non recte. Recte autẽ fiunt hæc. Morbos cognoſcere qui ſint, & à quibus, & qui ipſorum longi, & breues, & lethales & non lethales, & qui tranſmu

tantur, & qui augeſcunt, & qui minuuntur, & qui magni, quiq́ parui. & dum curas poſsibiles quidem curare, impoſsibiles uero ſcire cur curatu ſunt impoſsibiles. & dum curas eos qui tales habent, per curationē quantum poſsibile eſt opitulari. Quæ uero offerūtur ægrotis, ea ſic obſeruare oportet, recte'ne an ſecus fiant, ueluti ſi quis quæ ſiccare oportet, humectet. aut ſi craſſefacere oporteat, non exhibeat à quibus craſsitudo inducitur. aut ſi quæ attenuare oportet, non attenuet, quæ frigefacere, non frigefaciat. quæ calfacere, non calfaciat. quæ putrefacere, non putrefaciat, & reliqua iuxta eandem rationem. Talia autem ſua ſponte ac caſu hominibus in morbis fiunt, tum bona, tum mala. Febrienti ac bilioſo, in tēpore foras diſperſa bilis, bonū: diffuſa uero ac diſperſa ſub cutem, toleratu leuior eſt habēti, & curatu facilior ſananti. diffuſa autem ac diſperſa & ad unam aliquam corporis partem allapſa, malum. Aluus turbata in pleuritico aut peripneumonico, aut ſuppurato, malum. Febrienti aut uulnerato aluus reſiccata, malum. Subaquoſo ac lienoſo ab alba pituita detēto, aluus fortiter turbata, bonum. Eryſipelas ſi extra diffuſum intro uertatur, malum. Si uero intra diffuſum foras uertatur, bonum. A profluuio alui forti correpto, uomitus ſuperueniens, bonum. Mulieri ſanguinem uomenti mēſes erumpere, bonum. A fluxione uero infeſtatæ, ad nares aut os fluxionem tranſire, bonum. Mulieri à cōuulſione preſſæ ex partu, febrem ſuperuenire, bonum. Et tetano ac cōuulſione occupante, igneum ardorem ſuperuenire, bonum. Talia enim per nullam medicorū ignorantiam, aut ſcientiam, fiunt, & non fiunt, ſed ſua ſponte ac fortuito caſu fientia, & proſunt, & nocēt, iuxta eandem rationem. Cæterum Medici talia per fortuitū ſucceſſum bona, in curatione faciunt. Nimirum ſi medicamento ſurſum purgante dato, & ſurſum & deorſum probe purgant. Et ſi mulieri medicamēto dato, quod bilem aut pituitam deorſum purgat, menſes aliàs nō fluentes erumpant. Et ſi lienem ſuppuratum habenti medicamentū dederint, quod bilem ac pituitam deorſum purget, & ſic pus deorſum à liene expurgent, & à morbo liberent. Et ſi medicamēto exhibito calculoſo, calculum in urinarium meatū præ pharmaci uiolentia protrudant, ut per urinam eijciatur. Et ſi medicamentū dederint quod pituitā ſurſum purgat, ei qui pus in ſuperiore uentriculo in tuberculo habet, nō ſcientes quòd habet, isq́ pus uomat ac ſanus fiat. Et ſi eum qui ex medicamēto ſurſum purgante ſuperpurgatur, ſua ſponte aluo ſubter erūpente, à uomitu ſanum faciant. At uero Mala operantur Medici præ infortunio hæc. Si pharmaco bilis aut pituitæ ſurſum ductiuo dato, uenam in pectore præ uomitu rūpant, ei qui prius nullum manifeſtum dolorē in pectore habuit, atq́ ſic fiat morbus. Et ſi mulieri in utero habenti medicamentū ſuperne purgans exhibeant, aluus autē inferne erumpens fœtum expellat. Et qui ſuppuratum curat, ſi aluus proflua fiat, ipſum perdit. & qui oculos curat ac ſublinit, ſi dolores incidant acutiores, & ſi ita contingat, rumpantur oculi & deſtruātur, accuſant medicum quòd oculos ſubleuit. Et ſi puerperæ in uentris dolore medicus aliquid det, & male habeat aut pereat, medicus in culpa eſt. Fermè autem quæcunq́ neceſsitatē habent ut fiant in morbis ac uulneribus mala ſupra mala, ea ubi fiūt, in medicum culpam reijciunt, & neceſsitatem talia fieri cogentem nō agnoſcunt. Et ſi ad febricitantem aut uulnus habentem ingreſſus, admotis q́ primum remedijs non opitu-

letur, ſed poſtera die æger peius habeat, medicum accuſant. Si uero opitulетur, non æqualiter laudant. Oportere enim ipſum perpeti putant, ulceraq́ inflammari, & in morbis quibuſdam dolores fieri oportere, neq; tales eſſe ut ne fiant. Neruus præciſus ac diſſectus non coaleſcit, neq; ueſica, neq; aliquod ex tenuibus inteſtinis, neq; uena ſanguiflua, neq; tenuis genæ pars, neq; pudendi pelliCula. Porrò principium ſanationis demõſtratum quidem non eſt, quod ſanè rectè principium ſit uniuerſæ artis, neq; ſecũdum aliquod, neq; mediũ, neq; finis. Sed incipimus ab ea aliquando dicentes, aliquando operantes, & definimus eodem modo. Et neq; dicẽtes ex ijſdem ſermonibus incipimus, neq; ſi de ijſdem dicamus, neq; in ijſdẽ definimus & operantes iuxta eandem rationem, neq; ex ijſdem operibus incipimus, neq; in ijſdem definimus. At uero facilitas ac promptitudo in his eſt. Quum quis ſecãs aut urens, neq; neruum ſecet, neq; uenam. Et ſi ſuppuratum urat, pus conſequatur. Et ſi ſecet, eodem modo. Et fracturas rectè componere. Et ſi qua pars corporis ex natura excidat, ut ipſam rectè ad naturam retrudat. Item apprehẽdere fortiter ea quæ oportet, & apprehendendo premere. Et apprehẽdere leniter ea quæ oportet, & apprehendendo non premere. Et in obligando tortuoſa non facere ex rectis, neq; premere quæ non oportet. Et in contactu ubicũq; tandem contigerit, dolorem ex ſuperfluo non exhibere. Hæc quidem igitur facilitatis ac prõptitudinis exiſtunt. At uero digitis decenter attingere, aut probè, aut nõ probè, aut longis, aut breuibus, aut probè deligare omnes deligaturas, non ad artem pertinere iudicatur de facilitate ac promptitudine, ſed ſeorſim. Quicunq; ſuppurati fiunt pulmone, aut ſuperiore uel inferiore uentre, aut tubercula habent, ſiue in ſuperiore uentre ſiue inferiore, aut in pulmone, aut ulcera intrinſecus, aut ſanguinem uomunt aut ſpuunt, aut dolorem aliquem habẽt, uel in pectore uel in dorſo: Hæc omnia habent ex his quidem quæ in corpore inſunt, à bile & pituita: ab externis uero ab aere inſito calori ammixto. Sed & à laboribus ac uulneribus. Et quicunq; quidem pulmone ſuppurati fiũt, ab his fiunt. Si peripneumonia correptus in iudicatorijs diebus nõ purgetur, ſed relinquatur in pulmone ſputum ac pituita, ſuppuratus fit. Et ſi quidem ſtatim curatus fuerit, utplurimum effugit, ſi uero neglecta fuerint illa in pulmone, corrũpitur, illis & inhærentibus & putreſcentibus, ulceraturq; pulmo & ſuppuratus fit, & non amplius intro ad ſeipſum nutrimentũ memorabile trahit, neq; quicquam depurgatur ab eo ſurſum, ſed ſuffocatur, & ſemper amplius difficulter ſpirat, & reſpirãdo ſtertit, & reſpirat illinc ſurſum ex pectore, tandem uero obturatur à ſputo, & moritur.

Fit autem & ſuppuratus, ſi pituita ex capite ad pulmonem deſtillet, & primum quidem utplurimũ latenter defluit, tuſsimq; tenuem exhibet, & ſputum paulo amarius ſolito, & aliquando tenuis adeſt calor. Temporis autẽ progreſſu, exaſperatur pulmo, & intus exulceratur à pituita inhærente ac putreſcente: & grauitatem exhibet pectori, & dolorem acutum ante & retro, caloresq; acutiores in corpus incidunt, & pulmo à calore trahit ad ſe pituitam ex toto corpore: & maxime ex capite. Caput uero calefactum ex corpore, & hanc putreſcentem ſubcraſſam ſpuit. Quanto uero magis tempus progreditur, tanto magis pus ſincerum ſpuit, & febres acutiores fiunt, & tuſsis frequens ac fortis, & inedia uexat, & tandem aluus inferne turbatur. Turbatur autem à pituita. pituita

uero de capite deſcẽdit. Hic quum ad hoc peruenerit, perit quemadmodum dictum eſt in ſuperioribus, purulento ac putrido pulmone facto, aut uentre infra erumpente. Fit præterea & ab his pulmo ſuppuratus. Quum uenula uidelicet aliqua in ipſo fuerit rupta, rumpitur autem à laboribus: & ubi rupta fuerit, ſanguinem fundit, ſi quidem craſsior fuerit, amplius, ſin tenuior, minus, & ſanguinem quidem ipſum partim cõfeſtim ſpuit, partim uero niſi uena adſtringatur, in pulmonem funditur, & in ipſo putreſcit, & ubi putrefactus fuerit pus facit. progreſſu uero temporis aliquando pus ſincerũ, aliquãdo pus ſubcruentum, aliquando ſanguinem, & ſi magis repleta fuerit uena, ipſam ſanguinis copiam aceruatim à ſeipſa reuomit, ſpuiturq́ꝫ pus craſſum ab acceſſoria & intus putreſcente pituita. Hic ſi anticipetur incipiente morbo, priuſquam uena ſanguinem fundat ac fortiter laxetur, & priuſquam attenuetur, & in lecto decumbat, & caput corrumpi incipiat, & reliquũ corpus colliquari, ſuperſtes ab hoc morbo euadit. Si uero neglectus fuerit, & hæc occuparint, ut ea perpetiatur aut omnia, aut plurima, perit. perit autem hic aut ex ijſdem quæ ſuperius dixi, aut à uomitu, ſanguine multo multoties per uomitum reiecto. Si uero uena omnino quidem rupta non fuerit, uerum acutus tractus in ipſa fiat, fit autem maxime uelut uarix, qui etiam ſtatim ubi factus fuerit, dolorem quendam tenuem inducit, ac tuſsim aridam. Si uero diu durauerit & neglectus fuerit, primum quidem ſanguinem modicum ac ſubnigrum dimittit ac reijcit, deinde uero adhuc copioſiorem & ſinceriſsimum, deinde pus, patiturq́ꝫ quæcunqꝫ in ſuperioribus dicta ſunt. Conducit autem talibus, ſi ab initio curandos ſuſcipias, ut & uenæ de manibus ſanguinem emittant, & diæta à qua quàm ſicciſsimus & exanguiſsimus fiat. Eodem porrò modo etiam uenæ in latere afficiuntur, quæ intus in ſuperficie ſitæ ſunt. Quum igitur affectæ fuerint, uaricoſæq́ꝫ factę, & intus eleuatæ, & neglectæ fuerint hæc perpetiũtur. Erumpunt & ſpuunt à ſe ſanguinem, & aliquando etiam uomunt, & ſuppurati fiunt, & ut plurimum pereunt. Si uero curẽtur incipiente morbo, rurſus in loco uenæ conſidunt ad latus, humilesq́ꝫ fiunt. Et pulmo ab his ſuppuratus redditur, & ab ipſo etiam talia perpetiuntur, & ſic moriuntur. Cæterũ ſuperiore uentre ſuppurati multipliciter fiunt. Nam quum pituita de capite copioſa & aceruatim in ſuperiorem uentrem fluxerit, putreſcit & in pus uertitur. Putreſcit autẽ maxime in diebus uiginti una. Hoc igitur pus concutitur & intus fluctuat ad latẽra allabens. Hic ſi uratur aut ſecetur priuſquam diuturnum fiat pus, ſanus plerunqꝫ euadit. Fiunt autem & ſuperiore uẽtre ſuppurati ex pleuritide, quũ fortis fuerit, & in iudicatorijs diebus neqꝫ putruit, neqꝫ ſputo reiecta eſt, ſed latus exulceratum fuerit à pituita affixa, & bile, & quum ulcus factum fuerit, reddit de ſe pus, & ex uicinis locis præ caliditate in ſeipſum pituitam adducit, & hæc ubi computruit, pus ſpuitur. Aliquando uero etiam ex uenis ſanguis ſe in ulcus ingerit, & putrefactus pus fit. Hic ſi eueſtigio aſſumatur, ſanus plerunqꝫ fit. ſi uero negligatur, perit. Fiunt præterea ſuppurati etiam, ſi pituita de capite delapſa, ad latus adglutinata fuerit & putruerit. Tunc enim latus utplurimum inflammatur, & patitur eadem quæ ex pleuritide ſuppuratus. Fiunt & quũ præ labore, aut exercitijs, aut alio quopiam modo, uena ante aut retro fue-

rit rupta,& ſic rupta ut non ſtatim ſpuatur ſanguis, ſed in carne acutus tractus ſiue uarix fiat:& caro tracta ac conuulſa humiditatem modicam traxerit,& ſub liuida facta fuerit:& ſtatim quidem ſic affectus nõ percipit præ robore ac bona habitudine, aut ſi etiam ſentit, nihil moleſti eſſe putat. Hic ubi deprehenderit, quum iam præ febribus,aut potu, aut uenere, aut aliqua alia re correptus, fuerit attenuatus, caro ſauciata ſubreſiccatur & ſubcaleſcit,& humiditatem in ſeipſam à uicinis tum uenis, tum carnibus trahit. Vbi autẽ attraxerit, intumeſcit & inflammatur,& dolorẽ exhibet tenuem,& tuſsim raram & ſiccam primum. Deinde adhuc magis trahit in ſeipſam,& dolorem inducit uehementiorem, & tuſsim frequentiorem. Et primum quidem ſubpurulentum ſpuit. Aliquando uero liuidum & ſuberuentum. Et quanto magis tempus progreditur, amplius in ſeipſam trahit ac putrefacit. et de ipſa carne quantũ ab initio liuidum erat, hoc pus fit:& dolorem acutũ exhibet,& febrem,& tuſsim multam ac frequentem, & per ſputum ſincerum pus expuit. Si uero pus in uẽtre moram traxerit,totũ corpus ab ipſo caleſcit. Maxime uero uiciniſsimæ partes. Caleſcente autẽ corpore,humiditas maxime eliquatur. Et quæ quidem à ſupernis partibus eliquatur, in ſupernũ uentriculũ maxime confluit, & pus fit, ad hoc quod iam in ipſo eſt. Pars uero eius etiam in infernum uentriculum fluit: & quandoq; aluus ab ipſa turbatur,& hominem perimit. Nam cibi ingeſti ſecedũt inconcocti, & alimentum ab ipſis corpori non accedit. Et ſputi ſurſum purgatio non æqualis contingit,aluo nimirum calefacta,& omnia deorſum trahente in ſeipſam. Et à ſputo quidem ſuffocatur & ſtertit,dum nõ purgatur:à uentre uero fluente debilitatur, & plerũq; perimitur. In huiuſmodi autem morbis hunc fluxum maxime exhibet caput,utpote quod cauũ eſt,& ſuperne ſitum. Quum enim ab aluo fuerit calefactum,tenuiſsimã pituitam de corpore in ſeipſum trahit. Vbi uero hæc in ipſo fuerit collecta, reddit rurſum aceruatam & craſſam, uelut dictum eſt:& pars quidem ipſius in ſupernum uentriculum defluit, pars uero in infernum. Quum igitur caput fluere inceperit,& reliquum corpus colliquari,non amplius æqualiter, ne uſti quidem, ſuperſtites euadunt. Superant enim ſupra pus influentia mala,ea quæ defluunt:& carnes liqueſcunt magis à malis,quàm nutriũtur ab ingeſtis. Qui uero huiuſmodi morbos habent, partim ab his breui pereunt, partim diutius tempus extrahunt. Differt enim corpus à corpore,& ætas ab ætate,& affectio ab affectione,& tempus à tempore, in quo ægrotarint:& aliqui maiorem tolerãtiam in morbis habent, alij omnino ad tolerandum impotentes ſunt. Proinde certitudo exacta temporis in quo pereunt nõ eſt,an longum, aut breue futurum ſit. Neq; enim hoc tempus certum eſt quod quidam definiunt:& plerunq; neq; hoc ipſum ſuppurat. Differt enim & annus ab anno,& tempus à tẽpore. At ſi quis de ipſis recte cognoſcere ac dicere uelit,is cognoſcet omni tempore,& perire, & ſuperſtites euadere,& pati quæcunq; tandem patiantur. Cæterum inferno uentriculo ſuppurati fiunt, maxime quidem quum pituita aut bilis aceruata inter carnem & cutem collecta fuerit. Fiunt autem & à conuulſionibus, quum uenula conuulſa rupta fuerit,ſanguis effuſus putreſcit & ſuppuratur. Si uero caro conuulſa fuerit,aut cõtuſa,ſanguinem ex uenis ſibijpſi propinquis trahit, atq; hic putreſcit

treſcit ac ſuppuratur. His ſi quidem foras de ſe ſignificationem præbuerit & eruperit pus, ſani fiunt. Si uero ſua ſponte intro proruperint, pereunt. At uero diffuſum pus in uētriculo inferno, ueluti in ſuperno dictum eſt, generari haud quaquam poterit, ſed uelut à me dictum eſt, in tunicis & in tuberculis innaſcitur. Et ſi quidem intro notas habuerit, cognitu difficile eſt. Neq; enim ex concuſsione cognoſcere licet. Cognoſcitur autem maxime ex dolore ubi fuerit, & ſi terram figulinam, aut aliud quid huiuſcemodi impoſueris, breui id reſiccat.

Eryſipelas autem in pulmone fit, ubi pulmo fuerit nimium reſiccatus, id quod contingit ab ardore, & à febribus, & à labore, ac intemperie. Et quum ſuperreſiccatus fuerit, plurimum ſanguinis in ſeipſum trahit, maxime quidem & plurimum ex magnis uenis. Hæ enim ipſi uiciniſsimæ ſunt, ac ipſi incumbunt. Trahit etiam ex alijs uicinis. Et tenuiſsimū ac debiliſsimum trahit. Poſtquam autem traxit, febris ex ipſo fit acuta, & tuſsis ſicca, & repletio in pectoribus, & dolor acutus in anterioribus ac poſterioribus partibus, maxime circa ſpinam, nimirum magnis uenis percalefactis: Et uomunt aliquando ſubcruentum, aliquando liuidum. Vomunt item pituitā & bilem, & frequenter animo linquuntur, propter ſanguinis tranſmutationē derepente cōtingentem: atq; hoc maximum ſignū eſt Eryſipelatis in pulmone generati, & ſi aſsidua febris inuaſio cōtigerit. Huic ſi quidem duobus aut tribus aut quatuor ad ſummum diebus, id quod intus eſt diffuſum fuerit ac tranſierit foras, plerunq; ſanus euadit. Si uero non diffundatur ac foras tranſeat, intus putreſcit, & ſuppuratus fit ac perit. Perit autem breui, utpote pulmone toto ſuppurato ac putrido. Si uero foras diffuſum, intro uertatur & pulmonem corripiat, huic nulla uitæ ſpes reliqua eſt. Quum enim antea reſiccatus pulmo, traxerit in ſeipſum, non amplius dimittit, ſed ſtatim ab ardore, & ſiccitate, nihil amplius ſuſcipit, neq; quicquam ſurſum diſtribuit, ſed corrūpit. Tuberculum in pulmone fit hoc modo, quum pituita aut bilis coacta putreſcit. Et quandiu quidem adhuc crudius fuerit, dolorem exilem, ac tuſsim ſiccam inducit. Poſtquam autem maturum factum fuerit, dolor & ante & retro acutus fit, & calores corripiunt, ac tuſsis uehemens.

Et ſi quidem quàm citiſsime maturuerit, & eruperit, & pus ſurſum uertatur, ac totum expuatur, & uentriculus in quo fuerat pus, contrahatur ac reſiccetur, penitus ſanus euadet. Si uero ruptum quidem fuerit quàm celerrime, & maturatum, ac repurgatum, uerum penitus reſiccari non poterit, ſed ipſum tuberculum à ſeipſo pus produxerit, & à capite ſanè tunc, itemq; reliquo corpore pituita ad tuberculum defluens putreſcit, & pus fit, ac expuitur, per quod homo perimitur. Perimitur autem à uentre fluente, ab his quæ antea relata ſunt, & loquente ipſo ac intelligente omnes res, æque ut in priori tempore, reſiccatur ac perfrigeratur, conniuentq; uenæ in corpore omnes, utpote ſanguine ex ipſis à febre exuſto: quandoq; uero etiam præ temporis longitudine, ac morbi magnitudine, tum malorum iam præſentium, tum eorum quæ inſuper accedunt. Quod ſi multo tempore rumpi non poſsit, neq; ſua ſpōte, neq; à medicamētis, conſumitur debilitatus à doloribus uehemētibus, & inedia, & tuſsi, & febribus, & utplurimum perimitur. Si uero iam attenuato, & in lectū reclinato, pus eruperit, neq; ſic ualde reualeſcunt, ſed tali modo perimuntur. At ſi

eruperit quidem quàm celerrime, & maturuerit, maturatum autem multa ſul parte ad ſeptum tranſuerſum effundatur, ſtatim quidem melius habere ſibi uidetur. Verum progreſſu temporis ſi quidem totũ per ſputum reiecerit, & uentriculus in quo pus inerat, cõſidat ac reſiccetur, ſanus euadit. Si uero & tempus lõgius protrahatur, & ipſe debilior fiat, & per ſputũ reijcere nequeat, ſed uſtus fuerit aut ſectus, & pus exeat, ſtatim quidem & ſic melius habere ſibi uidetur, uerum tempore procedente perimitur ab ijſdem quæ prius relata ſunt. Porrò in latere fiunt tubercula, & à pituita & bile, eadem ratione qua in pulmone.

Fiunt etiam à laboribus, quum uena aliqua tracta rupta fuerit, nõ tamen penitus rupta, ſed ita ut acutus tractus in ipſa factus ſit. Siquidem igitur rupta fuerit, ſtatim ſanguis è uena effuſus putreſcit & ſuppuratur. Si uero acutus tractus in uena fiat, principio quidem dolorem exhibet ac pulſat. progreſſu uero temporis diſtribuit uena ſanguinem in carnem, atque hic in carne putreſcens, pus fit. Eodem modo & caro, ſi quidem magis doluerit, & ſanguinis plus in ſeipſam trahit ex uiciniſsimis uenis, & ſtatim ſuppuratur. Si uero minus doluerit, tardius & trahit, & ſuppuratur. Quibuſdam autem quum debiles facti fuerint tractus in carnibus, aut uenis non ſuppuratur, ſed fiũt dolores diuturni, & uocantur Ruptiones. Et quæ quidem in carne fiunt, hoc modo fiunt. Quum caro afflicta fuerit, aut conuulſa, aut percuſſa, aut aliud quid perpeſſa, liuida uelut antea dixi fit, non ſincero ſanguine, ſed tenui & aquoſo, eoq́ modico. Quum autem plus ſolito fuerit reſiccata, percaleſcit & dolorem exhibet, & à uenis ac carnibus uicinis humiditatẽ in ſeipſam trahit: & ubi nimium fuerit humectata, atq; ea ipſa humiditas ubi à carne fuerit ſupercalefacta, per totũ corpus diſpergitur, qualis eſt attracta, magis tamen in uenas diſpergitur quàm in carnes. Venæ enim magis trahunt quàm carnes. Trahunt tamen etiam carnes. Quando uero ad multam in corpore humiditatẽ, modica de carne attracta fuerit, obſcura iam fit, & doloris exors, & pro morbida cum tempore ſana euadit. Si uero caro magis fuerit percalefacta, & ampliorem humiditatem traxerit, dolorem exhibet: & ad quamcunq; corporis partem ab ipſa proceſſerit ac firmata fuerit, dolorem inducit acutũ, & aliqui putant ipſis ruptionem tranſmutatam eſſe, uerum hoc fieri non poteſt. Propinquiſsima uero ulceri ſunt quæcunq; talia & alia. At humiditas de carne exilit per uenas, quum autem percalefacta, & craſſa, & copioſa facta fuerit, dolorem exhibet, donec ſimilis fiat reliquæ humiditati, in tenuitate ac frigiditate. Quæcunq; uero in uenis fiunt, ſic habent. Ipſa quidem uena inquantum tracta eſt, in loco manet. Quum autem tracta fuerit (trahitur autem ac conuellitur à labore & uiolentia) fit ueluti uarix. Percaleſcit aũt & trahit in ſeipſam, liquidam quãdam humiditatẽ, quæ eſt à bile ac pituita. Et ubi mixta fuerint ſanguis & humiditas de carne, craſſeſcit ſanguis, & multipliciter ipſe ſeipſo, ea parte qua uena cõuulſa eſt, & morboſior fit, & amplius ſtabilior. Et quũ copioſior factus fuerit, plenitudo ipſa trãſmigrat, quocunq; tandem contigerit, & dolorem inducit acutum, ut aliquibus uideatur ruptio locũ permutaſſe. Et ſi contigerit ut ad humerũ transferatur, & grauitatem in manu inducit, & torporẽ ac ſegniciem. Et ſi quidẽ ad uenam proruperit, aut ad humerũ & dorſum tendat, dolor plerũq; ſtatim quieſcit. Fiunt

porrò conuulſiones & à laboribus,& lapſibus,& à plaga,& ſi quis onus maius leuet,& à curſibus & lucta,& eiuſmodi omnibus. Quicunq; uero à uulneribus ſuppurati fiunt, aut ex haſta, aut pugione, aut iaculo, intro ſauciati fuerint, quandiu quidem habuerit ulcus reſpirationem foras, per antiquum uulnus, & hac parte frigidum in ſeipſum adducit, & calidum à ſeipſo hac parte emittit,& ſanè facile tũ pus,tum ſi quid eſt aliud expurgatur.Et ſi quidem & interna & externa pars ſimul fuerint ſanatæ,ſanus penitus homo euadit. Si uero externa quidem ſanata fuerit, interna uero non, ſuppuratus fit.Et ſi etiam ſanatæ ſimul ſint interna ac externa pars, cicatrix autem intus debilis fiat, & aſpera ac liuida, reulceratur quandoq;, atq; ſic ſuppuratus fit. Rurſus exulceratur etiam ſi quid amplius laborarit, & ſi attenuatus fuerit, & ſi pituita aut bilis ad cicatricẽ affixa fuerit,& ſi alio morbo correptus attenuatus fuerit. Vbi uero ulcus factum fuerit,ſiue hoc modo, ſiue ubi externa pars priuſq; interna coaluit, dolorem acutum inducit, & tuſsim, & febrem : & frigiditatẽ ipſum ſibiipſi ulcus inducit,eo quod amplius calidum exiſtat : & ipſum à ſeipſo caliditatem efflat,& pus expurgatur, & per longius tẽpus curatur, & tardius ſaneſcit:quandoq; uero neq; ſaneſcit.Nam caro,& ulcus,ab ardore qui eſt in corpore coquitur,& nimium humectatur,ut non poſsit neq; ſiccari,neq; carnem producere, neq; ſanari.Sed cum temporis progreſſu moritur, patiens talia quæ etiam prius dicta ſunt. At ſi contingat ut craſſarum uenarum aliqua ſaucietur,& ſanguis intro fluat ac putreſcat, ſuppuratus fit.Et ſi quidem hoc pus totũ per ſputum reiectum fuerit, & uena ſauciata coaluerit, & ulcus intus ac foris ſanatum fuerit, penitus ſanus euadit.Si uero neq; ulcus intus coaleſcere poterit,neq; uena conſtringatur, ſed aliàs atq; aliàs ſanguinem remittat. Et ſi ſtatim uomatur & ſpuatur,aut etiam putreſcat,& pus expuatur,plerunq; perimitur,aut ſtatim ſanguinem uomens,aut poſteriori tempore,dum perit ab iiſdem quæ antea dicta ſunt. Sæpe uero hi quibus uenarum aliqua intus ſauciatur à uulneribus, aut quibuſdam laboribus, aut exercitijs, aut alia quadam cauſſa,quum coaluerit & ſana eſſe uidetur uena,alio tempore iterum rumpitur,idq; ab iiſdem contingit cauſsis, à quibus etiam prius patiebatur. Vbi uero iterum rupta eſt,ſanguinem fundit, & ſtatim pereunt ſanguinem multum ac ſæpe uomentes (aut aliàs atq; aliàs ſanguinem recentem uomunt) pus autem ſpuentes per omnem diem multum ac craſſum, tali aut conſimili modo pereunt, uelut etiam in alijs morbis dictum eſt. At uero in his ac ſimilibus morbis multum refert,quantum ad facilem ac difficilem curationem, uir ſit an mulier qui morbum habet, iuuenis an ſenex,& mulier iuuencula an anicula.Et præterea tempus à tempore differt in quo ægrotant. Intereſt item an ex alio morbo ægrotent, aut non ex alio. Differt etiam affectus ab affectu, maiora minore, & corpus à corpore, & curatio à curatione. His autem ſic inter ſe differentibus,neceſſe eſt etiam tempus diuturnitatis differre : & alijs longius fieri, alijs breuius : & alios perire, alios non : & morbos alijs durabiles eſſe & maiores, alijs minores & breuis temporis:alijs permanere uſq; ad ſenectutem & commori,alias perire ab ipſis breui. Et qui quidem iuniores patiuntur eas affectiones, quæ à laboribus fieri dictæ ſunt, hi & ampliores & uehementiores ipſas patiuntur, & magis quàm alij dolent, & ſtatim in ipſis manifeſtæ fiunt, ut ſanguinem aut ſpuant,

aut

aut uomant. Sed & quædam fientia fallunt ipſos, præ bona corporis habitudine. Seniores autem raro quidem patiuntur, & ſi patiantur, debiles ipſas perpetiuntur, utpote ipſi debiliores exiſtentes, & remittunt magis ipſis, & affectionum maiorem curam gerũt, Fiunt igitur ab initio omnino minus ſeniori quàm iuniori, & ubi factæ fuerint, ſeniori debiliores fiunt, iuniori uehementiores. Et iuniori quidem, utpote qui habet corporis uigorem & ſiccitatẽ, & carnem denſam ac robuſtam & ad ipſa oſſa aſsidentẽ, cute circum ipſam circũtenta: quum aliquid amplius laborarit, ſolito magis & derepente, cõuulſiones uehementes fiunt, & ruptiones multæ ac omnigenæ uenarum ac carnium. Et horum aliqua ſtatim manifeſta fiunt, aliqua poſteriori tempore cõparent. At ſenioribus uigor fortis non ineſt, & carnes circum oſſa diffluũt, & cutis circum carnes: & ipſa caro rara eſt ac debilis, & neq; tale quid pati poſsit ſimiliter ſenior ueluti iunior. Et ſi quid patiatur, leuiter patitur, & ſtatim manifeſtũ redditur. Atq; intantum quidem in affectionum principio, iuniores ſeniotibus difficilius liberantur. Quum uero morbus conſpicuus factus fuerit, & aut pus, aut ſanguinem, aut utrunq; expuerint, qui quidem iuniores ſunt, quum corpus ipſorum ſit robuſtum ac denſum, non æqualiter depurgari poſſunt ab ulceribus, quorũ pus in ſuperno uentriculo exiſtit. Nam & pulmo non ualde trahit ad arterias, ut qui denſior ſit: & arteriæ quum tenues & arctæ ſint, pus non ſuſcipiunr, niſi modicum & raro. Quare neceſſe eſt pus in thorace, & in ulceribus coaceruari & craſſum fieri. At ſeniori & pulmo rarior ac cauior eſt, et arteriæ ampliores, ut pus non diutius in uentriculo & ulceribus moretur, & quicquid eius inſuper generatum fuerit, hoc totum neceſſario ſurſum attrahitur à pulmone ad arterias, & ſtatim expuitur. In iuniore igitur, utpote quũ ſint affectiones uehementiores, & purgatio pro ſputi ratione nõ fiat, & febres acutiores & frequentiores fiunt, & dolores acuti incidunt, tum in ipſo affectionis loco, tum in reliquo corpore: nimirum quum uenæ ſint robuſtæ ac ſanguine plenæ. Vbi uero hæ percaleſcunt, dolores ab ipſis tranſiliũt aliàs ad aliam corporis partem. Ac hi quidem plerunq; breui perimũtur. Senioribus uero quũ affectiones ſint debiliores, & ſputum ab ipſis purgetur, & febres mitiores, ac paucæ fiunt, & dolores adſunt quidem, uerũ exiles. Et ab huiuſmodi affectionibus ne ſenes quidem penitus liberantur. ſed longo tempore afflicti pereunt. Et aliquando pus ſpuũt, quandoq; ſanguinẽ, quandoq; neutrũ, tandem'q; cũ his moriuntur. Moriũtur autẽ hoc modo, quũ ipſos morbus aliquis huic quẽ antea habent conſiſimilis apprehẽdit, ita ut & hunc habeant, & is quẽ prius habent uehementior fiat, & utplurimum pereũt. At uero morbi qui hos morbos efficiunt, maxime ſunt pleuritis & peripneumonia. Febris porrò ab his fit. Quum bilis aut pituita calefacta fuerit, totum reliquum corpus ab his caleſcir, & uocatur hoc febris. Caleſcit autem bilis & pituita, intrinſecus quidem à cibis & potibus, à quibus etiam nutritur ac augetur. Extrinſecus autem à laboribus ac uulneribus, & à calido nimium calefaciente, & à frigido nimium frigefaciente. Caleſcit item à uiſu & auditu, Verum minimum ab his. Rigor autem in morbis fit quidem & ab externis, uentis, aqua, ſerenitate, & alijs huiuſmodi. Fit autem & ab ingeſtis cibis ac potibus. Maxime uero & uehementior fit, quum bilis & pituita ſanguini fuerint permixta, aut altera ex his, aut utraq;. Magis ta-

men

men ſi pituita ſola permixta fuerit. Eſt enim pituita frigidiſsima ex natura. Calidiſsimus autē ſanguis. Frigidior eſt etiam aliquāto bilis ſanguine. Quū igitur hi humores ambo, aut alter ſolum, permixti fuerint ad ſanguinem, ipſum congelant, non tamen omnino. Neq; enim uiuere poſſet homo, ſi ſanguis denſior & frigidior ſeipſo multis modis fieret. Frigeſcente igitur ſanguine, neceſſe eſt & reliquum totum corpus perfrigerari, & ubi huiuſmodi quid factum fuerit, rigor appellatur. Et ſi quidem uehemens fiat rigor, uehemētior eſt etiam tremor. Nam dum contrahuntur uenæ, ſanguine & coacto & cōgelato, corpus & contrahunt, & tremere faciunt. Si uero minus aliquanto ſanguinis coactio fiat, hoc rigor appellatur. Horror autē dicitur debiliſsimus rigor. Quòd autem poſt rigorem neceſſario corripiat febris, aut maior, aut minor, ſic habet. Quum ſanguis percaluerit, & uim depulerit, ac rurſus ad ſuam naturam redierit, concaleſcit ſimul & pituita, & bilis ſanguini permixta. Et ſanguis ipſe ſeipſo multipliciter calidior euadit. His igitur percalefactis, neceſſe eſt febrem ſuccedere poſt rigorē, præ ſanguinis caliditate. Sudor uero fit hac de cauſa. Quicūq; morbi in iudicatorijs diebus iudicātur, & febrilis ignis dimittit, in his de pituita & bile quod tenuiſsimum eſt eliquatur & ſecernitur, & ſecedit partim extra corpus, partim intus & iſthic in corpore relinquitur, partim prę caliditate attenuatur, & uapor fit, & cum ſpiritu permixtum foras procedit. Atq; hæc quidem huiuſmodi ſunt, & ab his ſudor generatur. Quare uero quādoq; calidus, quandoq; frigidus eſt, ita contingit. Calidus quidem de percalefacto malo, & exuſto, & attenuato, & debili, & non ualde multo ſecernitur, & neceſſe eſt ipſum calidiorem ex corpore excerni. Frigidus autem de ampliore malo ſecernitur, & de eo quod reliquum eſt & adhuc ualidum, & nondum putrefactum, neq; attenuatum, neq; exuſtum, & frigidior ac craſsior & graueolentior prodit. Manifeſtum autem hoc ex hac re fit. Qui frigidum ſudorem exudant, è longis morbis plerunque ægrotant, inualeſcente malo eo quod in corpore relinquitur. Qui uero calidum ſudorem excludunt, citius à morbis liberantur. Pleuritis & Peripneumonia fiunt hoc modo. Pleuritis quidem, quum potiones aceruate & fortes ualde corripiunt. Percaleſcit enim totum corpus ac humectatur à uino. Maxime autem & bilis & pituita percaleſcit ac humectatur. Et ſanè his cōmotis ac humectatis, continget ut rigor inuadat ebriū ſiue ſobriū. Et quum latus natura carne nudū ſit, præ omnibus corporis partibus: & nō ſit quicquā in ipſo quod renitatur, præter uētriculi cauitatem: maxime rigorē percipit. Et quū riguerit ac perfrigeratū fuerit, tum caro quæ eſt in latere, tum uenæ, contrahuntur ac conuelluntur. Et quantū in ipſa carne ineſt bilis ac pituitæ, aut in uenis quæ in ipſa carne ſunt, id magna ex parte, aut totū ſecernitur, introrſ; cōpellitur ad caliditatē, carne extrinſecus cōdenſata: atq; id ad latus affigitur, & dolorem uehementē exhibet, & percaleſcit: & per caliditatē trahit ad ſeipſum, à uicinis uenis ac carnibus, pituitā ac bilē. Atq; hoc ſanè modo fit. Vbi uero ad latus affixa putruerint, & per ſputum reiecta fuerint, ſani fiunt. Si uero & antiquum multum affixum fuerit ad latus, & aliud inſuper acceſſerit, ſtatim pereunt, præ ſaliuæ copia expuere nequeūtes: aut ſuppurati fiunt, & partim pereunt, partim euadunt. Indicium autem hæc de ſe præbent in ſeptem diebus, aut nouem, aut undecim, aut quatuordecim: dolorem quoq; inducunt ad humerum, & ad claiculam

uiculam

uiculam,& ad alas,hac de cauſſa. Vena quæ ſplenitis appellatur, tēdit à ſplene ad latus,à latere uero ad humerum & ſiniſtram manū. Hepatitis autem ad dexteras partes eodem modo: & quum huius in latere pars à rigore contracta fuerit, & ſanguis in ipſa horruerit, ad alas & clauiculam ac humerum concedit,& conuellit ac dolorem inducit. Eodem modo & loci circa dorſum, ab affixo ad latus humore pituitæ ac bilis percaleſcunt: & quandoq; dolorem locis infra latus exhibent. Sæpe uero ſi ad infernas partes conuertatur, dolorem per uenas ad ueſicam diſtribuit,multūq; ac bilioſum æger mingit. Arbitrātur autem huius morbi cauſſam ac principium rigorem eſſe. Peripneumonia fit quum cōmota ac calefacta pituita ac bile, pulmo præ caliditate traxerit in ſeipſum de uicinis locis,ad ea quę iam ſunt in ipſo. Et percalfacit quidem totum corpus ac dolorem exhibet,maxime autē dorſo,& coſtis, & humeris, ac ſpinæ: nimirum ab his in ſeipſum attrahens plurimā humiditatem,& ſuperreſiccantur hæ partes, & nimium caleſcunt. Poſtquā autem attraxit in ſeipſum,& tum bilis,tum pituita,ſedem in pulmone occupauit,putreſcit ac ſuppuratur. Et ſi quidē in diebus iudicatorijs putrefacta per ſputum reiecta fuerint, æger ſuperſtes euadit. Si uero & ea quæ ab initio aduenerunt ſuſceperit,& alia inſuper acceſſerint,& neq; ſpuens, neq; putrefaciens ſuperarit, præ copia eorum quæ inſuper accedunt,utplurimum moriūtur. Si uero ad dies perueniant duos & uiginti, & febris remittat, & in his per ſputum purgati non fuerint, ſuppurati fiunt. Fiunt autem maxime ex his, quibus & pleuritis & peripneumonia uehementiſsima exiſtit. Fit autem & peripneumonia & pleuritis ſine ſputo,ambæ ex eadem cauſſa,præ ſiccitate. Siccāt autem & calida,ubi nimiū calfaciunt: & frigida, ubi nimium frigefaciunt. Cōgelatur autem latus,& quæ ſunt in ipſo uenæ, & conuellitur. & quātum in ipſo ineſt pituitæ aut bilis,id à caliditate reſiccatur,& dolorem inducit,& à dolore febrem. Huic uenam ſecare conducit in manu ſplenitidem appellatam,aut hepatitidē,iuxta utram ſanè fuerit morbus. Atq; ſic dolor mollior fit,& lateris,& aliarum partium. Nam uena & quātum in ipſa ineſt bilis ac pituitæ,& ipſius ſanguinis ægrotantis unà cū his magnam partem foras dimittit. Pars uero ex carne per medicamenta & potiones diffunditur, & à calefactorijs forinſecus adhibitis, ita ut morbus per totū corpus diſpergatur. Vocatur autem hæc pleuritis ſine ſputo. Peripneumonia uero quum pulmo etiam ipſe ſuperreſiccatus fuerit,& quantum in ipſo ineſt bilis aut pituitæ, neq; putrefacit æqualiter,neq; per ſputum reddit: & quantum in ipſo eſt humiditatis,aut à potu,aut à ſorbitione,aut à uicinis locis,hoc totum exurit, præ nimia ſiccitate ac caliditate. Huic potiones bibere conducit, à quibus pulmo humectatur,ac ſputum reijcit. Si enim ſputum non reiecerit,& durior fit,& coareſcit,& hominē perimit. Febris ardens corripit magis bilioſos,corripit item pituitoſos. Corripit autem hoc modo. Quum bilis cōmota fuerit per corpus, & contigerit ut uenę & ſanguis attrahant bilem,eamq; plurimā ex carnibus ac uentriculo,ad eum qui prius ineſt,utpote quum etiam natura calidiſsimus ſanguis in corpore exiſtat. Quū itaq; percaluerit ex carnibus & uentriculo, ſupra eum qui iam ineſt,adhuc magis à bile,percalfacit etiam reliquū corpus. Et quędam ſanè partes præ multa humiditate,penitus reſiccari non poſſunt. Si uero reſiccatæ fuerint,homo moritur. Extremæ uero corporis partes,utpote natura

ſiccæ, reſiccantur, & plurima humiditas ex ipſis exuritur: & ſi ipſas contingere uelis, frigidas comperies ac ſiccas. Quapropter hi qui à febre ardente corripiuntur, internis quidem partibus à febri exuruntur, externis autem frigidi ſunt: Et lingua ac fauces ab interno ſpiritu ac caliditate exaſperantur & areſcunt. 1

3 Quantum autem in uentriculo & in ueſica ineſt bilis, quod quidem in uentriculo eſt, aliquãdo deorſum exturbatur. plerũq; uero in primis diebus uomitur, aut in quatuor aut quinq;. Vomitur autẽ hac de cauſſa. Quũ ſupernus uentriculus ſupercalefactus fuerit, attrahit in ſeipſum, & fit uomitus. Et ob hoc ipſum etiam ex febre ardente, & ex pleuritide, ad peripneumoniam maxime morbi tranſmutantur. Vbi enim ſupernus uentriculus ſupercalefactus fuerit, trahit in ſeipſum, & ſuſcipit pulmo, & fit peripneumonia: & plerunq; pereunt, nimirum debiles iam exiſtentes, & morbo alio nouo inſuper generato, dies trãſigere nequeuntes, donec ſputum in pulmone concoquatur. Verum utplurimum pereunt præ debilitate. Aliqui tamen euadunt. At quibus in ueſicam confluit quid bilis, his craſſa urina mingitur, craſſa autem à pituita. Bilioſa uero alui egeſtio prodit, eo quod cõbuſta ſint ea quæ ſunt in uentre. Phrenitis hoc modo ſe habet. Sanguis qui eſt in homine, maximam partem ad prudentiam confert. quidam dicunt totũ. Quum igitur bilis cõmota ad uenas & ad ſanguinem ingreſſa fuerit, ſanguinem ex conſueta compage ac motione dimouet, & ſeroſum facit, ac calfacit. Calefactus autem, etiam reliquum corpus totum percalefacit, & deſipit homo, & non ſibi conſtat, præ febris copia, & ſanguinis ad feroſitatem tranſmutatione, & motione non ſolita contingente. Aſsimiles autẽ ſunt maxime hi qui phrenitide tenentur, his qui ab atra bile delirant. Nam & hi ubi ſanguis ex bile & pituita corruptus fuerit, morbum habent, & demẽtes fiunt. Aliqui uero etiam inſaniũt. Et qui phrenitide correpti ſunt eodem modo. Tanto autem minor inſania ipſumq; delirium fit, quanto paucior ac debilior eſt bilis q̃ pituita. Porrò ſubcruentũ & liuidum eſt ſputum in pleuritide ac peripneumonia, idq; ob hanc cauſſam. Principio quidem plerunq; neutrũ ſpuunt, neq; liuidum, neq; ſubcruentũ. unde noſſe cõuenit morbum uehemẽtem eſſe. Quum autem ſputum ſubcraſſum ſpuere cœperint, tunc maxime purgantur. Spuitur autem id à diſtentione uenarũ, in pleuritide quidem earum quæ ſunt in latere: in peripneumonia uero earum quæ ſunt in pulmone: & caliditatẽ ad ſeipſam affectio trahit. Si uero ægro abſceſſus fuerit ruptus, ac purulentus fuerit, prima mox die ſanguinem, & pus ſubcruentũ ac liuidũ cum ſaliua ſpuit. Liuidum autem fit à ſanguine, ſi modicus ad multam ſaliuam ammixtus fuerit, & non ſtatim ſpuatur, ſed ſemiputrefactũ & effœminatũ in corpore manet. Moriuntur autem ex pleuritide, ubi & multum pituitæ ac bilis ab initio lateri fuerit affixum, & multum inſuper ex reliquo corpore affluxerit, & neque ſpuens, neq; putrefaciens ſuperarit, præ materiæ affluẽtis copia. Implentur autem arteriæ ab his quæ inſunt, pituita ac pure. Deinde ſtertit, & frequenter, & illinc ſtatim reſpirat, tandem uero omnia obturantur, & moritur. Eodem modo ex peripneumonia pereunt. Quicũq; uero ex febre ardente moriũtur, omnes præ ſiccitate moriuntur. Et reſiccantur primũ quidem extremæ ipſorũ partes, manus ac pedes. Deinde partes ſicciores. Vbi autẽ humiditas ex corpore penitus fuerit exuſta ac reſiccata, ſanguis quidem cõgelatur penitus ac perfrigeratur. Reli-

quum uero corpus exſiccatur,ac ſic homo moritur. At ex phrenitide ita perit. Deſipiunt in hoc morbo ſemper, nimirum ſanguine corrupto,& ex conſueta motione emoto.& quum deſipiant,nihil eorum quæ ipſis exhibentur accipiunt,quod ſaltem memoratu dignũ ſit.Quum uero progreſſum fuerit tempus, marceſcunt ac imminuti conſumũtur,tum ex febre,tum quod nihil alantur.Et primũ quidem extremæ partes cõſumuntur ac perfrigerãtur.Deinde ipſis proximæ.Sed & frigiditatis,& febris,& dolorũ principium hoc habet. Quũ ſanguis qui eſt in uenis perfrigeratus fuerit à pituita,tranſmutatur & cõuellitur aceruatim aliàs alia parte,& tremit. Tandẽ uero om̃ia perfrigerãtur,& moritur.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS, LIBER II.

Medico Phyſico interprete.

MVLTVM urinæ emittitur ubi caput nimiũ incaluerit.Liqueſcit em̃ in ipſo pituita.liqueſcẽs autẽ ſecedit partim ad nares, partim ad os,partim per uenas quæ ducunt ad pudendum. Quum autem ad pudẽdum peruenerit,mingit homo & patitur quemadmodum ab urinæ ſtillicidio. Cæcutiunt autem quum ad uenas in oculis peruenerit pituita. Aquoſior enim fit uiſus & turbulentior, & ſplendor in oculis non ſimiliter ſplendidus eſt,neq; in ipſo comparet ſi uidere uoluerit, ſimiliter ſicut ante quũ ſplendidus & purus eſſet. Hic in quadraginta diebus maxime ſanatur. Si uero longo tempore poſtea morbus reuertatur,cutis capitis craſſeſcit,et reliquũ corpus attollitur,& craſſeſcit,ac bonũ colorem habet.Hæc pituita ad carnes conuertitur,& ab hac craſſus eſſe uidetur.Nã carnes quũ ſint perrigatæ & eleuatæ ac rariores,ſanguinẽ ex uenis trahũt,& propterea bene colorati eſſe uidentur.

Alius morbus. Caput ulceribus impletur,& corpus intumeſcit, & color morbi regij eſt,& aliàs alia corporis parte ulcera erũpunt: et febris aliàs atq; aliàs corripit,& ex dorſo aqua fluit.Huic quum in capite pituita ſubbilioſa cõnutrita fuerit,ulcera fiunt ubi ſinciput pituita & bile perrigatũ fuerit, & ubi pituita rara & aceruata fuerit,item'q; bilis.Hæc enim conſiſtit,putreſcit.& exulceratur. Attenuata uero pituita ad aures penetrat. At in reliquo corpore ulcera eadem ratione qua in capite fiunt, ſanguine & bile putrefactis quacunq; in parte fuerint collecta.Hac enim parte caro putreſcit & exulceratur,& accedentem pituitam ac bilem inſuper putrefacit,& fit pus. Alius morbus. Dolor circum circa caput uexat,& uomit bilem,& difficulter mingit,& deſipit. Hic caput quidem dolet,præ nimia eius calefactione.Deſipit autem quum ſanguis in capite à bile aut pituita fuerit calefactus,& plus ſolito cõmotus. Vomit autem bilem,utpote cõmota ipſa in corpore.Et caput prę caliditate trahit in ſeipſum, & craſsiſsimum quidem uomit,tenuiſsimũ uero in ſeipſum trahit.Mingit autem & in hoc morbo ab ĳſdem,uelut etiam in ſuperiore dictum eſt.

Alius morbus. Si circa cerebrum uenulæ ſupereuomant, nomẽ quidem rectũ morbo non eſt.Neq; enim fieri poteſt ut aliqua uena, ſiue parua, ſiue magna ſupereuomat.Nominant tamẽ & dicunt ſuperuomitum. Si uero etiam

q̃ maxime ſupereuomãt, morbum ab hoc ipſo fieri nõ eſt uerifimile. Nam à bono malum fieri non poteſt, neq; a malo utiq; bonum fiat. Neq; rurſus bonum plus iuſto fieri poteſt. Verum ſupereuomere uidetur, quũ ad uenas bilis aut pituita ingreſſa fuerit. Eleuãtur enim uenæ & pulſant, & dolor per totum caput diſpergitur, et aures ſonitũ percipiunt ac nihil audiunt. Et ſonitum quidẽ percipiunt, utpote uenis pulſantibus & palpitãtibus. Tunc enim ſonitus eſt in capite. Grauiter aũt audiunt, partim præ interno ſtrepitu ac ſonitu, partim quũ cerebrum & uenæ circa ipſum eleuãtur. Præ nimia enim caliditate, uacuã circa aurem partem cerebrũ de ſeipſo implet: & quũ æqualis aeris copia nõ inſit, uelut priore tempore, neq; æqualem ſonum exhibeat, ea quæ dicũtur non æqualiter ſe imprimũt, atq; ex hoc grauem auditũ habent. Hic ſi quidem erumpat ipſi ad nares, aut ad os aqua & pituita, ſanus fit. Si uero non erumpat, ſeptima die maxime moritur. At ſi in capite uenæ ſupereuomãt, id quod ab ijſdẽ fit quæ & prius relata ſunt. Signũ uero q̃ tali modo ſupereuomant hoc eſt. Quũ quis aut manum, aut caput, aut aliam quandã corporis partem, hoc patientẽ incidat, ſanguis niger profluit, & turbatus ac morboſus: quanquã neq; ſanguis nominari iuſte mereatur, niſi tunc quum rubicũdus ac ſincerus fluit. Quũ itaq; ſupereuomant ab ijſdem cauſsis, dolor & uertigo, & grauitas caput occupãt. Dolor quidem, præ nimia ſanguinis caliditate. Vertigo uero, quũ aceruatus ad faciẽ proceſſerit ſanguis. Grauitas autem, quòd copioſior ſanguis fit in capite, & turbulentior ac morboſior, q̃ intrinſecus.

Cerebri corruptio.

SI cerebrum corruptum fuerit, dolor ex capite ſpinam occupat, & ad cor animi deliquiũ procedit, & ſudor adeſt, & ſomni expers eſt, & ex naribus ſanguis fluit. Sæpe etiam ſanguinẽ uomit. Corrumpitur aũt cerebrum tali modo, quum aut nimiũ calefactus aut perfrigeratus, bilioſus aut pituitoſus plus ſolito factus fuerit. Vbi uero horũ aliquid perpeſſus fuerit, etiam ſpinalem medullam ſupercalefacit. Et quũ etiam hic percaleſcit, dolorẽ ſpinæ inducit. Animo uero linquitur homo, quũ pituita aut bilis ad cor cõſiſtit. Conſiſtere aũt neceſſe eſt cõmotis ac humectatis. Sudor autẽ fit præ dolore. Sanguinẽ uero uomit, quum uenæ quæ ſunt in capite, à cerebro fuerint calefactæ: quæ uero circa ſpinam ſunt, à ſpina. Spina autẽ à ſpinali medulla. Medulla uero à cerebro, unde ſanè originem trahit. Quũ igitur calefactæ fuerint uenæ, & ſanguis in ipſis efferbuerit, quæ quidem in capite ſunt uenæ, diſtribuunt ipſum ad nares, & ad os: quæ uero circa ſpinam ſanguifluæ, in corpus. Hic tertia aut quinta die plerũq; perit.

Alius morbus.

Derepẽte dolor occupat caput, & ſtatim uox intercipitur ac ſui impotens fit. Hic in ſeptem diebus moritur, ſi non febris inuaſerit. Si enim hæc inuaſerit, ſanus euadit. Patitur autem hæc, quũ atra bilis ipſi in capite cõmota fluxerit, maxime in partem in qua plurimæ ſunt uenæ, in collũ inq̃, ac pectus. Deinde poſtridie ſideratus fit ac impotẽs, ſanguine nimirum perfrigerato. Et ſi ſuperior euaſerit, ita ut ſanguis caleſcat, ſiue ab his quæ exhibentur, ſiue à ſeipſo, attollitur & diffunditur ac mouetur, & ſpirationem inducit, & ſpumeſcit; & à bile ſeparatur, & ſanus euadit. Si uero ſuperior non euaſerit, adhuc magis perfrigeratur: & ubi penitus perfrigeratus fuerit, & calor ex ipſo defecerit, congelatur, & moueri nõ poteſt, ſed moritur. At ſi ex ebrietatibus hæc patiatur (nam & hoc contingit) itidem moritur.

Caries oſsis capitis.

QVum caries facta fuerit in oſſe, dolor ex oſſe corripit. Temporis autẽ progreſſu cutis de capite alia atq; alia parte diſcedit. Talia uero patitur is cui in ſecunda oſsis lamina, pituita ſuperueniẽs reſiccata fuerit. Hac enim parte rarum fit, & omnis humiditas ex ipſo deficit, & quia aridum eſt, cutis ab ipſo diſcedit. Hic morbus lethalis non eſt. Alius morbus. Si ſideratus fiat, anteriorem capitis partem dolet, & oculis nõ æqualiter uidet, & ſoporatur, & uenæ pulſant, & febris debilis tenet, & corporis impotentia. Hic patitur hæc, quum uenæ in capite fuerint calefactæ, & calefactæ pituitã in ſeipſas traxerint. Et principium quidem morbi ex hoc fit. Anteriorem uero capitis partem ideo dolet, quòd uenæ in hac ſint craſsiſsimæ, & cerebrũ ad anteriorẽ capitis partẽ magis ſitum eſt q̃ ad poſteriorem. Et oculis ideo non uidet, procũbente eò cerebro ac inflammato. Impotẽtiæ uero ideo corpus occupant. Poſtquam uenæ pituitam in ſeipſas traxerint, neceſſe eſt præ pituitæ frigiditate, ſanguinem magis nunc ſiſti ac perfrigeratum eſſe q̃ priori tempore. dum autem ſanguis non mouetur, fieri non poteſt ut nõ etiam corpus quieſcat ac torpeat. Et ſi quidem ſanguis ac reliquum corpus ſuperarint, ita ut caleſcant, homo euadit. Si uero pituita præualuerit, ſanguis magis perfrigeratur ac congelatur. Et ſi frigiditas ac congelatio augeſcant, penitus congelaſcit ac perfrigeratur homo, & moritur.

Angina.

ANgina ſiue Cynanche fit, quum pituita in capite cõmota aceruatim deorſum fluxerit, & in maxillis ac circa collum cõſtiterit. Hic neq; ſaliuam deglutire poteſt, reſpirat autem uiolenter ac ſtertit, & aliquando etiã febris ipſum corripit. Et morbus ſanè ex hac cauſſa fit. & aliquando ſub ipſam linguam, aliquando paululum ſupra pectus.

Vua morbus.

VVa fit quum pituita de capite ad gurgulionem deſcenderit, & gurgulio præceps dependet, ac fit rubicundus. Temporis autem progreſſu, nigreſcit. Nigreſcit autem hoc modo. Venoſus eſt gurgulio ac craſſus, & poſtquam inflammatus eſt, caleſcit: & præ caliditate ſanguinem ex uena adtrahit, ac ab ipſo nigreſcit. Quapropter ſi non turgentem ſeces, ſtatim inflammantur. Nam uena calefacit, & præ caliditate partes circa gurgulionem ſanguine replet, & breui ſuffocantur.

Tonſillæ ac uicinæ partes.

TOnſillæ, & partes ſub lingua, & gingiuæ, & lingua, & quæcũq; huiuſmodi hoc loco conſiſtunt: hæ omnes partes ex pituita ægrotant. Pituita autẽ de capite deſcendit. Caput autem ex corpore trahit. Trahit autem ubi fuerit calefactũ, percaleſcit autem à cibis, & ſole, & frigore, et laboribus ac febrili calore. Quum uero calefactum fuerit, tenuiſsimum ex corpore ad ſeipſum trahit, Vbi uero traxerit, rurſus id ad corpus deſcendit.

Morbi à capite fientes.

QVum repletum fuerit caput, & ab aliquo ex relatis percalefactum, torpor caput tenet, & frequẽter mingit, & alia patitur quæ ex urinæ ſtillicidio cõtingere ſolent. Idem per nouem dies hæc patitur. Et ſi quidem per nares aut aures, aqua & mucus erumpat, à morbo liberatur, & urinæ ſtillicidium ſedatur,

mingitq;

mingitq́ꝫ citra dolorem,urinam multam & albam, ad uiginti dies. Et dolor capitis ceſſat,& intuenti ſplendor ex oculis ſubtrahitur,& dimidiatas rerum facies ſe uidere putat. Hic quadrageſima die penitus ſanus euadit. Multis uero quãdoq́ꝫ morbus redit,ſeptimo aut decimoquarto anno. Et capitis cutis ipſi craſſeſcit,& ad tactum cedit. & de paucis cibis tener ac bene coloratus apparet,& nõ acutum auditũ habet. Quum ita habentem offenderis in principio morbi,priuſquam erumpat aqua per nares & aures,& tenuerit ipſum dolor: deraſo capite utrem coriaceum circum frõtem deligare oportet,aqua plenum calidiſsima, quantũ ſuſtinere poteſt,atq́ꝫ hinc ipſum caleſieri permittere, & ubi perfrigeratus fuerit,alium adhibere. Si uero hinc debilitetur,deſiſtere: ac tẽpore interpoſito eadem repetere, donec remiſerit dolor. Et ſi aluus non egerat,infuſum per clyſterem immittere, & urinam cientibus in potu datis, aquam mulſam aquoſam inſuper bibendam exhibere. & calore q́ꝫ maxime foueatur. Sorbeat autem ſuccum ptiſanæ tenuem. Si uero uenter non ſubeat, mercurialem in aqua coctam terito,ac ſuccũ excolato,& de ipſo,ac de ptiſanæ ſucco,parem menſuram permiſceto,& modicum mellis adijcito. Hunc ſuccum ter in die ſorbeat, & uinum mellei coloris, aquoſum, album modicum, à ſorbitione inſuper bibat.

Poſtquam autem eruperint ipſi per nares mucoſa, & urinã craſſam eiecerit, & à dolore capitis liberatus fuerit,utre amplius ne utatur, ſed multa calida lotus, urinam cientia,& aquam mulſam aquoſam bibat. Et primis quidẽ diebus milium delingat,& cucurbitam edat, aut betas per triduum. Deinde cibis utatur molliſsimis ac q́ꝫ maxime per aluum ſubeuntibus, ita ut ſemper modicũ ad cibos priores addat. At ubi quadraginta dies præterierint, (ſedatur enim morbus maxime in tanto tempore,) capite ipſius purgato, prius medicamẽto exhibito,ipſum deorſum purgato,ſi tempus anni hoc permittat. Deinde ſerum ad dies ſeptem bibendum dato,aut pauciores,ſi debilis exiſtat. Si uero morbus reuertatur, fomento per totum corpus adhibito, poſtridie ueratrum bibendum dato. Deinde quanto tempore tibi uiſum fuerit intermittito,& tunc capite purgato,medicamento deorſum purgante exhibito,cruſtas octo capiti inurito.duas circa aures,duas in occipitio,hinc atq́ꝫ hinc ad ceruicis neruum, duas in naſo circa angulos oculorum. Venæ autem circa aures urendæ ſunt,donec pulſare deſinant. Ferramentis uero cuneoli forma paratis obliquas uenas perurito. Atq́ꝫ hæc ubi feceris,ſanitas continget.

Alius morbus.

Vlceribus impletur caput,& crura intumeſcunt,uelut ab aquæ potu,& in tibias tumor inſarcitur,& ſi premas,color morbi regij apparet, & ulcera aliàs alia corporis parte erumpunt,maxime tamen circa tibias, & malum aſpectum præ ſe ferunt. Vbi uero inflammatione liberata ſunt,cito ſana fiunt. & febris aliàs atq́ꝫ aliàs corripit. Caput autem ſemper calidum eſt,& ex auribus aqua fluit. Quum ita habet, medicamentum ei dandũ eſt,à quo pituita & bilis ſurſum purgatur, ſi quidem frigus fuerit,præfoto ac calida loto. Deinde tribus diebus interpoſitis caput purgato. Poſtea etiam deorſum purgans medicamentum bibendum dato. Si uero tempus anni ferat,etiam ſerum poſtea bibat. Sin minus, lac aſininum. Poſt purgationes cibis quàm pauciſsimis,& quàm maxime per aluum ſubeũtibus utatur,& non lauet. Si uero caput exulceratur, fecem uini ad ſmegma faciendum comburito,& glandis corticem tritum leuigatum ammiſceto,& pari

 nitro

nitro ammixto,his defrictus multa calida lauetur. Inungat autem caput baccis lauri tritis, & gallis, & myrrha, & thure, & argenti flore, adipeq; ſuillo ac oleo laurino. His permixtis inungatur. Poſt hoc autem tempus uomitibus utatur bis in menſe,& exerceat ſe ac calida lauet. At ſi his adhibitis,ex reliquo quidem corpore morbus fuerit excluſus,uerum in capite ipſi ulcera adhuc fiant, rurſus capite purgato,medicamentum deorſum purgans poſtea bibendū dato. Dein de raſo capite,fiſſuras raras incutito,& ubi ſanguis effluxerit confricato.Poſtea lanas ſuccidas uino imbutas ſuperligato, & poſtquā exolueris, ſpongia detergito,et ne humectato.Deinde oleo ſublito cupreſſum inſpergito.Laneis autem deligamentis donec ſanus fiat utatur. Alius morbus. Dolor caput corripit,& ſi paululum moueatur,bilem uomit. Quandoq; etiam urinam diffi culter emittit,ac deſipit,& ſeptima die quandoq; moritur:& nona quoq; ac undecima,ſeptimam tranſgreſſus,ſi non eruperit per nares aut aures. Si uero erupit, euadit. Fluit autem aqua ſubbilioſa. Deinde temporis progreſſu putrefacta pus fit. Quum igitur ita habuerit, quandiu quidem dolor tenuerit in principio, priuſquam ex naribus ac auribus erumpat, ſpongias aqua calida imbutas cito capiti admoueto.Si uero his non laxetur, utre utaris eodem modo uelut in ſuperiore morbo. Bibat autem aquam mulſam aquoſam. Sin minus, aquam de farina craſſa in ipſa macerata. Sorbeat ptiſanæ quoq; ſuccum, & uinum album aquoſum inſuper bibat. Poſtquā uero per aures eruperit, & febris ac dolor remiſerit, cibis utatur per aluum ſubeuntibus, à modicis initio facto, ſemper aliquid addendo. Et caput calida lauetur:& aures colluat aqua pura, & ſpongiam melle tinctam indat. Si uero neque ſic reſiccetur, ſed diuturna fluxio fiat,collutione facta,argenti florem,ſandaracham,ceruſam, ſingula æquis portionibus trita leuigataq; in aurem indito, eamq; expleto, & ſi quid præterlabatur,de medicamento amplius ſuperaddito. Vbi uero reſiccata fuerit auris, expurgato ac medicamētum eluito. Poſtea(obſurdeſcit enim primum reſiccata) lenibus fomentis aures foueto.Nam & ſic uix ac longo tēpore ſedabitur. Moriuntur autem etiam, ſi dolor in aure fuerit, & nihil in ſeptem diebus eruperit. Hunc multa calida lauato, & ſpōgias aqua calida imbutas exprime, & tepidas ad aurem appone. Si uero neq; ſic erumpat,auri fomētum adhibeto. Sorbitionibus autem ac potionibus iiſdem utatur quibus in ſuperioribus.

Alius morbus. Si aqua in cerebro fuerit, dolor acutus per ſinciput ac tempora emergit,aliàs alio loco:& rigor ac febris aliàs atq; aliàs,& regiones oculorum dolet,& cæcutit, & pupilla ſinditur, & ex uno duo ſe uidere putat, & ſi ſurrexerit,uertigo ipſum corripit,& uentū non ſuſtinet, neq; ſolem:& aures tinniunt,ac inter audiēdum ſtrepitu offenditur. & uomit ſaliuam ac pituitam, quandoq; etiam cibos:& capitis cutis attenuatur, & contactu gaudet. Quum ſic habuerit,primum dandum eſt ipſi medicamētum quod ſurſum pituitam educit,& poſtea caput purgato. Deinde interpoſito tempore medicamentū deorſum purgans bibendum dato. Poſtea cibis quàm maxime aluum ſubeuntibus ipſum reficito,ſemper modica addendo. Poſtq; uero comederit iam cibos ſufficientes,uomitibus ieiunus utatur,lenticulæ decocto mel & acetū miſcens, & olera antea comedens:& in die illa qua uomuerit, primum cyceonem bibat tenuem. poſtea ad ueſperam cibis modicis utatur,& non lauet, & à cibis deam

bulet

bulet,itemq́ mane,uitans uentum ac ſolem, & ad ignem ne accedat. Et ſi quidem talia faciens,ſanus fiat,bene eſt. Sin minus,uere ubi ipſum prius purgaris primum ueratro,poſtea etiam in nares medicamẽtum infundito,& pauco tempore interpoſito deorſum purgato. Deinde cibis reficito. Poſtea inciſo capitẽ iuxta ſinciput, ad cerebrum uſq́ perforato, & ueluti ſectionem ac perforationem curato. Alius morbus. Rigor, dolor, & febris per caput, maxime ad aurem,& ad tempora,& ad ſinciput,& oculorum regiones dolet, & ſupercilia ipſi incumbere uidentur,& grauitas caput detinet,& ſi quis ipſum mouerit minget,& multum ac facile mingit.& dentes torpent,& ſtupor ipſos tenet,& uenæ attolluntur ac pulſant in capite,& non poteſt quietus eſſe, ſed anxius eſt ac deſipit præ dolore. Huic ſi quidem per nares aut aures eruperit, aqua profluit ſubpurulenta,& ſanus euadit.Sin minus, plerunque in ſeptẽ diebus moritur. Hic morbus maxime fit ex febre lipyria, quum liberatus à febre,nondum purgatus,aut cibis ſe impleuerit,aut inebriatus fuerit, aut in ſole laborarit.Quum ſic habuerit,primum ſanguinem de capite mittito, undecunq́ tibi uiſum fuerit. Et poſt ſanguinis miſsionem, raſo capite perfrigeratoria ipſi adhibeto.Et ſi aluus non ſubeat,infuſum per clyſterem immittito.In potu uero ptiſanæ ſuccum frigidum dato,& aquam inſuper bibendam. Si uero ad perfrigeratoria non remittat,trãſmutatione facta,utre u titor ac calefacito. poſtquam autem quieuerit dolor, cibis utatur aluum ſubeuntibus, & ne impleatur. Vbi uero uigeſimum diem attigerit ſedato dolore, fomento capiti ipſius adhibito, ad nares medicamentum apponito,et interpoſito triduo medicamẽtum deorſum purgans exhibeto. Alius morbus. Si uenæ circa cerebrum ſanguinem ſuperexuomuerint,ac cerebrum calefecerint,febris emergit fortis,& dolor ad tempora,& ſinciput,ac poſteriorem capitis partem,& aures tinniunt ac flatu implentur,& nihil audit, & anxius eſt, & ſeipſum præ dolore iactat. Hic quinta aut ſexta die moritur. Quum ſic habuerit, caput ipſius calefacito. Si enim per aures aut nares aqua eruperit, mortem effugit. Si uero ſex dies euaſerit,uictum ipſi uelut in ſuperiore morbo conſtituito. Alius morbus.

Si uenæ ſuperuomuerint in caput, dolor grauis totum caput tenet, & ad collum, & aliàs ad alias capitis partes tranſit. Et ubi ſurrexerit, uertigo ipſum corripit, febris autem non inuadit. Quum igitur ſic habuerit, deraſo capite ſi non calefactorijs ceſſerit, frontem ea parte qua capillus deſinit à capite findito:ubi uero ſecueris diſparata ac diducta cute, quum ſanguis defluxerit, ſalem tenuiſsimum inſpergito:& poſtquam effluxerit ſanguis fiſſuram cõponito,& duplici filo totam ipſam includito. Deinde ſplenium cera ac pice illitum, ulceri imponito,& lana ſordida ſuperimpoſita deligato,& ad dies ſeptem ne ſoluito, ſi non dolor uexet:ſi uero dolor adſit,exoluito.Donec autem ſanus fiat,aquam de macerata in ipſa craſſa farina bibendam dato, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum,& aquam inſuper bibendam. Alius morbus. Si cerebrum bile infeſtatur,febris emergit debilis,& rigor, & dolor per totum caput,maxime ad tempora,ad ſinciput,& ad regiones oculorum: & ſupercilia ipſis impendere uidentur, & ad aures dolor procedit, & quandoq́ per nares bilis defluit: & oculos hebetes habent, & pleriſque dolor ad dimidiam capitis partem extenditur, quandoq́ etiam per totum caput. Quum ſic habuerit, perfrigeratoria

ad caput apponito, & poſtquã dolor ac fluor ceſſarit, apij ſuccum in nares inſtillato, & ne lauet quandiu dolor obtinuerit. Et ſorbeat milium tenue modico melle affuſo, & bibat aquam. Si uero aluus nõ ſubeat, braſsicas edat & ſuccum ſorbeat. Sin minus, folia ſambuci eodẽ modo. Et poſtquã tempeſtiuũ tibi eſſe uiſum fuerit, cibos q̃ maxime aluum ſubeũtes ipſi exhibeto. Et ſi depulſo fluore ac dolore, grauitas ipſi ſupra ſupercilia incũbat, & in naſo mucus craſſus ac putridus fuerit, fomento ex aceto, & aqua, ac origano ipſi adhibito, deinde calida aqua loto, florem æris & myrrhã ad nares apponito. Atq; his factis plerũq; ſanum efficies. Morbus autem non eſt lethalis. Alius morbus. Si cerebrum corruptũ fuerit, dolor ex ceruicis neruo ad ſpinam tendit, & ad cor frigus deſcendit, & derepente nouus ſudor adeſt, & per nares ſanguis fluit, Vomunt quoq; multi. Hic triduo moritur. Si uero ſeptẽ dies trãſgrediatur: pleriq; autem nõ tranſgrediũtur: & ſi ſanguinẽ uomat, aut è naribus fundat, neq; calida ipſum lauato, neq; calefactoria adhibeto. Verum acetũ album aquoſum bibendum dato, et ſi debilis ſit, ptiſanam ſorbendã. Si uero plus iuſto ſanguinem uomere tibi uideatur, aut ex naribus ipſi fluat, à uomitu quidẽ bibat farinã trimeſtris tritici in aquã inſperſam. Si uero ex naribus fluat, uenas & in brachijs, & in temporibus, ſplenijs ſuppoſitis deligato. At ſi neutrũ horum ipſi affuerit, dolet aũt ceruicis neruũ, & collum, & ſpinam, & frigus ad cor proceſſerit, cum eruo pectora, & dorſum, & ceruicis neruũ, & collum calefacito. Nam his factis maximam utilitatem capere poterit. Verum pauci huiuſmodi morbum effugiunt. Alius morbus. Sanum derepente inuadit dolor circa caput, & ſtatim uox intercipitur, & ſtertit, & os hiat, & ſi quis ipſum uocet aut moueat, ſolum ſuſpirat, nihil aũt intelligit, & multũ mingit, & mingere ſe nõ ſentit. Hic ſi non febris ipſum corripiat, in ſeptẽ diebus moritur. Si uero corripiat, plerũq; ſanus fit. Huiuſmodi uero morbus ſenioribus maxime fit, & magis q̃ iunioribus. Hũc ubi ſic habuerit, lauare oportet multa calida, & q̃ maxime calefacere, & aquam mulſam tepidam in os inſtillare. At ſi reſipiſcat, & morbum effugiat, ubi ipſum cibis refeceris, ita ut uiribus ualere tibi uiſus fuerit, indito in nares ipſius medicamento, & paucis diebus interpoſitis, pharmacũ deorſum purgans bibendũ dato. Si enim ipſum nõ purgaueris, timor eſt ne rurſus morbus reuertatur. Effugiunt autem non ita ualde ex primo. Alius morbus. Si quis ex ebrietate uoce priuetur, & ſtatim ſanè ipſum etiam febris corripiat, ſanus fit. Si uero nõ corripuerit, die tertia moritur. Si itaq; in ita affectũ incideris, multa calida lauato, & ſpõgias in aqua calida tinctas ad caput apponito, & cepas decorticatas in nares indito. Hic ſi quidem apertis oculis, & loquutus, ad ſe redierit, & nõ nugetur, hac die ſopore preſſus iacet, poſtridie uero ſanus fit. Si uero exurgens bilem uomuerit, inſanit, & moritur maxime in quinq; diebus, ſi non dormierit. Huic igitur hæc facere oportet. Multa calida lauato, donec ipſe ad ſe ipſum redeat. Deinde multo oleo illitum, ad ſtragula molliter reclinato, & ueſtimentis contegito: & neq; lucernam apud ipſum ardere, neq; loqui permittito. Vtplurimum enim ex balneo obdormit, & ſi dormierit, ſanus euadit. Poſtquã uero ad ſe redierit, primis tribus aut quatuor diebus, milium tenue ſorbeat, aut ptiſanæ ſuccum, & uinum mellis ſpeciem referens bibat. Deinde cibis utatur mollisſimis, ac paucis primum.

Cerebri corruptio.

SI corruptio cerebrum inuaſerit,dolor tenet maxime anteriorem capitis partem,& paulatim etiam intumeſcit,& liuida fit:& febris,& rigor apprehendit.Quum ita habuerit,ſecare oportet qua parte intumuit, & perpurgato oſſe, ipſum radere donec ad ſecundã laminã perueniat.deinde uelut fracturã curare.

Caries ſiue teredo.

QVum caries facta fuerit in oſſe,dolor ex hoc corripit ipſum os,et progreſſu temporis attenuatur ac inflatur,& fit in ipſo fractura.Et ſi hanc reſecueris,comperies ipſum os eleuatum,& aſperum,ac fuluum. Quibuſdam uero etiam ad cerebrum uſq; corroſum. Vbi in hoc modo affectũ incideris,ſi quidem ultra corroſum fuerit,ſinere optimum eſt, & ulcus q̃ celerrime curare. Si uero corroſum non fuerit,ſed aſperum,ad ſecundam uſq; laminam raſum,uelut precedens curare. Alius morbus. Si ſideratus quis fiat, & anteriorem capitis partem dolet,& oculis uidere non poteſt.ſed ſopor ipſum tenet, & uenæ in temporibus pulſant,& febris debilis tenet,& totius corporis impotentia,& emaceſcit.Quum ſic habuerit, multa calida ipſum lauato, & calefactoria ad caput adhibeto.A fomentis uero myrrham & æris florẽ in nares infundito.Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum,& aquam bibat.Et ſi quidem ubi hæc feceris melius habuerit,bene eſt.Sin minus,quæ una ſpes reliqua eſt,ſinciput ipſius findito,& ubi ſanguis defluxerit, labijs compoſitis curato ac deligato. Si uero non ſecueris,decimo octauo aut uigeſimo die plerunq; moritur.

Angina.

FEbris corripit & rigor,& dolor capitis: & maxillæ intumeſcũt, & ſputum difficulter deglutit.Expuit autem & ſaliuas duras ac paucas:& infra in faucibus ſtertit: & ſi apprehenſa lingua inſpexeris, gurgulio non magnus eſt, ſed mollis,fauces autem intrinſecus ſaliua uiſcoſa plenæ ſunt,& nõ poteſt exſcreare,& decumbere nõ ſuſtinet,uerum ſi decumbat ſuffocatur. Hunc ſi ita affectũ deprehẽderis hæc facito.Primũ quidem cucurbitas ad uerticulum in collo primum affigito.Deinde in capite præraſo,& iuxta aurem ab utraq; parte apponito.Et ubi cucurbitã affixeris,ad multũ tempus adhærere ſinito.Poſtea fomentum ipſi ex aceto,nitro,origano,& naſturtij ſemine adhibeto.Hæc terito,& cũ aceto pari aqua permixta diluito,ac parũ olei inſtillato.Deinde in ollulam infuſis,operculo addito,arũdinem cauã immittito, & prunis impoſita feruefacito: & ubi per arundinis fiſtulam uapor aſcẽderit,hianti ore uaporem intro trahat, cauens ne fauces adurat.Forinſecus autẽ ſpongias aqua calida imbutas,ad genas ac maxillas apponat.Gargariſmus porrò ipſi parandus eſt, ex origano, latureia,apio,mẽtha,& modico nitro,cũ aqua mulſa aquoſiore, & modico aceto inſtillato.prædictarum herbarũ folia trita,& nitrũ,in aqua mulſa diluito,tepefacito,ac ſic gargariſet.At ſi ſaliua ſupprimatur,myrti ramulum complanatum ſumito,& tenera ipſius ſumma parte incuruata,ac molli lana obuoluta, in fauces immiſſa,ſaliuam expurgato. Et ſi uenter non egerat, glandem ſubdito, aut clyſterem adhibeto. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum,& aquam bibat. Si uero tumor ipſi oboriatur, & ad pectus intumeſcat, ac rubicundus ſit, & ardeat, amplior ſpes ſalutis eſt. Facienda uero hæc ſunt, poſtquam inflammatio foras conuerſa fuerit. Betas in frigidam aquam tinctas apponat. Tepidas collutiones ore gargariſet,& ne lauet.Hęc faciens maxime euaſerit.Eſt autem morbus

lethalis

buerit, immiſſo digito tonſillas protrudito, ad gurgulionem autẽ florem æris ſiccum illinito: & foliorum condimentariorum hortenſium decoctum,uelut à ſole calidum gargariſandum dato. Foris qua parte tumor eſt, ordeaceam farinam in uino & oleo coctam calidã pro cataplaſmate apponito. Poſtq̃ uero tubercula mollia eſſe tibi uiſa fuerint intrinſecus ad contactum,ſcalpello ipſa pertundito. Quædam etiam ſua ſponte ſedantur.

Tuberculum ſub lingua.

SI tuberculum ſub lingua, hypogloſsis appellatũ,fiat, lingua intumeſcit, & pars ſub ipſa ac externa ad tactum dura eſt, & ſaliuam deglutire nõ poteſt. Quum ſic habuerit,ſpõgiam aqua calida imbutam apponito,& ordeaceam farinam uino ac oleo coctam,foris ubi tumor eſt imponito. Gargariſet ficuũ decoctum,et ne lauet. Poſtquã autem purulentũ factum fuerit,ſecato. Aliquando uero ſua ſponte erumpit,& ſedatur non ſectũ. Si uero foras ſuppurauerit,perurito.

Inflammatio conſiſtens ad palatum.

SI inflammatio conſtiterit ad palatum,intumeſcit & ſuppuratur. Quum ſic habuerit,tuberculum inurito. Vbi uero exierit pus,reliquũ eluito,primum nitro & aqua calida, deinde uino. Poſtquam autẽ elueris, uuam paſſam albam exemptis uinaceis tritam, in uſturæ locum indito, & ubi exciderit uino meraco tepido colluat,& ubi edere quid aut ſorbere ualet,ſpongiam indat,atq; hæc faciat donec ſanus fiat.

Polypus.

SI polypus fiat in naſo,ex medio cartilaginum dependet,ueluti gurgulio,& ubi expirationem facit,progreditur foras,& eſt mollis,ubi uero inſpirationem facit,retrocedit:& loquitur obſcure,& quum dormit ſtertit. Quum ſic habuerit, ſpongiam in rotundum conciſam, & uelut ſpiram factam, lino Aegyptio obuoluito,ac duram efficito. Sit autẽ eius magnitudinis,ut ad naſum quadret. Spongiam uero quadruplici lineo filo deligato,ita ut unumquodq; longitudinem habeat cubitalem. Deinde facto uno ipſorum principio, uirgam ſtanneam tenuem ſumito,quæ ad alteram ſui partem foramen habeat, & tranſmiſſo per foramen filorum principio,uirgam in acutam in os tranſmittito,& attrahito donec filorum principium apprehendas. Poſtea ſpecillo inſtar ungulæ bifurcato ſub gurgulionem ſubpoſito,renitens trahito,donec polypum extraxeris. Poſtquã uero ipſum extraxeris,& ſanguis fluere deſierit,ſiccum linamentũ ſpecillo obuolutũ indito,& de cætero æris flore in melle cocto,linamẽtum illine,atq; ſic in naſum inde. Et ubi iam ulcus curatũ fuerit,plumbũ efformatũ ita ut ad ulcus perueniat,melle illine,& donec ſanus fiat appone.

Alius polypus.

Impletur naſus carnibus, & ad contactũ caro dura apparet, & per naſum ſpirare non poteſt. Quum ſic habuerit, fiſtula immiſſa, ferramentis tribus aut quatuor urito, & poſt uſtionem ueratrum nigrũ tritum iniicito, & poſtquam computruerit ac exciderit caro,linamenta melle illita cum æris flore indito. & ubi curatum fuerit ulcus,plumbeas maſſas ſiue fiſtulas melle illitas immittito, donec ſanus fiat.

Alius polypus.

Intrinſecus ex cartilagine caro rotunda prominet,quæ ad contactum mollis eſt. Quum ita habuerit,chordam neruеam accipito, & facta in ipſa parua anſula,eam tenui filo obligato. deinde alterum principium per anſulam trãſmittito, alia maiore anſa facta. Poſtea principium illud per uirgam ſtanneam tranſmittito. Deinde anſam illam maiorem

in

in naſum indito, & ſpecillo inſecto ipſam circum polypū obducito ac adaptato, & ubi circumſita fuerit, uirgam in os tranſmittito, & arreptā ipſam trahito, eodem modo ſpecillo inſtar ungulæ bifurcato ſuppoſito ſub gurgulionē ac renitente. Poſtquam autem extraxeris, curato uelut ſuperiorē. Alius polypus.

Intrinſecus circa cartilaginem alicunde durū quid naſcitur, & uidetur quidem caro eſſe, ſi uero ipſum attigeris, ſtrepitū edit uelut lapis. Quum ſic habuerit, fiſſo per ſcalpellum naſo expurgato, deinde inurito. Atq; hoc facto naſum rurſus conſuito, & ulcus curato, linamentū melle illitum indens, & ubi cō putruerit, æris florem cum melle illinito. Fiat autem curatio plūbeis maſsis ſtidem immiſsis. Alius polypus. Naſcuntur ex obliquo cartilaginis in ſummo, uelut cancelli. Omnes autē hos urere oportet, & poſt uſtionem ueratrum inſpergere. Poſtquā autem computruerint, æris flore cū melle expurgare. Curatio autem etiam plumbo immiſſo fiat.

Morbus regius niger.

COlor fit niger circa faciem, & maxime circa partes uelut in umbra occultas: & oculi cum uirore pallidi, itemq; lingua inſerne, & uenæ ſub lingua craſſæ ac nigræ: & eſt homo ſine febre, ac mingit urinam craſſam, bilioſam.

Quum ita habuerit, primum uenas ſub lingua ſecato, deinde calida multa loto, aſphodeli radices bibēdas ieiuno dato, ita ut æquales quinq; radices depurgatas in uino coquas, & apij foliorū quantū manus plena capit addas. Affundito autem uini dulcis tres heminas dimidiatas Aeginenſes, ut à coctura ſemihemina ſuperſit. Hoc permixtum bibendū dato. Poſtquam autē minxerit, cibis aluum ſubeūtibus utatur, & à cibo cicer album edat, & uinum album, multum, aquoſum bibat: & apium ac porrum in cibo edat. faciat autem hæc per dies ſeptem, & ſi quidem in his color probe depurgatus eſſe tibi uiſus fuerit, bene eſt. Sin minus, etiam alios tres hæc faciat. Poſtea interpoſita una atq; altera die, medicamentū ad nares apponito. Deinde pharmacū deorſum purgans bibēdum dato, à quo bilis purgatur. Et ſi ſplenicus fuerit, aſininum lac aut ſerum poſtea exhibeto. Hæc faciens, ſanū efficies. Alius morbus regius. Febris corripit debilis, & grauitas caput tenet, et quibuſdam ſanè febres ceſſant, Ipſe uero fit cum uirore pallidus, & maxime oculi, & debilis eſt, & corporis impotentia adeſt, & urinam craſſam cū uirore pallidam emittit. Hunc calida lauato, & urinam cientia bibenda dato. Poſtquam autē purior eſſe tibi uiſus fuerit, & color melior apparuerit, medicamentū ad nares appone, & poſtea deorſum purgans bibendum præbe. Cibis autem utatur q̃ mollisſimis. Vinum bibat albū, dulce, aquoſum. Hæc faciens ſanus euadet.

Febres à bile.

SI bile infeſtatur homo, febris ipſum corripit quotidie, ac dimittit. Detinet autem in meridie. & os amarum eſt, & quū ſine cibo manet, offendit hoc ipſum. Vbi uero ederit, ſtrangulatur, & à modicis quibuſdam cibis impletur, & abominatur, & uomitiones ipſum inuadunt, & ad lūbos ac crura grauitas incumbit, & multū dormit. Hic ſi poſt febrem exudarit frigidū ac multum ſudorem, & febre non liberetur, morbū diuturnū ſentiet. Si uero non ſudarit, citius iudicatur. Quū ſic habuerit, & ad nonū diem deuenerit, pharmacū dato. Nam ſi ſtatim à febris initio dederis, poſtquam purgatus eſt febris repetit, & rurſus

medica-

medicamento opus habet. At ſi os non afficiatur, uerum ad imum uentrẽ tormen irruat, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, & poſtea lac aſininum, aut ſerum, aut aliquem ſuccũ. Si uero debilis fuerit, per clyſterem ſubtus eluito. Ante medicamenti uero potionem, ſi quis febriat, danda eſt ipſi aqua mulſa aquoſa. Altera autem die qua febris detinet: aquam frigidam quantũ bibere uolet dabis. Vbi uero remiſerit febris, ptiſanæ ſuccũ, aut milium tenue ſorbeat, & uinum album, odoratũ, aquoſum inſuper bibat. Si uero febris neq; noctu, neq; interdiu remittat, & ad cõtactum ſupernas partes habeat calidas, uenter autem & pedes frigidi ſunt, & lingua aſpera: huic medicamentũ ne dederis, ſed molli infuſo per clyſterem ſubluito, & ptiſanæ ſuccum bis in die frigidũ ſorbendum dato, & uinum aquoſum inſuper bibendum. Reliquo uero tempore aquam frigidiſsimam bibat. Hic ſi quidem ſeptima die exudarit, et febris ipſum dimiſerit, bene eſt. Sin minus, decimaquarta die plerunq; moritur.

Alia febris. Foris ad contactum febris debilis eſt, intrinſecus autem ardet, & lingua ipſius aſpera eſt, & per nares et per os ſpirat calidum. Quinta die præcordia dura ſunt, & dolor ineſt, & calor qualis in morbo regio apparet, & craſſam ac bilioſam urinam eijcit. Hunc ſi ſeptima die rigor, & febris uehemẽs apprehẽderit, & exudarit, bene eſt. Sin minus, moritur ſeptima aut nona. Corripit autem maxime hic morbus, ſi non annus ſquallidus fuerit. Quum ſic habuerit, quotidie calida lauato, aquamq; mulſam aquoſam multam bibendã dato, & ptiſanæ ſuccum frigidum bis in die ſorbẽdum. A ſorbitione uero uinum bibat aquoſum, album, modicum. Si uero aluus non egerat, clyſterem adhibeto, aut glandulam ſubdito. Cibum aũt ne exhibeas, donec febris remittat. Vbi uero ſedata fuerit, pharmacum deorſum purgans bibat. Reuertitur enim quandoq; morbus, ſi impurgatus permanſerit. Et amplius morbus hic rurſus corripit, ſi ſanguis nimiũ bilioſus factus fuerit. Alia febris. Si tertiana febris tenuerit, ſi quidem non omiſsis tribus inuaſionibus, quarta corripiat, pharmacum deorſum purgans bibendũ dato. Si uero pharmaco non opus habere tibi uideatur, radicum quinquefolij tritarum acetabuli menſuram, ex aqua bibendam dato. Si uero neq; ſic ceſſet, multa calida loto, trifolium, & ſilphij ſuccum, in uino pari aqua ammixta, bibenda præbeto, & reclinato ueſtimenta multa in tegito, donec exſudet. Poſtquã uero exſudarit, ſi ſitiat, polentã cum aqua bibat. Veſperi aũt milium coctum tenue ſorbeat, & uinũ inſuper bibat, donec febris ceſſet: & cibis quàm molliſsimis utatur.

Febris quartana.

Qvum febris quartana ex alio morbo non purgatum apprehenderit, pharmacum deorſum purgans bibendum dato Deinde caput purgato. Poſtea rurſus infra purgato. Si uero his factis non ceſſet, interpoſitis duabus inuaſionibus poſt purgationem infernam, multa calida ipſum lauato, & ſeminis hyoſcyami milij magnitudinem, & mandragoræ tantundem, & ſucci ſilphij trium fabarum magnitudinem, & trifolij tantundem, in uino meraco bibat. At ſi firmus & ſanum ſe eſſe putans, ex laſsitudine, aut profectione febre correptus, ad quartanam deueniat: fomentis ipſi adhibitis allium dato, in melle tinctum. Deinde lenticulæ decoctum bibat, melle & aceto ammixtis. Poſtquam autem repletus fuerit, uomat Poſtea calida lotus, ubi frigidus factus fuerit, cyceonem

ex aqua bibat. Veſperi cibis mollibus & non multis utatur. Altera uero exacer bationc, ubi multa calida laueris, & ſtragula ipſi intexeris, donec exudet, ſtatim ueratri albi radices trium digitorũ longitudine, & trifolij drachmam, & ſucci ſilphij duarum fabarum magnitudinẽ, in uino meraco bibat. Et ſi uomitiones ipſum urſerint, uomat. Sin minus, poſt caput purgatũ. Cibis aũt utatur ꝗ̃ mol liſsimis & acerrimis. Quum uero exacerbatio ipſum inuaſerit, ieiunus medica mentum ne bibat.

Pleuritis.

PLeuritis ubi corripuerit, & febris & rigor tenet, & dolor per ſpinam ad pe ctus, & erectæ ceruicis ſpiratio, & tuſsis, & ſaliua alba ac ſubbilioſa, & non facile per tuſsim reijcit, & per inguina dolor eſt, & cruentam urinam mingit. Quum ita habuerit, ſi quidem febris ſeptima die remiſerit, ſanus euadit. Si uero non remittat, deuenit morbus ad undecimũ aut decimũ quartum diem. Et ſanè multi in his dicbus moriũtur. At ſi decimũquartum trãſgrediatur, euadit. Quũ ita habuerit dolor, calefactoria adhibeto. Bibat autẽ mel, æquali aceto affuſo co ctum, ita ut quanta fuerit menſura cocti mellis & aceti, undeuigeſimam partem aquæ affundas. Hoc paulatim et frequenter bibẽdum dato: & poſtea quoq; a quam modico aceto affuſo ammiſceto. Sorbeat et milij ſuccũ, melle modico ad ſtillato frigidum, quartæ heminæ partis mẽſura, quoties utrunq; cibum ſumit, & bibat uinum albũ uinoſum, aquoſum modicũ. Sit aũt uinum ꝗ̃ molliſsimũ, odorem nõ habens. Vbi uero febris dimiſerit, per biduũ milium bis in die ſor beat, et betas iucundiſsime paratas edat. Deinde catulũ aut auiculam coquat, & ius ſorbeat, & de carnibus parũ edat. Reliquo uero tempore, maxime quan diu à morbo tenetur, in prandio miliũ ſumat, ueſperi cibis pauciſsimis ac mol liſsimis utatur. Alia pleuritis. Febris tenet, et tuſsis, ac rigor, et dolor ad latus, et quãdoq; ad clauiculam, et ſaliuã ſpuit ſubbilioſam ac ſubcruentam. Quòd ſi ægro abſceſſus ruptus fuerit, qua parte dolor maxime urget, calefacto ria adhibeto, et calida lauato, ſi non magna febris ipſum teneat. Sin minus, nõ. Bibendum autẽ dato fauũ in aqua maceratũ, ita ut aquã iam ſubdulcem facias, & poſtea quoq; aquam ammiſcens. Sorbeat ptiſanæ ſuccum bis in dic, & ui num inde bibat album, aquoſum. Et ſi quatuordecim dies effugerit, ſanus eua dit. Alia pleuritis. Febris detinet, et dentium ſtridor, et tuſsis ſicca, et cum uirore pallida reijcit, quandoq; etiam liuida: et dolor latus corripit, et dor ſum ſubrubidum fit. Caput et pectus caleſcunt, aliquando etiã uenter, et pedes, et crura. Et quũ crectus ſedet, magis tuſsit: et aluus turbatur, et alui egeſtio cũ uirore ualde pallida eſt, ac graueolens. Hic in uiginti diebus moritur. Si uero has effugerit, ſanus fit. Huic donec quatuordecim dies præterierint, aquam de farina craſſa in ipſa macerata bibendam dato, et uinum album uinoſum, aquo ſum poſtea bibendum. Sorbeat ſuccum ptiſanæ frigidum, bis in die. Verũ præ melle mali punici ſuccum, ad ptiſanæ ſuccum admiſceto, poſtquã iam hic ptiſa næ ſuccus coctus fuerit, et lauet non multa. Vbi uero quatuordecim dies præ terierint, in prãdio milium ſumat. Ad ueſperã carnibus auicularũ, cum iuſculo, et paucis cibis utatur. At talem morbum pauci effugiunt.

Peripneumonia.

FEbris detinet dies quatuordecim ut minimum, ad ſummũ duas de uiginti, et per hos dies fortiter tuſsit, & primum quidem exſcreat ſaliuã craſſam ac puram

purã,ſeptima et octaua die.Si uero febris corripuerit,nona ac decima,ſubdulcẽ
& purulentam,donec quatuordecim dies præterierint.Et ſi quidẽ decimaquin
ta die pulmo reſiccatus fuerit, & tuſsiendo reiecerit,ſanus fit. Sin minus, duas
de uiginti obſeruato,& ſi quidẽ in his diebus tuſsis ſedata fuerit,euadit.Si non
ſedata,interrogato ipſum,an ſaliua ipſi dulcior appareat,& ſi hoc cõfeſſus fue-
rit,morbus annũ durabit. Nam pulmo ſuppuratus fit. Huic primis diebus ui-
num dare conuenit dulce,album,aquoſum,paulatim frequenter bibendũ. Sor
beat etiam ptiſanę ſuccum melle ammixto bis in die, donec dies decem & octo
præterierint, & febris deſiuerit.Periclitatur autem maxime in ſeptem,aut qua-
tuordecim.Poſtquam autem decem & octo dies tranſgreſſus fuerit,nõ ampli-
us moritur,ſed pus ſpuit,& pectus dolet,& tuſsit.Quum ſic habuerit, ieiunus
cum ſaluia uini illam potionem bibat,& leguminis freſi decoctum ſorbeat, adi
pe multo ammixto,ſi non calor fuerit.Si uero fuerit,ne ſorbeat,ſed cibis utatur
ſalſis ac pinguibus,& marinis potius ꝙ carnibus.Et ſi pro ratione purgari tibi
uiſus fuerit,in os infundito,ac fomẽta adhibeto:ſi quidem craſſum fuerit pus,
fomenta adhibeto:ſi uero tenue,infundito.& ex cibis hæreat ꝙ maxime, & ab
acribus abſtineat,& à carnibus bubulis,ouillis,ac porcinis.

Suppuratus ex peripneumonia.

QVum ex peripneumonia ſuppuratus factus fuerit,febris detinet,& tuſsis
ſicca,& difficultas ſpirandi,& pedes intumeſcunt, & manuum ac pedum
ungues contrahuntur. Hũc ita affectum ad decimã diem à ſuppurationis ini
tio progreſſum,multa calida lauato, & ari radicẽ tali magnitudine tritã, & ſalis
granum,& modicum mellis,& aquã,& olei parũ,extracta lingua tepida infun
dito,& poſtea humerum concutito.Et ſi quidem ab his pus erumpat, bene ha-
bet.Sin minus,aliud facito.Cibos acres et cyclaminũ exſuccato,ſitq; ſucci utro
runq; acetabulum paruũ,deinde ſilphij ſuccum fabæ magnitudine terito ac di-
luito,& lactis caprini aut aſinini acetabulum ammiſceto. Hoc tepidum inſun-
dito. Quod ſi ab hoc nõ erumpat,raphani corticem,& æris florem,trium faba
rum magnitudine terito:Sit autem raphani duplum:& oleo diluito quarta he-
minæ parte.Hoc tepidũ infundito.Et ſi eruperit pus,cibis ꝙ ſalſiſsimis ac pin
guiſsimis utatur. At ſi nõ ꝓdierit pus, paulatim fomentũ adhibeto in os,ex ſij
ſucco,uino Tornio,lacte bubulo, aut caprino, ſingulis pari mẽſura permixtis,
ita ut ſint heminę tres,in quas poſtea furni teſtas igni candefactas inijcito,atq;
inde uaporẽ per fiſtulam trahat,cauendo ut ne aduratur. Poſtquam autem pu-
rius iam ſputum prodierit, urticæ ſemen, thus, origanum, in uino albo, mel-
léq; ac oleo modico,ipſi infundito, idq; per tertium diem. poſtea uero butyrũ,
reſinam in melle eliquatam.Et cibis non amplius utatur ſalſis,neq; pinguibus.
At diebus interpoſitis,infuſionũ oris uſu ceſſante, ſaluiam,rutã,ſatureiam, ori
ganũ,pari portione ieiunus ex uino bibat acetabuli menſura,omnibus illis in-
ſperſis.Quòd ſi ab infuſionibus his oris nõ eruperit, nihil miri eſt. Sæpe enim
prorũpit ad aluum,et ſtatim melius habere ſibi uidetur, ubi ex anguſto ad am-
pliorem regionem deuenerit. Alius morbus. Quum tempus longius
protrahitur,& febris uehemens ac tuſsis corripit,& latus dolet,& ad ſanã par-
tem decumbere nõ poteſt,ſed ad dolentem, & pedes, & oculorũ cauitates intu
meſcũt.Hunc ubi decimuſquintus ab eruptione dies adeſt,multa calida lotũ in

ſella firma collocato,& alius quidem manus ipſius teneat,tu uero humerū concutito,ut audias in utrum latus affectio ſtrepitum edat:optandum autem eſſet in ſiniſtrum.Hunc ipſum igitur locū ſeces,minus enim lethalis eſt.Si uero præ craſsitudine ac copia ſtrepitum non edat, quo ipſum cognoſcere poſsis, (nam hoc aliquando cōtingit)utrum latus tumuerit ac magis doluerit, hoc infime ſecato retro tumorem magis q̃ ante ipſum,quo puris exitus facilem fluxionē habeat.Secato aūt inter coſtas per nouaculam primū cutem,deinde ſcalpello acuto, quod pāniculo ſit obligatū,ita ut ſumma ipſius pars,ad unguis magni digiti menſurā expedita reſtet,quā intromittas. Poſtea emiſſo pure quantū uiſum fuerit,uulnus linamento ex lino crudo,alligato foras propendente filo, concludito:& quotidie ſemel pus educito. poſtquā autem decimus affuerit dies, omni pure emiſſo linamentū ex linteo indito.Deinde uinū & oleum tepefacta per fiſtulā infundito,ne pulmo à pure humectari ſolitus derepente reſiccetur.Emittendum autem eſt id quod mane infuſum eſt,ad ueſperā: quod ueſpera, mane. Vbi uero pus tenue uelut aqua fuerit,& ad digiti contactū uiſcoſum ac modicum,penicillum ſtanneū cauum indito. Poſtquā autē omnino uēter reſiccatus fuerit,paulatim linamētum præſectū minuito, donec ulcus coaleſcat, & ipſum penitus eximas.Signū autē an euaſurus ſit habes, ſi pus albū ac purū fuerit, & fibræ ſanguinis inſint,plerūq; ſanus fit.Si uero prima die profluat lutei oui ſpeciē habēs,aut ſecunda die defluat craſſum,cū uirore ſubpallidū,fœtens,moriūtur ubi pus effluxit. Alius morbus. Quū quis ex pulmonis affectu tabeſcit,is ſaliuam craſſam,cum uirore ſubpallidā,dulcem, tuſsiendo reijcit, & ſtridor ac dolor ad pectus & ad dorſum fit,& in faucibus tenuis ſibilus auditur,& fauces ſiccæ ſunt,& oculorū cauitates rubicūdę,et uox grauis,& pedes intumeſcunt,& ungues cōtrahuntur,& ſupernæ partes attenuantur ac imminuūtur, & ſaliuam abominatur ubi exſcreaturus ipſam in ore habet,& tuſsit mane maxime & circa mediam noctem,immo etiam alijs temporibus.Et corripit magis hic morbus mulierculam iuuenculam q̃ uetulam.Huic ſi iam pili de capite defluant,& nudum ſit caput,uelut ex morbo:et ſi prunis inſpuenti ſaliua graueolens ſit,intra breue tempus ipſum moriturum eſſe pronuncia, id uero quod occidet,alui profluuium fore. Vbi enim iam pus circa cor putruerit, nidoroſum odorem prunis iniectū de ſe præbet:& cerebrū concaleſcens ſalſuginoſum humorem effundit,qui aluum mouet.Huius autem ſignum eſt,quòd capilli ex capite defluunt,Hunc ubi ita habuerit ne curato.Si uero à principio morbus obtigerit,lenticulæ decoctum bibendum dato. Deinde interpoſita una die, ueratrum dato temperatū,ut ne aluum infernam moueat.Et quum noctu ad os ſalſuginoſus humor ipſi influit,medicamenta ipſi frequentiora ad nares appone. Si uero non fluit,appone quidem,ſed rarius,& menſe ſemel,ita ut inſuper ueratrum bibendum des, quantū duobus digitis cōprehendi poteſt, in uino dulci temperato.Statim uero lenticulæ decoctum inde bibendum dato. At medicamenta q̃ paucisſima bibat,ſi non febres acutiores ipſum corripiant. Radicem draconti albam,& ueratri delingat,ſed non ex melle. Sic enim minime aluum mouebit. Si uero tormen in aluo inferna oboriatur, primū per clyſterem illud infuſum immittito,in quod coccus cnidius ammiſcetur.Quòd ſi neq; ſic ſedetur,lacte aſinino cocto purgato,pharmacum aūt nullū deorſum purgans dato.

Si

Si uero ante medicamentũ, præpotato ueratro bilem uomat, ab ipſo lenticulæ decocto accepto uomat. Cibis aũt utatur, ſi febres acutę tenuerint, carnibus ouillis coctis, et uolucriũ, et cucurbita, et beta. Iuſculũ autem ne ſorbeat, neq; ad intinctus utatur. Piſcibus utatur ſcorpijs, et cartilaginei generis coctis. Calidũ uero nihil edat, neq; lauet, ſi febris multa teneat. Neq; oleribus acribus utatur, prætercꝙ ſatureia, aut origano. Vinũ bibat album. Si uero ſine febre ſit, calores aũt aliàs atq; aliàs corripiãt, piſces edat optimos ac pinguiſsimos. et pinguia, et dulcia, et ꝙ maxime ſalſa. Et deambulationibus utatur, neq; in uẽto, neq; in ſole. Et à cibis uomat, ubi tempeſtiuũ uiſum fuerit. Et calida lauet, capite excepto. Ex cibis frumentaceis præſtat panis, his qui non mazam edere ſoliti ſunt, Mazam uero edere ſolitis, utraq; dato. Alius morbus appellatus Tabes.

TVſsis uexat, et ſputũ multum ac liquidũ, et quandoq; facile tuſsiendo reijcitur etiam pus, ueluti grando. quod dum digitis cõteritur, durum et male olens eſt. At uox pura eſt et doloris exors, et febres nõ corripiunt, uerum calor quandoq; aliàs atq; aliàs, atq; hic debilis. huic ueratrũ bibendũ eſt, et lenticulæ decoctũ, et large cibus ſumendus, ita ut abſtineat ab acribus, et carnibus bubulis ac porcinis et ouillis. Exerceatur modice et deambulet, et à cibis uomitu utatur. A Venere abſtineat. hic morbus per annos ſeptem aut nouem durat, quòd ſi ab initio æger curatus fuerit, ſanus euadit. Alius morbus. Si ex ferui do ulcere, aphtha appellato, pulmõis fiſtula laborarit, febris debilis tenet, et dolor medium pectus, pruritus corporis adeſt, et uox raucoſa, et ſaliuã liquidam ac tenuem ſpuit: quandoq; etiam craſſam, uelut ptiſanę ſuccum. Et in ore odor oboritur ipſi grauis, uelut à piſcibus crudis, et aliàs atq; aliàs in ſaliua apparent dura, uelut fungus ab ulcere. et ſupernæ partes attenuantur, atq; adeò homo totus: et circuli faciei rubeſcunt, et progreſſu tẽporis ungues contrahũtur, et aridi ac cũ uirore pallidi fiunt. Moritur aũt ſtatim, ſi nõ curatus fuerit, ſanguinem ac pus ſpuens. poſtea etiã febres uehemẽtes accedẽtes ipſum perimunt. Si uero curetur, effugit ex hac tabe. Curare porrò oportet, ut lẽticulæ decocto poto uomat. Quòd ſi tempeſtiuũ eſſe uiſum fuerit, ueratrũ bibat, ſi quidem potens fuerit homo, per ſe. Sin minus, dimidiũ potionis ad lenticulę decoctũ ammiſceto, ita ut in quinta aut ſexta potione deſinat. At uentrẽ infernum medicamẽto ne moueas, ſi nõ febres fortes corripuerint. Si non autẽ corripuerint, lacte aſinino ſubtus purgato. Quòd ſi debilis ſit, ut bibere non poſſit, per clyſterẽ infundito. Minus aũt caput moueas, & ſi quidẽ ſaliua ad os prodierit multa ac ſalſuginoſa, ad nares apponito quid, quod bilem non ducat. Si uero fluxio ad os nõ fiat, nihil capiti adhibeto. ubi aũt ſaliua graueolens fuerit, interpoſitis inter lenticulę decocti uſum diebus, medicamentũ in pulmonẽ infundito, et interpoſita una die ſuffito. Cibis utatur carnibus ouillis et uolucriũ, et piſcibus cartilaginei generis, et ſcorpijs coctis. Quarto uero quoq; die ſalſamentum edat optimum ac pinguiſsimũ, & in prãdio mazã ſumat, in cœna uero etiã panem ad hãc addat, & nihil ſorbeat, neq; cyceonẽ bibat, ſi edere poterit. Porrò obſonia cõdiat ac edat ſeſamo pro tritico, & coriandro ac anetho. Silphio autẽ ne utatur, neq; alio quopiã olere acri, prætercꝙ origano, aut thymo, aut ruta. Deambulationibus autem utatur ante & poſt cibũ, uitans uentũ & ſolem. Ab ebrietatibus et re uenerea abſtineat. Lauet tepida, excepto capite, quod ꝙ rariſsime lauari debet.

Tabes dorſalis.

DOrſalis tabes à medulla fit. Corripit autem maxime recẽtes ſponſos, & ueneri deditos. Sunt autem ſine febre, & bene cibum capiunt, ac cõſumuntur. Et ſi interroges ita affectum, dicet ſibi ſuperne de capite in ſpinam uelut formicas deſcendere uideri, & ubi mingit, aut uentrem exonerat, prodit ipſi genitale ſemen multum ac liquidum, & genitura in utero non manet, & in ſomnis ſemen profundit, ſiue dormiat cum uxore ſiue non. Et quum iter fecerit aut cucurrerit, tum aliàs, tum ad accliuem locum, anhelatio ac debilitas ipſum corripit, & capitis grauitas, & aures ſonant. Hũc temporis progreſſu ubi febres fortes ipſum corripuerint, perdũt febres lipyriæ. Quũ ita habuerit, ſi ab initio curandum ſuſceperis, fomẽto per totum corpus adhibito, medicamentũ ſurſum purgans bibendũ ipſi dato, & poſtea caput purgato. Deinde deorſum purgãs exhibeto. Optandũ autem fuerit ut uere hanc curationẽ aggrediamur. Poſtea uero ſerum aut lac aſininum bibendum dato. Cæterum bubulum lac per quadraginta dies bibendum præbeto. Ad ueſperã uero quàm diu lac potat, alicam ſorbendam dato. A cibis aũt abſtineat. Poſtquã uero lac bibere ceſſarit, cibis mollibus ipſum reficito, ex modico initium ſumens, & quàm maxime craſſum ac pinguem facere ſtudeto. Per annum ab ebrietatibus, & uenere, & laboribus abſtineat, exceptis deambulationibus, in quibus uitet frigus & ſolem. Tepida autẽ lauet.

Pulmonis morbus.

SAliua craſſa ac fuliginoſa tuſsi reijcitur, et color niger, ac ſubturgidus eſt. & dolores tenues ſub pectus & ſub ſcapulas fiũt: et ulcera ipſis ægre ſaneſcũt. Minus tamen periculoſus eſt hic morbus ſuperiore, & plures euadunt. Hunc ueratrum bibere oportet, & per ſe, & lenticulæ decocto ammixtum. Infundere etiam in pulmonem oportet ac ſuffitum facere. Cibis quoque large utatur, abſtinendo à carnibus bubulis, ouillis, & porcinis, & ab acribus oleribus, præterquàm origano, aut ſatureia. Vtatur deambulationibus. Mane uero ieiunus ad accliuẽ locum iter faciàt. Deinde folia condimentaria hortenſia bibat in uinũ temperatum inſperſa. Deinde uero cibis relatis utatur.

Arteria uulnerata.

SI uulnerata fuerit arteria, tuſsis habet, & ſanguinem tuſsiẽdo reijcit, & fauces ſanguine latenter implentur, & grumos eijcit, & dolor fit acutus ex pectore ad dorſum, & ſaliua uiſcoſa ac multa, & fauces ſiccæ, & febris ac rigor corripit, et ſtrident fauces uelut à pinguedine, atque hæc ad quindecim dies patitur. Poſtea uero pus ſpuit, & uelut ulceris ricinos, brõchia in pulmone cartilaginoſa, & rurſus tuſsit, & ſanè ſanguis erũpit, & poſtea pus craſsius ſpuit, & febris fortior fit, & in pulmonẽ deſinit, & uocatur ruptio pulmonis. At ſi poſt primũ ſanguinem pus non ſpuat, à laboribus ac exercitijs quieſcere oportet, & uehiculũ inſcendere, abſtineréque à cibis ſalſis, ac pinguibus, & ab oleribus acribus, & poſtquàm ipſe ſeipſum optime corpore affectũ eſſe putat, pectus ac dorſum inunito, ex parte utrunque, & poſtquã ulcera ſana fuerint, per annum abſtineat ab ebrietate, & ne nimiũ impleatur, neque manibus laboret, neque uehiculum inſcendat, ſed ſtudeat ut corpus quàm maxime craſſum efficiat.

Articuli pulmonis conuulſi.

QVum articuli pulmonis fuerint conuulſi, ſputũ ſpuit album, quãdoque uero

ro crueta,& deſipit,& febris tenet,& dolor pectus, dorſum,ac latus:& ſi ſe uertat,tuſsit & ſternutat.Huic qua parte dolor fuerit calefactoria apponito,& centaurium,& daucum,& ſaluiæ folia trita,melle & aceto affuſo,præſorbenda dato.& aquam inſuper ſorbendã.Et ptiſanæ ſuccum præſorbeat,& uinum aquoſum inſuper bibat.Poſtquã uero dolor ſedatus fuerit,ſaluiam tuſam ac cribratam,& hypericum,& irionem trita,& polentã,ſingula paribus portionibus,in uinum temperatũ coniecta,ieiuno bibenda præbeto.At ſi ieiunus non ſit,legu minis freſi decoctũ ſine ſale ſorbendũ dato.Si uero calor fuerit,cibis utatur mollisſimis,nõ ſalſis,& minime nidoroſis,ubi iam probe ſe habuerit corpus, & in pectore,& in dorſo.At ſi ambo conuulſa fuerint,tuſsis emergit,& ſaliua craſſa ac alba apparet,& dolor acutus adeſt ad pectus,& ſub ſcapulas,ac latus: & ardor detinet,& rubicundis in tibiꝭs circulis impletur,& pruritũ habet,& nõ ſuſtinet neq; ſedere,neq; iacere,neq; ſtare,ſed ęgre afficitur,ac uiribus deficit.Hic quarta die maxime moritur.Si uero hãc effugerit, ſpes neq; ſic multa ſupereſt, Verum periclitatur et in ſeptima.Quòd ſi & hanc effugiat,ſanus euadit.Hunc ubi ſic habuerit,multa calida bis in die lauato. Et quũ dolor habuerit, calefactoria adhibeto,& mel,& acetũ bibendum dato,& ptiſanæ ſuccũ ſorbendũ,& uinum albũ uinoſum inſuper bibendum.Si uero ad balneũ et calefactoria affligatur,ipſaq; nõ ſuſtineat,craſsi lintei pãniculos ipſi adhibeto, quos aqua tinctos in pectus ac dorſum imponas. Et fauum mellis aqua frigidiſsima macerato, aquamq; bibẽdam dato. & frigidũ ptiſanæ ſuccum,& aquã inſuper bibat, et ad frigus decumbat.Hæc facienda ſunt. Verum morbus lethalis eſt.

Eryſipelas in pulmone.

SI eryſipelas in pulmone fiat,tuſſis habet,et ſaliuã expuit multam ac liquidã, uelut de gutture,non eſt autem crueta:et dolor tenet dorſum,et uacuas partes uentris,ac laterum mollitudinẽ.et uiſcera ſugũt, et uomit pituitam ac uelut acetum,& dentes ſtupeſcunt,& febris,ac rigor,& ſitis corripit,& ubi quid ederit,in uiſceribus ſugit,& acidum eructat,& uenter ſtridet, & corpus torpeſcit, & ubi uomuerit,melius ſe habere putat.Quum autem non uomuerit, digreſſa die tormen et dolor in uentre oboritur,et excrementũ alui liquidum procedit. hic morbus maxime fit ex ebrietatibus, et carnium eſu,et ex aquæ mutatione. Sed & ex aliꝭs cauſis emergit.Huic pharmacum deorſum purgans bibendũ dato,et lac aſininum inſuper bibendum,ſi nõ natura fuerit ſplenicus.Si uero ſplenicus fuerit,ne purges,neq; ſuccis,neq; lacte, neq; ſero, ſed eo quod modicum ingeſtum multum educet.Per clyſteres quoq; infuſio in aluum fiat, et glandulæ ſubdantur in omnibus morbis,ſi aluus non egerat. Adhibendum eſt et frigidæ lauacrum in hoc morbo,et exercitium, ubi febres remiſerint,et corpus leuiter ſe habere uiſum fuerit.Et uere et autumno uomitus inducatur. At uero alliꝭ capita,et origani pugillum,quantum tribus digitis apprehẽdi poteſt,duabus heminis uini dulcis affuſis, et aceti acerrimi hemina una, et mellis quarta heminæ parte, coquito donec tertia pars reliqua ſit.Deinde ubi hominem exercueris,et aqua tepida laueris,calidum hoc bibendum præbeto,Datò etiã lenticulæ decoctũ,melle et aceto ammixtis,donec impleatur. Deinde uomat,et eadie pota polenta et aqua, ita ieiunus permaneat. Ad ueſperã uero betam edat, et parum de maza,et uinũ aquoſum bibat.Reliquo uero tempore, à lenticulæ

decocto,& à cibis uomat. Et ſi diſceſſerit dolor ſub ſcapulas, cucurbitã affigito, & uenas in manibus pertundito. Cibis porrò utatur nõ ſalſis, neq; pinguibus. Acria autem & acida edat, & frigida omnia. Vtatur & deambulationib. Hæc ſi fecerit, optima uictus ratione uſus fuerit, & per plurimũ tempus morbus prorogari poterit. Eſt autẽ non lethalis, ſed conſeneſcentes relinquit. Si uero iuniorem aliquem citius à morbo liberare uoles, ubi ipſum purgaris, pectus & dorſum inurito.

Morbus dorſalis.

RIgor & febris, & tuſsis, & ſpirãdi difficultas corripit, & ſaliuam ſpuit cum uirore pallidam, quandoq; etiam ſubcruentã: & dolet maxime dorſum & inguina: & tertia aut quarta die cruentã urinam mingit, et moritur ſeptima die. Si uero quatuordecim dies effugerit, ſanus euadit: effugit autem nõ ita ualde. Huic aquã mulſam bibendã dato, in olla noua ferueſactã ac perfrigeratã, et apij aut feniculi radicis cortice in ipſa macerato. Dato & ptiſanæ ſuccũ bis in die, & uinum album aquoſum inſuper bibendũ. Qua uero parte dolor cõſtiterit, calefactoria adhibeto, & calida lauato, ſi nõ febris multa uexet. Poſtquã autẽ quatuordecim dies præterierint, in prãdio quidem ſumat miliũ, ad ueſperam uero carnes catulinas, aut uolucriũ, coctas edat: & de iuſculo ſorbeat. Cibis autẽ q̃ paucisſimis primis diebus utatur.

Tuberculum in pulmone.

QVum tuberculum in pulmone natũ fuerit, tuſsis tenet, & erectæ ceruicis ſpiratio, & dolor ad pectus acutus, & ad latera, & uſq; ad quatuordecim dies ita afficitur. Nam pleriſq; per tot dies tuberculi affectio inflãmatur. Sed & caput dolet & palpebras, & uidere non poteſt: & corpus ſubfuluũ fit, ac uenis impletur. Hunc multa calida lauato, & aquã mulſam aquoſam bibendam dato, & ptiſanæ ſuccũ ſorbendum, & uinũ aquoſum inſuper bibendũ. Si uero dolor urgeat, calefactoria adhibeto. Vbi autẽ ſedatus fuerit, cibis molliſsimis utatur. Quòd ſi liberatũ à morbo, ſpirandi difficultas corripiat, dum ad accliuẽ locum rectà pergit, aut aliàs feſtinat, pharmacũ dato, à quo inferna aluus non moueatur. Et ſi unà cum uomitu pus ſequatur, ſi quidem pus fuerit album, & fibræ in ipſo ſubcruentæ fuerint, effugit. Si uero liuidũ, & cum uirore pallidum, ac graueolens, moritur. Purgantur autẽ in quadraginta diebus ab ea qua erupit. Multis etiam annuus fit morbus. Hunc uelut ſuppuratum curare oportet. Quòd ſi non erumpat (multis enim progreſſu tẽporis abſcedit ad latus, & extumeſcit) hunc ſi hoc fiat ſecato aut urito.

Pulmo repletus.

SI pulmo repletus fuerit, tuſsis tenet, & erectę ceruicis ſpiratio ac anhelatio, & linguam exerit, rubicũdis circulis in tibijs repletur, & pruritus uexat, & dolor acutus emergit ad pectus et ſcapulas, et nõ poteſt ſedere, neq; iacere, neq; ſtare, ſed ægris uiribus eſt. Hic quarta die maxime moritur. Si uero hanc euaſerit, ſpes plerunq; eſt, periclitatur tamẽ etiam in ſeptima. Si uero hanc effugerit, ſanus euadit: hunc ubi ita habuerit, multa calida bis in die lauato, & ubi dolor habuerit, calefactoria adhibeto. Et mel et acetum cocta bibẽda dato, et ptiſanæ ſuccum ſorbendum, ac uinum inſuper bibendum. Si uero ad balneum et calefactoria affligatur, et ipſa non ſuſtineat, perfrigeratorium ipſi adhibeto: et fauum mellis aqua frigidiſsima macerato, aquamq; bibendam dato. Et decũbat ad frigus. Hæc faciat. Morbus autem grauis eſt et lethalis.

Pulmo ad latus prolapſus.

SI pulmo ad latus prolapſus fuerit, tuſsis tenet, & erectæ ceruicis ſpiratio, & ſaliuam tuſsiendo reijcit albã, & dolor ad pectus & dorſum emergit, & incumbens pulmo impellit, & graue quiddam in pectore incũbere uidetur, & dolores acuti pungunt, & ſanguis ſtridet uelut pellis, & ſpiratione͂ cohibet, & ad affectum quidem latus decubitũ ſuſtinet, non autem ad ſanum: uerum ueluti graue quiddam ipſi de latere pendere uidetur, & per pectus trãſpirare ſe putat. Hunc calida multa bis in die lauato, & aquã mulſam ipſi bibendam dato. Poſt balneum, uinum album, cum modico melle miſceto, & dauci ac centaurij ſemina trita his diluito, & tepida hæc ſorbe͂da præbeto. Et infuſam aquam calidam in utriculum, aut ueſicam bubulam, ad latus apponito, & faſcia pectori alligato. Decumbat in latus ſanum. Ptiſanæ ſuccum tepidũ prębeto, & uinum aquoſum inſuper bibe͂dum. At ſi ex uulnere hoc fiat, aut ſuppurato ſecto (fieri enim in his ſolet) huic ueſicam ad fiſtulam alligatã flatu impleto, ac intro mittito, & penicillum ſolidum ſtanneum indito, ac ulterius propellito. Sic curatione͂ inſtituens, maxime profeceris.

Lateris tuberculum.

QVum in latere tuberculũ fit, tuſsis emergit dura, et dolor, & febris, et grauitas in latere incumbit, & dolor acutus in eodem ſemper loco urget, et ſitis uehemens, & calidum potum auerſatur, & in dolens latus decũbere non poteſt, ſed in ſanum. At ubi decumbit, uelut lapis impendere ipſi uidetur, & intumeſcit, & rubeſcit, et pedes intumeſcunt: hũc ſecato aut urito. Poſtea pus emittito, uſq; ad decimũ diem, linamẽto ex lino crudo indito. Decima autẽ die pure omni emiſſo, uinũ & oleum tepida immittito, ut ne derepẽte reſiccetur, & linamento ex linteolo utitor, ubi uero id quod infuſum eſt emiſeris, aliud infundito. atq; hæc per dies quinq; facito. poſtquam autem pus tenue effluxerit, uelut ptiſanæ ſuccus ac modicum, ad manus contactum, ſtanneum penicillum indito, & ubi penitus reſiccatum fuerit, linamento ſemper modice præſecto, ulcus ad linamentum coaleſcere ſinito.

Hydrops pulmonis.

SI hydrops in pulmone fiat, febris et tuſsis tenet, & aceruatim reſpirat, & pedes tument, & ungues contrahuntur omnes, & patitur talia, qualia is qui ſuppuratus fit, ſed debilius ac diuturnius. Et ſi quid infundas, aut fomentum aut ſuffitum adhibeas, pus non ſequitur, atq; ex hoc ſanè cognoueris, non pus, ſed aquam intus eſſe. Et ſi multo tempore aure ad latera adhibita audire tentaueris, ebullit intrinſecus uelut acetum: & hæc quidem aliquandiu patitur, poſtea erumpit ad aluum, & ſtatim quidem ſanus eſſe ſibi uidetur, ac à morbo liberatus. Verum progreſſu temporis aluus incenditur, eadem'que illa patitur, & adhuc amplius. Aliqui etiam intumeſcunt uentre, ſcroto, ac facie. Et quidam ab inferna aluo id eſſe putant, quum uideant uentrem magnum, & pedes tumentes. Intumeſcunt enim hæc, ſi ſectionis tempus tranſgrediaris. Hunc ſi quidem extra intumuerit, inter coſtas ſectum curare oportet. Si uero non intumuerit, multa calida lotum uelut ſuppuratos collocato, & qua parte ſtrepitum perceperis, ea ſecato, quàm potes infimo loco, quo effluxio facilis contingat. Poſtquam ſecueris, linamentum ex lino crudo indito, ita ut craſſum & acutum

lina

linamentum facias,& ſanguinem paucisſimũ parce emittas. Et ſi quidem in linamento pus adhæſerit quinta die, plerunq; euadit. Sin minus, ubi aquam exhauſeris, ſitis corripit & tuſsis,& moritur.

Pectus aut dorſum ruptum.

SI pectus aut dorſum fuerit ruptum, dolores tenent pectus ac dorſum perpetuo,& calor aliàs atq; aliàs corripit,& ſaliuam ſubcruentã tuſsiendo reijcit, & uelut pilus cruentus per ſaliuam tranſcurrit, Atq; hæc maxime patitur, ſi manibus quid laborarit, aut in currũ, aut equum inſcenderit. Hũc ante & retro urito ex partibus utroq; loco,& ſic ſanus euadit. Cæterum per annum à labore ſe contineat,& ab uſtura pinguefaciendo corpori ſtudeat.

Febris ardens.

FEbris tenet,& ſitis uehemens,& lingua aſpera,& nigra,& cum uirore pallida,& ſicca,& uehementer rubicunda:& oculi cũ uirore pallidi ſunt, & excrementum egerit rubicundum & cum uirore pallidũ, talem quoq; urinã mingit,& multũ ſpuit. Sæpe etiã tranſmutatur uelut ad peripneumoniã,& delirat. Ex qua re cognoueris q; peripneumonia fit. Hic ſi quidem peripneumonicus fiat,& quatuordecim dies tranſgrediatur, ſanus fit. Si uero in decẽ & octo diebus peripneumonicus fiat, ſi non impurgatus permanẽs ſuppuratus fiat, aquã de craſſa farina in ipſa macerata bibat, et acetum album q̃ odoratiſsimũ poſtea bibat,& ptiſanæ ſuccum ſorbeat bis in die, ſi uero debilis fuerit, ter. & uinũ uinoſum, album, aquoſum inſuper bibat,& q̃ minimum lauet. At ſi ſuppuratus fiat, uelut ſuppuratum curato.

Febris ſingultiens.

FEbris detinet uehemens,& rigor,& tuſsis,& ſingultus, & unà cum ſaliua grumos ſanguinis tuſsiendo reijcit,& ſeptima die moritur. Si uero decem dies effugerit, melius habet. Verũ uigeſima ſuppuratur, & primis diebus pus modicũ tuſsiendo reijcit, deinde amplius, Purgatur autem in quadraginta diebus. Huic primis diebus acetum & mel cocta bibẽda dato, et poſtea acetum & aquam ammiſceto, quo aquoſior potio fiat. Et ptiſanæ ſuccũ modico melle ammixto ſorbeat, et uinum album uinoſum inſuper bibat. Poſtquã autem decem dies præterierint, ſi febris ſedetur, et ſputum purum ſit, ptiſanam integram ſorbeat, aut milium. At ſi uigeſima die pus ſpuat, ſaluiam, et rutam, et ſatureiam,& origanum, ac hypericum, ſingula æquis portionibus contuſa ac cribrata permiſceat, ita ut omnium cyathi parui ſiue conchæ marinæ, ſit menſura, et polentæ tantundem. Hæc ieiunus in uino dulci temperato bibat. Et ſi hyems ſit, aut autumnus, aut uer, ſorbitionibus utatur. Si uero æſtas, minime. Verum amygdalas, et cucumeris ſemen torrefactũ,& ſeſamum, ſingula æquis partibus, ut in totum ſit conchæ marinæ menſura terat, et aquæ heminam Aeginæam affundat, & farinam ac fauum inſpergat. Hæc poſt potum ſorbeat. Cibis utatur pinguibus & ſalſis,& marinis magis q̃ carnibus. Calida lauet, minime uero caput. Hæc faciens à morbo liberatur.

Morbus lethargus dictus.

TVſsis oboritur, et ſaliuam ſpuit multam ac liquidam, et nugas garrit,& ubi nugari deſierit, dormit: et recrementum male olens egerit: huic aquã de macerata in ipſa farina craſſa bibendam dato, et uinum album uinoſum poſtea biben

bibendum,& ptiſanæ ſuccum ſorbendum. Verũ huic mali punici ſuccum am miſceto:& uinum uinoſum album inſuper bibat,et ne lauet.Hic in ſeptem diebus moritur,Si uero has effugerit,ſanus euadit.

Morbus ſiccatorius appellatus.

NEcꝫ ſine cibo eſſe, necꝫ cibũ acceptũ tolerare poteſt. Verum ubi quidem ſine cibo manet,uiſcera ſugunt, & os uentriculi dolet, & aliàs alia uomit, & bilem,& ſaliuam,& pituitam,& acria:& poſtquã uomuit,aliquantiſper melius habere ſibi uidetur.At ubi cibum accepit,ructus adſunt,& cum rubore exardeſcit,& ſemper multum ſe cacaturũ eſſe putat. Vbi uero ea gratia deſederit, flatus prodit:& dolor caput habet,& totum corpus uelut aciculis pungi uidetur,aliàs alia parte. & crura grauia ſunt ac debilia,& conſumitur, ac debilis fit. Huic medicamentũ bibendum dato,primũ deorſum purgans,poſtea ſuperne: & caput purgato,& à cibis abſtineat dulcibus,& oleoſis ac pinguibus, & ab ebrietatibus. Vomat autẽ à ſuccis,& à cibis,& pro anni tempore,lac aut ſerũ aſininum bibendum præbens,pharmacum inſuper bibẽdum dato, utro tandem magis opus eſſe tibi uiſum fuerit. Aeſtate & uere frigida lauet. Autũno autem & hyeme unguẽto utatur,& deambulet,& modice ſe exerceat. Si uero debilior ſit ꝙ ut exerceri poſsit,iter faciat.Et cibis frigidis ac aluum ſubeũtibus utatur. Et ſi uenter non egerat, molle infuſum per clyſterẽ iniјcito. Morbus hic diuturnus eſt,& conſeneſcentes,ſi ita futurũ eſt,relinquit. Sin minus,commoritur.

Febris interficiens appellata.

FEbris tenet,& rigor,& ſupercilia impẽdere uidentur,& caput dolet,& uomit ſaliuam calidam,& bilem multam.quãdocꝫ etiã infra egerit,& loci oculos non capiunt,& dolor ad ceruicem & ad inguina emergit,et affectis uiribus eſt,& nugas garrit.Hic ſeptima die aut etiam prius moritur.Si uero hanc effugerit,plerũcꝫ ſanus fit.Morbus eſt lethalis.Huic perfrigeratoria adhibere oportet ad uiſcera,& ad caput.& ordeum torrefactum unà cum paleis fractum aqua macerare,& de excolata aqua,mulſam facere,atcꝫ hanc aquoſam bibendam dare. Cibum autem non offerre, necꝫ ſorbitionem, uſcꝫ ad ſeptimũ diem, ſi non debilis eſſe uiſus fuerit.Si uero ſit, ptiſanæ ſuccum frigidũ ac tenuem modicũ, bis in die exhibere,& aquam inſuper bibendam.Poſtquã uero ſeptem dies prę terierint,et febris dimiſerit,milium lingat,Ad ueſperam cucurbitam, aut betas paucas ſumat,& uinũ album aquoſum inde bibat,donec ad nonum perueniat diem.Poſtea cibo ꝙ paucißimo utatur,miliũ in prandio ſumẽs.Balneo donec dolor et febris affuerint,ne utatur. Vbi uero ceſſauerint, multa lauet. Quòd ſi uenter nõ egerat, molle infuſum per clyſterẽ immittito,aut glandulas ſubdito. Quũ uero ualidus factus fuerit,molli pharmaco ad nares appoſito,aluum infra purgato.poſtea lac aſininũ bibendum dato.

Morbus liuidus.

FEbris detinet ſicca,& horror aliàs atcꝫ aliàs,et caput dolet,& dolor uiſcera tenet,& bilem uomit,& quũ dolor tenet,ſuſpicere nõ poteſt,ſed grauatur, & uenter durus fit,et color liuidus,et labia,ac albæ oculorũ partes liueſcunt,& aſpectũ præ ſe fert uelut qui ſtrangulatur.Quãdocꝫ etiã colorẽ trãſmutat, et ex liuido,cũ uirore ſubpallidus fit. Huic medicamentũ et deorſum,et ſurſum purgãs bibendũ dato,et clyſterẽ adhibeto,et à capite purgato.Et calida ꝙ minime lauet,ſed et ubi lauerit,ad ſolẽ apricetur.Serũ etiã et lac aſininũ pro anni tẽpore

bibat

bibat,& cibis ꝙ molliſsimis utatur & frigidis,abſtinēs ab acribus & ſalſis:uerum dulcioribus ac pinguioribus utatur. Cæterū hic morbus utplurimū cum ægro commoritur.

Morbus ructuoſus.

DOlor corripit acutus,& dolitat uehementer,& ipſe ſeipſum iactat,& uociferatur,& frequenter eructat,& ubi eructauit, melius habere ſibi uidetur. Sæpe etiam bilem reuomit modicam,poculi parui menſura:& dolor corripit à uiſceribus ad imum uentrem,& laterum mollitudinem,& ubi hoc factum fuerit,melius habere ſibi uidetur:& uēter inflatur, ac durus fit, & ſtrepit,& flatus non egreditur,neqꝫ ſtercus. Hunc ſi dolor habuerit,multa calida lauato,et calefactoria ipſi adhibeto. Vbi uero in uentre dolor ac flatus fuerit,clyſterem adhibeto:& mercurialis coctæ ſuccum,ad ptiſanæ ſuccū ammiſceto,ac ſorbendū dato,& uinum dulce,aquoſum,inſuper ſorbendum. Cibū autem ne exhibeas, donec dolor remiſerit,& uuarum expreſſarum retrimenta dulcia, per noctem in aqua maceret,& hanc aquam per ſex dies bibat. Si uero uuarū expreſſarum retrimenta non habeat,mel & acetum cocta bibat. Poſtquā autem dolorē emouerit,medicamento deorſum aluum purgato. Cibis utatur inde mollibus & aluum ſubeūtibus, & marinis magis ꝙ carnibus, carnibus autem uolucrium & ouillis coctis:edat etiam betas & cucurbitam: ab alijs uero abſtineat. Morbus hic ſi iuuenem corripiat,tempore decedit:ſi ſeniorem,commoritur.

Morbus pituitoſus.

COrripit quidem morbus pituitoſus etiam uirum,ſed magis mulierem,& eſt hæc quidem craſſa & bene colorata,uerū iter faciens debilitatur,& maxime ſi ad accliuem locum iter faciat. Corripit ipſam etiam febris tenuis,quandoqꝫ etiam ſuffocatio:& euomit ubi ieiuna eſt,bilem & ſaliuas multas, ſæpe etiam ubi cibum accepit,de cibo tamen nihil:& quum laborarit,dolet pectus & dorſum,aliàs alia parte,& rubicundis cutis eminentijs impletur, uelut ab urtica inuſtis. Huic medicamentū bibendum dato,& ſerum ac lac aſininū bibat. Si uero ſerum potet,medicamentū deorſum purgans ad plurimos dies præbibendum dato. Et ſi ſerum bibere deſierit,lac aſininum poſtea bibat,& dum hoc potarit,à cibis quidem abſtineat,uinum uero quàm iucundiſsimū bibat,donec purgari deſinat. At ubi à potione ceſſauerit,milium in prandio ſumat. Veſperi cibo molliſsimo utatur ac pauciſsimo. Abſtineat à pinguibus et dulcibus ac oleoſis. Et aliàs atqꝫ aliàs,maxime tamen hyeme,à lenticulæ decocto uomat,oleribus præſumptis. Et calida ꝙ minimum lauet,ſed & ad ſolem apricetur. Morbus autem commoritur.

Pituita alba.

INtumeſcit totum corpus albo tumore, & uenter ad cōtactum craſſus eſt, & pedes ac femora tument, Tibiæ item ac ſcrotum,& aceruatim reſpirāt, & facies rubicunda eſt,& os ſiccum,& ſitis tenet,& ubi cibum accepit, ſpiritus frequens incumbit. Hic eadem die quandoqꝫ melius habet,quandoqꝫ peius. Huic ſi quidem uenter ſua ſponte turbatus fuerit in principio morbi,proximus ſanitati eſt. Si uero non turbetur,medicamentū deorſum purgans dato,à quo aqua purgetur. Et calida non lauet, & ſub dio exponatur, & ſcrotum ubi impletum fuerit ſecato. Cibis utatur pane puro frigido,et beta,& piſcibus ſcorpijs coctis, iuſculo autē ꝙ pauciſsimo. Et frigida omnia edat,& non dulcia,neqꝫ pinguia ſed

ſed trita & acida,& acria,excepto allio,cepa,et porro. Origanũ uero & ſatureiã multam edat,& uinũ inde uinoſum bibat.& ante cibum iter faciat. At ſi à medicamento tumeat,clyſterem adhibeto,& cibo,deambulationibus,& illuuie premito. Medicamenta uero ꝗ paucißima exhibeto. Verum ſurſum purgans nõ prius dederis,ꝗ tumores ad infernas partes deſcenderint. Quod ſi extenuato iam ipſo ſuffocatio in pectore oboriatur,ueratrũ bibendum dato, & caput purgato,& poſtea deorſum purgans bibat. Morbus hic maxime à nullo diſcedit.

Cura morbus difficilis.

IN uiſceribus ueluti ſpina eſſe uidetur,& pũgere, & anxietas ipſum corripit, & lucem ac homines fugit,& tenebras amat,& timor inuadit,& ſeptũ transuerſum foris tumet,& ad contactũ dolet,& expaueſcit, & terriculamenta ac ſomnia horrenda uidet,& quãdoq; etiam mortuos. Et morbus hic fere plurimos uere corripit. Huic ueratrum bibendum dato,& caput purgato,& poſt capitis purgationem pharmacum deorſum purgans bibat, poſtea uero lac aſininũ bibat. Cibis utatur ꝗ paucißimis,ſi nõ debilis fuerit,& frigidis,& aluum ſubeũtibus,& non acribus,neq; ſalſis,neq; pinguibus,neq; dulcibus. Et calida nõ lauet,neq; uinum bibat,ſed aquam maxime,aut ſaltem uinũ aquoſum. Neq; exercitijs utatur,neq; deambulet. Hæc ſi fecerit,à morbo liberabitur tẽporis progreſſu. Si uero neglexerit,commorietur.

Morbus niger.

NIgrum uomit ueluti fecem,quandoq; cruentum, quandoq; uelut uinũ ſecundarium,quandoq; uelut polypi atramentũ, quandoq; acre uelut acetum,quãdoq; ſaliuam & pituitam,quãdoq; bilem cum uirore pallidam. Et ubi quidem nigrum cruentũ uomuerit,cadaueris fœtorem refert: & fauces & os à uomitu adurũtur;& dentes ſtupeſcunt,& id quod uomitu reiectum eſt terram eleuat. Et poſtquã uomuit, paululum melius ſe habere putat. Et neq; ſine cibo eſſe,neq; ampliorem cibum ferre poteſt. Verum ubi ſine cibo manet,uiſcera fugunt,& ſaliuæ acidæ ſunt. Quum uero cibũ accepit, grauitas in uiſceribus eſt, & pectus ac dorſum uelut ſtilis pungi uidentur, & dolor tenet latera, & febris debilis eſt,& caput dolet,& oculis non uidet,& crura grauantur,et color niger eſt, & conſumitur. Huic pharmacum bibendum dato frequenter, & pro anni tempore & ſerum,& lac. Et à cibis abſtineat dulcibus,& oleoſis,ac pinguibus; & frigidißimis ac maxime per aluum ſubeũtibus utatur. Et caput purgato, & poſt medicamentorum potiones ſurſum purgantes, de manibus ſanguinẽ detrahito,ſi non fuerit debilis. At ſi aluus nõ egerat,molle infuſum per clyſterem immittito. Et abſtineat ab ebrietatibus & uenere. Si uero coierit, ieiunus fomẽtis utatur. Et à ſole abſtineat,neq; multum ſe exerceat,neq; deambulet, neq; calida lauet,neq; acria edat,neq; ſalſa. Hæc facienda ſunt. Et unà cum ætate aufugit etiam morbus, & cum corpore ſeneſcit. Si uero denigratus fuerit,cõmorietur.

Alius morbus niger.

Subfuluus & gracilis,& oculis cũ uirore pallidis fit,& tenuem cutem habet,ac debilis eſt. Quanto autem tempus amplius progreditur,tanto morbus amplius affligit. Et uomit omni tempore uelut ſtillamentum modicum,ad duorum poculorum paruorũ menſuram, & frequenter etiam cibum,ac unà cum cibo bilem & pituitam: & poſt uomitum dolet totum corpus,aliquãdo etiam antea ꝗ uomat. Et horrores tenues ac febris tenet.

& ad dulcia ac oleoſa maxime uomit. Hunc medicamentis ſurſum ac deorſum purgare oportet, & lac aſininum poſtea bibendum præbere. Cibis autē utatur mollißimis ac frigidis, piſcibus littoralibus, & cartilaginei generis, & betis, & cucurbitis, & carnibus tritis. Vinū bibat album, uinoſum, aquoſius. Labore & deambulationibus utatur, & calida ne lauet, et à ſole abſtineat. Atq; hæc ſanè facienda ſunt. Verum morbus lethalis quidem eſt, non autem conſeneſcit.

Morbus corruptorius.

ALia quidem omnia eodem modo patitur. Verum grumos bilis cōcretos uomit, & deorſum ſimiliter egerit, poſtquā cibos excreuit. Cæterum eadem facere oportet, quæ in priore morbo relata ſunt, & clyſterem adhibere.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS, LIBER III.

Medico Phyſico interprete.

DE febribus uniuerſis à me dictum eſt, de reliquis iam dicam.

Cerebri humor.

QVum cerebrū ab inflāmatione tumuerit, dolor totū caput occupat, maxime qua parte cōſtiterit inflammatio: Cōſiſtit aūt in temporibus: & aures ſonitu implentur, & auditus hebeſcit, & uenæ extētæ ſunt, ac pulſant. & febris ac rigor aliquando corripiunt, & dolor nūquam deficit, ſed quandoq; remittit, quādoq; magis premit, & uociferatur ac exilit pręe dolore. Et ubi ſurrexit, rurſus ad lectum decūbere feſtinat, & iactat ſeipſum. Hic lethaliter quidem affectus eſt, in quot uero diebus morietur, nō habet iudicationē. Nā alij aliter pereunt. Plerunq; tamen in ſeptem diebus moriūtur. Si uero uigeſimūprimum effugerint, ſani fiunt. Quum itaq; dolor uexarit, frigefacere caput oportet, maxime quidem per raſurā, aut frigefactorio aliquo, uelut eſt ſolani ſuccus, & terra figularis, in ueſicam aut folliculū immiſſo, ita ut uiciſsim modo apponas, modo auferas, priuſquā tepeſcant. Sed & ſanguinem detrahere oportet, et caput purgare, ad apij ſuccos odoratis ammixtis. A uino autem in totum abſtinere. Ptiſanæ ſuccum ſorbere, & infernam aluum ſoluere.

Cerebri repletio doloroſa.

QVum doluerit caput præ cerebri repletione, uitioſorum humorū purgationem non factam eſſe ſignificat, & dolores totū caput tenent, & delirat, & moritur ſeptima die, & euadere non poterit, ſi nōn eruperit humor ſeptima die per aures. Sic enim & dolor ſedatur, & reſipiſcit. effluit autē multus & inodorus. Huius aures priuſquā pus erupiſſe uideris, potius ne curato. Si uero ſupernam ac infernam aluū purgare uoles, ſeorſum utrāq; ſoluito. Poſtea capiti maxime quidē uniuerſo, ſed & per aures, & per nares, fomentū adhibeto. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum, & à uino abſtineat in totū. Poſtquā uero eruperit pus, contineto te donec multa fluxio ſedetur, poſtea aures colluito uino dulci, aut lacte muliebri, aut oleo ueteri, atq; hæc tepida infunduntur. Caput uero frequenter mollibus ac odoratis fomētis foueto, quo citius cerebrū purgetur. hic primum quidem non audit, progreſſu uero temporis et fluxio minor fit, &

auditus

auditus unà cum fluxione penitus quieſcente contingit, & maxime ſibijpſi ſimilis redit. Cauere autem oportet ſolem, uentos, ignem, fumum, acrium odores, & alia huiuſmodi: & quieſcere, ac molli uictus ratione uti. Sit autem aluus inferna præ uaſorum uacuatione ſolutu facilis.

Syderati.

QVi icti ac ſyderati eſſe dicuntur, quum cerebrum multa immundicia uitioſorum humorum repletum fuerit, anterior capitis pars primum dolorem ipſis exhibet, & ſuſpicere non poſſunt, aliqui ambobus oculis, aliqui altero, & ſopor ipſos tenet, & deſipiunt, & tempora ſaliunt, & febris tenuis habet, & corporis impotentia. Hic tertia aut quinta die moritur, & ad ſeptem non deuenit. Si uero deuenerit, à morbo liber euadit. Hunc ſi curare uoles, capiti fomēta adhibeto, & ſectione facta tranſpirationem efficito. Si uero dolor tenuerit, etiam ſternutationes inducere oportet, & caput purgare leuibus ac odoratis, infernā item aluum purgare. A uino autem penitus abſtineat, & ptiſanæ ſucco utatur.

Cerebri corruptio.

SI cerebrum corruptum fuerit, dolor caput tenet, & per collum procedit ad ſpinam, & æger non audit, & frigus ad caput deuenit, & totus intumeſcit, & derepente priuatur uoce, & ex naribus ſanguis fluit, & liuidus fit. Quod ſi morbus leuiter corripiat, ubi ſanguis diſceſsit, melius habet. Si uero uehementer correptus fuerit, cito perit. Huic ſternutationes per odorata inducito, & aluum utranq; aut alteram ſaltem purgato. & odorata quæ leues odores habent, naribus admoueto. & ſorbitionem tenuem ac tepidam exhibeto. Abſtineat autem penitus à uino.

Lethargus.

MOrbi lethargi appellati ſtatus idem eſt, qui & peripneumoniæ, Verū difficilior, & non omnino liber ac remotus eſt ab humida peripneumonia. Sed multo tardior eſt morbus. Patitur autem æger hæc. Tuſsis et ſopor ipſum tenet, & ſaliuam liquidam ac multam educit, & uehementer impotens eſt: & quum moriturus eſt, multum a tepid liquidum infra egerit. Huic ualde exigua uitæ ſpes eſt. Attamen hoc curandum eſt ut plurimū ſpuat, & calefiat, & à uino abſtineat. Si uero effugerit, ſuppuratus fit.

Morbus ſiue febris ardens.

IN morbo febri ardente appellato, ſitis tenet multa, et lingua horret. At color eius primo quidem tempore eſt ueluti ſolet, uerum ſicca eſt. Progreſſu uero tēporis induratur, exaſperatur, craſſeſcit ac nigreſcit. Si uero in principio hæc patiantur, citiores iudicationes fiunt, Si poſterius, tardiores. Cæterū remiſsionis eadem omnia ſigna lingua exhibet, quæ in peripneumonia: & urinæ bilioſæ aut cruentæ, dolorem ampliorem: flauæ uero, minorem ſignificant. & ſputum præ caliditate ac ſiccitate, combuſtum ac craſſum eſt. Sæpe uero etiam in peripneumoniam tranſit, quod ſi contigerit, breui moritur. Hunc autem hoc modo curare oportet. calida bis aut ter ſingulis diebus lauato, capite excepto. At in iudicationibus lauare non oportet. Et primis quidē diebus deorſum purgato, & aquam bibendam dato. Nam plerunq; uomitū aqua ciere ſolet. Poſterioribus uero poſt purgationē humectato, & ſorbitionibus utatur, ac uinis dulcibus. Quòd ſi non ab initio ægrum curandum ſuſceperis, ſed ſignis iam in lin

gua exiſtentibus,ſinere oportet donec iudicationes præterierint, & linguæ ſigna mitiora facta fuerint: & neq; medicamentũ dederis, neq; ad purgationem faciendam clyſterem adhibueris priuſquam iudicationes prætereant.

Pulmo tumens præ calore.

QVum pulmo tumuerit præ nimio calore repletus, tuſsis tenet fortis & dura, & erectæ ceruicis ſpiratio, & aceruatim reſpirat, & frequenter anhelat, & intumeſcit, & nares expandit, uelut equus ex curſu, & linguã frequenter exerit, & pectus ipſi canere uidetur, & grauitas in ipſo ineſſe. Quapropter hanc capere pectus non poteſt, ſed dirumpitur & impotens fit, & dolor acutus emergit, & dorſum, & pectus, & latera uelut acubus punguntur: & ardent hæ partes uelut eius qui ſedeat ad ignem & rubores exoriuntur ad pectus & dorſum, uelut à flamma, & morſus fortis incidit, & anguſtia, ut neq; ſtare, neq; ſedere, neq; decumbere poſsit. Verũ ita uelut deſperatis rebus anxius iactat ſeipſum, & iam mori uidetur. Moritur autem maxime quarta aut ſeptima die, quas ſi effugerit, non ualde perit. Hunc ſi cures, infernam aluum q̃ citiſsime clyſteri adhibito, probe purgare oportet, & de cubitis, & naſo, & lingua, ac de omni corporis parte ſanguinem mittere. Potiones item frigefacientes exhibere, & ſorbitiones idem præſtantes. Danda ſunt & urinam cientia ſæpe, ſed quæ non calefaciant. Et ad ipſos quidem dolores quum irruunt, calefactoria leuia ac humida adhibendo, locum calefacere ac humectare oportet, ubicũq; dolor fuerit: ad reliquas uero partes, frigefactoria adhibere, uiciſsim ea apponendo ac tollendo, & ubicũq; arſerit frigus facere. A uino autem penitus abſtinere.

Capitis dolor.

QVum à capite initio ſumpto, dolor acutus ſtatim uocem interceperit, tum aliàs, tum ſi ex ebrietate hoc cõtingat, ita affectus ſeptima die moritur. Minus tamen moriuntur qui ex ebrietate tale quid perpeſsi ſunt, & uoce priuati permanſerunt. Nam ſi eadem die, aut poſtera, aut tertia uocem edant, ſani euadunt. faciunt autem hoc aliqui ex ebrietate, & neutri moriuntur. His ſternutationes fortes inducere oportet, & infuſum per clyſterẽ iniicere, quod bilem uehementer ducat. Quòd ſi ſenſum æger receperit, Thapſiæ ſuccum in multa calida aqua dato, quo q̃ citiſsime reuomat. Poſtea attenuato, et à uino prohibeto per ſeptem dies. Detrahendus eſt & à lingua ſanguis, ſi uenam comprehendere poſsis.

Phrenitides.

PHrenitides fiunt etiam ex aliis morbis. Patiuntur autem ægri hæc. ſeptum tranſuerſum dolent, ut ne cõtingere quidem permittant, & febris accedit, & mente mouentur, & intentis oculis uident, & alia ſimilia faciunt his qui peripneumonia affecti ſunt, ubi ſanè in peripneumonia mente mouentur. Hoc modo affectum calefacere oportet calefactoriis humidis & potionibus, excepto uino. Et ſi quidem fieri poterit, ſurſum purgare, & per tuſsim ac ſpuitionem educere oportet, quemadmodum in peripneumonia. Sin minus, inferna aluus præparanda eſt, ut egerat. Humectato autem potionibus, hoc enim conducit. Morbus autem lethalis eſt. Moriuntur enim tertia, aut quinta, aut ſeptima die. Si uero leniter corripiat, iudicat uelut peripneumonia.

Angina.

AB Angina appellata ſuffocatur homo, & in faucibus magis ipſi inhærere

uidetur, & neq; ſaliuam, neq; quicquam aliud detrahit, & oculi affecti ſunt ac prominent, uelut ſtrangulatis, & intente per ipſos uidet, & ipſos conuertere non poteſt, & anxius eſt, & exilit frequenter, & facies & fauces ardent, immò etiam collum. At uidentibus nihil mali habere uidetur, & uidet ac audit obtuſius, & præ ſuffocatione non intelligit, neq; quid dicat, neque quid audiat, aut faciat. Verum hians decumbit ſaliuam fundens, ac talia faciens. Hic quinta, aut ſeptima, aut nona die moritur.

Leuis angina paracynanche appellata.

AT ubi horum ſignorum quid abſuerit, laxiorem morbũ ſignificat, quem paracynanchen uocant. Huic uenam ſecare oportet, maxime ſub mamma. Cõcomitatur enim hac parte ex pulmone ſpiritus calidus. Oportet quoq; deorſum purgare medicamẽto, aut per clyſterem. Fiſtulas item detrudere conuenit in fauces iuxta maxillas, quo ſpiritus ad pulmonem trahatur. Et faciendum uti quàm citiſsime ſpuat, & pulmo gracilis fiat. Et ſuffitus fiat per hyſſopum Cilicium, ſulphur, & bitumen: & attrahat & per fiſtulas, & per nares, ut exeat pituita. Fauces & lingua confricentur his quæ pituitam ducunt. Et uenæ ſub lingua ſecentur. Sed & à cubitis ſanguis dimittatur, ſi uires ualidæ fuerint. A uino abſtineat, & ptiſanæ ſuccum tenuem ſorbeat. Poſtquam uero remiſerit morbus, & iam cibos guſtarit, elaterio recẽti purgato, ut ne in aliud malum incidat.

Morbus regius.

MOrbus regius huiuſmodi acutus eſt, & cito occidit. Color totus mali corium ualde refert, & cum uirore pallidus eſt, quales ſunt lacerti cum uirore pallicantes, Conſimile eſt etiam corpus: & in urina ſubſidet uelut eruum fuluum, & febris ac horror debilis habet. Quandoq; etiam ueſtimenta ferre non poteſt, ſed mordetur ac raditur. Et mane quum cibum non accepit, uiſcera plerunq; lancinantur. Et quum quis ipſum excitat, aut alloquitur, nõ patitur. Hic plerunq; in quatuordecim diebus moritur. Has ſi effugerit, ſanus euadit. Oportet autem ipſum calida lauare, & aquam mulſam bibendam dare, ita ut de nucibus Thaſiis decorticatis, & abſinthij coma, æquis portionibus acceptis, & de aniſo cribrato dimidia parte ammixta, obolos tres ieiunus ex illa bibat, & rurſus dum cubitum it hanc aquam mulſam ſumat. Bibat etiam uinum uetus tenue, & ſorbitionibus utatur. Nec à cibis abſtineat.

Tetanus.

QVum diſtentiones Tetani appellati, corripuerint, maxillæ rigent uelut ligna, & os aperire non poſſunt, et oculi lachrymantur ac diſtorquentur, & dorſum riget, & crura contrahere non poſſunt, ſimiliter neq; manus, & facies rubicunda eſt, & ualde dolet, & ubi moriturus eſt, & potum, & ſorbitionem, & pituitam per nares reuomit. Hic tertia die, aut quinta, aut ſeptima, aut decimaquarta perit. Vbi uero has effugerit, ſanus euadit. Huic catapotia ex pipere & ueratro nigro deuoranda dato: & iuſculum uolucrium pingue calidum. Inducendæ ſunt etiam fortes ac multæ ſternutationes, & fomenta adhibenda. Quũ autem fomentis non utitur, calefactoria humida ac pinguia undequaq; in ueſicis ac utriculis apponantur, maxime tamen ad partes dolentes, & calido oleo multo ac ſæpe illinatur.

Opiſthotonos.

QVum autem diſtētio in poſteriores partes, opiſthotonos appellata tenuerit, reliqua quidem plerunq; eadem ſunt. Verum in poſteriores partes cōuellitur, & uociferatur aliquando, & dolores emergunt uehementes, & crura interdum contrahere non permittit, neq; manus extendere. Sunt enim cubiti incuruati, & digiti in pugnum contracti, & pollicem plerunq; alijs digitis continet, & clamat, & nugas garrit quādoq;, & non poteſt ſeipſum continere, ſed aliquando exilit, ubi dolor premit, quum uero dolor remittit, quietem habet. Aliquando etiam uox intercipitur ſimul ut morbo corripiuntur, aut inſani & atra bile perciti fiunt. Hi tertia die moriuntur uoce ſoluta, & reuomunt per nares. Si uero effugerint decimumquartum diem, ſani fiunt. Curandus hic eſt uelut ſuperior. Quòd ſi uoles, etiam ſic facies. Aquā frigidam plurimam ſuperfundito, & poſtea ueſtimenta tenuia, pura, ac calida ſuperintegito. Ignem aūt tunc non adhibeto. Hoc auxilium & ad tetanos, & ad opiſthotonos adhibere oportet.

Voluuli.

VOluuli fiunt quum ſupernus uentriculus caleſcit, infernus uero frigeſcit. Reſiccatur enim ſimul inteſtinum, & præ inflammationis caliditate obturatur, ut neq; flatus, neq; cibi pertranſeant, ſed uenter durus ſit, & quādoq; uomat, primum pituitoſa, deinde bilioſa, poſtremum ſtercus. Et æger ſitim habet ac dolorem, maxime circa præcordia. Verum & totum uentrem dolet, & inflatus eſt, & anxius eſt, & febres corripiunt, & fiunt maxime ſeptima die. Hos ſic curare oportet. Supernū uentriculum quàm citiſsime purgato, & ſanguinem de capite ac cubitis detrahito, ut ſuperna aluus caleſcere deſinat, & partes ſupra ſeptum tranſuerſum frigefacito, excepto corde. Infernas autem calefacito, homine in ſolio aquæ calidæ collocato, ac ſemper oleo illito. Calefactoria quoque humida apponito. Et glandulam de melle ſolum decem digitorū longitudinis facito, & ex ſumma anteriori parte fel taurinum oblinito, atq; ſic bis ac ter ſubdito, quo omnia combuſta ſtercora circa rectum ac princeps inteſtinum cōtenta educas. Et ſi quidem ſic obedierit, poſtea clyſterem adhibeto. Sin minus, follem fabrilem indito, & in uentrem flatum immittito, à quo & uentrem, & inteſtini contractionem diſtendas. Deinde extracto folle, clyſterem adhibeto. Sit autem infuſum per clyſterem inijciendum paratum non ex ualde calefactorijs, ſed ex his quæ ſtercora diſſoluunt ac colliquant. Poſtea obturata per ſpongiam ſede, in aqua calida deſideat continens clyſteris infuſum. Et ſi hoc infuſum ſuſceperit, & rurſus dimiſerit, ſanus euadit. Cæterum priore tempore mel optimum delingat, & uinum ſplendidum uernaculum bibat. Quod ſi uoluulo amoto, febris ipſum corripiat, deſperatus eſt. Fortaſsis enim & inferna aluus ſoluta ipſum occiderit.

Peripneumonia.

PEripneumonia talia facit. Febris acuta tenet, & ſpiritum frequentem ac calidum reſpirat, & anxietas adeſt, & impotentia, & iactatio, & dolor ſub ſcapulas, & ad clauiculam, & ad māmam, & grauitas in pectore, quandoq; etiam delyrium. Quidam dolorem non ſentiunt, donec tuſsire inceperint, Verū hic morbus diuturnior ac difficilior illo eſt. Saliuā tenuem, ac ſpumoſam primum ſpuit. Lingua flaua eſt. Verum progreſſu tēporis nigreſcit. Si igitur in princi-

pio

pio nigreſcat, citius morbus finitur. Sin poſterius, tardius. Tandē uero etiam rumpitur lingua, & ſi digitum apponas, inhæret. At liberationem à morbo ſignificat lingua, ſimiliter uelut in pleuritide. Hæc autem patitur homo, minimum diebus quatuordecim, ad ſummum una & uiginti, & per hoc tempus tuſsit uehementer, & unà cum tuſsi purgatur, primum ſaliua multa & ſpumoſa. Septima uero & octaua die ubi febris in uigore fuerit, ſi humida ſit peripneumonia, craſsior prodierit: ſin minus, non. Nona uero & decima, cum uirore pallida ac ſubcruenta. Duodecima autem uſq; decimamquartam, multa & purulenta. Atq; hoc in his contingit, quorum naturæ & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus fortis eſt. Quorum uero & natura, & morbi conſtitutio ſicca eſt, in his minus. Si quidē igitur decima quarta die reſiccatus fuerit, et non amplius purulentum tuſsiendo reiecerit, ſanus eſt. Sin minus, ad duo de uigeſimam, & uigeſimam primam animum aduerte, & ſi quidem tunc ſputum illud quieuerit, euadit. Sin minus, interroga ipſum, an dulcior ſit ſaliua, & ſi affirmauerit hoc, ſcito pulmonem ipſi ſuppuratum eſſe, & morbus annum durabit, ſi non in quadraginta diebus pus eduxerit. Si uero inſuauem ſaliuam eſſe dixerit, ſtatus morbi lethalis eſt. Verum in primis diebus hi maxime manifeſti fiunt. Si enim putrefactum ac purulentum expuerit in diebus duobus ac uiginti, & non exulceratus fuerit, euadit. Sin minus, non. Hæc peripneumonia nihil abeſt ab affectionibus quæ in pulmone ſunt. Si igitur aliquid harum affectionum abfuerit, cognoſcere oportet & quæ ægrotus mala habeat, & quæ medicus aggredi debeat. Si uero pauca horum ſignorum habuerit, ne decipiatur. Nam perniciosa non eſt peripneumonia, ſed mollis. Cæterum peripneumoniam hoc modo curare oportet. Non tamen peccabit, ſi quis etiam pleuritidem & phrenitidem ita curare aggrediatur. Primum caput leuius facere incipe, quo nihil influat ad pectus. Primis autem diebus ſorbitiones ſint dulciores. Sic enim id quod conſedit ac compactum eſt, potiſsimum elueris ac commoueris. Quarta die & quinta ac ſexta, non amplius dulces, ſed pingues. Nam ad ſputum ſurſum exſcreandum conducunt. Si uero pro ratione ſpuere non poſsit, ex pharmacis ſurſum educentibus dato. Aluum autem in primis quatuor aut quinq; diebus ſubducere oportet, & hoc paulo amplius, quo & febres obtuſiores ſint, & dolores leuiores. Quum autem euacuatus fuerit, & corpore debilis, infernam aluum tertio quoq; die deorſum commoueto, quo & corpus potens ſit, & ſupernæ regiones humoris exortes. Nam ſi multus humor infra ſecedat, à quinta die, mortem inducit. Infra enim humore ſecedente, ſupernæ partes reſiccantur. & ſputi purgatio ſurſum non prodit. Oportet igitur & infernam aluum, neq; ualde ſuppreſſam eſſe, ut ne febres ſint acutæ: neq; ualde egerere, quo ſaliua ſurſum educi poſsit, & æger uiribus ualeat. At medicamenta ſurſum educentia, ſexta & ſeptima ac nona die, & morbo adhuc ulterius progreſſo, magis exhibeto. Sit autem medicamētum, ueratrum album, thapſia, elaterium recens, ſingula æquis portionibus. Quod ſi ſaliua non probe purgetur, & ſpiritus fuerit frequens, & purgatio non præualeat, prædicendum eſt nullam ſpem uitæ reliquam eſſe, ſi purgatione nihil efficere poſſit. Sed & alia facienda ſunt quæ in peripneumonia fieri ſolent, ſi inferna aluus miniſterium ſuum probe obierit. Quin & aliter facere curationem oportet.

A prima die initio ſumpto, ari magni conchulam maiorem dato, dauci & urticæ utriuſq; itidem unam, ſinapis & rutæ quantum tribus digitis comprehendere potes, & ſuccũ ſilphij magnitudine fabæ. Hæc in aceto dulci & aqua permixta & diluta ac excolata, ieiuno tepida bibenda dato. Poſtquã uero purum exſpuere cœperit, ari conchulam maiorem, & ſeſamum, & amygdalas purgatas, in aceto dulci aqua diluto bibenda præbeto. Si uero magis ducere uoles, radicis Capparis corticem his ammiſceto.

Pleuritis.

QVum pleuritis apprehẽderit: hæc patitur. Dolor latus, & febris & horror tenet, & frequentem ſpiritũ habet, & erectæ ceruicis ſpiratio urget, & tuſſiendo reijcit ſubbilioſa, uelut à mali punici corio, ſi non ruptiones habuerit. Si uero habuerit, etiam ſanguinem à ruptionibus. Eſt autem & ſanguinea pleuritis, in qua ſubcruenta reijcit, Et eſt quidem bilioſa, mitior, ſi nõ ruptiones æger habeat: ſin minus, doloroſior quidem eſt, ſed non lethalior. At ſanguinea fortis, & doloroſa, & lethalis eſt. Quũ igitur affuerit ſimul ſingultus, ſimulq; cum ſaliua ſanguinis grumos nigros tuſsiendo reiecerit, ſeptima die moritur. Si uero dies decem tranſgreſſus fuerit, à pleuritide quidem ſanus fit, uerum uigeſima ſuppuratur, & pus tuſsiendo reijcit, demum uero reuomit, et non adeò facilis curatu eſt.

Pleuritides ſiccæ.

SVnt & ſiccæ pleuritides ſine ſputo, Verum hæ difficiles ſunt. Iudicationes autem ſimiles alijs ſunt, ſed ampliore in potu humectatione opus habent quàm aliæ. Bilioſæ uero & ſanguineæ, nona & undecima die iudicant, atq; hi magis ſani fiunt. At ſi à principio quidem molles quidam tenuerint dolores, à quinta uero ac ſexta die acuti, hi uſq; ad duodecimum perueniũt, & non ualde effugiunt, Periculum autem maxime eſt, uſq; ad ſeptimũ. Immo etiam uſq; ad duodecimum. Poſt has uero ſanantur. Quæ uero ab initio molles ſunt, à ſeptima autem & octaua acutæ, ad decimumquartum iudicant, & ſani fiunt.

Pleuritis ex dorſo.

PLeuritis ad dorſum intantum ab alijs differt, dorſum dolet uelut ex plaga, & ſuſpirat, & aceruatim reſpirat. ſtatim aũt ſpuit pauca, & corpus delaſſatur. Tertia aut quarta die ſaniẽ mingit ſubcruentã. Moritur aũt maxime quinta die: ſin minus, ſeptima. Has ſi effugerit, uixerit, Et morbus lenis eſt ac minus lethalis. Cuſtodire tamen oportet uſq; ad decimũquartum. Poſtea uero ſanus euadit. Cæterum quibuſdam pleuriticis ſaliua quidem pura eſt, mictio autem cruenta, uelut ſeroſa à carnibus aſſatis ſanies. dolores uero acuti per ſpinã ad pectus, & ad inguen tendunt. Hic ſi ſeptimum diem effugerit, ſanus fit. At ſi alicui in his pleuritidibus contingat dorſum rubefieri, & humeros caleſcere, & inter deſidendum grauari, & uenter exturbetur egeſtione cum uirore pallida, ac ualde graueolenti, hic propter uẽtris egeſtionem, uigeſima prima die moritur. Has ſi effugerit, ſanus fit. Quibus autem ſtatim ſputa uaria ſunt, & dolores ualde acuti, hi tertia die moriuntur. Hanc autem tranſgreſsi, ſaneſcũt. Qui uero ſanus non fit ſeptima, aut nona, aut decima, hic ſuppurari incipit. Melius eſt autem ſuppuratum fieri, etiamſi doloroſum ſit. Minus enim lethale eſt. Porrò ſupra omnia relata ſigna, in unaquaq; pleuritide conſiderare oportet linguam. Si enim bulla ſubliuida fiat in lingua, uelut ferro in oleum tincto,

ſi quidem

ſi quidem in principio fiat aſpera, difficilior eſt morbi emotio, & neceſſe eſt ſanguinem tuſsiendo reijcere, in diebus quibus id fieri oportet. Si uero facto morbi progreſſu fiat, iudicationes quidem contingent ad decimum quartum diem, Verum neceſſe eſt ſanguinem ſpuere. Habet autem ſe res de liberatione ab hoc morbo, hoc modo. Si quidem tertia die inceperit maturari ac expui, citius liberabitur. Si uero poſterius matureſcat, poſterius iudicationes fiunt, quemadmodum in capitis ſignis. Dolores porrò in omni pleuritide, plerũq; magis interdiu q̃ noctu leuiores fiunt. Curare uero pleuritidas hoc modo oportet, utplurimum uelut phrenitidem & peripneumoniam, præterquã quod hic balneis calidis & uino dulci utendum eſt. Si igitur prima aut ſecunda die poſtquam inuaſit, ægrum acceſſeris, ſi ſtercus prodijt purum, aut leuiter biliosum & modicum, infuſum ex Thapſia per clyſterem inijcito. Si uero aluus commota, noctu quidem egerat, poſtridie uero dolor & tormen uexet, turſus clyſterem adhibeto. At ſi æger biliosus ſit natura, & non purgatus correptus fuerit à morbo, priuſquam ſaliuam biliosam expuat, etiam medicamento bilem probe purgato. Si uero iam expuat biliosa, medicamentũ ne dederis. Si enim dederis, ſputũ ſurſum prodire non poterit, ſed ſeptima aut nona die ſuffocabitur, maxime ſi præcordia doleãt. Quòd ſi ad dolores in lateribus etiam præcordia doleant, clyſterem adhibere oportet. & in potu ieiuno bibendam dare, Ariſtolochiam, hyſſopum, cuminum, ſilphium, peplum, mecona appellatum albũ, florem æris, mel, acetum, & aquam. Et per medicamenta quidem ita primas curationes facere oportet. Reliqua uero ſic ſe habent. Multa calida pro uiribus ægri lauato, capite excepto. & quũ iudicationes ſunt, dolentes locos humidis fomentis tepefacito, & oleo illinito. Quum uero impetu fertur morbus, & ægrum & medicum à curationibus quieſcere conuenit, ne quid mali inducatur. Dandus autem eſt ptiſanæ ſuccus coctus, aliquãto craſsior ſpiſsitudine mellis. Poſt balnea etiam uinum dulce & aquoſum bibendum eſt, non frigidum, modicum, ex anguſti oris pocillo, & ubi tuſſes inuaſerint, amplius bibendum & quàm maxime exſcreandum, & potu humectandum, quo pulmo humidior factus, facilius ac citius ſputum reddat, & tuſsis minus affligat. Sed & mali punici dulcis uinoſi ſuccum, lacte caprino modico, & melle ammixto, paulatim ſæpe dato, & noctu & interdiu, & ſomnum quàm maxime prohibeto, quo purgatio & citius & copioſior fiat. At uero ſanguineam pleuritidem ſic curare oportet. Poſt iudicationes cibis leuibus reficito, & quietem agat, & nimium caueat ſolem, uentos, repletiones, acida, ſalſa, pinguia, fumum, flatus in aluo, laborem, uenerem. Si enim morbus recidiuarit, mors ſequetur. In expuitionibus autem ſi dolor habeat, & expuere non poſsit, ieiuno æris florem dato, magnitudine oliuæ, & ſucci ſilphij dimidium eius, & trifolij ſeminis modicum, Hæc ex melle delingat. Aut piperis grana quinque, & ſucci ſilphij magnitudinem fabæ, mel, acetum, & aquam, ieiuno tepida bibenda præbeto. Hoc etiam dolores ſedat. Quod ſi pro ratione ſpuere non poſsit, ſed moretur ſputũ hærens in ipſo, & ſtertat in pectore, ari magni radicis cõchulam maiorem, & oleum ac acetum mixta dato, & acetum aqua dilutum inſuper bibat. Aliud forte.

Florem æris magnitudine fabę, & nitrum aſſatum dupla portione, & hyſſopi quantum tribus digitis comprehendi poteſt, melli miſceto, & aquam ac oleum

oleum modicum adſtillato, & tepefacta in conchula maiore infundito, ut ne ſuffocetur. Hoc etiam in peripneumonia facere oportet, ſi non purgetur. Si uero neq; ſtertat, neq; uelut oportet ſpuat, capparis fructus quantum tribus digitis comprehendi poteſt, & piper, & nitrum modicum, & mel, & acetum, & aquam miſceto, atq; hæc tepida ſorbenda præbeto. Altera die eadem in aceto, melle, & aqua feruefacta ſorbeat. Hoc etiam ſtertentibus dato, & his qui purgari non poſſunt. At ſi fortius facere uoles, hyſſopi & ſinapis, et naſturtij cōcham maiorem, melle & aqua terito, & feruefacta ac excolata, tepida ſorbenda dato. Atq; hoc modo hi morbi curati ſanantur, ſi non quid ſputi in pulmone relictū pus fiat, à quo arida tuſsis ſequitur, & febris ac horror emergunt, & erecta ceruice ſpiratio tenet, & frequentem & aceruatam reſpirationē æger habet, et uox paulo grauior fit, & color cum calore faciem occupat. Progreſſu uero temporis, morbus magis manifeſtus redditur. Hūc ſi intra decem dies ſuſceperis, ubi uictu & balneo calido calefeceris, medicamentum quod pus ducat in pulmonem infundito, alijsq; pus ducentibus utitor, atq; ſic uelut ſuppurato uictus rationē præſcribas. Caput quoq; reſiccato, ut ne quid influat. Si uero ex eo quod in pulmonem infuſum eſt, pus non educatur, rumpitur hoc ipſum ex pulmone in thoracem, & poſt ruptionem ſanus eſſe uidetur, quoniam ex anguſtia ad amplam capacitatem pus peruenit, & ſpiritus quem reſpirando attrahimus in pulmone locum ac ſedem habet. Verum progrediēte tempore pectus pure impletur, & tuſſes, & febres, & alij dolores omnes magis ipſum premunt, & morbus inclareſcit. Hunc poſt eruptionem per quindecim dies ſinere oportet, quo pus rurſus matureſcat, Nam ex eo quod pus ad ampliorem locum deuenit, perfrigeratū eſt, & id quod in thorace humidi erat ad ſeipſum attraxit, ita ut ipſum ſit ſemiputrefactum. Si quidem igitur ſua ſponte expui incipiat in hoc tempore, bene eſt. Sin minus, medicamētis aut potionibus opem ferre oportet, in ultimis ex quindecim illis diebus, feſtinando ad corporis excitationem antea quàm magis affligatur, ita ut caput purum cuſtodias, influxionū gratia. Si uero non ſpuatur, ſed ſui ſignificationem ad latera præbeat, ſecato aut urito. At ſi neque ſpuatur, neq; ad latera de ſe ſignificationem præbeat, ubi multa calida ieiunum lauaſti, & neq; potu uſum in firma ſella locaſti, alter ex humeris ipſum apprehēdat, tu uero concute ipſum, aure ad latera admota, quo percipias ex utra parte ſignificationem ſui præbeat. Optandum autem eſſet ex ſiniſtra. Nam dextras urere aut ſecare lethalius eſt. Quanto enim robuſtiores ſunt dextræ partes, tanto etiam fortiores morbi in ipſis fiunt. Quòd ſi præ craſsitudine, humor nō fluctuet, neq; ſtrepitus ſit in pectore, uerum ſpiritum frequentem trahat, & pedes intumeſcant, & tuſsicula aliqua adſit, ne te decipiant hæc, ſed thoracē pure plenum eſſe probe noris. Proinde in terra eretriad eliquida, & ualde trita ac tepida, linteum tenue tingito, eoq; thoracem circumcirca integito, & qua parte primum reſiccatum fuerit, ea ſecato aut urito, quàm proxime ad ſeptum tranſuerſum, cauendo tamē ne hoc ipſum lædas. Si uero uoles, ipſam terrā eretriadē illinito, & ſimiliter uelut in linteo conſiderato. Multi ſimul illinunt, ne quæ primū illinūtur reſiccētur. Poſt ſectionē aut uſtionē, linamēto ex lino crudo utere, & paulatim pus emitte. Cæterū ubi ſecare uel urere uoles, corpori in eadem figura, in qua inter ſecandū aut urendū futurū eſt, notā imprimito, ut ne cutis te decipiat,

ſi in figuræ tranſmutatione ſurſum aut deorſum magis cedat. Sed & tuſſes uitare oportet ex uictu, ut ne rurſus pus reuellant ad pulmonē. Malum enim hoc eſt: quare permittendum eſt ut ad ſectionē ꝗ citiſsime reſiccetur. Poſtquā uero duodecima affuerit dies, reliquū pus totū emittito, & ex linteo linamentū indito, & bis in die pus emittito, & uentrē ſupernum ex uictu ꝗ maxime reſiccato. Atqꝫ hoc modo oportet etiā ſuppurationes ex uulneribus, & ex peripneumonia: & ex magnis deſtillationibus, & pulmone ad lateres prolapſo, conſiderare ac curare.

Frigefactoriæ potiones in febre ardenti.

FRigefactorias potiones in febribus ardentibus quādo uoles bibendas dato. Sunt autē multarum operationum. aliæ enim mictionem inducunt, aliæ alui egeſtionem, aliæ utrūqꝫ præſtant, aliæ neutrum, aliæ ſolum frigefaciunt, uelut ſi quis in uas aquæ feruentis frigidā aquam infundat, aut ipſum uas ad frigidum uentū exponat. Dabit itaqꝫ alias alijs. Neqꝫ enim dulces omnibus conducunt, neqꝫ acerbæ, neqꝫ eadē omnes bibere poſſunt. I. Fauorum ſiccorū heminarum duarum menſuram aqua macerato, & conterens guſtato donec ſubdulcis aqua fiat, deinde excolato, & iniectis apijs bibendam dato. II. Seminis lini acetabulū, aquæ heminis decem affuſis, in noua olla prunis impoſita coquito ac feruere finito ut tranſpirent, donec ſuccus ad tactum pinguis fiat.

III. Aquam mulſam aquoſam ad dimidias coquito, deinde apio iniecto frigidam paulatim exhibeto. IIII. Ordeum Achilleum magnū ac plenū heminæ menſura ſiccato, & acutis ſpicis ablatis, ubi probe laueris, aquæ congio affuſo coquito ad dimidias, frigefacito ac bibēdum dato. V. Cumini Aethiopici heminæ decimæ parti, tres aquæ ſemicōgios affunde, & olla luto piloſo oblita, donec tertia pars reſtet feruere ſine, & frigidā hanc ad omnem ardentē aliamq́ febrem exhibe. VI. Aquam cœleſtem ipſam per ſeipſam præbe. VII. Ptiſanæ heminæ congio aquæ affuſo, ad dimidias coquito. deinde excolato, & apijs iniectis frigidam dato. VIII. Proſunt & uina alba aquoſa ex uuis paſsis.

IX. Proſunt & uuarū paſſarum expreſſarum retrimēta aquoſa. X. Vuarum paſſarum albarum exemptis uinaceis heminam, radicū quinquefolij manipulum, tundito, & affuſis aquæ heminis uiginti, ad dimidias coquito, & frigidam hanc paulatim bibēdam dato. XI. Ad farinæ ordei pleni craſſæ chœnicem dimidiam, aquæ congiū affundas, & quum iam intumeſcunt craſſæ farinæ partes, manibus teras, donec aqua alba fiat, et adiāti pugillo iniecto, ſub dio per noctem exponito, ac exhibeto. XII. Ouorum trium aut quatuor candidum, in aquæ congio concuſſum bibat. Hoc ualde frigefacit, & ægrum ad aluū exonerandam conturbat. XIII. Ordei torrefacti probe loti chœnicem dimidiam, in aquæ congio bis aut ter feruere ſinito, & frigidam hanc exhibeto.

XIIII. Ptiſanæ ſuccum coctum tenuem, & uinum dulce dato. Hoc urinam ducit. XV. Cucumeris peponis corio nudati pollinē ex aqua præbeto. Hæc potio urinam ciet, frigefacit, & ſitim ſedat. XVI. Eruum in aqua præcoquito, deinde ollam nouā, in maiorē ollam aqua plenam ponito, & alia aqua eruo affuſa, ad modicū tempus coquito. poſtea ubi coctū fuerit eruum, tertiā aquæ partem reliquā excolatam bibendam dato, ita ut ad ſingulos cyathos, & cucumeris, & erui pollinem inſpergas. Hoc cōſtanter ſitim ſedat. XVII. Vinum Thaſiū uetus parte una, cū uigintiquinqꝫ aquæ partib. dato. XVIII. Trifoliū,

cucu-

cucumeris pollinem,& craſſam ordei farinam in aqua macerato,& hanc bibendam dato. XIX. Apij manipulos tres, pulegij pugillos duos,in aceti heminis decem ad tertias coquito.Hoc melle & aqua dilutũ,aquoſum bibat,adianti pugillo iniecto.Hoc urinam ducit,& aluum ſoluit. XX.Mala odorata dulcia contundito,& aqua macerato,& aquam bibendam dato. XXI. Mala cydonea eodem modo,ſi aluus ſoluta fuerit in febre ardente. XXII. Quòd ſi morbus regius inſuper corripiat,uuæ paſſæ albæ exemptis uinaceis,& cicerum alborum,utrorunq; dimidiam heminã, & ordei Achillei magni ac pleni tantundem,& cnici tantundem,aquæ heminas decem,& apium,& mẽtam,& coriandrum,de ſingulis parum,terito donec placide aqua dulceſcat, & adiãti pugillo poſtea iniecto,ubi ſub dio per noctem expoſuiſti exhibeto.Potes etiam alia his ſimilia imitari.Omnia uero per noctẽ ſub dio expoſita dabis febriẽti, exceptis his quibus alui plus q̃ cõuenit fluunt. XXIII. Pulegij pugillos tres, apij duplũ,in uino diluto coquito ac exhibeto:hoc urinã ciet,& bilem per aluũ trahit.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS, LIBER IIII. [illegible]

Medico Phyſico interprete.

AD hominis generationẽ de omnibus & uiri & mulieris partibus ſemen progreſſum,& in uterum muliebrẽ illapſum condenſatur,temporeq; ueniente natura hominis formam referens ex ipſo producitur. Habet autem & mulier,& uir,quatuor ſpecies humoris in corpore, à quibus morbi fiunt, qui non à uiolentia aliqua fiunt. Sunt autem ſpecies hæ, Pituita, Sanguis, Bilis, & Hydrops ſiue aqua : & de his nõ minima, neq; debiliſsima,in ſemen procedit portio.Et quia animal ſecundum parentes naſcitur,tot humorum ſpecies,& ſanorum & morboſorũ in ſeipſo habet. Oſtendam autem quæ in unaquaq; harum ſpecierũ & plura & pauciora in corpore fiunt,& à quo ægrotant .Et q morbi in imparibus diebus iudicantur. Et quæ ſint morborum principia.Et qualia ſingula ex ipſis in corpore efficiant,ut morbum inducãt.& à quo rigor febrilis fiat,& cur poſt ipſum febris irruit. Primum aũt demonſtrare uolo,quomodo bilis,& ſanguis,& hydrops,& pituita, copioſiora & pauciora fiant à cibis & potibus,hoc modo. Vẽtriculus dum plenus eſt,omnium horum corpori fons eſt. Verũ ubi uacuus eſt,corpore fruitur colliqueſcente.Sunt aũt & alij fontes quatuor,à quibus unuſquiſq; horum humorum in corpus procedit,poſtquã ſanè ipſi à uentriculo acceperunt : & hi quoq; fontes ubi euacuantur,de corpore fruuntur. Sed & ipſum corpus attrahit,ubi uentriculus in ſeipſo quid habuerit.Et ſanè ſanguini fons eſt cor,pituitæ caput,Aquæ ſplen,Bili locus folliculi in hepate.hi ſunt quatuor humoribus his fontes,uentriculo excepto.Ex his autẽ maxime caui ſunt, Caput & Splen, Nam in hoc ipſo maxima amplitudo eſt. Verũ de hoc paulo poſtea clarius dicam. Quin & hæc ſic ſe habent.In omnibus cibis ac potibus et bilioſi quid eſt, & aquoſi, & ſanguinei, & pituitoſi:in alio plus,in alio minus. Quapropter & quæ eduntur ac bibuntur,alia alijs præſtant ad ſanitatẽ.Atq; hæc mihi de hoc

dicta

dicta ſunt. Poſtquam uero comedit aut bibit homo, corpus in ſeipſum humo-
rem relatum ex uentriculo, & fontes trahunt per uenas de uẽtriculo, ſimilis hu
mor ſimilem, & corpori diſtribuunt. Quemadmodum etiam in plantis ſimilis
humor ſimilem trahit de terra. Habet enim eodem modo terra omnigenas in ſe
ipſa ac innumeras facultates. Quæcunq; enim in ipſa naſcuntur, his omnibus
exhibet humorẽ ſimilem unicuiq;, qualem & hoc ipſum quod naſcitur ſibi ſi-
milem, iuxta cognationem habet. & trahit unũquodq; de terra alimentũ, quale
etiam ipſum exiſtit. Nam & roſa de terra trahit talem humorẽ, qualis ipſa in po
tentia eſt: & allium de terra humorem eiuſmodi trahit, quale ipſum in potentia
eſt. Et alia omnia terræ naſcentia, ex terra trahunt, ſingula iuxta ſeipſa. Si enim
hæc res non ita ſe haberet, non naſcerentur plantæ ſimiles ſeminibus. Cui por-
rò plantæ in terra cognatus humor multo uberior eſt q̃ conuenit, ea planta æ-
grotat. Cui uero paucior q̃ opportunum eſt, ea reſiccatur. At ſi ab initio nõ in
ſit terræ humor, quem planta iuxta cognationem trahat, ne germinare quidem
poterit. Intelligentiã autem huius rei, q ſi non habeat planta humorem ſecun-
dum naturam, ne ab initio quidem germinet, inde nobis ſuppeditatur. Ionia e-
nim regio & Peloponeſus pro temporibus anni à ſole non minime calet ac illu
ſtratur, ut ſol naſcentibus è terra ſufficere poſsit, attamen fieri non poteſt, mul-
tis fruſtra iam id tentãtibus, ut in Ionia aut Peloponeſo Silphium naſcatur. At
in Libya ſua ſponte naſcitur. Non enim eſt neq; in Ionia, neq; in Peloponeſo,
eiuſmodi humor qui ipſum alere poſsit. Quum autem ſint & aliæ multæ medi
cinæ, quas ſole ſufficiente, regiones alere non poſſunt, aliæ uero ſua ſponte pro
ducunt, hoc ipſum eius quod nunc dicturus ſum conſiderandi occaſionẽ exhi
bet, quantum uidelicet locus alteri loco etiam ualde uicinus præſtet ad iucundi
uini productionem, ſole æqualiter ſufficiẽte. Hic etenim in terra humor eſt, qui
uinum ſuaue exhibere poteſt, illic non eſt. Sũt etiam ſylueſtria non pauca in
loco naſcentia, quæ ad orgyæ ſeu cubitorũ quatuor ſpatium tranſlata: naſci mi
nime comperias. Non enim habet terra talem humorem tranſlato, qualem illa
ſylueſtribus plantis exhibebat. Sunt enim ex ipſis quædam ueneno ſiores, aliæ
humidiores, aliæ dulciores, aliæ ſicciores, aliæ aſperiores, & innumeræ aliæ ali-
ter ſe habent. Innumeræ enim ſunt in ipſa terra facultates. Et propter hæc ge-
nera primum nihil alteri ſimile ex terra productum eſt, quod non eſſet cogna-
tum. Et mihi ſanè uidẽtur hæ omnes plantæ ſylueſtres fuiſſe, Verum homines
ipſas manſueſecerunt, fructum ferre efficientes unamquãq; iuxta ſuum ſemen.
Trahit enim ſimilis humor ſimilẽ ex terra, & ex hoc augeſcit ac nutritur. & nul
lum ex terræ naſcentibus alteri ſimile eſt, quòd non æqualem, neq; ſimilem hu
morem ex terra trahat. Et omnia quæ naſcuntur in cibi ac potus uſum uenien-
tia, multas facultates de terra ad ſe trahunt, & in omnibus eſt aliquid pituitoſi
ac ſanguinei. Et ex hoc adeò ad hanc demõſtrationis neceſsitatẽ deueni, quòd
à cibis ac potibus in uentriculum procedentibus trahit corpus, ſecundum fon
tes quos nominaui, ſimilis humor ſimilem per uenas. Referam quoq; aliud
argumentum, quòd ſingula prout relatum eſt trahant, & ſimul dicam, unde pi-
tuita in corpore gignatur. Vbi quis caſeum comedit, aut aliquid acre, aut aliud
quid edit aut bibit, quod pituitoſum eſt, ſtatim ipſi ad os ac nares accurrit, atq;
hoc ita fieri partim omnes uidemus, partim ita eſſe credere oportet, ex his quæ

ego referam. Aſſero itaqꝫ, quod quantũ in cibo aut potu pituitæ ineſt, illud ubi ad uentriculũ peruenit, partim corpus ad ſeipſum trahit, partim caput, ut quod cauum ſit, & uelut cucurbita corpori incumbat, ad ſe trahit, utpote uiſcoſa exiſtente pituita, ita ut hanc alia per aliam ſequatur ad caput: & quæ quidem recẽs ex cibo generatur pituita, in capite manet. Vetus autem, prout copioſior eſt recens, ab ipſa uiolente extruditur. Quapropter ubi quis edit aut bibit aliquid pituitoſi, exſcreat pituitam. Habet autẽ et hæc res ſe hoc modo. Si ubi edit aut bibit quid pituitoſi homo, non rurſus exeat quod redundat, neqꝫ per os, neqꝫ per nares, neceſſe eſt ipſum manere in capite, aut ad corpus deſcẽdere de capite, & ad uentriculum peruenire. Ac optimum quidem fuerit, ſi ad uẽtriculum perueniat. Exire enim poterit unà cum ſtercore, et ſi quidem multũ fuerit ac humidũ, ſtercus humectare poterit. Si uero modicũ, non hoc effecerit. At ſi in capite maneat, multum dolorem capiti exhibuerit, quũ in uenis eſt. Si uero modicũ, nõ hoc fecerit. Significationem autem de ſe præbet copioſum ne ſit an modicum. Quòd ſi ad corpus deueniat, atqꝫ illic alio humori ammixtũ fuerit, ſi quidẽ multa fuerit pituita, ſtatim corpus læſerit: ſi uero pauca, nõ adeò lędere poterit, quũ magnũ ſit corpus, ſi non & aliud quoddam principium ipſi reliquũ ſit. Verum temporis progreſſu, ſi alia pituita ſuperaccedat, lædi utiqꝫ poſsit. At ſi corpus ueſicæ ac uẽtriculo deleget, atqꝫ hæc foras perferãt, nihil mali ex ipſa habuerit. In hoc igitur ſermone demõſtratum eſt, quomodo caput pituitã ex uentriculo trahat, & ſimile ad ſimile perueniat, & ſimul à me dictum eſt, quomodo & quare copioſior pituita homini à cibis ac potibus fiat. Nunc uero dicam de bile, quomodo & cur copioſior in corpore fiat, & quomodo locus folliculi in hepate ipſam trahat. Habet ſe res hoc modo. Poſtquam comedit & bibit homo aliquid amari, quodcꝫ aliàs bilioſum ac leue eſt, copioſior etiam bilis fit in hepate, & ſtatim dolet hepar, quod pueri cor uocant, atqꝫ hoc ita fieri uidemus, et clarũ nobis eſt ꝙ à cibo aut potu factũ eſt. Trahit etenim corpus in ſeipſum de cibis omnem prædictum humorẽ. Trahit etiam folliculus in hepate, quicquid iſthic bilioſi ineſt. Et ſi derepẽte multa bilis fiat, homo hepar dolet, et de uentre copioſior fit. Hoc enim cõtingente, procedit de ueteri bile propter multitudinem ad uentriculum, & ex hoc tormen uentriculo oboritur, et pars ipſius per ueſicam, pars per aluũ egreditur, atqꝫ ſic minima pars in homine manet, & dolores ceſſant. Si uero neutrum horum contingat, procedit primum de ueteri bile ad corpus, diſtribuitur enim ad ipſum: & ſi multa fuerit, ſtatim ſignificationẽ ſui præbet alıj humori ammixta. Si uero modica, non adeò læſerit, quum magnum ſit corpus, ſi nõ & aliud quoddam principiũ ſuboriatur, Verũ temporis progreſſu, ſi alia bilis ſuperaccedat copioſior, hominem utiqꝫ læſerit. Si uero non ſuperaccedat, excolare illam poterit corpus, ut & bilis, & quæcũqꝫ bilioſa ſunt prodeant. Nam quæ in cibo ac potu ſumũtur, alia aliorum medicamenta ſunt. Sic ſanè etiam alia quæcunqꝫ lædentia ſunt medicamenta, ubi aliud ab alio in uentriculum incidit, ſua ipſius poteſtate cauſſam habens, id quod ſuperatũ eſt expellit, ac ipſum lædit. At ſi ſuperaccedat alia bilis in corpore, ab his quæ in uentriculum incidunt, morbus huic oboritur. Atqꝫ in hoc ſermone iam ego declaraui, quomodo bilis, & cur copioſior fiat in corpore, à cibis & potibus: & ꝙ trahit in ſeipſum folliculus in hepar, iuxta ſimilitudinem id quod bilioſum eſt

à cibis

à cibis ac potibus. Nunc uero dicam de aqua, quomodo, & cur copoſior fiat in corpore, & quomodo ſplen trahat in ſeipſum. Aſſero autem ubi homo bibit amplius, & corpus, & ſplenem, aquam in ſeipſa trahere ex uentriculo. Et ſi plus traxerint quàm oportet, ſtatim hominem affligi. atq; hoc ita fieri intelligunt quicunq; homines ſplenici exiſtunt. Poſtquam autem traxit ſplen, optimum eſt, ſi uetus aqua quæ in ſplene inerat, ad ueſicam aut uentriculum excoletur, & per hæc expellatur. Nam per ſupernas regiones non purgatur aqua de ſplene, niſi quantum eius in uaſis ineſt, quæ de liene procedunt: uerum ad uentriculum & ueſicam depurgatio fieri poteſt. Si uero hæc ad fluxionem apta nõ fuerint, neq; aqua per ea foras excoletur, de ſplene ad infernas partes aqua procedit, atq; iſthic alij humori miſcetur. Et ſi quidem pauca fuerit, non ſanè læſerit. ſed de corpore ad ueſicam, & ad uentriculum, per uenas excolari poterit. Sunt enim multæ ex hoc tendentes deorſum, quæ ex infernis partibus ad ſeipſas trahunt, ubi ſicciores fuerint q̃ prius erant. At ſi alia aqua generetur, & uentriculus ac ueſica foras non expellant, ſplen eleuatur, & infernæ corporis partes dolore afficiuntur. Atq; hæc à me dicta ſunt, quomodo & cur aqua copioſior generetur in corpore à potu: & quomodo ſplen trahit. Nunc autem de ſanguine dicam, quomodo & cur amplior in corpore generetur, Poſtquã bibit aut comedit homo aliquid quod ſanguineũ eſt, trahit quidem et totum corpus in ſeipſum, trahit autẽ & cor ſanguineum ad ſeipſum. Et ubi plus attraxit, non oboritur cordi dolor. Eſt enim cor res ſolida ac denſa, & propterea dolore non affligitur. Et ex ipſo procedunt uenæ craſſæ iugulares appellatæ, ad quas ſtatim ſi copioſius accedat, ſanguineũ illud diſtribuitur, & illæ impletæ breui ad caput & corpus delegant. Et quum ederit aut biberit homo quid ſanguinei, ſtatim uenæ iugulares attolluntur, & facies rubet. Accedente uero ad cor & corpus ſanguine quàm ſatis eſt uberiore, à cibis ac potibus, & ad alium humorem ammixto, ſi non ab ipſo egreſſus fuerit, per aluum aut ueſicam, reliquo humori ammixtus, dolorem corpori inducit. Si uero modicus accedat, non ſanè læſerit corpus. Verum temporis progreſſu diſtribuitur ab ipſo ad uentriculũ, aut ad nares, quæ ipſum foras excolant, & nulla læſio contingit. Si uero paulatim copioſior fiat, morboſus efficitur. Atq; ita quomodo copioſior ſanguis generetur, à me declaratum eſt. Quum autem ſint quatuor, Sanguis, Bilis, Pituita, & Aqua, omnia hæc à me demonſtrata ſunt, & quomodo, & cur copioſiora fiant, à cibis ac potibus. Quòd autem ex his fiant ac generentur, hoc argumento conſtat. Si homo parum edit, & parum bibit, nullum morbum hoc ipſi inducit. Et hæc quidem de hoc mihi dicta ſunt. Attigi etiam obiter oſtendere intelligenti, quomodo hæc pauciora fiant. Verũ de hoc paulo poſt melius tractabo. Cæterum fontes hi quatuor quos nominaui, quũ pleni fuerint, ſemper corpori diſtribuunt: quum uero uacui, uice uerſa trahunt ab ipſo, Sic etiam uentriculus facit. Et habet ſe res hoc modo, ueluti ſi quis tria aut plura ænea uaſa in planiſsimo loco componat, & coaptata quàm optime diſponat, fiſtulis ad foramina inſertis, atque ita placide in unum uas aquam infundat, donec omnia ab aqua fuerint expleta. Ab uno enim diffluet in reliqua uaſa, donec etiam alia fuerint expleta. Poſtquam autem plena facta fuerint uaſa, ſi quis de uno aquam effundat, retribuet ſe retro fluens aqua ad unum uas, & uacua fient reliqua uaſa

rurſus,quemadmodum etiam ſuſceperunt. Sic ſanè & in corpore res ſe habet. Poſtquam enim cibi ac potus in uentriculum inciderint,fruitur corpus de uentre, & unà cum fontibus impletur. Vbi uero aluus uacuatur, rurſus retro humor ab ipſe redditur,quemadmodum ſuſceperat,ueluti ex alijs ad unum uaſculum. Venæ enim ſunt per totum corpus tendentes,aliæ tenuiores, aliæ craſsiores,multæ ac frequentes. Hæ autem donec uiuit homo apertæ ſunt, & ſuſcipiunt & dimittunt nouum humorē. Vbi uero mortuus fuerit, clauduntur & extenuantur. Quandiu igitur uiuit homo,fruitur corpus de uentriculo, ubi quid in ſeipſo habuerit: fruuntur etiam fontes, & impleti corpori diſtribuunt. Si enim corpus non traheret de uentriculi humore,ſed ſoli fontes, & hi ad corpus diſtribuerent,non ſanè haberet corpus ſufficiens alimētum, ſed paucius. Non enim amplius haberent alimentum fontes,quod corpori ſubminiſtrarent. At uero ſi fontes iſti nō eſſent, dum edimus ac bibimus, uere nō cognoſceremus, neq; quid iucundum,neq; quid iniucūdum eſſet, propter hanc quam referam neceſsitatem. Hi loci quum minores ſint, & intra reliquum corpus, ſemper etiam antea quàm attrahat unuſquiſq; iuxta ſuam facultatē, reliquo corpori denūciat de cibis ac potibus,qui bilioſus ſit,& qui pituitoſus,& qui ſanguineus, & qui aquoſus. Quicquid enim horum humorum plus q̄ opportunum eſt,in cibis ac potibus nobis obuenerit,neq; cibos illos iucūdos facit. Quæ uero maxime appetimus,pro eorum ratione etiam illi iucundi ſunt. Si uero cibis ac potibus opus habuerit fons quidam,pro hac ratione etiam corpus trahet ab ipſis fontibus,donec humor paucior q̄ oportet fiat, & tunc ſanè appetit homo aut edere,aut bibere tale quid,quod portionem illam expleat,ac reliquis adæquet. Et propterea ubi multum cibi ſumpſimus aut bibimus,quādoq; adhuc cibum aut potum appetimus,& nihil aliud libenter edimus, quàm quod appetimus. Poſtquam autem comedimus, & adæquatus fuerit humor, his perfectis & in fontibus,& in corpore,tunc ceſſat appetētia. Atq; hæc de hoc à me dicta ſunt. Quin & hoc ſe ita habet,quòd ad folliculum in hepate, ſola bilis à cibis ac potibus ſecernitur. Venulæ enim quū debiles & tenues ſunt, alium humorem trahere non poſſunt,qui grauior & craſsior exiſtit:& ſimul non eſt ea loci capacitas,ut alius humor in hoc folliculo conſiſtat:& eſt hic locus maxime familiaris bili ſecundum naturam,& ob id in ipſo nullus alius fit morbus,quàm is quem homines Cardiogmum, hoc eſt cordis morſum uocant. At Caput, & Cor, & Splen,de omnibus humoribus participant. Vnumquodq; tamen ſi non ægrotet,plurimum de relatis participat,iuxta ſuam ipſius naturam, caput pituita,cor ſanguine,ſplen aqua. Trahunt autem & de alio humore uenæ in ſeipſas, amplæ & craſſæ, & inſtar pampini retortæ exiſtentes, ita ut ubi trahant, alius humor alium ſequatur. Et cordi quidem propinquant uenæ iugulares craſſæ, ad quas cito diſtribuitur,ubi illi amplior quàm commodus eſt humor accedat. Hæ uero ad reliquum corpus delegant: & ſimul ipſum cor ſolidum eſt ac denſum,ut ab humore nō ægrotet,& propterea nullus morbus in corde oboritur. Caput autem & ſplen maxime ſunt morbis obnoxia. Aegrotāt enim & ab his quæ à natura inſunt,quum plura quàm opportunum eſt acceſſerint. Aegrotāt item ab alijs humorib. Venæ enim in ipſis craſſæ ac multæ ſunt, & ipſa quoq; uenoſa ſunt ac caua,ut & alijs humoribus recipiendis capacitas in ipſis ſit, pau

latim nimirum accedẽtibus,& ad eum humorẽ qui à natura ineſt, ſe ammiſcen tibus. Quemadmodũ in uale magno amplior capacitas eſt quàm in paruo. Sic ſanè et in capite,aut in ſplene,res ſe habet. Magna enim capacitas maxime in ipſis eſt. Si uero repletæ fuerint iſthic humore uenæ, ab ipſo ſanè in illis morbus oboritur. Atq; hæc mihi de hoc nunc dicta ſunt. Volo autẽ melius declarare, quomodo unuſquiſq; horum humorũ in corpore paucior fiat. Quatuor equidem humores eſſe demõſtraui hominem lædentes. Quatuor item ipſorũ fontes. Quatuor quoq; eſſe dico locos, per quos homo de ſingulis his expurgatur. Sunt autẽ hi, os, nares, podex, urinæ meatus. Et ubi humor aliquis affligens copioſior factus fuerit, ſi his locis homo depurgetur, nullus ipſum morbus ab illo premit. Et ſi uentriculus plenus fuerit, liqueſcẽte corpore ab humore, defluit ad ipſum, & extra prodit per aliquem horum locorũ, & propterea humor paucior fit in corpore. Corpus enim uelut & antea dixi, uentriculo retribuit, ubi uacuus fuerit: & fruitur de ipſo, ubi plenus exiſtit. Atq; hæc à me dicta ſunt, quomodo & cur pauciores fiant humores hominem affligẽtes. Quomodo uero & cur homo ſanus degat, referam. Poſtquam comedit ac bibit, & humor ad corpus peruenit, eo quo dictum eſt modo, ammixtus alij, tum ei qui in corpore, tum ei qui in fonte eſt, ea quidem die qua acceſſerit, in corpore manet. poſtridie uero alius humor ad ipſum accedit. Atque hi quidem duo ſunt dies, duo uero in corpore humores. Et alteri quidem humori duo dies ſunt, alteri unus. Et qui quidem poſtridie acceſſit, manet in corpore, ut qui ſit craſſus. Alter autem coctus à caliditate diffunditur, & tenuis fiens, poſtera die ad uentriculum accedit, & per omne tempus à recenti expellitur. Vbi uero ad uentriculũ peruẽnit, cibos in hoc loco coquit, & de ſe ſanguinẽ in corpore facit. Si uero permanſerit, tempore graueolens fit. Tertia uero die unà cum ſtercore, & urina exit, copia ipſe ſibi ipſi æqualis, & conſimilis, & æquilibris, etiamſi ſuꝑpſius pars quędam ſit, quo humor maneat in corpore iuxta relatam rationem. Influit autẽ & tertia die humor de corpore ad uẽtriculum amplior & graueolentior, qui uidelicet reliquus fuit à ſecundo, & defert cibos cõcoctos, & quicquid eſt in corpore morboſum, & rurſus ſimul exit. Indicio eſt autem urina quæ ſalſuginoſa eſt, quòd cibi deferunt de corpore etiam id quod morboſum eſt. Et cibi quidẽ ſem per poſtridie per aluum ſecedunt, humor aũt ad tertiam diem. Hoc modo ſanitas cõtingere ſolet. Atq; hæc dicta ſunt, quomodo, & cur homines ſani degũt. At uero humor hic ſi particulatim foras prodiret poſtridie, cibi nõ ſimiliter ex uentriculo graueolentes facti foras prodirent, ſed ueluti cocti: & urina potui ſimilis, & corpus ſemper euacuaretur, & per omne tempus homo, ubi uentrem exoneraſſet ac minxiſſet, opus haberet ſtatim potu ac cibo, pro egeſtionis factæ copia, ſi modo ualidus eſſe deberet, quum humor ſufficiens in corpore nõ relinquatur, ſed unà cum ſtercore foras prodeat poſtridie, aut eadem die. Et ſi quidem comediſſet, bene eſſet. Sin minus, & euacuatus debilis eſſet, neq; humor craſſus fieri poſſet, ut poſtridie foras prodiret. Non enim ſufficiens in corpore relinquitur. Nunc uero aluum exonerantes probe ualemus, & ſi per biduum nihil cibi acceperimus, & uiuere, & facere quid poſſumus, & non penitus debilitamur ex euacuatione in hoc tempore. Humor enim in corpore manens, robur exhibet. Atq; hæc à me dicta ſunt, quomodo & cur fieri non poſſit, ut

humor qui corpori acceſsit, foras egrediatur eadem die, immo neq; poſtridie. Id porrò aſſero, ſi humor pluribus quàm tribus diebus in corpore permaneat, aut alius multus implens accedat, uenis caleſcentibus ac ſtantibus, maius malum, aut minus, homini ſignificationem de ſe præbere: hyeme quidem minus, & poſterius: æſtate uero maius, ac prius. Atq; hæc à me dicta ſunt, de eo quod fieri ſolet, ſi humor in corpore maneat. At uero ſi corpus cibos eadem die egereret, non ſufficienter humore uti poſſet, ſed eſſent homines tenues ac debiles. Nunc uero quũ maneant cibi ac potus, quamdiu permanent, corpus fruitur ſenſim de uentriculo trahens, & impletur. Hæc dixi & quomodo, & cur cibi non poſsint eadem die exire. Si uero cibi maneant in uentriculo, ampliore tempore quàm opportunum eſt, & alij ad ipſos incidant, corpus utiq; repleatur: & dum premuntur à plenitudine uenæ, calor ac dolor corpori acceſſerint, æſtate quidem citius, hyeme uero poſterius. Aeſtate enim calidus eſt aer ambiens, & calidiorem corpus in ſeipſum trahit. Et ſi calido adhuc exiſtente uentriculo, calidior quàm opportunus eſt ſpiritus homini accedat, nihil miri eſt hominem ex tali febrire. hyeme uero quum frigidum ſpiritum trahat in ſeipſum, multo magis poterit corpus repletionem ferre, homine modice uentrem exonerante. Et hæc à me dicta ſunt de eo quod fieri ſolet, ſi cibi ampliore tempore in uentriculo maneant. Et attigi quoq; obiter ut declararim omnem humoris ac cibi, & longioris & breuioris temporis differẽtiam, cur homines ægrotent. Verum de hoc melius tractabo temporis progreſſu. Reuertor rurſus retro de ſanitate dicturus, quòd ſanè corpus hominis humore de cibis ac potibus fruitur, & prodeũt foras in ſano, tum cibi, tum humor, iuxta relatam rationem. Et ſi quidẽ foras prodeat plus humoris, quàm de cibis ac potibus acceſsit, homo attenuatur. Prodit autem foris plus quàm acceſsit ob hanc cauſſam. Si in quiete degat homo, & non laboret, mali aliquid ipſi in corpore ineſt. Verum præ alia ſanitate quæ multa eſt, non lædit ualde. Malum uero illud huiuſmodi eſt. Poſtquam aliquid ex his quatuor corpori accedentibus, aduenerit copioſius, non ita multo, corpus caleſcit ſenſim, ut non ualde lædatur: & liqueſcit in uentriculo, & cibum homini iniucundum facit. Si uero humor alius alio copioſior fuerit, febris ex hoc homini oboritur. Verum de hoc exactius paulo poſt tradam. Quandoq; etiam ubi cibus iucundus eſt, homo attenuatur. Cauſa uero eadem eſt. His autem fientibus, plus humoris extra prodit, quàm ſuccentũriatur. Et propterea in quiete degenti contingit ut attenuetur. At uero laborantibus hominibus itidem corpus coaleſcit. Et hoc à labore caleſcente, tum humor in ipſo diffunditur, tum attenuationis morbus oboritur. Quum autem inutilis fiat humor, & ad uentriculum, & ad ueſicã defluit, hæ autem foras expellunt. Pars uero ipſius extra exhalat, per internam corporis raritatem. Pars autem quæ adhuc intus manet, ſudor fit, & per corpus foras procedit. Eodem modo & exercitationes iuuenum idem efficiũt quod labor. Si uero etiam non paucior fuerit humor eo qui prius exiuit, accedatq; inſuper alius à cibis ac potibus, attenuatur propterea homo. Paucior autem accedit, ſi non aliud quid edere poterit, & ſi neq; laboret pro prioris laboris aut exercitationis ratione, alij alijs pauciores fiunt. Cæterum bonus corporis habitus accedit ex eſu, hac de cauſſa. Poſtquam reſiccatus eſt tempore humor, & in priore labore prius

egreſſus

egreſſus eſt alius alio copioſior, & unus alius alios ualde ſuperauit, homo repletus fit. Et ſi quidem à multis ualde ſuperetur, febris ex hoc modo oboritur. Si uero à paucis, parum ſuperatur. Sed & corpus hoc modo ſufferre ac reualeſcere poteſt, humiditate enim uberiore in ipſo exiſtẽte, calorẽ exoluit. Caleſcit enim corpus à febre, & ſi quidem modicũ fuerit id quod affligit, tertia die eodẽ modo dimittit, per duas autem continue tenet: Si uero copioſius, quinta die: per quatuor uero tenet pro ratione. Atque hoc modo morbi per dies iudicantur. At ſi dimiſerit febris in imparib. diebus, et ſanus homo fit, et moritur. Qua de cauſſa, paulo poſt dicam. Nunc autem referam cur febris dimittat. Sic autem ſentio. Quæcunq; febris de corpore hominem corripuerit, neceſſe eſt tertia die humorem affligentem exire de corpore, aut in alio quopiam impari die; iuxta rationem antea relatam. Non enim exit prius q̃ alius bonus de uentriculo ipſi accedat. Nam intermedia & poſtera die corpus trahit de uẽtriculo, quicquid ipſi in ſeipſo dimiſerit priore die, niſi uentriculus id expulerit, & alium humorem habuerit, quod ſanè malum homini eſſet. Si uero dimiſerit febris tertia die, eodem modo dimittit quo etiam eadem die, uelut dictum eſt. Atq; ita quidem contingit, ut febris de corpore fiens, tertia die remittat. Dico autem, etiam ſi quinta die, aut ſeptima, aut nona dimittat, eodem modo dimittere, quemadmodum & tertia exiuit. Etenim alimẽtum febri contingit, ſecundũ locos quos paulo antea dixi. Vbi enim humor copioſior præualuerit, homo liberatur à febre. Dimittit autem febris in diebus imparibus ea de cauſſa. Quòd uidelicet in paribus diebus trahit corpus de uentriculo: in imparibus uero dimittit, Ventriculus autem extra propellit in homine ſano, iuxta huiuſmodi neceſsitatem morbi in imparibus diebus iudicãtur. Atq; hac quidẽ ratione homo febricitãs ſanus euadit. Aſſero autem & quod doleant maxime homines ægroti in imparibus diebus, propter hoc & ſecundũ rationem fieri. Conturbatur equidem homo quum febricitat. Cuius rei ſignum eſt, quòd horror aliàs atq; aliàs per corpus tranſcurrit. Hoc uero nõ ſanè ita contingeret, ſi non cõturbaretur humor, & de ipſo aut plus, aut minus ſecerneretur, & alius aliũ ſuperaret. Cõturbatur autem maxime in imparibus diebus quũ ægrotat. Sed & horror maxime tunc fit. Habet enim ſe res hoc modo. De humore affligẽte expellitur aliquid ex corpore, à recentiſsimo humore ſuperatum, & procedit ad aluum infernã, & aluus ipſa unà cum affligente caleſcit, ſuſcipiens in ſeipſam magis quàm priore tempore. Hoc autem maxime fit in morbi iudicatione. Et ſi paulatim corpus ad aluum dimiſerit, & nõ multum fuerit id quod hominem affligit, & aluus, & corpus, calorẽ ſufferre in iudicatiõe poteſt, & homo ſanus euadit, ubi humor affligens egreſſus fuerit, & is qui febri alimentũ præbuit conſumptus, & ſanus prę ualuerit. Atq; hac ratione propter relatas à me cauſſas, homo ægrotus ſanus euaſit. Nunc uero referam cur moriantur homines in imparibus diebus. Sic autem ſentio. Si multum fuerit id quod affligit in corpore, magis q̃ opportunum eſt, & aceruatim robuſtũ, turbatur ad uentriculum, & quum nõ poſsit calorem ſufferre corpus, eo fruitur, et graueolentiã circa ſpiritum fieri neceſſe eſt, et quũ nequeat corpus præ debilitate, nimirum omni humore morboſo exiſtente, ſpiritum trahere, quo ea quæ in uẽtriculo ſunt refrigerẽtur, quicquid eſt humoris uitalis id foras exhalat, atq; ita homo moritur. Non enim ſuperat alius humor,

ſed totus à morboſo qui multus eſt eleuatus, ac cõſumptus à febri exhalauit ac
perſpirauit. Atq; hoc modo in imparibus diebus maxime dolor affligit. Neq;
eſt quiſquã cui hoc nõ ſit notum. At uero ꝙ humor turbetur in ijſdem diebus,
hoc ſignũ eſt. Quicũq; iam à febre continua correpti, pharmaco uſi ſunt in die-
bus paribus, hi nimium purgati nũquam ſunt. Qui uero in diebus imparibus
medicamento forti uſi ſunt, nimiũ purgati ſunt. Multi uero etiam perierunt ni
mium purgati. Proinde priores Medici in hoc maxime peccarũt. Medicamẽ
ta enim exhibuerũt in diebus imparibus, & homines peremerunt, nõ ſcientes
ꝙ hæc res ſe ita habet. Humor enim in corpore ægroti magis turbatur in impa
ribus diebus, nimirũ corpore humorem ad uẽtriculum tranſmittẽte. Et ſi quis
iam turbatum, adhuc magis perturbet medicamento immiſſo, nihil miri eſt ex
talibus hominẽ perire. Quin et ulcera ſi curentur, maxime in his diebus inflam
mãtur. Venit enim humor ad omnes uenas quũ turbatur, easq; replet. Et ubi
ad ulcus peruenit, ſi quidem non curetur, & pus exitũ habeat. expellitur ab hu-
more qui in turbatione acceſſit, & ulcus foras expurgatur. Si uero curetur, pus
exitum non habens, & iſthic unà cum eo qui acceſſit permanẽs, dolorem indu
cit, & carnem circa ulcus attollit: & ex illo ſi quidẽ in cruribus habuerit ulcus,
attolluntur uenæ quæ in iuncturis crurum exiſtũt. Si uero in manibus, quæ in
manuum iuncturis ſunt. & ex hoc glandularum tumores fiunt. Quibuſcunq;
uero hominibus febris incidit, ſi nihil aliud male habeat homo, à pinguiore q̃
oportet exiſtente humore incidit. & uenæ impletæ dolorem ac calorem ulceri
inducunt. Hoc autem calefactũ, etiam reliquũ corpus calefacit. Atq; hoc modo
caliditas ad ulcera peruenit. Caleſcit enim corpus, & ulcera, ab humoris cõmo-
tione. Et labor talia efficit. Liberãtur autem ulcera ab inflãmatione quinta die,
& iuxta horum dierum rationem, prout etiam ulcera fuerint magna, & tertia,
& quinta, & ſeptima, & nona, & undecima. Deinde abſoluto primo circuitu,
rurſus ſecundi principium tertia ſequens hinc eſt, quæ à prima, decimaquar-
ta eſt. Maxima uero ulcera decimaquarta die ab inflammatione liberantur.
Atq; hæc ratio docet morbos in imparibus diebus iudicari, & humorem in ſa-
no homine tertia die exire, ſtercus autem ſecunda. Et hæc tertia die contingen-
tia mutuum inter ſe teſtimonium præbent, quòd res ſe ita habeat. Atq; ita mi-
hi hic ſermo uniuerſus ad ſummum perductus eſt. Nunc uero exactius re-
ferre uolo, cur homines ægroterit, ſimul'que cum hoc ſermone dicam quæ ſint
principia morborum, & qualia unumquodq; ipſorum efficiat. Sic autem aſſe-
ro. Si cibi plures quàm oportunum eſt, qui iam concocti ſunt, intus maneant,
& homo non purgetur, & alij cibi ſuperingerantur, corpus ab humore prio-
re ac recenti repletum caleſcit, & febris ex hoc homini oboritur. Verum febris
hoc modo fiens, non periculoſa, neq; fortis eſt, in qua humor ęqualis eſt, copia
paululum uberiore nos affligens. Si enim hoc ita ſe habuerit, & quis admo-
dum ualidus ſit, & quæ commoda ſunt adhibuerit, ſanus euadit. Vnus autem
morbus ſolus eſt ex omni humore, & ſeptem ſigna habet. Nam & tuſsis ip-
ſum habet, quæ & debilis, & ſicca eſt: et uẽter durus fit, utpote & ſtercore intus
contento: caput grauatur: & uomit: & febrit: & urina nõ probe prodit. Hæc ſe
ptẽ ſigna huius morbi ſunt ex omni humore fientis. Si uero alui egeſtione non
prodeunte, unus ex alijs humorib. ſuperet, melius deget homo. Et ſi quis febre

fiente

ſiente ab omni humore, nõ adhibeat idonea, inualeſcet morbus quantum ipſe humores ſuperauerit, hoc modo. Caleſcẽte ſanguine exhalat maxime per hunc humor aquoſus, qui febri eſt infeſtiſsimus. Relinquitur autem pinguis ac leuis, qui eſt bilioſus, & febri maxime nutrimentum eſt. Exhalat autem hoc modo, Velut ſi quis aquam & oleum in uas æneum infundat, & ligna multa ſubiecta ad multum tempus exurat. Aqua enim multo paucior erit, ex uaſe enim exhalabit: oleum autẽ paululum imminuetur. Nam aqua præ raritate ab igne attenuari poteſt, & leuis reddita exhalare. Oleum uero utpote quod eſt coniunctum ac denſum, attenuari non poteſt, neq; ſimiliter ut aqua exhalare. Sic ſanè & in homine ſe res habet. Aqua enim caleſcẽte corpore foras exhalat, Bilioſus autem humor, ut qui coniunctus eſt ac denſus, non ſimiliter attenuatus exhalare poteſt. Verum attenuatus hic bilioſus humor, corpus magis calere facit. Copioſius enim & melius alimentum febri bilis ſuppeditat, & prorũpens aut firmata in corpore, morbum ſupra priora corroborat. Atq; hæc quidẽ dicta ſunt de eo quòd afficitur homo, ſi non purgetur & curetur. Si uero non ipſa copia præualuerit, ſiue ſemel multa fiens, ſiue paulatim colligatur, reliquũ corpus dũ hoc fit, præ robore ſufferre poteſt, donec principiũ aliquod ſuperaccedat. Atq; hoc ſanè modo morbus fit, ſi homo à copioſiore fiente humore nõ expurgetur.

Principia ex quibus fiunt morbi tria ſunt. Et unum quidem iam à me relatũ eſt, qualia & quot efficiat in corpore. demõſtraui enim quomodo & cur ægrotet homo, ſi non purgetur. Alterum eſt, ſi contingat ut ea quæ ex cœlo obueniunt, inepta et pręter uictus rationẽ ſint. Tertiũ eſt, ſi uiolentũ quid accidat, Violentum autẽ eſſe dico, & caſum, & uulnus, & plagam, & laborẽ, & ſi quid aliud eſt huiuſmodi. Horũ uero principiorũ maximũ eſt Violentia, ſi magna fuerit: ſi uero parua, nõ ita maximum. Secũdum eſt, ſi nõ purgetur homo. Tertium, ſi quæ ex cœlo obueniunt inepta fuerint ad ſanitatẽ. Proinde diligenter ab his ſe cuſtodire oportet. Singula uero talia in corpore faciunt, qualia ego dicturus ſum. Equidem ſi uulnus fiat, manifeſtum eſt quod caro diſſecta eſt, & ulcus factum eſt. hoc autem morbum eſſe dico. Si uero contuſio fiat, homine percuſſo, aut lapſo, aut aliud quid tale perpeſſo, & tumor oboriatur, ſanguis ſtatim præ uiolentia calefactus, & uenis hiantibus illapſus, nõ habens exitum præ copia, quò abire poſsit, conglobatur: & propterea tumor fit, & tamdiu adeſt, donec depurgatus fuerit, eo modo quo de locis depurgari dictum eſt, aut etiam per ipſum tumorem, et ſiue per chirurgiam, ſiue ſine ea, ſanguini trãſitus fiat, aut per tempus ſuppurato, aut non. Sed & labor tale quid efficit. Quum enim homines laborarint, quibus ſanè maxime ſanguinis afflictio contigerit, illic firmatur ac caleſcit, & ex hoc dolor oboritur. Si uero hæc quidẽ ſuperarit homo, uerum multa copia labor accedat, & aluus ac ueſica nõ breui copiam expulerint, febris ſanè ex hoc irruerit. Et ſi quidem prior humor æqualis fuerit, nequaquam. Si uero in labore ipſorum plurimus in corpore permaneat, ſuperat ille. Atque hæc à me dicta ſunt de uiolentia, qualia in corpore efficit. Et hæc quidem duo ſunt principia, Violentia, & plenitudo, quæ ſi non purgentur homines, corpora calefaciunt. At uero quod ex cœlo obuenit principium, ſi ineptum fiat in homine, ſuperat aliquid humoris, & uelut ad morbum calefacit, & frigefacit prius, ſi fieri contingat. Dicam autem prius de eo, quod

calefa

calefacit. Sic igitur ſentio. Si in eodem homine fuerit aliquid morboſi, quale in priori dixi, & ea quæ ex cœlo obueniunt incommoda fuerint, & caleſcat homo, turbatur humor omnis in corpore caleſcens. Hoc autem uiolentia facit. Et ſi quidem depurgetur homo, humore illo turbato, ſecernitur quantū eius plus quàm commodum eſt redundarit. Et habet hæc res ſimilitudinem ad id quod Scythæ faciunt ex equino lacte. Lac enim in caua uaſa lignea infuſum concutiunt. Illud autem dum turbatur, ſpumeſcit ac ſecernitur, & pingue quidē, quod Butyrum uocant, quum leue ſit, in ſuperficie conſiſtit: graue uero & craſſum, deorſum ſidit, quod etiam ſecretum ſiccant. Vbi uero concretum ac ſiccatū fuerit, Hippacen ipſum uocant. At ſerum lactis medium locum tenet. Sic etiam in homine, dum turbatur humor, quicquid eius eſt in corpore, à principijs quæ dixi diſparatur. Et in ſuperficie quidem bilis conſiſtit. Leuiſsima enim exiſtit. Secundo loco ſanguis. Tertio pituita. Grauiſsimus autem horum humorū eſt aqua. His uero ita ſe habentibus, quiſquis ex his in morbo plurimus fuerit, in principio fiente turbatione, deuenit ad locū, ubi plurimus eſſe poſsit. Verum in turbatione, ſpacioſa capacitate fiente, ſecretus diſtrahitur, & calefacit corpus. Aut aliqua corporis parte firmatus, unà cum alio humore, cum quo eſt in alio loco, dolorem ac calorem exhibet. Qui uero calefactus eſt locus, inſuper etiam reliquum corpus cōcalefacit, & ex hoc febris oboritur. Et oboritur magis à bile, & pituita, & ſanguine, calidiſsimi enim hi humores exiſtūt. Et ſi quis horum in aliqua corporis parte firmatus fuerit, utplurimū morbus illinc nominatur, & cognomen habet. Cæterū ab aqua non ualde fortis febris oboritur, neqꝫ diuturna. Nam igni non bonum alimētum aqua præbet. Atqꝫ hæc quidem de hoc dicta ſunt. At uero ante turbationem, non habet multus humor quo procedat, ſed ſurſum ac deorſum uoluitur & diſtrahitur alij humori permixtus. Omnia enim plena exiſtunt. In turbatione uero euacuantur. Verum aliud alio magis euacuatur. Et multus humor ſuum locum occupat, & alienus alij nō amiſcetur, ſi firmatus fuerit priuſquam ille uiribus adæquetur. Poteſt autem ipſi adæquari is qui ab ipſo poſtea ad morbum ſuperacceſsit, donec purgatus fuerit locus qualicunqꝫ purgatione. Si uero multus fuerit affligens humor, fruitur: & cōſumitur ad morbum etiam alius qui prius ſalubris erat. Et tali modo homo moritur. fruitur autem, ſi morbus nō amplius ſufficiens alimentum habuerit, & cōſumitur ab humore qui in loco dolente exiſtit. primum enim propinquū aſſumit, deinde longius depaſcitur, donec conſumptū fuerit, & nō amplius ineſt in corpore alimentū. Alimentū aūt eſt homini humor leuis. Quemadmodū igitur ut certū eſt, putrefactio primū paulatim fit, ſi maxime calefiat: Poſtea ubi iſthic alimentum putrefactioni non amplius ſufficit, depaſcitur de ſano, initio ſumpto à proximo, ad totum corpus, donec totum quicquid carnoſum eſt putrefecerit, poſtquam uero in totum depaſta eſt, alimētum putredini conſumitur: Sic ſanè etiam in morbo. Sumpto enim à loco illo initio, ubi iſthic alimentum ſufficiens non amplius ineſt, depaſcitur ulterius, à proximo initio facto. Poſtquam enim per totum graſſatus fuerit, alimentū morbo cōſumitur, & alius ſalubris humor nō ſuperat. Et ſi hoc fiat, homo moritur. Quin & in turbatione, ubi hic ſalubris humor ampliorem locum occuparit, & non firmatus fuerit, ſed uoluatur ac diſtrahatur, nō amplius alij miſcetur, ſed ad morbum

cōſumi-

conſumitur, ſi non depurgetur. Deinde uenæ ſuperimplentur. Valde autem
impletæ, nihil ex ſeipſis remittunt, priuſquã ſpacioſa capacitas ipſis contingat.
Quemadmodũ ubi quis uehementer percuſſus eſt, ſanguis ſub plagam ſubter
currit, nimirum uenis à plaga euacuatis. Poſtquam autem carnes ueluti ſpõgia
fuerint repletæ, non amplius remittunt, ſed cõtinent in ſeipſis, donec in loco a-
liquid ab ipſis euacuatum fuerit. Quum enim collectus fuerit ſanguis, præ co-
pia uiam intercipit. Quemadmodum ſi quis uas oleariũ coriaceum anguſti o-
ris oleo impletum, in oſculum uertat è directo, & ſi hoc fecerit oleũ ex ipſo pro-
dire non poterit: uiam enim ipſum oleum intercepit, utpote multum & acer-
uatim incumbens. Si uero quis ipſum uas inclinet, libera erit uia oſculi interce
pta, qua effluet oleum ex ipſo. Idem fecerit etiam aqua in mẽſa. Ita ſanè etiã ubi
multus humor in corpore, præ turbatione locum occuparit, & uenas impleue-
rit, nõ amplius ab ipſis diſcedit, priuſquã ubi locus uacuus eſt, alimento à mor-
bo conſumpto. Atq; hæc à me dicta ſunt de hoc, ſi in corpore quid fuerit unde
morbi gignantur, redundantibus etiam alijs: & quomodo principia efficiãt co
lorem & turbationem humorũ deducentia ad morbum. Nunc uero dicam
quæ efficiant ea quæ ex cœlo nobis obueniunt, ſi ad ea quæ in corpore genera
ta ſunt inepta fiant, & quum humorem in corpore ſuperarint. Aſſero autẽ par
tem humoris in homine, ubi liquatus fuerit, conglobari ac ſpiſſari, donec mor-
bum pepererit: partem uero dilatari, ac ſecerni. Habet autem & hæc affectio ſi-
militudinem ad lac. Si quis enim ſuccũ in lac immittat, frigiditas in ipſo obor-
ta, lac inſpiſſat & conglobat. At circum inſpiſſatum, ſerum eſt. Sic etiam in ho-
mine humor, frigiditate in morbo oborta, conglobatur & inſpiſſatur. Circum
ipſum uero aquoſum humorẽ, adhuc etiam alius humor, quanto copioſior fue
rit in alio corpore, ammixtus eſt. At ſi quidem ad aluũ deuenerit, ſtercus cõtur-
bat, & tormen in aluo inducit, & foras pertrãſit, nullo magno damno illato. Si
uero non ad aluũ deuenerit, firmabit ſe aliqua corporis parte, ubi ipſi plurima
capacitas erit. Volutatur itaq; exquirens ſibijpſi loci capacitatem. Et quod qui
dem aquoſi humoris de cõglobatione ſecretũ eſt, utpote frigidiſsimum ac gra-
uiſsimũ in corpore exiſtens, ad infernas partes deſcendit, & circum oſſa ac ner
uos uolutatum, adhuc magis corpus ad inflammationẽ perducit, & clarum eſt
quòd circa neruos, & præſertim circa oſſa, aquoſus humor, qui humorẽ facit,
exiſtit. Circa oſſeas enim corporis partes, homo maxime riget, & capilli erecti
ſtant, contorta cuticula, ac ſicciore fiente quàm priori tempore: Nimirum a-
quoſo humore iſthic deficiente, & circa oſſa obuoluto. Atq; hinc ſanè ſolus ille
locus ubi primo tempore erat, humorem facere non poteſt, unde etiam rigor
oboritur. At uero reliquus humor qui æqualiſsime craſſus eſt, partim quidem
in toto corpore eſt, partim uero quantum abundauerit, ſi quidem aluus plena
non fuerit, & quod affligit modicum ſit: quandoq; ad aluum deuenit, & nul-
lum magnum damnum inducit. & aliquando quidem febrem non inducit, ali-
quando uero debilem & innoxiam. & quod affligit unà cum ſtercore exit. Si
uero aluus plena multum quod affligit habeat, periculum eſt ex ipſo morbum
aliquem fieri, ſi alicubi ſe firmet id quod affligit, aut ad latus, aut ad uiſcus,
aut alicubi aliam partem concalefaciat, quo primum illum humorem ſimul
turbet. Qui uero non ualde ex calore ab aquoſo humore uicti ſunt, utpote qui

circa

circa oſſa,& prope medullam conſiſtit:hos progreſſu tēporis magis lædet, primum quidem in illum ipſum locum,deinde ipſi propinquū,& ſemper ulterius depaſcitur,& aluus ipſum aſſumit,ut quæ calida ſit,& poſtea tum aluus,tū lædens humor,adhuc magis calefacit. At humor craſſus caleſcens primū diffunditur,is qui propinquus affligenti exiſtit.diffuſus autē aquoſo humori affligēti miſcetur.deinde in concuſsione corporis inanior redditur. & tam diu rigor tenet,quandiu aquoſus humor alij humori ammixtus eſt. Quin & febris hoc modo generata oboritur. Affligentia ad locum firmata,caleſcens corpus febrē in ſe ſuſcipere cogūt:& ab affligente,& ab aluo calefactum,reliquum aquoſum humorē ſuperat. Atq; ſic febris fit poſt frigus,ſi qua corporis parte copioſior humor formatus fuerit. Si uero uoluatur ac diſtrahatur,tali modo febris oboritur. Poſt frigus febris uolutatur,maxime affligēs circa aluum & ſupernam,& infernam. Iſthic enim plurima loci capacitas exiſtit. Dum autem uolutatur,primum propinqua caleſcunt, & uiſcera, & quæ in aluo ſunt. Poſtea etiā alius humor diffuſus calore fruitur,& aquoſo humori miſcetur. Atq; febris poſt rigorem hic fit,ubi affligens uolutatur,imò etiam ubi firmatū fuerit reliqua corporis parte. Et hæc à me dicta ſunt,quomodo,& quando,rigor morboſus fiat,& quomodo,& ex quali neceſsitate febris poſt ipſum irruit. Et quæ ſint principia morborum,& qualem unūquodq; ipſorum morbum in corpore inducat. & quomodo & cur in diebus imparibus morbi iudicantur. Et unde homines ſani ſint, & unde ægrotent. & quomodo bilis, & pituita, copioſior & paucior fiat. Itemq; alia multa quæ in ipſa natura humana ſunt demonſtraui, quæ ſanè hic ſermo exigebat. Atq; hæc ita relata finem habent. Nunc aūt de lumbricis latis dicam. Aſſero enim ipſos in puero dum adhuc in utero eſt naſci. Poſtquam enim ſemel ex utero egreſſus eſt,non tanto tempore ſtercus in aluo manet,ut ex eius diuturnitate ac putrefactione,tantæ magnitudinis animal generari poſsit. Excernit enim ſemper heſternū ſtercus per omnes dies,ſi ſanus homo eſſe debet. Tale uero animal naſci non poſsit, etiamſi multis diebus homo ſtercus non egereret. Multa enim naſcuntur dum puer in utero eſt hoc modo. Vbi ex lacte & ſanguine computreſcente ac redūdante,utpote quod dulce eſt,pus factum fuerit feruidum,animal iſthic generatur. Naſcūtur autem & rotundi lūbrici iſthic eodem modo. Signū uero ꝙ hæc res ita ſe habet, hoc eſt. Poſtquam in lucē editi ſunt pueri, mulieres ipſis in cibo offerūt medicamenta, quo ſtercus ex inteſtino exeat,& nō comburatur,& ſimul ut inteſtinum dilatetur. Vbi uero cibum obtulerunt, multi ſanè pueri & rotundos & latos lumbricos unà cum primo ſtercore excernunt. Si uero non excreuerint, fiunt etiam inſuperq; naſcuntur in uentribus. Et rotundi quidem pariunt,lati uero non amplius,etiamſi quidam ipſos parere dicant. Nam homo qui latum lumbricum habet,uelut cucumeris ſemen excernit aliàs atq; aliàs,unà cū ſtercore ipſo,& ſunt homines qui hoc lumbrici partus eſſe dicunt. Mihi uero nō recte dicere uidentur qui talia dicunt. Neq; enim ab uno animali tot pulli generari poſſunt: neq; ea eſt loci in inteſtino capacitas, ut partus educare queant. Augeſcente autem puero, augeſcit etiam lumbricus in inteſtino, ab his quæ in uentriculū ingeſta ſunt,& æqualis fit inteſtino,quibuſdam in pubertate,quibuſdā poſterius,quibuſdam paulo prius. Et poſtquam inteſtino adæquatus eſt, ſimiliter augeſcit,

&

& quanto maior factus fuerit, unà cum ſtercore excernitur de inteſtino recto, & excidit uelut cucumeris ſemē, ſæpe uero etiam maior. Quibuſdam uero iter facientibus, aut laborantibus, & uētriculo caleſcēte, deorſum deſcendit, ipſisq́; prominet ex podice inflatus, hocq; facit, & de podice reſecatur, aut retrocedit. Signa uero quòd non pariat, ſed ita habeat uelut ego dico, hæc ſunt. Si quis curet hominem latum lumbricum habentem, & medicamentum dederit aut potionem, ſiquidem fuerit homo bene præparatus, totus rotundus factus ad pilæ figuram exit, & homo ſanus euadit. Si uero ad medicinam hęreat, recta pars de lumbrico abrumpitur, lōgitudine duorum aut trium cubitorum, aut etiam longè amplior, & ubi abruptus fuerit per multum tempus ſigna cum ſtercore non prodeunt. Poſtea uero augeſcunt. Atq; hæc argumenta ſunt, quòd lumbricus latus non parit, ſed abrumpitur. Eſt autem ſpecies ipſius, qualis alba inteſtini raſura. Signa habet hæc. Cacat aliàs atq; aliàs uelut cucumeris ſemen, & ubi ieiunus eſt homo, exilit ad hepar aliàs atq; aliàs, & dolorē inducit: & quandoq; ſputa ori influunt ubi ad hepar aſsilit, quandoq; non. Quibuſdam etiam uocem intercipit, ſi fortiter ad hepar irruat, & ualde multa ſputa ex ore fluunt, paulo autem poſt ſedātur, & tormen multum in uentriculo aliàs atq; aliàs oboritur. Quandoq; etiam ad dorſum dolor incidit. Nam & hic aliquando firmatus innititur. Hæc lumbrici lati ſigna ſunt. Contingit & hoc. Qui hoc animalculum habet, in toto quidem tempore ualde debilis fieri non poterit. Vbi uero debilis factus fuerit, uix reualeſcit. Latus enim lumbricus partis alicuius particeps fit, ex his quæ in uentriculum ingeſta ſunt. Si quidem igitur curatus fuerit iuſto modo, ſanus fieri poterit. Si uero non curetur, ſua ſponte nō exit. Mortem tamen non inducit, ſed conſeneſcit. Atq; hæc à me dicta ſunt de lumbrico lato, unde naſcitur, & quæ morbi ipſius ſigna ſunt. Cæterum calculi morbo principium oboritur à lacte, ubi puer lac impurum ſugit. Lac autem in nutrice impurum fit, ſi pituitoſis cibis ac potibus, & alimentis impuris nutrix utatur. Conferunt enim omnia in uentriculum illabentia in ipſa ad lac. Habet autem & hæc res ſe hoc modo. Si nutrix nō ſana fuerit, ſed biliosa, aut aquoſa, aut ſanguinea, aut pituitoſa: Lac etiam malum puero generatur. Conſentiunt enim corpus & uentriculus. Plurimum uero ipſi ad lac cedit, de eo quod ipſa plurimum in ſeipſa habuerit. Et puer ſi de nutrice lac non purum ſuxerit, ſed bilioſum uelut dixi, morboſus fit ac debilis: & in præſens maxime affligitur, quandiu lac prauum ac morboſum ſuxerit. At ubi ſuxerit lac non purum, ſed terreum & pituitoſum, & habuerit puer uenas de uentriculo ad ueſicam tendentes amplas ac attrahentes; procedit autē & quod bibit nutrix, & lac in uentriculum pueri, tale quale trahit à uentriculo de lacte, in totū ſimiliter prout uenæ ad uentriculum detrudere poſſunt: ſi quid ſanè in lacte nō purum fuerit, id quo ueſica fruitur lapis fit tali modo, uelut in aqua non pura, in calice aut uaſe æneo turbata, & ruſus ſedata, fex aceruata fit in medio. Sic ſanè & in ueſica de urina non pura exiſtente. Et non per urinam eijcitur, ut quæ in cauo fit loco, & maxime aceruata fiens, præ dolore per mictionē non pertranſit, & à pituita cruda concreſcit. Glutinum enim fit pituita ad fecem ammixta. Et primum parua lanugo ſuperſtat, deinde quod accedit arenoſum fit, glutino fiente pituita, quæ eſt in ueſica de lacte, & augetur, et quicquid humoris in glutinatione acceſſerit,

emingitur. Rurſus autem fex ſolida fit,& lapidis ſpeciem accipit. Quemadmo
dum ferrum ex lapidibus ac terra dum comburũtur fit. Et in prima quidem in
ignem immiſsione,conglutinati ſunt lapides cum terra ad ferri recrementum.
At ubi iterum atq; iterum in ignem immiſſa fuerint, recrementũ quidem foras
decedit liqueſcens ex ferro,id quod ita fieri oculis uidemus. Ferrum aũt in igne
relinquitur,& recremento decedente ſubſidet,fitq; ſolidũ ac denſum. Sic pro-
fecto etiam fex in ueſica,dum pituita glutinum fit,emingitur id quod ab urina
liqueſcit. Fex autem ſubſidet,& denſatur,ac ſolida fit uelut ferrũ. Vbi uero ſub
ſedit ac ſolida facta eſt,ſurſum ac deorſum in ueſica uolutatur,& feriẽs ueſicam
dolorem inducit,& ſi uehemẽter feriat ac ulceret,aliquid de ipſa aufert. Verum
id quod inſuper affertur, adhuc magis quàm id quod arenoſum deceſsit, con-
cretionem efficit. Atq; tali modo fit lapis de lacte in ueſica:& ſi puero anxietas
aliqua ab hoc oboriatur,aliàs atq; aliàs, ubi meiere uult, urinæ meatum appre-
hendit. At ſi puero iam adulto lapis gignatur ex terræ eſu,dolor non adeſt ipſi
prius q̃ ipſe ſibiipſi cibum deligat. Et hæc à me de hoc relata ſunt. Cæte-
rum morbus ſigna quinq; habet. Nam ubi meiere uult,dolore affligitur, & uri
na paulatim fluit uelut in urinæ ſtillicidio, & eſt ſubcruenta, nimirum ueſica à
lapide exulcerata,& ueſica inflammata eſt. Verum hoc ſignum inconſpicuum
eſt,indicat tamen ſumma pars præputii. Quandoq; mingit arenoſa,uerum à
talibus,qualia ego dicam. Eiicit autem aliquando lapides duos, aut etiam plu-
res paruos,generatos eodem modo,uelut de uno dixi. Fiunt etiam tali modo.
Quum lapis fuerit concretus,& profunde ſubſederit in ueſicam in arena ſepa-
rata,ita ut ipſam aduenientem lapis non aſſumat in ſeipſum,ſed grauior ac co-
pioſior fiat,ut tamen ipſa ad ſeipſam non cõcreſcat,etiam ſic duo lapides fiunt.
Fiunt etiam plures eodem modo. Sed & colliſis inter ſe in agitatione aliquid
diſparatur, & arenoſum per urinã eiicitur. Quòd etiam aliquando contingit,
ubi arena ad ueſicam deſcendit, & non coaluit. Quidam dicunt quòd po-
tus in pulmonem deuenit,ex hoc uero in reliquũ corpus. Hi autem qui hæc di-
cunt,redarguũtur ex hoc quod dicturus ſum, quòd uidelicet pulmo cauus eſt,
& in ipſo fiſtula eſt. Quòd ſi pulmo cauus non eſſet,& fiſtula non ipſi adhære-
ret,animalia uocem nõ ederent. Vocem enim edimus de pulmone, quia cauus
eſt,& fiſtula ipſi adeſt. Vocem autem articulant làbia & lingua, Verum de hoc
exactius in peripneumoniæ tractatione egi. Cæterum hominibus quibus
potus in pulmonem ferri uidetur,aduerſabor,habetq; res ſe hoc modo. Proce
dit potus in uentrem,à uentre autem in reliquum corpus expenditur. Oportet
autem his quæ dicturus ſum mentem adhibere. Sermonis argumẽta, quòd po
tus non procedit in pulmonem, ſed in uentrem, hæc ſunt. Si enim potus pro-
cederet in pulmonem,quum pulmo expletus eſſet,homo non facile reſpiraret,
neq; loqui poſſet. Non enim eſſet, pulmone pleno exiſtente, quod reſonaret.
Et hoc quidem unum argumentum eſt. Deinde ſi potus in pulmonem proce-
deret,cibi in nobis ſicci exiſtentes non ſimiliter cõcoquerentur. Atq; hæc duo
argumenta exiſtunt. Sed & medicamenta aluum ſubducẽtia,ſi in potu ſuman-
tur, extra uentrem procederent. Habet autem hæc res hoc modo. Quæcunq;
medicamenta purgatoria ſunt aut ſuperne,aut inferne, aut etiam utrunq; præ-
ſtant, ea hæc faciunt. Omnia ualde urunt, & fortia quidem ex ipſis, ſi partem
aliquam

aliquam teneram corporis contigerint, eam exulcerant. Mitiora uero turbulentum corporis motum faciunt, quācunq; tandem partem occuparint. Si uero aliquod ex his medicamentis in pulmonem perueniret, uidetur mihi magnum aliquod malum inducturum eſſe, Pituita enim de capite deſcendens, eum in ualde breui tēpore exulcerat. Tenera enim & rara res eſt pulmo, & ſi exulceratus fuerit, non bene habebit homo ille, ob multas ſanè cauſſas. At uero uenter à medicamento non exulceratur. Nam res eſt ualida ac robuſta, nimirum uelut pellis & corium. Et pleriq; ſanè ex Libyæ incolis pecorum pellibus pro ueſtibus utuntur, uentribus autem pro utriculis. Robuſta enim res uenter exiſtit. Deinde ubi à uino nigro homines repleti fuerint, nigra recrementa excernunt. Atque hæc omnia argumenta exiſtunt. Et ubi allia comederimus, aut aliud quoddam edulium olidum, urinam reddimus comeſta odore referentem. Et hæc quidem omnia argumenta ſunt. Sed & hoc conſiderandum uenit quod dicturus ſum. Si quis cyceonem biberit, aut farinam coctam ſorbuerit, aut aliud quid eiuſmodi, & hoc ipſum in pulmonem peruenerit, certè arbitramur ipſum ne minimum quidem tempus uiuere poſſe. Vbi enim modicum quiddam pituitæ in pulmonem peruenerit, aut in fiſtulam ipſius, multa ac fortis tuſsis oboritur, ac conuulſio. Si uero utique & uixerit homo qui cyceonem biberit, aut farinam coctam ſorbuerit, ubi ſanè concocta fuerit ſorbitio, uidetur mihi multa & fortis caliditas corpori oboritura eſſe, multusq; dolor, ut omnino moriatur homo hoc modo, ſi illa in pulmonem perueniant. Atque hæc iam argumenta ſeptem ſunt. Præterea quomodo lac infantes pueros nutrire poſſet, ſi ad pulmonem deſcenderet? Atque hoc mihi aliud adhuc argumentum eſt. Et hæc ne produxiſſem quidem ad ſermonis mei confirmationem, niſi multi adeò homines eſſent, quibus potus in pulmonem procedere uidetur, & neceſſe eſt ad opiniones fortiter inhærentes multa argumenta adducere, ſi quis uelit auditorem à priore ſententia abducere ac conuertere ut ſuis uerbis fidem habeat. Et propter hoc etiam potus in pulmonem non procedit, ſed in uentrem: quia contigua & annexa eſt ipſi gula hominis ſemper hians, & in hanc procedit. Et ſimul pulmonis fiſtulæ uelut hederæ folium incumbit, quare neque deſcendere permitteret in tranſglutiendo, ſi in ipſum procederet. Atque hæc mihi de hoc relata ſunt. Procedit nanque potus in uentriculum, & ubi expletus eſt, ſplen de ipſo ſuſcipit, & diſtribuit ad uenas, & ad omentum, & in decliue deorſum, & in ſcrotum, & ad crura, & ad pedes. Et poſtquam morbus ex aqua multa obortus fuerit, procedit de uentriculo, & ſemper ad ſplenem uenit de potu, ubi biberit homo. Contingit autem in hoc morbo, ut neq; febricitent aliàs ex uentre, quàm ubi homo ſitiat, ueſica autem & uentriculus non iuſto modo excolent, neq; conueniente diæta homo utatur. At ſplen ſubægrotans à uentre de potu trahit. Morbus autem oboritur, & ſcrotum pellucidum fit, & clauiculæ, & collum, & pectora attenuantur. Colliquantur enim ab hoc morbo, & humor ad uentriculum defluit, & infernæ partes aqua plenæ ſunt, & uenter cibum auerſatur, & quandoq; ualde adſtringitur, quandoq; defluit. Nec ueſica iuſto modo excolat, & plerunque horror aliàs atque aliàs per corpus diſcurrit, & quandoque febris corripit. Et quibuſdam facies tumida

ſit,quibuſdam non. Aliquibus etiam tibiæ rumpuntur,ubi morbus diuturnus factus fuerit, & aqua illinc effluit. Incidunt & uigiliæ, & impotentia corporis, ac maxime lumborum. Et poſtquam edit aut bibit, etiam paulo amplius ſplen affligitur, & ſpiritum frequentem ſemper emittit. Atque hæc ſigna hydropis ſunt. Eſt autem & circa uentriculum ſolum, ſiue febris corripuerit, ſiue non. Et uenter magnus fit,& crura implentur aqua. Verum ſupernæ corporis partes attenuantur his qui ita affecti putantur. At ſigna omnia debiliora ſunt,& ſimul in cruribus aqua non diſcedit, & dolor tanto minor exiſtit.

Cæterum circa uentriculum ſolum hydrops & aqua hac de cauſſa fit. Etenim ubi aceruatim aqua acceſsit,& uia in principijs non pateat ad infernas partes, ſed aceruatim in uenis concludatur, nimirum ut quæ reſpirationem non habeat, neque ſurſum neque deorſum inniti poteſt, haud aliter quàm ſi quis magnum uas anguſti oſculi occludat, ac ſubito inuertat, deinde ſenſim operculum de oſculo detrahat. Et ſi enim hoc fecerit, aqua non effluet foras, neque enim reſpirationem habet, ſed à ſpiritu qui intus eſt, concluſa eſt. Nam ſpiritus qui intus eſt replet uas, & externo ſpiritui renititur, & excurſus aquæ non datur præ ſpiritu uas implente, & ſimul aere incumbente. Si uero quis ſenſim uas inclinarit, aut fundum perforarit, ſpiritus de uaſe exibit. Egreſſo autem ſpiritu, procedit etiam aqua foras. Sic ſanè in hydrope, ſi quidem perſpiratio ſurſum aut deorſum contingat, in principio morbi, tranſit ad crura hydrops,& ad pedes. Sin minus, iſthic ſolum uolutatur circa uentriculum, Atq; ita quidem de his à me dictum eſt. Fit autem & mulieribus hydrops in utero ipſo, & ſigna ſanè in uentriculo, & in cruribus, & reliqua ſigna eadē habet. Et de hoc ipſo à me dictum eſt in morbis muliebribus. Atque hæ tres ſunt ſpecies morborū ab hydrope. Fiunt autem hi morbi omnes cito difficiles,& omnes cito augentur. Adhuc autem difficiliores fiunt, ſi ex alio morbo corpus liquefactum, ad hunc deuenerit. Si quidem igitur ſubito occupauerit morbus hominem, moritur, nempe alio morbo diutiſsime iam affligente. At ubi etiam aluus ualde fluida fuerit, citiſsime moritur, & ſentiens, & loquens. Atque hæc à me relata ſunt de hydrope, & unde oriatur, & quòd hæc ſint ipſius ſigna.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE AFFECTIONIBVS, [illegible]

Medico Phyſico interprete.

Hunc Galenus Polybi eſſe dicit.

VIRVM prudentem ratione apud ſe inita, quòd maximi pretij res eſt hominibus ſanitas, noſſe cōuenit quomodo ex ſua ipſius intelligētia, in morbis utilitatem capiat. Noſſe autem conuenit ea quæ à medicis & dicuntur, & adhibētur corpori ſuo, eaq́ꝫ dijudicare poſſe. Atqꝫ hęc ſingula hactenus noſſe ſatis eſt, quatenus idiotæ contingere poteſt. Hæc uero nouerit quis maxime, ſi harum rerum cognitione ac ſtudio teneatur. Morbi omnes hominibus à bile ac pituita fiunt. Bilis autem & pituita morbos exhibent, quum in corpore nimium aut reſiccantur, aut humectantur, aut incaleſcunt, aut frigefiunt. patiuntur autem hæc pituita & bilis, & à cibis, & à potibus, & à laboribus, & à uulneribus, & olfactu, & auditu, & uiſu, & coitu, & à calido, & à frigido. patiūtur autē quum ſingula ex relatis, aut non in debito tempore corpori exhibentur, aut non cōſueta, aut plura & fortiora, aut pauciora & debiliora. Vniuerſi igitur morbi hominibus ex his fiunt. Oportet autem ad hæc idiotam noſſe, quæ par eſt noſſe idiotā. Quæ uero artifices noſſe par eſt, ea etiam adhibere ac tractare. De his autem quæ dicuntur & fiunt, fieri poteſt ut idiota ex intelligentia quadam cōiecturam faciat. Iam uero unde ſingula hæc noſſe oportet, ego referam. Si in caput dolores inciderint, huius caput calefacere cōducit: ita ut multa calida lauemus, & ſternutatione facta pituitam ac mucos ſubducanus. Et ſi quidem ex his à dolore liberetur, ſufficiunt hæc. Si uero non liberetur, purgandum eſt caput à pituita. Victus autē ſit ſorbitio, & potus aqua. Vinum aūt non exhibeatur, donec dolor ſedetur. Quum enim calidum exiſtens caput, uinum attraxerit, dolor fortior euadit. Dolores incidunt à pituita, quum in capite mota cumulata fuerit. Si uero aliàs atqꝫ aliàs dolor & uertigo in caput inciderit, proſunt quidem & hæc adhibita, prodeſt autē etiam, ſi ſanguis à naribus fuerit detractus, aut à uena in fronte. Si uero diuturnus & fortis in capite fiat morbus, & purgato capite non decedat, huius caput aut ſcarificare oportet, aut uenas in circuitu inurere. Ex his enim ſolū ſanum fore ſpes eſt. Aegrotos conſiderare oportet ſtatim in conſtitutionis morborum principio, qua re opus habeāt: & quales ſint ut pharmaco purgentur, aut ut aliud quid, quodcunqꝫ tandē uolueris, exhibeas. Si uero omiſſo principio, ad finem iam uergente morbo exhibueris, in deſperato iam corpore, forte quiddam præbere ueritus, periculū eſt ne magis delinquas, quàm ſucceſſum conſequaris. Si in aures inciderit dolor, cōducit multa calida lauare, & auribus fomentū adhibere. Et ſi quidem ad hæc ceſſerit pituita de capite attenuata, & dolor ceſſauerit, ſufficiunt hæc. Sin minus, optimum omniū pharmacum fuerit, quod in potu exhibitum, ſurſum pituitam purgat. Aut purgandum eſt caput medicamēto, quo capitis pituita purgatur. Fit autem & hic dolor, quum intrinſecus ad aures pituita ex capite allapſa fuerit. Si uero fauces inflammatæ

fuerint, gargariſmis uti oportet. Fit autem & hoc à pituita. Si uero gingiuæ, aut aliquid ſub lingua inflammatum fuerit, his quæ cōmanduntur utendū eſt. A pituita autem & hæc fiunt. Si uero uua dependerit & ſuffocarit, (Quidam hoc gurgulionem uocant) ſtatim gargariſmis utendum eſt, præparatis ue lut ſcriptum eſt in medicamentis. Si uero ex his gracilis non fiat, retro raſo capiti cucurbitæ duæ adhibeantur, & ſanguinis plurimū detrahatur, & pituitæ fluxus retro reuellatur. Si uero neq; ex his detumeſcat, ſcalpello incidito, & aquā educito. Sectio autem facienda eſt, ubi ſummum ſubrubicūdum factum fuerit, Nam ſi tale factum ſectū non fuerit, inflammatur, & aliquando derepente ſtrāgulat. Fit autem & hoc à pituita, ubi ex calefacto capite aceruatim defluxerit.

Cæterum quod ad dentium dolores attinet, ſi corroſus fuerit dens, & mouetur, eximatur. Si uero non corroſus eſt, neq; mouetur, dolorem autem exhibet, per uſtionem reſiccatur. Proſunt etiam quæ cōmanducantur. Dolores autem fiunt, quum pituita ſub radices dentium ſubierit. Exeduntur autem & corroduntur, partim à pituita, partim à cibis, ſi natura debiles fuerint, & cauitatem habuerint, & male in gingiuis fixi fuerint. Si in nare Polypus naſcatur: quæ res ex naſo in obliquum per reſpirationem diſflatur, ac intumeſcit: eximitur laqueo ex naſo ad os diſtractus. Aliqui etiam pharmacis erodūt. Naſcitur autem à pituita. Atq; hi quidem ſunt morbi qui à capite oriuntur, exceptis oculorum morbis, de quibus priuatim agemus. At uero de morbis circa uentrem, hæc conſiderare oportet. Pleuritis, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, hi morbi acuti uocantur, & fiunt maxime quidem ac fortiſsimi hyeme. fiunt etiam æſtate, uerum minus, & molliores. Quod ſi forte in tales incideris, hæc ſanè faciens ac conſulens, maxime ſucceſſum ſenſeris. Pleuritis. In pleuritide febris detinet, & lateris dolor, & erecta ceruice ſpiratio, & tuſsis, & ſputum ab initio quidem ſubbilioſum ſpuit. Poſtquam autem quinta aut ſexta dies aduenerit, etiam ſubpurulentum. Huic ad lateris quidem dolorem dandum eſt, quod pituitam & bilem à latere deducat, Sic enim dolor leniſsimus fuerit. Aluus autem curanda eſt per clyſterem ſubducentem ac frigefaciētem. Hoc enim uniuerſo morbo commodiſsimum erit. Exhibendus eſt etiam potus, & ſorbitio. Et potiones dandæ ſunt acidiores, quo ſputū de latere repurgetur. Quum autē pus purgari inceperit, latus calefacere conducit, & forinſecus maturare ea quæ circa latus ſunt. prius autē hoc facere nō expedit. Reſiccatur enim. Fit autē hic morbus maxime ex potu, quū quis humecto corpore, aut ebrius, aut ſobrius, friguerit. Fit etiā aliter. Iudicatur autē morbus breuiſsimus ſeptima die, longiſsimus decimaquarta. Et ſiquidem in hac, per ſputū reiectū ac purgatū fuerit pus à latere, ſanus fit. Si uero per ſputū nō fuerit pus reiectū, pectore ſuppuratus efficitur, & morbus longus erit. Porrò iudicari in morbis eſt, quū morbi augeſcunt, aut marceſcunt, aut in alium morbum tranſeunt, aut deſinunt.

Peripneumonia. In peripneumonia febris detinet, & tuſsis, & excreat primum quidem pituitā craſſam ac puram, Sexta uero & ſeptima, ſubbilioſam & ſubliuidam. Octaua autem & nona ſuppurulentam. Huic ſi quidē dolor adeſt, aut dorſi, aut laterum, dandū eſt medicamentū, quod in pleuritide ad lateris dolorem, in medicamētario libro ſcriptū eſt. Per potus autē, & ſorbitiones, & uentris ſubductionē ac frigefactionē, eadem curatio adhibeatur quæ in pleuritide.

Quo

Quo uero ſputũ et pus ex pulmone repurgetur, danda ſunt pharmaca in potu,
quibus pulmo humectatur, & pus ſurſum purgatur. Fit autẽ hic morbus, quũ
pituita aceruatim ex capite ad pulmonẽ fluxerit. Aliquãdo etiã ex pleuritide in
peripneumoniã & febrem ardentẽ tranſitus fit. Iudicatur aũt breuiſsimus qui-
dem in diebus quatuordecim, lõgiſsimus uero in duobus de uiginti. Pauci ue-
ro hũc morbum effugiũt. Fiunt etiam pectore ſuppurati ex hoc morbo, ſi nõ in
iudicatorijs diebus pulmo fuerit purgatus. Phrenitis ubi apprehenderit, fe-
bris primum debilis detinet, & dolor circa præcordia, magis aũt dextra, ad he-
par. Quum aũt quarta aut quinta aduenerit, & febris fortior fit, et dolores auge
ſcunt, & color ſubbilioſus efficitur, & mẽs percellitur. Huic ad dolorẽ quidem
danda ſunt quæ in pleuritide, et tepor faciẽdus ubi dolor hęret. Sed & aluus cu
randa, ac reliqua ſimiliter facienda ſunt, excepto potu. Potu uero utendum eſt
quocũq; alio uolueris, præter uinũ. Aut acetum & mel ac aquam dato. Vinum
aũt non conuenit mente motis, neq; in hoc morbo, neq; in quibuſuis alijs. Cõ
ducit autẽ in hoc morbo etiã caput multa calida lauare. Mollito enim corpore,
ſudor quoq; magis ſequitur, & aluus & urina ſecedit. Et æger ipſe ſeipſo tẽpe-
rantior euadit. Fit hic morbus à bile, quũ mota uiſceribus ac ſepto trãſuerſo in-
ſederit. Iudicatur aũt morbus, breuiſsimus ſeptima die: lõgiſsimus undecima.
Effugiũt & hunc pauci, tranſitq; etiã ipſe in peripneumoniã, & ſi tranſierit, pau
ci effugiunt. Febris ardens ſiue cauſos, quũ habuerit, febris detinet, et ſitis for
tis, et lingua aſpera ac nigra fit, à ſpiritus ſanè caliditate. Et color ſubbilioſus fit,
& ſputa bilioſa. Et æger extrinſecus quidem frigidus fit, intrinſecus uero ualde
calidus. Huic conducit frigefaciẽtia adhibere, & ad aluum, & forinſecus ad cor
pus, cauendo ne inhorreſcat. potiones quoq; ac ſorbitiones dandę ſunt frequẽ
tes, & paulatim q; frigidiſsimæ. Venter aũt curetur, & ſi quidem non ſubeant
quæ inſunt, infuſa frigidiſsima per clyſterem immittantur, aut quotidie, aut al-
ternis. Hic autem morbus fit à bile, quũ mota intra corpus firmata fuerit. Solet
etiã in peripneumoniã tranſire. Iudicatur aũt breuiſsimus quidẽ nona aut deci
ma die. Longiſsimus aũt decimaquarta. Et ſiquidẽ tranſierit in peripneumoni-
am, pauci effugiunt. Si uero nõ tranſierit, multi effugiunt. Atq; hi quidẽ morbi
acuti uocantur, & oportet hos ſic curare. Quæcunq; uero aliæ febres hyeme fi-
unt, ſiue ex uino, ſiue ex laſsitudine, ſiue ex aliqua alia re, eas obſeruare oportet.
Tranſeunt enim aliquãdo in morbos acutos. Tranſitio uero ipſarum talis eſt.
Quum commotis duobus humoribus, pituita & bile, non conducentia corpo
ri exhibentur, ipſi inter ſeipſos coacti, pituita uidelicet ac bilis, corpori ubicũq;
tandem cõtigerit allabuntur. Et fit pleuritis, aut phrenitis, aut peripneumonia.
Obſeruare igitur ac uitare oportet febres in hyeme. Sit autẽ obſeruatio, & tute
la ab ipſis, quies, & gracilitas, & uentris euacuatio. In ſorbitionibus autem &
potionibus degendũ eſt, donec febris imminuta fuerit. Ex morbis fermè maxi
me acuti & occidunt, & laborioſiſsimi ſunt, & opus eſt ad ipſos plurima tute-
la, & exactiſsima curatione. Et à curante nullum malum accedere oportet, ſuffi
ciunt enim quæ ab ipſis morbis adſunt. Verum ut boni quid præſtet, pro uiri-
bus conetur. Et ſi quidem recte curante medico, à magnitudine morbi ſupere-
tur æger, nõ hæc culpa medici eſt. Si uero non recte curante, neq; cognoſcẽte, à
morbo ſuperetur, medici culpa eſt. Aeſtate porrò hæc fiũt, febris detinet fortis,

& ſitis. & uomunt aliqui bilem, aliquibus uero etiam inferne ſecedit. His in potu dandum eſt, & ad ſorbendũ, quodcunq; tandem tibi idoneum eſſe uiſum fuerit. Si uero bilis aut pituita ad cor cõſederit, aqua frigida, aut aqua mulſa pota, uomant. Si uero uenter non ſeceſſerit, clyſteri utendũ eſt, aut ſubdititia glande. Morbus autem fit à bile. Liberãtur autem maxime ſeptima die, aut nona. Si uero febre detinente non purgentur, neq; deorſum, neq; ſurſum, dolor autem affuerit per totum corpus, tertia aut quarta die, pharmaco leui aut potione, deorſum purgato. facito autem ſorbitionẽ ex milio, aut farina: & ijſdem potionibus curato. Patiũtur autem & hæc à bile. Si uero externæ partes nõ ualde feruidæ fuerint, uerum internæ, & lingua aſpera ac nigra fit, huic pharmacũ ne dederis, curato autem frigefacientia adhibendo, & ad aluum, & ad reliquũ corpus. Vocatur aũt hæc febris æſtuoſa. Iudicatur maxime undecima die, & decima quarta. Si uero febrilis calor apprehẽderit ac dimiſerit, grauitas aũt corporis ipſum detinuerit: hunc donec quidem calor tenuerit, ſorbitionibus ac potionibus curato. Quum autem non tenuerit, etiam cibos dato. purgato autem q̃ celerrime pharmaco, ſiue ſurſum ſiue deorſum opus habere tibi uiſum fuerit. Si uero febris quidem non tenuerit, os uero amarum habuerit, & corpus grauetur, & cibum auerſetur, pharmacum dandum eſt. Patitur autem hæc à bile, quum in uenas ac articulos incubuerit & firmata fuerit. Quicũq; uero alij dolores in æſtate circa uentrem fiunt, ſi quidem ad præcordia & cor tenderint, aquã mulſam aquoſam facito, & aceti tribus heminis affuſis, tepidam bibendam dato. & ubi modico tẽpore ipſam retinuerit, & igne ac ueſtibus cõcalefactus fuerit, uomat. Si uero à uomitu rurſus acceſſerint ac ſuffocauerint, rurſus uomitũ faciat. Aut ipſum multa calida lotum, per clyſterem ſublue, & tepefactoria adhibe, ſi affuerit dolor. Patiuntur autem hæc maxime à pituita, quum commota ad cor allapſa fuerit. Danda ſunt etiam his qui talibus doloribus uexantur, pharmaca quæ deſcripta ſunt ad eiuſmodi morbum, in medicamentario libro. Si uero tranſierit dolor aliàs ad alium uentris locum, & febre caruerit, multa calida lauetur, & doloris gratia bibenda dentur, quæ in pleuritide ſunt deſcripta, aut alia prout tibi uiſum fuerit. Si uero à dolore non liberetur, per pharmacũ deorſum ſubpurgetur. A cibis autem abſtineat, quouſq; dolor affuerit. Tales autem dolores, qui ſic errant, à bile fiunt. Quicunq; uero dolores infra umbilicũ fiunt, in his molli infuſo per clyſterem immiſſo ſubluito. Si uero non ſedentur, pharmacum deorſum purgans dato. Quicunq; uero dolores derepente in corpore fiunt citra febrem, in his lauare multa calida conducit, & tepefacere. Nam pituita & bilis compacta quidem, fortia ſunt, & præualent in quacunq; corporis parte cõſtiterint, & laborem ac dolorẽ fortem exhibent. Diffuſa uero debiliora ſunt, quacunq; corporis parte manifeſta fuerint. At uero morbi qui in æſtate fiunt, ſic fieri ſolent. Quum corpus à ſole fuerit calefactũ, humectatur. humectatum aũt ægrotat, aut totum, aut ea parte in quã pituita & bilis incubuerint. Si quidem igitur quis ipſos incipientes curet, neq; longi fiunt, neq; periculoſi. Si uero non curet, aut male curet, & longiores fiunt, & ſæpe quoq; occidunt. Sed & tertianæ et quartanæ febres, ex talibus fieri ſolent. Hæc morborum cõſtitutio maxime quidem æſtate fit, aliquibus uero etiam hyeme. Tertiana febris quum apprehenderit, ſi quidem uidebitur tibi nõ purgatus eſſe, quarta

die pharmacum dato. Si uero pharmaco non uidebitur opus habere, medicamenta in potu exhibeto,quibus febris aut tranſmutetur,aut deficiat.Exhibeto autem uelut ſcriptum eſt in medicamentis.Et in apprehenſione quidem,ſorbitione & potu nutrito.Interpoſito uero tempore,cibis per aluum ſecedentibus. Apprehendit autem plerunque non ita ſæpe.Si uero non curetur,in quartanam tranſire ſolet,& diuturna fieri. Si uero quartana apprehenderit, ſi quidem impurgatus fuerit, primum caput purgato, & interpoſitis tribus aut quatuor diebus, pharmacum ſurſum uerſus purgans dato in ipſa apprehenſione.Et interpoſitis diebus rurſum aliud deorſum purgans dato in ipſa apprehenſione. Si uero ex his non ſedetur, rurſus interpoſitis diebus, multa calida lauato, & pharmaca quæ ſcripta ſunt dato.potibus autē & ſorbitionibus, & reliqua diæta utendum eſt uelut in tertiana.Apprehendit autē hæc febris plurimos multo tēpore,alios uero pauco.Et fit tum tertiana,tum quartana,à bile & pituita.Cur autē tertiana & quartana,alibi à me ſcriptum eſt. Vim porrò habēt medicamenta in his febribus,ut potis his corpus in loco ſit,in cōſueta caliditate ac frigiditate.& neque præter naturā calefiat,neque frigefiat.Danda ſunt aūt uelut ſcriptū eſt in medicamētario libro. Pituita alba quum tenuerit,corpus totū intumeſcit albo tumore.& in eadem die alia parte melius ſibi uidetur habere,alia deterius. Et tumor aliàs in alia corporis parte maior et minor fit. Huic pharmaca danda ſunt deorſum purgantia,à quibus aqua,aut pituita purgatur. Victus autē ratio cōſtituenda eſt,in cibis & potibus,ac laboribus,à quibus ſiccisſimus ac gracilimus euadat. Morbus aūt hic fit à pituita,quū quis ex febribus diuturnis pituitoſus exiſtēs,impurgatus manſerit,et pituita ad carnes ipſius cōuerſa fuerit.Et nihil quidem albidior eſt hęc pituita quam alia. Verū corporis color albidior apparet.Sanguis enim à pituitę copia aquoſior fit,& nō ineſt ſimiliter in ipſo bonus color.Quapropter albidiores apparent.& uocatur hic morbus pituita alba. Si quidē igitur curatus fuerit inchoante morbo,ſanus fiet. Sin minus,in hydropē tranſit morbus,& hominem corrūpit. Quicūque ſplenem habent magnū,qui quidē fuerint bilioſi,hi mali coloris fiūt,& malis ulceribus ſcatent,& ex ore graue olent,& tenues euadūt.Et ſplen durus eſt,& ſemper cōſimili magnitudine. & cibi nō ſecedunt.Qui uero pituitoſi ſunt, hæc & minus patiūtur, & ſplen aliàs maior,aliàs minor efficitur.His cōducit ſi quidē impurgati fuerint,et caput & reliquū corpus purgare. Si uero purgatione nō egeāt, uictus ratio cōſtituenda eſt,ita ut pituitoſis corpus reficcemus ac attenuemus,cibis & potibus,& uomitibus,& exercitijs plurimis, & deambulationib. Et in uere ſurſum per ueratrū purgētur.Bilioſis aūt conducit,ut per uictū humectantē, aluum & ueſicam ſubducamus,& ut de uena ſplenitide frequēter ſanguinem mittant; & medicamētis urinam cientibus utantur,quæ ſplenē mollire ſcripta ſunt,& ut pro anni tempore bilem purgēt.Quidam uero ſplenici à pharmacorū potu nihil utilitatis ſentiunt,neque à reliqua curatione, quicquā gracilior ſplen ipſorū euadit, ſed quæ adhibentur à magnitudine morbi ſuperātur. progreſſu uero temporis,aliquibus in hydropem morbus degenerat,& corrūpuntur. Aliquibus aūt ſplen ſuppuratur,& uſti ſani fiunt.Cū quibuſdam uero cōſeneſcit durus & magnus exiſtēs. Morbus aūt fit,quum ex febribus & mala curatione,bilis aut pituita,

aut

aut ambo in ſplenem incubuerint. Et diuturna quidem eſt affectio, non autem lethalis. Ex pharmacis quæ ſplenis gratia exhibẽtur, alia per ueſicam purgant, & ipſum molliorem faciunt. Alia uero purgant quidem, uerum neq; per ueſicam quicquam, quod manifeſtius fiat, neq; uſq; alia parte. Splenem tamen molliunt. Voluulus quum apprehenderit, uenter durus fit, & nihil ſecernit, & dolor inferne omnem aluum tenet, & febris, & ſitis. Aliquando uero præ dolore æger etiam bilem uomit. Hunc humectare oportet, & intrinſecus, & extrinſecus. Et multa calida lauare. Et bibenda dare quæ aluum mouent, & urinã ſubducunt. Et clyſterem adhibere, ſi admittat. Si uero non admiſerit clyſterem, fiſtulam ad utriculi extremitatem alligato, & inſufflando multum flatum immittito. Et ubi inteſtinum & uenter eleuata fuerint à flatu, exempta fiſtula, ſtatim infuſum per clyſterem immittito, Et ſi ſuſceperit, ſeceſſum emittet, & ſanus euadet. Si uero non ſic ſuſceperit infuſum, moritur maxime ſeptima die. Talis aũt morbus fit, quum ſtercore aceruatim cõbuſto in inteſtino, pituita circa hoc colligitur. Et inteſtinũ intumeſcit, utpote his aceruatim induratis. & neq; pharmaca quæ ſuperne bibuntur ſuſcipit, ſed reuomit, Neq; infuſa inferne adhibita admittit. Eſt autem morbus acutus & periculoſus. Aqua inter cutem fit plerunq; quum quis ex longo morbo impurgatus multo tempore manet. Corrumpuntur enim carnes, & liquantur, & fit aqua. Fit etiam hydrops à ſplene, quum ægrotauerit: & ab hepate, & à pituita alba, & à dyſenteria ac lienteria. Et ſi quidem ex purgatione non facta fiat hydrops, uenter aqua impletur. pedes autem & ſuræ attolluntur. humeri uero & clauiculæ, & pectora & femora liqueſiunt. Hunc ſi à principio acceperis, priuſquam aqua ſuperexcreſcat, pharmaca bibenda dato, à quibus aqua aut pituita purgatur. Bilem uero ne moueto. Cibos autem & potus & labores ac deambulationes conſtituito, à quibus gracilis ac ſiccus euadat, & carnes quàm robuſtiſsimæ fiant. Morbus autem eſt lethalis, cum aliàs, tum ſi uenter aqua repletus fuerit. Quum uero à ſplene, aut hepate, aut pituita alba, aut dyſenteria in hydropem tranſitus fit, conducit quidem per eadem curare, effugiunt autem nõ ualde. Nam in morbis quum alter alteri ſuccedit, plerunq; occidit. Quum enim corpori à præſenti morbo debilitato, alius morbus acceſſerit, præ imbecillitate perit, priuſquã alter morbus qui poſterior acceſsit, deſinat. Aqua porrò ſic fit. Quum carnes à pituita, & tempore, & morbo, & non purgata immũdicia, & mala curatione, ac febribus corruptæ fuerint, liqueſcunt & fiunt aqua. Et uenter quidem non diſtribuit aquam in ſeipſum, uerum in circuitu circa ipſum conſiſtit. Siquidẽ igitur à pharmacis, & alia uictus ratione, æger utilitatem percipiat, & uenter ipſius euacuatur, bene eſt: Sin minus, ſectione facta, aquam emittito. Secatur autem uel iuxta umbilicum, uel retro iuxta lumbos. Effugiunt autem & hinc pauci. Dyſenteria quum habuerit, dolor adeſt per totum uentrem, & tormen, & egerit bilem ac pituitam, & ſanguinem combuſtum. Huius ubi purgaueris caput, pharmaco in potũ exhibito, quod ſurſum pituitã purgat, et aluũ lacte cocto elueris, reliquũ corpus curato, & ſi quidẽ febre caruerit, pinguibus & dulcib. ac liquidis ſemper quæ inſunt, ex aluo ſubducito. Et multa calida partes ſub umbilico lauato, ſi dolor affuerit. Potus autẽ & ſorbitiones ac cibos exhibeto, uelut ſcriptum

ptum eſt in medicamẽtario libro. Morbus hic fit, ubi bilis & pituita in uenas ac aluum incubuerint, ægrotat quidem ſanguis, & corruptus ſecedit: ægrotat autem & inteſtinum, & raditur ac exulceratur. Fit autem hic morbus, & lõgus, & laborioſus ac lethalis. Et ſi quidem robuſto adhuc corpore curetur, ſpes eſt fugæ. Si uero colliquato iam, & uentre omnino exulcerato, nulla uitæ ſpes ſupereſt. Lienteria. In lienteria, hoc eſt, inteſtinorum leuitate, cibi ſecedunt non putrefacti, liquidi, dolor autem non adeſt, & corpus attenuatur. Hunc per eadem curato, uelut à dyſenteria detentos. Morbus autem fit, quum ex capite & ſuperiore uentre, pituitæ defluxus fit in uentrem inferiorem. Quod ubi contingit, cibi ab ipſo frigefiunt ac humectantur. Et ſeceſſus ipſorum non putrefactorum uelox contingit, Et corpus liqueſcit, dum ſimul cibi per multũ tempus in uentre non concoquuntur, & ſimul à uentre calido, præter naturam caleſcit.

Profluuium uentris longum quum detinuerit, ſecedũt primum quidem liquida, quæ ſunt ingeſta: poſtea pituita. Et probe quidem edit, uerum à multo ſeceſſu debilis ac tenuis fit. Hunc ſurſum uerſus reſiccato, ueratro in potu dato, & capite à pituita purgato. Ventrem quoq; lacte cocto eluito. Deinde reliqua cibis ac potibus curato, à quibus uẽter & totum corpus reficcetur. Morbus autem ab ijſdem fit, à quibus etiam inteſtinorum leuitas. Hi morbi, dyſenteria inquam, & lienteria, ac diarrhœa ſiue profluuium uentris, conſimiles ſunt. Et oportet ipſos ſic ſanare, ita ut defluxũ à capite & ſuperiore uentre intercipias, aut auertas. Morbi enim natura hinc eſt. Et nemo ſententiam tuam reprehendet. Fermè autem & reliquos morbos ſic conſiderare oportet, unde unicuique natura ſit. Et ſi ſic conſideraueris ac deprehenderis principium morborum, minime aberraueris. Teneſmos ubi apprehenderit, ſecedit ſanguis ac mucus, & dolor fit in uentre inferiore, maxime ubi ad ſeceſſum deuenerit. Huic conducit uentrem humectare, & pinguefacere, ac tepefacere. Et quæ inſunt ſubducere. & calida lauare, excepto capite. Solet autem hic morbus plures cibos expetere, Tormina enim euacuato uentre à ſanguine ac muco pertranſeuntibus, & ad inteſtinum allabentibus, fiunt. Quum autem inſunt cibi, minorem mordacitatem inteſtino inferunt. Et fit quidem ex ijſdem à quibus & dyſenteria, uerum debilior, & breuis, & non lethalis. Quum ex uino aut à conuiuio, bilis ſuperne ac inferne fluxus, aut diarrhœa corripuerit, diarrhœæ quidẽ conducit ieiunare. Et ſi ſitim habeat, uinum dulce dare, aut uuarum paſſarũ dulcium retrimenta. Ad ueſperam uero danda ſunt, quæ etiam his qui à pharmaco purgati ſunt dantur. Si uero non ceſſet, uelis autem ſedare, uomitum à cibo, aut lenticulæ decocto facito, & cõfeſtim ſurſum reuellitur infernus ſeceſſus. & ſi ſucco lentium aut cicerũ infuſo elueris, etiam ſic ſanè ſedabitur. At uero bilis fluxui cõducit, ſi dolor adſit, dare quæ in pharmacis ſcripta ſunt ſedantia dolorem. Venter aũt curetur, tum ſuperior, tum inferior, per potiones humectantes, & per balnea calida corpus mollientia, capite excepto. et ſic tũ uomitus procliuior fit: & ſi liquor aliquis ingreſſus fuerit, ea quæ aduerſantur ſurſum reuomuntur: tum infernus ſeceſſus magis prodit. Si uero euacuaueris, uiolenter uomuntur, & uiolentius ſecedũt. Ad ueſperã uero dato & huic ea quæ dari ſolẽt ei qui pharmacũ bibit. fiunt aũt & hi dolores qui ex potationibus aut ex conuiuio oriũtur, quũ cibi & potus plus ſolito in uentrẽ ingreſsi fuerint, & quæ ex-

i 5 trinſecus

trinſecus corpus ſupercalefacere ſolent, bilem ac pituitam mouerint. Vrinæ ſtillicidij modi quidem multi & omnigeni ſunt. Conducit autem forinſecus quidem corpus balneis calidis mollire. Intrinſecus uero humectare, aluum quidem per cibos, à quibus fluida fiat. Veſicam uero per potus, à quibus urina quàm plurimum diffunditur. Danda ſunt & urinam cientia medicamẽta, quæ ſcripta ſunt in medicamentario libro ſedantia dolorem. Morbus autem fit à pituita. Et quum quidem ueſica ſiccata fuerit, aut perfrigerata, aut euacuata, dolorem exhibet. Quum uero humida eſt, & plena, aut etiam diffuſa, minus. fit autem ſenioribus diuturnior hic morbus. Iunioribus autem breuior. Neutris uero lethalis. Coxendicum morbus quum fit, dolor corripit coxæ iũcturam, & ſummas nates, ac coxendicem. Tandem uero etiam per totum crus dolor uagatur. Huic confert quum dolor tenuerit, mollire in quacunq; tandẽ cruris parte dolor hæſerit, per balnea, & tepefactoria ac fomenta. Et aluũ ſubducere. Vbi uero quieuerit dolor, pharmacũ dandum eſt infra purgans. Et poſtea bibat lac aſininum coctum. Doloris autẽ gratia dentur quæ ſcripta ſunt in medicamentis. Morbus hic fit, quum bilis & pituita in ſanguifluam uenã incubuerint, aut ex alio morbo, aut aliter quantũcunq; ſanguinis à pituita & bile cõpactum ægrotarit. Hic enim per crus uagatur per ſanguifluam uenam: & ubicũq; cõſtiterit, ibi etiam dolor manifeſtus fit maxime, moleſtus quidem, ſed non lethalis. Si uero in unum aliquem locum incubuerit dolor, & conſtiterit, & medicamentis non fuerit exactus, urito quocũq; loco fuerit dolor. Vrito autẽ lino crudo.

Articularis morbus quum tenuerit, corripit calor & dolor corporis articulos. Corripit autem acutus, & in aliũ atq; alium articulum dolores incumbunt, tum acutiores, tum molliores. Huic conducit adhibere qua parte dolor hæret, frigefactoria. Et quæ inſunt ex aluo ſubducere, per clyſteres, aut glandem ſubditam. Ad ſorbendum uero & bibendũ dato quodcunq; tibi conducibile uiſum fuerit. Quũ uero dolor intus fuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato, & poſt hoc ſerum coctum, & aſininũ lac. Hic morbus à bile fit & pituita, quum cõmota in articulos incubuerint. Et breuis quidem fit & acutus, non autem lethalis. Solet autem iunioribus magis quàm ſenioribus contingere.

Podagra uiolentior eſt omnibus eiuſmodi circa articulos morbis, & diuturniſsimus ac ægre cedẽs morbus. Et eſt quidem hic morbus ſanguinis in uenulis à bile ac pituita corrupti. Quanto autem in tenuioribus fuerit uenulis, & in plurima corporis neceſsitate cõſtitutis, & in neruis, et oſsibus multis ac denſis: tanto ſanè durabilior eſt morbus, & qui ęgerrime depelli poſsit. Conducũt autem & huic eadem quæ morbo articulari. Et longus quidem eſt & hic morbus ac moleſtus, ſed nõ lethalis. Si uero in digitis dolor relinquatur, uenas paululum ſupra articuli in digito nodum inurito. Vrito autem cum lino crudo.

Morbum autem regiũ ſic curare oportet. Extrinſecus quidẽ corpus molliendum eſt balneis calidis. Aluus uero & ueſica humectanda, & urinam cientia danda, quæ ſunt præſcripta. Si uero fortis fuerit, purgato capite, pharmacũ quoddam potandũ dato quod bilem deorſum purgat. Poſtea uero urinã cientibus utendum eſt. Morbus aũt fit, quum bilis commota ſub cutem uertitur.

Quod ſi hæc nouerit uir idiota, nõ ſimiliter in incurabiles morbos inciderit. Solent enim morbi ex paruis occaſionibus magni ac diuturni fieri. Et quicũq;

cibi,aut potus,aut ſorbitiones congrue ac conſequenter ſe habent, & quæcũq; pharmaca doloris gratia,ea omnia ſine periculo ſemper exhibẽtur, ſi iuxta præ ſcriptum exhibueris. Quæcunq; uero pharmaca purgant bilem aut pituitam, in his pericula fiunt, & culpæ medentibus imputantur. Quàm maxime igitur ea uitare oportet. Atq; hi quidem ſunt morbi qui circa uentrem fiunt. Exceptis pectore ſuppuratis, & tabidis, & muliebribus morbis. Hi enim ſeorſim de ſcribentur. Tubercula quæ enaſcuntur omnia, à pituita aut ſanguine naſcuntur, quum ſanè à uulnere, aut caſu fuerint collecta. Cõducit autem horum aliqua cataplaſmatis integere, & per pharmaca in potu data diffundere. Aliqua uero impoſitis cataplaſmatis maturare. & diffundũt quidem cataplaſmata, quæ quum calida ſint humectant, & non in ſeipſa trahunt. Maturant autem, quæ calefacientia contrahunt. Quum uero aliquod ſectum fuerit, aut ſua ſponte ruptum, pharmaco humorem repurgare conuenit, ubi autem pus efluere deſiuerit, uelut ulcus ſanare. Lepra, & pruritus, & ſcabies, & impetigines, & uitiligo, & alopeciæ, à pituita fiunt. Sunt autem talia turpitudo magis q̃ morbi. Fauus, & ſtrumæ, & pani, & furunculi, & carbunculus, à pituita fiunt. Quo uero hæc depurges, pharmacis ſic utendum eſt. Quicunq; bilioſi ſunt, his dato ea à quibus bilis purgatur. Pituitoſis uero, ea à quibus pituita. Atrabiliarijs autẽ, ea à quibus atra bilis. Hydropicis ea per quæ aqua. Quæcunq; uero pharmaca in potu dantur, & non purgant neq; bilem, neq; pituitã, ea quum in corpus ingreſſa fuerint, uim exhibere oportet, aut frigefaciẽtia, aut calefacientia, aut ſiccantia, aut humectantia, aut contrahentia, aut diffundentia. Quæ uero ſomnum faciunt, ea quietem ſanguini exhibere oportet. Quum ad ægrotum deueneris, interrogare oportet quæ patitur, & ex qua cauſſa, & quot iam diebus: & an uẽter ſecedat, & quo uictu utitur, Et primum conſiderare, an morbus à bile aut pituita factus ſit, aut utriſq;. Et hoc probe noſſe conuenit, q̃ neceſſe eſt, ut ab altero horum, aut utriſq; fiat. Deinde utrum ſiccitate aut humiditate opus habeat. Aut aliquæ quidem partes corporis ſiccitate, aliquæ uero humiditate. Poſtea an morbum ſurſum purgare oportet, aut deorſum, ſiue per ueſicã. Et an augeſcit morbus aut marceſcit, & an ſoluitur, aut in alium tranſit. Vulneratos fame affligito, & ex aluo quæ inſunt ſubducito, aut per clyſterem, aut pharmaco infra purgante exhibito. & in potu dato aquam, aut acetum. Aut ſorbitiones præbeto. Inflammata cataplaſmatis frigefacito. Talia uero cataplaſmata ſint, aut betæ coctæ in aqua, aut apium, aut oleę folia, aut fici folia, aut rubi, aut quercus, aut mali punicæ. Atq; his coctis utendũ eſt. Crudis uero rhamni folijs, aut uiticis, aut ſaluię, aut Tithymali. Aut pulegiũ uiride, aut porrũ, aut apium, aut coriandrũ, aut iſatidis folia impone. Si uero nihil horum habueris, neq; ullum aliud cataplaſma, polentam aqua aut uino ſubactã imponito. Tanto autem tempore hæc cataplaſmata proſunt, quanto frigidiora fuerint q̃ ulcus. Quũ uero fuerint calidiora, aut ſimiliter calida, nocẽt. Pinguia ad inflammata nõ conducunt, neq; ad ea quæ non ſunt purgata, neq; ad putreſcentia. Sed ad inflammata conferunt frigida. Et ad impurgata ac putreſcentia, acria faciunt, & quæ mordacitatem aliquam inducentia purgant. Vbi uero carnem producere uoles, pinguia & calida magis conducũt. Ab his enim caro pullulat. Quibuſcunq; cibis aut potibus homines ſani in uictu utũtur, ex his

oportet præſentibus uti ad ægrotos, ita ut præpares calidos et frigidos, et humidos, & ſiccos. Ex frigidis quidem calidos, & calidos ex non calidis, & ſiccos ex nõ ſiccis, & reliquos iuxta eundem modũ. Neq; uero de præſentibus deſperare oportet, tanquam nihil poſsint, & abſentes quærere, qui nullam utilitatẽ ægro afferant. Comperies autẽ, ſi recte conſideraueris, extra hos, paucos quibus ad ægrum utaris. Sorbitiones autem in morbis omnibus dato, aut ptiſanã, aut milium, aut farinam, aut alicam. Et quæcunq; ex his dederis ad ſeceſſum, tenuia dato, & magis percocta, & dulciora potius q̃ ſalſiora aut calidiora. Quæ uero ad robur aut refocillationem, craſsiora, pinguiora, & moderate cocta. Potibus autem utendũ eſt, ſi quidem aluum & ueſicam ſubducere uelis, uino dulci aut aqua mulſa. Si uero adſtringere, auſtero, albo, tenui. Si corroborare, auſtero, nigro. Qui uinum bibunt citra affectionẽ erga ipſum, his dandi ſunt potus qui præparantur, & in medicamentario libro ſcripti habentur. His qui medicamentum biberũt, poſt purgationẽ detur, febrientibus quidem, aut lenticula, aut milium tenue, aut ptiſanæ ſuccus. Danda eſt autẽ ptiſana & milium, uelut quæ leuia ſint. Alica uero uelut omnium robuſtiſsima. Et farina uelut his robuſtior. Lenticula autem odorata præparetur, & modica ſecundo loco detur, ut quæ leuis ſit ſorbitio, & ſtomacho grata ſurſum uerſus. Ammiſceatur autẽ aut ſal, aut mel, & cuminum, & oleũ. Ad lenticulam uero ammiſceatur pulegij herba, & parum aceti. Non febrientibus autẽ, panis puri medullam in iuſculũ intrito, aut mazam & fruſtum piſcis dato, aut ouiculæ tenerrimæ carnem, aut uolucris aut catuli coctam. Febrientibus autem etiam betam dato, aut cucurbitã, aut blitum. Et poſt cibum bibant uinũ uinoſum, uetus, album q̃ aquoſiſsimũ.

Quibus lauari non conducit, ungantur uino & oleo calido, & alternis extergeantur. Quum aluum debilis, à cibis humectare uolueris, mazam dato & obſonia. Et marinorum quidem piſcium fruſta cocta cum intrito. carnes autem ouiculæ tenerrimæ, aut hedi, aut catuli, aut uolucris coctas. Et betam aut blitum, aut rumicem, aut cucurbitam, ſi tempus tulerit. Ex oleribus uero apiũ, & anethum ac ocimum. & uinum mellei coloris, uetus, albũ item ac aquoſum.

Quum uero ſiccare uolueris corpus, panem dato, & obſonia aſſa, & ſicca, & hæc omnia calidiora. & carnium partes carnoſas: piſces, petroſos: olera, rutam, aut thymum, aut origanum. Vinum uero nigrum auſterum. Præparentur autem obſonia cũ ſale & cumino. Alijs uero condimentis parciſsime utendum eſt. Quũ autem ex morbo refocillare uolueris, alia quidem eadem dato, quæ exhibes quum uentrem humectas, Verum pro lactentibus carnes fortiores, & pro catulinis, uolucriũ ac leporinas. & ex his aliquas aſſatas, tum de carnibus, tum de piſcibus, & q̃ optime præparatas. Quibuſcũq; morbis ſiccitas conducit, his ſemel in die cibum exhibere expedit, & cibos ac potus pauciores dare, q̃ ut repleantur, & hos laboribus ac deambulatione perficere, & q̃ minimũ dormire. Quibuſcunq; uero humiditas conducit, his expedit inediam non ferre, & cibi ac potus nõ indigos eſſe, neq; laborare, & dormire quantũ uoluerint. Quoſcunq; cibos, aut obſonia, aut potus ægroti cõcupiſcunt, exhibeto, ſi non corpori damnũ inde acceſſurũ eſt. Quum aut cibus aut potus augere inceperis aut detrahere, paulatim & additiones, & detractiones facere oportet. Quicũq; cibos ſufficiẽtes perficere poſsint, his ſorbitiones ne dederis. Ex-

cludunt

eludunt enim cibũ. Qui uero nõ poſſunt, his dato. Si uero quid dare uolueris refectionis gratia, alicã dato, et ptiſanã triticeam. Hæ enim ſorbitiones ſunt fortiores. Dentur aũt poſt cœnam. Pharmaca quæ potantur, & quæ ad uulnera adhibentur, diſcere oportet: omnibus enim hoc expoſitũ ac procliue eſt. Non enim ex intelligentia homines hæc reperiũt, ſed potius ex fortuna. Neqꝫ artifices magis ꝗ idiotę. Quæcũqꝫ uero in arte medica, intelligẽtia diſcũtur & reperiuntur, aut de cibis aut de medicamentis: ea ab his qui dinoſcere poſſunt quæ in arte ſunt, diſcere oportet, ſi quid diſcere uelis. Poſt ſorbitiones cibum debilibus dato, & uinũ uinoſum inſuper bibendũ. Ante cibos uero & potus aut ſorbitiones, & poſtea, & cibũ & potum quicunqꝫ tandem tibi uidebitur debilibus exhibeto, ita ut & corpus & animã inſpicias. Sic enim maxime profueris. Quam facultatẽ ſinguli cibi habeant, coniectare oportet, ex his qui uim manifeſtam faciũt. Quicũqꝫ flatum, aut morſum, aut repletionẽ, aut ructũ faciunt, aut tormen, aut ſecedũt, aut nõ ſecedunt: hi manifeſti ſunt ꝗ hæc operãtur. & ex his etiam alios cõſiderare oportet. Habẽt enim ſingula edulia, & quo proſunt, & quo lædunt. Verũ alia manifeſtiſsime operãtur quæ operãtur, alia uero obſcurius. Cibi & obſonia præparẽtur ac exhibeãtur debilibus, à quibus neqꝫ flatus fit, neqꝫ ructus acidus, neqꝫ tormẽ. et quæ neqꝫ ualde per aluum ſecedũt, neqꝫ ualde reſiccãtur. Hæc autẽ ſic fiunt. Quæcũqꝫ quidẽ uenter ſuperat, et corpus ipſa ſuſcipit, ea neqꝫ flatũ exhibent, neqꝫ tormẽ. Si uero uẽter non ſuperarit, ab his & flatus, & tormẽ, & alia huiuſmodi fiũt. Leuiſsima ſunt cibaria, & potus ac obſonia, quæ moderata in corpus ingeſta, aut paulo amplius ſupra modum, neqꝫ repletionẽ exhibent, neqꝫ tormen, neqꝫ flatũ, neqꝫ aliud quiddam eiuſmodi, & celerrime cõcoquuntur, & cõcocta ſecedunt, & per omnem diem in uentrem ingeſta, minime moleſta ſunt, etiam ſi diu antea fuerint ingeſta. Grauia autem ſunt, quæ moderata exhibita, aut infra modum, repletionem & dolorem exhibent. & quæ neqꝫ dari, neqꝫ edi, neqꝫ bibi poſſunt, ut non dolorem exhibeant. Et ſi quis ipſa per tempus rurſus bibat aut edat, etiam ſic dolorem exhibent, & non pro ratione ſecedunt. Ad ſanitatẽ optima ſunt, quæ modice ingeſta, ſufficiunt, ut & famis & ſitis ſint medela. Et plurimo tempore corpus ipſa ſuſcipit, & pro ratione ſecedunt. Ad robur autem optima ſunt, quæ carnem plurimã ac denſiſsimam producunt, & ſanguinẽ craſſefaciunt, & pro ingeſtorũ ratione ſecedunt. & corpus plurimo tempore ipſa ſuſcipit. Pinguia, & caſeoſa, & mellita, & ex ſeſamo parata, ructũ acidum maxime faciũt, & bilis fluxum ſuperne ac inferne, & tormen, & flatum, & repletionẽ. Hoc ipſum etiam cõtingit, quum quis plura ederit aut biberit, ꝗ uenter cõcoquere poteſt.

Debilibus ſi quidem pro morbi ac corporis ratione dederis, quæcũqꝫ tandem dederis, conſumit hæc corpus, et neqꝫ indigum eſt, neqꝫ repletum. Si uero aberraris à temporis occaſione, detrimentũ in utraqꝫ ſequitur. Quæcunqꝫ cibaria aut potus, aut obſonia corpus ſuſcipit, ab his maxime neqꝫ tormen fit, neqꝫ flatus, neqꝫ ructus acidus. Quũ enim in uentrem ingeſta fuerint, corpus ab ipſis trahit quod ipſi commodum eſt. Et neceſſe eſt iam quod reſtat debilius eſſe, ꝗ ut tormen, aut flatum, aut aliud quid huiuſmodi in uentre faciat. Vina dulcia, & auſtera, & mellei coloris uetuſta, uentrem ſubducunt, maximeqꝫ urinam cient ac nutriunt, & neqꝫ flatum exhibent, neqꝫ tormen, neqꝫ repletio-

nem. Carnes percoctæ & exaſſatæ, utræq; debiles ſunt ad robur augendū. Ad ſeceſſum uero percoctæ cõmodæ ſunt, Aſſatæ uero magis ſiſtũt. Quæ uero moderatā habent & coctură & aſſaturā, hæ & ad robur, & ad ſeceſſum moderate ſe habent. At uero crudiores ad robur quidem cõmodæ ſunt, ſed nõ ad ſeceſſum. Ex cibis ac potibus qui cõmodiſsimi ſunt corpori ac maxime ſufficientes, & ad alimētum, & ad ſanitatē, ex his ipſis etiam, ubi quis ipſis non in tempore utatur, aut pluribus ꝙ tempeſtiuū eſt, & morbi, & ex morbis mortes fiunt. Reliqui uero cibi ac potus, qui talem uim non habent, parum utilitatis afferũt, etiamſi quis ſemper ipſis in tēpore utatur. parum autem etiam lædunt. In utrãq; enim partem debiles ſunt, ut & boni aliquid faciãt, & mali. Sunt autē cibi & potus qui hãc uim habēt hi, panis, maza, carnes, piſces, uinum. & ex his alij magis, alij minus. Quicũq; ex ſicco uictu uiuunt, his nõ cum cibo potus detur, ſed poſt cibū, multo tempore interpoſito. Et ſic quidē ſiccus humor à ſiccis cibis ortus, corpus ſiccat. Si uero quis ſimul cum cibo bibat, cibus hnmidior factus, corpus humidius facit. Panis calidus, & carnes calidæ, ipſe per ſe comeſtę, ſiccãt. Si uero cũ liquore dederis, aut ſtatim à cibo potū prębueris, nõ ſiccãt.

Panis purus ex farinis, ad robur ac refectionē commodior eſt, ꝙ qui nõ eſt ex tenuibus farinis paratus, & recēs utilior eſt ꝙ uetus, & ex farinis recentibus melior ꝙ ueterib. Polenta ex ordeo non madefacto, ſed circũcirca conſperſo ac decorticato, fortior eſt ꝙ ex madefacto: & recens quàm uetuſta. Et maza prius ſubacta fortior eſt, quàm nõ ſubacta. Vinū diffuſum, ac perfrigeratū, & excolatum, tenuius fit ac debilius. Carnes coctæ, ſi quidē percoctas feceris, debiliores ſunt ac leuiores. Aſſatæ uero ſi exaſſatæ fuerint, et inueteratę ex aceto aut ſale, debiliores ſunt & leuiores recētibus. Debiles ac leues cibi, uentrē quidem nõ lædunt, neq; corpus, eo quod calefacti non intumeſcũt, neq; replent, ſed cito molleſcunt, & cõcocti ſecedunt. Humiditas aũt ab ipſis debilis corpori accedit, et neq; augēt, neq; robur memorabile exhibēt. At fortes cibi, et intumeſcũt ubi in uentrem ingeſti fuerint, & replent. & difficilius quidē ac tardius concoquuntur, & nõ ſecedunt. Verū humor ab ipſis fortior ac incorruptus accedēs, multum robur ac augmentum corpori addit. Ex carnibus leuiſsimæ ſunt in corpus, caninæ, & uolucriū, & leporinæ coctæ. Graues autem ſunt bubulæ. Et porcinæ moderatiores, flatum autē faciunt, & coctæ & aſſatæ. Et ſanis autē & debilibus conueniunt ouillæ. Suillæ uero his qui laborant & exercitãtur, & ad bonum habitum, & ad robur cõmodæ ſunt. Debilibus aũt & priuatam uitam degentibus, fortiores. Sed & ferinæ manſuetis leuiores ſunt, eo quod fructū non ſimilem edunt. Differunt autem & pecorū carnes, & eorum quæ fructū edunt, & quæ non edunt. Et fructus nõ idem in omnibus facit, ſed partim denſam ac fortem uictimæ carnem efficit, partim raram & humidam, ac debilem.

Vt in ſumma dicam, piſces leue ſunt edulium, & cocti, & aſſati, & ipſi per ſe, & cũ alijs cibis. Ipſi uero inter ſeipſos ſic differunt. Stagnorū piſces, & pingues, & fluuiatiles, grauiores ſunt. Littorales autē marini, leuiores. Et percocti aſſatis ſunt leuiores. Ex his itaq; fortes dato, ubi reficere aliquē uoles. Leues uero, ubi gracilem & tenuem facere oportuerit. Balneum calidū moderatum quidem, mollit et auget corpus. Quod uero opportunū modum excedit, ſiccas quidē corporis partes humectat, humidas uero reſiccat. Et ſiccæ quidem hume-

-ctatæ

ctatæ debilitatẽ & animi deliquium exhibẽt. Humidæ uero ſiccatæ, ſiccitatẽ ac ſitim. Ex oleribus allia, & cocta & aſſata, urinã cient, & per aluũ ſecedunt, & ad menſes muliebres cõducunt. Cepæ ad urinas cõmodæ ſunt. Succus enim acrimoniam quandã exhibet, ut ſecedat. Atq; his quidem ſic utẽdum eſt, ſed debilibus non exhibenda. Apium & coctũ & crudum urinã ciet, & paluſtre magis ꝙ ſatiuũ, quod etiam maiorem uim habet. Coriandrũ ſtomacho gratum eſt, & per aluum ſecedit, tum coctũ, tum crudum. Ocimũ & humidũ eſt & frigidũ, ac ſtomacho gratum. Porrũ coctum quidem urinã ciet, & ſecedit. Crudum uero æſtuoſum eſt & pituitoſum. Malum punicũ reficit & pituitoſum eſt, et cũ nucleo quidem, aluũ ſiſtit. Citra nucleũ uero, ſecedit. Calidi cibi, ſicci quidem ſiſtunt, humorẽ enim in uentre reſiccant. Si uero humidi ſunt, humectãtes per caliditatẽ, aluum ſubducunt. Acerba ſiccant, & cõtrahunt corpus. Habent & uim ſiſtendi. Acida attenuant, morſum inducẽtia. Salſa ſecedunt, & urinam cient. Pinguia & dulcia, humiditatẽ & pituitam exhibent. Reficiunt cucurbita, & beta, & blitũ, & rumex, & per humiditatẽ ſecedunt.

Braſsica uero acrimoniã quandam habet ad ſeceſſum, & ſimul boni ſucci eſt. Caſeus, & ſeſamũ, & uua paſſa, reficiũt & pituitoſa ſunt. Vinũ dulce, et mellis ſpeciẽ referens, ambo & reficiunt, & urinã cient, & pituitoſa ſunt. Auſtera uero, ad robur & ſiccitatem commoda ſunt. Vrinam aũt cient etiam auſtera uetuſta, quæ alba & tenuia exiſtunt. Oleum & quæcũq; oleoſa, reficiũt et pituitoſa ſunt. Ex oleribus coctis ſecedũt, quæ ex natura humidiſsima aut acerrima ſunt, aut caliditatẽ habent. Dãda aũt ſunt hęc tepidiora ac flaccidiora, Sic enim ad ſeceſſum cõmodant. Cucumis pepo, & urinã cit, et aluo ſecedit, ac leuis eſt. Alter autẽ pepo, frigiditatẽ quandam exhibet, et ſitim ſedat. Alimẽtum uero à neutro horũ contingit, niſi tenue quoddã. Sed neq; malum, neq; memorabile. Mel cum alijs quidem comeſtũ, et nutrit, et bonũ colorem exhibet. Ipſum autem per ſeipſum attenuat magis ꝙ reficit. Nam & per urinã, & per ſeceſſum plus iuſto expurgatur. Vrinam cientia in uentre & cito calefiũt, & calefacta marceſcũt ac liqueſcũt, & ob id citum ſeceſſum faciũt. Stabiles autẽ ac aluum ſiſtentes cibi, & caleſcũt, & calefacti cito reſiccãtur ac compingũtur, & propterea obduri facti, nõ ſecedunt. Quæ per aluũ ſecedunt, ſuccoſa ſunt, & natura calida. Quæ uero urinam cient, ſicca & frigida. Frumentũ & uinũ, differũt quidem & ipſa inter ſeipſa ex natura, tum robore & debilitate, tum leuitate ac grauitate. Differt etiã locus à loco, ex quo illa fuerint. Eſt enim alius aquoſus, alius aquarũ inops, & apricus, & umbroſus, & bonus, & malus. Quare omnia hæc ad hoc cõferunt, ut ſinguli cibi aut fortiores ſint, aut debiliores. Quicũq; ſanè panẽ comedere ſoliti fuerũt, his dandus eſt et in morbis. Quũ quis cibos aut potus plures ſolito acceperit, ſi nõ ſolito more perfecerit, optimũ eſt ut ſtatim reuomat. Poma & fructus arborei, tum mollis, tũ duri corticis, propterea poſt cibum moleſtiora ſunt, & ſano, & debili, quia corpus eius qui cibũ ſumpſit, ſolũ ab ipſis humores trahit. Si uero ieiunus quis edat, plures. Quicũq; cibi aut flatum, aut æſtum, aut morſum, aut repletionẽ, aut tormen faciũt, à talibus liberat uinum meracũ inſuper potatum. Corpus enim à uino calefactum, per calorẽ, amouet ea quæ inſunt à cibis & potibus ac ſimilibus. Venter aliquando perturbatur, aliquãdo ſiſtitur, aliquãdo etiam pro ratione ſecedit. Cur

autē hæc ſic ſe habēt: primum quidem uenter quū humidior fuerit, & quū ſiccior, ſuſceptū cibum corrumpit. Deinde quū mutatio facta fuerit, ſiue ex frigore ad caliditatē, ſiue ex caliditate ad frigiditatē, itidem corrūpit. Quare neceſſe eſt uentrē, ab ijſdem cibis ac potibus propter hæc ipſa, & molliorem fieri, & duriorem. Cibaria & potus & obſonia, excepto pane, & maza, & carnibus, & piſcibus, & uino, & aqua, reliqua omnia tenues ac debiles utilitates exhibēt, ad augmentū, & ad robur, & ad ſanitatē. Tenuia item ac debilia mala ab ipſis fiūt.

Quoſcunq; ægrotos, febres nō continenter detinent, ſed intermittētes corripiunt, his cibi dandi ſunt poſt apprehenſionē, ita ut coniecturā facias, ne febris à recens accepto cibo irruat, ſed cibis iam cōcoctis. Vinū & mel optima iudicata ſunt in hominibus, ſi iuxta naturā & ſanis, et debilibus cū temporis opportunitate ac mediocritate exhibeantur. Et bona quidē ſunt ipſa per ſeipſa, Bona uero etiā permixta, & tū alia, tū quæcūq; memorabilē utilitatē habēt. Quęcūq; ſanis cōmoda ſunt, ea etiam ægrotis exhibita fortiora ſunt. Et oportet detracto ipſorū uigore ea dare, alioqui nō feret ipſa corpus, ſed magis lædūt, quàm proſunt.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE INTERNIS AFFECTIONIBVS, [illegible]

C[illegible] Medico Phyſico interprete.

Si pulmonis arteria fuerit exulcerata, aut aliqua tenuis uenula ex his quæ in pulmonē dependent, rupta fuerit, aut aliqua fiſtula ex his quæ per pulmonē diſtentæ ſunt: & alia in aliam diſtracta fuerit, & ſanguine fuerint impletæ: diſtrahuntur ſanè ac rumpūtur ob has maxime cauſas, propter laborē, propter curſum, ob caſus, ob plagas, ob uomitus uiolenter fientes, ob febres. Hæc igitur patitur. Primū quidem tuſsis ſicca obtinet. Deinde paulo poſt expuit ſaliuam ſubcruentā, aliquando autē puram. Et ſi quidē hic breui à morbo liberetur, ſatis eſt: Si uero nō, temporis progreſſu ſanguis amplior prodit, aliquādo purus, & aliquādo etiam ſubputridus. Sæpe uero etiam fauces nō animaduertētibus ſanguine implentur. Poſtea ſanguinis grumos paulatim & frequēter emergētes reijciunt. Aliquādo uero etiā graueolentia ab ipſis cōtingit. et fauces aliquādo ſpuma quadā replentur Et rigor ac febris apprehēdit, circa initia quidē morbi, uehemēter: In progreſſu aūt debilius. & aliàs atq; aliàs corripit. & dolor quādoq; in pectoribus inſitus eſt, & in dorſo, et in lateribus. Et ubi ſanguinē ſpuere deſierit, ſaliuā multam liquidā expuit, quandoq; uero etiā uiſcoſam. Atq; hæc quidē ſic patitur donec quatuordecim dies præterierint. Poſt hos uero ſi nō deſiuerit morbus, ſquamas ab arteria tuſſiēdo auellit, quales à puſtulis decedūt. et dolor incidit in pectus, & in dorſum, & in latus. et pręcordia cōtingens uelut ulcus dolet. Huic cōducit ut q̄ maxime quietē intus habeat, ſi morbus ſic ſe habuerit. Si enim quid laborarit, et dolor acutior, et tuſſis magis quàm prius premit, et rigor ac febris magis occupat. Et ſi ſternutauerit, dolor acutus irruit. Dolet aūt & in lecto, quū ſe circumuertit. Huic cibos quidē eoſdem, quos & pectore ſuppurato exhibere oportet, uerū hos non multos. Ex obſonijs aūt his utatur. De piſcibus quidē, ſquatina, aut pagro, aut

galæo

galæo magno albo,aut alijs ſimilibus,omnibus cũ rhoe et origano cõditis.Car
nem autẽ edat galli aſſatam,ſine ſale,aut capræ coctã,& uino auſtero uetuſtiſsi
mo ac iucũdiſsimo nigro utatur. Deambulationib.aũt moderatis. Verũtamen
hæc fiant febre non tenente. Si uero febris tenuerit, ſorbitione farinæ aut milij
utatur.Si uero cibos aſſumat, paucos aſſumat, & obſonia per aluũ ſecedentia.
Et ſi pharmaco tibi utendũ eſſe uidebitur, cnidio cocco,aut tithymalide ipſum
ſubpurgato.Et poſt purgationẽ,farinæ coctæ pinguis heminã abſorbendã da
to.Deinde ꝙ maxime reficito, ut ꝙ minimum tenuis ſit. Ad huiuſmodi enim
morbũ non conducit tenuẽ eſſe. Deambulationes etiã primũ paucas faciat, ut
nę laſsitudo ſuccedat.Fomentum uero aliàs atq; aliàs adhibeatur.Et qua die fo
mentũ adhibetur,ſine cibo ſit excepta farina cocta,cuius heminã abſorbeat.A-
quam aũt bibat. Poſtera die minus q̃ ſolitus fuit edat,& bibat uinũ nigrum,iu
cundũ,auſterũ modicum. De cætero uero bis aut ter in dię cibi dentur. Sic aũt
huic paulatim dato,donec uentrẽ confirmaueris.Nam ex febribus & inedia,ſi
oş quidẽ appetiuerit,uenter autẽ ſuſcipere noluerit,ubi aceruatim ſuſcepit, in-
flammatur.Quare paulatim dare oportet.Si uero aceruatim dederis,& parũ la
borarit,deambulationibus uenter nõ perfrigeratur,nimirũ cibis quiete compa
ctis.Quare etiã febris ſuccedere ſolet,& hyeme quidẽ minus,æſtate uero peri-
culũ eſt ne delinquat.Hũc q̃ maxime reficere oportet,quo q̃ craſſiſsimus fiat.et
deambulationibus moderatis utatur, & minus ſolito luctetur, & parũ laboret
primũ,deinde amplius,nunquam aũt multũ.hæc ſi fecerit,celerrime ſanus erit.
Si uero tenuis fiat propter laborẽ,remittat ac quietẽ agat. Hic ubi ſanus fuerit,
neq; ad uentũ celeriter currat,neq; equũ,neq; currum cõſcendat. Vitet etiã uo
ciferationẽ,& iracundiã.Periculum eſt enim ne morbus reuertatur.Quare hęc
omnia uitare oportet.Si uero cibũ auerſetur,eruum torreto,et corticẽ depurga
to,deinde per triduũ in aqua macerato,ſingulis aũt diebus aquã diffundito, &
aliã affundito.Poſtea quarta die excolato ac reſiccato,deinde tenuiſsime moli-
tum cribrato.Et lini ſemen toſtũ tundito ac terito. Et ſeſamũ toſtum tũdito ac
terito.Et polentam nõ ſalſam,purã, tenuem accipito.Et erui quidẽ ac polentæ,
amborũ æqualis ſit mẽſura,ſeſami uero tertia pars, lini uero dimidia unius par
tis. Hæc in lacte caprino cocta ꝙ liquidiſsime abſorbeat. Poſtea uero in pran-
diũ ipſi dentur cibi puri,et obſonia fortiora. Vinum aũt idem bibat. Dato autẽ
ipſi et cẽtaureæ radices,ad has rupturas facientes,in uinũ ipſas deradens. dato
item dracontij radices in uinũ deraſas. Sed & tuſſis gratia,dracontiũ deraſum
in melle delingendũ dato.Et ſi decoctũ in lacte aſſeuerarit ſe ſorbere non poſſe,
lac bubulũ ꝙ plurimũ bibat,tertia parte aquę mulſæ ammixta. Atq; ſic celerri-
me ſanus erit.Morbus aũt curatione multa opus habet.Eſt enim difficilis.Si e-
nim curatus et ſanus factus nõ ſeipſum cuſtodierit,pleriſq; reuertẽs morbus in
teritus cauſſa fit.hic ſi quidẽ ab hac curatiõe ſanatus fuerit, ſatis eſt:Sin minus,
ipſum lacte craſſefactũ,& in pectore,et in dorſo urito.Si enim ſucceſſerit uſtio,
fugæ morbi ſpes eſt.Si uero arteria cõuulſa fuerit,aut aliqua uena ex his quę ad
pulmonem tendũt, hæc patitur. Ab initio quidẽ morbi,tuſsis acuta obtinet,&
rigor,& febris.et ſaliuã expuit multã,albã et ſpumoſam,aliquãdo uero ſubcruẽ
tã.& dolor caput ac collũ detinet.hic morbus fortior eſt priore. & uſq; ad decẽ
primos dies talia patitur. Poſtea pleriq; undecima die pus craſſum uiolẽter ex-

puunt. Decimaquarta uero die puriora expuit, ſi euaſurus eſt, & dolore minus uexatur, & breui ſanus fit. Si uero morbus diuturnus futurus eſt, tunc & pus multo amplius expuit, et reliquus dolor multo amplior in corpore ineſt. Calores aũt debiliores habent ꝙ prius. Hũc ſi à principio acceperis, infra ſubpurgato ſcammoniæ ſucco, ſi nõ febricitarit. Poſt purgationẽ autem accipiat ea quæ prius, et alia eadẽ aſſumat, quieto ꝙ maxime corpore, et molliter cubet. et hæc quidẽ ab initio faciat uſq; ad decẽ dies. Si uero pectore ſuppuratus fiat, eadem quæ etiã prius faciat. Si uero ſanus fiat, ab his cibis ac potibus abſtinere oportet, ab acidis, & acribus, & ſalſis, & pinguibus. A labore itẽ ac ijſdem à quibus prior, abſtineat. Hæc ſi fecerit, celerrime à morbo liberabitur. Si uero quid horum nõ fecerit, rurſus reuerſo morbo periclitabitur, et morbus peior erit. Nam multi rupto pulmone uitã degunt, donec moriãtur. Hunc ſi nõ ſtatim quis curet, recidiuãte morbo poſtea nõ habueris quo prodeſſe poſsis, niſi hæc feceris. Lacte bubulo craſſefactum, in pectore et dorſo urito. Si enim uſtio ſucceſſerit, proderis. Morbus aũt hic ex ijſdẽ delictis fit, ex quibus etiã prior. Pneumonis ſiue pulmonia, ab his maxime fit. Quũ pulmo ſanguinẽ in ſeipſum traxerit, aut pituitã ſalſam, et non rurſus dimiſerit, ſed in ipſo coacta ac cõpacta fuerint: ab his tubercula fieri ſolent in pulmone et ſuppurari. Hic autem hæc patitur. Ab initio et per totum morbum tuſsis acuta ſicca obtinet. Et rigor, et febris, et dolor in pectoribus et in dorſo incũbit. Aliquãdo etiam in latere. et erecta ceruice ſpiratio uehemẽs incidit. hic uſq; ad quatuordecim dies talia patitur. Sępe uero etiã plures. Deinde erumpit pus, et multũ expuit. Sæpe uero etiam uelut araneorũ tunicas expuit. Sæpe etiã ſubcruentum. Et ſi quidẽ depurgatus fuerit et breui gracilis factus pulmo, interitũ effugit. Si uero nõ adhæret, et per annũ morbus tenet, et tranſmutatur, ut aliàs alia æger patiatur, huic in principio antequã pus erumpat, hæc adhibere oportet. Quũ febris remiſerit, multa calida lauetur, et ſorbitionibus multis utatur. Ptiſanæ ſuccũ coctum, melle ad coctũ affuſo, ſorbeat. Et uinum bibat dulce album, aut aquã mulſam coctam. Quũ uero pus expuere inceperit, eadẽ bibat, quæ prior ſuppuratus, & cibis ac potibus, & obſonijs ijſdẽ utatur, abſtinens ab acidis, & acribus, et ſalſis, ac pinguib. Et à uenere ac ebrietatibus, niſi morbo cõmodum fuerit. Ex coloris aũt inſpectiõe ęſtimandũ eſt, qualibus opus habere uideatur. Reliqua uero eadẽ faciat. Bibat etiã lac bubulũ, ac caprinũ pro tẽpore. prius aũt ſubpurgetur lacte aſinino cocto. Bibat etiam equinũ lac excolatum quotidie mane, poculi tres heminas cõtinentis mẽſura, ſi facere poterit. Si quidẽ igitur ſic curatus melius habebit, ſatis eſt. et ſi nõ eruperit pus in pectus, ipſe ſeipſum curet, quietẽ ꝙ maxime corpori exhibẽs, et quæ cõmoda ſunt ſibiipſi exhibẽs. Si uero erũpat pus in pectus, qua parte tibi ſignificationẽ de ſe præbere uidebitur, illic maxime ſectione aut uſtione facta, pus emittito modicũ primum. Reliqua uero eadẽ facito, quæ & in priore ſuppurato facto deſcripta ſunt. Si in pulmone uarix fiat, tuſsis ſicca corripit, et rigor, et febris in principio quidẽ morbi ualde uehemẽter, habet etiã erecta ceruice ſpiratio. et dolor in capite cõſiſtit. Et ſupercilia impẽdere uidetur. et tumor in faciẽ deſcendit, & in pectus, et in pedes. Sæpe uero etiam in capite innititur. & præ dolore ubi is uexat, reſpicere nõ poteſt. & corpus ſubpallidũ eſt, & uenæ per ipſum tendunt flammeæ, aut nigræ. Huic quũ ſic habuerit, & dolor ma

xime premit, primũ ſanguis detrahatur. Deinde multa calida lauato. Et ubi ſitis habuerit, Cyceonem, in uino nigro auſtero ꝙ iucundiſsimo, æquali mẽſura aquæ mixtũ, bibendum dato. Frigidum aũt maxime bibere oportet. Sorbitionibus autem utatur ptiſanæ ſucco cocto, melle bono affuſo. Hæc exhibere oportet in primis quatuordecim diebus. Si uero diutius morbus teneat, & dolor amplior fuerit in corpore, & impotentia aderit, huic ſic habenti eadem exhibeto, quæ ei qui pulmonẽ ſuppuratũ habet, ubi quatuordecim dies præterierint. Hic morbus fit à labore, et atra bile. Quũ uenæ cauæ per pulmonem tendentes, ſanguine aut atra bile impletæ fuerint, uenulæ aliæ in alias rumpuntur, ut quæ in anguſtijs ſunt cõcluſæ, & exitum non habeant: & dolorem exhibent ac flatũ in pulmone. Hic morbus difficilis eſt, & multa curatione opus habet, Alioqui ægrum non relinquit, & plerũꝗ in multis ſimul cõmoritur. Si inflammatio in pulmone fiat, fit autem maxime à uinolentia, & guloſitate, piſciũ capitonum, & anguillarũ. Hi enim pinguedinem habent naturæ hominis infeſtiſsimam. Iam uero etiam factus eſt morbus à pituita, ubi ſanguini mixta in pulmonem influxerit. Accidit etiam ex carnis eſu, & ex aquæ mutatione. Hæc igitur æger patitur. Tuſsit fortiter, & ſaliuã expuit liquidam ac multã. Sæpe etiã craſſam & albam, uelut à raucedine. Et dolor premit acutus in pectora, & dorſum, & laterũ mollitudinem ac latera. Et acidũ eructat. Et ex pectoribus ac pulmonibus, uelut uẽter murmurat. Et uomit pituitam acidam. & ſi id quod uomuit in terram effundas, radit terram uelut aceto infuſo. & dentes ſtupeſcunt. & rigor ac febris, & ſitis fortis detinet, et ſi quid pingue uoluerit edere, exugitur ad uiſcera, et uomitum inducit. Et totum corpus torpor occupat. Quum uero reuomuerit, paulo leuior ſibi eſſe uidetur, poſtea ubi ueſpera diei acceſsit, uenter ſonitum edit, & tormine uerſatur, ac murmurat. Huic quũ ſic habuerit, & tempeſtiuũ eſſe uiſum fuerit, curationẽ ſic adhibeto. Mel & lac, & acetum, & aquã, mixta in ollam infuſa tepefacito, & origani capitati ramulis agitato, ubi uero tepida facta fuerint, bibẽda dato, aut apprehẽſa lingua, ſenſim per fiſtulam infundito. Deinde conuolutum quietem habere iubeto. Poſtea ſi uomitus ſuccedat, prompte uomat. Si uero nõ ſuccedat, irritatione per pennam facta uomat. & ſi quid pituitæ uomuerit, per dies quinꝗ idem faciat. hinc enim leuior euadet. Bibat autem hæc exercitatus, ſi fieri poterit, & multa calida lotus: Sin minus, falſem lotus. poſtquam uero quinꝗ dies præterierint, mane ieiunus bibat in aqua mulſa, aut uino mulſo ſilphij ſuccũ, erui magnitudine: & allium comedat, ac raphanidas ieiunus: et meracũ uinum inſuper abſorbeat nigrum, aut album, auſterum. Bibat etiam inter cibũ, & poſt cibũ. Cibis uero ſiccis, & carnibus caninis utatur coctis, ſi rigor & febris nõ apprehenderit. hic ſi à tali infuſione per fiſtulam in os, purgetur, ſatis eſt. Sin minus, ſurſum per ueratrum ipſum purgato. Poſt purgationem uero farinæ coctæ duas heminas abſorbendas dato, melle affuſo. Vinum uero idem bibat aquoſum. At ſi non in principio affueris morbo, lacte ipſum craſſefactum in pectore ac dorſo urito, ita enim maxime à morbo liberari poterit. Si uero non fuerit uſtus permanet, et non ualde deficit, ſed ad ſenectam uſꝗ adhæret. Sæpe etiam cõmoritur, ſi non in primis quadraginta diebus mortuus fuerit. Quare multa quàm maxime opus eſt cura. Et ſerũ ac lac pro tempore bibat, bubulum & caprinũ, & aſininũ ac equinum, Sic enim

facilime deget. Eſt autē morbus difficilis. Si pulmo ab eryſipelate intumuerit, Hic autem tumor maxime à ſanguine fit, quum pulmo in ſeipſum ſanguinem attraxerit, & ſuſceptum tenuerit. Morbus autē hic æſtatis tempore maxime fit. Hæc igitur ab ipſo æger patitur. Tuſsis incidit ſicca, & rigor, & febris, & erecta ceruice ſpiratio, & dolor fortis in pectoribus. & nares aperit, uelut equus à curſu. Et linguam exerit, uelut canis æſtate ab ardoris flatu uſtus. Et tumor detinet pectora. & parum loquitur. & rubor eſt in facie. & pruritū fert in corpore. & præ dolore decumbere non poteſt. Sed ipſe ſeipſum anxius iactat. Hic in ſeptem diebus moritur. Verūtamen in principio quum ſic habuerit, per hæc curetur. Corpus quidē perfrigeretur, betis in aqua frigida tinctis, ac corpori impoſitis, in recenti maxime dolore. Aut lintea frigida aqua tincta ac expreſſa apponito. Et ſi quidem ſic melius habuerit, ſatis eſt: Sin minus, terram figularem frigidam pro cataplaſmate imponito et ſub dio decumbat. Sic enim tractatus ſæpe ſeptē dies effugerit. Quū autem ſeptem dies præterierint, & dolor adhæſerit, dolentē partem intus, cū oleo illinito, & tepefactoria eadē quæ in pleuritide adhibeto: & potionem ad ſubpurgationē ipſi dato, ex peplio, & meconide, ſiue peplo, & grano cnidio. Et poſt purgationē, lenticulæ heminā abſorbendam dato. Bibat aūt aquam. Poſtera die multa calida aqua ipſum lauato, capite excepto. Poſteà origanū in aqua mulſa macerato, & bibēdam dato. Potibuſq; q; calidiſsimis utatur. Cibos aūt accipiat eoſdem quos & qui à pleuritide correptus eſt, ſi nō febris adhæſerit. Hic morbus grauis eſt, & pauci effugiunt. Si pectus & dorſum dirupta fuerint: Dirumpūtur autem maxime à labore: æger hæc patitur. Tuſsis obtinet acuta, & ſaliuam expuit aliquādo ſubcruentā, & rigor & febris plerūq; corripit. & in pectore, & in dorſo, dolor ineſt acutus. & in latere uelut lapis incumbere uidetur, & à dolore perpetuo pungi, uelut ſi quis acu ſtimulet. Huic quū ſic habuerit, ſtatim lacte in potu dato, pectus & dorſum inurito. Et ſic celerrime ſanus erit. De cætero uero quietā maxime corpori uitam degat. Si quid enim laborarit, & aut currum, aut equum aſcenderit, aut humeros oneri ſubdiderit, periclitabitur ne rurſus morbus recidiuam faciat. Et ſi hoc cōtingat, periculū eſt ut corrūpatur. Morbus enim reuerſus magis premit q; ab initio. Si uero nō fuerit uſtus, iiſdem ipſum curato quibus & ſuppuratū, ſorbitionibus, & potibus, & cibis. In ſumma uero, quietem agat, & cōmodis cibis alatur, Si enim ſic tractatus fuerit, celerrime ſanus erit. Morbus autē grauis eſt. Si in latere tuberculū naſcatur, & ſuppuratus fiat, hæc patitur. Rigor tenet & febris, & tuſsis ſicca per multos dies. Et dolet latus. & ad māmam, & ad clauiculam, & ad ſcapulas, dolor impetū facit. Hic quum ſic habuerit, in primis decē diebus ſorbitionibus utatur, ptiſanæ ſucco cocto melle affuſo, quū ſorbitio cocta fuerit. Vino aūt utatur albo, dulci, aut auſtero, & aquoſo. Et ut uinum ſæpe ſorbeat, ac expuat iubeto. Et à ſomno impedito, donec undecim dies prætererint. Poſt hos dies cibis paucíſsimis utatur, carnibus catulinis aut galli tali dis. Oportet aūt ipſas probe cū iuſculo præparare, & iuſculū abſorbeat. Et ſorbitionibus prius q; cibo utatur. & ne ſitiat, donec latus ſuppuratū fiat. Suppuratur aūt maxime in quadraginta diebus, aut paulo prius. Hoc autē cognoſces, ubi ſuppuratū fiat latus. Pus enim nō expuit, neq; reuomit. Huc quū ſic habuerit, ubicūq; tumor ſignificationē de ſe præbuerit, ſecato aut urito. Et poſtea pus

paulatim

paulatim emittito. Et poſtquam exhauſeris, linamētum crudi lini immittito & hoc poſtridie rurſus exempto, paulatim pus exhaurito. Deinde rurſus linamē-tum indito, & rurſus tertia die, & alijs deinceps, bis per diem exhaurito, donec reſiccatum fuerit. Dato aūt & cibos & obſonia, ſi admiſerit. Et bibat modicum non multū, ſiue uinum, ſiue aquam. Edat etiam origanū tenellam plurimā mel-le tinctam. Si uero tenellam nō habeat, ſiccam tritam & melli ammixtam pluri-mā exhibeto. Et neq; frigeat, & balneis lauet, & molliter cubet. Et ſic hunc mor bum curans, celerrime ſanum feceris. Quum autem ſanus euaſerit, uitet frigus, calorem, ſolem. Et deambulationibus modicis utatur poſt cibum, ut ne laſsitu-do corpus corripiat. Hæc faciēs ſanus erit. Ex his morbis quoſcunq; uſſeris, ſtatim poſt uſtionem, porrū multum tritum ſuper uſturas imponito, & per di-em unam ſinito. Tres ſunt tabis ſpecies. Prima quidem fit à pituita. Quum enim caput pituita impletū ægrotarit, & calor acceſſerit, pituita in capite cōpu treſcit, ut quæ moueri non poteſt ut decedat. Poſtea quū craſſefactæ fuerint & putrefactæ ac ſuperexpletæ uenulæ, fluxio in pulmonē fit. Et pulmo ubi ſuſce-perit, ſtatim ægrotat, ut qui à pituita mordetur quæ ſalſa eſt ac putrida. Hæc igitur æger patitur. febris debilis inuadere incipit, & rigor, & dolet pectora ac dorſum. Aliquando etiam tuſsis premit acuta. & expuit ſaliuam, multam & li-quidam ac ſalſam. Et hæc quidē in principio morbi patitur. In progreſſu uero corpus attenuatur, cruribus exceptis, hęc enim intumeſcūt. & pedes et ungues contrahuntur. ex humeris autē tenuis & debilis eſt, et fauces uelut lanugine im plentur, & uelut per arundinē ſibilat: & fortiter ſitit per totū morbum: & mul-ta impotētia corpus habet. Hic quū ſic habuerit, in anno corruptus male perit. Verum ſtudium q̄ maxime adhibere oportet, ac reficere. Et primū quidē uera trum bibendū dare, infra autē ſubpurgare epithymo, aut peplio, aut grano cni-dio, aut tithimalide. Hęc quater in anno dare oportet, ſurſum bis, deorſum bis. Dandū eſt & lac aſininum coctum ad ſubpurgationē, aut bubulū, aut caprinū. Bibat etiā crudum lac bubulū, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, per quinq; & quadraginta dies, ammixto etiā origano. Caput autem ipſius prius purgetur, pharmaco ad nares appoſito. Cibaria aūt & obſonia dentur, neq; pinguia, neq; nidoroſa, neq; ualde acria. Hæc aūt morbū obſeruando facere oportet, & deam bulationibus ad cibos uti, obſeruādo ne frigeat. Hyeme uero iuxta ignem habi tationem faciat. Vinum autē bibat auſterum, nigrum, q̄ uetuſtiſsimū ac iucun diſsimū, uerum modicum. Et ſi tibi uiſum fuerit, ante pharmacū fomentum ad hibeto, & ſic pharmacū dato. Si uero dare nolueris, facto fomēto, uomitum ex cibis facere cogito, uelut prius ſcriptum eſt. Huic ſi cōmodæ fuerint, deambu-lationibus utatur. Si uero non cōducant, corpore quàm maxime quieſcat. Hic hoc modo tractatus, facilime in morbo deget. Eſt autem morbus lethalis, & pauci hunc effugiunt. Secunda tabes fit à labore. Eadem autem æger pa-titur quæ & prior. Morbus autem hic magis priore quieſcit, & æſtate remit-tit, Saliuam uero exſpuit craſsiorem priore, & tuſsis premit maxime ſenes, & dolor fortior eſt in pectoribus, & uelut lapis incumbere ipſis uidetur. Dolet etiam dorſum. Et color ipſius limpidus exiſtit. & ſi quid laborarit, flatus & anhelatio oboritur. Hic ex hoc morbo in tribus annis maxime moritur. Cura-re autem oportet ijſdem, quibus etiam priorem. Hic morbus multis adhæret

uſq;

uſq; ad tres annos,ſed moriuntur.Eſtq; morbus grauis. Tertia tabes. Ab hac hæc patitur.Medulla ipſius ſpinalis ſanguine plena fit. Tabeſcit autem ſimiliter & à cauis uenis. Hæ uero pituita hydropiformi, & bile replentur. Patitur autem eadem,ab utris tandem tabeſcat. Et homo ſtatim niger fit ac ſubtumidus.Et partes ſub oculis pallidæ fiunt.Et uenæ in corpore pallidæ diſtentæ ſunt,quædam uero ualde rubicũdæ.Maxime autem manifeſtæ ſunt, quæ ſunt ſub alis.Et ſpuit pallida,quæ ubi ipſum inuaſerint, ſuffocant:& tuſsire uolens aliquando non poteſt.Quandoq; autem præ ſuffocatione & tuſsiendi cupiditate,bilem aceruatim uomit,aliquando uero pituitam.Sæpe uero etiam cibos, quum comederit.Et ubi reuomuit,leuior ſibi eſſe uidetur.Deinde modico tempore interpoſito,in ijſdem doloribus iacet. Hic etiam acutius loquitur ꝗ quũ ſanus eſſet.Et rigor ac febris interquieſcens, rurſus ſudoroſa corripit. Hũc ubi ſic habuerit,cibis & ſorbitionibus, & potibus ac pharmacis, & reliquis omnibus curato,uelut priores.Morbus autem durat maxime annos nouem.Poſtea durat dum corrumpitur.pauci uero ex ipſo effugiũt.Grauis enim eſt morbus. Si uero uoles,ſic ipſum curato. Primum fomentum adhibeto, & ubi fomentum adhibueris, poſtridie aquæ mulſæ dimidium congium ipſi bibendum dato,modico aceto affuſo.& hæc citra reſpirationem bibere iubeto. Deinde ſtragulis ipſum ad multum ac ꝗ longiſsimũ tempus contegito. Si uero non ſuſtineat,& euomere uelit,uomat.Si uero uomitus non ſequatur,tempore iam aliquo interpoſito,aquæ tepidæ poculo magno ſuperingeſto uomat, irritatione per pennam facta.Quũ uero euomuerit,ut bene habeat, quietem agat per hũc diem.Vbi autem cœnæ tempus fuerit,cœnet mazam modicam, & obſonium habeat,ſalſamentum & porrum.Hæc autem ꝗ plurima edat.Vinũ uero bibat dulce.Reliquo tempore per totam diem,exordio mane facto,multa calida lauetur.& poſt balneum cauere oportet,ut ne frigeſcat,ſed decũbens plurimo tempore dormiat. Quum autem à ſomno ſurrexerit, uiginti ſtadia minimum circumeat illa die.In alijs autem diebus alia quinq; ſtadia prioribus addens uadat, ſingulis diebus additione facta,donec ad centum ſtadia perueniat. Ventrem uero quotidie ſubpurgare oportet,ſuccis betæ, & à braſsica,ita ut utranq; ſeorſim coquas,& de utraq; congiũ excoles.Deinde adipis à rhenibus detracti minæ quadrantem ammiſceas ac ſimul coquas, in utriſq; ſuccis diuiſim facta coctura.Quum autem bibere uoluerit,ad braſsicæ quidem ſuccum, ſalem adijcito.Ad betæ uero ſuccum, mel affundito. Licet autem ſeorſim utranq; bibere: Aut melle in alterum poculum affuſo bibat,in alterum uero immiſſo ſale. Ebibere autem oportet totum ſuccum,& hæc facere per triginta dies. Secundo uero menſe edat panem,& carnes pingues ſuillas coctas,aliud uero nihil. Vinum autem bibat album,auſterum,& iter faciat,non minus ſtadiorum triginta ante cœnam.Poſt cœnam uero decem.& ne frigeat, ſed contegatur. Hæc ſi fecerit, leuius morbum feret.Tertio autem menſe cyceonem floridum bibat, apij radices,& anethum,& rutam, & mentam, & coriandrum ,& papauer tenerum,& ocimum,& lentem,& mali punici dulcis & uinoſi ſuccum. Oportet autem dulcis duplam menſuram eſſe,ita ut utriuſq; ſucci ſimul ſit heminæ dimidium,& uini nigri iucundi auſteri heminæ dimidiũ,& aquæ heminæ dimidiũ. Poſtea flores triti in hoc diluantur permixto,& in poculum infundantur.Et poſtea

farinæ erui acetabulum adijciatur,& polentæ tantundem,& caſei ueteris capri ni raſi tantundem,& hæc permixta ebibat. Deinde modico tempore interpoſito prãdeat panem,& obſoniũ habeat,fruſtum torpedinis,aut ſquatinæ, aut galei,aut raiæ.Et carnes ſuillas edat coctas,& craſſefaciat ſeipſum,quietem ꝙ maxime agens.Et decimo quoqꝫ die fomentũ ſibiipſi leuiter adhibeat. Quarto autem menſe,quinto quoqꝫ die leuiter fomento utatur.Et edat obſoniũ plurimũ. Sint autem obſonia,caſeus,& carnes ouillæ coctæ paucæ.Et iter faciat per ſtadia,uelut antea dictũ eſt.Et prima quarti menſis die,initio à decem ſtadijs facto eat,& quotidie addat,donec octoaginta ſtadia fiant.Et deambulet in die ſtadia octoaginta. Ante cœnam, triginta. Poſt cœnam, uiginti. Mane, triginta.

Reliquo uero tempore uictu utatur,mazam & panem utraqꝫ edens.Et obſonium habeat, chartilagineã. Sed & carnes omnes edat, exceptis bubulis ac porcinis. A piſcibus autem his abſtineat, à mugile, anguilla, & melanuro. Edat autem torpedinem, ſquatinam,raiam, galeum, paſtinacam, & ranas:Ex alijs nihil. Si uero uideatur innoxius eſſe,etiam cyceonem bibat. Poſtquam autem dormire uoluerit, bibat de uino nigro, iucundo, ueteri, poculum duarum heminarum. Et per diem eodem uino utatur inter cibum. Et in die iter faciat per ſtadia centum quinquaginta:Ante cœnam, nonaginta. Poſt cœnam,uiginti.Mane,quadraginta. Hic hoc modo curatus,in anno ſanus euadit. Reficcatur medulla ſpinalis maxime, quum uenulæ ad medullam tendentes fuerint obturatæ,itemqꝫ ex cerebro acceſſus. Propter corporis autem afflictionẽ hæc patitur, & ægrotat. Reficcatur etiam à uenere. Hæc igitur patitur. Dolor acutus incidit ipſi in caput,& in collum, & in lumbos, & in lumborum muſculos, & in articulos crurum,ut aliquando flectere non poſsit.Et ſtercus non ſecedit, ſed ſiſtitur.Et urinæ difficultate uexatur.Hic in principio quidem morbi quietius degit.Quanto aũt magis tempus morbo prolongatur,tanto magis omnia dolet.Et crura uelut ab aqua inter cutem tument.Et ulcera à lumbis emergunt, & alia quidem ſaneſcunt,alia uero naſcũtur.Huic quum ſic habuerit,caput purgato,hippophais ſucco, aut cnidio grano, corpore prius ualde bene foto. Veſperi uero poſt purgationem,ptiſanæ duas heminas ſorbeat, melle affuſo. Vinum autẽ bibat album molle.Poſtera die aſinini lactis cocti, melle affuſo, octo heminas ebibendas ipſi dato. Si uero aſininum non habeas,bubuli aut caprini cocti tres ſemicõgios,melle affuſo.Et dum temporis opportunitas adeſt,lac bibat,ſero & lacte utens,per quinqꝫ ac quadraginta dies. Cibis autẽ & obſonijs utatur ꝙ maxime per aluum ſecedẽtibus. Vinum bibat album, molle, Mendeſium.Quum autem craſsiſsimus fuerit, in lumbos ipſius ab utraqꝫ uerticulum parte cruſtas quatuor inurito, & in dorſum utrinqꝫ quindecim. & in ceruicem duas,inter tendines.Si enim uſtio ſucceſſerit,ſanum facies.Eſt autem morbus hic grauis. Quatuor morbi à rhenibus fiunt,A primo hæc patitur. Dolor acutus incidit in rhenem,& in lumbos, & in teſtem ſecũdum rhenem ſitum. Et frequenter mingit,& adſtringit paulatim ac ſupprimitur urina,& cũ urina procedit arena.Et ubi per urinæ meatum exit arena, dolorem fortem in meatu exhibet.Quũ autem ipſam per urinã eiecerit,dolor remittit.Poſtea uero rurſus in iiſdem doloribus iacet.Quũ autẽ mingit,etiam colem præ dolore fricat. Vulgus autem medicorũ quod non intelligit morbum,ubi uidet arenam,putat ue-

ſicam è calculo laborare. At non ueſica, ſed rhen lapide laborat. Hic morbus fit à pituita, quum rhen ſuſceptam in ſeipſum pituitã, non rurſus dimiſerit, ſed in ipſo in tofum concalluerit, & fiunt ex ea tenues lapilli, uelut arena. Huic quũ ſic habuerit, cum ſcamoniæ ſucco aut ipſa radice, fomẽto prius adhibito, totũ corpus purgato. poſtera uero die duobus cõgijs ſucci ciceris albi ſubpurgato, quẽ ſale iniecto bibẽdum dabis. Poſt hæc potibus, & cibis, & balneis curato. & eadem quæ in urinæ ſtillicidio exhibentur pharmaca dato. Quum autem dolor preſſerit, multa calida lauato, et tepefactoria qua parte maxime dolet adhibeto. Quum autem intumuerit & eleuatus fuerit, ſub id tempus iuxta rhenem ſecato, & extracto pure, arenam per urinam cientia ſanato. Si enim ſectus fuerit, fugæ ſpes eſt. Sin minus, morbus homini cõmoritur. Secundus rhenum mõrbus. Dolores fortiter premũt, uelut in priore. fit autem morbus à labore, quũ ruptæ fuerint uenulæ ad rhenem tendentes, & poſtea rhen ſanguine repletus fuerit. Hic ubi hæc patitur, cum urina ſanguinem mingit in principio morbi, deinde progreſſu temporis pus. hic ſi quietem corpore habuerit, celerrime ſanus erit. Si enim quid laborarit dolores, multo magis obtinebunt. Quũ itaq; ſuppuratus fuerit rhen, circa ſpinam intumeſcit. Hunc ubi ſic habuerit, circa tumentem partem ſecato, profunda maxime ſectione iuxta rhenem. Et ſi quidem ſucceſſerit ſectio, eueſtigio ſanũ facies. Si uero aberraueris, periculum eſt ne ulcus linamentis curandũ fiat. Si autẽ concreuerit ulcus, uenter intrinſecus à rhene ſuppuratur. & ſi quidem pus intus rumpatur, & ad inteſtinũ rectum procedat, fugæ ſpes eſt. Si uero cõtigerit alterum rhenem, periculũ eſt ne pereat. Curetur autem pharmacis, & iiſdem omnibus, quibus & prior. & diætam eãdem habeat. Hic morbus grauis eſt, & multi ex ipſo ad tabem rhenalem deuenerũt.

Tertius rhenum morbus. Vrina prodit, uelut à carnibus bubulis aſſatis ſuccus. fit autem morbus ab atra bile, quũ bilis in uenas cõfluxerit quæ ad rhenem tendunt, & quum conſtiterit, exulcerat uenulas & rhenem. Ab ulceratione igitur tale quiddam cum urina procedit. Dolores autem hærent in lumbis, & in ueſica, & inter anum ac pudẽdum, & in ipſo rhene, ad modicum tempus. Deinde remittit dolor, & rurſus acutus breui corripit. & in tenuem uẽtris partem aliquando dolor incidit. huic quũ ſic habuerit, uentrẽ ſubpurgato, epithymo, aut ſcãmoniæ radice. Bibenda uero eadem dato, quæ & ex urinæ ſtillicidio laborãti. & quum dolor habuerit, multa calida lauato. & tepefactoria ad dolentem maxime locum adhibeto. & ſorbitione utatur farina cocta, melle affuſo. & reliquo uictu utatur q̃ maxime per aluũ ſecedente. & uinũ bibat albũ Mendæum mellei coloris. Aut aliud album iucundiſsimũ probe temperatũ. Hic morbus nõ ualde deficit. & pro temporis opportunitate ſerum & lac bibat. Serum quidem ad purgationẽ. Lactis aũt potum faciat in tempore per quinq; ac quadraginta dies. Hæc ſi ita feceris, morbum in melius diſpones. Quartus rhenum morbus. Morbus hic fit à bile & pituita, maxime tempore æſtatis. fit etiam à uenere morbus. Hic æger hæc patitur. Dolores premunt ipſum in lateris mollitudinem, & in lumbos, & in lumborum muſculos: & patitur qualia ſolet mulier ex partu laborans. & nõ ſuſtinet in ſanam partem decũbere, ſed ualde dolet. & ex lateris mollitudine quædam pendere uidentur, uelut abrupta. Si uero pronus decũbat, nõ dolet. pedes & tibiæ ipſius ſemper frigent. Vrina uero

ro uix prodit, præ pituitoſitate & craſsitudine ſua. & ſi ſiueris ipſam ad modicum tēpus depoſitā donec deſederit, uidebis ſubſidentiā craſſam, uelut farinā. & ſiquidē bilis prçualuerit, ſubfuluā ipſam uidebis. Si uero à pituita fuerit morbus, alba & craſſa erit. et primū quidem in annū, aut paulo amplius aut breuius tempus, æger talia patiēs perſeuerat. Si uero prolōgetur morbus, & magis dolet, & ſuppuratur. & quū ſuppuratus factus intumuerit, qua maxime parte intumuerit, in rhenē ſecato, & pus emittito, & ſi quidē ſucceſſerit ſectio, ſtatim ſanum facies. Hunc quū ſic habuerit, ijſdē omnibus curato, quibus etiā priores. Et à principio morbi oportet & purgare, & ante ſubpurgationē fomentū adhibere, & balneis frequēter lauare. Vnguatur item & magis calefiat, neq; frigeat. & à ſole abſtineat. & neq; uenere utatur. Hæc ſi fecerit, & non celerrime ſanus euaſerit, nihil noui eſt. Morbus enim eſt grauiſsimus. Si uero citra pharmaca curari uelit, craſſum ex diæta facere oportet, ſiue ex hoc morbo ægrotet, ſiue ex aliquo de prioribus, diuiſis cibis quos edere ſolet in decē portiones, ita ut una parte detracta, reliquas comedat. Obſoniū autē habeat, carnē ſuis tritam. & ea die decē ſtadia deambulet. poſtera uero die & tertia uſq; ad decē dies, portionē minus edat, & deambulet decē ſtadia aut plura ſingulis diebus addens. Quum autē ad ultimam cibi portionē deuenerit, etiam ad centum ſtadia iter faciat. & edat quidem unam tantū portionem, & ea die centū ſtadia deambulet. Poſt cœnam aūt uiginti, mane uero quadraginta. Vinū autem bibat Mendæū album, auſterum, atq; hæc per tres mēſes faciat. poſtea reliquo tēpore deambulationes imminuat, & cibos plures comedat, eodem modo additione facta uelut detrahebat. Deambulationē uero detrahat uſq; ad decimū diem. & poſtea q̄ maxime quietē habeat. & cibis puris alatur, & obſonia q̄ pinguiſsima habeat. et dulcia omnia ipſi cōmoda ſunt. Ab oleribus aūt, & acidis omnibus abſtineat, itēq; ab acribus, & quæ flatū faciunt. Multa etiā calida lauet, & ne frigeat. Hæc ſi fecerit, celerrime ſanus erit. A rhenum morbo corripit morbus magnus uenarū cauarū, quæ à capite iuxta iugulū per ſpinam tendunt, ad malleolū pedis externum, & ad intermediū magni digiti locum. Morbus hic fit à pituita & bile, quū in uenas cōfluxerint. Venæ aūt hæ ſanguine plenç ſunt. Si igitur quid alieni in ipſis præterlapſum fuerit, ægrotāt. Si dextram partē morbus corripiat, dolorē ex coxæ acetabulo in principio exhibere incipit. Quanto aūt amplius tempus progreſſum & prolongatū fuerit, tanto acutior dolor infra deſcēdit, & quū ad malleolū pedis externum; & ad magni digiti inter mediū locum deuenerit, rurſus ad caput uenire incipit. & ubi in ipſo ulcus cōſtiterit, fortiter premit, & homo caput ſibi diffringi putat. & oculi pituita replentur, itēq; totū corpus. huic quum ſic habuerit, elateriū bibendū dato, aut thapſiæ radicem, aut ueratri, aut ſuccū ſcammoniæ. poſt purgationē uero eadem exhibeto quæ ſuperioribus. Si uero ab hac curatione nō deſinat, lacte ipſum craſſefacito, et in ſcapulam dextrā quatuor cruſtas inurito. & in acetabulū coxæ dextræ, tres. & ſub nates, duas: & in medio femore, duas: & ſupra genu, unā: & ſupra malleolū, unam. Hic ubi ſic uſtus fuerit, neq; ſurſum, neq; deorſum morbū procedere permittit. Si uero alicubi dolor ruptus uiſus fuerit, ſi quidē in crus incubuerit priuſquam uratur, claudus erit. Si uero in caput, ſurdus aut cæcus. Si uero in ueſicam, prodit ſimul cum urina ſanguis maxime, per quadraginta dies. Verum ſi in ueſicam erupe-

rit,eadem pharmaca quæ & in urinæ ſtillicidio dato.& ſi alicubi dolor cõgregatus fuerit,urito. Vrere aũt oportet carnoſa quidẽ, ferro: oſſea uero & neruoſa, fungis. Cæterũ ante hæc,ſi in principio morbi acceſſeris, iſta facere oportet. In potu exhibendũ eſt uinum album Mendæum,aquoſius,plurimũ per diem, & inebrietur donec ſanguis à naribus erumpat. Quũ autem fluere inceperit,minimum tres & decem dies fluit. Vbi uero hi dies pręterierint,nõ amplius inebrietur,necꝙ ubi ſemel fluere inceperit. Bibat tamen paulo amplius uinum inter cibum, quo ſanguis fluere poſsit. Iam uero quibuſdã ſedato ſanguine, erupit in ueſicam,& prodit ſanguis ac pus. Si igitur eruperit,eadẽ pharmaca quæ & ex urinæ ſtillicidio laboranti dato. Et de eodẽ uino plus bibendũ exhibeto. Hic ſi ita curetur,& cibos per aluũ ſecedentes aſſumat,& obſonia eiuſdẽ facultatis, citiſsime ſanus erit. Morbus autẽ grauis eſt. Alius morbus à ſiniſtra uena.

Hic æger alia quidem eadem patitur,quæ etiã prior. Verum in ſplenem dolor acutus incũbit ſtatim,& in principio morbi. Et ſi nõ intellexerit priuſquam incubuerit,proſilit in pulmonem. Huic per fungos cruſtas octo inurito,capita lienis ꝙ celerrime intercipiens. Et ubicunꝙ alius dolor incubuerit urito. Sic enim ſtatim ſanus erit. Si uero nõ fuerit uſtus,ſanus aũt ſponte fiat,pleriſꝙ poſt duodecim annos,morbus rurſus reuertitur,& ſi ſplenẽ occuparit, multis aquã inter cutem inducit. Verũ oportet ſtatim curare uelut priorẽ, & ſi uiſum fuerit urere uelut priorẽ,ſi dolor in ijſdem articulis conſtiterit. Si uero nõ ſic curatus fuerit,de cætero colliqueſcens moritur. Morbus enim grauis eſt. De pituita eaſdem ſentẽtias habeo,quas & de bile. & ſpecies ipſius multas eſſe puto. & alia quidẽ popularis eſt,quæ ſanè recentiſsima eſt. Cuius etiam curatio facilima eſt. Vomitus enim poſt cibũ facere oportet per duos aut tres dies,ita ut & prãdeat inſuper ac quieſcat,ſi prioribus diebus ſemel in die cibũ capere, & laborare ſolitus fuit. Sin minus,huiuſmodi diæta utatur. Primũ multa calida lauetur, quum uomitũ facere uoluerit. & edat mazam oleo & melle ſubactã, & panem exaſſatũ ueterem. Hæc enim magis pituitã trahunt. Obſonijs aũt utatur & oleribus acribus. Sed & pinguia, & dulcia, & acida omnia idonea ſunt, ut permixta aſſumãtur. Et oleribus omnibus uiridibus utatur. Et bibat inter cibum frequenter modicũ uinũ dulce,& in fine placentã inſuper edat,& mel, & ficus. Et quũ cœnabit,pocula large exhauriat. & ubi iam repletus fuerit, parũ dormiat. Deinde experrectus uomat,magno uini poculo epoto,cũ tepida aqua temperato. Trahit enim magis pituitã & humorẽ ex carnibus,& corpus magis reſiccat. Euomat aũt donec ficus euomuerit. Hæ enim poſtremum euomũtur. Atꝙ hæc quidẽ hac die faciat. poſtera uero cõtineat ſeipſum uſꝙ ad cœnã,& in cœna ſumat panẽ,cui nihil furfurũ deceſsit. Obſoniũ autẽ ſit ex fortioribus. Vinũ uero bibat nigrũ,auſterum. Atꝙ hæc quidẽ popularis pituitæ medela eſt. Si uero edere & bibere poteſt,& cibis delectatur,deinde uero crura grauentur,& color immutatus fuerit,huic oſtendendũ eſt,pituitã moleſtantẽ in uentre eſſe. Verum oportet quũ ſic habuerit, mel & uinum dulce,& oleũ, & nitrum tali ouilli magnitudine,permixta per clyſterẽ infundere. hæc enim mitiſsima ſunt in clyſterem ad hominis naturã. Menſuram aũt ſingulorũ eſſe oportet, uini quidem heminam,olei uero heminæ dimidiũ,& mellis tantundẽ. Si uero clyſterem nõ uoluerit,humectũ hominem facere oportet,fomẽto humido admoto. Fortaſsis

enim

enim etiam ſic ſtercus ſubeuacuari poterit. Nam à ciborum nimia reſiccatione hæc patitur. Siquidẽ igitur quis edat cibos ualde ſuccoſos, fortaſsis hæc nõ ita uehementer patiatur. Si uero etiã aliquando patiatur, modica curatione opus habuerit. Hunc ita curans, celerrime ſanum feceris. At ſi antiquior fuerit pituita, appellatur autem hæc pituita alba, hæc patitur. Grauat hominem magis, & ſpeciem à populari alienã habere uidetur pallidiorem. & totum corpus laxo tumore intumeſcit, & facies rubet, & os ſiccum eſt, & ſitis tenet: & quum comederit, ſpiritus denſus ipſi incidit. Hic eadem die aliquãdo melius habet, aliquando derepente dolet, & ſibi mori uidetur. Huic ſi quidem uenter ſua ſponte turbatus fuerit, ſanitati proximus erit. Si uero non ſua ſponte uẽter turbetur, purgãre oportet cneoro dato, aut hippophae, aut cnidio grano, aut lapide Magneſiæ. Et poſt purgationẽ, lenticulæ hemina una aut duæ dentur ad abſorbendũ. Coquatur autẽ allium in lenticula. Detur etiam betæ pinguis hemina nõ conditæ, polenta circũinſperſa. Bibat uinum nigrũ, auſterũ, & forte. Poſtera uero die mane ſtadia uiginti deambulet. A qua deambulatione reuerſus, panẽ edat paruũ exãſſatum, & obſonium habeat allium coctũ. & de eodẽ uino paulo meracius bibat. deinde ſtadia uadat triginta. & ubi tempus aderit cœnet, quãtum etiam prandere conſueuit: obſonium autem habeat, maxime quidem pedes, & capita ſuilla. Sin minus, galli carnibus & ſuis tritis utatur. Ex piſcibus autẽ ſcorpio, aut dracone, aut cuculo, aut callionymo, aut gobio, aut alijs piſcibus qui æqualem facultatem habent. Ex oleribus autem ſolo allio, & nullo alio utatur. Hoc uero quàm plurimũ edat, & crudum, & aſſatum, & coctum, ſemper plus ſingulis diebus. & laboret ex modico amplius, reſpectu ad cibos facto. hic morbus maxime fit tempore æſtatis ex aquæ potu. Inſuper & à ſomno multo. Iudicatur autem in triginta diebus, an lethalis ſit, aut non. Atq; hæc quidem faciat ubi triginta dies præterierint. In primis autẽ diebus, ſorbitionibus utatur, lenticula cocta acidiore ab aceto, & ptiſana acida. Bibat aquã mulſam tepidam, polenta modica inſperſa, quó corpus præparatum ſit ad pharmacorũ potum. Et his diebus ſub dio dormiat. & ſi tibi uiſum fuerit ſanguinem à lumbis detrahere, cucurbitã affigito, & uenas in ſcroto craſsiſsimas ſecato. hic ita curatus, citiſsime ſanus fiet. A pituita maxime in aquam inter cutem tranſitus fit, hoc modo. pinguedo colliqueſcit, & à calore qui in pituita eſt fit aqua. Cognoſces autem hoc an quis ſanari poſsit, aut non. Donec enim quis in pectine pinguedinem habet, fieri nõ poteſt ut ipſum ſanes. Cognoſces autem ex his maxime, an pinguedo inſit in pectine, aut non. Si quidem febres ſuccedant, & nõ poteſt exurgere, & umbilicus inflatus extra prominet, indicium eſt non amplius ineſſe pinguedinem, & ſanabilem eſſe. Huic conducit uentrem ſiccare, & panem dare cui nihil furfurum deceſsit, antiquũ, calidum. Obſoniũ autem carnẽ leporinã, & canis perfecti, & ouiculæ, & ſuis aſſatã, & galli aſſatam ac calidã. & polypos edat coctos in uino nigro auſtero. Vinũ autem bibat nigrum, auſterum q; craſsiſsimũ ac acerbiſsimum. Piſcibus autẽ utatur, gobio, dracone, callionymo, cuculo, ſcorpio, & alijs huiuſmodi, omnibus coctis, non recentibus, & frigidis. hi enim ſicciſsimi ſunt. & in iuſculum ne intingat, & inſulſi ſint piſces. ex oleribus autẽ utatur raphanis, & apio. Torreat autem lenticulam ab aceto aciditorem, & edat. Et deambulet quotidie, & poſt cœnã, & mane. & ſerotino tem

pore dormiat,& mane exurgat.Et ſi quidem ab his reſtituitur,ſatis eſt:Sin minus,cneorum,aut hippophais ſuccum,aut granum cnidium,bibendum dato. Et poſt purgationem,lenticulæ heminas duas ſorbeat, & panem paruũ comedat. Vinum uero bibat nigrum, acerbum modicũ. Bibat autẽ pharmacum bis in die,donec uacuus fiat. Si uero tumor cõſtiterit in ſcroto, & femoribus ac tibijs,acuto ſcalpello multa & frequentia uulnuſcula incutito.Et ſi hæc feceris,cito ſanum efficies. Aqua inter cutem ex his fit.Quũ æſtatis tempore ſiti uexatus aquam multam biberis:nam ex hoc maxime fieri ſolet: & pulmo expletus fuerit,rurſus ad pectora dimittit. Et quum in pectoribus fuerit, calorem uehementẽ exhibet,ut pinguedo quæ in arterijs ineſt colliqueſcat.& ſi ſemel liquari pinguedo inceperit,multo amplius in breui tempore aquam inter cutem facit. Fit etiam ſi tubercula in pulmone fuerint enata,& aqua repleta,& in pectora rupta.Quòd aũt fiat etiam à tuberculis aqua inter cutem, teſtimoniũ habeo, & in boue,& in cane,& in ſue.In his enim quadrupedibus maxime fiunt tubercula in pulmone,quæ aquam habẽt. Si enim diſſecueris, citiſsime cognoueris. Fluet enim aqua. Videntur autẽ talia multo magis in homine fieri,quàm in pecoribus,quanto etiam morboſiore diæta utimur. Facti ſunt autem & multi pectore ſuppurati tuberculis obortis.Hæc igitur in principio ad morbum conſequuntur. Tuſsis ſicca,& fauces exaſperari uidentur.& rigor ac febris ſuccedit, & erecta ceruice ſpiratio.& corpus intumeſcit,& pedes tument,& ungues contrahuntur.& donec quidem in ſuperno uentre fuerit aqua intercus,adeſt dolor acutus.poſtq̧ aũt ad infernũ uentrẽ uenerit,melius habere ſibi uidetur. Poſtea progreſſu tẽporis patitur qualia prius impleto uentre. Quãdoq̧ etiam ad latus intumeſcit,& indicat ubi ſecare oportet.Si uero non indicat,multa calida lauato,& humeris apprehenſum concutito,& deinde in utro latere magis fluctuet audito.Quo intellecto coſtam tertiã ab ultima uſq̧ ad os ſecato. Deinde cum terebra caua ultra perforato.Et ubi perforata fuerit, aquæ parũ emittito, & ubi emiſeris,linamentum ex crudo lino indito,& ſpongiam mollem ſuperimponito.Deinde ut ne excidat linamentum deligato. Emittere autem per duodecim dies aquam oportet, ſemel in die.Poſt duodecimum autem diem ſequenti decima tertia totam aquam emittere.& reliquo tempore ſi ſubnaſcatur aqua emittere.& uentrem cibis reficcare. Poſt ſectionem autem hæc exhibere oportet. Succi ſilphij drachmæ pondus parato,& ariſtolochiam tali ceruini magnitudine deradito,& lentium ac erui torrefactorũ polentam,dimidiæ chœnicis menſura utranq̧ purgato, atq̧ hæc melle & aceto ſubigito. Deinde paſtillos ſexaginta efformato,& quotidie unum tritum in uini nigri auſteri ac iucundiſsimi hemina dimidia diluito,& mane in potu dato.Reliquum uero uictum ac laborem eũdem,uelut priori tempore,habere iubeto. Et ſi intumuerint pudenda ac femora,confidenter uulnuſculis impactis pertũdito.Hunc ſi ita curaueris,celerrime ſanum facies. Ab hepate fit aqua intercus, quum in hepar pituita acceſſerit,& hepar ipſam ſuſceperit, & humectũ fuerit.Statim igitur calorẽ huic exhibet,& flatum inducit.Deinde temporis progreſſu aqua impletur. Poſtea morſus in corpus incidit. Et tumor in tibijs ac pedibus ineſt. & hepar durũ eſt ac intumeſcit,& clauiculæ attenuantur. Huic quum ſic habuerit,in principio ſi hepar doluerit,origanũ tritum,& ſilphij ſuccum erui magnitudine,in uini albi dimi-

dimidia hemina diluta,bibenda dato.& lactis caprini poculum quatuor hemi-narum,tertia aquæ mulſæ parte ammixta. A cibis autem per primos decem dies abſtineat. Hi enim iudicant morbum,an lethalis ſit,aut non. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccū coctum,melle affuſo. Vinum autē bibat album Mendæū, aut aliud iucundiſsimum aquoſum. Quū autem decem dies præterierint,cibos accipiat puros,& obſonium habeat, galli carnem aſſatā calidam. Habeat & catulinam coctam. Piſce uero utatur galeo, & torpedine aſſatis. Vinū uero idem bibat.& ſi quidem ab his quieſcat,ſatis eſt: Sin minus,poſtq; ſane craſsiſsimus factus fuerit,& hepar maximum, fungis urito. Sic enim celerrime ſanum feceris. Inurere aūt oportet cruſtas octo. Si uero aqua intercus innaſcatur,& rumpatur in uentrem,iiſdem medicamentis & potibus,& cibis, ac laboribus, quibus priores curato. Vinū uero bibat auſterum nigrum. Si uero tibi uideatur diſceſsiſſe ab hepate,per ferrum ubicūq; apparuerit urito, & aquā paulatim emittito,& uelut reliquos priores curato. Si uero ab his non ſanus fiat,tēporis progreſſu corrumpitur ac moritur. Morbus enim eſt grauis,& pauci hunc effugiunt. Aqua uero intercus à ſplene,hoc modo fit,& ab huiuſmodi maxime cauſa,quum quis ficuū uiridium,& malorū fructus multos ederit. Multi uero iam etiam à cibo botrorum multorū,& à multo muſto,morbum inciderunt. Si quidem igitur in morbum collabetur,ſtatim in doloribus eſt. Dolores enim acuti in ſplene conſiſtunt,tranſeunt autem & in humerū,& in clauiculam,& in mammam,& ad lumbos,& febres fortes tenent. Et ſi parum quid ederit, uenter impletur,& ſplen attollitur,& dolorem exhibet. Hic morbus ſi durauerit, reliquo quidem tempore minus dolet. Quum uero fructuū malorum tempus fuerit,& hos ederit,magis q̄ prius dolet. Hūc ubi ſic habuerit,à principio curato,& ſurſum quidem ueratrū exhibeto. Deorſum uero cneorū,aut hippophais ſuccum aut cnidiū granum, Lactis item aſinini heminas octo,melle affuſo.et ſi quidem ab his reſtituitur,ſatis eſt: Sin minus,quū maximus fuerit lien,& maxime intumuerit,fungis urito,capita eius intercipiēs: aut ferramētis,cum multa cautione ac obſeruatione ne ultra peruras. hæc à morbi principio facito, & hac diæta nutriatur. Si quidē febris nō affuerit,pane utatur triticeo aſſato, aut ex duro tritico bis cocto: obſoniū aūt habeat ſalſamentū Gaditanū, aut ſaperdā. Et carnem ouillam tritā. Et acida ac ſalſa omnia edat. Et bibat uinū auſterum Coū q̄ nigerrimū, A dulcibus abſtineat. Quum aūt exſurgit,et potens eſt, luctetur ſummis humeris,et laboret per circuitus multos in die.et comedat ea quę dicta ſunt. Si uero aqua intercus fiat,iiſdē curato quibus et priores. Alia aqua intercus ab his fit. Aeſtatis hora ſi iter faciens per uiam longā,in aquam pluuialem ac ſtabilem inciderit,et biberit de ipſa multū affatim. Si igitur carnes abſorbuerint & cōtinuerint in ſeipſis aquā,ſeceſſus aūt nuſquā fiat, hæc patitur. Si quidē fuerit in carne,calorē facit & in uētre,& in corpore, ut pinguedo uentrē ambiens colliqueſcat. hic quandiu quidē iter facit, nihil mali habere uidetur. Poſtq; aūt iter facere ceſſarit,et ſol occiderit,ſtatim dolorē multum habet. progreſſu uero morbi ualde attenuatur. Si uero etiā cibi faſtidium accedat, multo plus attenuatur. Si uero cibos edere poterit,et ad laborē impotēs fuerit,etiā amplius læditur, & pleriſq; horū tumor in totū corpus deducitur. Et tenui quidē color corporis liuidus fit,et uēter magnus,et ſitis fortis tenet,et uiſcera ipſius à calore reſiccātur.

progrediẽte uero tempore, ad edendum quidem prõptus fit, & edit quodcũq; quis dederit, & bibit, & dolet nihil. Si uero tumor obtinuerit, color huic fit pallidus. Et uenæ nigræ frequẽtes per corpus diſtenduntur. Indignatur autem & triſtatur ex quauis re, etiãſi nihil noui accidat. Venter uero aqua perhumeſcit, & magnus fit, & laternæ ſpeciem præ ſe fert. Et temporis progreſſu cibos non admittit, ſed uidentur ipſi cucumeris ſyluestris odorẽ habere, prę abominatione. huic ubi ſic habuerit, cneori aut hippophais ſuccum dato, aut cnidium granum. hæc uero pharmaca ita dare oportet. Cneorum quidem per ſextã diem, Hippophais autem ſuccum per octauam. Cnidium uero granũ per decimam. & dare ipſa oportet donec expurgetur, & uacuus fiat. Interpoſitis autẽ diebus alatur ex ijſdem quibus et prior. Maxime autem de eadem aqua bibendũ dato, ex qua morbus corripuit, plurimũ, quo uentrẽ ipſius turbet, & ualde ſeceſſum faciat. Sic enim potiſsimum ſanũ facies. Si uero tibi uidebitur, etiam frequẽter clyſterem adhibeto, ex cneori triti dimidia hemina, mellis tertia heminæ parte ammixta, his cũ quatuor ſucci betæ heminis dilutis, atq; ſic infuſis. poſtera die etiam aſinini lactis cocti octo heminæ dentur affuſo melle, aut adiecto ſale potandæ. Et poſt purgationẽ, ijſdem utatur quibus prior. & interiectis diebus, cibis ac potibus ijſdem utatur, & deambulationibus ſimiliter, & ſic curatus breui à morbo liberabitur tertio menſe, aut ſexto. Si uero negligentia aliqua contigerit, & non ſtatim curatus fuerit, breui moritur. Sed & in attenuato ijſdem utendum eſt ad ſanationẽ. Præhumectare uero antea corpus ipſius oportet per fomenta, quo magis pharmacis obediat. At uero ſtatim curam adhibere oportet: Sin minus, cum multis conſeneſcit morbus. Sed & uter tãdem morbus ſit, clyſterem ex his adhibere conuenit. Vini albi heminas duas accipito, & mellis heminam dimidiam, & olei heminam dimidiam, nitri Aegyptij rubri torrefacti quadrantem, foliorum cucumeris ſyluestris tuſorum ac expreſſorũ ſucci heminam. hæc omnia mixta & in ollulam infuſa feruefacito, & per clyſterẽ infundito. Morbus hepaticus. Fit ab atra bile, quum influxerit ad hepar. Accidit autem maxime in autumno, in mutationibus anni. Hæc igitur æger patitur. Dolor acutus ipſi in hepar incidit, & ſub ultimas coſtas, & in humerum, & in clauiculam, & ſub mammam. Et ſuffocatio fortis tenet. Et aliquando liuidam bilem reuomit. & rigor, & febris primis diebus debilior habet. & dum attingitur, hepar dolet, & color ipſius ſubliuidus eſt, & cibi quos prius comedebat, ſuffocant ipſum, & ingeſti urunt ac torquent uentrẽ. Atq; hæc quidem in principio patitur. Morbo uero progrediente, & febres remittunt, & à paucis cibis repletur. In ſolo autem hepate dolor reſtat, & ipſe aliquando fortis, aliquando quietus. Quandoq; uero acutus corripit, & ſæpe derepẽte æger animam efflauit. Huic conducunt ubi dolor habuerit, tum alia, tum tepefactoria eadem appoſita, quæ etiam pleuritidi. Quum uero remiſerit dolor, multa calida ipſum lauato. & aquam mulſam bibendam dato, & uinum album dulce, aut auſterũ, utrum tandẽ profuerit. Et ſorbitiones eaſdem quas etiam à pleuritide correpto.

Cæterum ad dolorẽ hæc bibẽda dato. Oui gallinacei cocti liquorẽ terito, & ſucci ſolani dimidiã heminam affundito, et aquæ mulſæ dimidiã ſemiheminæ partẽ ammiſceto, diluito, ac bibẽda dato, et ſedabunt dolorẽ. dato aũt quotidie donec dolor quieſcat. Bibat etiam ſilphij ſuccũ erui magnitudine, & cum eo

origanum tritum in uino albo diluat,& ſic ieiunus bibat. Bibat inſuper & phar maca quæ in pleuritide dantur doloris gratia. Bibat & caprinum lac, tertia par te mellis ammixta. Sint autem lactis heminæ quatuor. Hoc mane bibat, quum alia nō biberit. A cibis autem abſtineat, donec iudicetur morbus. Iudicatur autem maxime in ſeptem diebus, in his enim manifeſtum ſit, an lethalis ſit, an nō.

Si uero etiam ſuffocatio acceſſerit, hæc dare oportet quo uomat. Mel, aquā, acetum, ſalem, permixta in ollam nouā infundito. Deinde tepefacito, & origani capitati ramulis unà cum ſemine agitato. Vbi uero tepefacta fuerint, tepida ebibenda dato. Deinde ſtragulis iniectis contectum ſinito, donec quàm maxime exudarit. Et ubi uomitus ipſum apprehenderit, prompte uomat irritatione per pennam facta. Si uero uomere non poſsit, aquæ mulſæ tepidæ poculum duarum heminarū inſuper bibat, & ſic uomat. Et ſi quid pituitæ aut bilis euomuerit, rurſus idem facere oportet ad horas quatuor. proderit enim. Poſt morbi uero iudicationem curato modicis cibis, ηſcꝗ puris datis. & ſi quidē panem edere cupiuerit, panē calidum maxime purū edat. Si uero mazā, eam quæ uino dulci ſubacta nō eſt edat, ubi tamen prius aqua ſubegit. Obſonium aūt habeat carnes catuli coctas, aut colūbæ, aut pulli gallinacei carnibus, omnibus coctis utatur. Ex piſcibus autē galeo, torpedine, paſtinaca, & rais paruis, omnibus coctis. Lauetur aūt quotidie, & frigus uitet & parū deambulet antea in ſecuritate. Hæc ſi ſeruauerit nō eſt timor ut morbus reuertatur. Nam huiuſmodi morbus grauis eſt ac diuturnus. Alius hepaticus morbus. Dolores quidē eodem modo premunt in hepar, & color differt à priore. Malicorij enim formā habet. In tēpore uero æſtatis maxime incidit. Fit aūt à bubulæ carnis eſu, & uini potu nimio. Hæc enim omnia iſto anni tēpore hepati ſunt infeſtiſsima, & bilē maxime ad hepar adducūt. hęc igitur æger patitur. Dolores acuti incidūt, & nō deficiūt ulla hora, ſed ſemper magis premunt. Aliquando etiā uomit bilem pallidam. & ubi uomuit, paulo melius ſibi habere uidetur. Si uero nō uomuerit, bilis ad oculos peruenit, & fiunt ualde pallidi. Et pedes intumeſcūt. Atꝗ hæc patitur quādoꝗ ualde, quādoꝗ minus. Quum aūt dies præterierint in quibus morbus iudicatur, dolor minus urget, ſi nihil deliquerit, & eiuſmodi diætā huic conſtituere oportet, qualem & priori. Si enim inebriatus fuerit intēpeſtiue, aut uenere uſus fuerit, aut aliud quid fecerit quod cōmodum non eſt, hepar ſtatim ipſi durū fit, & intumeſcit, ac à dolore pulſat. Et ſi quid facere feſtinarit, derepente hepar & totum corpus dolet. huic ubi ſic habuerit, & primi dies præterierint, fomentum adhibeto. deinde ſcammonio ſubpurgato. Si uero uenter cōbuſtus fuerit, clyſterem ex iiſdem quibus in prioribus uſus es adhibeto, quæ probe ducant. et poſt clyſterē, lacte aſinino cocto ſubpurgato, octo heminis eius, melle affuſo, in potū datis. Dato etiā caprinū lac mane poculi quatuor heminas cōplectentis menſura, tertia parte aquæ mulſæ ammixta. Dato itē cocti lactis caprini heminas duas, tertia aquæ mulſę parte ammixta, aut ipſo ſolo melle affuſo. dandū eſt etiā equinū lac, eodē modo uelut aſininū, & ſi quidē ab his morbis curatus cedat, ſatis eſt: Sin minus, dextri cubiti internā uenam ſecato, & ſanguinem detrahito. Si uero non uiſus fuerit tibi per aſininum lac ſubpurgādus eſſe, bubuli lactis crudi duas heminas dato, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, quotidie ad dies decem. Deinde ad alios duodecim dies, ſexta parte aquæ mulſæ affuſa, ad

bibendum

bibendum dato. De cætero uero ipſum lac duarum heminarum mẽſura, donec pingueſiat exhibeto. Si uero neq; ſic deſinat, urere oportet, quum maximũ hepar factum fuerit, & maxime eminuerit. Vrito autẽ per buxeos fuſos, in oleum feruens tinctos. Apponito autem donec tibi bene habere, & uſtionẽ factã eſſe uiſum fuerit. Aut per fungos octo cruſtas inurito. Si enim uſtio ſucceſſerit, ſanum facies, & reliquo tẽpore melius deget. Si uero nõ ſucceſſerit, de cætero ab alijs ſanus non fiens, corrũpitur ac moritur. Alius morbus hepaticus. Reliqua quidem eadem patitur hic æger uelut priores. Color autem niger eſt. At hepatis fel, pituita & ſanguine repletũ, uelut ratiocinamur, dirũpitur. & ubi diruptum fuerit, celerrime inſanit, & indignatur, & loquitur ſtulta, et latrat uelut canis. Et ungues punicei fiunt, & oculis uidere non poteſt, & pili in capite erecti ſtant. & febris acuta corripit. Huic eadẽ adhibere oportet quæ etiam prioribus Plerīq; uero moriuntur in undecim diebus. paucīq; effugiũt. Splenis morbus primus. Fit huiuſmodi morbus, propter caliditatẽ ſolis bile cõmota, quũ in ſeipſum bilem traxerit. Hæc igitur æger patitur. febris acuta in principio accedit. progrediente uero morbo remittit, excepto ipſo ſplene, in quo ſemper calor hæret. & dolor aliàs atq; aliàs incidit acutus, & in lateris mollitudinẽ, & in uentrẽ. Et cibos in principio quidem admittit, nõ aũt ualde ſecedunt. progreſſu autẽ temporis, & color pallidus fit, & dolor fortis irruit. & clauiculæ attenuantur. & cibos non ſimiliter admittit, uelut in principio, & à modico impletur. Lien uero aliàs magnus fit eadem die, & aliàs minor. huic quũ ſic habuerit uera trum purgans deorſum, bibendũ dato, & cnidio cocco ſubpurgato. Ad ueſperum aũt poſt purgationẽ, lenticulæ acidioris heminã ſorbendã dato: & betarũ pinguiũ heminam polenta inſperſa. poſtera uero & tertia die panẽ paruum dato, pro obſonio aũt lenticula utatur, & carne ſuilla in lenticula cocta trita. Vinũ bibat auſterũ, nigrũ, paulo meracius. Et quietẽ his diebus habeat, niſi quod intus in umbra paululũ deambulet. Reliquo uero tẽpore hæc exhibẽda ſunt. Cibus ſit panis cui nihil furfurũ deceſsit. Obſoniũ habeat carnẽ canis maioris, uel capræ, uel ouiculæ tritã. & ſalſamentũ Gaditanũ, aut ſaperdam. & acida ac ſalſa omnia aſſumat, & acerba. Bibat uinum coum ſubaſtringens q̃ nigerrimum. à dulcibus autem & pinguibus ac nidoroſis abſtineat. & ſilphium non accipiat, neq; allium, neq; carnem porcinam. Neq; mugilem, nec recentem, nec ſalſum, neq; anguillam. Neq; olus ullum coctum ſine aceto. Ex troximis autẽ, hoc eſt his quæ cruda eduntur, raphanide utatur & apio, in aceto tinctis. & polentam uino ſubactam edat. & uinum meracum ſorbeat. Si uero uelit, etiam panem in uinum interat, ac calidum edat. Dentur etiam piſces, ſcorpius, draco, cuculus, gobio, callionymus. Hos coctos & frigidos dato. Dato etiam quæ ſplenem attenuare poſſunt ſingulis diebus, aſphodeli ſemen, aut uiſci folia, aut fœnum græcum, aut uiticis ſemen, aut rutam, aut mentæ radicem. ex his quodcunque uolueris tritum in uino auſtero dato ieiuno. Si uero adeò ualidus fuerit, per triginta dies ad ligna ſecanda cogito. & ſummis humeris luctetur. & interdiu deambulet. & ueſpere dormiat. Mane uero ſurgat, & quæ relata ſunt edat. Si uero ab his non melius habeat, ſplenem fungis urito, decem magnis cruſtis inuſtis, quum maximus fuerit ſplen, & maxime eleuatus. Si enim ſucceſſerit uſtio facta uelut oportet, ſanum facies, uerum non breui. Opus enim habet morbus

curatione

curatione. Grauis eſt enim & diuturnus, ſi non fuerit ſtatim curatus. Alius ſplenis morbus fit quidem ab ijſdem à quibus & prior. patitur igitur æger ab hoc morbo hæc. Venter inflatur. poſtea uero etiam ſplen intumeſcit, & durus eſt, & dolores acuti in ſplenem incidunt, Color autem mutatur, & conſpicitur niger, pallidus, malicorij ſpeciẽ referens, & ex aure male olet, & gingiuæ male olent, & à dentibus diſcedunt. & ex tibijs ulcera erumpunt, uelut puſtulæ nocturnæ. Membra uero attenuantur, & ſtercus non ſecedit. Hunc quū ſic habuerit, ijſdem pharmacis & edulijs, & potibus, & laboribus, atq; alijs omnibus curato. & ubi ſtercus ſecedere noluerit, clyſterem adhibeto, ex mellis hemina dimidia, & nitri Aegyptij magnitudine tali ouilli. Hæc trita in quatuor hominis aquæ de betis coctis diluito, & per clyſterem infundito. Si uero morbus ab his non ſedetur, ſplenem ipſius urito uelut prioris, & ſi uſtio ſucceſſerit, ſanum efficies. Alius ſplenis morbus fit, in anno, ueris maxime tempore, uerum à ſanguine. Quum enim repletus fuerit ſplen ſanguine, erumpit in uentrem, & dolores acuti in ſplenem incidūt, & in mammam, et in clauiculam, & in humerum, & ſub ſcapulam. Color autem corporis eſt plūbiformis. & parua ulcuſcula uelut lancinata in tibijs exurgunt, ex quibus ulcera magna fiunt, & quæ primum infra ſecedunt, ſanguinolenta ſunt & æruginoſa. et uenter durus ſubit, & ſplen uelut lapis eſt. hic morbus magis lethalis eſt ꝗ̃ priores, et ex ipſo pauci effugiunt. hunc quum ſic habuerit, ijſdem purgato quibus et priorem, ueruntamen pharmacum ſurſum purgans ne dederis. Deorſum uero granum cnidium exhibeto. Et poſtera die etiam lactis equini cocti octo heminas dato, melle affuſo. Si uero hoc non adſit, bubuli aut caprini cocti duos congios præbeto, ita ut alternatim mel in poculum ammiſceatur, et uiciſsim bibantur. Ad ueſperam aūt poſt purgationem eadem quæ priori dato. Et ſi uiſum fuerit, ab interna cubiti ſiniſtri uena ſanguinem detrahito. Reliquis autẽ diebus quotidie ieiuno lactis bubuli quatuor heminas dato, tertia muriæ parte ammixta. Cibis uero et potibus et alijs omnibus ijſdem curato, quibus & priorem. Abſtineat autem à uenere, et ebrietate, hic uelut prior. Et ſi uideatur etiam urito, quum craſsiſsimus & maximus ſplen factus fuerit. & ſi opportune uſſeris ac ſucceſſerit, ſanum facies. Si uero ab hac curatione ſanus non fiat, tempore corruptus moritur. Eſt enim morbus ualde grauis. Alius ſplenis morbus. Accidit & hic morbus uere maxime, quum ſplen pituitam aſſumpſerit in ſeipſum, & ſtatim magnus factus fuerit ac durus, & deinde rurſus ſedatur. Et quum quidem eleuatus fuerit, dolores incidunt acuti. Quum uero mollis fuerit, doloris exors eſt. Et ubi diuturnus factus fuerit morbus, obſcurior eſſe uidetur. & inſurgit, & cito ſedatur. Hic quum ſic habuerit, in principio morbi cibos admittere non poteſt, & cito attenuatur: & corpus impotentiam multam habet. Morbus autẽ ſi non ſtatim curatus fuerit, aut ſua ſponte quieuerit, interpoſitis quinq; aut ſex menſibus, rurſus inſurgit. Intermittit autem maxime per hyemem. hunc ſi in principio acceperis, decem cruſtas in ſplenem urito, et ſtatim ſanū facies. Si uero non uſſeris, ijſdem pharmacis curato, quibus & priores. Et alijs item ijſdem, & potibus, ac laboribus, Sic enim celerrime ſanum feceris. huius autem color fit exalbidus, ſubpallidus, & ſqualidus. Alius ſplenis morbus. Fit autumno maxime ab atra bile. Fit autem ab olerum multorum quæ cruda eduntur eſu,

&

& ab aquæ potu. Patitur itaq; æger hæc. Quum morbus corripuerit, ſplenem uehementer dolet, & rigor & febris apprehēdit, et inedia ipſum habet, ac cibos auerſatur, & corpus cito cōcidit. Splen autē, magnus quidem non ualde fit, ue rum durus. & ad uiſcera allabitur, & adhærens ſugit. Hunc quum ſic habuerit, iiſdem pharmacis & eduliis ac laboribus quibus priores curato. Et ſi ſe tibi exhibuerit, urito ipſum eo modo quo etiam alios. Hic morbus in pleriſq; ſi ſtatim curatus fuerit, breui decedit. Quatuor morbi regii. primus quidē æſtate maxime corripit, bile commota. Conſiſtit igitur bilis ſub cute, & in capite, quare ſtatim corpus in alium colorē mutat, & fit pallidum, uelut malicorium. Et oculi pallidi fiunt. & in capite ſub pilis uelut cortex ſubeſt. & rigor ac febris corripit. & pallidum urinam mingit, & craſſum ſubpallidum in ipſa ſubſidet. & mane quàm diu ieiunus fuerit, ad cor & uiſcera exugitur. & ſi quis ipſum alloquatur aut interroget, ægre fert, & anxius fit, & non ſuſtinet audire. Stercus autē excretum cum pallore albicat, & male olet. Hic quum ita habuerit, maxime moritur in quatuordecim diebus. Si uero has effugiat, ſanatur. Curare autem oportet ipſum ſic. Quum febris remiſerit, multa calida lauato, & aquam mulſam bibendam dato. Et ſorbitionibus utatur, ptiſanæ ſucco, melle affuſo. Mel autem non ſimul coquito, donec prætererint quatuordecim dies. Hi enim iudicant an lethalis ſit morbus, aut non. poſtea uero bis in die lauato, & nutrito primū modicis quæcūq; maxime admiſerit. poſtea tamen plura dato. Vinū bibat albū plurimum per diem. & ſi progreſſu temporis uideatur tibi pallidus eſſe & debilis, uomitum à cibis facere iubeto, uelut in ſuperioribus morbis habetur. Et ſi quidem ab his morbis quieſcat, ſatis eſt: Sin minus, ueratrum bibēdum dato. Poſt talem autem purgationem, ad ueſperam edat mazam mollem, aut panis medullam. Obſonium uero edat, pullum gallinaceum percoctū, probe cōditum cum cepa, coriandro, caſeo, ſale, ſeſamo, & uua paſſa alba. Vinum autē bibat album, auſterum, uetuſtiſsimū. Aluum uero infra ſubpurgato, poſtera die ſucco cicerum alborum, melle affuſo, utatur, & duas heminas eiuſmodi ſucci ebibat. Tertia uero die initio facto, ſingulis diebus hanc aquam bibat, ex his rebus coctam fœniculi radices tenues ea copia quanta tribus digitis comprehendi poteſt, in duos aquæ congios mittito, ac coquito uſq; ad dimidias. Et cicerum alborum chœnicen, in duobus aquæ cōgiis ad dimidias item coquito, & quod ſupereſt excolatum ſub dio per integrā noctem exponito, & ambo hæc decocta miſceto. Cum hac aqua & uinum temperatū bibat, & ipſam aquam ſolam ſi uelit, quàm plurimam bibat: & aliam aquam non bibat. Si uero hanc potionem nō admiſerit, aliam ſic præparatam dato. Caricarum albarum chœnicen in duobus aquæ congiis coquito, excolato, & ſub dio per integrā noctem exponito. poſtea hāc aquam bibat, ſiue nudam ipſam uoluerit, ſiue cum uino mixtam. Bibat aūt non aceruatim multam, ſed pro una uice dimidiam heminam, ut ne alui profluuiū ipſi ſuccedat. & modico tempore interpoſito rurſus bibat. Commoda aūt ſunt & hæc in potu data ieiuno ſingulis diebus, trita & in uini ueteris albi hemina diluta, apii ſemen, cucumeris ſemen, feniculi ſemen, cuminum Aethiopicum, adiantum, coriandrum herba, uuæ paſſæ albæ. His & illis in potu acceptis utilitatem percipiet, & celerrime ſanus fiet. Alius morbus regius ſiue arcuatus, Hic corripit tempore hyemis, et ex ebrietate & rigore. Incipit autem primum rigor

gor

gor inuadere, poſtea etiam febris detinet. Et humor qui eſt in corpore, congelatur in cute. Quód autē ſic habeat, ex his oſtenditur. Liuidum eſt ipſius corpus & ſubdurum. Et uenæ per corpus diſtētæ ſunt pallidæ. maiores autem & craſſiores ſunt quàm prius. Et aliæ uenæ ſubnigriores diſtentæ ſunt. Et ſi quis aliquam ipſarū ſecet, ſanguis effluet pallidus, ſi pallidæ ſunt uenę. Si uero nigræ fuerint, niger ſanguis effluet. Et ueſtem interiorem corpori adiacentē, præ pruritu non ſuſtinet. Hic promptus eſt ad iter faciendum & ambulandum, ſed præ debilitate crura labaſcunt, ac ipſum non ſufferunt, & ſitit uehemēter. Hic morbus non minus priore lethalis eſt. Procedit autem ad amplius tempus, ſi non in primis diebus ſanus fiat. Si uero morbus prolōgetur, & ad octauum aut nonum diem duret, in morbum incidit, & morbus, et dolor magis premit, & exſurgere non poteſt. Et plerique in hoc tēpore ſtatim pereunt. Huic ubi ſic habuerit, ſi quidem principio morbi acceſſeris, quum iam ſeptem dies præterierint, ueratrū bibendum dato. Ventrem uero infra ſubpurgato per ſuccum, uelut priori. Et alia eadem pharmaca dato. Exhibeto & cātharidas, ſine alis, & capite, quatuor tritas, & in uini albi hemina dimidia dilutas, modico etiam melle affuſo. Atque has bis aut ter in die bibat. Progrediēte uero morbo, balneis & fomentis curato. Edat autem quæcunque admittit. Vinum bibat album, auſterum, & alia eadem aſſumat quæ prior. Hic morbus diuturnus eſt & grauis, ſi non ab initio probe fuerit curatus. Alius morbus regius. Popularis appellatur hic, eo quod omni tempore corripit. Fit autem à repletione maxime ac ebrietate. & poſtquàm riguerit, ſtatim ſanè corpus immutatur, & pallidum fit, & oculi pallidi ualde ſunt. Et ſub pilos ac ſub ungues morbus procedit. Et rigor ac febris debilis tenet. Et debile eſt corpus, & in capite dolor adeſt. Et pallidum ac craſſum mingit. hic morbus minus lethalis eſt prioribus. & curatus breui ſanatur. Huic quū ſic habuerit, cubiti uenam ſecato, & ſanguinē detrahito. Deinde fomento adhibito, elaterium bibendum dato. Tertia uero die rurſus infra ſubpurgato, cum lacte aſinino. Reliquas uero ſorbitiones, & potus, ac edulia, eadem dato quæ priori. Et caput ipſius frequenter purgato. & de ſucco bibendum dato. Et multa calida ipſum lauato, ac carnem defricato, & defrictas ſordes in uino albo bibendas dato. & ad alia omnia iiſdem utatur. & breui ſanus euadet. Alius morbus regius, fit quidem à pituita, hyeme autē maxime corripit. & color ipſius ægri eſt albus, & pectora ipſius pituita plena fiunt. & ſpuit ſaliuā. & quum exſcreat, ſingultus ipſi oboritur. Et album lotiū ac craſſum mingit, & in urina ſubſidet, uelut farina. Hic morbus non eſt lethalis, & breui ſanatur. Huic quum ſic habuerit, cnidium granum bibendum dato. Et poſt purgationem, ſucci ptiſanæ quatuor heminas, melle affuſo, exſorbendas dato. Superiorem uero uentrē uomitu inducto, uelut in prioribus purgato. Sic enim facilime pituitam à pulmonē & arterijs abduxeris. Sed & gargariſmū ipſi frequenter præparato. Hic aliquādo etiam febrit debili febre, & horror tenuis ſuccedit. De cætero uero iiſdē quibus priores curato, & pharmacis, & fomētis, & balneis, & edulijs, & potibus, & ſorbitionibus. Sic enim maxime ſanum facies. Morbus Typhos uocatus.

Typhos quidē appellatur hic morbus, hoc eſt ſtupor attonitus, corripit autem tempore æſtatis, quum canis ſydus oritur, bile per corpus commota. Statim igitur ipſum febres fortes tenent, & calor acutus, & à grauitate debilitas. &

crurum ac manuũ impotentia: maxime enim inutilia ipſi fiũt hæc membra.& uenter turbatur,& quæ ſecedunt graue olent. Et tormen forte ſuccedit. Sed & hæc patitur,ſi quis ipſum erigere uelit, erigi non poteſt. neq; oculis uidere poteſt præ calore. Et ſi quis ipſum interrogat,præ dolore reſpondere non poteſt. Quum aũt moriturus eſt,acutius uidet,& loquitur cõfidenter.& bibere ac edere cupit.& ſi quis det quod edat,breui etiam animam emittit,ſi nõ euomuerit. Huic morbus hic iudicatur in ſeptẽ,aut quatuordecim diebus. Multi uero perueniunt etiam ad uiginti quatuor. Si igitur hos trãſierit, ſanus erit. Nam in his diebus iudicatur,an lethalis ſit morbus,aut non. Hunc quũ ita habuerit, ſic curato. In primis quidem diebus à balneo abſtineat. Vnguatur autẽ uino & oleo tepido,in lecto,& à cibis abſtineat. Sorbitiones autem tenues frigidas dato. Vinum autem bibat nigrum,auſterum;ſi ipſi conducat: Sin minus,album, aquoſum,auſterũ. Si uero ſitis fortis premat propter calorem, potu aceruatim dato, euomere iubeto,bis aut ter hoc repetito. Et quũ calor habuerit,lintea aqua frigida tincta apponito,qua parte ſe maxime ardere dixerit. Si uero horrorẽ habuerit corpus,frigefactoria remittito. Hic quũ doluerit, ab huiuſmodi maxime dolore periclitatur,ne repente animã relinquat. Verum exhibere oportet ipſi doloris cauſſa feſtinãter,eadem pharmaca quæ ei qui à pleuritide tenetur. Quũ autem exſurrexerit,cibo & potu, & balneis quàm celerrime refocillato. Morbus enim eſt difficilis, & pauci effugiunt. Alius typhos. Corripit quidem hic morbus omni tempore. fit autẽ propter corporis humiditatẽ, quum cibos humidos,& potum multum, carnes combibũt,& fluidæ fiunt, ab his maxime fit morbus. Incipit igitur febris, tertiana aut quartana,in principio fiens. Et dolor fortis in capite conſiſtit, Aliquando etiam in corpore intermittens. Et uomit ſaliuam,& frequenter eructat,& oculorum regiones dolet,& facies albeſcit,& tumor in pedes deſcendit. Quãdoq; uero etiam totũ corpus intumeſcit. Et ad pectora,& ad dorſum aliquando dolor currit.& uenter turbatus eſt. & oculis fortiter tuetur,& ſaliuam multã & ſpumoſam expuit,& in faucibus detineri uidetur.& exaſperat ipſas. Sæpe uero etiã inflammantur fauces. Hic ubi ſic habuerit,& dolor ita preſſerit,& erectæ ceruicis ſpiratio fortis inciderit,quandoq; de repente præ dolore animam emittit,in ſeptem diebus,aut quatuordecim. Multi uero uſq; ad uiginti quatuor dies durant. Sæpe uero etiã derepente morbus remittit,& æger ſanus eſſe ſibi uidetur. Verum obſeruare oportet donec quatuor & uiginti dies prætererint. Si enim has effugerit, non ita ualde moritur. Huic quũ ita habuerit, in primis diebus ſorbitiones dare oportet, farinam coctam,tenui melle affuſo. Vinũ uero dandum eſt nigrũ, paulatim,prout uoluerit temperatũ. Cibi autẽ ne exhibeantur priuſquã hi dies prætererint. Polypi uero in uino cocti edendi dentur,& iuſculũ ſorbendum. Et raphanidas multas edat,& naſturtij ſemen torrefactũ,molitum ac cribratũ,uino nigro acerbo affuſo bibat. Et polenta tenuis modica mane bibenda detur. A balneo autem abſtineat,donec hi dies prætererint. Vino uero & oleo tepefactis in lecto illinatur, & extergeatur. Et fructus pæoniæ grana decem in uino nigro cocta bibẽda dato.& rapi probe percocti ſuccum ſorbeat, caſeo inſulſo cõditum, & papauere, & ſale,& oleo,& ſilphio,& aceto. Si uero etiam pharmacũ bibendũ dare uolueris,cnidium granũ dato. Et poſt purgationẽ,farinæ coctæ & pinguis duas heminas

minas exſorbendas dato. Vinum aũt bibat idem. Et ex pharmacis & ſorbitionibus ac potibus quicquid dederis profuerit, ſiue ſingulatim, ſiue plura ſimul exhibueris. Atq; ſic celerrime ſanum feceris. Morbus aũt eſt grauis, et pauci effugiunt. Alius typhos, hic quidem propter hoc fit. Quũ bilis putrefacta am mixta fuerit ſanguini, per uenas & articulos, quũ ſanguis ſteterit, cõſiſtit quidẽ maxime in articulis. Incũbit aũt quandoq; etiam in reliquũ totum corpus, et dolores acutos exhibet. & multi ex huiuſmodi morbo claudi fiunt, quũ bilis in articulis concluſa in tofum calleſcit. Dolor autẽ intermittens, corripit per tres & quatuor dies. Hunc ubi ſic habuerit, hoc modo curato. Dolore in corpore praeualente, tepefactoria facere & adhibere oportet, oleo prius illito. Quum autem remiſerit, ueratrum ipſi dato, toti corpori antea fomento adhibito. Poſtera die ſerum caprinum coctũ bibendum dato, duorũ congiorum menſura, ita ut in alterum congium mel affundas, & in alterũ ſal adijcias, deinde poculis uiciſsim permutatis bibat, donec totum ebiberit. Ad ueſperã uero poſt purgationẽ, lenticulae heminam ſorbeat. & betarum pinguium heminam, polenta inſperſa ebibat. Et pulli gallinacei carnẽ, aut colũbae, aut turturis, aut ouiculae, aut ſuis pinguem edat. Veratrũ autem per ſextũ diem dato. & ſi alicubi in articulis tumor fiat, & diſceſſus fieri nolit, cucurbita affixa ſanguinẽ detrahito, punctura per acum triangularẽ facta in genua, ſi in genibus tumor fuerit. Verum nullum ex alijs articulis perpunxeris. Interpoſitis autẽ diebus cibum accipiat, panẽ maxime aſſatũ. Mazam uero maxime oleo & melle ſubactã. Obſonia uero habeat, maxime quidẽ aſſatas carnes uolucriũ, non ſalſas: Sin minus, etiã coctas, conditas, uerũ ſine caſeo, & ſeſamo, & ſale. Piſcibus autem utatur carnoſiſsimis, aſſatis eodem modo uelut carnes: & coctis origano conſperſis, ac oleo ipſis affuſo. Vinũ aũt bibat album, ſi conducat: aut ſi hoc nõ cõmodet, nigrũ. & in deambulationibus ſe exerceat per diem, & poſt coenã, et mane. Serũ aũt & lac pro tẽpore ſemper bibat. Si uero tibi uiſum fuerit, etiã aſininũ lac decoctũ dato. Et ſi ſanus fiat, in cuſtodia ipſum eſſe oportet, ut ne à frigore & aeſtu laedatur. & cibis non ualde expleatur. Periculum eſt enim ne morbus reuertatur. hic itaq; morbus ſi ſic curetur, in ſex mẽſibus ſanatur. In tot enim menſiũ ſpatio iudicatur an mortalis ſit, aut non, etiamſi ſtatim curetur. Nam morbus eſt grauis, & pleriſq; commoritur. Alius typhos. Fit quidem hic morbus in tẽpore pomorum, quũ quis ſe fructibus mollis corticis, & foris nõ lignoſi, omnis generis repleuerit. Pleriſq; uero etiã ab his factus eſt talis morbus, ubi uidelicet placentarũ, & liborum ſeſaminorũ, & aliorũ dulciariorũ ex melle paratorum, eſu ſe inſatiabiliter expleuerunt. Mel enim coctũ aeſtuoſum eſt, et uentri adhaeret: poſtea quum concoctũ fuerit in uẽtre, efferueſcit: & uenter derepẽte attollitur, & ardet ac dirumpi uidetur. Deinde repente uentris profluuiũ ſuccedit. & quum ſemel ſecedere inceperit, per multos dies purgatur. & multi poſt hanc purgationem ſani fiunt. Quum igitur ſua ſponte purgari ceſſauerit, lentiũ ſucci tres ſemicongios ipſum ebibere cogito, ſale adiecto. poſt purgationẽ uero ſucci, ad ueſperam, lenticulae frigidae non ſalſę heminã ſorbeat: Multum aũt ſilphij in ipſam deradat: & betae pinguis nõ conditae heminam, polenta inſperſa. Vinũ autem bibat nigrum, auſterũ, paulatim. Reliquo uero tempore eadem faciat. Et cibos accipiat panẽ exaſſatum, & Mazam oleo & melle q̃ maxime ſubactã. Primis autẽ die-

A 2 bus

buſ farinam edat coctam frigefactã, melle affuſo. Vinum aũt bibat nigrũ, acerbum, & donec quieuerit morbus hæc aſſumat. At qui ex fructibus morbo arreptus eſt, flatum ſentit, & tormen, & dolorẽ: & cibi ſecedere non uolunt, & uenter ipſius magnus ac durus eſt, & rigor ac febris habet. huic ſi quidẽ ſponte turbatus fuerit uenter, in uiginti diebus ut minimũ purgatur. Et quũ purgari ceſſauerit, ſanus ſtatim erit. Si uero nõ fuerit purgatus, purgato ipſum hippophais ſucco, aut cnidio grano. Ad ueſperã autem eadem exhibeto, quæ ei qui ſponte purgatur. Poſtera die ſi febris habuerit, quietẽ habeat. Et de eodem uino in aqua frigidiſsima ipſi bibendũ dato. Si uero febris nõ habuerit, uictu utatur nõ humido, ſed fortiore. Et deambulet cõiectura iuxta cibos facta. Ab hoc morbo multis iam aqua intercus facta eſt. Et ſi tibi clyſterẽ adhibere uiſum fuerit, eadẽ quæ etiam hydropico per clyſterem infundito. Si uero uolueris, hæc infundere potes. In aquæ mulſæ hemina, herbam thapſiæ coquito, & ſic infundito. hic hoc modo curatus celerrime ſanus erit. Alius typhos. Fit hic morbus quum humor qui eſt in corpore, putrefactus fuerit, & magis ꝙ opportunũ eſt reſiccatũs. Fit igitur æger hoc morbo correptus, ſpecie limpidus ac humectus, ſubpallidus, pellucidus, & ueſicæ urinæ ſimilis, utrũ non intumeſcit, ſed tenuis & aridus eſt, ac debilis. Attenuantur aũt in corpore maxime clauiculæ, & facie fortiter gracileſcit, & oculi ualde ſunt excauati. & hęc quidẽ à morbo patitur. Color aũt corporis niger eſt, cauſa uero hæc eſt. Quũ bilis atra in uenas, & ad cutẽ ſubierit, & poſtea calor ſucceſſerit, neceſſe eſt à calore uenas comburi ac reſiccari. Quare ſanguis è uenis excedit. hæc igitur patitur. Hic tenuis fit, & fortiter gracilis, & oculis raro nictat, & muſcas à ſtragulis uenatur. Et grauitas ciborũ maior eſt ꝙ quum ſanus eſſet. & lucernæ extinctæ odore delectatur. et frequẽter ſemen per ſomnũ effundit. Sæpe uero etiã inter eundum genitura ipſi exit. huic quũ ſic habuerit, uentrẽ nigro ueratro purgato, ſupernũ uidelicet: infernũ uero ſcammoniæ ſucco. Poſt purgationẽ uero eadem quæ & alijs dato. & ſerũ ac lac bubulum, aut caprinũ pro tempore exhibeto. dato & lac aſininum decoctũ, ad purgationẽ. Hic ita curatus in duobus maxime annis ſanus fit. Cibos aũt quos uult aſſumat, & ꝙ maxime nutriatur, et deambulet cõiectura ad cibos facta. hic morbus corripit maiorem uiginti annis. Vbi uero corripuit, ſi non à principio morbi quis curatus fuerit, nõ deſinit, niſi uiginti anni præterierint, ſed adhęret. poſtea ab aliquibus dum curãtur decedit. Morbus aũt grauis eſt. Voluuli porrò uocãtur hi morbi. fiunt aũt maxime ab his. Si hyemis tẽpore quis calido & humido uictu utitur, et nõ deambulationib. ſe exerceat, reſpectu ad cibos facto. Verum repletus ſemper dormit. & deinde longũ iter perficere cogatur, frigore ſæuiẽte. Deinde riguerit ſub oſſa. hæc igitur patitur. Flatus in toto corpore oboritur. & color ipſius fit plũbiformis. & riget ſemper, ut etiam calida ipſi affuſa, calida eſſe nõ uideatur. Corpus autẽ ipſius dum lauatur, à calida deſquamatur, maxime ſcrotum. & ſi digito corpus compreſſeris, impreſsionẽ facies, & notæ tibi apparebunt, uelut in farina aqua ſubacta. Maxime autẽ in potibus impreſſionem perfert. Crura uero ipſius grauia ſunt. & ſi obambulet, tremit. & ſi ad accliuem locũ iter faciat, uehementer anhelat, & ulnæ depẽdere uidentur, & ſitis urget noctu, cibi uero crudi ſecedunt quoſcũq; ingeſsit. Huic quũ ſic habuerit, fomento prius adhibito, cneorũ bibendum dato, aut hippophais ſuccum, aut

cnidium

cnidium granũ.poſt purgationẽ uero,eadẽ dato quæ prioribus. Poſtera die la-ctis aſinini cocti congiũ dato bis ebibendũ,ſale adiecto.Ad ueſperã cœnet pa-nem.Obſoniũ aũt habeat,ouiculæ carnes coctas, & polypos coctos in uino ni gro,& iuſculũ ſorbeat.& lenticulã habeat ſic præparatã:heminã lentis coctam probe terito,deinde farinã ammiſceto,& ſilphiũ deraſum addito,& ſalem adij-cito,& acetũ affundito, & alliũ ad hæc ſimul coquito, & affuſa aqua bis aut ter ferueſacito,et cũ tudicula undiquaq; expaſſa brachia habẽte,ſimul ipſa agitato: deinde ablata frigeſacito. Sit aũt non ualde craſſa, & odoris gratia etiã pulegiũ ut ſimul coquatur,adijciatur. Intermedijs uero diebus,uomitus faciat per ſe xtum diem. Verũ aliàs atq; aliàs ante uomitũ,& pharmaci potũ,fomentũ adhi bere oportet.Et per tertiã diem lauetur,ſi conducat: Sin minus,ungatur.Et de-ambulet ſi ita potẽs fuerit,cõiectura ad cibos facta.& ſambuci,ac conyzæ ſem-per teneræ,folia cocta edẽda dato.Sic enim curatus,facilime deget, & morbus annum deſinet.Multis uero iam ſanis factis,poſt duos annos morbus reuerſus eſt.Sed ſi hoc cõtingat,eodem modo curetur. Si uero tertiũ reuertatur, tumor quidem nõ ſuccedit. Tenuis aũt fit & gracilis,incipitq; à facie attenuari, & co-lore exalbeſcit magis q̃ prius. huic quãdoq; aqua intercus fit in uẽtre. Si igitur facta fuerit,ſecare ipſum non oportet,moritur enim,ſed ijſdẽ curare quibus eũ qui à ſplene aqua inter cutẽ laboret.hũc maxime in principio curare uelis, & ſic cito ſanũ facies,Opus aũt habet morbus multa curatione.Eſt enim grauis.

Alius uoluulus arcuatus. Hic maxime æſtatis tẽpore in paluſtribus regio-nibus corripit.Magis aũt ab aquæ potu. Multi uero iam à tali morbo correpti ſunt,ex uolutatione ad ſolem capitis dolore affecti. Verũ ſimilia prioribus pa-tiuntur,excepto colore.Nam pallidus fit æger,uelut malicoriũ.Et oculi aliquã-do morbo arcuato implẽtur.hunc ubi ſic habuerit,ijſdẽ curare oportet quibus priorẽ.Danda etiã in potu aqua à cicere albo cocta.& cũ uino eadem permixta danda eſt.Et caput eius tetragono medicamẽto purgetur.hic minus q̃ prior le thalis eſt,& uocatur uoluulus arcuatus. Voluulus hæmatites. Reliqua qui-dem eadem patitur cũ prioribus.Incipit aũt morbus autũno fieri. Hæc uero in morbo accedũt.Ex ore male olet à dentibus, & gingiuæ diſcedũt, & à naribus ſanguis fluit.Aliquãdo etiã ex cruribus ulcera pullulant,& alia ſaneſcũt,alia e-mergũt.Et color niger fit,& cutis tenuis. Eſt aũt ad deambulandũ ac laboran-dum prõptus. Hunc ubi ſic habuerit,ijſdem curato quibus priores,& hæc per clyſterem infundito.Cucumeris ſylueſtris folia quinq; terito,& mellis dimidiũ heminæ ammiſceto,itẽq; olei heminã dimidiam,& ſalis quantũ una manu cõ-prehendere potes,& ſucci betarũ heminas quatuor. Ad ſubpurgationẽ uero la ctis aſinini cocti heminas octo exhibeto,melle affuſo.Bibat etiã bubulũ lac pro tẽpore,per quadraginta dies.Bibat item mane bubuli lactis duas heminas,ter-tia aquæ mulſæ parte ammixta,per intermedios dies.His morbus multa mede la opus habet: Sin minus,nõ exit,ſed cũ homine moritur. Vocatur aũt uoluu-lus hæmatites. Morbi craſsi appellati. Ex craſsis appellatis morbis, hi ma xime fiũt.Quũ pituita & bilis mixta fuerint in corpore,fluũt in uentrẽ. & quũ congregata fuerint in uentre,attollũtur,& ſurſum ac deorſum diſcurrũt, uelut unda.Et rigor ac febris corripit.Et dolor in capite cõſiſtit,& quũ dolor circa ui ſcera conſtiterit,ſuffocationẽ inducit. Aliquãdo uero uomit pituitam acidam, quandoq; etiam ſalſam & poſtq̃ euomuit, os amarũ ipſi eſſe uidetur. In lateri-

bus aũt rubores detinentur. Nam quum pituita in uẽtre ſit, ſanguis à caliditate cõgregatus in latera allapſus eſt, & rubores in lateribus excitat. Et calor maxime latera occupat, ac coſtas. Et dorſum ipſius incuruum fit. Et quum maxime doleat, corporis contactũ non ſuſtinet. Nã uelut ex ulcere dolet. Et carnes præ dolore uibrantur, & teſtes contrahũtur. & in ſedem, & in ueſicã, calor quidam ac dolor irruit. Et mingit craſſum uelut in aqua inter cutẽ. Et ex capite defluunt capilli. & pedes ſemper frigidi ſunt. & dolor premit maxime latera, & dorſum, & collum. & ad cutem aliquid ipſi proſerpere uidetur. Morbus uero quãdoq; urget, quandoq; remittit. In progreſſu autẽ magis aſsidue premit. & cutis capitis craſſa ac rubicunda eſt. Hic uſq; ad ſex annos talia pati perſeuerat. poſtea & ſudor multus diffunditur, & male olet. Sæpe uero etiam per ſomnũ ſemen effundit. Quod uero per coitũ emittit, ſubcruentũ ac ſubliuidũ prodit. Hic morbus fit propter calorẽ ſolis, & aquæ potum. proinde hunc quum ſic habuerit, cneoro aut hippophae, aut cnidio grano dato, ſubpurgato. dato etiam lactis aſinini cocti heminas octo bibendas, melle affuſo. poſtera die poſt purgationẽ, eadem quæ alijs exhibeto. Primis autẽ diebus ex ijſdẽ nutriatur, ex quibus etiam is qui ab aqua inter cutem correptus eſt. & deambulationibus ſe exerceat, ſi ita potens fuerit. Si uero præ febribus impotens fuerit, & cibos edere nõ poterit, lenticulæ ſorbitione utatur. potu uero uino nigro q; maxime auſtero. Hic morbus maxime corripit autumno, & tẽpore fructuum pomorũ. hic ſi quidem curatus fuerit in ſex annis, ſatis eſt: Sin minus, adhæret uſq; ad decẽ annos. Cum multis uero ſimul moritur, ſi nõ ſtatim curatus fuerit. Alius craſſus morbus.

Tales craſsi morbi à bile fiunt, quũ bilis in hepar influxerit, & in capite conſtiterit. hæc igitur æger patitur. hepar intumeſcit, et præ tumore ad ſeptũ tranſuerſum expãditur. & dolor ſtatim in caput irruit, maxime uero in tẽpora. & auribus nõ acute audit. Sæpe uero etiam oculis nõ uidet. & horror ac febris corripit. Atq; hæc quidem in principio morbi ipſi fiunt, intermittẽtia quandoq; ualde, quandoq; minus. Quãto autem magis morbus progreſſus fuerit, tanto amplior dolor in corpore exiſtit. & pupillæ oculorũ diſperguntur ac hebetantur. & ſi digitũ oculis admoueris, non ſentit, eo quòd non uidet. Quòd autem non uidet ex hoc cognoueris, quòd admoto digito non nictat. & floccos de ſtragulis tollit, ſi quos uiderit, pediculos ipſos eſſe putãs: & quum hepar magis ad ſeptum tranſuerſum expaſſum fuerit, delirat. & ob oculos ipſi obuerſari uidẽtur reptilia, & omnis generis peregrinæ feræ, & milites armati pugnantes. & ipſe ſibi inter ipſos pugnare uidetur. & talia loquitur uelut qui uideat pugnas & bella geri, & inuadit, & minatur, ſi quis ipſum exire uetet. & ſi ſurrexerit, crura eleuare non poteſt, ſed concidit. & pedes ipſius frigidi ſunt. Et quũ dormit, exilit à ſomno, & timet quũ inſomnia uiderit horrenda. Cognoſcimus aũt hoc, q; ab inſomnijs exilit ac timet, poſtquã reſipiſcit. Nam inſomnia denarrat, & ea quæ corpore fecit, & quæ lingua loquutus eſt. Atq; hæc quidẽ ſic patitur. Quãdoq; uero etiã per totam diem ac noctem uoce priuatus iacet, reſpirans ſpiritũ multum aceruatũ. Quum autẽ delirare ceſſauit, ſtatim eueſtigio reſipiſcit, & ſi quis ipſum interroget, recte reſpõdet. & cognoſcit ac intelligit omnia quæ dicũtur. deinde rurſus poſt modicũ tempus, in ijſdẽ afflictionibus iacet. hic morbus accidit maxime in peregrinatione. Et ſi quis alicubi per deſertã uiam iter faciat, & timor ipſum ex ſpectro corripiat. Fit etiã aliter, huic quũ ſic habuerit, ueratri nigri

gri oboloru͂ quinqꝫ po͂dus,in uino dulci bibendu͂ dato. Aut hęc per clyſtere͂ infundito.Nitri Aegyptij magnitudine͂ tali ouilli terito,& mellis optimi cocti dimidiam heminam,& olei dimidiam hemina͂,in mortario ammiſceto,& aquæ à betis coctis heminas quatuor per nocte͂ ſub dio expoſitas addito : aut ſi uolueris,pro beta lac aſininu͂ coctu͂ ammiſceto. & hæc mixta per clyſtere͂ immittito, ſiue febris habeat,ſiue no͂. Sorbitionibus au͂t utatur,ptiſana cocta,melle affuſo. Bibat etia͂ mel & aqua͂ & acetu͂,ſimul permixta,donec iudicatus fuerit morbus. Iudicatur aute͂ in quatuordecim diebus ad ſummu͂,ſiue lethalis eſt,ſiue no͂. Multis autem iam huiuſmodi morbus ſedatus, rurſus redijt. Si igitur redierit, periculum eſt ne æger pereat. Iudicatur au͂t morbus in ſeptem diebus,an lethalis ſit,aut no͂. Si uero has effugerit,no͂ ualde moritur,ſed morbus in pleriſqꝫ curatus decedit. Quum au͂t deſiuerit morbus,diæta bona utatur,quiete ingerens quæ uenter ſuſcipiat,& non co͂burantur, neqꝫ uentris profluuiu͂ ſuccedat. Ambo enim hæc periculoſa eſſe uide͂tur. Lauetur aute͂ quotidie,& deambulet poſt cibos modice. Veſte uero induatur leui ac molli. & pro te͂pore anni lac & ſeru͂ bibat,per quinqꝫ ac quadraginta dies. Hæc ſi fecerit,celerrime ſanus erit. Morbus au͂t grauis eſt,& multa cura opus habet. Alius morbus craſſus. Fit à pituita putrefacta. Quòd autem putrida eſt unde fit,ex hoc manifeſtu͂ eſt:Eructat ab hac quod odore͂ habet,uelut ſi quis raphanides ediſſet. Incipit aute͂ fieri talis morbus à cruribus,deinde ab his aſcendit ad uentrem. Et qu͂u in uentre conſtiterit,rurſus decurrit ad uiſcera. Et quum in his conſtiterit,ſugit & uomitu͂ facit, pituitam acidam ſubputridam educe͂s. & ubi euomuit, no͂ habet ſeipſum neqꝫ ſibi co͂ſtat æger. Deinde anguſtia fit circa uiſcera. Qua͂doqꝫ etiam in caput derepente dolor incu͂bit acutus. Et auribus acute audire non poteſt, neqꝫ oculis uidere,præ grauitate. & ſudor multis diffunditur male olens, & maxime qu͂u dolor habuerit,& morbum leuat. Color aute͂ ipſius arcuatus apparet. hic morbus priore paulo minus lethalis eſt. Huic quum ita habuerit, uentre͂ purgato,deorſum quidem,per hippophaes. ſurſum aute͂,per ueratru͂. & caput tetragono purgato. & quum à ueratro purgatus fuerit,poſtera die lacte aſinino cocto ſubpurgato. Tertia deinde caprino cocto. & ſimiliter quarta ac quinta. Reliquis uero uiginti diebus,lac bubulum crudum,aut etia͂ caprinum dato, tertia aquæ mulſæ parte ammixta. Bibat autem lactis congiu͂. Poſt purgatione͂ uero deorſum uerſus,eadem pharmaca exhibeantur quæ hydropicis. Reliquo te͂pore qu͂u lac bibit,cœnet pane͂ exaſſatu͂. Obſoniu͂ autem habeat,ex piſcibus ſcorpiu͂, aut callionymu͂,aut cuculu͂,aut ſquatinę fruſtu͂ cum co͂dimentis coctu͂. ex carnibus,ouillas,aut gallinacei pulli coctas. Vinu͂ bibat albu͂,ſi co͂ducat: Sin minus, nigru͂ auſteru͂. deinde poſt cibum deambulet,ut ne frigeat. Si quide͂ igitur co͂ducant, cibos huic dato qui dicti ſunt. Si uero no͂ conducunt, ſorbitiones dato ptiſanæ aut milij. In hoc morbo ſi æger triginta dies tra͂ſgreſſus fuerit,ſanus fit. hi enim iudicant an lethalis ſit, aut non. Eſt autem morbus grauis. Alius morbus craſſus. Fit hic morbus à pituita alba. Congregatur aute͂ in uentre, quum febres diuturnæ corpus occuparint. Initium hic morbus à facie ſumit,& intumeſcit facies. deinde deſcendit in uentrem,& ubi in ipſo conſtiterit, uentrem magnum attollit, & corpus uelut à labore laſſatur, & in uentre grauitas ineſt, & dolor fortis, & pedes tument, & ſi pluuia in terram effundatur, pulueris odorem non ſuſtinet. Si uero in pluuia ſteterit, & terram odoret, derepente cadit.

Hic morbus interquieſcẽs,longiore tẽpore q̃ prior occupat,& tardius decedit.
Curare uero ipſum oportet ijſdẽ quibus hydropicũ,fomentis uidelicet & phar
macis,& edulijs ac laboribus.Hic morbus per ſex annos maxime obtinet.De-
inde decedit tẽporis progreſſu,ſi probe curetur,etiãſi nõ in principio fuerit cu-
ratus.Eſt aũt morbus difficilis, & multa cura opus habet. Coxendicũ mor-
bus ex his maxime cauſsis fit plerifq;.Si quis diutius in ſole uerſetur, & coxen
dices fuerint calefacti, & humor qui eſt in articulis à calore fuerit reſiccatus.
Quòd aũt id quod reſiccatur,cõdenſatur,ac cõſtringitur,hoc mihi ſignum eſt.
Aeger enim articulos uertere aut mouere nõ poteſt,præ dolore qui eſt in ipſis,
& eo quòd uerticula ſunt compacta.Dolet aũt maxime lumbos,& uerticula ex
obliquo iuxta coxẽdices,& genua.conſiſtit aũt dolor multo tẽpore in inguini
bus ſimulq; coxẽdicibus,acutus et æſtuoſus,& ſi quis ipſum erigat,aut trãſmo
ueat,prę dolore eiulat q̃ maxime poteſt.Aliquando etiã conuulſio ſuccedit,&
rigor ac febris.fit aũt & à bile,& pituita,fit itẽ à ſanguine, dolor cõſimilis uelut
ab omnibus morbis.& rigor ac febris aliquando corripit debilis. Cæterũ eum
qui à ſole hoc morbo correptus eſt, ſic curare oportet. Corpus ipſius fomento
humectetur.& cibi ac potus,& alia quæ exhibẽtur,tepida ac humida præbean
tur.Atq; hæc omnia cocta,cibo utatur maza molli,uino dulci nõ ſubacta. Vi-
num bibat albũ,aquoſum,& corpore quietẽ habeat,& quãuis impotens fuerit
ut exſurgat,tamẽ modice ſingulis diebus deambulet.& ne frigeat,& nõ multa
aqua lauetur.& quũ tibi bene habere uiſus fuerit,& corpore humidus eſſe,leni
fomẽto uehementer foueto.Magis enim remittit,et condenſationẽ ex articulis
humectat ac relaxat.Deinde poſtera die cnidiũ granum bibendũ dato.Si uero
non profuerit,hæc per clyſterẽ infundito. cumini heminã dimidiam terito, &
colocynthidem integrã paruam ac rotundã in mortario tundito ac cribrato, &
nitri rubri Aegyptij minæ quadrantẽ torreto,ac terito.Atq; hæc in ollam cõij-
cito,& olei heminã,mellis heminam dimidiã,uini albi heminam, & ſucci betæ
quantũ uidebitur affundito,& donec bonam craſsitudinẽ habere uiſa fuerint
coquito.Deinde per linteũ excolato,& ſi mel nõ ſimul coquere uelis,mellis At
tici heminã ipſis ammiſceto. Si uero Atticum nõ habeas, optimi aliàs cocti he-
minam in mortario ammiſceto.Si uero craſsius fuerit hoc infuſum,de eodẽ ui-
no affundito,iuſtæ craſsitudinis reſpectu habito,& per clyſterẽ infundito. de-
inde uſq; ad dies tres purgari ſinere oportet.Si uero pluribus diebus purgetur,
bubuli aut caprini lactis heminas tres ebibẽdas dato.deinde betas pingues nõ
ſalſas,condimentis cõſperſas,edendas exhibeto.Ex hoc morbo multi claudi fa
cti ſunt. Si uero à bile morbus fiat,ueratrũ deorſum purgans ipſi bibendum
dato,aut ſcammoniæ ſuccum.poſt huiuſmodi uero purgationẽ, ſucci ptiſanæ
melle affuſo, heminas duas exſorbendas dato. poſtera uero aut tertia die adhi-
bito fomento,lacte aſinino cocto ſubpurgato.Ad ueſperam autẽ pinguis betæ
heminas duas edat,polẽta inſperſa.Vinũ bibat album,aquoſum,dulce,& nũc,
& poſt pharmaci purgationem. Si uero à pituita ægrotet, cnidium granũ, aut
hippophaes,adhibito prius fomẽto, bibendũ ipſi dato. poſt purgationẽ uero,
eaſdem ſorbitiones ac potus exhibeto.Itẽq; lactis potionẽ.Intermedijs aũt die-
bus,diæta q̃; leuiſsima utatur.Et ſi quidẽ ab his utilitatẽ ſentit,bene eſt: Sin mi
nus, ipſum urito multis ac profundis cruſtis inuſtis, in oſſeis quidẽ partibus,
per fungos.In carnoſis aũt,per ferramenta. Si uero à ſanguine ægrotarit,fomẽ-
tum

tum adhibeto,& cucurbitã affigito, et uenas in poplitibus ſecato. Si autem tibi uiſum fuerit, etiam cnidium granũ ipſi bibendum dato. Diæta uero ꝙ ſiccißi ma utatur. Vinũ autem nẽ bibat. Si uero bibere uelit, ꝙ minimum & aquoſiſsi mum dato,& modice deambulare iubeto, aut ſi potens fuerit, plurimũ. Condu cit autẽ & à pituita ægrotanti talia facere. Si uero ſtare nõ poſsit, in lecto ipſum ꝙ frequentiſsime circũferre oportet, à quacũꝗ cauſſa ægrotarit, per omnia ſi militer, ut ne intus chartilago cõcreſcat. Si uero cõcreuerit,& articuli congluti nati fuerint, omnino neceſſe eſt hominẽ claudum fieri. Et ſi clyſterem adhibere uolueris ei qui à ſanguine ægrotat, quo ſanguinem ac pituitam à coxendicibus abducas, hæc infundere oportet. Salis pugillo trito, olei heminam, & de ordei decocto duas heminas ammiſceto, atꝗ ſic infundito. Si enim ſic curationẽ fece ris, celerrime ſanum facies. Morbus autẽ grauis ualde eſt ac diuturnus. Teta ni tres. Si ob uulnus tetanus ſiue diſtentio fiat, ęger hæc patitur. Maxillæ cõ glutinantur,& rigent,& os aperire nõ poteſt.& oculi lachrymãtur ac detrahũ tur,& dorſum conglutinatum riget,& crura flectere nequit, neꝗ manus, neꝗ ſpinam. Quum aũt lethalis fuerit, potum & cibos quos prius accepit, aliquãdo per nares reddit. Hũc quum ſic habuerit, fouere oportet, & pinguiter unctum, ad ignem nõ ita prope calefacere,& tepefactoria illito corpori adhibere. Et ab ſinthium, aut lauri folia, aut hyoſcyami ſemẽ, et thus terito, deinde uino albo di luta in ollam nouã infundito,& oleum pari cũ uino menſura affundito,& cum his calefactis large calidis corpus ac caput illinito. Poſtea ſuper pelliceum indu mentũ reclinatũ, ita ut pars ad quã fuit animalis caro ſurſum uergat, mollibus ac puris ſtragulis ac ueſtimentis contegito, quo uehemẽter exſudare poſsit. A quã uero mulſam tepidam, ſi quidẽ hanc bibere poterit, per os exhibeto. Si ue ro nõ poterit, per nares infundito. Vinũ autẽ album ꝙ iucundiſsimũ ac pluri mum bibendũ dato. Hoc quotidie facere oportet, donec ſanus fiat. Eſt aũt mor bus grauis,& ſtatim curatione opus habet. Opiſthotonos. In diſtentione retrorſum fiente (opiſthotonũ uocant) alia quidem eadem æger patitur. Fit au tem, quum tendines qui ſunt retro in ceruice ægrotarit. Aegrotat aũt, aut ab an gina, aut ab uua, aut locis circa tonſillas ſuppuratis. Aliquãdo etiam à capite fe bribus ſuccedẽtibus, cõuulſio ſuccedit. Iam uero etiã à uulneribus. Hic trahitur in poſteriorẽ partẽ,& præ dolore circa dorſum ac pectora, eiulat. Hic conuelli tur uehemẽter, ut uix detinere poſsint ipſum præſentes, ne è lecto excidat. Hic ſæpe in die dolore affligitur, ſæpe etiã leuius degit. Huic ſic habẽti eadem exhi bere oportet, quæ priori. Morbus aũt adhęret ad ſummũ diebus quadraginta. Si uero hos euaſerit, ſanus fit. Alius tetanus. Hic tetanus minus lethalis eſt ꝙ priores. Fit autẽ ab ijſdem. Multi uero etiam ex caſu in partes poſteriores, à morbo correpti ſunt. patitur igitur æger hæc. Totũ corpus cõuellitur. Aliquã do uero quacũꝗ corporis parte id cõtigerit conuellitur.& primũ quidẽ obam bulat. Poſtea tẽporis progreſſu in lectũ cadit.& rurſus remittit & dolor,& cõ uulſio.& ſi ſurrexerit,& fortaſsis ad paucos dies obambularit, poſtea rurſus in ijſdẽ afflictionibus iacet. Atꝗ hæc patitur ac tranſmutat, per multũ tempus.& ſi quid comedit, nõ ſecedit infra, niſi difficulter, atꝗ hoc cõbuſtũ. At in pectori bus hæret cibus,& ſuffocationẽ inducit. Hũc ſi ijſdẽ curaueris quibus priores, celerrime ſanũ facies. clyſterẽ uero ex ptiſana cocta tenui, ac melle adhibeto.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE VIRGINVM MORBIS,

rio Medico Phyſico interprete.

PRINCIPIVM ſit mihi compoſitionis eorum quæ perpetua ſunt in arte medica: Non enim poſsibile eſt morborũ naturam cognoſcere: ſi quidem artis eſt inuenire: niſi quis nouerit naturam in indiuiſibili, ex qua in principio diſcreti ſunt: primum de morbo ſacro appellato, & de attonitis ſiue ſyderatis, & de timoribus. ex quibus adeo fortiter pauent homines, ut delyrent, & dæmones quoſdam uidere ſe putent, ipſis infeſtos, quandoq; nocte, quandoq; interdiu, aliquãdo uero utroq; tempore. Poſtea ab huiuſmodi ſpectris multi iam ſe ſtrangulauerunt, plures autẽ mulieres, ꝙ uiri. Eſt enim muliebris natura animi magis deiecti ac imminuti. Cæterum uirgines nubiles & maturæ uiro, hoc magis patiuntur, unà cum menſium deſcenſu, antea non ualde hinc afflictæ. Poſtea enim ſanguis in uteros cõfluit, uelut effluxurus. Quũ igitur oſculum exitus nõ fuerit apertum, ſanguis autem amplius influxerit, propter cibos & corporis augmentum, tunc ſanguis nõ habens effluxum, præ multitudine reſilit ad cor, & ad ſeptum trãſuerſum. Quum igitur hæc repleta fuerint, cor fatuum fit, deinde ex fatuitate torpedo, poſtea ex torpedine delyrium apprehendit. Quemadmodum quum aliquo lõgo tempore deſidente, ſanguis ex coxis ac femoribus depreſſus, in tibias ac pedes torporem inducit. A torpore autem, pedes ad iter faciendum impotẽtes fiunt, donec ſanguis ad ſeipſum reuertatur. Reuertitur autem celerrime, quum ſteterit in aqua frigida, quæ ultra malleolos madefaciat. Atq; hic quidem torpor facile cedit. Cito enim propter uenarum rectitudinem refluit. Et locus corporis nõ eſt periculoſus. At ex corde & ſepto tranſuerſo tarde refluit. Venæ enim obliquæ ſunt, & locus periculoſus, et ad delyrium ac inſaniam paratus. Quum enim hæ partes repletæ fuerint, & horror cum febre ingruit, erroneas febres appellant. his autem ſic habẽtibus, præ acuta quidem inflammatione, inſanit: præ putredine uero, clamat: præ caliginoſitate autem, timet ac formidat: præ compreſsione uero circa cor, ſtrangulationes parat: præ ſanguinis autem malicia, animus mœrens ac anxius malum attrahit. Sed et alium horribiliter cõpellat, et in puteos proſilire ac incidere iubet, et ſtrangulari, tanquam meliora ſint hæc, & omnem uitæ utilitatem excedentia. Aliquãdo uero ſine ſpectris ac phantaſmatis, uoluptas quædam adeſt, ex qua mortẽ, uelut bonum aliquod, amat. poſtquam autẽ reſipuit homo, mulieres tum alia multa, tum pretioſiſsimas muliebres ueſtes Dianæ conſecrant, à uatibus id iubentibus deceptæ. Cæterum curatio ut hinc liberentur, eſt ſanguinis detractio, ſi nihil fuerit quod impediat. Ego uero iubeo uirgines quũ huiuſmodi patiuntur, ꝙ citiſsime uiris cohabitare. Si enim conceperint, ſanæ fiunt. Si uero huiuſmodi non affuerint ipſis, ſimul cum pubertate, aut paulo poſt corripientur, ſi non uiro nupſerint. At uero ex mulieribus uiro iunctis, ſteriles magis hæc patiuntur.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE NATVRA MVLIEBRI, [illegible] rio Medico Phyſico interprete.

De muliebri natura ac morbis hæc dico. Maxime quidem nu men in hominibus cauſſam eſſe. poſtea uero naturas mulierum, & colores. Nã quæ ſuperalbidæ ſunt, humidiores ſunt & fluidiores. Nigræ uero duriores acerbioresq́ ac adſtrictiores. Quæ uero uini colorem referũt, medium quid inter utraſq́ habent. Sic autem & in ætatibus contingit. Iuuenculæ enim humidiores ſunt, & multo ſanguine plerunq́ refertæ. Aniculæ uero ſicciores, & modicũ ſanguinem habentes. Mediæ aũt, mediũ quiddã inter utraſq́ habent. Oportet aũt eũ qui hæc recte tractare uelit, primũ quidẽ ex dijs ordiri. Deinde mulierũ naturas diſcernere, itemq́ ætates, & tempora, & locos, in quibuſcũq́ degunt. Frigidi enim loci, fluidi ſunt. Calidi uero, ſicci & ſtabiles. Initiũ autem faciam ab humido ſecundũ naturam. Si aqua intercus in uteris oboriatur, mẽſes pauciores ac deteriores fiunt. Deinde repente deficiũt. & uẽter intumeſcit, & mãmæ ſiccę fiũt, & reliqua male habet. Et in uẽtre ſibi habere uidetur. et ex his cognoſces, quod aqua inter cutẽ laborat. Sed et in ore uterorũ ſignificationẽ de ſe præbet. Tangẽtibus enim gracile apparet. & calor & aqua ipſam corripit. Quũ autem tẽpus amplius proceſſerit, dolor imũ uentrẽ, & lumbos, ac laterũ mollitudinem occupat. Hic morbus maxime fit ex abortu. Accidit itẽ ex alijs. Quũ ſic habuerit, calida lauare oportet, & tepefactoria adhibere, donec dolor ſedetur. pharmacũ aũt deorſum purgans bibendũ dare oportet. poſt pharmacũ uero, uteros bubuli ſtercoris fomẽto fouere. et poſtea medicamentũ cũ cantharide præparatũ apponere. Et interpoſitis tribus diebus, id quod cũ felle paratur. Vna uero die interpoſita, per triduũ aceto infuſo colluatur. & ſi quidẽ uẽter mollis & uacuus fiat, & febres ſedatæ fuerint, et mẽſes prodeãt, uiro cõdormiat. Sin minus, rurſus eadẽ facito, donec mẽſes procedant. & aliquibus ſubdititijs utatur. Intermedijs aũt diebus crethmi corticẽ bibat, & pæoniæ grana nigra, & ſambuci fructũ, ieiuna in uino. & Mercurialemq́ plurimã edat, & allium coctũ ac crudũ. & cibis mollibus, & polypis, ac alijs mollib. utatur. Si uero pepererit, ſana erit. Si uteri ad hepar acceſſerint, muta derepẽte fit, et dentes cõſerit, & color niger fit. patitur aũt hæc derepẽte dum ſana eſt. Fit aũt huiuſmodi affectio uirginibus maxime antiquis, et uiduis, quę iuuẽculæ ſunt & pepererũt, ac uiduæ manent. Quũ ſic habuerit, depulſione per manũ infra facta, ſub hepate aut ſub præcordijs, faſcia deligato, & aperto ore uinũ odoratiſsimũ infundito. Et graueolentia naribus adhibeto ac ſuffito. Sub utero uero bene olentia. Poſtq́ aũt reſipuerit, pharmacũ infra purgãs bibendũ dato. & lac aſininũ poſtea bibendũ exhibeto. Deinde uteros odoratis foueto, & medicamẽta cũ bupreſti pręparata apponito. Poſtridie uero Netopon unguẽtũ. Intermiſsis autẽ duobus diebus, uteros cũ odoratis colluito. Et poſtridie pulegiũ apponito. die uero una interpoſita, aromata ſuffito. Atq́ hęc quidẽ uiduę facito. Virginẽ aũt ut uiro cohabitet perſuadeto. ad uteros uero nihil adhibeto, neq́ pharmacũ bibendũ dato, uerũ conyzã et caſtoreũ in uino ieiunę exhibeto.

& caput odoratis ne ungat, neq; odorata olfaciat.   Si uteri prociderint, & fo
ras egreſsi fuerint, calor habet maxime pudenda, & ſedem. Et urina paulatim
deſtillat, ac mordet. hæc patitur ſi ex partu progreſſa uiro cōdormierit. Quum
autem ſic habuerit, myrti baccas & loti ramenta, in aqua coquito, & aquam per
noctem ſub dio exponito, & pudenda cū eo decocto ꝗ frigidiſsimo perfundi-
to. & eadem trita pro cataplaſmate adhibeto. poſtea bibens aquam lentium, &
mel, et acetum, donec uteri fuerint eleuati, uomat. Et lectum à pedibus altioremq;
facito, & graueolentia ſub pudenda ſuffito, odorata uero ſub nares. Cibis uero
utatur molliſsimis ac frigidis. Et uinum aquoſum album bibat, Ne lauetur au-
tem, neq; cum uiro dormiat.   Si uero penitus ex pudēdis exciderint, depen
dent uelut ſcrotum. Et dolor corripit imum uentrem, & lumbos, & quum tem
pus proceſſerit, ad locum redire non uolunt Morbus autem corripit, quum ex
partu progreſſa uteros doluerit, aut cū uiro in puerperij purgatione concubue
rit.   Quum uero ſic habuerit, frigefactoria ad pudenda apponere oportet, &
quod foris eſt depurgatū, & cum uino nigro, in quo malum punicum coctum
eſt, ablutum, intro detrudere. Deinde mel & reſinam mixta infundere. Decum
bat autem ſupina pedes ſurſum extentos habens. poſtea ſpōgias imponito, &
ex lumbis deligato. Quum autem ſic habuerit, à cibis quidē abſtineat. potu ue-
ro, ꝗ pauciſsimo utatur, donec ſeptem dies præterierint. & ſi quidem ſic ingre
di uoluerint, bene habet: Sin minus, ſummas uteri oras deradito, calefacito, ab-
luito, ac cerato picato illinito, & alligata ad ſcalam muliere, ſcalam iuxta caput
pulſato, & uteros cum manu intrudito. poſtea crura ipſius alternatim colliga-
to, & ſic per diem ac noctem ſinito. & modicū ptiſanæ ſuccum frigidum dato,
aliud uero nihil. Poſtera die decumbenti cucurbitam ꝗ maximam ad coxendi
cem affigito, & multo tempore trahere ſinito. poſtquā uero detraxeris, ne ſcari
ficato, ſed reclinatam ſinito, & nihil aliud ꝗ ſuccum exhibeto, donec ſeptē dies
præterierint. Si uero ſitiat, aquam dato frigidam ꝗ pauciſsimam. Vbi uero ſe-
ptem dies præterierint, cibis molliſsimis ac pauciſsimis utatur. Si uero uētrem
exonerare uelit, decūbens exoneret, donec quadraginta dies prætereāt, poſtea
ſurgat, et parciſsime obambulet, et ne lauetur, ſed intra pudendum graueolen-
tium ſuffitum admittat, et modica edat.   Si uteri adglutinati fuerint, incum
bunt. et ſi contigeris, uidebis locum durum ſub lateris mollicie, et dolor corri-
pit imum uentrē, & laterum mollitudinē, & lūbos, & in crura dolor irruit, eaq;
extendere non poteſt. Sępe uero etiam ſuppurantur, et linamentis inditis cura
tæ ac fluentes moriuntur, ſi nō uſſeris, aut ſecueris. Quum autem ſic habuerit,
pharmacum infra purgans bibendū dare oportet, et multa calida lauare ac fo-
uere, et quum recens lota aut fota fuerit, iubere ut admota manu, cum digito os
uterorum abſtrahat, et myrrham caloniam ſuffiat, roſaceo affuſo.   Bibat autē
pæoniæ grana nigra quinq;, caſtorio ammixto, in uino odorato. et in coxam ſa
nam decumbat, et apponat Baccarim unguentum, aut oleum album ad coxam
ſanam. et edat allium plurimum, et crudum, et coctū, et ſuccum ſorbeat, et cibis
mollibus utatur. poſtquā autem dolor quieuerit, abduces euntem ſuper ſanam
coxam, poſtea uero fomentum ex urina adhibeto, lauro inſperſa, et à fomento
cyclaminum apponito. poſtera die lotæ ſuffitus ex aromatis adhibeatur.   Cæ
terum ex hoc morbo maxime ſteriles fiunt.   Si complicatum fuerit os ute-
rorum

rorum,menſes non prodeũt. Si uero prodeant,pauci ac praui ſunt. Et ubi cum uiro coit,dolet.& dolor imum uentrem tenet ac lumbos. Et ſi cõtingat digitis & os requirat,nõ eſt manifeſtum. Quum ſic habuerit,urina humana foueatur, & poſt fomentũ lenticulæ decocto lauetur,& poſtquã lota fuerit,uteri unguento Aegyptio foueantur. Et ſi odor ad nares aſcenderit,ſpes eſt ipſam ſanam fore. Et quum dormire uoluerit,Aegyptium oleum in lana ſubdat. Poſtera uero die conſideret an magis correcti ſint uteri. poſtea odoratis foueto. & purgatoria quæ non mordeant ſubdito, & poſt ſubdititia medicamenta, pari menſura aceti ad aquam ammixta eluito. Quum autẽ menſes prodierint,ieiuna et illota, & ſuffita,cum uiro coeat. Maxime uero ex hoc morbo ſteriles fiunt. Si uteri ad coxam decurrerint,& menſes non procedunt,& dolor ad imum uẽtrem accedit,& ad lateris molliciẽ.et ſi digito contigeris,deprehendes os in coxa. Quũ ita habuerit,calida lauato,& allia plurima edenda dato. Et lac ouillum purũ bibat.& poſtquam lac purum exhauſit,fomento adhibito, poſtea pharmacũ infra purgans exhibeto. Quum autem purgata fuerit,rurſus uteros foueto,ex fœniculo & abſinthio permixtis. Vbi uero recens fota fuerit,os cũ digito abſtrahito,& ſcillam apponito,& interpoſita die poſtea id quod præparatur cũ narciſsino adhibeto. Si uero tibi purgata eſſe uiſa fuerit, Netopon apponito. Et poſtridie roſaceum unguentum. Cæterum prima menſium decurrẽtium die ab apponendo ceſſato. poſtera uero incipito ubi defecerint. At in menſibus ſi quidem ſanguis eruperit,ſatis eſt: Sin minus,cantharides quatuor bibat, pedibus & alis ac capite reiectis,& pæoniæ grana nigra quinq;,& ſepię oua.& apij ſemen,cum uino. Et ſi dolor habuerit,& urinæ ſtillicidium uexarit, in aqua calida deſideat.& aquã mulſam bibat aquoſam. Si uero à primo non fuerit purgata,rurſus bibat donec fiat. poſtq; autem purgatio decurrit,ieiuna cũ uiro coeat. In purgatione uero mercurialem edat,& polypos coctos. & cibis mollibus utatur. Liberabitur autem à morbo,ſi in uentre habuerit. Si ex partu non fuerit purgata,tumet uenter & crura.& rigor ac dolor imum uentrem, ac lumbos tenet. Quandoq; etiam ad uiſcera aſcendit,& animo linquitur. Atq; hæc patitur incipiente morbo. progreſſu uero temporis, cauæ faciei partes rubeſcũt. Quũ igitur ſic habuerit, fomento uteris adhibito, cyclaminum apponito. Bibat aũt medicamentum cum tæda præparatũ, donec fluxus fuerit commotus. Ad os uero uterorum,adipem anſerinum illinito,& myrrham,& reſinam tepidam.& q; maxime deambulet,& ante cibũ Mercurialem coctam edat,& allium ac porrum.& braſsicæ ſuccum ſorbeat.& cibis mollibus utatur,& magis marinis.& calida lauetur. A pinguibus autem & dulcibus abſtineat,donec ſana fiat. Si uteri pituita impleti fuerint,flatus oboritur,et menſes albi pituitoſi ſuperueniunt. Aliquando etiam ſanguis tenuis pelliculis plenus.et præ humiditate cum uiro coire non uult.& pallida ac tenuis fit. Interrogare igitur ipſum oportet, an quod fluit mordeat & exulceret.& ſi non mordeat,pronunciare à cerebro fluxum eſſe. Si uero mordeat,à uentre. Si quidem igitur à uentre fuerit,à lenticulæ decocto uomat. Deinde ueratro purgato. poſtea idẽ in nares immittito. Poſtq; autem ſuperior uenter tibi purgatus eſſe uidebitur,pharmacum infra purgans bibendum dato. A cibis autẽ pinguibus ac dulcibus abſtineat. Acres autẽ exhibeantur,uelut commodi,niſi pudenda fuerint exulcerata. præſtant autem fri

B gidi

gidi. Et modice lauetur, non tamen calida, neq; caput. Ieiuna uero bibat hypericum, ſemen apij, ſaluiam, in uino aquoſo. Quũ autem ceſſauerit fluxus, cũ ſucco groſſorum eluito, & poſtea acerbis colluito. Eſt autem morbus grauis. Si uteri inflammati fuerint menſes omnino non prodeunt, aut praui & pauci. Et quum ieiuna eſt, uomitus ipſam corripit. Vbi uero quid ederit, uomit cibos. & dolor imum uentrẽ ac lumbos habet. & animi deliquiũ inuadit. Venter autem aliquãdo durus, aliquãdo mollis eſt, & inflatur ac magnus fit. & putat ſe in uentre habere. Si uero cõtigerit, plenitudo illa uacua fit. Huic uſq; ad decimũ menſem tumor paulatim augeſcit, uelut in uentre habenti. Vbi uero decem menſes præterierint, uenter aqua impletur, & umbilicus eminet. Et ſi digitum admoueris, os uteri gracile & collapſum cõperies. Et ubi mẽſes apparuerint, pauci ſunt & praui. Et claiculæ ac collum attenuãtur. Et pedes intumeſcunt. Quũ igitur ſic habuerit, pharmacũ infra purgans bibendũ dato. & ad uteros quæ purgant & non mordent apponito. Et poſt appoſitionẽ uteros eluito, pari mẽſura aceti acerrimi ad aquã ammixta. & Mercurialem edat, & ſuccũ eius farina inſperſa, ubi cocta fuerit abſorbeat. Morbus aũt eſt periculoſus. Si ignis ſacer eryſipelas dictus in uteris oboriatur, tumor fit à pedibus exorſus, & ad crura & ad lumbos procedens. Quum autẽ tempus amplius proceſſerit, intumeſcit etiam uenter, & rigor ac febris corripit, itemq; debilitas. Præ dolore uero, quieſcere non poteſt, ſed iactat ſeipſam. Dolor aũt ex imo uentre aſcendit ad lumbos. poſtea ſurſum uergit ad præcordia, & pectora, & caput. Et mori ſibi uidetur. Quũ autem remiſerit, torpor occupat manus. Aliquando etiam inguina & crura, & poplites. & liuida fit, & modico quãdoq; tempore ſibi melius habere uidetur. Deinde rurſus eadem patitur. & corpus puſtulis impletur. & facies rubeſcit, & ſitis fortis tenet, & fauces ſiccę ſunt. Hic morbus ſi prægnanti fiat, moritur. Sin minus, curata ſanatur. Quũ igitur ſic habuerit, adhibere oportet, ſi dolor habeat, frigefactoria, & uentrem turbare. Et ſi quidem in uentre habeat, cibis ac potibus utatur, à quibus fœtus non corrumpitur. Si uero non ſecedant, clyſterem adhibeto. Si autem in uentrę non habuerit, pharmacum bibendum dato. & cibis paucisſimis utatur mollisſimis ac frigidis. & Mercurialẽ edat, & ſambucũ, & neq; ſalſa, neq; pinguia, neq; acria, uelut eſt origanum, aut thymus, aut ruta. Poſtquam autem calor & ſtrangulatio remiſerit, & tumor non fuerit ſedatus, medicamentum fortius infra purgans poſtea bibẽdum dato. Morbum autem hunc paucæ effugiunt. Si uteri præter naturam hient, & menſes plus quàm oportet prodeunt, uiſcoſioresq; ac frequẽtiores. & genitura non manet intus. Et ſi digito contigeris, os hians cõperies. & febris ac rigor & dolor, imum uentrem & lumbos corripit. Hic morbus à fluxu ſanguinolento corripit. fit autem quum menſes ſuppresſi derepẽte eruperint. Huic quum dolor maxime habuerit, tepefactoria apponito. Et quum remiſerit, uteros foueto. & pharmacum infra purgans bibendum dato. Et quæ non mordent ſubdito. & poſt ſubdititia medicamenta, cum acerbis colluito. & quàm minimũ lauato. Cibis autem ſiccisſimis utatur. Si uero his factis ſana non fiat, pharmacum bibendum dato, à quo ſurſum ac deorſum purgetur. Et quum menſes moti fuerint, & quũ quieuerint, eiuſdem modi uictum exhibeto. Morbus autem lethalis eſt. Si uteri ad medium lumborum proceſſerint, dolor imum uentrem habet, & crura contrahun-

trahuntur. & quum aluum exonerat, dolores acutiores fiunt, & ſtercus cum ui prodit, & urina deſtillat, & animo linquitur. Quum ſic habuerit, fiſtula ad ueſicam alligata uteros ſufflato, & fomentum adhibeto. Aut multo calido lauato, & male olentia ſub pudenda ſuffito. Sub nares autem odorata. Quum autē dolor ceſſarit, lenticulæ decocto præpotato, pharmacum ſurſum purgans bibendum dato, à quo uenter moueatur. poſtq; autem uteri ad locū ſuum redierint, medicamentum infra purgans bibendum exhibeto. & poſtea lac bibendū dato. Poſtea fomento ad uteros adhibito ex uino, medicamēta cum lauro præparata immittito, & apponito quæ non mordent, ammixto aceto. Poſtea aromata ſuffito. Cæterum ſteriles & claudæ fiunt ex hoc morbo.

Quum fluxus albus obortus fuerit, uelut urina aſinina apparet. Et dolor imum uentrē habet, & lumbos, & lateris mollitudinem. & tumores ſunt crurum ac manuum. & caua eleuantur. & oculi humidi ſunt, & color arcuatus ac albus fit. Et quū iter facit, anhelat. Morbus autem fit, ſi ubi natura pituitoſa eſt, febricitarit, & bilis cōmota purgata non fuerit. Si quidem igitur uenter acuerit, uentris profluuia fiunt. Si uero ad uteros uertatur, fluxus fit. Poſtquā igitur uentris profluuiū habuerit, papaueris albi ac rubri corticem pari pondere, & ſpinæ fructum in uino diluto terito, & polenta recenti inſperſa bibat. Si uero uelis, malicorium calido cinere torrefactum ac tritum ex uino bibat, pari polenta ac farina inſperſa. Minimum uero lauetur. Cibis autem utatur q̃ ſiccisſimis ac frigidis. Vbi uero fluxus quieuerit, pharmacum bibendum dato, à quo ſuperna purgentur, & lac aſininum bibat. Poſtquā autem infra purgata fuerit, bubulū lac bibat, ad dies quadraginta, ſi poterit meracum, ſub dio per noctem expoſitum, quarta aquæ parte ammixta. Veſperi uero ubi ebibit, alicam ſorbeat. Quum autem decem dies fuerint tranſacti, lactis & aquæ decimam partem detrahito. Quantum autē detraxeris, tantam tepidi recens mulcti portionem additam bibat. poſtridie uero duas portiones, ut in decem portionibus pro modico diluto ſit meracū, & ad quatuor dies bibat. Dum autem decimam partem detrahit, etiam de ſorbitione amplius addat. Poſtquam autē quatuordecim dies tranſegerit decimam lactis partem bibens, poſtea tertiam aquæ partem affundens, ad dies decem bibat. & cibis utatur. & ſic fiant omnes dies quadraginta.

Quum conceperit & uterum ac partus geſtarit, ea quæ natura ſterilis eſt, primum quidem mēſes deficiunt, & pauciores fiunt, & tēpus in quo prius fiebant, tranſmittūt. Poſtea derepente multi fiunt, & puri ac fortes. & ſi quidem ſemel facti fuerint, de cætero ſecundum rationem in uentre habet. Sin minus, & primum fiunt & iterum atq; iterum in mēſe, poſtea ex ſeipſo deſinet fluxus, pallidaq; ac tenuis fit. Pharmacum igitur & ſurſum & deorſum purgans bibēdum dare oportet. Et lac aſininum poſtea bibendum aut ſerum. Poſtea adhibito fomento, uteros medicamento quod non mordeat purgato. Deinde cum aceto colluito. Poſtea aromata ſuffito. Hæc autem facito ut prima mēſium die facta ſint. Et ne ſit illota & impaſta, cyceonem inſulſum craſſum bibens, & aromatis ſuffiatur, netopo affuſo & unguento roſaceo. Poſtea cum uiro coeat.

Si acetabula pituita plena fuerint, menſes quidem bene ſuccedunt, & in uentre habet. Corrumpit autem fœtum ubi fortior factus fuerit. Non enim retinere poteſt, ſed abrūpitur. Cognoueris autē hoc modo. Humida fit, & mucoſum ac uiſcoſum defluit, & nō mor-

det.& in menſibus ubi à fluxu purgari ceſſauerit,per duos ac tres dies muci ab uteris prodeunt.Hãc groſſorũ ſucco eluito,& collutione per acerba poſtea bis aut ter facta. de cætero apponito id à quo pituita purgatur. & mollia fomenta adhibeto.Et poſt ſubdititia appoſita, pari menſura aceti ad aquã ammixta eluito.& in menſibus aromata ſuffito. poſtea impaſta & illota cum uiro dormiat.

Quum menſes occultati fuerint,dolor imum uentrem tenet,& onus incumbere ipſi uidetur,& lumbos dolet,ac laterum mollitudinem.Quũ uero ad præcordia uteri allapſi fuerint,ſuffocant.& ubi frequenter acida euomuit, ad modicum tempus melius habet.Dolor autẽ & ad caput & ad collũ procedit. Poſtq̃ igitur allapſum parant,aut allapſi ſunt, tepefactoria adhibeto, & graueolentia ſuffito,infra autem odorata.& caſtorium bibẽdum dato,& conyzam. Vbi uero deorſum prociderint,infra graueolentia ſuffito.ſub nares autẽ odorata. Sedatis autem doloribus,pharmacum bibendũ dato.Et lac aſininũ poſtea bibendum. Deinde ſuccum à quo uomat dato,& ad nares apponito. Poſtquã autem purgaueris, fomẽto uteris adhibito ex his quæ cũ lauro præparantur,id quod ex narciſſo præparatur apponito.Et tribus interpoſitis diebus,fomento adhibito,id quod ex cantharide præparatur apponito,& poſtera die adipem anſerinum.poſtea intermiſsis tribus diebus,collutione cũ aceto parata eluito. In purgationibus autem,mercurialem ante cibos edat, & cibis molliſsimis utatur, & acria edat.Et bis in die calida lauetur.Si uero menſes non fiant,ubi hæc opportuno tempore feceris,cantharides bibẽdas dato. & poſtquã prodierint, ieiuna & illota,ac ſuffita, cum uiro dormiat. Quum in uentre habens,fœtum menſtruum aut bimeſtrem corruperit,& ad perfectionem geſtare non poterit,& tenuis præter naturam fiat.Huius uteros purgare oportet ac corpus pinguefacere.Non enim prius fœtum perferre poterit,q̃ uteri ipſius craſsi fiant, & robuſti euadãt.Si uero craſſefacta fuerit mulier præter naturam,nõ concipit in uentre.Nam omentum multum ac craſſum incũbens uteros deprimit, & geniturã non ſuſcipit.Hanc attenuare oportet,& pharmacum infra purgans bibendum dare.& ad uteros apponere quod purget ipſos,& flatus inducat. Si uero os uterorum durum fiat, aut ceruix, digito intromiſſo id cognoſces. Itemq́ ſi ad coxam fuerint auerſi.Quum ſic habuerint, nihil acre adhibeto.Si enim os exulceraueris,ubi inflammatum fuerit,periculum eſt ne penitus ſterilis fiat. Verum apponito quæ non mordent,à quibus purgetur. Si mulierem parere non potentem purgare uelis,& fuerit biliosa aut pituitoſa. Cognoſces autem utrũ horum ſit,ſi arena ſubſtrata quum mẽſes fiunt,in ſole ſanguinem ſuperfundas, ac ſiccari ſinas.Si enim bilioſa fuerit,ſupra arenã ſanguis pallidus erit. Si uero pituitoſa,uelut mucus erit.Et ſanè utrum horum fuerit, infra purgato, & ad uteros ſubdititia apponito. Si menſes omnino non fiant, ſi quidẽ præ dolore id contingat,primum uentrem infra purgato,deinde medicamẽtum à quo ſanguis ex uteris purgatur apponito.poſtea intermiſſa die una aut altera,rurſus id à quo ſanguis purgatur apponito.Reliquo uero tempore corticem crethmi in uino tritum bibat. Si humidius fuerit os uterorum quàm oportet, acria apponito,quo morſum perreptet,& inflammatũ ualde durum fiat.Si uero induratum fuerit,acria adhibeto. Mordentia enim ſaniem diffundunt. Deinde mollia apponito. Sed & ad alios morbos non minus apponito. Si puerperæ

uteri in coxam incubuerint, aut ad lateris mollitudinem, ad ſanam coxam oleum Aegyptium album, aut baccarim unguentum apponere oportet. & in ſanam coxam decumbat. & pæoniæ grana nigra quinque bibat, & fructus ſambuci conchæ teſtam maiorem, & caſtorij magnitudinem fabæ in uino. poſtea lota ſuffiatur. & potibus ac cibis mollibus utatur, & mercuriali. & acribus omnibus, excepto raphano ac cepis. Quum ſuffocarint uteri, graueolentia omnia ſuffire oportet, bitumen uidelicet, ſulphur, cornu, lucernarium funiculum, phocæ adipem, caſtorium. Odorata uero ſubter pudenda. Si uero puerperæ inflammati fuerint uteri, ardet, & ſuffocatio habet. Quum autem ſic habuerit, muſcum marinum tenuem tritum ſuper linteolo extentum pro cataplaſma te adhibeto. poſtea crudam ordeaceam farinam, & cinerem ſarmētitium, ac lini ſemen, oleo & aceto affuſo coquito, donec uelut farinæ ſubactæ maſſa fiat. Deinde quàm calidiſsima ferre poteſt imo uētri imponito. Si uero fixi fuerint uteri, lentem & mentam multam in aceto coquito, ut uaporē inde in os trahat, & nares adhibeat. & graueolentia ſuffito. & mercurialem edat, & in ſucco eius farinam coctam ſorbeat. Quā celerrime aūt & priuſquā dolor occupet, exhibere oportet pharmaca, quæ uteros à dolore leuant. & cibos per aluū ſecedentes aſſumat. Si uero uenter caleſiat, dyſterem adhibeto. Si ex partu inflammati fuerint uteri, ſolani ſuccum in pudenda infundito. & ubi hic calidus factus eſt, alium infundito, Si uero hic non fuerit, lentiſci aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ ſuccum expreſſum infunde. & quod in medio huius eſt tenerrimum, deraſum longa forma inde. poſtea ceruſam aqua tritam & lana exceptam apponе. Si uero horruerit, tolle. Si mulier ab utero debilis ſit, & bilis ipſam ſuffocet, & opus ſit ipſam leuiter purgare, & dolorem ſedare, peucedani ſuccū trium cyathorum menſura bibendum dato. Si in lumbis aut lateris mollitudine fuerint uteri, & tranſmouere uelis, ſulphur & bitumen terito, & melle cocto affuſo, glandulam craſſam facito, & in ſedem indito. & uteri ſi ſicci fiāt, hæc quàm celerrime apponito. Mulieri ſi uteri ſicci fiant, & ad pudenda prominеant, & inguina dura fiant, & calor in pudendis inſit, cancerari incipit. Quum ſic habuerit, cucumeris ſylueſtris internam partem aridam terere oportet, & aquæ hemina affuſa, in ſedem immittere, & purgari ſinere donec purgetur.

Quum autem mulieri pharmacū dederis, ammiſce ad pharmacum ea quæ uteros purgant, & quæ expellunt.

Potiones, & ſubdititia medicamenta, quæ ſecundas educere, & menſes detrahere poſſunt.

CAntharides quinque auulſis alis & pedibus ac capite, deinde tribolos ad mare naſcētes unà cū radice, menſuram quanta eſt conchæ teſta terito. & anthemi pallidam ſiue luteam internam partē ſiccam tritam, cōchę teſtam addito, & ſeminis apij tantundē, & ſepiæ oua quindecim, & in uino dulci diluto bibenda dato. & quum dolor habuerit, in aqua calida deſideat, & aquam mulſam aquoſam bibat. Aliud. Ranunculi foliorum & floris triti Aeginei ſtateris pondus, in uino dulci bibat. Quum autem dolor habuerit, cicer album & uuas paſſas in aqua coquito, & perfrigeratam bibēdam dato. & ubi urinæ ſtillicidium uexarit, in aqua tepida deſideat. Aliud. Adianti ſtaterem Aeginæum, in uino albo pari aqua ammixta, bibendum dato. Aliud. Violæ albæ

ſemen quantum tribus digitis apprehēdi poteſt, in uino albo eodē modo temperato, bibēdum dato. Aliud. Leucoij nigri radicem, in uino eodem modo ſumat. Aliud. Crinanthemum quod in domibus naſcitur, eodem modo miſceto ac bibēdum dato. Aliud. Anchuſæ foliorum pugillos duos, in uino albo æquali aqua ammixta, bibendos dato. Aliud. Chamæleonis radicem, uelut ueratri potionem, deraſam in uino albo, aqua pari menſura ammixta, bibendam dato. Aliud. Braſsicæ & porri ſuccum, ad utrunq; ſucci ſilphij obolis tribus ammixtis, ex uino albo cū pari aqua bibendū dato. Aliud.

Oliuas albas priuſquā oleum inſit cōpunctas ſiccato, poſtea tuſas & cribratas ac in uinum iniectas bibendas dato. Hoc & menſes detrahit, & ſecundam expellit. Aliud. Dictamni cretici obolum in aqua bibendum dato. Et ſi hoc in potu dato, ſecundam eijcere non potes, ſambuci ſucco cocto immiſſo foueto, & cantharidem apponito. Hoc etiā fœtum expellit. Quum autem morſum intulerit, auferat, & roſaceo unguento tinctum apponat donec elapſa fuerit.

Aliud. Populi nigræ creticæ grana nouem trita, in uino bibēda dato. Cum hoc etiam abluatur, ſi difficulter pariat. Aliud. Conyzæ teſtam conchæ maiorem cum porri ſucco diluito, & netopi teſtam conchæ maiorem ammiſceto. & hæc in uino bibenda dato. Aliud quod menſes detrahit. Peucedanum & panaces, & pæoniæ radicem, in uino bibēda dato. Aliud quod fœtū mortuum & ſecundas eijcit. Violæ & portulacæ ſemen contundito ac miſceto, & in uino albo ueteri exhibeto. Aliud quod menſes detrahit. Seminis uiolæ albæ quantum tribus digitis apprehendi poteſt, & ſtercoris caprini pilulas quinq; aut ſex, in uino odoratiſsimo permiſceto, & bibenda dato, ubi prius fomentum ex aqua & oleo immiſeris. Adhibeto autem fomentum in ſella. & ubi hæc bibit, quàm celerrime lotam reclinato. Braſsicam uero edendam exhibeto, & ſuccum eius ſorbendum. Aliud. Seminis uiolæ albæ quātum tribus digitis apprehendi poteſt, in uino bibendum dato. & in aqua calida deſideat. Si uero id nō habeat, fœniculi radices cōtuſas, in aqua mulſa tepida macerato, & exhibeto. Aliud. Fraxini grana decem, in uino bibēda dato. Hoc in omni uterorum morbo commodum eſt, & ualde ciet urinam. Aliud. Succum ſilphij magnitudine erui, & naſturtij ſemen terito ac ammiſceto, & in uino aut lacte canino bibenda exhibeto. Hoc etiam fœtū expellit. Aliud fœtum eijciēs.

Ranunculum herbam, & parum elaterij, in aceto temperato mixta bibenda dato. Aliud ad idem. Braſsicæ caulem tenerum, extremitate ex netopo illita, affricato. Aliud ſi menſes non fiant. Terebinthi fructum tritū, in uino & aqua dilutū ac excolatum, ieiunæ bibendum dato. & calida lauetur. Aliud menſes ciens. Rubra pæoniæ grana, in uino ieiunæ bibēda dato. Aliud ad puerperij purgamēta purganda. Fœniculi ſemen, & crethmi corticē, & thus, in uino bibenda dato. Aliud. Tædam q̃ pinguiſsimam in uino coquito, & pæoniæ grana quinq; in uino terito, & heminæ quadrantē bibendum dato. Aliud. Mercurialis ſemen & folia, in uino bibenda præbeto. Aliud. Pæoniæ grana nigra quinq;, & ſepiæ oua in uino bibenda dato. Ad omnem puerperam. Ad irionē & polentam, oleū affunde, & coctū ſorbeat. & cibis q̃ molliſsimis utatur. Aliud. Scāmoniam in lacte muliebri tritā, lana exceptam appone. Aliud. Mercurialis folia trita in linteo ſubde. Aliud.

Herbam

Herbam artemiſiam tritam,& unguento roſaceo imbutã appone. Aliud. Albam radicẽ tritam ac roſaceo unguento ſubactã appone. Aliud. Pæoniæ radicem melle, unguento roſaceo & Aegyptio ſubactam, in lana ſubde. Aliud. Farinã non lotam eodem appone. Aliud. Lolij & tritici farinã, ſimul melle ſubactas,in lana ſubde. Aliud quod mẽſes et puerperij purgamẽta purgat & aquam ducit. Radicis ſtruthij tuſi triti quãtum tribus digitis apprehendi poteſt,melle ſubactum appone. Naſcitur aũt in Andro in littoribus. Aliud ad uteros depurgãdos. Mercurialis cõtuſæ, & cucumeris ſylueſtris modicũ,in uino tere,& melle ſubacta appone. Aliud. Pilos leporis cõbuſtos,ac tritos in uino,& melle cocto & aqua ſubactos,bibẽdos dato,& aqua calida lauetur. Aliud partus purgatoriũ. Polentã craſsius freſam dimidij hemichœnicis menſura,in aquæ heminis quatuor coquito,& ubi efferbuerit,bis aut ter ſorbendã dato. Aliud purgãs puerperij purgamenta. Sambuci folia coquito,& oleo affuſo bibẽda dato.Edat & braſsicas coctas,& porrũ. Aliud purgans uteros. Rhois folia & irionem terito,& in uino,polenta inſperſa,bibenda dato. Aliud. Miſyos obolos duos tritos & uino ſubactos apponito. Aliud. Lini ſemen tritũ,uino ſubactũ apponito. Aliud. Trifolij ſemen in uino bibẽdum dato. Si uero ad lumbos uteri incubuerint, polypos coctos edat,itemq; aſſatos.& uinum bibat nigrum,odoratũ, meracum q̃ plurimum.

Aliæ potiones,medicamenta ſubdititia ac purgatoria. Rhoem rubrum,& uinacea,in aqua coquito,& farina tritici recentis in aquam inſperſa, bibendam dato. Aliud. Farinam in aquã iniectam bibendã dato. Aliud. Mora rubi ſiccato ac terito,& polenta recẽti ammixta,amborũ acetabuli mẽſuram,in uino odorato & aquoſo,bibat. Aliud. Terram nigram ſamiam in aqua tritã, tali magnitudine bibendam præbeto. Aliud. Hypociſtidem in uino bibendam dato. Aliud. Mala punica uinoſa exſuccato, & polentã cũ ſucco ſubactam ſiccato.Poſtea tritam in uino bibendam dato. Aliud. Baccas myrti nigras tritas in aqua diluito,& polenta inſperſa,bibẽdas exhibeto. Aliud. Mali punici dulcis aſſati drachmã,in uino tritã bibẽdam dato. Aliud. Triticũ & ordeum torrefacta,trita,& ad farinã redacta,in uino nigro bibẽda dato. Aliud. Mali punici dulcis internam partem,pari aqua ammixta bibendam dato. Aliud. Cicutæ quantũ tribus digitis apprehendi poteſt,cũ aqua bibendũ dato. Aliud. Farinæ tritici recentis,& gypſi,æquales partes mixtas in aqua bibendas dato. Aliud. Mali punici dulcis corticẽ ac corium,in uino bibendũ dato. Aliud,ſi ſanguis ex uteris fluat. Viticis folia in uino nigro bibenda dato. Aliud,ad fluxũ ac dolorem. Roſmarini radicẽ in uino bibendam dato. Alias item potiones ad uteros habes. Cedri fructus,ſeſeli,cuminum Aethiopicũ,caſiæ fructum,iuniperi baccas,milium,lentiſci fructum,nigellam, dauci radicẽ ac ſemen. Aromata uero,thymũ,thymbrã,ericen, hypericũ,papauer album,crethmi radices ac ſemen,maluę radices,mercurialis ſemen,& folia, urticæ ſemen,ſaluiam,populũ nigram,dictamnũ,pſeudodictamnũ,amomum, cardamomũ,heleniũ,ariſtolochiam, caſtoriũ, adiantũ, dracontiũ, peucedanũ, rutæ folia,ac ſemẽ,apij ſemẽ,fœniculi ſemẽ,hippoſelini ſemẽ & radices, hippomarathri ſemen & radices,ſtruthij ſemẽ & radices,hyſſopũ ciliciũ,irionẽ,pæoniã,panaces.Quodcũq; horũ uolueris, & cũ altero permixtũ, & per ſe in uino

aut aqua prout uolueris coctum, exhibeto bibendum. Commoda ſunt & purgatoria, & quæ dolores ſedant. Maluæ radicem in aqua dato Aliud.

Pæoniæ ſemen modico cedrino oleo ammixto, in uino bibendum dato. Et uterorum dolores ſedabis. Aliud, quum uteri ſuffocarint. Caſtorium & conyzam in uino albo bibenda dato. Si uero ad nares acceſſerint, cnidij internam partem albam, melle ammixto, naribus illinito. Aliud ſedans dolores. Maluæ radicem, & fœniculi ac crethmi corticem, ex aqua bibenda dato. Aliud. Stellas marinas nigras, & braſsicam miſceto, & in uino odorato bibenda præbeto. Aliud. Myrrhæ obolos tres, coriandri parum, reſinam, pæoniæ radicem, cuminum Aethiopicum, hæc trita in uino albo diluta, leuiter tepefacta bibenda dato. Aliud, quod ſecundas expellit. Ricini radicem bibēdam dato.

Aliud, ſi ad cor allapſi uteri ſtrangularint. Viticis & pæoniæ ſemen, in uino bibendū dato. Appoſititia acria ſanguinem ducētia. Cantharidas quinq; thuri ac myrrhæ ammiſceto, & glandulam longam magnitudine gallæ formato, & lana obuolutam linteo albo circumdato, & unguento Aegyptio albo aut roſaceo madefactam apponito. Aliud. Bupreſtim ſi parua fuerit, totam, ſi magna, dimidiam, ad prædicta ammiſceto, & eodē modo apponito. Si uero mollioribus uti uelint, bupreſtidas in uinū mitte, & cuminum Aethiopicum, & ſeſeli, ac aniſum addito ac feruefacito. ad decem uero bupreſtidas, acetabulum olei ammiſceto, reliquis omnibus æquali portione acceptis. Ammiſceto etiam myrrhæ ac thuris parum. Ex hoc pugillum accipito, & uelut priorem glandulam ſubdito. Aliud. Nigellam terito cum melle, & uino ſubactam in glandulam redigito, ac utere uelut ſuperiore. Aliud. Philiſtium eodem modo præparatū apponito. Aliud. Telephium eodem modo præparatū ſubdito. Aliud. Anemonæ folia trita linteo excipito, & myrrhę parū ammiſceto, & eodē modo utitor. Aliud, quod ſanguinē ducit. Glandem Aegyptiā terito, & ſuſinū unguētum quod eſt in terra Aegÿptia addito, & aqua diluta, ac lana inuoluta apponito. Aliud bilem purgans. Cucumeris ſylueſtris medullam tritam, ac melle ſubactā, & ad glandis formā redactam apponito. Aliud.

Colocynthidis ſylueſtris internā partem terito, & melle ſubactā eodem modo ſubdito. Aliud. Elaterij potiones quatuor, adipe anſerino & caprino, & miſy ammixto, in glandulam formato, & in linteo apponito. Aliud. Thlaſpi tritum, & melle imbutum apponito. Aliud. Foliorum fici ſaniem deradito, & elaterij potiones duas ammiſceto, & nitri tantundem, melleq; ſubacta apponito. Aliud, ſi uteri inflammati fuerint. Nitrum rubrū, ficus pinguedinem internā, utriuſq; pares portiones tritas, & ad gallæ magnitudinem efformatas ſubdito. Aliud. Cumini folia cum uino trita, in linteo ſubdito.

Aliud. Radicem albā terito, & melle affuſo feruefacito, & glandulam inde factā ſubdito. Aliud. Succū ſilphij, et ficū, mixta in glandē formata apponito. Aliud. Cucumeris ſylueſtris ſemen tritū eodē modo. Aliud. Fel tauri, nitrū rubrū, netopon, cyclaminū terito, et de ſingulis gallæ magnitudinē, de cyclamino uero plurimū, melli ammiſceto et apponito. Aliud. Cyclamini caput purgatū, in aqua tritū ac linteo illigatū apponito. Aliud. Myrrhā, ſalē, cuminū, fel tauri, hęc melle ſubacta ac linteo excepta ſubdito. Aliud. Grana cnidia triginta deligito, et tria Indici pharmaci oculorū, quod piper uocatur, et alia

tria de rotundis. Hæc tria in uino ueteri trita, & oleo dulci diluta ac ſubacta, lanaq; excepta ſubdat, & urina eluatur. Aliud. Tithymali ſuccũ melle ſubactum, ac linteo exceptum apponito. Aliud. Scillæ radicem longitudine digitorũ ſex ſumito, & duobus digitis lana obuolutis ſubdito. Alia mollientia, à quibus aqua purgatur, & ſanguis ac menſes ducũtur, ſi nõ diuturni fuerint, & os uteri mollitur. Narciſsinum, cuminum Aethiopicum, thus, abſinthium, cyperum: aliorum quidem ſingulorũ æquales portiones ſumito, narciſsini uero partes quatuor. Hæc trita & in glandulam efformata, linteoq; crudi lini excepta apponito. Aliud. Cyclaminum magnitudine tali, & florem æris magnitudine fabæ terito, melle ſubigito, & efformatam hinc glandulam ſubdito. Aliud. Pulegium, myrrham, thus, fel ſuillum, melle ſubigito, & in glandulam efformata ſubdito. Alia acerba. Rhoem uino nigro ſubactum apponito. Aliud. Cnicum eodẽ modo præparatũ ſubdito. Aliud. Loti ramenta eodẽ modo apponito. Aliud. Rhoem melle ammixto ſubdito. Alia mollientia. Sulphur, adipem, uitellum oui, farinã, melle ſubige, & tepefacta in lana ſubde. Aliud. Pinguedinem anſeris, adipem ouillũ, ceram albã, reſinam, unguentũ roſaceũ, tenui linteo excepta appone. Aliud.

Medullam cerui & adipem liquefacito, & in lana apponito. Aliud. Adipem ouillum aut caprinum, & oui candidũ, roſaceo unguẽto ſubactum, ac lana exceptum apponito. Quæ ad eluendos uteros infunduntur. Groſſos hybernos in aquam miſſos ad lentum ignem coquito, & oleo ad decoctum affuſo eluito. Deinde uero malicoriũ, & gallam, & loti ramẽta, in uino acerbo coquito, & hoc excolatũ infundito. Aliud. Fecem uini combuſtam in aquam mitte, & poſtea cum aqua collue. deinde malicorio, myrti baccis, folijs rhois in uino coctis, uinum excolatum infunde. Aliud. Lentiſci, ſaluiæ, hyperici folia, in uino nigro coquito, ac infundito. Aliud. Si quid in uteris fuerit exulceratum. Butyrum, thus, myrrham, reſinæ parum, infunde. Aliud. Porrum in aqua coquito, & excolatam aquam ad uinũ ammixtam infundito. Aliud.

Sambuci fructum, aniſum, thus, myrrham, uinum, ſumito & horum ſuccum infundito. Aliud. Braſsicã in aqua coquito, & in braſsicæ ſucco, mercurialem coquito, modico lini ſemine adiecto. et poſtea excolatũ infundito. Aliud.

Myrrhæ acetabulum, thus, ſeſeli, aniſum, ſemen lini, netopum, reſinam, mel, pinguedinem anſeris, acetũ album Aegyptium, horũ ſingulorum æquales portiones terito, et in uini albi heminis duabus diluito, et poſtea tepida infundito.

Aliud. Mercurialẽ in aqua coquito ac excolato, & myrrhæ acetabulũ, thuris, netopi, ſingulorũ æquas portiões ammiſceto, ac tepida infundito. Aliud.

Saluiã & hypericũ in aqua coquito, ac infundito. Aliud. Sãbuci fructũ, & lauri baccas, æquis portiõib. in uino coquito, deinde uinũ infundito. Aliud.

Pulegiũ in aqua coquito, & oleo ad aquã affuſo immittito. Aliud. Pinguedinẽ anſeris, & reſinã, colliquefacta infundito. Aliud. Butyrũ, oleũ cedrinũ modicũ, cũ melle liquefacito, & tepida infundito. Aliud. Cyperũ, iuncũ rotundũ odoratũ, calamũ aromaticũ, pari portione myrrhæ ammiſceto, & cũ his Siſymbriũ in uino coquito, ac infundito. Aliud. Semẽ apij, aniſi, ſeſelis, nigellam, in uino coquito ac infundito. Aliud. Cedrũ creticam in uino coctã infunde. Aliud. Bryoniam albam et myrrhã, in aqua diluta infunde. Aliud.

Argenti

Argenti florem cum uino et aqua infunde. Aliud. Elaterij potiones duas aqua dilutas infunde. Aliud. Cucurbitas ſiue colocynthidas ſylueſtres duas, in uini aut lactis cocti heminis quatuor madefacito, excolato, ac infundito.

Aliud. Cucumeris ſylueſtris medullā palmi parui magnitudine, in aquæ heminis quatuor coquito, et melle ac oleo affuſo infundito. Aliud. Radicis thapſiæ duas potiones, et mel ac oleum, in duabus aquæ heminis diluito ac infundito. Aliud. Veratri duas potiones in duabus aquæ heminis tepidę infundito. Aliud. Thlaſpios acetabulū melle admixto, in duabus aquæ heminis diluito, ac tepide infundito. Aliud. Cucumeris ſylueſtris magnitudinem palmi parui, in aquæ heminis quinꝗ coquito, et melle affuſo infundito.

Aliud. Grana cnidia ſexaginta, oleo et melle diluta infundito. Aliud. Si natura pituitoſa fuerit. Cneori potionē tritam, in aquæ mulſæ hemina Aeginæa diluito, ac infundito. Aliud. Si bilioſa fuerit. Daphnes potionē odoratæ illius drachmæ pondus, ſcāmoniæ potionē, terito et in aquæ mulſæ, aut aquæ uuæ paſſæ hemina Attica diluito. Aliud. Daphnoidis potionē eodem modo. et ſi bilioſa fuerit, hæc infunde. Si uero pituitoſa, grana cnidia electa, & ſucci tithymali potionē infundito. Similiter etiā cneoro, et peplo, utriſꝗ his uti oportet. Immittito aūt cum infuſo nō ampliore ꝗ̄ duarum heminarū. Suffitus porrò ſunt hæc contuſa. Gallam ſuffito. Aliud. Ramenta loti ad oleæ folia ſicca contuſa miſceto, et oleo ſubacta ſuffito. Aliud. Prunas ſubijcito, et ordei paleis humidis inſperſis ſuffitū facito. Aliud. Super amphoræ oleariæ operculo ſtœben incēdito. Aliud. Cupreſsi ramēta ſuffito. Aliud.

Scammoniam, myrrhā, thus, unguento affuſo ſuffito. Aliud. Bitumen, et ordei paleas miſceto, ac addita pinguedine phocę ſuffito. Aliud. Fraxinū, cupreſsi ramēta, cyperi radicē, unguēto roſaceo ſubacta ſuffito. Aliud. Calamum, cyperum, bryoniam, muſcū arboreum, apij ſemen, aniſum, ſimul mixta & unguēto roſaceo ſubacta ſuffito. Aliud. Reſinā ſiccam cineri feruido inſperſam ſuffito. Aliud. Cinamomū, myrrham, caſiam, paribus ſingula portionibus ſuffito. Aliud. Crocū ammixta myrrha, et muſco, æquali cum croco portione ſuffito. Aliud. Calamum, cneorū, crocum, folia roſarū rubra ſuaue olentia trita et ſiccata ad crocū ammiſceto, et ſtyracē dimidia croci portione addito. Hæc trita mixta & ſiccata, melle cocto modico ſubigito. Horū uero omnium ſuffitus ſit oboli Attici pondus. Suffiantur aūt ſuper ſtercore bubulo. Formetur autem ſtercus uelut acetabulum olearium, habeatꝗ fundum tenue, et ſit ſiccum. Ignis autem ſit ſarmentitius, in quo ſtercus iaceat, et ex illo mulier inſidens contecta ſuffiatur. Aliud. Galbanum, reſinam, mannam, unguento roſaceo ſubacta ſuffito. Aliud. Panacis et cupreſsi ramenta, unguento Aegyptio albo ſubacta ſuffito. Aliud. Cinamomū, nardum & myrrhā unguento roſaceo imbuta ſuffito. Aliud. Violæ albæ ſemen, cedri ramēta, & galbanū, melle ſubacta ſuffito. Aliud. Stercoris caprini pilulas, & leporis pilos, pinguedine phocæ ſubacta ſuffito. Aliud. Coaguli phocæ pelliculam contuſam ac tritam, & ſpongiam, & muſcum arboreū, trita ſimul mixta, atque phocæ pinguedine excepta ſuffito. Aliud. Stercus caprinū, & pulmonem phocæ, ac cedri ramēta ſuffito. Aliud. Stercus bubulū, cedri ramēta, & bitumen ſuffito. Aliud. Spinæ Aegyptiæ fructū, & cedri ramēta, & myrti ſiccæ

folia

folia. Hæc trita & unguento molli ſubacta ſuffito. Multa uero aromata in unguentum inijcito. Aliud. Vinacea tuſa trita, & cedri baccas, & reſinam pinus, ſimul mixta & paſſo cocto ſubacta ſuffito. Fomenta. Stercus bubulum contuſum ac cribratum, aceti dimidia menſura, & decocti erui dimidia adiecta, leniter pro fomento adhibeto. Poſtquam autem fomẽtum adhibueris, lenticulæ decoctum bibendum dato ac reuomendum. Et farinam ſorbendam, ac uinum inſuper bibendum. Poſtridie uero granum cnidium deuorandũ exhibeto. Sequenti die quod urinam ciet, hoc ſcilicet. Ciceris albi partes duas tritas, uuæ paſſæ tertiam partem, affuſa aqua ad dimidias coquito, deinde excolatam aquam per noctem ſub dio exponito, & poſtridie bibẽdam dato. Et de cætero ſaluiam ac lini ſemen, polenta ad ambo hæc ammixta, bis per diem in uini diluti heminis quatuor dato. Aliud. Olei heminas dimidias tres, foliorum ſambuci manus plenæ mẽſuram. Hæc cocta in craterẽ calidum fundito, & per teſtas calidas immiſſas fomẽtum facito, muliere in ſella collocata, ac ueſtimẽtis cooperta. Aliud. Foliorum ſambuci manus plenæ menſurã, & myrti tantundem in aquam miſſa coquito, & ad excolatam aquam, ordei paleas inijcito, coquito, & linteo excipito, ac cum hoc fomentũ facito, prout maxime calorem ferre poterit. Aliud. Acetum, oleum, aquam, mel, hæc mixta ualde feruefacito. deinde accepta ueſica capiente cõgium, aut utriculo ex tenui corio facto, infundito, & panniculo laneo obuoluto, foueto. Quũ autem tepidus factus fuerit panniculus, alium obuoluito. Aliud. Pini corticem, et rhois folia in aquã coniecta fortiter coquito: & in excolata aqua ordei paleas coquito, oleo affuſo, ubi uero ſimul coxeris linteo excipito, ac foueto. Aliud. Loti ramenta & cupreſsi, aqua & oleo affuſo coquito. Deinde ſimul cocta linteo excipito, ac foueto. Aliud. Aromata in aquæ chœnicem coniecta coquito. & in excolata aqua furfures triticeos coquito, & foueto. Aliud. Eodem modo gallam contuſam, & rhamni corticẽ in aqua coquito. & cũ aqua furfures triticeos ſubigito, ac oleum ammiſceto. Poſtea ſemiaſſatum panem duos chœnices habentem facito, linteoq́ excipito, ac foueto. Aliud. Braſsicam & porrum decoquito, & cum ſucco eodem modo fomentum facito. Aliud. Ordei paleas coquito, oleo affuſo, & linteo excipito, ac foueto. Aliud. Solanum & oleæ folia coquito, & eodem modo fomentum facito. Atq́ hæc ſanè, ſi quidem humidis uti uolueris, pro fomento uelut ſcripta ſunt adhibe. Si uero ſiccis, panes parato & exaſſatos, & ſemiaſſatos, et cum his foueto. Sed et teſtis calidis linteo inuolutis foueto, itemq́ cum ipſis linteis calefactis. et cum lenticulis uaſis teſtaceis, feruente aqua infuſa. Apponito aũt ad pedes. Aliud. Iridis radicẽ tundito ac coquito, et eodem modo foueto. Si aqua in uteris gignatur, menſes pauciores fiunt, & deteriores, et per longius tempus, et prægnans eſt ſemper per duos menſes, aut paulo amplius. Quum autem hoc tẽpus aduenerit, et corrumpit, et aqua multa in ipſa gignitur. huic aũt lac bibendũ dare oportet, et peplum, mecona dictũ, donec fœtus moueri inceperit. Plerũq́ uero ante hoc corrũpitur, et per abortũ extruditur, et uteri ſanguine manant. Hæc aũt patitur nihilo magis ex labore, q̃ aliter. Hoc aũt cognoſcere poteris quòd hydrops ineſt, ex digiti cõtactu. Cõperies enim oſculũ ipſorũ gracile, et obſcuratũ ac plenũ humiditate. Si uero nõ circa initia, ſed dum iam mouetur, fœtus ipſi corrũpatur ac

ſuffo-

ſuffocetur, tunc & uenter imus intumeſcit, & ad contactum dolet, uelut ulcere præſente. & febris ipſam ac dentium fremitus corripit. Et dolorem habet acutum & uehementẽ, circa pudenda, & imum uentrẽ, & lumbos, & laterum mollitudinem ac coxendices. Quũ ſic habuerit, calida ipſam lauare oportet. Et qua parte dolor hæſerit tepefactoria adhibere, experimento facto de eo quod maxime admittat. & pharmacũ deorſum purgans bibendum dato. Interpoſito uero tempore quantum tibi ſufficiens eſſe uidebitur, & collutione facta, & fomento adhibito, cyclaminum apponito, ita ut melle ſubactam, & linteo exceptam deliges, & ad os uterorum apponas. Cupreſsi etiam ramẽta in aqua madefacta, eodem modo apponito. Verum hæc breuiore tempore, & per longius temporis interuallum, quanto magis mordent & exulcerant. Et ſpecillum ſtamneum paratum immittito, & digitum eodem modo. Potiones quoq; bibẽdas dato, experimentum faciens quas libenter admittat. & cum uiro dormiat, maxime opportuno tempore præſente. Si enim genituram cõceperit, & prægnãs facta fuerit, ac pepererit, ſubexpurgantur & quæ prius in ipſa fuerant, cum ipſo puerperij purgamento. Atq; ſic maxime ſana fieri poterit. Si indurati fuerint uteri, & os ipſorum aſperum ſit, & menſes occultantur. Quum uero apparuerint, uelut arena ſunt. & genitura hoc tempore non fit. Si uero etiam digito cõtigeris, aſperum comperies os uterorum. Quum ſic habuerit, cyclaminum terere oportet, & ſalem ac ficum crudam admiſcere, & cum melle efformata apponere. & fomento adhibito, purgatoria infundere. Edat autem mercurialem, et braſsicas coctas, et ſuccum ſorbeat, et calida lauetur. Si indurati fuerint uteri, et menſes occultantur, et os ipſorum conniuet. et non concipit. Quum ſic habuerit, ſi digito contigeris, comperies os aſperum, et digitũ non intromittit. et febris ipſam corripit, ac dentium fremitus. Et dolor habet imum uentrem, et laterũ mollitudinem, et lumbos. Patitur autem hæc, ſi fœtus in ipſa corruptus fuerit putrefactus. Quibuſdam uero etiam ex partu cõtingit. Sæpe etiam aliter. Quum ſic habuerit, multa calida ipſam lauare oportet. et fomentum adhibere. Quum autem recens lota aut fota fuerit, immiſſo ſpecillo os aperito ac dilatato, et per digitum eodem modo, et uelut in priore ſcriptum eſt apponito. Et potiones ſimiliter bibendas dato. et eodem modo curato uelut priorem. Si uteri ad latus allapſi fuerint, tuſsis detinet, et dolor ſub latus, et uterus durus uelut pila inſidet. et ad contactum dolet uelut ab ulcere. Et contabeſcit, et uidetur peripneumonia eſſe, et conuellitur, et gibboſa fit. Et menſes omnino non apparẽt. Quibuſdam uero prius conſpecti, euaneſcunt. Tunc autem fientes, debiles ſunt ac pauci, aut deteriores quàm antea. et genitura non fit hoc tempore. Quũ ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, et eo epoto, multa calida ipſum lauato. et ex tepefactorijs quod maxime admittit adhibeto. et à quibus ſanguis purgatur ea apponito. et lini ſemen toſtum, tuſum ac cribratum, et peplum album, et ſaluiam cum polenta tenui, et caſeum caprinum, ſordibus et ſalis muria deraſis: hæc miſceto, ut caſei ſint partes duæ, reliquorum uero una: polenta autem ſit antiqua nõ ſalſa, et ieiunæ in uino bibenda dato. Veſperi uero cyceonem craſſum melle affuſo exhibeto, et ex potibus quemcunq; libenter admiſerit bibendũ dato. Et frequenter fomẽtum adhibeto. Calidam uero aſpergito, et per ceratum leniter mollito, ac à latere detrudito. et latus faſcia lata deligato

gato.& lac bubulum ꝗ plurimum ad dies quadraginta bibēdum præbeto. Ci-
bis autem utatur ꝗ molliſsimis. Morbus hic uehemens eſt & lethalis. & pau-
cæ etiamſi curentur ipſam effugiunt. Si os uterorum concludatur, forte fit
uelut groſſus ficus. Et ſi digito contigeris, comperies durum ac contractum. &
digitum non intromittit. & menſes occultantur. & genituram nō ſuſcipit hoc
tempore. & dolor habet imum uentrem, & lumbos, & laterum mollitudinem.
Quādoꝗ etiam ſurſum procedit, et ſuffocat'. Quum ſic habuerit, pharmacum
deorſum purgans bibendum præbeto. & multa calida lauato. & quæ os molli-
unt apponito. & ſpecillum immittito ac aperito. & digitū ſimiliter. & calidam
aſpergito. Quum autem molle factum fuerit, ea quæ ſanguinem purgant appo
nito. & ex potionibus dato, experimento facto quam libēter admittat. & braſ-
ſicam edat, & ſuccum eius ſorbeat. Si uteri obliqui fiant, etiam os ipſorum
obliquū fit, & menſes ipſi nunc occultantur, nunc prius apparētes euaneſcunt.
& nō ſimiles fiunt, ſed deteriores & pauciores ꝗ antea. & genitura non fit hoc
tempore. & dolor habet imum uētrem, & lumbos, & coxam, & attrahit ipſam.
Quum ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendū dare oportet. & calida
lauare. ac fouere. Vbi uero recens fota aut lota fuerit, digito immiſſo os utero-
rum corrigat ac dirigat. & odoratorum ſuffitum admittat. & ex potionibus da
to, iuxta experimentū quam libenter ſuſcipit. Cibis autem utatur mollibus. &
allia edat cocta ac cruda. & cum uiro dormiat. & in ſanam coxam decūbat. Alte
ri uero fomentum adhibeat. Morbus autem difficulter cedit. Si inflati fue
rint uteri, & uēter attollitur ac inflatur, & pedes intumeſcūt, & cauæ faciei par-
tes. Color uero iniucundus fit. & menſes non fiunt. & genitura hoc tempore
non fit, & anhelat. et anxia mœret. & quum ſurrexerit, aut progreſſa fuerit, ere-
ctæ ceruicis ſpiratio ipſam tenet. et quicquid ederit aut biberit, ipſam moleſtat.
& gemit, & magis ægre triſtatur ꝗ priuſquā ederet. Sæpe uero etiam ſuffoca-
tur. Quum ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans bibendum dato. & cali
da lauato, ac fomentū adhibeto. Interpoſito uero tempore quodam, apponito
ea à quibus purgetur, ac nō mordeatur. Frequentiſsime uero totum corpus fo-
ueto. Tunc autem & ſub pudenda odorata ſuffiantur. Sub nares autē graueo-
lentia. & potiones dato quæ uteros purgant, & ad locum compellunt. Et Mer
curialem edat. & lac bibat, uelut de latere dictum eſt. Morbus autem nō eſt diu
turnus. Si ſanguinis grumi in utero coierint, os ipſorum uelut eruo plenum
fit. & ſi attigeris, ita habere deprehēdes. & menſes non fiunt. Neꝗ genitura re-
tinetur, ꝗ diu ſic habuerit. Quum igitur ita habuerit, cyclamini corticem detra
hito, & allium, & ſalem, & ficum, & mellis parum terito ac permiſceto, & glan-
dulam hinc formatam ad uterorū os apponito. & alia uteris cōuenientia medi-
camenta ſubdito, quæ uidelicet acria ſunt ac corrodūt, & à quibus ſanguis pur
gatur, & de potionibus dato eas quæ uteros purgant, & omnia circumradito.
& ueſicæ pellicula ſiue cuticula digitis obuoluta, os uterorum deradito. • Si
obtorti fuerint uteri, & menſes non fiunt, & genitura non manet intus, & do-
lor habet imum uentrem, & lumbos, & laterū mollitudines, et ſi digito contige
ris, os uterorum attingere non poteris, nam fortiter ſeceſsit. Quum ſic habue-
rit, pharmacum bibendū dare oportet, à quo ſurſum ac deorſum purgetur, ma
gis tamen deorſum. et os ipſum ac uteros ꝗ maxime fouere, ac calida lauare bis

in die. & de potionibus dato quã libenter ſuſceperit pro experimento. & uiro cõdormiat frequentiſsime, & braſsicam edat. Si uteri cõmoti in loco nõ manſerint, quò prolapſi fuerint dolores exhibent, & incõſpicui fiunt. Quãdoq; uero eminent, uelut ſedes prolapſa. Et quum quidẽ ſupina decubuerit, in loco manent. Quum aũt ſurrexerit, aut ſe inclinauerit, aut aliàs ſe commouerit, exeunt. Sæpe uero etiã quietem habent. Hanc ꝙ maxime quieſcere oportet, & nõ moueri. & lectum ad pedes altiorem ſtatui. & iiſdem uti, uelut in ſuperioribus. & cum acerbis infuſis cõſpergere. & graueolentia ſuffire. Sub nares autem odorata. & malum punicũ in medio per umbilicũ perforato, & in ipſo picem quę maxime cõgruat cum uino tepefacito, & non ualde premens ꝙ penitiſsime apponito. Quũ autem quid appoſueris, lata faſcia exceptũ ex lumbis deligato, ut ne dilabatur, ſed maneat & faciat quod expetitur. & peplum cum caſeo, & polenta, bibendum dato, uelut in allapſu ad latus dictũ eſt. & ex potionibus quã maxime admiſerit bibẽdam præbeto. Cibis autẽ molliſsimis utatur. & cum uiro ꝙ maxime dormiat. Si hiauerit os uterorũ magis ꝙ ſolet, menſes plures fiũt, & deteriores, & humidiores, & per longius tempus. & genitura ipſam nõ contingit, neq; intus manet, ſed rurſus foras effunditur. & ſi digito contigeris, os uterorum hians cõperies. & impotentia ipſam corripit præ menſibus, & febris ac rigor. & dolor tenet imum uentrẽ, & lumbos, ac lateris mollitudinẽ. patitur autem hæc maxime, ſi quid in ipſa fuſum fuerit, & corruptũ computruerit. patiuntur etiam ex partu. & aliæ aliter. Quum ſic habuerit, pharmacũ bibendum dare oportet, à quo ſurſum purgatur. & quum dolor habuerit, tepefactoria apponere. & calida lauare. & interpoſito tẽpore, per infuſa colluere, uelut ſcriptũ eſt in priore. & de potionibus dare quam libentiſsime ſuſceperit. & ſuffire quæ ſiccant. Edat aũt polypos & mercurialem. Si leuigati fuerint uteri, & menſes plures fiunt, & deteriores, & humidiores, ac frequẽtiores. & genitura intus non manet, ſed rurſus exit. & ſi digito contigeris, comperies os leue. Et impotentia ipſam corripit præ menſibus, & febris ac rigor. et dolor imum uentrẽ, et lumbos, ac lateris mollitudinem, maxime ſi quid in ipſa corruptũ computruerit, et ex partu, et aliàs. Quũ ſic habuerit, curare oportet ubi dolor habuerit, uelut ſcriptũ eſt in priore. Si uteri ad uentrẽ nutauerint, dolor acutus et uehemens coxendices, et lumbos, ac laterũ mollitudinem habet. Et crus claudicat. Quum ſic habuerit, pharmacũ infra purgans bibendũ dare oportet, poſtridie uero ſuffire hoc modo. Ordei chœnices duas, et oleæ folia probe cõtuſa, et gallam contuſam ac cribratã, et hyoſcyami tertiam chœnicis partẽ. Hæc mixta, et olei hemina dimidia affuſa, efformata, in olla per dies quatuor, ter in die ſuffito. Noctu uero lac bubulum, et mel, et aquam bibat. et calida lauetur. Si ad caput conuerſi fuerint uteri, ſignum hoc eſt. Venas in naſo et ſub oculis dolere uidetur. Hanc calida multa lauare oportet, etiam in capite, lauro et myrto in aqua incoctis. et caput unguẽto roſaceo illinatur. et odorata ſubter ſuffiãtur. et braſſicam edat, et ſuccũ abſorbeat. Si ad crura et pedes conuerſi fuerint, ex hoc cognoſces. Magnis pedum digitis cõuellitur ſub ungues. Et dolor crura ac femora tenet. Quum ſic habuerit, multa calida ipſam lauare oportet. et fomẽtum adhibere quod maxime libenter admiſerit. et ſubter ſuffire graueolentia. Et unguento roſaceo unguere. Si mulier cibum auerſans uteros doleat, et febris

ipſam

ipſam ac rigor corripiat, pepli albi quintam dimidiæ chœnicis partem, & ſemi nis urticæ tantūdem, & caſei caprini raſi dimidiam chœnicem, ſimul cum uino uetere mollito, deinde cocta ſorbenda dato. Si ex partu fluxus corripiat, & cibi in uentre non maneant, uuam paſſam nigram, & mali punici dulcis grana trita, & coagulum hœdi, uino nigro diluito acutitor, ita ut caſeum caprinum deraſum, & polentam tritici torrefactam adijcias, & bene tēperata bibenda prębeas. Si ex partu ſanguinem uomat, hepatis fiſtula ſauciata eſt. & dolor ad uiſcera procedit, & cor conuellitur. Hanc multa calida lauare oportet. & tepe factoria quæ maxime admiſerit adhibere, et aſininū lac bibendū ad dies quinq; dare. Poſtea uero uaccæ nigræ lac bibendū præbere, ita ut ſine cibo degat, ad dies quadraginta. Ad ueſperam uero ſeſamū tritum bibat. Morbus hic eſt periculoſus. Si mulier diu non concepit, mēſibus apparentibus tertia aut quarta die, alumen tritum unguento dilutum, lana exceptū appono. & per tres dies appoſitum habeat. Tertia uero die fel bouis radito, & ramentū oleo dilutum ac ſubactum, linteo exceptum apponito. Et tres dies appoſitum habeat. Sequenti uero cum uiro coeat. Ad uterorum morbum ſedādum, lini ſciſsi unà cum ſtipula pugillum tenuiter tuſum, in uino albo ꝙ iucundiſsimo per noctem madefacito, deinde excolatum in ollula tepefacito, & in eo lanam molliſsimā tinctam apponito, & uiciſsim priore detracta aliam ſubdito. Si uteros purgare uoles, primum quidem ordeum oleo imbutum in prunis ſuffire oportet. Poſtridie uero carnem ouillam coquere, cum ordei decocto ſub dio per noctē expoſito. Sit autem decoctum ordei congij menſura, & ualde ipſas coquito. Vbi uero coctę fuerint, leuiter tepidas edat, & iuſculum ſorbeat. Poſtridie autē thus & pulegium tritum, melle ſubactum & lana exceptum ad triduum ſubdito.

Si uteri ad ſedem conuerſi fuerint, & ſeceſſus ſecedere prohibuerint, dolores habent & lumbos, & imum uentrem, & ilia. Quū ſic habuerit, calida ipſam lauare oportet, & lumbos fouere, & graueolentia ſuffire. & apponere quæ purgant & impellunt ipſos uteros. & bibenda dare ea quæ maxime admittit. Si ulceratum fuerit os uterorum aut inflammatū, myrrham & adipem anſerinū, & ceram albam, & thus, in leporis pilis qui ſub uentre ſunt miſceto ac terito, & in lana molliſsimā apponito. Si ſecundæ decedere non poſsint, ſtatim quidem à cibo abſtinere oportet, Viticis autem folia trita in uino & melle, oleo affuſo tepefacito, & heminæ menſuram bibendam dato. Si inflammati fuerint uteri, ſambuci folia tenerrima in tritici recentis craſsiore farina coquito, & leuiter tepida ſorbenda dato. Si uteri tranſmoti fuerint, hederam ſicciſsimam tritam, & linteolo tenui illigatam ſubdito. et pingue aliud nihil adhibeto. Bibendum uero dato triticum recens, & peplum toſtum, & ſaluiam, & cyperū, & aniſum. Hæc trita uino diluta cum furfuribus ordei bis in die dato, pro uice dimidiā heminam. Si menſes conſtituto tempore non fiant, braſsicæ folia & rutam terito, poſtea paleas ordei chœnicis menſura madefacito donec flacceſcant, & per noctē ſub dio exponito. Mane uero in hemina inde excolata braſsicam ac rutam diluito, & affuſo oleo cōquaſſato, & bibenda dato. poſtea polypum uino albo ſuffocatū edendum dato, & uinū ebibendum. Si uero uolueris, piſces odoratiſsimos coctos edendos dato, & iuſculū ſorbēdum. Si ex feruido & ſuperficiario ulcere pudēda fuerint exulcerata, myrti baccis in uino co-

C 2 ctis

ctis pudenda colluat. Et poſtea mali punici dulcis putamina in uino coquito, & myrrham ac reſinam ſimul mixta uino diluito, & intinctũ in his linteũ ſubdito. Si urinæ ſtillicidiũ corripiat, cucumeris ſiue cucurbitæ os & fundum reſecato, et ſubiecta pruna cucumim circũponito, & inſperſa in ignem myrrha, mulierem ſuper cucumim locato, ita ut ſummam cucumeris partem ꝙ penitiſſime in pudendum indat, quo uapor plurimus in pudenda tranſmittatur. Et ex potionibus urinam cientibus ieiunæ aliquas exhibeto. Si ad cor progreſsi uteri ſuffocent, & nõ decedant, porri ſemen tritum, & pulegiũ, in aquæ cyathis tribus, & aceti albi cyatho uno, & mellis tertia cyathi parte diluito, tepefacito, & ieiunæ ſorbenda dato. Si ex partu, aut abortu, rigor corripuit, iuniperi fructum & ſaluiam ſimul trita, in aceti albi cyatho diluito, & uini albi diluti poculum affundito, uerſato ac ſtare ſinito. Mane uero excolato, & tepefactum bibendum dato. Si uteri inflati fuerint, & ſi uentus in utero fiat & dolor, ſaluiam & cyperum tuſa madefacito per noctem, & mane excolato, & purum cremorem in ollam fundito, tritici farina craſsiore adiecta, & aceti albi cyatho affuſo, & ſucci ſilphij magnitudine fabæ addita, & cocta crudius ſorbenda dato.

Si in pudendis graueolentia fuerit, & columella naſcatur, & dolor habeat, dolorem quidem ſedabit apij ſemen ieiunæ in uino datum. Graueolentiam uero, aniſum eodem modo datum. Columellam uero reſecare oportet. Si ulcera fiant in pudendis, & prurítus corripiat, oleæ & hederæ & rubi & mali punicæ dulcis folia trita in uino ueteri dilue, & poſtea carnem recentem folijs intege & appone. Et habeat ſubditam per noctem. Mane uero eximat, & myrtũ in uino decoquat, & cum uino pudenda colluat. Si genituram non ſuſcipiat, menſibus ſecundũ naturam fientibus, membrana ante uteri os excreuit. Cõtingit etiam ex alijs cauſis. Cognoſces aũt hoc, ſi digitum admoueris, membranæ prætextũ continges. Ad hæc medicamentũ ſubdititiũ facere oportet. Reſinam itaq; & æris florem melle diluito, & linteum ex his tinctũ penitiſsime indito, filo ad extremam partem depẽdente illigato. Quũ itaq; hoc exiluerit, myrtum in uino coquito, & cum uino tepido eluatur. Si anhelationes corripuerint mulierem, ſulphuris magnitudinem fabæ, & naſturtij tantundem, & rutam, & cuminũ Aethiopicum, hæc trita & uino diluta, ieiunæ bibẽda præbeto. Oportet autẽ & à cibis abſtinere, & nõ frequẽter edere. Si pariens inflata fuerit, hepar ouillum aut caprinum calido cinere obrutũ, edendum dato meracius ad dies quatuor. & uinũ bibat uetus. Si lumbos doleat, aniſum & cuminũ Aethiopicum bibat, et calida lauetur, & ſubcalidam bibat. Si menſes nõ fiant, teſtam craſſam exurito ac terito, & origanũ in pinguedine anſeris coctam terito, & ad teſtam in linteũ ammiſceto, ac tepida apponito. Si uteri concluſi fuerint, & menſes nõ apparuerint, colocynthidem ſyluestrem, & ſilphij ſemen, cuminum Aethiopicum, nitrũ, ſalem thebaicũ, adipem rhenalem, farinã, myrrham, & reſinam, Omnia hæc feruefacito, ſimulq; mixta ac trita in glandulã efformato, & apponito. Si uteri ad uiſcera cõuerſi ſtrangularint, uinũ cedrinum, & cuminum Aethiopicum bibat. & calida lauetur. & ſubcalidam bibat.

Si menſes non fiant, adipem anſeris, et netopũ, et reſinam, mulier lana excepta ſubdat. Si uero magis ꝙ conuenit prodeant, ſuſinum, et raiæ linguã, in lana apponat. Si tranſmoti uteri aliquò allapſi fuerint, ordeum decorticatum

catum tritum unà cum paleis ſume, & cum cornu ceruino uino ſubige, & hinc
uteros ſuffito. Si ſecundæ decedere non poſsint, fœniculum uino & oleo
ac melle feruefactũ bibendum dato. Si menſes nõ appareant, & uelis ipſos
detrahere, craſsiorem tritici farinam & ordeum coquito, & oleo affuſo edenda
dato. Si inflammati fuerint uteri, cotyledonis folia, & porrũ, in craſsiore
tritici farina coquito, & affuſo oleo edẽda dato. Si moti uteri aliquo allapſi
fuerint, & dolorem exhibuerint, oleæ ſcabiem, & lauri ac cupreſsi ramenta, in
aqua coquito, & linteo excepta apponito. Si uterus doleat, & ad ueſicam
fuerit dolor, porri ſemen in aqua tritum ieiunæ bibendum præbe. & tepefacto
ria adhibe. Si uteri prominuerint, lotos ipſos cum aqua tepida, & uino ac
oleo illitos, rurſus intrudito, & ex lumbis deligato. & graueolentia ſuffito. & ſi
urinam emittere non poterit, calida lauato ac foueto, & cupreſsi ramenta ſuffi-
to. Et potiones urinam cientes bibẽdas dato. Si fluxus fiat, acerba ſuffito,
& ſtercus aſini deraſum, lanæ illigatum ſubdito. Sit autẽ ſtercus ſiccum. Si
in pudendis ulcera fiant, adipem bubulum illinito, & apponito. & cum uino in
quo myrtus cocta eſt colluito. Si ex partu os uterorum fuerit exulceratum,
florem roſarũ tritum & uino imbutum, in pilis leporinis apponito. & acerbis
colluito. Si uteros doleat, allij caput integrum, & nitrum toſtum, & cumi-
num terito, & melle ſubacta ſubdito. & calida lauetur. & ſubcalidam bibat.

Si ex feruido ac ſuperficiario ulcere pudenda fuerint ulcerata, adipẽ bubu-
lum, & butyrum, & anſeris adipem, ac ſuſinum unguentũ miſceto, & ex his pu
denda illinito. & aqua tepida colluito. Si uteri aſcendentes ſuffocarint, fu-
niculum lucernariũ accenſum extinguito, & naribus admoueto, quo fumũ at-
trahat. poſtea myrrham unguento dilutam, & lana exceptam apponito. Et reſi
nam oleo dilutam bibendam dato. Si ſecunda nõ ſecedat, conyzam tritam
lana exceptam apponito. & ignen in uino tritã bibẽdam dato. Si caput do
leat, & imum uentrẽ, & lumbos, bilis in uteris eſt. Huic itaq; pharmacũ dare o-
portet, quod ſurſum ac deorſum purgare poteſt. & calida lauare. & apponere
quæ bilem purgant. Et aniſum ac nigellam uino diluito, & bibẽda dato. Si
fluxus oboriatur, cancros fluuiales in uino ſuffocato, & uinum bibendũ dato.
& quæ ſiccant ſuffito, & apponito. Si fluxus oboriatur, porri pugillum in
uino tritum bibendũ dato. & ſiccis & acerbis utatur. Si fluxus oboriatur,
muli ſtercus combuſtum, tuſumq́; ac cribratum, uino dilutũ bibat. Reliquis au
tem eodẽ modo utatur. Si fluxus oboriatur, & iam diuturnus fuerit, ſpon-
giam combuſtam ac tritam, uino odorato dilutam, bibendam dato. & per ſuffi
tus reſicca. & quæ reſtringunt appone. Si uteros purgare uelis, nitrum, cu
minũ, allium, & ficus terito, & melle ſubacta apponito. & calida lauetur. et ſub-
calidam bibat. Si uteros doleat, cyclamini radicem in uino ieiunæ bibendã
dato. et calida lauetur. et ſubcalidam bibat. Si lac extinctum fuerit, reliqua
quidem eodem modo curato, fœniculi uero ſemen bibendũ dato. et radices fœ
niculi decorticatas, ac butyrum ſimul coquito. Quum autẽ cocta fuerint, frige-
facito ac bibẽda dato. Cõmodum eſt etiam hippomarathrũ et hippoſelinum ſi-
mul coctum. Si lac extinctũ fuerit, porrum tritum aqua dilutũ bibendum
præbe. et calida lauetur. et porrũ ac braſsicam edat, ſimul coctis Cytiſi folijs, et
ſuccum ſorbeat. Si lac extinctum fuerit, ſaluiam, cedri aut iuniperi baccis

adiectis coquat,& ad diffuſum,uinum affundat,ac bibat.& ad cætera farina in ſperſa additoq́ꝫ bulbo,& modico oleo affuſo,edat. Et acria, & acida, & ſalſa,ac cruda olera omnia uitet.Naſturtiũ uero in uino potũ commodum eſt.Nam lac purgat.& calida lauetur.& ſubcalidã bibat. Si uelis mulierem prægnãtem fieri,ipſam & uteros purgato.poſtea farinã ieiunæ edendam dato. & uinũ meracum inſuper bibẽdum.& nitrum rubrũ,cuminum,ac reſinam,melle ſubacta in linteo ſubdito.& ubi aqua defluxerit,nigros peſſos mollitorios apponat.& cum uiro dormiat. Si prægnantẽ facere uoles mulierẽ,ipſam & uteros purgato.Deinde linteum tenuiſsimum reſiccatũ,ac melle imbutũ in glandes efformato,& in fici ſucco tinctos apponito,donec fuerint aperti.Poſtea uero magis intrudito. Vbi aũt defluxerit aqua,uino & oleo colluta cũ uiro dormiat. Bibat autẽ & pulegiũ in uino cedrino,quũ uiro condormire uolet. Medicamentum fœtũ ex uteris pellens. Cucumeris ſylueſtris ſuccũ potionis menſura,in mazam cõſperſum apponito,ubi ad duos dies antea ieiunauit. Aliud. Staphidis ſylueſtris pugillos duos,in aqua mulſa dilutos,bibẽdos dato. Experimentũ fœcũditatis. Caput allij integrũ deraſum uteris apponito.Poſtridie uero digitũ immittat,ac contingẽs cõſideret.et ſi quidẽ oluerit inde os,bene habet:Sin minus,rurſum apponat. Aliud experimentũ. Netopũ modicũ in lana inuolutũ apponat,& cõſideret an per os oleat. Alia ſubdititia medicamẽta. Scorpij marini fel,in lana inuolutũ,& in umbra ſiccatũ apponito. Pulegium ſiccũ tritum, melle imbutũ in lana apponito. Cucumeris ſylueſtris ſemen,& teſtam cõbuſtam,uino ſubactam,cũ pilis leporinis,in lana ſubdito.

Alumen Aegyptiũ,lana inuolutũ apponito. Cantharidas uino ſubactas, in lana ſubdito. Herbam artemiſiã uino ſubactã apponito. Nigellã in uino tritã,in lana ſubdito. Aliud ad recens enixam. Vnguentũ roſaceũ & ceram,in lana apponito. Bulbion ex tritico,tritũ & uino ſubactum in lana ſubdito. Vini albi ueteris fecem cõbuſtam,et uino albo extinctã ac tritam, in lana apponito. Galbanũ,netopum,& miſy,cũ unguento roſaceo, in linteo apponito. Elaterij potiones duas,& fauũ cum uino,in linteo apponito. Butyrũ & alumen melle ſubactũ,in linteo ſubdito. Scãmoniæ ſuccũ, & adipem,cũ maza miſceto,& uino imbuta,in linteo apponito. Si cõcipere nolit,miſyos fabæ magnitudinẽ aqua dilutã bibendam dato,& per annũ non cõcipiet. Si periculũ facere uelis in muliere,an prægnãs ſit aut nõ,rubro lapide ſiue terra erithrea oculos ſublinito.Et ſi quidem ingrediatur pharmacum,prægnans eſt,ſin minus,nõ. Si prægnãti pudenda feruido & ſuperficiario ulcere fuerint exulcerata,amygdala trita,& medullã bubulã in aqua coquito,& modica farina adiecta,pudenda illinito. & baccarũ myrti decocto colluito. Si uirgo ex lapide laborarit,ſemen radicis Aethiopicæ,in uino ueteri ad dies decẽ dato.Deinde in aqua ad dies uiginti.& bis in die multa calida lauato. Cataplaſmata. Alliũ,portulacã,apium,loti & cedri ramẽta, trita ſimul mixta aqua mulſa diluito,& cataplaſma hinc factũ imponito. Rubi folia,myrti folia,ſimul trita aqua mulſa diluito,& polẽta ammixta ſubacta imponito. Sambuci folia,myrti folia,terebinthi folia tenerrima,eodẽ modo apponito. Loti ramẽta,mori folia,ſimul trita mixta,aqua diluta cũ uua paſſa imponito. Suffitus. Ouiculæ aut capræ cornu tuſum,& ordeũ toſtum ac freſum, oleo ſubigito

to ac ſuffito. Cerui cornu,& oliuas nondũ habẽtes oleũ,ſimul trita mixta ſuffito. Rhoem rubrũ,& polentã toſtam,oleo ſubigito ac ſuffito. Polentam,& ſtercus bubulum,& paleas,oleo ſubigito ac ſuffito. Loti ramẽta,& rhois folia,& cupreſsi ſiccæ ramẽta,uino nigro auſtero ſubacta ſuffito. Galbanũ,mannam,& reſinã,unguẽto ſubacta ſuffito. Capræ cornu,& gallam, & adipẽ ſuillum, ac cedriã ſuffito. Terram ex aſinorũ pedibus deradito, & ſtercus aſininum,cum uino nigro ſubigito ac ſuffito. Collutiones. Folia myrti,& lauri,ac hederæ in aqua coquito,& cũ hac tepida colluito. Rhois, & mali punicæ, ac rubi folia, in aqua mulſa coquito, & cũ ea excolata colluito.

Sambuci & lentiſci folia in aqua coquito,& excolatã leuiter tepidã infundito. Fœniculi & braſsicæ radices tuſas in aqua coquito,oleo affuſo,& poſtea cũ excolata colluito. Oenanthen,& cyperũ,& uuas paſſas,in aqua mulſa coquito,ac colluito. Malagmata. Maluam & fœnogræcũ in aqua feruefacito,& cũ excolata aqua leuiter tepida colluito. Cupreſsi ramẽta & amaracũ,in paſſo aqua tẽperato coquito,ac colluito. Serpillũ & uiolæ albæ radicem,in aqua mulſa coquito,ac colluito. Hypericũ, & lentiſcũ, & baccas cedri in aqua coquito,et cũ leuiter tepida colluito. Fauum, & butyrũ,& reſinam,& adipem anſerinũ,in aqua coquito,& colluito. Fomenta. Lolium toſtum ac molitũ,in poſca meraciore coquito.Poſtq̃ autẽ coxeris, linteo illigato,& foueto. Lentẽ toſtam,decorticatã;& in farinã craſsiorem alicæ ſimilem redactam,in aqua coquito,& linteo illigato,ac foueto. Eruũ eodem modo parato,ac foueto. Cõmoda eſt & ſaluia eodẽ modo parata. Saluiam & hypericũ in aqua coquito,et ordei paleis in decocto coctis,et linteo exceptis foueto. Loti & cupreſsi ramẽta in uuæ paſſæ cremore coquito,linteoq́ ipſa illigato ac foueto. Oleæ,& myrti,& hederæ,ac lauri folia, in aqua coquito, & in decocto,ordei paleas coquito.deinde linteo illigato,ac foueto. Cupreſſi ramẽta & cedri,& ordei furfures,ſimul miſceto,et in uuæ paſſæ cremore ſubigito,ac panẽ formato,& cũ hoc afflato,calido in linteũ illigato,foueto. Violæ albæ ſemen,aut radices,in aqua coquito,& cũ aqua furfures tritici ſubigito, ac panẽ formato,cũ quo calido in linteũ inuoluto,foueto. Serpillam in aqua coquito,& furfure triticeo in aquã coniecto,eodẽ modo foueto. Spongias calefacito & adhibeto.et cũ mollibus lanis,& pãniculis laneis,& uaſis teſtaceis aqua infuſa,& utriculis eodem modo,& decoctionibus in utres infuſis foueto.

Purgatorium. Si mulierẽ parere non potentẽ,facere uelis ut prægnãs fiat, cõſiderare oportet in menſibus,an bilioſa aut pituitoſa ſit. Cognoſces aũt hoc, arena tenui ſicca ad ſolem cõſperſa,& quũ mẽſes prodierint, ſanguine ſuper arenam in ſole effuſo,ita ut ipſum ſiccari ſinas.Si enim bilioſa fuerit, ſanguis ſuper arenã ſiccatus,pallidus fit.Si uero pituitoſa,uelut mucus exiſtit.horũ igitur utrũ tandem fuerit,uentrẽ purgato,ſiue ſurſum ſiue deorſum purgatione opus habere uiſa tibi fuerit,poſtea paucis diebus interpoſitis,uteros purgato. Vterorum fomẽta. Si duri fuerint uteri, & nõ concipiat, Vinũ q̃ iucundiſsimũ cũ pari aqua temperatũ, trium ſemicongiorũ Atticorum mẽſura,& fœniculi radices,& ſeminis fœniculi quartã partẽ,& unguẽti roſacei ſemiheminã. Hæc in uas nouũ fundito, & uinũ affundito. Vaſis aũt operculũ perforato,& impoſita arundine foueto. Arundinẽ uero cum operculo tollito. Si enim ſine opercu-

lo abſtuleris,exuretur.Poſtq; autẽ fota fuerit,ſcillam apponito,uelut infra ſcriptum eſt.Apponito aũt donec dixerit molle & amplũ eſſe uterorũ oſculum.& ſi quidem exulcerata fuerit,& puſtulæ in purgatione fuerint,ſi ſumma labia ulcerata fuerint,aniſum,& adipẽ anſerinũ,in roſaceo oleo terito, et in lana inuoluito.& accepta carne bubula,magno pedis digito craſsiore,ſex digitorũ longitudine,ipſam pharmaco illinito,et lana exceptã inuoluito,et ad extremã carnis partẽ quæ foras ſpectat filum alligato,& reliquã in uteros indito, ubi eſt ulcus.

Menſium purgatoria. Si non procedat mẽſtrua purgatio, cucumeris ſylueſtris internã partem põdere trium obolorum,& artemiſiam herbam,& thuris obolum,terito & ammixto melle in lana inuoluito,& ad os uteri apponito, quinquies in die hoc faciens. Aliud. Vitem uiridẽ terito,& melle ammixto lana excipito,& eodẽ modo apponito. Aliud. Cupreſsi fructũ,& cucumeris ſylueſtris internã partem,& thus,terito & melle ammixto lana excipito, & eodẽ modo ſubdito. Aliud. Cupreſsi fructũ & thus terito,& melle ammixto lana excipito,ac ſubdito. Aliud. Abrotoni obolos tres,cũ melle lana excipe ac ſubde. Aliud. Elaterij obolũ,& myrrhæ obolum terito, & cũ melle lanæ inuoluito,ac ſubdito. Purgatoriũ ſi mulier non cõcipiat. Tauri urinam collige trium heminarũ menſura.Deinde artemiſiã herbam,aut parthenium, aut adiantũ, & laurũ uiridem,& cedri ramenta ſimul contunde. Deinde in effoſſa ſcrobe carbones accẽde,& impoſita olla urinã tauri infunde,& contuſa in mortario adijce.poſtea ſellam circũpone,& artemiſiam herbam,aut hyſſopũ,aut origanũ impone,& muliere ſuper hæc collocata,donec ſudet foue. Vbi uero ſudarit,laua cum calida,et in lauacrũ artemiſiã & laurum immitte.Deinde ſubdititiũ medicamentũ adhibe.Aut artemiſiã,aut bulbiũ in uino albo tritũ lanæ inuolutũ ſubdat.Hæc ad tres dies faciat,& deinde cũ uiro dormiat. Subdititiũ pharmacum ad conceptũ faciens. Ex nitro & thure,cũ melle glandem formato,& apponito. Aliud purgatoriũ molliens. Caricam coquito donec granula abijciat,& hanc expreſſam leuiſsime tritam in lana cũ roſaceo unguẽto apponat. Aliud acrius. Braſsicæ,rutæ, pares portiones tere ac utere eodem modo. Aliud molle & purgatoriũ. Medullam anſeris, aut bouis, aut cerui,magnitudine fabæ,aſſuſo unguẽto roſaceo et lacte muliebri terito, uelut molle pharmacum teri ſolet.Deinde ex hoc os uteri illinito. Aliud tepidum purgatorium. Anſeris medullam magnitudine nucis, reſinæ lentiſsimæ aut terebinthinæ magnitudinem nucis.Hæc in unguento roſaceo ad lentũ ignem liquefacito,& uelut ceratum facito. et deinde ex hoc tepido os uteri illinito, et pectinem madefacito. Aliud detrahens purgationem et ſiſtens. Pæoniæ grana nigra aut rubra,tria aut quatuor in uino trita bibenda dato.Si uero magis detrahere uoles,grana nigra eodem modo trita bibenda præbeto. Aliud purgans ac detrahens. Lauri baccas ad ſummum uiginti,et ſeſelis dimidium acetabulum,cum uino trita bibat. Aliud. Tauri fel trium dimidiorum obolorũ Atticorũ pondere,in uino ieiunæ bibendum dato. Et efformata quoq; ex ipſo catapotia deuoranda dato. Aliud. Farinam recentem, myrrhæ obolos tres,croci tantundem, caſtorij obolũ, Hæc cum unguento roſaceo trita apponat. Aliud purgatoriũ. Semẽ urticæ,et maluæ ſuccũ,cũ adipe anſerino tritum ſubdat. Aliud. Si nõ purgata fuerit ex partu, floris farinæ quantum

tribus

tribus digitis cõprehendi poteſt coquito,& melle affuſo,uentri uelut cataplaſma imponito,& bibendum dato. Aliud quod uteros aperit & purgat. Cantharidas quinq; aceto albo affuſo terito,& non ualde liquidum pharmacũ facito,ſed ut digitis effingi poſsit,& de ficu alba pingui,ſine granulis & pelle, duplam cantharidũ partem ammiſceto, & efformatam glandulam tenui lana inuolutam ſubdito. Aliud. Si ex partu non fuerit purgata, trifoliũ in uino albo bibendum dato. hoc etiam mẽſes educit,& fœtus expellit. Aliud purgans uteros. Quum puero immortuo ſanguis intus manſerit, colocynthidẽ ſylueſtrem in melle tritã delingat, aut ſubdat. Aliud ſanguinẽ purgans. Sanguinem ex uteris expelles,ſi uiolę albæ ſemen tritũ,uino dilutũ bibẽdum dederis.

Aliud quod ſimiliter ſanguinẽ ex uteris expellit. Rhois ſeminis quũ rubrũ fuerit, grana uiridia triginta terito, & roſas caninas rubras,rubicundo ex ipſis delecto,in uino bibenda dato,quũ ſanguis eruperit. Aliud purgatoriũ. Si menſes non apparuerint,ſtyracem & origanũ terito,cõmiſceto, & adipe anſerino affuſo apponito. Aliud quod ſubditũ uteros purgat ac euacuat. Abſinthij radicem tritam cũ melle,cum oleo apponito. Subdititia uteros purgantia,aperientia,& aquam ducentia. Scillæ fruſtum longitudine ſex digitorum,& digiti parui craſsitudine accipito,& de hoc duos digitos circũderadito ac leuigato,& reliquũ lana ſordida inuoluito,eam uero partem quæ circũraſa eſt ad os uterorum ſubditam,per diem ac noctem appoſitã ſinito. Poſtquam aũt lauit & abſtulit,aqua odorata colluatur. Aliud purgatorium molle,quod aquam & pituitam ducit,& pallidos ac ſubcruentos menſes detrahit, ſi nõ diuturni fuerint,& os emollit. Vnguentum narciſsinũ, cuminũ quod edimus, myrrham,thus,abſinthium, cupreſſum,ſalem, roſaceũ oleum ſumito. Et de alijs quidem ſingulis cõgium accipito,narciſsini uero partem quartã, & omnia in glandem efformata,ac crudi lini linteo excepta ſubdito. Aut linteum tenue pennæ circũdato ac deligato,& in oleo albo Aegyptio tinctũ apponito,& tota die appoſitum ſinito. Deinde ubi lauit & abſtulit,aqua odorata colluatur.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS MVLIEBRIBVS LIBER I. [redacted] Medico Phyſico interprete.

DE muliebribus morbis ſic ſentio. Mulierem quæ non peperit grauius et citius è mẽſibus ægrotare, quàm eam quę peperit. Quum enim peperit uenulæ fluidiores ſunt ad menſes. Fluidas autem ipſas facit purgatio illa quæ fit à partu. Et ubi hæc erumpit, uicinæ maxime uentri ac mammis corporis partes diſcinduntur. Diſcinditur item reliquum corpus. à quo uero hoc fiat, dictum eſt à me in natura pueri in partu. Diſciſſo autem corpore neceſſe eſt uenas magis aperiri,& ampliores ac fluidiores ad menſes fieri: itēq; uteros magis aperiri, nimirũ puero per ipſos egreſſo, qui & uim & dolorem induxit. & quum hæc ſic ſe habeant, mulier purgationẽ à partu experta, minus laborioſe menſibus decurrentibus purgatur. Si uero etiã affectio aliqua mulieri quæ iam peperit accidat, ut mẽſes uenientes probe purgari non

poſsint,facilius dolorem feret,ꝙ ſi nõ peperiſſet, Aſueti enim ſunt uteri,& cor
pus idoneum ut impleatur,utpote in uentre habẽti, & ſimul multa amplitudo
in corpore eſt. Maior autẽ fit etiã amplitudo ubi peperit,nimirũ corpore diſciſ-
ſo.& corpus in amplitudine exiſtens, minus dolore affligitur, ſi non uenæ ſu-
perimpleantur,& nimium doleant. At uero ei quę nõ peperit,quũ corpus non
aſuetũ ſit,ſi impleta fuerit,& fortius ac ſolidius & dẽſius ſit, ſi purgationẽ à par
tu experiatur:& quũ uteri ægrius aperiantur,menſes laborioſe prodeũt,et affe
ctiones plures accidũt:ut propterea menſes obturẽtur,ſi prius nõ peperit. Ha
bet autẽ res ſe hoc modo,uelut etiam prius à me dictum eſt. Dico mulierem ra-
riore carne præditam & teneriorem eſſe ꝙ uirum.& hæc res ſic ſe habet.à uen-
tre trahit humiditatẽ,& citius,& magis,corpus mulieris ꝙ uiri. Etenim ſi quis
ſuper aqua,& per regionẽ aquoſam,duobus diebus ac duabus noctibus, mol-
les lanas ponat,& ueſtem puram & cõtextam æquali ad lanas pondere, ſubla-
tis utriſqꝫ apponderatione facta,multo grauiores lanas cõperiet ꝙ ueſtem. Fit
autem hoc ex eo quod ſemper ab aqua ſurſum decedit in uaſa ampliora oſcula
habentia.& lanæ quidem tanqꝫ raræ & molles,ex decedẽte amplius ſuſcipiũt.
Veſtis autem ut quæ plena eſt & ex cõtextu obturata, explebitur,nõ multum
ex decedente aqua ſuſcipiens. Sic ſanè etiam mulier,uelut quæ rarior eſt, am
pliorẽ à uentre humiditatẽ corpori attrahit,& citius ꝙ uir. & tanquã teneriori
carne præditę mulieri,ubi corpus ſanguine repletũ fuerit,ſi non ab ipſo ſeceſſe
rit,carnibus impletis ac calefactis,dolor oboritur. Habet enim mulier ſanguinẽ
calidiorem,& propterea calidior eſt ꝙ uir. Si uero amplior accedẽs ſanguis ſe-
ceſſerit,dolor nõ fit à ſanguine,neqꝫ calor. Vir aũt ut qui ſolidiore carne prædi
tus eſt ꝙ mulier,neqꝫ in ſuperna uẽtris parte adeò ſanguine ſuperimpletur, ut
niſi aliquid ſanguinis ſingulis menſibus ſecedat,dolorẽ fieri neceſſe ſit: & ſan-
guinis quantũ ſatis eſt ad nutrimentũ trahit:& quum corpus ipſi nõ ſit tenerũ,
non dolore affligitur,neqꝫ ſuperincaleſcit à plenitudine,uelut mulieri. Mul-
tum aũt confert ad hoc uiro,quod magis laborat ꝙ mulier. Nam labor aliquid
humoris abducit. Poſtqꝫ igitur mulieri quæ nõ peperit,occultati fuerint men-
ſes,et uiam foras reperire nõ poterint,morbus fit, Hoc aũt contingit,ſi uterorũ
os cõcluſum fuerit,aut diſtortũ,aut aliqua pudendi pars cõtracta. Si enim ho-
rum quid fuerit,mẽſes exitũ inuenire nõ poterint, priuſqꝫ uteri ad ſanam natu
ram redierint. Fit aũt hic morbus his maxime,quæ anguſtos uteros habẽt,aut
ceruicẽ ultra pudendũ ſitam. Si enim horũ alterum fuerit,et mulier uiro nõ mi-
ſceatur,et uẽter magis q̃ oportet euacuetur,ab hac affectiõe uteri obtorquẽtur.
Neqꝫ enim humidi in ſeipſis ſunt,utpote muliere nõ coeũte:& amplitudo ipſis
ſpatioſa eſt,utpote quũ uenter magis uacuus exiſtat. Quare obtorquẽtur, dum
ſiccior et leuior eſt uẽter ꝙ conuenit.& aliquãdo dum ipſi obtorquẽtur,etiã os
ipſorũ diſtorqueri contingit,nimirũ ceruice ultra pudendũ ſita. Si enim humi-
di fuerint uteri à coitu,& uenter nõ euacuetur,nõ facile diſtorquentur. Hęc igi
tur cauſa eſt ut ipſi ſint cõcluſi,nimirũ à uenere abſtinẽte muliere. In tertijs por
rò mẽſibus optime afficietur,ſi quæ prius inſunt progreſſa fuerint educta. Sin
minus,mulier hæc patietur. Suffocatio aliàs atqꝫ aliàs in ipſam irruet, & febris
aliàs atqꝫ aliàs corripiet,ac horror,& lumborũ dolor. hæc patietur in tertijs mẽ
ſibus,ſi ipſi nõ prodierint. In quartis uero ſi nõ egreſsi prioribus exitũ fecerint,

etiam

etiam tūc tertij mēſis afflictionibus omnibus magis affligetur, & maxime tem pore menſium. Deinde minus. Sæpe uero etiam à dolore libera ſibi eſſe uidebitur. Erunt autem in quartis etiam hæc ſigna. Vrinam multam ac craſſa eijciet, aliàs atq; aliàs. Et uēter ipſius durus erit, & maior ꝙ prius, & dentibus fremet, & cibum auerſabitur, & uigilabit. Hæc patietur in quartis menſibus. Si uero curetur, etiā in his ſana euadit. Et in quintis ſi non multi menſes deſcenderint, dolor adhuc fortior accidit. In ſextis uero iam incurabilis eſt. & iuxta priora quidem ſigna magis dolebit. Deinde ad ea etiā hæc aderūt. Anxia erit, & aliàs atq; aliàs ſeipſam iactabit, & animo deficiet, & pituitam uomet, & ſitis fortis ipſam corripiet, Nimirum dum exuritur uenter ab uteris ſanguine plenis. & ad contactum dolebit, maxime pectinē. Et aliàs atq; aliàs acute febriet. & uteri aliàs atq; aliàs murmurabūt, dum uidelicet ſanguis in ipſis commouetur ac diſcurrit. & uenter conſueto modo nō ſecedet. Neq; ueſica urinā excolabit, maxime quum uteri ad ſtomachum qui neruoſus eſt, mulieri allapſi fuerint, & ad uētrem irruerint, dolet ſpinam, & totū dorſum. & lingua ipſius refrenatur. & hanc non claram habet. & animi deliquium adeſt. Aliquibus etiam uocis priuatio. & ſtomachus mordetur. & flaua bilis exit. & ſpiritus offendens. & anxia eſt, & iactat ſe ipſam, & ardet. Poſtquam autē trāſmutati fuerint, & ueſica tenuem ſanguinem ab uteris trahet, tunc urina mingitur rubra. Et dolet quidem reliquum corpus, maxime uero collum, & ſpinam, & lumbos, ac inguina. Et ipſi ad hoc progreſſæ, & uenter attollitur, & crura ſupra modum intumeſcūt, & tibiæ ac pedes. & mors ſuccedit. Et circa hanc quidē ſic finiūt menſtruæ purgationes ad ſex menſes occultatæ, fiunt item hæc. Quibuſdam mulieribus menſes bimeſtres in uteris exiſtentes multi ad pulmonem procedunt. & ubi recepti fuerint, omnia patiuntur quæ in tabe dicta ſunt. & non eſt poſsibile ipſam ſupereſſe. fiunt & hæc. Quibuſdam ſuppurati fiunt menſes, ubi per duos aut tres menſes moram traxerint. Hoc autem maxime fit, ſi à febre fuerint cōbuſti. Signa uero ſunt ſi ſuppurati fuerint. dolores enim incidūt in pectinem, & pulſationes fortes, & contactum non ſuſtinet. & ſi melius habitura eſt, menſes ipſi erūpuntur in pudendum, & procedit pus ac ſanguis, & procedit graueolens, ad ſeptē, aut octo, autem nouem dies. In priore uero tempore dolet uelut dictum eſt antea. Poſtq; autem depurgata fuerit, optimū quidem eſt ſi non fiant ulcera. Si uero relinquantur ulcera, ampliore curatione opus habebit, quo ulcera non putreſcant, & graueolentia fiant. Sterilis autem euadet, etiam ſi melius habebit, ubi magna ulcera fuerint quæ in uteris facta ſunt. Si uero non cōtinget, ut menſes ipſi in pudendum procedant ſuppurati facti, ad partes ſupra inguen, iuxta lateris mollitudinem erumpent, citra tuberculum, utpote pure rupto, & illa parte purulenta graueolentia procedent. & ſi hoc fiat, mulier non ſuperſtes manet. Si uero etiam ſuperſtes maneat, ſemper ſterilis erit. Hac enim parte de cætero uia fit mēſibus ut foras prodeant. Nam os uterorum ad hunc locum allapſum eſt. fit & hoc. Quibuſdam ubi bimeſtres aut trimeſtres aut diuturniores fuerint menſes, & ad lateris mollitudinem allapſi fuerint, quū non ſuppurati ſint menſes, uelut tuberculum fit ſupra inguen, ſine capite, magnum, rubrum. & uulgus medicorū ignarum quid hoc eſſet, iam ſæpe ſecuerunt, & ſic in periculum induxerunt. Cæterum id quod uelut tuberculum fit, tali modo fit. Fruitur ſanguine

caro ipſa,utpote oſculo uterorũ lateris mollitudini adiacente. & impletur caro ab ipſo,& inſurgit ac eminet,uelut ſanguine repleta. Et aliquando ſi tranſmotũ fuerit os uterorum,& ad pudendum cõuerſum, & menſes proceſſerint per pudendum,id quod circa lateris mollitudinem eminuit ſedatur. In uteros enim diſtribuitur,hi uero foras laxantur. Si uero non cõuerſum fuerit os uterorum ad pudendum,circa lateris mollitudinem ſuppuratur,& hac parte trãſitus fit menſibus.& eadem pericula ſunt,quæ prius ſunt relata. Sed & ad uomitum cõuertitur,& quibuſdam in ſedem,uelut in uirginum morbis à me dictum eſt,& ſigna & dolores eoſdem oſtendit,quos iſthic retulimus. At hanc uiam minus faciũt menſes mulieribus quàm uirginibus. Quum menſes fuerint occultati,dolor habebit imum uentrem,& onus quoddam incũbere uidetur, & lumbos & laterum mollitudinẽ mirum in modum dolet Si uero omnino nõ procedunt, præ morbo aut craſsi & uiſcoſi,aut glutinoſi fiunt. Primum igitur uentrem purgare oportet ſurſum ac deorſum. Deinde uteros ſubdititio medicamento, à quo ſanguis purgatur. Atq; ita quieſcere, & potandũ dare pharmacum, à quo ſanguis prodeat. Bibat etiam Crethmon in uino tædaceo. Si uero fluxus ipſi non fiat,continget ut prægnans eſſe uideatur,& dum cum uiro coit doleat,ut putet quid incumbere.& grauitas fit in uentre.& uenter prominet,& deſiderijs ſimilibus afficitur,uelut in uentre habeat.& ſtomachi dolore afficitur, maxime ubi quinquaginta dies præterierint. Et dolor aliàs atq; aliàs habet uentrem,& partem circa umbilicum,& collum,et inguina,& lumbos. Et poſtquã menſes duo aut tres præterierint,quandoq; menſes aceruatim ipſi in pudendum erũpunt. & quę prodeunt uelut carnem eſſe putat,quemadmodũ ex fœtus corruptione & nigra. Quibuſdam etiam ulcera fiunt in uteris,& opus habent diligenti animaduerſione. Multis uero contingit ut putent ſe ſex menſibus in utero habere,aut etiam paulo breuiore tẽpore.& uenter prominet,et alia ſibi fieri putat, uelut in uentre habẽti. Poſtea ſunt et quibus ſuppurati eruperũt ſupra inguen, ſimul cum quinto aut ſexto mẽſe,et uiam ea parte patefecerũt. Quibuſdam autem ulcera fiunt in uteris etiam infra ſub inguine. et periclitatur mulier de uita. Si uero etiã ſuperſtes maneat,ſterilis erit. Quibuſdam etiam in pudendũ erumpunt,et prodeunt ipſi putrefacti ac purulenti. Et ab his ulcera fiunt in uteris, & periclitatur. Et oportet ut ne antiqua fiant ulcera, cum attentione mederi. Sterilis autem et hæc fit,etiamſi fuerit curata. Si uero non eruperint menſes ſex menſibus intus concluſi, omnia patietur uelut ea quæ non peperit,in qua mẽſes uiã inuenire non poſſunt. Et ſi quidem curata fuerit,ſana erit. Sin minus, etiam ad octo menſes durans moritur. Multis uero contingit, ut menſes pituitoſi ad multum tempus prodeuntes,etiam pauciores ſanis ſint,ſana aũt talis fit, ſi conuenienti cura fuerit ſanata. Si uero menſes mulieri prodeant quidem,uerũ pauciores q̃ conuenit,utpote oſculo uterorum paululũ à pudendo emoto,aut nuper concluſo ad hoc, ut prodeant quidem, uerum obturentur ab ipſis etiam tranſitus,per quos penetrant ubi ad uteros deſcendũt:moderati ſanè paulatim prodeunt,ſanguine ſemper perfecte oſculo incũbente. Et poſtquã dies præterierint quibus purgari ſolet,et concluſus fuerit ſanguis in uteris relictus,et alij menſes ſubdeſcendentes non expulerint concluſum ſanguinem, ſed ſemper paulatim grauant,et primis menſibus duobus aut tribus non ualde prodeunt.

Poſtquam

Poſtquam autem plures menſes præterierint, adhuc magis dolebit. & non ha-
bet in uentre, ꝙ diu ſanè ſic habuerit. et febris corripiet ipſam debilis, maxime
in diebus quibus purgari ſolet. Veriſimile eſt autem et in intermedio tempore
ipſam febrire, et horrere, et ſtomachi dolore uexari, et ad multitudinem addere
ſingulis diebus. Et dolet aliàs atq; aliàs corpus, et maxime lumbos, et ſpinã, et
inguina, et articulos manuũ ac pedũ. Verum his locis non ſimul dolet, ſed aliàs
atq; aliàs, qua parte ſanguis diſcretus, et in uteris eſſe non potens impetu ſuo
grauarit. & qua ſanè corporis parte incubuerit, tumor eſt, fitq; etiam conuulſio
fortis articulorũ corporis. Et aliàs aliud ex relatis antea ſignis ipſi apparet. Hęc
ſiquidem iuxta debitum modum curata fuerit, ſana euadet. Sin minus, mor-
bus ſeptimeſtris aut diuturnior factus, lethalis fuerit, aut claudam faciet, aut
artes aliquas impotentes efficiet, ſi præ rigore & cibi faſtidio, ſanguis circa ner-
uos compactus fuerit, quẽcunq; tandem locum occupauerit. Hic autem mor-
bus magis fit his quæ uirum non habent. Si uero hi morbi iam relati, aut qui-
cunq; poſtea referentur, incidant in eam quę partũ nõ ſit experta, diuturniores
erunt, & minus doloroſi. Verũ ſigna eadem, & ijdem fines, tum ei quæ non pe-
perit, tum ei quæ puerperia experta eſt, contingunt, ſi nõ curentur. Oportet au
tem ſtatim curationem facere. Sin minus, ſtatim comparẽt morbi. Si uero
menſes plures quàm oporteat prodeant, & craſsiores: Nimirum corpore natu
ra fluido exiſtente, & oſculo uterorum prope pudendum ſito, & ad hæc multo
cum uiro coitu utatur, & conuiuetur, ſemel aliquãdo multi deſcendentes, & cu
mulate prodeuntes, os uterorum impetu ſuo magis dilatant. & ſi ad hæc nõ in-
cidat uaſorũ euacuatio, ſed rurſus multus acceſſerit calor, & os amplũ faciunt,
& corpus: utpote dum cõuiuante & uoluptatem ac conſuetudinem uiri conſe-
ctante muliere, facili fluxu ad uteros etiam calor defertur. & decolor erit ꝙ diu
ſic habuerit. & ſi poſtea morbus aliquis aut affectio inciderit, ut corpus affliga-
tur, & uteri ſimiliter iuxta ſolitum morem ampli ſunt, & corpus facili fluxu in
ipſos præditum eſt. Et poſt hæc febris habet, & cibũ auerſatur, & anxia eſt, &
tenuis ac debilis. & lumbos ex menſibus dolebit. & progreſſu temporis ſi non
curata fuerit, omnia ipſam magis affligent in intermedio tempore. & periculũ
ipſi imminet, ne ſterilis fiat, aut à tẽpore & morbo uexata, ſi alius morbus coin-
cidat, ex hoc moriatur. prodeunt autẽ menſes craſsiores & plurimi, in interme
dijs diebus. Incipientes aũt & deſinentes, pauciores & tenuiores. Moderati ue-
ro ſunt menſes prodeuntes in omni muliere ſi ſana ſit, ut duarum heminarum
Atticarum menſura ſecedant, aut paulo plures, uel pauciores. atq; hoc ad duos
aut tres dies. Longius autẽ tempus aut breuius, morboſum & ſterile eſt. Conie
ctare porrò oportet, mulieris corpus inſpiciendo, & interrogare collatione ad
priora facta, an ſemper morboſa uiuat, aut nõ. Si enim pauciores aut plures di-
es ꝙ ſolent prodeant, aut ipſi pauciores aut plures fuerint, morboſi ſunt: Niſi
natura ipſa morboſa & ſterilis fuerit. Si uero hoc fuerit, & ad ſalubriorẽ ſtatum
tranſmutatur, melius eſt. procedit autem ſanguis uelut à uictima, & cito conge
latur ſi ſana fuerit mulier. Quibus uero in natura eſt, ut plures ꝙ quatuor dies
purgentur, & menſes ualde multi prodeunt, hę tenues fiunt, & fœtus ipſarum
tenues, & emarceſcunt. Quibus autẽ purgatio infra tres dies fit, aut pauci men
ſes ſecedunt, hæ craſſæ ſunt, & bene coloratæ, uirileſq; ac partus immemores.

& necꝫ concipiunt. Si ſuffocatio derepēte acceſſerit: fit autem maxime his
quæ cum uiris non coeunt, & ſenioribus magis ꝙ iunioribus. Leuiores enim
uteri ipſarum ſunt: fit autem potiſsimũ tunc, ubi mulieri uaſa euacuata fuerint,
aut plus ſolito laborarit: reſiccati à labore uteri conuertũtur, ut qui uacui ſint ac
leues. Eſt enim ipſis locus ſpatioſus ut conuertantur, utpote uentre uacuo exi-
ſtente. Dum autem conuertuntur, impetunt hepar, & iuxta conſiſtunt, & ad
præcordia irruunt. Currunt enim & progrediuntur ſurſum ad humiditatem,
tanquam à labore magis ꝙ opportunum eſt reſiccati. Hepar autem humidum
eſt. Poſtꝙ autē impetiuerint hepar, ſuffocationem faciunt, derepente perſpira
tionem circa uentrē intercipiētes. & aliquādo ſimul incipiunt hepar impetere,
& à capite pituita defluit ad pręcordia, uelut ab eo quod ſuffocatur. et aliquādo
ſimul cum pituitæ defluxu, deſcēdunt ab hepate ad locum ſuum, & ceſſat ſuffo
catio. Deſcendunt autē detrahentes humiditatē, & grauati. Stridor aũt ab ipſis
fit, dum ad ſuam ipſorũ ſedem procedunt. poſtquā aũt eò deuenerint, aliquādo
uenter poſt illa humidior fit, ꝙ ſuperiori tempore. Laxat enim iam caput pitui
tam in uentrem. Vbi uero apud hepar & præcordia fuerint uteri, & ſtrangula-
rint, mulier albas oculorum partes ſubuertit, & frigida fit. Sunt autē & quæ li-
uidæ fiunt. Quędam etiam dentibus frendunt. & ſaliuæ ad os fluunt. & ſimiles
ſunt his qui ab Herculeo morbo detinētur. Si uero diutius morā traxerint
uteri apud hepar & præcordia, mulier ſtrangulatur. Quādocꝫ uero ubi mulier
uaſa euacuata habuerit, & inſuper laborarit, uteri cōuerſi ad ueſicæ ſtomachum
allabuntur, & urinæ ſtillicidium inducunt. Aliud autem nihil mali habet, & cu
rata cito ſaneſcit, quandocꝫ etiam ſponte. Quibuſdā uero ex labore aut in edia,
ad lumbos aut ad coxas allapſi, dolores exhibent. Si mulier corpore ma-
le habuerit, & menſes bilioſi prodierint, ex hoc probe cognoſci poſſunt. Nigri
ſunt ualde, quandocꝫ uero nigri aut ſplendidi. & paucisſimi prodeunt, & citiſ-
ſime congelantur. & ſemen amborum, & maris & fœminæ euaneſcit. & non
habet in uētre. & incipiente quidē morbo, purgatur diebus quibus ſolita fuit,
non pluribus. progredientibus autem menſibus, pluribus diebus purgatur, &
menſes pauciores ſingulis diebus apparent. Et febres ſuccedunt erroneæ acu-
tæ, cum horrore & cibi faſtidio aliàs atcꝫ aliàs, & ſtomachi dolor. & dolebit ma
xime ubi mēſes ipſi appropinquarint. Poſtquā autem purgata fuerit, & ad mo
dicum tempus, ſuperiorũ reſpectu melius habuerit, poſtea rurſus ad idem per-
ueniet. Dum autem curatur, cito ſana fit. Si uero non curetur, & tempus proce
dat, omnia prius relata ualde ipſum affligent. & dolor corripiet, nunc uentris
partem infra umbilicum, nunc inguina, nunc lumbos & coxēdicum ad ſedem
iuncturam, nunc collum, aliquādo uero ſtrangulatio fortis accidet. & caligo an
te oculos obuerſabitur, & uertigo, utpote purgatione ſurſum uergēte ac aſcen-
dente. Si enim corpus male habuerit mulieri menſes pauciores fiunt. & quibus
corpus plenum fuerit, his menſes plures prodeunt. At uero bilioſæ ſi menſes
prodeant, puſillanimitas incidit, & cibi faſtidiũ aliàs atcꝫ aliàs, & anxietas, ac ui
gilia, & eructat frequēter. & nō uult deambulare, & triſtis eſt, & nō uidere ſibi
uidetur, & timet. Et ſi curetur, ex his ſana erit. Si uero tēpus proceſſerit, adhuc
magis dolebit. Optime autē cum hac agatur, ſi uomitus bilioſus ſuccedat, aut
uenter turbetur, non fortiter, & ſubeant bilioſa. & ſi fluxus ſuccedat ipſi nō for

tis

tis. Si enim quid ex his forte inciderit in corpus afflictũ, periclitabitur. Si uero leniter depurgetur aliquid biliosi aut totum id quod moleſtum eſt, ſana fiet. Si uero neq; curetur, neq; quicquã horum fiat, moritur mulier. plerũq; tamen cõtingit ut fluxus incidat biliosus ex hoc morbo. & ſi fluxus fiat, primũ quidem pauca ſunt quę comparent, per omnes aũt dies omnino plura contingũt. Temporis autẽ progreſſu plerũq; etiã morbus acutus fit. & uteri à purgatione biliosa prodeũte mordentur, ac exulcerãtur, Sed & in hoc adhuc ſana fit, ſi curetur, & fluxus cõpeſcatur. Si uero uteri ab ulceribus fuerint inflammati, adhuc acutior morbus erit, & multa graueolentia ac purulenta prodibunt, ab ipſis uteris iam egreſſa, & ſemper uelut aqua de carnibus. & prius relata omnia ipſam magis affligent. & ulcera adhuc magis efferatiora erunt, donec ipſam uincãt. Si uero etiam ſanata fuerit, ſterilis erit à cicatricibus. Si mulier corpore male habuerit, & pituitoſi menſes prodierint. cognoſci autem poſſunt ſi pituitoſi prodeant. Pelliculoſi enim apparent, & uelut araneorum caſſes diſtenduntur, & ſubalbidi ſunt. Hoc aũt contingit, ſi corpus & caput ipſi pituita repleta fuerint, & hæc non ſubpurgetur, neq; per nares, neq; per ſedem, neq; per urinæ meatum. Sed in menſibus, & in turbatione ſanguinis, unà cum purgatione foras exit, Et ſi hæc ſic habuerint, ad duos quidẽ aut tres menſes nihil ægrotat. poſtquam autem amplius tempus progreſſum fuerit, & nõ curetur, magis dolebit. & febris erronea corripiet. & cibum aliàs atq; aliàs faſtidiet, & ſtomachum dolebit, & maxime dolebit ubi menſes appropinquarint. Quũ uero purgata fuerit, ad modicum tempus, ſuperiorum reſpectu melius habebit. poſtea ad idem relabitur. & ſi non curetur, ſed tempus procedat, fient ipſi omnia quæ ei cui bilioſi menſes prodibant, donec fluxus ſiſtatur. Conſequitur etiam ut hæc fluxum pituitoſum habeat, aut alia quæ ego dicam paulo poſtea. Et ſi quidem fluxus ſuccedat, ſemper procedunt per omnes dies, nunc aceruata, nunc pauca. & quandoq; uelut à carnibus aqua prodit, quandoq; uelut ſanies. & in hoc ipſo multi ſanguinis grumi inſunt. & radit terram uelut acetum, & mordet ubicũq; mulierem contigerit, & uteros exulcerat. Et ubi ad hoc peruenit, reliqua quidem ſimiliter patitur, uelut prior. Minus uero quàm illa caput dolebit. et ulcera neq; deformia, neq; magna, neq; purulenta, neq; graueolentia, ſimiliter uelut illi fiunt, ſed minus huic. Si uero curetur, ſana euadit, etiã ubi morbus progreſſum fecit, & non ualde moritur, Verum prægnans eſſe non poteſt quæ ſic habet. Quæcunq; uiro cohabitantes in uentre habere non poſſunt, interrogandæ ſunt, an ipſis menſes prodeant, aut non: & an purulenti ſint, aut frigidi.

Si quidem igitur reſponderit, interrogetur an ſtatim exeat genitura, an poſtera die, aut tertia, aut ſexta, aut ſeptima. Si igitur dixerit ſtatim exire ubi coiuit, uteri oſculum rectum non eſt, ſed diſtortum, & genituram non capit. Si uero dixerit, poſtera die, aut tertia, uterus perhumectus eſt, & ſemen eluitur. Si uero ſexta aut ſeptima, ſemen computreſcit. putrefactũ uero exit. Si igitur ab initio non ſuſcipiat ſemen, os uteri primum curandum eſt, ut rectum ſit. Si uero eluatur poſtera, aut tertia die, uterus & caput. Si uero computreſcat & exeat, & uterus, & totum corpus curetur. Atq; hæc ſingula ſic cognoſcere oportet. Quali uero purgatione opus habeat, hoc modo cognoſcit. Quum menſes prodeunt, linteum complicatũ palmi magnitudine ſuper tenuem cinerem ex-

pandito, deinde ut quæ exeunt ſuper hoc defluant curato. Præſtat aũt duo eſſe lintea, utrunq; ſeorſim, alterum diurnum, alterum nocturnũ. & diurnum quidem, poſtera die lauare oportet. Nocturnũ uero, ubi per diem ac noctem ſuper cinere ſitum fuit. In lotura uero conſiderare oportet, qualia'nam fiant lintea lota, ubi in ſole fuerint ſiccata. Optimũ tamen eſt in tenebricoſo loco ea reſiccari. Si quidem igitur pituita fuerit quæ conceptionem impedit, mucoſa lintea erunt. Si uero propter ſalſuginem & bilem impeditur, fulua & ſubliuida. His igitur conſideratis, & diligenti animaduerſione expenſis, totũ etiam corpus inſpicito, an multa purgatione opus habeat, aut ſecus, ita ut & ad colorem, & ætatẽ, & robur, & anni tempus, & qua diæta utantur reſpicias. Curatio uero & totius corporis eſt, & uteros ac oſculum ipſorum ſanare. & ſi hoc concluſum fuerit, aperire. Si uero illi diſtorti fuerint, dirigere oportet. Si autẽ humidi fuerint, reſiccare. & alia quoq; facere contraria. Fermè autẽ omnibus multa curatio eadẽ eſt, excepta mẽſium detractione. Nam quibus nihil prodit, his detrahere oportet. Immo quicquid in menſibus mali ineſt, hæc auferre oportet: quum uidelicet pituitoſi ſunt, & pelliculoſi, & ſanioſi, & tenues, aut albi, & grumoſi: & quum nigri ſunt, & carbũculoſi, aut caliginoſi, aut acres, ſalſi, turbati, purulenti. Hæ omnes cauſæ tollendæ. Prohibent enim in uentre conceptum. Quibuſcũq; igitur menſes pituitoſi ac pelliculoſi ſunt, hæ carnoſę ſunt, & his os humectũ eſt, et ſaliua multa ac uiſcoſa. Et ſi acidum aut acre quid guſtarint, ſputũ in ore liquidius erit, & inſulſum. et ad omnia quæ ederint aut biberint, turbatio ſequitur. & ſupprimitur ipſis ac attollitur uenter. & nauſea adeſt, & anxietas ac iactatio multa. Et à capite fluxus defluit, & omnia obducit, & multã humiditatem inducit. & partes ſub oculis liuidæ ſunt ac inflatæ. Has totas fouere oportet, & frequẽter uomere, & à cibis, et ieiunas. Infernũ autem uentrem mollire, ſed pharmacis omnino leuibus, quæ minime bilem ducunt. & ſemel in die cibũ capere, & frequenter exerceri. Et cibo ſicciſsimo uti, & potu paucisſimo meraciore. Melius autem eſt ut uenter facile ſolubilis cõſeruetur. Verum uteros ſi ad hãc diætam non paruerint, pharmacis ſubdititijs nõ mordacibus purgare oportet. Fomentum tamẽ ſemper purgationibus præmittendũ eſt, prius id quod ex fœniculo paratur. Deinde quod ex ſuffimẽtis. Fomento uera & ſubditiones medicamẽtorũ facito, cõiectura facta ut omnia fiant, & pro ratione adhibeantur, quo tempore menſes prodeunt. Si quidẽ igitur puri & ſinceri ac cruenti fiant, ita ad uirum accedat incipientibus mẽſibus. Optimũ autem, deſinẽtibus, & adhuc euntibus, magis q̃ ubi diſparuerunt. Quũ autem ad uirum itura eſt, ſuffimentum quoddam ex adſtringẽtibus ſuffiat, atq; hoc per caniſtrũ, & arundinem, pharmaco calido cineri inſperſo. Quũ uero inſperſeris, & caniſtrũ, ſiue operculum circũponito, & per arundinẽ inſidenti fomentũ adhibeto. Vbi uero opus fuerit ipſam ſuffiri, plũbea fiſtula utere, ut aperto oſculo ſuffiatur. Deinde quũ ſurrexit, rurſus in lecto plumbeam fiſtulam apponat, Deinde ea ſubtracta cũ uiro coeat. Et ſi ea quæ à uiro prodeunt, nõ fuerint ei manifeſta, extentis & alternatim poſitis cruribus quieſcat. Ieiuniũ autem utile eſt in hac die, præterquã ſi cyceonem uelit non ſalſum in aqua. Hunc autem tunc bibat quum uult ſuffiri. Si uero ubi cum uiro coiuit, poſtridie detineat genituram, & neq; altera die exeat: à cibis quidem & balneis prohibeatur. Bibat autem polentam in aqua non ſalſam

ſam,bis ac ter in die. Atq; hæc diæta ſit per ſex dies,aut quod melius eſt, ſeptẽ, ſi non exierint ea quæ à uiro ſuſcepit dum cũ ipſo coiuit.Illota uero maneat per omne tempus,et det operã ut motus uitet.Si uero deambulare uelit,deambulet in loco plano et leui,nequaq̃ accliui,neq; decliui.Deſideat etiam ſuper mollia,ſi conceperit. Reliquam uero diætam eandẽ faciat uſq; ad dies triginta. Illota aũt ſit,aut ſi lauari opus habeat,pauca & nõ ualde calida lauetur.Caput uero ne ma defaciat.Cibis autẽ utatur & panibus, & maza ſi uelit. Ex carnibus autem, palumbe,& ſimilibus.ex marinis,his quæ aluum ſiſtunt.prohibeatur ab oleribus acribus. Vino uero nigro utatur.Carnibus autem aſſatis potius q̃ coctis, tum manſuetis,tum ferinis.Et hæc quidẽ ſi conceperit,hoc modo facere oportet.Si uero non cõceperit,ſed ſecunda aut tertia die exeũt ea quæ à uiro immiſſa ſunt, fluentia cũ multa humiditate:manifeſtũ eſt quod uteri ſunt humidiores.Curare itaq; oportet iuxta relatũ modum,donec ſicci fiant. Quum aũt ſicci eſſe uidebuntur,ſic curato.Optimũ eſt pharmacũ mollitoriũ,& retro,& anteriori parte ipſi adhibitũ,donec uteri ad naturam ſuam redeant. & rurſus ad uirũ accedat, quum menſes nõ amplius multi,ſed pauci & bene colorati fuerint, & ad libidinem concitatur.Sed & in alijs diebus cum uiro cõſuetudinem habere oportet, ſi optime habuerint uteri. Quum autẽ in relatis diebus cõſuetudinem habuerit cum uiro,ſi probe parati fuerint uteri, & ſi geniturã ad decẽ aut duodecim dies detinuerit,ne adeat uirum. Si uero non concipiat,uteri autem ſani ſint: cõtingit enim & hoc pleriſq;, quum debiles exiſtentes uteri,ab affectione macilenti fiunt:aut præ medicamentis & fomento multo,geniturам ferre non poſſunt, priuſquã aſueti fiant et conualeſcant.Hoc autẽ ſic cognoſci poteſt.Quũ ab ipſa exierint, ſecũda aut tertia die exeunt,aut adhuc prius, craſſa & compacta uelut mucus:niſi mali quid ſit,& propter aliũ uterorum morbum genitura diſcedat. Quum igitur talia apparuerint,curatione quidẽ uterorum nõ eſt opus, uerum reliqui corporis cura habenda eſt,quo huiuſmodi bonus habitus ſit ipſi,ut con tractum ſimul ſit corpus,& iuſta mole præditũ,ex paucorũ balneorũ, plurium uero & leuium laborum uſu. Ab acribus aũt & ſalſis prohibeatur. Vomitibus utatur ante dies quibus mẽſes fieri ſolent.& rurſus fame maceretur,& alia perficiat quæ dicta ſunt. Atq; hæc quidem harũ curatio eſt. Quibus aũt ſtatim ubi coiuerint diffluunt ea quæ à uiro ſunt immiſſa,his os uterorũ cauſa eſt. Curare uero ſic oportet.Si quidem ualde cõcluſum fuerit, tædis & plumbeis fiſtulis immiſsis aperito.& molli fomẽto ex fœniculo foueto.et ſubdititijs,quæ uteros attenuant,& in directũ redigunt,purgato.Poſt purgationes autẽ & fomẽta,ea infundito quæ cauſæ ſunt cõtraria. Quibus uero os diſtortũ eſt, & ad coxam allapſum:fiũt enim etiã talia prohibẽtia ne uterus ſemen ſuſcipiat:Quũ igitur tale quid acciderit,odoratis fomẽtis fouere oportet. poſt fomentum aũt, per digitũ auulſum à coxa detrahito.Quũ autẽ diſceſſerit, tædis & plumbeis fiſtulis immiſsis iuxta priorẽ rationem in rectitudinẽ dirigito.ubi uero rectificati ac aperti fuerint uteri,medicamẽtis ſubdititijs purgato,& alia facito iuxta relatam rationẽ. Quum autẽ magis q̃ oportet aperti fuerint uteri,purgatione opus habent. poſt purgationes aũt, collutionibus & ſuffimẽtis.Si uero propiores ſint q̃ oportet,uomitibus uteri opus habent,& fomento fœtido,donec ad ſuum locum redeant.Diæta uero utendũ eſt relata. Si uero os pingue fuerit

& craſſum,& propterea non concipiat,ſinapi coctum ieiuna edat,& meracum
inſuper bibat. Apponat autem nitrum rubrum,& cuminum,ac reſinam. Opti
mum autem fuerit nitrũ uino ammiſcere & reſinæ,unà cum cumino & unguē-
to albo. Aut cornu cerui urito,& duplũ crudæ ordeaceæ farinæ cũ uino ammi-
ſceto. Si uero non melius habeat,porrum coquito,& ipſam inſidere facito. Aut
phagum id eſt glandem tritam apponat. Et allio recenti ueſcatur, & aqua mul
ſa inſuper pota uomat. Quibus porrò intus manet uiri ſemen & compu-
treſcit, & turbationem facit,his atriplicis ſemē aut ſuccum, cum melle aut cum
cumino delingendũ dato. Quum autem à uiro immiſſa graueolentia fuerint,
non concipit. Portulacam igitur & adipem anſerinum miſceto & apponito.
Quibus uero ſexta aut ſeptima die,à uiro immiſſa prodeũt putrefacta,his ueri-
ſimile eſt ab utriſq; fieri, & bilis, & ſalſuginis influxu. Curare autē ſic oportet,
per ueratrũ,aut ſcammoniam,aut pepliũ. Hæc enim ſurſum ac deorſum pitui-
tam & bilem purgant,& flatus educunt. Ante purgationes aũt fomentis uten-
dum eſt ex ſuffimētis. Vbi uero fomentum adhibueris,per ſubdititia purgato,
eodē modo uelut in prioribus. Et poſt ſubdititiorũ ac purgationũ uſum, molli
torijs utere,& ſubdititio medicamento ex mercuriali & artemiſia herba,& ane
mona,& ueratro albo aut nigro. Atq; hæ quidem medicationes hoc modo his
cōducunt. Diætã uero reſpectu ad totũ hominis corpus facto cōſtituere opor-
tet,ſiue ſiccior,ſiue carnoſior mulier eſſe uideatur. Et ſi quidē ſiccior fuerit, bal-
neis pluribus,& obſonijs omnibus coctis,tum marinis,tũ carnibus utatur. Vi
no uero aquoſo,& oleribus coctis,& pinguibus omnibus ac dulcibus. Hæc e-
nim plerũq; faciũt ut humiditas ſit,tũ in reliquo corpore,tum in uteris. Si uero
humidior fuerit,tales uteri nullo ex his opus habēt,ſed uice uerſa neq; cōtrecta
re,neq; lauare recēti motu facto oportet,neq; ſuffire. Nam ad periculũ hæc pro
cedere ſolēt. Et ſi magis q̃ pro natura fuerint humectæ,ſiccare ſanè ac ſuffire o-
portet. Si uero bilioſa in ipſos cōfluãt, medicamentũ dare quod bilē purgat. Si
uero ſalſuginoſa,lac aſininũ,& uinũ,& alia auxiliaria. Morborũ porrò uires cō
ſiderare oportet,& cauſas ex quibus morbi fiũt exquirere,atq; ſic ad alia proce
dere,& morbos circa locos curare. & quæ quidē ob cauſam oſculorũ hiantium
prohibentur,ut ne detineant in uētre,horũ oſcula præparare, ut probe diducta
ſint. Quũ uero humiditas prohibuerit,hãc inſpicere ut ne impediat,totis mulie
rũ negotijs expēſis,ſiue ex toto corpore quid moueri uideatur, ſiue ex ipſis ute
ris,ſiue ex utriſq;. Vteros aũt ſic curare oportet,ut neq; humidi ſint,neq; ualde
ſicci. Imò ſicciores quidē,tãto magis bono ſucco,quãto ſunt ſicciores, eiuſmodi
humiditate ut pingues magis fiãt q̃ graciles. Humectos uero & madidos ſicca
re, ita ut relinquas quo humidi ſint,et nō ualde reſiccētur. Exceſſus enim in his
ualde ſunt uitãdi. Concipit aũt in uētre,neq; ea quę humiditatē habet,neq; quę
reſiccata eſt,niſi quid horũ in ueteri natura fuerit. Cæterũ uirum adire ipſam
oportet,poſt adhibitã curationem,deſinētibus aut inchoantibus menſib. Opti
mum eſt etiã ubi quieuerint. Maxime uero in his diebus experiendũ eſt,an prę
gnãs fieri poſsit. hi enim ſunt oportuniſsimi. Si uero nō ſtatim cōcipiat,& reli-
qua bene habeãt,nihil prohibet etiã alijs diebus cũ uiro coire. Nã hæc exercita
tio alacritatē ipſi inducit,& uenulæ hinc laxãtur. & ſi ea quę à uiro prodeũt con
currerint ſecundũ rectitudinē cum eo quod à muliere,citius cōcipiet. Hęc enim

cauſſa

cauſſa eſt his,quibus ſiue ſtatim,ſiue poſteriore tẽpore exeunt. Atq; hæc quidẽ
de his dicta ſunt. Si uero humidius fuerit os uterorũ, genituram attrahere non
poſſunt. Vtendũ autẽ eſt medicamẽtis ſubdititijs acribus. Cõmorſus enim &
inflãmatus ſtomachus,ſolidus ac firmus quãdoq; fit,& aliquo modo accõmo-
datur. Sed & ſi in callũ indurati fuerint,præſtat acria apponere quæ mordeant.
Quę enim tenuia et feruida ſunt,calli duriciã diffundũt. Si uero mollitus fuerit
callus,mollibus curato,& his quæ nõ mordent. Quòd ſi diu nõ concipiat,men
ſibus nõ apparẽtibus,quũ tertia aut quarta dies aderit, alumen tritum,unguẽ-
to dilutũ,& lana exceptum apponito,& habeat per triduũ. Quarta uero die fel
bubulũ ſiccũ in oleo feruefacito, & lanam tenerã eo imbutã ſubdito, & habeat
per triduũ. Poſtridie aũt eximat,& cũ uiro coeat. Si geniturã non ſuſcipiat
mulier,mẽſibus ſecundũ naturam prodeũtibus,membrana præpoſita eſt. fit e-
tiã ex alijs cauſis. cognoſces aũt ubi digito obicem cõtigeris. facito autẽ medica
mentũ ſubdititiũ,reſinam et æris florẽ cum melle ſubacta in linteo apponito ꝙ
penitiſsime, filo ad extremitatẽ alligato. ubi uero hoc extraxerit,myrtũ in uino
coquat,& uino tepido perluatur. præſtat aũt membranã auferre. Sũt aũt mulie
res quæ facile quidẽ in uentre cõcipiunt,geſtare uero nõ poſſunt,ſed fœtus ip-
ſis corrũpuntur,aut tertio,aut quarto mẽſe,nulla cauſa accedẽte,neq; cibo incõ
modo ingeſto. et hæc eſt cauſa quæ relata eſt,& maxime quũ uteri augmentum
fœtus dimiſerint,aut uẽter ipſis turbetur. Debilitas autẽ,& febris uehemẽs,&
cibi faſtidiũ incidit eo tẽpore quo fœtus corrũpunt. Eſt aũt & hæc cauſſa,ſi ute
ri fuerint leues, aut natura,aut ulceribus in ipſis innatis. Si enim leues fuerint,
quãdoq; continentes ipſum pelliculæ,minus ꝙ oportet cohærẽt: utpote quũ
uteri ipſi pleni exiſtant. cognouerit aũt quis hæc ſingula,ſi de his exacte interro
get. De leuitate uero cognouerit,ſi alia mulier contigerit,dum uteri uacui ſunt.
Non enim hoc tempore manifeſtũ fit. Si uero menſes prodierint his aceruatim
prodeunt. Quibuſdã tamen ipſarũ contingit ut fœtus edant. Et ſi qua curetur,
ſpes partus adeſt. & de his quidẽ ſic habet. Si mulierem puerperam facere
uelis,aliàs concipere nequeuntẽ,menſes conſiderare oportet,an pituitoſi ſunt
aut bilioſi. Cognoſces autẽ ſic. Arenã tenuem ac ſiccam ſubijcito, & quũ men-
ſes prodeunt,in ſole ſanguinẽ ſuperfundito, ac ſiccari ſinito. Et ſi quidẽ bilioſa
fuerit,ſanguis in arena ſiccatus pallidus erit. Si uero pituitoſa fuerit, uelut mu-
cus. Vtrum igitur horũ fuerit,uentrem purgato, ſiue ſupra opus habuerit,ſiue
infra. poſtea uteros purgato. Si uero cõcipere uoles,hederæ grana ſeptem, aut
folia,ſingulis mẽſibus in uino ueteri,ceſſantibus mẽſibus bibẽda dato. Et mali
coriũ in uino odorato meraco coquito,& glandem ex hoc factã in meridie ſub-
dito. Aut alumen Aegyptiũ tritum lanæ illigatũ apponito. Quũ aũt ſol occide
rit,eo detracto,uino odorato perluatur. Hæc aũt ceſſantibus mẽſibus facere o-
portet. Sed & hoc ſic habet. Quũ purgatæ fuerint mulieres,maxime in uẽtre
cõcipiunt cũ uiro conſuetudinẽ habẽtes. et genitura ipſis corroboratur,ſi quã-
do oportet coiuerint. Et ſemen uiri facile ammiſcetur,& ſi præualuerit,illi accõ
modatur ac appropriatur. Tunc enim maxime os uterorũ hiat, & diſtentũ eſt
poſt purgationes. Et uenæ geniturã attrahũt. At in priore tẽpore,et os uterorũ
cõcluſum eſt,& uenæ magis ſanguine plenæ exiſtẽtes,nõ ſimiliter geniturã at-
trahunt. Si uero genitura iugi curſu defluat,mulier uiro miſceri non cupit,

& ſi miſceatur, non concipit:& lumbi ac coxendices doloribus uexãtur, & febris debilis corripit, & impotentia ac animi deliquium ſuccedit. & aliquando uteri in ſuo loco non ſunt. Si quidẽ igitur præ plenitudine defluat, ſinere ipſam optimum eſt. Si uero uterus laxus fiat, diæta ſit alica, caro ſuilla, aut palũbis, & uinum nigrũ. potiones uero, quæ ad fluxum deſcribentur. Nunc porrò dicam de morbis earum quæ in uentre habent. Pronuncio aũt de muliere in uentre habẽte duos aut tres menſes & ultra, ſi mẽſes ſtatim prodeant ſingulis menſibus, neceſſe eſt tenuem ipſam fieri ac debilẽ. Quãdoq; etiam febris ipſam corripit his diebus, q̃ diu menſes prodierint. Et dum prodeunt, & poſtq̃ prodierint, pallida fit. Sed & pauci prodeunt. His uteri magis q̃ opportunũ eſt hiant, & augmentũ fœtus dimittunt. Deſcendit enim quũ mulier in uentre habet, ſanguis paulatim in uteros à toto corpore. & in orbẽ circa id quod in uteris eſt circumſtans, illud auget. Si uero hiarint uteri magis quàm oportet, ſanguinẽ ſingulis menſibus, uelut procedere ſolet, dimittunt. Et quod in uteris eſt, tenue ac debile fit. Si uero curetur mulier, melior & fœtus, & mulier euadit. Si uero non curetur, fœtus corrũpitur. Sed & ipſa periclitatur, ne diuturnum habeat morbum, ſi purgatio plus quàm oportet prodeat. Quia & poſt corruptionem periculum imminebit, nimirũ uteris magis apertis. Si uero mulieri in utero habenti caput pituitoſum fuerit, & pituita acris in uentrẽ deſcenderit, & à capite uentrem perrũpit, & febris debilis ipſam corripit, & palpitationes quibuſdam debiles ſubexolutæ, augeſcentes acutæ. Si uero etiam cibi faſtidiũ, & impotentia corripiat, periculum eſt ne breui fœtus corrumpatur. Sed & ipſa in periculum adducetur, ſi non curetur. ubi uero effugerit, utpote uentre fluido exiſtente, ſtatim concludere ac cõſtringere oportet. Multa uero etiam alia ſunt pericula, in quibus fœtus corrumpuntur. Nam ſi mulier in uentre habens ægrotarit; aut debilis fuerit, aut onus leuarit, aut percuſſa fuerit, aut ſaltarit, aut cibum faſtidierit, aut animi deliquio correpta fuerit, aut amplius aut minus nutrimentum accipiat, aut timeat, & conſternetur, aut uociferetur, aut intemperanter uiuat fœtum corrumpet. Nam et cibus corruptionis cauſſa eſt, et potus multus. Sed & ipſi uteri naturas habent, quibus abortum faciunt, quum ſunt flatuoſi, denſi, magni, parui, & alia his ſimilia. Si mulier in utero habens, uentrem aut lumbos doleat, formidare oportet ne fœtum per abortum edat, pelliculis qui ipſum continent ruptis. Sunt etiam quæ fœtus corrumpunt, ſi acre quid, aut amarum ederint, aut biberint præter conſuetudinẽ, dum adhuc paruus intus eſt puerulus. Si enim puero quid accidat præter cõſuetudinem, & ſi paruulus adhuc fuerit, moritur. Et ſi eiuſmodi edat aut bibat, uelut diximus, ut neceſſe ſit ipſi turbari uentrem, dum adhuc paruus eſt puer. Percipiunt enim & concitantur ipſi uteri, fluxione ex uẽtre ſecedente. Et ſi laborarit mulier plus quàm oportet, et uenter ipſius concludatur, aut magnus fiat, etiam ſic puer corrumpitur, uelut à labore calefactus, et à uentre preſſus. Plerũq; enim dum parui ſunt, debiles ſunt. Quidam uero etiam magni corrumpuntur. Quare mirari non oportet mulieres, quòd inuitæ corrũpunt. Nam cuſtodia & ſcientia multa opus eſt, ut in uteris geſtent puerum & enutriant, & ut euadant ab ipſo in partu.

Si uero mulier in uentre habens, corpore male habeat, & fuerit millioſa & doloribus uexata, & aliàs atq; aliàs febricitet, & os examareſcat, & lingua cum

uirore pallida fiat, oculi uelut morbo regio affecti, ungues bilioſi, urina acris: hæc tum aliàs, tum ſi febricitet, aliàs atq; aliàs ipſi accident: poſtquã uero etiam purgationem contigerit bilioſam eſſe, planè timendum eſt etiam pueros debiles fore: hæc ſi bilioſa per ſeceſſum egerat (id quod ualde contingit) melius deget. Et ſi bilioſa aut ualde nigra ſunt partus purgamenta, etiam ut plurimũ pinguedo ſuccedit, & prodeunt paulatim, & non cito congelantur. & primo quidem tempore leuius fert, poſtea uero grauius, & minus purgatur q̃ oportet. Si enim corpus male habuerit, etiam partus purgamẽta pauciora ac deteriora ipſi procedẽt. Patietur autem & hæc omnia, etiam ſi menſes prodeant bilioſi. Verũ breuiori tempore ægrotabit. Et morbus ad eadem pericula, & ſigna, & trãſmutationes deueniet. Aut enim ipſis uomitus bilioſus, aut purgatio per uentrẽ, in hoc morbo fit, et uteri exulcerantur. Multa uero cuſtodia mulier opus habet. Quum igitur tale quid factũ fuerit, ut ne moriatur, ſterilis erit. Si uero nihil horum fiat, et non curetur, ſed partus purgamenta fuerint ipſi occultata, in triginta et una diebus utplurimum moritur. Huic pharmacum in potu exhibendum eſt quod bilem ducat. Prodeſt & aniſum, & quæ ad urinam ciendam dantur. Vomat autẽ, & ſudores eliciantur, & aluus ſucco ptiſanæ, & melle, & ouis, & maluæ aqua infuſa eluatur. Quibus in uentre habentibus circa ſeptimum aut octauum menſem, derepente mammarũ & uentris plenitudo collabitur, & ubera gracileſcunt, & lac nõ apparet, his dicendum eſt, puerum aut mortuum eſſe, aut uiuere & debilem eſſe. Si enim in uẽtre habuerint, & apparuerint menſes: aut abortus fiunt, ſi plures fuerint & male olentes, aut fœtus morboſi fiũt.

Si mulier in uentre habẽs pituitoſa fuerit, & caput dolet, et aliàs atq; aliàs febrit. & in capite obuoluitur pituita. Et grauitatẽ exhibet ac frigus. & in corpus procedit, & in uenas, quũ caput fuerit repletũ. Fit etiam colore plumbo ſimilis, & uomit pituitã, lingua alba eſt, & urina cõmuniter exalbeſcit, frigida eſt, turbatio adeſt, & æger motus. Vbi uero pepererit, procedet ipſi purgatio pituitoſa, & apparebit pelliculoſa, & uelut araneorũ caſſes in hac diſtenti erunt. & patietur quidem eadem omnia etiam ea cui menſes pituitoſi prodeunt. uerum breuiore tẽpore ægrotabit. & eadem pericula, & ſigna, & trãſmutationes morbus habebit, Continget enim ipſi uomitũ pituitoſum fieri, & affectiones ſimiles uelut illi accident. Depẽdent enim eodem modo partus purgamẽta, & menſes pituitoſi, uerum purgamenta partus breuiore tempore quàm menſes. & niſi erumperit ipſa purgatio quæ diu morã traxit, moritur in quinq; & quadraginta diebus, etiamſi pituitoſum partus purgamentũ ipſi prodierit. Curata aũt mulier, ſana fiet. et inflabitur ab initio ſi ſanata fuerit. Grauis enim erit hic morbus. Huic dare oportet pharmacũ quod pituitã ducit. & lac caprinum coctum cum melle miſcere. Si uero ſæpe nõ obediat, naſturtiũ, aut cnicum, aut cneorũ, aut polypodiũ, aut ſerũ, aut medicamentũ ex ſale cõpoſitum exhibeto, & quæcũq; pituitã laxant, ac educũt. Si uero mulier in utero habẽs, lienoſa ſit à relatis affectionibus, in hoc morbo mẽſes hydropi ſimiles & pituitoſos demittit. & partus purgamẽta procedẽt hydropi ſimilia, et prodibũt modo multa, modo pauca, et fiũt quemadmodũ aqua à carnibus, uelut ſi quis carnes cruentas abluat. Aliquãdo uero paulo craſsiora, et nõ cõgelantur. Et patietur eadẽ omnia etiã ea cui mẽſes aquoſi procedunt, & pericula eadem ac trãſmutationes morbus habebit. Continget

tinget enim ipſi fluxum aquoſum fieri, aut purgationē occultari, & ad uentrem conuerti, & ad crura, aut ad pectus, aut aliquam harum partium. & pericula erunt eadem quæ prius ſunt relata. Si prægnans intumeſcat, urticæ ſemen plurimum, & mel, & uinum dilutum odoratum potandum dato, bis in die.

Si prægnantem bilis uexet, ptiſanæ ſuccum dato, rhoe rubro inſperſo, aut eo qui ex moris paratur. Sorbeat autem frigidam, & ſiſtetur. Si ſuffocatio derepente accidat prægnanti. Fit autem hoc maxime ubi mulier laborarit, & cibum faſtidierit, uteris à labore calefactis, & pauciore humore fœtui accedente. Et quum uterus ac uenter inanior ſit quàm oportet, procedit fœtus ad hepar & præcordia, ut quæ ſunt humecta, & ſuffocationem fortem derepente inducit. Intercipit enim perſpirationem circa uentrem, et mulier uoce priuatur, et albas oculorum partes ſubuertit, et reliqua patitur omnia quæ relata ſunt, ſi mulier non prægnans ab utero ſuffocetur. Quin et ſuffocatio fieri incipit mulieri in uentre habenti, quum à capite defluit pituita ad præcordia, utpote corpore reſpirationem trahere non potente. Et ſi quidem unà cum pituitæ deſcenſu, fœtus redierit ad ſuum locum, uelut qui humorem attraxit, et à pituita delatus ſit, mulier ſana fit. Stridor autem fit fœtu locum ſuum occupante. Et uenter mulieris utplurimū humidus fit. Si uero non breui redeat fœtus in ſuum locum, duo iam fiunt quæ fœtū affligunt, pituita quæ à capite deſcendit, grauat enim et inſiſtens frigefacit: et loci alienitas, et periclitabitur. Et ſi non breui quis commodiorem diætam adhibuerit, mulier ſuffocabitur. Et de his quidem ſic habet.

Si uero mulieri in uentre habenti, tempus partus iam affuerit, et dolor partus tenuerit, et ad multum tempus mulier puerum edere non poterit, omnino obliquus aut in pedes procedit. Vtile eſt autem in caput procedere. Et ſi obliquus procedat, difficilis fit affectio. Sicut enim ſi quis in uas oleariū anguſti oris nucleum immittat, nō procliue eſt extrahere ipſum obliquatum. Sic ſanè etiam mulieri grauis affectio eſt, ubi fœtus fuerit obliquatus. Difficile eſt enim ipſum exire. Graue autem eſt etiam ſi in pedes proceſſerit, et ſæpe aut matres pereunt, aut pueri, aut ambo. Eſt autem et hæc magna cauſa ut non facile exeat, ſi mortuus, aut ſyderatus, aut duplicatus fuerit. Quum mulier in uentre habuerit, tota fit cum uirore pallida, quoniā purus ipſius ſanguis ſemper quotidie ex corpore deſtillat, et in fœtum deſcendit, et augmentum ipſi accedit. Et quum paucior ſanguis ſit in corpore, neceſſe eſt ipſam eſſe pallidam, et ſemper alienos cibos appetere, et ſanguinea in uentrem intrare. Et debilior fit, quoniam ſanguis minuitur. Aſſero porrò mulierē ubi pariet, frequentem ſpiritum emittere. Et ſi purgatio inceperit, uenter plenus eſt, et calore preſſus. Maxime uero frequēter reſpirat, ubi partus appropinquat. Et tunc maxime lumbos dolet. Nam et lumbi à fœtu colliduntur. Dolet autem ſtomachum ſiue uentriculi oſculum in intermedio tempore aliàs atq; aliàs, utpote dum uēter, maxime uero uterus, circum fœtū obuoluitur. Et ſi puerperæ uterus infletur, ouiculæ aut capræ hepar cinere obruito, deinde coquito, et hoc edat, ac uinum meracius uetus, ſi nihil prohibuerit, bibat ad dies quatuor, ſi longius aberit à partu. Si uero lumbos doleat, aniſum et cuminum Aethiopicum bibat. Et calida lauetur. Si uero anhelatio corripiat, ſulphuris magnitudinē fabæ, et cardamomi tātundē, et rutę ac cumini Aethiopici tantundē. Hæc terito, et uino diluta ieiunę

bibenda præbeto. Et à cibis frequenter abſtineat. Si in partu purgatio multa prodierit, uterus contrahitur, & ueſica, & inteſtinum, & neqꝫ ſtercus continent, ſed & urinam emittunt. Oua igitur ſorbenda dato, & panem cinericiũ edendum. & reliqua quæ ſcripta ſunt. Si uero ea quæ in partu eſt, ſicca fuerit, & difficulter humectetur, oleũ bibat, & locos oleo calido cum maluæ aqua irriget. & cerato liquido illinat, & anſerinũ adipem cum oleo infundat. Si uero parere non poterit, reſinam, aut cuminum, aut pinus corticem ſuffito.

Quicunqꝫ uero tumores uteri in partu, aut ex partu fiunt, eos adſtringere non oportet, uelut medici faciunt: uerum pharmaca optima exhibeto. Cuminum Aethiopicum quantum tribus digitis capi poteſt, & aniſi, & ſeſelis grana quinqꝫ aut ſex, pæoniæ radicis aut etiam ſeminis teſtam conchæ maioris dimidiã. Hæc in uino albo odorato maxime, ieiunæ exhibeto. Aut dauci Aethiopici radicem, ſeſeli, pæoniæ radicem, eodem modo. Aut hippoſelini, aut dauci Aethiopici ſemen, eodem modo. Aut crethmi radicem. Aut cuminum Aethiopicum quatuor obolorũ Atticorũ pondere. Aut piper, aniſum, daucũ, pæoniæ Atticæ radicẽ, hæc in uino terito, & bibenda dato. Aut myrtidani ramulos duos aut tres, & cuminũ Aethiopicum, & pæoniæ radicẽ. Aut etiam lini ſemen ſimiliter, quo etiam pueros tuſsientes nutriũt, cum oui aſſati uitello, & cum ſeſamo toſto. Si prægnãti pudenda ſuperficiario ac feruido ulcere affecta ſint, amygdalas tritas, & medullam bubulam in aqua coquito, & modica farina adiecta, pudenda illinito. & aqua à coctis myrti baccis perluito. Nunc uero dicam de puerperij purgamentis, & his quæ poſt partum exeunt. Quũ mulieri aut partus purgamenta nõ fuerint purgata, aut mẽſes non prodierint, aut etiam uterus durus fuerit: dolor habet lumbos, & lateris mollitudinẽ, & inguina, & femora, & pedes amare dolet. & uẽter attollitur. & horrores per corpus diſcurrunt. Ex talibus autem febres fiunt acutæ. Hanc ita habentem, ſi quidem ſine febre fuerit, balneis curato. Caput autem oleo anthino inungito. Maluam autem coquito, & oleo cyprino in aquam eius infuſo, mitigandi gratia inſidere iubeto. In omnibus autem morbis in quibus fomentum auxiliatur, melius eſt poſtea oleo ungi. Si uero febris habeat, à balneis abſtinere. fomentis autẽ & tepefactorijs imum uentrem & lumbos curare. In potu autẽ exhibere pharmaca uterina, aut ſepiæ ouis, aut caſtorio ammixtis. poſt hoc uero farinam cum ruta coctam, aut ptiſanæ ſuccũ ſorbendum dare. Si uero mulieri cum puero in partu non prodierit humor uelut oportet, ſed ſiquidem in capite habuerit humorem à calore attractum, in partu & ante, caput dolebit. Si uero in uentrẽ aceruatim deſcenderit, ubi concitatus fuerit, ipſum turbabit. Et non oportet longe progredi ſinere, ſed auxilium ferre, ut ne ex partu uẽtris profluuiũ ſuccedẽs, corpore male habente, ipſam dolore affligat. Si uero à capite delatus fluxus, ad puerperij purgationẽ uertatur, & multum concitetur, melius habebit. Si uero plus moderato, curam adhibeto. Si uero in uentrem, facilior utiqꝫ exitus puero contigerit. Si uero purgatio modica mulieri prodierit, dolor fortis corripit lumbos, & omnem circa pudenda locum, & intumeſcit, & femora ardent.

Et ex ore ac naribus pituita fluit fortiter aquoſa. & dolet caput. & febris habet, & horror, & tumet. & dentes ſtridunt. & uenter, & ueſica conſtringetur. & oculos ſubuertit. & caliginoſum uiſum habet. Quum mulieri puerperæ purga-

purgatio non facile procedit,uelut uteris inflammatis,& oſculo ipſorum con-
cluſo. Obtorquetur enim ſtomachus uteri poſt pueri egreſſum. Si enim quid
horum fuerit,purgatio non procedet. Si uero non proceſſerit purgatio, cõtin-
get ipſam febrire,& horrorem habere,& uẽtrem magnũ eſſe. & ſi ipſam attige
ris,totum corpus dolere, maxime ſi quis uentrẽ attingat,& aliàs atq; aliàs ſto-
machi dolore uexatur,& lumbos dolet. & cibi faſtidium,& uigiliæ,& punctu-
ra adeſt. poſtea quinto aut ſeptimo die quandoq; uenter turbatur, & ſecedunt
nigra,& ualde graueolẽtia aliàs atq; aliàs,et urina uelut aſinina. Et ſi ſeceſſerint,
uidetur ſibi melius habere,et curata,breui ſana fit: ſin minus,periclitabitur pro-
fluuio uentris forti ipſi illapſo. Et puerperij purgamenta ipſi occultabuntur. Si
uero uenter ipſi non turbetur,neq; purgatio prodeat ſua ſpõte,neq; ea quæ cõ
moda ſunt breui exhibeantur,tempus autẽ progrediatur,multo magis ex præ-
dictis affligetur. Et inſuper periclitabitur,ne liuida fiat uelut plumbũ,et aquam
intercutem incidat. et umbilicus extabit ipſi, ab uteris eleuatus. Et circumcirca
nigrior erit. et ubi hæc facta fuerint, fieri nõ poteſt ut mulier ſuperſtes maneat.
Pereunt autem alię alio tempore,pro corporis et affectionis ratione. Verũ unã
et uiceſimam diem non excedunt,id quod plerũq; ſic contingit. Si uero pur
gatio ipſi eruperit,ſiue à pharmacis,ſiue ſua ſponte: fit enim et hoc ſi uteri os la-
xarint,à ſanguine aceruatim derepẽte delato coacti: et ſi eruperit, graueolentia
purulenta depurgãtur, Quãdoq; etiam nigra. et melius habebit, et curata ſane-
ſcit. Fiunt autem et ulcera in uteris, utpote puerperij purgamentis putrefactis.
Si uero fiant,maiore cura opus erit,ut ne ipſi ulcera magna et putredinoſa fiãt:
periculum eſt autem ne aut moriatur,aut ſterilis fiat. Signa uero hæc fiunt,ſi ul
cera intus fuerint. Quum purgatio ipſi prodierit,uelut ſpina per uteros tranſi-
re uidetur. et calor ipſam corripit,ac maxime uentrem inuadit. Et ſi attingatur,
partem infra umbilicum dolet,uelut ſi purum neruoſum ulcus contingat. Poſt
dolores fortes aliàs atq; aliàs in uteros incidunt. Et febris aliquando ad conta-
ctum manus debilis. et aliàs atq; aliàs puerperij purgamenta procedunt, mali-
gna,purulenta,graueolentia. Hæc ſunt ſigna,ſi ulcera in uteris fuerint,et multa
cura opus habent. Atq; huius quidẽ morbi tot fines exiſtunt. Si uero purgatio
puerperij primis tribus aut quatuor diebus proceſſerit,uerum poſtea derepen
te euaneſcit: eaſdem affectiones cõſimiles priori patitur,ſed minus. et ſi trãſmu
tetur morbus,in idem tranſmutabitur. Diuturnus autẽ et debilior priore erit.
Si uero curetur mulier, ſuperſtes erit,ſi cito curetur. et de hoc morbo ſic habet.

Si uero ex partu non fuerit purgata,uenter intumeſcit,et ſplen,et crura. Et
febris habet,et rigor corripit,et dolores proſiliunt ad lumbos. Aliquãdo etiam
ad uiſcera. Et perfrigeratur,et febris habet. pulſus debiles ſunt,et aliquãdo acu-
ti,et aliàs attolluntur,aliàs deficiunt. Hæc patitur incipiẽte morbo,et ſic habet.
Temporis autem progreſſu,cauę faciei partes rubeſcũt. Quum ſic habuerit,le-
ues cibos exhibeto. Et ſi turget,pharmacũ infra purgans bibendũ dato,ſi bilio
ſa fuerit,quod bilem purgat; Si pituitoſa,quod pituitam. Poſtea uero uteros o-
doratis foueto,et mollitorium in die apponito. Si uero oſculum ſolidũ fuerit,
tota die foueto,et mollitoria apponito. Deinde calida aqua lauato,et plumbeas
fiſtulas indito. poſtea ſalis grana, et myrrham in linteum illigato, et picem co-
ctam ammixtis aromatis lana excipito,et ſingulorum pares portiones ad gallę
paruæ

paruæ figuram efformato,& per diem ac noctem apponito. Deinde uero intermiſsis tribus diebus,ijſdem foueto.Et grana cnidia decorticata duarum potionum menſura,& piperis grana trita,oleo Aegyptio albo,& melle optimo ammixto,in lanam infarcito,& pennæ obuoluta,tota die ac nocte apponito. Et ſi tibi purgata eſſe uideatur,melius eſt ſinere.Si uero purgatione opus habere uideatur,duobus diebus interpoſitis,rurſus id quod ex cucumere ſylueſtri paratur,per diem ac noctem ſubdito.Deinde Netopon,et oleum roſaceũ odoratiſsimum,& adipem cerui liquefacito,& die una in lana ſubdito. & multa calida, quantum eius fieri poteſt,leniter lauato.Statim autem ubi purgatorijs,& calida,fuerint purgata loca affecta,adipe anſerino,& myrrha,et reſina tepida os uterorũ illinat,& foueat.uteros uero poſtridie uino et oleo narciſsino eluat. Aut ſi narciſsinum nõ ſit,uino ſolo.Atq; hæc die uno ante menſes faciat.Poſtq̃ autem menſes prodierint,primis diebus atramentum,hoc eſt ſpodium cyprium terat,& ſalis granũ addat,& hæc lana excepta paululum in corpore habeat.Et ieiuna uinum meracum odoratum abſorbeat. Vbi uero quieuerint menſes,per diem id quod ex pulegio paratur apponat,& uirum accedat.Et ſi in uentre conceperit,ſana euadit.Cibis autem in purgatione utatur.Ad hæc cõmodat, mercurialem coquere,& porrum,allium,braſsicam,& grana mali punici ammiſcere,& ſuccum ſorbere. Alijs autẽ obſonijs marinis potius q̃ carnibus utatur.A dulcibus uero & oleoſis prohibeatur. Bibat autẽ ſemper ieiuna id quod ex tæda paratur,donec purgetur.Et menſibus prodeũtibus idem ualde bibat. Si uero paulo pauciora q̃ oportet prodierint mulieri puerperij purgamẽta, uelut uteris anguſto ore præditis ac diſtortis, Aut aliqua pudẽdi pars ualde fuerit cõcluſa ab inflammatione: Mulier acutè febrit,& ſtomachi dolore uexatur, & dolet totum corpus,& moleſte fert. & ad articulos manuum ac crurum & lumborum dolor procedit.& locum circa collũ,& ſpinam & inguina dolebit.& quædam corporis partes impotentes fient. Poſtea calor quietus erit, & horror ualde manifeſtus. Vomunt autem & pituitoſa, amara,acria. & de hac ſic habet,& continget ut ſi curetur,ſana fiat.Sin minus,clauda & quarundam corporis partium impotens erit.Non autem ualde ſterilis eſt hic morbus. Si quidem ulcerati fuerint uteri,& puerperij purgamenta non prodierint, uelut oportet, omnia dolebit.& ſi non magna fuerint ulcera,curata breui ſaneſcit.Oportet autem curationem ulcerũ in uteris exacte facere, ut quæ in tenera & ſubtili ſenſu prædita ſint parte,& in neruoſa cauitate. Multæ autẽ ſunt partes cum quibus ſocietatem habet,ſincipur,ſtomachus.Mens percellitur,& improba fit,& non facile intelligit.Si uero uteri anguſti oris ipſi fuerint,& puerperij purgationem non emiſerint,inflammantur:& ſi non curetur breui, omnia magis ipſam affligent.Et odor malus erit,& exitus intumeſcit. Et ſi non inflammati fuerint uteri,ſua ſpõte exit malum graue olens,& liuidũ,aut nigrũ grumoſum. & mulieri puerperij purgamẽta purgantur.Quãdoq; uero non exit, ſed mulieri mortem portendit,niſi quis breui uenã ſecet,aut uẽtrem emolliat.præſtat aũt etiam clyſterem adhibere.Si uero ad uomitũ facilis fuerit,etiam uomitum inducere. Melius autem eſt lotium ciere & exudare. Verum in his occaſio optima eſt, quum opus his fuerit. Si uero ex partu purgata mulier fuerit, paulo plura quàm oportet.Contingit enim hoc,ſi uteri amplioris oſculi fuerint,& uenę quædam

ruptæ ſint, quæ ſub uteros tendunt, præ uiolentia egreſſus ipſius fœtus: febris & rigor habebit ipſam tenuis, & calor per totum corpus. Aliquādo etiam horror, & cibi faſtidium, & omnino abominabitur. & tenuis erit ac debilis, & pallida, & tumida, & cibum auerſatur. Si uero quid edat aut bibat, non cōcoquitur. Quibuſdam uero etiam aluus & ueſica erūpit. & horror magis obtinet. Et de hac ſic habet. Si uero puerperæ aliqua pudēdi pars obturata fuerit: Iam enim etiam hoc cognoui: ſi ulceratū fuerit os pudēdi, ubi ſanè ulceratum fuerit, in partu à pueri exitu uiolatum, ſimile quid fit ulceri ſuperficiario ac feruenti, & ualde inflammatur. Et labia præ inflammatione inter ſe coincidūt, & ſe mutuo contingunt, utpote quæ ſunt exulcerata. Sed & frigus fit, & ambo labia clauſa ſunt, conſtringentia purgationē relictam. Si uero prodiret purgatio, ulcera nō concluſa eſſent. Nunc autē influit, & aliena carne craſſeſcunt. Proinde ea ſanare oportet, uelut in reliquo corpore, & ad cicatrices perducere. Locus autem leuis & concolor reddatur. Mulier quædam patiebatur eadem quæ patiūtur uteri dum à puerperij purgamentis non purgantur, & ad hæc dolebat pudendum. Et ex contactu cognouit, quòd obturata eſſet, et narrauit, & curata depurgata eſt, & ſana euaſit ac fœcunda. Si uero curata non fuiſſet, neq; purgatio ipſi ſponte erupiſſet, ulcus maius feciſſet, & malo non remittente, periclitata fuiſſet ne ulcera canceroſa fierent. Si uero proceſſerit mulieri puerperij purgatio ad caput, thoracem'q; ac pulmonem: fit enim & hoc: moriuntur ſæpe ſtatim, ſi detineatur ac firmetur. Si uero probe exeat per os aut nares, ſana euadit. Si uero morbus paulo diuturnior fiat, patietur ſanè mulier ea quæ dicta ſunt de uirgine, cui menſes primum cōparentes ſurſum impetum fecerunt. Verum mulier longiore tempore ſuperſtes erit ꝙ uirgo, et affectiones debiliores erunt, donec pulmo purulentus fiat. Si uero puerperij purgatio non exeat per os, ſed ſurſum tamen impetum fecerit, occultabitur, & nō procedet iuſto modo. Et tuſsis corripiet, & anhelationes. Et impleto pulmone à ſanguine, ualde dolebit latus & dorſum. Et quum tuſsiet, ſicce tuſsiet. Aliquādo uero ſpumoſum expuet. Temporis autē progreſſu ſputū apparet ſubnigrum & turbatū. Et calor pectora tenet, magis ꝙ reliquum corpus, nimirū ſanguine ipſa calefaciente. Et febrit mulier. & uenter ipſi coarctatur. & cibum faſtidit, & uigilabit, & abominabitur. & non ſuperſtes manet, ſed moritur plerunq; uiceſima prima die. Si uero purgatio ſurſum progreſſa, per os nō exeat, neq; in pulmonem uertatur: conuertetur ipſi ad faciem, & erit hæc ualde rubicūda, & caput graue, quod neq; mouere poteſt abſq; doloribus. & oculi ualde rubicundi erunt, & ex ipſis ſanguis tenuis fluet. Et quibuſdam ex naribus ſanguis manat. Et ſi hic exierit, diuturnior morbus fit. Et aures nō acute audiūt in hoc morbo. & ſtomachi dolore uexatur, & eructat, & mente alienatur, & deliria fiunt furioſa. Quibuſdam autem adeſt oculorum diſtortorum ferocitas. Et reliqua omnia perpetietur, uelut ſi purgatio ad pulmonem uertatur. Verū non tuſsiet, neq; exſpuet eiuſmodi, neq; dorſum ſimiliter dolebit. Curata uero ſana fit. Non multa uero ſpes eſt de uita ipſius. Et ſi etiam ſuperſtes maneat, ſurditas aut cæcitas omnino ipſi accedet. Atq; hic eſt huius morbi finis. Si ex partu fluxus corripiat, & cibi in uentre non maneant, uuam paſſam nigram, & mali punici dulcis grana terito, & uino nigro dilutis utitor, ita ut caſeum caprinum deraſum, & polentam tritici torrefactā inſpergas

ſpergas,& bene tẽperata bibenda præbeas. Si ex partu ſanguinem uomat, hepatis fiſtula ſauciata eſt.& dolor ad uiſcera procedit, & cor cõuellitur. Hanc multa calida lauare oportet.& tepefactoria quę maxime admiſerit adhibere.& lac aſininum ad dies ſeptem uel quinq; bibendum dare. poſtea uero uaccæ nigræ lac bibendum præbere,ita ut ſine cibo degat,ſi fieri poterit,ad dies quadraginta.Ad ueſperã uero ſeſamum tritũ bibat.Morbus hic eſt periculoſus.Quomodo autem lac fiat,dictũ à me eſt in pueri in partu natiuitate,& alia ſimiliter.

Si lac fuerit extinctũ,porrum tritũ & aqua dilutum bibendũ dato. Et calida lauetur,& in cibo porrũ ac braſsicam edat.Sed & cytiſi folia ſimul coquat,et ſuccum ſorbeat.Bibat etiam fœniculi ſuccũ,& de radicibus fœniculi. Et ordeũ molitum ac butyrum ſimul coquito,frigefacito,ac bibenda præbeto. Bonũ eſt & hippomarathrũ,& hippoſelinũ,& cytiſus.Hæc omnia ſimul multum lac faciunt & augent.Capræ item Scyriæ,caſei autẽ maxime cõmodi ſunt.Sed & ſaluiam coquat:Aut à iuniperi baccis,aut cedri fructu, ſuccum diffundat,& uino affuſo bibat.& reliqua oleo affuſo edat.& ab acribus,& ſalſis, & acidis, & crudis oleribus omnibus prohibeatur.Naſturtiũ uero in uino potum cõmodum eſt.Nam lac purgat.& calida lauetur, & ſubcalidã bibat. Viticis item fructum in uino bibendũ dato.& betæ ſuccus potatus multũ lac facit. Seſamum quoq; recens,& ordeũ trimeſtre,in mortariũ coniecta terito, & ſuccũ per linteũ exprimito,& mel aut amamelidas ammiſceto.deinde in uino nigro bibenda dato.

Quũ mulier peperit,& à ſecunda non fuerit liberata,præſtat dare ea à quibus maxime purgantur puerperij purgamenta:allia cocta aut aſſata in uino & oleo,cum polypis ac ſepiolis ſuper prunis toſtis,quicquid tandẽ ex his uoluerit.Caſtorium uero aut nardum bibat.Bibat etiam rutam in uino nigro dulci ieiuna,aut ſine uino.Si uero uinum nõ fuerit dulce,melius eſt mel ammiſcere. Edat etiam braſsicam coctam cũ ruta & mercuriali. & ſemẽ aliquod utero cõmodum bibat. Si uero puerperij purgamenta in grumos fuerint coacta,& dolor in imo uentre fiat, porrũ coctum, & quæcunq; ſylueſtria ac hortenſia olera dato,uerum omnia pinguia facito:& per tertiũ quenq; diem ſub clemẽti cœlo lauetur.Frigus enim his inimicũ eſt.Et poſt balneũ inungere melius eſt,& non multa calida uti. Quum ſecunda non ſtatim exierit poſt partũ,imi uentris dolores fiunt,in laterũ mollitudine, & rigores ac febres. Et ſi diſceſſerit ſecunda,ſanatur etiam mulier. Sæpe uero putreſcit,& diſcedit ſexta aut ſeptima die, aut etiam prius.Huic autẽ dare oportet pharmaca quæ ego deſcribam,& ſpiritum cõtinere iubere.Omniũ uero optimũ noui artemiſiam herbam,& dictamnum,& uiolæ albæ florem.Et ſilphij ſuccus optimus eſt fabæ græcæ magnitudine in aqua potus.Et ſi ſecũdas excludere nõ poterit,à cibo abſtineat.Et poſtea uiticis folia trita in uino & melle,oleo affuſo tepefacito,& heminæ mẽſuram bibendam dato,& exibunt. Si mulieri ſecũda in uteris relicta fuerit,hoc ſic cõtingit.Si per uim ruptus fuerit umbilicus,aut ab obſtetrice umbilicoſeca per imperitiam reſectus,quæ uidelicet umbilicum pueri prius incidit, antequã ſecunda ex uteris exijſſet, & uteri ſurſum retrahunt ſecundam, utpote lubricam & diffuſam,& in ſeipſis detinent.Nam ſecũda ex umbilico pueri hæret.& umbilicus poſtremus ex uteris exit.Si enim prior exiret,non accederet per ipſum puero nutrimẽtum, quoniam ex ipſo dependet. Quum in uentre habens

fœtum corruperit menſtruum, aut bimeſtrem, & ſecundæ exire non poterint, fuerit autem tenuis: huius corpus tunc purgare oportet ac pinguefacere. Non enim prius exeũt fœtus putrefacti, niſi fortes fuerint uteri, & probe compacti.

Si mulieri ſecũda relicta fuerit, ſi non ampli fuerint uteri, purgatio ipſa minus ꝙ oportet procedit, & uenter durus fit ac magnus. Et frigus detinet, & febris acuta. & dolor per totum corpus, & uentris maxime partẽ eam quæ eſt infra umbilicum. & grauitas fit in uteris, & tormẽ, uelut fœtus inſit. Et curata ſecundam breui eijcit putrefactam, & ſana euadit. Si ex partu uterus ulceratus fuerit, roſarum floribus curato. Sed & acerbis infuſis colluatur. Si uero os eius ulceratum fuerit ac inflammatum, myrrham, & adipem anſerinum, & ceram albã, & thus, pilis leporinis ſub uentre enatis miſceto, & ſimul trita in lana apponito. Si ex partu uteri fuerint inflammati, febris debilis corpus tenet, & caligo adeſt. Ex uentre uero nunquam deficit calor, & ſitit, & coxas dolet, & uenter imus fortiter intumeſcit, & aluus turbatur. Seceſſus aũt eſt malus & olidus. & calor uehemens corripit, & cibum auerſatur, & dolor iuxta ſinciput eſt, & uentris ſtomachus non poteſt trahere cibos ac potus, & cõcoquere nequit. & niſi curentur ſtatim, plurimæ moriũtur. Venter aũt eſt in cauſa. Sambuci igitur folia tenerrima, in craſsiore tritici recẽtis farina cocta, leuiter tepida ſorbeat. Dato & aquã mulſam, & uinum aquoſum. Et pectinem cataplaſmatis frigefactorijs integito. Cibum autẽ ꝙ minimum edat, & uenter ſiſtatur, & caput curetur. præcordijs uero & uterorum loco, cataplaſmata adhibeto. Quum doluerit ſedem, aut aliud quid, iuniperi baccas, aut apij & urticæ ſemẽ terito, ac bibendum dato. Si ex partu doleat, reſinam terebinthinam, & mel, & uinum tepidum, ſorbẽda dato. Et ſi inflammati fuerint uteri, inde ſedantur. Si uero nõ doleat uterorum locũ, amygdalas amaras tritas, & oleæ folia tenera, & aniſum, & irionem, & origanum, & nitrũ. Hæc miſceto, terito, & uterorum collyria efformato. Si uero inflammati fuerint, & dolor habuerit, roſarum folia, cinamomum, & caſsiã, ſimul terito, & netopo affuſo, placentulas ac paſtillos drachmales formato, easq́ꝫ in ollam nouã fictilem igne candẽtem mittito, circũlocataq́ꝫ muliere ac ueſtibus cõtecta, in uteros ſuffito. Hoc dolores ſedat. Si uero ex partu uteri doluerint, calor debilis habet. uerum uenter imus intus igne ardet. & ad coxendicem aliquando intumeſcit. & dolor habet imum uentrem, & laterum mollitudinem. Et ſeceſſus bilioſi ſunt & graueolentes. & ſi nõ ſiſtatur uenter, derepente moritur. Quum igitur ſic habuerint, uẽtrem frigefacere oportet, cauendo ne horreſcat. Bibat autem ſi non ſiſtatur, aquam de craſsiore tritici farina in ipſa macerata, & panis farinam edat. Sorbeat autẽ mali punici uinoſi ſuccum aqua dilutum, farina lentium inſperſa. Et hoc coquito, miſce lentem, & cuminum, & ſalem, & oleum, & acetum, atq́ꝫ hanc ſorbitionem frigidam exhibeto. Lenticulam item acidam dato, et uinũ uinoſum pramnium inſuper ſorbendum. Ab alijs autẽ cibis abſtinere oportet donec febris ſoluatur. Si uero uiſum fuerit, etiam lauetur. Si uero debilis fuerit, polentam bibendam dato. Et ſi imbecillior ſit, ex aqua frigida. Cibum autem exhibeto leuem, qui non euacuet, ubi calor remiſerit. Morbus hic acutus eſt & lethalis. Si inflammati fuerint puerperæ uteri, uenter ardet, & magnus fit. & ad præcordia ſuffocatio habet. Quum ſic habuerit, muſcum marinũ quem ſuper piſces inijciunt, pro cataplaſmate

mate adhibeto. Verum in mortario miſceto ac tundito, crudam ordeaceam fa-
rinam, & cinerem ſarmentitium, & lini ſemen toſtum, & hæc oleo & aceto ſubi
gito, & uelut cyceonem craſſum facito, deinde coquito donec uelut farinæ ſub-
actæ maſſa fiat, atq; ita q̃ calidiſsima imponito. & ſi opus fuerit, etiam inſidere
facito. Si puerperæ inflammati fuerint uteri, intumeſcunt. & ubi puerpe-
rij purgamenta intus manſerint, occulte diſtenduntur. diſtendũtur autem ubi
condenſati fuerint à frigore. His ſi quidẽ perfrigerẽtur, calefacere cõducit. Si ue
ro inflammati fuerint, & frigus diſceſſerit, medicamentum ſubdititium facere,
quod inflammationi aduerſatur. & ſimul lauare, ac fouere, & pharmaca adhibe
re, quæ ego deſcribam, & uaporem in os ac nares attrahere. Si uero ſuffocent,
lentes in aceto, & ſale, & origano multo coquere, & attractionẽ facere. Et mer-
curialem edat, & in ſucco eius tenuem farinã ſorbeat. & quàm celerrime ac pri-
us quàm dolor corripiat, pharmaca dato quæ uterorũ dolores ſedant. & cibos
per aluum ſecedentes aſſumat. & ſi uenter ſit inflammatus, clyſtere adhibito q̃
citiſsime ſubluatur. Si uteri pituita fuerint impleti, flatus in uteris fiunt, &
menſes procedunt pauciores, albi, pituitoſi. Quãdoq; etiam ſanguis tenuis ſin
cerus, pelliculis plenus. Quibuſdam etiam conturbatur, & ter in menſe com-
paret. & præ humiditate cum uiro commiſceri non uult, neq; libidine ad hoc fa
ciendum concitatur. & tenuis fit. Dolet autem imum uẽtrem, & lumbos & in-
guina. & ſi mordeat id quod effluit, & exulceret oſculi uteri circũferentiã ſum-
mam, fluxionem diuturnam fore pronũciato. Et ſi non multa fuerit fluxio, len
ticulæ decoctum cum ueratro exhibeto ad uomendum. Deinde in nares infun
dito. & pharmacum deorſum purgans bibendum dato. A cibis autem acribus
prohibeatur. Si uero grauetur, & frigeat, & torpedo habeat, lac præbeto, & ui-
num odoratum. Bibat autem ieiuna hypericũ, apij ſemen, ſaluiam, in uino odo
rato aquoſo. & uteros medicamẽto ex uini fece colluat. & ſi ulcerati fuerint, in-
terpoſitis diebus duobus aut tribus, pharmaco ex grano cnidio eluat, et poſtea
cum acerbis lauet, myrti ac lauri decocto, & medicamento ex flore argenti illi-
nat. Morbus aũt eſt grauis & paucæ effugiunt. Si uero acetabula pituita ple
na fuerint, menſes fiunt pauciores. & ſi in uẽtre habuerit, corrumpit ubi fœtus
fortior factus fuerit. Non enim corroboratur, ſed defluit. Cognoueris autem
hinc. Humida fit, & quod defluit mucoſum & uiſcoſum uelut à uẽtre defertur,
& non mordet, & in menſibus poſtquã ſanguine purgari deſierit, per duos aut
tres dies, muci ex uteris prodeũt. & horror tenet, & calor non acutus, uerũ non
deficit. Hanc ſucco groſſorum colluito, à quibus omnis aqua purgatur, & hoc
iterum atq; iterum. Poſtquam autem purgata fuerit, de cætero acerbis utatur.
Apponat autẽ mollia, à quibus pituita purgatur. & foueat uteros medicamen-
to ex lauro, & colluat pharmaco ex aceto. & aromatis ſuffitũ faciat, poſtquam
menſes ceſſarint. poſtea uero à cibis & balneis abſtinere oportet. Coeat autem
cum uiro, & cibos ac uinum parce ſumat, & calide degat, & tegumẽta cruribus
circumdet, & oleo illinat. Si aqua intercus in uteris naſcatur, menſes pau-
ciores & praui fiunt, & ante tẽpus deficiunt. & imus uenter intumeſcit. et mam
mæ ſolidæ, molles fiunt, & lac malum. Et putat ſe in uentre habere. & ex his co
gnoſces quod aqua intercus eſt. Sed & in uterorum oſculo ſignificationem de
ſe præbet. Ad tactum enim gracile & humidum apparet. & rigor ac febris cor-

ripit. Quanto uero magis tempus proceſſerit, tantò magis dolor habet imum uentrem, & lumbos, & laterum mollitudinē, ac inguina. Hic morbus ex abortu fit. Sed & ex alijs cauſis, & quum mēſes fuerint occultati. Hanc multa calida lauare oportet, et tepefactoria adhibere ſi dolor habuerit, Poſtquam autem ſedatus fuerit, pharmacū infra purgans bibendum dare oportet, & uteros medicamento ex bubulo ſtercore fouere. Deinde id quod ex cantharide paratur apponere, & biduum aut triduū intermittere. Et ſi robur affuerit, netopo colluere. & ſi uenter mollis fiat, & febres ceſſent, & menſes ſecundū rationē prodeant cum uiro dormiat, & in medicamentis ſubdititijs perſeueret. & interpoſita die crethmi corticem bibat, & pæoniæ grana nigra quinq;, & ſambuci fructum in uino ieiuna. Et mercurialem ꝙ plurimam edat, & allium crudum ac coctum. & mollibus ad ſomnū utatur, & multa potione, & alijs mollibus. & obſonijs marinis potius ꝙ carnibus. & ſi pepererit, ſana euadit. Si hydrops in uteris fiat, menſes pauciores fiunt ac deteriores, & per longius tempus, & pauciores ꝙ oportet, aut paulo plures. & uenter intumeſcit, & locus ſupra pectinē, & tibiæ, & lumbi. Vbi uero multum temporis proceſſerit, & in uentre habuerit, corrūpit ac eijcit. & aqua cum ipſo fœtu effunditur. & mulier plerunq; moritur. Sanguis autem corrumpitur, & aquoſus redditur. Huic lac bibendum dato, & peplum album potandum, donec fœtus moueri poterit. Quin & ante hoc utplurimum fœtus corrumpitur, & per abortū eijcitur. & uteri ſanguine & aqua manant. Hæc autem patitur nihilo magis ex labore, ꝙ aliter. Cognoſcere uero poteris quod hydrops eſt, ex digiti contactu. Deprehendes enim oſculū ipſorum gracile & plenum humiditate. Si uero fœtus in ipſa non circa initia, ſed iam bimeſtris corrumpitur ac ſuffocatur, tunc & uenter imus intumeſcit, & ad contactum dolet, uelut ulcere prǽſente. & febris magna ipſam ac dentiū fremitus corripit, & dolor acutus & uehemens pudenda, & imum uentrē, & lumbos, & laterum mollitudinē, & coxas. Quū ſic habuerit, calida ipſam lauato. & ſi dolor habuerit, tepefactoria adhibeto, experimento facto de eo quod maxime admittat. & pharmacū deorſum purgans bibendū dato. Intermiſsione uero facta per tempus quantū tibi ſatis eſſe uidebitur, & colluito, & foueto, & cyclaminū melle ſubactum, ac linteo exceptum, ad os uterorū apponito. Et cupreſſi ramēta in aqua madefacta, eodē modo apponito. Verū hæc breuiore tempore, & per longius tēporis interuallum, quāto magis mordent & lancinant. Et ſpecillum ſtanneum paratū immittito, et digitū eodem modo. Potiones quoq; bibēdas dato, quaſcunq; maxime libenter admiſerit. & cū uiro dormiat, maxime opportuno tēpore præſente. Si enim geniturā conceperit, & prægnās facta fuerit, ac pepererit, ſubpurgātur, & ea quę prius in ipſa fuerūt, unà cum ipſis puerperij purgamentis ſubeūtia. Atq; ſic maxime ſana fieri poterit. Si mulier aqua intercute laborarit, ſplene ipſius magno & aquoſo exiſtente. Fit autē ſplen aquoſus ab hac affectione, quū febris habuerit, & nō dimiſerit hominē, & ſitis ipſum corripuerit fortis, & biberit, ac non reuomuerit. Nam quod in ueſicam penetrat, per urinam eijcitur. Reliquū uero ſplen capit, abſtrahēs à uentre ad ſeipſum, ut qui rarus eſt & ſpongiformis, & ſecundum uentrē ſitus. Et ſi his ſic habētibus non exudarit, neq; aluus laxetur, ab hoc ſplen attollitur, & hoc magis ſi aqua fuerit potus. & ſi quis ipſum contingat, mollis eſt uelut molliſsima pluma ſiue lana:

quandoq; uero etiam renititur. Eleuatus autẽ & impletus, diſtribuit per uenas corpori, & maxime in omentũ, & locos circa uentrẽ, et crura. Altera enim pars ad alteram delegat in corpore, ubi ſingulis plus quàm oportet affuerit, & cõtinere non poterint. Succedit autem ex hoc ſemper hydrops, ubi ſplen ad ſeipſum trahere cõſueuerit, quũ natura rarus ſit ac mollis. Quibuſdã uero hoc morbi principium fit ſine febre, ſi calor quidam in uentre conſtiterit, uelut pituita in ipſum collapſa. & ſi homo ſitim non continuerit, neq; ueſica, neq; uenter, urinã & ſtercus iuſto modo excolarint: neq; cõmoda diæta homo utatur. Si uero hydropica fuerit, prodeunt menſes multi derepẽte, quãdoq; uero pauci. Et fiunt aliquãdo uelut aqua à carnibus, ſicut ſi quis cruentas carnes abluiſſet: aliquando uero paulo ſpiſsiores, & non cõgelantur. & anhelatio ipſam corripit priuſquã menſes prodeunt. & dolor in ſplene, & magis ſi quid dulce ederit. & uenter attollitur ac magnus fit. Et ubi plura quàm ſolita eſt ederit, dolet uẽtrem, & lumbos aliàs atq; aliàs dolor uexat. & febris ipſam paulatim corripit. poſtq; autẽ depurgata fuerit, melius ſibi habere uidetur ſuperiorũ reſpectu. poſtea ad idem relabitur. & ſi curetur uelut conuenit, ſana euadet. Sin minus, & fluxus comparet, & per omne tempus ſemper fluet paulatim uelut ſeroſa ſanies, & ampliore curatione opus habet. Si uero fluxus non ſuccedat, ſed uteri à prioribus menſes non laxarint: tunc & uenter ipſi magnus erit, & grauitas intus erit, uelut in uentre habenti. et uelut puer in uentre ipſius moueri uidebitur, nimirum dum uteri aqua pleni ſunt, & aqua mouetur. Aliàs enim atq; aliàs fluctuat in ipſis aqua, uelut in utre. & pars infra umbilicum ad contactum dolet. & clauiculæ, & thorax, & facies, & oculi attenuantur. & mammæ attolluntur. Quibuſdam uero & uenter, & crura aqua implentur. Quibuſdam autẽ alterum horum. & ſi quidem ambo impleta fuerint, nulla ſpes eſt de hominis uita. Si uero etiam alterum horum, modica ſpes eſt ſi curetur, & non ualde fuerit attenuata. Diuturnus eſt autem hic morbus. Et fiunt omnia magis his quæ non pepererunt, fiunt autem ſæpe etiam his qui pepererunt. Periculoſa uero ſunt uelut dictũ eſt, & plerũq; acuta & magna, & intellectu difficilia, eo quòd mulieres participant morbis, & aliquando neq; ipſæ ſciunt quòd ægrotant, priuſquam morbos experiantur à menſibus, & ſeniores factæ fuerint. Tunc autem & neceſsitas, & tempus, ipſas morborum cauſſam docet. & quandoq; non cognoſcentibus ex quo morbo ægrotent, morbi incurabiles fiunt, antequam doceatur recte medicus ab ægrotante ex quo morbo ægrotet. Verẽtur enim narrare, etiamſi ſciant: & præ imperitia ac ignorantia, turpe ſibi id eſſe putant. Sed & medici ſimul peccant non exacte cauſſam morbi percunctantes, ſed uelut uiriles morbos ſanãtes. et multas noui iam ab huiuſmodi affectionibus corruptas. Quare ſtatim cauſſam exacte interrogare oportet. Multum enim differt muliebrium morborum ac uirilium curatio. Si uteri fuerint ulcerati, ſanguis & pus purgatur, & fœtor grauis oboritur. & dolor acutus corripit lumbos, & inguina, & imum uẽtrem. & dolor ſurſum procedit ad laterum mollitudinem, & ad coſtas, & ad ſcapulas. Aliquando etiam ad clauiculas peruenit. & mordetur, & caput uehementer dolet, & delirat. Progreſſu uero temporis tota intumeſcit. & debilitas ipſam corripit, & animi deliquium, & febris tenuis, & perfrigeratio. Intumeſcunt autem maxime crura. Morbus autem corripit ex abortu,

ſi qua corrupto ac putrefacto intus puero, nõ fuerit expurgata. & calor totum corpus tenet. Corripit etiã ex fluxibus, & ſi in ipſis acria fuerint, & blioſa mordeant. Si in hoc modo habentẽ incideris, ubi quidem dolores habuerint, multa calida lauato. & tepefactoria adhibeto qua parte fuerit dolor. & ſi quidem ſuperne fuerint dolores, & mulier fortis eſt, totam fomentato. & pharmacũ deorſum purgans bibẽdum dato. & ubi tempus anni fuerit, ſerum coctum inſuper bibendum præbeto, per dies quinq;, ſi id facere poterit. Si uero non fuerit ſerũ, lac aſininum coquito, & per dies tres aut quatuor bibendũ dato. Poſt lactis autem potum, cum aquis ipſam reficito, & cum cibis commodis, carnibus ouillis teneris recentibus, & uolucrium: & beta, et cucurbita. Abſtineat autem à ſalſis & acribus, et marinis omnibus. Et à carnibus porcinis, & bubulis, ac caprinis. Edat autem panes. Si uero animi deliquia teneant, & non ualida ſit, & perfrigeretur, ſorbitionem accipiat. Sunt autẽ quidam qui his caput dolentibus lac bibendum præbent, quia caput dolent. Alij aquam, quia animo linquantur. Ego uero uice uerſa, ſi caput dolent, & mente percellantur, aquam cõmodam puto. Quum autẽ mordentur, & acria ſunt quæ pungunt, lac his lenitatem inducit. Vbi uero tibi ualida eſſe uidebitur, uteros colluito. primũ medicamẽto ex uini fece. poſtea interpoſitis diebus tribus aut quatuor, eo quod cum braſsicæ decocto tepido paratur. Et rurſus intermiſsis diebus tribus eo quod cũ butyro paratur diluito. Et ſi ubi hæc feceris ſaneſcant uteri, eo quod cum malicorio paratur colluito. Super ulcera uero argenti florem, & gallam, & myrrham, & thus, & ſpinæ Aegyptiæ fructum, & œnanthen ſylueſtrem, & chryſocollam, & ſquamam æris, & loti ramenta, & crocum, & alumen Aegyptium combuſtum illinito. Horum ſingulorum una æqualis ſit portio. Alumen uero & gallam, & crocum, una omnium portione ſumito. Hæc omnia trita ac permixta in uino albo dulci diluito, deinde coquito donec mellis craſſitudo fiat, et dato ut cũ hoc pharmaco bis in die ulcera inungat, ubi aqua tepida prius lauit. Coquãtur autem in aqua, & hedera, & ſaluia. Et ubi tibi hæc faciẽti melius habere uiſa fuerit, lac caprinum coctum præbibendũ una die dato. Poſtea uero lac bubulũ præbeto eodem modo uelut in prioribus. poſt lactis aũt potum, per cibos q̃ maxime craſſefacito, & ut in uentre habeat facito. Sana enim fiet. Pleruq; uero ex hoc morbo euadunt, & ſteriles fiunt. Senioribus aũt non ualde quid horũ accidit. poſtea uero bibenda ſunt pharmaca, lini ſemen torrefactũ, & ſeſamum, et urticæ ſemen, & pæoniæ radix amara, hæc in uino nigro odorato trita bibat. Si uteri ulcerati fuerint, & ſanguis, & pus, & ſeroſa ſanies fluit: putreſcentibus enim uteris, morbus ab ipſis fit, & uenter imus eleuatur, & attenuatur, & ad contactum dolet, uelut ulcere præſente, Et febris ac fremitus ipſam occupat. & dolor acutus ac uehemens inuadit pudenda, & pubem, & imum uentrem, & lateris mollitudinem, & lumbos. Morbus autem maxime corripit ex partu, ſi quid in ipſis diuulſum cõputruerit. Itẽq; ex abortu, & aliàs ſua ſpõte. In has ſi incideris, aqua multa calida lauato. et qua parte dolor habuerit, tepefactoria adhibeto & ſpõgiam ex aqua calida expreſſam. & colluito acribus & acerbis uitatis, mollioríb. uero ammixtis, prout tibi tempeſtiuũ eſſe uidebitur. & lini ſemen ac ſambuci fructũ tũdito, et ammixto melle pharmacũ facito, atq; hoc utitor. calida uero aqua lauato. Et acceptã ſpongiam, aut mollẽ lanam, in aqua calida tingito, &

pudenda ac ulcera expurgato. Deinde in uino meraco, rurſus ſpongiam aut lanam tingens, eodem modo utere. Et poſtea pharmaco hoc inunge, quoties tibi tempeſtiuum eſſe uiſum fuerit. Poſtea reſina & adipe ſuillo mixtis ſimul illinito ſæpe interdiu ac noctu. poſtea uero lini ſemen torreto, tūdito, ac cribrato: & peplum album in polenta tūdito ac cribrato: & caſeum caprinum affato, & ſordes ac ſalſuginem deradito, & pinguitudinem eius, & polentæ pollinem ammiſceto. Sit autem una pharmaci menſura, & caſei, & polentæ. Hæc bibenda dato mane ieiunæ, in uino auſtero diluto. Ad ueſperam autem miſceto, & craſſum cyceonem præbeto, & quicquid muliercula maxime libenter admiſerit, bibendum dato. Et donec quidem ſanguis multus fluxerit, & dolores acuti habuerint, & modico tempore intermiſerint, hæc facito. Poſtquã autem ulcus minus fuerit, & dolores debiles apprehenderint, & per longius tempus, pharmaca bibenda dato à quibus purgetur deorſum magis ꝙ̃ ſurſum. & intermiſſo tempore quantū opportunum eſſe uiſum fuerit, lenibus fomētis foueto, muliere in alto collocata, prout tempeſtiuum eſſe uidebitur. Hæc ſi fecerit, ſana euadet. Morbus autē eſt lenior & lethalis. & paucæ ipſum effugiūt. Si uero uehementer exulcerati fuerint, ſanguis & pus purgatur, & odor fit grauis. Et quū dolor apprehēderit, uelut à partus dolore fiunt ea quæ circa fluxū contingere ſolent. Et quum tempus affuerit, crura & pedes intumeſcūt. Et curant medici hunc morbum uelut hydropem, uerum hic talis non eſt. Hanc ſi curandam acceperis, primum calida lauato, & calefacito. Et acribus ac mollibus et acerbis, & aqua & uino colluito. Et polycarpon, & polycnemon, ac mel ſimul coquito, deinde lanã in his tingito, & pudenda illinito. Et reſinam, ac mel, & pinguedinem ſuillam illinito. Et bibendum dato ſemen lini ac ſeſamum torrefactum, & butyrum, & caſeum caprinum, & polentam in omnibus. Bibat autem in uino ieiuna. Ad ueſperam uero plurimum mellis affundito. Et donec quidem ſanguis purgetur, & dolores acuti habuerint, & modico tēpore intermiſerint, hoc facito. Quum autem ipſi minus prodierit, & dolores debiliores per longius tēpus tenuerint, pharmacum deorſum purgans bibēdum dato, ac finito. Hæc ſi fecerit, ſana euadet. Sobolis autem ſpes non adeſt. Quæcunq; ulcerationes in uteris fiunt, ex abortu, aut alia quadam cauſa, eas omnes reſpectu ad totum corpus facto curare oportet, quacūq; curatione opus habere uiſæ fuerint, ſiue ex uniuerſo corpore hominem curandam eſſe putaueris, ſiue ex ipſis uteris. Cognoſces autem an ab ipſis uteris ſint, hoc modo. Quæ enim ulcerationes ab ipſis uteris ſunt, purgationem exhibent purulentam & compactam: quæ uero non ab ipſis, tenuem & ſanioſam. Quum igitur tenues ſunt fluxiones, cū pharmaco eas curare oportet, & dare quod & ſurſum, & deorſum purget. Primū autem ſurſum. Et ſi quidem poſt pharmaci potionem, fluxiones pauciores fiunt ac faciliores, intermiſsione facta rurſus eodem modo medicari oportet. Poſt pharmaci uero potionem, talem uictum præſcribito, ex quo homo ipſa quàm ſiccißima fiat. Id autem continget, ſi toti ipſius corpori, per tertiam aut quartam diem, fomentum adhibueris, & à fomentis ſtatim uomitus feceris. poſt uomitus autem & fomenta, diætam conſtituito ex illuuie, & aquæ potu, & panis cibo, nullo uero obſonio, quàm uino nigro meraco. Nullo item olere. Quum uero uomitum præparas, multis & acribus oleribus opus habes, quibus ipſam impleas, multis

tis etiam cibis,et obſonio quodcunq; uoluerit.Et ut impleas ipſam multo uino aquoſo,& ut à fomentis ipſam laues multa calida. Atq; hæc quidem curatio eſt huiuſmodi fluxionum. Melius tamen eſt ut utraſq; pharmacis cures, & uomitum procures,& ſurſum trahas. Diæta uero ſiccatoria melior eſt,& illuuies. Cæterum uteros hoc modo curare oportet. primum quidem fouere ſambuci folijs in aqua coctis. Deinde poſt fomentũ,ſmegmate ex uini fece colluere. Et ſi quidem putredo in ulceribus fuerit,& quæ exeunt graueolentia,ſmegmate meraciore. Si uero nihil tale,aquoſiore. poſt fecem autem,cum aqua in qua cocta eſt myrtus & ſaluia. Poſtea uero cum uino colluere,meraco,albo,tepido. Quũ autem mordetur iam à collutionibus,tunc iam pura ſunt ulcera. colluere igitur oportet fece aquoſiore,& uino nigro. poſt uinum uero,adipem ſuillum recẽtem liquato,& pinguedinem anſeris ſi affuerit,ſin minus,aliam, maxime gallinaceam,aut ex uolucriũ gente. Si uero neq; hæc adſit,oleũ uetus ex oliuis ammiſceto,atq; hoc tepido colluito poſt uinũ,per alium clyſterem in os uteri infuſo. Et ſi fuerit ulceratum,linamenta ex mollitorijs facta apponito. Et ſi hæc ſubdita ardorem induxerint,his ademptis mulierem aqua tepida lauari iubeto, tali quali colluebatur. Si uero ad hanc diætam fluxiones nõ diſcedant, pauciores tamen fiant,& uehemẽter mordeant, & ea quæ effluunt bilis fuerint ac ſalſugo: & nõ ſolum internas partes,ſed etiã externas exulcerent,diætam tranſmutare oportet,& totam humectare,quo fluxiones q̃ aquoſiſsimæ fiant,& minime mordaces,balneis multis calidis,maza,oleribus coctis omnibus pinguibus, piſcibus carthilagineis,cũ cepis & coriandro,in muria dulci coctis:coquantur autẽ pingui modo:carnibus coctis omnibus,excepta bubula & caprina: His enim percoctis cũ anetho & fœniculo: uino mellei coloris,fuluo,aquoſo,uberiore lactis potu cum uino dulci. Reliqua uero de collutionibus iuxta relatũ modum facito. Atq; hæc quidẽ eſt eiuſmodi fluxionũ curatio. Quũ uero purulenta & compacta exierint,harum quidem totũ corpus nõ mouere oportet. Verum colluere,& per collutiones totã curationem facere. Colluere autẽ oportet cum iiſdem infuſis,quæ prius dicta ſunt eodem modo. Cõſcribentur tamen etiam aliæ collutiones. Vlcerũ curatio. Ceruinũ adipem recẽtem ac uiridem ſubdito. Omnia uero ſtatim uino ſirço ſiue ſapa colluere oportet. Optimũ aũt eſt ceruſſa,ſi ulcera fuerint,& oleõ narciſsino. Cibis aũt mollisſimis utatur,& non acribus. Si uero ſordida fuerint,& proſerpãt,ac proximũ locum mordeant,purgato,& nouã carnem producito,& carnẽ ad cicatricẽ perducito. facile enim reſoluuntur,& maligna fiũt. et frequẽter lauato. Si uero mulier ex abortu uulnus accipiat,aut ex medicamẽtis ſubdititijs uteros exulceretur: Qualia multa ſemper mulieres faciunt ac medicando excitãt,& fœtus corruptus fuerit,et mulier non purgetur,ſed uteri inflammati fuerint uehementer ac concluſi,et purgationem emittere non poterint,niſi primum emittãt ſanguinẽ qui eſt in fœtu. hæc ſi quidẽ curetur,breui ſana euadet,uerum ſterilis. Si uero puerperij purgamenta ipſi ſua ſponte eruperint,et ulcera ſanata fuerint,etiam ſic ſterilis erit. Si uero purgatio quidem ipſi fiat,ulcera aũt non purgentur,periculũ eſt ea putredinoſa eſſe. Si uero purgatio prodierit ipſi iam afflictæ ac extenuatę,moritur. Quin et ſi in partu uteri ualde fuerint exulcerati,fœtu non ſecundum naturam exeunte,eadem patientur quæ patitur ea quæ ex corruptione fœtus uteros ulceratos

habet

habet. Et tranſmutationes ac fines eoſdem morbus habet, ſiue ex fœtus corruptione, ſiue ex partu uteri fuerint ulcerati. et ſi puerperij purgamēta omnia prodierint, minus dolebit, niſi magna ulcera fuerint. Et ſi curetur, breui ſaneſcit. Oportet autē curam cito adhibere, ſi ulcera in utero fuerint. Nam ut quæ in tenero loco ſunt, cito augeſcūt, & breui putreſcunt. Curare uero oportet ulcera, uelut etiam ea quæ in reliquo corpore ſunt, Nimirum ut inflammationem arceas, & repurges, & repleas, & ad cicatricem perducas. Danda eſt autē aqua in potum, uinū minime. cibos item paucos, ac minime multos exhibeto. Quicunq; abortus facti diſcedere non poſſunt, dum aut toti, aut partes fœtuū ſunt maiores, aut minores & obliqui ac impotentes, tales ſiquidem ſecundum naturam ſiti fuerint, pharmaco aliquo dato ex his quæ ego referā expellito, ubi multa calida prælaueris. Et ſi prodire uolentes, non facile exeant, quū ſiti ſint ſecundum naturam, talibus ſternutatorium admoueto. Apprehendito autē naſum, & os cōprimito, ac ſic ſternutet, quo ſternutatio ꝙ maxime efficax ſit. Vtatur item cōcuſsionibus. Sic autem concuſsionē facito. Lectum altum robuſtum ac inſtratū ſumito, & mulierem ſupinā reclinato. pectus uero & axillas ac manus, faſcia aut molli lato loro ad lectū alligato ac cingito, & crura incuruato, & malleolis apprehenſam detineto. Quum autem ſic diſpoſueris, ſarmentorum mollium faſcem, aut aliquid huic ſimile parato, tantum quantus ſufficit, ut lectum non negligat excipiendo ipſum, dum in terram proijcitur, quo non pedibus iuxta caput, terram contingat. Poſtea uero ipſam manibus lectum apprehendere iubeto, & lectum ad caput ſublimem habere, ut decliuis ſit in pedes, animaduerſione habita ne pronua ſit homo ipſa. ubi uero hæc facta fuerint, & lectus ſublimis fuerit, retro ſarmēta ſupponito. maxime autem dirigito, quo pedes terram non contingant dum lectus proijcitur, & ut ſint intra ſarmenta. Eleuent autem duo uiri ex utroq; pede hinc atq; illinc, quo in directum lectus cadat, planè ac æqualiter, & conuulſio ne fiat. Concutiendum eſt autem maxime unà cum partus dolore. Et ſi quidem diſcedant, ſtatim quieſcendum. Sin minus, interſtitio facto rurſus concutito, & in lecto geſtatam attollito, ac agitato. Atq; hæc quidem ſic facienda ſunt, ubi recte & ſecundum naturam diſcedāt. Oportet autem cerato liquido præillinere, quod in omnibus huiuſmodi circa uterum affectionibus optimum eſt: & maluæ aquam affundere, & fœnigræci, aut potius ptiſanæ triticeæ ſuccum. Oportet autem uſq; ad inguina, ſedem & pudendum fouere, & inſidere, ubi partus dolores maxime infeſtarint, & nihil aliud mente uerſare. eā uero quæ medicatur, oſcula mollibus aperire oportet, & leniter hoc facere. Vmbilicum uero unà cum fœtu attrahere. Quicunq; uero duplicati complicantur, & in oſculo uterorum incumbunt, eos ſiue uiui fuerint, ſiue mortui, rurſus retro protruſos uertere oportet, quo ſecundū naturam in caput exeant. Quum autē retrudere uoles aut uertere, ſupinæ ipſi reclinatæ molle quiddam ſub coxas ſubſternere oportet, & ſub lecti pedes, quo altiores ſint hi à pedibus, ſemper aliquid ſupponere. Sed & coxæ altiores capite ſint, & ut nullum ceruical ſub capite ſit prouideto. Quum uero retruſus fuerit fœtus, & hinc atq; illinc obuoluitur, ut ſecundum naturam conſtituatur, & quicquid ſub lecti pedes ſuppoſuiſti ac lapides, & quicquid ſub coxas ſubdidiſti, ſubtrahito. Capiti uero puluinar ſubijcito. Atque talia hoc modo curato. Quicunq;

uero

uero fœtus uiui,manum aut crus foras præmittunt,aut etiam ambo:eas oportet quàm celerrime ubi exitum ſignificarint,prædicto modo intro retrudere,& in caput uertere,& ad uiam reducere.Et quicunq; fœtus complicantur,ad lateris mollitudinem,aut coxam in partu collapſi, eos dirigere ac uertere oportet. & in aquam calidam deſidere facere,donec mulier refocilletur. Quicũq; uero fœtus mortui,aut crus,aut manum,foras protendunt, eos optimũ quidem fuerit,ſi id fieri poſſet,intro retrudere, & ambas has partes in caput uertere. Si uero hoc fieri non poterit,uerum intumeſcit, ſecare hoc modo. Diſſectum per ſcalpellum caput,cum contuſorio inſtrumento,ut ne in ramenta findatur contundito,& oſſa per oſsium uolſellam,aut tractorium inſtrumẽtum,iuxta claui culam immiſſum,prout habuerint extrahito,nõ multis ſimul,ſed paulatim exemptis,ac rurſus ablatis. Quum uero hæc foras extraxeris,& in ipſis humeris fueris,ambas manus in articulis cum ipſis humeris ſecato.Et ubi hæc extraxeris,ſi quidem fieri poterit ut exeant, etiam reliqua facile extrahito. Si uero non obediant,totum pectus uſq; ad iugulum findito, Verum caueto ne in uentrem ſeces,& aliquid de inteſtino denudes.Exit enim uenter,& inteſtina,& ſtercus. Si uero horum quid excidat,maioris negotij iam res fit. Contundito autem coſtas,& ſcapulas contrahito.Et facile poſtea reliquum fœtus procedet, niſi iam uentrem tumidum habuerit.Si enim tale quid fuerit, melius eſt uẽtrem fœtus leniter perforare.Flatus enim ſolum à uentre exit,& ſic facile prodibit. Si uero exciderit manus,aut crus,immortui fœtus, ſi quidem fieri poterit, ambas partes retrudito,& fœtum rite dirigito.Hoc enim optimum fuerit.Si uero fieri nõ poterit ut hoc facias,quicquid ſanè foris fuerit quantum potes penitiſsime reſecato.& reliquũ profunditate intus explorata protrudito, & fœtum in caput uertito.Quũ autem uertere ac ſecare puerum uoles,ungues de manibus tuis reſecato.Scalpellum uero quo diſſecas,incuruũ potius ſit q̃ rectum,& huius caput occultato per indicem digitũ, eodeq; interna explorato ac deducito, ita ut caueas ne uterum contingas. Cæterũ molæ conceptus hæc cauſſa eſt. Quũ multi menſes,modicum & morboſum ſemen conceperint, neq; conceptus rectus ſit,& uenter plenus eſt uelut prægnantis.Nihil autem in uentre mouetur, neq; lac in mammis generatur.Mammæ aũt turgidæ ſunt. Hęc igitur ad duos annos,ſæpe etiam tres, ſic habet. & ſi quidem una caro fiat, mulier perit. Neq; enim fieri poteſt ut ſuperſtes maneat.Si uero plures,erumpit ipſi per pudendũ ſanguis carnoſus plurimus.& ſi hoc moderate fiat,ſeruatur.Sin minus,à fluxu correpta perit.& morbus quidem talis eſt.Iudicare uero oportet ex plenitudinis mole,& quòd in uentre non mouetur.Nam mas trimeſtris,fœmina quadrimeſtris motum habet.Poſtquam igitur tempore hoc prætergreſſo nõ mouetur,nimirum hic morbus eſt.eſt autem hoc magnum ſignum,quòd lac in mammis non generatur.Hanc igitur maxime quidem ne curato. Aut certe cũ prædictione.Et primum quidem totũ corpus foueto.Deinde per ſedem clyſterem adhibeto,quo ſanguis multus erũpat.Fortaſsis enim quod compactũ eſt commoueris,id quod fœtus eſſe putatur,muliere à pharmaco concalefacta. Sed & uteros colluito,quo ſanguinẽ educas.Sin minus,ſubditítijs utatur fortiſsimis è bupreſti.Et dictamnum creticum in uino bibat,ſin minus,caſtoris teſtem.Et retrò cucurbitam ipſi ad laterum mollitudinẽ affigito, & plurimũ ſanguinem

detrahito

detrahito. Atq; hoc maxime rerum ac uirium ipſarũ coniectura facta facito. Et hactenus quidem dictum eſt de morbis à puerperij purgamẽtis fientibus. Sũt autẽ pericula in ipſis non parua, Acuti enim ſunt & cito tranſmutantur. & magis affligũtur primiparæ, ꝙ quæ ſunt partuum expertæ. Prodeunt autẽ puerperij purgamẽta ſanæ mulieri ſufficiẽter, primũ ſeſquiheminæ mẽſura, aut paulo plura. poſtea adhuc pauciora iuxta hanc rationẽ, donec ceſſent. Prodeunt autem uelut ſanguis à uictima, ſi ſana uelut dixi, mulier fuerit, & ſana futura eſt, & cito congelantur ac purgantur. & poſt partum plerũq; ſanæ mulieri contingit ut poſt puellæ partum, in quadraginta duobus diebus diuturniſsima purgatio fiat. Extra periculum autẽ eſt etiam ſi uigintiquinq; diebus purgetur. poſt maſculi uero partum, purgatio diuturnior fit in triginta diebus. extra periculũ eſt etiam quæ in uiginti diebus contingit. & in his quæ fœtus corruperunt ſecundum horum dierum rationem purgatio contingit. & in iunioribus quæ corruperunt paucioribus diebus. In ſenioribus aũt, pluribus. Eædem uero ſunt affectiones ex puerperij purgamẽtis, & ei quæ corrupit fœtum, & ei quæ peperit, ſi menſtruum corruperit fœtum. & quæ corruperunt magis periclitantur. Corruptiones enim grauiores ſunt ꝙ partus, Non enim fieri poteſt ut citra uiolentiam fœtus corrũpatur, aut pharmaco, aut potu, aut cibo, aut ſubdititijs medicamentis, aut aliqua alia re. Violentia uero malum eſt. In huiuſmodi enim periculum eſt ne uteri exulcerentur, aut inflammentur. Hoc autẽ eſt periculoſum.

At uero lac quomodo fiat, dictum eſt à me in natura pueri in partu. Poſtꝗ autem prægnans fuerit mulier, menſes non ualde prodeunt, præterquam quibuſdam pauci. Dulciſsimus enim humor ex cibis ac potibus ad mãmas uertitur ac exſugitur. Et neceſſe eſt etiã reliquũ corpus magis euacuari, & minus ſanguine plenum fieri. Atq; hoc ita contingit. Sunt aũt quæ natura ſine lacte ſunt, & quibus lac deficit ante tẽpus. Hę uero natura ſolidæ ſunt, & denſæ carnis. & propterea ſufficiens humor non penetrat à uẽtre in mammas, quum uia ſit denſa. Ad menſes detrahendos. Elaterij potiones duas ſumito, & adipem ouillum de rhenibus, pari elaterij portione ammiſceto, & nõ conterito, uerum duas glandulas ſubdititias facito. Aut melanthiũ ex tritico terito, & aqua ſubigito, & duas glandulas formato, atq; has ante dies quibus affuturi ſunt apponito. Si enim non prodeunt, rigores ac febres inducunt. Mollitoria, à quibus aqua & arena purgatur, ducunt etiã menſes, ſi non fuerint diuturni, et oſculum emolliunt. Narciſſum, myrrham, cuminũ, thus, abſinthium, cyperũ, ſingula æqualibus portionibus ſumito, narciſsi uero ſolum quatuor portiones: et puluillum ſtupæ dum pectinatur crudum linum ammiſceto, & hæc cum aqua origani cocti terito, ac glandem formato & ſubdito. Aut cyclaminũ magnitudine tali, & æris florem magnitudine fabæ terito, & cum melle glandem formato, ac apponito. Aut pulegium, myrrham, thus, fel ſuis ac bouis, cum melle ſubigito, et glandem efformato. Si menſes non prodeant, adipem anſeris, & netopum, ac reſinam permixta ac lana excepta apponito. Medicamentum ſubdititium, purgatoriũ, mollitorium. Caricam percoctã ac expreſſam leuiſsime terito, et in lana ſubdito cum roſaceo unguẽto. Aut æris braſsicæ & rutæ, utriuſq; dimidiũ terito, ac utitor eodem modo. Purgatoriũ. Medullam anſeris aut cerui magnitudine fabæ affuſo unguento roſaceo et lacte mulie

bri terito,uelut pharmacũ teri ſolet,& cũ hoc os uteri illinito. Aliud ſubdi-
titium molle. Medullam anſeris magnitudine nucis,ceram magnitudine fa-
bæ,reſinæ lentiſcinæ aut terebinthinæ magnitudinẽ fabę. Hæc cũ roſaceo un-
guento ad lentũ ignem liquefacito,& uelut ceratũ efficito. deinde ex hoc tepi-
do os uteri illinito,& pectinem irrigato. Aliud purgatoriũ. Farinam recen
tem,myrrhæ obol.iij.croci tantundẽ,caſtorij obolũ,hæc trita cũ unguento iri-
no apponat.Aut urticæ ſemen,& maluæ ſuccũ,ac anſeris adipem ſimul permi-
xta ſubdat. Aliud ſubdititiũ purgatoriũ,ſi menſes non cõpareant.Styracem
& origanũ terito,& permixtis adipẽ anſerinũ affundito ac apponito. Aliud
quod uteros expurgat,ac ſanguinẽ euacuat. Abſinthij radicẽ tritam, melle ac
adipe anſerino ammixtis apponito. Aliud purgatoriũ. De bupreſti caput
& pedes & alas tollito, & reliquũ ipſius terito,ac ficus internã partẽ ammiſce-
to.Sit autẽ pinguitudinis ficus portio dupla.Hoc uteros inflat.Hoc etiã deſpe
ratis optimum eſt. Aut mercurialis folia trita ſubdito.Hoc tenuẽ bilioſam pur
gationẽ ducit.Sed & artemiſia facit uelut mercurialis,& melius purgat. Ve-
ratrum quoq; nigrum cũ aqua tritum,uelut aquã à carnibus ducit. Sed & alu-
men ac reſina idem facit.Cyperũ,abſinthiũ,ariſtolochiam,cuminũ,ſalem, mel.
Hæc omnia ſimul terito ac apponito. Et ueratrũ cum uino dulci,& farina lo-
lij ac tritici,melle ſubacta in lana ſubdatur. Subdititia ſi catapotia non pur-
garint. Mercurialem,myrrham,uiolam albam,cepam acerrimam, & melan-
thium ac mentã,ſi ſufferat,permixta apponito. Subdititia acria ſanguinem
ducentia. Cantharidas quinq; demptis pedibus ac capitibus, & myrrham ac
thus ſimul miſceto,& mel addito.Deinde in oleum roſaceum aut Aegyptium
tinctũ per diẽ ſubdat,& ubi mordet,tollat.& rurſum in lac muliebre ac unguen
tum Aegyptium tingat,& hoc per noctẽ apponat. & aqua odorata perluat, &
adipem ſubdat. Cõduxerit & bupreſtis,ſi quidem parua fuerit, ſine alis & pe
dibus ac capite.Si uero magna fuerit,nõ cõmiſceto eadem quæ cantharidibus,
ſed ſolam ſumito ac ſimiliter apponito. Si uero molliore opus habuerit, ad
bupreſtim uinum & cuminũ Aethiopicum ammiſceto, uuam item paſſam &
pollinem ſeſelis ac aniſi.& uinũ feruefacito,eoq; affuſo reliqua terito, & paſtil-
los drachmales efformato, eosq; apponito myrrha ac thure ammixtis . facito
autem eodem modo uelut cũ cantharidibus. Aut melanthium ex tritico,tri
tum ac melle ſubactum apponito.Aut hoc ipſum melanthiũ cum melle tritum
uelut glandẽ efficito,circũ pennam autẽ obducito. Subdititiũ efficax. Suc-
cũ mandragoræ & cucurbitæ ſylueſtris,cũ lacte muliebri apponito.Aut fecem
ſiccam ex uino ueteri albo urito,& uino extinguito ac ſubdito. Cucurbitã
item ſylueſtrem,mercurialem,nitrum & irionem. Citius detrahit et mandra
gorę radix,cantharis,ſerpyllum,lauri fructus,unguentũ irinum,laurinũ. Ti
thymali ſuccũ permiſceto ac agitato,et detracto uiſco, erui magnitudine exhi-
beto.Optimum eſt et glandem ſubdititiã ex eo facere.Si uero amplius prodie-
rit,uino proluatur.Aut æs uſtum diſſoluito,et tepidum lana excipito ac appo-
nito. Medicamentũ ad conceptum. Cedriæ acetabulum, adipis bubuli
drach.iiij.ſimul terito,et talorũ figuras efformato,quas ieiuna apponat,et dum
appoſitas habet per diem ieiunet.Apponat autẽ bis,mane et ueſperi,poſt men
ſes,poſt cœnam uero lauetur,et cum uiro dormiat.Aut melanthium contundi

tò,& in linteum illigato,& adipe anſerino addito,ſubdendũ dato. Aliud ad conceptum. Quo cures mulierẽ ut in uentre cõcipiat, urinã ſumito ueterem, & ferri recrementũ tantum,ut in fragmẽta reſoluere poſsis.poſtea mulierem in ſella collocato,& corpore & capite uelato,peluiq; ad pedes ſuppoſita, ignita recremẽti ferri fragmenta tria pro una uice inijcito. Sit aũt uetus hæc urina cõgij mẽſura.& cum his triginta fomẽtis ipſam foueto. Dum aũt fomentũ adhibes, caput lauato,ita ut donec fota fuerit rurſus lapides illos recremẽti ferri in urina extinguas,& fomentũ rurſus calefacias.Poſtea uero caput lauato plurimũ,po lio & uiticis folijs q̃ plurimis in aqua coctis.Hæc autẽ facito ad dies ſeptẽ.Ter uerò per ſingula hæc fomenta ſuffito,anteq; laues. A balneo uero oleo laurino inungatur.poſt cœnã autẽ,ubi cepas melle tinctas comedit,& aquam mulſam tepidam quatuor héminarũ menſura bibit,et paululũ continuit,uomat,& ſupina reclinata,rutã habeat auribus & naribus inditam. Et panẽ fermentatũ ſexta chœnicis parte,in iuſculum uolucris confringat, habeat aũt hoc iuſculum apij chemam,& ſic aſſumat.& rurſus tantundẽ in cœna dato. Et hoc per dies ſeptẽ facito.poſtea uero uentri per dies ſeptẽ clyſterem adhibeto.Sit aũt infuſum clyſteris,reſinæ drachmæ quatuor,mellis acetabulũ, olei platæenſium tantũdem, furfurũ recentiũ ſuccus,ſpuma nitri,oua tenuia.Sit autem infuſum heminæ octo,& ex his tres ſucci ptiſanæ.Obliquæ uero clyſterem adhibeto, & parum lauato.Apponat etiam glandes ſeptẽ in die,& detineat donec fuerint liquefactę. Sint autẽ ex thure,nitro,galbano,melle cocto.Cibo uero eodem utatur. Suffito aũt aſini albi pilos,& lupi ſtercus.De his plurimũ prunis inijce, ipſamq; circumlocatã ac contectam ſuffito,cauẽdo ne cõburas. Si uero mulier parere nequeat quę prius peperit,nitrũ & reſinàm,& myrrhã,& cuminũ Aethiopicum, & unguentũ ſimul terat,& apponat.Aut pulegium ſiccum in linteo ſubdat.Bibat autem pulegium ubi dormire uolet. Aliud ad conceptum. Victus rationem mulieri cõſtituere oportet,quæ prægnans fieri cupit,& ad edendum ac bibendum exhibere ipſi,quæ libenter admittit. Viro autẽ mulieris reliqua dato, præter alliũ,& cepam,& legumina freſa cocta, & ſilphij ſuccũ, & quæ inflant. Ab his ſanè abſtineat. Medicamentũ quod ſimiliter infunditur ſi non concipiat. Lac mulieris maſculũ alentis,grana mali punici recẽtis terito ac ſuccũ exprimito,& teſtudinis marinę partẽ inter anum & pudendum cõburito ac terito.& hæc in pudendum muliebre infundito. Aliud quod ſimiliter infunditur nõ concipienti. Lac & reſinam, & mali punici dulcis ſuccum, Hæc omnia melle ammixto infundito. Aliud ad conceptum. Bulbi albi ſemen, aut florem,cum melle terito,et lanæ inuolutũ per triduum ad uterũ apponat. Quarta uero die,maluam ſylueſtrẽ latifoliam terat, lacte muliebri ammixto,et lanæ inuolutam apponat.deinde cũ uiro dormiat. præſorbeat autẽ pulegium in farina coctum,et bibat pulegiũ tenue in uino.Si uero huic nõ obediat,conyzam odoratam cõtundat,& expreſſum ſuccum uino mixtum ieiuna bibat. Aliud.

Aſparagi ſemen ſimiliter in uino bibat. Aliud. Secũdam mulieris,& uermium carniũ capita,et alumẽ Aegyptiũ,cum adipe anſerino diluito, & in lana ad os uteri apponat. Aliud. Aeruginẽ,florem æris,utrunq; oboli dimidij pondere,thuris maſculi,aluminis ſciſsi,fructus uitis ſylueſtris,gallæ, myrrhæ, malicorij,reſinæ,polij,ſingulorum obolũ,in melle tritũ,per triduum bis in die

apponat. Si uero fortaſsis acrius fuerit, anſeris adipē ac nitrum toſtum ammiſceto. Vinum aūt exhibeto, fortitudinē in ipſo uitans. Aliud ad conceptum.

Vermem carniū qui caudam habet accipito, & de ipſo tres aut quatuor partes ſumito. & origanum tenuem ſimul cū roſaceo unguēto terito. & hoc ad uteri os apponat. Aliud. Portulacam cum adipe anſerino, & myrrha, & porri ſemine, & felle bubulo terito, et lanę inuoluta ad os uteri apponito. Si mēſes quidem fiant multi, non cōcipit autem, floris æris obolos duos, et aluminis ſciſsi tantundem, cum melle terito, & lana excipito. Illiget autem mulier lanam in linteum cū filo, & ſibiipſi ſubdat, ita ut filum extra promineat. Deinde quum probe purgata fuerit extrahat, & uino odorato myrti folijs iniectis ferueſacto proluat, & uirum accedat. Subdititium ad conceptum. Mel, myrrham, myricæ fructum, reſinam liquidam, adipem anſerinum, omnia ſimul trita lanæ inuoluta apponat. Aliud, quod uterum ualde aperire poteſt, quū concluſus eſt, & concipere non poteſt, & ad aquā expurgandam. Accipe anchuſam paruam, & lentiſcum, & cuminū, & cyperum, & cucurbitam ſylueſtrem, & nitrum rubrū, & ſal Aegyptium, & anchuſam magnā. Hæc omnia trita per linteum rarum excernito, & acceptum mel ad lentū ignem coquito. Poſtquam uero efferbuit, ceram ac reſinam ammiſceto. Deinde etiam alijs omnibus ammixtis oleū affundito, ac ab igne tollito. & tepida lanæ cōuolutæ inuoluta utero apponito, donec purgata fuerit. Aliud. Si mulierē concipere uelis, ad purgatoria quibus utitur, etiam uirū accedere oportet. Et baccas lauri nigras decem, thuris pugillos tres, & cumini modicū, cū melle trita in lanam ſuccidam inuoluat, & ſemel in die ſubdat, & ſemel auferat, ad quatuor dies, & ijſdem diebus à cibo abſtineat. Conceptum impediens. Si uero cōcipere non oporteat, miſyos magnitudinē fabæ aqua diluito, ac bibendam dato, & per annum ut ita dicam, non concipiet. Partum accelerans ægre parienti. Lauri radicē deraſam, aut lauri baccas dimidij acetabuli mēſura in aqua calefacta bibēdas dato. Aliud partū accelerans. Dictamni obolos duos tritos in aqua calida bibat. Aut abrotoni drachmā, & lauri baccas, & aniſum, in uini dulcis ueteris cyatho terito, & aquæ cyatho affuſo bibendū dato. Hoc bonum eſt ſi ante partus dolores fuerit datum. Aut dictamni obolū, myrrhæ obolū, aniſi obolos duos, nitri obolum. Hæc cū uini dulcis cyatho uno terito, & aquæ calidæ cyathis duobus affuſis bibenda dato. Deinde calida lauato. Aliud partū accelerās. Reſinam terebinthinam, mel, oleū duplum horum, uinum odoratū ꝙ ſuauiſsimū. Hæc mixta tepefacta ſæpe ebibēda dato. Oportet aūt, & uteros ſedare, ſi fuerint inflammati. Aliud. Cucumeris ſylueſtris quicūq; albus fuerit ſemen cerę infarcito, deinde lanæ rubræ inuolutū lumbis alligato. Si uero prægnans multo tempore cohibeatur, & parere non poſsit, ſed diebus pluribus ex partus doloribus laboret: Sit aūt iuuenis, in uigore, et multo ſanguine referta, ſecare oportet uenas in malleolis, & ſanguinē detrahere, uiriū reſpectu habito. & poſtea calida lauri corticibus incoctis lauato. Viticis aūt ſemen, & dictamnū creticam, utrūq; pari portione, in uino albo aut aqua bibendū dato. Subdititiū autem medicamentum facito, galbano, et baccis lauri, et oleo roſaceo, in lana inuolutis ac ſubditis.

Aliud. Filicis quercinæ radicē tritam in uino bibendā dato. & adiantum tritum in oleo dilutū illinendum, & in uino meraco bibendū dato. Aliud, quod

puerperæ

puerperæ puerperij purgamẽta melius purgat. Teſtudinis marinæ hepar uiride adhuc uiuẽtis,in lacte muliebri terito,& cũ unguento irino ac uino ſubigito,& apponito. Aut mercurialem tritam in lana apponito. Aut artemiſiã tritam ſimiliter in lana ſubdito. Aut mercurialis & cucumeris ſylueſtris parũ terito,& uino ac melle ſubactũ apponito. Purgatoriũ puerperij purgamentorum ex partu. Triticũ trimeſtre fractũ ac freſum,dimidiæ chœnicis menſura; in aquæ heminis quatuor coquito.Quum aũt efferbuerit ter aut quater,ſorbendum dato. Aliud. Sambuci folia in aqua coquito, & aquã bibendam dato. Edat aũt & braſsicas coctas,& porrũ,& fœniculum, & anethum, & polypos, & locuſtas piſciculos.Aut rhois folia & eryſimũ ex uino,aut polentę pollinem bibendũ dato. Aut miſy duorũ obolorum pondere tritum ac uino ſubactũ apponito. Purgatoriũ menſium & puerperij purgamentorũ. Ducit etiam aquã & alia.Radicis ſtruthij tuſi triti quantũ tribus digitis apprehendi poteſt, melle ſubactũ apponito.Naſcitur aũt in Andro in littoribus. Aliud ſimiliter purgans. Eryſimũ in aqua coquito,& ubi ebullijt oleum affundito,ac bibendum dato.Cõmodum eſt etiam ſuccũ pro fomẽto adhibere per ſuffitũ. & cibis mollibus uti. Aliud quod puerperij purgamẽta purgat. Eryſimũ placide terito,& corticem difflato.Quum autẽ putũ feceris,leuiter terito, & aquã adſtillato,ſalemq́ꝫ ac oleum ammiſceto.& ubi polentã inſperſeris coquito,ac ſorbendum dato. Aliud. Si nõ deſcenderit purgatio,aut puerperij purgamẽta nõ prodierint.Cucumeris ſylueſtris internã partem,trium obolorũ põdere ſume, & artemiſiam herbã,& thus oboli põdere,& hæc trita,& melle ammixto,lanæ inuoluta, ad uteri os appone. Et hoc ſemper noctu ac interdiu per dies quinqꝫ facito. Aut uitis pampinos aut folia uiridia terito,& melle ammixto lana excipito.& eodẽ modo ſubdito. Aut cupreſsi fructũ & thus ſimul trita, roſaceoq́ꝫ ac melle diluta,& lana excepta apponat. Aut abrotoni drachmã, & cucumeris ſylueſtris medullæ obolum,& thus cũ melle terito,& in lana inuoluta apponito. Aut elaterij obolum,& myrrhã,cum melle terito,& lana excepta apponat. Aut cupreſsi fructũ,& cucumeris ſylueſtris internã partem,& thus,melle ammixto,in lana ſubdat. Purgatoriũ ſi ex partu non purgetur. Trifoliũ in uino bibendũ dato:Idem etiam appoſitũ menſes erumpere facit,& fœtum eijcit.

Purgatoriũ uterorum,quũ puero mortuo ſanguis in hoc manſerit.Cucurbitam ſylueſtrem tritam cũ melle delingat,aut apponat. Ad omnia puerperij purgamenta ſi nõ probe prodeant. Eryſimũ coquito cũ polenta,& oleo affuſo ubi coctũ fuerit ſorbeat.& cibis molliſsimis utatur. Aut ſcãmoniam cũ lacte muliebri tritam,ac lana exceptã apponito. Aut radicẽ dulcem melle, & roſaceo aut Aegyptio unguento ſubactã,in lana ſubdat. Aut farinã lotam ſimiliter apponat. Bibat aũt crethmi,& ſeſelis, & rutæ, & ſilphij ſemen, ita ut de ſingulis obolos duos ſimul teras,& in uino meraco,ſi nõ febricitarit,præbeas. Subdititiũ quod ſecundã relictam eijcit. Ex ſambuci foliorũ decocto prius fomentum adhibeto,& id quod ex cãtharide fit apponito.Hoc & ea quæ debilia ſunt ſanat. Si uero lancinet ac mordeat,ſtatim tollito, & lanã roſaceo tinctã ſubdat.

Potiones quæ ſecundã educere poſſunt,& menſes detrahere, itemq́ꝫ fœtũ enectũ. Cantharidas quinqꝫ,alis et cruribus ac capite auulſis,& tribulum ad mare natũ cũ radice ac folijs tritũ conchæ mẽſura,& euãthemi, ac ſeminis apij

tantundē,& ſepiæ oua quindecim,in uino dulci tēperato bibenda dato.Et ubi
dolor habuerit in aqua calida deſideat,& aquam mulſam aquoſam bibat,& ui-
num dulce. Alia. Ranunculi foliorū ac floris triti,ſtateris Aeginęi pondus,
in uino dulci bibat.Si uero dolor habuerit,cicer albū & uuas paſſas,in aqua co
quito,perfrigerato,ac bibendū dato.& ubi urinæ ſtillicidiū uexarit, in aqua te-
pida deſideat. Aliud quod eijcit ſecundas.Cucumeris ſylueſtris ſuccū in ma
zam cōſperſum apponat,ubi prius ad biduū ieiunarit.Hoc nullū aliud prę̨ſtan
tius inueneris. Fœcūditatis experimentū. Caput allij integrū deraſum ap
pone,& uide an per os oleat. Aliud experimētum. Netopon modicū lana
inuolutū apponito,ac uideto an per os oleat. Alia ſubdititia. Scorpij marini
fel,lana exceptū & in umbra ſiccatū appone. Aut pulegiū ſiccatum & tritū ac
melle ſubactū,in lana apponito. Aut florē æris cum melle linteolo illigatū ſub
dito. Aut cucumeris ſylueſtris ſemen,& teſtam cōbuſtam,cū uino ſubigito,&
leporinis pilis ac lana excepta ſubdito. Aliud ſubdititium. Alumen Aegy
ptiū lanæ inuolutū apponito. Aut cantharidas tritas uinoq́; ſubactas ſubdito.
Aut artemiſiam herbā uino ſubactam apponito. Aut melanthiū cum uino tri
tum in lana ſubdito. Aut bulbion ex tritico tritum & uino ſubactū apponito.
Aut uini ueteris albi fecē comburito,& uino albo extinguito,teritoq́; ac in lin-
teo apponito. Aut galbanū,& netopon,& miſy cū roſaceo unguēto in linteo
ſubdito. Aliud. Elaterij potiones duas,& fauū cū uino in linteo apponito.
Aut butyrū & alumen melle ſubacta ſimiliter. Aut ſcāmoniæ ſuccū & adipem
cū maza miſceto,& uino imbuta in linteo apponito. Potiones quæ poſſunt
ſecūdam in utero detentā educere. Colocynthidis ſylueſtris internā partem cū
lacte muliebri tritā,in linteo apponat. Ad idem. Silphiū magnitudine fabæ
in uino bibendū dato. Aliud quod fœtū expellit. Mulierē ſub alis apprehē-
ſam fortiter cōcutito.In potu uero dato,uiticis folia in uino. Aut dictamnū cre
ticum oboli pōdere in aqua terito ac exhibeto. Aut conyzæ graueolentis ma-
nus plenæ menſuram cū porri ſucco diluito,& netopū chemæ plenæ mēſuram
addito,atq; hæc trita in uino bibēda dato. Aut tædā pinguiſsimā cū uino dul-
ci coquito,trium cyathorū menſura uini affuſa,& galbani obolos tres, & myr-
rhā adijcito,& ubi cocta craſſa facta fuerint,tepida bibēda dato. Aut porri ſuc
cum,& myrrhā,& uinū dulce ſimul exhibeto. Aut portulacæ ſemē terito,& in
uino albo ueteri dato. Aut populi nigræ creticę grana nouē in uino trita bibat.
Aut ranūculi herbæ foliorum ac floris triti,drachmæ Aegineæ pōdus, in uino
dulci bibat. Si uero adhuc ſecūda intus detineatur, Senectæ anguiū obolum
in uino terito,ac bibendū dato. Aut apij radicē,& myrti baccas coquat, & per
dies quatuor bibat. Aut cuminū Aethiopicū,& caſtorij obolū, & cantharidis
parū,hæc in uino bibēda dato. Aut fœniculi radicē,in uino & oleo ac melle fer
uefactā bibat.Si ſecunda non prodierit, conyzā tritam in lana ſubdito.Melius
aūt eſt ut bibat. Aut conyzæ quantū manus capit,& porri ſuccū,et netopū che
mæ mēſura miſceat,& hæc in uino bibat. Aliud quod ſecundā eijcit. Holo-
conitidis dulcis radicē,eſt aūt uelut bulbus,& parua uelut oliua: Hanc in uino
terito,ac bibendā dato.Et ſi quidem parua fuerit duas dato, Si uero maior,una
ſufficit. Ammiſceto aūt ex ſeminibus cuminū Aethiopicū,& ſeſeli maſsilienſe.
Aut ſilphij libyci ſemen ſiccū chœnicis dimidiæ mēſura,in uini heminis tribus

coquat,& ad dimidias redigat,& de hoc bibat. Aliud. Viticis ſemen,& ſeſe-
lis,pari portione ſimul cũ myrrha terito,& cũ aqua bibẽda dato. Alia ſecũdas
expellẽtia. Viticis albæ recẽtis acetabulũ,in uino albo odorato tritũ bibẽdum
dato. Aliud. Caſtorij aut ſagapeni obolũ, bituminis drach.i. nitri drach.ij.
Hæc omnia terito,& in uino dulci,ac olei hemina dimidia obolos duos ieiunæ
bibẽdos dato.Et calida probe lauato. Aliud ſimiliter habẽs. Herinaceos ma-
rinos tres totos tenuiter tritos,in uino odorato bibẽdos dato. Aliud. Mẽtæ
faſciculũ paruum,& rutæ & coriãdri,& cedri aut cupreſsi ſemẽ,in uino odora-
to bibendũ dato.Et de herinaceis ſi habuerit,plurimũ ſorbeat.poſtea uero ſimi
liter calida lauato. Aliud. Aniſum,cedri baccas,ſemẽ apij,cuminũ Aethiopi-
cũ,ſeſeli,ſingulorũ dimidiũ acetabulum,tenuiter tritũ,ex uino albo bibendum
dato. Aliud. Dictamni faſciculũ,& dauci ſeminis drach.ij.& melãthij tantun
dem,tenuiter terito & in uino albo bibẽda exhibeto.Et multa calida lauato.Da
to aũt iuxta corporis robur. Aliud. Galbanũ oliuæ magnitudine,in oleo cedri
no tritũ apponat.hoc corrũpere & eijcere morãtes ſecundas poteſt. Aliud ſe-
cundarũ expulſoriũ quod uteris infunditur. Quũ ſecunda à frigore mortifica
ta cõputruerit,ubi uentus frigidus fuerit,crocũ leuiter tritũ drachmæ põdere,
cũ adipe anſerino infundito,& ad plurimũ tẽpus ſinito. Potus ad idẽ probe
cõferens. Conyzã ſuaue olentẽ, & mel,& reſinã terito,inq; uino odorato,aut
in ſyrmæa potione moderate purgãte bibẽda dato.et calida lauato. Alius ſimi
lis potus ad puerũ & mala intus exiſtẽtia. Aeruginẽ tritam cũ melle,& ſyrmæa
potione,bibendã dato. Aliud ſubdititiũ,ad eijciendũ fœtum immortuũ. Ae
ris ramẽta in molle linteũ indita,ad os uteri apponito,& profueris. Aliud.
Teſtam recentẽ,& adipem anſerinũ terat ac apponat. Aliud. Nitrũ cum reſi-
na coctũ,& in glandẽ efformatũ,gallinaceo adipe tinctũ appone. Aliud. Cha
rien appellatur herba,huius radicẽ nõ multo adeo tẽpore ad umbilicũ apponi-
to. Aliud. Cucurbitã ſylueſtrẽ,et muriũ ſtercus,leuiter trita apponito. Aliud
quod alligatur. Reſinã & adipem gallinaceũ,trita ac ſimul mixta,ſuper umbili
cum ac uentrẽ deliget. Aliud ſubditiũ. Hederæ albæ ſemẽ, & cedri ramenta
terat,et glãdes hinc factas ſubdat. Aliud. Teſtudinis marinæ cerebrũ,& cro-
cum Aegyptiũ,et ſalem Aegyptiũ terito,miſceto,glãdes formato, ac ſubdito.

Suffimentũ expulſoriũ quod et ſanguinẽ uentris expellere poteſt. Salicis fo
lia in ignẽ poſita ſuffito,et mulierẽ circulocatam ſinito,donec fumus in uterũ in
trauerit. Abortus ſanatio. Quũ mulier abortũ fecerit,et puer nõ fuerit egreſ-
ſus,ſiue putrefactus fuerit,et intumuerit,aut aliud quid eiuſmodi paſſus fuerit.
Porri & apij ſuccũ per linteũ expreſſum, de utriſq; colligito, & olei roſacei he-
minã,& adipis anſerini quadrantẽ adijcito, reſinæq; obolos tres in oleo lique-
facito.& ubi mulierẽ ad pedes altiorẽ feceris,in uteros infundito,ac decumbẽs
ad plurimũ tempus cõtineat.deinde ad dies quatuor deſidere iubeto, et egredi
tur puer putrefactus.Sin minus,ſalẽ Aegyptiũ et cucurbitã ſylueſtrẽ uiridẽ ac-
cipito,& melle ammixto trita edẽda dato.Et poſtq̃ ederit, hinc & hinc moueã-
tur. Aliud. Salem Aegyptiũ,et muriũ ſtercus,et cucurbitã ſylueſtrẽ ſumito,et
mellis ſemicocti quadrantẽ affundito,et reſinæ drach.i. in mel inijcito,&cucur
bitã ac muriũ ſtercus,omnia probe cõterito,& in glãdes efformato,eaſq; ad u-
terũ ſubdito,q̃ diu oportunũ eſſe uiſum fuerit. Aliud expulſoriũ,quod puerũ

 enectum

enectum eijcit. Helxinem in uino tritam bibendã dato. Aliud eiectoriũ, quod
pueriũ liuidũ expellit. Veratri nigri radices tenues tritas, quantũ tribus digi-
tis apprehẽdere potes, & myrrhã magnitudine fabę, in uino dulci bibẽda præ-
be. Aliud expulſoriũ. Coriandrũ cum radice, & netopũ apponat, ac deam-
bulet. Aliud quod infunditur, ſi mortuus fuerit puer, ut ipſum eijciat. Cro
cum terito, & anſerinũ adipem affundito, & excolata in uteros infundito, & ad
plurimũ tempus relinquito. Ad fœtũ immobilem corrũpendum ac expel
lendum. Aluminis ſciſsi drachmã unam, myrrhæ tantundẽ, ueratri nigri obo
los tres, in uino nigro leuiter trita, in glãdes afformato, & apponito donec pau
latim fuerit exolutus. Collutiones uteros purgãtes, ſi ex partu aut inflam-
matione fuerint exulcerati. Groſſos hybernos aqua affuſa feruefacito, et exco
lato. Deinde oleo tepido affuſo miſce, & duas heminas ad ſummum infunde.
Omnes aũt collutiones nõ ampliore ꝙ hac mẽſura uteris infundantur. Ma
licoriũ item & mannam thuris, in uino nigro auſtero coquito, & excolatũ uinũ
infundito. Alia collutio. Fecem uini uſtam liquefacito, & cũ aqua infundi-
to. Deinde malicoriũ, myrti baccas, iuncũ odoratum, lentes, in uino coquito, et
diffuſum uinũ infundito. Alia. Butyrũ, thus, reſinã, mel, ſimul liquefacito;
& affuſo uino, tepida infundito. Aut ſambuci fructũ in aqua coquito, & exco-
lata aqua, apiũ, myrrhã, aniſum, thus, ſimul in ipſa terito, & uinũ odoratum pa-
ri aquæ mẽſura affundito, excolatoq́ per linteũ, & tepefactũ infundito. Alia.
Braſſicã, & mercurialem, et lini ſemen, & linũ uiride, in aqua coquito, excolato,
ac infundito. Aut foliorũ myrti acetabulũ, myrrham, aniſum, mel, reſinam, un-
guentũ Aegyptium, omnia terito ac unito, affuſisq́ uini albi odoratiſsimi he-
minis duabus, excolato, tepefacito, infundito. Aut lauri fructũ & pulegium in
aqua coquito, & unguentum roſaceũ affundito, & cũ hoc tepido colluito. Aut
anſeris adipem reſinæ ammiſceto, affuſoq́ ad hoc uino, tepefactum infundito.
Alia. Butyrũ & oleum cedrinũ, in modico melle tepefacito ac infundito. Aut
mel, butyrũ, iuncum odoratũ, calamum odoratũ, muſcum marinum ſumito, &
in uino coquito, excolato, ac infundito. Aut apij ſemẽ, ſeſeli, myrrhã, aniſum,
melanthiũ, in uino coquito, & excolatũ uinum infundito. Aut cedrũ in uino
coquito, & cũ uino colluito. Aut hederã in aqua coquito, et aquam infundito.
Aut elaterij, aut cneſtri potiones duas in aqua coquito, et duas heminas ex hac
tepida infundito. Aut cucumeris ſylueſtris interioris magnitudinem digiti, in
duabus aquæ heminis coquito, et melle ac oleo ad aquã affuſo infundito. Aut
radicis thapſię potiones duas leuiter terito, affuſoq́ oleo ac melle, in duabus a-
quæ tepidæ heminis diluito, ac infundito. Aut ueratri nigri potiones duas, ui
no dulci et aqua dilutas infunde. Aut grana cnidia ſexaginta terito, melleq́ ac
oleo & aqua affuſa infundito. Collutio corroborãs, ſi ulcera pura fuerint.
Groſſos hybernos terito, et aquã affundito, & per totã diem macerato, & oleo
affuſo colluito. Aut malicoriũ, & loti ramẽta in uino nigro coquito, & infun
dito. Quum autem impura fuerint, & ſordes deferuntur, fecem uini uſtam,
cum uino et aqua infundito. Aut malicorium, rhoem coriarium, myrtiq́ ac ru
bi folia, in uino nigro coquito ac infundito. Collutiones quæ infundũtur
ad uetera ulcera. Succo braſsicæ cocto collue. Et mercurialẽ ſimiliter ac nitrũ
rubrum modicũ ammiſce, et myrrhæ acetabulũ, thus, ſeſeli, aniſum, apij ſemen,

netopum,reſinam,mel,adipē anſerinum,acetū album, unguentū album Aegyptium,Hæc omnia ſimul trita,& uini albi heminis duabus diluta,tepida infunde. Aut mercurialem in aqua coque & excola,& myrrhæ acetabulū,thus, ſeſeli,netopum,ſingulorū pares portiones adde,ac tepida infunde. Aut ſaluiam & hypericū in aqua coquito,& cum aqua colluito. Aut ſambuci fructū,& lauri baccas,æquis portionibus in uino coquito,& cum uino colluito. Aut pulegij aqua colluito. Aut adipem anſeris in reſina liquefacito, & ſimiliter oleum cedrinum modicū affundito,& cū melle liquefacito,ac tepida infundito. Aut argenti florem in uino & melle ac cera liquato, & cyperū, & iuncū odoratum, ac calamum(quæ ſanè etiam in unguentū ammiſcentur)& iridem ac muſcum, in uino coquito & infundito. Aut apij ſemen,aniſum,ſeſeli,myrrham,melanthium,in uino coquito ac infundito. Aut cedrum creticam in uino coquito, aut in aqua,& infundito. Aut hederā creticam in aqua coquito ac infundito.

Atq; hæc faciēda ſunt ſi uulnus habet.& myrrham in aqua dilutam infunde. Aut elaterij potiones duas cum aqua infunde. Aut colocynthidas ſylueſtres duas in uino aut in lacte cocto,quatuor heminarū menſura macerato,& excolato,ac infundito. Aut cucumeris ſylueſtris interioris,palmi magnitudinem in aquæ heminis quatuor coquito, & melle ac oleo affuſo colluito. Aut radicis thapſiæ duas potiones,in uino dulci dilutas, cū aquæ heminis duabus, tepidè infundito. Aut ueratri potiones duas, in uini dulcis heminis duabus dilutas infunde. Aut thlaſpios acetabulū,melle ammixto in aquę heminis duabus dilue,& tepido utere. Aut cucumeris ſylueſtris magnitudinem palmi,& cneori potionē unam,in aquæ heminis quinq; coquito, & melle ac oleo affuſo colluito. Aut grana cnidia ſexaginta,in melle aut in oleo diluta, cū aqua infundito.

Si ex partu alui profluuio corripiatur. Bibat uuam paſſam nigrā,& punici dulcis malicoriū,& internū nucleum,& coagulum hœdi. Hæc uino nigro diluta,& caſeo caprino,ac polenta triticea inſperſis,bibenda dato. Triticū autem modice torreto. Si uero ex partu ſanguinē uomat, huic hepatis fiſtula ſauciata eſt. Hæc lac aſini bibat, deinde uaccæ nigræ,ad quadraginta dies. Et ſeſamum tritū donec probe habeat.Bibat aūt lac ieiuna. Si ex partu ſedem doleat,iuniperi fructū & apij radicem coquat,& ad dies quatuor bibat.et lactucæ ſemen cū anſerino adipe tritū edat. Si uero ex partu uteri inflāmati fuerint, ſolani ſuccū infundito,aut betæ,aut rhamni. Si ex partu crus ab uteris claudum factū fuerit,& exurgere nō poterit,ſemen hyoſcyami chemæ menſura,in uino nigro ad triduū bibat.Si uero mēte percellatur ipſa bibēs,lactis aſinini poculum bibendū dato.Deinde pharmacū à quo pituita purgatur.ex ſandaracha autē & cerato,& pilis leporis,per triduū ſuffitus fiat. De inflammatione ex partu. Si ex partu uteri inflāmati fuerint,ſolani ſuccū intra pudenda infundito.Aut apij,aut rhamni,aut betę,aut cucurbitę ſuccū expreſſum.Aut ſambuci medullā ac tenerrimam partē deraſam, oblōgam indito. Aut abſinthiū in aqua terito,& lana exceptū ſubdito. Si uero horruerit tollito.Aut cotyledonis folia, & porrū,in craſsiore tritici farina coquito, & oleo ipſis affuſo præbeto. Bilē ex utero purgātia. Cucumeris ſylueſtris internā partē tritā ac melle ſubactā, in glandē efformato ac apponito.Pharmacū aūt dare oportet,qd' ſurſum ac deorſum purget.et calida lauare.apponere uero aniſum,aut melanthiū:aut colocynthidis

thidis ſylueſtris internam partẽ terito, & melle ſubactã apponito. Aut elaterij potiones quatuor, ammixto adipe anſerino aut caprino, in oblongiorẽ glandẽ redactas apponito. Aut nitrũ, & cuminũ, & allium, & ficũ, omnia leuiter trita & melle ſubacta apponito. Calida uero lauetur, & à balneo bibat. Aut thlaſpi leuiter tritũ, & melle ſubactũ apponito. Aut ficus ueteris pinguitudinẽ deraſam elaterij potionibus duabus ammixtis, & nitro tantũ quantũ eſt elaterium, cum melle ſubigito ac apponito. Aut peucedani tres cyathos bibendos dato. Et aniſum ac melanthiũ uino diluta bibẽda dato. Aut elaterij potiones quatuor, adipe ouillo ammixto apponat. Et hoc ablato aqua odorata lauet, quæ leniter adſtringat. Aut elaterij potiones tres cũ ouillo adipe, in glãdem circũ pennã efformato, & ubi amouerit, ſufficiẽti aqua probe eluatur. Aut thlaſpis potionẽ cum melle dato. Collutio ſi bilioſa fuerit. Elaterij potiones duas aqua dilue, & oleũ narciſsinũ affunde, & cũ tepido collue. Aut colocynthides ſylueſtres duas in lactis aſinini cocti heminis quatuor macerato. & unã excolato, ac oleũ narciſſinũ ammiſceto, & infundito. Alia collutio bilioſa & pituitoſa. Cucumeris ſylueſtris internã partẽ palmi magnitudine, in aquę potabilis heminis quatuor coque, et melle ac oleo anthino ammixto infundito. Alia pituitã et bilẽ purgãs. Grana cnidia ſexaginta, melle ac oleo anthino ammixto, cum aqua infundito. Aut cneſtrum in aquæ potabilis heminis quinꝗ coquito, & duabus excolatis, mel & oleũ anthinũ cum narciſsino ammiſceto, ac colluito. Collutiones purgatoriæ. Groſsi hyberni uſti in aqua macerãtur. & ad aquã excolatã oleum am miſcetur, ac infunditur. Poſtea uero collutio fiat ex malicorio, galla, loti ramentis. Hæc aũt in uino nigro coquere oportet. Aut fece uini uſta utere cũ aqua. Et poſtea hæc infundito, myrti folia & rhoem coriariũ. Coquantur aũt in uino nigro odorato. Et poſtea lentiſci folia, & hypericũ, & ſaluiã, cũ uino nigro odorato cocta infundito. Aut cũ braſsicæ aqua, in qua mercurialis cocta ſit, modico nitro adiecto, colluito. Aut elaterij potionẽ, cũ oleo narciſsino aut anthino, tepidam infundito. Si uero bilioſa fuerit, colocynthidas duas, in lactis aſinini cocti quatuor heminis macerato, & cũ excolato colluito, oleo narciſsino aut anthino ammixto. Aut cucumeris ſylueſtris internã partem palmi magnitudine, in aquę potabilis heminis quatuor coquito, et melle ac oleo anthino addito, colluito. Hæc collutio pituitoſæ ac bilioſæ cõducit. Collutio pituitã trahẽs. Granum cnidiũ, & mãdragoræ liquorẽ terito cũ aqua, Nam purgatio multa & omnis generis ex hac collutione cõtingit. Aut allij caput integrũ, nitrũ, ficus internam pinguem partẽ, ęquis portionibus trita ad gallæ magnitudinẽ efformato, ac apponito. Aut cumini folia cũ uino trita, in lana ſubdito. Aut radicẽ albam terito, & melle affuſo feruefactã in glandẽ redigito, ac apponito. Aut ſilphij liquorem cum ficis emollito, & glandem efformato. Bonum eſt & cucumeris ſylueſtris ſemen ſimiliter tritũ ac præparatũ. Aut fel tauri, & nitrũ rubrum, & netopum, ac cyclaminũ, illorũ quidem gallę magnitudinẽ, cyclamini uero ampliorem portionẽ, melle ammixto mulier quæ curatur apponat. Aliud ſubditium. Cyclamini caput purgatũ aqua terito, & lana tenera exceptũ apponito. Aut myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri, cũ melle eodem modo. Aut grana cnidia triginta, & Indici pharmaci oculorũ, quod uocatur piper grana tria, decorticato: & rotũdi item tria. Hæc autem terito, & uino ueteri tepido diluta, inſtar glandis

glandis circum uolucris pennã efformato, & ſic adhibeto. Aut tithymali ſuccũ
melle ſubactum. Aut ſcillæ radicem longitudine digitorum ſex, duobus digitis
lana obuolutis ſubdito. Aut ipſam ſcillam abſq; radice terito, & ſimiliter la-
na obuolutam apponito. Collutio ſi pituitoſa fuerit mulier. Veratri potio
nes duas in uini dulcis heminis duabus diluito, et permixta infundito. Si pur
gatione opus habuerit, porrum coquere oportet, aut ſambuci fructũ, aniſum,
thus, myrrham, uinum. Hæc omnia terito, & cum ſucco horum colluito. Aut
braſsicam in aqua coquito, & in huius ſucco mercurialem coquito, & nitri pa-
rum. & excolatum infundito. Aut cneſtri potionem in melle dilutã immittito.
Verum menſes cõſiderare oportet, an billioſi ſint, aut pituitoſi. Ad hoc arenam
ſiccam tenuem in ſolem ſubijcito, & quum menſes prodierint, ſanguinẽ ſuper-
fundito, ac ſiccari ſinito. Et ſi quidem bilioſi fuerint, ſanguis in arena ſiccatus ui
ridis euadit. Si uero pituitoſi, uelut mucus cõſpicitur. Si igitur pituitoſi fuerint,
cneſtri potionem cum aquæ mulſæ hemina infundito. Purgatorium mol-
le, aquam ducit & pelliculas, ac ſaniem ſubcruentã. Detrahit & menſes, niſi diu-
turni fuerint. & uterorũ os mollit. Vnguentum narciſsinũ, & cuminum quod
editur, myrrham, thus, abſinthium, cyperum, unguentũ roſaceum, Horum ſin-
gulorum pares portiones, narciſsini uero quatuor partes ſumito, & crudi lini
puluillo dum à ſtupa depectinatur ammixto, omnia terito, & glandem circum
pennam efformato, & linteo tenui circundato deligato, & in oleum album Ae-
gyptium tingito, ac apponito, & per totam diem ſinito. Et ubi lauit & amouit,
aqua odorata perluatur. Aliud purgatorium. Ducit aquam & pellicu-
las, & mucos, & ſaniem ſubcruentã. Myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri, mel-
le ſubacta & linteo indita apponito, & totum diem inſita ſinito. Deinde ubi
lauit & amouit, aqua odorata perluatur. Aliud. Salem, cuminum, fel tau-
ri, melle ſubigito ac ſubdito. Et ſilphium ficui ammiſceto ac apponito. Deinde
unguento roſaceo illinito Aut grana cnidia decorticato, potionẽq; ipſorum te
rito, ac in glandem efformato. Aut allium & nitrum rubrũ, & ficum, paribus
portionibus melle ammixto ſubdenda dato. Et ubi amouerit, cerui adipẽ appo
nat in uino liquefactum. Aut piperis grana quinq; cum modico claterio, mu
liebri lacte inſtillato, in lana unguento tincta apponat, ac amoueat eodem mo-
do. Aut pinguiſsimam ficus partẽ cum elaterij potione, & nitri rubri ac mel
lis æquali portione, eodem modo. Aut fel tauri, nitrum rubrum, netopum,
cyclaminum, paribus portionibus eodem modo cum melle in glandem effor-
mato. Aut fel tauri oleo Aegyptio tinctum apponat. Et eo amoto roſaceum
illinat. Aut cucumeris ſylueſtris longi internam partem, exẽpto ſemine, cum
lacte mulieris maſculũ alentis, & myrrham purã, & modicum mel, & unguen-
tum Aegyptiũ, terito & apponito. Aut cucumeris ſylueſtris partẽ internã ſicca
to, & ſine ſemine tundito, & adiecto melle feruefacito, & glandẽ oblongã effor
mato, atq; oleo albo tinctũ ſubdito. Aut ſylueſtrẽ cucurbitã codẽ modo. Aut
elaterij potiones tres cũ farinæ maſſa terito, & glandem formato. Aliud ſimili-
ter faciens. Grana cnidia decorticata trium potionum menſura coquito, &
melle affuſo apponito. Deinde roſaceum illinito. Quæcunq; uero glan-
dem ſubdunt, eas prius lanam in glandem infigere, deinde linteum tenue cir-
cumdare oportet, atq; ſic oleo Aegyptio tinctam apponere. Ducunt autem

hæc

hæc maxime,& pelliculas auferũt. Subdititia purgatoria fortia, quæ aquã
ducere poſſunt,et mucos,ac pelliculas,magis ꝙ priora. Piperis grana quatuor
maxima,aut etiam parua, ſi opus fuerit, ad elaterij potionẽ ammixta terito, &
muliebri lacte inſtillato,cum modico melle ſubigito. Atq; hæc in lanã mollem
circum pennam obuoluito,& linteo circũdato apponito, ubi prius in oleũ Ae
gyptium tinxeris. Maneant autem ſubdita per diem, & ubi amouerit, adipem
cerui apponat. Potiones,ſimiliter purgatoriæ,quæ ſecũdas eijcere poſſunt,
& menſes detrahere,& fœtum enectũ educere. Cantharides quinq;, alis & cru
ribus ac capite auulſis: & tribulum ad mare natum cum radicibus ac folijs tritũ
conchæ menſura: & euanthemi uiridem ſiue luteam internam partem,& ſemi-
nis apij tantundem,& ſepiæ oua quindecim,in uino dulci temperato bibenda
dato. Et ubi dolor habuerit,in aqua calida deſideat,& aquam mulſam aquoſam
bibat,& uinum dulce. Alia. Ranunculi foliorũ ac floris triti,æginæi ſtate-
ris pondus in uino dulci bibat. Quum autem dolor habuerit, cicer album & u-
uas paſſas in aqua coquito,& perfrigeratam bibendam dato. Et ubi urinæ ſtil-
licidium uexarit,in aqua tepida deſideat, & uinum dulce bibat. Subdititia
purgatoria ſi potiones non purgarint. Mercurialem tritam ac myrrham ap-
ponito. Aliud ad omnem morbũ, & aperire,& purgare potens. Myrrham
modicam & ſaluiam,& aniſum terito ac utitor. Purgatoriũ quod ſterilem
purgare poteſt. Si os uteri non recte habuerit, ſtercus bubulum ſiccum tu-
ſum ac cribratum quatuor chœnicum menſura,& aceti heminas decem,& uri-
næ bubulæ tantundẽ,& ſalſuginis marinæ heminas uiginti,pro fomento adhi
beto. & ad multum tempus hoc leniter facito. Deinde lota ubi lenticulæ deco-
ctum,& mel ac acetum mixta bibit, uomat. Et farinam ſorbendam dato. & ui-
num odoratum uetus ſub dio per noctem expoſitũ, inſuper bibẽdum. Cibum
autem ea die ne guſtet. Sequenti uero granum cnidium deuorãdum dato. Ter-
tia uero pharmacum urinam ciens exhibeto, ita ut uuas paſſas & cicer album,
duarum chœnicum menſura ſumas,& aquæ ſemicongios tres affundas. Dein
de facta coctura excoles,& ſub dio per noctẽ exponas,& poſtera die bibẽdum
præbeas. & ſubdititijs pharmacis utatur. Aliud purgatoriũ mẽſium. Ster
cus bubulũ uelut conchæ teſtam efformato, & cupreſsi ramenta ammiſceto ac
ſubigito,& in ſole ſiccato. & in hoc ſuffimẽta iniјcito, ac ſuffito. Aliud quod
infunditur ad ſimilem affectionẽ, ſi menſes non prodeant. Spinæ albæ folia
trita,& excolata ac tepefacta infundito. Illitio purgatoria, quæ uteros pur
gat. Porri & naſturtij ſemen tritum,& uino ac lacte cocto dilutum, imo uen-
tri illinito. Illitio mollitoria. Ducit aquã, & mucos,et pelliculas. Et puer
perij purgamenta detrahit,& non exulcerat. Myrrhę optimæ dimidiam partẽ,
& ſalis granum,& picem aromatibus conditam,contũdito ac trita miſceto. Sit
autem myrrhæ dimidia pars,ad ſalem ac picẽ contuſam, Hæc in linteum ad gal
læ magnæ magnitudinem efformata immittito. Sint autem duo lintea, ut alte-
rum in die,alterũ nocte habeat, donec colliqueſcant. Lauetur autem calida. Et
deinde ubi amouit,aqua odorata perluatur. Si uoles mulierem concipere,
ipſam & uteros purgato. Deinde ieiunæ farinam edendam dato,& uinum me-
racũ inſuper bibendum. & nitrum rubrũ,aut cuminum,& reſinã,melle ſubigi-
to,& in linteo ſubdito, & ubi aqua defluxerit,nigros ſubdititios talos ad emol

liendum

fiendum apponito, & cum uiro cõcumbat. Si uero os cõcluſum fuerit, etiam fici ſuccum apponat, donec fuerit apertũ, & ſtatim aqua eluat. Cæterum accipitris ſtercus in uino dulci terat, & ieiuna bibat, & tunc uiro condormiat. Aut ubi menſes deſierint, anſeris aut uulpis ſtercus, in roſaceo unguẽto terat, & pudendum illinat, ac cõdormiat. Si ulcera fuerint acria & inflãmata, hac collutione utere. Adipem anſeris & reſinam miſce, & aqua tepida diluta infunde. Aut butyrum melli ammixtum liquefacito ac infunde. Aut bryoniæ albæ conchæ teſtam paruam deradito, & myrrham ac mel ſimiliter. Hæc in uino nigro odorato diluito, ac tepidũ infundito. Si ulcerata aut puſtulis plena fuerint ſumma labra, carnem bubulam ſumito, & butyrum ſiue adipem anſerinum, & aniſum aut crocum, aut ſpodium cyprium. Hæc omnia terito, & carni oblita apponito. Si ulcera fiant ac mordeant, Bubulam carnẽ adipe illinito, & carnem ſubdito. Et ſi ſordida fuerint, eluito, & fomentũ ex fici radice adhibeto. Et poſt ea etiam de pinguedine in uino dulci bibat. Si in pudendis fiant ulcera, bubulum adipem illinito. Et myrtum in uino coquito, & cum uino perluat. Aut oleæ folia, & rubi, & mali punicæ, eodem modo. Sit autẽ uinum pramniũ. Atq; hæc quidẽ ſic facienda ſunt. Et perſeæ arboris uidelicet folia terito, & ad pudenda apponito. Aut anethi & apij ſemen tritum illinito. Si feruido ac ſuperficiario ulcere pudenda laborẽt, ſic curare oportet. Carnem bubulam longitudine duorum palmorum paruorum, craſsitudine uero ligni quod in foramen bipennis immittitur, pudendi uidelicet uirilis forma, uſq; ad ueſperam apponat. Noctu uero auferat. Poſtera die autem rurſus apponat uſq; ad meridiem. & bibat uinum dulce, melle ad uinum ammixto. Collutio ſi ulcerati fuerint uteri, & ſi urinæ ſtillicidiũ uexarit. Porrum, ſambuci fructum, ſeſeli, aniſum, thus, myrrham, & tritum æquali menſura ad horum ſuccum. Hæc mixta & ferueſacta frigefacito, & moderate colluito. Aut mel, butyrũ, medullam, & ceram immittito, ac illinito. Ad ulcera quæ in pudendo ſunt ac enaſcuntur. Folia oleæ, & rubi, & hederæ, & mali punicæ dulcis terito, & uino ueteri diluta, noctu in lana pudendis apponito, & pro cataplaſmate adhibeto. Quum aũt dies uenerit, detrahito. & myrti baccas in uino coquito, ac colluito. Aut anſeris adipem & reſinam liquefacito ac infundito. Aut butyrum & oleum cedrinũ, modico melle ammixto infundito. Ad ulcera in utero reſiccanda. Argẽti florem in uino terito ac infundito. Aut butyrum cũ melle infundito. Aut bryoniam albam, & myrrham, & mel, uino diluta infundito. Poſtridie uero uino nigro tepido eluito. Aut lentiſci folia in aqua coquito, et cum hac poſtea colluito.

Si ulceratum fuerit os uterorũ, Butyrum, thus, myrrham, reſinam, medullam ceruinam infundito. Aut lenticulã in aqua coquito, & cum excolata aqua colluito. Quũ uero aqua ex uteris fluxerit, & ulcera fuerint, & lancinarint, anſeris adipem & ouũ illinito. Aut ouillum aut ſuillum adipẽ. & lentem in uino coquito, & hoc pari aqua temperatũ infundito. Quæ uero in pudendo ſunt ulcera, cum hoc perfundito, & mannam thuris, rubum, pini corticem inſpergito. & cum aqua horum lauentur. Expulſorium ſi mortuus fuerit fœtus. Galbanum oliuæ magnitudine linteo inuolutũ, ac oleo cedrino tinctum, ad os uteri apponat. Aliud. Calamum odoratũ, & cucumeris ſylueſtris medullam, cum adipe anſerino terito. Deliget autẽ umbilicum & pectinem, & de hoc

modicum lanæ inſtillatũ,ad os uteri apponat. Et ab hoc paulatim extrahetur.
Aliud. Rubiam & cedri ramenta cõtundito,& aqua affuſa ſub dio per noctem exponito. Deinde mane ad dolores partus exhibeto. Aliud. Silphij drachmam unam,& porri ſucci acetabulum,cedrini olei dimidio cyatho paruo ammixto,bibẽda dato. Aliud. Tauri fel oboli unius aut ſemioboli pondere,in uino terito ac exhibeto. Aut fermento oblitũ,torrefactũ deuorandum dato. Aliud. Cancros fluuiatiles quinq́;,& rumicis ac rutæ radicem, & fuliginem de furno,omnia ſimul trita,et cum aqua mulſa unita,ſub dio per noctẽ exponat,& ieiuna ter bibat. Aliud. Cucumeris ſyluestris medullam tritam, in cedrina pice lanę inuoluito,& cum filo ad pennam deligato,apponat autem intro,ita ut pennæ dura pars paululum foras promíneat ex lana. Quum autem ſanguis apparuerit,amoueatur. Aliud. Veratri nigri uirgulam longitudine ſex digitorum lana obuoluito,extremam uero ipſius partem nudam ſinito. Deinde q̃ maxime intro apponat, & ubi extrema pars cruentata fuerit, amoueat. Aliud. Veratrũ nigrum, & cantharidas, & conyzam in aqua terito, & glandulam mollem ſex digitorum longitudine efformato,ſiccato,& ubi dura facta fuerit,lana inuolutam apponat. Summam autem partem cedria illinat, ſitq́; ipſa nuda. Quum uero ſanguis apparuerit, amoueatur. Aliud expulſorium. Si fœtus mortuus aut ſyderatus intus fuerit, ranunculum & elaterij parum in aceto meraco miſceto ac bibẽdum dato. Aut braſsicę tener coliculus, in ſumma parte netopo illitus immittatur.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS MVLIEBRIBVS LIBER [redacted] Medico Phyſico interprete.

FLVXVS albus in ſenioribus mulieribus magis fit, q̃ in iunioribus. Fluxus fuluus in utriſq́;. Fluxus ruber in iunioribus. Et ruber quidem fluxus fit ex febre. Magis autẽ ex abortu. fit & ex menſium interceptione, quum concluſi derepente eruperint. Fit etiã ex partu & febribus. & ſanguis profluit ualde multus,& grumi excidũt. Et dolor fit clauicularum ac tendinũ. & corporis torpor, & crurũ perfrigeratio. Aliquãdo uero etiam naſus effundit ad dentes, ſi amplior ſanguis diſceſſerit. & ſudor multus diffunditur. Ad hæc & ſtomachi morſus fiũt,& perfrigerationes,& febris bilis meracæ ac pruriginoſæ. & eadem die ſæpe rigent,& rurſus ſudant. & aliquãdo à ſupernis locis conuulſiones ipſis fiunt,aliquãdo ab infernis. & ad inguina dolores acuti ac fortes irruunt,procedentes uelut dolores partus. Quandoq́; etiam urinæ ſtillicidium adeſt,& os ſiccũ eſt,& ſitis premit,& lingua aſpera eſt. & digiti pedum magni contrahũtur,& ad ſuras ſemper cũ femore diſtenduntur. Et lumbi dolore uexãtur. & manus impotentes fiũt. Quum autem huiuſmodi fiunt,tunc etiam neruorum antrorſum ac retrorſum diſtentiones fieri ſolent,à clauiculis iuxta iugulum,ad maxillas & linguam. A talibus uero paulo poſt retrorſum,à tendinibus iuxta ſpinam, ad lumbos, atq́; ſic per uiolentiam pereunt. prædicere igitur oportet fluxibus inchoantibus,& diætam cõſtituere,

hoc modo. Mane quidem dandũ eſt pharmacum ad fluxiones, ex his quæ ego deſcribam, quocũq; maxime opus habere uiſæ fuerint. Dandũ autem & ter & quater, ſi multus ſanguis diſceſſerit. Diæta igitur cõſtituatur, ſi quidem ſine febre fuerint, ex cibis. Si uero febricitarint, ex ſorbitionibus. Sunt aũt ex ſorbitionibus hæ cõmodiſsimæ, panicũ, lenticula, farina horni ac recentis tritici cocta, alica cocta ſorbilis, zea cocta. Ex potionibus uero polentæ pollen in aqua, & ramenta à panibus deraſa contuſa. Et polentæ recẽtes tenues in aqua madefactę; quas etiam inſulſas delingere prodeſt. Ex cibis uero panis exaſſatus in cinere. Obſoniũ autem ſit leporis caro, & colũbæ, ac palũbis, & cocta, & aſſata. Et hœdi caro aſſata, nullo aſcititio cõdimento addito, ſed ut in acetũ ſaltem intingãt. Hepar item capræ aut bouis in cinere aſſatũ. Oui tenue, aut ipſum luteum. Caſeus inſulſus. Ex oleribus autẽ nullum guſtent, neq; coctum, neq; crudum. Et à balneis abſtineant. Et manus ipſis deligato, ita ut lana ſordida ipſas circundes, & laqueũ immittas ſupra cubitos, & ad poplites, ſupra genua. Et cũ cucurbitis ſub mammas affixis, ipſas eleuato, modo ad dextrã, modo ad ſiniſtram partem translatis. Si uero ſpirãdi difficultas oriatur ad cucurbitæ admotionẽ, cucurbitam amoueto, ſanguinẽ autẽ ne detrahito. Verũ ſubdititijs utere, quæ ego deſcribam, & ad ſiſtendũ ſanguinem in talibus ſunt apta. Et ſi quidẽ ex fluxionibus mulier euaſerit, ubi multus ſanguis diſceſsit: et color eſt exalbidus, et facies eleuata, & ſub oculis tumores laxi, & crura turgida, & uterus humidus, ac ſemper præter rationẽ hians. Et quæ diſcedũt aquoſa ſunt, uelut à crudis carnibus ſuccus. Talibus ſi robuſtæ fuerint, uomitus ciere oportet ieiunis, & poſt uomitus prandiũ exhibere. His cõducit modicus cibus. Vinũ nigrum meracius. Illuuies, aut frigidę lotio. Deambulationes. Semel in die cibũ capere, omnis reſiccatio. Si uero ad hæc nõ ſedentur, neq; cõſidant uteri, neq; à fluxionibus liberentur, reſpectu uiriũ corporis habito, ſi quidẽ robuſta fuerit, ueratrum dare oportet. Si uero nõ obediat, caput purgare. facta aũt purgatione, per diætam reliqua curare eodem modo uelut circa ſteriles. Cõſiderare porrò oportet etiam naturas mulierũ, & colores, & ætates, & tempora, & locos, & uentos. Aliæ enim frigidæ. aliæ humidæ ac fluidæ. aliæ calidæ quidẽ, ſicciores autẽ & ſtabiles ſunt. Nam quæ ſuperalbidæ ſunt, humidiores ſunt ac fluidiores. Nigræ uero, ſicciores & acerbiores ac adſtrictiores. Quæ uero uini colorẽ referũt, medium quiddam inter utraſq; habent. Sic aũt & in ætatibus cõtingit. Iuuẽculæ enim humidiores ſunt, et multo ſanguine plerũq; refertæ. Aniculæ uero ſicciores, & modicum ſanguinẽ habẽtes. Mediæ uero mediũ quiddã inter utraſq; habẽt, ut quæ nunc æquales exiſtunt. Oportet aũt eũ qui recte hæc tractare uolet, ſemper mulierum naturas diſcernere, & temporũ occaſiones, & ætates, & tempora, & locos, & uẽtos.

Si fluxus in uteris obortus fuerit, ſanguis multus fluit, & grumi cõpacti excidunt. & dolor occupat lumbos, & laterũ mollitudinẽ, ac imum uentrẽ. & durus eſt uẽter, & ad contactũ dolet. & rigor ac febris acuta corripit. & debilitas oboritur. & omnia præter humeros ac ſcapulas dolet. & calor inuadit, & rubeſcit. & uenæ duræ fiũt ac renitẽtes. Morbus hic maxime fit ex abortu. Fit & quũ menſes multo tẽpore retenti derepẽte eruperint. Huic ubi ſic habuerit, groſſum ſiccũ contuſum ac cribratũ in linteum alligato, ac apponito. & imo uentri perfrigerãtia imponito, cauens ne horreat. Poſtq; au tẽ fluxus ſtete-

rit,oleæ ſyluestris folia in acerrimo aceto coquat,eoq; pudēda perluat. Bibat au tem uinacea. & rhoem rubrū in aceti acerrimi hemina dimidia coquat,& eo pu denda perluat. Aut mora rubi rubra ſiccata ac trita,cū farina recenti,pari portio ne mixta,ieiunæ bibēda dato. Si uero fortius facere uoles,duabus farinæ partibus ammixtis,bibendum dato. Et ne lauetur. Cibis aūt utatur ſiccis, & uino ni gro uinoſo. Si uero intumuerit,fluxu iam ſedato,pharmacū deorſum purgans bibendū dato. poſt pharmacū autē uteros groſſorū decocto colluito. & poſtea acerba infundito. Si uero his factis,humecta fuerit,ſuffitum faciat donec reſiccet. Ruber fluxus fluit talis,qualis ſanguis uictimæ recēs mactatæ,& grumi pellucētes. Aliquādo uero etiam fluxū rubrū emittit, & uenter imus attollitur, & attenuatur,& impotēs fit,& indureſcit,et ad contactū dolet,uelut ulcere præſente. & febris habet,& dentiū fremitus. & dolor ad ipſa pudēda, & pubem,& lateris mollitudinē,& lūbos,& tendinē,& uentrē,& pectus, & ſcapulas irruit. Et alias omnes partes dolet. & impotentia ac puſillanimitas occupat. & color mutatur. In principio quidē morbi hæc corripiūt. Si uero hæc omnia morā trahant,adhuc magis debilitatur. & manifeſtus eſt morbus. & cauæ partes attollūtur,& pedes intumeſcūt. Morbus hic ex partu maxime corripit, ſi quid in ipſa dilaniatū non prodierit,ſed intus cōputruerit,& fœtus exaſperatus fuerit. Hāc ſi in principio cōtigeris,ſpōgiam humectā ipſi adhibeto,quū fuerit dolor. Aut linteū tenue molle raſum,aqua frigida madefactū,uentri imponito,& aqua per fundito. & lectū à pedibus altiorē facito,atq; ſic inſternito. & ad mēſes ciendos medicamentū quodcunq; magis admiſerit,bibendū præbeto. Apij ſemē torreto,tūdito,ac cribrato,& eryſimū ſimiliter,& peplij ſemen cū polenta cribratū; & urticæ ſemen ſimiliter,& ſcabiem oleæ ſylueſtris,& gallam,& rutā, & origanum,& pulegiū cum polēta cribrato ac miſceto: polentā uero craſſam torreto, & triticeam polentam cōmolito: & caſeum caprinū ſordibus deraſis,& de alijs quidē ſingulorū æquales portiones miſceto. Origani uero et rutæ,& ſcabiei,& gallæ dimidiū. Hæc ieiunæ ante motū bibenda dato. Miſcere uero etiā oportet ad uſum,ſi acriora prodierint,& cyceonē exhibere. Et de pharmaco quidē pars una ſit,& caſei una,& una polentæ. Ad ueſperā aūt melle ammixto bibenda dato. & donec quidē principiū morbi fuerit,& ſanguis multus prodierit,et modico tempore intermiſerit, & dolores acuti tenuerint,hæc facere oportet. Si uero ſanguis paucior fluxerit,& per breuius tēpus,ea quæ deorſum aut ſurſum ducunt bibēda dato. & pudēda lenibus fomētis foueto,prout ſemper opportunū uiſum fuerit,& zeam unà cū cortice fractam,& groſſos ſiccatos,tuſos ac cribratos,& oleæ folia ſimiliter,ſingulorū pares portiones in cataplaſmate adhibeto. & lac bubulū coctū,aut crudum bibendū dato,reſpectu ad id quod recte habet facto,& prout opportunū eſſe uiſum fuerit. & uidetur morbus hic debilis ac lethalis eſſe,& paucæ ex ipſo effugiūt. Quū mulieri ſanguis ab articulis fluxerit,à partu aut à labore corruptæ,quidā putāt ex medicis hoc fluxū eſſe. Eſt aūt aliud. Nam hoc quod ex articulis,& ex lūbis,ac coxēdice aliud eſt, glutinoſum eſt ſimul cū ſanguine. Illud uero quod ab uteris & cauis uenis fluit,ſanguis purus eſt. Hāc ſuffire oportet hoc modo. zeæ fractæ ſemodiū aceto modico ſubigito,ut ne per totū uteros humectes: & ſulphuris uiui ſemiobolum ad zeas tritas ammiſceto,& aceto ſubacta per noctē ſinito. Mane uero multo igne accēſo,ob-

turamen-

turamenta de dolijs olearijs imponito, & ſordes officinæ fullonũ, & ſerpentis ſemen ammiſceto. Mox aũt multũ ignem tollito, & nõ urito, ſed maxime ſuffu migare facito. Oportet aũt ſellam perforatã adeſſe, et mulierẽ ueſtibus conteƈtã inſidere, ut ne quid præterſpiret. In ignẽ uero medicamentũ cum aceto præparatũ inſpergito, itẽq; de ſemine ſerpẽtis. Sed & myrrha ammixta efficax eſt, ut ſuffita pudendorũ cruentationẽ ſedet. Si uero ſatis habuerit, eryſimi ſemen torrefaƈtum terito, & in uino exhibeto. Fluxus fuluus fluit uelut ex ouo uitioſo multus & graueolens. & uteri inflammãtur. & dolor ex lumbis & inguinibus emergit. & prodeũtia multa ſunt, & ſi nõ liberetur, celeriter fluẽtia. At etiamſi tempus accedat, quæ reſtãt putrefacit, q̃ maxime id fieri poteſt. Riget enim, & uelut à carnibus aſſatis humor defluit. et cũ his ſimul febres fortes ac rigores fiunt. Ex huiuſmodi uero fluxibus multæ pereũt, paucæ effugiunt. & ſi quidẽ in principio acceſſeris, ſic curare oportet. Si ſine febre fuerint ac robuſtæ, ueratrũ ipſis dato. et intermiſsis tribus aũt quatuor diebus, pharmacũ deorſum purgãs exhibeto. Poſt purgationẽ uero ſic diætã cõſtituere debes, quo fluxiones aquoſæ ſint ac tenues. Mane quidẽ ieiunæ pharmacũ aliquod ex his quæ ego deſcribam ad fluxũ, ebibendũ dato in uinũ inſperſum. Poſt pharmacũ aũt, alia diætã curato. Vteros uero ſic curato. Si quidẽ inflammati fuerint ac concluſi, fomẽtã adhibere oportet mollia, donec os uterorũ molle fiat. Poſt fomẽta, infuſis quali bus opus habere uiſæ fuerint colluito, ſiue magis purgãtibus, ſiue mollioribus. Poſt collutiones, mollitoria apponito. Si uero nõ facile ſolubile ſit oſculũ, foueto & ſubditítijs mollito, quæ ego deſcribã, donec apertũ fuerit. Quod ſi ad hæc fluxiones nõ ſedentur, caput purgato, & ſic uiƈtus rationẽ cõſtituito. Si quidẽ ſine febre fuerit, aſininũ lac bibat. & oleribus coƈtis hortẽſibus ac ſylueſtribus utatur, excepto allio, porro, braſsica & raphano longo. Ex marinis aũt, raia leui, ſcorpio, cõgro, torpedine, anguilla, paſſere, gobio: coquere uero oportet cũ cepis & coriãdro, in muria dulci ac pingui, ita ut probe percoquãtur. Ex carnibus aũt, maxime ſuilla, deinde agnina, aut ouilla, coƈtis potius q̃ aſſatis, & ipſarũ iuſculis. Vino uero albo mellei coloris, aut aquoſo. Balneis aũt nõ ualde calidis, neq; multis, excepto capite. Si uero ex hac diæta, ab ulceratione & inflãmatione liberẽtur, humidi uero ſint uteri, pro balneis quidẽ, illuuie. pro fuluis aũt uinis, nigris. & pro aquoſioribus, meracioribus. et pro polenta panibus, & pro piſcibus carnib. aſſatis, & omnibus cibis ſiccãtibus, quibus ſanè in alui profluuijs utimur. à collutionibus aũt omnibus abſtineat, excepto uino et aqua. Suffitus aũt fiat per adſtringẽtia. Optimũ aũt eſſet ſi cõciperet. Si uero iuuencula fuerit, frequẽter ieiuna uomat, & poſtea parũ prandeat. Atq; hæc harũ fluxionum diæta eſt. Fluxus albus fluit uelut alba aſini urina, & in facie ſunt tumores albi, & partes ambę ſub oculis tumẽt. & hydropiformes ac nõ ualde bona ſpecie præditi ſunt oculi, & ſplendor abeſt. & lachrymoſi ſunt oculi ac hebetes. & color corporis exalbidus ac puſtuloſus. & uẽter imus tumidus. & in maxillis puſtulæ paulatim rubẽtes, paruæ, aquoſæ ac malignæ. & in crurib. tumores laxi, & ſi preſſeris digito, notæ imprimũtur uelut in fermẽto, & os ſaliua impletur. & ſtomachi morſus percipiũt quũ ieiunæ fuerint, aut etiã uomuerint uelut acidam aquã, & ſi ad accliuem locũ procedũt, anhelatio citius corripit, & ſtrãgulatio, & crurũ perfrigeratio, et genuũ impotẽtia. & in ore ulcera feruida ac ſuper-

ficiaria.& uterus præter rationē aperitur,& ad oſculum procidit grauis,ueluti
plumbū.Et dolores per femora tendūt.& omnia inferna perfrigerātur, ab imo
uētre inchoantia uſq; ad pedes.& plantæ torpēt,ac ingredi nō poſſunt. Tales
difficile eſt à morbis liberare.Nam & ætate prouecta ſunt,& afflictiones conſe
neſcūt.Niſi caſus aliquis ſpōtaneus forte fortuna allapſus ipſas ſoluat.Has ex-
haurire oportet quū redūdarint,per pharmaca quæ bilē flauā non purgāt.Sed
urinā cientia his pota cōferunt,& capitis purgationes, & illuuies, & epithymi
albi potus,& deābulationes.et omnis reſiccatio in uictu.Hęc ubi ſecerint,ſanæ
quidē penitus nō fiunt,facilius aūt degunt. Fluxus albi alterius curatio. Pur
gatur albū ſubluteū,& quū mingit,morſum percipit,& lancinatur,et uterus ul
ceratur.& ſebris corripit acuta,& calor multus,ſitis,uigiliæ,& mēte mouētur.
Et quū aliquid feſtināter egerit,anhelatio ipſam inuadit.& mēbra exoluuntur.
Hanc mecona,hoc eſt peplum albū bibere oportet,& urticæ ſemē,& quod prę
ſtat,mali punicæ dulcis radicē,& rhoem,ac gallam.Hæc in uino acerbo bibēda
dato,& mali punici ſuccū,aut caſeum caprinū ammiſceto.Subter aūt ſuffito ze
am,& groſſos hybernos,et oleę folia,& ſcabiē eiuſdem,& cucumeris ſylueſtris
cortices ex tertia parte,reliqua paribus portionib.Sorbeat etiam olera cocta,&
ſorbitiōes ex amygdalis & ſeſamo.& geſtetur ac curru uehatur,& nō quieſcat.

Alius fluxus. Defluit multū uelut urina ouilla.color eſt albus,& tota intume
ſcit,& in tibijs eminētiæ laxæ & rubicūdæ emergūt. & ſi digito attingas,notæ
foueas præ ſe ferētes tibijs ac pedibus imprimūtur. & ſi quid edat, impletur ac
inflāmatur.& ubi iter fecerit,& opus aliquod obierit,anhelatio & dolor ipſam
corripit,& color albus,quādoq; ſubluteus.huic ſi robuſta & iuuēcula fuerit,&
alia apparuerint,ab initio pharmacū ſurſum ac deorſum purgās bibendū dato.
& caput purgato,ſi pituitoſa eſt,per ea quæ pituitā purgāt.Si uero bilioſa, per
ea quæ bilem.& ſi tēpus anni fuerit,& à natura nō eſt lienoſa,& ſi quid ex rela-
tis fuerit,ſerū dato.Decoquat aūt hoc & bibat q; plurimo tēpore. & ad ueſpe-
ram uinū dulce aquoſum,ſi opus habuerit.Cibū uero ne cōtingat.Si uero debi
lis fuerit,ſorbitione modica utatur.& nō lauet.Poſtq; autē tempeſtiuū eſſe tibi
uidebitur,à potu ceſſet.et poſt purgationē cibis utatur,ita ut abſtineat à pingui
bus,& acribus,& dulcibus,ac ſalſis.et ab oleribus acribus. Vtatur aūt piſcibus
petroſis,& carnibus ouillis,aut uolucriū,aut leporinis.pane frumētaceo,aut ex
ordeo freſo. & oleribus coctis utatur,& ſylueſtribus quæ cruda edūtur,itemq;
hortēſibus,acribus exceptis.& deambulet mane & à cibo. Vbi uero his factis
ſiccior eſſe uiſa fuerit,uteros fece uini colluito.& tribus aut quatuor diebus in-
terpoſitis, poſtea acerba infundito. & intermiſsione facta,ſi quidē ſicca fuerit,
quieſcito.Et ſi à natura fuerit bilioſa aut pituitoſa, à uictu uero & pharmacorū
potione attenuata,& ſe recolligere nō poterit,lac bubulū bibat per quadragin-
ta dies,calidū de uacca.Pręſtat tamē pituitoſam cibis q̄ paucisſimis uti,quādiu
lac biberit.Sit aūt menſura ſex heminarū Atticarū.Incipiatq; à duabus,et ſingu
lis diebus unā apponat,donec ſex fiāt.& inde paulatim ad duas rurſus deſcen-
dat.& poſt lactis potū,cibis reficito & per uictus rationē.& poſt lactis potum,
mane ieiuna adiantū bibat.hoc ſiccatū,tuſum,& exacte cribratū,in uino nigro
odorato diluto exhibeto. Si uero reuertatur morbus,totā ipſam foueto.& rur-
ſus pharmacis infra purgato.& poſtea uteros colluito,ſi quidē natura fuerit pi
tuito-

tuitoſa,per cnidiū granum,aut thapſiæ radicē. Si uero bilioſa,ſcāmoniæ ſucco, aut colocynthide ſylueſtri. hāc enim conie&tā,duabus aquæ heminis affuſis,co quere ad dimidias oportet,& huic mel,& oleū narciſsinū aut anthinū ammiſce re. Sit autē mellis quadrās heminæ,olei uero hemioliū mellis, hoc eſt mēſura ip ſius tota,inſuperq; dimidia. Poſtea uero colluendū eſt melle,& uino, & oleo ſo lo.& ſuffitus adhibēdi,& tribus aut quatuor diebus quieſcendū. Bibat aūt adi- antū.& ſi in uētre non cōceperit,morbus reuertitur.& ſi morbus reuertitur,pe rit. Quū uero ſeniores morbus hic corripuerit, etiā uteri computreſcūt. Valde uero paucæ euadunt. Alius fluxus. Purgatur uelut ex ouo crudo luteū ſub albidum,& ulcerat pudendū.& tument pedes ac tibiæ.& cauæ oculorū partes intumeſcūt.& oculi humidi ac lachrymoſi ſunt.& ſi iter faciat, anhelatio ipſam corripit,& debilitas oboritur. Si uero euaſerit,morbus pituitoſus fuerit,et ſi nō purgata fuerit, febricitat,bile uehemēter cōmota. Seniores aūt hic morbus ma- gis inuadit q̄ iuniores. Quū ſic habuerit,ſi quidē uehementer intumuerit,phar macū deorſum purgās bibendum dato,quod pituitā & bilē purgat. Si uero nō fortiter tumuerit,& pituitā ipſam preſſerit,pharmacū ſurſum purgās dato.et ſi quidē potens fuerit,ueratro purgetur. Sin minus,pharmaco quod bilem & pi- tuitā ducit. Poſt pharmaca uero ſerū coctum bibēdum dato,per plurimos dies, cum modico ſale. Edat autē inſuper mentā. Ad ueſperā cibum ne attingat, ſed modicū ſorbeat,& uinū dulce inſuper bibat,ſi opus habuerit. Si uero nō affue- rit ſerū,lac aſininū coquito,et exhibeto per quatuor dies. Ad ueſperā uero eadē faciat,niſi febris noctu corripiat. Si uero natura fuerit lienoſa,aut flatuoſa,et ex anguis,neq; ſerū,neq; lac bibat. Sed purgātibus inferne purgato.& ubi tibi tē- peſtiuū uiſum fuerit,uteros colluito,primū quidē medicamēto ex uini fece,bis aut ter. Poſt hoc ſcāmoniæ ſucco. Affundito autē ad hunc,uinū dulce,heminæ Atticæ mēſura,& olei narciſsini maxime,quartā heminæ partē. Poſtridie uero cū uini hemina colluito,et mellis quarta heminę parte,et reſinę tertia mellis par te. Oleum aūt ſit melli æquale. Si uero ea quæ ab infuſa collutione ſecedūt pro- dierint pituitoſa,etiam rurſus colluito, interpoſitis tribus aut quatuor diebus. poſtea grani cnidij duas potiones decorticato, & ipſas infundito. Si uero non affuerit cnidium granū,radicis thapſiæ potionē unam infundito. & poſtea iiſ- dem colluito. poſtq̄ aūt purgata fuerint ea quæ ſecedūt ad has collutiones,& ſi prodierit aliquid cruētum,uelut ab ulcere, per acerba poſtea colluito.& ſi poſt hæc ipſa interrogata,dixerit os uterorū durū eſſe,et dolorē habere,eodē modo eo quod paratur cū butyro colluito,donec uteri fuerint reſiccati,& ſana eſſe ui- debitur. diebus uero inter collutiōes intermedijs, ſambuci fructū bibat,& lepo ris coagulū, & pepli corticē,& urticæ ſemē, & mali punici dulcis corticē, ita ut de ſingulis pares portiōes terat,& polentā ac adiantū ammiſceat,& in uino ni- gro odorato ieiuna bibat. cibis aūt utatur mollibus,nō ſalſis,neq; acribus. Car nes aūt præſtātiores ſunt piſciū,aut uolucriū,aut leporinæ.& lauetur calida nō multa. Si uero non quieſcat fluxus,ſed relinquatur, & uteri humeſcāt,medica- mentū ex malicorio ſuffito.& poſtea uirū accedat.& ſi in uentre cōceperit,ſana euadit. At ſeniores à morbo leuari nō poſſunt,ſed pereūt præ debilitate. Flu xus alius. Fluit ſubluteū uelut ex ouo, & uiſcoſum, & uēter imus intumeſcit, ac durus fit.& ſi cōtingas dolet, & dentibus ſtridet, & febris occupat.& dolor

ad pubem,& ad pudenda,& ad imum uentrẽ, & ad lũbos irruit. & animi deliquiũ,& anxietates, & perfrigerationes, & ſudor multus, & pulſus ad manum accelerãtes,debiles,deficientes.& ſtatim pereunt.Si uero ſuperſtes manſerit,& color ipſi mutatur,& fit uelut fauus aut cera.& ſi corpus digito prematur, mollеſcit,& notæ uelut in maſſa farinæ ſubacta fermẽto imprimũtur:& pedes intumeſcunt ac crura.Hic autẽ morbus fit maxime,ſi in ipſis aliquid dilaniatum fuerit,aut intus computruerit in partu.Seniores aũt magis afficiũtur.& huiuſmodi morbus non eſt ualde leuis. Alius fluxus. Purgatur uelut à carnibus aſſatis humor,& pudendum exulceratur,& ad quãcunq; aliam corporis partem deſtillarit.Et rigor,& febris acuta,denſa,magna, & ſimul horror corripit. Dolores autem quales in omnibus fluxibus.Hæc tota intumeſcit,& infra umbilicum,& cruribus.& color fit morbi arcuati.Talis aũt fluxus ex hoc fit. Poſtquã ſanguis exhauſtus,ſubbilioſus factus fuerit,& nõ fuerit purgatus. Quũ ſic habuerit,pharmacũ bibere oportet,Si quidẽ fortis fuerit,ex ueratro. Si uero debilis,radicẽ & elateriũ.& poſteriore tempore lac caprinum.Aut pharmacũ deorſum purgans dato,quod bilem & pituitam ducit. Vteros aũt medicamento cũ braſsicæ decocto parato colluito. Bibat aũt ſaluiam,hypericum,apij ſemẽ,ſingula in uino nigro auſtero.Ieiunæ àutẽ hæc bibenda dato.Si uero ulceratũ fuerit pudendũ,poſtea butyro colluito.Deinde pharmacũ bibendũ dato, & ulcera butyro,reſina, myrrha, flore argenti illinito.Perluantur autẽ myrti ac ſaluiæ ex aqua decocto tepido.Cibis utatur neq; ſalſis,neq; acribus,ut ne mordax urina fiat.& à marinis prohibeatur,& carnibus bubulis,& ouillis ac porcinis. Alijs autẽ carnibus utatur coctis.Edat etiam panẽ, & uinum uetus odoratum nigrum bibat.Si uero hæc fecerit,& ſana nõ fiat,totam foueto,& poſtridie pharmacũ ſurſum purgans dato.Deinde intermiſsione facta,rurſus quod infra purget.& ſi quidẽ manſerit fluxus poſt pharmaca,decoctũ ſerum quotidie bibendũ prębeto. Veſperi uero ſorbitionibus,& uino dulci albo utatur.Si uero non affuerit ſerũ,lac aſininũ coctum per dies quatuor bibat. Ad ueſperã autẽ ijſdem utatur.Poſtea per dies quadraginta lac bubulũ calidum bibat.& per diem nihil edat,ut ita dicã.Optimũ enim hoc eſt.Nam & purgatur, & nutritur, & fluxus obtunditur ab huiuſmodi lacte. Veſperi uero cœnet carnẽ uolucris modicam aſſatã,& panem modicũ ſubcineritiũ.Bibatq; inſuper uinum nigrũ uetus uinoſum,quãdiu lac biberit,ſi multa prodierint,& acrimonia uexarit.& ſi his factis in uẽtre conceperit,ſana fit.Quæcũq; uero ſeniores ſunt,in his morbus quandoq; reuertitur,& pereunt.Iuuenculis autẽ nõ eſt lethalis. Diuturna porrò eſt ſanioſi fluxus curatio.fluit aũt talis ſubcruentus,uelut à carnibus aſſatis humor,& mordet uelut muria,& corrodit ac exulcerat pudenda.& uterus exulceratur circũcirca,et femora,& aliæ partes.& ubi ſuper ueſtes deſtillarit,tingũtur & ęgre elui poſſunt.& uẽter attollitur ac durus fit,& ad contactũ dolet.& calor corripit.& dolor ad pudẽda,& ſedẽ,& imũ uentrẽ,& laterũ mollitudinẽ, & coxas,& lũbos irruit.& impotẽtia adeſt.& color mutatur,uelut morbi arcuati.Si uero tẽpus & morbus producatur,hęc omĩa am plius corripiũt.& cauæ partes attollũtur,& pedes tumẽt,& crura à lũbis.At hic morbus corripit ubi quid de fœtu dilaniatũ fuerit,aut in abortu,aut in partu.Oportet aũt fomẽta adhibere, & ſuffire,& bibẽda prębere omnia ea quę fluxũ ſiſtũt.& lac aſininũ et alia exhibere

bere.et uomere ſi opus fuerit.Si uero ſine febre fuerit,& debilis febris habuerit, ſiccum fomẽtum adhibere melius eſt. Quũ ad caput cõuerſi fuerint uteri,& hac parte ſuffocatio deſinit,caput grauat. Verũ alijs alicubi aliàs finis habetur. Signũ autẽ hoc eſt. Venas in naſo,& partes ſub oculis dolere dicũt. & ſopor altior tenet.& ſpumat,ubi leuius habuerit.Hãc multa calida lauare oportet.Si uero nõ obediat,frigida etiã circa caput,ita ut laurũ et myrtum in aqua coquas,ac frigefacias. Vnguento aũt roſaceo caput illinatur,& odorata ſubter ſuffiantur. graueolentia uero ſub nares.& braſsicã edat,& ſuccũ ſorbeat. Si uero ad cor progreſsi uteri ſuffocent,& aer impeditus uiolenter attrahatur, anxia eſt & uomit.& quibuſdã ſtatim tractus deorſum cedit,& flatus exit.& aliqua quidẽ uomit ſpumoſa.alicui uero quies cõtingit.Quibus aũt non decedunt,his porri ſemen,& peplũ,trita & tribus aquæ cyathis diluta,bibẽda dato.Auxiliatur & aceti albi cyathus potatus.Aut iuniperi fructũ & ſaluiam dato,aceto aut uino ad has ſpecies ammixto.Oportet aũt ipſam calefieri. Aut adipẽ ſumere anſerinũ, & ceratũ reſinatũ ac picem,in ipſo liquefacere,& ſubdititias glãdulas efformare. Quũ aũt ad præcordia allapſi ſtrãgularint,ubi hic fuerit affectionis ſoliditas,& uomitus feruidus acris corripit,& modico tẽpore mitior fit, & dolor ad caput & ad collũ penetrans. Tepefactoria igitur apponito,ſi ſurſum ſtrangularint.Sub nares uero graueolentia ſuffito,ſenſim progrediẽdo:Si enim aceruatim uteri infra decedũt,turba oboritur:Odorata uero inferne. & caſtoriũ ac conyzam bibẽda dato.Quũ uero deorſum tracti fuerint,abominãda ſubter ſuffito,ſub nares aũt odorata.Si uero dolores quieuerint, pharmacũ deorſum purgans bibendũ dato.& poſtea lac aſininũ aut ſerum bibendũ præbeto, ſi nõ lienoſa fuerit à natiuitate,aut exanguis,aut decolor,aut aurıũ ſonitus habuerit,uelut hæ quibus propter cognationẽ morbi à iuuẽtute ſunt familiares. At ſupernum uentrẽ ne moueto,cæcutiẽt enim,aut circa fauces turbationes,& alia infeſtabũt. Verũ ptiſanæ ſuccũ dato.Si uero etiã ualde facilis ſit ad uomitũ,uomat. Collutio aũt optima eſt ex narciſſo.Subdititium uero id quod ex cãtharidibus præparatur.Quũ uteri apud præcordia cõſtiterint, ſuffocatur uelut à ueratro. & recta ceruice ſpirat.& ſtomachus fortiter uellicatur. Quædã etiam uomunt quandoq; ſaliuã acidam.& os aqua impletur.& crura perfrigerãtur.Tales ſi nõ breui à præcordijs uteri diſcedant,loqui nõ poſſunt.& partes circa caput ac linguam torpor occupat.Proinde ad uteros quidem lanam q̃ maxime fieri poteſt ad foramẽ apponito,ita ut pennæ obuolutã,unguento albo aut Aegyptio,aut Bacchario,aut amaracino tingas. In nares uero,de pharmaco nigro ad caput præparato,ſpecillo exceptũ infarcias.Si uero hoc nõ fuerit, ſilphij ſucco nares illinas.Aut pennã aceto tingito,& immittito, nareſq; illinito. Aut ſternutatoriũ apponito.Quũ aũt concluſum fuerit oſculũ & internus trames, caſtoriũ in uino bibendũ dato.Nares uero phocæ adipe illinito.Lanã aũt appoſitã ſinito, donec cõſidant.Quũ aũt quieuerint,auferre oportet.Si uero ea ablata rurſus recurſarint,lanã rurſus eodẽ modo apponere.Sub nares uero cornu capræ nigrũ, aut ceruinũ ſuffire,ſcalptum & in cinerẽ calidũ inſperſum,quo maxime ſuffumigetur,& nidorẽ ſurſum per nares q̃ maxime poteſt trahat.Suffito etiã phocæ adipẽ,prunis teſtæ impoſitis,ipſaq; obuelata,et capite imminẽte, quo odor maxime ingrediatur,ita ut de adipe inſtilles,& ipſa odorẽ ſurſum trahat, os uero

rò clauſum habeat. Et ſi quidem ſurſum allapſi fuerint uteri, hæc facere oportet.

Si uero ad hepar cõuerſi fuerint uteri, mulier derepente uoce deſtituitur, et
dentes cõſerti ſunt, & color liuidus fit. Derepẽte uero hæc patitur ſana exiſtẽs.
Contingit autẽ maxime uirginibus antiquis, & uiduis quæ pepererũt aliquan
do, & uiduitatem agũt. Maxime uero contingit omnino nõ ferentibus uterũ,
& ſterilibus ex partu. Non enim prodit puerperij purgamentũ, & non intume
ſcit uterus, neq; mollitur, neq; uomũt. Quum ſic habuerit, tumorẽ ab hepate cũ
manu infra leniter detrudito, & præcordia cũ faſcia deligato, & os aperito. Vi-
num uero odoratiſsimũ dilutum infundito, quãdo ſanè etiã graueolẽtia ad na-
res adhibere ac ſuffire cõuenit. ad uteros uero odorata & ſuffimẽta. & poſtquã
ſic curaueris, pharmacũ deorſum purgans bibendũ dare oportet, ſi quidẽ bilio
ſa fuerit, quod bilẽ purgat. Si uero pituitoſa, quod pituitã. Et poſtea lac aſininũ
coctum bibendũ præbeto. & uteros odoratis foueto. & medicamentũ quod cũ
bupreſti præparatur apponito. poſtridie uero netopum. Interpoſitis autẽ duo-
bus diebus rurſus uteros odoratis colluito. & poſtea intermiſſo die, aromatis
ſuffito. Atq; hæc uidua faciat. Optimũ aũt in uentre habere. Virginẽ uero per-
ſuadeto ut uiro cohabitet. Ad nares autẽ nihil adhibeto, neq; medicamentũ ie-
iuna bibat. Verũ caſtorium & conyzã in uino odoratiſsimo bibat per dies ui-
ginti, & caput odorato aliquo ne ungat, neq; aliquod odoratũ olfaciat. Si
uero uteri inflammati fuerint circa latus, ſi cõtigeris durũ apparet. & quum ad
pręcordia allapſi fuerint, ſtrãgulant. & uomit pituitam acidam. & dentes ſtupe
ſcũt. & ubi uomuerit, melius habere uidetur. Quũ uero deorſum proceſſerint,
diſcedunt de uẽtre aliàs alio, Maxime uero ad laterũ mollitudinẽ quandoq; in-
cidunt, & ad ueſicã, & urinæ ſtillicidiũ corripit. & ad ſedem, & cacare ſibi uide-
tur. & mẽſes prius aut poſterius ſolito fiunt, aut nõ ſtatim huic apparẽt. In hoc
morbo ſi ſurſum ſtrangularint, tepefactoria apponito. & graueolentia ad nares
ſuffito, ad uteros autẽ odorata. & conyzã fœminam, & caſtoriũ, in uino ieiuna
bibat. poſtq; uero ad naturã ſuam cõſederint, placide ſuffito. Bibat aũt urinam
cientia. Atq; hæc faciat ꝙ diu dolores tenuerint. Vbi uero quieuerint, totã fo-
ueto. Deinde pharmacũ deorſum purgans bibendũ dato, ſi bilioſa fuerit, quod
bilem purgat: ſi pituitoſa, quod pituitã ducit. & lac aſininum bibendũ dato, aut
ſerum caprinũ decoctum. Si uero lienoſa fuerit, lac ne bibat, neq; ſerũ. & in pur
gationibus, cibis utatur mollibus, & per aluum ſecedentibus. piſces autẽ melio
res ſunt carnibus. & uteros foueto, aut ſubdititijs purgato, ipſosq; colluito. &
ubi ſuffitum admiſit, ad uirum accedat. Solutio uero morbi cõtingit, ubi in uen
tre cõceperit. Si uteri ad latera allapſi fuerint, tuſsis obtinet, & dolor ſubla-
tus. et inſidet uterus durus uelut pila. & ad contactũ dolet, uelut ab ulcere, & cõ
tabeſcit, & uidetur ipſi peripneumonia eſſe, & cõtrahitur, & gibboſa fit, & mẽ-
ſes non apparẽt, Aliquibus aũt quibus prius apparuerũt, etiam pereũt. & ſi tũc
prodeãt, imbecilles ſunt, & pauci, ac deteriores. & genitura nõ fit hoc tempore.
Quũ ſic habuerit, pharmacũ deorſum purgãs bibendũ dato. & multa calida la-
uato, & ex tepefactorijs quęcũq; admiſerit adhibeto. et à quibus ſanguis purga
tur ea apponito. Et lini ſemẽ torreto, tũdito, ac cribrato: & peplũ albũ, & ſaluiã
cũ tenui polenta, et caſeum caprinũ muria deraſa. Hęc miſce, ut caſei ſint partes
duæ, reliquorũ uero, et polẽtæ nõ ſalſæ pars una, et ieiunæ in uino bibẽda dato.

Veſperi

Veſperi uero cyceonē craſſum melle affuſo exhibeto, & ex potibus quencūq; admiſerit bibendum dato. Et frequenter fomentum adhibeto. & calidam aſpergito. & per ceratum leniter mollito, ac à latere detrudito. & latus faſcia lata deligato. Et lac bubulum quàm plurimum ad dies quadraginta bibendū præbeto. Cibis autem utatur quàm molliſsimis. Morbus hic uehemens eſt & lethalis, & paucæ etiamſi ſic curentur effugiunt. Si uero in lumbis fuerint uteri, aut in lateris mollitudine, & ſpiritus ſublimis fuerit, et ſuffocatio habeat, et anhelatio denſa ipſam corripiat, & moueri non uult: ſulphur, aut bitumen, aut cicutam, aut myrrham terito, & melle cocto affuſo, glandulam longā efformato ac craſſam, eamq; in ſedem indito. Si uteri deuoluerint ſeipſas ad intermediam lumborum ac coxarum partem, dolor habet imum uentrem, & crura cōtrahuntur, & iuncturas coxarum ad ſedem dolet. & quū aluum exonerat, dolores emergunt acuti, & ſtercus cum uiolētia prodit exiguum, & urina deſtillat, & puſillanimitas ipſam corripit. Quū ſic habuerit, fiſtulam ad ueſicam alligare oportet, & oleum calidum in uteros infundere. Et fomentū adhibere, aut multa calida aqua lauare. & in oleum & in aquam deſidere. Suffire autem ſubter pudenda, graueolentia. ſub nares uero odorata. poſtquam autem dolor quieuerit, pharmacū ſurſum purgans dato. Infernum uero uentrem turbare non oportet. Vbi uero uteri conſederint, pharmacum deorſum purgans bibendū dato, & lac aſininum, ſi non fuerit lienoſa. Poſtea fomēta adhibeto uterosq; aſpergito. et ſubdititiū purgatorium quod cum lauro præparatur, & non mordet, apponito. Deinde aromatis ſuffita, ad uirum accedat. & ſi in uentre habuerit, ſana fit. Verum pleræq; ſteriles & cruribus mutilatæ fiunt. Quibuſcunq; oſculum aliò inclinatur, & ad coxam allabitur. Contingunt enim & hæc, quæ uterū purgari prohibēt, & geniturā ſuſcipere, & liberos gignere. Hanc odoratis fouere oportet. & poſt fomētum, digito reuellere & à coxa diſparare. & poſtea tædulis ac plumbeis fiſtulis immiſsis dirigere. Nō enim uelociter cogi poteſt, uelut dictum eſt. Quū autem ad naturalem ſitum redierit, & uteri aperti fuerint, ſubditítijs mollibus purgato, & alia cōuenienter facito. Quibuſcunq; uteri ad coxam collabuntur, ſi non breui diſcedant, & rurſus in locum ſuum redeant, ad coxam reſiccantur. Neceſſarium eſt autem oſculum auerſum eſſe, & in ſupernis detineri. Quū uero auerſum fuerit, concluſum eſſe. Ex auerſione uero ac concluſione, durum fieri, & mutilatum eſſe. Vbi uero uteri concluſi fuerint, menſes ſurſum ad mammas delegare, & ad pectus aſcendere facit. & imus uenter attollitur, & inexpertæ in uentre ſe habere putant. Talia enim patiuntur, qualia prægnātes, uſq; ad ſeptem aut octo menſes. & uenter pro temporis ratione creſcit. & pectora eleuantur, & lac innaſci uidetur. Quum autē hoc tempus præterierit, & mammæ gracileſcūt ac minores fiunt, & uenter idem perpetitur. & lac euaneſcit. Venter item eo tēpore in quo ſe pariturā ſperabat, euaneſcit ac concidit. His uero contingentibus, uteri modico tempore fortiter contrahuntur, et oſculum ipſorum reperire non datur, adeò omnia contrahuntur ac reſiccantur. & in mammis tubercula fiunt dura, partim maiora, partim minora. Hæc autem non fiunt ſuppurata, ſed ſemper duriora. Deinde ex ipſis naſcuntur cancri occulti. Quum autem cancri futuri ſunt, prius ora amareſcunt, & quicquid ederint, omnia amara eſſe uidētur. & ſi quis plura dederit, accipere renuunt, & compeſcenda faciunt.

Mente

Mente uero percellũtur,& oculi duri fiunt,& non acute uident. & ex mammis
dolores ad iugulum tranſiliunt,& ſub ſcapulas.& ſitis tenet. & mammæ graci-
les, & ipſæ per totũ corpus attenuatæ ſunt. & nares ſiccæ ac obſtructæ ſunt,&
non leuantur.Spiritus eſt imminutus,& nihil omnino olfaciunt.& in auribus
dolor quidem non oboritur,uerum aliquando calloſa concretio.Quum igitur
ad hoc temporis progreſſæ fuerint, ſanæ fieri non poſſunt, ſed pereunt ex his
morbis.Si uero priuſquam huc perueniant curatæ fuerint,& menſes ſoluti fue
rint,ſanæ fiunt.At uero curare tales oportet hoc modo. Primum quidem om-
nium ſi adhuc fortem aſſumpſeris, reliqui corporis reſpectu habito, quacunq;
tandem purgatione opus habere uidetur, medicamentum exhibeto. Vbi uero
corpus præparaueris ſic ad uterorum medelam procedito.Si uero totũ corpus
minime mouendum eſſe uideatur,neq; morbi cauſæ hinc proficiſci, uerum ute
ri à ſeipſis morbum habeant,curam hoc modo auſpicare.Primum quidem ute-
ros ſic foueto.Ollæ duas ſextulas capiẽti,operculũ imponito ac adaptato,ut ni
hil prę terſpiret,deinde uero operculi fundum pertundito ac foramen facito.In
foramen autem arundinem indito longitudine cubitalem. Oportet autẽ arun-
dinem operculo probe adaptari,ut penitus nihil præterſpiret. Quũ autem hęc
paraueris,operculũ ollæ obdito,lutóq; oblinito.& ubi hæc feceris,foſſam duo
rum pedũ altitudine effodito,ea magnitudine quæ ollam capere poſsit. poſtea
uero ligna immiſſa urito,donec foſſa ab igne excandeſcat.Quod ubi factũ fue-
rit,ligna ac prunas quæ craſsiſsimæ ac ignitę fuerint eximito.Cinerem uero ac
fauillam in foſſa relinquito . Quum autem olla efferbuerit,uapor ſurſum pro-
ceſſerit,ſi quidem ualde calidus fuerit uapor,abſtineat. Si uero non, ſummæ a-
rundinis parti inſideat, ipſamq; in uteri ſtomachum indat. Atq; ſic fomentum
admittat.Si uero perfrigeretur,prunas ignitas adijcito,cauendo ut ne acutũ fo
mentum facias.Si uero adiectis prunis,acutum fiat fomentũ, magis q̃ conue-
nit,prunas detrahito.At uero hoc fomentũ clementi cœlo parare oportet, ubi
uentus non afflarit,neq; perfrigeret.Ipſam aũt indumentis obuelatã eſſe opor
tet. Cæterum in ollam allium ſiccũ inijcere oportet,idq; magis cõminutum
quàm ea quæ ſunt contuſa,& aquã affundere,quo ipſum permadeſcat,& aqua
tribus digitis ipſum excedat.& phocæ oleum ſuperfundere,atq; ſic calefacere,
ac fomentũ adhibere per multum tempus.poſt fomẽtum uero ſi potens fuerit,
lauetur toto quidem corpore ad uoluptatẽ,lumbis autẽ & partibus infra umbi
licum,amplius. In cœnam porrò dato mazam,panem,& allium coctum.Po
ſtridie uero ſi quidem exoluta fuerit à fomento,eam diem intermittito. Sin mi-
nus,rurſus fomentum adhibeto.A fomento uero ſi cõſiderare hoc poteſt,oſcu
lum contingere iubeto,num fomentũ ipſum uteros flatu implet. Si enim flatu
implentur,oſculum ex ualida auerſione,& ad coxam allapſu magis dirigunt,ac
aperiuntur. Tanquam igitur tale ſit fomentum,& hæc facere poſsit, ſic fouere
oportet.Quum autem fomentum adhibebis,allium inijcere oportet,& phocæ
adipem ſuperfundere.Atq; hoc faciendum eſt,donec uteri uidebuntur inflati,
& oſculum fortiter ſurſum tractum.Nam ad hoc fomentum talia contingent.
Poſt fomentum uero diætam conſtituito,uelut priuſquã fouebatur. Quum ue
ro commoti fuerint uteri,ac facile ſolubiles fiant, fœniculi radicibus foueto,&
aliam ollam eodem modo præparato.Radices autem fœniculi elotas cõtundi-

to,& in ollam mittito,& affuſa aqua eodē modo fomentū facito.Poſtea uero la
uato.& ad ueſperam mazam cœnet.Si uero panem uoluerit, & bolbidia parui
polyporum generis,& ſepiolas paruas,in uino ac oleo coquito, & edēda dato.
At inter fomenti adhibitionem, oſculum contingere coneris,an fomentū ute-
ros propinquiſsime adducat,Hos fouere oportet ad dies quinq; uel ſex, homi
nis conſideratione habita.& ſi quidem exoluatur ac debilis ſit,differre ad ſuffi-
ciens tempus.Si uero non exoluatur,fouerē per omnē diem. Poſt fomenta ue-
ro,ſubdititia apponere conare,ex albicante tæda pinguiſsima. Illitio autem ſit
oleum.facito autem hæc lōgitudine quidem digitorū ſex.numero uero quinq;
uel ſex.figura uero in anguſtum abeunte.Sit autem alterū altero paulo breuius,
craſsitudo uero eius quod craſsiſsimū eſt, ſit digiti indicis, & forma ſimilis di-
gito,ſumma parte tenuiſsima,in proceſſu uero craſsior. Hæc autē leuiſsima ac
rotundiſsima facito,cauendo ne ulla adſit fiſſura. Apponat autem primum id
quod tenuiſsimum eſt, & ubi appoſuit quieſcat, obſeruans ne excidat. Appo-
natq; primum ſummā partem,deinde ſemper amplius, ſimulq; obtorqueat ac
circumcirca tædam intro trudat.& ubi parum ſuſceperit,in hoc paruo ſe conti
neat, cauēdo ne excidat. poſtea rurſus eodē modo intro trudat,donec quatuor
digitorum menſura intra oſculum uterorum recipiatur.Quum autē hoc ſuſce-
perit,alterum poſtea apponat ſimul ut prius inſitum aufert,quo priuſquā oſcu
lum conniueat recipiatur,dum adhuc rectum eſt & apertū.Hoc autē ita contin
get,ſi alterū eximatur,alterum aūt indatur. Oportet aūt & plumbū ſimile figu-
ra craſsiſsimæ tædæ formatum intrudere, quod cauum ſit,quo continere quid
poſsit.plumbi uero amplitudo ſit talis fabricata,qualis in ulcera impellitur, ita
ut os ipſius leue ſit,& non ſauciet.formato autem hæc uelut etiam ſubdititia ex
tædis.Quum autem factus fuerit huiuſmodi plumbeus penicillus,adipe ouillo
trito ipſum expleto.& ubi ita præparatus fuerit,tædam quidē ſubtrahito, plū-
bum autem indito.Si uero plumbum appoſitum ardorē exhibeat, plumbū qui
dem detrahito,tædam uero rurſus apponito.Et plumbum in aquam frigidam
immergito,& poſtea rurſus apponito,ac tædam eximito. Semper autē aliquid
appoſitum eſſe oportet,& interdiu quidem melius eſt tædam habere,noctu au
tem plumbū. Si uero ſurgere uoluerit, cū cautione hoc faciat,quo penicillus in
tus quieſcat.Sin minus,ſtatim rurſus ſubdatur.Si uero ex tædis appoſitis nul-
lam ſuſcipiat,tenuiorem facito,donec ſuſcipiat,ex his ad illa trāſeundo,& obe-
dientes uteros faciendo.   Si uero neq; oſculum aperiri poterit,neq; uteri pro
pe acceſſerint,rurſus ad ueterem medicinam redito,à prima ad ſecūdam,donec
molleſcant,& propinquiſsime accedant.Et poſtquā aperti fuerint ſubdititia fa
cta apponito.Sint autem magnitudine oliuæ.Horum autem alterum appoſitū
ſit donec liqueſcat,& deinde alterum apponito.Quum autem apponere uoles,
ipſum ſubditium medicamentū ex reſina præparatū,in oleum roſaceum aut iri
num tingito.Nam aliàs ab oſculo uterorū recedit.Prius tamē plumbum appo
ſitum eſſe oportet,quo recto oſculo,in internam oſculi partē attrahatur. Poſt-
ea uero mollitoria apponito.Lauet autem calida,& ante,& poſt ſubdititia me-
dicamēta.Et in cœna exhibeto quid ex relatis marinis. Exhibeto autē duobus
aut tribus diebus ab appoſitione, conſideratione habita an oſculum uterorum
bene habeat,& purum ſit.Quod ſi eſt,ab hoc ſubdititio quieſcito, Poſtea uero

mollitoria apponito. Quum uero inflammatũ fuerit os uterorum, rurſus eodem modo pharmaca apponito, reliquaq́ꝫ facito iuxta relatum modum. Vbi uero probe habuerit corpus, uelut dictum eſt ſufflato. Sed & oſculũ, & uteros ſufflare oportet ſic. Subdititium factũ cum ficu apponito, duo autẽ ſubdititia facito, & antequã ſubdas fomentũ adhibeto ex fœniculo prius relatum. poſtridie uero poſt fomentum, apponito medicamentum. & quum apponere uoles, præ omnibus ſubdititijs ubi prius laueris ipſam ita apponito. poſtera autẽ die mollitoria auxiliantur quandiu inflammati fuerint. poſt inflammationem uero, alia facito iuxta priorem rationẽ. facito item de hoc ſubdititio talia, qualia de priore. Et ſi quidem in mẽſe ſemel appoſitũ, ſatis uidebitur inflaſſe uteros, quieſcito. Si uero aliqua opus habuerit, rurſus apponito eodem modo quo prius. Poſtea uero ubi bene habere tibi uiſa fuerit, et tempeſtiuũ eſſe, fomentũ ex ſuffimentis præparato. præparatur autem hoc modo. Cyperũ tuſum præparato teſtæ conchæ menſura, & calamum unguentariũ eadem menſura, & iunci unguentarij tantundẽ. cardamomi tantundẽ. Cumini item Aethiopici, & aniſi, & rutæ ſiccæ, & hyperici ac fœniculi ſeminis. Quũ aũt hæc præparaueris, uini auſteri albi odoratiſſimi heminas ſex in ollam infundito, & de cõtuſis quadrantẽ inſpergito ac permiſceto. Deinde unguẽti Aegyptij optimi, aut amaracini, aut irini, triũ obolorũ pondus affundito, permiſceto, & molli fomẽto plurimo tempore foueto. Ante fomentũ uero lauato, & duos aut tres dies foueto. Quũ autẽ foueri deſierit, operculũ quoddam fomento imponere oportet, ut ne trãſpiret, poſtea uero tædis & plumbis utere. Quũ autem duobus aut tribus diebus fomentũ adhibueris, alias duas aut tres intermittito. Intermedijs autẽ diebus bis in die lauato. Edat autẽ porrum coctũ & crudum, & raphanos, & naſturtium, & allium aſſatum àc coctum. & potus ſit meracior. & marinis prędictis utatur. Quum uero intermedij dies præterierint, rurſus fouere oportet, ita ut modicũ de ſingulis contuſis ad prius fomentũ inſpergas, & uinum inſuper affundas, ſi opus eſſe uidebitur, itemq́ꝫ oleum, atqꝫ cũ hoc foueas. Poſtquã autem fomenta bene habere tibi uiſa fuerint. & oſculum molle eſſe ac apertũ, uelut conuenit, & ipſi uteri prope: poſtera die à fomento, pharmacũ quod cum myrrha præparatur apponito. Sunt aũt appoſititia duo. poſtridie uero poſt purgationem, mollitoria ſubdito, quandiu uteri fuerint inflammati. poſtea uero tædis ac plumbeis penicillis utere. Poſt hæc intermiſsis diebus quotquot uiſum fuerit reſpectu ad inflammationes uterorũ habito, & uiriũ corporis coniectura facta, rurſus uelut ſcriptum eſt refoueto. Si quidem prius fomentũ adhuc ſufficiens eſſe uidebitur, cõiectis ad hoc ſuffimẽtis uelut prius, & uino ac oleo affuſo. Si uero inutile eſſe prius illud fomentũ uideatur, aliud ex integro præparato. Oportet autem hoc pharmacũ renouare in ſingulis adhibitionibus, quãdiu ſubcruenta purgãtur. Si uero talia purgata fuerint, quieſcat. Diæta porrò hoc modo conſtituatur. Interrogato in quibus diebus menſes ipſi prodierint, & ab his initio facto, hanc diætam præſcribito. Primũ quidem multa calida lauetur, capite excepto. Quum aũt ceſſauerit, caſeum acrem, & rutam, uino nigro pari aqua temperato diluito, & poſtea polenta inſperſa, ſtatim ex balneo bibenda dato. Deinde prandium tempeſtiue exhibeto. Edat aũt mazam aut panem, & porrũ coctum aut crudum, & de huiuſmodi omnibus acribus præſcriptis, & aliquando legu

minis

minis fracti decoctum: ſpumam autē ne detrahito,& ſilphiū multum deraſum addito,ac multa allia incoquito. Obſonijs autē utatur piſciū, chartilagineis om nibus coctis aceto mulſo dulci,aut fauorum cremore cocto: bolbidijs, polypo- dijs,in uino & oleo.& ſilphij ſemen tritum bibat. & q; plurima tum in prādio, tum in cœna edat. Lauetur autē poſt cœnam,quum requieſcere uolet. Hac diæ ta ad dies quinq; uel ſex utatur. poſt hos dies, mane ieiunę ſambuci fructus bac cas ſex,in uino meraco dato,& ſepiæ oua decem aut duodecim. Hęc trita ſimul mane ieiunæ bibenda præbeto. poſt hoc uero pharmacū,potionē dato. At ubi interquieuit lauetur. Sit autē potio, ruta & caſeus, atq; ſic prandeat præſcripto modo. Serius autem cœnet. & ſemper bis in die lauetur. Hæc aūt diæta ad dies tredecim aut quatuordecim procedat. Quū uero hi dies præterierint, catapotia ex ſucco ſilphij fabæ magnitudine formato, atq; hæc primū dato, poſtea uero alia præſcripta facito. Quum aūt dies trāſacti fuerint uiginti quinq; in hac diæ ta,reliqua quidem facito eodē modo. Ante prandium uero ubi prandere uolet, allij ſegmēta quatuor,& caſeum acrem tali magnitudine, terito & polentā mo- dicam ammiſceto,ac maſſam efformato, eamq; primū edendam dato. Ante cœ nam uero meracū abſorbeat, atq; ita cibum capiat. De cætero uero eadem dięta utatur. Quum autē nouem dies reliqui fuerint ad tempus menſiū, primum hoc dato. Cum ouis & ſambuco,cuminū Aethiopicū,et caſtorij obolum. Vbi uero duo dies reliqui fuerint, ab his omnibus potionibus ac catapotijs abſtineat. Vē rum pharmacū cum tæda præparatū ieiuna ubi lauit, ſumat. Poſt medicamenti uero potum, mercurialem & braſsicā ſimul in aqua cocta dato, cū aceto mulſo dulci,aut fauorum cremore cocto, ſale, ſilphio & oleo cōdita. Atq; hæc in pran dio edenda præbeto,& ſuccos ſorbendos. & potum meraciorem bibat. Obſo- nijs autē utatur polypodio cocto aut ſepiolis. & hæc quidem in prandio. In cœ na uero ſumat carnem caprinā, aut ouillam, aut agninam percoctā. & porrum, & alia acria, quæcūq; uoluerit. A cœna uero lauetur. & hæc ſit diæta poſtremis duobus diebus. Si uero ex hac diæta menſes non fuerint detracti, ſequēti men- ſe eandem diætam ab initio repetito, uſq; ad poſtremos duos dies. In quorum priore appoſititia facta apponat, iuxta ſuperiorē rationē, ex pharmaco in aqua facto. Apponat autē prælota. Verum cōſiderare oportet etiam uteros quomo- do habēt, quo ſemper omni tēpore bene habeant, & os rectū ac apertum ſit, & ſi ita uiſum fuerit ante appoſitionē fomenta adhibeto. Quod ſi eruperint men- ſes, ſi quidem frequentes fuerint, paucioribus lauacris utendum eſt, & reliqua diæta ac curatione. Si uero pauciores, pluribus. Si uero ſignificationē de ſe præ buerint, rurſus eadem diæta utendū eſt, ac curandū donec mēſes apparuerint. Quum autē ſemel talibus prodierint, optimum fuerit in uētre concipere. Atq; hæc eſt omniū huiuſcemodi morborū curatio. Si uteri contingāt coxam,& incūbant, dura ac ſolida fit coxa ad lateris mollitudinē. & dolores imi uentris, & ad ipſam lateris mollitudinē,& lumbos, ac crura dolor incidit ac extenditur. & ſuppurantur,& linamētis opus habent, et pereunt, niſi quid ſeces aut uras. Quū ſic habuerint, pharmacū deorſum purgans bibendū dato. & multa calida lauato,& uteros foueto, ita ut urinā ueterem in peluim infundas ac ferueſacias, & ſupra ipſius cauitatē mulierem colloces ueſtibus cōtectam, ut ne præterſpi- ret. & ſi frigefiat urina, ferri igniti fruſta in urinā immittas, et fomentū facias do

nec ſe obſcure uidere, & animo deficere dixerit. Lauato autem calida aqua, & poſtea digito cõtingens os uterorũ ad ſanam coxã trahat. Et noctu mollitoria apponat. Poſtq̃ autẽ dixerit directũ eſſe, facto prius cũ odoratis fomento, rurſus mollitoria quædam apponito. Imò & plũbeos penicillos per triduũ, ſingulis diebus unũ. poſt hos uero bryoniã albam, aut ſcillam per triduũ. poſtea uero cõſideratis menſibus diſce, an bilioſi ſint, aut pituitoſi, aut an ſanguis ſit corruptus. & ſi opus fuerit ipſi ſanguinẽ purgare, quocũq; maxime opus habere tibi uiſa fuerit, id apponito. Et poſtea cũ eiuſmodi colluito. Apponito autẽ ſubditi tia medicamẽta, donec ſanguis purus educatur, & hoc per triduũ facito. Deinde ceruinum adipem liquatũ, molli lana eo imbuta apponat. poſtea per diẽ pulegium ſubdat. & aromatis ſuffita ſic ad uirũ accedat. Si uero ex partu morbus fiat, ubi ex urinæ fomẽto penitus purgata eſt, ſtatim ad odorata accedat. & poſtea lota, oleum albũ Aegyptiũ ad ſanam coxã apponat, & ſuper hanc decũbat. Si uero neq; ad hæc trãſmoueãtur uteri, ieiuna pęoniæ grana nigra quinq; in uino odorato bibat. Et in cibo ſumat allia cruda, & aſſata, & cocta. Obſonijs autem utatur paucisſimis. Si uero ſana [illegible] fiat, ſimiliter ipſam purgato uelut in priore dictum eſt. Cæterum in hoc morbo ſi nõ ſtatim in uentre habuerint, ſteriles fiunt. Si uero ſic habuerint, mẽſesq; non fiant, neq; febrilis calor corripiat, primũ pharmacis ſurſum maxime purgato. Si uero debilis fuerit, deorſum. Et poſt pharmaci potionẽ, ſi pituitoſa eſſe uiſa fuerit, uomat ieiuna, & accepto cibo. & plerunq; ſana fiet. Si uteri ad coxam decurrerint, menſes craſsi exiſtentes non prodeũt. Verũ dolor ad imum uentrẽ procedit, & lateris mollitudinem, & morſum percipit. Quũ ſic habuerit, multa calida lauato, & allia plurima edenda dato, & lac conuenienter bibendũ. deinde uinum meracum. & totam foueto. & pharmacũ ſurſum purgans exhibeto. Si uero debilior fuerit, infra. Si uero curata fuerit, uteros cũ fœniculo foueto, & abſinthium ammiſceto. Poſtquã autẽ recens fota fuerit, os uterorũ ſenſim cum digito ad ſanam coxam detrahito, ita ut & ipſum os, & partes circũcirca affectas leniter mollias, & mollitoriũ quoddam apponas, & poſtea plumbeos penicillos, & mox ſcillam, deinde narciſsinũ una die interpoſita. Quum uero pura eſſe uiſa fuerit, netopũ apponat in lana. & poſtridie oleum roſaceũ. At menſibus prodeuntibus, melius eſt nõ apponere. Si uero nõ prodeant, cantharidas quatuor ſine alis, ſine pedibus, & ſine capite, & pæoniæ grana nigra quinq;, & ſepiæ oua, & apij ſemẽ modicum, in uino bibat. Et ſi dolor affuerit, & urinæ ſtillicidiũ uexarit, in aqua calida deſideat. & aquã mulſam aquoſam bibat. Si uero nõ purgetur, rurſus pharmacũ bibat. Si autem purgatio prodeat, ieiuna cum uiro coeat. Si uero nõ prodeat, dato quod detrahat ipſam, reſpectu ad uires mulieris habito. & tũc tutum eſt ut ad uirũ accedat. Si enim in uẽtre habuerit, ſana euadit. In purgatione uero ſi multa prodeat, mercurialẽ edat, & polypos teneros coctos. & cibis mollibus utatur. Si puerperæ uteri in coxam incubuerint, aut ad lateris mollitudinẽ, ad alteram coxam oleum Aegyptiũ album, aut roſaceum apponito. Sed & in ſanam coxam decũbere melius eſt. Bibat aũt pæoniæ grana nigra quinq;, & ſambuci fructus in tędis cõchæ teſtam maiorẽ, & caſtoriũ magnitudine fabæ. Et cibis utatur mollibus. Cõuenerit aũt mercurialis ante cibum, cocta uelut braſsica. Sorbeat autẽ & ipſam decocti aquã. & acria comedat, exceptis raphano &

cepis

cepis ac naſturtio. Optima eſt & lactuca. Quot uero morbos ex uteris fieri
contingit? Dico autē quum uteri ex loco moti fuerint, aliò aliàs allabuntur. Ad
quēcunq; uero locum allapſi fuerint, dolores ingētes incumbunt. Et ſi quis ueſi
cam cōtingat, dolorem exhibēt. & urinam nō ſuſcipiunt, neq; geniturā in ſeip-
ſos trahunt. & ambo dolent. & ſi nō celeres ſolutiones fiāt, uteri poſtea ſuppu-
rantur iuxta eoſdē locos, ſi ad ipſos decurrerint. Cōtingit aūt hoc & in laterum
mollitudine, & in inguinibus, & ſuper pectine. Cæterū in principijs quum do
lor habuerit, ſic curare oportet, & tepefactoria adhibere, & in aqua calida ſede-
re, Bonum enim & hoc eſt: aut ſpōgijs ex calida aqua expreſsis fouere. & phar
maca uteris cōmoda bibere. Si uero ad hæc nō ſoluatur, pharmaco ſurſum aut
deorſum purgare, utro tandē opus fuerit. cognoſces aūt id hoc modo. Si enim
ad inguina, & pectinē, & ueſicam irruerint, hæ purgatione ſurſum opus habēt.
Si uero ad laterum mollitudinē, & præcordia, hæ pharmaco deorſum purgāte
indigēt. At uero huiuſcemodi morbi omnes ſenioribus magis q̄ iunioribus fi-
unt, ad mēſes ſuppreſſos. fiunt etiā iuuenculis, ubi multo tēpore uiduæ manſe-
rint. Si uero ad ſedem cōuertantur uteri, ſeceſſus recremēta impediuntur, &
dolores occupāt lumbos, & imum uentrē, & inteſtinū rectum ac podicē. Quū
ſic habuerit, calida ipſam lauare oportet, & lumbis fomentū adhibere, et poſtea
graueolentia ſubter ſuffire, & apponere quæ purgāt & impellunt uteros. & bi-
benda dare quæcūq; libēter admiſerit ex maxime cōferentibus. Si uero incum
bant in inguina, & urinæ meatus, dolores fiunt fortes, & torpor in cruribus. &
urinæ meatus obturatur, & urinā nō emittit. Curare uero oportet hoc modo.
Ad nares quidē odorata apponito, & unguēta. Ad uteros uero graueolētia ſuf
fito. Porrò omnis occaſio uteros propellere poteſt, ſi quid mali habeāt. Nam
& à frigore pedum ac lumborū, & à ſaltatione, & terrore, & lignorū ſectione, &
curſu ad accliuē ac decliuem locū, & ab alijs multis propelluntur. Proinde hæc
cōſiderare oportet, ad totū corpus reſpectu habito, quū præſentes morbi affue
rint. propter talia enim om̄ia neceſſe eſt plus aut minus ægrotare. & poſtq̄ hæc
reluxerint, maxime hac parte repētini morbi manifeſti fiūt. Quū igitur hæc ad-
uenerint, penitius ex tota homine deprehēdere oportet. Nam quæcūq; perfri-
gerationes crurū, aut ſtupefactiones ex frigore fiunt, hæ omnes etiā in uterorū
morbis uteros eleuāt. In talibus itaq; aquā calidam affundere oportet uteris &
circūſitis locis. & ipſos ac crura excalefacere, quū allapſi fuerint. Si circūuerſi
fuerint uteri ex partu ad dextrā partem, et puerperij purgamēta nō fiant, & do-
lor imum uentrē habet, & lumbos, & laterum mollitudinē. & dextrū crus gra-
uatur, & torpor occupat, & nō tremit, & oſculum uterorū contingere non po-
teſt, ſed ipſos leues ac fortiter planos deprehēdet. Quū ſic habuerit, pharmacū
bibēdum dato, à quo ſurſum ac deorſum purgetur. magis uero deorſum. & to-
tum corpus foueto, & præſertim uteros leniter. & calida bis in die lauato. & ex
potibus quēcunq; libēter admiſerit, experimēto facto præbeto. & uiro frequē
ter cōdormiat. & braſsicā edat. Si uteri ad ſiniſtrā partem, aut coxam declina
uerint, dolor acutus ac uehemēs habet lumbos, & laterum mollitudines, ac ip-
ſum crus. & claudicat. Quum ſic habuerit, pharmacū infra purgans bibendum
dare oportet, & poſtera die ſuffire hoc modo. Ordei chœnices duas, & oleæ fo
lia parum cōfringito. & gallam cōtundito ac cribrato, & hyoſcyami tertiā chœ
nicis partem. Hæc mixta & olei hemina dimidia ſubacta in olla noua, per dies

quatuor ſuffito. Nocte uero lac bubulum, & mel, & aquam bibat. & calida lauetur. Si uteri tranſuerſim ſitũ habeant, & obliqui fuerint, itemq́ꝫ os ipſorũ, menſes ipſi partim occultãtur, partim prius cõſpicui euaneſcũt. & non ſimiles fiũt, ſed deteriores & pauciores ꝙ antea. & genitura nõ fit hoc tempore. & dolor habet imum uentrẽ, & lumbos, & coxã, & ipſa attrahitur. Quum ſic habuerit, pharmacũ infra purgans bibẽdum dare oportet. & calida lauare, ac fouere. Vbi uero recens fota & lota fuerit, digito immiſſo os uterorũ corrigat ac dirigat. & odoratorum ſuffitum admittat. & ex potibus dato iuxta experimentũ, quẽ libenter ſuſceperit. Cibis autẽ utatur mollibus, & allia edat cruda ac cocta. & cum uiro dormiat. et in ſanam coxam decumbat. Alteri uero fomẽtum adhibeat. Morbus aũt hic ægre cedit. Si uero propinquiſsimi fuerint uteri frequenter uomat. Vteros autẽ grauεolentibus ſuffiat, donec in locũ ſuum firmati fuerint. Diæta uero uentrẽ non emolliente utatur. Si uteri extra naturam progreſsi fuerint, febrilis calor habet pudendũ & imum uentrem. & urina frequenter ac paulatim deſtillat. & pudendũ uehementer mordetur. Patitur autẽ hæc ſi recens ex partu uiro cõdormierit. Quum igitur ſic habuerit, myrti baccas, & loti ramẽta, in aqua coquito, & aquã per noctem ſub dio exponito, atqꝫ ſic frigidiſsimã pudendo affundito, & leuiter trita hæc apponito. Poſtea aquã lentium cum melle & aceto bibens uomat, donec uteri fuerint retracti. Sed et lectum à pedibus altiorẽ facere oportet. & pudẽdum graueolentibus ſuffire, nares aũt odoratis. Cibis uero utatur molliſsimis ac frigidis. & uinũ aquoſum album bibat. & ne lauetur, neqꝫ cũ uiro coeat. Si penitus ex pudendo exciderint uteri, dependent uelut ſcrotũ. & dolor corripit imum uentrẽ, & lũbos, & inguina. & quum tempus proceſſerit, nõ uolunt in ſuum locum redire. Morbus aũt hic corripit, quũ recens ex partu laborarit, aut fatigata fuerit, ut uteros cõtactu leſerit: aut cũ uiro coiuerit in puerperiorũ purgatione. Quũ ſic habuerit, frigefactoria mitigantia apponere oportet ad pudendũ. & quod extra propendet depurgatum, malo punico in uino nigro cocto abluere, & intro protrudere. Deinde mel & reſinam pari utriuſqꝫ portione colliquare, & in pudendum infundere. Et decumbat ſupina pedes ſurſum extẽtos habens. Poſtea ſpongias apponat, & ad lumbos deliget. Quandiu uero ſic habuerit, à cibis quidem abſtineat, potu uero parciſsime utatur, donec ſeptem præterierint dies. & ſi quidem ſic obedire uoluerint & redire, ſatis ſit: Sin minus, ſummas uteri oras deraſas & ablutas, picato cerato illinito. Deinde pedes ad ſcalam deligato, ut caput deorſum pendeat, & manu intro detrudito. Poſtea lauato, & crura ipſius uiciſsim colligato, atqꝫ ſic per noctem ac diem ſinito. & modicum ptiſanæ ſuccum frigidum dato, aliud autem nihil. Poſtera uero die reclinato, & cucurbitam quàm maximam ad coxam affigito, & multo tempore trahere ſinito, & ubi ipſam detraxeris ne ſcarificato, ſed reclinatã ſinito, & nihil pręter ſuccũ ptiſanæ exhibeto, donec ſeptẽ præterierint dies. Si uero ſitis uexet, modicũ aquæ bibat. Quũ aũt ſeptẽ tranſierint dies, cibis molliſſimis ac pauciſsimis utatur. Vbi uero uentrẽ exonerare uoluerit, decumbens id faciat, donec quatuordecim prætereant dies. Deinde tepidis fomentis colluatur, melius aũt eſt calida uelut ex ſole. & ꝙ parciſsime deambulet, & ne lauetur. Ventrẽ aũt ne ſolueris. Cibis uero pauciſſimis utatur, neqꝫ acribus, neqꝫ ſalſis. & pudendũ graueolentibus ſuffiatur. & poſtquam obambulare inceperit, ſubligar geſtet. Si uero extra pudendum

os uterorũ exciderit, utpote ceruice uterorũ prope pudẽdum ſita, & ampla exiſtente: fit aũt hoc magis ſterilibus, contingitq; maxime ex fatigatione, quũ mulier laborarit, & uteri calefacti fuerint ac exudarint: tũc euertitur os ipſorum per ceruicẽ ut quod in humidiore ac lubriciore & calidiore ſit loco, ꝙ in priori tẽpore. & ubi hoc cõtigerit, procedunt uteri foras ad frigus, & oſculum ipſorũ euerſum prodit. Et ſi quidem breui curata fuerit, ſana fit. Verũ ſterilis penitus relinquitur. Si uero non breui, oſculũ durum ſemper ipſi extra erit, & fluet illic aliàs atq; aliàs ſanioſus humor uiſcoſus ac graueolens. Et ſi menſes prodierint, ſi adhuc eius ætatis fuerit, in lecto decumbet. Temporis aũt progreſſu huiuſmodi morbus incurabilis fit, & conſeneſcũt uteros foris habẽtes. Si uero uteri extra prominuerint, ablutos ipſos aqua tepida, oleoq; ac uino illitos rurſus indito ac deligato, & graueolentia ſubter ſuffito. Sub nares autẽ odorata. Si uero multo tempore uteri promineant, & ſtupide perfrigerentur, multam calidam aquam affundito, quo refocillentur. Si uero iam inflẽtur, etiam aceto ad aquam ammixto foueto: Sitq; hæc aqua aut lauri aut myrti decoctum, & leniter protrudito, & cerato unguento illinito, & ſi paruerint, ſatis eſt: Sin minus, cum aqua abluito, & aceto modico tepefacto perfundito. Deinde illinito. Vbi uero cõſederint, ablutos uelut dictum eſt indito, & alia prædicta facito. Oleum uero ne adhibeto, neq; aliud pingue, aut pinguitudinem habens. Si quid ex oſculis uteri complicatum fuerit, menſes non fiunt, aut pauci & praui ac dolorifici. & quum uiro condormierit, dolet. & quicquid uir immiſerit ex coitu exit, & contingi nõ uult, neq; attrahit genituram. Et dolor habet imum uentrem ac lumbos. & os uterorum ad contactum non comparet. Quum igitur ſic habuerit, urina ueteri foueto. deinde uomat à lentis decocto, melle & aceto ammixto. poſtea aqua calida lauetur. Deinde oleo albo Aegyptio in phialã argẽteam aut æneã infuſo, & ſale addito cõtecta phialæ inſideat, & ſi quidẽ odor olei per os ipſi penetrarit, ipſam parituram eſſe, & poſtera die ſanam fore pronũcia, ac cõſidère iube. et ubi dormire uolet, oleum Aegyptiũ in lana apponat. Poſtridie uero cõſideret an os uterorũ magis ſit directum. & ſi eſſe dixerit, per triduũ odoratis foueto, & ſubdititia quæ nõ mordeãt apponito, purgatoq; & cũ odoratis ac mollibus poſtea colluito, totidem diebus uelut prius. Quum aũt menſes prodierint, ieiuna, & illota, aromatis ſuffita, ad uirum accedat. Pleræq; uero ex hoc morbo ſteriles fiũt, ſi nõ curatus fuerit. Si ulcerati fuerint uteri, & extreme foras proceſſerint, oleo illitis manibus indito. & myrrhæ puræ pilulas tres deuorandas præbe. & laurũ uiridem tritam bibat uino dilutam. & ſic ſana fiet.

Si in arctum contracta fuerint pudenda, ſubdititiũ apponito. Aniſi uidelicet ſemen & apij tritum pudendis ſubdito. Si uteri nõ in loco manſerint, ſed modo huc, modo illuc trãſierint, ut dolores exhibeãt, & nunc incõſpicui fiant, nũc exeãt uelut ſedes. & quum quidem ſupina fuerit, in loco maneant, quũ uero ſurrexerit, aut ex ſomno expergiſcatur, aut ſe inclinauerit, aut aliũ quẽdam motũ fecerit, exeunt. ſæpe uero etiã dum quieſcit. Hanc ꝙ maxime quieſcere, & non moueri oportet. & lectũ à pedibus ſternere altiorem. & uomitibus uti. Oportet enim ipſos ſurſum reuellere, & acerbis perfundere. & graueolẽtia ſubter ſuffire. Sub nares autẽ odorata. & ex malis punicis quodcũq; maxime cõuenerit & nihil impedierit, in medio per umbilicũ perforatũ, in uino tepefactũ ꝙ penitiſſime ſubdito. deinde lata faſcia deligato ac circũdato, ut ne elabatur, ſed maneat

& quod opus eſt faciat. & de peplo, cū caſeo, & polenta bibendū dato, quemad-
modū ſupra in allapſu ſcriptū eſt. et de potionibus experimēto facto, quancūqꝫ
maxime admiſerit, bibēdam præbeto. Cibis autē molliſsimis utatur. & cū uiro
ne dormiat, donec ad locū ſuum redierint.   Si uteri exciderint, hederā ſiccisſi-
mam tritam, ac linteo illigatā apponito. & nihil pingue adhibeto. In potu autē
exhibeto triticum recēs, & peplum albū, & ſaluiam, & cyperū, & aniſum. Hæc
trita uino diluta, cū furfuribus ordei bis in die dato, pro uice heminā dimidiā.

Si ad crura & pedes uteri cōuertantur, cognoſces ſic. Magni pedū digiti cō-
uelluntur ſub ungues, & dolor habet crura ac femora, & incubit ac premit ner-
uos circa femur. Quū ſic habuerit, multa calida frequēter lauare oportet, & fo-
mentū adhibere ſi ferre poterit, & graueolētia ſubter ſuffire. Et femora roſaceo
oleo inūgat. Si uero loqui nō poterit, crura derepēte frigida repereris, & genua,
& manus. & ſi uterū contigeris, nō in ſuo mundo eſt. & cor uibratur, & dentib-
frendit, & ſudor eſt multus, & alia quæ à ſacro morbo correpti patiūtur, et quæ
ab aure exſudāt. His frigidā aquam multā affundere oportet ſuper crura & ma-
nus, & alia facere uelut prius dictū eſt.   Si cōmoti uteri aliquo allapſi fuerint,
& dolorē exhibuerint, oleæ ſcabiem, & lauri ac cupreſsi ramenta in aqua cocta,
lana excepta ſubdito.   Quū mulier recens enixa, onus maius ꝙ pro natura le-
uarit, aut timuerit, aut ligna ſecuerit, aut cucurrerit, aut alia quædā huiuſmodi
fecerit, uteri excidunt ob hæc maxime: aliquādo uero ad ſternutationē. Non e-
nim uiolatur, ſi per uim ſternutans, nō apprehēderit nares. Proluere itaqꝫ aqua
tepida uteros oportet. Deinde betæ ſucco feruefacto ſimiliter. poſtea uino ni-
gro meraco. Si uero non obediat, mollitoria facere oportet. Verū hæc facere o-
portet priuſꝙ perfrigerētur, & leniter intro indere. Deinde crura extendere, ac
ſubalternatim ponere, & molle quiddā ipſis ſupponere. à potu uero coerceri o-
portet tales ꝙ maxime, & uentrē cuſtodire, ut ne exturbetur. Naribus aūt odo-
rata adhibere. Huiuſmodi uero poſtea ſi nō quieuerint, ſed moueantur, ueratro
purgare oportet. Et ſi nō ſatis fuerit, etiā uomitus facere, & non lauari, tacereqꝫ
ac quieſcere.   Si inflati fuerint uteri, uēter attollitur, & inflatur, ac ſonitū edit.
& pedes & cauæ faciei partes intumeſcūt, et color iniucūdus fit. Et mēſes occul-
tantur. & genitura hoc tēpore non manet intus. & anhelat, ſpumatqꝫ, ac anxia
eſt. & quū expergiſcitur è ſomno, recta ceruice ſpiratio ipſam corripit. & quic-
quid ederit aut biberit, ipſam moleſtat, & ſuſpirat, ac triſtatur magis ꝙ priuſꝙ
edit. & ſuffocatur, & nerui cōtrahuntur. Et uteri ac ueſicæ dolent. & manus cō-
tactū non admittunt. Neqꝫ lotiū emittunt, neqꝫ genituram ſuſcipiunt. Quum
ſic habuerit, pharmacū deorſum purgans bibendum dato. & calida lauet, ac fre-
quenter inſideat toto corpore. Quandoqꝫ etiā uſqꝫ ad umbilicū fomentū adhi-
beto. & interpoſito tempore ea apponito à quibus purgetur, & nō mordeatur.
Suffumiget autē odorata ſubter pudenda: ſub nares uero graueolentia. Et po-
tiones dato quæ uteros purgāt, & ad locum impellunt. Et mercurialem edat, &
poſtea lac bibat, uelut de latere ſcriptū eſt. Morbus autē hic non eſt diuturnus.

Si uelut in callū indurati fuerint uteri, & oſculū exaſperatur, & mēſes ocultā-
tur. Quum aūt prodierint, aſperi apparēt uelut arena. Si uero etiā digito cōtige-
rit, os uteri aſperum cōperiet, & ſemper uelut callus accreſcit. Quū ſic habuerit,
cyclaminū terere oportet, et ſalē ac ficū ſimul miſcere, & cū melle glandulā effor-
mare ac ſubdere. & fomēto adhibito, purgātibus eluere. Edat aūt mercurialem

& braſsi-

& braſsicã coctam,& ſuccum ſorbeat.Itemq́; porrũ.& calida lauetur. Si uero uelut in callum indurati fuerint, & menſes obtorquẽtur, & oſculũ ipſorum clauditur,& non cõcipit,& uelut aliud quid eſt.& ſi contigeris, uelut lapis illic eſſe uidetur.& eſt os aſperum ac multis radicibus præditũ, & nõ leue aſpectu, & qui ipſum cõſiderat,digitũ intromittere non poteſt.& febris circũfrigerans corripit,& fremitus.& dolor uteros habet,& imum uentrẽ,& laterum mollitudinẽ,ac lumbos.Patitur autem hæc,ſi ipſi corrupti mẽſes cõputruerint. Quandoq́; uero etiam ex partu,& frigore,aut mala diæta,& aliter.Medicamentũ igitur bibendũ dare oportet,& multa calida aqua lauare. Oleo itẽ utere,& fomentum adhibe.Quum aũt recẽs lota aut fota fuerit,ſpecillo immiſſo aperito,& os ipſorũ dilatato, idemq́; cũ digito ſimiliter efficito. & mollitoria uelut dictũ eſt apponito.& potiones ſimiliter bibẽdas dato,& eodẽ modo curato. Si uero obduruerint uteri,oſculũ ipſorum durũ fit,& clauditur,& mẽſes non prodeũt, ſed pauciores & deteriores.& dolor incidit,& febris & rigor corripit circa imũ uentrẽ,& lumbos,& laterũ mollitudinem.Quũ ſic habuerit,multa calida lauato,& tepefactoria adhibeto,ſi dolor habuerit. & uteros multo tẽpore cũ aqua decocti cucumeris ſylueſtris foueto.deinde mollitoria apponito.Atq; hæc per triduũ facito.& ſi ex contactu oſculum uterorũ molle apparuerit,ex crudo lino tres penicillos ſuppuratorios indito,primũ tenuem,ſecũdum paulo craſsiorẽ. Craſsiſsimus autẽ ſit magnitudine digiti parui,lõgitudine uero quinq; digitorum,ita ut hos adipe anſerino illitos ſubdas.Sed & ubi fomentũ adhibueris ex odoratis,glandẽ mollitoriã apponito : Aut nitrũ tali magnitudine illitũ, ut ne ſauciet.Non enim pungere oportet.& appoſitũ ſit ad duos dies. Decedit autẽ uelut cortex & pellicula craſſa.Intermiſsis uero tribus diebus, cyclaminũ cum narciſsino ſubdito.Si uero hæc nõ purgarint, cum multa cõſideratione apponito id quod cũ bupreſti paratur, & appoſitũ maneat per diem. & ubi fortiter momorderit,glandẽ extrahat,& pudendũ colluat cũ aqua calida, & in oleo inſideat.poſtridie uero lota,ceruinũ adipem liquatũ,& molli lana exceptũ apponat.& ſi tibi adhuc purgatiõe opus habere uideatur,tribus interpoſitis diebus, id quod cũ narciſsino paratur ſubdito.poſtridie aũt netopũ.Deinde rurſus tribus diebus interpoſitis, uteros odoratis & pinguibus colluito. poſtridie uero pulegiũ per unũ diem apponito.& ſequẽti die cũ aromatis ſuffito ac foueto. Vtatur aũt cibis acribus,marinis,aut carnibus . In menſibus uero caſtoriũ bibat. & ieiuna illita ſuffita,& cyceonẽ bibens ad uirũ accedat. Si uero os uterorũ non ſuſcipiat geniturã,ſed durum fuerit ac cõcluſum, plumbeũ penicillũ apponat,uelut dictũ eſt per triduũ,ubi calida lota eſt.& mollitorijs utatur,& ſupina decũbat.& in aquã calidam inſideat.& lanam unguẽto imbutã apponat. Verũ noctu magis apponere oportet. Iuxta coxas uero ueſtes laneas aut lineas molles ſupponat,ut ne corpus in alterutrã partem dilabatur. Vtatur & ſubdititijs mollibus,ex myrrha pinguiſsima,pice,cera,& adipe anſerino.Sit autẽ myrrhæ dimidiũ,reliquorũ uero duplũ,et in lana ſubdat.duo uero ſint ſubdititia quorũ alterũ lota per diẽ ſubdet, alterũ per noctẽ,donec molle factũ fuerit. & ubi hoc detraxerit,aqua odorata colluatur.Aut grana cnidia decorticata quindecim,& Indici medicamẽti aliquantulũ,ſi ita uiſum fuerit,in lacte mulieris maſculum lactantis terito,& ceruì medullã,& alia quę dicta ſunt,ac modicũ mellis ammiſce

to. Sit autē lana qua hæc excipiuntur mollis & pura, & ad diem ſubdat. Si uero
fortius facere uoles, myrrhæ parū quid ammiſceto. Optimum aūt eſt oui candi
dum, & adeps caprinus, & mel, & oleum roſaceū: his ammiſcere farinam, & te-
pefacere ad ignē oportet, & quod deſtillat lana colligere ac apponere. Aut adi-
pem rubrum anſeris aromatibus conditum, & unguentū roſaceum, permixta
& lana excepta apponito. Pręſtat autē anſeris adipem, & adipē ouillum, ceram
albam, reſinam, netopum, oleū roſaceum, hæc ſimul liquare ac miſcere. Vbi ue-
ro lota eſt, hæc tepida intro ad uterorū oſculum apponat. Aut cerui medullam,
& anſeris adipem liquato, & roſaceo aut irino oleo ammixto, in ualde molli la-
na apponito. Quum mulieri uteri duri facti fuerint, & ad pudēda exierint,
dura fiūt inguina, & ardor in inguinibus eſt, & omnia cancerantur. Quū igitur
ſic habuerit, cucumeris ſylueſtris internā partem, & fauū terito, & aquæ hemi-
na affuſa in ſedem infundito, & purgatur. Si os uterorū durum fiat, & cer-
uix, præ ſiccitate, & morbus leuiter hæſerit, ex digiti cōtactu cognoſces. & ſi ad
coxam deuoluātur, nihil acre adhibeto. Si enim exulceretur aut inflāmetur, pe-
riculū eſt ne penitus ſterilis fiat. Verū apponito ea quæ non mordent, à quibus
purgetur. Quū uero duri fuerint uteri, & ſic doluerint, ſubdititia apponito, ue-
lut eſt cerui medulla, aut anſerinus uel ſuillus adeps. & unguentū irinum cum
melle. & oui luteum, ac ceram albā, uelut cataplaſma emollito, et ordeaceam aut
triticeam farinam, cū aqua & ruta coquito. Si uteri concluſi fuerint, oſcu-
la ipſorum dura fiunt, & genituram non amplius ſuſcipiūt, ſed ſtatim ubi cum
uiro cōdormierit, dum crura mouet, exit. & dolores imum uentrē, & lumbos,
& inguina occupant. & mēſes omnino non prodeūt. Si uero eant, pauci & pra
ui ac decolores prodeunt. Quū ſic habuerit, multa calida lauato. poſt balneum
uero caſtorium cum pæoniæ radice, in uino nigro odorato permixta bibenda
dato. Cibis autē uelut puerpera utatur. & ſi manifeſti fuerint menſes, diem unā
intermittito, & totam foueto, & pharmacū potandum dato, ſi adſuetæ fuerint,
ſurſum purgās, aut ſi egere uiſa fuerit, deorſum. Lac itaq; aſininū, aut ſerum ex
hibeto. & leniter foueto, & mollitoria utero apponito, & cyclaminū, & narciſsi
num. Cucumerū uero paruorū ſylueſtrium internam partē ſumito, & ex diuul
ſis ſemen eximito, ac lacte mulieris maſculū lactantis affuſo terito, myrrha pura
& melle optimo ammixtis, oleoq; Aegyptio albo. & ne liquidū facito medica-
mentū, ſed ſiccum, atq; hoc in lanā mollem purā infarciat, & in oleo Aegyptio
albo tingat, & lota apponat. Subligetur aūt & ſub tecto maneat quū purgatur.
Poſtq̃ autem ſufficiēter habere tibi uiſa fuerit, quieſcat. Sin minus, rurſus aliud
apponat. poſtea uero obuolutam lanam mollem, rotūdam faciat, & netopū im
mittat, & diem unā ſubdat. poſtridie uero oleum roſaceū itidem in lana. Dein-
de rurſus cerui adipem, etiam ipſum liquatum in lana. Lauetur aūt calida aqua
ſemper ante ſubdititiorū appoſitionē. Et odoratis leniter foueatur multo tem-
pore. Poſtea uero una interpoſita die, colluito. ſi quidē pituitoſa fuerit, eo quod
cū grano cnidio paratur. Si uero bilioſa, eo quod cū ſcāmonia. poſt hæc ambo,
poſtridie etiā narciſſino cū uino dulci colluito. Si uero narciſſinū non fuerit, cū
anthino aut irino q̃ optimo. Sit aūt olei tertia uini pars. deinde interpoſitis duo
bus diebus, id quod cū pulegio præparatur unū diem apponat. Si uero prodie
rint mēſes, ieiuna per triduū bibat caſtoriū, cū uino odorato albo: ubi uero deſi

uerint menſes, & ſtabiles fuerint, lauetur. & aqua frigida perluta, cyceonẽ bibat non ſalſum. Cibum autem ne cõtingat. et cum uiro dormiat duobus aut tribus diebus. Quanto uero tempore purgatur, mercurialem in aqua coquens, ubi cocta fuerit exprimat, & alliũ ac cuminũ, & ſalem ſubterat, & oleũ his ammiſceat, & modico ſucco affuſo ferueſaciat. Atq; hoc edulium ante cibos edat. Allium item coctũ ac aſſatum ꝙ plurimum accipiat. Si uero mercurialis non fuerit tenera, tritam cũ braſsica coquere oportet, & condire, & lenis erit. & ſi in uentre conceperit, ſana euadet, & omnia ipſi iuxta ornatum procedent. Si os uterorum concluſum fuerit, fit forte uelut groſſus. & ſi digito cõtigeris, deprehendes durum ac cõuolutum, & digitũ non admittit. & menſes occultantur, & genituram non ſuſcipit hoc tempore. & dolor habet imum uẽtrem, & lumbos ac laterum mollitudinem. Quãdoq; uero etiam ſurſum aſcẽdit & ſuffocat. Quum ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans bibẽdum dare oportet, & multa calida lauare, & apponere ea quæ os molliunt. & ſpecillum immittere ac aperire, itemq́; digitum, & ſimiliter leuigare. Quum autẽ molle fuerit, apponere ea quæ ſanguinem purgant. & potiones exhibere, & experiri ut præbeas quodcunq; aliud libenter ſuſceperit. Braſsicam autem edat, & ſuccum ſorbeat. Si uteri concluſi fuerint, & menſes non apparuerint, colocynthidem ſylueſtrem, & ſilphij ſemen, & cuminũ Aethiopicum, & nitrũ, & ſalem thebaicũ, & adipem rhenalem, & farinã, & myrrhã, & reſinam, omnia ſimul ferueſacito, & trito mixta, & in glandẽ efformata apponito. Si grumoſi facti fuerint uteri, os ipſorũ uelut eruo plenum fit, & ſi contigeris, uidebis ita habere, & menſes nõ fiunt, neq; genitura intus manet. Quandiu ſic habuerit, cyclaminũ cortice detracto, & allium, & ſalem, & ficum, ac modicum mellis, terito, miſceto, ac glandem formato, & ad os uterorum apponito. Itemq́; alia ſubdititia, quæ acria ſunt ac corrodunt, & à quibus ſanguis purgatur. & de potionibus dato eas quæ uteros purgant. Si uteri præter naturã hiarint, menſes plures prodeũt & uiſcoſi, & frequenter. & genitura intus nõ manet, & oſculum hians eſt. & fieri nõ poteſt ut genituram attrahat. & febris ac rigor corripit infernũ uentrẽ, & lumbos. Morbus autem corripit ex fluxu ſanguineo. fit & quum mẽſes ſuppreſsi derepente eruperint, Diætæ itaq; ratio prius relata eſt. Oportet autẽ ſubdititijs curare, in principio quidẽ purgatorijs ſimulq́; mollibus. Deinde leniter adſtringẽtibus. & partes infra umbilicũ per ſpõgias fouere, cũ myrti aut rubi aqua, aut ex oleæ aut roſarum, aut œnanthes, aut uitis foliorũ decocto. Si os uterorũ hiarit amplius ꝙ in menſibus ſolet, menſes ita fiunt plures & deteriores omnes, & liquidiores, & per longius tẽpus. et genitura nõ attingit, neq; manet, ſed rurſus exit. & ſi permãſerit, oſculum cõperies diſparatum, & impotẽtia præ menſibus obtinet. & leuis eſt ac debilis uterus, & ulterius procedit. & uires laxantur. & febris debilis, ac rigor, et dolor habet imum uentrem, & laterum mollitudinem ac lumbos. patitur autem hæc maxime, ſi quid in ipſa corruptum computruerit ac compactum fuerit. Quædam uero etiam ex partu patiũtur. aliæ etiam aliter. Quum itaq; ſic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet, & facilius iudicabitur. & ſi dolor habuerit, tepefactoria adhibeto. & frigida lauato, ac intermiſsione facta colluito. & ex potionibus dato quamcunq; maxime libenter admiſerit. & ſuffito ea quæ reſiccant, & polypos edat ac mercurialem. Si uero

ro non concluſi fuerint uteri uelut oportet, in aqua deſideat in qua cocta ſit myr
tus, aut lentiſcus, aut uitis aut oleæ folia, aut roſarum. Diæta uero ſit quæ relata
eſt in rubro fluxu. Optimum uero ipſi auxilium eſt ſitis, frequẽtes uomitus, &
prohibitiones balneorum. Quum uteri magis ꝙ cõuenit fuerint aperti, &
non concluſi, & purgatione opus habent, & collutionibus, & ſuffimẽtis. Si ue-
ro menſes effloruerint, plures fiunt & deteriores, & liquidiores, & frequentes.
Et genitura non manet intus, ſed quando illi prodierint, perit. Et ſi os cõtingas
digito, comperies ipſum leue. Et impotentia ipſam præ mẽſibus corripit. Et fe-
bris ac rigor obtinet. & dolor imum uentrẽ, & lumbos, & laterũ mollitudinem
corripit, maxime ſi quid in ipſa corruptum cõputruerit, itemꝗ ex partu, & ali-
ter. Quum igitur ſic habuerit, curare oportet, ubicũꝗ tandem dolor fuerit, ue-
lut in ſuperioribus ſcriptum eſt. Si uteri inflammati fuerint, menſes obtor
quentur, & ceruix multis tenuibus uenulis, ad telarum araneæ ſimilitudinẽ ua-
riegatur. Et febris eſt acuta, & mentem percellens, & menſes praui ac pauci ipſi
comparent. Et quum ieiuna fuerit, uomitus quidam ipſi ſuperuenit. Quũ uero
quid comederit, reuomit. Et dolor occupat imum uentrẽ & lumbos. & animo
linquitur. & per totũ corpus perfrigeratur. Venter autẽ nunc durus, nunc mol
lis eſt, & incenditur & attollitur. & putat ſe in uentre habere. Quandoꝗ uero
uẽtris moles uacua apparet, & aluus aqua impletur, & umbilicus prominet. &
oſculum gracile fit. & derepente apparent menſes ſtridentes, & pauci ac praui.
& attenuatur circa clauiculas & collum, & pedes intumeſcunt, & præſertim pe
dum extremitates. Quum ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendũ da
to. & ſubdititijs utatur, & fomentis uteri foueãtur odoratis. Per diem uero plũ
beis penicillis utatur. & ante appoſitionem, aqua calida nõ mordenti colluito.
& poſt appoſitionem hoc infuſo colluito. Cneſtri duas potiones in aquæ hemi
na coquito, & aquam excolato ac infundito, oleo narciſsino aut anthino ammi
xto. Poſt hæc tres dies intermittito, deinde cum eo quod cũ aceto paratur col-
luito. & ante cibum, mercurialem cum aliquãtulo uino coquẽs edat uelut braſ-
ſicam. & ſuccum ſorbeat. Si uero permanſerit, pharmaca bibẽda dato à quibus
aqua de uteris purgatur. Cibis autem utatur panibus, & oleribus coctis, flacci-
dis. Marinis autem potius ꝗ carnibus. Aut extremis partibus coctis, flaccidis.
& laboret ꝙ plurimum, & ante & poſt cibum & ꝙ minimum lauetur frigida.
& à dulcibus ac pinguibus omnis generis arceatur. Diebus autem purgationũ
intermedijs, adiãtum bibat ieiuna in uino diluto. At morbus hic lethalis eſt, &
paucæ effugere poſſunt, ſi non in uentre conceperint. In uterorum inflam
matione menſes obtorquentur, & quũ ieiuna eſt uomit. Vbi uero comedit, do
lor habet imum uentrem & lumbos. Et totus uenter modo durior, modo mol-
lis fit, & non ualde conſidet. Aluus magna fit, & non purgatur, & ſibi prægnãs
eſſe uidetur, & patitur quæcunꝗ prægnantes perpeti ſolent. Et ſi uentrem con
tigeris, leuem comperies tumorem uelut in utre. & quum partus tẽpus eſſe ui-
ſum fuerit, uteri concidunt, & menſes pauci ac deteriores fiunt. Huic pharma-
cum deorſum purgans bibendum dare oportet, & purgatoria apponere. Pur-
gata uero ſana euadit. Si inflammatus fuerit uterus, uellicatur. Si uero quid
corruptum fuerit, ac uitiatũ recruduerit, febris corripit acuta et magna, et hor-
ror durus, partes circa pudenda. & horribiliter afficitur, & mordetur, & conci-
tatur

tatur. & ſi quis digito contingat, rurſus peius habet.& pũgitur, & caput dolet ac ſinciput.& caligo adeſt,& ſudor frontis. Extremæ partes perfrigerantur ac tremunt.& ſopor profundus aliquando occupat,& audire nõ poteſt.Necq; reliquus ſenſus operatur.faſtidium cibi eſt multum,& ſtomachus & uenter omnino nõ continent cibum.& uociferatur,& exilit.& pectinem dolet, & inguina,& lumbos,& occultos pudendi locos.& cito moriũtur. Si uero dolores ad extremam debilitatem deduxerint,ſpõgijs calidis ex aqua & oleo expreſsis foueto.& ſubdititia mollia apponito,medullam cerui,adipem anſerinũ,& ceram albã,& oui luteũ. Aut ceratum picatũ cum reſina ſubdito. Vino uero aut lacte caprino purgato,aut uolucris iuſculo. Vinũ aũt ne bibat, & ptiſanæ ſuccũ ſorbeat. Ad dolorem uterorum medicamentũ infuſile. Si dolor ſolum fuerit uehemens & uiolentus,caligo in uteris ineſt,& flatus non exit,ſed iſthic manet malum. Oportet igitur ſic curare. Atriplicis ſylueſtris ſemen,& betas ſimul trita ac tepefacta,in uteros infundito. Aliud dolores uterorũ ſedans. Vini ſuauiſsimi pari aqua temperati tres ſemicongios Atticos ſumito.& fœniculi radices ac ſeminis eiuſdem triẽtem. & olei roſacei heminã dimidiam. Hæc in ollam nouam immittito,& uinum ſuperfundito,deinde foueto. Apponito autem & ſcillam,donec oſculum molle factũ fuerit & ad lationẽ idoneum ac apertum. Et quum in purgatione puſtulæ circa oſculum uteri exortæ fuerint, ſic curato. Carnem bubulam,cum butyro aut adipe anſerino & aniſo tritis illine,& ipſam carnem in pudendum inde. Si ignis ſacer habuerit uteros, intumeſcunt pedes,& mammæ,& corpus.& dolor ipſam corripit. & recta ceruice ſpiratio fit,& dolet laterum mollitudinẽ,& partes ſub uẽtre, & pectora, & caput, & tremor occupat,& torpor manus,& inguina,& poplites tremũt. Quãdoq; uero & in poplitibus liuidæ fiũt,& modico tempore melius habent ex hoc colore. Maxime uero mammæ attolluntur iuxta gentilitatis cognationẽ. Attamẽ nõ ualde dolet.& febris ac rigor corripit.et facies rubicũda fit.& ſitis fortis eſt, & hepar reficcatur. Hæc ſi prægnanti acciderint,moritur,& nõ poterit effugere. Si ignis ſacer in uteris fiat,tumores fiũt liuidiſsimi,à pedibus exorſi uſq; ad crura tota,& ad lumbos. Quanto uero tempus amplius progreſſum fuerit, etiam pectus percipit, & intumeſcit. & tota perfrigeratur. & febris habet magna,& rigor ſuperuenit,& ſpiritus denſus,& animi deliquium,& debilitas, & dolor totius corporis,& triſtatur, & mente uariatur. Et affectio aſcendit ex inferno uentre ad lumbos,& ad dorſum,& præcordia,& pectora,& collũ, & caput,& ſtomachum,& mortua eſſe uidetur. Quum aũt dolor ſolutus fuerit, torpor habet lumbos,& inguina,& crura.& in poplitibus liuores fiunt, & modico tẽpore melius habere ſibi uidetur,deinde rurſus affligitur. & corpus puſtulis completur,& rubores cõſpicui ac manifeſti faciem occupant.& guttur ſiccũ eſt,& lingua aſpera. Hic morbus ſi prægnantẽ inuaſerit,occidit. Sin minus,medelam adhibere oportet,& lac aſininum bibendum dare ac purgare. Si uero ſic non ſoluatur, uentrem mollibus frigefactorijs perfrigerare, & ſubdititijs non moleſtis & leuibus paulatim purgare, Itemq; uomere. Ad hoc commodum eſt ſambuci folia ſumere cocta,cum origano,aut thymo,aut ruta. Si uero febris dimiſerit,etiam uinũ ac cibos dulces dato. Verũtamen paucæ curãtur. Aqua intercus ſi in uteris fiat,menſes prodeunt arenoſi & aquoſi,& non ualde crueri

ti. Intumeſcit & uterus, & uenæ, & propinquiſsimæ partes. & prægnans fit, deinde ſuffocatur, & mammæ fluũt, & imus uenter durus eſt, ac intumeſcit, & omnis circũcirca locus, & dolet ſi quis ipſum attingat. Et febris ac ſtridor dentiũ corripit, & dolor uehemens laterũ mollitudinẽ ac lumbos. & ſemen in ſomnis effundit, & peius habet. Hanc calida lauare oportet ac tepefacere. pharmacũ autem bibẽdum dare, & cum debilibus fouere. & cyclamini obolos tres in linteo deliget ac apponat. Et cupreſsi ſuccũ in aqua madefaciat, ac cantharidas eadem terat, & modico tẽpore apponat, & per multũ temporis interuallũ. Efficax eſt.

Subdititium. Cuminũ chemæ menſura, uua paſſa alba. Aliud. Vrticæ ſemen, ari radix. Horũ quodcunq; uoles leuiter apponito, ubi uero expurgaueris colluatur, ita ut detrahas & cũ infuſo pudenda colluas. & ſimul cũ uiro dormiat. & ſi fœtum ad partus tempus geſtarit, tota expurgatur, & ſana fit. Alia aqua intercus uterorũ. Subcruentũ quiddam fluit ſanioſum, & purgatur, & mordet ualde, & ulcerat pudenda uelut muria, & circũſitas partes. & quocunq; deſtillarit ulcerat, & color eſt morbi arcuati. De cætero uero purgatur copia uelut in alijs fluxionibus. Morbus autẽ hic & debilior eſt, & aliquãdo lethalis fit, ſi uteri egreſsi fuerint. Hãc curato uelut eam quæ à fluxu albo uexatur. & lac aſininum bibendũ dato, & extenuato, & prædictis pharmacis curato. Eclegma.

Quod delingitur ad aquam intercutẽ. Si aqua ex uteris fluat, ſulphur & anſeris adipẽ delingat. Si uentus in uteris fuerit, flatus exit, & ſtridet, & tota intumeſcit. & febris habet & ardor. & ad hæc ualde exilit præ dolore. & uirũ non admittit, & ualde ægre fert coitũ, & erigi nõ poteſt, & uelut onus graue ipſi in uteris iacet, & caput dolet, & anxia eſt, & loqui non poteſt. Si uero dolor acceſſerit, clamat, & dolet omnia, & lumbos, & pubem, & ſedem. & urina ſupprimitur, & uẽter ſuffocatur. & mori cupit. & præcordia diſtendũtur. & ſtomachus mordetur. & os amarum eſt. & uomit acida & pura ac meraca. & frequẽter ructat, & melius habet. Sin minus, intumeſcit. & ſi attigeris, renititur & dolet. Proinde uterũ cum aqua mulſa, & aceto mulſo ac oleo colluere oportet. Et cuminũ aut aniſum tritũ, ſumere, & lini folia terere, & uolucrinũ adipem cũ ouis in aqua infundere. Subdititijs uero ac potionibus utere, quæ ego deſcribam. Deſideat autẽ in oleo calido, & aromata in ipſum immittito, iunci odorati florem. Aut in aqua lauri, aut marina deſideat. Optimũ autem eſt mollibus infuſis uentrem purgare, aut glandem apponere quemadmodũ puero uẽter ſoluitur, lanã illotam cũ melle. Si uero antiquior fuerit, cepam in oleũ aut mel tinctã apponito. Aut taurinũ fel, aut nitrũ cum melle. Aut mali punici acidi nucleũ, cum melle & ordeacea farina. Si mola ipſa innaſcitur à craſſa genitura intus retenta, thymbrã tritam in aceto & aqua, liquidam bibendam prębeto. Aut hyoſcyami ſemen tritum. & cũ muria ac ſilphij ſucco & aceto colluito. Aut ſi opus fuerit cũ aqua. Optimũ uero eſt aquam mulſam infundere, cum aqua lentium, aut erui, aut floris uiolæ. Si uero purgata fuerit à talibus quæ ſunt uelut igne ambuſta, myrtũ coquito ac perluito, & myrrham ac netopũ cum lana apponito. Si uentus in uteris fuerit, ac momorderit, & qua tranſit colorem facit, & præ ardore intumeſcit, & dolet, & uirũ auerſatur, & coitum ualde ægre fert. & tenditur ac intumeſcit pecten, & erigi non poteſt, nec dirigi. Quum ſic inueneris, ſcito quod uentus & genitura in uteris eſt, & propterea nunc ægrotet. Accipe itaq;

mel

mel,ceram,lini folia trita,& adipem uolucrinũ,& hæc in uino odorato tepefa-cta per clyſterem in uteros infunde. Apponat aũt folia lini. Aut ſemen lini terito,& in lanam inuoluito,& ad os uteri apponito. Sin minus, efficaciore utere. Irinum & crocũ,& lini folia,& adipem uolucrinũ terito,& lacte muliebri diluta,raſura de tenuibus linteolis deraſa excipito ac illigato, & ad uteri oſculũ apponito. Et ſi pinguitudo carnoſior enaſcatur,quod cõſumat indito,& mediocriter attenuato. Quæ enim ualde attenuãtur, raræ fiunt & abortiũt. Si uero geniturã non ſuſcipit uterus,ſed dimittit,& calorẽ in ſeipſo nõ habet,inſtrumentum parare oportet,cui inſidens uaporem intra uterũ recipiat,ita ut ueſtes circũcirca ponãtur. Suffire autẽ oportet caſiã,cinamomũ, myrrham, ſingulis pari portione uino ſiræo ſiue ſapa ſubactis,et ſuper prunas cõiectis. Modice uero lauetur,& modice cibũ ſumat. Opitulatur & ſubdititiũ huiuſmodi. Myrrhã mollem cũ melle efformato. Sit aũt oblonga uelut glans. & ſæpe hæc facito uirium reſpectu habito. Proſunt & pelecini in frumento naſcẽtes,cũ myrrha triti. Mel quoq; coquito,& cũ tædis agitatũ permiſceto, & fabæ Aegyptiæ magnitudinem apponito. fel item taurinũ,& rhoem rubrũ pari portione. Conyza herba eſt ſimilis apio criſpo,naſcitur aũt prope mare in locis arenoſis, odor uero eius ægre tolerari poteſt. Hanc cũ melle & uino apponito. Aut bulbion, cõſpicitur aũt in tritico,maxime Aegyptio,acre ſimile cumino Aethiopico:hoc & allium & nitrũ ſimul apponito. Verũ antea lauetur. Quum mulier caput dolet,& ſinciput ac collum,& uertigo prę oculis obuerſatur,& timet,& triſtis fuerit,& urinæ nigræ,& ſimilia etiã per uterũ prodeunt,& anxietas ac mœror ipſam tenuerit:atra bilis in uteris ineſt. Curetur autẽ ſic. Cucumeris ſylueſtris anniculi internam partẽ,fel tauri,florẽ æris,cũ bacchare terito,& ſubdititia formato. & pharmacũ bibendum dato,ac lauato. Quũ uero mulier uteros mordetur,& dolet,lancinaturq;,& bilem flauam mingit.& uterus hiarit,& oculi fuerint uelut morbo regio affectorũ:ſcito quòd bilis in uteris eſt. Quapropter optimum eſt expurgare totũ corpus,& ipſos uteros ſubdititijs,quæ bilem educũt. Quũ uero perfrigeratur uterus,& onus inſitum eſſe uidetur,& color non eſt clarus, & cõpactus eſt uterus. Quum ſic habuerit,purgare oportet cum eo quod pituitam ducit,& attenuare,ac frequẽter uomere. Quum mulieri male oluerit ex ore,& gingiuæ nigræ fuerint ac prauę,caput leporis,& mures tres ſeorſim exuere,& ex duobus muribus uentrẽ exime,hepar autẽ & rhenes non. & in pila lapidea marmor,aut lapidem album tere ac cribra,deinde ſingulorum pares portiones miſcere, ac dentes confricare oportet & locos in ore. & poſtea lana ſuccidiſsima fricet,& cũ aqua colluat. Tingat autẽ lanam ſuccidam in melle, & confricet dentes ac gingiuas,& internas ac externas partes. Terat item aniſum,& anethi ſemen,& myrrham pondere duorũ obolorum,atq; hæc in uini albi meraci hemina dimidia diluat,& cum his os colluat,& multo tempore in ore contineat. Hoc autẽ frequenter faciat,& ieiuna gargariſſet,& poſt cibum. Optimũ uero eſt modico cibo uti,& optima quoq; ingerere oportet. Hoc pharmacum dentes purgat,& bene olentes facit. Vocatur autem Indicum medicamentum.

Quum mulieri mamma aſpera facta fuerit, ſtœbes aut rubi fructum, cum aqua & oleo coquito,& cataplaſmate facto mammas integito,& betæ folia ſuperponito. Deinde ex linteo uelut pileum conſuito, & magnitudine ut mam-

mam capiat,atq; ſic mammam indito. Si uero ſuppuretur,ſecato, & ex lana ſuccida linamētum ſiue penicillum immittito,& eadem ſuperponito. Poſtea uero ex lenticula cocta cum polenta permixta,cataplaſma adhibeto. Si in pudendo mulieris,aut inteſtino recto aſcarides naſcātur, uiticis ſemen aut folia, cū fellis bubuli obolo permiſcentur, & oleo cedrino ſubigūtur, & lana ſuccida molliſsima excipiūtur. Indūtur autem tertio quoq; die,per noctē ac diem. Poſtridie uero ubi amouit,calida lauetur.& allium coctum ac crudum edat. & Aſcarides exeunt ac moriūtur. Muria uero etiam colluere oportet. Ad faciem ornandam. Hepar tauri terito cum oleo. illinito autē cum uino meraco. Fel autē fur fures exterit. Sed & ptiſanæ ſuccus ſimiliter illuſtrat,& ouorū candidum.& farina lupinorum,& erui,cum ficis in cataplaſmate adhibita. Et braſsicæ radix ac ſemen. Hæc etiam lentigines tollunt. Itemq; alcyonium. Et ſi puluis faciem læſerit,ceratum liquidum ex roſaceo præparatū ſublinito,& aquam frigidā affundito. Et rugas leuigat hoc. In pila lapidea plumbaginē terito, & mēſtrua ex ſitu aqua affuſa paſtillos formato, qui ubi reſiccati fuerint, oleo dilutos rugoſæ faciei illinito. At ſi capilli defluant,ladanū cum roſaceo aut anthino unguento terito,& cū uino illinat. Aut terrā cimoliam cum uino,aut roſaceo,aut omphacino,aut acacia. Si uero calua facta fuerit,cuminum impone,aut ſtercus columbinum,aut raphanum tritum. Aut cum cepa confricet, aut cum beta, aut urtica.

Cæterum ſolares appellatas maculas tollit,erui decoctum,betæ ſuccus, ouorum candidum, ptiſana, cucumeris ſylueſtris radix ſicca, cum uini fece trita, ac illita. Aut fici folia adhibita. Itē ſeſamo trito fricari,aut amygdalis amaris.& urticæ ſemen,& allij cortex ſuperligatus,& lepidium. Impetigines omnes extrahit. Acetum,manna thuris,pumex,ſulphur cum aceto,naſturtium ſylueſtre uſtum & in cinerem redactum, uiperæ exuuium, rumicis ſylueſtris radix. Teratur autē cum aceto uinoſo. Si uero puſtulæ emergant,etiam ſpuma argenti utere. Potio ad fluxum rubrum cōmoda. Cornu cerui uſtum,ad duplū crudæ ordeaceæ farinæ ammiſceto,atq; hæc in uinum pramniū inſperſa bibat, & ſiſtitur. Alia. Adianti radicē tritam,& cicer torrefactum,& lentium farinam ex melle bibat,aut uelut potum exhibeto. Aut farinæ tritici recentis acetabulum, gummi albi dimidiam, mannæ thuris tertiam partem, & iunci odorati parum. Aut de pinu,uel cupreſſo aqua dilue,& bibendū præbe. Bibat autem in die. Aut cornu cerui comburito ac terito,& crudam ordeaceam farinam cum cedri baccis quinq;,& uinum auſterum nigrū cum tædis ammiſceto. Aut mali punici dulcis aſſati ſuccū, cum uino nigro bibat. Aut cupreſsi baccas tres aut quatuor.& myrti baccas nigras,& ſimul,& ipſas per ſeipſas,ad robur corporis mulieris reſpectu habito. Cum uino uero potio fiat. Aut caſtorij obolum in uino nigro auſtero terat,ac bibat. Potio ad fluxum,& omnes morbos qui ab uteris fiunt. Pæoniæ ſemen & radices, cuminum Aethiopicum, & melanthium in uino albo exhibeto. Aut ferulæ raſæ acetabulū,& porri ſuccum,in uino albo diluto. Hoc etiā ex naribus manantē ſanguinem ſiſtit. Aut malū punicum in uino nigro coquito,ac decorticato,et interna in uino nigro terito,& cū polentæ farina exhibeto. Aut linū, uel eryſimū toſtum, & oleæ folia uiridis, & radicem nigrā aſpalathi,& peplum plenū,hæc trita in eodē uino diluto bibēda dato. Aut coagulū aſininū & mali punici dulcis radicē, & gallā, omnia æquis

por-

portionibus;& mali punici dulcis ſuccũ, cũ uino bibat. Aut rumicis ſemen, cũ gallæ parte externa circũraſa. Hæc ſimul terito, & poſtea cyceonẽ facito ac exhibeto. Si ſanguis largus ex uteris fluat, uiticis folia cum uino nigro dato. Acerba item omnia fluxũ ſiſtunt, uino nigro ammixto. Ad fluxum & dolorem.

Canchryos radicẽ in uino nigro bibat. Si uero amplior fuerit, terebinthi fructus tritus prodeſt. Oportet autem uino & aqua diluere ac bibere. Si fluxus fiat, cancros fluuiatiles in uino ſuffocato, & de tali uino cũ aqua bibendũ dato. Si uero adhuc feratur fluxus, promalon ſiue myricam torreto, et tritam in uino dato, Aut porri ſuccũ. Si uero multus defertur fluxus, muli ſtercus cõburito, terito, & cũ uino dato. Si autẽ diuturnus fiat fluxus, ſpongia combuſta auxiliatur. Terẽda eſt autẽ ſpongia, & cũ uino odorato exhibenda. Cataplaſma ad fluxus. Allium & portulacam, & apiũ, & loti ac cedri ramenta trita ſimul miſceto. & cũ aqua mulſa diluito, & cataplaſma facito. Aut rubi, & rhamni, & oleæ folia trita ſimul miſceto, & in aqua mulſa diluito, & cũ polenta in cataplaſmate adhibeto. Aut ſambuci & myrti folia in cataplaſmate adhibeto. Aut loti ramenta, & mori folia, ac roſæ folia, cũ uua paſſa ad cataplaſma redigito. Fomenta ad fluxus. Loliaceam farinã torrefactam in poſca meraciore coquito, & linteo illitam pro fomẽto adhibeto. Aut lentes torrefactas ac decorticatas in craſsiorẽ inſtar alicæ farinã redigito, & in aqua coquito, ac ſimiliter adhibeto. Aut eruum eodẽ modo. cõmoda eſt & ſaluia. Aut paleas ordei in ſaluiæ & hyperici decocto coquito, & imponito. Aut loti ramẽta & cupreſsi, in uuæ paſſæ cremore cocta, linteo inducito, ac pro fomẽto adhibeto. Aut oleæ folia, aut hederæ, aut myrti, in aqua coquito, & cũ his etiam ordei paleas coquito. Aut furfures triticeos in aromatum aqua coquito. Aut furfures triticeos in uuæ paſſæ cremore coquito. Aut uiolæ albæ ſemen, uel radices coquito, & ad aquam decocti furfures triticeos inijcito, ac foueto. Aut cum eo decocto furfures triticeos ſubigat, & panẽ faciat, eoq́ calido lanæ inuoluto foueatur. Aut in ſerpilli decoctum furfures triticeos inijcito, & eodẽ modo foueto. Sed & fomentũ adhibendum eſt cũ ſpongijs calidis, & cũ mollibus lanis, ſi dolore uexetur. & cum uaſis teſtaceis aqua infuſa, & cũ ueſicis oleo calido plenis. Collutiones ad fluxus.

Myrti folia, & lauri, & hederæ in aqua coquito, & cum hac tepida colluito.

Sambuci & lentiſci folia in aqua coquito, & cum excolata leuiter tepida colluito. Aut œnanthen, & cyperum, & uuas paſſas in aqua mulſa coquito, ac colluito. Aut cum fœnogræci aqua, aut rubi decocto, aut oleæ uiridis, aut cupreſſi, aut ſerpilli, aut mali punicæ, aut radicis uiolæ albę, aut lentiſci decocto leuiter tepido colluito. Aut medicamentũ ex butyro, et reſina, & adipe anſerino infundito. Aut id quod ex medulla & adipe ſuillo præparatur. Suffitus ad fluxus. Ordeum toſtum prunis inſperſum ſuffito. Aut cerui cornu cum oliuis immaturis. Aut rhoem rubrũ, & polentã torrefactam, cum oleo & uino duplo. Aut paleas ordei, & ſtercus bubulum ſimiliter. Aut loti ramẽta, aut rhoem, aut cupreſſum ſiccam, cum uino nigro auſtero ſuffito. Aut galbanũ, aut mannam thuris, aut reſinam uino ſubactam. Aut capræ cornu, & gallam. & ſiſtetur fluxus. Alij ſuffitus. Effodere oportet ſcrobem, & uinaceorũ uuæ duarũ chœnicum Atticarũ menſuram torrefacere, & de cinere in ſcrobem mittere, & uinũ odoratũ irrorare. Mulier aũt circũinſidens, ac ſeipſam cõtegens ac cõuoluens,

ſuffitum admittit. Aut ſordes piloru circa ſedem capræ ſiccas tundito, & torreto, atq; cu ordeo fracto, & oleo ſubactas ſuffito prunis inſperſas. Aut ordei paleas iiſdem prunis inijcito. Aut cupreſsi ramenta ungueto ſubacta ſuffito. Aut cicutam, aut myrrham, aut thus, ungueto affuſo ſuffito. Aut bitumen & ordei paleas ſimiliter. Aut cupreſsi radice roſaceo oleo perfuſam ſuffito. Aut ad calamum, iuncum odoratu, cyperum, apij ſemen, aniſum, oleo roſaceo affuſo ſuffito. Similiter aut & reſina, prunis inijcito. Et cinamomu, & myrrham, cu rubi folijs, aut roſaru folijs, aut menta, addito modico croco & ſtyrace. Hæc omnia ſimul terito ac ſuffito, oboli Attici podere, in cinere ſarmentoru uitis, aut in ſtercore bubulo inſtar acetabuli formato. Sit aute ignis ex ſarmentis uitis. Muliere uero imponito prius, ut ne odore percipiat. Nam ſi odorem ſenſerit, melius eſt non ſuffire. Subdititia ad rubru fluxum. Myrrha & bulbion cu melle tritum, optimum præſtant ſubdititiu. Aut roſæ in aqua coctæ, quas ſanè cu roſaceo ungueto tritas, ac lanæ inuolutas apponito. Aut loti florem in aqua coquito, & deinde cu roſaceo ungueto terito, & in lana ad uteri os adhibeto. Aut cyperum, & irim, & aniſum, ſingula pari portione, cu roſaceo ungueto trita, intro in uteri oſculu detrudito. Aut myrti nigræ folia, in uino albo terito, & pini corticem ammiſceto, & ſimiliter facito. Aut cupreſsi fructu, & thus, pari portione ſimul ambo in ungueto terito, & apponito. Si reſiccare fluxu opus fuerit, ca lamintham in uino nigro coquito, et linteo inuoluta apponito. Aut hyoſcyami folia, & cicuta ſimul coquito: Similiter porru, & malua: & ceram ac anſeris adipem ammiſceto. Deinde tepida ad pudenda ſubdito. Aut uinu meracum, cum reſina & malicorio cocto terito, ac ſimiliter apponito. Aut cnicum cu uino tritum ſubdito. Aut loti rameta ſimiliter. Aut letiſci folia. Aut rhoem melle cocto ammixto apponito. Si uero no ceſſet, Suſinum, aut blitum herba, quæ uelut lingua eſt, in lana ad ſubdititiu efformato. Ad fluxum aquæ ſubdititiu & infuſile. Si mulieri aqua fluat ex pudendis, reſina ſicca, & myricæ folia, & lini ſemen, in uino terito, & uolucrinu adipem ammiſceto, & per clyſterem in pudenda infundito. Aut farinæ puriſsimæ chemam, ſiue cochæ teſtam cauiorem, aut amylum in lana ad uteri ſtomachu apponat. Aliud ſimiliter infuſile. Quum aqua ex pudendo fluxerit, myricæ folia, & thus, & reſinam, cum anſerino adipe terito, & per clyſtere in pudenda infundito. Si pecten præ fluxu aquoſo doleat, uiticis ſemen cu melle terito, & in cataplaſmate pectini probe adhibeto. Si fluxus ſanguinolentus, aut albus, aut qualiſcuq; fuerit, Sulphur & mandragora in uino meraco terito, & lana excepta apponito. Et ſupina dormiat, & immota maneat. Aut malicoriu ſiccu in uino pramnio terito, ac bibedum dato. Ad fluxu album potus. Hederæ albæ ſeme, & pini corticem, in uino auſtero exhibeto. Aut cornu cerui uſti parte unam, crudæ ordeaceæ farinæ partes duas, & cedri baccas quinq;, aqua terat ac bibat. Quum ab uteris ſtrangulatur, caſtoriu & conyzam in uino, & ſeorſim, & ſimul utranq; bibat. Aut bituminis obolos tres. Aut phocæ adipis quantu duobus digitis apprehedi poteſt. Aut radicis pæoniæ dimidia potionem, in uino odorato bibendam dato.

Quu uero uteri ſuffocarint, & ſimul tuſsierit, ſandaraches obolu, & ſulphuris uiui tantudem, & amygdalas amaras depurgatas tres aut quatuor, miſceto & in uino odorato exhibeto. Si uero adhęſerint uteri, ordeu terito, & unà cum

paleis

paleis,& cornu cerui,oleo ſubigito,& ſuffito. Quum aũt ſurſum aſcẽderint, & cor ac ſtomachus prematur, & ſubſtiterint, myrrhã aut reſinã, aut netopũ, aut caſtoriũ,aut ſilphij ſuccũ bibendũ dato. Quũ uterus ſtrangularit,ſpiritus autem aceruatim ſurſus cõmotus fuerit, & grauitas incubuerit, & mens perculſa fuerit,& loqui nõ potuerit, & perfrigeratio adeſt, ac ſpiritus offendens,& oculi obſcurãtur: caput ꝙ citiſsime radito,& per faſciã ſupra umbilicũ,ſi opus fuerit,deligatã detrudito. Dato aũt caſtoriũ,& conyzã,& rutæ aquã, cuminũ Aethiopicũ,raphani ſemẽ, ſulphur,myrrhã. Ad nares graueolẽtia,ad uteros bene olentia adhibeto. Si uero ſuſtinuerit, etiã grani cnidij internã partẽ, albã illam, melle ſubactã ac mixtã,naribus illinito. Aut ſchinũ ſcillæ ſpeciẽ quæ mordeat. Quũ aũt dolor habuerit ac ſuffocatur, maluæ radicẽ,aut acctũ mulſum,aut fœniculi corticẽ,aut crethmũ in aqua bibendũ dato. Optimũ uero eſt eructare, & ſedentẽ collocare,& ſternutationẽ facere,aut ueratrũ naribus admouere. Si uero ſub ſepto trãſuerſo ac præcordijs uteri ſedere uideãtur, derepẽte uoce deſtituitur,& præcordia dura fiũt,& ſtrãgulatur,& dentes cõſerit, & uocata non audit. Oportet igitur ſub nares ſuffiri lanã accẽſam, bitumen in ignẽ coniectũ, & caſtoriũ,& ſulphur, & picẽ. Inguina uero & femora unguẽto odoratiſsimo intus inũgere. Aut ſtellas marinas nigras, & braſsicã uino odorato miſceat, ac bibat. Aut myrrhæ obolos tres,coriãdri parũ,reſinam,pæoniæ radicẽ,cuminũ Aethiopicũ,hęc in uino albo & aqua trita,aut cũ aqua mulſa diluta,leuiter tepida bibat. Auxiliatur & peucedanũ,ariſtolochia, cepæ lachryma, panaces in uino aut aqua leuiter tepida datũ. Vteros ad locũ ſuum reducit,crotonis radix pota, aut cuminũ Aethiopicũ, aut apiũ, aut fœniculi & aniſi ſemen, aut piper, aut myrrha,et papaueris ſuccus potus. Si cor ſtrangulatur, ab utero reprimitur,& ſpiritus habet,et anhelatio: Viticis,& pæoniæ ſemẽ in uino bibere oportet. Aut abrotonũ,& panaces, & ammoniacum. Aut rutam, aut ſomnificũ papaueris ſuccũ. Rurſus igitur ſi ſimiliter habet,melanthiũ terito,& melle ſubigito,& uelut glandulam efformato,ac pennæ circũdato,& apponito. Aut philiſtion ſimiliter ſubdito. Aut telephiũ, aut anemones folia trita, in linteũ indito, & modica myrrha ammixta apponito. Si in lumbos uteri incubuerint,ſuffocatio uero caput nõ contigerit,polypos coctos edat, & uinum nigrũ odoratum meracum ꝙ plurimum bibat. Quũ uero uelut ad uiſcera conuerſi ſtrangularint,uinum cedrinũ,& uinum Aethiopicũ bibat.& calida lauetur.& odoratis fomentis utatur. Si uento inflati fuerint uteri,aromata omnia in unguentũ immittũtur,& laurus,& myrtus,& ſaluia,& cedri ac cupreſsi ramenta. Hæc cõtundito,& trita cribrato,& in uinũ odoratum inſpergito,& oleum roſaceum ſuperfundito. Quum uero tranſmoti uteri preſſerint,ordeum unà cũ paleis,& myricam,& cerui cornu,uino ſubigito,ac ſuffito. Quũ aſſiſtẽtes ſtrãgularint,funiculũ lucernariũ accendito,& prę naribus extinguito,quo fuligo & nidor ipſas ingrediantur.& picem,& caſtoriũ,& peucedanũ,& myrrhã, unguento irino diluito, & ſubacta apponat. Bibat autẽ reſinam oleo dilutam.

Si ualde ſtrangularint, Aut teſtudinis iuxta mare natæ obolos tres,in uini albi hemina, uel cyathis tribus tritos, bibendos dato. Aut cedro in lucernam infuſo,lucernam accendito, & ubi extincta fuerit, ad nares adhibeto. Aut cœnum fœtidiſsimum ſimiliter. Aut lanam incenſam ſub nares mulieris ſuffito.

Aut bituminis parũ tritum in uino albo bibat. Aut eryſimi conchæ teſtam, &
caſtoriũ in uino albo bibenda dato, & lauato. Si uero etiam tuſsiat, ſandarachæ
obolũ, ſulphuris uini obolos duos, amygdalas amaras depurgatas tres aut qua
tuor, & caſtorij obolum, cum uino odorato miſceto, & bibenda dato. Si uero
ſtrangularint uteri, & ſtrangulatio cor contigerit, & os concluſum fuerit, ace-
tum calidum ſorbendum dato, & os paxillo aut radio aperito, & uinũ inodorũ
ſimiliter exhibeto, & cum aceto mulſo. Si uero ualde ſtrangularint, & uoce
deſtituta fuerit, cepam in uino tepido tritã, in nares inſtillato & excitato. Si
uero uſq; ad hepar aſcenderint, & ſuffocatur, uoce deſtituitur, & nihil uidet, &
dentes conſerit, & dura fit, & nihil ſentit, & frequẽter reſpirat, & nõ audit. Hãc
ſub præcordijs manibus comprehenſam frequẽter inungito. Et dentibus cum
paxillo diductis, uinum meracũ tepidum infundito, ſi nihil prohibuerit. Et ple
runq; ſtatim melius habet. Si ad inguina incũbant ac innitantur, caprini ſter
coris pilulas, & leporis pilos, phocæ adipe ſubigito ac ſuffito. Aut hederæ fru-
ctum, aut folia, aut corticem ſiccato, et quercus folia ac reſinã ammiſceto, oleoq;
ſubigito ac ſuffito. Aut coaguli phocæ pellem cõterito, & ſpongiam ac muſcũ,
cum phocæ adipe ammiſceto ac ſuffito. Aut ſtercoris caprini pilulas, & phocæ
pulmonem, ac cedri ramenta ſuffito. Sed & bubulum ſtercus ſuffito. Aut cor-
nuum bouis ramenta, & bitumen. Aut ſpinæ Aegyptiæ fructũ, & cedri ramen
ta, & myrti folia ſicca. Hæc molli unguẽto ſubacta ſuffito. Multa uero aromata
in unguẽtum inijcito. Aut uinacea tuſa trita, & cedri baccas, & reſinã pineam,
ſimul mixta & paſſo cocto ſubacta ſuffito. Fomenta à quibus diſcedunt.

Stercus bubulum cõtuſum, aceti dimidia mẽſura, & decocti erui ex aqua ma
rina aut dulci ſimiliter dimidia adiecta, pro fomẽto adhibeto. foueto aũt leuiter
& lenticulæ decoctũ bibendũ dato, ac reuomendũ. Et farinã ſorbendã, & inſu-
per uinũ. Poſtridie uero granũ cnidiũ dato. Sed & quod urinã ciet. Ciceris par
tes duas tritas, uuæ paſſæ optimę tertiã partẽ, affuſo aquæ cõgio coquito, dein
de excolatã aquam per noctẽ ſub dio exponito, & poſtridie bibendã dato. et de
cætero ſaluiã, & lini ſemẽ, & polentã, bis per diẽ in uini diluti heminis quatuor
dato. Aut olei heminas dimidias tres, foliorũ ſambuci manus plenæ menſurã,
hæc coquito, & cũ calidis foueto. aut teſtis calidis immiſſis fomentũ facito, mu
liere in ſella collocata, & ueſtimẽtis cooperta. Aut ſambuci folia cum myrto co
quito, & in excolata aqua paleas ordei coquito, & fomentũ facito, ſi calorẽ ſuf-
ferre poterit. Aut acetum, oleum, mel, aquã. Hæc permixta ac ualde feruefacta,
in ueſicã infundito. Aut pini corticẽ, et rhois folia in aquã inijcito, & fortiter co
quito, & in excolatã aquã etiã ordei paleas immittito ac coquito, & affuſo oleo
foueto. Aut loti & cupreſsi ramẽta, aqua et oleo affuſo, probe coquito, ac foue-
to. Aut cũ aromatis unguentũ infundito, & gallã inijcito, & rhamni corticẽ, &
polentã triticeã cũ aqua. Si uero uteri extra prominuerint, & dependẽt uelut
ſcrotũ: myrti baccas, loti ramẽta, rubi & oleę folia, ſimul coquito, & leuiter tepi
de foueto. Aut cũ uino unà cũ illis & cũ graueolẽtib. ſimiliter. Externas aũt par
tes cũ oui candido oblinito. Quũ uero perfrigerãtur, & liuidæ factæ fuerint, cũ
aqua calida. Mollitoria uteri. Adipem ouillũ, ouorũ uitellũ, mel, oleũ ro
ſaceũ ſumito, & cũ his farinã ſubigito, & ad lentũ ignẽ tepefacito, & quod de-
ſtillat lana exceptũ emollito ac apponito. Aut adipẽ ouillũ aromatis conditũ, et

nitrum

nitrum rubrū,anſeris adipem,& oleum roſaceum colliquata & lana excepta apponat. Aut anſeris adipem,ouillum adipē,ceram albam,netopū,roſaceum oleum. Hæc ꝙ optime permiſceto, & tenuibus linteis excipito, & ſtatim ubi lota eſt,apponat tepida oſculo uterorū. Aut cerui medullam,& anſeris adipē, in roſaceo oleo liquefaciat,& molli lana excepta ſubdat. Mollia ſubdititia,quæ aquam ducūt,& mucos,& pelliculas,& non exulcerant. Myrrham ꝙ optimā, & ſalis granū,& picem aromatis imbutā,terito & apponito. Aliud. Grana cnidia decorticata triginta,Indicum quod Perſæ piper uocāt,& in hoc ineſt rotundū,quod appellant myrtidanū,cū lacte muliebri ſimul terito, & melle diluito. Deinde lana molli ac pura excepta,& pennæ obuoluta ſubdito,& per diem ſinito. Si uero fortius facere uoles, modicū myrrhæ ammiſceto,tertiā uidelicet partem,ſiue trientē. & lanam mollem purā ſemiſuccidam. Ex uteris educūt, & oſculū molliūt,narciſſus,cuminū,myrrha,thus,abſinthiū,cyperis. Hæc ipſa per ſeipſa,et cū oleo roſaceo,aut albo,aut Aegyptio. Apponantur autē ubi lota eſt. Aliud quod ſaniem cruentā educere poteſt. Cū tędis miſceto myrrhā,ſalem,fel taurinum,cuminū,mel,& in lana ſubdito. Aut cumini folia ſimiliter in uino trita. Aut ſilphij ſuccum ad ficum ammiſceto,et glandulam inde factā ſubdito. Idem facit & mori radix cū melle. & poſtea roſaceo illinito. Efficax eſt & allij caput integrū,& nitrū rubrum,& ficus pinguis,pari portione. miſceto autem & gallam paruā,& glandē facito,eamꝙ liquore aliquo tinctam ſubdito. Et poſtea lota cerui adipem in lana ſubditū habeat. Aliud quod cruenta omnia magis prioribus ducere poteſt,& mollire. Piper,elaterium, & lac muliebre miſceto,& cū his terito etiam mel,& oleum albū, & cerui adipē, & linteo excepta ſubdat. Vehemēter uero ducit omnigena hoc. fici pingue,elaterij potiones duas,nitrum rubrum quantū elaterij,mellis parum, cū linteo aut cū lana glandem facito. Aliud. Netopum,fel tauri,nitrū,cyclaminū,gallam, cū melle terat. Poſtea uero lota adipem cerui ſubditū habeat. Aut pulegiū & fel tauri tritum pennæ obducat,& in oleum Aegyptium tinctū ſubdat. Aut cyclaminū magnitudine tali cum æris flore. Aut anemones caput cum farina tritū pennæ obducito,& in oleo albo tingito. Aliud quod omnia ducit. Cucumeris ſylueſtris oblōgi internam partē,exempto ſemine,cū lacte terito, & myrrhā puram unà cum ipſis,adiectoꝙ modico melle, & oleo Aegyptio, molli lana excipito. Aut cucumeris ſylueſtris internā partem ſiccato,& melle affuſo terito,ac glandē formato. Poſtꝙ aūt lota fuerit,adipē ſubdat. Aut elaterij potiones tres cum aqua.

Mollitoria. Oui candidū,farinā,mel,ceram albam. hæc ſimul tepefacito,& quod deſtillat lana exceptū apponito. Aut adipē anſeris,ceram albam,reſinam, unguentū roſaceum,cerui medullā liquefacito. Aut ouillū uel caprinū adipem, oui candidū,ūnguentum roſaceum. Ex his aut glandē facito,aut lana excipito.

Fomēta per quæ uteri purgātur,ſi duri fuerint. Vinū ſuauiſsimū pari aqua tēperare oportet,triū ſemicongiorū Atticorū mēſura & fœniculi radices ac ſeminis eiuſdē quadrātem,& olei roſacei heminā dimidiā,in ollam mittere,cuius operculū foramē habet,& uinū ſuperfundere,et arūdine indita fomentū facere, & poſtea ſcillā apponere. Si dolores repētini irruerint,et animi deliquia affuerint,roſarū folia,cinamomū,myrrhā purā,netopū,papaueris ſuccū,hæc in paſtillos drachmales efformato,& ſuper fruſto amphoræ candēti ponito, & pro

ſuffi-

ſuffimento utitor. Aut ſtyracis modicū in oleum mittito, ac utitor uelut priore. Omnia quæ in unguenta inijciūtur tundito ac cribrato, & ſuper ſtercus bubulum mittito, itemq; ſtyracē, & netopum, roſaceū oleum q̄ optimum, & Aegyptium albū affundito, & poſt purgationes ſuffito. Aut lauri & myrti folia tundito, & cyperi fructū, cum unguento albo Aegyptio ſubigito, addito etiā netopo, & ſuper ſtercore bubulo ſuffito. Auxiliatur & manna thuris, & cupreſsi ramenta, & cyperi radix tuſa. Sed & iuncū odoratum aromaticū, & cardamomū, & iridem tūdito ac cribrato, atq; hæc omnia miſceto, & roſaceū oleum ac netopum ipſis affundito, & utitor in craſsiore tritici farina. Aut reſinā in recens formato fictili ſuffito, caſtorio, aut aliquo ex aromatis adiecto. Caput uero oleo roſaceo tingito, in aures autē myrteum, aut melinū oleum infundito. Et cicer album, & uuas paſſas coquito, ac decoctū bibendum dato. & in aqua calida deſideat. Et oliuas albas priuſquā oleum remittunt lancinato ac ſiccato, & in uino odorato terito, & acetabulum Atticum præbeto. Aut cantharidū uentres, aut adiantum, & nitrum rubrū Aegyptium, & ferulæ radicem, & apij ſemen tritū, hæc exhibeto. Si uero urinæ ſtillicidium corripiat, in aqua deſideat, & uinū dulce bibat. Si maxime ſtrangulatur in uterorū dolore, uinum ſuauiſsimū pari aqua temperatū, trium ſemicongiorū Atticorū menſura, & fœniculi radices, & ſeminis eiuſdem trientē, & olei roſacei heminam dimidiā. Hæc in nouam ollam mitito, & uino ſuperfuſo foueto. Et ſcillam apponat, donec oſculū molle & amplū eſſe dixerit. & ſi exulceratū fuerit, ac puſtulę ubiq; in ipſis fuerint, præſtat adipe anſerino cū thure curare. Ad uterorum dolorem. Peucedanū, ariſtolochiam, panaces, hæc ſimul in uino dulci miſceto, & tepefacta bibēda dato. Et peplum album ſorbeat, & urticæ ſemen. Aliud fomentū ſiue ſuffimentum. Si dolor habuerit, malicoriū punici dulcis, loti ramēta oleæ folia ſicca tuſa. Hęc cū oleo ſubigere oportet, & ſuper ignitū ſtercus bubulum mittere. Aut galbanum, myrrhā, thus, oleum albū Aegyptiū, ſuper uitis ſarmēta. Aliud fomentū fortius ex bitumine. Bitumen, radicē xanthij, pilos leporis, rutā, coriandrum ſiccū, hæc omnia terito, & formatas inde placētulas ſiue paſtillos ſuffito. Aut ad picem, & ſandarachā tuſam tritā, cupreſsi ramēta ammiſceto, & unguento affuſo placentulas formato, & in ignē miſſas ſuffito. Aut cornu capræ in ramēta confectū oleo ſubigito, & in ignē miſſum ſuffito. Aut effoſſa ſcrobe, uinacea uuæ torreto, & cinerē in ſcrobē mittito, & uino odorato inſperſo, mulieri circūinſidenti fomentū facito. Sint autem uinaceorum chœnices duæ, atq; hæc ipſa quàm maxime ſicca. Si uero uterus doleat uſq; ad ueſicam, porri ſemen cum aqua tritum bibat. Aut cyclamini radicem, in uino albo ieiunæ bibendam dato, & calida lauetur, & ſubcalidam ieiuna bibat, & tepefactoria apponat. Aut allij caput integrū, & nitrū toſtum, & cuminum, trita ac melle ſubacta apponito. & calida lauetur. & ſubcalidam bibat. Ad omnem uterorū morbum curandū. Lini ſciſsi unà cū ſtipula pugillū tenuiter tuſum, in uino albo q̄ ſuauiſsimo per noctē madefacito, deinde excolatū in ollula tepefacito, & in eo lanā molliſsimā tinctā apponito, & uiciſsim priore detracta aliam ſubdito. Opitulatur autem & crocus, & myrrha, & ponticæ nuces, alba & pura lana excepta, & cum adipe anſerino ac unguento irino appoſita. Si dolor uexarit ex ſubdititijs purgatam, myrrhæ acetabulum, thuris tantundem, melanthium,

cyperum,ſeſeli,aniſum,apij ſemen,netopū,mel, reſinam,adipem anſerinū, oui candidum, unguentū Aegyptiū,ſingula paribus portionibus in uino albo dulci,duarum heminarū menſura terito,& tepidis infuſis colluito. Si dolor uehemens habuerit,cantharides,cyperus,calamus, iuncus odoratus, & iris proſunt. Hæc in uino nigro coquito,ac utitor. Alia collutio. Si dolor & urinæ ſtillicidiū uexarit,porri ſuccum,ſambuci fructū,ſeſeli,aniſum,thus,myrrhā,uinum,in ſuccum redigito,miſceto,ac infundito. Aut myrrhæ acetabulū,thuris tantundē,melanthij & cyperi tantundē,ſeſeli,aniſum,apij ſemen,netopū, mel, reſinam,anſeris adipem,oui candidū,unguentū Aegyptiū,ſingula paribus portionibus in uino albo dulci diluito,ac infundito. Aut mercurialis aquā decoctā cum myrrha,thure,netopo. Aut ſaluiam,& hypericū,in aqua coquito ac infundito. Aut apij ſemen,aniſum, melanthiū, ſeſeli, myrrham,caſiæ fructū, in uino coquito ac colluito. Alia collutio. Si dolor fuerit uehemēs poſt purgationem. Sambuci fructum,& lauri baccas,in uino nigro coquito ac colluito. Aut ſambucū in aqua coquito,et aquā excolato,et uino dulci affuſo colluito. Si poſt collutionē infuſam dolor oboriatur,aromata quæ in unguēta inijciūtur coquito,& de aqua duas heminas excolato,miſceto autem adipem anſeris,& oleū roſaceū,& tepida infundito. Amplius autē infuſum nulli,ut ſemel dicam, cōpetit ꝙ duarum heminarū. Aut mercurialem in aqua coquito,& ad ſuccū,myrrham ammiſceto,aut thus,& netopū pari menſura,& tepidum infundito. Si uero uteros doleat cyclamini radicē in uino albo ieiunæ bibendam dato. Et calida lauetur.& ſubcalidam bibat. Si ex feruido & ſuperficiario ulcere pudēda fuerint exulcerata,myrti baccis in uino coctis colluat. & melilotū apponat. Et mali punici dulcis putamina in uino coquito,& myrrhā ac reſinam ſimul mixta uino diluito,& intinctū in his linteū ſubdito. Et ſi urinæ ſtillicidium corripiat, fomentū adhibeto,& pectinem illinito. Deſideat aūt in decocto roſarū, aut rubi,aut myrti,aut oleæ,aut pampinorū uitis,aut iuniperorū baccarū,aut ſaluiæ.

Si uentus in utero obortus fuerit,& dolor uehemens,& flatus nō exit,cuminum apponat. Et ſaluiam ac cyperū tuſa madefacito per noctē, & mane excolato,& lucidum ac clarum cremorē in uas infundito,et craſsiorē tritici farinā cum uino albo ammiſceto,& ſilphij ſuccū magnitudine fabæ,cū farina coquito,& crudius ſorbenda dato. Si columella in pudendis naſcatur,dolor obtinet. Et doloris quidem medela eſt apij ſemen. Columellam uero reſecare oportet. Si ulcera in pudendis oboriantur,& pruritus corripiat,oleæ folia,& hederæ,& rubi,& mali punici dulcis trita,& uino ueteri diluta,cum recenti carne apponito,ita ut folia carni oblinas. Et habeat ſubditā per totam noctem. Mane uero eximens,& myrtum in uino coquens,cum uino pudenda colluat.

Notha ad finem primi libri De morbis muliebribus adiecta.

Ad tuſsim pueri. Thapſiam in polenta edendam dato. Aliud. Ex ouo aſſato uitellum acceptum terito,& ſeſamū album toſtum,et ſalem,cū melle delingēda dato. Ad aluū pueri ſoluendam. Lanam illotā melle tinctam indito. Si uero antiquior fuerit puer,ceparū internas partes tritas cū melle indito.

Si lac nō fuerit. Recentis tritici farinā elotam, melle ac oleo ammixto,tepidam ſorbendā dato. Ad anhelitū pueri facit. Thus in uino dulci,& illuuies.

Purga

Purgatorium. Glandulas facito ex mellis hemina,aniſi acetabulo, bitumi nis drachmis duabus,felle bouis,myrrhæ drachmis tribus,elaterij potiõe.Hęc in uaſe æneo coquito,& anſeris adipem ammiſceto. & ubi uti uoles, glandulis anſerino aut ouillo adipe illinito.lana autem utere molli. Vomitum ſoluit.

Ocymi ſuccus in uino albo. Aliud. Farinæ tritici recentis exſuccatæ aqua.Aut de malis punicis dulcibus & acidis ſuccum exprimito,& deinde mel ammiſceto. Corroſiuum ſic paratur. Veratrum nigrum, ſandaracham, ſquamam æris,ſingula paribus portionibus ſeorſim terito. Quum autem trita fuerint,ad unam partẽ,duplam calcem ammiſceto, & cedrine ſubacta illinito.

Aliud corroſiuũ pharmacũ ſic paratur. Florem æris pure cõbuſtum donec ruber fiat,terito ac utitor. Pharmacũ nigrum. Squamã æris,& florẽ æris, ſeorſim ambo terito. Vbi uero contriueris,ita miſceto.Duas aut tres pharmaci ſpecies facito.Vnam fortiſſimam quæ habet ad ſquamam,tertiam floris partẽ. Alteram,quæ quartam.Tertiam,quæ quintam.Hoc pharmacũ ad omnia conueniens eſt. Illitio ad anginam. Roris marini ſemen, ſtaphis ſylueſtris, abſinthium,elaterium,mel. In doloribus podagricis. Abſceſſus nitro tri to aqua diluto, cataplaſmatis modo integito,& tribus diebus non lauato.Vbi uero laueris,rurſus nitrum rubrum crudũ cum modico melle terito,& hoc ſem per utitor. Inflammata illine portulaca cum farinæ maſſa,& lactucæ rubræ drachma,ex aqua diſſoluta. Medicamenta occultatoria. Aes uſtum,ærugo,fel capræ,myrrha. hæc diſſoluũtur,& omnia ſimul trita uino albo diluun tur,poſtea in arundinem coniecta,ſicca in uſum ueniant. Puluillus. Miſy præparatum in pila terito,& ſpumæ argẽti chryſitidis appellatæ cinerẽ lotum ammiſceto,Sint autẽ cineris partes tres,miſyos una.At miſy in maza comburito uitans ne diffluat.Nam dum torretur liqueſcit, ubi uero probe toſtum fuerit,puniceum fit. Alius puluillus. Ceruſa eodem modo cum miſy toſto miſcetur,uelut chryſitidis cinis. Alius puluillus fortior priore. Spodium cyprium ex fuligine lota, & ceruſa, & miſy torrefactum. Sunt autem duæ partes ceruſæ de ſpodio,una uero miſyos.In hæc anemonæ folia cõtuſa exprimito, & in æris rubri uaſe ad ſolem exponito,& ut nihil illabatur cõtegito.Quum uero craſſa facta fuerint,paſtillos formato,deinde ſiccato,& ſiccatos ꝗ̃ maxime fieri poteſt comburito,& poſtea perfrigeratos leuiter terito, & de ſpodio ex fuligine loto parem portionem miſceto,deinde netopon inſtillato, & parum terito, deinde melle diluito,& reſiccata in uaſe æreo aſſeruato, ac utitor. Puluillus mollis. Spodium cyprium,chalcitis non lota leuiter trita,flos æris.Hæc paribus portionibus miſceto ac terito. Alius. Spodium cyprium, chalcitis leuiter trita, & cinis chryſitidis illotus.Hæc inter ſe terito, Alius. Spodium lotũ,chryſitis,& æris flos,paribus partibus trita. Alius. Vuæ acerbæ ſuccus,& ſpodium cyprium. Vuam immaturam in uigore conſtitutã ſume, & ſuccum per linteũ,in uas æris rubri exprime,& aceti albi acerrimi tertiam partem ammiſce,atq; ſic in ſole coque,& quinquies in die agita ac cõturba.Et ubi craſſus factus fuerit ſuccus, ſpodium cyprium tritum adijce ac permiſce,ita ut ubi ſex aut ſeptem dies in ſole poſitus ſteterit, ad heminam ſucci Atticam, ſpodij drachmas octo immittas.Si uero acrius efficere medicamentũ uoles, minus de ſpodio: ſin mollius, plus. Poſtea uero ſiccato hæc, donec in paſtillos formari

poſſunt

poſſunt. Deinde domi ſiccato,ſurſum in fumum ſuſpenſa, atq; hoc tandiu donec teſtacea fiant,ut inter terendũ non adhæreãt.poſtea ſic utere.Reponito autem in loco humiditatẽ nullam habente. Alius. Spodium,chalcitidem,aceto albo ſubigito.deinde factos inde paſtillos ſiccato, & ubi oculũ ſublinire uoles,q̃ optime terito, & uino ueteri dulci concalefacito. Ad argemon oculi ulcus. Populi nigræ lachrymam,lac muliebre,miſce ac utere. Si oculus lachrymetur, & dolor uexet. Mali punici dulcis ſuccum expreſſum in æreo uaſe coquito, ut niger fiat inſtar picis. Si uero æſtas fuerit, ad ſolem exponito, deinde liquidum ſublinito. Si uero dulci lachryma fluat oculus,quum uua fuerit alba, ualde matura,& gracilis in uite,decerptam exprimito ac excolato,dein de in ſole ſiccato,& ubi ſiccus factus fuerit ſuccus deradito,& æruginis dimidium obolum attici ponderis ammiſceto.Deinde hoc ſublinito. Puluillus inſperſilis. Plumbum & ſpodium,æquis partibus,myrrhæ decimam partem, ſucci papaueris parum,uinum uetus,arida tere ac utere. Alius. Accipitur ſcoria ſiue recrementũ plumbi,& ſpodij tertia pars, & ceruſæ tertia, & chartæ uſtæ tertia,& myrrhæ pars decima. Si pilos ex corpore extirpare uoles, uitis lachrymã cum oleo illinito. Si uero etiam circa oculum tollere uelis, euellito & illinito,& cum tenui cuticula diſcedet,et locus rubicundus ac boni coloris erit.

Ad inteſtinorum leuitatem. Lentes ac triticum recens duarũ chœnicum menſura aqua macerato,& ubi mollia facta fuerint,in pila aut mortario fortiter conterito.deinde aquæ heminis ſex affundito,ac fortiter cõmoueto.& ubi purgamẽta diſceſſerint,in ollam infundito,& modico melle affuſo coquito,& ualde cocta torrefacito,ac edenda præbeto.Si uero ſitierit,uinũ uetuſtiſsimum bibat, atq; hoc utatur donec ſanus fiat. Ad grauedinem. Si quis grauedinem habeat,myrrham tritam ammixto melle,linteo excipiat, & nares cõfricet.

Infuſum ſedis pituitam ducens. Thapſiæ potionem, & uuas paſſas quadraginta:aut grani cnidij,aut cneſtri potionem ſumito,& mellis dimidiam heminam,ac olei tantundem ammiſceto, & aqua marina diluito, in qua furfures cocti ſunt,aut ptiſana,donec pinguis facta fuerit. Aut adipẽ betæ ſucco ammiſceto,& nitri drachmas decem. Aut ſalis heminam plenam aquæ marinæ ammiſceto. Si uero bilem ducere uoles,ſucci ſilphij potionẽ,elaterij drachmam unam & dimidiam,colocynthidis drachmã,terito & ijſdem quibus prius diluito.Si autem uehementius ducere uelis, cucumeris ſylueſtris internam partem quarta drachmæ parte in dimidia aquæ hemina macerato, & per ſedem infundito,& ſi in egreſſu mordeat,ptiſanæ ſuccum poſtea infundito. Aliud. In lacte aſinino cocto,aut in betæ ſucci heminis tribus,internã cucumeris ſylueſtris partem macerato,& ſalem,mel,ac oleum ammiſceto.& poſtea ptiſanæ ſuccum infundito. Aliud. Colocynthidis drachmam terito,& in lacte aſinino macerato,eademq; miſceto. Aliud. Cucumeris ſylueſtris interioris drachmam, elaterij potionem,ſalis quantum tribus digitis apprehendi poteſt,mel, oleum, aqua marina diluito. At ſi ſtercus educere uoles, nullum pharmacũ bibito, ſed alijs utere. Infuſum ad dyſenteriam. Punici dulcis malicorium in uino ad dimidias coquito, & olei,quartam heminæ partem ammiſceto,& thuris quartam drachmæ partem. Aliud. Vnguenti roſacei dimidia hemina, ptiſanæ ſuccus,aqua marina cocta. Aliud. Veratri potiones duas tritas,in aquæ di

midia hemina diluito, & olei tantundem affundito. Potio. Mala cotonea diſſecato, & in aqua macerato, & ubi aqua odorem acceperit, bibendam dato. Alia. Ptiſanæ farinam in congiũ aquæ miſſam, coquito donec pinguis fiat. Alia. Mala conciſa ſiccata, & fauũ mellis, in aqua macerato, ac ſimul terito, & ubi ſubdulcis facta fuerit excolato, & apij folia inijcito. Alia. Vuam paſſam albam, & calaminthen, & fauum mellis, in aquam mittito ac terito, donec aqua ſubdulcis fiat.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE STERILIBVS, [illegible] Medico Phyſico interprete.

De his quidem quæ accidunt mulieribus in ſingulis affectionibus, prius dictum eſt. Nunc autem oſtendam ob quas cauſas mulieres omnino ſteriles fiunt, & cur non pariũt antequam ſanentur. Cauſam uero hanc eſſe dico, ſi os uterorũ omnino auerſum fuerit à pudendo, non concipiunt. Non enim ſuſcipiunt uteri genituram, ſed ſtatim foras exit. contingit autem hoc etiam ſi parũ diſtortum fuerit os uterorũ præter naturã à pudendo. Et ſi omnino cõcluſum fuerit os uterorum, neq; ſic ſuſcipiũt. Neq; ſi recens cõcluſum fuerit magis q̃ oportet. Singula uero relata manifeſta ſunt. Etenim ſi omnino auerſum fuerit, aut cõcluſum, mẽſes non prodeũt omnino, aut prodeũt uiolenter cũ morbo, ſi ſanguis coegerit uteros pro more conuerti. Et ſi purgata fuerit mulier, aliquãdo os uterorũ ipſi à pudẽdo auertitur. Si uero parũ diſtortũ, aut recens concluſum fuerit, prodeunt quidẽ menſes, prodeunt autẽ uiolenter, & paulatim per multos dies. Hæc autem omnia manifeſta fiunt, ſi ſic habent, contingenti mulieri. & ſi horũ aliquid fuerit, curata mulier fœcunda fit. Quandoq; uero etiam ſua ſponte. Hæc autẽ ſingula cur fiant, dicetur. Dictum autem eſt & in muliebribus morbis. Si leues fuerint uteri, Cõtingit autem hoc & ex natura quibuſdã, & ſi ulcera innata magnas cicatrices reliquerint: Si leues igitur uteri fuerint, mulier in uentre non cõcipit. Nam genituram ſuſcipiunt quidem uteri, ſi non alia aliqua cauſa obſtiterit, non autem concipiunt, ſed ſemen foras emittunt. Hoc autem maxime clarum fit contingenti, & ſi interrogetur an aliquando ulcera in uteros ipſi oborta fuerint. Menſes uero ſano quidẽ modo prodeunt in hoc morbo. Verũ talis plerunq; incurabilis eſt. & hæc cauſa eſt, ut in uentre ne concipiat. Si ulcus in uteris factum fuerit ab affectione quadam ex relatis, & nõ ſtatim ſanatum, ſed impurum factum fuerit, permanet ulcus ad multum tempus, quemadmodũ & id quod in aure exiſtit. & male olet mulier. & quandoq; ſanies male olens ipſi ex pudendo fluit. & quã diu ſanè ulcus habuerit, in uentre non concipit. Non enim concipiunt uteri genituram. Huic autem menſes ſano modo procedunt. Verum ex cõtactu, & interrogatione, maxime clarum fit de relatis. Curata uero fœcunda fit, exigua tamen ſpes eſt. Si quid ex menſibus in uteris remanens ſciſſuram ac ſegmentum habeat, quod circa oſculum aut paulo penitius caleſcat, et rurſus frigeſcat, neq; ſic in uentre concipit. Impedimẽtum enim hoc incumbens, geniturã quò

oportet

oportet tranſire nõ permittit. Et ſi quidem in principio curetur, ſaneſcit, & fœ-cunda fit. Si uero tempus acceſſerit, ſterilis manet. Manifeſta eſt autem affectio maxime ad contactũ. Durum enim quiddam intus eſt. Et ſi magis q̃ cõuenit uteri hiarint, neq; ſic prægnans fit. Non enim concipiunt uteri ſemen genitale. Sed & hoc ad contactum clarum fiet, & menſes aceruatim prodeũt, & per paucos dies. Fit autẽ & natura hæc affectio, & à relatis morbis. Et ſi quidẽ à natura fuerit, incurabilis eſt morbus: Sin minus, nõ ſani prodeunt menſes, utpote muliere non exiſtente ſana, neq; ſic prægnãs fit. Non enim cõpingitur ſemen à ſanguine morboſo. Sed ſanguis qui à corpore morboſus deſcendit, geniturã feroſam facit. Seroſa uero facta genitura, tẽpore modico aut multo, foras progreditur unà cum ſanie. Atq; hoc ex corpore mulieris, & ex mẽſibus manifeſtum fit. Prodibunt enim ipſi mẽſes uelut dictũ eſt, ſiueślioſa, ſiue pituitoſa, ſiue aquoſa fuerit. At breui curata fœcunda fit: Sin minus, non. Si uero mulieri menſes non prodeaut omnino, aut ab omnibus relatis, etiam ſic nõ concipit. Venę enim ſanguine plenæ, geniturã non ſuſcipiũt. & in uteris aliquid inueterati ſanguinis ineſſe neceſſe eſt, quod geniturã nutriri prohibet. Si uero pauciores q̃ debeant menſes prodeant, neq; ſic prægnãs fit. cauſæ uero in priore morbo relatæ ſunt. fit autẽ hoc manifeſtũ ex interrogatione. & ſi quidem à natura pauci menſes prodeunt, incurabilis eſt. Si uero ab affectione aliqua ex relatis, breui curata, fœcunda erit. Et ſi plures q̃ debent menſes mulieri prodeãt, neq; ſic in uentre cõcipit. Vteri enim ſanguine euacuato, geniturã non concipiũt, præ debilitate. Si uero etiam cõceperint, ſanguis multus derepente in uteros mulieris deſcendens, geniturã ſuffocat. Manifeſtũ autem & hoc eſt ex menſibus qui multi prodibũt. Et ſi quidem natura mulier multos menſes demittit, ſterilis fit. Si uero non natura, ſed ab aliqua ex relatis affectione, breui curata fœcũda erit.

Et ſi os uterorũ ex pudendo exciderit, neq; ſic concipit, Nam os durum fit, & geniturã non ſuſcipit, & intumeſcit, & propterea in totũ infœcunda fit. Manifeſta eſt autẽ hæc affectio, ex eo quod cõtingit. Et ſi nõ prodeant mẽſes uelut debent, ſed deorſum proceſſerint in ſedem, neq; ſic in uẽtre concipit. Manifeſtum eſt enim, quòd os uterorũ à pudẽdo auerſum eſt, aut cõcluſum. & ſi quidem ad ſedem auerſum fuerit oſculũ, aut cõcluſum, curata fœcũda fit. Vtrunq; uero ex interrogatione ac reſponſione manifeſtũ fit. Si enim menſes ſemper ſic prodierint, clarũ eſt quòd his morbus cauſa eſt. Atq; tot ac talia mulieribus cõtingunt, propter quæ nõ pariuut antequã curẽtur, & propter quæ omnino ſteriles fiunt. Quare mirari mulieres nõ oportet, quãdo coeunt quidẽ, non autem ſæpe pariunt. Experimenta per quæ indicatur an prægnans fiet mulier. Si cognoſcere uoles an mulier prægnãs fiet, Butyrũ & lac mulieris maſculũ alentis bibendũ dato. & ſi eructauerit, cõcipiet, Sin minus, non. Aliud. Netopũ modicũ lana exceptũ ſubdat, & poſtea mane, an quod ſubditũ eſt per os oleat, conſideret. & ſi quidem oleat, concipiet. Sin minus, non. Aliud. Cuicunq; mulieri à ſubditītijs nõ ualde fortibus, dolores ad articulos proceſſerint, & ſtridor dentium ipſam habuerit, & uertigine affecta fuerit, & oſcitarit. Huic maior ſpes eſt ut prægnans fiat, q̃ ei quæ nihil horum patitur. Aliud. Caput allij integrum depurgatũ ac deraſum, ad uterũ apponat, & poſtridie uideat an per os oleat. & ſi oluerit, concipiet. Sin minus, non. Aliud. Si cognoſcere uoles

an mulier cõcipiet, aniſum in aqua tenuiſsime tritũ bibat, ac dormiat. & ſi qui-
dem pruritus ipſam circa umbilicũ corripuerit, cõcipiet. Sin minus, non. Prę-
gnantem mulierem ſi nõ ex alio cognoſcas, ex hoc cognoſces. Oculi uidentur
diſtracti ac cauiores. & candidũ in oculis, albedinis naturam non habet, ſed liui-
dius apparet. Quæ in uẽtre habent, maculã ſolarem in facie habẽt. & poſtꝙ
conceperunt, uinũ odio habent, & cibos auerſantur, & oris uẽtris morſu, ac ſa-
liua plenæ fiunt. Mel & aniſum tenuiſsime terito, deinde in aqua diluito, ac
exhibeto, & dormire ſinito. & ſi quidẽ tormen ipſi fiat circa umbilicũ, prægnãs
eſt: Sin minus, non eſt. Poſt hæc autẽ omnia, farinam bibat, & mel, & origanũ,
in uino & oleo. Quæcunq; in utero habentes, maculam ſolarem in facie ha-
bent, fœmellam geſtãt. Quæ uero bene coloratæ permanẽt, maſculum plerũq;
geſtant. Si papillæ ſurſum cõuerſæ fuerint, maſculũ geſtat. Si deorſum, fœ-
mellam. Accipe de lacte, & farinam miſce, & paſtillum forma, & ad lentum
ignem aſſa. Et ſi quidẽ comburatur, marẽ geſtat. Si uero diffundatur, fœmellã.
Aut idem hoc lac ſuper folia emulctum cõtemplare. Et ſi quidem condenſatur,
maſculum geſtat. Si uero diffuſum fuerit, fœmellam. Curationes ad conce-
ptionem experimẽto cognitæ. Si qua liberorũ generationẽ expetat, quæ ſine
liberis ſit, & ſi qua iam antea prægnãs fuerit, nunc aũt non pariat. Quum ſto-
machus uteri durus fuerit totus, aut ſumma parte, & cõcluſus ac nõ rectus fue-
rit, ſed ad alteram coxam auerſus, aut ad inteſtinũ rectum inclinatus, aut in ſeip-
ſum contractus, aut labium ſtomachi ſibiipſi incubuerit. Vndecũq; igitur aut
aſper fuerit, aut calloſus. fit autẽ durus & à cõcluſione, & à calloſitate. His men-
ſes non apparent, aut multo pauciores aut peiores ꝙ oportet apparent, & per
longius tempus, Et mẽſes quidem iuxta ſanitatem corporis & uterorũ, exitum
inueniũt. Itemq; iuxta naturalem ac iuſtum modum, & à calore & humiditate
menſium, & ſtomacho non ualde læſo. At genituram rurſus non ſuſcipit, pro-
pter læſionem, quæcũq; tandem impedierit ſuſceptionẽ à ſtomacho non benè
habente. Huic poſt fomentũ toto corpori adhibitũ, pharmacum bibendũ dare
oportet, & corporis purgationem primum facere, ſiue ſurſum & deorſum, ſiue
deorſum ſolum. Et ſi quidẽ ſurſum purgans pharmacũ dederis, ante purgatio-
nem fomentum ne adhibeto, ſed poſtea. At fomẽto prius facto, pharmacũ de-
orſum purgans bibendũ dato. Si uero ſurſum purgante nõ opus habere uidea-
tur, præmiſſo fomento, deorſum purgans bibendum dato. Quum autem cor-
pus probe habere uiſum fuerit, poſtea fomentũ adhibeto, ita ut uteros frequen-
ter inſidere facias, in fomẽto quod maxime cõferre uiſum fuerit. Inijcito autẽ in
fomẽta, cupreſsi ramenta, & lauri folia cõtuſa. & multa calida ſępe lauato. Quũ
uero recens lota & fota fuerit, uteri oſculũ dilatato, ſimulq; dirigito ſi opus fue-
rit, cũ ſpecillo ſtanneo aut plũbeo, à tenui auſpicatus. Deinde cũ craſsiore ſi ad-
miſerit, donec probe habere uidetur. Tingito autẽ ſpecillum in mollitorio dilu-
to, quodcũq; liquidum factũ conferre uidebitur. Specilla uero retro lata facito.
Deinde lignis longis adaptato, ac ſic utitor. At uero hoc tempore, in uino albo
dulci ꝙ ſuauiſsimo, tædam pinguiſsimã in tenuia fruſta conciſam coquens bi-
bat, & apij ſemen cõtuſum, & cumini Aethiopici ſemen, & thus ꝙ optimum.
De hoc ieiuna bibat moderata copia, per quot dies bene habere uiſa fuerit. et e-
dat catulos pingues percoctos, & polypũ in uino dulciſsimo coctũ, & de iuſcu-

lo bibat.& braſsicã coctam,& uinũ album inſuper bibat.& ne cœnet. & bis in die lauetur. A cibis uero hoc tẽpore abſtineat.Poſtea uero ſi proceſſerit ſecundum ſtomachũ,& purgationẽ aliquam foras oſtenderit,de potione aliquid bibat,per unum atq; alterum diem,& à ſpecillorum uſu ceſſet. & conetur uteros purgare ſubdititijs,& medicamentis. Cuicũq; uero,ſtomacho recto, & molli & ſano,& probe habente,& in debito loco ſito,menſes omnino nõ apparuerint, aut pauciores, & per amplius tempus, & non ſani:morbum perſcrutatus quem uteri habẽt,et an corpus etiam aliquid conferat,comperies cauſam à qua prægnans non fit.& quũ quidem ſic habet,curationẽ facito adhibens id quod conuenit,ſi admiſerit,curationẽ incipiens à fortibus, prout tempeſtiuũ eſſe uidebitur.deſinens autẽ in molliora,donec uterus probe purgatus eſſe uiſus fuerit, & ſtomachus conſiſtere recte habens in ſufficiente loco ſitus. Si uero à pharmaco & à potione non proceſſerit, neq; ubi ipſum bibit moderato tempore, à potione quidem hac ceſſet.Quum uero probe habuerit,per uſum ſpecillorum os ſtomachi mollito,& ut hiet facito,ad uiam ſubdititio præſtandam,tum à medicamentis ſuffumigabilibus, tum à mollitorijs. Poſtquam autem probe mollitum ac ſuffitum eſſe uidebitur, appoſitis pharmacis uteri purgationem facito, donec probe habere uiſum fuerit, incipiens à mollibus ad fortiora, deſinens autem rurſus in mollia odorata. pleraq; uero ex fortibus medicamentis ſtomachum exulcerant,& prohibent ne rectus cõſiſtat,& probe habeat ad geniture ſuſceptionẽ,& uterum ſiccum faciunt. Si uero mulier à pinguedine uteros ſibi læſos eſſe putet ad cõceptionẽ,attenuato ipſam q̃ maxime, & ad reliqua gracilem facito. Vernũ autẽ tempus optimũ eſt ad conceptũ. At uir nõ ſit ebrius,neq; uinũ albũ bibat,ſed fortius ac meracius, & cibos edat fortiſsimos. & calida ne lauetur.& robuſtus ſit ac ſanus.& à cibis abſtineat qui ad rem non conducunt. Quum aũt mulier purgata uiſa fuerit, & ſtomachus uteri recte habere,lauetur,& caput fricetur,& nihil omnino illinatur.Poſtea linteo inodoro loto capillis circundato,reticulo loto nihil olente deliget, linteo primũ ſuppoſito.Deinde ubi galbanũ ad ignem aut ſolem calefactũ,ac probe mollitũ ſubdidit,quieſcat.Poſtea mane exoluto reticulo ac linteo,caput ſuum alicui olfaciendum exhibeat.& ſi probe fuerit purgata,olet.Sin minus,non olet. Verũ hæc à cibis abſtinens faciat.Si uero nõ fœcundæ appoſueris,nunq; olet,neq; purgata,neq; aliàs.& ſi prægnãti appoſueris,neq; ſic olebit.Quę uero ſępe concipit, & fœcũda eſt ac ſana,ei ſi appoſueris,etiamſi nõ purgaris,olebit ipſius uertex, alibi uero non.Quum uero cognoueris ipſam recte habere, ad uirum accedere iubeto.& mulier quidem à cibis abſtineat. Vir autẽ non ſit ebrius. Verum frigida lotus,& cibis paucis cõducentibus paſtus.& ſi mulier geniturã ſe cõcepiſſe cognouerit,primo tempore non amplius ad uirũ accedat,ſed quieſcat.Cognoſcet autem ſi quidem uir dixerit ſe emiſiſſe,Mulier autẽ præ ſiccitate ignorat.Si uero uterus rurſus reddiderit geniturã eadem die, humidus erit, & ſi humidus factus fuerit,rurſus cũ uiro miſceatur,donec concipiat. Alia curatio. Vbi fomentũ toti corpori adhibueris,medicamentũ bibendum dato ſurſum ac deorſum purgans.Deinde lacte aſinino poſtea in potu exhibito,uteros per fiſtulam duobus diebus foueto,cũ urina muliebri putrida,nitro iniecto. Tertia uero die,cũ urina bubula. Quarta aũt & quinta,fœniculi ſemen tritũ, & ſambuci

folia ac lauri, & cupreſsi ramenta. Hęc coquito aqua affuſa. Oportet aũt poſt fomentũ, multa calida lotã, apponere adipẽ aromatis imbutũ, ſtatim à fomẽto, & ad noctem. Poſtea uero hoc præparato. Myrrham ſtacten, butyrũ, adipẽ anſerinum, medullã cerui, reſinã, & netopũ. Horũ ſingulorũ æquales portiones permixtas ac liquefactas apponat in lana Mileſia molli ꝗ̃ optima. Deinde plũbeis penicillis quinq;, ad octo digitorum longitudinẽ fabricatis, uterũ aperito. Primus ex his ſit tenuis, alter craſsior, & reliqui alius alio craſsior ſit. Aperiuntur aũt per dies quinq;, & ſemper lota apponat, & ex lũbis deliget, ut ne excidãt, & ſemper ulterius intrudat. Poſtremũ uero ꝗ̃ penitiſsime. Poſtꝗ̃ aũt aperueris, purgatoriũ appone, cãtharidas tritas quinq;, et colocynthidis lõgę internã ſpõgioſam partẽ, & myrrham. Hæc melle cocto ſubacta, & in glandẽ efformata, lana inuoluito, excepta ſumma parte. Deinde in oleũ ſuauiſsimũ tingito ac apponito. Vtere aũt & hoc purgatorio, felle tauri, et flore ęris aſſato, et nitro, & myrrha modico melle dilutis, ac linteo tenui deligatis, & linteo ſuperne pharmaco obducto apponito. Vtere & bupreſti cũ myrrha. & elaterio cũ melle cocto. & cantharidibus cũ elaterio & myrrha. Poſtq̃ aũt purgata fuerit, poſtridie ubi lauit uterũ colluito. Cuminũ Aethiopicũ tritum, & melanthiũ, & reſinã, & oleũ, & mel, ac uínũ dulce. Hæc mixta & tepefacta infundito. Poſtꝗ̃ uero infuderis, erectã obambulare iubeto, quo collutio infuſa cõcutiatur. Subdito aũt crocũ, et myrrhã, et thus, ſingula paribus portionibus ſicca linteo illigata, ita ut anſerinũ adipẽ ammiſceas ac linteo oblinas. Atq; hæc apponito per dies ſeptẽ. Octauo uero ſuffitũ facito, cum myrrha, bitumine, & ordeo, oleo odorato ſubactis: his lento igni iniectis, ac ſuffito per fiſtulã facto. Poſtꝗ̃ aũt ſuffitum feceris, poſtridie caſtoris teſtẽ terito, uino albo affuſo, & ipſum melle oblitũ, & lanæ inuolutũ, apponat in noctẽ. Mane uero eo ſublato ac emollito, ad uirũ accedat, & ubi condormĳt quieſcat. & ſi nõ prima uice cõceperit, eodẽ rurſus appoſito, uirum adeat. Cęterũ hunc medicationis ductũ incipere oportet ubi mẽſes prodierint. Deſinẽtibus aũt menſibus, cõceptorio medicamẽto appoſito cõdormire. Priore uero tẽpore neq; mulier ad uirũ accedat, neq; uir ad mulierem. Quum aũt mulier nõ conceperit, prius cõcipere ſolita, uteri uero uiri geniturã in ſeipſos ſuſcipiũt: penitus neceſſe eſt mulierẽ, ſeroſam hanc facere. Quãdoq; enim in uteris pus innaſcitur. pus aũt in uteris à tuberculis fit. Et ſanè ob hoc genitura uiri, quãdo cũ uiro coit, uteros nõ contingit, quo uidelicet ipſa uiri genitura compingatur. Nam pus ipſam diſsipat, ut ne afferatur. Mortificat enim pus, & putrefacit geniturã. proinde & pus ex uteris expurgare oportet. et tuberculũ in utero ſedare, quo de cætero ne impediat geniturã compingi ac afferri. Feſtinare itaq; oportet ad expurgandũ, priuſꝗ̃ pus in uteris in callũ cõcreſcat. & uteros colluere hoc modo. Lac equinũ coctum exacte colato, ut tenuiſsimũ & puriſsimũ euadat, & hoc infundito, clyſteris inſtrumẽto idoneo facto. Et ſumma quidem clyſteris pars leuis ſit, argẽtea uelut ſpecilli, & ſtatim modico intercedente ſpacio foramẽ perforetur. Sint autem & alia foramina, nõ magna, ſed anguſta, hinc atq; hinc, ex trãſuerſo clyſteris æquali interſtitio diſtãtia. et clyſteris quidẽ apex ſolidus ſit. Reliquũ uero totũ cauum ſit, uelut fiſtula. Alligare aũt oportet ueſicã ſuis fœminæ, atq; hãc probe radere ac cõfricare. poſtq̃ aũt alligaris, lac in ueſicã infundito, foramina uero tenui linteo obſtruito, ne lac affluat. Vbi uero

obturaueris

obturaueris, ueſicã deligato, & ipſi mulieri dato, cui collutionẽ infũdere paras. Illa uero exẽptis obturamentis, in uterũ indat. Ipſa eñ ſciet ubi indere oportet. Poſtea aũt tu ueſicã manu premito, quãdiu pus foras effluxerit. Manifeſtũ aũt hoc erit, ubi nõ amplius pus ſimul cũ lacte exierit. palàm eñ clarũ eſt, quod nõ amplius ineſt. Atq; tũc ceſſare oportet. & poſt hoc ubi paululũ recreata fuerit, ad modicũ tẽpus, cucurbitę ſiccę fundũ reſecato, itẽq; apicis ſummã partẽ, quo perforata ſit, ita ut ſimilẽ efficias in reliquis, excepto apice, uelut clyſterẽ: craſsitudine uero paulo tenuior ſit ꝙ uirile pudendũ. Hãc cucurbitã ſic formatã uaſi circũponito, uaſe uino impleto. Sit aũt uinũ odorũ fragrantiſsimum, & ſicciſsimum ac uetuſtiſsimũ. deinde lapidẽ nigrũ pellucidũ in uinũ inijcito. deinde cucurbitã ex ære albo factã circũponito, & mulier circũinſideat, pudendũ circum cucurbitæ glandẽ adhibens qualitèr oportet, quo cucurbita uera ſuper æream emineat, duorũ digitorũ intra pudendũ menſura. Quũ mulier geniturã ſuſcipere nõ poterit, neceſſe eſt mẽbranam ſuperexcreuiſſe in oſculo uterorũ. Oportet igitur æruginẽ æris, & fel tauri, & ſerpẽtis adipẽ, ſimul miſcere, deinde pharmaco hoc lanã imbuere, & in byſsinũ linteũ inuoluere, linteo melle ſublito, & facere ſubdititiũ magnitudine maximæ oliuæ, & apponere ad pudendũ per totam noctẽ. Supina aut iaceat. & in die auferat, & calida aqua lauetur ꝙ plurima ex myrti decocto. Apponat autẽ & poſtea ſingulis noctibus. & deinde cũ uiro coeat. Alia curatio. Marrubij foliorũ manus plenæ menſurã, in uas Atticũ inijcito, & aquæ potabilis heminas Atticas quatuor affundito, & ubi per nouẽ dies præmacerauit, per alios nouẽ dies ieiuna, lota, duos cyathos de hoc bibat, pari mẽſura paſsi albi ammixta. Quum aũt tertiam diẽ potando trãſegerit, fomentũ adhibeatur, cicutæ folijs in ignẽ miſsis, per nouẽ dies. & poſt fomẽtum lauetur. Atq; ſic rurſus de hoc bibat. Quũ uero per triduũ fomentũ adhibuerit, marrubiũ ipſum tritũ in die apponat per triduũ. & mercurialẽ tritam in melle Attico bis in die. præmaceretur autẽ in uini albi cõgio, hippomarathri & fœniculi radix, et tædæ pinguiſſimæ ramuli, & rubiæ quarta pars, & fœniculi ſemẽ, & uerbenacæ radices multæ. præmacerẽturq; diebus non minus ꝙ nouem. & poſtea loto capite, in balneo heminã per diẽ de meri cremore bibat. et poſtea reclinata ſeipſam cõcalefaciat. Atq; hinc poſt potũ, alternis diebus id quod ex felle paratur, per diẽ ad dies ſex apponat. Quũ autẽ iam uirũ accedere uult probe purgata, hyoſcyami folia ac radices in aqua feruefaciat, & ex his ꝙ calidiſsimis per triduũ ad noctem fomẽtum adhibeat, & lota uirum accedat. poſt hoc uero fomẽtum, etiã ceruí pudendũ ſiccum ſufficit: & de hoc in uinũ album dilutũ de radẽs, per triduũ bibendũ, & quũ partus dolor inſtiterit, bibẽdum dato. Nam hoc partũ accelerat. Alia curatio. Fel tauri feruefacito, & alumẽ melinum, & cornu cerui uſtum terito, & permixtis ac in glãdulas efformatis utitor. Aliud curatiuũ. Cuminũ in uino nigro coctũ tritũ, in glandẽ efformato, & ad noctẽ apponito. poſt hæc uero fecem uini albi, tenuiſsimã uidelicet fecis partẽ, comburito, & cõbuſtam in penna auferas, linteoq; illigatã, ad noctẽ ſubdas. & porrũ coctũ edat. poſt hoc tragiũ terat, & melle dilutũ in noctẽ apparet. & deinde tragij fructũ tritũ, in uino albo dilutũ, tædæ ramẽtis adiectis bibẽdum dato. & poſtea origanũ alternis ſuffito. et ſic ad uirũ accedat. Alia curatio ad mulierẽ parere nequeuntẽ. Si mulierẽ parere nequeuntẽ, puerperã facere uelis, in mẽſib.

conſiderare oportet,an bilioſa ſit,ſiue pituitoſa. cognoſces autem utrū horum magis ſit,ſi ubi mẽſes prodeunt,arenam tenuem & ſiccam in ſole ſubſtraueris, & de ſanguine infuderis,& ſi quidẽ bilioſa fuerit, ſanguis in arena ſiccatus, luteus fit. Si uero pituitoſa,uelut mucus. Vtrū igitur horū fuerit, uentrem purga bis,ſiue ſurſum ſiue deorſum opus habere uidetur. Deinde intermiſsis tribus diebus,uteros purgato.& ſi humidius uterorū oſculum fuerit,acria apponito, quo cõmorſum & inflammatū os uterorū durū euadat. Si uero mulier internis partibus non febriat,neq; præ uteris concipiat,neq; uiro miſceri queat,ſed dormiat,& cibū auerſetur,uinū melle ammixto pudẽdis infundatur.et myrrhã ſuffito.In ſedẽ uero glandes indat.& uinum adipe anſerino ammixto, in pudẽdum infundat. Deinde etiã oleum pari melle mixtū infundat. Si mulieri uteri gracileſcãt,& oſculū ipſorū exaſperetur,& cõcludatur,& mẽſes ipſi nõ appareant,neq; cõcipiat.Sed febris corripit lenta,& dolores incidunt ei in lūbos,& imū uentrẽ. Morbus aũt hic maxime fit,quū quid in ipſa fuerit corruptū.fit aũt & ex partu.Hanc calida lauare oportet,& fouere. Quū aũt lota ac fota fuerit,os uterorū dilatare cū ſpecillo.& myrrhã tritam cū pari netopo apponat. Aut unguentū,aut oleū roſaceū in linteo.& plumbū inſtar glandis formatū apponat, felle bubulo illitū.Et in quatuor diebus infœcundas cognoſces.& fomentū adhibeto,& pharmacū bibendū dato. Si uero præter naturã mulier fuerit craſſe facta,in uentre nõ concipit.Nam omentū craſſum ac multū incumbens,os uterorū deprimit,& geniturã non ſuſcipiunt. Hanc attenuare oportet, & pharmacum deorſum purgãs bibendū dare.& ad uteros apponere quod purgat,ac flatum inducit. Si os uterorū durū fiat,aut ceruix, ex digiti cõtactu cognoſcet. Itemq; ſi ad coxam auerſi uteri fuerint. Quū ſic habuerit,nihil acre adhibeto. Si enim os uterorū exulceraueris,quū inflammatū fuerit, omnino periculū eſt ne ſterilis fiat. Verū apponito quę nõ mordent,à quibus pituita purgatur. Quū menſes mulieri prodierint,& præterierint,primū quidem caput purgare oportet,Deinde ueratrū exhibere,ſiue ſemel ſiue bis opus fuerit. Poſtea uero fomentum adhibere, fomẽtatorio ex cucurbita cõſtructo, ſic aũt facto. Aquam marinam in uas infundito,& porro immiſſo, fiſtulam cucurbitis imponito, & cū luto q; optimo illinito,ut ne tranſpiret. Deinde per ſellam erectam quadrangularem,tranſmittito ipſam fiſtulam,quo duorū digitorū menſura emineat ultra ſectionẽ.deinde prunas ſubaccendito.& in deſeſſu caueat,& quū deſidet, & quū ſurgit,ut ne cõburatur. Sed deſideat dum adhuc frigidum eſt fomẽtatorium,& ſurgat dum fiſtula eſt perfrigerata. In hoc uero fomento plurimam diei partem cõſumat,& in huiuſmodi fomenti uſu ad quinq; dies perſeueret. Per decẽ uero dies pro porro,alliū in fomentū immittito.& huius faſciculū cõtuſum in aquã marinam inijcito. Poſtea uero reliquis diebus,ipſa ſola aqua marina foueatur, ut ultra ne procedat per totam curationẽ, Cæterū poſtremū fomẽtum quū à curatione deſiſtere uoles ſic facito. Catulū recentiſsimū reſecato, & aromatū omnis generis odoratiſſimorū ac ſicciſſimorū ſpecies cõtundito,et interaneis catuli exẽptis,aromata indito ac expleto. Subiectis autẽ lignis,& catulo in uas miſſo uinū odoratiſsimū affundito,& fomentū per fiſtulã facito.& ſi uires permittūt,totã diẽ cū hoc fomento ipſam foueto,ac interrogato,an odor aromatū per os olere uideatur,nõ enim exiguū hoc ſignū eſt ei quæ curatur,ad cõceptionẽ.

Subditi-

Subdititijs uero utere, croci quantū uoles, & myrrhæ magnitudinē fabarum duarum, & ſalem ſufficiētem permiſce illorū reſpectu, & fellis taurini fabarum duarum magnitudinē. Si uero mitiore uti uoles, minus fellis ammiſce: Si fortiore, plus. Hæc trita melle inſtillato tere, donec id quod teritur fiat tale, ut digito efformare poſsis. Quāto aūt magis triueris, tāto ſiccius, & uiſcoſius, ac melius erit. Vbi aūt efformaris craſsius ꝙ glandē, & ſummā partem acutā, & medium craſsius, & deinde cōſequenter quo ad uterū apponatur, in hoc ipſum ſurculos origani duos leuigatos infigito. Sint aūt longitudinis ſex digitorū. Deinde lana molliſsima ſurculos inuoluito, & filo tenui ſuperne deligato, & præmineat filum quatuor digitorū longitudine præ ſurculis infixis. poſtꝙ aūt perfudit & purā ſeipſam fecit, ipſum ad uteri os apponat, linteū ſub coxas ſubijciēs, & per noctem appoſitū ſinat. Erit autem ipſi purgatio aquoſa. poſtridie ubi ſurrexit, lauetur, & ea die ſuper fomentū ne inſideat. Quū autem fomētum adhibuerit, & de fomēto ſurrexerit, cēratū ſit ꝙ optimū prima illa die factū, & in ipſum ceruí maxime medullam cōmiſceto: Sin minus, adipē anſerinum, & quū à fomēto ſurrexerit, quotidie ubi ſe perfudit, & purā circa uētrem fecit, cerato uterū inungat. Aut reliqua quidem omnia ſuperioribus ammiſceto, excepto felle, origanū uero leuiſsime tritū in glandem permiſce, & apponat. Aliud. Reliqua quidem omnia ad eundem modū facta, uerum pro origano abſinthiū ammiſceto, & eodem modo efformata apponat. Aliud. Ex tritico melanthium deligito, & probe terito, melleꝙ ammixto in pilæ formam redactū apponat. Verum febres inducit, & articulū tumefacit, & uehemēter mordax hoc eſt. Aliud. Mel, & ueratrū nigrum tenue non multū, coquito. Vehementer enim mordax euadet. Sed & hoc febrificum eſt. Eodem modo mel coctū, & elaterij potionē coquito, & factā inde glandē ſubdendam dato. & hoc febrificū eſt. Ducit autē & ſanguinē. Quædā uero ex his etiam pelliculas. Si uero uoles, etiā draconꝫtium derade (Eſt aūt lene) & hoc cū melle cocto aut crudo, in pilæ figurā uelut magnam gallam efforma. Cæterū conare ut phyſicus ſis, ad hominis habitū ac robur reſpiciēs. Ex his enim nullus eſt qui nō omnia ad amuſsim faciat. Proinde ex his ipſis coniecturā faciēs, totius corporis, & capitis purgationibus, medicamētis, & uteri fomentis, ac appoſititijs uti conare. Hæc autem elemēta tibi ſunt. Verū medela horū unicuiꝙ particularis eſt. Et ubi horū quid nō feceris, ſemper in fomēto perſeueret. Hoc ēm eſt quod mollit, & ducit ſeroſos ac ſanioſos humores. Poſtꝙ uero ab hac curatione deſiueris, his quæ ſecundū naturam fiunt deſinētibus, ſanguinem de manu detrahere oportet. ſi quidē fortis fuerit, de ambobus brachijs. ſi uero debilior, de altero ſufficit. At uero diȩta qua in his curationibus uti oportet, alibi à me indicata eſt. Si uero ſuffire uoles, loliū ex tritico deligito, & molito, factoꝙ igne ſarmēticio lentiſsimo, in catinū mittito, & mulierē ſuper ſellam impoſitā, mollibus linteis inſtratā, ſedere iubeto, cruribus ꝙ maxime diductis. Atꝙ hæc curatio ſi quidē ſufficiēs tibi fiat in quatuor mēſibus, bene eſt: Sin minus, ad hæc præcipe etiā ut ad uirū ne accedat, eo tēpore quo curatur. Inter curandū autē, tædam in aqua macerato, & ieiunȩ cyathū bibendū dato. & penicillū ſtanneum aſsidue ſubditū habeat. & cotyledonas ſiue umbilicos ueneris, unà cū ſale & cumino, in aqua coquito, & tepidā ſorbendā exhibeto. Et latæ quidē cotyledones fœmellas gignere uidentur: paruȩ uero &

concluſæ

concluſæ,maſculos. Conceptoriũ ſummum. Melanthium mulieri in uino nigro acerbo bibẽdum dato. Mulierem iuuenculam fluxus ruber infeſtabat,& medicamentis datis,& capite purgato,ac uena ſecta,nihil melius habebat. Videbatur autem hæc cauſa ipſi eſſe,ut ne conciperet. Dabam itaq; ipſi uinum album,in quo aſpalathi radices efferbuerant,mane & ante cœnam. & fluxus ſedatus eſt,& nõ longe poſt cõcepit,& peperit maſculum. Erat autẽ corpore coloris candicantis,& probe carnoſa. De mola. Molæ porrò cõceptus cauſa hæc eſt, Quũ multi menſes,modicum & morboſum ſemen conceperint, neq; fœtus rectus fit,& uenter plenus eſt uelut prægnantis. Nihil autẽ in uentre mouetur,neq; lac in mammis generatur. Mammæ autẽ turgidæ ſunt. Hæc itaq; & ad duos annos,ſæpe etiam tres ſic habet. Et ſi quidem una caro fiat, mulier perit. Neq; enim fieri poteſt ut ſuperſtes maneat. Si uero plures, erũpit ipſi per pudẽdum ſanguis multus ac carnoſus. Et ſi hoc moderate fiat,ſeruatur. Sin minus,à fluxu correpta perit. & morbus quidem talis eſt. Iudicare uerò oportet ex plenitudinis mole,& quòd in uentre non mouetur. Nam mas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motũ habet. Poſtquã igitur tempore hoc prętergreſſo non mouetur,nimirum hic morbus eſt. Eſt autem hoc magnum ſignum, quòd lac in mammis non generatur. Hanc igitur maxime quidem ne curato, aut certe cum prædictione. Et primum quidem totum corpus foueto. Deinde per ſedem clyſterem adhibeto,quo ſanguis multus erũpat. Fortaſsis enim quod compactum eſt commoueris,id quod fœtus eſſe putatur,muliere à pharmaco concalefacta. Sed & uteros colluito,quo ſanguinem educas: Sin minus, ſubdititijs utatur è bupreſti.& dictamnum creticum in uino bibat: Sin minus,caſtoris teſtem.& retro cucurbitam ipſi ad laterum mollitudinem affigito,et plurimũ ſanguinem detrahito,atq; hoc maxime coniectura uirium ipſius facta. Ad uteri purgationes,quum non fiunt,ſiue ex partu,ſiue etiam aliàs. Tædam pinguiſsimam contuſam in uino albo coquito,& trium cyathorũ menſura utatur. Aut pæoniæ grana quatuor,cumini Aethiopici parũ,& ſeſelis paulo plus. Aut cedri baccas. Si uero ſuffocationes affuerint,caſtorij parum. Si uero purgatione moderata ex partu facta,uenter maneat,aut etiam flatus concluſus,& dolore uexetur,ſiue cum febre,ſiue citra febrem,ſucci ſcammoniæ quintam potionis partem,aut ſeſeli,aut aliud quoddam ex odoratis,& rutam in uino albo bibendam dato. Si autem bibere nolit,illitionem ad ſedem facito,uelut uerbi cauſa,ex felle taurino,& melle,ac litro. Si uero ex purgationis corruptione dolore uexetur,& odoratis exhibitis nihil cedat,& febris adſit, lactis caprini heminas duas decoquito,deinde eo perfrigerato pinguedinẽ detrahito, excolatoq;, & aquæ mulſæ tertiam partẽ ammiſceto, quo dulcius fiat. Bibat autem hoc ter ieiuna. Si uero dolor non quieſcat,neq; uenter ſubeat, ad ueſperam in calidam aquam in ſolio inſideat. Quum autem perfota fuerit,ubi inde ſurrexit, cum uino nigro auſtero aqua diluto, olei dimidia parte addita,tepide colluito.& inde dormiat. Subdititium uterorum. Si concluſum fuerit,aut durũ oſculum uterorũ. Ficum albam expurgato,& nitrum Aegyptium puriſsimũ tritum ammiſceto,& ſubdititiũ facito magnitudine gallæ non magnę,quod in lana molli in unguentum irinũ tinctum apponat,per tres aut quatuor dies,prout uiſum fuerit. Poſt hoc cõducit fomẽtum odoratum. poſtea uero molli quodam opus

eſt

eſt ſubdititio, quod ſanioſa maxime ducat. Deinde mercuriale, ſi tenera fuerit, cum unguento roſaceo, in linteo ad diem ac noctẽ ſubdat. Ad idem. Fel taurinum & ſalem feruefacito, & ſulphure trito ammixto, in oblongam ſpiram ac tractum efformato, & ad duos dies ac noctes nudam, ad ipſos uteros apponito. Et deinde rurſus mercurialẽ. Poſt hoc myrrhã puram inſpergito, & roſaceo ac irino unguẽto ammixto diluito, indeq́ uteri oſculum q́ penitiſsime illinat.

Ad idem. Iridem odoratam contuſam ac cribratã ſeorſim, et cyperi tantundem, & crocomagma magnitudine maſſæ manũ implentis, uino odorato diluito, & ad unguẽti formam redigito, & ſplenijs palmi longitudine inducta ac illita, in paruam pyxidem reconde, ut ne tranſpirent, & apponat. Si uero ulcerati fuerint uteri, aut oſculũ exaſperatum fuerit, aut ab aliquo ſubdititio commorſi fuerint, adipẽ in lana illinito. & roſaceum ac ceræ parũ inungito. Quũ prægnans corruperit fœtum menſtruũ, & ad finem perferre non poterit, & tenuis præter naturã fiat, huius uteros purgare oportet, & ipſam medicamentis curare, & craſſefacere. Non enim ad perfectionẽ geſtare poterit, donec ſeipſam refecerit, & uteri robuſti facti fuerint. Si uero concipiat quidem, corrũpat autem fœtus bimeſtres, exacte eodẽ tempore, & neq́ prius neq́ poſterius. & hoc perpeſſa fuerit bis aut ter eodẽ modo. Aut etiam ad amplius tẽpus progreſſum corrũpat eodem modo. Huius uteri nõ amplius extenduntur, fœtu in ipſis augeſcente, & ex bimeſtri aut trimeſtri, ad ampliorẽ modum excedente. Verũ fœtus quidem augeſcit. Vteri uero nõ creſcunt, & propterea multæ eodẽ tempore corrumpunt. Huius uterũ colluere oportet, & ſubdititijs q́ maxime inflare, aut hiſce medicamẽtis. Colocynthidis internã partem tuſam cribrato, & ſilphij parũ, cum paulo ampliore melle cocto ammiſceto. & hæc circũ ſpecillum obducito, ea craſsitudine quantam ſtomachus ad uteri os ſuſcipere poteſt, et ſemper ultra protrudito, donec ad internã uteri partẽ penetrarit. Quũ autem pharmacum colliquuerit, ſpecillum eximito, & rurſus eodẽ modo paratum elaterium, & colocynthidem ſylueſtrẽ, ſimiliter uelut prius medicamentũ apponito. Edat aũt hoc tẽpore allium multũ, & ſilphij caulem, & reliqua diæta utatur, quæ flatũ maxime in uentre inducere poteſt. Apponat aũt ſubdititiũ tertio quoq́ die, donec bene habere uiſa fuerit. Quandoq́ uero pluribus diebus interpoſitis. & in ſumma, prout libẽter admiſerit. Interiectis aũt diebus, utatur mollibus. poſtquam uero per emollitoria oſculum uteri præparauerit, & mẽſes apparuerint, paulum remorata, ubi iam ſicca fuerit, cũ uiro coeat. Quũ autẽ flatum in uterũ inducere uoles, allij caput integrũ, & ſilphij ſuccum, ad ſubdititia ammiſceto. Quòd ſi qua prægnans decẽ mẽſes perficere nõ poſsit, ſed corrũpit, & hoc ſæpe patitur, ex huius utero aquam purgato, & ipſam medicamentis curato, quo aqua purgetur. Si uero genituram continens, non prægnans fiat, id quod multis contingit, ſtomacho uteri præter naturam hiante: menſes plures quàm conuenit, & humidiores prodeũt, ut & id quod à fœmina prodit ſemen, ad fœtificationem non concipiatur, & uiri genitura inſuper accedens corrumpatur. Contingunt autem hæc, & corpore, & uteris ægrotantibus. Verum oportet huic medicamenta deorſum purgantia dare, & interpoſito aliquo tempore, totum corpus fouere, & uteros cum aceto & aqua marina, ſpecillis ac ferramentis ignitis immiſsis. Conijciantur autem in fomentũ cupreſsi ramenta, & lauri

uiridis

tem hæc ſi recẽs ex partu uiro condormierit. Quum ſic habuerit, myrti baccas
& loti ramenta in aqua coquito, & aquã per noctem ſub dio exponito, atq; ſic
frigidiſsimam pudendis affundito, et trita hæc apponito. Poſtea aquam lentiũ
bibens, melle & aceto ammixtis, uomat donec uteri fuerint retracti. & lectus à
pedibus altior ſit. & graueolentia ſub pudenda ſuffito, odorata uero ſub nares.
Cibis utatur q; molliſsimis ac frigidis. & uinum aquoſum album bibat, & non
lauetur, neq; cũ uiro dormiat. Si uero omnino ex pudendis exciderint, de-
pendent uelut ſcrotum, & dolor corripit. Hoc autẽ contingit quum ex partu la
borarit, ut uteros cõcuſſerit, et cũ uiro dormierit in puerperij purgatione. Quũ
ſic habuerit, frigefactoria apponat, & quod foris eſt depurgatũ, ac cum uino ni
gro uinoſo, in quo malum punicum coctũ eſt ablutum, intro detrudat. Deinde
mel & reſina, pari menſura eliquata, in pudenda infundantur. & decumbat ſu-
pina pedes ſurſum extẽtos habens. poſtea ſpõgias apponat, & ad lumbos deli
get. Quandiu uero ſic habuerit, à cibis abſtinere oportet. Potu uero q; paucíſsi
mo uti, donec ſeptem dies prætereãt. & ſi quidem ſic redire uoluerint, bene eſt:
ſin minus, ſummas uteri partes deradito, lauato, & cerato picato illinito. Dein
de pedes ad ſcalam deligato, ſcalamq; iuxta caput pulſato, & cum manu intru-
dito. Poſtea crura ipſius alternatim colligato, & diem ac noctem ſinito in quie-
te, & modicum ptiſanæ ſuccum frigidũ dato, aliud aũt nihil. Poſtera die ipſam
reclinato, & cucurbitam q; maximam ad coxam affigito, & multo tempore tra
here ſinito: & quum detraxeris, reclinatã iacere ſinito, & nihil aliud præter pti-
ſanæ ſuccum exhibeto, donec ſeptẽ præterierint dies. Cibis autẽ tunc molliſsi
mis ac paucíſsimis utatur. Si uero uentrem exonerare uoluerit, decũbens id fa-
ciat, donec quatuordecim dies pręteteant. poſtea ſurgat, & q; parcíſsime deam
bulet, & ne lauetur, & cibis modicis utatur, ſub pudenda uero ſuffitus per gra-
ueolentia fiat. Et poſtquam obambulare inceperit, ſubligar geſtet.

HIPPOCRATIS COI DE MOR-
BIS POPVLARIBVS LIBER [redacted]

[redacted] Medico Phyſico interprete.

SECTIO PRIMA.

Conſtitutio temporis prima.

IN Thaſo autumni tẽpore, circa æquinoctiũ & ſub pleiadas,
aquæ multæ, aſsiduæ, molles, uelut in auſtrinis. hyems auſtri
na. parui uẽti aquilonares, ſqualores. & omnino hyems qua-
le uer fieri ſolet. Ver autẽ auſtrinũ, frigidum, pluuiæ paruæ.
Aeſtas plerunq; nubila, aquarũ inopia. Eteſiæ parum, modi-
ce, ſparſim ſpirarunt. Quum autẽ totus hic aeris ſtatus ad au
ſtrina uergeret, ac cum ſiccitatibus fieret: ante uer quidem ex
priore ſtatu, ſubcontrario & aquilonio fiente, paucis obortæ ſunt febres arden
tes, atq; his omnino boni ſtatus. & paucis ſanguis erupit, neq; ex his moriebã-
tur. Tubercula uero circa aurem alteram multis erant, plurimis ex utriſq;, citra
febrem erecte obambulantibus. Quibuſdam uero etiam parum incaleſcebant.

Extincta ſunt omnibus abſq; nocumento. Neq; cuiquã ſuppurarũt, quẽadmodum ea quæ ex aliĳs cauſis ſunt oborta. Erat autẽ natura ipſorũ hæc, laxa erãt, magna, diffuſa, nõ cum inflammatione, doloris exortia. omnibus obſcure euanuerũt. Fiebant autẽ hæc adoleſcentibus, iuuenibus, in uigore cõſtitutis, & ex his plurimis qui circa palæſtram & gymnaſia exercebantur. Mulieribus uero paucis fiebant. Plurimis uero tuſſes ſiccę, qui tuſsiebant & nihil reiectabant, & uoces non longe poſtea raueoſæ. Quibuſdam uero etiam interpoſito tempore inflammationes cũ dolore, in altero teſticulo, quibuſdam in utroq;. Et aliĳs quidem febres, aliĳs non. Hæc aũt plurimis laborioſe fiebãt. De cætero uero, quantum ad ea quæ in officina medica ad chirurgiã pertinentia fiunt, ſine morbo degebant. At uero ante æſtatis initium, & per æſtatem ac hyemẽ, multi ex his qui longo iam tempore ſubcorrupti erant, tabidi decubuerunt. Nam & multis qui ambigui erant, tunc tabes cõfirmata eſt. Quibuſdã uero primum cœpit. Et his natura ad tabem uergebat. Moriebantur aũt multi, & plurimi ex his. Et de his qui decubuerũt haud ſcio an quis etiam modico tempore ſuperuixerit. Moriebantur autem citius q̃ tales morbi tranſigere ſolent. Nam alios & lõgiores, & cum febribus cõiunctos, facile ferebant, & nõ moriebantur. De quibus paulo poſt ſcribetur. Solus enim & maximus ex his qui tum uigebant, tabidus morbus multos occidit. Erant aũt plurimis ipſorum affectiones huiuſmodi: febres horridæ, continuæ, acutæ, in totũ non intermittentes. Modus aũt erat ſemitertianus, una die leuiores, altera amplius exacerbeſcentes, & in ſumma acutiores increbeſcentes. Sudores uero ſemper, non per totũ. frigiditas extremitatũ multa, & quę uix recaleſceret. Alui turbatæ, bilioſę, ex paucis, puris, tenuibus, mordacibus. frequenter ad exonerandos ſe ſurgebant. Vrinæ tenues, & crudæ, & decolores, & paucæ: Aut craſsitudinẽ habentes, & ſubſidentiam paruam, non probe deſidentes, ſed cum cruda quadam ac intẽpeſtiua ſubſidẽtia. Tuſsiebãt autem, pauca, condenſata, concocta, paulatim uix educentes. Quibus uero uiolentiſsima accidiſſent, his neq; modice concoctio aderat, ſed cruda ſpuere perſeuerabant. Fauces autem plurimis horum ab initio, & perpetuo dolebãt, rubo rem habentes cum inflammatione. fluxiones paruæ, tenues, acres. Breui colliqueſcebant, & affligebantur, omnes cibos perpetuo faſtidientes, ſitis exortes, & pleriq; circa mortem deliri. Et circa tabidos quidem hæc. Cæterũ æſtate iam & autumno, febres multæ, continuæ, nõ uiolentæ, diu quidem ægrotantibus, non autẽ aliàs ita male habentibus oboriebantur. Plurimis alui turbatæ, ita ut ualde toleranter ferrent, & nihil memorabile lædebãt. Vrinæ item plurimis boni quidem coloris & puræ. Verum tenues, & poſt tempus circa iudicationem cõcoctæ. Tuſsiebant autem non ualde, neq; ea quæ per tuſsim reiectantur difficultatẽ exhibebant, Neq; cibum faſtidiebant, ſed etiã ualde licebat ipſis offerre. In ſumma ſubægrotabant tabidi, nõ tabido modo, febribus horridis parum inſudantes, aliàs aliĳ, ut qui erroneo modo exacerbarentur, febribus quidem in totũ non intermittẽtibus, ſed quæ iuxta naturæ febris tertianæ morem exacerbarentur. Iudicabantur aũt quibus inter hos breuiſsimæ eſſent, circa uigeſimũ diem. plurimis circa quadrageſimũ. Multis circa octoageſimũ. Quibuſdã neq; ſic, ſed uago modo & circa iudicationẽ deficiebãt. horum autẽ plurimis febres rurſus non multum tempus intermittentes reuerſæ ſunt. Ex recidiuis autem in

iĳſdem

iiſdem circuitibus iudicabantur. Multis uero ipſorũ producebãtur, ut ſub hyemem ægrotarent. Ex omnibus porrò in hac temporis cõſtitutione deſcriptis, ſolis tabidis lethalia acciderunt. In aliis autem febribus, non.

SECTIO SECVNDA.

Conſtitutio temporis ſecunda.

IN Thaſo ante autumnũ tempeſtates non tempeſtiue, ſed derepente in aquilonijs & auſtrinis multis, humidæ & præerumpentes. Huiuſmodi uero durabant uſq; ad pleiada, & ſub pleiade. Hyems autem aquilonia. Aquæ multæ, largæ, magnæ. Niues. Plerũq; mixta aeris ſerenitas. et hæc quidẽ fiebãt omnia. frigora uero nõ admodum intempeſtiua. Iam uero poſt brumale ſolſtitium, & quando fauonius ſpirare incipit, poſterior hyems magna erat. aquilonia multa. Niues & aquæ aſsidue multæ. & cœlũ procelloſum ac nubilum. Hæc autẽ durabant & nõ remittebãt uſq; ad æquinoctium. Ver autẽ frigidum, aquiloniũ, aquoſum, nubilum. Aeſtas nõ ualde æſtuoſa fiebat. Eteſiæ aſsidue ſpirarunt. Mox circa arcturũ in aquilonijs, aquæ ualde multæ. Quũ autẽ annus totus humidus & frigidus et aquilonius eſſet, per hyemẽ ſano modo plerũq; habebant. Ante uer autẽ multi quidã, & plurimi morbide degebãt. Primũ igitur cœperũt lippitudines fluidæ, doloroſæ, humidæ, crudæ. Lemæ paruæ & multis difficulter erumpẽtes, plurimis reuertebãtur. defecerũt ſero ad autumnũ. Aeſtate iam & autumno, lienteriæ, & dyſenteriæ, & teneſmi, & alui profluuia ex bilioſis, tenuibus multis, crudis, & mordacibus: quibuſdã uero etiã aquoſis. Multis autẽ & urinæ fluxiones cũ dolore bilioſæ, aquoſæ, ramẽtoſæ, purulentę, cum ſtillicidio, nõ rhenales. ſed his alia pro aliis. Vomitus pituitoſi, bilioſi, & ciborum crudorum reiectiones. Sudores. Omnibus undiquaq; multa humiditas. Fiebãt autem hæc multis erecte obambulantibus, nõ febriẽtibus. Multis itẽ febriẽtibus, de quibus paulo poſt ſcribetur. In quibus autẽ omnia hæc præſcripta apparebant cum dolore, tabidi fiebãt. Iam uero autũno & ſub hyemẽ, febres cõtinuæ, & quibuſdã ipſorum paucis ardẽtes, diurnæ, nocturnæ, ſemitertianæ, tertianæ exactæ, quartanæ, erroneæ. Singulæ uero prædictæ febres multis fiebãt. At ardentes & paucisſimis obortæ ſunt, & ex ægrotis hi minimum laborauerunt. Neq; enim ſanguis erupit, niſi ualde parum, & paucis. Neq; delirabant, aliaq; omnia tolerabilia erãt. Iudicabantur autẽ plurimis ualde bono ordine, cum intermittẽtibus in ſeptẽ ac decem diebus. Neq; mortuum aliquem tunc in febre ardente noui, neq; phrenitim tunc cuiquã factam ſcio. At uero tertianæ plures quidem q̃ ardẽtes febres erant ac grauiores, uerũ ordinate in his omnibus, à prima acceſsione quatuor circuitus habebãt, in ſeptem autem perfecte iudicabantur, neq; ulli horum reuerſæ ſunt. Quartanæ uero multis quidẽ ab initio ex ordine quartanæ cœperunt. Quibuſdã autẽ non paucis, ex alijs febribus ac morbis abſceſſus ad quartanas fiebant, atq; hos diu, quemadmodum ſolent, & adhuc diutius tenebant. Diurnæ uero quotidianæ, & nocturnæ, & erroneæ multæ, multis & multo tempore permanebãt, & erecte obambulãtibus, & decumbentibus. Plurimos horum ſub pleiada, & uſq; ad hyemẽ, febres cõſequebantur. Multos cõuulſiones, magis autẽ pueros ab initio, & febriebãt. & in febribus cõuulſiones fiebant: & erant hæc pleriſq; diuturna, uerum innocua, niſi ad hæc, etiã ex alijs omnibus pernicies adeſſet. At continuæ quidẽ in totum, &

L 2 nihil

nihil intermittẽtes, exacerbeſcẽtes autẽ omnibus ad naturæ tertianæ modum, una die ſubleuantes, & una exacerbeſcẽtes, omniũ quæ tunc fiebant uiolentiſsimæ erãt, & longiſsimæ, ac cũ maximis doloribus, leniter auſpicãtes, & in totũ ſemper augeſcentes, & in iudicatorijs diebus exacerbeſcẽtes, & in peius procedentes, parũ alleuantes, & ſtatim rurſus ex intermiſsione uiolentius exacerbeſcentes, in iudicatorijs plerunque diebus peiores fientes. Rigores uero omnibus quidẽ inordinate & erroneo modo fiebãt, parciſsime autẽ & minime his. Verũ in alijs febribus maiores. Sudores multi, his minimi, nihil alleuãtes, ſed ſubcontrario modo damna inferentes. Frigiditas extremitatũ his multa, & uix recaleſcens. Neque ſomni in totũ, maxime uero hi etiã rurſus ſoporoſi. Ventres aũt omnibus turbati & mali, his aũt longe peſsimi. Vrinæ uero plurimis horũ aut tenues, & crudæ, & decolores, & poſt tẽpus parum cõcoctę iudicatorio modo. Aut craſsitudinẽ quidem habẽtes, uerum turbatæ, neque cõſiſtentes, neque ſubſidentes neque cõcoctæ. Aut paucæ, & crudæ, ac malæ, & ſubſidẽtes. Peſsimæ autem hæ omnes. Et tuſſes quidẽ ad febres comitabantur. Verum non habeo quod ſcribam, an detrimentũ aut utilitas tunc ex tuſsi cõtigerit. Diuturna igitur & moleſta, & ualde inordinate ac erroneo more, & citra iudicationẽ, plurima horum perſeuerabant, tum his qui pernicioſe habebãt, tum his qui non. Si enim aliquos ipſorum paululũ relinquerent, ſtatim rurſus reuertebantur. Quibuſdã uero paucis ipſorũ iudicabãtur, quibus breuiſsime adeſſent, circa octoageſimam diem. & horũ aliquibus reuerſa ſunt, ut plurimi ipſorũ per hyemẽ adhuc ægrotarint. plurimis autẽ citra iudicationẽ defecerũt. Hæc uero pariter acciderũt, & his qui ſuperſtites manſerunt, & qui non. Quum aũt multa & uaria fieret iudicationis impeditio ex morbis, maximũ etiam ac peſsimũ ſignum perpetuo comitabatur, quod plerique omnes cibos faſtidirent, & ex his maxime hi, quibus etiã alia exitialia erant. Siticuloſi uero nõ adeo intempeſtiue in his febribus erãt. Quũ uero tẽpus produceretur, & dolores eſſent multi, ac colliquatio mala, his abſceſſus ſuccedebant, aut maiores quam ut ferre poſſent, aut minores quam ut quicquã prodeſſent: ſed ſtatim recurrerẽt & ad peius courgerẽt. Erãt autem quæ his fiebãt hæc: dyſenterię, teneſmi, lienteriæ & alui profluuia. Quibuſdam etiã hydropes, partim cũ his, et partim abſque his. Quicquid aũt ex his uiolenter accedebat, ſtatim uires deijciebat: aut rurſus nihil proderat. Papulæ paruæ, & nõ pro dignitate rationis excretionis morborũ, & ſtatim rurſus euaneſcentes. Aut iuxta aures tumores, qui nõ ſoluebantur, & nullã de ſe ſignificationẽ præbebãt. Quibuſdã in articulos, maxime uero in coxendicem, paucis iudicatorio modo ceſſantes, & ſtatim rurſus ad habitũ ab initio inualeſcentes. Moriebãtur autẽ ex omnibus, & plurimi ex his pueri iam ablactati, & maiores natu, octennes ac decẽnes, & nondũ puberes. Fiebant aũt hæc his, non ſine prius ſcriptis. Priora uero multis, ſine his. Solũ uero bonũ & maximũ inter ea quæ fiebant ſignum, & quod plurimos in maximis periculis conſtitutos liberauit, quibus ad urinæ ſtillicidiũ conuertebãtur, & ad hoc abſceſſus fiebãt. Accidit autẽ pleriſque urinæ ſtillicidiũ, maxime his ætatibus. Fiebat & alijs multis, tum erecte obambulantibus, tum in morbis. Statim uero etiã magna quædã mutatio omnium his fiebat. Alui enim etiamſi humectæ eſſent, maligno modo mox ſiſtebãtur, cibosque omnes libẽter ſumebãt. Et febres poſtea mites erãt. Verum urinæ ſtillici-

dium

dium his diuturnũ & laborioſum erat. Vrinæ uero his erãt multæ,craſſæ,uariæ,rubræ,purulentæ cũ dolore. Atq; hi omnes ſuperſtites manſerũt, & nullũ ex his mortuũ noui. Quæcunq; uero nõ periculoſæ fiunt, concoctiones excremẽtorum omnes undiquaq; tempeſtiuas aut bonas, & iudicatorios abſceſſus,cõſiderare oportet. Concoctiones celeritatẽ iudicationis, & ſecuritatẽ ſanitatis ſignificant, Cruda uero & incõcocta, & in malos abſceſſus cõuerſa, aut iudicationis ſublationẽ,aut dolores,aut diuturnitatẽ,aut mortẽ,aut eorundem recidiuas. Quod uero ex his potiſsimũ futurum ſit,ex alijs conſiderandum eſt. Præterita dicito,præſentia cognoſcito,futura prædicito. Hæc tractato. Exerceto circa morbos duo,ut iuues,aut non noceas. Ars ex tribus cõſtat, morbo, ægroto,& medico artis miniſtro. Aegrotũ cum medico aduerſari morbo oportet. Capitis & colli dolores ac grauitates cũ dolore, cum febribus, & ſine febribus, Phreniticis quidem cõuulſiones, Sed & uiroſa uomunt, et quidã ex his ſubito moriũtur. In ardentibus aũt & alijs febribus, quibus colli dolor, & tẽporum grauitas, & caligo uertiginoſa circa oculos, aut etiam præcordiorũ diſtentio, non cũ dolore fit, his ſanguis per nares erumpit. Quibus aũt grauitates quidem totius capitis, oris autem uentriculi morſus adſunt, & nauſeabundi ſunt, hi bilioſa & pituitoſa uomũt. Plerunq; uero pueris in talibus afflictionibus cõuulſiones fiunt. Mulieribus autem tum eadem, tum ab uteris dolores. Senioribus autẽ & quibus iam calor ſuperatur, paraplegiæ uocatæ, leues ſiderationes, aut inſaniæ, aut oculorum priuationes.

Conſtitutio temporis tertia.

IN Thaſo paulo antẽ arcturum, & ſub arcturo, aquæ multæ, magnæ, in aquilonijs. Circa æquinoctiũ autẽ & uſq; ad pleiada, auſtrinę pluuię paucæ. hyẽs aquilonia. ſiccitates, frigidi uenti, magnæ niues. Circa æquinoctiũ hyemes maximæ. Ver aquiloniũ, ſiccitates, pluuiæ paucæ frigidæ. Circa ſolſtitium æſtiuũ aquæ paucæ, magna frigora uſq; ad canem. Poſt canem uſq; ad arcturum, ęſtas calida, æſtus magni, non ex acceſsione augeſcentes, ſed continui ac uiolenti. Aqua non delapſa eſt. Eteſiæ ſpirarunt. Circa arcturũ pluuiæ auſtrinæ uſq; ad æquinoctium. In hac autẽ conſtitutione, per hyemem quidem receperunt reſolutiones ex ſideratione, & multos inuaſerunt. & quidã ex ipſis ſubito moriebantur. Nam hic morbus ſatis popularis erat. Cætera incolumes degebant. Ante uer autem cœperunt febres ardentes, & uſq; ad æquinoctiũ, & ad æſtatem durabant. Quicunq; igitur uere & æſtate ineunte ſtatim ægrotare cœperunt, plurimi ſeruabantur. pauci uero quidam moriebantur. In autumno iam & quũ pluuiæ fierent, lethales erant, & plures peribant. Erant autem febrium ardentiũ affectiones. Quibus quidẽ bene ac large ſanguis per nares erupit, per hoc maxime ſeruabantur. & nullum noui qui in hac conſtitutione mortuus eſſet, ſi rectẽ ipſi ſanguis profluxiſſet. In Philiſco enim & Epaminone ac Sileno, quarta ac quinta die parum de naribus ſtillauit, & moriebantur. Pleriq; igitur ægroti circa iudicationẽ rigebant, maxime hi quibus ſanguis nõ erupiſſet. Iidem uero etiam poſtea inſuper riguerunt, & exſudarunt. Quibuſdam morbus regius accidit ſexta die. Verum his purgatio per ueſicã, aut aluus exturbata profuit, aut larga ſanguinis eruptio. Velut Heraclides qui decumbebat apud Ariſtocydem. nam huic & ex naribus ſanguis erupit, & aluus turbata eſt, & per ueſicam

purgatus eſt. Vigeſima die iudicatus eſt. nō uelut Phanagoræ ſeruus, cui nihil tale factum eſt, & mortuus eſt. Sanguis autē plurimis erupit, maxime adoleſcētibus & in uigore cōſtitutis, & taliū pleriꝗ perierūt, quibus ſanguis nō erupit. Senioribus uero ad morbum regiū res deuenit. aut alui ipſis turbatæ ſunt, aut dyſenterici facti ſunt. Velut Bioni apud Silenum decūbenti contigit. Populariter graſſabātur etiam dyſenteriæ per æſtatem. & quibuſdam qui ægrotarunt, quibuſꝗ etiam ſanguis erupit, ad dyſenteriam tranſitus factus eſt. uelut Eratonis filio & Mylo, qui multa ſanguinis eruptione facta, in dyſentericū ſtatum delapſi ſuperſtites manſerunt. Multis igitur maxime hic humor redundauit. Nam & quibuſdam circa iudicationē ſanguis non erupit, ſed tubercula iuxta aures excitata euanuerunt. Quæ ubi euanuiſſent, iuxta ſiniſtri lateris mollitudinem, & ad ſummā coxam grauitas fuit. Quum aūt dolores poſt iudicationem fierent, & urinæ tenues prodijſſent, parū ſanguinis profundere cœperūt. Verum circa quartā & uigeſimam, abſceſſus ad ſanguinis eruptionem fiebant Antiphōti Critobuli filio, quæ ſedata eſt, & perfecte iudicatus eſt circa quadrageſimam. Mulieres porrò multæ quidem ægrotarūt, pauciores autē ꝙ uiri. & pauciores etiā mortuæ ſunt. Plurimæ uero grauiter ex partu laborarunt, & poſt partus inſuper ægrotarunt, & hæ maxime perierunt. Velut Telebuli filia, quæ ſexta à partu die mortua eſt. Plurimis itaꝗ in febribus mēſes apparebant. Quibuſdam uero ex naribus ſanguis erupit. & uirginibus multis id primū factum eſt. Quibuſdam & ex naribus ſanguis, & mēſes proruperūt. Velut Dætharſei filiæ uirgini apparuerūt tunc primū, & ſanguis largus è naribus fluxit. Neꝗ ullam mortuā noui, ex his quibus aliquid horū probe factum eſſet. Quibus aūt prægnantibus cōtigit ægrotare, omnes fœtus perdiderūt, quas ego noui. Vrinæ uero plurimis boni quidem coloris, uerum tenues & ſubſidentias modicas habētes, ex recrementis tenuibus ac biliosis. Multis aūt alijs iudicatis ad dyſenterias res deuenit. Velut Xenophani & Critiæ. Vrinæ aquoſæ, multæ, puræ, tenues poſt iudicationē, & ſubſidentia bona facta, & alijs probe iudicatis. Mentionē faciam eorū quibus factæ ſunt, Bioni qui apud Silenum decūbebat. Cratiæ quæ apud Xenophanē. Aretonis filię uxori Mneſiſtrati. Poſtea uero omnes hi dyſenterici facti ſunt. Quod urinas minxerūt aquoſas, cōſiderādum eſt. Circa arcturū autē multis undecima die iudicatio facta eſt, & bis recidiuæ nō pro ratione fientes reuerſæ ſunt. Erant aūt ſoporoſi circa tēpus hoc, plures aūt pueri. & hi omniū minime moriebātur. At uero circa æquinoctiū, & uſꝗ ad pleiada, & ſub hyemē, comitabātur quidem febres ardētes. Sed & phrenitici plurimi tūc fiebant. & pleriꝗ horū moriebātur. fiebant autē & per æſtatem pauci. Quū igitur febres ardentes inciperēt, ſignificationē de ſe præbebāt quibus pernicies immineret, Statim enim ab initio febris acuta, parum inſuper rigebant, uigiles erant, ſiticuloſi, anxij, parum exudantes circa frontem & clauiculas, nullus per totū, multum delirabant, tumores, triſtitiæ, extremitates ſubfrigidæ, pedes ſummi & maxime manuum ſummæ partes. Exacerbationes in diebus paribus. Plurimis autē quarta die dolores maximi, & ſudores plerunꝗ ſubfrigidi, & extremitates non amplius recaleſcentes, ſed liuidæ, ſubfrigidæ. & neꝗ ſitiebant. Ad hæc urinæ his nigræ, paucæ, tenues, & alui ſiſtebantur. neꝗ ſanguis è naribus erupit ulli ex his quibus hæc accidiſſent, ſed parum ſtillauit.

Neꝗ

Necꝫ ad recidiuam ulli horũ res deuenit. Sed ſexta die mortui ſunt cũ ſudore. Phreniticis autem acciderunt præſcripta non omnia. Iudicabantur autẽ his plerunꝗ die undecima, quibuſdã uigeſima. Quibus non ſtatim ab initio phrenitis cœpit circa tertiam aut quartã diem, ſed moderate habebãt primo tempore, his circa ſeptimam morbus ad acumen tranſiit. Magna itaꝗ erat morborum multitudo. Ex ægris aũt maxime moriebãtur adoleſcẽtes, iuuenes, in uigore ætatis cõſtituti, leues, ſubalbicante cute, rectos itemꝗ nigros capillos habentes, & oculos nigros, & qui in quiete & ocio uixerant, & alta uoce, aut gracili, aut aſpera præditi, balbi, iracundi, & mulieres plurimæ ex hac ſpecie moriebantur. At in hac conſtitutione ex quatuor ſignis maxime ſeruabantur. Quibus uidelicet ſanguis è naribus probe erupiſſet. Aut urinæ multæ, & multam ſubſidentiam habentes per ueſicam prodijſſent. Aut per uentrẽ turbata, bilioſa tempeſtiue proceſsiſſent. Aut qui dyſenterici facti eſſent. Acciditꝗ multis ut non ex uno præſcriptorum ſignorum iudicarentur, ſed per omnia percurrerent. & grauius quidem habere uidebantur, cõſeruabantur autem omnes quibus hæc accidiſſent. Mulieribus autẽ & uirginibus accidebant item præſcripta ſigna omnia. Quibus autem uel horũ quippiã bene accideret, aut menſes large apparerent, per hæc ſeruabãtur ac iudicabantur, neꝗ ullam interijſſe noui, cui ex his aliquid accidiſſet. Philonis enim filiæ ſanguis ex narib. large fluebat. Septima autem die intẽpeſtiuius cœnauit & mortua eſt. Quibus in febribus acutis, magis ardentibus, lachrymæ inuitæ defluũt, his ſanguinis à naribus eruptionem expectare oportet, ſi etiam alia pernicioſe non habeant. Nam his qui male habent, non ſanguinis eruptionem, ſed mortem ſignificant. Tubercula iuxta aures in febrientibus cum dolore oborta, quibuſdam febre iudicatorio modo deficiente, neꝗ ſedantur, neꝗ ſuppurantur: hæc bilioſum alui profluuium, aut dyſenteria, aut craſſarum urinarũ ſubſidentia ſoluit. Velut Hermippo Clazomenio. Iudicationes autẽ ex quibus cognoſcimus, aut ſimiles ſunt, aut diſsimiles. Velut duo fratres qui ſimul eadem hora ægrotare cœperunt. Decumbebant autem iuxta theatrum Epigenis fratres. Horum ſeniori ſexta die iudicatio facta eſt, iuniori uero ſeptima. Recidiua facta eſt utriſꝗ ſimul eadem hora. Intermiſit dies quinꝗ. Ex recidiua iudicatio facta eſt utriſꝗ ſimul in totum, die decima ſeptima. Plurimis autem ſexta die iudicatio facta eſt, intermiſit ſex. Ex recidiuis autem iudicatio facta eſt quinta die. Quibuſdam uero ſeptima iudicatus eſt morbus, & ſeptem diebus intermiſit. Ex recidiua uero iudicatus eſt tertia. Quibuſdam autem iudicatus eſt quinta, intermiſit ſeptem, redijt per tres, intermiſit unam, inſuperꝗ unam rurſus occupauit. Aliquibus uero iudicatus eſt ſexta, intermiſit ſex, redijt per tres, intermiſit unã, & una iudicatus eſt: Velut Euagonti Daipharſis filio. Quibuſdam autem iudicatus eſt ſexta, intermiſit ſeptem: ex recidiua uero iudicatus eſt quarta. Velut filiæ Aglaidæ. pleriꝗ igitur ex his qui ægrotarunt in hac conſtitutione, hoc modo ægrotarunt. & nullum noui ex his qui ſuperſtites manſerunt, cui nõ redijſſent recidiuæ ſecundum rationẽ fientes, & ſeruati ſunt omnes quos ego noui, quibus hoc genus recidiuæ factæ ſunt. Neꝗ ægrotantiũ hoc modo ullum aliquẽ noui, quem recidiua iterum repetijſſet. Moriebantur autem in morbis his plurimi ſexta die: uelut Epaminondas, & Silenus, & Philiſcus Antagoræ filius. Quibus

autem tubercula iuxta aures facta eſſent, his iudicatio facta eſt uigeſima die. Reſtincta autem ac ſedata ſunt omnibus, & non ſuppurata ſunt, ſed ad ueſicā conuerſa. Cratiſtonacti qui apud Heracleum habitabat, & Scymni fullonis ancillæ ſuppurauerunt, & mortui ſunt. Quibus autem iudicatus eſt ſeptima die, intermiſit nouem, reuerſus eſt morbus. Iudicatus eſt ex recidiua quarta die. Quibus autem iudicatus eſt ſeptima die, intermiſit ſex, deinde rediјt, & iudicatus eſt ſeptima uelut Phanocrito, qui decūbebat apud Gnathonem pictorē. Sub hyemem circa ſolſtitium hybernum, & uſq; ad æquinoctiū, perſeuerabant quidem & febres ardentes, & phrenitides, & multi moriebantur. Iudicationes tamen tranſmutatæ ſunt, & iudicatio facta eſt plurimis ab initio die quinta, intermiſit quarta, recidiua facta eſt, ex recidiua uero iudicatio facta eſt quinta die. In ſumma quatuordecim diebus. Sic autem facta eſt iudicatio pueris plurimis, immo etiam ſenioribus. Quibuſdam uero morbus iudicabatur die undecima. Reuertebatur decimaquarta, iudicabatur perfecte uigeſima. Si uero aliqui inſuper riguiſſent circa uigeſimā, his iudicabatur quadrageſima. Superriguerūt autē plurimi circa iudicationē ab initio. Qui uero circa iudicationē ab initio riguerūt, etiā in recidiuis unà cū iudicatione riguerūt. Riguerūt aūt paucißimi uere, æſtate plures, autūno adhuc plures, hyeme longe plurimi. At ſanguinis eruptiones ceſſabant.

SECTIO TERTIA.

MOrbos dinoſcimus edocti, ex cōmuni omniū natura, & ex uniuſcuiuſq; propria, ex morbo, ex ægroto, ex his quæ offerūtur, ex eo qui offert. Ex his enim & breuiores, & grauiores redduntur: ex tota ac partiali conſtitutione cœleſtiū, & uniuſcuiuſq; regionis, ex uictu, ex uitæ ſtudiјs, ex ætate cuiuſq;, ſermonibus, moribus, taciturnitate, cogitationibus, ſomnis, uigiliјs, inſomniјs quibuſdā & quando, uellicationibus, pruritibus, lachrymis, exacerbationibus, ſeceßibus, urinis, ſputis, uomitib. & quæ ex quibus, in quos, ſucceßiones morborum: & qui abſceſſus ad perniciem, & ad iudicationem: Sudor, rigor, frigiditas, tußis, ſternutationes, ſingultus, ſpiritus, ructus, flatus ſilentes, ſtrepentes, ſanguinis eruptiones, hæmorrhoides. ex his aūt, & quæ per hæc fiunt, cōſiderandū. Febres quædam cōtinuæ ſunt, quædam interdiu tenent, noctu intermittunt. Aut nocte tenent, die intermittūt. Semitertianæ, tertianæ, quartanæ, quintanæ, ſeptimanæ, nonanæ. Sunt autē acutißimi, & maximi ac grauißimi morbi, & maxime lethales, in cōtinua febre. Securißima uero omniū, et facillima ac lōgißima eſt quartana. Non enim ſolū ipſa à ſeipſa talis eſt, ſed etiā ab aliјs magnis morbis liberat. At in ſemitertiana appellata, contingit quidem & acutos morbos fieri, & eſt hæc præ cæteris maxime lethalis. Sed & tabidi, & quicunq; ex aliјs lōgis morbis ægrotāt, ex hac maxime ægrotāt. Nocturna nō admodū lethalis eſt, uerū lōga. Diurna lōgior. Quibuſdā aūt & ad tabem uergit. Septimana lōga eſt, uerū nō lethalis. Nonana adhuc lōgior, & nō lethalis. Tertiana exacta cito iudicatur, & nō eſt lethalis. Quintana peßima omniū eſt. Nam & ante tabem, & iam tabidis ſuperueniens, occidit. Sunt aūt modi, & conſtitutiones, & exacerbationes ſingularum harum febrium, æque cōtinuarum ac intermittentium. Velut uerbi cauſa, Cōtinua quibuſdam ab initio floret, & uiget maxime, & ad deterius procedit. Circa iudicationem uero & unà cum iudicatione, imminuitur. Quibuſdam uero molliter incipit & ſubmiſſe, augeſcit

aũt & exacerbatur quotidie, Circa iudicationẽ uero & unà cũ iudicatione, aceruatim elucet. Quibuſdã leniter auſpicata augeſcit & exacerbatur. & ubi aliquãdiu in uigore fuit, rurſus remittit uſq; ad iudicationẽ, & circa iudicationẽ. Atq; hæc cõtingere ſolent in omni febre, & in omni morbo. Oportet autẽ uictus rationem ex horũ conſideratione offerre. Multa uero etiam alia ſigna his ſunt cognata, de quibus partim ſcriptũ eſt, partim ſcribetur. Ad quę ratiocinari oportet, examinareq; ac cõſiderare, cui horũ acutus ac lethalis ſit morbus, aut à quo ſuperſtes ſit futurus. & cui offerendũ ſit, aut non, & quãdo, & quantũ. & quid offerendũ erit. Quæ uero paribus diebus exacerbantur, paribus iudicantur. Quorum aũt exacerbationes in imparibus fiunt, ea in imparibus iudicãtur. Eſt autẽ primus iudicatorius, ex circuitibus diebus paribus iudicantibus, quartus dies. Deinde ſextus, decimus, decimuſquartus, decimuſoctauus, uigeſimus, uigeſimus quartus, uigeſimus octauus, trigeſimus, trigeſimus quartus, quadrageſimus, ſexageſimus, octogeſimus, & cẽteſimus uigeſimus. Ex circuitibus uero in imparibus diebus iudicãtibus, primus eſt dies tertius. deinde quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, decimus ſeptimus, uigeſimus primus, uigeſimus ſeptimus, & trigeſimus primus. At uero noſſe expedit, ſi aliter iudicatio fiat, extra præſcriptos dies, recidiuas fore ſignificat, & fuerit ſane pernicioſa. Oportet aũtem animaduertere noſſe, in his temporibus iudicationes futuras eſſe, ad ſalutem, aut perniciem: aut inclinationes ad melius, aut deterius. Erroneæ porrò febres, & quartanæ, & quintanæ, & ſeptimanæ, & nonanæ, in quibus circuitibus iudicentur conſiderandum eſt.

AEGROTI QVATVORDECIM. PRIMVS

PHiliſcus prope muros habitabat, decubuit. Primo die febris acuta, ſudauit, noctem laborioſam habuit. Secũdo die omnia exacerbata ſunt. Veſperi ab infuſo per clyſterẽ adhibito bene habuit, noctẽ quietã. Tertio mane & uſq; ad meridiem, uiſus eſt à febre liber eſſe. Ad ueſperã febris acuta cũ ſudore, ſiticuloſus erat, lingua reſiccabatur, nigra minxit, noctẽ moleſtã habuit, nõ dormiuit, omnino delirauit. Quarto omnia exacerbata ſunt, urinæ nigræ, nox tolerabilior, urinæ melioris coloris. Quinto circa meridiẽ parũ de naribus ſtillauit nõ mixtum. Vrinæ uariæ, quæ habebãt innatantia quædã rotunda, genituræ ſimilia, diſperſa, nõ ſubſidebãt. Subdita glande, flatuoſa pauca prodierũt. noctẽ habuit laborioſam, ſomni parui, ſermones, delireamẽta, extremitates undiq; frigidæ, et nõ amplius recaleſcẽtes. minxit nigra, dormiuit parũ, ad diẽ uoce deſtitutus eſt, frigidũ ſudauit. extremitates liuidæ. Circa meridiẽ ſexta die mortuus eſt. Huic ſpiritus ad finẽ uſq; uelut reuocãti, rarus & magnus. Splen eleuatus eſt orbiculari gibboſitate. Sudores frigidi perpetuo. Exacerbationes diebus paribus.

AEGROTVS II

SIlenus habitabat in Platamone, prope filios Eualcidis. Hũc ex laſſitudinib. & potationibus, ac exercitijs intẽpeſtiuis febris corripuit. Cœpit aũt ægrotare ex lũbis, & caput grauitas tenebat. & colli diſtẽtio erat. Ab aluo prima die bilioſa, mera, ſpumoſa, abũde colorata, multa prodierũt. Vrinæ nigræ nigram ſubſidentiã habentes, ſiticuloſus, lingua reſiccata, nocte nihil dormiuit. Secũda die febris acuta, ſeceſſus plures, tenuiores, ſpumoſi. Vrinæ nigræ, nox moleſta, parum delirauit. Tertia omnia exacerbata ſunt, præcordij diſtentio utrinq;

oblõga ad umbilicũ ſubmollis. Seceſſus tenues, ſubnigri. Vrinæ turbatæ, ſubnigræ. Nocte nihil dormiuit, ſermones multi, riſus, cantus, continere ſe nõ potuit. Quarta per eadem. Quinta ſeceſſus meri, bilioſi, leues, pingues. Vrinæ tenues, pellucidæ. parũ reſipiſcebat. Sexta circa caput parum ſudauit. extremitates frigidæ, liuidæ. iactatio multa. ab aluo nihil prodijt. Vrinæ ſuppreſſæ ſunt, febris acuta. Septima die uoce deſtitutus eſt. extremitates non amplius recaleſcebãt. nihil minxit. Octaua ſudauit frigidũ per totũ ſudorẽ. papulæ cum ſudore rubræ, rotundæ, paruæ, uelut uari permanebant, nõ abſcedebãt. Ab aluo uero cũ parua irritatione, ſtercora tenuia uelut incõcocta, multa prodibãt cũ dolore. Vrinã reddebat cũ dolore mordacẽ. Extremitates parũ recaleſcebãt. Somni tenues, ſoporoſi. Vox intercepta. Vrinæ tenues, pellucidæ. Nona per eadem. Decima potum non ſuſcipiebat. Soporoſus erat, ſomni autem tenues. Ab aluo ſimilia. Minxit aceruatim ſubcraſſum, depoſitum ſubſidens. ſubſidentia craſſæ farinę ſimilis, alba. Extremitates rurſus frigidę. Vndecima mortuus eſt. Ab initio huic & ad finem uſq; ſpiritus magnus rarus. præcordij palpitatio aſſidua. Aetas erat circa annos uiginti.

AEGROTVS III

HErophonti febris acuta. Ab aluo pauca ab initio uelut in teneſmo. Poſtea uero tenuia prodibant bilioſa, frequẽtiora. Somni nõ aderant. Vrinæ nigræ, tenues. Quinta mane ſurditas. Exacerbata ſunt omnia. Splen eleuatus eſt. Præcordij diſtentio. Ab aluo pauca, nigra prodierũt. delirauit. Sexta delirabat. ad noctẽ ſudor, frigiditas. delirus permanebat. Septima perfrigerabatur, Siticuloſus, delirabat, noctu reſipiſcebat, obdormiuit. Octaua febricitauit, ſplen minuebatur, intelligebat omnia. doluit iuxta inguen, tumor primũ è directo ſplenis. Deinde dolebat utraſq; tibias. nox tolerabilis. Vrinæ coloris melioris paruã ſubſidentiã habebant. Nona ſudauit, iudicatus eſt morbus, intermiſit. Quinta reuerſus eſt. Statim aũt ſplen eleuatus eſt, febris acuta, ſurditas rurſum. Poſt recidiuã tertia die ſplen minuebatur, ſurditas minor erat, crura dolebant, noctu ſudauit. Iudicatus eſt die ſeptimadecima. Neq; delirauit in recidiua.

AEGROTVS IIII

IN Thaſo Philini uxorem, quæ filiam pepererat, quum purgatio ſecundũ naturam facta eſſet, & aliàs leuiter degeret, decimaquarta à partu die febris uehemens corripuit cum rigore. Ab initio uero cor dolebat, & circa præcordium dexterũ, muliebrium partiũ dolores. purgatio ceſſauit. Vbi uero glandẽ ſubdidiſſet, hæc quidẽ leuiora facta ſunt. Capitis aũt colli & lumborũ dolores permanebant. Somni nõ aderant. Extremitates frigidæ. Siticuloſa erat. aluus combuſta. pauca egerebat. Vrinę tenues, ab initio decolores. Sexta die ad noctẽ multũ delirauit, et rurſus reſipiſcebat. Septima ſiticuloſa. ſeceſſus bilioſi, abũde colorati. Octaua ſuperriguit. febris acuta. cõuulſiones multæ cũ dolore. multũ delirabat. Glãde ſubdita exurgebat, multaq; cũ fluxione bilioſa prodibãt. Somni nõ aderãt. Nona cõuulſiones. Decima parũ reſipiſcebat. Vndecima dormiuit. omniũ recordata eſt. Statim aũt rurſus delirauit. Vrinã aũt reddebat cũ conuulſionibus, aceruatã, multã. illis aũt parũ admonẽtibus, craſſam albã: qualis eſt ex his quæ ſubſiderũt, ubi multo tẽpore ſita, fuerint cõturbata. non ſubſidebat. color & craſsitudo talis, qualis eſt in urinis iumẽtorũ. Talia mingebat, quæ & ego ui

di. Circa decimum quartũ diem palpitationes per totũ corpus, ſermones multi, parum reſipiſcebat. Verum ſtatim rurſus delirabat. Circa decimum ſeptimũ uoce deſtituebatur. Vigeſima mortua eſt.

AEGROTVS V

EPicratis uxorem, quæ decumbebat apud Archegetem, partui iam propinquam, rigor fortiter corripuit. non incaluit, uelut dicebant. Et poſtridie eadem erant. Tertia die peperit filiam, & alia omnia iuxta rationẽ uenerunt. Poſtridie à partu febris acuta eam inuaſit, cordis dolor & muliebrium partiũ. Vbi uero glandem ſubdidiſſet, hæc quidem leuiora facta ſunt. Capitis aũt & colli ac lumborum dolor. Somni nõ aderant. Ab aluo modica bilioſa, tenuia, pura prodibant. Vrinæ tenues, ſubnigræ. Sexta die à quo febris ipſam corripuit, ad noctem delirauit. Septima omnia exacerbata ſunt. uigilans delirauit, ſiticuloſa, ſeceſſus omnes bilioſi abũde colorati. Octaua ſuperriguit, plus dormiuit. Nona per eadem. Decima crura laborioſe dolebat. Cordis dolor rurſus. capitis grauitas. non delirauit. magis dormiuit. aluus reſtitit. Vndecima ſudauit. minxit melius colorata, multam ſubſidentiã habentia. leuius degebat. Decimaquarta ſuperriguit. febris acuta. Decimaquinta uomuit bilioſa, flaua, ſatis multa. Sudauit ſine febre. Ad noctẽ febris acuta. Vrinæ craſſæ ſubſidẽtiam albam habẽtes. Decima ſexta ad noctem exacerbata eſt, & cum moleſtia non dormiuit, delirauit. Decimaoctaua ſiticuloſa, lingua combuſta eſt. non dormiuit. multũ delirauit. crura dolebat. Circa uigeſimam mane parũ riguit, ſoporoſa, quiete dormiuit. uomuit bilioſa, pauca, nigra. Ad noctem ſurditas. Circa uigeſimã primam lateris ſiniſtri grauitas, per totũ cum dolore. parum inſuper tuſsijt. Vrinæ craſſæ, turbatæ, ſubrubræ, quæ depoſitæ non ſubſidebant. cætera leuiora. non ſine febre. Statim ab initio fauces dolebat, rubor aderat, columella reuulſa, fluxio acris, mordax, ſalſa, perpetuo perſeuerabat. Circa uigeſimã ſeptimã febri libera, in urinis ſubſidentia. latus dolebat. Circa primam & trigeſimã febris corripiebat. aluus ex bilioſis turbata eſt. Quadrageſima die uomuit pauca bilioſa. Iudicata eſt perfecte libera à febri die octogeſima.

AEGROTVS VI

CLeanactiden qui ſupra Heracleum decumbebat, febris corripuit erroneo modo. Dolebat aũt caput ab initio, & latus ſiniſtrũ. & aliarũ partiũ dolores aderant, laſſatorũ modo. febres exacerbabãtur aliàs aliter inordinate. Sudores quãdoq;, quãdoq; nõ. Exacerbationes utplurimũ in iudicatorijs diebus magis accedebãt. Circa uigeſimã quartam ſummas manus dolebat. Vomuit bilioſa, flaua, ſatis multa. Paulo poſt aũt æruginoſa. Ab omnibus alleuatus eſt. Circa trigeſimam ſanguis ex utriſq; naribus erũpere cœpit, atq; hoc erroneo modo paulatim uſq; ad iudicationẽ. Nõ autem faſtidiebat cibum, neq; ſiticuloſus erat per totũ tempus, neq; inſomnis. Vrinæ tenues, non decolores. Circa quadrageſimam minxit ſubrubra, ſubſidentiã multam ualde rubram habentia. alleuatus eſt. poſt hæc autem urinæ uarie, quandoq; ſubſidentiam habebãt, quandoq; non. Sexageſima urinis ſubſidentia multa, & alba, & leuis. Remiſerũt omnia. febres intermittebant. Vrinæ tenues quidem, uerũ boni coloris. Septuageſima à febre liber permãſit diebus decem. Octogeſima riguit, febris acuta corripuit. multũ ſudauit. Vrinis ſubſidentia rubra, leuis. perfecte iudicatus eſt.

AEGROTVS VII

MEtonē febris uehemens corripuit, lumborū grauitas doloroſa. Poſtridie ubi aquam bibiſſet ſatis multā, ab aluo probe prodijt. Tertia capitis grauitas. Seceſſus tenues, bilioſi, ſubrubri. Quarta omnia exacerbata ſunt. Fluebat à dextra nare bis ſanguis modicus. Noctē moleſte tulit. Seceſſus ſimiles tertiæ diei. Vrinæ ſubnigræ, habebant quiddam in medio innatans, ſubnigrū, diuulſum, non ſubſidebāt. Quinta effluxit ex ſiniſtra nare ſanguis largus, merus. Sudauit, iudicatus eſt. Poſt iudicationem inſomnis, delirabat. Vrinæ tenues, ſubnigrę. Capitis lotionib. uſus eſt, dormiuit, reſipiſcebat. Huic recidiua facta non eſt. Sed ſanguis erupit ſæpe etiam poſt iudicationem.

AEGROTVS VIII

ERaſinum qui habitabat circa Bootæ torrentem, febris uehemēs corripuit poſt cœnā. nocte turbatus fuit. diem primam quiete, noctē laborioſe trāſegit. Secunda omnia exacerbata ſunt, ad noctē delirauit. Tertia doloroſe, multum delirauit. Quarta moleſtiſsime, ad noctem nihil dormiuit. Inſomnia & ratiocinationes, deinde peiora, & magna, & periculoſa, timor, moleſtia. Quinta mane reſipiſcebat ac intelligebat omnia. Verum ad meridiem multū inſanijt, continere ſe non potuit. Extremitates frigidæ ſubliuidæ. Vrinæ inconcoctæ. Circa ſolis occaſum mortuus eſt. Huic febres perpetuo cum ſudore. præcordia ſublimia, diſtentio cum dolore. Vrinæ nigræ habentes quædam in medio ſuſpenſa innatantia rotunda, non ſubſidebant. Ab aluo ſtercora prodibant. Sitis perpetuo non ualde. Conuulſiones multæ cum ſudore, circa mortem.

AEGROTVS IX

CRitoni in Thaſo erecte obambulanti, pedis dolor fortis à magno digito cœpit. Decubuit eadem die, horridus, anxius, parū ſubcaleſcens. nocte deſipuit. Secunda die tumor laxus per totū pedem, & circa malleolum ſubrubens cum diſtentione. Puſtulæ nigræ. febris acuta. inſanijt. Ab aluo uero mera, bilioſa, ſatis multa prodibant. Mortuus eſt altera ab initio die.

AEGROTVS. X

CLazomenium qui ad Phrynichidæ puteum decumbebat, febris uehemēs corripuit. Dolebat autem caput, collum, lumbos ab initio. Statim aūt ſurditas. Somni nō aderant. Febris acuta inuaſit. Præcordium eleuabatur cum tumore. diſtentio non ualde. lingua ſicca. Quarta ad noctem deſipuit. Quinta laborioſe omnia exacerbata ſunt. Circa undecimam parum remiſerunt. Ab aluo uero ab initio & uſq; ad decimāquartam, tenuia multa aquei coloris prodibāt. Toleranter ea quæ ad ſeceſſum pertinent ferebat. Poſtea aluus reſtitit. Vrinæ perpetuo tenues quidem, uerum boni coloris, & multa in medio ſuſpēſa habebant diuulſa, non ſubſidebant. Circa decimāſextam minxit paulo craſsiora, habebant ſubſidentiam paruam, paululum alleuarūt, reſipiſcebat magis. Decimaſeptima rurſus tenuia. Circa utraſq; aures tubercula extiterunt cū dolore. Somni non aderant. delirabat. Circa crura dolebat. Vigeſima à febre liber iudicatus eſt. nō ſudauit. omnia intelligebat. Circa uigeſimā ſeptimam coxæ dextræ dolor fortis, cito quieuit. Tubercula uero iuxta aures neq; ſedata ſunt, neq; ſuppurata, uerum dolebāt. Circa trigeſimā primam profluuiū alui ex multis aquoſis, cum eiuſmodi quæ in dyſenteria prodire ſolent. Vrinas craſſas mingebat.

Tubercula

Tubercula circa aures ſedata ſunt. Circa quadrageſimū oculum dextrum dolebat, obſcurius uidebat. Reſtitutus eſt.

AEGROTVS XI

DRomeadæ uxorem quæ filiam pepererat, & alijs omnibus ſecundū rationem factis, ſecunda die rigor corripuit. febris acuta. Cœpit autē prima die dolere circa pręcordia faſtidioſa ac nauſeabūda, horrida, anxia. & ſequentib. nō dormiuit. Spiritus rarus, magnus, ſtatim reuulſus. Altera à rigore die, ſtercora ab aluo bene prodibant. Vrinæ craſſæ, albæ, turbatæ: qualis fit ex his quæ ſubſiderunt, ubi multo tempore ſita, fuerit conturbata: nō ſubſidebant. nocte non dormiuit. Tertia circa meridiem ſuperriguit. Febris acuta. Vrinæ ſimilesq. præcordij dolor, faſtidioſa ac nauſeabunda. nox moleſta, nō dormiuit. Sudauit per totum ſubfrigida. Statim aūt rurſus recalefacta eſt. Quarta die circa præcordia parum alleuata eſt. Capitis grauitas cum dolore. in ſoporem incidit. parū de naribus ſtillauit. lingua ſicca. ſiticuloſa. Vrinæ tenues, oleoſæ. parum dormiuit. Quinta ſiticuloſa. faſtidioſa. Vrinæ ſimiles. nihil ab aluo. Circa meridiem multum delirauit, & ſtatim rurſus parum reſipiſcebat. exurgēs in ſoporem incidit. frigiditas parua. nocte dormiuit. delirauit. Sexta mane ſuperriguit. Statim autē recalefacta eſt. Sudauit per totum. Extremitates frigidæ. delirauit. Spiritus magnus, rarus. Paulo poſt conuulſionēs à capite cœperunt. Statim mortua eſt.

AEGROTVS XII

HOmo quidam calefactus cœnauit, & bibit amplius. Vomuit omnia noctu. febris acuta. Præcordij dextri dolor. Inflammatio ſubmollis ex interna parte. noctem moleſte tulit. Vrinæ ab initio rubræ, craſſæ, depoſitæ nō ſubſidebant. Lingua ſicca. non ualde ſiticuloſus. Quarta febris acuta. Dolores omnium. Quinta minxit leue, oleoſum, multum. febris acuta. Sexta ueſperi multū delirauit. Nec nocte dormiuit. Septima omnia exacerbata ſunt. Vrinæ ſimiles; ſermones multi. continere ſe non potuit. Ab aluo cum irritatione prodierūt liquida turbata, cum lumbricis. Nox laborioſa. Mane riguit. febris acuta. Sudauit calidum. A febre liber eſſe uiſus eſt. non multū dormiuit. A ſomno frigiditas, ſputatio. Veſperi multum delirauit. Paulo poſt uomuit nigra, pauca, bilioſa. Nona frigiditas. multū delirabat. non dormiuit. Decima crura dolebat. Omnia exacerbata ſunt. delirauit. Vndecima mortuus eſt.

AEGROTVS XIII

MVlierem quæ decumbebat in littore, trimeſtri fœtu grauidam febris uehemens corripuit, ſtatimq́ꝫ lumbos dolere cœpit. Tertia dolor colli, capitis, iuxta clauiculam, & manū dexterā. Statim lingua uoce deſtituta eſt. dextra manus reſoluta eſt cum conuulſione, uelut his qui aliqua ſiderantur parte contingere ſolet. Delirabat penitus. noctem moleſte tulit, nō dormiuit. aluus turbata eſt, ex bilioſis, meris, paucis. Quarta die lingua uoce ſoluta eſt. Cōuulſiones eorundem. dolores omnium permanebāt. Iuxta præcordia tumor cum dolore. non dormiebat. penitus delirabat. aluus turbata. Vrinæ tenues, non boni coloris. Quinta febris acuta. præcordij dolor. planè delirabat. ſeceſſus bilioſi. ad noctem ſudauit, à febre libera. Sexta reſipiſcebat. Ab omnibus alleuata eſt. Verū circa ſiniſtram clauiculam dolor permanebat. ſiticuloſa. Vrinæ tenues. nō dormiuit. Septima tremor. in ſoporem incidit. parum delirauit. dolores iuxta claui

culam,& ſiniſtrum brachiũ permanſerunt.Reliqua alleuata ſunt.Omnia intelligebat.Tres dies à febre libera mãſit.Vndecima reuerſa eſt,ſuperriguit, febris uehemens corripuit.Circa decimamquartam uomuit bilioſa,flaua,ſatis multa. ſudauit.A febre libera iudicata eſt.

AEGROTVS XIIII

MElidiæ,quæ decũbebat iuxta Iunonis templum,capitis & colli, & pectoris dolor fortis cœpit.Statim autẽ febris acuta corripuit. Mẽſes pauci apparebant.Dolores omniũ horum cõtinui. Sexta die ſoporoſa, anxia,horrida. rubor in maxilla.parũ delirauit.Septima ſudauit.febris dimiſit.Dolores permanebant.Rediɩ̃t.ſomni pauci. Vrinæ perpetuo boni coloris,uerũ tenues. Seceſſus tenues,bilioſi,mordaces,ualde pauci,nigri, graueolentes prodibant. In urinis ſubſidentia alba,leuis.Sudauit.Iudicata eſt perfecte undecima die.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIB. I[redacted]

[redacted] Medico Phyſico interprete.

SECTIO PRIMA.

CARBVNCVLI in Cranone æſtiui, pluebat in ardorib. aqua larga.Cõtingebat hoc per totũ,& maxime ab auſtro.& ſubnaſcebantur quidem in cute ſanies.dum autẽ intro concipiebantur,caleſcebant,& pruritũ inducebant. Deinde puſtulæ uelut ab igne inuſtæ excitabantur. & ſub cutem uri ſibi uidebantur, in ardoribus ſiccitatis. Febres plerũq; citra ſudorẽ. In his uero ſi minutæ imbris guttæ deciderint,magis ſudatoriæ fiunt ab initio.At hæc difficiliora iudicatu manent, quã aliter: Attamen minus,ſi non propter hæc fuerint,ſed propter morbi modum. Febres ardẽtes in æſtiuis magis fiunt,& in alɩ̃s temporibus.Reficcantur autem magis æſtate. Autumno maxime ferinũ,& oris uentriculi dolor,quanquã & ipſe minus maleficus fuerit,ipſo morbo tali exiſtente. Aſcarides ueſperi ſimiliter huic. & illæ tunc infeſtant in die plerunq;,nõ ſolum ideo quod magis affligũt,ſed etiã ipſæ per ſcipſas.In autumno acutiſsimi morbi & maxime lethales. & omnino ſimilitudinẽ habent,eo quòd ueſperi exacerbantur: tanq̃ annus ipſe habeat circuitũ morborũ.Quale eſt dies morbi,quale eſt ueſpertinũ tempus ad exacerbationẽ: Tale eſt morbi,& uniuſcuiuſq; cõſtitutionis inter ſe,ubi non quid in ſuperiori ſpecie fuerit innouatum.Sin minus, alia ſanè conſtitutione hæc imperiũ obtinuerint.Quare etiã annus ad ſeipſum hoc modo ſe habet.In quietis ac conſtantibus temporibus, & annis tempeſtiue tempeſtiua præbẽtibus, boni ſtatus & iudicatu facillimi morbi fiunt.In incõſtantibus uero,inconſtantes & qui difficulter iudicantur:quum ſanè in Perintho defecerit aut abũdauerit quid, ut aut uenti ſint,aut non uẽti:aut aquæ, aut ſiccitates:aut ardores,aut frigora. Ver autem omnino ſaluberrimum,ac minime lethale.Circa principia morborum conſiderandum,an ſtatim florent.Clarum autem hoc fit ex incremento. Incrementa uero ex circuitibus.& iudicationes quoq; hinc manifeſtæ fiunt, itẽq; ex exacerbationibus

bationibus in circuitibus, ſi citius accedant, aut non: & ſi diutius durent, aut non: & ſi magis affligant, aut non. Ex omnibus autem continuis aut intermittentibus, & diuturnis, & uulneribus, & ſputis, & doloribus. Itemq; tuberculorum inflammationes, & quæcunq; alia poſterius apparēt, fortaſsis autem & ex alijs communibus rebus, quæ quidem citius fiūt, breuiora ſunt: Quæ uero tardius, lōgiora: quum etiam in circuitibus citiorem recurſum, ac reliquum augmētum, morbus neget. Nam & eorum qui ſtatim pereunt, ucelociores ſunt iudicationes, quoniam & dolores, & continui ac fortes. Quæ uero ad melius iudicant, non ſtatim apparent. Iudicatoria non iudicantia, partim lethalia ſunt, partim difficilis iudicationis. Quæ præiudicata ſunt, ſi crude iudicata fuerint, recidiuæ fiunt: Sin minus, iudicationis impeditiones aut malæ iudicationes. Poſſunt etiam fieri pernicioſa, ea quæ non parua ſunt. Quæcunq; iudicatoria ſigna fiunt, eadem hæc ſi non fiunt, difficilis ſunt iudicationis. Quæ uero contraria ſignificant, malum: non ſolum ſi recurrant, ſed etiam primarſæ naturæ contraria repentia. Quemadmodū etiam malorum ſignum, ea quæ ad contraria repunt. Conſiderare uero ſic oportet, in cibis, compreſsionibus uenarum, tumoribus præcordiorum, ſurſum uergētibus, deorſum uergentibus. Sed & multa ſunt eiuſcemodi, uelut abortientium mammæ graciles fiunt, neq; enim contrarium eſt: Neq; tuſſes diuturnæ, quoniam ubi teſtis intumuit ceſſant: & teſtis tumor à tuſsi ceſſat & alleuatur: quæ res commonefacit nos communionis pectorum, mammarum, genituræ, uocis. Abſceſſus aut per uenas, aut per oſſa, aut neruos, aut cutem, aut alias emotiones. Boni autē ſunt qui infra morbum fiunt, uelut uarices, lumborum grauitates ex ſupernis. Optimi uero potiſsimum ſunt inferni, & longiſsime infra uentrem, & remotiſsimi à morbo: & qui per effluxionem fiunt, uelut ſanguis è naribus, pus ex aure, ſputum, urina, quæ per effluxionem fiunt. At abſceſſus quibus hæc nō fiunt, ſunt uelut dentes, oculi, naſus, ſudor. Sed & quæ ſub cutem abſcedunt foras tubercula, uelut putreſcentia, & quæ ſuppurantur, aut ulcus, aut eiuſmodi puſtulæ, aut ſquamæ, aut defluuiū capillorum, uitiligines, lepræ, aut eiuſmodi quæ abſceſſus ſunt aceruatim fluentes, & non ſemirepētes, & quæcūq; alia dicta ſunt. & ſi nō pro rationis excretionis morbi dignitate fiant, uelut Temeni nepti, ex morbo forti ad digitum decubuit, qui quum non ſufficeret ad ſuſcipiendū morbum, recurrit, Mortua eſt. Abſceſſus aut per uenas, aut per aluum, aut per neruos, aut per cutem, aut iuxta oſſa, aut ſecundum ſpinalem medullam, aut ſecundum alias effluxiones, os, pudendum, aures, nares, ex utero menſes. Iudicationes poſtridie fiunt, uelut ad lumbos, aut ad femur, & ad teſtes: Quādoq; ex tuſsi, & teſtis ipſe à ſeipſo. Tuſsiculoſi abſceſſus, qui ſupra uentrē ſunt, non ſimiliter perfecte liberant. Sanguinis eruptiones largæ ex naribus plerunq; liberant, uelut Heragoræ, quod medici non animaduerterunt. Qui uoces aſperas natura habent, his etiam linguæ ſubaſperæ ſunt, & quæcunq; aſperitates à morbis ſimiliter. Quæ igitur duræ ſunt linguæ à natura, etiā ſine morbo hoc habēt. Molles uero tardiores ſunt, & ad peccatum, & ad bonum, quàm prior natura. Conſideranda ſunt etiam longa capita, ex uiuendi ratione, & ceruices longæ, ab inclinationibus. & uenarū amplitudo & craſsitudo, ab eadem, & anguſtiæ, ac latitudines, & breuitates, ac tenuitates, ex contrarijs.

Quorum uenæ amplæ, & uentres, & oſſa ampla, hi ſunt qui tenues ſunt. Pingues uero his contraria habent. & in his qui fame macerantur, mediocritates. Ab his conſideranda ea ſunt quæ præpropera incrementa unicuiq; detrahunt, & quæ diminutiones adaugent. & ea quæ incrementa coadaugent, & quæ corroborant. Et quæ ſint communes uenarum diſſectiones. Pectinum ruptiones quæ quidem circa pubem fiunt, utplurimum ſtatim ſunt innoxiæ. Quæ uero paululum ſupra umbilicum in dextera parte, hæ doloroſæ ſunt & anxioſæ, & ſtercoris uomitum inducunt, uelut etiam Pittaco accidit. Fiunt autem hæ, aut à plaga, aut uulſura, aut alterius inſultu; Quibus id quod medium eſt inter abdomen & cutē inflatur, & non ſedatur. Color eſt uelut qui multum pallidus eſt, & qui ex candicante pallet: quoniā omne huiuſmodi ab hepate eſt, & ex hoc ſunt hepatici in his morbi. & morbi regij ab hepate, ad ſubalbidum colorem uergunt. & qui ex aqua inter cutem, & ex pituita alba laborant. Qui uero à ſplene ſunt, tum hydropes, tum morbi regij, nigriores ſunt. Sed & ulcera quæ ægre perſanantur exalbidorum ſunt, qui ferè lentis colorem referunt: & cutis diffringitur ac labia, uelut Antilochus habuit & Aleuas, ab humoribus ex corpore ſalſuginoſo, quod ſub cute maxime, & à capite contingit, quum à pulmone fuerit calefactum. Occaſiones unde quis ægrotare cœpit, conſiderare oportet, ſiue capitis ſit dolor, ſiue auris, ſiue lateris. Signum autem ſunt in quibuſdam dentes, & in quibuſdam inguinum tumores. Vlcera fientia ac iudicantia febres, & tubercula: Quibus hæc non fiunt, iudicatio ſublata eſt. Quibus intus relinquuntur, certiſsimæ recidiuæ ac celerrimæ.

Crudos ac liquidos ſeceſſus, milium ſolidum in oleo coctum ſiſtit. Exemplo eſt nautæ puer, & Myriochaune.

SECTIO SECVNDA.

MVlier cor, hoc eſt os uentriculi dolebat, & nihil remittebat dolor. Huic polentæ pollen in mali punici ſuccum inſperſus, & ſemel in die acceptus in cibo ſatis fuit, & non reuomebat, uelut Charioni contigit. Mutationes proſunt, ſi non ad praua mutentur, uelut his qui à medicamentis uomunt febrium gratia. Fines in meraciora deſinentes, putrefactionē ſignificant, uelut Dexippo. Serapis ex liquida aluo intumuit. Pruritus autem haud ſcio quot diebus, non ultra. Habebat autem & abſceſſum quendam in lateris molitudine, qui nigrefactus occidit. Et Stymargi uxor ex uentris per paucos dies turbatione, ubi multum in ſiſtendo laboraſſet, & poſt pueri ſexus fœminei quadrimeſtris ex corruptione diſceſſum ſana facta eſſet intumuit. Moſcho è calculo laboranti fortiter, in ſuperna palpebra ordeolum obortum eſt magis ad aurem. Deinde intro exulceratum eſt. Quinta & ſexta die ex internis pus erupit. Infernas affectiones ſoluit. Glandularum tumor ac inflammatio circa aurem erat, itemq; inferne in collo, è directo ſuperni tumoris. Ariſtæi uxoris frater fatigatus in uia incaleſcebat. Deinde in tibia tumores fiebant terebinthi fructui ſimiles. Poſtea febris continua fiebat, & poſtridie ſudor factus eſt, & alijs paribus diebus ſemper idem fiebat. Adhuc autem febris tenebat. Erat autem ſublienoſus. Ex ſiniſtra nare ſanguis erumpebat frequenter & paulatim. Iudicatus eſt. Poſtridie iuxta ſiniſtram aurem tumor. Sequenti die etiam circa dextram, ſed hic minor, & inſuper tepeſcebat. Hi euanuerūt,

&

& non ſuppurati ſunt. Qui ab Alcibiade uenit, ei ex febribus modicis ante iudicationem teſtis ſiniſter intumuit. Habebat autem ſplenem magnum. & ſanè tunc iudicata eſt febris uigeſima die. Deinde aliàs atque aliàs ſubincaleſcebat, & ſubfloridum ſpuebat. Cuidam manus dextra, & crus ſiniſtrum, quum ex tuſsi parum & nihil memorabile eieciſſet, ſiderationis modo reſoluta ſunt: alia uero nulla re alterata eſt, neque facie, neque mente: Nec uero adeò fortiter illis partibus. Cœpit ad melius procedere circa uigeſimam diem. Factum autem hoc eſt illi ferè circa mẽſium eruptionem, & fortaſsis tunc primum apparebant. Erat enim uirgo. Apœmantus & pater fabri illius qui caput fregit, & Nicoſtratus non extuſsiebant quicquam. Erant autem alibi circa rhenes dolores. Interrogationes factæ ſunt. dicebant ipſos ſemper repleri potu aut cibo. Dolores fortiſsimos quo modo dinouerit quis conſpicatus, fuga, tolerantiæ, experientiæ, & timiditates indicant. Aqua quæ cito caleſcit, & cito frigeſcit, ſemper leuior eſt. Cibi & potus experientia opus habent, an ad æqualitatem maneant. Dicendum quòd ubi ſanguis effluxit, excalleſcunt, & quæcunque alia huiuſcemodi. Abortus maſculus ſexaginta dierum, in partiũ ſuppreſsionibus ſalubris. Hercules intumeſcebat mali ipſius die octaua. Magis ex dyſenteria laborat, quiſquis ſanè etiam è teneſmo uexatur. Quædam lactans puſtulas per corpus ubique habebat. Poſtquam autem lactare ceſſauit, ſedatæ ſunt per æſtatem. Coriarij illius qui coriacea præparabat, uxori, quum peperiſſet & perfecte exoluta eſſet, uiſum eſt de ſecunda membranoſum quiddam remanere: diſceſsit autem quarta die male. Nam urinæ ſtillicidio uexabatur. Statim concipiens peperit maſculum. Habebat autem iam multos annos, & poſtremum neq; menſes prodibant. Quando autem peperiſſet, urinæ ſtillicidium paululum intermittebat.

Quædam priuſquam conciperet, coxam dolebat. Poſtquam autem concepit, non amplius dolebat. Vbi uero peperit, uigeſima die rurſus doluit. Peperit igitur maſculum. Prægnanti in tibia inferne dextera, tertio aut quarto menſe puſtulæ, ad quas manna thuris utimur, itemq; in manu dextera iuxta magnum digitum: haud ſcio an peperit, reliqui enim ipſam ſemeſtrem, habitabat autem uelut ego puto, in ædibus Archelai ad rupem. Antigenis uxor habitabat iuxta Nicomachum, peperit puerum carnoſum quidem, uerum qui haberet maximas partes diſcretas, magnitudine uero eſſet quatuor digitorum, & ſine oſsibus, deinde craſſus ac rotundus. Hæc autem anheloſa erat ante partum. Deinde ſimul cum partu pus reuomuit modicum, uelut ex furunculo uocato tuberculo. Quæ filias peperit gemellas, & difficulter peperit, & non ualde purgata eſt, tota intumuit. Deinde uenter ipſi magnus fiebat. Reliqua uero reprimebantur. & rubicunda prodibant uſque ad ſextum menſem. Deinde alba ualde per omne iam tempus. Atque hæ fluxiones ueneri officiebant, & mera rubicunda ipſi profluebant. In diuturnis inteſtinorum leuitatibus ructus acidus fiens, antea nũquam factus, ſignum bonum, uelut Demænetæ contigit. Fortaſsis autem licet etiam arte parare. Nam turbationes eiuſmodi alterãt. Fortaſsis autem & ructus acidi inteſtinorum leuitatem ſoluunt. Sanata eſt ueratri potione Lycia. poſtremum ſplen ma-

 gnus

gnus, & dolores, & febris, & ad humerum dolores. Et uena quæ in ſplene
eſt; in cubito ſecabatur. & ſaliebat quidem ſæpe, Aliquando uero etiam non
eſt ſecta, ſed unà cum ſudore ſanguis penetrauit, aut ſua ſponte. Ex quo au-
tem prodibat, Splen dextera parte intendebatur, ſpiritus intus duplicabatur,
non tamen magnus. mente mouebatur, cõtegebatur, flatus inerat, non pro-
dibat inferne quicquam, neq; mingebat. Mortua eſt ante partum. Quæ
circa fauces ad alterutram partem repentia proceſſerunt, exulcerata non ſunt,
ad ſiniſtra tranſiuerunt, ad ſplenem dolor uenit citra iudicationem. Hie-
roni iudicatio facta eſt decima quinta die. Coi ſorori hepar eleuatum eſt
ſplenico modo. Mortua eſt ſecunda die. Bion ſimul multum mingebat
quod non ſubſidebat, & ſanguis ex ſiniſtra nare manabat. Erat enim & ſplen
ſurſum in gibbum eleuatus, ac durus, ſuperſtes manſit, recidiua. Erant
de Angina autem anginoſorum affectiones hæ. Colli uerticula intro uergebant, quibuſ-
dam amplius, quibuſdam prope. Et collum forinſecus conſpicuam cauita-
tem intro habebat, & hac parte ad contactum dolebat. Erat autem & cuidam
infra os dentis appellatum, quod nõ ſimiliter acutum eſt: quibuſdam uero e-
tiam ualde rotundum, maiore circumferentia. Si non cum dente appellato;
fauces non inflammatæ, uerum iacentes. Partes ſub maxilla tumidæ, non in-
flammatis ſimiles. Neque glandulæ ulli intumuerunt. Sed magis ſecundum
naturam. linguam non facile uertebãt, ipſisq; & maior eſſe uidebatur, & pro-
minentior. & ſub lingua uenæ conſpicuæ. deglutire non poterant, aut ual-
de difficulter. Immo ad nares fugiebat, ſi ualde cogerent. & per nares loque-
bantur. Spiritus autem his nõ ualde ſublimis. Quibuſdam uero uenæ in tem
poribus, & in capitibus ac ceruice eleuatæ. At recrudeſcentibus, ex his, pa-
rum quiddam tempora calida, etiamſi aliàs non febricitarent. Non ſuffo-
cabantur plurimi, niſi quum deglutire cupiebant, aut ſaliuam, aut aliud quid-
dam. Neque oculi intus deſidebant. Quibus igitur tumor erat rectus;
nec in alteram partem uergebat, hi neque leuiter ſideratorum modo reſolue-
bantur. An uero aliquem perijſſe uiderim, in memoriam reuocabo. Quos
autem nunc noui, ſuperſtites manſerunt. Erant autem partim celerrime al-
leuantia. Plurima uero ad quadraginta dies deueniebant. & in hoc plerique
etiam ſine febre. Multi uero etiam ad ualde longum tempus, partem aliquam
tumoris habebant. Et deglutitio, & uox indicabat. & columellæ liqueſcen-
tes ſignificationem quandam prauam exhibebant, quamuis nullum grauius
malum habere uidebantur. Qui uero tumores ad alteram partem uergen-
tes habebant, hi unde uerticula inclinata fuerunt, iſthic reſoluebantur. Atque
inde ad alteram partem diſtrahebantur. Erant autem hæc in facie maxime
conſpicua, & in ore & interſepto iuxta gurgulionem. Sed & maxime infer-
ne pro ratione immutabantur. Cæterum reſolutiones leuiter ſiderato-
rum modo, non per totum corpus fiebant ueluti ex alijs, ſed uſque ad ma-
num, ab anginoſa affectione. Atque hi & matura expuebant, eáque pauca
ac difficulter. Quibus autem in rectum tumor tendebat, itidem expue-
bant. Quibus uero etiam cum febre, hi multo magis & difficulter ſpirabant,
& aliena loquebantur, & uenæ his magis eleuatæ. Et pedes omnibus
quidem

quidem frigidiſsimi erant, maxime autem his. Et hi ad erecte ſtandum impotentiores erant. Et quidam non ſtatim moriebantur. Quos autem ego noui, omnes mortui ſunt.

SECTIO TERTIA.

Conſtitutio temporis.

IN Perinthum circa ſolſtitium ferè æſtiuũ uenimus. facta autem eſt hyems clementi cœlo, auſtrina. Ver & æſtas ualde ſine aquis uſq; ad pleiadum occaſum. Nam ſi etiam quid aquæ cecidiſſet, id erat uelut minutæ roris guttæ. Et Eteſiæ non ualde ſpirarunt. Et qui ſpirarunt, diuulſe id fecerunt. Aeſtate febres ardentes populariter graſſatæ ſunt multæ. Erant autem ſine uomitu. & alui turbatæ ex tenuibus, aquoſis, non bilioſis, ſpumoſis, multis, quæ aliquando depoſita etiam ſubſidẽtiam habebant, ex quibus ſane etiam id quod ſub dio noctu exponebatur, ſimile erat. Aequales ſpecie alui ſeceſſus ſemper, malum. In his multi ſoporoſi erant, & mente moti. hi uero ex ſomnis tales fiebant. Quum autem ſuſcitati eſſent, omnia intelligebant. Spiritus ſublimes, non tamen ualde. Vrinæ tenues quidem plurimis & paucæ, aliàs autem non decolores. Sanguinis eruptiones è naribus non fiebant, niſi paucis: neq; parotides iuxta aures, de quibus poſtea ſcribam: neque ſplenes attollebantur, neque dextrum præcordium, neq; doloroſum ualde, neque fortiter intentum erat. Erat tamẽ quid quod iudicationem faciebat. Et maxime iudicabantur omnia plerũque circa decimam quartam diem, pauca cum ſudore, pauca cum rigore. & ualde paucis recidiuæ fiebant. At uero ſub minutas uelut roris guttas quæ in æſtate fiebant, apparebat ſudor. In febricitantibus etiam quidam ſudores ſtatim ab initio fiebant, non tamen maligno modo. & quibuſdam ſub hoc tempus etiam iudicatio facta eſt cum ſudore. Fiebant autem in febribus æſtiuis, circa ſeptimam, octauam & nonam diem, aſpretudines in cute miliaceæ, culicum morſibus maxime ſimiles, nõ ualde pruriginoſæ. Hæ perſeuerabãt uſq; ad iudicationem. Nulli equidem maſculo tales eruppiſſe uidi. Mulier autem nulla mortua eſt, cui hæ fiebãt. Et graui auditu præditæ & ſoporoſæ erant. Prius autem non ualde ſoporoſæ erant hæ, quibus illæ affuturæ eſſent. Non tamen in totum durabant, Verum ſoporoſæ & ſomnolentæ erant per æſtatem, & uſque ad pleiadum occaſum. Poſtea uero magis uigiliæ aderant. Sed neque in totum ab hac conſtitutione moriebantur. Aluum igitur per cibos ſiſtere non dabatur, immo præter rationem putaſſet quis mederi conducere, etiamſi minus multa quibuſdam prodirent, per hoc quod in frigore quis iaceret ſtrato ſuppoſito. Nam ulcerat quidem frigidum, calefacit autem eiuſmodi ſpecies ſenſim progrediendo adhuc magis, etiamſi nulla afflictio naturæ accedat. & in quibus, & qualia ſigna, & plura aut pauciora fientia, oſcitatio, tuſsis, ſternutatio, diſtentio cum oſcitatione, ructatio, flatus: omnia talia corrumpunt. Quibus in febribus anxioſis, horridis, rubeſcunt facies, laſsitudines, oculorum dolores, capitis grauitates, reſolutiones leuiter ſideratorum modo, & menſes ſi apparuerint, maxime quibus primum, ſed & uirginibus & mulieribus, quibus per tempus: Sed & quibus non in quo ſolet tempore, aut uelut oportet apparent. Deinde pallidæ

fiunt. Magnum autem in omnibus, id quod & cõſequenter fit, & in quo tempore, & in quibus. Valde biliofis, in febribus maxime, omnino quibuſdam ad crura purgatio. Medicamentorum modos ſcimus, ex quibus qualia, & quæ fiunt. Non enim omnes ſimiliter, ſed alij aliter componuntur. Et alibi citius, aut ſerius, in manuum tractationes aſſumuntur, uelut eſt aut ſiccare, aut tundere, aut coquere, & eiuſmodi. Omitto plurima, quæ unicuique, & in quibus morbis, & quo tempore morbi, ætatem, ſpeciem, uictum, qualis hora anni, & quæ, & qualiter procedat, & huiuſcemodi. Zoilo iuxta murum ex tuſsi matura, febris acuta, & faciei rubor, & aluus intercepta, præterquam ad neceſsitatem coactè, lateris ſiniſtri dolor, & auris è directo ualde doloroſa, & caput non uſque adeò. Spuens ſemper ſuppuratum ægrotabat. Sed alia iudicata ſunt, & iuxta aurem pus multum erupit, circa octauam aut nonam diem. Principia uero noni diei ex dolore auris. Haud ſcio quomodo ſine rigore iudicatio facta eſt. Sudauit caput ualde. Et hic ſudor firmus erat, quòd quidem ardor etiam ſiniſtri lateris eſſet. Superne unà cum aure dolor ſedatus, maxime circa ſcapulas. Sed & ante ſputa multa, ab initio florida reiecta, & circa ſeptimam aut octauam diem. Deinde laborioſa. Aluus reſtitit uſque ad nonam & decimam diem. Dolor extinctus eſt. Tumor remittebat, & ſudores fiebant parui, non autem iudicabant. Manifeſta autem erant hæc tum ex alijs, tum ex ſeceſſu. Nam incipiente auris dolore, etiam uenter turbatus eſt. Erupit autem ex aure nona die, & iudicatus eſt morbus decima quarta ſine rigore eadem die. Sed & ſputum largius ibat, & maturius, poſtquam auris erupit. Sudores autem, & ſerpentia ulcuſcula ad multum tempus, in capite fiebant. Reſiccata ſunt tertia die. Quæcunque ſine ſigno iudicationis iudicatorio diſparent, male iudicata ſunt, uelut Eryſipelas ancillæ Polemarchi. In glandularum tumoribus febres, malum, exceptis diarijs. Et in febribus glandularum tumores, deteriores, qui in acutis ab initio uigorem remiſerunt. Spiritus, præcordijs eleuatio mollis, & intentio neutra, in ipſis ſuperne rotundum, in dextris uelut circumferentia ſuppuratoria, aliud longius magis, aliud diffuſum, aliud deorſum repens, & hinc atque hinc diſtentio uſque ad umbilicum. In omni ſurſum uerſus è directo latione, ſi reuocetur, & in rotunditatem concludatur, quatenus quidem ſpiritus fuerit, citra iudicationem calore attenuatur. Si uero hunc effugerit, ad ſuppurationem procedit.

Spiritus denſi, parui: magni, rari, parui, rari: extra magnus, intra paruus, alius quidem extendens, alius uero urgens, dupla intro reuocatio, uelut ſuperinſpirantibus, calidus, frigidus. Medela aſsiduarum oſcitationum ſpiratio longa. Non potantibus, & uix, ſpiratio breuis. E directo etiam laterum intentio doloroſa, & præcordiorum intenſiones, & ſplenis eleuationes, è naribus eruptiones. Quæ relinquuntur poſt iudicationem, recidiuas facere ſolent. Primum itaque lienis eleuationes, ſi non ad articulos fi nierint, ſanguinis è naribus eruptio fit, aut præcordij dextri intentio, ſi non penetrauerint urinæ. Hæc enim eſt interceptio utrorunque, & recidiuæ horum merito fiunt. Abſceſſus igitur horum facere oportet ſi non fiant. eos uero qui iam fiunt declinare. Eos autem excipere, ſi prodierint iam, & qualia

oportet, & qua parte oportet. Qui uero non ualde, eos coadiuuarè. Eos uero auertere, ſi omnino incommodi fuerint, maxime ſi hi affuturi ſunt: ſin minus, ſi iam ueniunt. Quarta die fientes ſanguinis è naribus eruptiones ægre iudicant. Febres quæ una die intermittentes, altera ſuperrigent, unà cum iudicatione, ad ſeptimum circuitum durant. Scopo ex mucoſis, bilioſis, & faucium inflammatione, malo uictu uſo aluus ſuppreſſa eſt, & febris acuta facta, & lingua florida, & uigil ſine ſomno. Pectinis intentio fortiter, æqualiter, paulatim ad infernam partem in dextris. Spiritus ſubdenſus, præcordia dolebat, & reſpirans, & quum uerteretur. Sine tuſsi uero excreabat ſubcraſſa.

Peplus ipſi data, à præcordio quidem depulit, tranſiuit autem nihil. Poſtridie glandes duæ appoſitæ non apparuerunt. Vrina craſſa & turbata. Subſidentia leuis & plana. & reſtitit aluus in turbulentia, uenterq́ mollior erat. Et ſplen eleuatus, & deorſum uergens factus eſt. Potu utebatur aceto mulſo dulci, aut fauorum cremore cocto. Decima ſanguis ex ſiniſtra nare aquoſus paucus uenit: non autem ualde infirmus erat ob hoc ipſum: & urina ſubſidentiam habens. In ſubſidentia uero ſubalbum quiddam adhærens uaſi, tenue, neque geniture ſimile, neque diſsimile. Defluxit hoc breui. Poſtridie iudicatus eſt, à febre liber, & ſubijt ſubuiſcoſum undecima die. Hoc uero circa defluxum erat quid bilioſum. Vrinæ uero purgatio multa, tum copia, tum ſubſidentia. & priuſquam uinum bibere inciperet, ferè pituitæ ſimilis. Penetrauit autem undecima die, ut quæ non eſſet multa. Viſcoſa uero erant ſtercora & turbata.

Huiuſmodi autem iudicatorio modo fiebat. Nam & Antigenis in Perintho tale erat. Quæ circa linguas eleuantur collectiones, & humiles calculi, & quæ podagricis fiunt, circa debiles illorum articulos ſunt. Nam oſsium natura cauſa eſt, ut hæc & indurentur, & diſtendantur. Collectio Hippoſtrati uxori ex quartana annua ad faſtigium eleuata eſt, quum ſubfrigida palàm eſſe uideretur, impetus in totum corpus factus eſt, & ſudor. iudicata eſt hoc modo. & poſtea menſes plures copia & tempore. Tunc enim ſuppreſsi fuerant. Abſceſſus non conſiſtere uiſus eſt. In pulſantibus ſanguinem fundentibus figura ampla, & in totum ſi ex omnino decliui accliue fiat. Quapropter etiam deligationes in uenarum ſectionibus impetum faciunt. fortes uero ſanguinem impediunt. Sanguineum & ſubbilioſum, ructum acidum facit. Fortalis autem ad atræ bilis morbum his deſinet. Rigores incipiunt mulieribus quidem magis à lumbis, per dorſum ad caput. Sed & uiris poſteriore corporis parte magis quàm anteriore, uelut cubitis, femoribus. Sed & cutis rara. Induit autem pilus animantium. Quibus nihil intra conſtitutum tempus acci[illegible], ſingulis partus uitales fiunt. Apparentia in quibus menſibus fiunt. Labores in circuitibus, Quicquid in ſeptuaginta mouetur, in triplicitatibus peragitur. Poſt menſes, dextera & ſiniſtra hiant. Humiditas per prodeuntia, requirit diætam ſiccisſimam. Quod citius motum eſt ac diſcretum, rurſus agneſcit etiam tardius, & ad longius tempus. Labores, circa quinquageſimum tertium diem, & circa centeſimum ſextum. Labores tertio, quinto, ſeptimo, nono menſe, & ſecundo, ac quarto. Quæ noſſe oportet ad ſeptimum menſem aut à menſium fluxu numerandi ſunt nouem menſes, aut à conceptione, & à ſeptuaginta ac ducentos dies, græci menſes fiunt. & ſi

quid

quid amplius ultra hos eſt, & aut maſculis, aut etiam fœmellis, hæc fiunt, aut contraria. A cibis & potibus humeri ac mammæ inflantur. & impotentiæ, & inflationes in capite, incrementa faciunt, donec oſſa fuerint ſolida facta.

Menſtruarum purgationum circuitus eſt. Quæ ante has fiunt grauitates, ſimiles ſunt laboribus octimeſtribus. Primiparaum lac, alimento quidem tranſmutationē accipiente, octimeſtri uero perficiente. Si in uulneribus fortibus, tumor non appareat magnus, malum. Laxi bonum: ſurſum paſcentes, peius. Menſtruę purgationes ſimiles octimeſtribus, in tendentibus ad decimū menſem fientes, malum. Quibus tumores in ulceribus, non ualde cōuelluntur, neq; inſaniūnt. His autem derepente diſsipatis, quibus quidem ad poſteriores partes, conuulſiones cum doloribus, quibus autem ad anteriores, aut inſaniæ, aut dolores lateris acuti, & dyſenteria rubra. Tumores præter rationem alleuantes, prauum: uelut Andronici filio Eryſipelas recurrit: ſi non ad eundem locum rediens, bonum quid ſignificet. Hoc ex natiuitate circa aurem, ad pubem diſtributū eſt. Alteri tertia ex natiuitate die factum, ſuppuratū eſt nona. Hic ſeptima die ſanus euaſit. Maligniora ſunt quæ derepente diſparent.

SECTIO QVARTA.

De uenis.

HEpatitis in lumbis uſq; ad magnum uerticulum, inferne etiam uerticulis ſe ingerit: hinc ſubleuata per hepar, & per ſeptum tranſuerſum ad cor. & quæ quidem recta eſt, ad clauiculas: hinc aliæ quidem ad collū, aliæ uero ad ſcapulas, aliæ deorſum deflectentes, ad uerticula & coſtas declinant. Et ex ſiniſtris quidem, una prope clauiculas. Ex dextris uero ad quendam ipſarum locū. Alia uero utrinq; deflexa. Alia paulo inferius deflexa, ubi quidem illa deficit, coſtis ſe ingerit, donec ad uenam in ipſum cor acceſſerit, ad ſiniſtras deflexa. Infra autem decuruata ad uertebras deſcendit donec perueniat, & inde incipit ekuari ingerēs ſe coſtis reliquis omnibus, hinc atq; hinc ſingulis ramulos prębens, quum ſit una: à corde quidem ad locum quendam à ſiniſtris magis procedens. Deinde infra arteriā, donec conſumpta fuerit, & uenerit eò unde hepatitis ſubleuata eſt. Priuſquam autem eò uenit, circa extremas duas coſtas diuiſa eſt, & partim ab hac, partim ab illa uerticulorum parte progreſſa conſumitur. Quæ uero recta à corde ad clauiculam tendit, ſupra arteriā eſt: & ab hac, uelut etiam iuxta lumbos infra arteriam, ad hepar inſilit, partim in portas & pinnas, partim in reliquum deinceps procedit paulo infra ſeptum trāſuerſum. Septum autem tranſuerſum adhæret hepati, neq; facile eſt ipſum ſeparare. Duplices porrò uenæ à clauiculis, alteræ hinc alteræ iſthinc, ſub pectus ad pectinem procedunt: quò uero hinc, nondum ſcio. At Septum tranſuerſum infra iuxta uerticulum quod eſt infra coſtas, qua rhenes ex arteria, ea parte conſugunt: Verūm arteriæ ex ipſo rhene oriūtur, hinc atq; hinc ab arteria neruum habentes. Atque hac parte alicubi in recurrente à corde Hepatitis defini[illegible] Cæterum ab hepatitide per ſeptum tranſuerſum maximæ duæ, altera hinc, altera iſthinc, ſublimes feruntur, multifidæq; per ſeptum ſunt, & circa ipſum cōſiſtunt in ſuperna parte, atq; hæ magis ſunt conſpicuæ. Duo uero nerui à cerebro ſub os magni uerticuli, ex ſupernis & ad gulam magis, ab utraq; arteriæ parte deſcendunt, & uterque in ſeipſum incidens, uni ſimilis, ubi uerticula & ſeptum ſunt,

ibi

419

ibi deſinūt.& quidam ambigui, ex hac ſocietate ad hepar & ſplenem ipſos tendere putauerūt. Alius neruus ab utraq; uerticulorum parte iuxta clauiculam ad ſpinam procedit, ex obliquo uerticulorū, & ad coſtas diſtribuitur. & quemadmodum uenæ, ſic hi per ſeptum, ad meſenterium mihi tēdere uidentur. Vbi autem hæ deficiunt, rurſus hinc ubi ſeptum exoritur, ab eo cohærentes ac continui exiſtentes, iuxta medium infra arteriam, deinceps ad uerticula diſtribuuntur, quemadmodum uenæ, donec ad ſacrum os progreſsi conſumuntur. In Aeno ex aſsiduo leguminum eſu, fœminæ & maſculi, crurum impotētes facti ſunt, ac uitam degerunt. Sed & his qui eruo ueſcuntur, genua dolent. Diligentia adhibenda eſt ut excandeſcentia inducatur, & coloris reparandi, & ſanguinis in uaſa ſubter cuticulam colligendi gratia: itemq; lætitia, & timor, & huiuſmodi. & ſi quidem reliquum corpus ſimul ægrotarit, ſimul curare: Sin minus, ſatis eſt. Stymargi famula Idumæa erat, quæ ubi filiam peperiſſet, cōuerſum eſt ei uteri oſculum, & dolor ad coxam & crus. Iuxta malleolum ſecta uena liberata eſt, & quidem quum etiam tremores totum corpus detinerent. Verū ad cauſam deuenire oportet, & ad cauſæ principium.

SECTIO QVINTA.

Naturæ indiciorum notio.

Qvicunq; fului, naſo acuto, oculis paruis, mali. Quicunq; fului, ſimi, oculis magnis, boni. Hydropici rauos oculos habent, & calui ſunt. Vocis gracilitatem ſoluit uarix, ad ſiniſtrum & dextrū teſtem, abſq; horum altero fieri non poteſt ut ſoluatur. Magni, calui, balbi, gracili uoce præditi, boni. Morbos autem habent, balbus, aut caluus, aut gracili uoce præditus, aut hirſutus, fortiter atrabiliarios. Qui lingua offendunt, & labiorum non ſunt potentes, eos neceſſe eſt dum illa ſoluuntur, ſuppuratos fieri. Dolorem in locis infernis fortem, ſurditas ſoluit, itemq; ſanguis multus ex naribus erumpens. Inſania magni morbi ex more fientis ſolutio. Si puerperis conuulſio fiat, febrem excitato: & cerato multo tepido in ueſicam immiſſo, ac per clyſterem infuſo colluito. Si capitis os confractum fuerit, lac, & uinū ammixta aquæ pari menſura, bibenda dato. Si uero ulcus fuerit, internas uenas ſecato, ſi non febricitet. Si autem deſipiat, caput irrigato, ſi non præcordia fuerint eleuata. Si caput doluerit, ad pectus deſcendit, deinde ad præcordia, poſtea ad coxam, Omnia uero ut doleant fieri non poteſt. Ventoſitatem flatuoſam uenæ ſectione, fluxionem pharmaco illito ſiſtito. Fluxus enim ex uena magna eſt. Si uero ſua ſponte multum fluat, ieiunet: aut aquæ partes duas, lactis quatuor bibat. Infœcundas fomentis ac medicamentis curato. Quicunq; derepente uoce deſtituuntur, ſi ſine febre fuerint, ipſis uenā ſecato. Pituitæ fluxiones ex mammis trahunt oculi, & eructant per nares ad pulmonem. Quibus tuſsis ſicca eſt, his non ſoluitur, niſi dolor fortis ad coxas, aut ad crura, aut ad teſtem irruat.

Si hydropicum tuſsis corripiat, ſiquidē ſtatim animo linquatur, calidis omnibus utatur: Sin minus, inebriato, ac cibis ipſum impleto. Venas autem internas ſecato, dum morbus magnus in intentione eſt. Solutio coxarum doloris, oculorum diſtortiones, cæcitas: teſtium tumoris, mammarum eleuatio.

Si febre tenente, partes circa faciem graciles fuerint, in die impari, ſequenti die ſoluetur. Hydropicus ſi tumorem in cruribus habens tuſsiat, malum.

Si aures

oculus dexter,& quæ infra ſunt hac parte. Nā & maſculi dextris inhærēt. Mulieribus menſes ut ſiſtas,cucurbitam maximam ad mammam affigas. Trimeſtris puer omnia præ ſe fert,& lac tunc habet. Si multum fluat lac,neceſſe eſt fœtum debilem eſſe. Si ſolidiores fuerint mammæ, ſanior eſt fœtus. Vena craſſa eſt in utraq; mamma:quapropter maximam habent prudentię partem. Vrinæ ſtillicidium ſoluit uenæ ſectio. Si ſuperni loci turgent qui ſunt circa caput,ulcerum purgatio,uomitus,hydrops. A uentris turbatione,aut à tuſsi,ſi cancer fiat,os amareſcit. Dato aūt elaterium bibendum bis aut ter,ſi nōn balbus fuerit.Deligare uero oportet florem ęris uſtum,donec fuluus euaſerit,& ſpongiam,ſi non balbus fuerit. In anxietate,horrore,oſcitatione,dato uinum pari aquæ menſura ammixta. Ad auris dolorē cucurbitam affigito. Quicquid ſupernarū partiū doluerit,dolor ad coxas,aut ad genua, & anhelatio fiens,omnia hæc ſoluit. In uoluulo molli,frigidum uinū multum meracum pro ratione dato,donec ſomnus,aut crurū dolor fiat. Soluit autem & febris,& dyſenteria citra dolorem. Si præcordia diſtenta fuerint,manu comprimito ac lauato. Ad paronychiam unguium abſceſſum,galla nigra cum melle. Aqua ſecedente,lactis heminas octo bibendas dato. Si uero uomat,& non bibat,allij aut ceparum intritum dato. Vt mulier in utero concipiat,polypos paruos ſuper flamma calidiſsima aſſatos, & ferè ſemiambuſtos,edendos dato. Et nitrum Aegyptium tritum, coriandrūq; ac cuminū, in paſtillos efformato,in pudendumq; ſubdito. Si ex crapula caput doleat, uini meraci heminam bibat. Si uero aliter caput doleat,panem q̄; calidiſsimum cum uino meraco edat. Si hominem calor corripiat,nō à bile,neq; à pituita,ſed aut à laſsitudine,aut aliàs febriat,aquam multam calefacito, deinde ea ſuperinfuſa caput rigato,donec pedes ſudarint : & farinam craſsiſsimā coquito. Poſtquam autem pedes ſudarint,farinam plurimam & calidiſsimam edens, ac uinum meracum inſuper bibens,ueſtimētis contectus facile quieſcat. Aut narciſsi duo aut tria capita in cœna edat. Qui inſania corripietur,ei hoc ſignū præſagit,ſanguis colligitur ipſi ad mammas.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIB. III [redacted]

[redacted] Medico Phyſico interprete.

SECTIO PRIMA. AEGROTVS I.

PYTHION qui habitabat iuxta telluris templum. Cœpit tremor à manibus prima die, febris acuta,delirium. Secunda omnia exacerbata ſunt. Tertia eadem. Quarta ab aluo pauca, mera,biliosa prodierunt. Quinta omnia exacerbata ſunt. tremores perſeuerabant, ſomni tenues,aluus reſtitit. Sexta ſputa uaria,ſubrubra. Septima os diſtractum eſt. Octaua omnia exacerbata ſunt, Tremores perſeuerabant. Vrinæ ab initio quidē,& uſq; ad octauā tenues,decolores,in medio pendens nubiloſum quiddam habebant. Decima ſudauit. Sputa aliquantulū matura,iudicatus eſt. & uri-

næ ſubtenues circa iudicationem. Poſt iudicationẽ uero, quadraginta diebus poſtea ſuppuratio circa ſedem, & abſceſſus factus eſt cum urinæ ſtillicidio. P. M. V. Q. S. hoc eſt, probabile multitudine urinæ quadrageſima ſanatum.

AEGROTVS II

HErmocraten qui ad nouum murum decumbebat, febris uehemens corripuit. Cœpit autem dolere caput, lumbos. Præcordij diſtentio molliter. Lingua ab initio adusta eſt. Surditas ſtatim. ſomni non aderant. Siticuloſus non ualde. Vrinæ craſſæ rubræ, depoſitæ non ſubſidebant. Ab aluo uero non pauca combuſta prodibant. Quinta minxit urinas tenues, habebant quid in medio pendens, non ſubſidebant. Ad noctem mente motus eſt. Sexta morbo regio correptus eſt. omnia exacerbata ſunt. non reſipiſcebat. Septima moleſta fuit. Vrinæ tenues ſimiles, ſimiliter etiam ſequentibus diebus. Circa undecimam omnia uiſa ſunt alleuata eſſe. Sopor cœpit. Vrinæ craſſæ ſubrubræ, infra tenues, non ſubſidebant. Placide reſipiſcebat. Decima quarta à febre liber, non ſudauit, dormiuit, intelligebat omnia. Vrinæ conſimiles. Circa decimam ſeptimam rediјt, calefactus eſt, ſequentibus diebus febris acuta. Vrinæ tenues. Rurſus autem uigeſima die iudicatus eſt, à febre liber, non ſudauit. Cibum faſtidiebat per totum tempus. reſipiſcebat, loqui non poterat, lingua arida. non ſitiebat. dormiebat ſoporoſus. Circa uigeſimam quartam calefactus eſt. aluus lubrica multis tenuibus fluens. & ſequentibus diebus febris acuta. lingua combuſta eſt. Septima & uigeſima mortuus eſt. Huic ſurditas perpetuo perſeuerabat. Vrinæ craſſæ & rubræ non ſubſidentes. Aut tenues decolores, & in medio quid pendens habentes. guſtare autem non poterat. P. S. S. V. S. M. hoc eſt, probabile ſeceſsibus ſuppreſsis uigeſima ſeptima mortuum.

AEGROTVS III

QVi in Dealcis horto decumbebat, capitis grauitatẽ, & tempus dextrum doloroſum habebat multo tẽpore. Cum occaſione uero febris corripuit, decubuit. Secunda die ex ſiniſtra nare modicus merus ſanguis fluxit. Ab aluo ſtercora probe prodierunt. Vrinæ tenues, uariæ, in medio pendens quiddam habentes minutim diſperſum. uelut farinæ craſsiores, & genituræ ſimiles. Tertia febris acuta, Seceſſus nigri, tenues, ſpumoſi, ſubſidentia ſeceſsibus liuida. ſomno grauiore aliquatulum premebatur, moleſte ſurgebat. Vrinis ſubſidentia liuida, ſubuiſcoſa. Quarta uomuitillioſa, flaua, pauca, paulo poſt æruginoſa. De ſiniſtra nare modicus merus ſanguis fluxit. Seceſſus ſimiles. Vrinæ ſimiles. ſudauit circa caput & clauiculam. ſplen eleuatus eſt. femoris dolor è directo. Præcordij dextri diſtentio ſubmollis. nocte non dormiuit. parum mente motus eſt. Quinta ſeceſſus plures, nigri, ſpumoſi, ſubſidentia ſeceſsibus nigra. nocte nõ dormiuit. mente motus eſt. Sexta die ſeceſſus nigri, pingues, uiſcoſi, graueolentes. dormiuit, intelligebat magis. Septima lingua ſicca, ſiticuloſus, nõ dormiuit, mẽte motus eſt. Vrinæ tenues, nõ boni coloris. Octaua ſeceſſus nigri, pauci, cõpacti. dormiuit. intelligebat. ſiticuloſus non ualde. Nona riguit. febris acuta. ſudauit. frigiditas. mente motus eſt. dextro oculo diſtortus eſt. lingua arida, ſiticuloſus, inſomnis. Decima circa eadẽ. Vndecima intelligebat per totum omnia, à febre liber. ſudauit. urinæ tenues circa iudicationem. Duobus

diebus

diebus à febre liber fuit, decimaquarta rediјt. Statim autem nocte nō dormiuit. penitus mente motus eſt. Decima quinta urina turbata, qualis ex his quæ ſubſi derunt fit, quum fuerint agitata. febris acuta. penitus mente motus eſt. non dor miuit. genua & tibias doloroſa habebat. ab aluo ſubdita glande, ſtercora nigra prodierunt. Decimaſexta urinæ tenues, habebant quid in medio uehens nu biloſum. mente motus eſt. Decima ſeptima mane extremitates frigidæ, conte gebatur, febris acuta. ſudauit per totum. alleuatus eſt. intelligebat magis. non à febre liber, ſiticuloſus. Vomuit biliosa, flaua, pauca. Ab aluo ſtercora prodie runt paulo poſt nigra, pauca, tenuia. Vrinæ tenues, non boni coloris. Decima octaua non reſipiſcebat. ſoporoſus. Decimanona per eadem. Vigeſima dormi uit, omnia intelligebat. ſudauit. à febre liber. non ſitiebat. Vigeſima prima pa rum mente motus eſt. paululum ſitiebat. præcordiј dolor, & circa umbilicū pal pitatio perpetuo. Vigeſimaquarta urinis ſubſidētia. intelligebat omnia. Vige ſima ſeptima coxæ dextræ dolor. Vrinæ tenues, & ſubſidentiam habebant. in reliquis commodiſsime habebat. Circa uigeſimam nonam oculi dextri dolor. Vrinæ tenues. Quadrageſima egeſsit pituitoſa, alba, aliquanto plura. multum ſudauit per totum. perfecte iudicatus eſt.

SECTIO SECVNDA. AEGROTVS IIII

IN Thaſo Philiſtes caput multo tempore dolebat, & quādoq; etiam aliquan to grauiore ſomno preſſus decubuit. Quum autem ex potationibus febres continuæ obortæ eſſent, dolor exacerbatus eſt. nocte excalefactus eſt primum. Prima die uomuit biliosa, pauca, flaua primū. poſtea uero plus æruginoſa. Ab aluo autem ſtercora prodibant. noctem habuit moleſtam. Secūda die ſurditas. febris acuta. præcordium dextrum diſtētum eſt, declinauit ad internas partes. Vrinæ tenues, pellucidæ, habebant quiddam in medio pendens geniture ſi mile. Parum inſaniuit circa meridiem. Tertiam diem moleſtam habuit. Quartā conuulſiones. exacerbata ſunt omnia. Quinta mane mortuus eſt.

AEGROTVS V

CHærionem qui decūbebat apud Demænetū, ex potu febris corripuit. Sta tim aūt capitis grauitas doloroſa. nō dormiuit. aluus turbata ex tenuibus bilioſis. Tertia die febris acuta. capitis tremor, maxime autem labiј inferni. pau lo poſt rigor, conuulſiones, penitus mente motus eſt. Noctem moleſte tulit. Quarta per quietem, parū dormiuit. parum delirauit. Quinta laborioſe omnia exacerbata ſunt. deliriū. noctem moleſte tulit. non dormiuit. Sexta per eadem. Septima ſuperriguit. febris acuta. ſudauit per totum. iudicatus eſt. Huic per petuo ab aluo ſeceſſus bilioſi, pauci, meri. Vrinæ tenues boni coloris, in me dio nubiloſum quiddam pendens habentes. Circa octauam minxit urinas melioris coloris, habentes ſubſidentiam albam, paucam. reſipiſcebat. febris in termiſit. Nona rediјt. Circa decimamquartam febris acuta, ſudauit. Decima ſe xta uomuit bilioſa, flaua, ſatis multa. Decima ſeptima ſuperriguit. febris acuta. ſudauit. à febre liber, iudicatus eſt. Vrinæ poſt recidiuam & iudicationē, melio ris coloris, ſubſidentiam habentes. Neq; mente motus eſt in recidiua. Decima octaua parum caleſcebat. inſuper ſitiebat. Vrinæ tenues, quod in medio pende bat nubiloſum erat. parum mente motus eſt. Circa decimā nonam à febre liber, collum doloroſum habebat. Vrinis ſubſidentia. perfecte iudicatus eſt uigeſi

ma. P. M. B. V. V. S. hoc eſt, probabile multitudine bilioſarum urinarum uigeſima ſanatum.

AEGROTVS VI

EVryanactis filiam uirginem febris corripuit. Erat autē ſine ſiti perpetuo, nihil ad guſtandum admittebat. Ab aluo pauca prodibant. Vrinæ tenues, paucæ, non boni coloris. Incipiente autem febre circa ſedem dolebat. Sexta die à febre libera, non ſudauit. iudicata eſt. Quod uero circa ſedem erat, parum ſuppuratum eſt. erupit unà cum iudicatione. Poſt iudicationem ſeptima die riguit, parum incaluit, ſudauit. poſt iudicationem octaua die, riguit nō multum. poſtea uero extremitates frigidæ ſemper. Circa decimam poſt factū ſudorem, mente mota eſt. & rurſus breui reſipiſcebat. Dicebant autem ex guſtato botro ipſam hæc pati. Die uero una intermiſſa, rurſus duodecima multum delirabat. aluus turbata eſt ex bilioſis, paucis, meris, tenuibus, mordacibus. frequēter ſurgebat. Die ſeptima ab ea qua mēte mota fuit, mortua eſt. Hæc incipiente morbo fauces dolebat. & perpetuo ruborem habebat. & gurgulio reuulſus. fluxiones multæ, paruæ, tenues, acres. Tuſsiebat, maturum nihil educebat. Omnes cibos per totum tempus faſtidiebat, neq; ullum aliquē appetiuit. ſine ſiti erat. neq; quicquam memorabile bibit. Tacens nihil loquebatur. Triſtitia deſperata rurſus corripiebat. Erat autem & innata quædam tabes.

AEGROTVS VII

ANginoſa illa quæ apud Bitonem erat, primum à lingua cœpit. Vox non clara, lingua rubra reſiccata fuit. Prima die horrida, incaluit. Tertia rigor. febris acuta, tumor ſubruber, durus, colli & pectoris ex utraq; parte. extremitates frigidæ, liuidæ. Spiritus ſublimis. potus per nares fundebatur, deglutire nō poterat. alui ſeceſſus & urinæ ſuppreſſa erant. Quarta omnia exacerbata ſunt. Mortua eſt anginoſa. P. S. S. Q. M. hoc eſt, probabile ſeceſsibus ſuppreſsis quinta mortuam.

AEGROTVS VIII

ADoleſcentem qui decumbebat in mēdacium foro, febris corripuit, ex laſſitudinibus, & laboribus, ac curſibus inſolitis. Prima die aluus turbata ex bilioſis, tenuibus, multis. Vrinæ tenues ſubnigræ. nō dormiuit. ſiticuloſus. Secunda omnia exacerbata ſunt. Seceſſus plures, intempeſtiuiores. nō dormiuit. Mens turbata. parum ſudauit. Tertia moleſte habuit. ſiticuloſus, anxius. multa iactatio. deſperatio. mente motus eſt. Extremitates liuidæ ac frigidæ. præcordij intenſio ſubmollis útrinq; Quarta non dormiuit. Malum in peius procedebat. Septima mortuus eſt. Aetate circa uigeſimū annum erat. P. N. S. M. hoc eſt. probabile nouationibus ſeptima mortuum.

AEGROTVS IX

QVæ apud Tiſamenum decumbebat mulier, ei uoluuloſa moleſte procedebant. uomitus multi. potum continere non poterat. Dolores circa præcordia. Et in infernis partibus iuxta uentrem dolores, tormina continua, non ſiticuloſa. incaleſcebat. Extremitates frigidæ perpetuo. anxia. inſomnis. Vrinæ paucæ, tenues. ſeceſſus crudi, tenues, pauci, prodeſſe non amplius quicquam poterat. Mortua eſt.

AEGROTVS X

MVlierem ex his quæ apud Pantimedem degebāt,ex abortu infantis, prima die febris corripuit.Lingua arida.ſiticuloſa.anxia. inſomnis. Aluus turbata ex tenuibus,multis,crudis.Secunda die ſuperriguit.febris acuta.ab aluo prodiere multa.non dormiuit.Tertia die dolores maiores.Quarta mēte mota eſt.Septima mortua eſt.Aluus ſemper lubrica,ex ſeceſsib. multis, tenuibus, crudis.Vrinæ paucæ, tenues.febris ardens.

AEGROTVS XI

ALteram ex abortu circa quintum menſem, febris corripuit. Ab initio ſoporoſa erat.& rurſus inſomnis.lumborum dolor.capitis grauitas. Secūda aluus turbata eſt paucis,tenuibus,meracis primum.Tertia plura,deteriora. nocte non dormiuit.Quarta mente mota eſt. Timores. Triſtitiæ.dexter oculus diſtortus eſt.ſudauit circa caput ſudorem modicum, frigidum. extremitates frigidæ.Quinta omnia exacerbata ſunt.multū delirabat. & rurſus breui reſipiſcebat.Sitis.inſomnis. Ab aluo multa, intempeſtiua, perpetuo prodibant. Vrinę paucæ,tenues,ſubnigræ.Extremitates frigidæ,ſubliuidæ.Sexta per eadem.Septima mortua eſt phrenitide.

AEGROTVS XII

MVlierem quæ decumbebat in mendacium foro,primum tūc enixam doloroſe maſculū,febris corripuit.Statim ab initio ſiticuloſa. anxia. cor dolebat.lingua arida.uenter turbatus eſt tenuibus,paucis.non dormiuit. Secūda die parū riguit. febris acuta.parum circa caput ſudauit frigidū.Tertia laborioſe ab aluo cruda,tenuia, multa prodierunt. Quarta riguit. Omnia exacerbata ſunt. Inſomnis.Quintā laborioſe tulit.Sexta per eadē.Ab aluo uero prodierūt liquida,multa.Septima riguit.febris acuta.ſitis multa.iactatio. Circa uesperā frigidū ſudorem per totū ſudauit. frigiditas. extremitates frigidæ, nō amplius recaleſcebant.& rurſus ad noctem riguit.Extremæ partes nō recaleſcebāt.non dormiuit.parum mente mota eſt.& rurſus breui reſipuit.Octaua circa meridiem recalefacta eſt.Siticuloſa.ſoporoſa. faſtidioſa ac nauſeabunda. Vomuit bilioſa,pauca,ſubflaua.Noctem moleſte tulit.non dormiuit.Vrinā minxit multam aceruatam inſcia.Nona remiſerunt omnia.ſoporoſa.Ad ueſperam parum riguit.Vomuit pauca,bilioſa.Decima rigor.febris exacerbata eſt. nihil dormiuit.Mane multam urinam ſubſidentiā habentem minxit, extremitates recalefactæ ſunt.Vndecima uomuit uiroſa,bilioſa.Nō ita longe poſtea ſuperriguit. & rurſus extremitates frigidæ.Ad ueſperā ſudor, rigor. Vomuit multū. noctem laborioſe tranſegit. Duodecima uomuit multa, nigra,graueolentia. ſingultus multus.ſitis laborioſa.Decimatertia nigra,graueolentia,multa uomuit. rigor. Circa meridiem uoce deſtituta. Decimaquarta ſanguis per nares. Mortua eſt. Huic perpetuo aluus lubrica.horrida.Aetas circa annum decimūſeptimum.

SECTIO TERTIA.

Conſtitutio temporis peſtilens.

ANnus auſtrinus,pluuius.Venti perpetuo quieſcentes.Quum ſquallores fuiſſent ſuperioribus temporibus ad annum,in auſtrinis circa arcturum aquæ multæ.Autumnus umbroſus,nubilus.aquarum copia.Hyems auſtrina, humida, mollis. Poſt ſolſtitium longe poſtea, prope æquinoctium feræ hyemes

mes. Et iam circa æquinoctium aquilonares uenti niuoſi non multo tempore Ver rurſus auſtrinum, ſine uentis. Aquæ multæ perpetuo uſque ad canem. Aeſtas ſerena, calida. æſtus magni. Eteſiæ parum diſperſum ſpirarunt. Rurſus circa arcturum in aquilonaribus aquæ multæ. Quũ autem eſſet annus auſtrinus, humidus, & mollis, per hyemẽ quidem ſani degebant, exceptis tabidis, de quibus ſcribetur. Ante uer autem ſimul cum fientibus frigoribus, ſacri ignes multi, quibuſdam cum occaſione, quibuſdam non, atque hi maligni multos peremerunt. Multi fauces doluerunt. Voces uitiatæ. febres ardentes. phrenitici. ora ulcere feruido affecta. in pudendis tubercula. Lippitudines. Carbunculi. Alui turbatæ. Ciborũ faſtidia. Aliqui ſiticuloſi, aliqui non. Vrinæ turbatæ, multæ, malæ. Diu ſoporoſi, & rurſus inſomnes. Multæ iudicationes penitus interceptæ. Quædam ægre fientes. Hydropes. tabidi multi. Atque hi quidẽ erant populares morbi. In ſingulis aũt relatis ſpeciebus ægroti, & moriebantur multi. Acciderũt autem ſingulis horum hoc modo. Multis equidem ignis ſacer cum occaſione, ex uulgaribus & ualde paruis uulnuſculis, in toto corpore, maxime ſexagenarijs, circa caput ſi uel parum neglecta eſſent. Multis uero etiam in ipſa curatione, inflammationes magnæ fiebant. & ſacer ignis multus, breui, undique depaſcebatur. Plurimis igitur ipſorum abſceſſus ad ſuppurationes contigerunt. carnium & neruorum ac oſsium elapſus magni. Erat autem & fluxio collecta non puri ſimilis. Sed alia quædam putredo, & fluxio multa ac uaria. Quibus igitur circa caput horum quid fieri contigit, his glabricies totius capitis ac menti fiebat. & oſsium denudationes ac elapſus. & multę fluxiones, & hæc in febribus, & ſine febribus. Erant autem hæc horrenda magis quàm mala. Quibus enim ad ſuppurationem talium maturatio peruenit, horum plerique ſeruabantur. Quibus uero inflammatio quidem & ignis ſacer diſceſsit, talem autem nullum abſceſſum fecit, horum multi perierunt. Similiter autem & ſi alicubi in alia corporis parte horum quid oberraret, hæc acciderunt. Multis enim brachium, & totus cubitus defluxit. Quibuſdã uero hæc affligebant latera, aut anteriorem aut poſteriorem aliquam partem. Quibuſdam autem totũ femur, uel tibiæ denudabantur, & totus pes. Erat autem ex talibus omnium grauiſsimum, ubi circa pubem & pudenda accidiſſet. & circa ulcera quidem, & cum occaſione, huiuſcemodi erant. Multis autem in febribus, & ante febrem, & ex febribus ignes ſacri inciderunt. & qui quidem horũ abſceſſum feciſſent per ſuppurationem, aut per aluum turbatio quædam tempeſtiua, aut urinarum bonarum excretio contigiſſet, per hæc ſoluebãtur. Quibus autem nihil horum acci diſſet, uerum obſcure diſparuiſſet, hi lethales erãt. Plerunque igitur plurimis accidit ſacer ignis uere. conſequebantur autem & per æſtatem, & ſub autũnum. Multa uero turbatio quibuſdam, & circa fauces tubercula, & linguę inflammationes, & abſceſſus circa dentes. Voceſque multis ſignificationem de ſe præbebant, quòd eſſent uitiatæ ac impeditæ. & inuolutæ, primũ quidem, tabidis incipientibus, immo etiam ardenti febre correptis, & phreniticis. Cœperunt igitur febres ardentes ante uer, itemque phrenitis, poſt facta frigora. & plurimi tũc ægrotarunt. Acuta uero & lethalia ſymptomata his aderant. Erat autem conſtitutio febrium ardentium hoc modo. Ab initio ſoporoſi, anxij, horridi. febris acuta, non ualde ſiticuloſi, non deliri. De naribus parum ſtillauit. Exacer-

bationes pleriſque diebus paribus. Circa exacerbationes obliuio, exolutio, & uocis priuatio. Extremitates manuum ac pedum ſemper his frigidiores, præſertim circa exacerbationes. & rurſus tarde ac non bene recaleſcebāt: rurſumq; & intelligebant & loquebantur. Detinebat etiam ipſos ſopor continuus, non ſomniculoſus. Aut uigiliæ cum doloribus. plurimis horū alui turbulentæ, ſeceſsibus crudis, tenuibus, multis. Vrinæ multæ, tenues, nihil neq; iudicatorij, neq; boni habentes. Nec uero aliud aliquod iudicatorium ita habētibus fiebat. Neq; enim ſanguis bene erumpebat, neq; alius aliquis abſceſſus iudicatorius fiebat. Moriebaturq; unuſquiſq; prout contigit erroneo modo, plerunq; circa iudicationes. Quidam uero diu uoce priuati. Multi ſudantes. & his quidē qui pernicioſe habebant, hæc accidebant. Conſimilia uero etiam phreniticis. Sine ſiti autem hi erant. Neq; quiſquam phreniticus inſaniuit, uelut ex alijs, ſed alia quadam mala ac lenta in ſomnum delatione grauiter peribant. Erant inſuper etiam aliæ febres, de quibus ſcribetur. Ora multis ulcere feruido affecta, ulceroſa. Fluxiones circa pudenda multæ, ulcerationes. Tubercula foris, intus, circa inguina. Lippitudines humidæ, longæ, diuturnæ, cum doloribus. Eruptiones palpebrarum foris, intus, multorum oculos corrumpentes, quas ficus uocant. Erumpebant etiam in alijs ulceribus multa, & in pudendis.

Carbunculi per æſtatem multi, & aliæ quæ ſeps uocātur, puſtulæ magnæ. Herpetes multis magni. At uero circa aluum multis multa & nociua acciderunt. Primum quidem teneſmi multis doloroſe. plurimis autem pueris, & omnibus qui erant ante pubertatem, & plurimi horum peribant. Lienterici multi, dyſenterici, neq; hi ualde doloroſe. Seceſſus autē bilioſi, & pingues, & tenues, & aquoſi. Et multis quidem ipſe morbus ad hoc decubuit, & ſine febribus & in febribus. cum doloribus, tormina, & uoluuli maligni, multorum quæ in corpore erant, & ſuppreſſa erant exitus. & exeuntia progreſſa dolores non ſoluentia, & his quæ offerebantur difficulter cedentia. Nam purgationes plurimos amplius lædebant. Ex his autem qui ſic habebant, multi quidem cito peribant. Multi uero longius uitam degebant. & in ſumma, omnes & qui longis morbis ægrotabant, & qui ex acutis, maxime ex his quæ per aluum ſecedebant mortui ſunt. Omnes enim aluus ſuſtulit. Cibum autem faſtidiebant omnes, ob cunctos præſcriptos morbos, in quos ſanè ego incidi. Multi uero, & maxime hi ipſi, & qui tales erant, ſed & alij, pernicioſe habebant. & ſiticuloſi alij erant, alij non. Ex his qui febribus alijsq; laborabāt, nullus ſiticuloſus intempeſtiue. Sed licebat circa potum uictus rationem conſtituere, prout uelles.

Vrinæ autem prodeuntes multæ quidem erant, non pro potus ingeſti ratione, ſed multum excedentes. Verum multa quædam malitia urinarum eiectarum erat. Neq; enim craſsitudinem, neq; concoctiones, neq; purgationes bonas habebant. Nam in multis morbis purgationes per ueſicam fientes, bonæ ſunt. Significabant autem plurimis colliquationem, & turbationē, & dolores, & nullam iudicationem. Soporoſi uero maxime phrenitici, & febre ardēte laborantes erant. Sed & in alijs morbis omnibus maximis, qui cū febre fiebāt. In totum autem plurimos aut grauis ſopor comitabatur, aut paruos ac tenues ſomnos habebant. Multa præterea alia febrium genera populariter graſſata ſunt, tertianarum, quartanarum, nocturnarum, continuarum, longarum,

erronearum, anxiarum, inconſtantium. Omnes aũt hæ cum multa turbatione fiebant. Nam alui plurimis turbatæ. horrores. ſudores non iudicatorij. & urinæ uelut præſcriptum eſt. Atq; hæc pleriſq; horum longa erãt. Neq; enim abſceſſus his fientes iudicabant, uelut in alijs. Et omnia quidem omnibus difficulter iudicabantur, & nullæ iudicationes fiebant, & diuturnæ, maxime uero his. paucis autem horum iudicatio circa octogeſimum diem fiebat. Plurimis prout contigit defecerunt. Moriebantur autẽ horum pauci ex hydrope erectè obambulantes. Multos uero etiam in alijs morbis tumores infeſtabant, maxime uero tabidos. Maxima autẽ & grauiſsima erat tabes, et plures occidit. Nam multi per hyemem incipientes, partim decumbebant, partim erectè obambulabãt. Ante uer autem pleriq; ex decumbentibus moriebantur. Aliorum uero tuſſes nihil defecerunt. Verum æſtate remiſerunt. At ſub autumnũ omnes decubuerunt, & multi mortui ſunt, plurimi uero horum diu ægrotauerunt. Cœpit igitur plurimis horum derepente ex his afflictio. frequentes horrores erant, ſæpe febres continuæ, acutæ. ſudores intempeſtiui, multi, frigidi perpetuo. Multa frigiditas, & uix rurſus recalcſcebant. Alui uarie adſtrictæ, & rurſus breui humeſcentes. Et quæ circa pulmonem erant omnia, infra diſtribuebantur. Multitudo urinarum non bonarum, colliquationes malæ. Tuſſes autem aderant quidem perpetuo multæ, & multa educentes matura ac liquida, non autẽ ualde cum doloribus. Sed etſi aliquantulũ dolerent, ualde tamẽ leniter omnibus purgatio à pulmone fiebat. fauces non ualde mordaces. neq; ſalſugines quicquam infeſtabant. Viſcoſa tamẽ, & alba, & liquida ac ſpumoſa multa de capite deſcendebant. Magnum aũt malum & hos, & alios comitabatur ciborum faſtidium, uelut præſcriptum eſt. Nam neq; potum cum cibo libenter ſumebãt, ſed ualde ſine ſiti degebant. Grauitas corporis. Soporoſi. Plurimis ipſorum tumor, & ad hydropem deueniebant. Horridi. deliri circa mortem. Forma tabidorũ erat leuis, ſubalbida, lentis colorem referens, ſubrubra, raua. Pituita alba referti. Scapulas alarum modo eminentes habentes. & mulieres ſic. Atrębilis item forma, & ſubſanguinea. febres ardentes, & phrenitides, ac dyſenteriæ hos tentabant. Teneſmi iuuenibus pituitoſis. lõga alui profluuia, acresq; ſeceſſus & pingues, bilioſis. Erat autem omnibus præſcriptis grauiſsimum quidem uer, & multos occidit. Aeſtas autem facilima, & pauciſsimi perierunt. Autumno uero & ſub pleiada rurſus multi moriebantur quartanarij.

AEGROTI SEDECIM. PRIMVS.

IN Thaſo Parium quendam, qui decũbebat ſupra Artemiſii ædes, febris corripuit acuta: ab initio cõtinua, ardens, ſiticuloſa. Principio ſoporoſus, & rurſus inſomnis. Aluus turbata in principio. Vrinæ albæ. Sexta die minxit urinam oleoſam, mente motus eſt. Septima exacerbata ſunt omnia. nihil dormiuit. Sed & urinæ ſimiles, & mens turbata. Ab aluo uero bilioſa, pinguia prodierunt. Deinde octaua parum de naribus ſtillauit. Vomuit uiroſa pauca. parum dormiuit. Nona per eadem. Decima omnia remiſerunt. Vndecima ſudauit, non per totum. Circumfriguit quidem, uerum breui rurſus incaluit. Duodecima febris acuta. Seceſſus bilioſi, tenues, multi. In urinis quiddam in medio uehebatur. mente motus eſt. Decima ſeptima laborioſe trãſmiſſa eſt. Neq; enim ſomni, neque febris augeſcebat. Vigeſima ſudauit per totum. inſomnis.

ſeceſſus

feceſſus bilioſi. cibum faſtidiēs. ſoporoſus. Vigeſima quarta recidiua facta eſt. Trigeſimaquarta à febre liber. Aluus non ſuppreſſa eſt. Et rurſus incaluit. Quadrageſima à febre liber. aluus non multo tempore ſuppreſſa fuit. Cibum faſtidiens. parum rurſus febricitauit, & ſemper erroneo modo. partim ſine febre, partim non. Nam etſi reliquiſſet & alleuata eſſet, rurſus reuertebatur. Edulijs quoq; multis & uitioſis utebatur. Somni mali circa recidiuas. mente motus eſt. Vrinas craſsitudinem quidem habentes tūc mingebat, uerum turbatas & prauas. & aluus iam adſtricta erat, & rurſus ſoluta. febriculæ cōtinuæ. ſeceſſus multi, tenues. Centeſima uigeſima die mortuus eſt. Huic aluus aſsidue à prima die lubrica erat, ex bilioſis, liquidis, multis: Aut adſtricta ex feruidis ac crudis. Vrinæ uero perpetuo malæ, Sopores plerunq;. cū doloribus inſomnis. cibum faſtidiens. febris ardens continenter.

AEGROTVS II

IN Thaſo decumbentē apud frigidam, à partu ubi filiam peperiſſet, & purgatio facta non eſſet, febris acuta, horrida, tertia die corripuit. Multo autē tempore ante partum febriculoſa erat, decumbens, cibum faſtidiens. Poſtquam autem riguiſſet, febres continuæ, acutæ, horridæ. Octaua multū mente mota eſt, & ſequentibus diebus. & breui rurſus reſipiſcebat. Aluus turbata, ex multis tenuibus, aquoſis, bile permixtis. ſine ſiti erant. Vndecima reſipiſcebat. uerum ſoporoſa erat. Vrinæ multæ, tenues, & nigræ. inſomnis. Vigeſima parū circumfriguit, & breui rurſus incaluit. parum delirauit. inſomnis. Alui ſeceſſus ijdem. Vrinæ aquoſæ, multæ. Vigeſima ſeptima à febre libera. aluus adſtricta eſt. Nō multo tempore poſtea coxæ dextrę dolor fortis multo tempore. Febres rurſus comitabantur, & urinæ aquoſæ. Quadrageſima dolores circa coxam alleuati ſunt. Tuſſes autē aſsiduæ, humidæ, multæ. aluus ſubſtitit. Cibum faſtidiens. Vrinæ in ijſdem. febres autem in totum quidem non deficientes, erroneo uero modo exacerbeſcentes, partim ita, partim non ita. Sexageſima tuſſes quidem obſcure defecerunt. Neq; enim aliqua ſputorū concoctio fiebat, neq; alius conſuetus abſceſſus. Maxilla uero ex dextris diuulſa eſt. ſoporoſa. rurſus delirabat. & breui reſipiſcebat. Cæterū à cibis auerſum animū habebat. & maxilla quidē ad locū ſuum redijt. Aluus autē bilioſa, pauca egeſsit. febricitauit acutius. horrida. & ſequentibus diebus uoce deſtituta eſt, & rurſus reſipiſcebat ac loquebatur. Octogeſima mortua eſt. Vrinæ huic perpetuo erant nigræ, & tenues, & aquoſæ. & ſopor comitabatur. Cibum auerſans. Triſtis. Inſomnis. iræ. moleſtiæ. Mens melancholica.

AEGROTVS III

IN Thaſo Pythionem qui ſupra Herculeum templum decumbebat, ex laboribus, & laſsitudinibus, & neglecta uictus ratione, rigor magnus, & febris acuta corripuit. lingua arida. ſiticuloſus. bilioſus. non dormiuit. Vrinæ ſubnigræ. quod in medio ipſarum pendebat, ſublime erat. Secunda die circa meridiem frigiditas extremarum partium, & magis circa manus & caput. loquela & uoce deſtitutus. Breuiſpirus ad multum tempus, rurſus incaluit. Sitis. Nox quieta. Sudauit parum circa caput. Tertia dies quieta. Veſperi uero ſub ſolis occaſus parum friguit. Turbatio nocte doloroſe. nihil dormiuit. Ab aluo pauca compacta ſtercora prodierunt. Quarta mane quietus. Circa ueſperam omnia

nia exacerbata ſunt. frigiditas. loquela & uoce deſtitutus. in deterius recalefa-ctus eſt poſt tempus. Vrinas minxit nigras in medio quid pendens habentes. Nocte quiete dormiuit. Quinta uiſus eſt alleuatus eſſe. Verũ iuxta aluum grauitas cũ dolore. ſiticuloſus. Noctẽ laborioſe tulit. Sexta mane quietus. Veſperi dolores maiores. exacerbatus eſt. Veſperi clyſtere adhibito, ab aluo probe egeſsit. Nocte dormiuit. Septima die anxius. ſubmoleſte ferebat. Vrinã minxit oleoſam. noctu turbatio multa. delirabat. nihil dormiebat. Octaua mane parũ dormiuit. Mox autẽ frigiditas. Vocis interceptio. Spiritus tenuis imminutus. Veſperi rurſus excalefactus eſt. mente motus eſt. Iam autem ad diem parũ alleuatus eſt. Seceſſus meri, pauci, bilioſi. Nona ſoporoſus. anxius, quum excitaretur. non ualde ſiticuloſus. Circa ſolis occaſus moleſte ferebat. delirabat. noctem malam habuit. Decima mane uoce deſtitutus. frigiditas multa. febris acuta. Sudor multus. mortuus eſt. dolores huic in diebus paribus.

AEGROTVS IIII

PHreniticus prima die decumbens uomuit æruginoſa, multa, tenuia. febris horrida. ſudor multus, continuus per totum. Capitis & colli grauitas cum dolore. Vrinæ tenues. in medio ipſarum pendentia, parua, diuulſa. non ſudauit. Ab aluo ſtercora aceruatim egeſsit. multum mente motus eſt. nihil dormiuit. Secunda mane uoce deſtitutus. febris acuta. ſudauit. non intermiſit. Palpitationes per totum corpus. Nocte conuulſiones. Tertia exacerbata ſunt omnia. Quarta mortuus eſt.

AEGROTVS V

IN Lariſſa caluus, femur dextrum doluit derepente. ex his quæ offerebantur nihil proderat. Prima die febris acuta, ardens, quiete tenebat. dolores autem conſequebantur. Secunda femoris quidem remiſerunt dolores. febris autẽ acuta eſt. ſubmoleſte ferebat. non dormiebat. extremitates frigidæ. Vrinarum non bonarum copia prodibat. Tertia femoris dolor quieuit. Mentis emotio, & turbatio, & multa iactatio. Quarta circa meridiem mortuus eſt celerrime & acutiſſime.

AEGROTVS VI

IN Abderis Periclem morbus corripuit acutus, continuus, cum dolore. Sitis multa. anxietas. potum continere non poterat. Erat autem ſublienoſus, & capite grauatus. Primo die ſanguis è ſiniſtra nare erupit, multa tamẽ febris augeſcebat. Vrinam minxit multam, turbatam, albam. depoſita non ſubſidebat. Secunda omnia exacerbata ſunt. Vrinæ tamen craſſæ quidem erant, uerum magis ſubſidebãt. & anxietas leuata eſt. dormiuit. Tertia febris emollita eſt. Vrinarum copia: quæ concoctæ multam ſubſidentiã habebant. Nox quieta. Quarta circa meridiem, multum calidum ſudorem per totum excluſit. A febre liber. iudicatus eſt. non rediјt. morbus acutus.

AEGROTVS VII

IN Abderis uirginem quæ decumbebat in ſacra uia, febris ardens corripuit. Erat autem ſiticuloſa & inſomnis. Menſes autem primũ ipſi deſcendebant. Sexta anxietas multa. rubor. horrida. mœſta. Septima per eadẽ. Vrinæ tenues quidem, uerum boni coloris. Venter non uexabat. Octaua ſurditas. febris acuta. inſomnis. anxia. horrida. intelligebat. Vrinæ ſimiles. Nona per eadẽ, itemq́ ſequentibus ſic ſurditas perſeuerabat. decimaquarta mens turbata. febris remi-

ſit. Decimaſeptima ſanguis per nares fluxit multus. Surditas parum remiſit. & ſequētibus anxietas. ſurditas aderat. & delira erat. Vigeſima pedum dolor. ſurditas, delirium intermiſit. ſanguis paucus per nares erupit. ſudauit. à febre libera. Vigeſimaquarta febris rediit. ſurditas rurſus. pedum dolor permanſit. mentis emotio. Vigeſima ſeptima ſudauit multū à febre libera. Surditas defecit, pedum dolor reſtabat. De cætero perfecte iudicata eſt.

AEGROTVS VIII

IN Abderis Anaxionē, qui decumbebat ad Thracias portas, febris acuta corripuit. lateris dextri dolor aſsiduus. Siccā tuſsim habebat, necꝫ expuebat primis diebus. Siticuloſus. Inſomnis. Vrinæ boni coloris, multę, tenues. Sexta delirus. Ad calefactoria nihil remiſit. Septima doloroſe agebat. Nam & febris augeſcebat, & dolores non remittebāt, & tuſſes uexabant, difficulterꝗ; ſpirabat. Octaua cubitū ſecui. effluebat ſanguis multus, uelut debebat. Remiſerunt quidem dolores, tuſſes tamen ſiccæ comitabantur. Vndecima remiſerunt febres. parum circa caput ſudauit. Tuſſes adhuc. & quæ à pulmone prodibant, liquidiora erant. Decimaſeptima incœpit pauca, matura ſpuere. alleuatus eſt. Vigeſima ſudauit, à febre liber. poſt iudicationem alleuatus eſt. Erat autem ſiticuloſus, & à pulmone prodeuntiū purgationes nō bonæ. Vigeſima ſeptima febris rediit. Tuſsiit, eduxit matura multa. Vrinis ſubſidētia multa, alba. Sine ſiti erat, bene ſpirans. Trigeſima quarta ſudauit per totum. à febre liber. penitus iudicatus eſt.

AEGROTVS IX

IN Abderis Heropythus erecte obambulans caput dolebat. Non multo autem tempore poſtea decubuit. habitabat prope ſuperiorē uiam. febris ipſum corripuit ardēs, acuta. Vomitus ab initio multorum bilioſorū. ſiticuloſus. multa moleſtia. Vrinę tenues, nigræ, id quod in medio ipſarū pendebat, ſublime erat aliquando, quandoꝗ; non. nocte doloroſe tranſegit. Febris aliàs aliter exacerbeſcebat, plerūꝗ; inordinate. Circa decimā quartam ſurditas. febres augeſcebant. Vrinæ per eadē. Vigeſima multum mente motus eſt, itemꝗ; ſequētibus. Quadrageſima multus ſanguis ex naribus erupit. & magis intelligebat. Surditas aderat quidem, ſed minor. febres remiſerūt. Sequentibus diebus ſanguis erumpebat frequenter & paulatim. Circa ſexageſimā ſanguinis eruptiones ceſſarunt. Coxæ autem dextræ dolor fortis. & febres augeſcebāt. Non longo tempore poſtea dolores omnium infernarum partium. Contigitꝗ; aut febres eſſe maiores, & ſurditatem multam aut hæc quidem remittere & leuiora fieri, infernarum autem partium circa coxas, dolores eſſe maiores. Iam uero circa octogeſimam omnia remiſerunt. Nihil tamē defecit. Vrinæ enim boni coloris, & plures ſubſidentias habētes prodibant, & deliria minora erant. Circa centeſimam aluus multis bilioſis turbata eſt, & tempore nō modico multa talia prodibant, & rurſus dyſenterica cū dolore. Reliquorū uero quies erat. In ſumma, & febres defecerūt, & ſurditas ceſſauit. In cēteſima uigeſima perfecte iudicatus eſt. febris ardens.

AEGROTVS X

IN Abderis Nicodemum ex uenere & potu, febris corripuit. Initio autem erat anxius. & cordis dolore uexabatur. ſiticuloſus. lingua combuſta fuit. Vrinæ tenues, nigræ. Secunda febris exacerbata eſt. horridus. anxius. non dormiuit. Vomuit bilioſa, flaua. Vrinæ ſimiles. Nox quieta, dormiuit. Tertia die remiſe

remiſerũt omnia.& quies erat.circa ſolis occaſus rurſus moleſte ferebat. noctẽ laborioſe tulit.Quarta rigor. febris multa. dolores omnium. Vrinæ tenues,& quid in medio ipſarum pẽdens.Sexta mente multũ motus eſt. Septima quies. Octaua alia remiſerunt omnia.Decima & ſequentibus diebus aderant quidem dolores,uerum omnes minores.Exacerbationes autẽ & dolores huic ad finem uſq; in diebus paribus magis erant. Vigeſima minxit urinam albam, quæ craſſitudinem habebat,& depoſita non ſubſidebat.Sudauit multum.uiſus eſt ſibi à febre liber eſſe. Veſperi uero rurſus incaluit.& dolores ijdem.horror.ſitis. parum mente motus eſt. Vigeſima quarta multam urinam albam, multam ſubſidentiam habentem minxit. Sudorem multum calidum per totum exudauit. à febre liber.iudicatus eſt.

AEGROTVS XI

IN Thaſo mulier moroſa,ex mœrore cum occaſione,erectè obambulans, inſomnis facta eſt,& cibi faſtidiens.& erat ſiticuloſa,& anxia.habitabat autem prope Pyladæ ædes in Leio. Prima die ſub initium noctis timores, ſermones multi,triſticia,febricula tenuis.Mane cõuulſiones multæ.Quum autem intermiſiſſent conuulſiones illæ multæ,delirabat.turpia loquebatur. Dolores multi, magni, continui. Secunda per eadem. nihil dormiebat. febris acutior. Tertia conuulſiones defecerunt.Sopor autem & in ſomnũ grauiorem delatio aderat,& rurſus uigiliæ.exilijt.continere ſe non potuit.multũ delirauit.febris acuta.Ad hanc noctem multum ſudorem calidum per totum corpus excluſit. à febre libera. dormiuit. Penitus reſipuit. iudicata eſt. Circa tertiam autẽ diem urinæ nigræ, tenues:quod in medio ipſarum pendebat aliquandiu rotundũ, non ſubſidebat.Circa iudicationem menſes multi prodierunt.

AEGROTVS XII

IN Lariſſa uirginem febris corripuit ardẽs,acuta.inſomnis.ſiticuloſa. lingua fuliginoſa,arida. Vrinæ boni quidem coloris,ſed tenues.Secunda die laborioſe degebat.non dormiuit.Tertia ab aluo multa prodierũt aquoſa cum uirore pallida.itidemq; ſequentibus diebus prodierũt eiuſmodi tolerabiliter.Quarta urinam egeſsit tenuẽ,paucam:habebat in medio pendens illud ſublime,non ſubſidebat.mente mota eſt ad noctem.Sexta per nares ſanguis multus large fluxit.quumq; inhorruiſſet,ſudorem multum calidum per totũ effudit.à febre libera.iudicata eſt.In febribus aũt,& iam iudicatæ,mẽſes tunc primũ prodierũt. Erat enim uirgo.Perpetuo uero anxia erat.horrida.faciei rubor. oculorum dolor.capitis grauitas.Huic non redijt,ſed iudicata eſt. Dolores diebus paribus.

AEGROTVS XIII

APollonius in Abderis erectè titubans obambulabat multo tempore.Erat autem magnis uiſceribus præditus. & circa hepar dolor multo tempore familiaris ipſum comitabatur.& ſanè tũc etiam morbo regio tenebatur. flatuoſus.coloris ſubalbi.Quum autem ediſſet ac bibiſſet intempeſtiuius carnem bubulam,incaluit parum primũ.decubuit. Lacte uero uſus cocto & crudo, multo,caprino ac ouillo,& uictu malo,omniũ læſiones magnæ ſequutę ſunt.Nam & febres exacerbatæ ſunt,& aluus nihil memorabile de ingeſtis egeſsit. Vrinę tenues & paucæ prodibant.Somni non aderãt.inflatio mala. ſitis multa. ſoporoſa.præcordij dextri eleuatio cũ dolore.extremitates undiq; ſubfrigidæ.parũ delirabat

delirabat. Obliuio omniū quæ loquebatur. mente mouebatur. Circa decimam quartam ex qua quum riguiſſet incaluit, decubuit, & in ſaniţt. clamor. turbatio. ſermones multi. & rurſus quies. & tunc ſopor acceſsit. poſtea uero aluus turbata, multis, bilioſis, meris, crudis. Vrinæ nigræ, paucæ, tenues. Multa moleſtia. Seceſſus uarie habebant. Aut enim nigri, & pauci, ac æruginoſi erant: aut pingues, crudi, & mordaces. Per tempora uero uidebatur etiam lactoſa egerere. Circa uigeſimam quartam lenitas erat. & reliqua quidem in iiſdem perſeuerabant, parum autem reſipiſcebat: ex quo uero decubuit, nullius meminit: Rurſus autem breui deſipiebat. Omnia in peius procedebant. Circa trigeſimam febris acuta. Seceſſus multi, tenues. delirus. extremitates frigidę. uoce deſtitutus. Trigeſima quarta mortuus eſt. Huic perpetuo ex quo ego noui, aluus turbata. Vrinæ tenues, nigræ. ſoporoſus. inſomnis. extremitates frigidæ. delirus perpetuo. phreniticus.

AEGROTVS XIIII

IN Cyzico mulierem, quæ gemellas filias magna difficultate peperit, & non ualde purgata eſt, primum inuaſit febris horrida, acuta. Capitis & colli grauitas cum dolore. Inſomnis ab initio, taciturna ac tetrica, & nō obſecundans. Vrinæ tenues et decolores. ſiticuloſa. anxia plerunq;. aluus erroneo modo turbata. & rurſus adſtricta. Sexta ad noctem multū delirabat. nihil dormiuit. Circa undecimam inſaniţt. & rurſus reſipuit. Vrinæ nigræ tenues. Et rurſus tēpore interpoſito oleoſę. Et aluus multis tenuibus turbata. Decima quarta cōuulſiones multæ. extremæ partes frigidæ. nihil amplius intelligebat. Vrinæ ſuppreſſæ ſunt. decima ſexta uoce deſtituta eſt. decima ſeptima mortua eſt. phrenitis.

AEGROTVS XV

IN Thaſo Dealcis uxorem, quæ decūbebat in Leio, febris horrida, acuta, ex mœrore corripuit. Ab initio contegebatur, & ad finem perpetuo, ſemper tacita manibus palpabat, uellebat, ſcalpebat, pilos legebat. Lachrymæ, & rurſum riſus. non dormiebat. ab aluo irritationes. nihil prodibat, parum cōmonita bibebat. Vrinæ paucæ, tenues. Febres ad manum tenues. extremarū partium frigiditas. Nona multum delirabat. Et rurſus ſedata eſt. tacita. Decima quarta ſpiritus rarus, magnus, per tempus. Et rurſus breuiſpira. decima ſeptima ab aluo irritatio turbulenta. poſtea uero ipſi potus percurrebant, neq; cōſiſtebant. omnino nihil ſentiebat. Cutis aridæ circūtenſio. Vigeſima ſermones multi, & rurſus ſedata eſt. uoce deſtituta. breuiſpira. Vigeſima prima mortua. Huic perpetuo ad finem uſq; erat ſpiritus rarus magnus. Omnino nihil ſentiebat. ſemper contegebatur. Aut ſermones multi, aut tacita perpetuo. phrenitis.

AEGROTVS XVI

ADoleſcens in Meliboea, ex potationibus & uenere multo tēpore calefactus decubuit. Horridus autem & anxius erat. inſomnis. & non ſiticuloſus. Ab aluo prima die ſtercora multa prodibant, cum multa defluxione. & ſequentibus multa aquoſa cum uirore pallida prodibant. Vrinæ tenues, paucæ, decolores. Spiritus rarus, magnus, per tempus. Præcordiţ intentio ſubmollis, oblonga ex utriſq;. Cordis palpitatio perpetuo continua. Vrinam minxit oleoſam. decima ſenſim mente motus eſt. moderatusq; erat ac quietus. Cutis arida & circūdiſtenta. Seceſſus multi & tenues, aut bilioſi & pingues. Decimaquar-

ta omnia exacerbata ſunt.mente motus eſt.multũ delirauit. Vigeſima inſanijt. iactatio.nihil mingebat. paucos potus continebat. Vigeſimaquarta mortuus eſt.phrenitis. Videtur porrò mihi æſtas illa quæ tunc fuit,iuxta rationem commoditatem attuliſſe.Nam æſtiuos morbos hyems ſuccedẽs ſoluit.Et hyemales æſtas ſuccedens tranſmutat. Quanq; ipſa in ſeipſa quæ tunc erat æſtas, non ſtabilis erat: ſed derepente calida,& auſtrina,& ſine uentis.Attamen ad aliam tempeſtatem tranſmutata profuit. Magnam uero artis partem eſſe arbitror,etiam de his quæ ſcripta ſunt recte,poſſe conſiderationem facere,ac iudicare.Qui enim hoc nouit,& his utitur,nõ uidetur mihi in arte multum falli poſſe.Oportet autem exacte perdiſcere unãquanq; temporũ conſtitutionem,& ipſum morbum.Et quid boni cõmunis ſit in cõſtitutione, aut in morbo. & quid mali communis ſit in ſtatu,aut morbo. & qui morbus longus ſit, & lethalis.& qui longus,& non pernicioſus ad uitam. & qui acutus, ac lethalis. & qui acutus,& ſupereſſe ſinens.Ex his enim ordinem dierum iudicatoriorũ conſiderandi,ac prædicendi facultas datur.Et harum rerum gnaros ſcire cõtingit, quibus & quando,& quomodo uictum præſcribere oportet.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPULARIBUS LIB. IIII. [illegible]

[illegible] Medico Phyſico interprete.

POST æquinoctium & poſt pleiada,qualia ſunt erodentia & mucoſa,quæ caput aperuerunt,ſupra aurem prodierunt. Ei qui apud Leocydis ædes habitabat,in pede.Phanodico digiti in pede,in pectore.Qui tibiam ſectus eſt,hac parte etiã nigrefactus eſt.Erat ulcus magnũ in externa tibiæ parte, & retro prodibat.Quum purum factum eſſet, lateris dolor & pectoris ſiniſtri è directo,& febres. Mortuus eſt à febre. Biliosũm reſtiario abunde coloratũ.Et uſtoria adhibenti circa æquinoctium,ſanguis multus deorſum prodijt. Seni ualde uehementer abſceſsit,non ultra quatuordecim dies. Vulnerato ab Antiphilo, uſto iudicatio facta eſt die ſeptima, bilioſo,ſtupido. Tertia poſt iudicationẽ,ſanguinẽ ſpuit,ſuperſtes manebat.& recidiua facta eſt poſtea.Iudicatus eſt uelut par erat,circa pleiadũ occaſum primum.Poſt pleiadum autem occaſum,bilioſus ad inſaniam uſq;. iudicatio facta eſt,ſuperuixit,circa nonam diem,abſq; ſudore. Circa æquinoctiũ Chalcidonius à portis delatus ad forum,ex ruptione circa mãmam dextrã dolens,ſpuebat aliàs atq; aliàs pallens ſubuiride. Venter egerebat. Sudor auſpicatus ſeptima,tenuit plerunq; uſq; ad octauã. iudicatus eſt decimaquarta. Circa quadrageſimam tubercula exorta ipſi circa utraſq; aures,haud immerito putabatur ſuppuratus fore,non factum eſt. Pectus Ariſtodemo uſtum eſt.

Philidis filio quum abſceſſus factus eſſet ex caſu,& ipſi pectus uſtum eſt.Erat autem dolor quidam etiam antea.poſt æquinoctium autumnale recidiuæ. & aliàs uſq; ad ſolſtitiũ hyemale,& cum ſole æſtiuo. Acheloi uxor ſexta die abortiuit,quum eſſet ſanguinea,& horrida.& ſudores.Iudicatio facta eſt decimaquarta,quot menſiũ fuerit fœtus,haud ſcio.Maſculum autem etiam aliũ ad dies

dies uiginti ſe abortiuiſſe dixit,an uera dixerit non ſcio. Circa ſolſtitiũ hybernum aquilonares uenti erant.Morbo regio corripiebantur abunde colorati.& partim horridi,partim nõ. Linguæ cõbuſtæ tertia die. Et turbationes circa ſextam & ſeptimã,atq; hæ diu durantes.Decimaquarta uentres reſiſtentes, & in medicationibus nõ obedientes.Pro ratione febriũ etiam nulli ſudores. Splenes quibuſdam parui ad præcordia dextra extenti,& ad manũ ſubmurmurantes.Sanguinis fluxiones.& urinis purgatio ac iudicatio.Multo autẽ magis infra nitebantur.Nam & hoc ſub illud tempus corripiebat.Quibus non ſic erat, ſplenes uero etiam eleuati,his ſanguis ex ſiniſtra nare. Solſtitiũ præterierat, hyberna hyberno modo in Aquilonaribus, paulo uero poſt auſtrina erant,ad quindecim dies.Poſtea uero niues quatuordecim diebus. Circa hanc anni conſtitutionem,morbi regij abunde colorati uigebant.qui non ſincere iudicabantur,recidiuabant.Poſt niues,auſtrina ſuccedebant, & pluuiæ, grauedines erumperunt,& cum febribus,& ſine febribus.Cuidam uero etiam ad dentes, qui antea ex medio doluerat:ad dextra,ſuperciliũ,& oculos.Erant autẽ & raucoſi,& fauces inflãmatæ.& glandulæ iſthic ſpõgiæ appellatæ intumeſcebãt. & tubercula circa aures,& maxillam mollia,& cũ febre ſedabantur.Incipientibus febricitare fiebant ſupernè,& in utraſq; partes pleraq; horum. & Spongiæ quibuſdam ſub autumnũ & hyemem.Sed & porrigines. Et multæ omnibus modis abortiebant,& difficulter pariebant. Sexta die uirgini iudicata,ſexta reuertetunt.iudicata uero ſunt per ſextam. Omnia in his tẽporibus ſexta & octaua iudicabãtur, circa pleiadum occaſus.Meandri cæci uxor ſtatim cũ pallore uiride,& ſtatim purulentũ ſpuit circa ſextã. & hepatis feruor, & deorſum ſeceſſus modicus.carnopurulenta ſurſum pauca, albà,lata expuebat. cibum faſtidiens. Mortua eſt prope uigeſimã diem. Ex uicinis Theſtoris famula, ex uſtorijs: ſeceſſublioſo,multo:præcordio intenſo:Sexta die ex ſuppreſsione aluus ipſi tenuia,multa,una uice egeſsit.& ſtatim ſudauit, & iudicata eſt. & aluus ſubſtitit.eadem autem hora quum riguiſſet febricitauit.& rurſus eadẽ hora. Therſandri uxor quum pituita alba prædita non ualde eſſet,lactans acuta febre correpta eſt. Huic lingua cõbuſta eſt,dum alia cõburerentur,ſub hoc tempus:linguaq; exaſperabatur,uelut grãdine multa.Et lumbrici per os.Circa uigeſimam autem non perfecte iudicata eſt. Circa pleiadum occaſus Metrophanti filius,caput percuſſus ab alio puero, per teſtam: quum perueniſſet ad duodecimam diem febricitauit.Occaſio autem erat quod quũ detergeret partes circa ulcus perfricuit,& perfrigeratus eſt.& labia ſtatim ſunt eleuata. Attenuata eſt autem cutis,multis locis ulterius ab ulcere.quum autẽ ſectus eſſet non tarde,neq; pus effluxit,neq; alleuatus eſt.Iuxta aurem uero uidebatur ſuppurari,in maxilla ad dextram.Hac enim parte etiam ulcus erat. Poſtea & hoc nõ ſuppuratum eſt,& humerus dexter ſuppuratus eſt cito.Mortuus eſt circa uigeſimamquartam. Poſt pleiadum occaſum is qui aurẽ doluit,circa uigeſimã diem poſtea uoce deſtitutus eſt,& dextrarũ partium impotens.ſine febre ſudauit.dextra auris,dexter oculus, conſiſtebat non ualde,& attrahebat quid ex inferna parte.A ſiniſtris autẽ diſtortus eſt oculus grauiter dolens. collum durũ factum eſt, tertia hora poſteaquã doluit. Poſt pleiadum occaſum, ſeruus Attici à quarta na correptus,ſtupidus ſedatus eſt.Alius eodẽ tempore uera ſtupida inſania,ex

phrenitide ac lethargo mixta, correptus eſt. Ad coxas et crura uenit dolor, quieuit, quoto die haud ſcio. Eodem tempore horridi, uomentes, & poſt iudicationem cibũ auerſantes, & billioſi, & ſplenes magni, duri, doloroſi. & ſanguinis eruptiones. Quibuſdã uero eodem tempore, poſt pleiadum occaſum, ex naribus ſanguis billioſus ob ſplenes. In Cranone uxorem Nicoſtrati correptã decimaquarta die, ſtatim occupauit impotentia colli, & aliarum partiũ. & cibus incluſus fuit uſq; ad decimã. Spiritus denſus paruus. impotẽtia. palpans digitis. delirans. ſudores. diſtracta ſunt ad dexterã partẽ, collum, os, oculus, naſus. Vrinarum ſubſidentia alba, eruũ referens. alia alba. alia ramentoſa, cum pallore ſubuiridis, farinam lentiũ referens. Huic quãdoq; uelut adipoſum quiddam ſuperſtabat, atq; hoc aceruatũ, non multũ diſperſum, uelut quod in medio ipſarũ pendere ſolet diſparatũ. uelut extrinſecus ex ouicula. poſtea uero etiã non ſubſidens mingebatur. & alia quidem talis erat, alia ſubſidens. alia talis modice ad latitudinem diſperſa. alia conturbata. alia talis. Quod in medio uehi ſolet, nubeculæ ſubnigræ ſimile, quæ putaretur craſsitudinem habere. Laxum autẽ aliud tenue. aliud tenue tale. aliud uelut equi. aliud uelut ſunt caliginoſa. Qui primus delatus eſt adoleſcẽs, huic urina pura tenuis. Omnium ſeceſſus tenuis, multus, ſine bile. lingua ualde aſpera. Febris adurens. inſomnis. aluus gibboſa. Hic mente motus eſt octaua arbitror die, proteruum in modum. exurgebat. pugnabat. turpia fortiter loquebatur, quum talis non eſſet. Huic quũ urinæ multæ tenues prodiiſſent ex ſuppreſsione, ſomnus obortus eſt continuus. & ſudor, qui iudicatorius eſſe putabatur, ex quo talis erat forte circa decimã diem. Verum poſtea rurſus inſaniit, et breui mortuus eſt undecima die. Occaſionem fuiſſe puto quod meracum multum bibiſſet, priuſquam inſaniret. Paucos habebat annos, propemodum uiginti. Eumenis uxor autumno uomuit bilem atram. Sed & odores manifeſti erãt. & febres horridæ. & cordis ſiue oſculi uentris dolores. billioſa pauca uomebat, & lumbricum. Seceſſus tenues per omne tempus. Ante pleiadũ occaſum deſinebant ſtatim ſanguinis eruptiones. & breuiores erant febres ac ſtatim reuertentes breuibus recidiuis. & cibũ auerſantes, & uelut excocti, & anxii, & cor dolentes, & ferini in iudicationibus, & rigore affecti, & bilioſi. Adoleſcens peregrinus erat, cui tertia die ſanguis ex naribus multus fluxit. itemq; quarta ac quinta. Sexta compoſite conſiſtebat. mente motus eſt. Septima die aluus ſubſtitit. ſoporoſus erat. Recidiua tertia die. aluus eniti ceſſauit. Vrinam non uidi. Circa iudicationem uelut debebat. At uero circa pleiadum occaſum auſtrina, & pluuiæ erant. & tunc Adoleſcens mucoſa, ſubbilioſa, uiſcoſa, multa recrementa egerebat. febris uehemens continua. lingua arida. Sexta iudicatus eſt. Septima rurſus inuaſit, dimiſit eadem die cum tremore. auris ſiniſtræ fluxio uiſcoſa, craſſa, die ſexta. Puero ab ulcere Phagedæna eroſo, dentes inferni, & ex ſupernis ac infernis anteriores, emergebãt, cauitatem habebant. Quibus os ex palato diſcedit, his medius conſidet naſus. Quibus uero ſuperni dentes anteriores, his latus eſt ſummus naſus. Qui quintus dens ab anterioribus numeratur, quatuor radices habet, ſingulis paribus ad utrunq; uicinum dentem connexis, extremitatibus omnibus ad internam partem reflexis. Circa tertium dentem ſuppurationes plures q̃ iuxta alios omnes. Et ex naribus fluxiones craſſæ, & à tẽporibus dolores, ex hoc maxime

xime fiunt. Corroditur hic, maxime quintus, ex medio quidem nodum habebat unum, duos autē anterius. Paruus primus intrinſecus iuxta duos corrodebatur. Septimus radicem unam craſſam, acutam habebat. Athenadæ puero maſculo doluit à ſiniſtra parte infernus dens, à dextra ſupernus. Huius auris dextra ſuppurata eſt, dum non amplius doleret. Poſt pleiada clemens cœlum, nubiloſum, & caliginoſ. iudicationes quintanæ, & ſextanæ ac ſeptimanæ. Iam uero etiam diuturniores. febres recidiuantes, & quandoq; erroneæ, & cibum auerſantes, & biliofæ. & dyſenteriæ cibum faſtidiētes, febriculoſæ. Circa pleiadum occaſum, auſtrina fortiter erāt. ſanguinis eruptiones. & febres tertianæ naturam referentes, & lenes. Qui in ſutrina decūbebat, ſanguinem abūde bilioſum è naribus effudit. Seceſſus modicus. iudicatus eſt ſeptima cum rigore. Seruus in extrema caupona, quarta die ſanguinem è naribus effudit. multa ſtatim nugabatur. aluus renitebatur. Præcordium doloroſum, durum. Ad ſubditam glandem ſexta die ſubierunt mala, cum pallore uiridia. Septima mane iactatio. clamor multus. uenarum pulſationes circa umbilicū. In acutiſsimis febribus pulſus denſiſsimi, & maximi. Quale eſt ad ueſperā exacerbari, tale erat in omni morbo. Cæterum ad principia, cōſiderandæ ſunt etiam exacerbationes, & an citius redeant, & continuitas, & anni tēpus. Poſt pleiadum occaſum, auſtrina. Quę quinta die iudicabātur, intermiſſa una repetebāt.

At uero laxa, puſtuloſa erant, uelut Acanthio Lapyto. Circa pleiadū occaſum, ſubſcabra, & aſpera erant pruriginoſa, nullas lachrymas emittentia. & magis quidem hoc tempore. Sed & impetiginoſa turgentia. Hæc erant in Pythodori uxore, & Capelio, cum febre, ſub cuius initiū ferè Pythodori uxori coxæ impotentes. Poſt pleiadum occaſum. horrores. ſanguinis è naribus eruptiones. Sutor quidam ſeptima iudicatus eſt, una intermiſſa, altera rediit. Rurſus quarta iudicatus eſt. Alius ex his qui à Leocyde uenerant, ſeptima iudicatus eſt. Alius quarta. Moſchus nona. Largus ſanguis ex ſiniſtra, modicus è dextra nare. Ad decimam quartam ad iudicationē, ſi quatenus debebant ab initio exacerbarentur. Delinquentes circa edulia decima ſeptima fiebāt. Circa aurem in dextra parte tuberculum, paruum intus durū, foris paruum laxū, doloroſum, nihil remittens, decima nona noctu factum eſt. Valde bilioſis ſuppuratis, purgatio ſepiæ atramento maxime ſimilis. Qui cucurbitā affixit, quum in coxa eſſet dolor, huic ad crus deorſum uenit, & melius habuit.

Qui in Ceramico ab equo lapſus eſt, cui non ſtatim cucurbita affixa eſt: uſtus eſt intro, & uigeſima die recruduit malum. ſanguinis eruptiones fœculentæ, & erodentes. Tenedia quarta die abortiuit, maſculum triginta dierum. aluus liquida, tenuia, egeſsit. lingua combuſta fuit. iudicatio quarta die. Poſt pleiadum occaſum lienoſa, uſque ad quintum diem fluebant. iudicata ſunt.

Cuidam ſeptima die urina uelut erui lotura, ſimilis ipſa ſibi ipſi. poſtea pura recidiua. Intermiſit etiam Megaris filio, uerum ſanguis non fluxit. Vrina uelut Antigenis alba, craſſa, ſimilis. Circa ſolſtitium hybernum, ſydus non paruum, quinta & ſexta poſtea terræ motus. Quæ in Perintho morabatur anheloſa, Antigenis uxor, quæ non ſciebat an prægnans eſſet, menſes comparentes rubri. Venter aliàs atq; aliàs paruus, aliàs magnus. Tuſsiens ſemper, uelut ſi celerius iter perfeciſſet. Menſis erat octauus, ſedata eſt prius febricitans.

Apemāti fratris uxor, ſeptima die abortiuit fœmellā uelut dixit ſexaginta dierum. Circa nonam turbata eſt. poſt iudicationem, dextras partes dolebat, uelut à recidiua. Hæc & concipiebat cito, & perdebat. Alia quædā in albis menſibus filiam peperit. Alia in rubris, uelut conueniebat. Horridi, anxij, cibum auerſantes, recidiuantes, bilioſi, ſanguine manantes, ſubſplenici, doloroſo modo plurimi ex ſiniſtris affecti. Apemanti uxori hac parte oculus diſtortus eſt dexter, ad alteram uero partem lateris mollitudo. Ariſtophontis filia tertia & quinta febricitauit. ſicca plerunq; perſeuerauit. Venter tamen huic turbatus. ægre iudicatio fiebat. ultra triginta dies ceſſauit. Puſtulæ ex laſsitudinibus non ualde fortibus, perueniunt ad ſeptimam liuidæ. Rigor ancillæ retro Heroum obortus eſt. At uero albæ magnæ, neq; ipſæ ualde bonæ, graui ſopore preſſorum, & ſomnolentorum, & non confidentium, & bile renitente: & ſiue lubrica, ſiue dura fuerit aluus, non confidentes. Zoili fabri pulſus tremuli tardi, Vrina & alui ſeceſſus moderate decolor. pectinis diſtentio utrinq; in directum, uſq; ad umbilicum, cum febre acuta. cibum auerſans. ſiticuloſus. Filiæ ædilis apud Tecomæum, quum obſcurum eſſet ipſi quòd uterum geſtaret, ſecundi menſis initio erupit uomitus pituitoſus, aliquando uero bilioſus. difficulter peperit. perfecte purgata eſt. Vomitus ſimiliter uſq; ad trigeſimam diem perſeuerauit. poſtea uenter turbatus eſt, & uomitus ceſſauit. Lienteria. menſes non prodibāt per duos annos hyeme habuit hæmorrhoidas. Duo fratres Cecropis familiares, quibus nigra ab initio prodibant, ſubfeculenta, edulia ex ſanguine confecta colore referentia, ea ex ſpumoſis bile abunde coloratis uiridia erant. Qui aſinum ex pacto eleuauit, ſtatim febricitauit. Tertia & quarta, & quinta, & ſeptima, & octaua ſanguis erupit. iudicatus eſt. aluus lubrica.

Vir metallicus. præcordium dextrum intentum, ſplen magnus. aluus intenta, ſubdura. ſpirituoſus. decolor. Huic ad genu ſiniſtrū. recidiua. per totum iudicatus eſt. Temenæ filius habebat quid ſpiritus, ut uiridantis palloris eſſet, ad dorſum: ad manus uiridantis palloris. Maritus Lechus puerperæ apud Sitodochum, arquato morbo infeſtatus, ad quem ſeptima die ingreſſus ſum, octaua moriebatur, neq; mingens, neq; egerens. Præcordia magna & dura, & ſpiritus denſus. Hic moriens ne frontem quidem ſudore humectauit præ dolore. Huius uxor eiecit fœmellam ſeptimeſtrem, ſeptima die. Apparuit autem quarta die. Hanc à principio quidem pedum dolor tenebat. Deſinente uero febre, ſpiritus non eſt ſolutus, ſed intus relictus. dolor ad manus & brachium. Recidiua per longiſsimū tempus corripuit eos quibus urinæ ante iudicationem ſuppreſſæ fuerant. Quæ erat apud Temenen ipſius ſoror, cum rigore iudicata eſt. Quum autem uiridans pallor cito deſineret, manus & humeri doluerunt: horum autem ceſſante dolore, caput: oculorum palpebræ ſupernæ eleuatæ ſunt, & lachrymæ profluebant. reliqua non noui Iudicata eſt primum ſeptima die. Menandri uinitor ſimiliter, uerum aluus ab initio tenuia egerebat. poſtea ſuppreſſa eſt, itemq; urina iudicata eſt, non riguit, ſeptima die: quoniam aluus antea turbata fuit. Potamonis filio aluus non egerebat ſeptima die. duobus diebus ante iudicationem non riguit, quapropter neque urina ſupprimebatur. Dens Hegeſiſtratio, cui ſuppuratio iuxta oculum, ſuppuratus eſt iuxta extremum, & rurſus ſanatus eſt oculus

lus.& ſecundum nares pus deſcendit craſſum.Iuxta gingiuam carunculæ par- uæ rotundæ abſceſſerunt. Huic circa tertiam diem ſuppuratio affutura puta- batur. poſtea auertebatur. Derepente uero intumuit maxilla,& oculi. Qui- bus abſceſſus ad oculos in febribus ardentibus, hi maxillas rubent, & ſangui- nem ex naribus fundunt. Sed & quibus ad aures fiunt. Fortaſsis autem & ab- ſceſſus ad articulos magis, non tamen clare noui. Rigores tremulis, præ- cordij intentio. Menſes apparuerunt decima ſeptima, iudicatio fiebat ita perpetuo. Si tamen non ſic intus permanſiſſent, iudicabantur tertia. quædam quinta. quædam ſeptima. Hegeſiſtratio poſtremi duo dentes parte inter ſe contigua corrodebantur. poſtremus habebat ſupra gingiuam duos nodos, unum iuxta cauernam, alterum ex altera parte. Qua uero parte duo nodi e- rant,ibi radices latæ ſimiles ſingulis paribus coincidebant, ad alteram partem medietas una rotunda. Mulier cui ſanguis è naribus erupit quarta & ſe- xta. Septima iudicata eſt,rubicunda erat. Mulieri ex capite fortiter graua- tæ, iudicatio facta eſt circa uigeſimam. Vigeſima præcordia æſtuoſa.Septima die nõ ualde ſanguis è naribus erupit.Seceſſus tenues.ad oculum dextrum cir- ca octauam. Viro eadem, uerum ſeptima iudicatus eſt. Sublienoſus è ſi- niſtra parte. Huic octogeſima die, & diuturniores oculi affectiones: fortaſsis quoniam poſt iudicationẽ,& quia multæ. Vxor Temenæ ſpirituoſa præ- cordia,& intenta. Menſes per tempus apparuerũt. An uero etiam prægnans fuerit, haud ſcio. aluus primum ſuppreſſa, & tunc uomebat. poſtea non am- plius.aluus enim multa uiſcoſa acननbilioſa egerebat.præcordium non impedie- bat. Vndecima ad magnum dextræ digitũ inflammatio. alui egeſtio etiam pe- nitus procedebat. Quibus contingẽtibus, melius habebat. Nam & in ſomnũ delatio minor erat, & febris: & quodammodo facilius ſpirabat, quoniam ſu- pra malum uomitum, uomuerat. Decimaſexta ſenſim factus eſt ſpiritus den- ſus,& febris. mortua eſt.Hęc febricitauit ante abſceſſum.Septima poſt abſceſ- ſum perijt.Erat & hæc rubicunda. Filius mulieris ipſius Apemanti ſoro- ris,præcordia magna & ſplen,ſpiritus,ſeceſſus amaræ bilis,aliquantulo ſterco re ammixto, laſſus ex operibus. Vigeſima die ad pedes,& iudicatio certe laſsis ad articulos,non ad oculũ.præcordia uero erant intenta.& ſanè erat etiam tuſ- ſicula quædam modice ſicca.Quæ relinquũtur poſt iudicationem recidiuam fa ciunt.& in ipſis morbis quæ excernuntur,ſputum præmaturum,alui ſeceſſus, intemperies, & ſimilia. Apemantus cui dolores in ſede, in dextri lateris mollitudine, & iuxta umbilicum paulo inferius, & è dextra parte: ante dolo- rem urinam cruentam mingebat. deſiit tertia die. Et faber in altera parte, ex eadem in directum,& hic quoq; urinam cruentam eijciebat.Quę ubi ceſſaſ- ſet,ambo ſubſidentias in urinis habebãt,& hoc tertia die. Apemantus aũt plu- rimũ fouebatur.Alter uero non ſentiebat,niſi in dextra parte. Et Nicoſtrato accidit aliquid iuxta ultimas partes à dextris,inferius ꝙ quibus in ſiniſtris. lon ge uero ſubter lateris mollitudinem,uſq; ad umbilicum utriſq;. Anicula a- pud Soſileum alba pituita referta: Tibiæ duris tumoribus,albis,laxis,itẽq; pe- des,uerum minus.Erant autem et in partibus infra femora,etiamſi pleriſq; dif- ficilis huc exitus patet:immo & in lumbis.& uẽter tenuis erat, præcordia ſub- mollia,ſpirituoſa non ualde.Erat autem deſinentibus plurimis,etiam alia cura

ubi glauci facti erant oculi. Atque oculorum quidem cura paulò moderàtior erat. Coxæ uero ac cruris affectiones uterinæ erant, quum dolores eſſe putarentur. Appoſito enim ac ſubdititio medicamēto odorato, ex farina & unguento, contigit ut breui diſcuterentur ac deſinerent. Tempus autem abſceſſus ad oculum, annus. Circumcirca durus fuit, cui etiam puſtulæ non perfecte contabuerunt. Sunt autem & à diſquamatis talia. Seruus in Hippolochi uilla, cui in præcordijs utrinq; quid collectum erat durum, & fulgorem aliquantulū habens inferne, qualis erat in fabri ferrarij uxore hydropica: Cui tenuia recrementa progreſſa partem aliquam euacuauerunt. Erat autē & hoc ipſum ad dextrū, planum quiddam, ſupra ea quæ circumferentiam habēt eleuatum. Huic umbilicus ex natiuitate denigratus erat, & ulcus profundum fiebat, & umbilicus nō ualde cicatricem contrahebat. & pudendum ſumma parte denudatum erat, quum non ſtatim tale fuiſſet, neq; connatū, & adhuc magis fiebat. Hic plurimum uomebat. febris. cibi faſtidium. ſanatus eſt. Verum circa ſeptimam à decubitu diem (nam & antea ægrotarat) aquam multam bibens, & fortaſsis aliter contemnens, iactabatur & aliquantulū conuellebatur. Deſinente autē conuulſione, circa animaduerſionem extinctus eſt. Ante hoc uero urinam aceruatam minxit, & flatus cum crepitu prodierunt. & ſupernæ partes minime ſunt euacuatæ. Quum autem mortuus eſſet, ſtatim etiam & illæ fortiter emollitæ ſunt, & reliquę rubefactæ ſunt, ueluti à flagris per totum corpus, excepta ea parte ubi tumor ille maxime eleuatus erat. & multum quoque calidus erat.

Cuidam uero in Abderis deorſum erupit. Cuidam autem anteriore parte intumeſcebat ſine febre. Tumor ad contactum ſuppurato ſimilis erat.

Famulæ anheloſæ, quum uaſa menſtruum ſanguinem funderent, anhelationes illæ ceſſabant: febris fiebat. mamma ſiniſtra ſuperne ſuppurata eſt. & ab initio etiam auris. Olympiodori famulæ ſanguis ex ſiniſtra nare, & iudicata eſt ad uigeſimam, quemadmodum etiam febricitantibus. & ſeceſſus quales etiam æſtate populariter graſſati ſunt, & quales Hipponactis. Hyle famula Ariſtidis, octaua die in pharmacorum purgatione, inferne ſigna habuit, qualia facile ferunt. & ſi non præter rationem debilitantur, & neque ſpumoſa, neq; ſubſanguinolenta, ſed qualia ſunt oua, uelut Heraclidæ uxor purgata eſt multum, & facile tulit. Quæ in Bulagoræ uilla depurgata erat, cœpit febricitare ex ſplene (Qui uero dextrum præcordium habent, non quidem ſublime, uerum intentum, hi etiam magis rubicundi fiunt) rubicūda quum eſſet, aluum in principio turbatam habuit. expectabam ad oculum decubitum. Huic ſeptima die ſalſuginoſa lachryma mordax ex oculis prodijt, & ſecundum naſum, & fauces, & aurem ſiniſtram. Decimaquinta ſudauit cum rigore. non iudicabatur ante rigorem, pallida facta eſt ualde. & faciei circumtenſio ac contractio. Aurem è directo ſplenis ac lateris dolebat. Pueris uentres turbati, & tuſſes ſiccæ: quandoque ad humerum ſuppuratio fiebat in tuſsibus, poſterioribus diebus. Fullo collum, caput. ſeptima manus torpida. Nona crus torpidum. tuſsis ceſſauit. Cui maxilla diſtracta fuit, in quinto menſe in uentre diſtracta erat ad ſiniſtram partem. In Cranone Lycino Grammatico, ex febre bilioſa ex ſplene, capitis grauitas. ſtridebat ſecundum pulmonem. in labijs utriſque ulcera, intus rotunda, parua. poſtea etiam ſanguinis quid ex nare è directo

manauit

manauit. Famulæ quam recens emptã uidi,cui duricies in dextris erat magna,nõ ualde doloroſa.& uẽter magnus ac circũtenſus.nõ ſimilis hydropicæ, & aliàs pinguis ac mollis.& nõ ualde difficulter ſpirans,uerum decolor. Menſes ſeptem annis non prodierant.facta eſt dyſenteria,& nõ teneſmo tentata.Et ſub hæc duricies in dextra doloroſa erat.& febres tenues. & non ultra ſeptem dies etiam aluus turbata eſt,feceſſus electrum referens, ſubuiſcoſus, multus ad aliquot dies. Sanata eſt.& menſes poſtea prodierunt.& partes ſecundum uentrem molles fiebãt.& corpus boni coloris ac craſſum ipſi erat. Minois uxor ex ſectione,preſſa ab eam adminiſtrãtibus durius, marcorẽ ac corruptionẽ incidit,malo ad pulmonem deueniẽte,breui ſignificationẽ de ſe dedit quotquot diebus ſupererat.erat & aliud quiddam intrinſecus. Quæ induntur in nares ſi febricitarint,ſi quidem ſolutus fuerit dolor,craſſa per nares effluunt.Si uero neq; dolor,neq; febris,tenuia:& fortaſsis feruida: Veluti tenue quidem Hegeſippo,quum ad noctem quid indidiſſet.Craſſum uero illi in Corintho eunucho ſimili, Celeuris filio erat. Maturi in morbis abſceſſus an iudicent, ſignum eſt,ſi dum feruida ſunt mala,non febricitarint:& dum moleſta ſunt, facile portarint: Velut quæ in ſede acciderunt Charoni. Leambio uero quũ inteſtinum ulceroſum eſſe putaretur,in dyſenteria pharmacis curato, humerus & ſedes ulcerata ſunt in ſiniſtra parte, citra febrem. Cui à flatibus laterũ mollitudo eleuabatur,& aliquantulum dolebat, huic quũ lac uberius & meracius bibiſſet,& inſuper dormijſſet,ſtatim nauſea & calor accedebat. Deinde ignẽ incendenti,& pro cibis farinam craſsiorem in craticula coctam comedenti,aluus ſubſtitit.& purulentũ tamen quiddam egeſsit.Quum autẽ ſedes eſſet inflãmata,ſine febre & ſine dolore ſufficienter erat.hoc aſſero. Senex in lapideis ue ſtibulis,lũbos doluit,& ambo crura, & utriq; dolores deſcẽdebant ad femora, & quandoq; tibias,& aliquando ad genua.& quũ diutiſsime durarẽt, recurſiones multæ fiebãt.tumor in pedibus,lumbis,tibia.breues inguinũ tumores.uenter durus.& totus pecten intenſus ac doloroſus. Plerũq; cõpertus eſt etiam ueſicam durã habere ac doloroſam.& papularũ eruptiones,& calores oculis, auribus, naribus, manu.Iudicationes, & alia per quæ cognoſcimus de ipſo ægro, an ſudet,aut tangat,aut aliquid olfecerit,aut guſtauerit,itemq; alia cognoſcuntur.Pili,color,cutis,uenæ,nerui,muſculi,carnes,oſſa,medulla, cerebrũ,& à ſanguine uiſcera,uenter,bilis,alij humores,articuli.& poſtea an doluerit iuxta aurem,iuxta ipſam collectum tuberculum,glandulam nõ attingens,os nõ ſuppurans,& hoc diſparuit.& tunc ſtatim febricitauit. Pulſus, tremores, conuulſiones,ſingultus,circumſpiratio,ſeceſſus,per quæ cognoſcimus. Suppuratis oculis,& dum erumpunt,ulcera magna fiunt,& dum ſecantur,profunda.& utroq; modo oculi ulcerantur. Ariſteas ex pago Amphilochi quarta die mente motus eſt. aluus ſubuiridia egerebat.& ſomni ſalubres. albicantis coloris.

Quibuſdã ab initio ſubtremuli digiti, & labia ubi loquerẽtur, itidemq; aliæ partes:& proterue lingua citiore ac uolubiliore præditi:his rubor in facie maxime erat.Hi ebrioſi erãt,aut uomitu cõmode uſi intumeſcebãt. Qui iuxta Medoſadę ędes habitabat,cui tenuia,nõ bilioſa,aquoſa,multa, per ſeceſſum prodibãt.præcordiũ cedẽs & gibboſum: ſoporoſus fiebat. Circa decimãquartã ad iudicationẽ maxime progreſſo,rigor ſine tremore.diſſolutio.reſolutio.cõtractio.

ſeceſſus

ſeceſſus & egeſtiones.ſoporoſus.mente motus.ex ſomno non inſanijt. iudicatus eſt circa decimãquartã.nihil è iudicantibus contrarium. Alius ſimiliter in principijs ſeceſſus ſubuiſcoſi,ex quibus quod craſſum eſt iudicatorium eſt. inſomnis.poſtea ſubuiſcoſi,ſubbilioſi,maturi,bilioſi,non tenues: qui ubi compacti fieri cœpiſſent,iudicationes celeres. Præcordiũ intentũ apparuit inflammati,aut uenarũ intentarum modo,circa ſextam. Poſtea dormiuit ſeptima. iudicatus eſt circa nonam.albicantis coloris ambo,non fului. Quũ ſeceſſus aquoſi ſub dio expoſiti eſſent,ſuperne leues,tenues,iſatidi ualde ſimiles fuerũt:inferne uero ſubſidentiã habebant. Quibus in dextris diſtentio ſubmollis, phrenitici ſunt:ſi non ſoluatur febre deſinente. Quibus autẽ à mollitudine uentris in hac ipſa febre,quiddam collectũ aut durum doloroſum fit, & ualde malignum diffundi non poteſt, ex talibus fortaſsis ſuppurantur. In dextris tumores eleuati,ſi quidem ſi quis plurimum ac maxime premat, ſubmurmurarint, non ualde maligni putandi ſunt. Velut in dextris illi qui ex Amphilochi pago erat, & ei qui iuxta Medoſadæ ædes habitabat. Hi ſoporoſi erant, & in ſomnis mente moti. Conſtitutiones quales in quibus temporibus ac regionibus magis & minus fiunt. Vigores morborum, & ad iudicationem, & quotidie.& an citius fiant aut ſerius, tertia,quarta,circuitu.& in quibus circuitibus iudicantia,tumentia,cruenta,& non. Quibus abſceſsibus recidiuæ fiant,uenæ temporũ,& cõtractiones,& colorũ mutationes ante iudicationes, ex rubro ad uiridem ac pallidum,ſi non iudicent. & cutis circũtenſiones abſq; iudicatione & oculorum cõtractio,corporis duricia ſicca. Qui quidem uolentes lachrymantur,non malum eſt. Quibus autẽ inuitis lachrymæ profluũt, malum. Quibus in dentibus circũcirca uiſcoſa fiunt,malum eſt ſubhiare ac fixis oculis intendere. Qui in tibia ulcus habebat, & Attico uſus eſt,huic puſtulæ eleuatæ,rubrę,magnę:atq; hoc pro tuſsi quæ poſtea acceſsit. prius enim non tuſsijt. In Aeno quicunq; capite uulnerati horridi erãt,maligni & ſuppurati ex teneſmo.ex peregrinatione ac itinere dolor pedum,& in turbationibus laſsitudines. Clinia cibum auerſans,colliqueſcens,purulentũ, aliquãdo parũ cruentũ,purulentũ tumidum eiecit. Hippeæ uxor hydropica,quæ etiã per tres annos uere incipiẽte tuſsijt,amplius aũt ſuppurata eſt,ad hyemem aquoſa facta eſt,ab illis aũt pharmacis curata melius habuit. Mortua eſt ancilla. Ex tuſsientibus qui manibus laborabant,uelut ſeruus ille qui ſarmenta obtorquebat,& Amyntæ filius,ambo ſola dextra reſoluti ceſſauerunt, quãdoquidem perpeſsi ſunt hoc tuſsientes. Qui uero aut equitarũt,aut iter fecerunt, in lumbis ac femoribus reſoluti ſunt. Plurimæ uero tuſſes ſiccæ erant: Sin minus,uiolentæ ſanè. Vxor Emmyris modo nõ morboſo,abſq; febre, ſtupida eſſe uidebatur. poſtea ad tremorẽ totius corporis res ipſi deuenit,et ad colliquationẽ.& cibi faſtidium ac ſitim.& frigida erat. Nyctalopes qui plurimã minxiſſent,poſtea parũ quiddã mingebant. Verũ tuſsientes & inſuper febriẽtes tubercula ad aures habebant,erumpentia circa ſeptimam aut octauã diem.

Emmyris filia febricitabat, & ex aure purulentum fluebat, circa octauam haud pro comperto habeo. Quibuſdam uero etiam dens corroſus fuit,tertius maxime ex ſupernis. Præ omnibus autem hic reperitur corroſus.ad hunc dolor, & quibuſdam etiam circumſuppuratio. Quibus uero ad aures, hi

magis tuſsiebant quàm illi. Quibus autem cũ febribus ad ſuppurationẽ, ſeptima recedit. Cuidã poſtquàm exacerbatus fuit, præcordium ſolutum nõ eſt. aluo autem emollita, inerant pauca ſubuiſcoſa, compacta, non bona urina crueñti coloris. ſpuebat autem ſputum ſpumoſum. Ille ad quẽ Cynicus me induxit, ſeptima exacerbatus eſt. circa decimãquartam iudicatus eſt. Diſparentia, malà ſunt. purus fauces. pauca, lata, matura expuens. ex naribus parũ ſanguinis ſtillauit. capite grauatus erat. Manuum ac pedum diſſolutio. aluus ſoluta profuit. pedes ſemper calidi. ſomni aderant ipſi. & iuxta aurem nõ extuberabat, quoniã matura ſpuiſſet. Demarati uxor, pedes etiam in horroribus calidi: ſiue ad ſuppurationem, ſiue non tendebat, perijt. Senex qui è uita deceſsit, ægrotabat ſimul cũ uxore ſua, furioſum quiddam in ſe habebat. Poſtea uero ubi prodijſſet ab ipſo lumbricus ſubcraſſus, & modicus cibus, ſtatim ſedatus, & dormiuit, & ſanus erat hic ſenex. & corporis cutis circũtenſio. extremæ partes frigidæ. mollis. tremulus ab initio & labijs, & manibus, & uoce. mente motus eſt moderate. hiabat ac fixis oculis intendebat. non ualde difficulter ſpirabat. diebus haud ſcio quot ultra uiginti mortuus eſt. Quibuſdam præcordia & aluus ſubegeſſerunt compreſſa, aceruatim, nõ cum murmuratione, uelut in Abderis uermium ſpeciem præ ſe ferentia. Quicquid contingit priore iudicatorios dies præcedente die, & mala & bona ſigna fiũt in diebus, quibus qui exacerbantur diuturniores fiunt: & quibus deſinẽtes remorantur. Quædã non fideliter alleuabant, & quædam per ſeipſa exacerbabãtur. Sputa peripneumonicis quibuſdam bilioſa, quum deſinere uolunt. Valde flaua breuia fiunt. Si qualia ſunt quæ in principijs adſunt, talia poſtea appareant, hæc nõ ualde concoqui puto: ſed iudicare uelut ei qui apud præceptorẽ erat, & uelut. aliàs quoque uidi. Nicippus in febribus per ſomnũ ſemen effudit: & nihil ad peius proceſsit. & hoc ipſum ſæpe ipſi factum eſt, & nihil læſit. Prædictum eſt ipſi id deſiturum, poſtquam febres iudicatæ forent. & ſic factum eſt. Critias in febribus ab inſomnijs uexabatur quæ nouimus, & ceſſauit etiam ipſe eadẽ ſomniare unà cum iudicatione. Alcippus quum haberet hæmorrhoidas, à curatione prohibebatur. Curatus inſanijt. febre acuta ſuccedente ceſſauit. In febribus acutis ſiticuloſi, à medicis potu interdicto, aut etiã à ſeipſis abſtinẽtes, multum ſibi bibere poſſe uidentur: his aqua frigida data ut reuomant, prodeſt. Bilioſa enim aderunt. Quod nerui ipſi in ſeipſos trahunt, ſignũ eſt. Si quidẽ enim nerui in ſupernis manus ſauciati fuerint, manus deorſum nutabit, dũ ab infernis neruis trahitur. Si uero contrà, uice uerſa. Tuſsient ſiccam tuſsim, qui teſtes affectos habent. & ex tuſsi uena ſecta, ad teſtem ſolutio fit, & inflammati tuſsiunt. & in febribus ex inguinum tumoribus inſuper tuſsiunt.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIB. V.

[illegible] Medico Phyſico interprete.

IN Helide olitoris uxor. febris corripuit ipſam acuta. & medicamenta bibens nihil ſentiebat opis. In uentre infra umbilicum erat quid durum, & altius altero, & dolores exhibebat fortes. Huc enim manibus cum oleo fortiter compreſſum ac emollitum eſt. & poſtea ſanguis frequens ipſi deorſum proceſsit, & ſanata eſt, & uixit. In Helide Timocrates amplius bibit. Inſaniēs aūt ab atra bile, bibit pharmacū. hic purgatus eſt. purgatio multā pituitam ac bilem atrā egerebat per diem. & ad ueſperā purgatio ceſſauit, & dolorem pertulit in purgatione multum. & quum polentā bibiſſet, ſomnus ipſum corripuit, & tenuit per noctem, donec ſol oriretur. In ſomno autem præſentibus nihil reſpirare uidebatur, ſed mortuus eſſe. & neq; quid diceretur, neq; quid fieret, ſentiebat. Extentū aūt fuit corpus et rigidum. Verū uiuebat, & excitatus eſt. Scomphus in Oeniadis pleuritide correptus, mortuus eſt ſeptima delirus. Pharmacum autem bibit infra purgās. priore ante potionem die mentis compos erat, & purgatus eſt non multum. quum autē purgaretur, delirauit. Phœnici in Oeniadis & Andreæ fratribus maxilla altera intumuit, & labium quod eſt ante maxillam & oculum. & neq; intrinſecus quicquam ſpectanti apparebat, neq; forinſecus ſuppurabat. Sed tumens arida putredine putreſcebat. Et alter eadem perpeſſus eſt. Mortuus eſt autē alter ſeptima die, & pharmacum bibit, & nihil profuit. Verū Phœnici circulus putridus exſectus eſt. & ulcus purgatum eſt magna ex parte priuſquam moreretur. Mortuus eſt autem & hic, ubi diutius uixiſſet. Euridamus in Oeniadis, in peripneumonia decima die incœpit delirare. curatus ad mētem rediјt, & ſputa erāt puriora, et morbus ad melius procedebat, & ſomno multo perfuſus eſt. & oculi morbū regium contrahebant. & mortuus eſt ad uiginti dies. In Oeniadis uir quidam morbo tenebatur, quum ſine cibo eſſet, fortiter in uentre ipſius ſugebat, & dolebat. & quum ediſſet ac cibi contriti eſſent, tempusq́; poſt cibi eſum acceſsiſſet, non lōge poſtea idem hoc patiebatur. & tabeſcebat corpus ac conſumebatur. & alimentum ipſi non cōtingebat à ciborum eſu. & per aluum ſecedebat cibus prauus & combuſtus. Quum uero recens cibum accepiſſet, eo ipſo tempore minime ſugebat, neq; dolor aderat. Hic omnis generis pharmaca bibens ſurſum ac deorſum purgātia, nihil opis ſentiebat. Vbi uero uena ipſi ſecta eſſet in utraq; manu, donec exanguis redderetur, poſtea utilitatem percepit, & à malo liberatus eſt. Eupolemus in Oeniadis, dolebat coxam dexteram, & inguen, & cōmiſſuram propinquam ad coxam, ab inguine & c[illegible]xa in anteriore parte. Huic ſanguis detractus eſt à talo, multus ualde, et niger, ac craſſus. & pharmacum bibit aluum deorſum purgans, & multum purgatus eſt. & melius quidem habebat, dolores autē non remittebant. Sed ſuppuratam habebat & coxam, & cōmiſſuram in ipſa ad ſedem, & partem circa inguen, quibus locis etiam amplius dolebat. Pus autem ad os magis fiebat, ꝙ ad carnē, in profundo, & per tempus ſic habens negligebat, donec ualde debilis fiebat. poſtea

cruſtæ

cruſtæ ipſi inuſtæ ſunt, ualde multæ & magnæ, ac inter ſe propinquæ. & pus effluxit multum ac craſſum. & mortuus eſt poſtea paucis diebus, tum præ magnitudine ac multitudine ulcerum, tum ex corporis debilitate. Huic ſi una ampla ſectio inciſa fuiſſet, & per ſectionem pus emiſſum eſſet, & ſi opus fuiſſet, etiam altera ſectio facta eſſet: Hæc ſanè in tempore ſi facta fuiſſent, mihi quidem uidetur quòd ſanatus eſſet. Lycon in Oeniadis, reliqua quidem eadem patiebatur, Verum dolores etiam ad crus non ita ualde progrediebantur, & non factus eſt ſuppuratus, ſed ſanus multo tempore. Bibebat autē pharmaca. & cucurbitas adhibebat. & uenam ſecabat. Atq; his factis melius habere uidebatur.

Homo quidam Athenis prurigine toto corpore uexabatur, maxime autē teſtibus ac fronte, uexabatur autē ualde uehementer. & cutis craſſa erat per totum corpus, & uelut lepra aſpectu, & ex nulla parte cutē apprehendere potuiſſet, præ craſsitudine. Huic nemo opitulari potuit. Tranſgreſſus autem ad Melum, ubi ſunt calidæ balneæ, à pruritu quidē & cutis craſsitudine liberatus eſt, uerum hydropicus factus mortuus eſt. Athenis uirum cholera corripuit, uomebatq; & deorſum egerebat, & dolebat. & neq; uomitus, neq; per aluum ſeceſſus, ſiſti poterat. & uox ipſum deſtituebat. & ex lecto moueri non poterat. & oculi caliginoſi ac caui erant. & conuulſione tenebant ab aluo & inteſtino, & ſingultus. Verum ſeceſſus multo copioſior erat q̃ uomitus. Hic ueratrum in lentium ſucco bibit, & alterum lentium ſuccum inſuper bibit, quātum potuit, & poſtea uomuit, & coacta ſunt ac adſtricta ipſi ambo. frigidus autē factus eſt. & lauabat inferne uſq; ad pudenda, calida ualde multa, donec etiā ſupernæ partes calefactæ ſunt. & uiuebat. poſtera uero die, polentam bibit ex aqua. In Lariſſa uxori Gorgiæ menſes ſuppreſsi erant per annos quatuor, præter ualdé modicos. Verum in utero, ad quācunq; partem ſe inclinaſſet, pulſum exhibebant ac grauitatem. Hæc mulier concepit, & peperit, & puella uiua nono menſe edita eſt, ulcus habens in coxa. & ſecundæ cōſequentes, ac ſanguinis fluxus ualde multus, ſucceſſerunt. poſtridie, & tertia die, ac quarta, etiā grumi ſanguinis concreti. & febris tenebat uſq; ad decem primos dies. & de cætero prodijt ipſi ſanguis ruber, & facies fortiter intumeſcebat, itemq; tibiæ, ac pedes ambo, & alterum femur. & cibos non admittebat. Sitim autē habebat uehemētem, & frigidiſsima aqua conferebat. Vinum autem nequaquā. At uenter poſt primū puerum modice emollitus eſt, ualde autē noncōſidit, ſed durior erat. dolor autem non aderat. Quadrageſima uero die à prima ſuperfœtatio excidit, caruncula quædam. & uenter conſidit omneſq; tumores. & fluxio tenuis, ac ſanguis olens prodijt, & ſana euaſit. Mulier in Pheris caput circūcirca dolebat multo tempore, & nemo poterat illi quicquā opis conferre, neq; dum caput purgaretur. Melius autem habebat, quum menſes ipſi facile prodibant. Hæc quū caput doleret, ex ſubdititijs odoratis ad uterum appóſitis opem ſentiebat, & modice depurgata eſt. & quum concepiſſet, dolores caput relinquebant. Mulier in Lariſſa prægnans erat. Huic decimo menſe ſanguis prodijt multus per quatuordecim dies. Plurimus autem tribus diebus ante pueri editionem. Decimaquarta excidit ex utero puer mortuus, habens dextrum brachiū lateri adnatum. & tertia die noctu eadem hora qua puer, prodijt ſecunda, & purgamenta alba. deinde poſt hæc per tres dies ac noctes multa moderate prodierūt. Poſtea

febris corripuit, per duos dies totidemq; noctes. & dolebat omnem uentrē, & coxas, maxime uero pectinem. In Lariſſa Hippoſthenes peripneumonia apprehenſus eſſe medicis uidebatur, erat autem nequaquā. Verū principio luctans in duro loco cecidit ſupinus, aduerſario ipſi illapſo, & lauatus eſt frigida, & cœnauit, et grauior factus eſſe ſibi uidebatur. Sequenti autem febricitauit, & tuſsis apprehendit ſiccior, & ſpiritus denſus. Quinta die cruentum exſcreauit, non multum. & delirare incipiebat. Quando tuſsiebat, dolebat pectus & dorſum. Sexta autem ubi ſternutaſſet, ſanguis fluxit è naribus, quatuor heminarū menſura. Ad ueſperam neq; loquebatur, neq; ſentiebat, neq; quid fieret, neque quid diceretur. Vndecima mortuus eſt. Per quinq; uero dies, modo ſapiens erat, modo non. Erat & ſine febre. Spiritū autem nullum recipiebat, neq; ſtertorem habebat. Non enim eratſputū. Scamandrus in Lariſſa, & in coxa marcorem habuit, & in oſſe diu diſparato. Ipſe uero ſectus eſt ſectione magna, etiā ad os ipſum, & poſtea uſtus eſt & tunc die duodecima poſt ſectionē cœpit cōuulſio, & ualde obtinuit. cōuelebatur autē crus hoc uſq; ad coſtas, & ad aliam quoq; partem conuulſio progrediebatur. flectebatur autem crus, & extendebatur: & alia membra mouebat. & maxillæ compactę riguerunt. Hic mortuus eſt conuulſus octaua die poſt conuulſionis inuaſionē. Curabatur autem tepefactorijs utriculis, & fomētis erui, peitotū corpus. & infuſum per clyſterem immiſſum eſt, & tunc modicum ſtercoris prodijt. & pharmacum bilem abunde purgans bibit, ac inſuper catapotiū deglutiuit, & ſeceſsit quidē, nihil autem à catapotio opis ſenſit. & ſomnus modicus uenit. & rurſus pharmacū idem forte ad ueſperam bibit, ac ſole emergente mortuus eſt. Videbatur autem multo tempore morbum ferre potuiſſe, niſi ex pharmaci ui perijſſet. Equiſo Palamedis in Lariſſa undecim annorū, percuſſus eſt in frōtem ſupra oculum dextrum, ab equo: & uidebatur os non ſanum eſſe, & exiliebat ex ipſo modicus ſanguis, & ſectus eſt ſectione magna uſq; ad ſecundam laminā, & curabatur ſic habens ipſum os, quod etiam antea ſtatim os peperit. Vigeſima tumor cœpit circa aurē, & febris & rigor. & in die magis intumeſcebat ac dolebat tumor. & ab initio febricitauit ex rigore. & oculi intumuerunt, & frons, & tota facies. Patiebatur autem hæc in dextra magis capitis parte. Progreſſus eſt autem tumor etiam ad ſiniſtram. nihil tamen hic læſit. Denum febris cōtinua corripiebat. Atq; hæc minora erant, uſq; ad octauam diem. Vixit autem uſtus, & per catapotium purgatus, & cataplaſmate tumori impoſito. At uero ulcus nullius mali cauſa erat.

In Lariſſa Theophorbi filius ueſicam ſcabioſam habebat, & uiſcoſam urinam mingebat. & dolebat dum & inciperet mingere, & dum deſineret. & confricabat pudendum. Hic quum bibiſſet pharmacum urinam ciens acre, in ueſicam quidem nihil proceſsit, uerum multum purulentum & bilem euomuit, & deorſum alia huiuſcemodi egerebat. & uentrem dolebat, & intrinſecus ardebat. Reliquum uero corpus frigidum erat, & totus reſolutus eſt. & nihil aſſumere uolebat. Huic exulceratus eſt uenter fortiter ualde, à ui medicamenti, & mortuus eſt tertia poſt potionem die. Vxor Antimachi in Lariſſa, prægnans erat diebus circiter quinquaginta, & reliquo tempore præ faſtidio à cibo abſtinebat, & per ſeptem dies uterum dolebat, & cor. & febris corripiebat. eo tempore nihil per aluum egerebat. huic datum eſt catapotium deorſum

pur-

purgans fortius q̃ conueniebat,& euomuit bilem combuſtam,præ cibi abſti-nentia & febre. Nam neq; ullo potu utebatur. euomuit autem paucã uiolenter, & grumoſa. & ubi concitata fuiſſet, ac ipſam emiſiſſet, debilis eſſe uidebatur. & non uolebat aquam bibẽs euomere. Poſtea uero dolor fortis tenebat infernum uentrem: exulceratus enim erat à medicamẽto, & prodibat ipſi ſtatim poſt ſtercus, ſubcruentũ ramentoſum. Semper aũt amplior fiebat & debilitas, & cibi faſtidium: & purgamẽti erant heminæ quinq;. Siſtebatur autem aluus, aqua multa ſuper uentrem affuſa. aliud autẽ nihil potuit admittere. Mortua eſt circa mediam noctem. Videbatur uiuere potuiſſe, ſi aquã bibere potuiſſet, ac ſtatim uomere priuſquam deglutiuiſſet. Famula Oneſidemi in Lariſſa, ulcerata eſt aluum & inteſtinum, à bile ſponte cõmota. & prodibat ſurſum ac deorſum bilis & ſanguis. & febris tenebat. Huic debili datum eſt pharmacũ deorſum purgãs in potu, debile, aquoſum, ac modicũ. & uomuit ab ipſo multum. & infra amplius ſubijt. & ueſperi redijt. Poſtridie febris erat, ſed debilis. Aluus autem ulcerabatur, & adhuc eadem egerebat. Tertia die ad ueſperam mortua eſt, quum febris ualde fortis ipſam corripuiſſet. Quapropter omnino moritura eſſe uidebatur. Minime uero ideo quòd aquam frigidam biberat, donec uomitus tenebat. Poſtquam autẽ perfrigeratus eſt ſupernus uẽter, depurgatus per aquam, ſucco frigido poſtea poto, ſic poſtea infuſum per clyſterem immiſſum eſt. Eudemus in Lariſſa, hęmorrhoidas habens fortes, ac diuturnas, quum exanguis eſſet, bilis commota eſt, ſed leniter in corpore. & aluus turbata deorſum bilioſa egerebat, & hæmorrhoides intumeſcebãt. Pharmaco deorſum purgante poto, probe depurgatus eſt. & rurſus bibit ſuccũ, & amplius aluus turbata eſt. & dolor ad præcordia conſiſtebat. Huic quum uenter non probe haberet, ſed adhuc curatione indigeret, manus hæmorrhoidibus admotæ ſunt, & uomuit. Poſtea quum cancer ſucceſsiſſet, febris irruit, & non dimiſit antequã occideret. Quandoq; etiam quum rigor ſubrepẽs dimiſiſſet, febris uenit: & prodijt ipſi bilis & flatus, & partim prodibat, partim intus erat. & dolor in uẽtre. Hæmorrhoides autem extra inteſtinum rectum erant, reliquo tempore à purgationibus auſpicatæ. & flatus per ipſas prodibat. & ad ſternutationem principium fiebat.

In Lariſſa uir quidã ſauciatus eſt cominus ex manu per haſtam latã à tergo, et ſummum eius penetrauit infra umbilicum per multum ſpatium, quod liuidum erat & tumidum: poſtquam autem uulneratus fuit, dolor obtinebat primũ fortis, & uenter intumeſcebat. Huic poſtridie datum eſt pharmacũ deorſum purgans, & egeſsit modicum cruentum, & mortuus eſt. Videbantur inteſtina huius non eſſe ſana, & uenter ſanguine plenus eſſe. Apellæus Lariſſæus ætatem habebat annorum circiter triginta, aut parũ aberat. Corripiebatur autem morbo, à quo uexabatur noctu magis in ſomno, q̃ interdiu. Aegrotabat autem ad duos annos ante mortem. Vomebat bilem fuluam aliquando ubi excitatus eſſet. Vomebat etiam nigrã. Hic purgatione à capite forti ualde ad multum tempus purgabatur. & quum pharmacum bis bibiſſet, ſex menſes ipſum penetrauit. Erat ualde uorax multi cibi. & quum corpus haberet bilioſum, multum luctatus, ualde riguit. & febris corripuit, ac morbus ad noctem. poſtridie ſanus eſſe ſibi uidebatur, & rurſus altera die. Sequenti uero nocte morbus inuaſit cœnatum à primo ſomno, & per noctem ac diem, & uſque ad cœnam tenebat

nebat. Mortuus eſt priuſquam reſipiſceret. Conuellebatur primum circa dextras partes, faciemq́ ac reliquum corpus. poſtea in ſiniſtris. et quum uideretur quietus eſſe, ſoporem habebat ac ſtertebat. & rurſus ſuccedebat morbus.

Eumelus Lariſſæus rigida habuit crura, & manus, & maxillas. & non poterat neq; extendere, neq; flectere, ſi non alius flecteret ac extenderet. Et neque maxillas diducere poterat, ſi non alius diduceret. Aliud uero nihil neque dolebat, neq; edebat, niſi mazam, & aquam mulſam bibebat. Vigeſima die ſedens cadit ſupinus, & caput ad lapidem uehementer offendit, & uertigo ipſi caliginoſa offuſa eſt. & paulo poſt ſurgens, ſanus erat. & ſoluta erant omnia, prçterquam poſt ſomnum ubi excitaretur, articuli modice ligati erant. Erat autem duodecim aut tredecim iam annorum. & ægrotauit menſibus tribus aut quatuor. In Lariſſa uirgo quæ ſanguinem uomuit non multum, ſuppurata facta, febribus corripientibus, nõ liberabatur priuſquam moreretur. Mortua eſt tertio menſe. Ante mortem uero obſurduerunt ei aures, & non audiebat, niſi quis ualde exclamaſſet. Verum ante ſanguinis uomitum debilis erat. Famula Dyſeridis in Lariſſa, quum iuuẽcula eſſet, ubi uenere uteretur, fortiter circumcirca dolebat. Aliàs autem ſine dolore erat. Concœpit autem nũquam. Et quum ſexaginta eſſet annorum dolebat à meridie, uelut ex partu uehemẽter laboraret. Hæc quum ante meridiem porrum ediſſet multum, poſtquam dolor ipſam corripuit uehementiſsimus, & priores omnes excedens, exurgens aſperum quiddam in ore uteri deprehendit. poſtea quum ipſa animi deliquium incideret, alia mulier immiſſa manu, expreſsit lapidem aſperum, magnitudine uerticilli fuſi. Et ſana tunc ſtatim, & poſtea erat. Malienſi currus onuſtus inductus eſt ſupra coſtas, & coſtas confregit. & per tempus ſubſtitit ipſi pus infra coſtas. Vſtus ſub ſplenem penicillis ac linamentis utebatur, & peruenit ad decem menſes. Reſecta uero cute, cauerna apparuit ad tenue inteſtinum utrinq; procedens, & ad rhenem, & ad oſſa procedebat putrida. In hoc non animaduerſum eſt, quod & corporis habitus bilioſus erat, & in corpore putredo ſicca tenuis inteſtini multa, & aliarum carnium, quas ſtatim eijcere oportebat, ſi quis potuiſſet ſicco pharmaco, dum robur aliquod homo habebat. Nam ab humidis nihil remittebant, ſed putreſcebant. A linamẽtis uero inditis quũ humor ſiſteretur, rigor corripiebat & febris, & magis putreſcebat. affluebat autem iſthic putridum quiddam, ſubnigrum, graueolens. Priuſquam uero curationis aggreſsio fieret, quotidie multum foras penetrabat. Erat autem non probe fluidum. Cognitum eſt naturã morbi eſſe magis remotam, quàm ſubter cutem. Quod ſi uero etiam omnia recte facta eſſent, tamen non uidebatur ſeruari poſſe, etiamſi uẽtris profluuium ipſum corripuiſſet. Autonomus in Omilo, ex capitis uulnere mortuus eſt die decimaſexta, in media æſtate lapide ex manu ictus, in ſuturas in medio ſincipite. Quare non animaduerti ipſum ſecari opus habere. deceperũt enim me ſuturæ habentes in ſeipſis iaculi læſionem, poſtea enim conſpicuum id fiebat. Primum quidem ad clauiculam, poſtea ad latus dolor fortis ualde. & euulſio ad ambas manus uenit. In medio enim capitis ac ſincipitis ulcus habebat. Sectus eſt autem die decimaquinta, & pus prodijt non multum. Membrana uero cerebri imputrefacta apparebat. Famula in Omilo ex capitis uulnere, duodecim annos nata, moritur in media çſta

te

te, decimaquarta die. Ianuam quidam ipſi impegerat, & os contuderat ac ruperat. Suturæ uero in ulcere erant. Quare cognitum eſt recte ſectione opus habere. Secta eſt autem non uelut oportebat, ſed quantum relictum eſt, pus in ipſo factum eſt. Octaua, rigor, febris inuaſit. habebat autem non uelut oportebat, ſed quantum etiam prioribus diebus quando febris non tenebat. Nona uero die reliquum reſectum eſt. & ualde modicum pus cum ſanguine ſubtus apparuit. & membrana cerebri pura erat. & ſomnus quidem occupabat. febris autem non dimittebat. Conuulſio uero manum ſiniſtram inuadebat. Nam in dextris magis ulcus habebat. Cyrenius in Omilo ſuppuratus factus, infernum uentrem uſtus eſt, triginta diebus ſerius quàm oportebat. & manſuete ſe habebat. & reſiccatum eſt pus in uentre. Verum in calidiſsimo tempore edens fructus pomorum, & alios cibos non cõferentes, à febre correptus eſt, & à uentris profluuio. & mortuus eſt. Hecaſon in Omilo, uelut etiam alter ſerius uſtus eſt, attamen reſiccatus eſt uenter, modico excepto. Dyſenteria uero arripiebat ipſum, quã ubi effugiſſet, omnia edebat donec totus intumuit, & erupit ipſi pus deorſum, & uentris profluuio mortuus eſt. Hecaſon in Omilo, ab immundicia non purgata, & à praua purgatione, dolorem acutum in coxa habebat. & hic quidem diſceſsit, ſucceſſerunt autem ipſi febres. & multo tempore in lecto decumbebat, neq; bibens quicquam, neq; ſitiens. & debilis, & horridus. Huic commode quidem ablatus eſt morbus uelut conueniebat. Opem autem percipiebat ex his quæ offerebantur. Tandem uero erupit morbus deorſum, & totus ſeceſsit præ multa bile. & mente motus eſt, & mortuus. Videbatur autem morbum euaſurus eſſe. Qui in Salamine in anchoram incidit, in uentrem ſauciatus eſt, & circumcirca dolebat. Bibit autẽ pharmacum, & non egeſsit deorſum, neq; reuomuit. Mulier quæ iugulauit ſeipſam, ſuffocabatur: & datum eſt ipſi longe poſtea pharmacum deorſum purgans, & per ſeceſſum ipſi exijt. Qui ex Eubœa uenit adoleſcens, quum multum eſſet deorſum purgatus, intermiſsione facta quietus febricitauit. Deinde quum putaret ſe purgatione ſurſum uerſus opus habere, non ualidam radicem ueratri bibit, & poſt potionem quarta die mortuus eſt, nihil expurgatus. Verum ſomnus ipſum tenebat, & ſitis ſedari non poterat. Serua illa cui à catapotio ſurſum quidem pauca prodibant, ac ſuffocabant: deorſum uero multa, nocte mortua eſt. Erat autem barbara. Quidam homo Eubœus poto pharmaco deorſum purgante, per tres dies purgabatur, & mortuus eſt. Habebat autẽ manum ſuppuratam uſq; ad cubitum. Symmachi filius à bile ſuffocabatur, noctu quum dormiret, & febris eum teneret. Pharmacum autem ubi bibiſſet, non continuit, neque purgatus eſt diebus ſex antequam moreretur. Qui iuxta curriculum habitabat, quum noctu ſanguinem uomuiſſet, poſtridie mortuus eſt, ſanguinem uomens multum, & ſtrangulatus. Ad ſplenem uero, & deorſum multus ſanguis ipſi prodibat. Puer à mulo percuſſus uentrem & hepar, mortuus eſt quarta die. Spiritum autem denſum habebat, & non intelligebat quicquam. & febris tenebat. Hermophili filius ægrotabat diebus undecim. Febris autem tenebat, & cibi non deorſum prodibant. & primum quidem delirauit, nocte uero ceſſauit. Sequenti autem die uoce deſtitutus ia-

P 3 cebat

cebat ſtertens, diſtortos habens oculos, febricitans. Penna uero immiſſa uomuit bilem atram,& quum infuſum per clyſterem immiſſum eſſet,ſtercus prodijt multum. Seruæ Ariſtionis pes ſua ſponte marcore corruptus obtorpuit,iuxta medium pedis intrinſecus ex obliquo:& oſſa putrida facta abſceſſerunt,& prodibant paulatim fiſtuloſa.& uentris profluuiū ſuccedebat, & mortua eſt. Mulier ſana,craſſa,à catapotio conceptus gratia accepto, dolorem habebat uentris,& tormen in inteſtino,et intumuit.Spiritus autem ſiſtebatur, & deſperatio erat cum dolore.& ſanguinem uomuit non multum. & emortua eſt quinquies,ut uita deceſsiſſe putaretur. & neq; uomitu facto ab aqua frigida laxabatur,neque dolor præſens,neque ſpiratio. Superfuſæ uero ſunt ipſi aquæ frigidę amphoræ circiter triginta ſuper corpus.& ſanè hoc ſolum prodeſſe uidebatur.& poſtea deorſum proceſsit bilis multa. Quum autem dolor obtineret,nihil poterat ſecedere.& uixit. Antander à catapotio accepto, cætera ſanus erat. Verum circa ueſicam dolorem habere uidebatur. purgauit ipſam celeriter multo purgamento. & à meridie dolor tenebat fortis ualde. & in poſteram diem ſtrangulatio,& deſperatio,& iactatio. & uomebat, & nihil per ſeceſſum egerebat. & noctu patiebatur. & ſomnus non accedebat. poſtridie uero egerebat multum,& poſtea ſanguinem.& mortuus eſt. Athenadę puero maſculo à Phagedæna ulcere corroſo,doluit à ſiniſtra parte dens infernus, à dextra ſupernus.Huius auris dextera ſuppurata eſt,dum non amplius doleret.

Sutor in Pityo dum ſoleas ueteramentarias ſueret pupugit ſeipſum ſupra genu in femur.& ferme longum digitum immerſit. Huic ſanguis quidem nullus effluxit. Vulnus autem cito clauſum eſt.femur autem totum in tumorē eleuabatur,& procedebat hic tumor uſq; ad inguen & lateris mollitudinem. Hic tertia die mortuus eſt. Quidā iuxta inguen ſagitta percuſſus,quē nos uidimus,maxime præter omnem opinionem ſeruatus eſt.Neq; enim cuſpis exempta eſt,erat enim ualde in profundo:neq; ſanguinis eruptio ulla memorabilis fiebat:neq; inflammatio:neq; claudicauit.Cęterum cuſpidem inuenimus nos, ipſamq; exeminus,quū ſex iam eſſent anni,ex quo ſauciatus erat. Suſpicio autem erat hæc,inter medios neruos cuſpidem occultatā fuiſſe, nullamq; uenam aut arteriam diſſectam eſſe. Qui percuſſus eſt ſpiculo acuto retrorſum paulo infra collum,uulnus quidem habebat nō memorabile aſpectu,neq; enim in altum ferebatur,uerum non multo tēpore poſtea exempto ſpiculo, diſtendebatur in poſteriorē partem tractus,uelut opiſthotonici.& maxillæ ligatæ erāt. & ſi liquorem aliquem in os ſumeret,eumq; deglutire conaretur,rurſus relidebatur ad nares.Cæteraq; ſtatim peiora fiebant.& ſecūda die mortuus eſt. Adoleſcens per aſperam uiam curſu facto,dolebat pernam, maxime inferna parte. Abſceſſum autem locus accepit nullum, uelut qui colligeret humorē. Verum tertia die totus locus nigreſcebat,uſq; ad talum, aſtragalum appellatū, & uſq; ad cauitatem quæ eſt ad pectus pedis. & quod denigratum erat nō diffringebatur,ſed prius moriebatur. Viginti uero dies ex toto à curſu uixit. Qui ad oculum percuſſus eſt,percuſſus quidē eſt in palpebram, deſcenderat autē cuſpis alte ſatis,barbæ uero ſummum ſupereminebat. Secta palpebra,ſublata ſunt omnia.Nihil erat mali.Oculus enim permanſit, & compendio ſanus factus eſt.

Sanguis

Sanguis autem effluxit large,& multa copia. Virgo illa pulchra Nerij filia, erat quidem annorum uiginti, uerum à muliercula amica ludente, lata manu percuſſa eſt in ſinciput.& tunc quidem uertigine capta eſt, & ſine ſpiritu erat. & quum ad domum ueniſſet, ſtatim febris uehemens corripiebat,& caput dolebat,& rubor circa faciem erat. Septima die circa aurem dextram pus proceſſit graueolens,ſubrubrum, amplius cyatho.& uidebatur ſibi melius habere,& alleuata eſt. Rurſus augebatur febris,& in ſoporem deferebatur, & loqui non poterat.& faciei pars dextera trahebatur,& difficulter ſpirabat.& conuulſio ac tremor aderat.& lingua detinebatur.et oculus ſtupidus erat. Nona mortua eſt.

Cleomenis filius hyeme initio facto cibum auerſabatur,& eius faſtidio citra febrem uexabatur. & uomebat cibos ac pituitam. & per duos menſes cibi faſtidium durabat. Coco in ſpina gibboſitas facta eſt ex phrenitide. Huic nulla medicamenti potio conferebat. Verum uinum nigrum, & panis eſus, & balneorum abſtinentia, & frictio, & lenis fotus non cum multo fomento, ſed placide. Cuidam quæ circa uigeſimum ætatis annum, biberat pharmacum ad fœtum perdendum, accidit dolor, uomitus bilioſorum, multorum, pallidorum ac praſinorum. Quum bibiſſet, conuulſio tenebat, linguam cōmandebat. Ad quartam diem ad ipſam ingreſſus ſum.& erat ei lingua magna, nigra. Oculorum autem alba, erant rubra. inſomnis. Quarta mortua eſt ad noctem. Origanum potum, oculis,& dentibus malum eſt. Puella quæ de rupe cecidit, uoce deſtituta. iactatio aderat. & uomuit ad noctem ſanguinem multū. quum ad ſiniſtram aurem impegiſſet, amplius inde fluebat. Aquam mulſam difficulter deglutiebat. ſtertor. ſpiritus denſus, uelut morientium. Venæ circa faciem diſtentæ. decubitus ſupinus. pedes tepidi. febris debilis. uocis interceptio. Septima uocem rupit. calores tenuiores tenebant. ſuperſtes manſit. Pythocles ægrotantibus aquam, & lac multa aqua ammixta dabat. Perniones pertundendi,& calefaciendi ſunt pedes ſic ut maxime excalefacias igne & aqua.

Oculis incommoda ſunt, lenticula, fructus pomorū dulces, & olera. Doloribus circa lumbos,& crura, & coxam, ex laboribus obortis, aquæ marinæ, acetiq; calidum fomentum confert, ita ut uel aſpergas, uel ſpongiam his imbutam adhibeas. Deligare uero oportet lanis ſuccidis,& pellibus agninis. Fullonibus inguina extuberabant dura,& ſine dolore. & circa pubem,& in collo, ſimilia erant tubercula magna. febris ante decimum diem. Tuſsi uexabantur à ruptionibus. Tertio menſe autem quarto uenter colliquiuit. Calores ſucceſſerunt. lingua ſicca. ſitis. egeſtiones deorſum malignæ. mortui ſunt. Qui lapide in caput percuſſus eſt à Macedone, & corruit. Tertia die uoce deſtitutus erat. anxietas. febris tenuis. pulſus non ualde in temporibus. Nihil omnino audiebat, neque ſapiebat. nō quietus, ſed quarta mouebatur. humiditas circa frontem, & ſub naſum, & uſque ad mentum. & mortuus eſt. Eniates in Delo iaculo ictus retro in latus, in ſiniſtra parte, ulcus quidem ſine dolore habuit. Tertia uero uentris dolor uehemens. non egerebat. Infuſo uero per clyſterem immiſſo, ſtercus prodijt ad noctem. afflictio intermittebat. Sedes ad ſcortum extabat. Quarta & ad pubem, & uentrem, dolor irruebat. quieſcere non poterat. biliosa uomuit abunde colorata. Oculi quales animi deliquium

quium incidẽtium, Poſt quintum diem mortuus eſt. Calor quidã tenuis inerat.

Ei qui hepar percuſſus eſt iaculo, ſtatim color qualis eſt mortuorum per corpus diffuſus eſt. oculi caui. anxietas, moleſtia. Mortuus eſt priuſquam concio ſolueretur, quum ſub diei exordium percuſſus fuiſſet. Polemarchi uxori hyeme anginoſæ, tumor ſub guttur. febris multa. uena ſecta eſt. ceſſauit ſuffocatio ex faucibus. febris comitabatur. Circa quintam genu dolor ac tumor ſiniſtri. & circa cor uidebatur ipſi aliquid colligi. & reſpirabat uelut hi qui ſubmerſi fuerunt reſpirant. & ex pectore ſubſtrepebat, uelut qui concluſo ore loquuntur, Engaſtrimythi quaſi ex uentre loquentes Græcis appellati. Tale quiddam contingebat. Circa ſeptimam aut nonam ad noctem aluus deorſum prorupit, & multa liquida quæ mala putantur egeſsit. Ipſa uero uoce intercepta mortua eſt. Ventres ſubpurgare oportet in morbis, quũ matura fuerint. infra quidem, ubi conſidiſſe uideris. Signum habes, ſi neque anxij, aut capite grauati fuerint: & quum calores mitiſsimi fuerint, aut quum poſt exacerbationes ceſſarint. Surſum uero, in exacerbationibus. Tunc enim etiam ſua ſponte eleuantur, quum anxij, & capite grauati fuerint, ac ſe iactarint. Ex caſu uulnerato cubito, ob corruptionem cubitus ſuppuratur. Quum autem iam maturus eſt, uiſcoſa ſanies exprimitur. Velut etiam Cleogeniſco, & Demarcho Aglaotelis filio. Similiter autem & ualde ex ĳſdem pus nullum. Velut Aeſchyli filio contigit. Suppuratis autem plurimis horror & febris ſuccedebat.

Parmeniſci filio ſurditas accidit. Contulit clyſterem auricularium non adhibere. Verum lana ſolum indita perpurgare. & oleum infundere, aut netopũ. Præcipere uero ut deambularet, mane ſurgeret, & uinum biberet album.

Aſpaſii uxori dolor dentis uehemens, & maxillæ in tumorẽ eleuatæ ſunt. Quum uero caſtorium & piper collueret, opem ſentiebat. Callimedontis puero contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, & magnum, & crudum ac doloroſum, ſectio uenæ brachĳ: & lini torrefacti cataplaſma imponere ſubactum uino albo, & oleo imbutum, ita ut deligetur neq; calidum, neq; ualde coctum. Aut cum aqua mulſa coquatur fœni græci, aut ordei, aut tritici farina. Meliſſandro quum gingiua dolore corriperetur, & uehementer intumeſceret, ſectio uenæ brachĳ: & alumen Aegyptium in principio ſedabat.

Hydropicum laboribus fatigari oportet, ſudare, panem edere calidum, in oleo bibere, non multum lauari, & caput tepide. Vinum autem album & tenue, & ſomnus auxiliatur. Bianti pugili quũ natura uorax eſſet, contigit ut in affectiões cholericas, bilis ſurſum ac deorſum exeũtis, delaberetur, ex carnis eſu. Maxime uero ex porcinis carnib. crudioribus, & ex ebrietate uini odorati, & placentis ac dulciarĳs ex melle, & cucumere pepone, & lacte, & polenta recẽti. In æſtate uero affectiones cholericæ, & febres intermittẽtes. Timochari hyeme deſtillatio, maxime in nares. quũ uenere uſus eſſet, reſiccata ſunt omnia. laſsitudo, calor ſucceſsit. caput graue. ſudor à capite multus. defluebat autẽ & per totum corpus. Erat aũt etiam ſanus ſudare adſuetus. Tertia die euaſit ſanus. Poſt canem febres fiebãt ſudoroſæ: & nõ perfrigebantur omnino poſt ſudorẽ, ſed rurſus amplius incaleſcebant: & lõgæ, & leniter ſine iudicatione, & nõ ualde ſiticuloſæ. paucis in ſeptẽ & nouẽ diebus ceſſabãt. Vndecima & decima

cimaquarta, & decimaſeptima, & uigeſima iudicabantur. Polycratem febris inuadebat, & ſudor qualis præſcriptus eſt. Purgatio à pharmaco deorſum facta eſt. & febris erat lenis. Rurſus in temporibus ſudores parui, et circa collū, ad ueſperam. Deinde in totū. & rurſus incaluit. Circa duodecimam & decimā quartam diem febris augeſcebat, & ſeceſſus pauci. poſt purgationē ſorbitionibus uſus eſt. Circa decimāquintam uentris dolor circa ſplenem, & lateris mollitudinem ſiniſtram. Calidorū adhibitiones minus profuerunt, ꝙ frigidorum. Quum autem leni ac molli per clyſterē infuſo uſus eſſet, dolor ceſſauit. Magnæ nauis gubernatori anchora digitum indicem, & infernum os dextræ manus confregit. inflammatio ſucceſsit, & marcor, & febris. Subpurgatus eſt moderate. Calores lenes, & dolores. de digito quid decidit. Poſt ſeptimū diem, ſanies exibat lenis. poſtea per linguam dixit ſe non omnia poſſe enunciare. Prædictum eſt opiſthotonum aduentare. Ad hoc conferebant maxillæ cōſertæ, & ad collū rigidæ. Tertia uero die totus cōuellebatur in poſteriorem partem cum ſudore. Sexta à prædictione mortuus eſt. Harpali filius ex liberta Telephane, luxationem infra in pede magni digiti accepit. inflammatus eſt, & doloroſus erat. & ubi repoſitus eſt, & dolor remiſit proficiſcebatur ad agrum. rediens lumbos doluit, lauit, maxillæ ad noctem conſerebantur, & opiſthotonus aderat. Saliua ſpumoſa uix per dentes foras prodibat. Tertia die mortuus eſt.

Thrinon Damonis filius, habebat circa tibiæ malleolum ulcus, iuxta neruum ſanè iam purum. huic à pharmaco corroſo contigit, ut opiſthotono moreretur. Profecto in omnibus ſuppurationibus, & his quæ circa oculū ſunt, dolores ad noctem. Tuſſes hyeme, maxime in auſtrinis, craſſa & multa alba exſcreantibus. & febres ſuccedebant leniter, & quinta die ceſſabant. Tuſſes autem circa quadraginta, uelut Hegeſipoli. Eutychides ex cholericis affectionibus, in cruribus ad neruorum diſtentionē deſiuit. una cum ſeceſſu deorſum. Bilem multam abunde coloratam uomuit ad tres dies ac noctes, ualdeꝙ rubram, & impotens erat, & anxius. Nihil autem continere poterat, neꝙ ex potibus, neꝙ ex cibis. & urinæ ac tranſitus deorſum ſuppreſsio multa. per uomitum fex mollis prodijt, & deorſum quoꝙ erupit. Androphani uocis interceptio. ignorantia. delirium. His ſolutis ſupererat adhuc diu multis annis, & recidiuę fiebant. Lingua uero per totum tempus permanebat ſicca. & ſi non collutione uteretur, loqui non poterat, & plerunꝙ erat ualde amara. Aliquando etiam dolor ad cor, quē uenæ ſectio ſoluit. Huic aquæ potus, aut aqua mulſa contulit. Veratrum nigrum bibit. neꝙ bilioſum prodibat, ſed modicum. Tandem hyeme decubuit, & mente motus eſt. & linguæ affectiones ſimiles. calor tenuis. ſine dolore. lingua decolor. Vox peripneumonica. de pectore ſtragula reijciebat, & ſe educi iubebat. Nihil autem poterat clare loqui. Ad noctem mortuus eſt. Nicanoris affectio erat, quū ad conuiuiū progrederetur timor tibicinæ: quū ſub initium uocis tibiæ, in conuiuio tibia canere audiuiſſet, præ timoribus turbatiōnes. Vix ſe ſufferre poſſe dixit, quum nox eſſet. Interdiu uero audiens, nihil cōmouebatur. Talia comitabātur ipſum multo tēpore. Damodes qui cū illo erat, cęcutire, & corpore exoluto eſſe ſibi uidebatur: & nō acceſsiſſet ſanè ad præruptū locū, neꝙ trās pontē, neꝙ minimi ſcrobis altitudinē trāſgredi poterat, ſed per ipſum ſcrobē. Hæc per tempus aliquod ipſi affuerūt.

Phœnicis

Phœnicis affectio ex oculo dextero talis quædam erat, plerunq; uelut fulgur elucere putabat. Quum autem non diu ipſum continuiſſet, dolor ad tempus dextrum inſtabat, & per totum caput ac collum. Caput intumeſcebat retro ad uerticula. & diſtentio, & duricies circum tendines. & ubi caput commouere, aut dentes diducere conabatur, non poterat, ut qui ualde diſtendebatur. Vomitus ubi facti fuiſſent, prædictos dolores auertebant, & leniores faciebant. Sed & uenæ ſectio proderat, & ueratri potio. eduxit autem uaria & omnigena, maxime uero praſina. Parmeniſco etiam prius incidebant triſtitiæ, & decedendi è uita cupiditas. Quandoq; uero rurſus lætitia. Cononis ſerua ex capitis dolore incipiente, mente mota eſt. clamor. querelæ multæ. raro quies. Circa quadrageſimum diem mortua eſt. Decem autem diebus ante mortem uoce deſtituta, & conuulſa fuit. Adoleſcens quidam multo meraco poto, ſupinus in habitaculo quodam dormiebat. Huic ſerpens Arges appellatus in os ingreſſus eſt. & ſanè quum ſenſiſſet, & loqui non poſſet, dentibus ſtridit, & ſerpentem deuorauit. & dolore magno tenebatur. & manus prætenſas adhibebat, uelut qui ſtrangularetur. & iactabat ſeipſum. & conuulſus mortuus eſt.

Timocharis ſeruus, ex atrabiliarijs eſſe putatus, à talibus ac tot uiris, ſimiliter mortuus eſt circa eaſdem dies. Nicolai filius circa ſolſtitium hybernum ex potationibus horruit. ad noctem febres. poſtridie uomitus biliosus, merus, modicus. Tertia die quum concio fori adhuc plena eſſet, ſudor totius corporis. ceſſauit. Diopithis ſorori in ſemitertiana, circa acceſsionē etiam cor grauiter dolens, & concomitabatur etiam is dolor tota die. & huiuſmodi cordis dolor etiam alijs ſimiliter aderat. Verūtamen ſub pleiadis occaſum, uiris talia rariora fiebant. Epicharmi uxori antequam pareret, dyſenteria erat. dolor uehemens. ſeceſſus recrementa, ſubcruenta, mucoſa. Vbi peperiſſet, ſtatim ſanata eſt. Polemarchi uxori in morbo articulari, coxę dolor quidam uehemens. cauſa erat quòd menſes non prodirent. Vox intercipiebatur, per totam noctem uſq; ad meridiem. Audiebat autem & ſapiebat, & per manum ſignificabat, quòd circa coxam eſſet dolor. Epicharmo circa pleiadum occaſum, dolor humeri, & grauitas in brachium. anxietas. uomitus multi. aquæ potus. Euphranoris filio puſtulæ uelut culicum morſus, uerum modico tempore. poſtridie febricitauit. Siccitates multæ poſt Fauonium factæ ſunt, uſq; ad æquinoctium autumnale. Sub canem æſtus magni. calidi uenti. Febres ſudorificæ. Tubercula iuxta aurem multis oborta ſunt. Tychon in obſidione circa Datum, à catapulta percuſſus eſt in pectus. & paulo poſt riſus erat circa ipſum tumultuoſus. Videbatur autem mihi medicus eximens lignum, reliquiſſe aliquid de ſpiculo in ſepto tranſuerſo. Et quum ipſi uideretur, ad ueſperam infuſum per clyſterem adhibuit, & pharmacum deorſum purgās dedit. Noctem primam trāſegit moleſte. Statim uero ubi dies illuxiſſet, & medico, & alijs, melius habere uidebatur. Erat enim quietus. prædictio facta eſt, quòd ubi conuulſio fieret, breui eſſet moriturus. Sequenti itaque nocte moleſte habens, inſomnis, plerunque in uentrem decumbens, tertia exoriente die conuellebatur, & tunc mortuus eſt. Billo percuſſo in dorſum, ſpiritus multus per uulnus cum ſtrepitu proceſsit. ſanguis erumpebat. Vbi uero medicamentum cruentis uulneribus deſtinatum adhibitum ac deligatum eſſet,

ſanatus

ſanatus eſt. Contigit & infelicisſimo Philes filio, denudatione in fronte facta, nona die febris. deinde os liuefactum eſt. mortuus eſt. Et Phaniæ & Euergetæ filio, liuefactis oſsibus, & febricitãtibus, cutis ab oſſe diſceſsit, & pus non comparuit. Ariſtippus in ſupernum uentrem uiolenter ac grauiter ſagittæ ictu petitus eſt. uentris dolor uehemens, & breui ardebat. deorſum uero non egerebat. anxius erat. biliosa abunde colorata quum uomuiſſet, melius habere uidebatur. paulo poſt rurſus dolores uehemẽtes, & uenter uelut in uoluulis. calores. ſitis. & in ſeptem diebus mortuus eſt. Neapolis ſimiliter percuſſus, eadem paſſus eſt: acri infuſo per clyſterem immiſſo, aluus deorſum erupit. color per corpus diffuſus eſt, tenuis, pallidus, niger. oculi ſicci, ſtupore rigidi, intus conuerſi, intuentes in corde. Metrodori filio ex dentis dolore, maxillæ marcor, & gingiuarum carnis ſuperexcreſcentia. Moderate ſuppuratus eſt. exciderunt dentes molares, & ipſa maxilla. Mulieri in Abderis, carcinoma obortum eſt circa pectus. & per mammam fluebat ſanies ſubcruẽta. obturata uero fluxione, mortua eſt. Plerique ex deſtillatione ſecundum dimidiam capitis partem dolebant. & humore ſecundum nares procedente febricitabant leniter. & in quinque diebus perfrigerabantur. Et quæ in partu concuſſa fuit, dolor circa pectus & latus factus eſt. exſcreationes purulentæ. Tabes cõſtitit. febres per ſex dies. Rurſus alui profluuium. quies. febris. aluus adſtricta eſt: & circa ſeptimam diem mortua eſt. Anginoſa quædam dextram manum & crus doluit. febris tenebat debilis. ſtrangulatio tertia die remiſit, quarta conuulſa, uoce deſtituta, ſtertor, dentium contritio, maxillarum rubor. Mortua eſt quinta aut ſexta die. Signum circa manũ ſubliuidum. Alia quoque in palato ſtertoroſa. lingua ſicca, peripneumonica. non deſipiens mortua eſt.

Et in Olyntho hydropicus, derepẽte uoce deſtitutus, deſipiẽs per noctem ac diem, mortuus eſt.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIB. VI [redacted]

[redacted] Medico Phyſico interprete.

QVIBVSCVNQVE ex abortu circa uterum, et tumoribus, ad capitis grauitatem conuertitur, & iuxta ſinciput maxime dolores, & quicunque alij ab uteris: his in octo aut decem menſibus ad coxam morbus deſinit. Acutum habẽtes caput, qui quidem ualidam habẽt ceruicem, robuſti ſunt tum aliàs, tum oſsibus. Qui uero caput dolent, & aures fluentes habent: his palatum cauum eſt, & dentes inter ſe non è directo reſpondentes. Quibuſcunque os de palato diſceſsit, his medius conſidet naſus. Quibus uero inde unde dentes prodeunt, his ſummus naſus ſimus fit.

Puerorũ eluceſcentiæ ſimul cum pubertate, in quibuſdã mutationes habent etiam alias. In rhenem dolor grauis, quũ implentur cibo, uomũt pituitam. Quum uero redũdarint dolores, æruginoſa. & melius quidem habent. Soluuntur aũt, quũ cibis euacuati fuerint, arenulæque fuluæ ſubſident, & cruẽtum mingũt, torpor femoris è directo, quieſcere non cõducit. Sed exercitia, nõ impleri, iuuenes

iuuenes ueratro purgare,poplitem ſecare, urinā cientibus purgare, attenuare, & mollire. Menſes aquoſis diu permanent. Quū uero non breui prodierint,intumeſcunt. In Cranone antiqui dolores frigidi.recentes autem calidi.ex ſanguine uero plurimi.& quæ ex coxa,frigida ſunt. Quæ ad rigores fortes progreſſa ſunt, non ualde mitigantur, niſi prope uigorem. Ante rigorem urinarū ſuppreſsiones,ſi ex bonis fuerint,& aluus egerat, & ſomni adſint.fortaſsis autem & febris modus. fortaſsis etiam quæ ex laſsitudinibus.

Abſceſſus non ualde,quibus rigores. Crurum effœminationes,uelutí ſi aut ante morbum iter feciſſet,aut ſtatim ex morbo:eo quod fortaſsis ex laſsitudinibus in articulos abſceſsit.ex quo crurum effœminationes. Tubercula extra extuberantia,& acuta,& faſtigiata,& æqualiter matureſcētia,& non obdura,& deorſum uergentia,& non bifida, meliora:contraria uero, mala: & quanto plus contraria,peſsima. Ferinum autumno,& oris uentriculi dolores,& horrores,& atra bilis. Circa initia exacerbationes conſidera,& in omni morbo,quale eſt ad ueſperam exacerbari.& annus ad ueſperam. & aſcarides. Infantibus tuſsicula cum uentris turbatione,ac febre cōtinua,ſignificat poſt iudicationem bimeſtri,in totum uigeſima die,etiam tumores ad articulos. Si quidem infra umbilicum conſtiterint,in infernis articulis ſuperna,bonum:ſi uero ſupra,non ſimiliter morbū ſoluunt, niſi ſuppurata fuerint.

Quæ uero in humeris ſuppurātur tantillis,muſtellæ cubito præditos, partumq́ ac macilentum brachium habentes faciunt. Soluerit autem & ulcuſculorum inferne eruptio,ſi non rotunda & profunda fuerint.Talia enim pernicioſa etiam aliàs ſunt pueris. Soluerit itidem ſanguis fluens. Magis autē in perfectioribus is apparet. Lachrymæ in acutis male habentibus, ultroneæ quidem bonę.Inuoluntarie uero defluentes,malæ. Quibus circūtenditur palpebra malum. Malus eſt etiam oculus inareſcens,uelut ſpuma.& obſcuratio oculorū mala eſt. Et ſqualliditas mala. & qui intrinſecus corrugātur.& rigētes.& qui uix conuertuntur.& qui intus conuerſi ſunt. & quęcunq; alia omittūtur. Febres aliæ quidem mordaces ſunt manui,aliæ lenes. Aliæ uero non quidem mordaces,uerum augeſcentes. Aliæ autem acutæ quidē,ſed quæ à manu uincantur. Aliæ ſtatim adurentes,aliæ ſemper debiles,ſiccæ. Aliæ ſalſuginoſæ. Aliæ inflatæ,horrendi aſpectus. Aliæ ad manum humectæ. Aliæ rubicundæ ualde. Aliæ ualde pallidæ. Aliæ liuidæ. & alia id genus. Diſtentiones corporis,& articulorum duricię,malum.& ipſe diſſolutus.& cōfractiones articulorum,malum. Oculi audacia delyrij ſignum eſt.& oculorū deiectiones ac peruerſiones,malum.

SECTIO SECVNDA.

Dilatare,conſtringere,alia quidem, alia uero non. Humores alios quidem expellere,alios uero ſiccare.alios autem indere.& alia quidem parte, alia uero non. Attenuare,craſſefacere,corpus,cutē,carnes,& alia.& aliqua quidem,aliqua uero non. Leuigare,exaſperare,indurare,mollire, alia quidem,alia non. Excitare,torpefacere,& quæcūq; alia huiuſcemodi. Deriuare,ſubcedentia ſtatim reuellere,renitentibus concedere. Alium humorem nō prodeuntem ducere.prodeuntem uero ſimul effundere.operari ſimile, uelut dolor dolorem ſedat. Diſsimilia,ſi uergant ſurſum eleuata, inferne ſolue-

uere

uere,& contraria per eadẽ:uelut eſt capitis purgatio, uenæ ſectio, quando non temere detrahitur. Abſceſſus uelut glandularum tumores, ſignũ quidem ſunt earum partium quæ germina habent, ſed & aliarum. Maxime uero circa uiſcera. Maligni autem hi ſunt. Spiritus parui denſi, magni rari, parui rari, magni denſi: extra magni, intus parui: intus magni, extra parui: alius extendens, alius urgens: dupla intro reuocatio, uelut ſuperinſpirationibus. calidus, frigidus. Medela aſsiduarum oſcitationum, ſpiratio longa. In non potantibus, & uix, ſpiratio breuis. E directo & laterum, et præcordiorũ intentiones, & ſplenis eleuationes, & è naribus eruptiones. & aures è directo. Horũ plurima etiam ad oculos. Vtrum igitur omnia? aut quæ quidem ex infernis surſum, è directo: qualia ſunt quæ iuxta maxillas, aut circa oculũ aut aurẽ? quæ uero ex ſupernis deorſum, non è directo? Atqui & anginoſi rubores, & laterũ dolores è directo. Aut etiã quæ infra hepar ſunt ex ſupernis diſtributa, uelut in teſtes ac uarices? Conſideranda ſunt hæc quo, & unde, & propter quid. Venæ temporum non conſidentes, neq; uiriditas ſplendida, ſi ſpiritus intus relinquatur, aut tuſsis ſicca, non ferina: ut in articulos decumbat expectare oportet, è directo diſtentionum ſecundum uentrem utplurimum. Habẽt autem horum plurimi, & facies rubicundas, & ex natura ſunt modi albidioris, & de naribus ſanguis nõ erumpit, aut parum erumpit. & ſi quidem ex affuſis intus relinquatur, paratus eſt abſceſſus. Sitis intus relicta, & oris reſiccatio, & iniucunditas, & cibi faſtidium, eodem modo. Febres autem non acutæ, eiuſmodi ſunt, uerum reuertentes. Quæ relinquuntur poſt iudicationem, recidiuas facere ſolent. Primum itaq; ſplenis eleuationes, ſi non ad articulos finierint, aut ſanguinis è naribus eruptio fit, aut dextra pręcordiĳ intenſio: ſi non penetrauerint urinæ. Hæc enim eſt interceptio utrorunq;. & recidiuæ horum merito fiunt.

Abſceſſus igitur horum facere oportet, ſi non fiant. Eos uero qui iam fiunt declinare. Eos autem excipere, ſi prodierint iam, & qualia oportet, & qua parte oportet. Qui uero non ualde, eos coadiuuare. Eos uero auertere, ſi omnino incommodi fuerint, maxime ſi hi affuturi ſunt: ſin minus, ſi iam incipiunt. Quartanæ ſanguinis è naribus eruptiones ægre iudicant. Febres quæ una die intermittentes, altera ſuperrigent unà cum iudicatione, ex quinq; ad ſeptem circuitus durant. Quæcunq; tertianæ naturam habent, his nox moleſta ante exacerbationem: Quæ uero ſequitur, tolerabilior plerunq; eſt. Tuſſes ſiccæ parum irritantes à febre adurente, non pro ratione ſiticuloſæ, neque linguæ torrefactæ, non feritate, ſed ſpiritu. Conſtat id inde. Quum enim loquũtur, aut hiant, tunc tuſsiunt: quum uero non, minime. Hoc autem in febribus ex laſsitudinibus obortis maxime contingit. Nihil temere affirmandum, nihil contemnendũ. Contraria paulatim facta acceſsione adhibenda ſunt, & interquieſcendum. Dolenti capitis partem poſteriorem, recta uena in fronte ſecta profuit. Succeſsiones præcordiorum ex qualibus qualia alterant, & uiſcerum inflammationum qualia poſſunt, ſiue ex hepate ſpleni, & uice uerſa: & quæcunq; huiuſmodi. Reuellere oportet, ſi non quà opprtet repãt, Si uero qua oportet, his oſcula aperire oportet, qualiter ſingula repũt. Latæ puſtulæ nõ ualde pruriginoſę ſunt: Quales Simon habebat hyeme, qui ubi ad ignẽ inũgeretur, aut calida lauaretur, opem ſentiebat. Vomitus non proderant. Arbi-

tror ſi quis calida foměta adhibuiſſet, opem ferre potuiſſe. Quæcunq; concoqui oportet, concluſa eſſe conuenit. Contraria uero ſiccare, & aperta eſſe.

Oculorum fluxiones, ſi aliàs conducere uidetur, reuellere ad fauces conuenit. Et ubi eructatio conducit, & quæcũq; alia huiuſmodi. Tranſitus apertos eſſe oportet, ueluti nares, & alia quibus opus eſt, & uelut opus eſt, & qualia, & qua parte, & quando, & quantũ opus eſt: uelut ſudores, et alia ſanè omnia. In magnis malis facies ſi fuerit bona, bonũ ſignum eſt. In paruis autem, cõtraria ſignificans bonæ ſignificationi, malum. Apud magnũ Theatrum ubi mulier retro heroum, morbo regio ſuperueniente, permanſit ipſi.

Apud Temenæ neptim ille nigricantis erat coloris. In Perintho geniture ſimilis urina talis, quæ eſſet iudicatoria, etiam pectinis affectionum. Nam huiuſmodi urinæ talia ſanãt: quoniam neq; flatu multo, neq; ſtercore multo egreſſo euacuabantur. Non enim profecto magnũ erat præcordium. Braſsicam ſeptima die quis comedit, quũ adhuc difficulter ſpiraret, poſtquam pecten emollitus eſt, rectè ſpirans factus eſt. aluus ipſi expulit. De ſanguine ſeroſo, quoniam in pauidis talis, aut in his qui uigilarunt: & ſiue malus, ſiue bonus.

Quibus ſplen deorſum uergit, pedes & manus, & genua calida ſunt: naſus & aures ſemper frigida. Num propter hoc quod tenuis ſanguis? Num & natura talem hi habent? Suppurationibus umbilicus terminus, quibus ſuppuraturis uentres turbantur. Splen durus non ſuperne, inferne. rotundus. latus. craſſus longus. tenuis longus. Minus capitis grauedine laborantibus.

Circa ægrotantẽ adminiſtratio, & de morbo interrogatio: quæ narrat qualia, quomodo accipiendi ſermones: quæ ad ægrotantẽ, quæ ad præſentes, quæ ad externos. Quòd in calidiore, ſolidiore, in dextris: & nigri propterea, & uenæ extrinſecus, & multo bilioſiores. Concretũ eſt, cõpactum eſt citius: ubi motũ eſt, deſinit, & tardius augeſcit, & ad amplius tempus. Quòd ſolidum factũ eſt, & bilioſius, & ſanguinolẽtius eſt: Hic calidior eſt locus animali.

SECTIO TERTIA.

CVtis raritas, uentris denſitas: cutis conſtrictio, carnium incremẽtum: uentris torpor, uniuerſorum confuſio: uaſorum immundicia, cerebri conſumptio. Quapropter & caluicies, inſtrumentorum attritio. Detractio curſibus, luctis, quiete, multis celeribus deambulationibus, carne ouilla, maza cocta plerunq;, panis modicus. Detractionis ſignum, eandem horam diei ſeruare. derepente enim trahitur. Remittito labores, aut defluet. Similiter enim totũ concidit. Quum uero iam cõciderint, carnes ſuillas aſſatas exhibeto. Quũ autem implentur, ſignũ eſt, quòd corpus rurſus floridũ fit. In exercitationibus ſignum, ſudor fluens guttatim, qui exit uelut ex canalibus: aut collapſio ex eleuatione. Mulier quam primũ curaui in Cranone, ſplen ipſi magnus natura, febris ardens, rubicunda, ſpiritus, decima ſudor plerũq; ſuperne. Sed & infernè, decimaquarta. Minus his qui ex capite grauedine ac raucedine laborant, ubi febre correpti fuerint, recidiuæ uelut puto fiunt. Quicquid ſuppuratur, non reuertitur. Ipſa enim maturatio, & iudicatio ſimul, & abſceſſus.

Quibuſdam ubi uenere utuntur, uenter inflatur, uelut Damagoræ. Quibuſdam uero in hoc ſtrepitus, Arceſilao uero etiam intumeſcebat. Flatuoſitas ſimul cauſa eſt in his qui ſcapulas alarum modo eminentes habent. Sunt enim

enim flatuoſi. Frigidum ualde, uenas rumpit, & tuſsim mouet, uelut nix, glacies: & conſtringit, uelut ſunt eminentiæ oblongæ, & rotundæ, Pherea & Gongronæ, à ſatyrorum circa aures eminentijs, & arborum quarundam tuberculis appellatæ. Simul cauſa ſunt etiam duricies. Poſt mictionem concretio, pueris magis, num quod calidiores? Figuræ magis alleuantes, uelut qui ſarmenta manu nectebat & obtorquebat, præ doloribus decumbens, arrepta paxilli ſumma parte ſupra ſeipſum infixa, inhærebat, & melius habuit. Quem ex montano labore circa ponte ego uidi crura iactantẽ, altera tibia minime extenuabatur, femoribus autem ualde. Vrinę & genitura nõ ſupprimebantur. Quæcunq; laterum naturæ, ſcapulas alarum modo eminentes habent, propter cauſæ debilitatem, in deſtillationibus malignis, ſiue excretio fiat, ſiue non fiat, malum. Rigores incipiunt mulieribus quidem magis à lumbis, & per dorſum, & tunc ad caput. Sed & uiris poſteriore corporis parte magis quàm anteriore. Horremus enim magis exterioribus quàm interioribus corporis partibus, uelut cubitis, femoribus. Sed & cutis rarior, Indicat autem pilus. A quibus autem alijs rigent, fortaſsis ulceribus, incipiunt à uaſis. Summa, ex natiuitate, & cauſa, & plurimis rationibus, & paulatim in cognitionem uenientibus colligentem ac addiſcentem, an ſimilia ſint inter ſe, & an non ſimilia ſint inter ſe: quo ex diſsimilitudinibus ſimilitudo fiat una. Sic ſanè fuerit uia. Sic etiam eorum quæ rectè ſe habent probatio, et non rectè ſe habentium redargutio. Sanguinis ex naribus eruptio, aut ſubpallide nigricantibus, aut rubicundè pallentibus, aut ſubpallidis. Parum dimittentem craſſefacere oportet ſicco. Alijs uero minus craſsificatione opus eſt. Sicco autem opus eſt albo, uelut galla, alumen. Poſtquã uenere uti inceperint, aut hircire, ſanguis ipſis è naribus erumpit. In acceſsibus alij quidem ſtrepitum edunt, uelut Arceſilaus. Alij uero acceſſuri, horridi fiunt ac rugoſi. Alij poſtquam acceſſerint, uentre inflantur, uelut Damnagoras. Mutationes cauendæ. Cibus modicus, non delaſſari, non ſitire. Omnis attenuatio laxat cutem, deinde circumtenditur. Renutritio uice uerſa. Cutis conſidentis corrugatio, renutritæ extẽſio. Rugoſum, læue, utriuſq; ſignum: itemq; ſubbilioſum & ſubrubrum: Sic etiam detractas eſſe mammas, graciles autem ſurſum tractas eſſe & circũtenſas, etiamſi quis non propterea putauerit id fieri, ſed in carnoſis. Clauiculæ conſpicuæ, uenæ pellucidæ. Herodicus febricitantes interficiebat circuitibus, luctis, multis fomẽtis, mala eſt febriculoſitas, inimica fami, luctis, circuitibus, curſibus, frictioni: laborem labore. Ipſis uenarum rubor, liuor, pallor, laterum dolores molles. Non ſitire faciunt, continere os, tacere, uentum cum potu frigidum inducere. Occaſiones unde ægrotare cœperint, conſiderare oportet, ſiue capitis fuerit dolor, ſiue auris, ſiue lateris. Signum ſunt dentes, & in quibuſdam inguinum tumores. Vlcera fientia ac tubercula iudicãtia febres. Quibus hæc non fiunt, iudicatio ſublata eſt: Quibus intus relinquuntur, certiſsimæ recidiuæ ac celerrimæ. Sputa rotunda delirium ſignificant, uelut in Pleno. Qui hæmorrhoidas habent, neq; pleuritide, neq; peripneumonia, neq; phagædena, neq; furunculis, neq; tuberculis terebinthi figuram habentibus corripiuntur, fortaſsis autem neq; lepris, fortaſsis neq; uitiliginibus. Multi tamen intempeſtiue curati, talibus non tarde correpti ſunt, & ſic pernicioſæ

fuerunt: & quicunq; alij abſceſſus, uelut fiſtulæ, aliorum medela ſunt. Decubitus humorum ad aliquem locum, in quibus factos affectus liberat, in his prius ipſe factus, illos impedit. Alterius loci morbos loca excipientia, aut ob dolorem, aut ob grauitatem, aut propter aliud quiddam liberant, aut quòd alijs ſunt communicationes. Propter inclinationem non amplius ſanguis prodit, ſed iuxta humoris cognationem talia ſpuunt. Conuenit quibuſdam ſanguinem detrahere, tempeſtiue in talibus. In alijs autem uelut in his, non conuenit. Impedimentum in ſpuentibus cruenta, tempus anni, pleuritis, bilis.

SECTIO QVARTA.

Tvbercula circa aurem quibus circa iudicationem exorta, non ſuppurata fuerint, his diſparentibus recidiua fit, pro ratione recidiuarum. Recidiua uero fiente, rurſus intumeſcunt, & permanent, uelut febrium recidiuæ in ſimili circuitu: his ſpes eſt ad articulos abſcedere. Vrina craſſa, alba, qualis Archigenis familiari erat, in laſsitudinoſis febribus quarta die aliquando prodit, & liberat ab abſceſſu. Si uero ultra hoc, etiam ſanguis è naribus large eruperit, etiam ualde. Cui inteſtinum in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus eſt: erat quietior. Poſtquam autem hic curatus fuit, magis dolebat.

Agaſis filia quum eſſet puella denſum ſpiritum habebat. Mulier autē facta, à partu non diu dolore correpta leuiter, magnum onus ſuſtulit. & ſtatim quidem in pectore aliquid crepuiſſe uiſum fuit. Poſtera die & anhelationem habebat, & coxam dexteram dolebat. & quum hæc doleret, tunc etiam anhelatio habebat: coxæ uero dolore ceſſante, etiam anhelatio ceſſabat. Spuebat ſpumoſa, ab initio uero florida. Vbi uero conſidiſſet ſputum, uomitui bilioſo tenui ſimile erat. Dolores maxime erant quum manu laboraret. Hanc ab allio arcere uiſum fuit, porroq;, ac ouicula, & boue. In rebus autem agendis, à clamore, & excandeſcentia. Cui in capite tumor depaſcendo proſerpebat, ei primum alumen uſtum profuit. Habuit alium abſceſſum, forte quòd os abſceſſurum eſſet. Abſceſsit ſexageſima die ſupra aurem, ſurſum ad uerticem uulnus erat.

Inteſtina craſſa habet, qualia ſunt canis, uerum maiora. Dependent autem ex medianis membranis, Meſocolis hac parte appellatis. Hæ uero ex neruis, de ſpina, ſub uentrem. Aegrotantibus gratificationes, uelut eſt pure præparare potus ac cibos, & ea quæ uidet: molliter ea quæ contingit. Aliæ gratificationes, quæ non magnopere lædunt, aut facile reparari poſſunt, uelut frigida, ubi hac opus eſt. Aliæ gratificationes ſunt, introitus, ſermones, habitus, ueſtitus ægrotanti, tonſura, ungues, odores. Aqua decocta partim ut aerem admittat, partim ut uas non plenum ſit, & operculum habeat. Quòd ex ſanguinis eruptionibus, aqua inter cutem corripiuntur. Si qualia oportet purgari, purgentur, facile ferunt. In Aeno legumina comedentes aſsidue, fœminæ, mares, crurum impotentes facti ſunt, & permanſerunt. Sed & eruum comedentes, genuum dolores habebant. Palàm uigilans calidior externis partibus, frigidior autem internis. Dormiens uice uerſa. Calidæ naturæ frigiditas, potus aqua, quieſcere, ſomnus in frigore, con tecto, ſomnus ſedentium, erectorum nictatio. Debiles uictus, frigidi: robuſti uero calidi. Aquarum arte non præparatarum, quæ quidem ab æthere excreta eſt, aut cum tonitruo, æſtiua: procelloſa uero mala. Aqua uorax, uigilia uorax.

Percali

Percalidam naturam calido tempore, in frigore cubile craſſeſacit: in calido attenuat. Exercitatio ſanitatis, eſt ueſci citra ſaturitatem, non refugere laborem. Inter uigilandum ſiti leui ſomnus medela eſt. Siti uero ex ſomnō, uigilia in quibuſdam. Quibus plurimus calor eſt, maxima uoce præditi ſunt. Nam & plurimus eſt frigidus aer. Ex duobus autem magnis, magna etiam quæ generantur exiſtunt. Ventriculo calidi, carne frigidi & tenues, hi eminentes uenas habent, & iracundiores ſunt. Terra ſiccitatibus ſqualida, uolucrium genus abundat. Hircire incipiens, uter teſtis extra apparuerit, ſi quidem dexter, maſculum: ſi uero ſiniſter, fœmellam portendit.

Oculi prout ualidi fuerint, ita etiam corpus: Sed & color in peius aut melius uergit. Iuſtum eſt autem, prout ſe habuerit alimentum, ita & quod forinſecus eſt ſequi. Signa lethalia, per cutem, nares, calidus uapor: ubi prius nares frigidum ſpiritum emiſerunt. Signa uero uitalia, contraria ſunt.

Labores cibos præcedant.

SECTIO QVINTA.

MOrborum naturæ medici. Inuenit natura ipſa ſibiipſi aggreſsiones, non ex præmeditato, partim uelut eſt nictare, partim uero & ea quæ lingua ſubminiſtrat, & quæcunque alia huiuſcemodi, non edocta natura, & nullo magiſtro uſa, ea quibus opus eſt facit. Lachrymæ, narium humiditas, ſternutationes, auris ſordes, oris ſaliuç eductio, ſpiritus introitus, exitus, oſcitatio, tuſsis, ſingultus, non eiuſdem omnino modi. Vrinæ ſeceſſus, & flatus, & huius alterius, alimenti, & tranſpirationis, & ea quæ fœminis ſolis adſunt, & in reliquo corpore ſudores, pruritus, corporis diſtentiones cum oſcitatione, & quæcunque huiuſcemodi. Hominis anima ſemper producitur uſque ad mortem. Si uero efferbuerit, unà cum morbo etiam anima corpus depaſcitur.

Morbi connutriti, in ſenecta, & per concoctionem, & per ſolutionem, & per rarefactionem deſinunt. Sanatio, contra ſentientem non conſentire affectioni. Frigidum & auxiliatur, & occidit quæcunque ex calido ſunt.

Excandeſcentia retrahit cor & pulmonem in ſeipſa: & ad caput calida ac humidum. Lætitia uero relaxat cor. Labor articulis & carnibus: cibus, ſomnus, uiſceribus. Animæ deambulatio eſt cura hominibus. In uulneribus ſanguis concurrit, opitulandum igitur ut uacuum expleatur. Si auris doleat, lana digito obuoluta oleum calidum inſtillato. Deinde lanam intus in uolam manus poſitam, ſub aurem ſubdito, ut aliquid ipſi exiiſſe uideatur. poſtea in ignem immittito, Dolus. Lingua urinam ſignificat. Linguæ uirides cum pallore bilioſa, Bilioſum autem à pingui: Rubicundæ uero à ſanguine. Nigræ ab atra bile. Sicca à fuliginoſo ardore, & uterina parte. Albæ uero à pituita. Vrina concolor cibo, & potui, & qualis intus eſt humidi colliquatio. Lingua concolor attingentibus ipſam humoribus: quapropter per hanc humores cognoſcimus. Si ſalſæ carnes guſtanti, redundantiæ ſignum. Si mammarum papillæ, & rubor pallidus fuerit, morboſum uteri uas eſt. Hominibus ſordes in auribus, dulcis quidem lethalis, amara uero non. Terram mutare commodum eſt in longis morbis. Debiliores cibi breuem uitam habent. In fluxionibus ad coxam, uenas retro

Q 3 aures

aures ſecato. Coitus morbis ex pituita commodus. Calido uentriculo præditos,fortes potus ac cibi perturbant. Atræ bilis uelut ſimilis eſt hæmorrhois. Augeſcentes morbos coitus. Frigiditas ea quæ in uentre ſunt indurat. Coitus ea quæ in uẽtre ſunt indurat. Eum qui ueratrum bibit, ſi citius purgare uolueris, lauare oportet aut comedere. Sanguis in ſomno intro magis fugit. Rigor à ſuperiore uentre, febris ab inferiore magis. Attractio,pulmo,ſiccus ardor: Superuacuatum ſiccat & ſomnus multus. Frigidiſsimus cibus,lentes,milium,cucurbitæ. Vlcera exoriuntur ſi quis dum impurgatus eſt laborauerit. Mulier, capra, elaterium aut cucumerem ſylueſtrem comedentes, pueris purgatio. Calido corpori, id quod comedit,intrinſecus frigiditas eſt. forinſecus autem dolor à ſole,igne,ue ſtitu,in tempore æſtiuo. Contrario uero cõtrario modo. Cibi partim celeriter ſuperantur,partim tarde.

SECTIO SEXTA.

CArnes attractrices, & ex uentre, & extrinſecus. Indicio eſt ſenſus ipſe, quòd expirabile ac inſpirabile eſt totum corpus. Calidiſsima uenula ſanguinis multitudine,id quod fuliginoſum eſt exerit,& ſtatim ſecernit. Et quibus quidem pingue,bilis flaua: quibus autẽ ſanguis,atra. Mentis, memoriæ, olfactus, aliorum etiam famis inſtrumentorum exercitatio. Labores, cibi, potus, ſomnus, res uenereæ, omnia mediocria. Frigidior in frigido tempore ac regione calidior erit. In doloribus proximum uentrem purgato,ſanguinis autem uentrem ſecato. Vſtio,ſectio,calefactio, perfrigeratio, ſternutationes,plantarum ſucci,in quibus uim habent, & cyceonis mixtura. Maleficorum autem lac, allium,uinum feruefactum,acetum,ſal. Homo ex laſſitudinibus ex itinere, imbecillus, grauatus, expuit. Tuſsiuit enim ex uertice: febris acuta, ad manum ſubmordens. Secũda die capitis grauitas,lingua combuſta fuit, naris unguibus conſcalpta ſanguinem non effudit. Siniſter ſplen magnus & durus dolebat. A quartana correpti,à magno morbo non corripiuntur, Si uero corripiantur prius, & ſuccedat quartana, liberantur.

Pro qualibus qui morbi. Bilis fit,uelut dè uulneribus dixi, quòd ſint bilioſæ. Caliditas acrimoniæ ſignum eſt. Turbationes,tranſitus.Nam mente motis dolores laterum deſinunt: quibuſdam & febres, quibuſdam non, Sed cum ſudoribus. quibuſdam autem cum turbatione. quibuſdam uero cutis arida & circumtenſa ac ſalſuginoſa. Torpefactiones quales ex qualibus,& quales illi cui coxa. Per aures,ex auribus,plerunq; tertio die moriuntur. Quibus cutes circumtenduntur aridæ ac duræ, ſine ſudore: quibus laxæ ſunt ac raræ,cum ſudore moriuntur. In recidiuis mutationes proſunt. His tranſmutare oportet ad ea quæ conueniunt, antea quàm male afficiantur, uelut Cherioni. Quæ irritantur ex qualibus,ſtridulæ faucium aſperitates terminum præſcribunt. Quibus quidem id quod ſanum eſt relinquitur, cauſa deorſum ſubmiſſa, eos aut purgato, aut deligato, aut eijcito, aut reſecato, aut exurito. Quibus uero non,non. Quibus ſanguis multus fluit ex naribus, qui quidem decolores mero modo ſunt, his parum prodeſt. Quibus uero colores rubicundi,non ſimiliter. Et quibus capita ſunt quæ facile to-

lerant

lerant, prodeſt: Quibus ſecus, non. Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior ac copioſior, hi morboſius ſani ſunt. Plurimis autem quibus ex morbo, uice uerſa. Sputa rotunda, mentem emouent, uelut illi in Plinthio. Huic ſanguis ex ſiniſtra nare erupit, & ſolutus eſt quinto die. Vrina multam ſubſidentiam habens, à mentis emotione liberat, qualis erat Dexippi. Poſt pilorum defluuium, quartana febris non ultra annũ. Aurium eruptiones ęſtate quinta die fiunt. Quandoq; uero etiam diutius durant. Ita & circa gingiuas, & circa nares ſuppurationes. Quibus in dentium dolore, de ſupercilio tenuia deſcendunt, his à pipere probe affricto poſtridie craſsiora deſcendunt, ſi etiam alia non obtinuerint. Nam Hegeſippo ſoporiferum inditum non obtinuit, ſed magis & uiolentius inſuper prouocauit.

Oſsium naturam ex capite colligere oportet, deinde neruorum, & uenarum, & carnium, & aliorum humorum, & ſupernorum ac infernorum uentriculorum, & mentis, & morum, & eorum quæ per annum fiunt, tempore quodam anni præcociore, uelut puſtulæ & huiuſcemodi. Simile enim eſt his quæ quotidie citius aut ſerius accipiuntur. Similiter & bilioſum, & ſanguineum corpus atrabiliarium fit, ſi non habet euacuationes. Lycino poſtremũ ſplen magnus doloroſus, in quarta aut quinta.

SECTIO SEPTIMA.

TVſſes cœperunt circa ſolſtitia hyberna, decimaquinta aut uigeſima die, ex frequenti auſtralium & aquilonarium ac niuoſorum tranſmutatione. Ex his aliæ breuiores, aliæ diuturniores fiebant, & poſt has multæ peripneumonicæ affectiones. Ante æquinoctium rurſus pleriſque reuertebantur, quadrageſima ut plurimum ab initio die: & aliquibus ſanè ualde breues ac iudicatu faciles erant, aliquibus autem fauces inflammatæ ſunt, quibuſdam Anginæ obortæ. quibuſdam leues ſyderationes, alijs Nyctalopes, atque hi magis pueris. Verum peripneumonicæ affectiones ualde breues erant. Faucium uero inflammationes poſt tuſsim, aut omnino parum pro tuſsi fiebant, atque hæ breues, magis autem Nyctalopes. Anginæ uero & leues ſyderationes, aut duræ & ſiccæ, aut paruæ & raro matura educentes: quibuſdam uero etiam ualde. Qui igitur aut uocibus amplius ſe fatigarunt, aut riguerunt, in anginas magis deſierunt. Qui uero manibus laborarunt, manibus tantum ſyderati ac reſoluti ſunt. Qui uero equitauerunt, aut amplius iter fecerunt, aut alios labores cruribus perfecerunt, his ad lumbos aut crura impotẽtiæ reſolutoriæ obortæ ſunt, & ad femora ac tibias laſsitudo ac dolor. Duriſsimæ autem & uiolentiſsimæ tuſſes erant quæ ad leuem ſyderationem ac reſolutionem perducebant. Verum omnia hæc in recidiuis fiebant. In principijs uero non ita ualde. Pleriſque autem horum tuſſes in medio remiſerunt, ſed perfecte non defecerunt, uerum cum recidiua affuerunt.

Quibus uoces frangebantur ad tuſsim, horum plurimi ne febricitarunt quidem, Quidam uero parum. Sed neq; peripneumonicæ affectiones ulli horum fiebant, neque leues ſyderationes, neque ullus alius morbus de ſe ſignificationem præbuit, ſed in ſola uoce iudicabantur. At uero Nyctalopicæ affectiones firmabantur, ut quæ etiam ex alijs cauſis fiebant. Fiebant autem

pueris maxime. Oculorum autem nigræ partes aliquantum uariegabantur, quæ pupillas paruas habebant. In ſumma oculus niger ut plurimum erat. Et magnos magis quàm paruos oculos habebāt, & plurimi rectos capillos ac nigros. Cæterum mulieres non ſimiliter à tuſsi afflictæ ſunt. Verū paucæ febricitarunt, & ex his ualde paucæ ad peripneumonicam affectionem deuenerunt, atque hæ ſeniores, & omnes ſuperſtites euaſerunt. Cauſabar autem hoc fieri, eo quod non ſimiliter uelut uiri prodirent, & quòd nequaquam ſimiliter ut uiri morbis corripiuntur. At Anginæ liberis duabus oboriebantur, atque hæ manſuetiſsimi moris erant: abundantius autem famulas corripiebant, quibus & uiolentiſsimæ fiebant, ipſasq́ celerrime perimebant. Viris uero multis fiebant, qui partim euaſerunt, partim perierunt. In ſumma, qui ſolum deglutire non poterāt, his ualde mites ac toleratu faciles erant. Qui uero etiam inſuper obſcure loquebantur, his moleſtiores ac diuturniores. Quibus uero etiam uenæ circa tempora & ceruicem attollebantur, his aliquantum malæ erant. Peſsimæ uero his quibus & ſpiritus ſublimis coeleuabatur. Hi enim etiam incaleſcebant. Nam ſicut ſcriptum eſt, ita cōſortia affectionum habebant. Et quæ quidem primum ſcripta ſunt, etiam ſine poſterioribus fiebant.

Quæ uero poſterius, non ſine prioribus. Celerrime autem moriebantur, ubi febrili rigore inſuper riguiſſent. His ita præſsis nihil memorabile proderat, non uentris turbatio, non uenæ ſectio, neque quæcunq́ alia tentaui. Secui etiam uenam ſub lingua, quoſdam & ſurſum purgaui. Hæc igitur omnino in æſtate fiebant, ſicut etiam eruptiones omnino multæ, & potiſsimum in ſiccitatibus lippitudines doloroſæ populariter graſſabantur. Sanguinis uenarum ſuppreſsiones faciunt animi deliquium, figura alterata, interceptio, linamentum intortum, appoſitio, deligatio. Inguinum glandularumq́ tumores plurimi fiebāt, eo quòd hepatitis affecta eſſet. Erat autem & ab arteria male affecta malum ſignum, ueluti Poſidoniæ. Quibus ſanguis erumpebat, morientes fronte non exudarunt, ſed uelut contracti præ ſiccitate erant. Et anheloſi, ac cum ſudoribus pereuntes, male habebant. Ventrium abundantiæ turbationem ferunt, uelut Poſidoniæ: & quæ animalcula in aluo inducunt. In attenuatione circumtenſio ante obitum, & umbilicus oblongus ipſi protractus eſt: & gingiuarum dentes ambientium exulcerationes.

Multa de unoquoque recte præcipi poſſunt, quæ partim eadem poſſunt, partim non: uelut eſt talia diffundi, exolui, & educi, & indurari, & maturari, & ubi mutatione opus eſt, de lecto propellere timidos, & torpētes excitare ad ea quæ relinquunt. Hydropicos citius ſecare oportet, tabeſcētes ſtatim urere, caput ſecare, & huiuſmodi. Hydropicorum pectinem ne contingito, neque internas partes. Simile eſt enim multis genibus. Affectiones circa cor ſiue uētriculi oſculum Xenarcho, & calidum aceruatim exſpirare, & ulcus per euacuationem ab initio fouere. Vox qualis eſt iraſcentibus, ſi talis fuerit non irato, ex natura fuerit. & oculi tales fuerint ex natura turbulenti, quales ſunt ubi iraſcuntur hi qui tales non ſunt. Et alia iuxta morborum rationem, uelut uerbi cauſſa, Morbus tabidam ſpeciem inducit, ſi talis ex natura æger fuerit, ex tali morbo ſuperſtes euadet: & alia eodem modo. Tuſ

ſes

ſes laborioſæ contingunt locos læſos,& maxime articulos. Sed & in febribus laſsitudinem inducentibus, tuſſes ſiccæ ad articulos decumbunt cum febre, ſi intus relinquantur. Spiritus tabeſcentibus obſcuri mali, & non parienti-bus,& quicunq; alij tales ab eadem conſtitutione. Tabeſcentibus autum-nus malus. Malum item uer, quum fici folia cornicis pedibus ſimilia fuerint.

In Perintho uere plurimi ægrotarunt. Simul cauſa fuit tuſsis per hyemem populariter uagata,& alijs quicunq; diuturni ſunt morbi. Nam & in ambiguis confirmati ſunt. Quibuſdam uero diuturni non ſunt oborti, uelut his qui do-lores rhenales habent. Sed & alijs, uelut homo ille ad quem Cyniſcus me addu xit. Dolorum in lateribus, & pectore, & alijs partibus, tempora an mul-tum differant conſiderandum eſt. Nam quum melius habuerint, rurſus deteri-us habebunt, non delinquentes. In longis dyſenterijs cibi faſtidia mala, tum aliàs, tum ſi inſuper febrierint. Vlcera circumglabra maligna ſunt.

Lumbos dolenti recurſus ad latus,& puſtulæ quæ ſeps uocantur. Rhe num affectiones non uidi ſanatas ſupra quinquageſimum annum. Quæ in ſomnis exacerbantur,& quibus extremæ partes perfrigerantur,& mens tur batur,& alia quæ circa ſomnum fiunt eiuſmodi:& quibus contraria. Qui-bus nihil intra conſtitutum tempus accidit, ſingulis partus uitales fiunt.

Apparentia in quibus menſibus fiunt. Labores in circuitibus, quic-quid in ſeptuaginta mouetur, in triplicitate perficitur: & quicquid in nonagin-ta mouetur, in triplicitate perficitur. Poſt menſes, dextera & ſiniſtra hiant.

Humiditas per prodeuntia, diæta ſicca opus habet. Quod citius di-ſcretum ac motum eſt, rurſus augeſcit tardius,& ad longius tempus. Labo res tertio, quinto, ſeptimo, nono menſe:& ſecundo ac quarto.

Hæc ex parua tabula conſideranda ſunt.

Victus ratio fit repletione, uacuatione, ciborum, potuũ. Mutationes horũ qualia ex qualibus, prout ſe habent. Odores delectantes, offendentes, im-plentes, placantes. Mutationes ex qualibus, prout ſe habent. Illabentes, in-greſſos aut egreſſos ſpiritus, aut etiam corpora. Sermones qui audiuntur, alij meliores, alij offendentes. Et à lingua ex qualibus qualia alliciuntur.

Spiritus, tanta caliditas, frigiditas, craſsicies, tenuitas, ſiccitas, humiditas, plenus, imminutus et copioſior, à quibus mutationes, quales ex qualibus, pro-ut ſe habẽt. Continentia, aut cõtenta, aut intus permeantia corpora. Ser monibus, ſilentio, dicere quæ uult, ſermonibus quibus dicit, an magni aut mul ti, ueri aut conficti. Prodeuntia & egreſſa noſſe oportet, unde cœperũt: aut ubi deſiuerunt, aut quantũ diuulſa ſunt, itemq; colores, in quibus aut calidita-tem, aut ſalſuginem, aut dulcedinem, aut tenuitatẽ, aut craſsiciem, ęqualiter aut inæqualiter, corpus, tempus: Mutationes quales ex qualibus habẽt. Incœ-pit eructationem, non obtinuit. Lachrymæ uolenti, nolẽti, multæ, paucæ, calidæ, frigidæ, craſsicies, ſapor. Sputum an per ſe exſcreet, aut tuſsiendo reijciat, itemq; uomitum. Solis calor, frigus, humectatio, ſiccitas: Mutatio per qualia, ex qualibus, ad qualia ſe habet. Labores, ocia, ſomni, uigiliæ.

Quæ in ſomno fiũt, inſomnia, cubilia, & in quibus, & ex quibus. Men-tis intelligentia ipſa per ſeipſam, citra inſtrumenta ac negotia, triſtatur, læta-tur

tur, timet, confidit, ſperat, deſperat: uelut Hippothoi domeſtica famula mentis ſuæ per ſeipſam gnara erat, & quæ in morbo acciderant ſciebat. Aetatem ab ætate diſcernere oportet, & an prius aut poſterius quàm cõuenit, quid fiat. ueluti ſi reſolutus eſt hyeme, & ſeni ætate, aut infanti, & æſtate aut prius, aut poſterius quàm conuenit. Dentium emiſsiones, pilorum productiones, genitura magis & minus, pilorum augmentum, craſsitudo, robur, imminutio. quod cognatum eſt, & quod per ſeipſum, quanto magis & minus. Anni tempus, in quo & citius aut ſerius. Tempus in quo factum eſt, pluuioſum aut ſiccum, frigidum aut calidum, ſine uentis aut cum uentis, & qualibus uentis. Temporis in principio, aut medio, aut fine, aut ſemper, præterito aut præſente. Morbi tempus & hora, accidentia, circuitus, & ex circuitibus maiores, & per amplius tempus: incrementa, & totius morbi incrementum, remiſsio, uigor, & magis & minus perficiens, & quando, & qualiter, & in quali hora ac ætate. Populariter graſſantium morborum modi, & ſi quis ex incipientibus incœperit ſine uomitu, ueluti aut ubi biberunt quid continentes, aut parum purgati. Febriculoſi fortaſsis ualde candidi, quorum etiam labia, qualis modus, tempora. Corpus, actio, in conſiderationem ducatur. Viſus, auditus, naſus, tactus, lingua, cogitatio conſideretur. Tumores in ſupernis palpebris relicti, dum alia circumcirca gracileſcunt, recidiuas faciunt: In extremitate uero ſubrubicundi, duri, & ualde uiſcoſi, & inſurgentes ac inhærentes in his ſunt, uelut Pharſalio Polymedi. Erumpentes tumores aut liuores, in lippitudinibus aut ulceribus: Sed & quæ deferũtur ex tuberculis ac ſuppurationibus, quia ſigni ſunt. Circa meſſem tormina circa umbilicum, & dolores, quandoq; à porro: Sed & ab allio his poſtea. Sacri ignes quibuſdam à collo, & circa has partes, in facie iudicabuntur: Nigri etiam quibus à collo, mali erant: & ſi puſtulæ eſſent, malæ erant: & quibus aluus turbata eſſet.

Adamantus atrabiliarius à peplijs pluribus uomuit aliquãdo nigra, quandoq; à cepis. Febres in quibus ulcerantur labia, fortaſsis intermittentes: & tertianis perfrigerationes. At amburentes ſtatim ad manum ſoluuntur ſemper. Quale ineſt in articulis conſiderãdum, an non ſuppurantur. Conſuetudo autem, ex qualibus ſani degimus, uictus modis, tegumentis, laboribus, ſomnis, rebus uenereis, mentis affectionibus. Quomodo morbos ferant, à quibus quæ figuræ, ad quos locos conuerſi ſunt, quando cœperunt, affuerunt, deſiuerunt. In quibus intemperans horrendus. Contrariæ in morbo uictus rationes, qui facile, qui ægre toleratur. Victus rationes quantum fieri poteſt cognoſcendæ. Nam non noſſe, multarum calamitatum res eſt. Bonis autem medicis ſimilitudines pariunt errores ac difficultates. Verum contraria facit cauſa & occaſio. Scio quòd difficile eſt ratiocinari ac cognoſcere uias, ueluti ſi ſit acuto capite, ſimus, ſubaridus, biliosus, ægre uomens, facile uomens, niger, iuuenis qui temere uitam degit: Hæc ſimul inter ſe conſentire difficile eſt. Cui fiſtula refringebatur, cuſsiculæ permanere impediebant. Cui apex hepatis complicatus erat, eum concuſsi, derepente dolor ſedatus eſt. Satyrus in Thaſo cognomento Grypalopex uocabatur, hic quum annorum uiginti quinque eſſet, ſæpe per ſomnum ſemen effudit: & interdiu quoque frequenter ipſi prodibat. Quum autem ad annum trigeſi

trigeſimū perueniſſet, tabidus fiebat, & mortuus eſt. In Abderis palæſtræ cuſtos, qui Stheneus dicebatur, multum luctatus aduerſus ſortiorem, & in caput lapſus, digreſſus multam bibit frigidam aquam. Poſtea illa nocte uigiliæ obortæ ſunt, anguſtiæ, & extremarum partium frigiditates. Poſtridie ingreſſus ad domum, & glandula aluo ſubdita, non ſubijt, uerum parū minxit, prius aūt nihil minxerat: ad noctē lauit, nihilo minus uigilię et anguſtię aderāt. delirauit. Tertia die frigiditas extremarū partiū, excalefactus ſudauit. pota aūt aqua mulſa tertia die mortuus eſt. Atrabiliarij, etiam comitiali morbo corripi plerunq; ſolent, & uiciſsim comitiales fieri ſolent atrabiliarij. Vterq; uero morbus magis fit, prout ad alteram partem inclinarit. Si quidem enim ad corpus inclinarit, comitiales fiunt, Si uero ad animum, atrabiliarij melancholici dicti.

In Abderis Phaethuſa Pytheæ uxor, priore quidem tempore fœcunda erat: quum autem maritus ipſius in exilium abijſſet, menſes multo tempore ſuppreſsi ſunt. poſtea dolores & rubores ad articulos oborti ſunt. Hæc autem ubi contigiſſent, & corpus uirile factum eſt, & hirſuta penitus euaſit. & barbā produxit, & uox aſpera facta eſt. Et quum nos omnia tentaſſemus, quæ ad menſes detrahendos conferre uiſa eſſent, non prodierunt, ſed mortua eſt, quū non ita multo tempore poſtea uixiſſet. Idem hoc contigit etiam Namyſiæ Gorgippi uxori in Thaſo. Viſum eſt autem omnibus medicis, in quos ſanè ego incidi, unam ſpem eſſe, ſi menſes ſecundū naturam prodirent. Verū & huic proſici non potuerūt omnia nobis molientibus, ſed paulo poſtea mortua eſt.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIB. VII. [redacted]

[redacted] Medico Phyſico interprete.

POST canem febres fiebant ſudorificæ, & non perfrigerabantur penitus poſt ſudorem, ſed rurſus incaleſcebant; & leniter longæ, & iudicatu difficiles, & non ualde ſiticuloſæ. paucis in ſeptimo & nono deſinebāt, alijs undecimo, & decimo quarto, & decimoſeptimo. Polycrati febris, & ſudor, qualis deſcriptus eſt. à medicamento purgatio deorſum uehementer. & febris adeo lenis facta eſt, ut obſcura cōſiſteret, præterquam in temporibus. & ſudores ad ueſperam, circa caput, collum, pectus. Deinde rurſus etiam per totum uentrem, & rurſus incaleſcebat. At circa duodecimum & decimumquartum febris aucta eſt, & modicæ alui ſubegeſtiones. poſt purgationem uſus eſt ſorbitionibus. Circa decimumquintum dolores uentris iuxta ſplenem, & ſiniſtram lateris mollitudinem. Calidorum appoſitio minus profuit quàm frigidorum. Quum infuſo per clyſterem molli uſus eſſet, ceſſauit dolor. Idem quoq; Cleocydi profuit, ad dolorem ſimiliter habentem, itemq́; febrem. Circa decimāſextam calores leniores eſſe uidebantur, & egeſtiones bilis meracæ, & animus audacior. ſpiritus aūt moderatus. Quandoque uero aceruatim attractum, rurſus aceruatim expirabant, uelut præ animi deliquio, aut uelut in umbra deſidens reſpirare ſolet, is qui per æſtum iter fecit. Decimaſeptima itaq; die deſidēs in ſellam, animi deliquiū incidit, & multo

tempo-

tempore ſine uoce ac ſenſu iacebat, & uix aquam mulſam ſuſcipiebat, fibras in collo diſtendens, utpote faucibus reſiccatis, ac omni uirium exolutione præſente. Vix itaque intra ſeipſum erat. & calores leniores fiebant. Poſtea uero deſiit morbus uigeſima ſecunda die. Pythodoro eodem tempore febris cōtinua. octaua die ſudor obortus eſt. & rurſus incaleſcebat. Decima rurſus ſudor. duodecima ſorbuit ſuccum, & uſq; ad decimamquartam obſcura erat, in temporibus autem comparebat. & ſine ſiti erat. & ipſe ſibi ipſi ſanus eſſe uidebatur. Sudores fiebant omni die. Decimaquinta iuſculum pulli ſorbēs uomuit bilem, & aluus infra exturbata eſt. & febris exacerbata eſt. rurſus deſiit. & ſudores fiebāt multi. & corpus totum perfrigeratū erat, exceptis temporibus. Pulſus non deſecit. Videbatur quieuiſſe modico tempore ut incaleſcere ſe putaret. Vigeſima quarta quum iam guſtaret cibos multis diebus, & pranſus eſſet, multa erat febris, & ad ueſperam deliriū, accedente ſimul etiam ſomno. Detinebat itaq; iam continua & uehemens, & quandoq; unam, quādoq; duas noctes uigilabat. reliquo uero tempore ſomnus abunde contingebat, ut operoſum eſſet excitare. & delirium in ſomno. & ſi quando ex ſomno excitatus eſſet, uix ipſe ſui ipſius erat. Sitis exors. Spiritus moderatus, talis aliquando, qualis Polycrati. Lingua non decolor. Poſt ſeptimam recidiuæ ſucci exhibebantur. poſt decimāquartam cibus. Circa primos ſeptem eructabat, ac reuomebat: quandoq; cum potu ſubbilioſum, citra anxietatē, donec aluus deorſum ſoluta eſt. Sudores poſt recidiuam defecerunt, niſi quis circa frontem eſſet tantillus ut uix ſignificationē de ſe præberet. lingua ex ſomno ſi nō collueretur, ſubbalba præ ſiccitate. & ruptiones ulcerum circa ipſam, & in labio inferno, & circa dentes. alui egeſtiones paucæ. Circa decimamquintam ut recidiua facta eſt, frequentiores & uiſcoſæ. Decoctum malicorij ſedauit ipſas. Vrinæ quales ſunt diuturnæ. Sub ultimū tempus dolor pectoris deglutienti potum. & manus in pectore. Cuminū & ouum abſorbenti ſedatus eſt. linguę raritas profuit. Quinquageſima à prima circa arcturum, ſudores breues iuxta lumbos & pectus. & corpus perfrigerabatur, exceptis temporibus, ualde modico tēpore. Prima & quinquageſima remiſit. nec iterum apprehendit. Eratolai filius circa æquinoctium autumnale dyſentericus fiebat, & febris tenebat. Egeſtiones alui erāt bilioſæ, tenues, multæ, & moderate ſuberuentæ. Dolor autem uentris uehemens. Vbi ſerum & lac bibiſſet, ſilice candefacta immiſſa, dolores & ſuberuentæ egeſtiones moderatiores fiebant, ſed bilioſæ comitabantur. & ſæpe ad exonerandam aluum ſurgebat, ſed minore dolore. Febricula uero et ægroto, & multis, omnino non adeſſe uidebatur per omne tempus, poſt primos ſex dies, adeò obſcura erat. Verū iuxta tempora pulſus erat. & lingua præ ſiccitate ſubbalba. & moderate ſiticuloſus, & ſine ſomno. Sorbitionibus autem iam utebatur & uinis. Quum iam ad decimū quartum diem perueniſſet, tubercula circa aurem oborta ſunt, tum alterā, tum utranq;, dura ac cruda: omnia diſparuerunt, moderate autem doloroſa erant. Quum autem nō deſinerent egeſtiones, & ſemper bilioſæ eſſent, abſorbēti herbam in farina, bilioſæ egeſtiones & dolores ad tempus aliquod mitiores facti ſunt. liquidas uero multas ſæpe egerebat, & cibos ualde auerſabatur, & omni neceſsitate coactus admittebat. Calor autē, & lingua, & ſitis tales ſequebantur quales dicti ſunt. & ſudores nulli. Obliuio uero huiuſmodi quædam. Vbi interrogaſſet

terrogaſſet de eo quod paulo antea audiuiſſet,modico interpoſito tempore rurſus interrogabat:& rurſus repetebat,uelut qui non dixiſſet.& ſe deſidere obliuiſcebatur,niſi quis ipſum commonefeciſſet. & ipſe ſibiĳpſi conſcius erat huius affectionis,neq; ignorabat.Spiritus qualis ſano.Vltra trigeſimũ uero uſq; ad quadrageſimum diem,& dolor uentris multum augeſcebat, & ſupinus decumbebat,& ſe conuertere ne tantillum quidẽ poterat. & quia dolor uehemẽs erat,alĳs qui cibum exhiberent opus habebat.Alui egeſtio erat multa,& diſcreta,tenuis,& calores uinoſi,quęcunq; tandem ingeſsiſſet, & quãdoq; ſubcruenti.& corporis dolor.colliquatio extrema,& impotentia.& ne alio quidem ſubleuante ſurgere amplius poterat. In medio uero umbilici ac oſsis pectoris, circa hanc ſedem adhibita manu,talis palpitatio erat,qualis neq; à curſu,neq; à timore circa cor generari poſsit.[Bibenti lac aſininum coctum, nouem heminarum Atticarum menſura ad duos dies, biliosa purgatio uehemens oborta eſt, & ceſſauerunt dolores, & ciborum appetentia acceſsit.Poſtea uero bubuli lactis crudi quatuor heminas Atticas bibit,pro uice una cyathos duos, in diem, primum ſextam aquæ partem ammiſcens, & uini nigri auſteri parum. Semel autem in die cibum capiebat ad ueſperam. Panis erat ad menſuram dimidiæ chœnicis ſubcineritius,& piſciculus petroſus ſimplex,aut carũcula capræ aut ouiculæ. Potus lactis poſt primos decem dies,ad quadraginta uſq; ſine aqua, cum uini nigri modica parte. Poſt ſeptuageſimum iam à primo diem, à balneo ad noctem,ſudor exiguus obortus eſt. Vtebatur autem modico potu, & poſt cibum potu auſteriore. Cteſicrati lac in farina magis q̃ ſerum caprinũ contulit, quum dolor eſſet circa totum uentrem, & dolores cum multa ad egerendum ſurrectione,ac ſubcruẽta egeſtione,& tumor circa pedes, ferè iam ad dies uigintiquinq; eſſet. Et Adriano eadem contulerunt. Verum Cæneæ filio lac aſininum coctum. Cydis filio circa ſolſtitium hybernũ rigor & febris, & auris dextræ dolor,& capitis dolor.Talis autem auris dolor ſtatim à paruo puero ipſum comitabatur,fluidus,fiſtuloſus, & grauis odoris. Quum autem ita ſe haberet, plerunq; doloris exors erat. Tunc autem dolor erat uehemens, & capitis dolor. ſecũda aut tertia die bilis uomitus,deſidenti exonerãdi uentris gratia,prodĳt excremẽtum ſubbilioſum uiſcoſum,uelut ex ouo ſubpallidum. Quarta & quinta ad noctem aliquantum delyrabat.& dolor capitis ac auris uehemens,& febris. Sexta alui egeſtio à mercuriali.& calor, & dolor ceſſaſſe uidebatur.Septima uelut ſanus.In temporibus autem dolor non defecit.ſudor nullus obortus eſt.Octaua ſuccum ſorbuit.ad ueſperam autem betæ ſuccum.& in noctẽ ſomnus.& ualde doloris exors.& nona lætabatur ad ſolis occaſum. Verum ad noctem capitis & auris uehemens dolor. Contigit quoq; aurem pure manare circa hoc tempus quum maxime doleret ſtatim à principio. Totam uero noctem nonam,& ſequentem diem,ac noctis magnã partem,neminem noſcebat. Verum ſuſpirãs perſeuerabat,in die uero intra ſeipſum erat. & dolores ceſſabãt,& calor moderatior erat. Quũ aũt ſorbuiſſet mercurialem, undecima egeſsit per aluũ pituitoſa,mucoſa,maleolentia.duodecima & decima tertia moderate habebat.Decima quarta initio mane facto,uſq; ad meridiem per totum corpus ſudabat,cum ſomno & ſopore multo,ut operoſum eſſet ipſum excitare.ad ueſperam experrectus eſt,& corpus quidem moderate perfrigeratũ eſt,

Lac Aſininũ

al. post mercurialem

R in

in temporibus autẽ pulſus perſeuerabat. decimaquinta & decimaſexta ſuccis uſus eſt. Decimaſeptima uenit rurſus dolor eorũdem ad noctem, & delyrium. & pus fluebat. Decimaoctaua & decimanona ac uigeſima, inſani modo degebat. Vociferabatur autem attollere ſeipſum nitens, ſed capiti dominari non potens, manibus protentis ſemper aliquid fruſtra uenabatur. Prima & uigeſima ſudor exiguus circa latus dexterum, & pectus, & caput. Vigeſimaſecunda ſudor circa faciem plurimus erat. Voce autem hoc tempore, ſi quidem ualde conaretur, quæ uolebat perfecte loquebatur. Si uero ex tempore citra conatum, ſemiperfecta. & os exolutum. & maxillæ & labia ſemper in motu, uelut qui loqui uellet. & oculorum frequens motus ac intuitus. & color in dextro oculo uelut dictum eſt, ſubcruentus. & palpebra ſuperna intumuit. & iuxta maxillam rubor in ſine. & uenæ omnes in facie manifeſtæ adeoq; contractæ. & oculis nõ amplius nictabat, ſed intente intuebatur, & palpebras diducebat ad ſupernam partem, uelut fieri ſolet ubi quid in oculum incidit. & quum biberet, deſcẽdentis potus in pectora & uentrem ſtrepitus audiebatur, qualis & Chartadi. Spiritus leniter ſemper moderatus. lingua qualis eſt peripneumonicis cum pallore albicans. ab initio & ſemper capitis dolor. Collum ſemper immobile ut unà cum capite circumageretur opus habebat. & pars ſecundũ ſpinam ex collo recta ac inflexibilis. decubitus quales dicti ſunt, & non ſemper ſupinus decumbebat. At pus iam ſeroſum album, multum negocij ad detergẽdum cum ſpongijs exhibebat. odor eius ualde excellens. circa poſtremũ tempus pedum contactum non ualde percipiebat. Harpalidæ ſorori prægnanti circa quartum aut quintum menſem, tumores circa pedes aquoſi fiebant. & oculorum cauæ partes intumeſcebant. & totum corpus in tumorem eleuatum erat, uelut in pituita alba affectis. tuſsis ſicca. rectæ ceruicis ſpiratio, & eiuſmodi anhelatio. & quandoq; ſtrangulationes à ſpiritu, ut ſedens in lecto perſeueraret. decumbere autem non poterat, ſed etiam ſi qua ſomni expectatio eſſet, deſidebat. Sine febre erat leniter. & fœtus ad plurimũ tempus immobilis erat, ueluti corruptus, & translabebatur. Comitabatur autẽ anhelatio ferè ad duos menſes. At quum fabis melle ammixto, & eclegmate mellis uſa eſſet, & Aethiopicum cuminum in uino bibiſſet, melius habuit. Poſtea tuſsiendo eduxit multa, matura, pituitoſa, alba, & ſpiratio illa ceſſauit. peperit autem fœmellam. Polycratis uxori æſtate circa caniculæ ſydus febris. Spiritus matutinus minor, à meridie magis & paulo denſior ſpiritus. Tuſsis & exſcreatio ſtatim ab initio, ſimilis purulentis. Intus circa arteriam & fauces ſubſibilabat ſtridula aſperitate. facies boni coloris. in maxillis rubor, non abunde coloratus, ſed leniter floridus. Progreſſu uero temporis & uox raucoſa, & corporis colliquatio. & circa lumbos eruptiones. & aluus circa poſtremum tempus liquidior. Septuageſima die febris extrinſecus ualde friguit. in temporibus autem quies. Spiritus uero frequentior fiebat. Verum poſt hanc quietem ſpiritus denſior, adeò ut ſedens perſeueraret, donec mortua eſt. In arteria ſtrepitus multus inerat. & ſudores praui. & intuitus ualde modeſti, uſq; ad extremum tempus. Dies acceſſerunt ipſi perfrigeratæ plures quàm quinq;. Poſt primos autem purulentum exſcreare perſeuerabat. Mulieri ſupra portas habitanti iam ſeniori febricula oborta eſt: quæ quum iam deſineret, colli dolor uſq; ad ſpinam & lumbos, & harum partium

non ualde potens erat. Maxillæ erant cõpactæ, & dentes in ſeipſos, plus quàm ut ſpecillum admitterent. & uox balbutiens, eo quòd reſolutum, & immobile ac debile eſſet corpus. prudens tamen erat. Calefactorijs & aqua mulſa tepida, tertia ferè die hæc laxauit, & poſtea ſuccis & iuſculis ſana euaſit, id quod ad finem autumnalis temporis contigit. Apud Harpalidem unctor, crurum ac manuum impotentior circa autumnum factus, bibit temere medicamẽtum ſurſum ac deorſum purgans. ex purgatione febris. & ad arteriam defluebat fluor, qui loquentem impediret, & faceret ut inter loquendum anhelaret, ſimiliter ut anginoſus raucoſus. Strangulatio deglutienti, & alia quæ in angina. Verum tumor non erat. Febris autem & tuſsis augeſcebat, & exſcreatio liquidæ ac multæ pituitæ. Progreſſu temporis & dolor circa pectus ac mammam ſiniſtram. Quum autem exurgeret, aut commoueretur, anhelatio multa, & ſudor à fronte & capite. & faucium affectio mollior erat, dolore ad pectus deſcendente. Ab initio igitur fabis melle ammixto utebatur. Poſtquam autem febres detinebant, magis aceto mulſo calido, & mellis delinctu multo. Vbi præterijſſent dies quatuordecim omnia deſiuerunt. & manuum ac crurum non longe poſtea potens factus eſt. Chartadi febris ardens, uomitus bilis multus, & infra alui egeſtio. uigiliæ. & iuxta ſplenem tumor rotundus. Tertia die mane ſurrexit, ſtrepitu circa uẽtrem citra dolorẽ percepto. Vbi uero aluum exoneraret, ſanguinis recentis plus quàm congij menſura ſubijt. & ubi iterum atq; iterum cohibuiſſet, grumi concreti. anxietas circa cor & os uẽtriculi & ſudor per totum ferè corpus. & febricula frigeſcere uidebatur. & primum prudens erat, progrediente uero die, & inquietudo maior, & anxietas, & ſpiritus paulo denſior. & confidentius ac benignius quàm pro tempore homines compellabat, ac excipiebat. & quædam animi deliquia accedere uidebantur. Quum autẽ exhiberent aliqui ſuccos, & aquam de farina craſſa in ipſa macerata, nõ ceſſauit: ſed ſpiritus, ad ueſperam ualde multus erat, & iactatio multa, et ad dextera, et ad ſiniſtra tranſmouens ſeipſum nullo tempore quieſcere poterat. pedes frigidi. In temporibus et capite calor magis propinqua iam morte. & ſudores multi. & bibenti ſtrepitus audiebatur, circa pectus & uẽtrem, deſcendentis potus. Quod uero peſsimum erat, ubi dixiſſet ſibi aliquid infra ſubire uelle, & oculis intente intuitus eſſet, non diu ſe cohibens mortuus eſt. Hermoptolemi uxori hyẽmis tempore febris. & capitis dolores. & quum bibiſſet, ut quæ difficulter deglutiret, ſurrexit, & cor ſe ſanaſſe dixit. lingua liuida ab initio. Occaſio uidebatur ex horrore poſt balneum facta eſſe. Vigilabat & nocte & die. Poſt primos dies interrogata, non adhuc ſolum caput, ſed & totum corpus ſe dolere dixit. Sitis quandoq; uehemens, quãdoq; moderata. Quinta & ſexta & uſq; ad nonam fermè delyrium. & rurſus ad ſeipſam loquebatur ſemiperfecta cum ſopore. & aliquando manum ad dealbatum parietem protendebat, & puluinũ quendam frigidum ad caput ſitum, etiam pectoribus adhibebat. & ſtragula quandoq; rejciebat. & in oculo dextro ſubcruentum quid erat. & lachrymabatur. Vrina autem erat quæ in pueris ſemper peſsima eſt. Ex aluo egerebat ab initio quidem ſubfulua. poſtea uero aquoſa ualde, & huiuſmodi coloris. Vndecima moderatius calida eſſe uidebatur. & quãdoq; ſitis exors fiebat, adeò ut niſi quis dediſſet, non peteret. Somni poſt primum tempus cõtingebant mode-

bris.ſudor octaua.Nona exſcreauit pallidum. decima ſubibat aluus aceruatim non ſæpe. circa undecimam mitius habebat. Decimaquarta ſanus. Hermoptolemo poſt pleiadis occaſum febris acceſsit. Tuſsis non ualde.lingua peripneumonica. nona exudauit. totus frigefactus eſt, uelut uidebatur. obtulerunt ipſi ſuccum. circa meridiem caleſcebat. Vndecima ſudor.& aluus erupit bilioſis egeſtionibus. Tuſsicula acceſsit. Decimaquarta pallidum exſcreauit. & ſtertebat.Decimaquinta quum per totum tempus prudens manſiſſet, mortuus eſt. Alius quidam in palato ſtertens. lingua ſicca, peripneumonica, prudens mortuus eſt. Et Poſidonius adhuc æſtate inſtante, iuxta pectus, & præcordia, & latus, multo tempore dolebat,citra febres. Multis autem annis antea ſuppuratus fuerat.hyeme uero quum inhorruiſſet,dolor augeſcebat. & febricula tenuis. & exſcreatio purulenta.tuſsis cum ſtridula aſperitate circa fauces.& ſtertens, quum prudens eſſet mortuus eſt. Balis filius quum ex monte penitus aberraſſet,ſexta lingua praua,ſubrubra. & uocem læſerat inter aberrandum. oculi colorati,natantes uelut dormitantium.color reliqui corporis non ualde uelut in morbo regio, ſed ſubpallidum,liuidum.uox praua. lingua obſcura, peripneumonica. non prudens. Spiritus ad manum malus, non denſus,neque magnus.frigidi pedes lapidoſi. Circa nonam mortuus eſt.

Quædam apud Metronem anginoſa, dexterā manum ac crus doluit. Febricula tenebat debilis. ſuffocatio die tertia remiſit. Septima conuulſa. uox intercepta.Stertor.dentiū colliſio ac conſertio,maxillarum rubor. Hæc non longe uitam protraxit, quinta aut ſexta mortua eſt. Signum circa manum ſubliuidum. Bion ex hydropico diuturno cibū auerſabatur ad multos dies. & urinæ ſtillicidio uexabatur.In ſiniſtro genu abſceſſus fiebat.ſuppuratus eſt.mortuus eſt. Cteſiphon hydropicus ex febre ardente multa.& prius hydropicus ac ſplenicus,ualde repletus eſt & ſcortum, & crura,& peritonæū membranam aluū ac inteſtina ambiētem. Ad finē tuſsis & ſuffocationes fiebant ad noctem,magis à pulmone,uelut pulmonicis ac tabeſcentibus. Tribus aut quatuor diebus ante diem obitus, rigor.febris. circa femur dextrum intus ad uenam mediam ab inguine collectio uelut ignis feri, ſubliuidum habens ruborem. ad noctem cordis ac oris uentriculi dolor. & non longe poſtea uocis interceptio. ſtrangulatio cum ſtertore.& mortuus eſt. Et in Olyntho hydropicus, derepente uoce priuatus, noctem & diem deſipiens, mortuus eſt. Prodromi filius,æſtate ſubblæſus,æſtuoſus. lingua ipſi ſubarida,obſcura. egeſtio alui deorſum multa. Superſtes euaſit. Leophorbidæ febris acuta poſt ſolſtitium hybernum.præcordiorum & uētris dolor. alui egeſtiones liquidæ, bilioſæ, multæ. & interdiu ſoporoſus. lingua peripneumonica. tuſsis non inerat. Duodecima nigra pauca & praſina egeſsit. Decimaquarta febricula ceſſaſſe uidebatur. Poſtea uero ſorbitionibus utebatur.Decimaſexta os ualde ſalſuginoſum ſiccum fiebat. ad ſummam ueſperam horror, febris. Vigeſima prima circa meridiem rigor,& ſudor. febris deſiit.uerum calor adhuc ſuberat tenuis. ad noctem rurſus ſudor. & uigeſima ſecunda ad noctem ſudor. & calor remiſit. At prioribus diebus omnibus ſine ſudore erat. Aluus autem humecta fuit etiam in putata poſtea recidiua. Quæ ſuperne habitabat Theoclis cogna-

ta,ſub pleiadas febris acuta.ſexta uidebatur ceſſaſſe.lauit uelut febre ſedata. ſeptima mane maxilla ualde rubicunda, utra non memini. In ueſpera febris uenit multa.& animi deliquium,& uocis interceptio erat. non longe uero poſtea ſudor,& quies ceſſante morbo ſeptima die. Theodori uxori in febre uehementi ſanguinis eruptio facta eſt,hyeme. ubi febris deſiiſſet circa nonam, non longe poſtea,lateris dextri uelut ab utero grauitas. Sed & primum, & ſequētibus diebus,obortus eſt dolor uehemens iuxta pectus.& fomento ad latus dexterum adhibito,remiſerūt dolores quarta die.ſpiritus denſior.arteria uix reſpirans ſubſibilabat.& ſupina difficulter ſe uertere poterat. ad noctem febris acutior.& delyrium breue fiebat. Quinta mane mitior eſſe uidebatur.ſudor de facie diffundebatur primum modicus.deinde multo tempore per totum corpus ac pedes.Poſtea uero uidebatur ipſi febris remiſiſſe.Erat autem ad manum frigidius corpus arteriarū. Quæ uero in temporibus ſunt etiam magis ſaliebant. & ſpiritus denſior.& aliàs atque aliàs delyrabat. & omnia ad deterius. lingua perpetuo alba ualde.& tuſsis non inerat, niſi tertia ac quinta die ad breue tempus. Sitis non erat. Sputatio erat. Præcordium dexterū ualde eleuabatur circa quintam. uerum poſtea mollius.egeſtio tertia die à balneo ſtercoris modici. Quinta rurſus liquidi modici. Venter autem mollis. Vrinæ acerbæ, cineris ſpeciem referētes.oculi uelut delaſſatæ, difficulter ſuſpiciebat ac circumferebat oculos. Quinta ad noctem ægre affecta fuit. & delyrium ſequebatur. Sexta rurſus eadem hora, qua plenum ſolet eſſe forum,multus ſudor diffundebatur, incipiebat à fronte ad totum corpus. ad multum tempus prudenter res ſuas diſponebat. ad meridiem uero ualde delyrabat.& perfrigeratio ſimilis erat.omnia uero circa corpus grauiora.Ad ueſperam tibia ipſius ex cubili decidit,& puero præter rationem minabatur, & rurſus ſilebat, & ad quietem conuertebatur. Circa primum ſomnum ſitis multa,& inſania,& erecta ſedebat, & præſentibus conuiciabatur.& rurſus cōticuit,ac in quiete erat.& uidebatur reliquum noctis ſopore preſſa eſſe. Verum oculos non clauſit. Ad diem indicabat pleraque nutibus,corpore quieſcens,& moderate intelligens. Sudor rurſus eadem hora. ſimiliter oculi demiſsi, ad infernam palpebram magis incumbētes,rigide ac ſtupide intuentes.albæ oculorum partes pallidæ & mortiferæ.& totū corpus pallidum ac nigrum.manum plerunque ad parietem,aut ad ſtragula habebat. ſtrepitus autem bibenti magni fiebant,reſpuebat,& ſurſum ad naſum abſorbebat.& floccos legebat.& faciem obuelabat. Poſt ſudorē manus uelut in glaciem congelatæ.ſudor ſequebatur frigidus. corpus ad manum frigidum. exſiliebat, uociferabatur. inſaniebat. ſpiritus multus. manus tremulæ fiebant, ſub mortem progreſſæ iam etiam conuulſæ.ſeptima die mortua eſt.Sexta die in nocte ſtratum modice perminxit,quod minxerat de feſtucis detrahebatur,uiſcoſum, genituræ ſimile. Vigilabat per omnes dies. poſt ſextam urina ſubcruenta.

Antiphanis filio hyeme,lateris dexteri dolor,tuſsis.febris.edebat,deambulabat etiam febriens. Videbatur ruptio facta eſſe. nona remiſit. febris non reliquit.tuſsis multa.& craſſa ac ſpumoſa ſpuebat. latus dolebat. Circa decimam quartam & rurſus uigeſimam febres deſinere uidebātur, & rurſus corripiebāt. erat autem calor tenuis,& parū quid relinquebat. Tuſsis quandoque deficiebat;

quandoq; abundabat,cũ multa ſuffocatione, Tunc uero remittebat.& exſcrea
tio poſt hos dies multa,cum ſtrangulatoria tuſsi. & purulenta ſupra uas effer-
uentia ac ſpumantia prodibant. & in faucibus plerunq; ſtridula aſperitas ſubſi
bilabat.anhelatio ſemper detinebat,& ſpiritus denſior.raro bene ſpirabat. Vl-
tra quadrageſimũ diem,prope ſexageſimum opinor,oculus ſiniſter excæcatus
eſt,cũ tumore,ſine dolore:nec lõge poſtea etiam dexter. & pupillæ ualde albæ
ac ſiccæ fiebant.& mortuus eſt poſt excæcationẽ,non progreſſus ultra ſeptem
dies, cum ſtercore ac multa delyratione. Similia & ex ſimilibus eodem tem
pore contigerunt etiam Theſſalioni. feruentia, & ſpumantia, & purulenta. &
tuſſes,& ſtridulæ aſperitates. Polemarchi uxori hyeme anginoſæ tumor
ſub gutture. febris multa. uena ſecta eſt. ceſſauit ſtrangulatio ex faucibus. fe-
bris comitabatur.Circa quintam genu dolor & tumor ſiniſtri, & circa cor di-
xit ſibi uideri aliquid colligi.& reſpirabat uelut reſpirãt,hi qui ſub aquam mer-
ſi fuerunt.& ex pectore ſubſtrepebat, uelut qui concluſo ore loquuntur, enga-
ſtrimythi, quaſi ex uentre loquentes appellati. Tale quid contingebat. Circa
octauam aut nonam ad noctẽ aluus prorupit, ac liquida multa, aceruata & gra
ueolentia egeſsit. uox intercipiebatur. Mortua eſt. Ariſtippus in ſuper-
num uentrem uiolenter ac grauiter ſagittæ ictu petitus eſt. uentris dolor uehe-
mens. & breui ardebat. deorſum uero nihil egerebat.anxius erat.biliofa abun-
de colorata quum uomuiſſet, melius habere uidebatur. Paulo poſt dolores rur
ſus uehementes. & uenter ſimiliter ardebat, uelut in uoluulis. calores & ſitis.
in ſeptem diebus mortuus eſt. Neapolis percuſſus ſimiliter,eadem paſſus
eſt. acri infuſo per clyſterem immiſſo, aluus deorſum erupit. color per corpus
diffuſus eſt tenuis, pallidus, niger. oculi ſqualidi,ſtupore rigidi,intus conuer-
ſi, intente intuentes. Ei qui in hepar percuſſus eſt iaculo,ſtatim color qua-
lis eſt mortuorum per corpus diffuſus eſt.oculi caui. anxietas. moleſtia. Mor-
tuus eſt prius q; concio ſolueretur,in qua die percuſſus eſt. Qui caput per-
cuſſus eſt lapide à Macedone,ſupra tempus dextrum, ita ut fiſſura ſaltem facta
diſſectio contigiſſet,uertigine affectus eſt & cecidit. Tertia die uoce deſtitutus
erat.anxietas.febris non ualde uehemens. pulſus in tẽporibus uelut tenuis ca-
loris.nihil audiebat.neq; ſapiebat.neq; quieſcebat.humiditas circa frontem,&
ſub naſum, uſq; ad mentum. Quinta mortuus eſt. Eniates in Delo iaculo
percuſſus eſt retrorſum in latus,iuxta ſiniſtram partem. ulcus quidem ſine do-
lore. Verum tertia die uentris dolor paruus.non egerebat.infuſo per clyſterem
immiſſo, ſtercus prodibat.& dolor deficiebat.ſedes extra ad ſcortum extabat.
quarta die etiam ad pubem,& totum uentrem,dolor uehemẽter irruebat.quie-
ſcere non poterat.bilioſa uomuit abunde colorata.oculi cum uirore pallidi,qua
les in animi deliquijs. Poſt quintam mortuus eſt. Erat autem calor quidam te-
nuis in ipſo. Billo percuſſo in dorſum,ſpiritus multus per uulnus cum ſtre
pitu prodibat, & ſanguinem fundebat. Verum deligatus emplaſtro cruentis
uulneribus commodo,ſanus euaſit. Contigit & infelicisſimo Philes filio,
denudatione in fronte facta,nona die febris. Deinde liuefactum eſt os. mortu-
us eſt. Et Phaniæ & Euergetæ filio, liuefactis oſsibus, & febricitantibus,
cutis ab oſſe diſceſsit. & pus ſubtus depaſcebatur. His dum perforarentur, ex

ipſo oſſe egreſſa eſt ſanies tenuis, ſeroſa, ſubpallida, graueolens, lethalis. Contingit autem talibus etiam uomitus accedere, & ad finem conuulſiones: & ut clangoroſam uocem edant, ac impotētes fiant, & ſi in dextris fuerit uulnus, in ſiniſtra parte: ſi uero in ſiniſtris, in dextra. Theodori filio nona die in ſole uerſato, febris acceſsit decima die, ex denudatione iuxta os nullius momenti. In febre uero denudatum eſt. diſceſsit cutis. multum clangoroſus erat. Vigeſima ſecunda uenter eleuatus eſt maxime circa præcordia. Vigeſima tertia mortuus eſt. Quibus oſſa fracta fuerint, his ſeptima die febres. Si uero calidius fuerit tempus, etiam citius. At ſi magis fracta fuerint, etiam eueſtigio.

Et Exarmodi famulus ſimiliter dolorē habebat ad femur, non è directo uulneris. & factus eſt clangoroſus. & colli erat dolor. Et Poſidocreon tertia conuulſio. calor non relinquebat. mortuus eſt die decimooctauo. Iſagoræ filius percuſſus eſt retro in caput, contuſo oſſe ac nigrefacto quinta die ſuperſtes euaſit. os autem non diſceſsit. Magnæ nauis gubernatori anchora digitum medium, & os dextræ manus confregit. inflammatio ſucceſsit. & marcor. & febris. ſubpurgatus eſt. quinta calores moderate remiſerūt, itemq; dolores. de digito quid decidit. Poſt ſeptimum diem ſanies exibat leniter. Poſtea per linguam dixit ſe non omnia poſſe enunciare. Prædictio facta eſt opiſthotonum aduentare. Ad hoc conferebant maxillæ conſertæ, & ad collum rigidæ. Tertia die totus conuellebatur in poſteriorem partem, cum ſudore. Sed à prædictione mortuus eſt. Harpali filius ex liberta Telephane, luxationem infra in pede magni digiti accepit. inflammatus eſt. & ualde doloroſus erat. & ubi repoſitus eſt, & dolor remiſit, proficiſcebatur ad agrum. rediens lumbos doluit. lauit. maxillæ ad noctem conſerebantur. & opiſthotonus aderat. ſaliua ſpumoſa uix per dentes foras prodibat. Tertia die mortuus eſt. Thrinon Damonis filius, habebat circa tibiam aut malleolum ulcus, iuxta neruum iam purum. Huic à pharmaco corroſo contigit, ut opiſthotono moreretur.

Menoni ſub arcturum & prius, ex febre æſtiua, & alui profluuio ægre affecto, & ex itinere delaſſato, dolor lateris ſiniſtri. & tuſsis, quæ ex deſtillatione quidem etiam prius aderat, uerum tunc ualde intenta erat. & uigilabat. & febrem ſtatim ab initio ægre ferebat. & erectus ſedens tertia die ſpuebat pallidum. arteria ex ſtertore ſubſibilabat. Circa quintam ſpiritus moderate denſus. pedes, tibiæ, extremæ partes plerunque frigidæ, & extra ſtragula. aluі egeſtio ab initio fiebat biliosa, neque ualde modica, neque multa. ſeptima, octaua, & nona, leuius ferre uidebatur, & ſomni aliqui contingebant. & quæ exſcreabat crudiora erant. decima, & uſque ad decimamtertiam, alba & pura. & præcordium mollius fiebat. ſiniſtrum tamen diſtentum. & melius ſpirabat. Subdita glande moderate aluus ſubijt. Decimatertia rurſus pallidum ſpuebat. Decimaquarta magis. Decimaquinta praſinum. Aluus autem maleolentia, biliosa, liquida, multa demiſit. Siniſtrum præcordium eleuabatur. Decimaſexta autem etiam ualde intumuit. & ſpiritus iam ſtertoroſus. ſudor circa frontem & ceruicem, raro ad pectus. extremæ partes, & frons, leniter permanebant frigidæ. Saltatio uero uenarum circa tempora detinebat. Somni ſoporoſi noctem ac diem poſtremo tempore. Vrina ab initio cruda, cineris ſpeciem referens. Circa

decimam

decimam,& uſque ad decimamtertiam tenues,& non decolores. Verum à decimatertia quales ab initio. Cleocho lateris dolor & febris. remiſit febris. ſudauit per totum corpus. In urina multa erant quæ ferebantur ac innatabant. poſtea turbata eſt. Circa Pleiadum occaſum Olympiadæ uxorem, fœtum octimeſtrem geſtantem, ex caſu febris acuta corripuit. lingua æſtuoſa, ſicca, aſpera, pallida. oculi pallidi. & corpus mortiferum. fœtum corrupit quinta die. facile liberata eſt. & ſomnus ut uidebatur ſoporoſus. ueſperi excitantes non ſenſit. ſternutatoriū adhibitum percepit. potionem ſuſcepit & ſuccum. deglutiens potionem aliquãtum tuſsiuit. uox non ſoluebatur, neq; ipſa quicquã alleuabatur ex morbo. oculi triſtes ac ſubmiſsi. ſpiritus ſublimis per naſum trahebatur. color prauus. ſudor circa pedes, & crura, ubi iam morti propinqua eſſet. mortua eſt. Nicolai cõcubinæ ex febre ardenti, abſceſſus iuxta aurem fiebant ab utraq; parte, paulo poſterius alter, quum iam febris remittere uideretur, uelut tumor laxus. Circa decimum quartum magni citra ſigna ſedati ſunt. recidiua facta eſt. Color qualis mortuorum. lingua aſpera, ualde denſa, ſubalbida. Siticuloſa. alui egeſtio deorſum multa, liquida, male olẽs per omne tempus. Ante finem corruptum eſt corpus, præ multitudine egeſtionis. Mortua eſt circa uigeſimum diem. Andrean ante pleiadem horror, febris, uomitus. Ab initio ſemitertiana apparebat. Verum tertiana erat. Quum rurſus in foro uerſaretur, inhorruit. febris acuta. uomitus bilis meracæ. delyrium ad noctem. quarta rurſus melius habebat. Quinta difficulter. Sexta à mercuriali probe egeſsit aluus. Septima difficilius. & ſequentibus iam diebus febris magis continenter affligebat. & ſine ſudore ab initio, & ſiticuloſus. Maxime uero os reſiccabatur, & potionem nullam libenter admittebat, quum multa iniucũditas circa os eſſet. lingua ſicca, inarticulata, aſperitas efflorescebat, cum pallore albicans. Vigil. anxius. exolutus. fractus. lingua præ ſiccitate quãdoq; ſubblæſa, donec madefeciſſet. ſuccũ maxime admittebat. Nona aut decima circa aurẽ ſiniſtrã, atq; etiam alterã, tumores parui citra ſigna apparuerũt. Vrinæ ſemper non decolores, uerũ ſine ſubſidentia. Decimaquarta ſudor circa ſupernas partes non multus, ſed moderatior. Calor circa decimamſeptimam euanuit. Aluus poſt decimam ſicca, citra glandem ſubditam non egerens. Circa uigeſimamquintam puſtulæ per totum corpus pruriginoſæ calidæ, uelut igne ambuſta. Dolor autem erat circa locos ſub alis, & latera: tranſiuit ad crura citra ſigna, & deſiuit. Balneum proderat & unguenti illitio cum aceto. Menſe uero ſecundo aut tertio fortaſsis, ad rhenes dolor, qui etiam antea quandoq; fuerat, ſedatus eſt. Ariſtocrati circa ſolſtitium hybernum laſsitudo, & horror, & calor. Poſtea tertia die incepit lateris dolor itemq; lumborum. & tumor ſub alis initium ſumens, per totum dextrum latus durus, rubicundus, liuidus, uelut ab igne calefactus & inuſtus. anxius. omnia moleſte ferens. ualde ſiticuloſus. lingua ſubalbida. Vrinæ non procedebant. crura ſubfrigida. alui egeſtio à mercuriali modica, liquida, ſubalbida ſpumoſa, ad noctem ſpiritus eleuabatur. ſudor circa frontem. partes infernæ frigidæ. collum inflabatur. tuſsis non inerat. mortuus eſt prudens. Oneſianacti circa autumnũ lippitudo. poſtea uero febris quartana. Incipiente quartana cibos ualde auerſabatur, in progreſſu uero libenter accipiebat. Sed & Polychari in quartana, ſimilia circa cibum accidebant.

Mneſianacti alui egeſtio ante febrē,et poſtea,ad multū tempus ſequebatur, multis albis mucoſis prodeuntibus: & quandoq; pauco ſanguine, citra dolorem. Strepitus autem in uentre. Poſt febrem abſceſsit circa ſedem tuberculum durum,quod multo tempore incōcoctum comitabatur.erupit ad inteſtinum, & foris fiſtuloſum fiebat. Deambulante uero ipſo in foro, ſplendores præ oculis obuerſabantur,& ſolem non ualde uidebat. Quum autem parum diſceſſiſſet, extra ſeipſum erat. & collum conuulſum eſt. Poſtquam autem domum deportatus eſt,uix ſuſpexit,& ipſe uix ſuijpſius erat. Primum autem colluſtrabat circumſtantes. & corpus perfrigeratum eſt. uix uero recalfactus eſt utriculis & fomentis adhibitis. Poſtquam autem ipſe intra ſeipſum eſſet, & exurgeret, non uolebat exire, ſed timere dixit. Si uero quis de grauibus morbis diſſereret, ſubducebat ſe præ timore. Quandoque etiam caliditatem ſibi ad præcordia allabi dixit, & oculorū ſplendores comitari. & alui egeſtio multa, & ſæpe, & ſimilis hyeme contigit. facta eſt uenæ ſectio, datum eſt ueratrū. bibit lac bubulum, prius autem aſininum. cōtulit, & alui egeſtiones ſedauit. Aquæ potus ab initio. deambulationes quoq; & capitis purgationes. Anecheti filio hæc contigerunt. hyeme in balneo dum ungeretur ad ignem, calefactus eſt. & ſtatim in comitiales cōuulſiones incidit. Poſtquam uero multæ factæ eſſent conuulſiones,circūſpexit. non apud ſeſe erat. quum autem intra ſeipſum eſſet, rurſus poſtridie mane correptus eſt ac conuulſus. ſpuma non ualde. Tertia lingua inarticulata. Quarta per linguam ſignificabat. Quinta loqui nō poterat, ſed in principijs nominum hærebat lingua ualde. & cōuulſio fiebat. & extra ſeſe erat. Quum uero hæc remitterent, lingua uix in ſuū ſtatum reſtituebatur. Sexta abſtinebat ab omnibus, & ſorbitione, & potu. & à nulla amplius affectione corripiebatur. Cleocho ex laſsitudinibus ac exercitijs melle per dies aliquot utenti, tumor ad genu dextrum obortus eſt. Immo potius ad infernam partem circa tendines ſub genu. circumibat ſubclaudicans. & ſura intumeſcebat, ac dura erat, & ad pedem, & ad malleolum dexterum. & tubercula ad gingiuas circa dentes magna,uelut uuæ acini,liuida,nigrefacta, doloris exortia, ubi cibum non caperet. Sed & crura doloris exortia erant, ſi nō exurgeret. Venit enim & ad ſiniſtrum tumor, uerum minus liueſcebat. In tumoribus circa genua ac pedes uelut ſuppurationes erant. Tandem uero fieri nō poterat, ut ſtaret, aut calcaneis inſiſteret, ſed in lecto decumbebat. Calores manifeſti. quandoq; cibum auerſabatur. nō ualde ſiticuloſus. neq; ad ſedem ſurgebat. anxius. & quandoq; etiam puſillanimitas tenebat. ueratrum exhibitum eſt, & capitis purgationes. Ad os pharmacum ex manna thuris, cum alijs ammixtis profuit. Ad ulcera in ore, ſorbitio lenticulæ commoda erat. Circa ſexageſimam ſedati ſunt tumores à ſecundo ueratro. dolores tantum ad genua decumbēti uenerunt. Humor autem & bilis abſceſsit ad genua, etiam pluribus diebus ante ueratrum. Piſiſtrato humeri dolor, & grauitas diuturna deambulanti & aliàs ſano. hyeme uero incidit multus lateris dolor, & calor, & tuſsis. & exſcreatio ſanguinis ſpumoſi. & in faucibus ſtertebat. Verum facile ferebat, & apud ſeipſum erat. & calor remiſit, ſimulq; & excreatio, & ſtridula aſperitas. & circa quartam aut quintam diem ſanus. Simonis uxori in partu concuſſæ dolor circa pectus & latus. tuſsis. febres. exſcreationes purulentæ. tabes. ad ſex menſes febres & alui profluuia

profluuia ſemper. Ad finem febres ceſſauerunt. poſt ceſſationẽ ſubſtitit aluus. & poſt ſeptem dies mortua eſt. Euxeni uxorem ex fomentis ut uidebatur, calores nullo tempore relinquebant. magis tamen ad ueſperam augeſcebant. ſudores fiebant per totum corpus. Febre ad augmẽtum tendente frigiditas pedum, quandoq; etiam tibiarũ & genuum fiebat. tuſsicula ſicca ad modicũ tempus, febre exacerbari incipiente. deinde ceſſabat. per multum aũt tempus etiam totius corporis rigor fiebat. Sitis exors ſemper. Vbi medicamẽtum bibiſſet, & ſerum, magis læſa eſt. Ab initio omnino ſine dolore erat, & bene ſpirabat. Medio uero tempore lateris dextri dolor fiebat. & tuſsis commota eſt, & anhelatio. & exſcreationes paruæ albæ ac ſubtenues. & horror non amplius ex pedibus, ſed de collo & dorſo. & aluus liquidior. remiſit febris cum multo ſudore, & perfrigerata eſt. Anhelatio uero erat uaria. mortua eſt poſt remiſsionem ſeptima die quum eſſet mente prudens. Polemarchi uxor æſtate incepit febrire. dimiſit autem ipſam febris ſexta die. titubans obambulabat. ad noctem calores. Rurſus interpoſito tempore corripuit febris, & non dimiſit tribus ferè menſibus. tuſsis multa. exſcreatio pituitæ. Poſtquam uero uiginti duraſſet diebus, ſpiritus ſemper denſus. in pectore ſtrepitus. plerunq; ſudor. mane febris mitior. & horrores quandoq; corripiebant. ſomni fiebãt. & aluus aliquando humectabatur, & rurſus reſtitabat. moderate cibũ guſtabat. At medio tempore ad genua & tibias dolor. & ad flectendum ac extendendũ alio opus habebat. Perſeuerabãt crurũ affectiones uſq; ad finem iam propinquũ. & intumuerunt pedes uſq; ad tibias. & ad contactum dolebat. & ſudores ac rigores defierunt. Febris autem ſemper intendebatur. Ante obitum aluus erupit. prudens permanebat. Tribus ante obitum diebus, in faucibus ſtertebat, & ſpiritus reuertebatur. Mortua eſt. Hegeſipolis filiolus quatuor ferè menſibus dolorem circa umbilicum corrodentem habebat. Progreſſu temporis augebatur dolor. Percutiebat uentrem. uellicabat. calores corripiebant. contabeſcebat. oſſa reliqua erant. pedes tumebant. Teſtes, uenter, partes circa umbilicum inflata. Num & quibus futurum eſt ut aluus exturbetur: cibum auerſabatur. lac ſolum admittebat recens. & aluus liquida erat, & ſubcruenta ſanies ſubibat, male olens: aluus ardebat. mortuus eſt ubi uomuiſſet modicũ pituitoſum, adeò ut quis genituram putaſſet. Plateæ filio ubi mortuus eſſet ſutura capitis ualde cauata eſt. Quum autem ægrotaret, ſemper manu ſinciput contingebat, maxime morti propinquus. Non dolebat autem caput. & in femore ſiniſtro ſub inguen partes inferiores liuidæ. Teſtes autem graciles erant. Similia etiam Hegetoridæ filio. mortuus eſt. Præterquam quòd uomitus plures ſub obitum contigerunt. Hippiæ ſoror hyeme Phrenitica. mente aberrans. manibus negotium exhibens. lancinans ſeipſam. Quinta & ſexta ad noctem uoce deſtituta, ſoporoſa. inflans in maxillas & labia, uelut dormientes. ſeptima mortua eſt. Oſander ubi inhorruit, lateris dolor, & ad genua dolor, itemq; ad femur. ubi comediſſet delyrabat. breui mortuus eſt. Cleotimo ſutori aluo liquefacta multo tempore, & calore oborto, iuxta hepar tumor tuberculoſus ad imum uentrem deſcendit, & aluus liquida fiebat. & aliud ipſi tuberculum iuxta hepar ſurſum ad præcordium. mortuus eſt. Quibuſdam capitis dolor uehemens cum calore: quibuſdam quidem ad dimidiam capitis partem,

&

& ſecũdum nares humor quidam decedit tenuis,aut maturus:aut ad aures:aut ad fauces ex capite ſecurius. Quibuſdam uero hæc ſicca. At marcor uehemens periculoſus eſt. Si uero affuerit anxioſus,aut bilioſus uomitus, aut ſtupor oculorũ,aut uocis interceptio,et raro quid loquitur,aut delyrium,lethalia hęc ſunt & conuulſoria. Quicunq; uero ex deſtillatione dimidiam capitis partẽ dolent, & humore ſecundum nares decedente inſuper febrierint leniter, in quinta aut ſexta perfrigerantur. Echecrati cæco capitis dolor uehemens magis ad poſteriorem partem,& colli quo loco connexio eſt,& ad uerticẽ procedebat. Progrediente tempore & ad aurem ſiniſtrã. & dimidia capitis pars doloroſa erat. mucoſa ſemper procedebant leniter combuſta. & calor comitabatur tenuis.& cibum auerſabatur.in die melius habebat.ad noctem uero dolebat. Poſtquam autem pus per aurem erupit, ceſſauerunt omnia. erupit autem circa hyemem. Num & omnibus ſuppurationibus,& affectionibus circa oculum, dolores ad noctem? Quibus tuſſes hyeme maxime auſtro ſpirante craſſa & multa exſcreantibus,febres accedunt.leniter autem quinta die ſedantur. Tuſſes uero circa quadrageſimam,uelut Hegeſipoli. Quibus calores multi quandoq; ſedantur,hi non per totum corpus, ſed aut circa ceruicem, aut ſub alis,aut capite ſudantes liberantur. Chariti hyeme ex tuſsicula populariter graſſante febris aduentans,acuta corripuit.ſtragula reijciebat. ſopor cum dolore. Vrinæ erant rubræ uelut erui lotura.ſubſidentia ſtatim ab initio multa, alba. poſtea etiam ſubrubra.Septima à glande ſubdita pauca prodierũt. ſopor detinuit ſine dolore.humiditas in fronte.ſomnus ad noctem,et calor mitior.octaua ſuccum admiſit.ſoporoſus permanſit uſq; ad undecimã.Hac autem die etiam calor maxime ceſſauit.Poſtquam uero tuſsis erat,excreatio perſeuerabat ſemper multa, facilis.primum uiſcoſa,alba,craſſa.poſtquã autem concocta eſſet,ſimilis purulentis. Vrinæ ab undecima die puriores.ſubſidentia aſpera.decimatertia dolor ad dextera,uſq; ad lateris mollitudinem,ad imum uentrẽ. Vrina ſupprimebatur.Potus callyphylli contulit. Decimaquinta rurſus dolor. decimaſexta ad noctem magis dolor præcordij incipiebat ad uẽtrem. Mercurialis aqua ſubduxit. Calor intra uigeſimũ euanuit.& exſcreationes ſequutæ ſunt craſſæ. Melius habuit ad quadrageſimum. Subpurgãdi ſunt uentres in morbis,ubi purganda matura fuerint:Inferni quidem, ubi conſidiſſe uideris. ſignum habes ſi non anxij fuerint,neq; capite grauati:& quum calores mitiſsimi, & quum poſt exacerbationes ceſſarint. Superni uero,in ipſis exacerbationibus. Tunc enim & hi eleuantur,quũ anxij,& grauati ſupernis partibus fuerint. propterea uero in principijs purgandũ nõ eſt,quoniam ſua ſponte in his temporibus expurgantur. In cubiti proceſſu ex caſu ſauciato, cubitus marcore corruptus ſuppuratur. maturatione uero fiente,uiſcoſa ſanies ac glutinoſa exprimitur,& breui ſupprimitur: uelut & Cleogeniſco,& Demarcho Aglaotelis filio. Similiter autem et ualde ex ijſdem pus nullũ:uelut Aeſchyli filio contigit. At ubi ſuppuratur plurimis horrores & febres accedunt. Alcmani ex rhenum affectionibus ſe recolligenti, & ſanguine deorſum detracto,ſurſum ad hepar conuerſus eſt morbus, & ad cor dolor uehemens.& ſpiritus præ dolore detinebatur. & aluus difficulter egerebat parua caprini ſtercoris pilulis ſimilia. anxietas non inerat. Verum rigor quãdoq; & febris corripiebat. & ſudor. & uomitus, & in

dolore

dolore non conferebat aqua marina per clyſterẽ infuſa. Verùm furfurum deco ctum infuſum contulit. A cibo abſtinuit ad dies ſeptem. aquam mulſam meraciorem bibit. poſtea lentis ſuccum, quandoq; uero ex lenticula freſa decoctum. Inde bibit aquam. poſtea catulum coctum: & mazæ parum, quæ potiſsimũ diu antea confecta eſſet. progreſſu uero temporis, aut ceruices bubulas, aut extremas partes ſuillas coctas, unà cum priore aquæ potu. quies. tegmẽ. ad rhenum affectionem infuſum per clyſterem ex cucumere ſylueſtri. Parmeniſci filio ſurditas. contulit clyſterem auricularium non adhibere. Verum lana expurgare, & ſolum oleum, aut netopum infundere. deambulare. mane ſurgere. uinum album bibere. oleribus abſtinere. pane & piſcibus petroſis nutriri. Aſpaſii uxori dentis & maxillæ dolor uehemens. Caſtorium & piper colluens, ac in ore tenens, remiſit. Et ſtillicidij urinæ affectionem ipſi ſedauit farina cum roſaceo. Capitis dolores ex utero ſedat caſtorium. Plurimas uteri affectiones flatus faciunt, Signum ſunt ructus, & ſtrepitus circa uẽtrem, & lumborum tumores, & dolores circa rhenes ac coxas. Ad hos autem confert, aromatũ tertiam partẽ, farinę duas, in uino odorato albo coquere, & linteolo illita cataplaſmatis modo imponere, qua parte uentris dolores ab utero affligunt. Callimedontis filio contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durũ, & magnũ, & crudũ ac doloroſum, uenæ brachij ſectio: & ſeminis lini torrefacti cataplaſma, uino albo ac oleo ſubactum ac imbutũ, ita ut neq; calidum, neq; ualde coctum deligatur, Aut cum aqua mulſa coquatur fœni græci, aut ordei, aut tritici farina. Meliſſandro quum gingiua dolore corriperetur, & uehementer intumeſceret, ſectio uenæ brachij, & alumen Aegyptium in principio ſedabat. ¶. Eutychidi ex cholericis affectionibus, ad neruorum in cruribus diſtentionem deſiuit, unà cum receſſu deorſum. Bilem multã abunde coloratam uomuit ad tres dies ac noctes ualde ſubrubram. ſub uomitũ bibit. & impotens erat, & anxius. Nihil autem continere poterat, neq; ex potibus, neq; ex cibis. & urinæ ac tranſitus deorſum ſuppreſsio. per uomitus fex mollis prodijt, & deorſum quoq; erupit. Regio morbo correpto prodeſt laborare, ſudare, panem edere, bibere non multũ, lauare caput calida multa, ſed potius tepida, uinum albũ, ſomno non multo uti. Calligeni circa uigeſimumquintũ ætatis annum deſtillatio, tuſsis multa, quod defluebat per uim educebat. nihil infra perſiſtebat. annos quatuor perſeuerabat. Ab initio calores tenues fiebant. Veratrum non profuit, ſed modicus cibus, & comprimi corpus, edere panem, bibere uinũ nigrum, obſoniorum quorũcunq; eſus, abſtinentia ab acribus, ſalſis, pinguibus, ſucco ſilphij, oleribus crudis, multa deambulatio. Lactis potus non cõtulit, ſed ſeſamum purum, crudum, acetabuli menſura bibere, cũ uino molli. Timochari hyeme deſtillatio, maxime in nares. Quũ Venere uſus eſſet, reſiccata ſunt omnia. laſsitudo, calor ſucceſsit. caput graue. ſudor à capite multus. defluebat autem & per totum corpus. Erat autem etiam ſanus ſudare adſuetus. tertia die ſanatus eſt. Cleomenis filius hyeme initio facto cibum auerſabatur, & eius faſtidio citra febrem uexabatur. & uomebat cibos ac pituitam. Duobus autem menſibus cibi faſtidiũ durabat. Coco in ſpina gibboſitas facta eſt ex phrenitide. Huic nulla medicamenti potio contulit, Verum uinum nigrum, & panis eſus, & balneorum abſtinentia, & unctio, & frictio ab unctione, & fouere non

ualde,necꝙ multo fomento,ſed leni. Quibus fluxiones in oculis tenues ac diuturnæ,ſi maturæ in nares proceſſerint,proſunt. Quibus prægnãtibus ex caſu,aut cõuulſione,aut plaga,dolores leniter fiunt, his in tribus diebus manifeſtum fit,an fœtum corrumpet. Cuidam quæ circa uigeſimum ętatis annum biberat ultro pharmacũ ad fœtum perdendum,accidit dolor.uomitus biliosorum,multorum,pallidorũ,praſinorum,nigrorũ.Quum bibiſſet,tertia die cõuulſio corripiebat.linguam cõmandebat. Ad quartã diem ad ipſam ingreſſus ſum.lingua nigra,magna.oculorũ albæ partes,erant rubræ. uigilabat.quarta mortua eſt ad noctem. Pythocles ægrotãtibus aquam,& lac multa aqua ammixta dabat,& renutriebat. Perniones pertundere oportet, & calefacere,ita ut ꝙ maxime excalefacias igne & aqua. Oculis incõmoda ſunt lenticula,fructus pomorum dulces,& olera. Doloribus circa lũbos,aut coxam, aut crura,ex laboribus obortis,aquæ marinæ acetiꝙ calidum fomentum confert,ita ut uel aſpergas,uel ſpongiam his imbutam adhibeas. Deligare uero lanis oportet. Origanum potum, oculis & dentibus malum eſt. Puella quæ de rupe cecidit,uoce deſtituta.iactatio ipſam tenebat.uomuit ad noctẽ ſanguinem.Quum ad ſiniſtram aurem impegiſſet,amplius inde fluebat.& aquam mulſam difficulter deglutiebat.ſtertor habebat.Spiritus denſus uelut morientium. Venæ circa frontem intẽtæ.decubitus ſupinus.pedes tepidi.febris multa,aliquando acuta.maxime expaueſcebat. ſeptima uocẽ rupit. calores tenuiores erant. ſuperſtes euaſit. Niſantides humeri dolorem habebat, in æſtate obortum ex abſceſſu. profuit ipſi corpus & humerum in aqua marina madefacere,ad multum tempus:& per tres dies uinũ album aquoſum bibere, ſimul ut in aqua marina decumberet, ita ut & in ipſa urinam eijceret. Fullo in Syro phreniticus.quũ moueretur cruribus tremulis.corpus uelut à culicibus compunctum.oculus magnus.motus breuis.uox fracta,ſed clara tamen. urina pura ſubſidentiam non habens.Num propter alui ex thapſia egeſtionem, decima. octaua die morbus remiſit,euaneſcens citra ſudorem? Nicoxenus in Olyntho ſimiliter ſeptima die uidebatur à morbo liber eſſe cum ſudore. Sorbitiones aſſumebat,uinum,botrũ ex ſole. Decimaſeptima die ingreſſus ſum ad ipſum. lingua ardebat,calor forinſecus non ualde fortis.exolutio corporis uehemens. uox fracta,ut operoſum eſſet exaudire,clara tamen. tempora collapſa. oculi caui.pedes molles ac tepidi.iuxta ſplenem diſtentio.Infuſum per clyſterẽ non ualde ſuſcipiebat,ſed reſiliebat.prodijt ſtercus compactũ modicum,& aliquid ſanguinis,arbitror ab infuſo. Vrina clara,pura. decubitus ſupinus. crura diducta ac diſparata,ob exolutionem.penitus uigil.Intra uiginti dies calor euanuit. Potus erat aqua de farina craſſa in ipſa macerata,Sed & de pomis ſimulꝙ mali punici ſuccus.& lentis torrefactæ,& farinæ lotura cocta, frigida, tenuis ſorbitio. Superſtes euaſit. Fullonum inguina extuberant dura & ſine dolore.& circa pubem ac collum ſimilia erant tubercula magna.febris ante diem decimum. Tuſsi uexabantur à ruptionibus. Tertio menſe aut quarto uenter colliquiuit. Calores ſucceſſerunt. lingua ſicca. ſitis. egeſtiones deorſum malignæ. mortui ſunt. Cholericæ bilis ſurſum ac deorſum eruptiones,ex carnis eſu,maxime ſuillæ crudioris,& ex cicere,& ebrietate uini odorati ueteris, & inſolatione, & ex ſepijs,& locuſtis,& gammaris;& ex olerum eſu,maxime porri & ceparum.

Inſuper & à lactucis coctis,et braſsica,& rumicibus crudioribus:& à placentis ac dulciarijs & mellitis libis,& à fructibus pomorum,& cucumere pepone, & uino lactei teporis,& eruo,& polenta recēti. Cholericæ affectiones magis in æſtate fiunt,& febres intermittentes,& quibus horrores accedūt.Hæ quandoq; malignæ fiunt,& ad morbos acutos perueniunt.Verum cauere oportet. Iudicat autem tales morbos maxime quinta & ſeptima & nona dies. Melius tamen eſt cauere uſq; ad decimāquartam. Pherecydæ poſt ſolſtitium hybernum,noctu lateris dextri dolor etiam prius fieri ſolitus ceſſauit. pranſus eſt. & egreſſus horruit.febris ad noctem.doloris exors.tuſsicula quædam ſicca. Vrina non multa.ſubſidentia multa.Ab initio ramētoſa,glabra,diuulſa : poſt dies quatuor turbulenta,ſubſidebant.& urina non decolor, ſubſidentiā habens,& collectio nō apparebat in matula,ubi perfriguiſſet.Tertia die aluus ſua ſponte egeſsit.Quarta ſubdita glande,ſtercoracea & bilioſa prodierunt.fluxus erat liquidus.Somnus ad noctem non ualde.Verum interdiu aliquantū dormiebat. Sitis nō uehemens.Quarta ad noctem maxime cutis circa frontem, & reliquū corpus mollis,ſemper ſuperexcedens.febris uincebatur ad manū,& ſub ea humeſcebat.pulſus in fronte ualde obſcurus.uenarum grauitas in cōuerſionibus, & in omnibus egeſtionibus ad modicum tempus.ſemper doloris exors. ab initio anxius,& paulatim uomebat.Septima à glande ſubdita,egeſsit ter bilioſum ac ſtercoraceum,liquidum ualde ac pallidum.& iam aliquantū delyrabat. & humiditas modice quandoq; circa frontē.ſtragula in faciem ducebat. oculos fruſtra uelut ſi quis uideret contrahebat, & rurſus nictabat. & ſtragula reijciebat. Nona die ſudor mane obortus ad pectus, perſeuerabat donec moreretur. & febris,& delyratio augeſcebat.Circa frontem ſudor plurimus graueolens. color ualde albus.cutis ſub pilis interpuncta.præcordium dextrū eleuatum. demiſit à ſeipſo bilioſa.Octaua apparebāt uelut culicum morſus.ante mortem tuſsiendo reiecit uelut ex muco fungos, cōpacta quædam, alba pituita circūdata. Exſcrearat autem et antea parua,alba,lactea.poſt cœnam in ſomno horruit.mane ſurrexit,capite grauatus horruit.uomuit.capite grauabatur.ad noctem remiſit. uſq; ad meridiem leniter horruit.rurſus noctem grauiter tulit.Sequenti die febris acuta.capitis torpor.uomitus multæ bilis,quæ plurima praſina erat.ceſſauerunt omnia.ſomnus ad noctē.mane perfrigerabatur.ſudor & humiditas per plurimam corporis partē.iuxta ſplenem manu indicabat ad modicum tempus collectionem doloris exortem,ſtatim euanuit.ad noctē uigil.circa fori tempus exacerbabatur febris.anxietas.uertigo.tormē.capitis dolor.uomitus praſinus, leuis,uiſcoſus uelut pituita.circa ſolis occaſum ceſſauerunt omnia.ſudor capitis,colli.poſt uomitū egeſsit per aluum ſtercoracea,liquida,bilioſa,neq; nigra, neq; inconuenientia.Noctem moderate habebat,itemq; ſequentē diem.ad noctem rurſus uigil.Vomitus mane ſimiliter & ſequēti die, citra anxietatē. dolores capitis poſt ſudorem ceſſarūt.ad ueſperam omnia remiſerūt.Nona nō amplius uomuit.magis calefactus eſt.Reliquis nō uidebatur febrire.Venæ in temporibus ſaliebant.doloris omnino exors.ſitis ſemper erat.Nona quum ad ſellam ſurrexiſſet ualde animo linquebatur.à glande ſubdita egeſsit ramēta nigra & bilioſa colore,quantū ſtercoracei deſtillabat.uox fracta. in cōuerſionib. grauis.oculi caui.cutis frontis circumtenſa.alioqui bene ſpirabat.moderatus erat.

ad parietem plerũq; conuerſus.flexibilis in decubitu,incuruatus quieſcens. lin gua alba,leuis.Circa decimam & poſtea,urinæ rubræ in circuitu,in medio exiguum quid albũ. Duodecima ad glandem ſubditã, ſimilia deſtillabãt biliosa & ramentoſa.poſt glandem animi deliquiũ.poſtea os reſiccabatur.Colluebat ſemper.& ſi nõ ualde frigida eſſet aqua,calidã eſſe dicebat.niuem leniter guſtabat, ſitis non inerat.ſtragula ſemper de pectore repellebat.Clamydem calefieri non ſinebat.ignis procul,isq; paruus,utriuſq; maxillæ rubor. poſtea lingua inarticulata.recaleſcebat unum aut duos dies.ceſſauit. Androphani uocis interceptio.ignorantia.delyrium.His ſedatis ſupererat multis annis,& recidiuæ fiebant.lingua permanebat per totum tempus ſicca,& ſi collutione non uteretur, loqui non poterat:& plerũq; erat ualde amara. Aliquando etiam dolor ad cor. Venæ ſectio ſoluit hæc.aquę potus,aqua mulſa. Veratrũ quoq; bibit nigrum, biliosum nõ prodibat,ſed modicũ. Tandẽ hyeme decubuit,& extra ſe poſitus mẽte motus eſt.& linguę affectiones ſimiles.calor tenuis.lingua decolor. Vox peripneumonica.de pectore ſtragula reijciebat,& ſe educi iubebat,uelut mictu rum,quum nihil clare loqui poſſet,neq; apud ſeipſum eſſet.educebãt ipſum.ad noctẽ mortuus eſt.duobus aut tribus diebus decubuit. Nicanoris affectio erat,quũ ad conuiuiũ progrederetur timor tibicinæ: quũ ſub initium uocis tibiæ,in cõuiuio tibia canere audiuiſſet.præ timoribus turbationes,uix ſe ſufferre poſſe dixit,quũ nox eſſet.Interdiu uero audiens nihil cõmouebatur.& hæc multo tempore ipſum comitabantur. Damocles qui cũ illo erat, cæcutire, & corpore exoluto eſſe ſibi uidebatur:& ſanè præruptũ locum non acceſsiſſet, neq; trans pontẽ,aut minimæ altitudinis ſcrobem,auſus fuiſſet tranſgredi,præ timore ne caderet,ſed per ipſum ſcrobem ibat.hoc ad tempus quoddã ipſi aderat. Phœnicis affectio erat.ex oculo dextro plerunq; uelut fulgur elucere putabat. Vbi uero nõ diu ipſum clauſiſſet,dolor ad tempus dextrũ uehemens oriebatur.poſtea etiam ad totum caput,& collum.caput intumeſcebat retro ad uerticula.& diſtentio ac duricia erat circum tendines.Si itaq; conaretur cõmouere caput,aut aperire dentes,non poterat,utpote ualde diſtentus. Vomitus ſi quando oborti eſſent,relatos dolores auertebant, ac mitiores faciebant. & uenæ ſectio profuit.& ueratrum duxit omnigena,& nõ minime praſina. Parmeniſco etiam prius incidebant triſtitiæ,& deſiderium excedendi è uita.quandoq; uero rurſus lætus erat. At in Olyntho aliquando autumni tempore, uoce priuatus decumbebat,quietem agens,ita ut parũ ſaltem loqui conaretur, ac inciperet.Immo etiã ſi quid loquutus eſſet,rurſus uoce deſtituebatur.ſomni aderant.quandoq; uero uigiliæ:& iactatio cũ ſilentio,& anxietas.& manus ad prę cordia uelut dolenti. Aliquando auerſus iacebat quietẽ agens.ſebris perpetuo. & facile ſpirabat.Poſtea dixit ſe cognoſcere ingreſſos.Bibere quãdoq; tota die ac nocte,etiam ſi potus exhiberetur,nõ uolebat:quandoq; uero urna derepẽte correpta,omnem aquã ebibebat. Vrina craſſa uelut iumẽti.Circa decimãquartam remiſit. Cononis ſerua ex dolore capitis incipiente,extra ſe mẽte mota erat.& clamor.& querelæ multæ.raro autẽ quies. Circa quadrageſimũ diem mortua eſt. Decem uero diebus ante mortem,uoce deſtituta & conuulſa fuit. Timocharis ſeruus ex atrabiliarijs eſſe quum putaretur à tot ac talibus uiris,mortuus eſt ſimiliter circa eoſdem dies. Nicolai filius circa ſolſtitiũ hybernum

bernum ex potationibus horruit.ad noctē febres. poſtridie uomitus bilioſus;
merus,modicus.Tertia die quū concio adhuc fori plena eſſet,ſudor totius cor
poris ceſſauit.& ſtatim rurſus calefactus eſt. uomitus ſimilis. Quarta ab aqua
mercurialis egeſsit ſtercoracea & liquida. Vrina cineris ſpecie, qualis eſt aqua
mercurialis,non diſsimilis,ſubſidentia non erat,neq; urina multa,pauca quæ-
dam in medio uehebātur innatantia.dolores præcordij ſiniſtri & lumborū.Pu
tabat ſe ex uomitu inſuper reſpirare,& inſuper reſpirabat,quādoq; dupla reſpi
ratione.lingua alba,habens ex dextra parte concretionem adnatam inſtar lupi-
ni.Parum ſiticuloſus erat.uigil.prudens.Sexta dexter oculus maior dum uide-
ret.Septima mortuus eſt. Verum aluus ante mortē eleuata fuit. & mortuo po-
ſteriores partes rubefactæ ſunt. Metoni circa pleiadum occaſum febris.la-
teris ſiniſtri dolor uſq; ad clauiculā,atq; is adeò uehemens ut quieſcere nō poſ-
ſet.& inflammatio tenebat.alui egeſtio multa,bilioſa.In tribus ferè diebus ceſ-
ſauit dolor.Calor autē circa ſeptimū aut nonum. Tuſsis inerat. exſcreationes
neq; bilioſæ,neq; multæ fiebant,uerū pituitoſæ.tuſſes comitabātur. cibos gu-
ſtabat.quādoq; uelut ſanus exibat.Corripiebant aūt aliquando calores tenues
modico tēpore.ſudores fiebant ad noctē.Spiritus in calore denſior. maxillarū
rubor.circa latus grauitas,& ſub alas,& ad humerum,tuſſes tenebant.medica-
mentū per ſuperna eduxit bilioſa.Tertia à medicamēto erupit pus,uerū ab ini-
tio morbi quadrageſima.repurgabatur circa triginta quinq; alios dies,et ſanus
euaſit. Vxori Theotimi in ſemitertiana anxietas,& uomitus,& ſimul hor
ror incipiente febre.& ſitis.progrediente tempore incipiēte febre calor ingens.
Vbi aquam mulſam bibiſſet,& uomuiſſet,et horror,& anxietas ſedata ſunt.&
mali punici ſuccū poſtea accepit. Diopithis ſorori in ſemitertiana,cordis do
lor grauis circa acceſsionē,& comitabatur is totam diem. & huiuſmodi cordis
ſiue oris uētriculi dolor etiā alijs ſimiliter aderat. Verūtamen ſub pleiadis occa
ſum uiris talia rariora fiebant. Vxori Apomoti in ſemitertiana circa arcturū,
uehemēs cordis dolor circa acceſsionē.& uomitus.& ſtrangulationes ab utero
ſimul inſtabant,& ad dorſum dolores iuxta ſpinā.Quum aūt huc ipſi perueni-
rent,cordis dolores ceſſabāt. Terpidæ matri à Doriſco, quum abortus fa-
ctus eſſet mēnſe quinto gemellorū,ex caſu,ab altero quidem ſtatim,uelut in tu
nica quadā liberata ēſt.ab altero uero prius aut poſterius quadraginta diebus.
Poſtea autē concepit in uentre.At anno nono dolores uehementes circa uen-
trem ad multū tempus,quandoq; incipiebāt ex collo ac ſpina, cōſidebant autē
ad imum uentrem & inguina:quandoq; ex genu dextro,cōſidebant autem ad
eundem locū.Et quum quidem iuxta uētrem dolores eſſent, aluus eleuabatur.
quū uero ſedarētur, cordis dolor coincidebat. Verū ſtrangulationes non ade-
rant.Sed frigiditas corporis,uelut in aqua iacētis. Tempore quo dolor fiebat,
per totum corpus dolores ſpargebātur,mitiores his qui ab initio erant. allium,
ſilphiū,acria omnia nō cōferebant,neq; dulcia,neq; acida: neq; uina alba. Ve-
rum nigra,& balnea rara.Ab initio quoq; uomitus uehemētes fiebant,& cibo
rum excluſiones.& circa dolores menſes non apparebant. Cleomenis uxo-
ri circa fauonij flatus, ex nauſea & laſsitudine,lateris ſiniſtri dolor, ex collo ac
humero auſpicatus.febris & horror,& ſudor.Incoepit autē febris, & nō deſiit,
ſed augeſcebat.& dolor uehemens.tuſsis. exſcreatio ſubcruēta,pallida, multa.

lingua alba. alui egeſtiones moderatæ, liquidæ. urinæ bilioſæ. Quarta ad noctẽ menſes prodierunt multi. ceſſauit & tuſsis, & exſcreatio, & dolor. calor autem tenuis. Epicharmi uxori ante partũ dyſenteria. dolor. alui egeſtiones subcruẽtæ, mucoſæ. Vbi peperiſſet, ſtatim ſana erat. Polemarchi uxori in morbo articulari coxæ dolor derepente, menſibus non prodeũtibus. Vbi betæ ſuccum biliſſet, uox ſupprimebatur per noctem, & uſq; ad meridiem. attamen audiebat, & ſapiebat, & manu ſignificabat, dolorem eſſe circa coxam. Cliniæ ſorori ſeniori uomitus, quicquid accepiſſet per quatuordecim dies, citra febrẽ. cruentorũ uomitionum reiectiones. & cõtracta ſtrãgulatio ad cor procedebat. Caſtoriũ, ſeſeli, mali punici ſuccus, ſedauerũt omnia. abſceſsit aũt dolor moderatus ad lateris mollitudinẽ. bulbi ſuccus. & uinũ lactei teporis, auſterũ. & panes ꝗ paucisſimi cũ oleo. Pauſaniæ filiam ex fungi crudi eſu, anxietas tenebat. ſtrangulatio. dolor uentris. Aquã mulſam calidã bibere ac uomere profuit. & balneum. In balneo fungum euomuit. & ubi illa ceſſatura eſſent, exſudauit. Epicharmo circa pleiadum occaſum, humeri dolor, & grauitas uehemens ad brachiũ. anxietas. uomitus multi. aquæ potus. Euphranoris filio puſtulæ uelut à culicum morſu. Poſt fauoniũ ſiccitates fiebant, uſq; ad æquinoctium autumnale. Sub canem, æſtus uehemẽtes, & uenti calidi, & febres ſudorificæ. & ſtatim aliquantũ recaleſcebant. Tubercula uero iuxta aurem multis fiebant. Aniculæ à tuſsi uexatę circa nonã diem. Adoleſcẽti ſplenico ancillæ filio, aluo liquefacta, circa idem tempus. Cteſiphonti ſub arcturũ, ferè circa ſeptimam. Adoleſcenti ſolũ ſuppurata ſunt. Eratylli filio euanuerũt. Circa utraq; tempora, nullæ exudationes. lingua præ ſiccitate blæſi. Recti uenti ſpirauerũt multi ac frigidi. & niues ex clementi cœlo quãdoq; fiebãt, & poſt æquinoctiũ, auſtrina aquilonaribus permixta. aquæ multę. populariter graſſatæ ſunt tuſſes multæ, magis aũt in pueros. Circa aures multis talia, qualia Satyri habẽt. Quãdoq; uero ante hoc tempus hyems ualde hyberna erat, cũ niue & pluuijs aquilonaribus. Timonactis filio fermè bimeſtri puſtulæ in cruribus, & in coxis, & lumbis ac imo uentre. & tumores ualde rubicundi. His autẽ ſedatis, conuulſiones & comitiales fiebant, ſine febribus, multis diebus. & mortuus eſt. Polemarchi filio contigit quidẽ ut priore tempore ſuppuratus eſſet, & exſcrearet. poſtea uero calores ipſi erant. & hydropicus erat, & ſplenicus, & anheloſus. ad locum accliuem ſi quando accederet, impotens. & ſiticuloſus. quandoq; etiam cibum leniter auerſabatur. & ſiccæ tuſsiculæ ad multũ tempus ita fiebant. titubans obambulabat. & ſi nõ facile ſolubilis eſſet aluus deorſum, plena reddebatur. & anhelatio ac ſtrangulatio magis fiebant. Tandem autem defluxus & exſcreatio ſuperuenit, ac tuſsis. Exſcreatio craſſa, pallida, purulenta. & febris uehemens ceſſaſſe uidebatur. & tuſsis mitior. & exſcreatio pura. Redijt rurſus febris acuta. ſpiritus denſus. mortuus eſt. Verũ antea riguerunt pedes, & poſtea perfrigeratus eſt. Spiritus magis intercluſus eſt. Vrina ſubſtitit. extremæ partes perfrigeratæ ſunt. prudens mortuus eſt, tertia die à recidiua. Thyni filio in febre ardente inedia macerato, alui egeſtio multa. Verum cum bile, & animi deliquio, & ſudore multo fiebat. perfrigeratus eſt ualde. & uoce deſtitutus erat totam diem ac noctem. Inſtillatum ptiſanæ ſuccum continuit. ſapiebat. bene ſpirabat. Epicharmi filio accidit ex uia & potu cruditas. Poſtridie mane

anxio-

anxietate oborta,ubi aquã, acetũ, ſalem bibiſſet, euomuit pituitã. Poſtea rigor
apprehendit.lauit febricitans.Pectus dolebat. Tertia mane ſtatim ſopor modi
co tempore tenebat,& delirabat.& febris acuta. grauiter morbũ tulit. Quarta
uigil.mortuus eſt. Ariſtoni ulcerato pedis digito, cum febre loquelæ ob-
ſcuritas. Carcinoma aſcendit uſq; ad genu. perijt. Erat autem nigrum,ſubari-
dum,graueolens. Cui carcinoma in faucibus uſtum eſt, ſanus euaſit à no-
bis. Polyphantus in Abderis caput dolebat in febre uehementi. Vrinæ te
nues,multæ. Subſidentiæ denſæ & conturbatæ.Quum autem nõ ceſſaret do-
lor capitis,ſternutatoria decima die adhibita ſunt.Poſtea ad collum dolor uehe
mens.Vrina prodijt rubicunda cõturbata uelut iumẽti.mente motus eſt phre
nitico modo.Mortuus eſt in uehementibus conuulſionibus. Conſimiliter
etiam Eualcidæ famula,quũ multo tempore denſæ urinæ prodijſſent, & capi-
tis dolores adeſſent,phrenitica facta mortua eſt,eodem modo ex uehemẽtibus
doloribus.Nam urinæ denſæ ac cõturbatæ,certum ſignũ ſunt doloris capitis,
& cõuulſionis, ac mortis. Halicarnaſſenſis qui in domo Xanthippi diuer-
ſabatur,aurem hyeme dolebat,& caput nõ mediocriter.Erat autẽ annorum cir
citer quinquaginta. Vena ſecta eſt iuxta Mneſimachum. læſum eſt caput eua-
cuatum,ac perfrigeratũ.Non enim facta eſt ſuppuratio.Phreniticus factus eſt,
& mortuus. Vrinæ erant & huic denſæ. In Cardia Metrodori filio ex den-
tium dolore corruptio maxillæ,& gingiuarum uehemens carnis excreſcentia.
mediocriter ſuppuratio facta eſt.exciderũt dentes molares,& maxilla. Ana-
xenor in Abderis,erat quidem ſplenicus,& uiciati coloris.Contigit autem ipſi
ut tumor circa femur ſiniſtrum obortus,derepente euaneſceret.Non multis ue
ro poſtea diebus oborta eſt ipſi circa ſplenem uelut puſtula nocturna ab initio,
inſuperq; tumor ac rubor durus. Poſt diem quartum febris ardens oborta eſt.
& liuefacta ſunt omnia circumcirca, & putrida uidebantur. mortuus eſt. Ve-
rum prius ſubpurgatus eſt,& intelligentiam habebat. Clonigus in Abde-
ris,erat quidem nephriticus,mingebat autem ſanguinẽ paulatim plerũq; diffi-
culter. Vexabat etiam aluus dyſenterica.Huic mane quidem dabatur lac capri-
num,& aquæ quinta pars,ita ut ex ambobus cõpoſitum totum eſſent heminæ
tres.Ad ueſperã autem,panis ualde aſſatus.obſonia,beta aut cucumis, Vinum
nigrum tenue.Dabatur etiam cucumis pepo.Hac uero uictus ratione quũ ute-
retur,& aluus ſubſtitit,& urinæ puræ prodibant.Bibit autem lac donec urinæ
reſtitutæ ſunt. Mulieri in Abderis carcinoma factum eſt circa pectus.erat
autem tale. per papillam ſanies ſubcruenta fluebat.intercepta autem fluxione,
mortua eſt. Dinij filio in Abderis umbilicum mediocriter ſauciato, fiſtula
parua relicta eſt.& quãdoq; etiam lumbricus per ſeipſum ſatis craſſus penetra-
uit. & quum febriret, uomebat biliosa. quandoq; uero & hæc ipſa per fiſtulam
prodibant. Allapſum eſt & inteſtinum ipſi ad fiſtulam,& uelut fiſtula corrode-
batur, & rurſus refringebatur. & tuſſes permanere prohibebant. Pytho-
nis filio in Pella febris ſtatim incœpit multa. & in ſomnum collapſio. & cum
uocis interceptione ſomni fiebant. & aluus dura per omne tempus. At glan-
de ex felle ſubdita, multa egerebat, & ſtatim remittebat. Verum breui aluus
rurſus eleuabatur. & febris exacerbabatur. & collapſio in ſomnum per eadem.
Quum autem idem ductus eſſet, datum eſt medicamentum quoddam ex his

quæ cnico,& cucumere ſylueſtri,& peplo conſtant.& billioſa egeſtio erupit.& ſtatim ſopor ſedatus eſt.& febris mitigabatur.& omnia leuiora facta ſunt.& iudicatus eſt die decimaquarta. Eudemus ſplenem uehementer dolebat. imperarunt ipſi medici ut multũ ederet,& uinum biberet modicũ, tenue, & multum deambularet.nõ mutatũ eſt quicquã. Vena ſecta eſt. cibos ac potus parce ſumpſit.deambulationes fecit ſenſim augmẽto facto. Vinũ bibit nigrũ,tenue. ſanatus eſt. Philiſtidi Heraclidę uxori cœpit febris acuta.rubor faciei,ex nulla manifeſta cauſa.paulo poſt in die rigorem habuit.quum nõ recaleſceret, conuulſio facta eſt in digitis manuum ac pedum.paulo poſt recalefacta eſt. minxit urinas compactis quibuſdam innatãtibus,nubeculoſas,diuulſas.noctem dormiuit.Secunda die rurſus riguit. paulo magis calefacta eſt. & rubor minor. & conuulſiones fiebant moderatiores. Vrinæ conſimiles. noctem dormiuit. parum uigilauit,quum nulla moleſtia premeretur.Tertia die minxit coloratiora, modicam ſubſidentiam habentia.eadem hora rigor apprehendit.Febris acuta. ſudor ad noctem per totum corpus. Verum ueſperi color ad morbi regij modum permutatus eſt.noctu dormiuit ac per totum corpus ſudauit. Quarta ſanguis ex ſiniſtra nare probe fluxit.& menſes pauci comparuerũt ordinate.Rurſus autem eadem hora febris exacerbata eſt. Vrinæ compactis quibuſdam innatantibus paucæ. Aluus natura quidem dura, uerum multo magis ſubſtitit, neq; quicquam prodibat,ſi non glandem ſubdidiſſet.noctem dormiuit. Quinta febris mitior.& ad ueſperam per totum corpus ſudabat.& mẽſes prodierũt. & noctem dormiuit.Sexta minxit aceruatam multam urinam, compactis quibuſdam innatantibus,modicam ſubſidentiam habẽtem,cõcolorem. Circa meridiem uero parũ rigore tenebatur.aliquantum incaluit. ſudauit per totum.noctem dormiuit.Supina parum calefacta eſt.facile tulit.ſudauit per totum.urinę boni coloris.Iudicata ſunt omnia. Tychon in obſidione circa Datum,ictus eſt catapulta in pectus.& paulo poſt riſus erat circa ipſum tumultuoſus. Videbatur autem mihi medicus eximens lignum,reliquiſſe ferrum in ſepto trãſuerſo.& quum ipſi ita uideretur,ad ueſperã infuſum per clyſterẽ adhibuit,& pharmacum deorſum purgans dedit.Noctem primã tranſegit. Statim uero ubi dies illuxiſſet,& medico,& alijs,melius habere uidebatur.erat enim quietus.Prędictio facta eſt quòd ubi conuulſio fieret,non tarde moriturus eſſet. Sequẽtem noctem moleſte ferens.inſomnis.plerunq; in uentrẽ decumbens.Tertia mane conuellebatur.Circa meridiem mortuus eſt. Eunuchus ex uenatione & diſcurſu hydropicus factus eſt. Quidam circa Elealcis fontem, ad ſex annos habuit ex equitatione,inguinum tumorem,uarices,& coxendicum dolores.

Qui lateris mollitudine tabuit, ſeptima die mortuus eſt. Præpotent crudi ſalſa cum melle. Scortatio turpis,dyſenteriæ medela eſt. Leonidæ filiæ natura concitata,auerſa eſt:auerſa,in iram excanduit:ubi ira excanduit,reconciliata eſt.Medicus nõ intellexit.puella mortua eſt. Philotimi filius puber uenit ad me in Iechina, caluariæ os habens medicina deſtitutum:in quo uidebam occultas ratiocinationes non eſſe conſtantes.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE VICTVS RATIONE IN MORBIS acutis, [illegible] Medico Phyſico iñterprete.

QVI Cnidias appellatas ſententias conſcripſerunt, recte quidem ſcripſerunt ea quæ patiũtur ægroti in ſingulis morbis, & quomodo quædam ipſorum euenerunt: & hactenus quidem etiã qui medicus non ſit, recte conſcribere poſsit, ſi probe ex ſingulis ægrotis quæ patiuntur didiciſſet. Quæ uero medicũ ante diſcere oportet, ægroto non referente, horum pleraq; omiſſa ſunt, alia in alijs, & quædam ualde commoda ad coniecturam. Quum autem ad coniecturam dicatur, quo modo ſingula curare oporteat: in his multa aliter ſentio, quàm uelut illi prodiderũt. Et non ſolum ob hoc nõ laudo. Verum quòd etiam paucis numero uſi ſunt medicamentis. Nam exceptis morbis acutis, plurima ab ipſis relata ſunt pharmaca aluum deorſum purgantia exhibenda, & ſerum ac lac pro tempore. Si quidem igitur hæc bona eſſent, & morbis cõuenientia, in quibus exhibenda eſſe monuerunt: longe magis laudanda eſſent, eo quòd quum pauca ſint ſufficiunt. Nunc uero res non ita habet. Qui tamen poſtea eam tractationem repetiuerunt, magis ſanè medico modo, de his quæ ſingulis exhibenda ſunt tranſegerunt.

At neque ueteres quicquã memorabile de uictus ratione conſcripſerunt, & quanquam magna hæc res ſit, eam omiſerunt: attamen multos in ſingulis morbis modos, multiplicemq; ipſorum diuiſionem non ignorarunt aliqui.

Cæterum numeros ſingulorum morborum clare pronunciare uolentes, non recte ſcripſerunt. Non enim facile ſit enumerare, ſi ex eo quis ægrotantium morbum æſtimet, quod alter ab altero aliqua re differt: & ideo non putet eundem morbum eſſe, ſi non idem nomen habeat. Mihi uero placet, ut in uniuerſa arte mentem adhibeamus. Nam quæcunque opera bene ac recte tractat, ea ſingula bene ac recte facere oportet: & quæ cito, cito: & quæ pure, pure: & quæ citra dolorem tractare oportet, ita facere ut quàm minimus dolor ſentiatur: & alia omnia eiuſmodi inſigniter præ alijs ad meliorẽ modum tranſigere oportet. Maxime uero laudauerim medicum qui in acutis morbis, qui plurimos homines occidunt, præ alijs inſigniter ad meliorem partem excellat. Sunt autem hi acuti, quos ueteres nominauerunt pleuritidem, peripneumoniam, phrenitidem, & febrem ardentem, & alij morbi qui ex his hærent, quorum febres omnino continuæ ſunt, & occidunt. Quum enim non peſtilentis morbi modus quis communis graſſatus fuerit, ſed ſparſi fuerint morbi, & non ſimiles, ab his morbis plures moriuntur, quàm ab alijs omnibus. Idiotæ igitur non ualde cognoſcunt eos qui in his, alijs præſtant: aliarúmque curationum magis aut laudatores, aut uituperatores exiſtunt. Et profecto magnum ſignum hoc eſt, quòd populares minime de his morbis intelligentiam habeant, ueluti quos ſtudio conſequi oportet. Nam qui medici non ſunt, medici eſſe uidentur, maxime propter hos morbos. Facile eſt enim nomi-

na ediſcere, quæ proferri ſolent apud ægros his morbis affectos. Si enim quis ptiſanæ ſuccum nominarit, & uinum tale, aut tale, aut etiam aquam mulſam, omnia hæc eadem plebeis hominibus,& meliores, & deteriores medici dicere uidentur. At res hæc non ita ſe habet, ſed in his ſanè uel maxime alij ab alijs differunt. Videntur autem mihi digna eſſe quæ ſcribãtur maxime hæc, quæ ignorantur à medicis, maxime ſcitu cõmoda, & quæ magnas utilitates, aut magna detrimenta afferunt. Quę itaq; ignorãtur hæc ſunt. Cur nam in acutis morbis, aliqui medici omne æuum terunt, ptiſanas non colatas exhibentes, & rectè ſe medicari putant. Aliqui uero plurimi faciũt, ut nullum ordeum æger deuoret. Magnum enim detrimentum afferre arbitrantur. Verum per linteum excolantes ſuccum exhibent. Quidam uero ipſorum neq; ptiſanam craſſam dederint, neq; ſuccum: atq; hi partim donec ad ſeptimũ diem æger perueniat, partim uero perpetuo, donec iudicatus fuerit morbus. Sanè huiuſmodi quæſtiones ne proponere quidem medici conſueuerunt. fortaſsis autem neq; ſi proponãtur, comperiantur. Proinde calumniam incurrit tota ars apud uulgus adeò magnã, ut neq; omnino medicinam eſſe putent. Nam in acutis morbis intantum inter ſe differunt artifices, ut quæ alter exhibet optima eſſe putans, ea alter iam mala eſſe exiſtimet: & ferè ob id artem uaticinationi ſimilem eſſe dixerint. Quia uates eandem auem, ſi ſiniſtra appareat, bonam eſſe ducunt: ſi dextera, malam. Et in aruſpicina talia ſunt, alia in alijs. Verum aliqui uates cõtraria his dicunt. Aſſero autem hanc ſpeculationem pulcherrimam eſſe, & cognatã plurimis ac maxime commodis in arte. Nam ægrotantibus omnibus plurimum ad ſanitatem confert, & ſanis ad ſecuritatem, & his qui ſe exercẽt, ad bonum habitum, & ad quod quiſq; uoluerit. Ptiſana igitur rectè omnibus frumentaceis edulijs prælata eſſe uidetur, in morbis acutis, & laudo ſanè eos qui ipſam prætulerũt. Nam uiſcoſitas ipſius leuis eſt, & continua, & iucunda, & lubrica, & moderate humida, & ſitim eximit, & facile eluitur, ſi forte & hoc opus ſit: & neq; adſtrictionem habet, neq; malam turbationem, neq; in uentre intumeſcit. Intumuit enim in coctura quàm maxime tumefieri ſolet. Quicunq; igitur ptiſana in hiſce morbis utuntur, nulla die uaſa uacua fieri permittant, ut ita dicam, ſed utantur, & non intermittant, ſi non aut ob medicamenti, aut infuſi per clyſterem uſum, intermittere oporteat. Et qui quidem bis in die cibum capere ſoliti ſunt, eis bis danda eſt: qui uero ſemel edere conſueuerunt, his ſemel primo die danda eſt. Verum ſenſim progreſſu facto, ſi fieri poterit, etiam his bis detur, ſi ſanè opus habere uiſum fuerit. At uero copia ſufficit ab initio dare nõ multa, neq; minus craſſam: ſed ut conſuetudinis gratia quid ingeratur, & ut ne multa uaſorum uacuatio fiat. Cæterum quod ad augmentũ copiæ ſorbitionis attinet, ſi quidẽ ſiccior fuerit morbus, quàm quis putarit, nõ ita magna copia dare oportet, ſed ante ſorbitionem, aut aquam mulſam, aut uinum præbibendum exhibere, utrum ex his conuenientius fuerit. Vtrum uero conueniat, in ſingulis modis referetur. Si uero os humectetur, & à pulmone prodeũtia qualia oportet fuerint, ſorbitionis copiam, ut in ſumma dicam, augere oportet. Quæ enim citius & magis humectantur, celeritatem iudicationis ſignificant. Quæ uero tardius & minus, tardiorem iudicationem ſignificant. Et hæc quidem per ſe talia omnino exiſtunt. Verum multa quoque alia commoda omittuntur, ex quibus con-

iecturas facere oportet,quæ poſtea referētur. & quanto copioſior purgatio fue rit,tanto plus dare oportet,uſq; ad iudicationem,maxime duobus à iudicatione diebus,quibus ſanè quinta,aut ſeptima,aut nona iudicare uidetur.ita ut etiam parium ac imparium dierum rationem habeas.Poſtea uero ſorbitione quidem mane utendum eſt. Veſpere uero ad cibos tranſeundum.Conueniunt autem talia utplurimum his qui ſtatim tota ptiſana utuntur. Nam & dolores in pleuriticis ſtatim ſua ſponte ceſſant,ubi memorabile quid ſpuere ac expurgari cœperint:& purgationes longe perfectiores ſunt,& minus ſuppurati fiunt, q̃ ſi quis aliter uictum ſuppeditet:& iudicationes ſimpliciores, & melius iudicantes,& minus reuertentes. Ptiſanam porrò ex optimo hordeo factam eſſe oportet,& quàm optime coctam,& præſertim ſi non ſolo ſucco uti uelis. Nam unà cum reliqua ptiſanæ uirtute, lubricitas facit ut ordeum dum deglutitur nō lædat. Nuſquam enim adhæret.neq; ſecundum thoracis rectitudinē moram trahit. Lubriciſsima autē eſt,& maxime ſitim eximit, & facillime concoquitur,& debiliſsima eſt,quæ optime cocta eſt,quibus omnibus opus eſt. Si quidem igitur non opem tulerit quis quantum opus eſt,ut ſufficiens ſit eiuſmodi ptiſanæ ſorbitionis modus,multis modis lædetur.Etenim uerbi cauſa, quibus cibus intus concluſus eſt,ſi quis non facta deorſum euacuatione, ſorbitionem dederit, dolorem ſi adeſt amplius exacerbauerit:& ſi non adeſt,ſtatim induxerit.& ſpiritus denſior fiet. Hoc uero malum eſt. Pulmonem enim reſiccat, & præcordium,& pectinem, ac ſeptū tranſuerſum dolore affligit. Quinetiam ſi lateris dolor aſsiduus eſt,& ad calefactoria non remittit, & ſputum non prodit, ſed citra putrefactionem ac concoctionem ualde uiſcoſum fit, ſi non ſoluerit quis dolorem, aut uētre mollito,aut uena ſecta, utrum tandem horū conducet:ptiſanam autem ita habētibus dederit,cita mors talium cōtinget. Propter has igitur cauſas,& alias huiuſmodi adhuc magis,qui tota ptiſana utuntur,ſeptima die & citius moriuntur,partim mente læſi, partim ab erectæ ceruicis ſpiratione, & ſtertore ſuffocati. Tales uero ueteres ſydere ictos eſſe putauerunt, ob hoc quidem maxime,non minus autem quòd et mortuis ipſis latus liuidum reperitur, ut ſimile quid plagæ appareat. Cauſa uero huius eſt,quòd prius quàm dolor ſoluatur moriuntur. Cito enim anhelosi fiunt. Præ multo autē ac denſo ſpiritu,uelut iam dictum eſt,ualde uiſcoſum circa concoctionem fit ſputum, & egreſſum fieri prohibet, Immo ſtertorem inducit, chartilaginoſis pulmonis arteriarum partibus bronchijs appellatis impactum. & ubi ad hoc deuenerit, lethale iam plerunq; exiſtit. Nam & ipſum ſputum impactum,prohibet quidem ſpiritum intro ferri, cogit autem cito extra ferri. Atq; ſic mutuam opem ad malum inter ſe conferunt, dum & ſputum impactum, denſum ſpiritū facit: & hic quum denſus fit,ſputum inſuper uiſcoſum facit,& lubricum fieri,ac elabi impedit. Occupant autem hæc, non ſolum ſi ptiſana intempeſtiue utantur: uerum multo magis, ſi quid aliud ederint, aut biberint, quod minus quàm ptiſana idoneum ſit. proinde plerunq; conſimilia ſunt auxilia,& his qui tota ptiſana utuntur, & his qui ſucco ipſius: his uero qui neutro horum,ſed ſolo potu, quandoq; etiam diuerſimode auxiliari oportet. At uero hoc modo omnino facere oportet. Si cui à cibo recens accepto, & aluo nondum ſubeuacuata, febris incœpit, ſiue cum dolore, ſiue ſine dolore, inhibenda eſt ſorbitionis exhibitio, donec putarit.

cibum

cibum ad infernam inteſtini partem ſeceſsiſſe. Vtendum autem eſt potu aceti mulſi, ſi dolor affuerit, hyeme quidem calidi, æſtate uero frigidi. Si uero multa fuerit ſitis, etiã aqua mulſa, & aqua. Poſtea uero ſi dolor aliquis affuerit, aut periculoſi aliquid apparuerit, danda eſt ſorbitio neq; multa, neq; craſſa, atq; hæc poſt ſeptimũ, aut nonum diem, ſi ualidus æger fuerit. Si uero nõ ſubijt uetuſtior cibus ei qui recens cibum accepit, ſi quidem ualidus ſit, & ætate uigeat, infuſum per clyſterem adhibendũ eſt. Si uero debilior fuerit, glande utendum eſt, ſi non ſua ſponte probe prodierit. Tempus porrò exhibẽdæ ſorbitionis hoc maxime obſeruare ab initio, & per omnem morbũ oportet. Quum quidem pedes frigidi fuerint, inhibere oportet ſorbitionis exhibitionẽ. Maxime uero & à potu abſtinendum eſt. Vbi uero calor deſcenderit ad pedes, tunc exhibere conuenit, & putare in omnibus morbis, & nõ minime in acutis, & maxime in his qui magis febriles ac periculoſiſsimi ſunt, tempus hoc magnam uim habere. Vtendum eſt autem primũ quidem maxime ſucco. Deinde uero ptiſana, iuxta prædictas coniecturas diligenti facta conſideratione. Cæterũ pleuritis, hoc eſt dolor lateris ſiue ab initio fiat, ſiue poſtea, calefactorijs quidem primũ non alienũ eſt tentare diſſoluere. Ex calefactorijs uero optima eſt aqua calida in utre, aut in ueſica, aut in uaſe æneo, aut teſtaceo admota. Verum molle quid antea ad latus ſupponere oportet, lenitatis ergò. Commode etiam ſpongia mollis, magna, ex aqua calida expreſſa apponitur. Cõtegere uero ſtragulis ipſum fomentũ oportet. Nam & ampliore tempore ſic ſufficiet & durabit, & ſimul ut ne uapor ad ægrotantis ſpiritum afferatur: niſi fortaſsis & hoc ad aliquid cõmodum eſſe uiſum fuerit. Aliquando enim ad aliquid cõmodat. Inſuper autem & ordeum, & eruum, in aceto diluto, ita ut paulo acidius ſit q̃ ut quis bibere poſsit, diſſoluta ac feruefacta, & in marſupia coniecta, apponere oportet: & furfur eodẽ modo. Siccum autem fomẽtum præbent ſal & milium torrefactum, in laneis ſacculis conuenientiſsimũ. Nam & leue, & lene eſt miliũ. Soluit autem huiuſmodi mollitorium fomentũ, etiam dolores ad clauiculam pertingentes. Sectio autem uenæ non ſimiliter ſoluit dolorem, ſi non ad clauiculam pertingat dolor. Quòd ſi ad calefactoria dolor non ſoluatur, nõ multo tempore calefacere oportet. Reſiccat enim hoc pulmonem, & ſuppurationẽ facit. At ſi quidem dolor ad clauiculam de ſe ſignificationẽ præbeat, aut grauitas ad brachium, aut circa mammam aut ſupra ſeptum tranſuerſum: uenam ſecare prodeſt in cubiti flexura internã, & non cunctari copioſum ſanguinẽ detrahere, donec multo rubicundior fluxerit, aut pro puro & rubicundo liuidus. Vtrũq; enim cõtingit. Si uero ſub ſepto tranſuerſo fuerit dolor, ad clauiculam autẽ de ſe ſignificationẽ non præbeat, aluum mollire oportet, aut ueratro nigro, aut peplio, ita ut ueratro quidem daucum, aut ſeſeli, aut cuminũ, aut aniſum, aut aliud quid ex odoratis ammiſceas, peplio uero ſilphij ſuccum. Sed hæc inter ſe ſi miſceantur, conſimilis modi exiſtunt. Ducit autem nigrum ueratrum melius, & ad iudicationẽ commodius q̃ peplium. Peplium uero flatus magis erumpere facit. Ambo autẽ hæc dolorem ſedant. Sedant item alia multa aluum ſubducẽtia medicamẽta. Verum hæc inter ea quæ ego noui optima ſunt. Alioqui & ea quæ in ſorbitionibus exhibentur aluum ſubducentia medicamẽta opitulantur, quæcũq; non ualde iniucũda ſunt, aut ob amaritudinẽ, aut propter aliam quandam iniucunditatẽ, aut ob copiam

ptiſanı,aut colorem,aut aliquam ſuſpicionem. Ptiſanã tamen ſtatim inſuper ſorbendam dare oportet,poſtq̃ medicamentum bibit,nõ memorabili copia pauciorem,q̃ quanta ſumere adſuetus eſt. Nam & rationi cõſentaneum eſt,in media purgatione ſorbendã non dare. Quum aũt ceſſauerit purgatio, tunc minus ſorbeat de ea,q̃ adſuetus eſt. Poſtea uero reducat ſemper ad maiorẽ copiam, ſi & dolor ſedatus fuerit,& nihil aliud aduerſetur. Idem mihi ſermo eſt,ſi etiã ptiſanæ ſucco uti opus fuerit. Melius enim eſſe aſſero,ſtatim omnino incipere ſorbere,q̃ præeuacuatis iam uaſis ſorbere auſpicari,aut tertia,aut quarta,aut quinta,aut ſexta,aut ſeptima die,ſi ſanè nõ iudicatus fuerit morbus ante hoc tẽpus. Præparationes autẽ & his conſimiles faciendæ ſunt,quales dictæ ſunt. De ſorbitionis igitur exhibitione ita ſentio. Sed & de potu, qualemcunq; tandẽ quis ex deſcribẽdis ſumpturus eſt,eadem mihi penitus ſermonis ratio eſt. Noui autem etiã medicos maxime cõtraria facere his quæ fieri oportebat. Omnes enim uolunt,ubi ſub morborũ initia homines fame præmacerarunt,duobus aut tribus,aut etiã pluribus diebus,ſic ſorbitiones exhibere, itemq; potus: & fortaſſis etiam par ipſis eſſe uidetur,ut magna corpori mutatione fiente,etiã magnũ quid ualde contra obijciatur. Verum mutare quidem non parum,bene habet. Recte tamen mutatio transferenda eſt,& ex mutatione adhuc magis exhibitio eorum quæ per os ſumuntur. Maxime igitur lædi poterint,ſi non recte mutationem fecerint,hi qui tota ptiſana utuntur. Poterint etiã lædi qui ſolo ſucco utuntur:lædi quoq; poſſunt qui ſolo potu utũtur. Minime uero hi. Oportet autem & in ſanorum adhuc hominũ uictu addiſcere quæ cõferunt. Si enim ſanis tales aut tales uictus multũ differre uidẽtur,tum in alijs quibuſdam,tum in mutationibus:quomodo nõ etiam in morbis multũ differat,& maxime in acutis? Atqui facile eſt hoc addiſcere, quòd ſimplex uictus cibi ac potus, ipſe ſibijpſi ſemper ſimilis,ſecurior omnino eſt ad ſanitatem, q̃ ſi quis derepente ad alium meliorẽ, magnam mutationẽ faciat. Nam & his qui bis in die cibum ſumunt, & his qui ſemel,repẽtinæ mutationes noxas ac ægritudines inducũt. & eos ſanè qui prãdere nõ adſueti ſunt,ſi pranſi fuerint,ſtatim infirmos facit hoc, & toto corpore graues,& debiles,& pigros. Si uero etiam inſuper cœnauerint,acidum ructantes. Quibuſdam uero etiam alui liquida egeſtio oboritur,quũ præter cõſuetudinem uentriculus grauetur,ſolitus reficcari,& nõ bis intumeſcere, neq; bis cibos coquere. Auxiliatur igitur his,mutationẽ rurſus adæquare. dormire enim oportet uelut nocte reducta poſt cœnam,hyeme quidẽ,abſq; frigore,æſtate uero,abſq; calore. Si uero dormire non queat,ubi multam lentam deambulationem non ſtando oberrauit,nihil cœnet,aut pauca,eaq; innoxia. Inſuper q; minus bibat,& potũ non aquoſum. Talis autẽ adhuc magis affligetur,ſi ter in die ad ſatietatem cibum acceperit,& adhuc magis ſi ſæpius. Quanquam ſanè multi ſint,qui facile ferunt,ſi ter in die cibum copioſe accipiant,qui ita ſunt adſueti. Quin & hi qui bis in die cibum capere ſoliti ſunt,ſi pranſi non fuerint, debiles & infirmi ſunt,& ad omne opus timidi, & uentriculi oſculum dolent. Viſcera enim pendere ipſis uidẽtur:& calidam ac cum uirore pallidam urinam mingunt,& alui egeſtio cõburitur. Quibuſdã etiam os amareſcit, & oculi caui fiunt,& tempora palpitant,& extremæ partes perfrigerantur. Et pleriq; ex his qui pranſi nõ ſunt,cœnam edere nõ poſſunt. Si uero cœnã ſumpſerint,uentri-

culum grauãt,& multo magis ægre in lecto degunt, ꝙ ſi etiam pranſi fuiſſent. Quum igitur talia hæc ſanis fiant, ob uictus dimidiæ diei mutationem præter conſuetudinem: apparet neq; apponere,neq; detrahere cõmodum eſſe. Si igitur hic qui præter conſuetudinem ſemel in die cibum accepit,ubi tota die uaſa uacua fecit,quantũ conſueuit cœnauerit,ueriſimile eſt ipſum,ſi tunc quum impranſus eſſet doluit ac ægrotauit,& ubi cœnauit grauis fuit:multo magis grauari. Si uero etiam longiore tempore euacuatis uaſis,poſtea derepente cœnauerit,adhuc magis grauabitur. Qui igitur præter cõſuetudinem uaſa uacua fecit, ei hanc diem rurſus adæquare ſic conducit abſq; frigore, & calore atq; labore. Hæc enim omnia grauiter tulerit.& cœna multo minor exhibenda eſt, ꝙ conſueuit,eaq; non ſicca,ſed modi humectioris. & poſtea bibat potum non aquoſum,neq; pauciorem ꝙ pro cibi ratione. Sed & poſtera die pauca prãdeat, quo ſenſim progreſſu fiente ad conſuetudinẽ reuertatur. Qui tamen ſupernas partes amara bile infeſtantur,talia moleſtius ferunt. Pituitoſi autem ſupernis partibus,cibi prçter morem abſtinentiã omnino facilius ferunt. Quare etiam ſemel in die cibum præter morem capere,facilius utiq; ijdem tulerint. Sufficiens igitur & hoc ſignũ eſt,quòd maximæ mutationes eorũ quæ circa naturas noſtras ac habitus contingunt,maxime morbos faciunt. Nõ igitur licet intempeſtiue, neq; uehemẽtiſsimas uaſorũ uacuationes facere,neq; uigentibus morbis,& in inflammatione cõſiſtentibus,cibos exhibere,neq; licet derepẽte in tota re quicquam,aut huc aut illuc mutare. Multa uero his cognata,ex his qui uentri contingũt,itemq; alia referre quis poſsit,quòd facile quidem ferunt cibos, quibus adſueti ſunt, etiãſi natura nõ ſint boni, Similiter etiam potus:ægre autẽ ferunt cibos,quibus adſueti nõ ſunt,etiamſi nõ ſint mali,ſimiliter etiam potus.& quæ quidem multus carnis eſus præter cõſuetudinem aſſumptus facit,aut alliũ,aut ſilphium,aut ſuccus ipſius,aut caulis,aut alia huiuſmodi,magnas quaſdam peculiares uires habentia,minus admiretur quis ubi talia dolores uentriculis magis ꝙ alia inducunt. At iuſta fuerit admiratio, ſi didiceris quantã maza turbationem,& molem,& flatum,& tormen uẽtriculo inducat, ſi præter morem ingeſta fuerit,ab eo qui mazã edere nõ eſt ſolitus:aut qualem ſitim panis ipſe calidus ingeſtus inducat,et repentinã repletionem,ob ſiccandi uim,& quòd tarde tranſit:& ꝙ diuerſas inter ſe affectiones faciant, & panes ualde puri, & qui ex toto ſunt collati,præter cõſuetudinem in cibo accepti,itemq; maza ſicca prçter morem,aut liquida,aut uiſcoſa:& quale quid faciant polentæ recẽtes nõ adſuetis.& aliæ his qui recentibus uti adſueti ſunt,itemq; uini & aquæ potus,prçter morem derepente uiciſsim permutatus,& aquoſum uinum,& meracũ, præter cõſuetudinem derepente potatũ. Illud enim humiditatẽ in ſuperno uẽtre inducit,& flatum in inferno. Hoc uero uenarũ palpitationem,& capitis grauitatem ac ſitim. Quin & album uinũ,& nigrũ,ſi quis præter cõſuetudinem permutet, etiamſi ambo uinoſa fuerint,tamen multa in corpore alterarint,ut minus mirũ eſſe quis dixerit,dulce & uinoſum uinũ non idem poſſe,ſi derepente permutata fuerint. Porrò huiuſmodi aliquã partem ſermoni cõtrario patrocinari oportet:quòd mutatio uictus his facta eſt,corpore non mutato,neq; ad robur,ut cibos apponere opus ſit, neq; ad debilitatẽ, ut detrahere oporteat. Inſuper aũt & robur coniectandum eſt,& morbi uniuſcuiuſq; modus, & hominis natura,& conſuetu-

conſuetudo uictus ægri, non ciborum ſolum, ſed etiam potuum. Multo autem minus ad additionem procedendũ eſt. Nam detractionẽ omnino tollere ſæpe conducit: ubi ſuffecturus eſt æger, donec morbi uigor matureſcat. In quibus autem hoc faciendum ſit, ſcribetur. Multa uero etiam alia relatis cognata ſcribere quis poſsit. Hoc tamẽ melius teſtimoniũ eſt. Non enim cognatum eſt rei illi de qua plurimus à me ſermo habitus eſt, ſed ipſa res oportuniſsimũ eſt documentum. Nam ab acutorũ morborũ initio, aliqui quãdoq; eadem die qua morbus incœpit, cibos comederunt: aliqui poſtridie: quidã etiam ſorbuerunt quicquid oblatum eſſet, quidam etiam cyceonẽ. Omnia autẽ hæc deteriora quidem ſunt, ꝗ̃ ſi quis alio modo uictũ inſtituiſſet, multo tamen minus detrimentũ afferunt in hoc tempore peccata, ꝗ̃ ſi quis primis duobus aut tribus diebus, penitus uaſa uacua feciſſet, et quarta aut quinta die, tali uictu uſus eſſet. Deterius tamẽ eſt, ſi omnibus his diebus uaſis euacuatis, in poſterioribus diebus hoc modo uictũ inſtituat, prius ꝗ̃ cõcoctus ac maturus ſit morbus. Etenim hoc modo mortem plurimis manifeſte affert, ſi nõ omnino facilis fuerit morbus. Quæ uero ab initio cõmittuntur peccata, non ſimiliter, ut illa medelam omnẽ reſpuunt, ſed multo facilius correctionẽ admittunt. Hoc igitur maximũ documentum eſſe arbitror, quòd primi dies ſorbitione tali, uel tali, non ſint priuandi, in his qui paulo poſtea talibus, aut talibus ſorbitionibus uſuri ſunt. Funditus igitur ignorant, tum hi qui granoſa ptiſana utũtur, quòd ab ipſa læduntur, quum ſorbere inceperint, ſi duobus, aut tribus, aut pluribus diebus antea uaſa euacuauerint: tum hi qui ſucco utũtur, quòd ſorbentes læduntur, ubi nõ recte ſorbitionẽ inceperint. Tunc tamen cauent, & magnam noxam afferre cognoſcũt, ſi priuſꝗ̃ maturus factus fuerit morbus, granoſam ptiſanã ſorbuerit æger, ſucco uti adſuetus. Omnia igitur hæc magna teſtimonia ſunt, quòd medici ægros nõ recte ad uictum perducunt. Sed in quibus morbis uaſa uacua facere nõ oportet, his qui ſorbitionibus uti debent uaſa uacua faciũt. In quibus uero ex uaſorũ uacuatione, ad ſorbitiones mutationẽ facere nõ oportet, in his mutationẽ faciunt, & hoc plerũq; abſolute. Aliquãdo uero in his tẽporibus mutationem ad ſorbitiones faciũt ex uaſorũ uacuatione, in quibus ſæpe ex ſorbitionibus ad uaſorũ uacuationẽ accedere expediebat, ſi ita morbũ exacerbari cõtingat. Aliquando aũt & cruda attrahuntur de capite, & à thoracis regione, bilioſa, & uigiliæ ipſis coincidũt, ob quas nõ coquitur morbus: & triſtes ac amarulenti fiunt, & delyrãt, & ſplendores ipſis ob oculos obuerſantur, & aures ſonitu plenæ ſunt, et extremæ partes perfrigeratæ, & urinæ in coctę, & ſputa tenuia, & ſalſa, & meraco colore tincta, ac pauca, & ſudores circa collũ, & anxietudines, & ſpiritus in latione ſurſum uerſus offendens, denſus, aut etiam ualde magnus, ſupercilia diſtenta ac grauata, deliquia animi praua, & ſtragulorũ de pectore reiectiones, & manus tremulæ. Quãdoq; uero labiũ infernum concutitur. Hæc aũt in principijs comparẽtia, uehementis delyrij ſignificationẽ præbent, & plerũq; ægri moriũtur. Qui uero effugiunt, aut cũ abſceſſu, aut cum ſanguinis è naribus fluxione, aut ex craſsi puris ſputo effugiunt: aliàs uero minime. Neq; enim taliũ rerũ peritos medicos eſſe uideo, quomodo debilitates in morbis dinoſcere oporteat, & quæ ex uaſorũ uacuatione efficiũtur, & quæ propter aliam aliquam irritationem, & quæ propter dolorẽ, & prę acumine morbi: itemq; quot affectiones, &

omnigenas ſpecies,natura noſtra & habitus ſingulis pariat:& quidem quũ talium cognitio,aut ignorantia,ſalutem aut mortẽ afferant. Maius enim malum eſt,ſi ob dolorem & morbi acumen debilitato,exhibet quis potũ,aut ſorbitionem copioſiorẽ,aut cibum,ob uaſorũ uacuationem debilem eſſe exiſtimans. In decorum etiam eſt ob uaſorũ uacuationẽ debilitatum non cognoſcere,& uictu premere. Affert equidem periculum aliquod & hoc peccatũ, uerum multo minus quàm alterum. Multo autẽ magis riſu dignũ hoc peccatum eſt quàm illud alterũ. Si enim alius medicus,aut etiam idiota, ingreſſus cognouerit ea quæ contigerunt,& edenda ac bibenda dederit ea quæ alter prohibuit,palàm auxiliũ tuliſſe putabitur. Talia uero faciunt,ut artifices maxime ab hominibus uituperentur. Videtur enim ipſis ille qui ingreſſus eſt medicus aut idiota,uelut mortuũ ſuſcitaſſe. Scribentur autẽ de his quoque ſigna, ex quibus ſingula dinoſcere oportet.

Conſimilia tamen illis quæ circa uentrẽ contingunt,& hæc ſunt. Nam ſi totum corpus præter cõſuetudinem multũ quieſcat, nõ ſtatim magis robuſtum fit. Si uero etiam ubi multo tempore quieuit,derepente ad labores prodierit,uitioſum quiddam palàm operabitur. Ad eundem modũ etiam ſingulæ corporis partes. Nam & pedes tale quiddam operabuntur, & alij articuli laborare non adſueti,ſi interpoſito tempore derepente ad laborandũ prodeãt. Eadem etiam oculi & dentes perpetientur,& quæcunque tandem pars. Nam & lectus præter morem mollis dolorem inducit,itemque præter conſuetudinem durus. Sed & ſi ſub dio lectus præter morem ſternatur, corpus indurat. Quin & talium omnium exempla ſcribere ſatius fuerit. Si quis enim accepto ulcere in tibia, neque ualde periculoſo, neque adeò contemnendo, ita ut neque ipſi ita difficulter, aut adeò facile ulcera ſaneſcant: ſtatim prima ab initio die decũbens curetur,& nequaquam crus eleuet, hic ſanè hoc modo citra inflammationem fuerit,& ſanus multo citius ſic fiet,quàm ſi obambulans curetur. Attamen ſi quinta aut ſexta die,aut etiã prius ſurrexerit,& progredi uoluerit, magis utique affligetur ac dolebit,quàm ſi ſtatim ab initio obambulans curatus eſſet. Si uero etiam multum derepente ſe fatigauerit,multo magis dolebit,quàm ſi illo modo curatus, in illis diebus ita ſe fatigaſſet. Perpetuo igitur hæc omnia inter ſe teſtimonium præbent, quòd omnia quæ derepente multum ſupra modum huc & illuc mutantur,lædunt. Multiplex igitur in uentre læſio eſt,ſi ex multa uaſorum uacuatione,plus moderato derepente ingeratur. Quin & in reliquo corpore,ſi ex multa quiete,ad ampliorem laborem derepẽte deueniat,multo magis læde tur,quàm ſi ex multo cibo ad uaſorum uacuationẽ tranſmutetur,& ſi ex multo labore derepẽte ad ocium ac ſegniciem exciderit. Oportet tamen & his corpus quieſcere. Oportet item illis uentrẽ à ciborũ copia quieſcere. Sin minus,& dolorem in corpore inducet,& totius corporis grauitatẽ. Plurimus itaque ſermo de mutatione huc atque illuc à me habitus eſt,eo quòd hæc noſſe ad omnia cõmodum ſit,& ad hoc præſertim de quo nobis ſermo erat,quòd in acutis morbis ad ſorbitiones mutationẽ faciunt ex uaſorũ uacuatione. Facienda enim eſt mutatio uelut ego iam iubeo. deinde nõ eſt utendum ſorbitionibus priuſquam morbus maturus factus fuerit,aut aliud quoddam ſignũ apparuerit,uel uacuatoriũ, uel irritatorium,circa inteſtinũ,aut circa præcordia qualia ſcribẽtur ſigna. Vigilia fortis, potus & cibos crudos & inconcoctiores facit. Et rurſus in cõtrariam partẽ mu

tatio

ratio,diſſoluit corpus,& excoctionem ac capitis grauitatem inducit. Vinum porrò dulce,& uinoſum,& album,ac nigrũ,& aquã mulſam, & aquam, & acetum mulſum,his notis diſtinguere oportet in morbis acutis. Vinum dulce minus caput grauat,ꝙ uinoſum,& minus mentẽ ferit,& magis ꝙ alterum per aluum & inteſtinũ ſubit. Viſcera uero magna facit, ſplenẽ & hepar. Quare neq; his qui amara bile abũdant cõmodum eſt. Nam & ſiticuloſum in talibus eſt, & flatuoſum in ſuperno inteſtino:nõ tamen inferno inteſtino inimicũ pro flatus ratione,& quidem quũ non ualde penetret flatus à uino dulci,ſed circa præcordia moretur. Certè per urinam hoc minus exit omnino ꝙ uinoſum albũ. Sputum uero magis educit dulce ꝙ alterũ. & quibus quidẽ ſiticuloſum eſt dum bibitur,his minus ꝗ alterum uinũ educit. Quibus uero ſiticuloſum nõ eſt,his magis ꝙ alterum educit. At uero album uinoſum uinũ,plurima ac maxima ex parte iam & laudatum & uituperatũ eſt,in dulcis uini enarratione. Ad ueſicam autem magis penetrat ꝙ alterum:& quum urinam cieat, ac ſemper perrũpat, multum in his morbis profuerit. Nam & ſi ad alia incommodius ſit altero, attamen quæ in ueſica ſit ab ipſo purgatio,liberat,ſi quale oportet propellatur. Bonæ uero hæ notę ſunt de uini utilitate ac detrimento, quas ſeniores me non nouerũt. Fuluo uero uino, & nigro auſtero,in his morbis ad hæc uti poteris, ſi capitis grauitas nõ affuerit,neq; mentis perculſio,neq; ſputũ ab aſcẽſu prohibeatur,neq; urina ſuppreſſa ſit:alui autẽ egeſtiones humectiores ac ramẽtoſiores fuerint. In talibus ſanè,uel maxime cõuenerit ex albo tranſmutationẽ facere,& ſi qua his ſimilia exiſtũt. Hoc uero inſuper intelligere oportet,quòd ſi aquoſum fuerit uinũ,ſupernas partes omnes,& eas quæ circa ueſicã ſunt minus lædet. Verum partibus circa inteſtinum magis proderit, ſi meracius fuerit. Aqua uero mulſa ſi bibatur per totũ morbum in acutis morbis,in totũ quidem his qui amara bile abũdant,ac magna uiſcera habẽt,minus cõmoda eſt ꝙ his qui tales nõ ſunt. Siticuloſa tamen minus eſt dulci uino. Pulmonẽ enim mollit,& ſputũ moderate educit,& tuſſim lenit. Habet enim uim quandam exterſoriã,quæ magis moderato ſputũ uiſcoſum facit. Vrinas etiã ſufficiẽter ciet aqua mulſa,ſi nõ aliqua ex uiſceribus affectio prohibeat. Sed & bilioſa per aluũ magis egerit,quandoq; bona, quandoq; magis ꝙ conuenit colore ſaturata,ac ſpumoſiora:atq; hoc bilioſis & magna uiſcera habẽtibus magis cõtingit. Sputi igitur eductionẽ, & pulmonis mollitionẽ, aquoſior aqua mulſa magis facit. At ſpumoſas alui egeſtiones,& bilioſa magis ꝙ conuenit colorata,ac magis calida,meraca aqua mulſa magis ducit ꝙ aquoſa. Talis autẽ egeſtio habet quidẽ & alia magna nocumẽta:Neq; enim ex præcordijs ardorẽ extinguit, ſed concitat,& anxiam moleſtiam,ac membrorũ iactationẽ facit: Verum & inteſtina & ſedem exulcerat. Horum autẽ auxilia ſcribentur. Qui igitur aqua mulſa utitur, abſq; ſorbitionibus,pro alio potu,in his morbis,hic multũ ſucceſſum percipiet,& nõ in multis ſucceſſu deſtituetur. Quibus aũt danda ſit,& quibus non, & ob quas cauſas non danda,maxima ex parte dictũ eſt. Damnata uero eſt aqua mulſa ab hominibus,ueluti quæ bibẽtes ipſam extreme debilitet:& propterea mortẽ accelerare putata eſt. Verũ hoc propter eos qui ſeipſos fame cõficere cõſtituerunt dictũ eſt. Aliqui enim aqua mulſa ſola in potu utũtur. nimirum uelut talis exiſtat. At hoc non omnino hoc modo ſe habet. Sed ſi ſola bibatur, multo quidẽ fortior eſt, ꝙ aqua,ſi non aluum exturbet. Sed & uino albo ac tenui, &

parum aquæ ferente,& inodoro, aliquatenus fortior eſt, aliquatenus debilior. Multũ tamen differt & uini et mellis meracitas,ad utriuſq; uires.Nam etiãſi du plam menſurã uini meraci quis bibat,reſpectu mellis quod delingat,multo tamen fortior fuerit ex melle ſolo, ſi aluũ nõ turbarit. Nã & multo plus ſtercoris ipſi prodibit.Si tamẽ ptiſanę ſorbitione utatur,inſuper aũt aquã mulſam bibat ualde ipſum replebit ac flatus excitabit, & uiſceribus circa præcordia incõmoda erit.At ſi ante ſorbitionẽ aqua mulſa bibatur,nõ ita lædit uelut ſi inſuper bibatur,ſed etiã aliquo modo proderit. Cæterũ cocta aqua mulſa, aſpectu quidẽ multo melior eſt q̃ cruda.Splendida enim & tenuis,albaq; ac pellucida fit: Sed quã ipſi uirtutẽ attribuam,qua crudã præcellat,nõ habeo. Neq; enim iucũdior eſt q̃ cruda,ſi mel bonũ eſſe cõtigerit,debilior tamẽ,& minus ſtercoris ducẽs, quorũ neutro ut caſtigetur aqua mulſa opus habet. Proxime uero utẽdum tali cocta,ſi mel prauũ fuerit,& impurũ,& nigrũ,& nõ boni odoris.Coctura enim maiorẽ partem turpitudinis prauitatis ipſius detrahere poterit. At uero acetũ mulſum appellatũ ſi bibatur,ſępe quidẽ commodũ eſſe in his morbis cõperies. Nam & ſputũ educit,& facilem ſpirationẽ facit.Tempora uero huiuſmodi habet.Etem̃ quod ualde acre eſt,nihil moderati fecerit, ad ſputa quæ nõ facile pro deũt.Si enim educeret ea quæ ſtridulam aſperitatẽ faciunt,et lubricitatẽ induce ret,& guttur uelut dilataret,pulmonẽ utiq; leniret.Ipſum enim mollit. & ſi qui dem hæc cõtingerent,magnã ſanè utilitatẽ afferret.Aliquãdo uero id quod ual de acre eſt,eductionem ſputi nõ obtinet, ſed inſuper uiſcoſum id facit,& lædit. Maxime aũt hoc perpetiũtur hi qui etiã aliàs pernicioſe habẽt, et qui neq; tuſsi re,neq; exſcreare inhęrẽtia poſſunt.Ad hoc igitur uires ægroti inſuper cõiecta re oportet,& ſi ſpem de ipſo habeas,exhibere. Exhibere aũt oportet ſi dederis, ſumme tepidũ:atq; tale paulatim,& non large. Quod uero parũ acre eſt,hume ctat quidẽ os & fauces,ſputũ item educit,& ſitim ſedat,& præcordio & uiſceri bus quę ſunt hac parte lene eſt,et detrimẽta ex melle hac parte prohibet.Quod enim bilioſum eſt in melle caſtigat.Flatus etiã erũpere facit,& ad mictionẽ pro ritat.Inteſtini tamen infernã partem humectiorẽ facit,& ramẽta inducit. Quãdoq; uero etiã malũ hoc fit in acutis morbis, maxime quidẽ,q flatum penetrare imò recurrere facit.Inſuper aũt et aliàs debilitat,& extremas partes frigefacit. Atq; hanc ſolã læſionẽ ex aceto mulſo cõtingere noui,quę ſanè digna ſit ut ſcri batur.Parũ aũt de huiuſmodi potu,nocte & ieiuno ante ſorbitionẽ præbiben dũ dare cõmodum eſt.Sed & ubi multũ tẽporis poſt ſorbitionẽ interceſsit,bibere nihil prohibet.His uero qui ſolo potu degũt abſq; ſorbitionibus,propter ea nõ eſt cõmodum ſemper et perpetuo hoc uti,maxime propter raſurã aut exaſperationẽ inteſtini.Quũ enim ſtercore uacuũ ſit, magis utiq; hæc induxerit: & quũ uaſorũ uacuatio adſit,poſtea etiã aqua mulſa uires detraxerit.Si tamẽ opitulari apparuerit ad totum morbũ multus huius potus uſus,parũ aceti affun dere oportet,ut ſaltem cognoſci poſsit.Ita enim & ea quæ lædere ſolet,minime læſerit:et his quæ auxilio opus habẽt,opẽ tulerit.Cæterũ ut in ſumma dicatur, acredines ſiue aciditates ex aceto,amara bile abũdantibus magis cõferunt,q̃ atrabiliarijs.Amara enim diſſoluũtur,& in pituitã tranſeũt,dũ ab ipſo attolluntur.Nigra uero fermentantur,& attollũtur ac multiplicãtur. Acetũ enim nigra ſurſum ducit.Mulieribus aũt omnino magis aduerſatur acetum,q̃ uiris.Dolo res enim uteri inducit. Aquæ porrò potui in acutis morbis,nullũ aliud opus habeo quod attribuã.Neq; enim lenit tuſsim in peripneumonicis, neq; ſputũ

educit

educit, ſed minus ꝙ alia, ſi quis ſemper aquæ potu utatur. Si tamē inter acetum mulſum & aquā mulſam, parū aquæ abſorbeatur, ſputū educit, propter qualitatis potuū tranſmutationē. Inundationē enim quandā inducit. aliàs aūt neq; ſitim ſedat, ſed exacerbat. Eſt enim naturę bilioſæ bilioſa, et præcordio mala, imò peſsima fit ac bilioſiſsima, & uires maxime proſternit, ubi in uacuitatē ingreſſa fuerit. Sed & ſplenē auget & hepar, ubi inflāmatū fuerit, & fluctuat ac ſuperinnatat. Nā & tardi trāſitus eſt, eo ꝙ frigida eſt & cruda ac incoctilis, & neq; per aluū ſecedit, neq; per urinas trāſit. Inſuper aūt & propterea læſionē inducit, ꝙ à natura ſtercus nō ſubducit. Si uero etiā dum adhuc frigidi ſunt pedes aliquādo bibita fuerit, hæc omnia multo plus lædit, ad quodcūq; tādem ipſorū peruenerit. Vbi tamē in his morbis ſuſpicatus fueris, aut capitis grauitatē uehemētem, aut mētis perculſionē, penitus à uino abſtinendū eſt, & aqua in tali utendū: aut uinū aquoſum & albū penitus dandū, & penitus inodorū, & poſt ipſius potū aqua modica inſuper bibēda. Ita enim robur uini caput & mentē minus percellet. In quibus aūt potu ipſius maxime utendū ſit, & quādo ualde multa, & quādo moderata, & quādo frigida, & quādo calida, partim prius dictū eſt, partim pro tēporis occaſiōe dicetur. Cæterū de reliquis potibus, qualis eſt ordeaceus, & qui ex herbis fiūt, & qui ex uua paſſa, & uuarū expreſſarū retrimētis, et ex tritico: & cnico, & myrti baccis, & malo punico, & de alijs, ubi alicuius ipſorū uſus cōtigerit, ſcribetur circa ipſum morbū: quemadmodū etiā de alijs cōpoſitis medicamētis. Balneū uero in multis morbis opem tulerit eo utētibus, ad aliquos quidē aſsidue, ad aliquos nō itē. Quādoq; uero minus eo utendū eſt, propterea ꝙ homines ad hoc ſint imparati. In paucis enim domib. præparata ſunt neceſſaria inſtrumēta, & nec miniſtri uelut opus eſt parati habētur. Si uero nō omnino bene quis lauetur, nō modicā læſionē incurret. Nam & tugurio fumū nō habēte opus eſt, & aqua larga, & balneo multo, & nō ualde large affuſo, ſi ſanè nō ita opus fuerit. Et defrictione quidē potius utendū non eſt. Si uero defricetur, calido utendū eſt ipſo defrictorio medicamēto, eoq; multiplici magis ꝙ aliàs receptū eſt, et inſuper nō pauca aqua perfundendū, & cito perfundēdum. Breui quoq; uia ad ſoliū opus eſt, et ut facilis ſit inſcenſus, et facilis itē exitus. oportet aūt eū qui lauatur eſſe moderatū ac taciturnū, & nihil ipſum operari, ſed alios & perfundere, & defricare. Debet etiā poſtea multa aquæ mixtura parata eſſe, & celeres perfuſiones fieri, et ſpōgijs utendū eſt pro ſtrigili, et nō ualde ſiccum inungendū eſt corpus. Caput tamē reſiccatū eſſe oportet, quantū eius fieri poteſt maxime, ita ut ſpongia extergeatur. & neq; perfrigerari caput oportet, neq; extremas partes, neq; reliquū corpus. & neq; eū qui recens ſorbitionē accepit, neq; eū qui recēs potū ſumpſit, lauare oportet. & neq; ſorbere, neq; bibere cito poſt balneū. Magnā tamen partē ægro tribuere conuenit, ſi ſanus balnei ualde amās fuit, & lauari adſuetus. Tales enim magis appetunt, & loti utilitatē ſentiunt, & nō loti lædūtur. Cōuenit autē in totum magis peripneumonijs, ꝙ febribus ardentibus. Nam dolorem lateris & pectoris ac dorſi balneum lenit, & ſputum maturū facit, ac educit: & facilem ſpirationē reddit, & laſſitudinē eximit. articulos enim & cutis ſuperficiē mollit. Sed & urinam ciet, & capitis grauitatem ſoluit, & nares humectat. tot igitur bona balneo adſunt, quibus omnibus opus eſt. Si uero apparatus penuria aliqua fuerit, in una re uel pluribus, periculum eſt ne magis lædat balneū ꝙ proſit. Singula enim ex ipſis magnū detrimentū afferunt, ſi nō à miniſtris uelut cōuenit præparata fuerint. Minime uero tem-

tempeſtiuũ eſt eos lauare, quibus aluus in morbis liquidior iuſto eſt. itéq; eos
quibus plus iuſto adſtricta eſt,& nõ prius ſubijt. Sed neq; debilitatos lauare o-
portet,neq; ex ciborũ faſtidio nauſeantes,aut uomentes,neq; eos qui bilioſum
eructant,neq; eos quibus ſanguis ex naribus erũpit,niſi minus ꝙ pro occaſio-
ne cõuenit,fluat. Occaſiones aũt noſti. Si uero minus ꝙ pro occaſione fluat,la
uare expedit,ſiue totũ corpus ad reliqua inde opẽ ſentiat,ſiue caput ſolũ. Si
igitur præparationes cõmodæ fuerint,& æger bene ſuſcepturus eſt balneum,
quotidie lauare cõuenit. Eos uero qui balneo delectãtur,etiãſi bis in die laueris,
nihil peccaueris. Cæterũ balneis uti,multo magis licet his qui tota ptiſana utũ-
tur,ꝙ his qui ſolo utũtur ſucco. Licet aũt & his aliquãdo. Minime uero his qui
potu ſolo utũtur. Sunt tamẽ ex his quoq; quibus licet. Coniectare uero ex præ
ſcriptis oportet,et quibus balneũ in ſingulis uictus modis profuturũ eſt,& qui
bus nõ. Quibus enim aliquid horũ deeſt cõmodorum,quæ balneũ facit,et quę
balneo cõmodant,lauare nõ oportet. Quibus uero nihil horũ deeſt, & adſunt
ipſis ſigna in quibus lauari cõducit,lauare oportet. Febris aũt ardens fit quũ
reſiccatę uenulę,hora æſtiua acres ac bilioſos ſeroſos humores,in ſeipſas attra-
xerint:& febris multa detinet,& corpus uelut ex oſsiũ laſsitudine detentũ,de-
laſſatur ac dolet. Fit aũt plerũq; & ex lõgo itinere,& longa ſiti, quũ reſiccatæ ue
nulæ acres ac calidas fluxiones in ſeipſas attraxerint. Fit autẽ lingua aſpera ac
ſicca,& ualde nigra,& dum circa uentrẽ mordetur,dolet:& alui egeſtiones ual
de liquidæ ac pallidæ fiũt:& ſitis uehemẽs ineſt, itéq; uigiliæ. Aliquãdo etiam
mẽtis emotiones. Huic & aquã,& aquã mulſam aquoſam coctam,quãtum uo-
luerit,bibendã dato.& ſi amarũ fuerit os,uomere cõducit,& uentrẽ per clyſte-
rem ſubluere. Si uero ad hæc non ſoluatur,lacte aſinino cocto purgato. Salſum
aũt nihil,neq; acre exhibeto. Nõ enim ſufferet. Sorbitionẽ uero donec extra iu
dicationes fuerit,ne dato. Et ſi ſanguis ex narib. fluxerit, ſoluitur affectio,itéq;
ſi ſudores accedãt iudicatorij,genuini,cũ urinis albis & craſsis,ac ſubſidẽtijs le
uibus:& ſi abſceſſus aliquis fiat. Si uero abſq; his ſoluta fuerit, recidiua rurſus
ægritudinis cõtinget. Aut coxæ,aut crurũ dolor emerget.& craſſa expuet, ſi ſa
nus futurus eſt. Febris ardentis genus aliud. Aluus ſubit,ſiti plena eſt,lin-
gua,aſpera,ſicca,ſalſuginoſa. Vrinę interceptio.uigilia.extremitates frigefactę.
Tali ſi nõ ſanguis ex naribus fluxerit,aut abſceſſus circa collũ fiat,aut crurũ do
lor,& ſputa craſſa ſpuerit (hæc aũt ſuppreſſa aluo fiũt) aut coxæ dolor,aut pu-
dendi liuor,nõ iudicatur.& teſtis intenſus iudicatoriũ ſignum eſt. Sorbitiones
attractorias dato. Verum in acutis morbis uenam ſecabis,ſi uehemẽs appareat
morbus,& qui ipſum habeãt in uigoris ætate fuerint,& robur ipſis affuerit. Si
quidẽ igitur angina fuerit,ſiue aliquis alius ex pleuriticis morbus, eclegmatis
delinctu repurgato. Si uero debiliores appareãt,ſi plus de ſanguine detraxeris,
infuſo alui per clyſterẽ tertio quoq; die utere, donec in tuto fuerit æger,aut etiã
fame opus habeat. Præcordia inflammata nõ ex flatuũ interceptione:ſepti-
tranſuerſi intenſiones,aut ſpirituum protẽſiones: in rectæ ceruicis ſpiratione
ſicca,quibus pus non ſubeſt. Verum ex flatuũ interceptione,affectiones hæ ac
cedunt. Maxime aũt & hepatis dolores,& ſplenis grauitates,et aliæ inflamma
tiones, & ſupra ſeptum tranſuerſum dolores, ac morborum collectiones, ſol-
ui non poſſunt, ſi quis prius medicamentis purgare aggrediatur. Nam uenæ
ſectio in talibus principalis eſt. Deinde infuſa per clyſteres, ſi non magnus &
uehemens

uehemens fuerit morbus. Sin minus, etiam poſtea medicamēto purgante opus eſt. Sed & poſt uenæ ſectionē, purgans medicamentū ſecuritate ac moderatione opus habet. Quicūq; uero ea quæ inflammata ſunt, ſtatim in principio morborum medicamēto ſoluere aggrediūtur, hi de intento quidem ac inflammato nihil auferunt: non enim remittit affectio quæ adhuc cruda eſt: quæ uero morbo reſiſtunt ac ſana ſunt, colliquefaciūt. Debili uero fiente corpore, morbus inualeſcit. Quū autem morbus corpori præualuerit, tale iam incurabiliter affectū eſt. Vt aliquis derepente uoce priuatus fiat, uenarū interceptiones faciunt, ſi ſano hoc cōtingat abſq; manifeſta, aut alia forti cauſa. Venam igitur ſecare oportet, in brachio dextro internā, & ſanguinem detrahere, iuxta habitū ac ætatem rationem ineundo, an plus aut minus oporteat. Coincidūt autem plurimis ipſorū hæc: rubores faciei, oculorum ſtabilitates, digitorū in manibus diſtētiones, dentiū ſtridores, pulſationes, maxillarū contractiones, extremitatū perfrigeratio, ſpirituū per uenas interceptiones. Quum dolores acceſſerint, atrę bilis & atrium fluxionū affluxus fiunt. Dolent aūt partes internæ dum mordentur. Cōuerſæ uero, & ualde ſiccæ fientes uenæ intendūtur, & inflāmatæ affluentia attrahūt. Vnde corrupto ſanguine, & ſpiritibus nō potentibus naturales in ipſo uias permeare, perfrigerationes fiūt ex ſtatione, & uertigines, et uocis interceptio, & capitis grauitas, & cōuulſiones, ſi iam ad cor, aut hepar, aut ad uenam deuenerint. Hinc morbi comitiales fiunt, aut ſemiſyderati, ſi in ambiētes locos fluxiones inciderint, & à ſpiritibus pertranſire non potētibus reſiccatę fuerint. Quare talibus, fomētis prius adhibitis, uenā ſecare oportet ſtatim ab initio, dū adhuc eleuati ſunt omnes affligentes ſpiritus, ac fluxiones. Facilius enim auxilium admittūt. & refectis uiribus, & cōſideratis iudicationibus, medicamētum exhibere ſurſum purgās, ſi non alleuetur: ad infernā uero aluum, ſi non ſubeat, infuſum per clyſterē adhibere. Poſtea uero lac aſininū coctum dato, & non minus q̄ duodecim heminas bibat. Si uero uirium robur adſit, plures q̄ ſedecim.

Angina fit quū fluxio ex capite multa ac glutinoſa, tēpore hyberno aut uerno, ad uenas iugulares influxerit, et hæ fluxionē ampliorem, propter amplitudinem, attraxerint. Quū aūt frigida & glutinoſa ſit, ſpiritus trāſitus obturabit, & ſanguinis tranſitus obturās, propinquas ſanguinis partes cōgelat, ipſumq; immobilem ac ſtabilem facit: quū natura frigida ſit, & obturādi uim habeat. & propterea ſuffocantur, lingua liueſcente, & rotūda fiente ac reflexa, propter uenas quæ ſunt ſub lingua. Præciſa enim uua, quā aliqui columellam uocant, uena craſſa ab utraq; parte eſt. Quū igitur hæ plenæ ſint, & in linguā innitantur, quæ rara eſt ac ſpongioſa, propter ſiccitatē: contingit ut ipſa præ uiolentia humorē ex uenis ſuſcipiens, ex lata fiat rotunda: ex bene colorata, liuida: ex molli, dura: ex facile flexibili, inflexibilis: adeò ut æger cito ſuffocetur, ſi non quis cito auxiliū ferat, uenæ ſectionem à brachijs faciens, & uenas ſub lingua ſecans, & eclegmatū delinctu curans, & calidos gargariſmos exhibens, & caput radens. Debet autem & ceratū collo ac capiti circūponere, & lanas obuoluere, & ſpongijs mollibus ex aqua calida expreſsis fouere. Bibat aūt æger aquam, & aquam mulſam, non frigida. Succum uero ptiſanæ tunc ſumet, quum iam ex iudicatione in tuto fuerit. Quum uero æſtiuo uel autumnali tempore, fluxio calida ac nitroſa, de capite defluxerit, utpote ex tēpore acris ac calida facta; talis ubi eſt

mordet

mordet,& ulcerat,& ſpiritu implet, & ceruicis ſpiratio accedit, & ſiccitas multa,& quæ uidentur gracilia apparẽt.& tendines poſteriores in collo diſtendun tur,& uelut in tetano diſtenti eſſe uidentur. & uox abrupta eſt, & ſpiritus paruus eſt,& retractio ſpiritus denſa ac uiolenta accedit. Talibus arteria ulceratur, & pulmo ardet,quum non poſsint extrinſecum ſpiritũ inducere. Et ſi his affectio nõ ultronea ad externas colli partes deferatur, grauior ac ineuitabilior eſt, & propter tempus,& quòd à calidis & acribus ſit humoribus. Si febris corripiat,ueteri ſtercore non ſubeunte, aut à cibo recens accepto, ſiue cum dolore lateris,ſiue abſq; eo,quietem agere oportet,donec cibi deſcẽderint prius ad infernam aluum:potu uero uti aceto mulſo. Quũ autem ad lumbos grauitas deuenerit,infuſo per clyſterem eluere,aut medicamento purgare oportet. Vbi uero purgatus fuerit, uictum præſcribere ex ſorbitione primum, & aquæ mulſæ potu. Deinde ex cibis ac piſcibus coctis,& uino aquoſo,modico, ad noctẽ. Interdiu autem,ex aqua mulſa aquoſa. Quũ uero flatus graueolentes prodierint, glandula ſubdititia,aut infuſo per clyſterẽ utendũ erit. Sin minus,in aceti mulſi potu cohibere oportet,donec ad infernam aluum deſcẽderint cibi,deinde ſic per infuſum clyſteris ſubducere. At ſi mollem ac uacuum uentrem habenti febris ardens accedat,ſi tibi cõmodum eſſe uiſum fuerit medicamentis purgare,intra tres dies id ne feceris,ſed quarto. Poſtquam uero medicamentum exhibueris,ſorbitionibus utere,obſeruans febriũ exacerbationes,ut nũquam exhibeas quum ſunt,aut futuræ expectãtur, ſed ubi deſinunt,aut quieuerunt,& q̃ longiſsime à principio. Quum uero frigidi ſunt pedes, neq; potum, neq; ſorbitionem,neq; aliud quicquam eiuſmodi dato : uerum maximũ hoc eſſe ducito, ut expectes donec ualde fuerint calfacti. Deinde ſic id quod conducit exhibe. Plerunq; enim futuræ exacerbationis febris ſignum eſt pedum frigiditas. Si uero in tali tempore exhibueris, maxime per omnia peccaueris. Morbum enim non parum augebis. Quum autem febris deſinit, uice uerſa pedes reliquo corpore calidiores fiunt. Augetur enim frigefaciens pedes,acceſſa ex thorace,ad caput flammam remittens. Vniuerſo autem calore aceruatim ſurſum concurrente, & ad caput exhalante, merito pedes frigidi fiunt, ut qui excarnes & neruoſi natura exiſtant. Inſuper autem etiam quum longe à calidiſsimis locis abſint, perfrigerantur,calore ad thoracem coaceruato. Et rurſus iuxta proportionem, quũ febris ſoluitur,& in tenues partes dirimitur,ad pedes calor deſcendit. Hoc igitur tempore & caput, & thorax ipſorum perfrigeratur, qua de cauſa ſorbitio exhibenda eſt. Nam ubi pedes frigidi fuerint neceſſe eſt uentriculũ calidum eſſe, & multo faſtidio plenum, & præcordium intentum, & corporis iactationem, propter internam turbationem:& mentis abalienationem,& dolores,& æger diſtrahitur, ac uomere cupit,& ſi praua uomuerit, dolet. Poſtquam uero calor ad pedes deſcendit, & urina progreſſa eſt,etiamſi non ſudarit,omnia deſinunt. Hoc igitur tempore ſorbitionem dare oportet: alioqui pernicioſa eſt.

Quibus uero perpetuo aluus in febribus liquida eſt,his præcipue pedes calefaciens, & ceratis integens, & faſcijs obuoluens, animum aducrte ut ne ſint reliquo corpore frigidiores. Si uero calidi ſunt, calefactorium nullum adhibe, ſed conſerua ut ne perfrigerentur. potu autem utendum eſt quàm pauciſsimo, aqua frigida, aut aqua mulſa. Quibus autem in febribus aluus liquida eſt,

&

& mens perturbata, & multi ex talibus floccos auferunt, & nares ſcalpunt, & paulatim quidem reſpondent ſi interrogentur, ipſi uero à ſeipſis nihil aptum dicunt: talia atrabiliaria eſſe mihi uidentur. Talibus igitur ita ſe habētibus, ſi aluus liquida fuerit, ac colliquuerit, uidetur mihi ſorbitiones frigidiores ac craſſiores exhibere oportere, & potiones aluū ſiſtentes, & uinoſiores magis quàm adſtringentes. At quibus in febribus uertigines ab initio, & capitis pulſus fiūt, & urinę tenues, in his expectare oportet, ut ad iudicationes febris exacerbetur. Nec uero admirarer, ſi delirarent. Quibus in principio urinæ nebuloſæ, aut etiam craſſę ſunt, tales depurgare oportet, ſi etiam alia cōtulerint. Quibus uero in principio urinæ tenues, tales ne purgato, ſed ſi uiſum fuerit, infuſum per clyſtem adhibeto. Hos ſic curare cōducit. Aeger corpore quietem agat, ungaturq́; ac æqualiter cōtegatur. Potu utatur aqua mulſa aquoſa: & ſorbitione ſucci ptiſanæ ad ueſperam. Aluum uero ab initio per clyſteris infuſum ſubducito. Medicamenta autem his ne exhibeto. Si enim quid circa uentrem cōmoueris, urina non cōcoquitur, ſed abſq; ſudore ac iudicatione, febris ad multum tempus durabit. Sorbitiones autem ubi prope iudicationē fuerit, ne dato, ſi turbetur: uerum quum remiſerit turbatio, & ad melius procedet. Obſeruare uero etiam omnium febrium iudicationes oportet, & in hoc tempore ſorbitiones detrahere. Solent autem longæ fieri hæ febres, & impetuoſos humorū de loco ad locū illapſus habere, ſi quidem infernæ partes frigidæ fuerint, circa aures & collum. Si uero non fuerint frigidæ, alias mutationes habēt. Fluit autem ſanguis ex naribus, & alui his exturbantur. Quibuſcunq; uero febres anxioſæ ſunt, & quæ præcordia intendunt: & decumbentes in eodē loco decubitum non ſuſtinent, & extremæ partes perfrigerantur, hi plurima omnino diligentia ac cuſtodia opus habent. Degant autem hi ut nihil ipſis exhibeas aliud, quàm acetum mulſum aquoſum. Sorbitionem uero ne exhibe, donec febris deſierit, & urina concocta fuerit. Decumbere autem debet æger in domo obſcura, et in ſtratis quàm molliſsimis reclinatus eſſe, ita ut multo tempore decubitū in eodem loco toleret, & quàm minimum ſe iactet. Hoc enim talibus maxime prodeſt. Super præcordium uero, lini ſemen linteo illitum imponito, obſeruando ut ne horreſcat æger dum apponitur. Sit autem ſumme tepidum, aqua & oleo coctum. Coniectare uero ex urinis oportet id quod futurū eſt. Si enim craſsiores ac pallidiores fuerint, meliores ſunt. Si uero tenuiores ac nigriores, deteriores. Si autē mutationes habent, temporis diuturnitatem ſignificāt: & neceſſe eſt ut morbus & ad deterius, & ad melius, inæqualitatem permutet. Cæterū inconſtantes febres ſinere oportet, donec conſtiterint. Quum uero conſtiterint, & uictu, & curatione conuenienti occurrere, ſpeculatione ſecundum naturam facta. Sunt aūt aſpectus ægrotorum multi. Quare animaduertendū eſt medico, ut ne aliqua manifeſta cauſa ipſum lateat, neq; ex his quæ ratiocinatione cognoſcuntur, neq; ex his quæ ad numerū parem aut imparem apparere oportet. Maxime igitur numerū imparem uereri oportet. Nam hi dies in alterutram partem ægrotos inclinare faciunt. Primū itaq; diem obſeruare oportet, quo æger debilis eſſe cœpit, cognito principio ex quo, & quādo. Præcipuū enim hoc eſt ut ſciatur. Quū uero ægrum interrogaueris, etiam hæc omnia conſiderabis. Primū quidē quomodo caput habet, an doloris exors ſit, nec grauitatē in ſeipſo habeat. Deinde præ

cordia

cordia & latera an doloris exortia ſint. Si enim præcordium doloroſum fuerit, aut eleuatū, aut obliquitatē aliquam habuerit, aut ſatietatē: aut lateris dolor affuerit, & unà cum dolore, tuſsicula, aut tormen, aut uentris dolor: Quū horum quid affuerit in præcordio, aluum maxime infuſis per clyſterem ſoluere oportet. Bibet autem aquam mulſam calidam coctā. Conſiderandū uero eſt an dum exurgit, animi deliquiū incidat, an bona ſpiritus tolerātia ipſum habeat: & inſpicienda alui egeſtio, num uehemēter nigro colore prodierit, aut pura, quales ſani hominis ſunt egeſtiones: & an febris ad tertiū diem exacerbetur. Vbi uero ualde probe tales conſideraueris in his morbis tertia die, ad hæc iam etiam alia contemplare, & ſi quarta ſimile quid tertiæ habuerit ex ijſdem illis, æger in periculo uerſatur. Ex ſignis autē, nigra alui egeſtio, mortē ſignificat. Quæ uero ſani hominis egeſtioni ſimilis eſt, ſi per omnes dies apparuerit, ſalutare ſignum eſt. At ſi glande ſubdita nō obedierit, & ſpiritus bona tolerātia affuerit, ſi ubi ad ſedem exurrexit, aut iſthic in lecto, animi deliquium inciderit: Hæc ubi ægroto, aut ægrotæ, ab initio affuerint, delyriū futurum expecta. Intentus aūt ſis quoque ad manus. Si enim tremulæ fuerint, tali ſanguinis de naribus deſtillationē futurā expecta. Inſpicere uero ipſas nares oportet, an ſpiritus æqualiter per utraſque feratur. & ſi multus feratur è naribus, cōuulſio fieri ſolet. Si uero conuulſio fiat, tali mors expectanda eſt: & bene habet ſi quis hoc prædicat. Si uero in febre hyberna, lingua aſpera fiat, & animi deliquia adſint, tali remiſsio febris contingere ſolet: attamē fame talem macerare oportet, & aquæ, & aquæ mulſæ potu, ac ptiſanæ ſucco conſeruare, ita ut fidem ne habeas febriū remiſsioni. Nam qui talia ſigna habent, de uita periclitantur. Vbi uero hæc cognoueris, ac probe cōtemplatus fueris, ita fore prædicere potes, ſi placuerit. Quum uero in febribus horrendū quid acciderit quinta die, aut aluus derepente liquida deiecerit, & animi deliquiū incidat: aut uocis priuatio contingat, aut conuulſio, aut ſingultus fiat: ex his anxioſus fieri æger ſolet, & ſudores ſub naſo, & circa frontem ac ceruicem à poſteriore capitis parte oboriri. Qui uero hæc patiūtur, ſpirituoſi facti nō longe poſtea morientur. Quibus autē in febribus crura fiunt tuberculoſa, atque hæc tubercula moram trahentia nō maturantur, febribus perſeuerantibus, & ſtrangulatio acciderit in faucibus, ita ut partes circa fauces graciles exiſtant, & tubercula nō matura facta, ſed extincta fuerint: talibus ſanguis è naribus fluere ſolet. Et ſi quidem multus fluxerit, ſolutionē morbi ſignificat. Sin minus, morbū longum. Quanto autē minus fluxerit, tanto deterius eſt, & longitudo maior. Si uero reliqua facilima fiant, tali dolores ad pedes expectare oportet. Si autē contigerint pedem, & doloroſus eſſe perſeueret æger, & calore affligatur, ac nō ſoluatur: paulatim & ad ceruicem dolores peruenient, & ad clauiculam, & humerū, & pectus, & articulum. Nam & hunc tuberculoſum fieri oportebit. His autē extinctis, ſi manus cōtrahantur, aut tremulæ fiant, conuulſio talem corripit, & delyriū. Sed & puſtulæ in ſupercilio oriūtur, & rubores habet, & palpebra altera ad alterā progerminat, & inflammatio dura detinet, & oculus uehemēter intumeſcit, & delyriū ualde augeſcit. Noctes autē plus quàm dies delyrij ſignificationē præbent. Multa uero ſigna ad imparem numerum magis fiunt, quàm ad parem. Vtro aūt horum numerorū fiant, lethalia exiſtunt. Tales uero ſi quidē ab initio medicamētis purgare uolueris, ante quintū diem id facito,

ſi uenter

ſi ueter murmurarit. Sin minus, impurgatos ſinito. Si uero murmurarit, & alui egeſtiones bilioſæ fuerint, ſcammonio dato moderate purgato. In reliquo uero uictu potus ac ſorbitiones parciſsime exhibeto, quo melius æger habeat, ſi nõ remiſsione facta decimũquartum diem tranſgreſſus fuerit. Quum febricitanti decimaquarta die uocis interceptio acceſſerit, nõ cita ſolutio cõtingere ſolet, neq; liberatio à morbo fieri, ſed temporis diuturnitatẽ tali ſignificat. Quum itaq; apparuerit in hac die, longius protrahetur morbus. Quum febrienti quarta die lingua cõturbata loquitur, & aluus bilioſa liquida egerit, talis delyrare ſolet. Sed obſeruare ac aſſequi euentus oportet. Aeſtiuo ac autũnali tempore in morbis acutis, ſanguinis deſtillatio repentina, firmitatẽ ac multam inflammationẽ circa uenas ſignificat, & in poſterũ diem tenuium urinarũ apparitiones. & ſi ætate uiguerit, & corpus in exercitio, aut bene carnoſum habuerit, aut atrabiliarius fuerit, aut ex potu manus tremulas habuerit, bene habet ut delyrium, aut cõuulſionem prædicas. Et ſi quidem in diebus paribus accedat, melius eſt. In iudicatione uero pernicioſum, ſi non multus aceruatim concitatus ſanguis, redundantiæ exitus faciat per nares aut per ſedem: aut abſceſſus, aut præcordiorũ dolores, aut ad teſtes, aut ad crura dolores inducat. His autem cõcoctis, exitus fiunt ſputorũ, craſſarum urinarũ, leuium, albarũ. Febri ſingultuoſæ ſilphij ſuccũ, acetũ mulſum, daucũ tritum, bibẽda dato. & galbanum in melle. & cuminũ in eclegmate delingendũ. & ptiſanæ ſuccum poſt hæc ſorbendũ. Talis autẽ effugere nõ poteſt, ſi nõ ſudores iudicatorij, & ſomni æquales acceſſerint: & urinæ craſſæ & acres decurrerint, aut ad abſceſſum morbus decubuerit. Nux pinea, & myrrha, in eclegmate dentur. Bibendum autem talibus acetũ mulſum q̃ minimum dato. Si uero ualde ſiticuloſi fuerint, aquam ordeaceam. Peripneumonicas ac pleuriticas affectiones ſic cõſiderare oportet, an acuta ſit febris, & dolores lateris alterius, aut utriuſq;: et dum ſpiritus ſurſum fertur an doleat: & an tuſſes adſint, & ſputa prodeant fulua, aut liuida, aut etiã tenuia, & ſpumoſa, & florida: & ſi quid aliud diuerſum habeat, ab his quæ illis fieri ſolent. Hunc ſic degere oportet. Si quidẽ dolor ſurſum tendat ad clauiculam, aut circa mammã, & brachiũ, uenam in brachio ſecare oportet internã, utra tandem fuerit parte, in ea ipſa: detrahere uero ſanguinẽ, iuxta corporis habitum, & tempus, & ætatem, & colorẽ, plus & cõfidenter. & ſi acutus fuerit dolor, ducere uſq; ad animi deliquium. Poſtea uero infuſum per clyſterem adhibere. Si uero ſub thorace fuerit dolor, & ualde diſtendat, pleuritico medicamento aluum ſubpurgato, & interim dum purgatur nihil dato. Poſt purgationẽ uero acetum mulſum. Medicamentũ aũt purgãs exhibeto quarta diẽ. Verũ per tres ab initio, infuſum per clyſterẽ adhibeto: & ſi hinc nõ alleuetur, ſic ſubpurgato. Cuſtodia aũt fiat uſq; ad febris quietem ac ſeptimũ diem. Deinde ſi in tuto eſſe uideatur, ſuccũ modicũ ac tenuem primũ melle ammixto exhibeto. Si uero facile educat ſputũ, & bene ſpiret, ac doloris exors ſit circa latera, etiã paulo craſſiorem ac ampliorẽ, & bis in die dabis. Si uero nõ facile liberetur, potionẽ pauciorem, & modicam ſorbitionẽ, ſuccum tenuem, eũq; ſemel, & in quo tempore melius degit, exhibeto. Cognoſces autem hoc ex urinis. Sorbitionẽ enim exhibere in his morbis nõ prius oportet, q̃ urinas concoctas, aut ſputa matura facta eſſe uideris. Si uero is qui medicamentũ accepit, frequenter & multum pur

V gatus

gatus fuerit,neceſſe eſt dare,uerū pauciorem ac tenuiorē. Nō enim poterit dormire,prę uaſorū uacuatione:neq; ſimiliter coquere:neq; iudicationes ſuſtinere ac expectare. At ubi crudorū colliquationes factæ fuerint,& ea quæ renituntur abiecerit,nihil obſtabit. Matura uero ſunt ſputa quidem,quū ſimilia fuerint puri. Vrinæ autē ſubſidentias habentes ſubrubras, uelut eſt eruū. Nihil aūt prohibet & ad alios laterū dolores tepefactoria apponere & cerata. Inūgere autem crura ac lūbos oleo calido, & pinguedinē illinere. præcordia uero ex lini ſemine integere uſq; ad mammas. At ubi in uigore eſt peripneumonia,auxiliū non admittit,ſi non expurgetur:& malū eſt ſi æger difficulter ſpirauerit:& urinæ tenues & acres,& ſudores circa collum ac caput fiant. Tales enim ſudores praui ſunt,præ ſuffocatione,& impetu ac uiolentia, ſuperātibus morbis, ſi nō urinæ multæ ac craſſæ prodierint,& ſputa matura exierint. Vtrum aūt horū ſua ſponte uenerit,morbū ſoluit. Ad peripneumoniā medicamentū quod delingitur. Nux pinea & galbanū,in melle Attico. Abrotonū in aceto mulſo. Piper, ueratrum nigrū feruefacito,& pleuritico in principijs dum dolor uexat, bibēda dato. Bonum eſt & panacem in aceto mulſo feruefacere,& excolare, ac bibēdum dare,tum hepaticis,tum in doloribus ſepti tranſuerſi. Et quæcūq; ad uentrem, aut ad mictionē impellere oportet,hæc in uino & melle dabis, illa ad uentrem, cū aqua mulſa aquoſa copioſiore bibēda dato. Dyſenteria ſedata abſceſſum, aut tumorem aliquē faciet,ſi non ad febres,aut ſudores, & urinas craſſas, & albas,ac ualde perſpicuas,aut ad tertianas,aut ad uaricē,aut ad teſtem, aut ad crura,aut ad coxam dolor decubuerit. In febre bilioſa ante ſeptimū diem,cum rigore morbus regius accedens,ſoluit febrem. Verū ſine rigore ſi accedat, extra temporis occaſiones,pernicioſus eſt. Tetanus lumborū in anteriorem ac poſteriorē partem diſtentio:& in atrabiliarijs,ubi ſpirituum per uenas interceptiones fuerint:uenæ ſectione ſoluuntur. Quum autem à tendinibus uehementer in anteriorē partem reuelluntur,& circa collū ac faciem ſudores fiūt, dum præ dolore mordentur ac reſiccātur tendines uſq; ad ſacri oſsis finem exporrecti,qui craſsiores ſpinam cōtinent,qua parte maxima ligamenta exorta, deorſum ad pedes uſq; deſinūt: Tali ſi nō febris & ſomnus acceſſerit,et ſequentes urinæ cōcoctionem habentes prodierint,& ſudores iudicatorij, uinum creticum uinoſum bibēdum dato, & farinam coctam edendā. Et cerato ungito ac illinito,& integito crura uſq; ad pedes,ubi calida aqua prius in ſcapha perfudiſti:brachia quoq; ad digitos uſq; integito:& lumbos ac ſpinā à collo uſq; ad coxas,pinguedine incerata molli pelli illita circūdato, ita ut etiā anteriores partes cōplectantur:& interpoſito tēpore, per utriculos calida aqua infuſa foueto, & circūtento linteo ipſum reclinato. Aluū uero ne ualde ſoluas,niſi glandula ſubdititia,ſi multū tempus fuerit,quo abſq; egeſtione permanſit.& ſi quidē in melius res tibi proceſſerit,ſatis eſt. Sin minus, mei radicē in uino odorato tritam, & daucum bibenda dato, mane ubi ieiunus eſt ante calidæ perfuſionē. & poſt hæc breui farinam coctam,tepidā,plurimā edat.& uinū ubi uoluerit, bene temperatū inſuper bibat.& ſi quidē in melius res tibi proceſſerit, ſatis eſt. Sin minus,prædicere oportet. Morbi porrò omnes ſoluūtur, aut per os, aut per aluū,aut per ueſicā,aut alium aliquē eiuſmodi articulū. Verū ſudoris ſpecies omnibus cōmunis eſt. Veratrū dare his oportet,quibus à capite fluxio fertur

tur. Quicũq; uero ex abſceſsibus, aut uenæ ruptura, aut propter intẽperantiã, aut ob aliam quandã fortem cauſam, ſuppurati fiunt, talibus ueratrum ne dato. Nihil enim profuerit, & ſi quid perpetietur æger, ueratrum in cauſa eſſe uidebitur. Si uero corpus diſſoluatur; aut dolor in capite ſit, aut aures obturatæ ſint, aut nares, aut ſputatio: aut genuum grauitas ſit, aut corporis tumida moles pręter conſuetudinem, dato quicquid tandem horum contigerit, ſi nõ ex potibus, neq; ex rebus uenereis, neq; ex triſtitia, neq; ex curis, neq; uigilijs hæc fiant. & ſi quidem horũ quid in cauſa fuerit, ad hoc ipſum curationẽ inſtituito. Dolores ex itinere, laterũ, dorſi, lumborum, coxarũ, & quicũq; reſpirantes dolent, cauſam manifeſtam habẽtes. Sæpe enim ex crapulis & cibis flatuoſis, dolores procedere ſolent, & ad lumbos, & ad coxam. Quibus uero ipſorũ talia fuerint, urinæ difficultas ipſis accedit. Horum autẽ cauſa iter eſt, & grauedinũ ac raucedinum. Quæcũq; ex uictus ratione cõtingunt, Pleraq; unuſquiſq; prout pręter conſuetudinẽ uictu uſus fuerit, maxime annotat. Nam qui nõ ſoliti ſunt prandere, ſi pranſi fuerint, multus uentris tumor ipſis accedit, & dormitatio, ac repletio. Si uero inſuper cœnauerint, aluus exturbatur. His ubi balneo uſi ſunt, dormire cõducit. Vbi uero dormiuerunt, deambulare lenta ac multa circuitione. & ſi quidẽ aluus euacuata fuerit, cœnare, & bibere uinũ paucum, meracius. Si uero euacuata nõ fuerit, corpus oleo calido illinere. et ſi ſitierit, uinum aquoſum album aut dulce bibere ac quieſcere. Si uero nõ obdormierit, amplius quieſcere. Reliquus uictus ſimiliter ut his qui crapula grauãtur conſtituatur. Quod uero ad potus attinet, qui quidẽ aquoſi ſunt, tardioris trãſitus ſunt, & intus obuoluũtur, & circa præcordia redũdant, & ad mictionẽ non decurrũt. Tali uero potu repletus, nullũ opus celeriter perficere poterit, ex his quæ intẽto corpore per uiolentiã aut celeritatẽ perfici ſolent. Quieſcat aũt q; maxime, donec unà cũ cibis cõcoctus fuerit. Quicũq; uero potus meraciores ſunt, aut auſteriores, palpitationẽ in corpore, & pulſationẽ in capite inducũt. His cõmodum eſt ut inſuper dormiant, & calidũ quid ſorbeant, ad quod maxime iucũde affecti ſunt. At uero ieiuniũ ad capitis dolorem ac crapulam malũ eſt. Cæterum qui ſemel in die cibũ capiunt, hi & impotẽtes ſunt, & calidam urinã mingunt, præter cõſuetudinem uaſa uacua habẽtes. fit autẽ & os ſalſum ac amarũ, & in omni opere tremunt, & tẽpora ipſis diſtendũtur, & cœnã concoquere nõ poſſunt, uelut ſi prãſi eſſent. Hos aũt minus bibere oportet q; ſoliti fuerũt, & mazam liquidiorem pro pane ſumere: et ex oleribus, rumicem, aut maluã, aut ptiſanã, aut betas. Bibere uero uinũ inter cibũ, moderatũ & aquoſius: & à cœna modice deambulare, donec urina deſcẽderit, ac minxerint. Vtãtur aũt & piſcibus coctis. Edulia porrò maxime de ſe ſignificationẽ præbent. Allium flatũ, & colorem circa thoracẽ facit, & capitis grauitatẽ, & anxietatẽ. & ſi quis alius dolor antea fieri cõſueuit, eum exacerbauerit. Vrinam aũt ciet, & hoc bonũ habet. Optimum uero eſt ut quis ipſum edat, ſi aut ebrius eſt, aut ad potationẽ ire uolet. Caſeus flatũ, & adſtrictionẽ, & ciborũ accenſionẽ facit, quũ crudũ & incoctile ſit eduliũ. peſsimũ aũt eſt repletos ipſum inter potũ edere. Legumina omnia flatuoſa ſunt, & cruda, & cocta, & fricta, & macerata, & uiridia. His aũt utendum nõ eſt niſi cũ cibis. Vnũquodq; uero ex ipſis ſua peculiaria uitia habet. Cicer flatũ, tum crudũ, tum frictũ, & dolorẽ inducit. Lens adſtringit, & turbatio-

nem inducit,ſi cũ cortice ſumatur. Lupinus minime inter hæc mala habet. Silphij caulis & ſuccus, quibuſdã quidem maxime,inexpertis aũt non trãſit per uentrẽ. Verũ uocatur hoc malũ cholera ſicca. Fit autẽ maxime ubi cũ multo caſeo mixtus fuerit,aut cũ carnis bubulæ eſu. Nam & atrabiliariæ affectiones à bubularũ carniũ eſu exacerbãtur. Eſt enim inſuperabilis ipſarũ natura, & nõ cu iuſuis uẽtriculi eſt ipſas cõcoquere. Optime tamen ipſas cõcoxerint,ac ſummo uerint,qui percoctis & ꝙ uetuſtiſsimis utantur. At caprinæ carnes quæcũq; in bubulis inſunt mala,omnia habent,itẽq; à cõcoctione alienitatẽ: et flatuoſiores ſunt ac ructus ampliores faciũt,& cholerã generãt. Sunt aũt odoratiſsimæ, ſoli dæ ac iucũdiſsimæ,optimę & percoctæ,& frigidæ. Verũ iniucũdiſsimæ et gra ueolẽtes ac duræ, peſsimæ: imò etiã recẽtes. Optimæ uero ſunt æſtatis tẽpore: peſsimæ autũno. Porcinæ uero carnes prauæ ſunt,quũ fuerint crudiores aut ambuſtæ. Magis aũt cholerã generãt,& turbationẽ faciunt. Suillæ aũt optimæ ſunt omniũ carnium. Sed præſtant etiã ex his quę nõ uehementer pingues ſunt,neq; tenues,neq; ueteris uictimæ ætatẽ habent. Edere uero ipſas oportet abſq; pelle,& ſubfrigidas. In cholera ſicca uẽter inflatus eſt,et ſtrepitus inſunt, et dolor laterũ ac lumborũ. Secedit aũt nihil deorſum,ſed aluus adſtricta eſt. Talem adſeruato ut ne uomat,ſed aluus ſubeat. Infuſum itaq; calidũ ac pinguiſsimũ ꝙ citiſsime per clyſterẽ immittito: et oleo illitũ in aquã plurimã calidã demittito,in ſoliũ reclinans,& calidã paulatim affundẽs. Et ſi caleſcẽti ipſi aluus ſubierit,morbus ſolutus eſt. Dormire quoq; tali cõducit,& bibere uinũ tenue,& uetus ac meracius. & oleum dato,ut & quieſcat,& aluus ſubeat, & ſoluatur morbus. A cibis uero & alijs abſtineat. Si uero nõ remiſerit dolor,aſininũ lac bibendum dato,donec purgatus fuerit. At ſi liquida fuerit aluus,et bilis ſubeat,et tormina ſint,& uomitus,ac ſuffocationes: his optimũ fuerit quieſcere. Bibere uero aquã mulſam,& nõ uomere. Hydropũ duæ naturæ ſunt: quorũ alter ſub carne ſi fieri aggreditur,ineuitabilis eſt. Qui uero cũ inflationibus fit, multa bona fortuna opus habet,maxime aũt ærumnis,& fomẽtis,ac temperantia. Edat aũt ſicca & acria. Sic enim uel maxime urinã eiecerit,& plurimũ uiribus polluerit. Si uero difficulter ſpirauerit, & tẽpus uernum fuerit,& ſimul ætas uiguerit, & uirium robur adſit,de brachio ſanguinẽ detrahere oportet. Deinde panes calidos ex uino nigro & oleo tinctos edat: & ꝙ minimum bibens, ꝙ plurimum laboret. & carnes ſuillas carnoſas edat cũ aceto coctas, ut aduerſus accliues deambulationes reniti poſsit. Quicunq; infernũ uentrẽ calidum habent,& alui egeſtiones acres & inæquales ipſis prodeũt præ colliquatione: his ſi quidẽ potẽtes fuerint,ueratro albo reuellere oportet. Sin minus,ſuccus tritici horni craſſus,frigidus dandus eſt,& lenticulæ freſæ decoctũ,& panes ſubcineritij, & piſces febrienti quidẽ cocti,nõ uero febrienti,aſſati: & uinũ nigrum nõ febrienti: ſin minus,aquã à meſpilis, aut myrtĩ baccis, aut malis,aut ſorbis,aut palmulis, aut uitiũ œnãthe. Si uero febris nõ habeat,& tormina adſint,lac aſininũ calidum modicũ primum,deinde ſenſim fiente progreſſu amplius, & lini ſemẽ,& triticeam polentã,& fabas Aegyptias,exẽpto eo quod in ipſis amarũ eſt,molita ac trita hæc inſpergẽs bibat: aut oua ſemiconcreta aſſata edat, & ſimilaginẽ, & miliũ,& alicam coctã in lacte: hæc cocta frigida edat, & quæ his ſimilia exiſtunt,tum pocula,tum edulia in cibo aſſumat. Maximi momẽti circa uictus rationem

Gal. ... [handwritten marginal note, illegible]

tionem, eſt obſeruare ac cauere, tũ in acutis, tum in lõgis morbis; & intẽſiones febriũ, & remiſsiones, quo temporũ occaſiones ſcias, quãdo cibos exhibere nõ oportet, & quando tuto exhiberi poſſunt. Inſuperq́ quando plurimũ ab intentione abſunt. Noſſe porrò oportet eos quibus caput dolet ab exercitationibus, aut curſibus, aut profectionibus, aut uenationibus, aut ex alio quopiã intẽpeſtiuo labore, aut ex re uenerea: decolores item, raucoſos, ſplenicos, exãgues, ſpirituoſos, & ſiccã tuſsim habẽtes, ac ſiticuloſos, & flatuoſos, & uenarum interceptiones: & eos qui intenta habẽt præcordia, & latera, & dorſum, & torpefactos, & obſcure uidentes, & quibus auriũ ſonitus incidũt, et qui urinariã fiſtulam urinã non continentẽ habent, & morbo regio laborãtes, & quorũ alui cruda eijciunt, & quibus ex naribus, aut per ſedem ſanguis uehemẽter erumpit, & qui tubercula habẽt, & quibus uehemẽs dolor incurrit, & non ſuperauerint: ex talibus nullũ medicamento purgandũ eſſe. Periculũ enim habebis, et nihil opis afferes, & ſpõtaneas liberationes ac iudicationes tolles. At ſi ſanguinẽ alicui detrahere cõducit, ſolidam aluũ facere oportet, atq; ſic detrahere, & fame macerare, ac uinũ auferre. Poſtea uictu cõueniente, & fomẽtis humidis, reliquam curationẽ perage. Si uero aluus denſa ac adſtricta eſſe uideatur, molle infuſum per clyſterem immitte. Si uero medicamentũ dare uiſum fuerit, per ueratrũ tuto ſurſum purga. Deorſum uero nullum taliũ. Optimũ autem eſt ad mictionem, & ad ſudores, & ad deambulationes perducere, & leni frictione uti, ut ne habitũ denſum efficias. Si uero in lecto decũbat, alij ipſum fricent. Et ſi quidem in thorace ſupra ſeptum trãſuerſum, affectio ipſum infeſtarit, plurimũ reſideat; & minime ipſum reclinent, quãdiu uires tolerant: & ſedentem multo tempore multo oleo calido defricent. Si uero in inferna aluo ſub ſepto trãſuerſo dolores habeat, decumbere cõducit, & nullo motu moueri tali corpori cõfert, extra defrictionẽ. Qui uero ex inferna aluo ſoluuntur dolores, per urinas & ſudores, ſi moderate delabuntur, ſua ſpõte ſoluuntur, qui parui ſunt. uehemẽtes aũt praui ſunt. Tales enim aut pereunt, aut abſq; alijs morbis ſani non fiunt. Verum qui huiuſmodi ſunt incumbũt ac firmantur. Potio hydropicq. Cantharidas tres, detracto capite uniuſcuiuſq;, & pedibus, & alis, corpora uidelicet ipſarũ in tribus aquæ cyathis terito. Quum autẽ is qui bibit doluerit, calida aqua perfundatur. Bibat aũt prius illitus, ieiunus: & edat panes calidos ex oleo. Medicamentũ ſanguinem ſiſtens. Fici ſuccum lana exceptũ intus ad uenam appone. Aut coagulo intorto nares obturato. Aut chalcitidem digito prius efformatam apprime, & cartilagines extrinſecus utrinq; cõprime: & aluum lacte aſinino cocto ſolue, & caput rade, & perfrigerãtia adhibe, ſi calidum tempus fuerit. Seſamoides ſurſum purgat. potio eius eſt drachma dimidia in aceto mulſo trita. Commiſcetur etiam ueratris tertia potionis pars, & minus ſuffocat.

Ad trichiaſin, id eſt pilos pungentes in palpebris enaſcentes. Immiſſum in acum foramen habentem filum, in ſumma ſupernæ palpebræ margine deorſum uerſus perpũctione facta trãſmitte, & aliud itidem ſub hoc inferne traijce: & extenta fila cõſue ac deliga, donec decidãt. & ſi quidẽ ſatis habuerit, bene eſt. Sin minus, & quid defecerit, rurſus eadem facito. Sed & hæmorrhoidas eodem modo tranſmittes, filo lanæ ſuccidæ craſsiſsimo ac maximo in acũ immiſſo, ac deligato. Securior enim fit curatio. Deinde cõpreſsione facta medicamen

to erodēte utere,& ne prolue donec deciderint:& ſemper unā relinque. Poſtea uero refectis uiribus ueratrū dato.deinde exerceatur & exudet,& ante exercitationē mane frictio multa fiat. Verū à curſu abſtineat,& ebrietate,& ab acribus, origano excepto. Vomat aūt per interpoſitos dies ſeptē,aut ter in menſe. Sic enim ꝙ optime habuerit corpus. Vinū uero fuluū,auſterū,aquoſum ac modicū bibat. At uero ad ſuppuratos,ſcillæ fruſta rotūda ſecta in aqua coquito, & ubi ualde bene efferbuerit,diffundito,& alia affuſa coquito,donec ad contactū percocta ac mollia apparuerint.Deinde leuiter tritis cuminū frictū ammiſce,& ſeſama alba,& amygdalas recētes tritas,& hæc melle excepta delingenda præbe,& poſtea uinū dulce bibendū. Sorbitiones uero ſumat,peplū,appellatum meconiū album,tritū acetabuli parui mēſura,in aqua loturæ farinæ recētis dilutum ac coctū,melle affuſo tepidū abſorbens. Atq; ſic degat per diē. Deinde ſupputans ea quæ eueniūt cœnam dato. Fabarū item depuratarū quadrantē,& rubiæ ſarmēta duodecim,terito,miſceto,coquito,et pingui addito delingenda præbeto. Ad oculos. Spodiū lotum probe uelut farinæ maſſam ſubactū, non liquidū,uuæ immaturæ acerbæ ſucco humectatū leuiter terito,in ſole reſiccato,& ut ad illitionem cōmodum ſit humectato:quū uero ſiccum factū fuerit, leuiter trito ſicco oculos ſublinito,& angulos cōſpergito. Ad eoſdem. Ebeni drachmā,æris uſti obolos nouē,croci obolos tres. Hæc trita in coticula terito,& uini dulcis heminā Atticā affundito.deinde ad ſolē obuelata exponito,& ubi cocta exaruerint,ipſis utere. Ad dolores oculorū. Chalcitidis drachmā, uuæ expreſſæ ut duæ partes ſint reliquę,myrrhā et crocū terito,& muſtū admiſceto,& ad ſolē coquito,ac illinito. Sint aūt in uaſe æneo. Earū quæ ab utero ſtrāgulantur cognitio. Digitis duobus cōprimito,et ſi ſenſerit,uteri ſtrāgulatio eſt. Si nō,cōuulſio. Ad hydropicos. Pepli meconij appellati,acetabulū paruū Atticū rotūdū,potio una,ſquamę ęris ſpecilla lota tria. Hęc leuiter trita,et cū farina recēti agglutinata,ac in catapotia efformata,deglutiēda dato. Purgāt aquā deorſum. Aliud,qd' ſtercora per aluū expellit. In caricas ſuccū tithymalli inſtilla,in ſingulas ſepties.deinde in nouū uas cōpoſitas recōde,ac exhibe ante cibū. Aliud. Peplū,quod & meconiū appellatur,aqua affuſa trito ac excolato,et farinā placētarū torrefactarū ammiſcēs,& mel coctū affundēs,hydropicis edendū dato:et uinū dulce aquoſum,aut aquā mulſam aquoſam inſuper bibendā. At meconiū,quod primū excrementū à pueris prodit,collectū recōdito,ac curato.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE IVDICATIONIBVS [redacted]
[redacted] Medico Phyſico interprete.

De iudicationibus quæ cito ad melius tendunt, plerunq; eadē ſigna ſunt,quæ etiam ſanitatis. Sudores enim optimi ſunt,& celerrime febrē ſedant, qui in iudicatorijs diebus fiunt, & febrem perfecte ſummouēt. Boni quoq; ſunt qui per totū corpus fientes,morbū facilius ferre faciunt. Qui uero nihil horū faciunt,incōmodi ſunt. Denſari uero oportet alui egeſtionem,morbo ad iudicationē tendente. Sit aūt ſubſulua,& nō

ualde

ualde grauecolens. Cōmodum eſt & lumbricos exire ad iudicationē. Vrina aũt optima eſt, quæ habet albiſsimã ſubſidentiã, & leuem ac æqualē, per totũ tempus donec iudicatus fuerit morbus. Significat enim ſecurum ac breuē fore morbum. Si ſudore oborto morbus deficiat, & urina fulua albã ſubſidentiã habēs cōſpiciatur: his eadē die recidiua febris fiet, atq; hęc quinta die citra periculũ iudicatur. His qui in breuiſsimo tēpore ſani euadēt, omnia maxima ſigna fiũt. Nam magis ſine dolore degũt, & extra periculũ, & noctu dormiũt, & alia ſigna ſecura præ ſe ferũt. Quibus in febre nō lethali capitis dolor, et alia ſigna circũſtant, in his bilis dominatur. Quibus inceperit dolor primis diebus, & quarta ac quinta magis premũtur, hi ſeptima à febre liberãtur. Febres iudicãtur in ijſdem numero diebus, ex quibus & ſuperſtites euadũt homines, & ex quibus pereũt. Etenim placidiſsimæ febres, & ſignis ſecuriſsimis fientes, quarto die deſinũt, aut prius. Lethaliſsimæ uero & ſignis horrēdiſsimis fiētes, quarto die aut prius occidũt. Primus igitur ipſarũ inſultus ſic deſinit. Alter ad ſeptimũ deducit. Tertius ad undecimũ. Quartus ad decimũquartũ. Quintus ad decimũſeptimũ. Sextus ad uigeſimũ. Atq; hæ in acutiſsimis morbis, per quatuor ad uiginti, appoſitiones fiũt Nō poteſt aũt quicq; horũ integris diebus exacte numerari: Neq; enim anni ac mēſes totis diebus cōſtant. In febribus ardētibus bona ſigna apparētia, qualia in ſanis ſcripta ſunt, ſi quidē minora fuerint, ad tertiũ diē remiſsionē indicãt. craſsiora uero, in craſtinũ. craſſa aũt, eadē die. In febribus ardētibus ſi poſterius ſeptimo die morbus regius accedat, iudiciũ eſt ſudoris. Nã morbus nō ſolet exudare, neq; uſq̃ alibi abſceſſum facere, ſed ſanus fit. Neceſſe autē eſt ubi calor febris diſceſsit, & humorē in ſeipſum attraxit, febri cōtingere iudicationē, per urinas prodeũtes, aut etiã alui egeſtiones, aut ſanguinis ex naribus fluxũ, aut mictionē multã, aut per multã humiditatē, ſudorē, aut uomitũ. Mulieri uero etiã per menſiũ uiam. Maxime igitur hæc iudicationem faciũt, & quicquid his propinquũ contingit. Facit aũt & alias iudicationes, ſed minus q̃ has. Si uero ſeptimo die morbus regius accedat, aut poſterius, in febre ardēte, & difficilis multi ſputi ſeceſſus, tum in ardētibus, tum in alijs febribus: ſi nullo taliũ ſignorũ fiēte dimiſerit febris, neceſſe eſt tales iudicatiōes pro illis fieri, aut magnorũ tuberculorũ abſceſſum, aut dolores ex abſceſſu uehemētes, aut colliquationes humorũ ex calore. Iudicationes & remiſsiōes eorũ quæ febrē ardētem ſignificant, longiorē morbũ faciunt. Si uero fortia fuerint, mors plerũq; ſequitur. Reliquæ uero ardētes ſecurę deſinũt ſeptimo aut decimoquarto die. Solet aũt & ad lipyriã deuenire, & detinet maxime xl. dies, & in Epialum trãſit. & lipyria eadē quoq; die corripit ac dimittit. Fit aũt & capitis dolor. Si uero lipyria nō dimiſerit in xl. diebus, ſed producta fuerit, & dolor habuerit caput, et delyret æger, ipſum purgato. Deſinente uero febre ardente ſi accedat morbus regius, nō ſolet amplius exudare, neq; uſquã alibi abſceſſum facere, ſed ſanus fit. Tertiana in ſeptē circuitibus plerũq; iudicatur. Quibuſcũq; in febribus intolerabilibus ſeptima, aut nona, aut decimaquarta morbus regius accedit, bonum: ſi non dextrum præcordiũ durũ fiat. Sin minus, ambiguum. Acuti morbi in quatuordecim diebus plerunq; iudicãtur. Sudores febricitãti ſi fiant tertia die, & v. & vij. & ix. & xi. & xiiij. & xxi. & xxxi. hi ſudores morbos iudicant. Qui uero non ſic fiunt, dolores ſignificant. Concoctiones urinarum paula

tim matureſcētes,ſi in iudicatorijs diebus concoctæ fuerint,morbum ſoluunt. Exemplū urinarū ulcera facere oportet. Nam ulcera ſi repurgantur pure albo, celerem curationē indicāt.Si uero in ſanioſos humores trāſmutentur, maligna fiunt. Eodem modo & urinæ ſignificāt.Si ex dolore tenues fiant, ex occaſione ratiocinari oportet,ex qua morbus acceſsit,& hāc inſpicere ubi ſedatur. Nam hac deficiente,alijs ſignis qualia cōueniunt accedentibus,non putandū eſt morbo liberationē contingere. Si doluerit caput,& ex hoc febris accedat,et hinc nō ſedetur:dolore non ceſſante febris nō iudicatur: & plurima talia iudicationis longæ ſunt ad melius,etiam in his quæ ad ſanitatē tendūt. In præcordijs tumores molles,& doloris exortes,& ad cōtactum cedentes, diuturniores quidem iudicationes faciūt,minus autem horrendas tuberculis his cōtrarijs. Eodem modo habet & de tuberculis in reliquo uētre. Ex urinis ſi quidē id quod mictū eſt purum fuerit:ſubſidentiā uero albā ac leuem habuerit, diuturnior fit morbus,& minus ꝙ optima ſecura eſt hæc urina. Si uero & urina ſubrubra fuerit,& ſubſidentia ſubrubra ac leuis:diuturniorē quidem hæc morbum ꝙ prior ſignificat,ſed ualde ſalutarem. Quicūꝗ podagrici morbi fiunt,hi in quadraginta diebus ab inflāmatione liberi ſedantur. Sed in his pleraꝗ longæ iudicationis ad melius ſunt. Quæ ad mortē tendunt,in die ac nocte iudicātur,quæ uidelicet debilitationis ſigna ſunt,uelut epoti medicamenti, exturbationis alui & ſurſum,& deorſum,anxietatis,& aliorū huiuſmodi. Si igitur horū ſigna in die ac nocte ſubmoueātur,bene eſt. Sin minus,lethalia eſſe putāda ſunt. Sudores peſsimi ſunt frigidi,& circa ceruicē fientes. Hi enim mortes, & morborū longitudinē præſignant. Alui egeſtiones uarię,diuturniores quidē ſunt nigris & alijs lethalibus egeſtionibus,nihilo uero minus pernicioſæ. Sunt aūt tales,ramentoſæ,bilioſæ,cruētæ,praſinæ,nigræ:& aliquādo ſimul omnes prodeūt, aliquādo ſingulæ particulatim. Vrina ſi quandoꝗ pura micta fuerit, quandoꝗ ſubſidentiā albam ac leuem habens,diuturnæ tales ſunt,& minus ſecuræ ꝙ optima urina. Si uero fulua ac tenuis fuerit urina multo tēpore,periculū eſt ne ſufficere homo poſsit,donec cōcocta fuerit urina.& ſi aliàs ſuperſtitis futuri ſigna fuerint,his abſceſſum affore expecta ad locos infra ſeptū tranſuerſum. In febribus ſi mutationes habeat urina,diuturnitatē temporis ſignificat, & neceſſe eſt ægrotū mutari & ad deteriora,& ad alterā partē. Si urinę ab initio nō ſimiles fuerint,ſed ex tenuibus craſſæ fiāt,& penitus tenues, tales ægre iudicant ac incōſtantes ſunt. Frigidi ſudores cū acuta quidē febre,lethales ſunt:cū mitiore uero,longitudinē morbi ſignificāt. Et ubi in corpore caliditas aut frigiditas,hic morbus eſt.& ubi in toto corpore mutatiōes repētinæ fiūt, & ſi corpus perfrigeretur,aut rurſus calefiat,aut color alius ex alio trāſmutetur,morbi lōgitudinē ſignificat. Si febricitāti ſudor accedat,febre nō deficiēte,malū.prolōgatur enim morbus,& humiditatē ſignificat. Febricitāti frigidi ſudores accedētes,longā febrem ſignificāt. Sudor multus intēperate fiens ſano,morbū ſignificat,ęſtate minorē,hyeme maiorē. Alui egeſtiones ſi in idē cōcedere ac cōſiſtere permiſeris,uelut ramēta ſubſidēt:ſi pauca,modicus eſt morbus:ſi multa, multus:his infuſum per clyſterē adhibere cōducit. Quibus uero in egeſtione inferne bilis atra ſubſidet,ſi copioſior,maior eſt morbus. Si paucior,minor. Si uenæ pulſarint,& facies ſana fuerit,et pręcordia nō mollia,ſed in tumorē eleuata, diutur

diuturnus eſt morbus,& abſq; cõuulſione nõ ſoluitur, aut multa ſanguinis ex naribus fluxione,aut uehemẽti dolore.Et palpitationes in manibus,diuturnæ febris ſignum ſunt,aut breuis iudicationis in deterius:& in his pleraq; quæ ad mortem tendunt. His qui breuiſsimo tempore perituri ſunt,maxima ſigna ab initio fiunt.Nam & difficulter ſpirant,& noctu nõ dormiunt,& ſigna periculoſa præ ſe ferunt. In febre cõtinua ſi quis quarta die & ſeptima affligatur, & undecima non iudicatus fuerit,plerũq; perit. Quicũq; à diſtentione antrorſum ac retrorſum corripiuntur,in quatuor diebus pereũt.Si uero hos effugerint,ſani fiunt. In febribus ardentibus ſi accedat morbus regius,& ſingultus quinto die,lethale eſt. Recidiuæ fiunt in his,quibus deſinẽtibus uigiliæ fortes accedunt,aut ſomni turbulenti,aut corporis robur,aut dolores uniuſcuiuſq; membri:& quibus febres ſedantur,neq; ſignis ſolutorijs fientibus, neq; in iudicatorijs diebus:& ſi deficiẽte febre,& ſudore accedente,urinã fuluã minxerint,albam ſubſidentiam habentẽ,his febris recidiuã eadem die expecta. Hæ uero recidiuæ quinto die iudicantur extra periculum, & ſi ex iudicatione facta urinã rubicundã,rubram ſubſidentiã habentem minxerint,etiã his recidiua febris fit eadem die:& pauci ex hac ſeruantur. Quum recidit febris ardens, plerũq; etiam exudat.Et ſi reuertens tot diebus detineat quot prius, etiã tertio recidiuat,ſi non impari die dimiſerit reuerſa. Plerũq; ſi crudæ ſint urinæ,& alia ſigna nõ ſecundum rationẽ eueniant, morbus in die iudicatoria recidiuat. Quãdoq; uero etiã reuertitur in die iudicatoria,his talibus relictis. Abſceſſus circa aurẽ quibus circa iudicationẽ fientes non ſuppurantur, his ſubmotis recidiua fit,iuxta recidiuarũ rationem,ſimilis circuitui:in his ſpes eſt ad articulos abſceſſum fieri: aut urina craſſa,qualis eſt alba in quartanis delaſſatorijs,liberat ab abſceſſu. Quibuſdã uero horũ etiam ſanguinis è naribus eruptiones fiunt.Hæc autẽ ſanguinis eruptio quartanas nõ ſoluit,neq; morbos qui per alui egeſtiones ſanari ſolent. Atrabiliarijs cum phrenitide occupatis, ſi hæmorrhoides oboriãtur,bonum eſt. Quicũq; inſaniunt ſua ſponte liberati ex morbis,his inſaniã ſoluit dolor ad pedes progreſſus,aut ad pectus: aut tuſſis uehemens oborta.Si uero horũ nihil fiat,inſania ſoluta oculi priuatio cõtingit. Qui lingua offendunt,& labiorũ non ſunt potentes,ſi hæc ſedata fuerint,ſuppurati fiunt. Dolorem in locis infernis fortem ſoluit aut ſurditas, aut ſanguis multus è naribus erũpens. Inſania magni morbi ex more fientis ſolutio. Quibus in febribus ardentibus coxarum dolor,oculorũ diſtortio,aut cæcitas,aut teſtium tumores,aut mammarũ eleuatio, febrem ardentem ſoluit,aut etiam ſanguinis ex naribus fluxus. In febre ardenti ſi inſuper corripiat rigor,exudare ſolet. A febre ardente occupato,rigore accedente, ſolutio fit. Quibus in febribus ardẽtibus tremores oboriuntur,mẽtis emotio ſoluit. Quibus in febribus aures obſurduerũt,his nõ ſoluta febre,inſanire neceſſe eſt. Soluit autẽ ſanguis ex naribus erũpens,aut aluus bilioſa egerẽs,aut dyſenteria accedens,aut coxarũ,aut genuũ dolor. Quibus febribus rigor accedit,febris ſoluitur. Quibus dolores fiunt derepẽte,præcordiũ eleuatũ eſt ſuperne,& ſi circa ſpuriã coſtã graues dolores fiunt, his ſolutio fit uenæ ſectio, & purgatio deorſum.Non enim corripit febris uehemẽs locis impotentib. In his qui ab hydrope detinẽtur,ſi aquoſitas per uentrẽ ad ueſicã aut uentrẽ fluat,

ſolutio

ſolutio fit. Si à pituita alba occupato, alui profluuium uehemens accedat, ſolutio fit. Qui ab alui profluuio multo tempore detinentur unà cum tuſſi, non liberantur, ſi non dolores uehementes in pedibus inciderint. Si uero uult cõmutatio ac correctio naturæ fieri, poſtquam nõ amplius aluus profluit, aut inanem omnem egeſtionẽ habuerit, flatus foras prodeũtes accidunt. Nullũ itaq; humorẽ manifeſtum habent. Quare ei qui ita habet ſecure exhibere ſcies ea quæ cõueniunt, & ſi uoluulus accedat, uinũ frigidum multum meracũ paulatim bibendũ dato, donec ſomnus, aut crurũ dolor fiat. Soluit autẽ & febris, aut dyſenteria. Caput circũcirca dolenti ac ægrotanti, ſi pus per aures, aut per nares fluxerit, ſoluit morbũ. Quibuſcunq; ſanis derepẽte dolores oboriuntur in capitibus, & ſtatim uoce priuantur, ac ſtertũt, hi in ſeptem diebus pereunt, ſi nõ febris corripuerit. Caput circũcirca dolenti, quicunq; ex ſupernis locus doluerit, cucurbitam affige. Soluit dolor ad coxas, & genua, & anhelatio, quicquid horum factũ fuerit. Lippienti ab alui profluuio corripi, bonum eſt.

A conuulſione aut diſtentione neruorum uexato, febris accedens ſoluit morbum. Si à febre detentum conuulſio corripuit, ſedatur febris eadem die, aut poſtridie, aut tertia die.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE DIEBVS IVDICATORIIS, [redacted]
[redacted] Medico Phyſico interprete.

MAGNAM artis partem eſſe arbitror, de his quæ recte ſcripta ſunt poſſe cõſiderationem facere ac iudicare. Qui enim hoc nouit, & his utitur, non uidetur mihi in arte multũ falli poſſe. Oportet autem exacte perdiſcere unãquamq; temporum conſtitutionem. & quenq; morbũ. & qui morbus ſit bonus, & qui periculoſus, aut in conſtitutione, aut in morbo. & qui morbus longus ſit & lethalis: & qui longus, & nõ pernicioſus ad uitam. & qui acutus ac lethalis: & qui acutus, & ſupereſſe ſinens. Ex his enim ordinem dierum iudicatoriorum cõſiderandi ac prædicendi facultas datur, & ex his cognoſcere datur, quibus, & qñdo, & quomodo uictum præſcribere oportet. Maximum itaq; ſignum in ægrotis qui uicturi ſunt, ſi non præter naturam fuerit febris ardens, & alij morbi eodẽ modo. Nihil enim horrendum, neq; lethale fit in his quæ ſecundum naturam ſunt. Secundum eſt, ſi non etiam ipſum tempus ſimul cum morbo impugnet. Plerunq; enim hominis natura, uniuerſi poteſtatem non ſuperat. Poſtea uero ſi partes circa faciem gracileſcant: & uenæ in manibus, & in oculorum angulis, & ſupercilijs quietem habeant, quum prius non quieuiſſent. Huic ſi uox fuerit debilior, & ſit leuior: & ſpiritus rarior ac tenuior, ſequenti die remiſsio morbi contingit. Hæc igitur conſiderare oportet ad iudicationes: & an bifida linguæ pars uelut ſaliua alba obducitur, et an in ſumma lingua hoc idem factum ſit, uerum minus. Si quidem igitur parua hæc fuerint, ad tertium diem remiſsio fit morbi. Si uero aliquanto craſsior ſit ſaliua, in craſtinum. Si uero adhuc craſsior, eadem die. Quin & albas oculorum partes in principio morbi denigrari neceſſe

neceſſe eſt,ſi inualuerit morbus.Hæ igitur ſi puræ fiant,perfectam ſanitatē indicant:leniter quidem, tardius:uehementer autem, citius. Cæterum acuti morbi fiunt à bile,ubi in hepar influxerit,& ad caput conſtiterit. Hæc igitur patitur hepar.Intumeſcit & expanditur ad ſeptū tranſuerſum præ tumore. & ſtatim ad caput dolor irruit,maxime uero ad tempora:& æger auribus non acute audit.Sæpe etiam oculis non uidet.& horror,& febris corripit.Atq; hæc quidem ab initio morbi ipſi fiunt ex interuallo,quãdoq; uehementer, quãdoq; minus.Quanto autē morbi tempus magis progreſſum fecerit, tanto maior fit dolor in corpore:& pupillæ oculorū ſparguntur,& obtuſe uident:& ſi digitū admoueris ad oculos,non ſentit,eo quòd non uidet.Quòd autē non uideat, inde cognoueris.Non enim nictat dum digitus admouetur:et floccos aufert de ſtragulis,ſi quidem uiderit,pediculos eſſe putãs. Et quum hepar magis expaſſum fuerit ad ſeptum tranſuerſum,delirat:et ob oculos ſibi obuerſari putat reptilia, & alia omnigena animantia fera, & milites armatos pugnantes, & ipſe aduerſus ipſos pugnare ſibi uidetur:& talia dicit uelut qui uideat,et egreditur,et minatur ſi quis ipſum egredi non permittat.Et ubi ſurrexerit,crura eleuare nō poteſt,ſed cadit.Pedes autem ſemper fiunt frigidi.Et quum dormierit, exilit à ſomno,& inſomnia horrēda uidet. Hoc autem cognoſcimus,quòd ab inſomnijs exilit ac perterretur,poſtquã ad ſanam mentem redijt.Exponit enim inſomnia hæc,qualiaq; & corpore fecit,& lingua loquutus eſt. Atq; hæc quidem ſic patitur.Quandoq; uero etiam uoce priuatur,per totam diem ac noctem multum aceruatum ſpiritum reſpirans.Poſtquã uero delyrare ceſſauit,ſtatim ad ſanam mentem redit. Et ſi quis ipſum interroget,recte reſpondet, & intelligit omnia quæ dicũtur.Deinde rurſus paulo poſt in ijſdem afflictionibus iacet. Hic morbus accidit maxime in peregrinatione, & ſi alicubi deſertam uiam iuerit, & timor ipſum ex ſpectro corripuerit.Corripit etiam alijs modis. Tetani tres.

Siquidem ex uulnere tetanus,ſiue diſtentio neruorum antrorſum ac retrorſum fiat,æger hæc patitur.Maxillæ cõgelantur ac rigent,uelut ligna:& os aperire non poteſt,& oculi frequenter lachrymantur ac diſtrahũtur, & dorſum riget,& crura flectere non poteſt,neq; manus,neq; ſpinam.Quum uero lethalis fuerit,potus & cibi quos prius accepit,per nares quandoq; redeunt. At opiſthotonos,retrorſum fiens diſtentio,reliqua quidem eadem ægro inducit ut plurimum, fit autem quum in ceruice tendines retrorſum ægrotarit. Aegrotat autem,ab angina,aut ab uua,aut locis circa tonſillas ſuppuratis. Aliquando etiam à capite febribus accedentibus conuulſio ſuccedit. Iam uero etiam à uulneribus. Hic trahitur in poſteriorem partem, & præ dolore dorſum ac pectora rigent, & eiulat. Hic conuellitur uehementer, ut uix detineatur à præſentibus,ne è lecto excidat. Alius tetanus eſt minus lethalis prioribus.fit autem ab ijſdem, & totum corpus ſimiliter conuellitur. Febris ardens prædictis non ſimiliter fit. Vrit enim ſemel ut neceſſe ſit febricitare. Sitis igitur multa hominem tenet, & febris uehemens.lingua uero rumpitur exaſperata,& ſicca fit: & color ipſius primum quidem pallidus eſt, uelut ſolet.progreſſu uero temporis nigreſcit.Et ſi quidem in principijs nigreſcat,citiores iudicationes fiunt. Si uero poſterius, diuturniores. Coxendicum morbus ex his maxime cauſis fit in pleriſq;: ſi quis diutius in ſole uerſetur, & coxendices fuerint calfacti,

&

& humor qui eſt in articulis, à calore fuerit reſiccatus. Quòd autem id quod reſiccatur condenſatur ac cõpingitur, hoc magnũ ſignum eſt. Aeger enim articulos uertere ac mouere nõ poteſt, præ dolore articulorum, & eo quod uerticula ſunt cõpacta. Dolet autem magis lumbos & uerticula ea quæ ſunt ex obliquo coxarũ, & genua. Conſiſtit autẽ dolor plurimo tempore in inguinibus ſimulq́ꝫ coxendicibus, acutus ac æſtuoſus. & ſi quis ipſum erigat aut transmoueat, eiulat præ dolore q̃ꝫ maxime poteſt. Quandoq́ꝫ uero etiam cõuulſio accedit, & rigor ac febris. Fit aũt à bile & pituita. fit etiã à ſanguine: & dolores cõſimiles ab omnibus morbis: & rigor & febris aliquando corripit debilis. Morbus regius acutus eſt, & celeriter occidẽs. Color totus malicorij ſpeciẽ refert, & eſt uehementer cum uirore pallidus, quemadmodũ lacerti cũ uirore pallidiores. conſimilis autem eſt cutis. Et in urina ſubſidet uelut eruum fuluum: & febris & horror debilis habet. Quandoq́ꝫ etiã ſtragula habere non ſuſtinet, ſed mordetur ac radiitur matutino tẽpore, ubi nondũ cibum accepit, internis partibus. Deinde uiſcera plerunq́ꝫ ſugunt. Et ſi quis erigat ipſum aut alloquatur, nõ ſuſtinet. Hic utplurimũ moritur intra quatuordecim dies. Has autem ubi effugerit, ſanus fit.

Peripneumonia talia facit. Febris uehemens tenet: & ſpiritum denſum ac calidum reſpirat: & anxietas adeſt, & impotẽtia, & iactatio, & dolores circa ſcapulas, & clauiculas, & mammam: & grauitas in pectoribus, & delyriũ. Quandoq́ꝫ uero doloris exors æger eſt, donec tuſsire inceperit. Verum hic morbus diuturnior ac difficilior illo eſt. Saliuam autẽ albam & ſpumoſam primũ ſpuit. Lingua flaua eſt, uerum progreſſu temporis nigreſcit. Si quidem igitur in principio nigreſcat, citius morbus finitur. Si uero poſterius, tardius. Tandem uero etiam rumpitur lingua, & ſi digitum apponas inhæret. At liberationẽ à morbo ſignificat lingua, ſimiliter uelut in pleuritide. Hæc autem patitur æger minimũ diebus quatuordecim. ad ſummũ una & uiginti: & tuſsit hoc tempore uehemẽter: & unà cũ tuſsi purgatur, primũ quidem ſaliua multa ac ſpumoſa. Septima uero & octaua die, ubi febris in uigore fuerit, & humida fit peripneumonia, craſsior: ſin minus, non. Nona uero & decima, cũ uirore pallida ac ſubcruenta. Duodecima autem uſq́ꝫ ad decimamquartam, multa & purulenta. Atq́ꝫ hoc in his cõtingit, quorum naturæ & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus fortis eſt. Quorum uero & natura, & morbi conſtitutio ſicca eſt, in his minus.

Cæterum de iudicatorijs diebus, etiam iam ante à me dictum eſt. Iudicantur autem febres quarta die, ſeptima, undecima, decimaquarta, decimaſeptima, uigeſimaprima. Ex his autẽ acutis quædam etiam trigeſima. Deinde quadrageſima. poſtea ſexageſima. Quum uero hos numeros exceſſerint, diuturna iam febrium conſtitutio fit.

HIPPOCRATIS COI LIBER

APHORISMORVM, [redacted]

[redacted] Medico Phyſico interprete.

SECTIO PRIMA.

I VITA breuis, ars longa, tempus præceps, experimentũ periculoſum, iudicium difficile. Oportet autẽ non ſolum ſeipſum exhibere quæ decent facientem, ſed etiam ægrotum, & præſentes, & quæ externa ſunt. II. In perturbationibus alui, & uomitibus ſponte fientibus, ſi quidẽ qualia purgari oportet purgẽtur, confert, & leuiter ferũt: Sin minus, uice uerſa. Sic & uaſorum uacuatio, ſi quidẽ talis fuit, qualis fieri debet, confert, et bene ferunt: Sin minus, uice uerſa. Inſpicere itaq; oportet regionem, & tempus, & ætatem, & morbos, in quibus conuenit, aut non.

III. In exercitãtibus boni habitus ad ſummũ progreſsi periculoſi ſunt, ſi in extremo fuerint. Non enim manere poſſunt in eodem, neq; quieſcere. Quũ uero non quieſcant, nõ amplius in melius augeſcere poſſunt. reliquũ eſt igitur ut in deterius. Ob has igitur cauſas bonam habitudinem non tarde ſoluere confert, quo corpus rurſum renutritionis principiũ ſumat. Neq; uero collapſiones ad extremum ducere oportet. periculoſum enim eſt. Sed qualis natura eſt eius qui perferre debet, ad hoc ducere cõuenit. Similiter aũt & euacuatiões ad extremum ducentes, periculoſæ ſunt. & rurſus renutritiones in extremo exiſtentes, periculoſæ ſunt. IIII. Tenues & exacti uictus, & in lõgis ſemper affectionibus, & in acutis, ubi non expedit, periculoſi ſunt. & rurſus uictus ad extremã tenuitatem progreſsi, difficiles ſunt. Et repletiones ad extremũ progreſſæ, difficiles ſunt. V. In tenui uictu delinquẽtes ægrotantes, magis læduntur. Omne enim delictũ quod committi poterit, magis magnũ committitur in tenui q̃ in paulo pleniore uictu. Quapropter etiã in ſanis periculoſus eſt ualde tenuis, & conſtitutus, ac exactus uictus. quoniam delicta grauius ferũt. Ob hoc igitur tenuis & exactus uictus periculoſus eſt magis quàm paulo plenior.

VI. Ad extremos morbos, exacte extremæ curationes, optimę ſunt.

VII. Vbi igitur peracutus eſt morbus, ſtatim etiam extremos labores habet, & extreme tenuiſsimo uictu uti neceſſe eſt. Vbi non, ſed pleniore uictu uti licet, in tantum ſubdeſcendendũ eſt, inquantũ morbus extremis mollior fuerit.

VIII. Quũ in uigore fuerit morbus, tũc tenuiſsimo uictu uti neceſſe eſt.

IX. Simul aũt coniectare oportet, an æger ex uictu durare poſsit ad morbi uigorẽ: & utrum ille prius deficiet, & ex uictu durare nõ poſsit: aut morbus prius deficiet ac obtũdetur. X. Quibus igitur ſtatim uigor eſt, his ſtatim tenuis uictus exhibendus eſt. Quibus uero uigor poſterius, his ad illud, & paulo ante illud tempus, ſubtrahendus eſt. Antea uero mitius æger uictu tractandus eſt, quo durare poſsit. XI. In exacerbationibus ſubtrahere uictum oportet. Nam apponere noxa eſt. Ex quibus per circuitus exacerbationes fiunt, in exacerbationibus ſubtrahere oportet. XII. Exacerbationes & conſtitutiones indicabunt morbi, & tẽpora anni, & circuituum inter ſe collata incre-

mēta,ſiue quotidie,ſiue alternis diebus,ſiue per amplius temporis interuallum fiant. Sed & ex apparentibus indicia fiunt,uelut in pleuriticis,ſi ſputum ſtatim appareat incipiente morbo,ipſum abbreuiat. Si uero poſterius appareat, producit. & urinæ,& alui egeſtiones, & ſudores apparentes indicant & ægre & facile iudicandos, & breues & longos morbos. XIII. Senes facillime ieiunium ferunt. Deinde ætate conſiſtentes. Minime adoleſcentes. omnium uero minime pueri,& inter hos ipſos qui ipſi ſeipſis alacriores fuerint.

XIIII. Qui creſcunt,plurimum habent innatum calorem. plurimo igitur opus habent alimento. Sin minus,corpus conſumitur. Senibus autem modicus eſt calor:quapropter paucis fomitibus opus habent,à multis enim extinguuntur. Ob hanc etiam cauſam febres ſenibus non ſimiliter acutæ fiunt. Frigidum eſt enim ipſorum corpus. XV. Ventres hyeme & uere natura calidiſsimi ſunt, & ſomni longiſsimi: Quapropter in his temporibus alimenta plura exhibenda ſunt. Nam innatum calorem ampliorem tunc habent, alimento igitur ampliore opus habent. Signum ſunt ætates, & athletæ.

XVI. Victus humidi omnibus febricitantibus cōferunt. Maxime uero pueris, & alijs ita ali adſuetis. XVII. Et quibus ſemel aut bis,& plus aut minus,& ex parte exhibere oportet, conſiderandum eſt. Dandum uero etiam aliquid eſt tempori,& regioni,& ætati, & conſuetudini. XVIII. Aeſtate & autumno cibos difficillime ferunt,hyeme facillime,deinde uere.

XIX. His qui in circuitibus exacerbantur, nihil dare oportet, neq; cogere: ſed auferre de appoſitionibus ante iudicationes. XX. Quæ iudicantur,& iudicata ſunt integre,neq; mouere oportet, neq; nouare, neq; medicamentis,neq; alijs irritamentis,ſed ſinere. XXI. Quæ ducere oportet, quò maxime repunt, eò ducere oportet, per conuenientes locos.

XXII. Concocta medicamentis aggredi oportet, & mouere non cruda, neq; in principijs,ſi non turgeant. Plurima uero non turgent.

XXIII. Quæ prodeunt nō multitudine æſtimare oportet, ſed quandiu prodeant qualia oportet,& facile æger ferat. Et ubi opus eſt, uſq; ad animi deliquium ducere oportet:& hoc facere,ſi ſufficiat æger. XXIIII. In acutis affectionibus raro etiam in principijs medicamentis uti oportet;atq; hoc facere diligēti prius æſtimatione facta. XXV. Si qualia oportet purgari, purgentur,confert & facile ferunt. Contraria uero difficulter.

SECTIO SECVNDA.

IN quo morbo ſomnus laborem facit,mortale: Si uero ſomnus proſit, non lethale. II. Vbi ſomnus delyrium ſedat, bonum eſt. III. Somnus,uigilia,utraq; modum excedentia,malum. IIII. Non ſatietas, non fames,neq; aliud quicquam bonum eſt, quod naturæ modum excedat.

V. Laſsitudines ſpontaneæ denunciant morbos. VI. Quicunq; aliqua corporis parte dolentes, plerūq; dolores nō ſentiunt, his mens ægrotat.

VII. Quæ multo tempore attenuantur corpora, lente reficere oportet. Quæ uero breui,breui. VIII. Si ex morbo cibum capiens quis non fiat ualidus,ſignificat quòd corpus uberiore alimēto utitur, Si uero cibum non accipiente hoc contingat,noſſe oportet quòd euacuatione opus habet.

IX. Corpora quocunq; quis purgare uoluerit,fluida facere oportet.

x. Non pura corpora quãto plus nutries,tanto magis lædes. xi. Facilius eſt repleri potu, quàm cibo. xii. Quæ relinquuntur in morbis poſt iudicationem,recidiuã faciunt. xiii. Quibuſcunque iudicatio fit,his nox grauis ante exacerbationem.Quæ uero ſequitur plerunque tolerabilior eſt. xiiii. In alui fluxionibus,mutationes egeſtionum proſunt,ſi non ad prauas mutentur. xv. Vbi fauces ægrotãt,aut tubercula in corpore naſcuntur,excretiones cõſiderare oportet.Si enim bilioſæ fuerint,corpus ſimul ægrotat.Si uero ſimiles ſanis fiant, tutũ eſt corpus nutrire. xvi. Vbi fames, non oportet laborare. xvii. Vbi cibus præter naturam copioſior ingreſſus fuerit,morbum facit.Oſtendit autem ſanatio. xviii. Eorũ quæ aceruatim & uelociter nutriũt,ueloces etiam egeſtiones fiũt. xix. Acutorum morborum non omnino tutæ ſunt prædictiones, neque mortis, neque ſanitatis. xx. Quibus dum iuuenes ſunt,uẽtres humidi ſunt,his ſeneſcentibus reſiccantur. Quibus uero dum iuuenes ſunt, uentres ſicci ſunt, his ſeneſcentibus humectãtur. xxi. Famẽ uini potus ſoluit. xxii. Quicunque morbi ex repletione fiunt, euacuatio ſanat. Et quicunque ex euacuatione, repletio.Et aliorum contrarietas. xxiii. Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur. xxiiii. Septimæ quarta index eſt. Alterius hebdomadæ octaua principiũ eſt.Conſideranda uero eſt undecima.Hæc enim quarta eſt ſecundæ hebdomadæ. Conſiderãda rurſus decimaſeptima. Ipſa enim eſt quarta quidẽ à decimaquarta,ſeptima uero ab undecima. xxv. Aeſtiuæ quartanæ plerunque ſunt breues. Autumnales uero longæ, & maxime quæ ad hyemem pertingunt. xxvi. Febrem in conuulſione fieri melius eſt, quàm conuulſionem in febre. xxvii. His quæ non ſecundum rationẽ leuant, non oportet credere,neque ualde timere ea quæ praua fiunt præter rationẽ. Pleraque enim ex talibus inconſtantia ſunt, & non ualde pern.‸nere, neque morari ſolent. xxviii. Febricitantium non omnino leuiter,permanere, & nihil minui corpus,aut etiam magis quàm pro ratione colliquari,malum eſt. Illud enim morbi longitudinẽ,hoc uero debilitatẽ ſignificat. xxix. Incipientibus morbis ſi quid mouendum uidetur,moue:uigentibus uero, quietem age re melius eſt. xxx. Circa principia & fines,omnia debiliora ſunt. Circa uigores uero,fortiora. xxxi. Ex ægritudine bene cibum accipienti, nihil augeſcere corpus,malum eſt. xxxii. Plerũque omnes male habentes,ab initio cibum bene capientes,& nihil augeſcentes, ad finem rurſus cibos faſtidiũt.At ab initio quidem ualde cibum auerſantes, poſtea uero bene cibum capientes,melius liberantur. xxxiii. In omni morbo ualere mente, & bene ſe habere ad ea quæ exhibentur,bonum.contrarium uero, malum.

xxxiiii. In morbis minus periclitantur,quorum naturæ,& ætati,& habitui,& tempori morbus magis affinis fuerit,quàm hi quibus nõ affinis in aliquo horum exiſtit. xxxv. In omni morbo partes circa umbilicum & pectinem,craſsitudinem habere melius eſt. At uehemẽs tenuitas & eliquatio,praua eſt.Periculoſa uero talis eſt etiã ad infernas purgationes. xxxvi. Sana habentes corpora,dum medicamẽtis purgãtur,cito exoluũtur.Itemque qui prauo cibo utuntur. xxxvii. Qui bene habent corpore,eos operoſum eſt medicamentis purgare. xxxviii. Paulo deterior & potus & cibus,ue

rum iucundior,melioribus quidem,ſed iniucundioribus præferendus eſt.

XXXIX. Senes iuuenibus plerũq; minus ægrotant. Quicunq; uero ipſis fiunt morbi diuturni, ut plurimum commoriuntur. XL. Raucedines & grauedines,in ualde ſenibus non concoquuntur. XLI. Qui exoluuntur ſæpe & fortiter,abſq; manifeſta cauſa,derepente moriuntur. XLII. Syderationem fortem quidem ſoluere,impoſsibile eſt. debilem uero,non facile.

XLIII. Ex his qui ſtrangulantur,& ſubmerguntur,nondum autem mortui ſunt,non reconualeſcunt quibus ſpuma circa os fuerit. XLIIII. Craſſi admodum ſecundum naturam,magis cito moriuntur,q̃ graciles. XLV.

Iuuenibus comitialibus liberationẽ faciunt mutationes, maxime ætatis, & regionum,& uictuum. XLVI. Duobus doloribus ſimul fientibus, non ſecundum eundem locum,uehementior obſcurat alterum. XLVII. Circa generationem puris,dolores & febres magis contingunt, q̃ facto iam ipſo.

XLVIII. In corporis motu,quum incœperit dolere,quieſcere ſtatim laſsitudinem eximit. XLIX. Adſueti conſuetos labores ferre, etiamſi fuerint debiles,aut ſenes,non adſuetis fortibus ac iuuenibus facilius ferũt. L. Ex multo tempore conſueta,etiamſi deteriora fuerint,inconſuetis minus moleſta re ſolent. Oportet igitur etiam ad inconſueta tranſmutationem facere. LI.

Multum & repẽte euacuare,aut replere,aut calefacere,aut frigefacere, aut omnino quomodocunq; corpus mouere, periculoſum eſt. Et omnis multitudo naturæ contraria eſt. Quod uero paulatim fit,tutum eſt,tum aliàs, tum ſi ex altero ad alterum tranſitus fit. LII. Omnia ſecundum rationem facienti, ſi non ſecundum rationem fiant,non tranſire oportet ad aliud,manente eo quod uiſum eſt ab initio. LIII. Quicũq; uẽtres humidos habẽt, dum quidem iuuenes ſunt,melius degunt q̃ hi qui ſiccos habent. Verum ad ſenectutem deterius degunt. Reſiccantur enim plerunq; ſeneſcentibus. LIIII. In corporis magnitudine iuuentutem quidem degere,liberale eſt & non indecorum. Senectutem uero degere,inutile,& deterius paruitate.

SECTIO TERTIA.

I MVtationes temporum maxime pariunt morbos,& in temporibus magnæ mutationes frigoris,aut caloris, & reliqua iuxta rationem hoc modo. II. Naturarum aliæ quidem ad æſtatem,aliæ uero ad hyemem, bene aut male ſe habent. III. Morborum alij ad alia tempora, bene aut male ſe habent:& ætates quædam ad tẽpora,& regiones,& uictus. IIII. In temporibus quum eadẽ die,modo calor,modo frigus fit, autũnales morbos expectare oportet, V. Auſtri auditũ grauantes,caliginoſi,caput grauãtes, torpidi,diſſoluentes. Quum hic præualuerit,talia in morbis patiuntur. Si uero Aquilo fuerit,tuſſes, fauces, alui duræ,urinæ difficultates, horrores, dolores coſtarum,pectoris. Quum hic dominatur,talia in morbis expectare oportet.

VI. Quũ æſtas fit ueri ſimilis,ſudores in febribus multos expectare oportet. VII. In ſiccitatibus febres acutæ fiunt,& ſi quidem annus amplius talis fuerit,qualem conſtitutionem fecerit, plerunq; tales etiam morbos expectare oportet. VIII. In conſtantibus temporibus, ſi tempeſtiue tempeſtiua reddantur, morbi conſtantes & iudicatu facilimi fiunt. In inconſtantibus autem,incõſtantes,& qui difficulter iudicãtur. IX. In autumno morbi acu-

tiſsimi, & omnino mortiferi, Ver autem ſaluberrimum & minime lethale. x. Autumnus tabidis malus. xI. De temporibus ſi quidem hyems ſicca & aquilonaris fuerit, Ver autem pluuioſum & auſtrale, neceſſe eſt æſtate febres acutas, & lippitudines, & dyſenterias fieri, maxime mulieribus, & uiris natura humidioribus. xII. Si uero hyems auſtralis, & pluuioſa, ac clemens fiat, Ver autem ſiccum & aquilonare, mulieres quidem quibus partus ad uer inſtat, ex omni occaſione abortiunt. Quæ uero pariũt, impotentes ac morboſos pueros pariunt, ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues ac morboſi uiuant. Alijs autem dyſenteriæ, & lippitudines ſiccæ fiunt. Senioribus uero defluxiones breui perimentes. xIII. Si uero æſtas ſicca fiat & aquilonaris: Autumnus autem pluuioſus & auſtralis, capitis dolores ad hyemem fiunt, & tuſſes, & raucedines ac grauedines: quibuſdam etiam tabes. xIIII.

Si uero aquilonaris & aquarum exors autumnus fuerit, his quidem qui humidas naturas habent, & mulieribus commodus erit. Reliquis uero fient lippitudines ſiccæ, & febres acutæ, & grauedines. Quibuſdam uero etiam atræ biles. xv. Ex anni uero conſtitutionibus, in ſumma ſiccitates pluuioſis ſalubriores ſunt, & minus lethales. xvI. Morbi in pluuioſis quidem pleruncꝫ fiunt, febres longæ, & alui fluxiones, & putredines, & comitiales, & ſyderationes, & anginæ. In ſiccitatibus uero, tabes, lippitudines, arthritides, urinæ ſtillicidia, & dyſenteriæ. xvII. Quotidianæ uero conſtitutiones, aquilonares quidem corpora compingunt, & robuſta, & ad motum idonea, & bene colorata, & melius audientia faciunt, & uentres reſiccant, & oculos mordent, & ſi circa thoracem aliquis dolor prius eſt, magis affligunt. Auſtrales autem corpora diſſoluunt, & humectant, & grauem auditum, ac capitis grauitatem, & uertigines faciunt. In oculis autem & corporibus ægrum motum, & uentres humectant. xvIII. Secundum tempora uere quidem & prima æſtate, pueri, & qui his ætate cohærent, optime degunt, & maxime ſani ſunt. Aeſtate uero & autumno aliquandiu, ſenes. Reliquo autumno & hyeme, mediam ætatem habentes. xIx. Morbi omnes quidem in omnibus temporibus fiunt. Quidam tamen magis in quibuſdam ipſorum & fiunt, & exacerbantur. xx. Vere inſaniæ, & atræ biles, & comitiales, & ſanguinis fluxiones, & anginæ, & grauedines, & raucedines, & tuſſes, & lepræ, & impetigines, & uitiligines, & puſtulæ ulceroſæ plurimæ, & tubercula, & morbus articularis. xxI. Aeſtate uero & quidam ex his, & febres continuæ, & ardentes, & tertianæ plurimæ, & quartanæ, & uomitus, & alui profluuia, & lippitudines, & aurium dolores, & oris exulcerationes, & pudendorum putredines, & papulæ ſudoroſæ. xxII. Autumno autem & ex æſtiuis multi, & febres quartanæ, & erroneæ, & ſplenes, & hydropes, & tabes, & urinæ ſtillicidia, & inteſtinorum leuitates, & dyſenteriæ, & coxendices, & anginæ, & anhelationes, & uoluuli, & comitiales, & inſaniæ, & atræ biles. xxIII. Hyeme uero pleuritides, peripneumoniæ, grauedines, raucedines, tuſſes, dolores pectorum, laterum ac lumborum, capitis dolores, uertigines, ſyderationes.

xxIIII. In ætatibus autem talia contingunt, paruis ac recens natis pueris feruida oris ulcera, uomitus, tuſſes, uigiliæ, timores, umbilici inflammatio-

nes, aurium humiditates. XXV. Ad dentitionem uero accedentibus, gingiuarum pruritus, febres, conuulſiones, alui profluuia, & maxime ubi dentes caninos producunt, tum craſsiſsimis pueris, tum his qui duros uentres habent. XXVI. Senioribus autem fientibus, tonſillæ, uerticuli in occipitio intro luxationes, anhelationes, calculorũ generationes, lumbrici rotundi, aſcarides, uerrucæ, tumores glandularum circa aures oblongi ſatyriaſmi appellati, ſtrumæ, & alia tubercula, maxime uero prædicta. XXVII. Adhuc uero ſenioribus, & ad pubertatem accedentibus, pleraq; ex his, & febres diuturnæ magis, & ex naribus ſanguinis fluxiones. XXVIII. Plurimæ uero affectiones pueris iudicãtur, partim in quadraginta diebus, partim in ſeptem menſibus, partim in ſeptem annis, partim ad pubertatem accedentibus. Quæ uero permanſerint pueris affectiones, & non exolutæ fuerint circa pubertatem, aut fœmellis circa menſium eruptiones, diuturnæ fieri ſolent. XXIX. Iuuenibus autem ſanguinis ſpuitiones, tabes, febres acutæ, comitiales, & alij morbi, maxime uero prędicti. XXX. His uero qui hanc ætatem exceſſerunt, anhelationes, pleuritides, peripneumoniæ, lethargi, phrenitides, febres ardentes, alui profluuia diuturna, bilis ſurſum ac deorſum effuſiones, dyſenteriæ, inteſtinorum leuitates, hæmorrhoides. XXXI. Senibus autem ſpirandi difficultates, & defluxiones cum tuſsi, urinæ ſtillicidia, urinæ difficultates, articulorum dolores, nephritides, uertigines, ſyderationes, mali habitus, pruritus totius corporis, uigiliæ, alui, oculorum, & narium humiditates, uiſus hebetudines, glaucedines, auditus grauitates.

SECTIO QVARTA.

I PRægnantes medicamẽtis purgare oportet, ſi turget humor, quarto menſe, & uſq; ad ſeptimum. Minus uero has, Iuniores autem & ſeniores fœtus uereri oportet. II. In medicamẽtorum uſu, talia ex corpore ducere oportet, qualia etiam ſponte prodeũtia commoda ſunt. Contrario autem modo prodeuntia, ſedare. III. Si qualia oportet purgari, purgẽtur, cõfert & facile ferunt. Contraria uero difficulter. IIII. Medicamentis purgare oportet æſtate quidẽ, ſuperiores magis: hyeme uero inferiores. V. Sub canẽ, & ante canem, operoſæ ſunt medicamentorũ purgationes. VI. Graciles, & facile uomẽtes, ſurſum purgare oportet, uitantes hyemem. VII. Difficulter uomentes, & moderate carnoſos, deorſum, uitantes æſtatem. VIII. Tabeſcentes autẽ, uitantes ſuperiores. IX. Atrabiliarios uero plenius inferiores. Eadem ratione cõtraria apponens. X. Purgare oportet in ualde acutis, ſi humor turget, eadem die. Morari enim in talibus malum eſt. XI. Quibus tormina, & circa umbilicũ dolores, & lumborum dolor, qui neq; à medicamento, neq; aliàs ſoluitur, in hydropem ſiccũ firmatur. XII. Quibus alui inteſtinorum leuitate affecti, eos hyeme ſurſum purgare malum eſt. XIII. Ad ueratrum, his qui nõ facile ſurſum purgãtur, ante potionem corpora humectare oportet, ampliore cibo ac quiete. XIIII. Vbi biberit quis ueratrum, ad motus quidem corporũ magis ducere oportet, ad ſomnos autem & quietẽ minus. Declarat aũt nauigatio, quòd motus corpora turbat. XV. Vbi uolueris magis ducere ueratrũ, corpus moueto. Vbi uero ſiſtere, ſomnum

facito

facito,& ne moueto. XVI. Veratrũ periculoſum eſt ſanas carnes haben tibus.Conuulſionem enim inducit. XVII. Sine febre exiſtenti cibi faſti dium,& oris uentriculi morſus,et uertigo,& os amareſcens,medicamento ſur ſum purgante opus habere ſignificat. XVIII. Dolores ſupra ſeptũ tranſ uerſum,qui purgatione opus habent,ſurſum uerſus purgatione indigere ſigni ficant:qui uero infra,deorſum. XIX. Qui in medicamentorum potioni bus,dum purgantur non ſitiunt,non ceſſant prius ꝙ ſitierint. XX. Non febrientibus ſi fiat tormen,& genuum grauitas,& lumborum dolor, deorſum medicamento purgante opus habere ſignificat. XXI. Egeſtiones alui ni græ,uelut ſanguis niger,ſua ſpõte prodeuntes,& cum febre,& ſine febre,peſſi mæ ſunt.& quanto plures fuerint peiores colores,tanto magis malũ eſt. Cum medicamento uero melius,& quanto plures fuerint colores,non malum eſt.

XXII. Quibuſcũꝗ morbis incipiẽtibus,ſi atra bilis,aut ſurſum aut deor ſum prodierit,lethale eſt. XXIII. Quibuſcunꝗ ex morbis acutis,aut ex diuturnis, aut ex uulneribus,aut aliàs attenuatis, atra bilis, ſiue qualis ſanguis niger ſubierit,poſtridie moriũtur. XXIIII. Dyſenteria ſi ab atra bile in ceperit,lethalis eſt. XXV. Sanguis ſurſum quidem qualiſcũꝗ fuerit, ma lus eſt.deorſum uero bona ſunt nigra ſubeũtia. XXVI. Si à dyſenteria oc cupato, ueluti carnes ſubierint, lethale eſt. XXVII. Quibus in febribus ſanguinis multitudo erumpit undecunꝗ, his in refectionibus alui humectan tur. XXVIII. Quibus bilioſæ ſunt egeſtiones,ſurditate fiente ceſſant. Et quibus ſurditas, bilioſis egeſtionibus fientibus ceſſat. XXIX. Quibus in febribus ſexta die rigores fiũt,difficulter iudicant. XXX. Quibus ex acerbationes fiunt,quacũꝗ tandem hora febris dimiſerit, ſi poſtridie eadẽ qua antea hora corripuerit,difficulter iudicant. XXXI. Delaſſatis in febri bus,ad articulos,& circa maxillas maxime,abſceſſus fiunt. XXXII.

Quibuſcunꝗ reſurgẽtibus ex morbis,ſi quid doluerit, iſthic abſceſſus fiũt.

XXXIII. Sed & ſi ante morbũ quid doluerit,iſthic morbus incumbit.

XXXIIII. Si à febre occupato,tumore nõ exiſtẽte in faucibus,ſuffocatio derepente cõtingat,lethale eſt. XXXV. Si à febre occupato collũ repen te obuerſum fuerit,& uix deglutire poterit,tumore nõ exiſtente,lethale eſt.

XXXVI. Sudores febricitanti ſi inceperint,boni ſunt tertia die, & quin ta,& ſeptima,& nona,& undecima,& decimaquarta, & decimaſeptima, & ui geſima prima, & uigeſimaſeptima, & trigeſima prima, & trigeſima quarta. Hi enim ſudores morbos iudicãt. Qui uero non ſic fiunt,dolorẽ ſignificant,& lon gitudinẽ morbi,& recidiuas. XXXVII. Frigidi ſudores cũ acuta quidẽ febre fiẽtes,mortẽ ſignificãt:cũ mitiore uero,morbi longitudinẽ. XXXVIII. Et ubi in corpore ſudor eſt,illic morbũ eſſe declarat. XXXIX. Et ubi in corpore frigiditas aut caliditas, iſthic morbus eſt. XL. Et ubi in toto corpore mutationes,& ſi corpus perfrigeretur,aut rurſus calefiat,aut color ali us ex alio fiat,longitudinem morbi ſignificat. XLI. Sudor multus ex ſom no, citra manifeſtã cauſam fiens,corpus multo alimẽto uti ſignificat. Si uero ci bum nõ capiẽti hoc fiat,ſignificat quòd euacuatione opus habet. XLII. Su dor multus,frigidus aut calidus,ſemper fluens:frigidus maiorẽ,calidus mino

rem morbum ſignificat. XLIII. Febres quæcunq; non intermittentes per tertiam fortiores fiunt, magis periculoſæ ſunt. Quocunque uero modo intermiſerint, quòd ſine periculo ſint ſignificant. XLIIII. Quibus febres longæ, his tubercula ad articulos, aut dolores fiunt. XLV. Quibus tubercula ad articulos, aut dolores, ex febribus longis fiunt, hi pluribus cibis utuntur. XLVI. Si rigor incidat febre non intermittente, ægroto iam debili, lethale eſt. XLVII. Exſcreationes in febribus non intermittentibus, liuidæ, & cruentæ, & graueolentes, & biliofæ, omnes malæ ſunt. At probe ſecedentes, bonæ, & per alui egeſtiones, & per urinas. Si uero nõ aliquid ex conducentibus excernatur per hos locos, malum eſt. XLVIII. In non intermittentibus febribus, ſi externæ quidem partes frigidæ fuerint, internæ uero ardeant, ac ſitim habeant, lethale eſt. XLIX. In febre nõ intermittente, ſi labium, aut palpebra, aut ſupercilium, aut oculus, aut naſus diſtorqueatur: aut non uideat, aut nõ audiat, æger iam debilis exiſtens, quicquid horum fiat, propinqua mors eſt. L. Vbi in febre non intermittente, difficultas ſpirandi, & delyrium fit lethale eſt. LI. In febribus abſceſſus, qui non ſoluuntur ad primas iudicationes, longitudinem morbi ſignificant.

LII. Quicunq; in febribus, aut alijs ægritudinibus, ex uoluntate lachrymantur, nihil abſurdi eſt. Qui uero non ex uoluntate, abſurdum. LIII.

Quibus circa dentes in febribus uiſcoſa adhærent, his fortiores febres fiũt.

LIIII. Quibus plerunq; tuſſes ſiccæ, parum irritantes, in febribus ardentibus, hi non ita ualde ſiticuloſi ſunt. LV. Ex glandularum tumoribus febres omnes malæ ſunt, exceptis diarijs. LVI. Febricitanti ſudor oboriens febre non remittente, malum. Moram enim trahit morbus, & multam humiditatem ſignificat. LVII. A conuulſione, aut diſtentione neruorum uexato, febris accedens morbum ſoluit. LVIII. A febre ardente occupato, rigore accedente, ſolutio fit. LIX. Tertiana exacta in ſeptem circuitibus ad ſummum iudicatur. LX. Quibus in febribus aures obſurduerunt, his ſanguis è naribus effuſus, aut aluus exturbata, morbum ſoluit.

LXI. Febrientem ſi non in diebus imparibus febris dimiſerit, recidiuare ſolet. LXII. Quibus in febribus morbus regius fit ante ſeptimum diem, malum. LXIII. Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres ſoluuntur. LXIIII. Quibus in febribus morbus regius ſeptima, aut nona, aut decimaquarta accedit, bonum, ſi non præcordium dextrum durum fiat: ſin minus, non bonum. LXV. In febribus circa uentrem æſtus uehemens, & cordis ſiue oris uentriculi morſus, malum. LXVI. In febribus acutis conuulſiones, & circa uiſcera dolores fortes, malũ. LXVII. In febribus, ex ſomnis, timores aut conuulſiones, malum. LXVIII. In febribus ſpiritus offendens, malum. Conuulſionem enim ſignificat. LXIX.

Quibus urinæ craſſæ, grumoſæ, paucæ, non ſine febribus, ubi copia ex his ſucceſsit, tenuis prodeſt. Tales autem maxime prodeunt his quibus ab initio, aut breui ſubſidentiam habent. LXX. Quibus in febribus urinæ conturbatæ, uelut iumenti, his capitis dolores, aut adſunt, aut aderunt. LXXI.

Quibus ſeptima die morbi iudicãtur, his nubeculam habet urina, quarta die rubram

rubram,& alia ſecundum rationem. LXXII. Quibus urinæ pellucidæ, albæ,malæ. Maxime autem in phreniticis comparẽt. LXXIII. Quibus præcordia eleuata,permurmurantia,lumborum dolore accedente,his alui humectantur,ſi non flatus erumpant,aut urinæ copia prodeat.In febribus autem hæc. LXXIIII. Quibus ſpes eſt abſceſſum fore ad articulos, eos liberat ab abſceſſu urina multa,& craſſa,& alba prodiens, qualis in febribus laborioſis quarta die quibuſdam fieri incipit. Si uero etiam ex naribus ſanguis erupe- rit,breui admodum ſoluitur. LXXV. Si quis ſanguinem aut pus mingat, rhenum aut ueſicæ ulceratione̅ ſignificat. LXXVI. Quibus in urina craſſa exiſtente, carunculæ paruæ,aut ueluti pili ſimul exeunt, his de rhenibus excernuntur. LXXVII. Quibus in urina craſſa exiſtente,furfuracea quædam ſimul minguntur, his ueſica ſcabie affecta eſt. LXXVIII. Qui ſua ſponte ſanguinem mingunt,his in rhenibus uenæ ruptionem ſignificat.

LXXIX. Quibus in urina, arenoſa ſubſidunt,his ueſica calculo laborat.

LXXX. Si quis ſanguinem mingat,& grumos, & urinæ ſtillicidium habeat,& dolor incidat in imum uentrem,& ani ac ſcorti intercapedinem,partes circa ueſicam affectæ ſunt. LXXXI. Si quis ſanguine̅ & pus mingat, & ſquamas,& odor grauis ſit:ueſicæ exulcerationem ſignificat. LXXXII. Quibus in urinaria fiſtula tuberculum naſcitur, his ſuppuratione facta & eruptione, ſolutio fit. LXXXIII. Mictio noctu multa fiens, medicam alui egeſtionem ſignificat.

SECTIO QVINTA.

I CONuulſio ex ueratro lethalis eſt. II. Ex uulnere co̅uulſio lethalis eſt. III. Sanguine multo effuſo co̅uulſio aut ſingultus accede̅s, malu̅. IIII. Ex ſuperflua purgatione, conuulſio aut ſingultus accedens, malum. V. Si quis ebrius derepente uoce priuetur, conuulſus moritur,ſi no̅ febris corripuerit,aut ubi ad horam qua crapulæ ſoluuntur peruenit, loquatur.

VI. Quicunq; à diſtentione antrorſum ac retrorſum corripiuntur,in quatuor diebus pereunt. Si uero has effugerint,ſani fiunt. VII. Quibuſcunq; morbi comitiales ante pubertatem fiunt,tra̅ſmutationem habent. Quibuſcu̅q; uero uiginti quinq; annos natis fiunt,his plerunq; co̅moriuntur. VIII.

Quicunq; pleuritici fientes,in quatuordecim diebus non repurgantur, his ad ſuppurationem tranſitio fit. IX. Tabes maxime fit ætatibus, ab anno decimo octauo, uſq; ad trigeſimumquintum. X. Quicunq; anginam effugiunt, his ad pulmone̅ uertitur, & in ſeptem diebus moriuntur. Si uero has effugerint,ſuppurati fiunt. XI. Qui tabe infeſta̅tur,ſi ſputum quodcu̅q; tuſsiendo reiecerint,graue olet,dum prunis injcitur,& capilli de capite defluunt,lethale eſt. XII. Quibuſcu̅q; tabe laborantibus capilli de capite deflu xerint,hi alui profluuio accedente moriuntur. XIII. Quicunq; ſanguine̅ ſpumoſum ſpuunt,his ex pulmone eductio fit. XIIII. A tabe occupato, alui profluuium accedens,lethale eſt. XV. Quicunque ex pleuritide ſuppurati fiunt, ſi in quadraginta diebus repurgati fuerint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. Si uero non, ad tabem tranſeunt. XVI. Calida frequenter ea utentibus, has noxas inducit, carnium effœminationem, neruorum impotentiam, mentis torporem, ſanguinis eruptiones, animi deliquia.

Hæc quibus mors. XVII. Frigida uero conuulſiones, antrorſum ac retrorſum diſtentiones, nigrores, rigores febriles. XVIII. Frigida inimica oſsibus, dentibus, neruis, cerebro, ſpinali medullæ. Calida uero grata.

XIX. Quæcunque perfrigerata ſunt, excalefacere oportet, præterquam à quibus ſanguis erumpit, aut erupturus eſt. XX. Vlceribus frigida mordax, cutem obdurat, dolorem non ſuppurantem facit, nigrefacit, rigores febriles inducit, conuulſiones, diſtentiones. XXI. Quandoque uero in diſtentione ſine ulcere, iuueni carnoſo, æſtate media, frigidæ multæ affuſio, caloris reuocationem facit. Calor autē hæc ſoluit. XXII. Calida ſuppuratoria eſt, non in omni ulcere, maximum ſignum ad ſecuritatem, cutem mollit, attenuat, dolores eximit, rigores, conuulſiones, diſtentiones mitigat, capitis grauitatem ſoluit. Plurimum autem cōfert ad oſsium fracturas, maxime denudatas. Ex his autem maxime hís qui in capite ulcera habent, & his quæ à frigiditate moriuntur, aut ulcerantur, & herpetibus exedētibus, ſedi, pudendo, utero, ueſicæ. His calida grata eſt & iudicans. Frigida uero inimica & occidens. XXIII.

In his frigida uti oportet unde ſanguis erumpit, aut erupturus eſt: non ſuper ipſas partes, ſed circa ipſas unde fluit. Et quæcunque inflammationes, aut flammei ardores, ad ruborem & ſubcruentum colorem ex nouo ſanguine tendunt, ad eas ipſas. nam ueteres nigrefacit. & ad ſacrum ignem non exulceratum. nam exulceratum lædit. XXIIII. Frigida uelut nix, glacies, pectori inimica ſunt, tuſſes mouēt, & ſanguinis eruptiones, ac defluxiones inducunt. XXV. Tumores in articulis, & dolores abſque ulcere, & podagricas affectiones, & conuulſiones: Horum plurima frigida multa affuſa leuat, & attenuat, & dolorem ſoluit. Torpor enim dolorem ſoluit. XXVI. Aqua quæ cito caleſcit, & cito perfrigeratur, leuiſsima eſt. XXVII. Quibus bibendi appetentiæ noctu ualde ſitientibus, ſi obdormierint bonum eſt.

XXVIII. Menſes ducit aromatum ſuffitus. Multis autem modis etiam ad alia commodus eſſet, ſi non capitis grauitatem induceret. XXIX.

Prægnantes medicamentis purgare oportet, ſi turget humor, quarto menſe, & uſque ad ſeptimum. Minus uero has. Iuniores uero & ſeniores fœtus uereri oportet. XXX. Mulierem uterum gerentem ab aliquo acuto morbo corripi, lethale eſt. XXXI. Mulier uterum gerens ſecta uena abortit, & magis ſi maior fuerit fœtus. XXXII. Mulieri ſanguinem uomenti, menſibus erumpentibus ſolutio fit. XXXIII. Mulieri menſibus deficientibus, ſanguinem ex naribus fluere, bonum eſt. XXXIIII. Mulieri uterum geſtanti ſi aluus multum fluxerit, periculum eſt ut abortiat.

XXXV. Mulieri quæ ab uteri ſtrangulationibus uexatur, aut difficulter parit, ſternutatio accedens, bonum. XXXVI. Mulieri mēſes decolores, & non eodem tempore ſemper fientes, purgatione opus eſſe ſignificant.

XXXVII. Mulieri uterum geſtanti, ſi mammæ repente graciles fiant, abortit. XXXVIII. Mulieri uterum geſtanti, ſi altera mamma gracilis fiat, gemellos geſtans alterum abortit. Et ſi quidem dextera gracilis fiat, maſculum: ſi uero ſiniſtra, fœmellam. XXXIX. Si mulier quæ neque prægnans eſt, neque peperit, lac habet: menſes ipſius defecerunt. XL. Mulieribus quibuſcunque ad mammas ſanguis colligitur, inſaniam ſignificat.

XLI. Mulierem ſi uelis cognoſcere, an prægnans ſit, ubi dormire uolet, aquam mulſam bibendam dato. Et ſi quidem tormen habuerit circa uentrē, prægnans eſt. Si uero nō, prægnans non eſt. XLII. Mulier prægnans ſi quidem maſculum geſtat, bene colorata eſt. Si uero fœmellam, male colorata. XLIII. Si mulieri prægnanti ignis ſacer in utero fiat, lethale eſt.

XLIIII. Quæcunq; præter naturam tenues exiſtentes, uterum geſtant, abortiunt priuſquam craſſeſcant. XLV. Quæcunq; uero moderate corpus habentes, abortiunt bimeſtres & trimeſtres, ſine cauſa manifeſta, his uteri acetabula muco plena ſunt, & non poſſunt fœtum continere præ grauitate, ſed abrumpitur. XLVI. Quæcunq; præter naturam craſſæ exiſtentes, non concipiūt in utero, his omentum oſculum uteri comprimit, & priuſquam attenuentur, non concipiunt. XLVII. Si uterus in coxam incūbens, ſuppuratus fuerit, neceſſe eſt curationem ex medicamentis, per linamenta ipſi adhibere. XLVIII. Fœtus maſculi quidem in dextris, fœminæ uero in ſiniſtris magis. XLIX. Vt ſecundæ excidant, ſternutatorio indito, nares & os apprehendito. L. Mulieri menſes ſi cohibere uoles, cucurbitam q̃ maximam ad mammas appone. LI. Quæcunq; uterum geſtant, his oſculum uterorum clauſum eſt. LII. Mulieri uterum geſtanti ſi multum lac ex mammis fluat, debilem fœtum ſignificat. Si uero ſolidæ fuerint mammæ, ſaniorem fœtum ſignificant. LIII. Quæ corrupturæ ſunt fœtus, his mammæ graciles fiunt. Si uero rurſus duræ fiant, dolor erit aut in mammis, aut in coxis, aut in oculis, aut in genibus, & non corrumpunt. LIIII. Quibus os uterorum durū eſt, his neceſſe eſt oſculū uterorum clauſum eſſe. LV. Quæcunq; in utero habentes, à febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur ſine manifeſta occaſione, difficulter pariunt & periculoſe: aut abortum facientes periclitantur. LVI. In fluxu muliebri, conuulſio & animi deliquium ſi accedat, malum eſt. LVII. Menſibus pluribus prodeuntibus morbi fiunt, & non prodeuntibus, ab utero morbi contingunt. LVIII. Ex inteſtino recto, & utero inflammato, urinæ ſtillicidium accedit, & ex rhenibus ſuppuratis urinæ ſtillicidium accedit. Verum ex hepate inflammato, ſingultus accedit.

LIX. Si mulier in uentre non concipit, uelis autem ſcire an conceptura ſit, ueſtimentis circumtectam ex infernis ſuffito. Et ſi quidem odor per corpus tibi procedere uideatur ad nares & ad os, ſcito quòd ipſa non propter ſeipſam infœcunda eſt. LX. Si mulieri uterum geſtanti purgationes prodeunt, impoſsibile eſt fœtum ſanum eſſe. LXI. Si mulieri purgationes non prodeunt, neq; horrore, neque febre accedente: uerum cibi faſtidia ipſi accidunt, hanc in uentre habere exiſtimato. LXII. Quæcunq; frigidos ac denſos uteros habent, non concipiunt: & quæcunq; humidos habent uteros, nō concipiunt. Extinguitur enim in ipſis genitura. Et quæcunq; ſiccos magis & aduſtos. Præ inopia enim alimēti corrumpitur ſemen. Quæcūq; uero ex utriſq; temperamentum habent moderatū, tales fœcundæ fiunt. LXIII. Similiter autem in maſculis. Aut enim propter corporis raritatem, ſpiritus extra fertur, ut ſemen non deducat: aut propter denſitatem, humor non procedit foras: aut propter frigiditatem non cōcaleſcit, ut ad hunc locum cōgregetur: aut propter caliditatē, hoc idē cōtingit. LXIIII. Lac dare caput dolētibus, malū. Malū

etiam

etiam febricitantibus,& quibus præcordia eleuata permurmurantia, & ſiticu-loſis. Malum & quibus bilioſæ alui egeſtiones in febribus acutis ſunt, & quibus ſanguinis multi egeſtio facta eſt. Conuenit autem exhibere tabeſcentibus, non ualde multũ febrientibus, & in febribus longis, debilibus, nullo ex prædictis ſignis præſente, ſed præter rationem conſumptis. LXV. Quibus tumores in ulceribus apparent, non ualde cõuelluntur, neq; inſaniunt. His autẽ derepente diſsipatis, retrorſum quidem cõuulſiones & diſtentiones fiunt: antrorſum uero, inſaniæ, lateris dolores acuti, aut ſuppuratio, aut dyſenteria, ſi rubicundi magis fuerint tumores. LXVI. Si in uulneribus fortibus ac prauis, tumor non appareat, magnum malum. LXVII. Tumores laxi boni, crudi mali. LXVIII. Dolenti poſteriorem capitis partem, uena recta in fronte ſecta prodeſt. LXIX. Rigores incipiunt, mulieribus quidem ex lumbis magis, & per dorſum ad caput. Verũ & uiris magis poſteriore corporis parte q̃ anteriore, uelut ex cubitis ac femoribus. Sed et cutis rara eſt. Indicat autem pilus. LXX. Qui à quartanis corripiuntur, non ita ualde à conuulſionibus corripiuntur. Si uero prius corripiantur, & quartana inſuper accedat, ceſſant. LXXI. Quibus cutis circũtenditur arida ac dura, hi ſine ſudore moriuntur. Quibus uero laxa ac rara, cum ſudore moriuntur.

LXXII. Morbo regio laborantes, non ita ualde flutuoſi ſunt.

SECTIO SEXTA.

I IN diuturnis inteſtinorum leuitatibus, ructus acidus accedẽs, qui prius nõ erat, ſignum bonum. II. Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, morboſius ſani ſunt: quibus uero uice uerſa, ſalubrius.

III. In longis inteſtinorũ leuitatibus, cibi faſtidium malum, & cum febre peius. IIII. Vlcera circũglabra maligna ſunt. V. Dolores in lateribus, & in pectoribus, & in alijs partibus, an multũ differunt, conſiderandũ eſt.

VI. Rhenum affectiones, & quæ circa ueſicam conſiſtunt, operoſe ſanãtur in ſenibus. VII. Dolores circa uentrẽ fientes, ſublimes quidẽ leues ſunt, non autem ſublimes, fortiores. VIII. Hydropicis fientia ulcera in corpore, non facile ſanantur. IX. Latæ puſtulæ non ualde pruriginoſæ ſunt.

X. Caput dolenti & circũdolenti, pus, aut aqua, aut ſanguis fluens per nares, aut os, aut aures, ſoluit morbum. XI. Atrabiliarijs, & Phrgniticis, hæmorrhoides accedentes, bonum. XII. Hemorrhoidas ſananti diuturnas, ſi non una ſeruata fuerit, periculum eſt hydropem aut tabem accedere.

XIII. A ſingultu detento, ſternutationes accedentes ſoluunt ſingultum.

XIIII. Ab hydrope detento, ubi aqua in uenis ad uentrem cõfluxit, ſolutio fit. XV. A profluuio alui longo correpto, uomitus ſponte accedens, ſoluit alui profluuium. XVI. A pleuritide aut peripneumonia occupato, alui profluuium accedens, malum. XVII. Lippientem alui profluuio corripi, bonum. XVIII. Veſicam diſſectam habẽti, aut cerebrũ, aut cor, aut ſeptum tranſuerſum, aut tenue aliquod inteſtinum, aut uentriculum, aut hepar, lethale eſt. XIX. Vbi diſſectum fuerit os, aut cartilago, aut neruus, aut genæ pars tenuis, aut præputium, neq; augeſcit, neq; coaleſcit.

XX. Si in uentrem ſanguis effuſus fuerit præter naturam, neceſſe eſt ſuppurari. XXI. In inſanientibus, uaricibus aut hæmorrhoidibus accedentibus

bus, inſaniæ ſolutio fit. XXII. Quicunq; dolores ex dorſo ad cubitos deſcendunt, uenæ ſectio ſoluit. XXIII. Si timor & triſtitia multo tēpore perſeuceret, atrabiliariū hoc ſignum eſt. XXIIII. Si ex inteſtinis tenuibus aliquod diſſectum fuerit, non coaleſcit. XXV. Ignem ſacrum ab externis intro cōuerti, non bonū: ab internis uero extra, bonū. XXVI. Quibus in febribus ardētibus tremores facti fuerint, mentis emotio ſoluit.

XXVII. Quicūq; ſuppurati aut hydropici, ſecantur aut uruntur, hi pure aut aqua aceruata effluente, omnino moriuntur. XXVIII. Eunuchi nō laborant podagra, neq; calui fiunt. XXIX. Mulier non laborat podagra, ſi non menſes ipſi defecerint. XXX. Puer non laborat podagra, ante ueneris uſum. XXXI. Oculorū dolores meri potus, aut balneū, aut fomentum, aut uenæ ſectio, aut medicamenti potio ſoluit. XXXII. Balbi ab alui profluuio longo maxime corripiuntur. XXXIII. Acidum ructū habentes, non ita ualde pleuritici fiunt. XXXIIII. Quicūq; calui ſunt, his uarices magnæ non fiunt. Quibuſcūq; uero caluis uarices accedunt, hi rurſus hirſuti ſunt. XXXV. Hydropicis tuſsis accedens, malum.

XXXVI. Vrinæ difficultatem ſoluit uenæ ſectio. Secare uero oportet internas. XXXVII. Ab angina detento tumorem fieri foris in collo, bonum eſt. XXXVIII. Quibuſcūq; occulti cancri fiunt, eos nō curare melius eſt. Si enim curantur, citius moriūtur. Si uero non curentur, multū tempus perdurant. XXXIX. Conuulſio fit aut à repletione, aut euacuatione. Sic autem & ſingultus. XL. Quibuſcūq; citra præcordiū dolores fiūt, abſq; inflammatione, his febris accedens dolorem ſoluit. XLI. Quibuſcunq; ſuppuratum quid in corpore exiſtens, ſignificationem de ſe nō præbet, his propter puris aut loci craſsitudinē, ſui ſignificationē nō exhibet. XLII. Morbo regio laborantibus hepar durū fieri malum eſt. XLIII. Quicūq; ſplenici à dyſenteria corripiūtur, his longa accedente dyſenteria, aut hydrops accedit, aut inteſtinorum leuitas, & pereunt. XLIIII. Quibuſcunq; ex urinæ ſtillicidio uoluulus accedit, hi in ſeptem diebus pereunt, ſi non febre accedente urina ſatis fluxerit. XLV. Vlcera quæcunq; annua fiūt, aut diutiore tempore durant, neceſſe eſt os abſcedere, & cicatrices cauas fieri. XLVI. Quicunq; gibboſi ex anhelatione, aut tuſsi fiunt, ante pubertatem pereunt.

XLVII. Quibuſcūq; uenæ ſectio, aut medicamentū conducit, his uere uenam ſecare, aut medicamentū purgans exhibere conuenit. XLVIII. Splenicis dyſenteria accedens, bonum. XLIX. Quicunq; podagrici morbi fiunt, hi ſedata inflāmatione, in quadraginta diebus reſtituūtur. L. Quibus cerebrum diſſectum fuerit, his neceſſe eſt febrem, & bilis uomitū accedere.

LI. Quibuſcunq; ſanis derepente dolores fiūt in capite, & ſtatim uoce intercepta iacent, ac ſtertunt, in ſeptē diebus pereunt, ſi non febris apprehendat.

LII. Conſiderare uero oportet etiam ſub oculis apparitiones in ſomnis. Si enim albæ partis quid ſubapparuerit, non commiſsis palpebris, ſi id nō ex alui profluuio, aut medicamenti potione fuerit, malum ſignum & ualde lethale eſt.

LIII. Deſipientiæ cum riſu quidem fientes, ſecuriores ſunt: cum ſtudio uero ſerio, periculoſiores. LIIII. In acutis affectionibus, quæ cū febre fiūt, luctuoſæ reſpirationes, malū. LV. Podagricæ affectiones uere & autūno

Y ut

ut plurimum mouentur. LVI. Atrabiliarijs morbis periculoſi humorum à loco ad locum decubitus, aut ſyderationē corporis, aut cōuulſionem, aut inſaniam, aut cæcitatem ſignificant. LVII. Syderationes uero maxime fiunt, ætate à quadrageſimo anno uſq; ad ſexageſimum. LVIII. Si omentū exciderit, neceſſe eſt putrefieri. LIX. Quibuſcunq; à coxendicum morbo uexatis, coxa excidit, & rurſus incidit, his muci accedunt. LX. Quibuſcūq; à coxendicum morbo diuturno uexatis, coxa excidit, his crus tabeſcit, & claudicant, ſi non uſti fuerint.

SECTIO SEPTIMA.

I In acutis morbis frigiditas extremarum partium, malum. II. Ex oſſe ægrotante, caro liuida, malum. III. Ex uomitu ſingultus, & oculi rubicundi, malum. IIII. Ex ſudore horror, non bonum. V. Ex inſania, dyſenteria, aut hydrops, aut mentis emotio, bonum. VI. In morbo diuturno cibi faſtidium, & meracæ alui egeſtiones, malum. VII. Ex multo potu rigor, & delyrium, malum. VIII. Ex tuberculi intus ruptione, exolutio, uomitus, & animi deliquium fit. IX. Ex ſanguinis fluxu delyrium, aut etiam conuulſio, malum. X. Ex uoluulo uomitus, aut ſingultus, aut conuulſio, aut delyrium, malum. XI. Ex pleuritide peripneumonia, malum.

XII. Ex peripneumonia phrenitis, malum. XIII. Ex ardoribus uehementibus conuulſio, aut diſtentio, malum. XIIII. Ex plaga in caput, ſtupor, aut delyrium, malum. XV. Ex ſanguinis ſputo, puris ſputum, malum. XVI. Ex puris ſputo, tabes, & fluxus, malum. Poſtquam uero ſputum ſupprimitur, moriuntur. XVII. Ex hepatis inflammatione ſingultus, malum. XVIII. Ex uigilia conuulſio, aut delyrium, malum.

XIX. Ex oſsis denudatione, ignis ſacer. XX. Ex igne ſacro, putrefactio, aut ſuppuratio. XXI. Ex forti pulſu in ulceribus, ſanguinis eruptio. XXII. Ex dolore diuturno partium circa uentrem, ſuppuratio.

XXIII. Ex meraca alui egeſtione, dyſenteria. XXIIII. Ex oſsis diſſectione delyrium, ſi ad uacuum uſq; proceſſerit. XXV. Ex medicamenti potione conuulſio, lethale. XXVI. Ex dolore forti partium circa uentrem, frigiditas extremarum partium, malum. XXVII. Mulieri uterum gerenti, teneſmus accedens abortire facit. XXVIII. Quodcunq; os præſectum fuerit, aut neruus in corpore, neq; augeſcit, neq; coaleſcit.

XXIX. Si à pituita alba detento, uehemens alui profluuium accedat, ſoluit morbum. XXX. Quibuſcunq; ſpumoſæ alui egeſtiones ſunt in alui profluuijs, his de capite pituita defluit. XXXI. Quibuſcūq; febricitantibus, in urinis ſubſidētiæ craſsiores polentæ partes referentes fiunt, longū morbum ſignificant. XXXII. Quibus uero denſæ ſubſidentiæ, ab initio tenues, acutum morbū ſignificant. XXXIII. Quibuſcunq; diſparatæ urinæ ſunt, his uehemens turbatio in corpore eſt. XXXIIII. Quibus in urinis bullæ ſuperſtant, rhenum affectiones ſignificant, & morbum fore longum.

XXXV. Quibus pingue eſt id quod ſuperſtat, & aceruatum, his rhenum affectiones, easq; acutas ſignificat. XXXVI. Quibus uero iam nephriticis ex rhenibus affectis prædicta ſigna accidunt, doloresq; circa muſculos ſpinales fiūt, ſi quidem circa externos locos fiant, etiam abſceſſus extrinſecus futuros

ros expecta. Si uero dolores magis circa internos locos fiant, etiam abſceſſus magis intus fore expecta. XXXVII. Quicunq; ſanguinẽ uomunt, ſine febre quidem, ſalutare eſt: uerum cum febre, malum. Perfrigerantibus autem & adſtringentibus curare oportet. XXXVIII. Defluxiones in uentrẽ ſupernum, in uiginti diebus ſuppurantur. XXXIX. Si quis ſanguinẽ mingat, & grumos, & urinæ ſtillicidium habeat, & dolor incidat in ani ac ſcorti intercapedinem, & imum uentrem ac pectinem, partes circa ueſicam ægrotare ſignificat. XL. Si lingua derepente impotens fiat, aut aliqua corporis pars ſyderata, atrabiliariũ tale exiſtit. XLI. Si ſenioribus nimiũ purgatis ſingultus accedat, non bonũ eſt. XLII. Si febris non à bile habeat, aqua multa calida in caput affuſa, febris ſolutio fit. XLIII. Mulier ambidextra nõ eſt. XLIIII. Quicunq; ſuppurati urũtur, ſi quidem pus purũ fluat & album, euadunt. Si uero ſubcruentũ, & carnoſum, ac graueolens, pereunt.

XLV. Quicunq; hepar ſuppuratũ uruntur, ſi quidem pus purum fluat, & album, ſuperſtites euadunt. In tunica enim pus his ineſt. Si uero uelut amurca fluat, pereunt. XLVI. In doloribus oculorum, ubi merum bibendum dediſti, & multa calida lauiſti, uenam ſecato. XLVII. Hydropicum ſi tuſsis uexet, deſperatus eſt. XLVIII. Vrinæ ſtillicidium, & urinæ difficultatẽ, uini potus & uenæ ſectio ſoluit. Secare uero oportet internas.

XLIX. Ab angina detento, tumor & rubor in pectore accedens, bonum. Foras enim uertitur morbus. L. Quibuſcunq; corruptũ fuerit cerebrum, in tribus diebus pereunt. Si uero has effugerint, ſani fiunt. LI. Sternutatio fit ex capite, percaleſcẽte cerebro, aut uacuo quod eſt in capite perhumeſcente. Aer enim qui intus eſt, foras erumpit. Strepitum uero edit, quia trãſitus eſt ipſi per anguſtum. LII. Quibuſcũq; hepar circũcirca dolet, his febris accedens ſoluit dolorem. LIII. Quibuſcunq; ſanguinem de uenis auferre conducit, his uere uenam ſecare conuenit. LIIII. Quibus inter uentrem & ſeptum tranſuerſum pituita concluſa eſt, & dolorem exhibet, nõ habens exitum ad neutrum uentrem, his per uenas ad ueſicam conuerſa pituita, morbi ſolutio fit. LV. Quibus hepar aqua repletum, ad omẽtum eruperit, his uenter aqua impletur, & moriuntur. LVI. Anxietatem, oſcitationem, horrorem, uinum æquali mẽſura aquæ ammixta potum ſoluit. LVII. Quibus in urinaria fiſtula tubercula fiunt, his ſuppuratione facta & eruptione, ſoluitur dolor. LVIII. Quibus cerebrum cõcuſſum fuerit ex aliqua cauſa, eos ſtatim uoce priuari neceſſe eſt. LIX. Corporibus humidas carnes habentibus, famẽ inducere oportet. fames enim corpora ſiccat. LX. Vbi in toto corpore mutationes, & corpus perfrigeratur, & rurſus caleſcit, aut color alius ex alio mutatur, longitudinem morbi ſignificat. LXI. Sudor multus, calidus aut frigidus, ſemper fluens, humorem abducere oportere ſignificat, forti quidem ſuperne, debili uero, inferne. LXII. Febres non intermittentes, ſi per tertiam fortiores fiant, periculoſę ſunt. Quocũq; uero modo intermiſerint, ſine periculo eſſe ſignificat. LXIII. Quibus febres longæ ſunt, his aut tubercula, aut ad articulos dolores fiunt. LXIIII. Quibus tubercula diutina, aut ad articulos dolores, ex febribus fiunt, hi cibis pluribus utuntur.

LXV. Si quis febricitanti cibum det, quem ſano exhibet, ſano quidem ro-

bur,ægroto uero morbus eſt. LXVI. Quæ per ueſicam prodeunt inſpicere oportet,an qualia ſanis prodeunt. Quæ igitur minime ſimilia his ſunt, ea morboſiora ſunt. Quę uero ſimilia ſanis, ea minime morboſa. LXVII. Et quibus alui egeſtiones,ſi ſtare permiſeris,& non moueris, ſubſiſtunt ueluti ramenta:ſi paucæ fuerint,modicus morbus eſt:ſi multæ,multus. His cōfert ſubpurgare aluum.Si uero non purgata aluo,ſorbitiones dederis,lædes. & quanto plures dederis, magis lædes. LXVIII. Quibuſcunq; cruda deorſum ſecedunt,ex atra bile ſunt:ſi plura, copioſiore:ſi pauciora pauciore.

LXIX. Exſcreationes in febribus non intermittentibus liuidæ, & cruentæ,& graueolentes,& bilioſæ,omnes malæ ſunt. At probe ſecedẽtes, bonæ, & per aluum,& per ueſicam.& ubi ſanè quid ſecedens conſtiterit non purgatum, malum. LXX. Corpora quocunq; quis purgare uoluerit,fluida facere oportet.Et ſi quidem ſurſum,ſiſtere aluum.Si uero deorſum,humectare.

LXXI. Somnus,uigilia,utraq; modum excedentia,morbus.

LXXII. In non intermittentibus febribus,ſi externæ quidem partes frigidæ fuerint,internæ uero ardeant,& febris habeat,lethale eſt. LXXIII. In febre non intermittente,ſi labium,aut naſus,aut oculus, aut ſupercilium diſtorqueatur:aut non uideat,aut non audiat,æger iam debilis exiſtens:quicquid horum fiat,propinqua mors eſt. LXXIIII. Ex pituita alba, hydrops accedit. LXXV. Ab alui profluuio,dyſenteria. LXXVI. A dyſenteria, inteſtinorum leuitas accedit. LXXVII. Ex corruptione,abſceſſus oſsis.

LXXVIII. Ex ſanguinis uomitu,tabes, & puris purgatio ſurſum. Ex tabe,fluxus ex capite.Ex fluxu,alui profluuiũ.ex alui profluuio,ſuppreſsio purgationis ſurſum uerſus. ex ſuppreſsione, mors. LXXIX. Qualia etiam ſint in ueſicæ ac alui egeſtionibus,inſpicere oportet,et in his quæ per carnes excernuntur,& ſicubi alibi à natura recedat corpus,ſi parum, paruus eſt morbus: ſi multum,multus: Si uero ualde multus ſit receſſus,lethale hoc eſt.

LXXX. Quicunq; ſupra quadraginta annos phrenitici fiunt, non ita ualde ſani fiunt. Minus enim periclitantur,quorum naturæ,& ætati,morbus affinis fuerit. LXXXI. Quibuſcunq; in ægritudinibus oculi ex uoluntate lachrymantur,bonum. Quibus uero citra uoluntatem,malum.

LXXXII. Quibus in febribus quartanis ſanguis ex naribus fluxerit, malum eſt. LXXXIII. Sudores in diebus iudicatorijs fientes, uehementes & ueloces periculoſi ſunt,qui expellũtur ex fronte uelut guttæ, & aquæ ſalientes,& frigidi ualde ac multi. Neceſſe eſt enim talem ſudorem prodire cũ uiolentia, & doloris exceſſu, ac expreſsione diuturna. LXXXIIII. Ex morbo diuturno,etiam alui defluxus,malum. LXXXV. Quæcunq; non ſanant medicamenta,ea ferrum ſanat. Quæ ferrum non ſanat,ea ignis ſanat. Quæ ignis non ſanat, ea incurabilia putare oportet.

HIPPOCRATIS COI LIBER PRAENOTIONVM, [illegible] Medico Phyſico interprete.

MEDICVM prænotionem adhibere, optimum eſſe mihi uidetur. Prænoſcens enim & prædicēs apud ægrotos, & præſentia, & præterita, & futura, & quæ ipſi ægroti relinquunt exponens, fidem utiq; fecerit, quód ægrotorum res magis cognoſcat, quare audebunt homines ſeipſos medico committere. At uero curationem optime fecerit, ubi prænouerit futuras affectiones. Sanos equidem facere omnes ægrotos impoſsibile eſt, hoc enim præſtātius eſſet, quàm prænoſcere in poſterum euentura. Quandoquidem uero homines moriūtur, alij priuſquā medicum uocent, præ uiolentia morbi: alij uero accito etiā medico, derepente uita decedunt, quidam ubi unam uixerunt diem, quidam tempore paulo diutiore, anteaquā medicus per artem aduerſus ſingulos morbos repugnet: itaq; noſſe oportet talium affectionum naturas, quantum corporum uires excedūt. Simul uero & ſi quid diuini in morbis ineſt, etiam huius prænotionem ediſcere. Ita enim merito admirationi fuerit, & medicus bonus extiterit. Nā quos ſuperſtites manere poſsibile eſt, eos adhuc magis recte conſeruare poterit, ex multo tempore antea conſilium adhibens ad ſingula. & tum morituros, tum ſeruandos, prænoſcens ac prædicens, à culpa exors fuerit. Conſiderare porrò hoc modo conuenit in morbis acutis, primū quidem faciem ægroti, an ſimilis ſit his quæ in ſanis ſunt, maxime uero an ipſa ſibijpſi. Ita enim optima fuerit. Si uero maxime contraria ſimili fuerit, horrendiſsima eſt. Talis autem fuerit, naſus acutus, oculi caui, tempora collapſa, aures frigidæ ac contractæ, & extremitates aurium auerſæ, & cutis circa frontem dura & circumtenta ac arida, & color totius faciei pallidus, aut etiam niger, & liuidus, aut plumbeus. Siquidem igitur in principio morbi facies talis fuerit, & nondum ex alijs coniecturam facere licuerit, interrogare oportet, num uigilauerit homo, aut alui excrementa ualde liquida ſint, aut fames aliqua ipſum teneat. Et ſi quidem horum aliquid confiteatur, minus graue eſſe putandum eſt. Iudicantur autem & cognoſcūtur talia in die ac nocte, ſi ob has cauſas facies talis fuerit. Si uero nihil horū eſſe dicat, neq; in prædicto tempore confidat, noſſe conuenit morti proximum eſſe. At ſi uetuſtiore exiſtente morbo, aut triduano, aut quatriduano, talis fuerit facies, de his interrogare oportet, de quibus etiam prius iuſsi: itemq; alia ſigna conſiderare, & in uniuerſa facie, & in corpore, & in oculis. Si enim lucem fugiant, aut inuoluntarie lachrymētur, aut diſtorqueātur, aut alter altero minor fiat, aut albas partes rubentes habeāt, aut uenulas liuidas aut nigras in ipſis habeāt, aut lemæ ac ſordes circa oculos appareant, aut etiam inſtabiles, aut eminentes, aut caui uehementer facti, aut ſquallentes & obſcuri fuerint: aut color totius faciei alteratus fuerit. Hæc omnia mala & pernicioſa eſſe putandum eſt. Conſiderare uero conuenit etiam oculorū ſubapparitiones in ſomnis. Si enim albæ quid partis ſubapparuerit, palpebris non commiſsis, ſi id non ex alui profluuio, aut medica-

menti potione fuerit,aut ęgrotus non ita dormire conſueuerit,malum ſignum & ualde lethale eſt. Si uero retorta, aut contracta fiat,aut liuida, aut pallida palpebra, aut labium,aut naſus,cum aliquo ex alijs ſignis,morti proximũ eſſe ſciendum eſt. Lethale eſt etiam habere labia reſoluta, & pendentia, & frigida, & albicantia facta. Decumbentem ægrotum à medico deprehendi conuenit in latus dextrum aut ſiniſtrum,& manus, & collum,& crura modice inflexa habentem,& totum corpus flexibile ſitum.Ita enim plurimi ex ſanis decumbunt. Optimi autem ſunt decubitus qui ſanorum decubitibus ſimiles exiſtũt. At uero ſupinũ iacere,& manus,& collum,& crura extenta habere, minus bonum eſt. Si uero etiam pronus fiat, & de lecto ad pedes delabatur, magis horrendum eſt.Si uero nudos quoq; pedes habere comperiatur, nec admodum calidos:et manus,& collum,ac crura inæqualiter diſiecta,ac nuda,malum eſt.Anxietatem enim ſignificat. Lethale eſt & hiantem ſemper dormire:& crura ſupini iacentis ualde incuruata eſſe ac complicata. At in uentrem decumbere, ſi quis non ſit adſuetus dum ſanus fuit ita dormire,delyrium ſignificat,aut dolorem locorum circa uentrem.Cęterũ erectum ſedere uelle ægrum in morbi uigore, in omnibus morbis acutis malum eſt, peſsimũ aũt in peripneumonicis pulmone inflammato. Dentibus ſtridere in febribus,quibus nõ familiare id eſt à pueris,furioſum ac lethale eſt. Verum prædicere oportet ab utriſq; periculum futurũ.Si uero etiam delyrus hoc faciat,pernicioſum ualde iam exiſtit. Vlcus autem ſiue prius factum fuerit, ſiue in morbo acceſſerit, conſiderare oportet. Si enim periturus eſt homo,ante mortem liuidum ac ſiccum erit, aut etiam pallidum & ſiccum. At de manuũ latione ita ſentio. Quæ in febribus acutis,aut peripneumonijs,aut in phrenitide,aut capitis dolore,ante faciem feruntur,et fruſtra uenantur,& feſtucas legunt,& floccos de ueſtibus euellunt,& de pariete paleas detrahunt, eas omnes malas & lethales eſſe. Spiritus denſus dolorem ſignificat, aut inflammationem,in locis ſupra ſeptũ tranſuerſum. Qui uero magnus exſpiratur, & per multum temporis interuallum, delyrium indicat.Si uero frigidus è naſo & ore exſpiretur,ualde iam pernicioſus eſt. Bonam autem ſpirationem ualde magnam uim habere ad ſalutẽ, in omnibus acutis morbis putare cõuenit,qui cum febribus ſunt,& in quadraginta diebus iudicantur. Sudores optimi ſunt in omnibus acutis morbis, qui in diebus iudicatorijs fiunt, & febrem perfecte ſubmouent. Boni uero ſunt, qui per totum corpus fientes,hominem facilius morbum ferre faciũt.Qui uero tale quid non effecerint,incommodi ſunt. Peſsimi autem ſunt frigidi,& tantum circa caput & faciem fientes,& circa ceruicem. Hi enim cum acuta quidem febre, mortem præſignificant:cum mitiore uero,longitudinem morbi.Et qui per totum corpus fiunt,ſimiliter ſignificant his qui circa caput.At uero milioformes, & ſolum circa collum fientes, mali ſunt. Qui uero cum guttis fiunt, & euaporant,boni ſunt. Conſiderare porrò conuenit ſudores in ſumma. fiunt enim aliqui propter corporum exolutionem, aliqui propter inflammationis uigorem. Præcordium optimũ eſt doloris exors,& molle,& æquale,tum in dextra, tum in ſiniſtra parte. At inflammatum,aut dolorem exhibens,aut dextræ partes inæqualiter affectæ ad ſiniſtras:hæc omnia obſeruare oportet. Si uero etiam pulſus inerit in præcordio,turbationem ſignificat aut delyrium. Verum

oculos

oculos talium inſuper intueri oportet. Si enim oculi frequenter moueantur, furioſos hos fore timor eſt. Tumor in præcordio durus exiſtens & doloroſus, peſsimus quidem eſt ſi per totum fuerit præcordium. Si uero fuerit in altera parte, minus periculoſus eſt in ſiniſtra. Significãt autem eiuſmodi tumores, in principio quidem, mortem breui affuturam. Si uero uiginti dies tranſgrediatur, tum febris detinens, tum tumor non conſidens, ad ſuppuratione͂ conuertitur. Cõtingit aute͂ his in primo circuitu, etiã ſanguinis eruptio è naribus, & ualde prodeſt. Verũ interrogare cõuenit, an caput doleant, aut hebetem uiſum habeant. Si enim horũ quid fuerit, ad eum locũ repit. Magis tamen in iunioribus quinq; ac triginta annis, ſanguinis eruptione͂ expectare conuenit. At uero molles tumores, & doloris exortes, et qui digito cedunt, diuturniores iudicationes faciunt, & minus illis ſunt horrendi. Si uero trãſgrediatur ſexaginta dies febris detinens, & tumor non conſidat, ſuppuratũ fore ſignificat & hunc, & eum qui in reliquo uentre eſt eodem modo. Quicunq; igitur tumores doloroſi ſunt, & duri, & magni, periculum mortis breui affore ſignificant. Qui uero molles, & doloris exortes ſunt, & digito compreſsi cedunt, diuturniores illis ſunt. Cæterum tumores in uentre minus faciunt abſceſſus, quàm hi qui ſunt in præcordijs. Minime uero hi qui ſub umbilico conſiſtunt, ad ſuppuratione͂ conuertuntur. Sanguinis uero eruptionem, ex ſupernis locis maxime expectare oportet. Omniũ autem tumorũ diuturnorum circa hos locos, ſuppurationes cõſiderare cõuenit. Sunt aũt ſuppurationes hinc fientes hoc modo cõſiderandæ. Quęcunq; extra uertũtur, optimæ ſunt, quæ paruæ ſunt, & q̃ maxime foras eminentes, & in acutũ faſtigiatæ. Quæ uero magnæ ſunt, & latę, & minime in acutum faſtigiatæ, peſsimæ ſunt. Quæcũq; uero intro rũpuntur, optimæ ſunt quæ nihil cum externo loco cõmunicant, ſed ſunt cõtractæ, & doloris exortes, & totus externus locus cõcolor apparet. At uero pus optimum eſt, ſi eſt album, & æquale, & leue, & q̃ minime graueolens. Quod uero huic contrariũ eſt, peſſimum eſt. Aquæ porrò inter cutem, ex acutis morbis obortæ, omnes malæ ſunt. Neq; enim à febre liberant, & ualde doloroſæ ſunt, ac lethales. Incipiũt aute͂ pleræq; à laterũ mollitudine, & à lumbis: aliquæ uero etiã ab hepate. Quibus igitur à laterũ mollitudine & lũbis, principia fiũt, his & pedes intumeſcũt, & alui profluuia diuturna ipſos tenent, quę neq; dolores ex laterũ mollitudine ac lumbis ſoluũt, neq; uentre͂ molliunt. Quibuſcũq; uero ab hepate aquę inter cute͂ oriuntur, his tuſſes tuſsie͂diq; prõp titudo accedit, & nihil memorabile expuũt, & pedes tume͂t, & uenter nõ egerit niſi dura, & coactus, & circa aluum fiũt tumores, aliqui in dextra, aliqui in ſiniſtra parte, tum cõſiſtentes, tum conſidentes. Caput aũt & manus, & pedes, ſi frigida ſunt, malum eſt, ubi & uenter, & latera calida ſunt. Optimũ uero eſt & totũ corpus calidum eſſe, ac molle.

Cõuerti aũt cõuenit facile ægrotũ, & in attollẽdo ſe leue͂ eſſe. Si uero grauis eſſe appareat, & reliquo corpore, & manibus, & pedibus, magis periculoſum eſt. Si uero ſupra grauitate͂, ungues & digiti liuidi fiãt, mors e ueſtigio expectanda eſt. At ſi digiti ac pedes penitus nigreſcũt, minus pernicioſi ſunt q̃ liuidi. Verũ et alia ſigna cõſiderare oportet. Si enim facile ferre uideatur malũ, et aliud quoddã ex ſalutarib. ad hęc ſigna ſubindicet, morbũ ad abſceſſum uerti ſpeseſt, ita ut ęger quide͂ ſuperſtes mãſurus ſit, corporis uero partes nigrefactæ caſurę.

Teſtes & pudenda reuulſa, dolores fortes ſignificant, & periculum lethale. Quod uero ad ſomnos attinet, quemadmodum ſecundum naturam cõſuetum nobis eſt, interdiu uigilare oportet, noctu dormire. Si uero hoc fuerit transmutatum, peius eſt. Minime uero lædi æger poterit, ſi dormiat mane ad tertiam partem diei. Qui uero ab hoc tempore fiunt ſomni, deteriores ſunt. Peſsimum autem eſt non dormire, neq; noctu, neq; interdiu. Aut enim præ dolore ac afflictionibus uigiliæ adſunt: aut delyrium aderit ab hoc ſigno. Egeſtio alui optima eſt, mollis & cohærens, & ſecundum horam, in qua etiam à ſano egerebatur. Iuxta copiam uero, pro ratione ciborum ingeſtorum. Tali enim contingente exitu, uenter infernus ſanus fuerit. Si uero liquida fuerit egeſtio, conducit neq; ſtridere, neq; frequẽtem eſſe, & paulatim ſecedere. Delaſſatur enim homo ex frequenti deſeſſu, & uigilias utique contraxerit. Si uero ſæpe aceruatim egerit, periculum eſt ne in animi deliquium incidat. Quin & iuxta copiam ingeſtorum egerere oportet, bis aut ter in die, & noctu ſemel. Plura uero mane, quemadmodum in conſuetudine eſt homini. Inſpiſſari autem oportet egeſtionem, morbo ad iudicationem tendente. Sit autem ſubfulua, & non ualde graueolens. Commodum eſt & lumbricos rotundos cum egeſtione prodire, morbo ad iudicationem tendente. Oportet autem in omni morbo mollem eſſe uentrem, & iuſta mole præditum. At uero aquoſum ualde, aut album, aut pallidum, aut uiride, aut uehementer rufum, aut ſpumoſum ſtercus egerere: Hæc omnia mala ſunt. Malum inſuper eſt & quod exiguum eſt, & uiſcoſum ac album: & quod ſubpallidum aut ſubuiride ac leue. His uero magis lethalia fuerint ſtercora nigra, aut pinguia, aut liuida, aut æruginoſa, & maleolentia. Quæ uero uaria ſunt, diuturniora quidem his ſunt, nihilo minus autem pernicioſa. Sunt autem talia, ramentoſa, & bilioſa, & cruenta, & praſina, & nigra, aliquando ſimul inter ſe exeuntia, aliquando particulatim. Flatum porrò ſine ſtrepitu ac crepitu prodire, optimum eſt. Melius autem eſt & cum ſtrepitu exire, quàm iſthic reuolui. & qui ſic progreſſus eſt flatus, aut dolere quid hominem ſignificat, aut delirare: niſi ſua ſponte homo ita flatum emittat. Cæterum præcordiorum dolores ac tumores, ſi fuerint recentes, & non cum inflammatione, ſoluit murmur in præcordio obortum, & maxime quidem ſi pertranſierit cum ſtercore, & urina ac flatu. Sin minus, etiã ipſum per ſe ſi tranſierit prodeſt. Prodeſt item ſi ſubdeſcenderit ad infernos locos. Optima uero eſt urina, quum fuerit alba ſubſidentia, & leuis & æqualis, per totum tempus, donec iudicatus fuerit morbus. Significat enim & ſecuritatem, & morbum fore breuem. Si intermiſerit, & aliquando quidem pura mingatur, aliquando uero ſubſidet album ac leue, diuturnior fit morbus, & minus ſecurus. Si uero fuerit & urina ſubrubra, & ſubſidentia ipſius ſimilis, & leuis, diuturniorem quidem hæc morbum quàm prior ſignificat, ſed ualde ſalutarem. At ſubſidentiæ in urinis craſsiores polentæ partes referentes, prauæ ſunt. His autem peiores ſunt, laminoſæ. Albæ uero & tenues ualde malæ ſunt. Verum his deteriores ſunt furfuraceæ. Nubeculæ quæ feruntur in urinis, albæ quidem bonæ ſunt: nigræ uero malæ. Quandiu uero fulua fuerit urina & tenuis, morbum inconcoctum eſſe ſignificat. Si uero & diuturna fuerit talis exiſtens, periculum eſt ne ſufficere homo poſsit, donec urina fuerit concocta. Le-

thalio-

thaliores autem ſunt urinæ,& fœtidæ,& aquoſæ,& nigræ,& craſſæ. At tum in uiris,tum in mulieribus, nigræ urinæ peſsimæ ſunt. In pueris autem aquoſæ. Quicunq; urinas tenues & crudas mingunt multo tempore,ſi alia ueluti ſuperſtitibus futuris ſigna fuerint,his abſceſſum expectare oportet ad locos infra ſeptum tranſuerſum. Sed & pinguetudines ſuperne inſtantes, araneorum telis ſimiles,damnare oportet. Sūt enim colliquationis ſigna. Conſiderare uero cōuenit in urinis in quibus nubeculæ ſunt,an ſuperne aut inferne ſint: & quales habeant colores. Et quæ quidem deorſum ferūtur, cū coloribus relatis, eas bonas eſſe putare,ac laudare. Quæ uero ſurſum ferūtur,cum coloribus relatis,malas eſſe,& tales damnare. Nec uero decipiat te,ſi ueſica morbū aliquē habens,eiuſmodi urinas reddiderit.Non enim totius corporis ſignū eſt,ſed ipſius per ſe ueſicæ. Vomitus cōmodiſsimus eſt,ex pituita ac bile q̃ maxime permixtus,& nō craſſus ualde,neq; multus.Nam meraciores, deteriores ſunt. Si uero id quod uomitu reiectū eſt praſini fuerit coloris,aut liuidum,aut nigrū: quicunq; horum fuerit colorū,malum eſſe putandū eſt. Si uero omnes colores idem homo uomit, ualde pernicioſum hoc eſt. Celerrimam autē mortem ſignificat liuidus uomitus,ſi graueolens fuerit. Omnes uero ſubputridi ac fœtidi odores,in omnibus uomitibus mali ſunt. Sputū uero in omnibus doloribus,qui circa pulmonem & coſtas fiunt, cito ac facile expui cōuenit, & flauum ſputo ualde permixtum apparere. Si enim longe poſtea, poſt principium doloris,expuerit quod flauū eſt,aut fuluum,aut quod multam tuſsim inducit, & non ualde permixtum eſt, deterius eſt. Nam & flauum meracum, periculoſum eſt:& album ac uiſcoſum & rotundum,inutile eſt. Malum eſt & quod uiride eſt ualde,itemq; pallidum,& quod ſpumoſum. Si uero ita fuerit meracū, ut etiam nigrū appareat,hoc ipſum deterius eſt q̃ illa. Malum etiam eſt ſi nihil repurgetur,neq; emittat pulmo,ſed plenus ferueat in gutture. Grauedines & ſternutationes in omnibus circa pulmonē morbis,& anteceſsiſſe,& ſuccedere,malū eſt. At in alijs morbis lethaliſsimis ſternutatiões proſunt. Sputum aūt flauū,ſanguine permixtum nō multo,ſi in pulmonis inflāmatione,in principio morbi rejciatur,ſalutare eſt,et ualde prodeſt. Si uero ſeptimo die,aut poſterius,minus ſecurū eſt. Omnia ſputa mala ſunt,quę dolorē nō ſedant. Peſsima uero ſunt nigra,uelut deſcriptū eſt. Quæ uero dolorē ſedant, omniū optima exiſtūt. Quicūq; dolores ex his locis nō ſedantur,neq; ad ſputorū purgationes,neq; ad ſtercorū alui ſubductionē, neq; ad uenæ ſectiones, & uictus rationē ac medicamēta,eos ad ſuppurationē uerti ſciendū eſt. Ex ſuppurationib. quæcūq; dum ſputū adhuc bilioſum eſt ſuppurātur,pernicioſæ ualde ſunt,ſiue bilioſum illud in parte,ſiue ſimul cū pure expuatur:& hoc potiſsimū ſi morbo ad ſeptimum diem progreſſo,ſuppuratio ab hoc ſputo procedere incipiat. Timor aūt eſt eum qui talia expuit moriturū eſſe decimaquarta die,ſi nō aliquod bonum ſignū ipſi acciderit. Sunt aūt bona hæc: facile ferre morbum,bene ſpirare,à dolore liberatū eſſe,ſputū facile tuſsiēdo rejcere,corpus ęqualiter calidum ac molle apparere,ſitim nō habere,urinas & alui egeſtiones, & ſomnos, & ſudores,uelut deſcriptum eſt: hæc ſingula noſſe conuenit accidere ut quæ bona ſint. Nam omnibus his ſic contingentibus,homo nō morietur. Si uero aliqua ex his acceſſerint,aliqua non,non ampliore tēpore uita producta, decimaquarta

ta die homo peribit. Porrò mala ſigna his contraria ſunt: ægre ferre morbum, ſpiritum magnum & denſum eſſe, dolorem non ſedari, ſputũ uix tuſsiendo reijcere, ualde ſitire, corpus inæqualiter à febri teneri, uentrem quidem ac coſtas fortiter calidas eſſe, frontem uero & manus ac pedes frigidos. Vrinas autem & alui egeſtiones, & ſomnos, & ſudores, uelut deſcriptum eſt: hæc ſingula noſſe oportet mala eſſe. Si enim ita acceſſerit horum aliquid ad ſputum, peribit utiq; homo priuſquam ad decimũquartum diem peruenerit, aut nono die, aut undecimo. Sic igitur coniecturam facere oportet, quòd hoc ſputum lethale ſit ualde, & non perducat ad decimũquartum diem. Proinde & mala & bona ſigna expendentem ex his prædictiones facere oportet. Ita enim potiſsimum ueritatem conſequi quis poterit. At uero aliæ ſuppurationes rumpũtur, plurimæ quidem uigeſimo die, aliæ uero trigeſimo, aliæ quadrageſimo, aliquæ uero ad ſexaginta dies perueniunt. Conſiderare uero futuræ ſuppurationis principium oportet, ſupputatione facta ab ea die qua primum homo febricitauit, aut ſi forte ipſum primũ rigor apprehendit: & ſi pro dolore grauitatem ſibi factam eſſe dixerit, in eo loco in quo dolebat. Hæc enim in principijs ſuppurationum fiunt. Ex his igitur temporibus eruptionem ſuppurationum fore expectare oportet ad prædicta tempora. Si uero ſuppuratio fuerit in altero latere ſolum, uertere & conſiderare oportet in his, num aliquẽ habeat dolorem in altero latere, & an alterum altero ſit calidius: & reclinato ægro in latus ſanum, interrogare ipſum, an uideatur ipſi graue quid ex ſuperno latere incumbere. Si enim hoc fuerit, in altero eſt ſuppuratio, in quo grauitas affuerit. Cæterum omnes ſuppuratos ex his ſignis cognoſcere oportet. Primum quidem ꝗ febris nõ dimittit, ſed per diem quidẽ tenuis eſt, noctu uero amplior: et ſudores multi oboriuntur, tuſſeſq; ac tuſsiendi promptitudo ipſis adeſt, & nihil memorabile expuunt: & oculi caui fiunt, et maxillæ ruborem contrahũt, & ungues quidem manuum curuantur, digiti uero caleſcunt, & potiſsimum ſummi: & in pedibus tumores fiunt, & cibos non appetunt, & puſtulæ per corpus enaſcuntur.

Quæcunq; igitur ſuppurationes diuturnæ ſunt, hæc ſigna habent, & fidem ipſis ualde habere oportet. Quæ uero breues ſunt, ex his ſignis cognoſcere oportet, ſi quid apparuerit ex his, qualia in principijs fiũt. Simul aũt & ſi aliquanto difficilius ſpirauerit homo. At uero quæ ex ipſis citius & tardius rũpuntur, his ſignis cognoſcere oportet. Si quidem enim dolor in principijs fiat, & ſpirandi difficultas, & tuſsis, & ſputatio perſeuerans, ad uigeſimũ diem pertingat, eruptionem tunc expectare oportet, aut etiam prius. Si uero quietior fuerit dolor, & alia omnia pro huius ratione, eruptio poſterius expectanda eſt. Neceſſe uero eſt accedere & dolorem, & ſpirandi difficultatem, et ſputationẽ, ante puris eruptionẽ. Ex his aũt maxime ſuperſtites manẽt hi quos febris eodem poſt eruptionẽ die dimiſerit: & qui cibos cito appetiuerint, & à ſiti liberati fuerint: & ſi uenter parua & cõpacta egeſſerit, & pus album & leue & eiuſdem coloris fuerit, & à pituita liberum, & citra dolorem ac tuſsim fortem repurgetur. Ac optime quidẽ ſic ac celerrime liberantur. Sin minus, hi quibus proxima his contigerint. At uero intereunt hi quos febris non dimiſerit, aut ubi ipſos dimiſiſſe putata fuit, rurſus recaleſcens apparuerit: & qui ſitim quidem habuerint, cibos autem non appetiuerint, & ſi uenter liquidus fuerit, & pus pallidum

ſiue

ſiue uiride, & liuidum expuerint, aut pituitoſum & ſpumoſum. Si hæc omnia cōtigerint, pereunt. Quibus uero ex his quædam acceſſerint, quædam nō, horum aliqui intereunt, aliqui in multo tempore ſuperſtites euadunt. Verū ex omnibus ſignis quę adſunt, tum in his, tum in alijs omnibus, cōiecturam facere oportet. Quibuſcūq; ex inflāmati pulmonis morbis, abſceſſus circa aures fiunt, & ſuppurantur, aut ad infernas partes, ac fiſtulantur, hi ſuperſtites euadūt. Verum huiuſmodi ſic cōſiderare oportet. Si & febris detinuerit, & dolor non ſedatus fuerit, & ſputū pro ratione non prodierit, neq; bilioſæ, neq; ſolutu faciles, & meracæ alui egeſtiones fuerint, neq; urina ualde multa, & multam ſubſidentiam habens: indicatur autem ſuperſtes futurus ab omnibus reliquis ſalutaribus ſignis: tunc abſceſſus huiuſmodi fore ſperandū eſt. Fiunt autē partim ad infernas partes, quibus uidelicet inflāmatio aliqua circa præcordia affuerit: partim in ſupernis, quibus præcordiū molle & doloris exors permāſerit, et ubi ſpirandi difficultas, quę per tēpus aliquod affuit, deſierit citra aliam manifeſtā cauſam. Cæterū abſceſſus ad crura, in pulmonis inflāmationibus fortibus ac periculoſis, omnes quidē utiles ſunt, optimi uero ſunt, qui dum ſputū iam in mutatione eſt fiunt. Si enim tumor & dolor fiat, ſputo pro flauo purulento fiente, & foras procedente: ita ſecuriſsime homo ſuperſtes euaſerit, & abſceſſus abſq; dolore celerrime ſedabitur. Si uero ſputum nō bene proceſſerit, neq; urina ſubſidentiam bonā habens apparuerit, periculum eſt claudum fore articulum, aut multum moleſtiarū exhibiturū. At ſi euaneſcant & recurrant abſceſſus, ſputo non prodeunte, febreq; permanente, horrendū eſt. Periculū enim eſt ne deliret homo & moriatur. Ex ſuppuratis à pulmonis inflāmatione, ſeniores magis intereunt. Ex alijs autē ſuppurationibus, iuniores magis moriuntur. Dolores cum febre fientes, circa lūbos et infernas partes, ſi ſeptum trāſuerſum attigerint, infernas partes relinquentes, pernicioſi ualde ſunt. Proinde alijs quoq; ſignis animū aduertere oportet. Nam ſi quod etiā ex alijs ſignis malum apparuerit, deſperatus eſt homo. Si uero aſsiliente ad ſeptum trāſuerſum morbo, alia ſigna non mala acceſſerint, hunc ſuppuratum fore multa ſpes eſt. Quicunq; uero ſuppurati uruntur, quibus quidem purū pus fuerit, & album, & non fœtidum, hi ſeruantur: quibus autem ſubcruentū, & cœnoſum, hi pereunt. Porrò ueſicæ duræ & dolentes, penitus quidē horrendæ ac pernicioſæ ſunt, pernicioſiſsimæ uero quæ cū febre continua fiunt. Etenim dolores ab ipſis ueſicis ad occidendum ſufficiunt, & alui non egerunt hoc tempore, niſi durum quiddam, & hoc coactæ. Soluit aūt urina purulenta micta, quæ albam ac leuē ſubſidentiā habet. Si uero neq; ab urina quicquam remiſerit dolor, neq; ueſica molliatur, & febris continua fuerit, in primis circuitibus morbi ægrum moriturum eſſe timor eſt. Atq; hic modus potiſsimū pueros corripit ſeptennes, donec ad quintūdecimū annum peruenerint. Febres iudicantur in iiſdem numero diebus, ex quibus & ſuperſtites euadunt homines, & ex quibus pereunt. Etenim placidiſſimæ febres, & ſignis ſecuriſsimis nitentes, quarto die deſinunt, aut prius. Maligniſsimæ uero, & ſignis horrendiſsimis fientes, quarto die aut prius occidūt. Primus igitur ipſarum inſultus ſic deſinit. Secundus autē, ad ſeptimū producitur. Tertius ad undecimū. Quartus ad decimūquartū. Quintus ad decimūſeptimū. Sextus ad uigeſimū. Hi igitur impetus ex acutiſsimis morbis, per quatuor

ad uiginti,ex additione deſinunt.Nō poteſt autem quicquam horum integris
diebus exacte numerari.Necꝫ enim annus,& menſes,integris diebus numera
ri poſſunt.Poſtea uero eodem modo,iuxta eandem additionem,primus circui
tus quatuor & triginta dierum eſt,ſecundus quadraginta dierum, tertius ſexa-
ginta dierum.At in horū principijs difficilimū eſt cognoſcere eos qui in pluri-
mo tempore iudicabuntur.Similima enim ſunt ipſorū principia.Verum à pri-
mo die animaduerſionē facere oportet, & prout ſinguli quaternarij adduntur
conſiderare,& nō latebit te quo uertetur morbus.Fit autē & quartanarū febri-
um conſtitutio ex huiuſmodi ordine. Qui porrò morbi in breuiſsimo tempo-
re iudicabūtur,faciliores cognitu ſunt.Maximę enim differentiæ ab initio ipſis
ſunt,Qui enim ſuperſtites ab ipſis euaſuri ſunt,facile ſpirātes, & doloris expor-
tes ſunt,& noctu dormiunt,aliaꝗ ſigna ſecuriſsima habent.Qui uero moritu-
ri,ægre ſpirantes fiunt,delirantes,uigilantes,aliaꝗ ſigna peſsima habentes.Vt
igitur his ita contingentibus,coniectare oportet,& iuxta hoc tempus,& iuxta
unamquāꝗ additionem,tendentibus ad iudicationē morbis.Iuxta eandem ra-
tionem mulieribus quoꝗ iudicationes fiunt ex partu. Capitis dolores for
tes & cōtinui cum febre,ſi quidem lethaliū ſignorum quid acceſſerit,pernicioſi
ualde ſunt.Si uero abſꝗ talibus ſignis,dolor uiginti dies tranſmiſerit,& febris
tenuerit,ſanguinis à naribus eruptionem,aut abſceſſum quendam ad infernas
partes expectare oportet.Sed & ꝗ diu dolor recens fuerit,ſimiliter ſanguinis è
naribus eruptionē,aut puris eruptionem ſperare cōuenit,cum aliàs,tum ſi do-
lor circa tempora & frontem fuerit.Verum ſanguinis eruptio magis expectan
da eſt iunioribus triginta quinꝗ annis,ſenioribus uero puris eruptio. Au
ris dolor acutus cum febre cōtinua ac forti,horrendus eſt. Periculum eſt enim
deliraturum eſſe hominē,ac periturū.Proinde quum hic modus minime tutus
ſit,cito mentē aduertere oportet etiam alijs ſignis,à primo ſtatim die.Pereūt au
tem iuniores homines ſeptimo die,& adhuc citius,ex hoc morbo. Senes uero
longe tardius.Nam & febres & deliria minus ipſis accidunt.& hac de cauſa au
res antea ſuppurantur.Verum his quidem ætatibus recidiuæ morbi cōtingen
tes,plurimos occidūt.At uero iuniores priuſꝗ ſuppuretur auris,pereūt.Nam
ſi pus album effluxerit ex aure,ſpes eſt iuuenem ſuperſtitem euaſurum eſſe,ſi ſa
nè & aliud quoddam bonum ſignū ipſi accedat. Fauces exulceratæ cum fe-
bre,horrendæ ſunt.Verum ſi quod aliud item ſignum accedat,ex his quæ an-
tea mala eſſe iudicata ſunt,in periculo hominē uerſari prædicendū eſt. An-
ginæ horrēdiſsimæ ſunt,& citiſsime accidūt,quæ neꝗ in faucibus quicquam
conſpicuum faciūt,neꝗ in ceruice: uerum plurimū dolorē exhibent,& erecta
ceruice ſpirationē inducunt.Hæ enim eodem die ſuffocant,ſecūdo item ac ter-
tio & quarto.Quæ uero alioqui ſimiliter dolorē exhibent,attollūtur autem, &
in faucibus rubores faciunt,pernicioſæ quidem ualde ſunt,uerū prioribus ma-
gis diuturnę,ſi rubor fuerit magnus.Quibuſcūꝗ uero fauces et ceruix ſimul ru
buerint, hæ anginæ diuturniores ſunt,& ex ipſis maxime euadūt, ſi & ceruix,
& pectus luborē habuerit.& eryſipelas ignis ſacri non intro recurrerit.Si uero
neꝗ in diebus iudicatorijs diſsipetur eryſipelas,neꝗ tuberculū ad externā par
tem cōuertatur,neꝗ pus tuſsiendo reijciat,facileꝗ ac ſine dolore degere uidea
tur,mortem ſignificat,aut ruboris recidiuam. Securius eſt aūt tumorem & ru-
borem

borem q̃ maxime foras uerti. Si uero ad pulmonem uertatur, & delirium indu cit, & quidam ex ipſis ſuppurati plerunq; fiunt. Gurguliones periculoſi ſunt ut & reſecentur, & ſcarificentur, q̃ diu rubicūdi fuerint & magni. Nam inflam mationes ad hos ſuccedunt, & ſanguinis eruptiones. Quare tales alijs machi namentis attenuare conari oportet hoc tempore. Quū uero totum iam fuerit ſecretum, quod ſanè uuam appellant, & fiat extrema gurgulionis pars maior & rotunda, ſuperior autem tenuior, in hoc tempore tutum eſt rem aggredi. Præſtat tamen & aluo ſubducta, chirurgia hac uti, ſi & tempus permittat, & homo non ſtranguletur. Quibus febres ceſſant, neq; ſignis ſolutorijs apparentibus, neq; in diebus iudicatorijs, his reuerſuras eſſe expectandū eſt. Quæcunq; febris longiorē moram traxerit, homine alioqui ad ſalutē diſpoſito, ita ut neq; dolor teneat ob inflammationē, aut ob aliquā aliam manifeſtam cauſam: huic abſceſſum expectare oportet cum tumore ac dolore ad aliquem articulū, uel maxime infernum. Fiunt autem huiuſmodi abſceſſus magis, & in breuiori tempore, his qui iuniores ſunt triginta annis. Expectare uero ſtatim oportet abſceſſum, ſi febris detinens uiginti dies tranſmiſerit. Senioribus autem minus fiunt, diuturniore etiam exiſtente febrē. At uero huiuſmodi abſceſſum expectare oportet febre cōtinua exiſtente. Verum ad quartanā deducetur, ſi intermiſerit, & erroneo modo apprehenderit, & ſi hæc faciens ad autumnū appropinquarit. Quemadmodū autem iunioribus triginta annis abſceſſus fiunt: Ita quartanæ magis his qui triginta ſunt annorum, et ſenioribus. Cæterū hæc noſſe expedit, abſceſſus magis hyeme fieri, tardiusq; ceſſare, & minus recurrere. Quicunq; uero in febre nō lethali, dixerit ſibi caput dolere, aut etiam præ oculis obſcurum quiddam apparere, ſi et oſculi uentris morſus huic acceſſerit, ei bilioſus uomitus aderit. Si uero etiam rigor acceſſerit, & partes infra præcordium frigidas habuerit, citius adhuc uomitus aderit. At ſi quid biberit aut ederit ſub hoc tempus, ualde cito uomet. Porrò quibus horum dolor fieri incœperit primo die, hi quarto magis q̃ quinto premuntur: ſeptimo uero liberātur. Plerique tamen ipſorū tertio die dolere incipiunt, uexantur autē maxime quinto, liberātur nono, aut undecimo. Qui uero incœperint quinto die dolere, aliaq; iuxta rationem priorū ipſis fiant, his ad decimūquartum morbus iudicatur. Fiunt aūt hæc & uiris, & mulieribus, maxime in tertianis. Iunioribus uero fiunt quidem & in his, uerū magis in cōtinuis febribus, & in ſinceris tertianis. Quibuſcunq; uero in huiuſmodi febre caput dolētibus, pro eo quod obſcurum quiddam præ oculis appareat, uiſus hebetudo contingit, aut ſplendores ob oculos obuerſantur: & pro oſculi uentris morſu, in præcordiorum dextra aut ſiniſtra parte aliquid tenditur, neq; cum dolore, neq; cum inflammatione: ſanguinē de naribus his, pro uomitu fluxurum eſſe expectandum eſt. Magis tamē & hic in iuuenibus ſanguinis eruptionē expectare oportet, his autem qui triginta ſunt annorum, & ſeniores adhuc, minus: uerum uomitus in his expectari debent.

At uero pueris conuulſiones fiunt, ſi febris fuerit acuta, & uēter non egeſſerit, & uigilarint, & terreantur, & eiularint, & colorē mutarint, & uiridem ſiue pallidum, aut liuidū, aut rubrum contraxerint. Fiunt aūt hæc prōpiſsime quidem pueris nuperrime editis, uſq; ad ſeptimū annum. Seniores autem pueri, & uiri, non amplius in febribus corripiūtur conuulſionibus, ſi non quid ex ſignis

fortiſsimis ac peſsimis acceſſerit, qualia ſanè in phrenitide fieri ſolẽt. Perituros porrò & ſuperſtites futuros, tum pueros, tum alios, ex omnibus ſignis cõiecta re oportet, pro ut ſingula de ſingulis perſcripta ſunt. Atq; hæc & de acutis morbis, & de his qui ex ipſis fiunt, dico. Qui uero recte prænoſcere uolet, & ſuperſtites futuros, & morituros: & quibus per plures dies, & quibus ad pauciores morbus duraturus eſt: eũ ſigna omnia ediſcere, & iudicare poſſe conuenit, ita ut uires ipſorum inter ſe cõferendo expendat, quemadmodũ perſcriptũ eſt, & de alijs, & de urinis, & de ſputis, ubi ſimul & pus & bilem ægrotus tuſsiendo reiecerit. Quin & impetus morborum ſemper populariter graſſantiũ cito animaduertere oportet, & temporis conſtitutionem nõ ignorare. Probe tamen id noſſe expedit de coniecturis certis, & alijs ſignis, & nõ ignorare, quòd in omni anno, & omni tempore, mala malum, bona bonum ſignificant. Nam & in Libya, & Delo, ac Scythia, præſcripta ſigna uera comperiuntur. Proinde ſciendum eſt, minime difficile eſſe, in ijſdem regionibus poſſe aliquẽ pleraq; ex ipſis aſſequi, ſi memoria tenens ipſa, iudicare ac recte expendere ſciat. Cæterum nullius morbi nomen deſiderare oportet, quod hic nõ eſt adſcriptum. Omnes enim qui in prædictis temporibus iudicantur, ex ijſdem ſignis cognoſces.

HIPPOCRATIS COI PRAE-DICTIONVM LIB. I. IANO [illegible] Medico Phyſico interprete.

SOPOROSI in principijs fientes, cum capitis, lumborum, pręcordij, colli dolore, uigilãtes, num phrenitici ſunt? Naſus in his deſtillans pernicioſus, tum aliàs, tum quarto ab initio die. Alui proluuium ualde rubicũdum, malũ quidem eſt in omnibus morbis, nõ minime uero in prędictis. Linguæ aſperę & reſiccatæ, phreniticæ. In turbatis uigilantibus, urinæ decolores, nigræ, innatantes, in ſudoribus, phreniticæ. Inſomnia etiam in phreniticis manifeſta ſunt. Screatio frequens, ſi ſanè & aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitica ſunt. Qui relinquuntur in præcordio ardores, febre perfrigerata, mali ſunt, tum aliàs, tum in ſudoribus. Prædebilitatorum deſipientiæ peſsimæ, uelut etiam Thraſynonti.

Phreniticæ uehementer affectiones, tremulæ deſinunt. Vomitus in capitis doloribus æruginoſi, cum ſurditate & uigilijs, cito inſaniam affore denũciant. Loci circa fauces in acutis morbis doloroſi, graciles, parui, ſuffocatorij, quando hiarit æger ut os claudere & aperire non facile poſsit, mentis emotionem portendunt. Ex talibus phrenitici fiunt, & pernicioſe affecti. In phreniticis in principio manſuetudo. Verum frequẽter tranſmutari, malum id eſt, & ſputatio mala eſt. In phreniticis alba alui egeſtio, malum: quemadmodum & Archecrati. Num & in his torpor fit? Rigor in his peſsimus. Quibus melancholico modo mente motis, tremores accedunt, malignum hoc eſt.

Mente moti acute, ubi inſuper febrierint, cum ſudore phrenitici fiunt.

Phrenitici paucibili, ſtrepitum ualde percipientes, tremuli. Ex uomitu nauſeabundo oborta, clangoroſa uox, oculi puluillum incumbentem haben-

tes

tes,inſaniam portendunt:quemadmodum etiam Hermozygæ uxor,inſania acute correpta,uoce deſtituta mortua eſt. In febre ardenti ſonitibus aurium accedentibus,cum uiſus hebetudine,& grauitate in naribus accedente, melancholico modo mente mouentur. Mentis perculſiones cum uoce clangoroſa,linguæ conuulſiones tremulæ:& uoces tremulæ fientes, mortem alienant. duricies in his pernicioſa eſt. Linguæ tremulæ ſignum ſunt mentis non firmæ. In bilioſis meracis alui egeſtionibus,ſpumoſa florulentia mala,tum aliàs,tum ſi cui lumbi antea doluerint,& mente motus fuerit. Rari circa latus in his dolores,deſipientiam ſignificant. Vocis interceptiones cum ſingultu peſsimę. Vocis interceptiones cum exolutione peſsimæ. In uocis interceptione,ſpiritus ueluti his qui ſtrangulantur præ manibus expoſitus,malus eſt.Num & talis mentem emouet? Modice feroces mentis emotiones, ferinæ ſunt. Moleſte ferre morbũ cum perfrigeratione,ſi nõ ſine febre exſudent partes ſupernæ, phrenitim portendit: quemadmodum etiam Ariſtagoræ.Sed & pernicioſum hoc eſt. Frequentes in phreniticis permutationes, conuulſoriæ. Vrinæ quæ minguntur à non recordantibus, nec cõmonefactis,pernicioſæ.Num his minguntur uelut ſi ſubſidentiam conturbaſſes?

Palpitantes per totum,num uoce deſtituti moriuntur? Sputationes in phreniticis cũ perfrigeratione,nigræ reuomuntur. Surditas,& urinæ non conſidentes,ualde rubicundæ,innatantes,mentis emorionem portẽdunt. His morbo regio corripi malum eſt.Mala eſt & ex morbo regio fatuitas. Hos uoce quidem deſtitui,uerum ſentientes eſſe contingit. Arbitror autem & aluos his perrumpere,uelut contigit Hermippo,& mortuus eſt. Surditas in morbis acutis & turbulentis cõſequens,mala. Mentis emotiones tremulæ, obſcuræ,palpatoriæ,ualde phreniticæ ſunt. Velut & Didymarcho in Co. Torpores ex rigore,non ualde apud ſeipſos ſunt. Dolores circum umbilicum palpitantes,habent quidem aliquid quod mentem emouet. Verum circa iudicationem his ſpiritus aceruatus cum prompta tenſione penetrat.Et dolores circa ſuram,in his mentis emotionem faciunt. Si innatarit quid in urina,dolore circa femur diſsipato,mentis emotionẽ portendit.& qualia circa aurıũ ſonitus contingunt,talia exiſtunt. In aluo liquida,laſſato, caput dolenti, ſiticuloſo,uigilanti,obſcure loquẽti, impotenti, quibus talia ſunt, his timor eſt ut mente moueantur. Exudantes & maxime circa caput,in morbis acutis ſub moleſte ferentes,malum,tum aliàs,tum in urinis nigris. & turbidus ſpiritus in his malus. Impotentiæ præter uacuatorum uaſorum rationem contingentes,nõ exiſtente uaſorum uacuatione, malum. Alui interceptæ, ſed parua, nigra,uelut caprarum ſtercora ad neceſsitatẽ coacte emittentes, naſus in his erumpens,malum. Quibus lumborum dolor diutinus,cum ardore faſtidioſo ac nauſeabundo,hi ſi exudent malũ eſt.Num his tremores fiunt? Sed & uox uelut in rigore conſpicua? Extremitates ſi in utranq; partem cito tranſmutentur,malum eſt.Et ſitis huiuſmodi,mala eſt.Ex moderato ferox reſpõſio,malum. Vox acuta,his præcordia intro trahũtur. Oculus hebes,malus: & fixus ac caliginoſus,malus. Vox acuta clangoroſa,mala. Dentium ſtridor pernicioſus eſt, quibus non & ſanis familiaris eſt. Suffocatio in his ualde mala. Faciei bonus color, & uehemens toruitas, malum. Egeſtiones

nes alui deſinentes in ſpumoſas meracas, exacerbatoriæ ſunt. Vrinarum
in morbis acutis ex perfrigeratione interceptiones, peſsimæ. Pernicioſa ſi
citra ſigna, leuia facta fuerint, mortem ſignificant. In morbis acutis bilioſis
ualde albæ, ſpumoſæ, circũbilioſæ egeſtiones, malæ. Malæ item & urinæ eiuſ-
modi. Num his hepar doloroſum eſt? Vocis interceptiones in febribus cõ-
uulſorio modo fientes, ad mentis emotionem cum ſilentio deueniunt, pernicio-
ſum. Vocis ex dolore interceptiones, doloroſam mortẽ inducunt. Fe-
bres ex præcordiorũ doloribus malignæ. Sitis pręter rationem ſoluta in acutis
morbis, mala eſt. Sudor multus cũ febribus acutis fiens, malus eſt. Et
urinæ doloroſæ, malæ ſunt. Et rubicundæ ex his florulentiæ detentæ, itẽq́
ęruginoſæ, malæ ſunt: & paruas apparere ueluti ſtillas. Et uomitus cũ ua-
rietate, mali ſunt, tum aliàs, tum ſi propius inter ſe prodeant. Quæcunq; in
diebus iudicatorijs, cum anxietudine, abſq; ſudore perfrigerantur, malum eſt;
Et quæ ex his inſuper riguerint, mala ſunt. Vomitus meraci, anxioſi, mali,
Sopor num ubiq; malus eſt? Ignorantia cũ rigore, malum. Malum item
obliuio. Perfrigerationes ex rigore nõ recaleſcẽtes, malæ ſunt. Sudan-
tes ex perfrigeratione recaleſcẽtes, malum. In his ardor doloroſus in lateribus,
& inſuper rigere, malũ eſt. Aeſtuoſi rigores aliquatenus pernicioſi: & flam-
mea facies cum ſudore in his mala eſt: In his poſteriorũ partium frigiditas, con-
uulſionem accerſit. Exudantes uigiles recaleſcẽtes, malum. Ex lumbo-
rum recurſu, oculi diſtortio malũ. Dolor in pectus firmatus cum torpore,
malus. Hi ſi inſuper febriãt, acute ardentes, moriũtur. Qui nigra reuomũt,
cibos auerſantur, deliri ſunt, iuxta pubem parum doloroſi, oculum ferocem aut
clauſum habent, eos medicamentis purgare nõ oportet. Pernicioſum enim eſt:
Neq; intumeſcentes, uertiginóſos, in leuiter uagando deficientes, cibos auer-
ſantes, decolores: Neq; in febre fractos, ſi ſoporoſi fuerint. Pernicioſum enim
eſt. Oris uentriculi dolor, cũ præcordio diſtento, & capitis dolor, malignũ,
& quidpiam anheloſum. Num hi repente moriuntur? uelut in Dyſode. Huic e-
tiam urinæ uehementer fermentatæ, erant ualde rubicũdæ. Colli dolor ma-
lum quidem in omni febre, peſsimum autem his quibus timor eſt ut inſaniant.
Febres ſoporoſæ, laſſatoriæ, caliginoſæ, uigilias inducentes, exudantes, ma-
lignæ. Horrores frequentes ex dorſo, celeriter translabentes, moleſti, urinæ in-
terceptionem doloroſam ſignificant. Qui anxie ſe iactantes, citra uomitum,
exacerbantur, male habent. Perfrigeratio cum duricia ſignum malum. A
uentre tenuia nõ ſentienti prodire, ei qui eſt apud ſeipſum, pernicioſum: uelut
Hepatico. Vomitiones exiguæ bilioſæ malæ, tũ aliàs, tum ſi inſuper uigila-
uerint ægri. Naſus in his deſtillans, pernicioſum eſt. Quibus ex partu alba deti-
nentur cum febre, ſurditaſq́; adeſt, & in latere dolor acutus, hæ pernicioſe mẽ-
te mouẽtur. In febribus ardentibus ſubperfrigerãtibus, egeſtionibuſq́; alui
bilioſis aquoſis frequẽtibus, oculorũ diſtortio ſignum malũ eſt, tum aliàs, tum
ſi ſtupore prehenſi detineantur. Siderationes repentinæ ei qui exolute ac
diutine inſuper febrijt, pernicioſæ ſunt: quale quiddam paſſus eſt Numenij fi-
lius. Ex lumborum dolore ad os uentriculi recurſiones, febriculoſæ, horri-
dæ, reuomentes aquoſa tenuia multa, mente motæ, uoce deſtitutæ, nigrorum
uomitu facto moriuntur. Oculi cõfractio in morbo acuto, mala. Num

anxie ſe iactantibus citra uomitum,lumbos dolentibus, ſi ferociter mente moti fuerint, ſpes eſt ut nigra per aluum prodeant? Fauces doloroſæ, gracilcs, cum ægre tolerabili moleſtia,ſtrāgulatoriæ,pernicioſæ acutè. Quibus ſpiritus retrahitur, uox autem ſtrangulatoria eſt, & uertebra intro conſidet, his in fine uelut contrahente quodam ſpiritus fit. Caput dolentes, & ſtupore detenti delirātes,aluo intercepta, oculum ferocem præ ſe ferentes, floreſcentes,opiſthotono poſteriorum partium conuulſoria diſtentione corripiuntur. In oculorum diſtortione, febriculoſo, laſſato, rigor pernicioſus. Et ſoporoſi in his, malum. In febribus ad præcordium dolores, ſine uoce, ſi ſudore non ſoluantur,maligni ſunt.His dolores ad coxas,unà cum febre ardente, & ſi aluus aceruatim eruperit, pernicioſum. Quibus uoces cum febribus deficientes poſt iudicationem, hi trementes ac ſoporoſi moriuntur. Quibus affectiones ardentes,fatuitatem inducentes, ſtuporis detentionem inferentes, præcordia uariātia,& uentris tumor, cibis interceptis, in ſudoribus: Num his turbidus ſpiritus,& genituræ ſimile quid ſuperueniens,ſingultum indicat? Sed & aluus ſpumoſa, bilioſa,inſuper egerit? Splendidum in his mictum prodeſt. Venter autem his inſuper turbatur. Quibus ſopor fit ſpumoſis prodeuntibus, his febris exacerbatur acuta. Ex capitis dolore uocis interceptiones ſi ſint, cum ſudoribus febriculoſi laxantur in ſeipſos,fiuntque morbi reuertentes diutius durantes,His inſuper rigere, non malum eſt. Manus tremulæ, caput dolentes, collum dolentes, ſubſurdi, mingentes nigra denſata: quibus hæc ſunt, his nigra uentura eſſe expectare oportet, pernicioſum. Vocis interceptiones cum exolutione, ſtupore detinente, pernicioſæ. Lateris dolor, ex ſputis bilioſis, citra rationem ſi euanuerit, mente mouentur. Ex colli dolore, ſoporoſo, ſudanti,aluus inflata,ſi ſanè ad neceſsitatem liquida demiſerit, infuſo immiſſo ſubluta: ex his ea quæ bilioſa non ſunt ſupprimuntur. Talia uero ſi ſeruentur retenta, longius ægrotat. Num itaque proluuia quæ bilioſa non ſunt, meliora ſunt? & flatuoſo tumori profuerint? Alui circumtenſio,ad neceſsitatem liquida demittens, cito intumeſcens, habet quid conuulſorium, uelut etiam Aſpaſij filio. Superrigere his pernicioſum. Ex his conuulſus factus ac inflatus, ubi diutius ægrotaſſet, ori putrefactio uiridis ſuperuenit. Quibus circa lumbos tenues diuturni dolores, ad præcordium ſe reuoluentes, & ciborum faſtidium inducētes unà cum febre: his ad caput dolor intentus progreſſus, repente conuulſorio modo occidit. Affectiones inſuper rigentes, & quæ ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cum uigilijs, & delirio in ſomnis, aliquando urinas inuoluntarie emittentes,in conuulſiones ſoporoſas deſinunt. A principio exudantes urinis concoctis,ardentes qui citra iudicationem perfrigerantur, breui circum circa ardentes: Torpidi item, ſoporoſi, cōuulſi, pernicioſe affecti ſunt. Vterum gerentibus capitis dolores, ſoporoſi, cum grauitate fientes, mali ſunt. Fortaſsis autem his etiam conuulſorium quid pati contingit. In faucibus gracilibus dolores ſtrangulatorij, habent quid conuulſorium, tum aliàs, tum à capite oborti, Velut etiam Thraſynontis conſobrinæ. Tremores conuulſorij fientes in ſu-

doribus, reuerti ſolent. Iudicatio his fit ubi ſuperriguerint. Superrigent hi ardore circa uentrem prouocati. Lumborum dolor, & capitis dolor, & oris uentriculi dolor, cum exſcreatione uiolenta, conuulſorium quid habet.

A uentre ſubliuida, turbulenta: & lotia tenuia ac aquoſa, ſuſpecta.

Fauces exaſperatæ parum, & uẽter murmurans inanibus ad egerendum ſurrectionibus, & frontis dolores, & palpantes, delaſſati, in ſtragulis ac ueſtimentis doloroſi. Quæ ex his augentur, difficilia ſunt. Somnus multus in his conuulſorius, & dolores in frontem graues, & mictio difficilis.

Vrinæ ſuppreſsio quibus rigores, & in conuulſorijs affectionibus: uelut & ipſa ubi inhorruit, ſudauit. Meracæ deſinentes purgationes, omnibus quidem exacerbatoriæ ſunt, His uero etiã ualde. Ex talibus etiam circa aurem abſceſſus exurgunt. Turbulentæ ferociſsimæ è ſomno excitationes, conuulſoriæ ſunt tum aliàs, tum cum ſudore. Et colli, & dorſi perfrigerationes apparentes, ſed & per totum corpus: In his etiam ſpumoſæ mictiones, unà cum animi deliquio, & oculorum obſcuratio, conuulſionem prope adeſſe ſignificant. Cubiti ac colli dolores conuulſorij. A facie autem hi. In faucibus ſonitus frequentes, cum ſaliuæ ſputatione. In his in ſomnis ſudores, boni. Num & ſudore leuari, plurimis non malum eſt?

Dolores ad infernas partes, his toleratu faciles. In febribus exudantes caput dolentes, aluo intercepta, conuulſi fiunt. Subfriabiles liquidæ alui egeſtiones, perfrigerantes non ſine febre, malæ ſunt. Rigores ex his ueſicam & uentrem occupantes, doloroſi. Proinde ſoporem his habere aliquid conuulſorij, non ſanè mirum apud me fuerit. Quæ in acutis uomitorio modo trahuntur, mala ſunt. Et albæ alui egeſtiones, difficiles. Non uiſcoſa ex his progreſſa, cum multo ardore ad mentis emotionem perueniunt. Num ex his ſoporoſi torpidi fiunt? Morbi ex talibus diutius durant. Num circa iudicationem hi areſcentes difficulter ſpirantes?

Quæ ex lumbis ad collum ac caput progreſſa ſunt, & leuis ſyderationis modo reſoluerunt, conuulſoria fiunt & mentem emouentia. Num & ſoluuntur talia conuulſione? Ex talibus uarie ægrotant, & per eadem progreſsi.

Conuulſiones in his quæ ab utero ſtrangulantur ſine febre, faciles ſunt, uelut etiam Dorcadi. Veſica intercepta tum aliàs, tum cum capitis dolore, habet quid conuulſorium. Quæ in his cum torpore exoluuntur, difficilia ſunt, non tamen pernicioſa. Num id quod tale eſt, etiam mentem emouet?

Num & oſsium circa tempora diſſectiones, conuulſionem accerſunt? aut ſi quis ebrius uerberetur, aut ſanguis multus effluat in principijs, num hoc facit conuulſionem? In ſudore ſputa defluentia febricitanti, leuia ſunt. Num ad dies aliquot alui humectantur? arbitror. Num his ad articulos abſceſſus fiet? Quæ modice ferociter mentẽ emouent, atrabiliaria ſunt. Si uero à muliebrium purgationum retentione fuerint, ferina. Hæc uero ſæpius

pius accidunt. Num & cõuulſæ fiunt hæ? Num & uocis interceptiones cum ſopore, conuulſoriæ ſunt? uelut coriarij filiæ, quæ muliebribus purgationibus præſentibus affici cœpit. Quibus conuulſis oculi intente relucent, neque apud ſeipſos ſunt, & diutius ægrotant. Sanguinis eruptiones ex contrario, malæ ſunt: uelut in ſplene magno ſi ex dextra nare fluat. Et circa præcordia eodem modo res ſe habet. Verum cum ſudore hoc peius eſt. Ex naribus erumpente ſanguine, cum exiguis ſudoribus, perfrigeſcentia maligna ac praua. Poſt ſanguinis eruptionem, nigrorum per aluum tranſitus, malus. Praua ſunt etiam ualde rubra. Num uero quarto die hæc ſanguinis eruptio contingit? Soporoſi ex his conuulſione moriuntur. Num nigris prægreſsis, & uentre tumefacto? Vulnera ſanguinem fundentia, exudantia, maligna. Sic affecti loquentes latenter moriuntur. Poſt modicam ſanguinis eruptionem, & nigrorum egeſtionem, in acutis ſurditas malum. Sanguinis egeſtio in his pernicioſa. Verum ſurditatem ſoluit. Lumbis dolentibus oris uentriculi dolores accedentes, ſigna hæmorrhoidum fluxionis futuræ ſunt. Arbitror autem & hos prægreſſæ hæmorrhoidum eruptionis ſignum eſſe. Sanguinis eruptiones ſtatis temporibus fientes, ſiticuloſæ, difficiles ac exoluentes, ſi ſanguinem non effuderint, in comitialem morbum finiunt.

Morbi qui ſtatim turbulenti ſunt, inſomnes, ſanguinem de naribus ſtillantes, ſexta die alleuati, noctu afflixerunt, poſtridie exudarunt, in ſomnúmque delati mentem emouerunt, hi large ſanguinem fundent. Num & aquoſa urina tale quid ſignificat? Quibus ſanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu alui male afficiuntur, ſi non urinæ concoctæ fuerint.

In iudicatorijs perfrigerationibus, ſanguinis eruptiones fortes peſsimæ ſunt. Capite grauati, iuxta ſinciput dolentes, inſomnes, ſanguinem profundunt, tum aliàs, tum ſi quid ad collum contendat. Vigilijs infeſtati, derepente cum inquieta iactatione, ſanguinem fundunt, tum aliàs, tum ſi quid antea perfluxerit. Num ubi inhorruerunt? Colli dolores, oculi ualde rubicundi, ſanguinis eruptionem ſignificant. Quibus aluo ſuppreſſa ſanguinis eruptio fit, & inſuper rigent, Num aluus inteſtinorum leuitate corripitur, & obdura fit, aut aſcarides inſunt, aut utrunque?

Quibus ex lumbis recurſus fit ad caput, & manus, hi ſtupidi, os uentriculi dolentes, ſanioſis ac ſeroſis humoribus pleni, large ſanguinem profundunt. Sed & aluus his turbulentis erumpit. Quibus ex ſanguinis eruptione larga ac frequenti, nigrorum multorum fit egeſtio, hi ſuppreſſa aluo doloroſi ſanguinem profundunt. Cum quadam uero fluxione, facile ferunt. Num hi multos frigidos ſudores excludunt? Conturbata in his urina non mala, neque id quod genituræ ſimile in ipſa reſidet. Verum frequenter hi aquoſa mingũt. Quibus in ſurditate & torpore parua eſt à naribus deſtil-

latio, ea habet quid difficultatis. Vomitus his confert, & alui perturbatio.

Quibus ex rigore febres cum laſsitudine, his mēſes muliebres decurrunt. At collum in his doloroſum, ſanguinis eruptionis è naribus ſignum eſt.

Et per nares ſanguinē effundere ſpes eſt, ea quæ caput concutiunt: Et quæ aurium ſonitum faciunt, ſanguinem profundunt, aut menſes deducunt, tum aliàs, tum ſi iuxta ſpinam ardor conſequetur. Fortaſsis autem & dyſenteriam facient. Et circa uentrem palpitationes cum præcordij intenſione ſublonga ac tumente, ſanguinis eruptionem ſignificant. Inhorreſcunt autem hi. Quæ larga, uiolenta, multa ex naribus fluxerint, aliquando ad conuulſiones adducunt. Venæ ſectio ſoluit. Frequentes & paulatim fientes ad egerendum ſurrectiones, ſufflauæ, uiſcoſæ, modica ſtercoracea habentes, cum præcordij ac lateris dolore, morbo regio participant. Num autem his ſupprefsis hi exoluuntur? arbitror ſanè: & ſanguinem profundunt? His tenſio lumborum, & dolores in his, ſanguinis eruptionem ſignificant.

Præcordij tenſio, cum capitis grauitate ac ſurditate, & quæ ad hæc cōſequenter diuexant, ſanguinis eruptionem indicant. Vndecimo die ſanguinis ſtillicidia difficilia, tum aliàs, tum ſi ſuperſtillauerint. Qui in horroribus ſimul iudicatorie exudarunt, poſtridie uero poſtquam inhorruerunt præter rationem uigilant, eos ſanguinem effuſuros eſſe arbitror. Quibus ab initio largæ ſanguinis eruptiones, rigor fluxionem ſiſtit. Ex ſanguinis eruptione, rigores longi. Quibus capitis dolores, ac colli dolores, & totius corporis impotentia quædam, ſanguinis eruptiones ſoluunt. Sed è tempore ſic ſoluuntur. Vrinæ quæ in his qui iuxta aures abſceſſus habent, cito & modice concoquūtur, malæ ſunt. Et perfrigerari hoc modo malum eſt. Subſoporati, morbo regio affecti, non ualde ſentientes, quibus ſingultus, his aluus erumpit, fortaſsis & ſuppreſſa eſt. Hi exoluuntur. Num his etiam abſceſſus iuxta aures fiūt? Suppreſſæ cum rigore urinæ malæ, tum aliàs, tum ſi antea ſopor apprehēderit. Num iuxta aures abſceſſus parotides dictos, in his fore ſpes eſt? Ex torminoſo ſubſidentia limoſa ſubliuida, mala eſt. Num ex præcordijs dolet puto dexterum? & exoluitur? Num abſceſſus iuxta aures talibus parum doloroſi? Aluus erumpens his in omnibus pernicioſa eſt. In anxioſis quibuſdam uigilijs abſceſſus circa aures maxime. Ex uoluulis graueolentibus, in febre acuta, præcordijs ſublimibus diutius permanētibus, abſceſſus circa aures oborti occidunt. Ex ſurditate leniter abſceſſus circa aures fiunt, tum aliàs, tum ſi anxioſum quippiam ſuccedat, & ſoporoſis inter hos adhuc magis. Abſceſſus iuxta aures leuiter ſyderatis mali ſunt. Quæ conuulſorio modo exacerbantur, cum ſtuporis detentione, abſceſſus iuxta aures producunt. Conuulſio, tremor, anxietas, cum ſtuporis detentione, paruos circa aures abſceſſus exacerbant. Num quibus abſceſſus ſunt iuxta aures, capitis dolore affecti ſunt? Num & ſupernis partibus exudant, num inſuper rigēt quoq; aliquo modo? Deinde & aluus erumpit, & ſoporoſum quippiam habent? Num & aquoſæ urinæ alba innatantia habentes, & quæ uarie exalbidæ ſunt, ac fœtidæ, abſceſſus iuxta aures faciunt? Num quibus tales urinæ, frequentes ſanguinis è naribus

naribus ſtillæ profluunt? num & lingua his leuis eſt? Quibus magnum & frequentem ſpiritum habentibus, morbus regius, & febres acutæ cum præcordijs duris perfrigeratæ ſunt, num his abſceſſus magni ad aures conſiſtunt? Soporoſa, anxioſa, præcordia dolentia, uomitoria parua ſymptomata. In his abſceſſus iuxta aures oboriuntur. Antea uero & ea quæ circa faciem fiunt. Aluo nigra ſtercoracea egerente, ſopor inſuper apparens, abſceſſum iuxta aures producit. Tuſsiculæ quæ ſunt cum ſputatione, abſceſſum circa aurem ſubmouent. In capitis dolore ſopor & ſurditas, circa aurem abſceſſum aliquem eructat. Præcordij diſtentio cum ſopore anxioſo, ac capitis dolore, abſceſſus circa aurem attollit. Doloroſi aurium abſceſſus, citra iudicationem diſsipati, mali ſunt.

HIPPOCRATIS COI PRAEDICTIONVM LIB. II. [redacted]

[redacted] Medico Phyſico interprete.

MEDICORVM prædictiones narrãtur multæ, & uariç, & admirandæ, quales ego quidem neq; ipſe prædixi, neq; alium aliquem prædicere audiui. Sunt autem aliquç ex ipſis huiuſcemodi. Hominem perniciofe affectũ eſſe, & medico ipſum curanti, & alijs uideri. Verum medicum alterum ſuperueniſſe ac dixiſſe, Non peribit hic homo, uerum cæcus euadet. Item ad aliũ qui omnino male habere uidebatur, ingreſſum prædixiſſe, hominem quidem euaſurum eſſe, uerum manum claudam habiturum. & ad alium quendam qui ſimiliter ſuperſtes fore nõ putabatur, dixiſſe, ipſum quidem ſanum fore, uerum pedum digitos nigreſactos putrefactione corrumpendos eſſe. Et aliæ huiuſcemodi prædictiones in tali prædictionis ſpecie dicuntur. Alius autem prædictionis modus eſt, ementibus ac negociationes tractantibus prædicere, alijs mortem, alijs inſaniam, alijs alios morbos: & ad hæc omnia, etiam ea quæ prioribus temporibus facta ſunt prædicere, ac omnia uera narrare. Alia porrò adhuc forma prædictionum eſt, athletas & eos qui morborum cauſa exercentur ac ſe fatigãt cognoſcere, ſi quid aut circa cibum deliquerint, aut alteratum quippiam ederint, aut potu uberiore uſi fuerint, aut deambulationem intermiſerint, aut res uenereas quaſdam exercuerint. Horum omnium nihil illos latet, adeò ut etiam minima quæq; in quibus non paruerit homo, exactè cognoſcãt. Hi omnes prædictionum modi eſſe feruntur. Ego uero talia quidem non uaticinabor, Verum ſigna ſcribam, ex quibus & ſanos futuros homines, & morituros coniectare oportet: & tum breui tempore, tum longiore, ſanos futuros, aut perituros. Scriptum eſt autem à me & de abſceſsibus, quomodo ſingulos conſiderare conueniat. Arbitror autem & eos qui de claudicationibus prædixerunt, alijs'que eiuſmodi, confirmato iam morbo prædixiſſe, & quum iam manifeſtum eſſet, quòd abſceſſus non eſſet recurſurus, ſi modo intelligentiam habuerunt: multo ſanè magis quàm priuſquam abſceſſus fieri inciperet. Spero item & alia prædixiſſe, magis humano more quàm refertur, quæ uidelicet ementibus & negociationes tra-

ſtantibus prædixiſſe dicuntur, mortes, & morbos, & inſanias. Atq; hæc mihi uidentur talia facta eſſe, & nulla mihi uidetur eſſe difficultas prædicēdi, ſi quis circa talia ſtudium ac curam adhibere uelit. Primum etenim aqua inter cutem laborantes, & tabidos, quis non cognouerit? Deinde deliraturi non diu latere poſſunt, ſi quis nouerit quibus his morbus cognatus eſt, aut prius aliquãdo in ſaniuerunt. Si enim hi homines ebrioſi fuerint, aut carnes uorauerint, aut uigilauerint, aut in frigore aut calore inconſiderate uerſati fuerint, multus timor eſt ex tali uictus ratione, ipſos deliraturos eſſe. Et eos qui hæmorrhoidas habent, ſi quis hyeme multo potu uti uiderit, & bono colore præditos, de his prædicere licet, quòd ad uer multa ſpes ſit ſanguinis eruptionis, ut & decolores & aquatici ſub æſtatem fiant. Verũ omnia hæc addiſcere ac prædicere oportet, ſi quis in talibus ſtudijs palmã ferre expetat. Licet enim ex ſcriptis prædicere, & mortem, & inſaniam, & bonam habitudinem. Poſſem autem referre & alia multa huiuſmodi, ſed quæ facilima cognitu ſunt uiſum eſt mihi ſcribere. Conſulo autem ut quàm prudentiſsime agant, tum in reliqua arte, tum in huiuſmodi prædictionibus, illius probe memores, quòd ſi cui ſucceſſerit prædictio, is apud ægrotum intelligẽtia præditum in admiratione fuerit. Si uero quis aberrarit, ſupra hoc quod odio habetur, fortaſſe etiã inſanire uidebitur. Quapropter iubeo, ut tum alias omnes, tum has prædictiones prudenter faciant: quãquam ſanè & audiam, & uideam, neq; iudicare recte homines ea quæ dicũtur ac fiunt in arte, neq; narrare. Cæterũ de his qui exercẽtur ac laboribus ſe fatigãt, eas aſſeuerationes quas afferũt hi qui ipſas aſſerũt, neq; eſſe puto, neq; ſi quis putat prohibeo. A nullo enim ſigno, neq; bono, neq; malo, lædũtur ſuſpiciones, cui ſigno fide habita quis ſciat, an recte pronunciatum ſit, aut ſecus: alioqui per me licet ut ſi quis uelit credat. Nõ enim ego impedimẽto ſum. Arbitror aũt ſi quid ueri ab ipſis dicitur, aut his qui de his qui exercẽtur aſſeuerãt, aut illis qui prius ſcripti ſunt: primũ quidem hunc qui cognouit, ex ſignis conie ctaſſe. Deinde uero ambigue & humano more prædixiſſe. & ſimul eos qui id narrant monſtroſius quàm factum fuit recenſere. Nam neq; in morbis facile eſt peccata cognoſcere, etiamſi decumbant homines, & uictu parũ nutriente utantur, ut nõ adeò multa intueri opus ſit eum qui hæc conſiderandi curam ſuſcepit. Alij enim bibunt ſolum. Alij ad hoc quod bibũt, aut ſorbitionem, aut cibũ paucißimum aſſumũt. Neceſſe igitur eſt eos qui uberiore potu uſi ſunt, magis difficulter ſpirare, & plus urinæ eijcere. Eos uero qui ſorbitionem aut cibum auxerunt, magis & ſitire, & febrire. Si uero quis utriſq;, & potu & cibo, immodice uſus fuerit, ad hoc quod febrit, & difficulter ſpirat, etiam uentrem circumtentum & maiorem habebit. Licet porrò & hæc, & alia omnia experimentis optime explorare, quæ & habemus, & omnibus recte utimur. Primum equidem & intelligentia, & oculis cognoſcere facile eſt, hominem in eodem loco decumbentem, & exacta uictus ratione utentem, ſi non paruerit, aut obambulando, aut multa edendo. Deinde qui manibus contrectauit uentrem ac uenas, minus falli poteſt, quàm qui non contrectauit. Et nares in febrientibus quidem, & multa & bene ſignificant. Odores enim multum inter ſe differunt. At uero in ſanis & recto uictu utentibus, haud ſcio qua re uel in hoc experimento faciendo uti poßim. Poſtea audiendo, uocem & ſpiritum auribus cognoſcere datur, quæ in ſanis

non ſimiliter ſunt manifeſta,ſed qualiter etiam antea. Quòd ſi etiam mores morborum ac ægrotorum didicerit medicus,non tamen quicquam prædicere oportet. Non enim difficilius ſpirabit homo, morbo adhuc errante, & febriet acutiore febre,& uenter intentus fuerit. Quare propter hæc nõ tutum eſt prædicere priuſquam ſtatum accipiat morbus. Verum poſt hoc tempus,quicquid præter rationẽ acciderit, dicere oportet. Manifeſta uero ſunt mala, quæ propter ægri inobedientiam fiunt. Nam & ſpirandi difficultates, & alia huiuſmodi poſtridie ſedabuntur,ſi ob peccatum fiant. Si igitur quis hanc iudicationem conſiderans dixerit,non delinquet. Atq; ego quidem hunc conſiderandi modum nunc conſulo,tum de his qui domi manent,tum de his qui exercentur, itemq; de alijs omnibus,qualia peccata committant. At exactam illam narrantes rationem & audio,& derideo. Quum enim parum inobedientes fuerint homines, haud ſcio quomodo id deprehendere poſsim. Si uero maiora fuerint peccata,quem in modum conſiderare oporteat ſcribam. Oportet autem primum hominem,in quo quis per inobedientiam admiſſa cognoſcere uolet,per totum diem intueri,& in eodem loco,& eadem hora,ſole præſertim recens orto. hoc enim tempore ſubeuacuatus fuerit, & adhuc ieiunus eſt, & nullo labore fatigatus eſt,præterquam matutinis deambulationibus, in quibus minime inobediens eſt,ſi ſanè ubi de ſomno ſurrexit homo, ad deambulandum prodierit. Quare neceſſe eſt eum qui iuſta uictus ratione utitur, hac hora maxime æqualiter habere, & coloris, & totius corporis conſtitutionem. Quapropter & is qui huius conſiderationis curam gerit, acutiſsimus fuerit & mente, & oculis,eo tempore. Contemplari præterea oportet hominis mentem, & mores,& corporis uires. Alij enim alia facilius aut difficilius imperata faciunt. Primum igitur is cui inedia imperata eſt,ſi plura comederit & biberit, per hæc manifeſtus fiet,et tumidius corpus ipſius apparebit,et plenius ac coloratius erit,ſi non excrementa alui male ipſi proceſſerint. Erit item animoſior ad ferendum laborem. Conſiderandum etiam an ructum edat,aut à flatibus urgeatur. Hæc enim fieri ſolent his qui ita affecti ſunt,propter hoc peccatum. Si uero dum edere multa cogitur, & fortiter laborare,aut cibum imperatum non ederit, aut ebrius factus fuerit,aut à cœna larga non obambulauerit,hoc modo explorare oportet. Si quidem cœnam non ederit, ſolito autem more deambulauerit, iucundiorem aſpectũ præ ſe feret, & uegetior ac operoſior in exercitijs erit. Verum alui egeſtio modica et cõpacta maxime in hoc fuerit. Si uero cœna ſumpta non deambulauerit,ructum utiq; edet,& flatuoſus fuerit, & plenitudo nõ minor apparebit,& inter laborandum magis q̃ antea ſudabit,& difficulter ſpirabit,ac grauis erit. & tranſitus alui maiores, ac minus uiſcoſi his fuerint. Quod ſi neq; cibum conſumpſerit,neque deambulauerit,pigrior utiq; fuerit ac tumidior. Si uero ebrius factus fuerit,ſudabit magis q̃ antea, & difficulter ſpirabit, & ipſe ſeipſo grauior erit ac humidior. Sed & lætior erit, ſi nõ caput ipſi affligatur. Quod ſi uxore ſemel uſus fuerit,uegetior utiq; erit, & magis ſolutus. Si uero ſæpius rem peregerit,durior euadet,& ſquallorẽ quendã habebit,& decoloratior ac magis laſſatus erit. Porrò egeſtiones alui procedere oportet his qui laboribus exercẽtur,quãdiu parũ ederint,ac parum potauerint,modicas & duras,atq; hoc quotidie. Si uero tertio quoq; die,aut quarto,aut ex longiore inter

uallo

uallo prodierint, periculum eſt aut febri, aut alui profluuio corripiendos eſſe. Quæcunq; uero egeſtiones liquidiores ſunt, q̃ ut in tranſitu cõformentur, hæ ſanè omnes peiores ſunt. At uero his qui multum edunt, & multum laborant, egeſtionis tranſitum mollem, oportet eſſe ſiccum, & copiam ciborum ingeſtorum pro ratione laboris. Procedunt autem ab æquali ciborum copia, his quidem qui minimum laborant, plurimæ egeſtiones. his uero qui plurimũ laborant, modicæ, ſi ſani fuerint, & iuſta uictus ratione utantur. Nam ad hæc cõiecturam facere oportet. Liquidiores autem egeſtiones, & ſine febribus fientes, & quæ ſeptima die, aut citius iudicãtur, cõmodæ ſunt ſi ſemel una uice omnes fiant, & nõ reuertantur. Si uero inſuper febrierint homines, aut alui profluuia redierint, ſi longa fuerint, penitus mala ſunt, ſiue biliosa fuerint, ſiue pituitoſa, ſiue cruda: & uictus ratione propria, ſingula opus habẽt, itemq; medicamentis alia alijs. Cæterum urinam iuxta potionis copiam mingere oportet, & ſemper æqualem, & q̃ maxime aceruatim, et momento paulo craſsiorem, q̃ id quod in potu acceptum fuit. Si uero fuerit aquoſa, & copioſior q̃ pro eo quod bibi imperatũ eſt, ſignificat hominem nõ obedire, ſed copioſiore potu uti: Aut nõ poſſe renutriri, q̃ diu talia urinam faciunt. Si uero paulatim ſtridat urina, aut medicamentis hominẽ opus habere ſignificat, aut morbum aliquẽ circa ueſicam habere. At ſanguinem mingere, raro quidem & ſine febre ac dolore, nihil mali ſignificat, ſed laſsitudinũ ſolutio fit. Si uero ſæpius mingat, & aliquid ex his acceſſerit, malum eſt. Verum prædicere oportet, ſiue cũ dolore mingatur, ſiue cũ febre, fore ut inſuper pus mingat, atq; ita dolores ac afflictiones quieſcant. Craſſa uero urina albam ſubſidentiã habens, aut circa articulos dolorem aliquem, aut tumorẽ ſignificat. Aliæ uero omnes ſubſidentiæ in urinis eorum qui exercentur, à morbis circa ueſicam fiunt, id quod ipſi manifeſtum facient. Cum doloribus enim erũt, & tales ut difficulter quis ab ipſis liberari poſſit. Atque hæc quidem de his ſcribo, & huiuſmodi alia dico. Cæterum ex his qui exactam ac certam prædictionum rationem prædicant, cum aliquibus ipſe conuerſatus ſum, cum aliquorum uero filijs ac diſcipulis rem contuli, quorundam uero ſcripta accepi. Quare quũ probe ſciam qualiter quiſq; ipſorum ſentiat, & exactas certitudines nuſquam cõpererim, hæc ſcribere aggreſſus ſum. At uero de aqua inter cutem, & tabidis, & podagris, & his qui à morbo ſacro appellato corripiũtur hæc dico, ex aliqua quidem parte de omnibus idem. Nam qui hos morbos congenitos habet, is ægre ab ipſis liberari poteſt. Reliqua uero ſingulatim ſcribam de ſingulis. Eum qui ab hydrope, ſiue aqua inter cutem correptus eſt, & ſuperſtes eſſe uolet, bonis uiſceribus præditũ eſſe oportet, ita ut natura ſe exerat, ſimulq; facile concoquat, & bene ſpiret, ſitq; ſine dolore, & totum corpus æqualiter tepidum habeat, & non circa extremas partes colliquatum. Melius eſt autẽ ut tumores potius habeat in extremis partibus. Optimum uero eſt neutrum horum habere. Nam molles ac graciles eſſe conuenit extremas partes, itemq; uentrẽ ad contactum mollem. Tuſsim uero adeſſe nõ oportet, neq; ſitim, neq; linguam reſiccari, tum reliquo tempore, tum poſt ſomnos, quãdo hæc ualde fieri ſolent. At cibos libenter accipere oportet, & ubi multum ſatis comedit, non affligi. Aluum uero ad medicamẽta quidem celerem habere, reliquo autẽ tempore egerere recremẽtum molle efformatum.

Vrinam

Vrinam autem apparere cōuenit, pro ſtudiorū ratione, & uinorum mutatione tranſeuntē. Laborem uero ferre oportet facile, & laſsitudinis exortem eſſe. Ac optimum quidem eſt hominē ita per omnia diſpoſitū eſſe, & ſic ſecuriſsime ſanus fieri poterit. Sin minus, plurima ex his habeat. Nam ſpes erit ut ſuperſtes euadat. Qui uero nihil horum habuerit, ſed contraria, eum deſperatū eſſe ſcito. Qui autem pauca horū habuerit, quæ bona eſſe dixi, ſi hydrope laboranti adſint, huic exiguæ ſpes reſtant. Cui uero multum ſanguinis ſurſum ac deorſum eruperit, & febris inſuper acceſſerit, eum multa aqua repletum iri timor eſt, atq; hic hydrops breuiſsimi temporis eſt, & ex quo paucisſimi euadunt. Verum de hoc alteri prius ſignificare oportet. At quibus magni tumores facti emarceſcūt ac rurſus attolluntur, hi magis cōualeſcunt q̃ illi qui ex ſanguinis eruptione im plentur. Verum fallunt hi hydropes ipſos ægrotos, faciuntq; ut ipſi à medicis diſcedant ac pereant. De tabeſcentibus quod ad ſputum ac tuſsim attinet, eadem dico quæ de pectore ſuppuratis ſcripſi. Oportet enim eum qui probe liberari uolet, facile ſputū per tuſsim reijcere, & id eſſe album, & æquale, & eiuſdem coloris, & ab inflammatione alienū. Quod uero à capite defluit, ad nares conuerti. febrem aūt non inuadere, ut ne à cœnis prohibeatur, neq; ſitiat. Venter autem egerat quotidie, & id quod egerit ſit durum, copia pro ratione ciborum ingeſtorū. Hominem uero q̃ minime tenuem eſſe oportet. Pectus autem laudare conuenit quadrangulum & hirſutum. & os ipſius paruum ſit, & robuſte carnoſum. Quicūq; enim hæc omnia habuerit, maxime ſuperſtes erit. Qui uero nihil horū habet, interitui proximus. Quicūq; uero pectore ſuppurati facti fuerint, dum iuuenes ſunt, ex humorū illapſu, aut fiſtula, aut alio quopiā huiuſcemodi, aut ex abſceſſus recurſu, hi nō euadunt, niſi ualde multa bona ſigna ipſis acceſſerint. Pereunt aūt homines hi ad autumnū. Sed & ex alijs morbis lōgis plerūq; ad hoc tempus maxime moriūtur. Cæterum ex alijs minime ſuperſtites manent & uirgines, & mulieres, quibus ex ſuppreſsis mēſibus tabes oborta eſt. Si uero aliqua uirgo, aut mulier euaſura eſt, & aliorū ſignorum bonorū multa accedere oportet, & mēſes ſplendide ac pure apparere, aut nulla ſpes eſt. Qui uero ex ſanguinis eruptione, pectore ſuppurati fiunt, & uiri, & mulieres, & uirgines, non minus euadunt. Verum ſignis omnibus tum ſuppuratorum, tum tabeſcētium collectis, & ſuperſtitem futurum, & periturū prædicere oportet, Maxime uero euadunt ex ſanguinis eruptione, hi quibus dolores ſunt atra biliarij, & in dorſo, & in pectore: & qui poſt eruptionem minus dolent. Nam & tuſſes non ualde inſuper accedunt, & febres pleræq; perſeuerant, ſitim facile ferentes. At reuerſiones eruptionis ſanguinis maxime fiūt his, ſi non abſceſſus ſuccedant. Optimi uero ſunt abſceſſus ſanguinolentiſsimi. Quibus autē in pectoribus dolores inſunt, & per tempus attenuātur, & tuſsiunt, ac difficulter ſpirant, neq; febribus inſuper corripientibus, neq; ſuppurationibus ſuccedentibus, eos interrogare oportet, quū tuſsiant & difficulter ſpirent, an & compactum quiddam & modicū odorem habens tuſsiendo reijciant. De podagricis hæc dico. Quicunq; aut ſenes ſunt, aut circa articulos callos tofaceos cōcretos habent, aut ærumnoſe uiuūt, ac ſiccam aluum habent: hi omnes ſani fieri non poſſunt humana arte, quātum ego noui. Sanant quidē hos optime, dyſenteriæ ſi ſucceſſerint. Sed & aliæ eliquationes ualde proſunt, quæ ad infernos

locos repunt. Qui uero iuuenis eſt,& circa articulos nondum tofaceos cal los concretos habet, & accurate uiuit, & laboris amans eſt, & aluum bonã habet ad obediendũ pro ſtudiorũ ratione,hic ſanè medicum intelligentiã habentem nactus,ſanus fieri poterit. Ex his porrò qui à ſacro morbo corripiũtur, difficillime quidem liberãtur hi quibus à puero contigit morbus,& ſimul ad ſimilem ætatem peruenit. Deinde hi quibus corpore in uigore ætatis cõſtituto factus eſt,& fuerit à uigintiquinq; annis, uſq; ad annum quadrageſimũ quintũ.

Poſt hos autẽ,quibus factus fuerit morbus,nullam ſignificationẽ præbẽs ex qua corporis parte initiũ ſumat. At quibus ex capite initiũ capere uidetur, aut à latere,aut à manu,aut pede,facilius curatur. Verũ differunt etiã hæc morbi genera. Qui enim à capite initiũ ſumunt,ex his grauiſsimi ſunt. Deinde qui à latere. Qui uero à manibus ac pedibus,maxime ſanari poſſunt. Cæterũ horũ curam aggredi oportet medicũ,qui medendi modum nouit,ſi homines fuerint iuuenes,& laboris amãtes,niſi mens mali aliquid habuerit,aut quis ſtupore attonito ſideratus fuerit. Nam hæ atrabiliariæ mẽtis emotiones,nõ ſunt conducibiles. Alij uero qui ad infernas partes cõuertuntur abſceſſus,boni ſunt. Longe uero optimi & hi ſunt,qui ſunt ſanguinolẽtiſsimi. Quicũq; uero ſenes apprehẽdi incipiũt,maxime moriũtur. Et ſi nõ pereant,ſtatim celerrimeq; per ſe liberãtur,à medicis aũt minime opem ferunt. At quibus pueris oculi repẽte diſtorti fuerũt,aut maius quoddam malũ perpeſsi ſunt,aut tubercula ſub ceruicẽ oborta ſunt,aut uocem graciliorẽ adepti ſunt,aut tuſſes ſiccæ diuturnæ adhærent,aut maioribus factis dolor procedit ad uentrem,& non exturbatur,aut in lateribus diſtortiones habẽt,aut uenas craſſas circa uentrẽ uaricoſas,aut omentum deſcendit,aut teſtis magnus factus eſt, aut manus tenuis & impotens,aut pes aut tibia tota claudа facta eſt, citra aliam cauſam: his omnibus morbũ antea factum fuiſſe,ſcire oportet,præ his uniuerſis. Et plurimi qui pueros educãt, ſi interrogẽtur confitebuntur:quoſdã uero etiam res latet,negãtq; ſe ſcire quicquam tale factum eſſe. Qui porrò de ulceribus cognoſcere uolet, quomodo ſingula finient,eum primum hominum ſpecies perſcrutari oportet,tum eas quæ meliores ſunt ad ulcera,tum quæ deteriores. Deinde ætates noſſe, in quibus ſingula ulcera curatu difficilia exiſtunt. Locos item in corporibus perſpectos habere,quantũ alij ab alijs differũt. Sed & alia qualia in ſingulis accedunt tum bona,tũ mala,noſſe oportet. Si quis enim omnia hæc nouerit, is ſanè ſciet etiam quomodo ſingulorũ euentus continget. Qui uero non nouerit hæc, nõ noſſe poterit quales fines ulcerum erũt. Species equidẽ bonæ ſunt hæ. Leues, & cõmoderatæ,& bonis uiſceribus præditę,& neq; ualde carnoſæ,neq; durę. Iuxta colorem uero ſit ſpecies alba,aut nigra,aut rubẽs. Hæ enim omnes bonæ ſunt,ſi purę ſunt. Si uero pallidus color ammixtus fuerit,aut color ipſe pallidus aut liuidus fuerit,peius eſt. Species uero quę præſcriptis cõtrariæ ſunt,eas deteriores eſſe ſcito. At uero quod ad ætates attinet,tubercula quidẽ ſuppurata fiunt,& ſtrumoſa hæc plurimos pueros occupãt,& facillime ex ipſis liberãtur. Senioribus uero pueris & adoleſcẽtibus,minus quidem oriũtur, uerum difficilius ab ipſis liberãtur. Viris autẽ talia quidem tubercula nõ ualde fiunt,uerũ cæria græcis dicta,ad modum faui concreta,horrenda:& cancri occulti ſubmerſi, & ex puſtulis nocturnis herpetes, donec ſexaginta annos tranſmiſerint. Senibus

bus

bus aũt nihil talium tuberculorũ accedit,uerũ cancri & occulti,& ſummas partes occupantes,& cõmoriuntur. Cæterũ ex locis ſubalares difficiliores curatu ſunt,& laterũ mollitudines,ac femora.Nam & moræ in ipſis fiunt,& recidiuæ.Ex articulis periculo maxime obnoxij ſunt magni digiti,& præſertim pedum.Quibus aũt in obliqua linguæ parte ulcus fit diuturnũ,in his dentes cõſiderare oportet,an quis iuxta illam ulceris partẽ acutior ſit. Vulnera magis lethalia ſunt,quæ in uenas craſſas in collo ac inguinib.infligũtur. Deinde quæ in cerebrũ,& in hepar.Poſtea quæ in inteſtinũ & ueſicam.Sunt aũt hæc omnia pernicioſa ualde,nõ tamẽ ita ut nemo ex his euadat,uelut putatur.Nam & loci qui hæc nomina habẽt,multum inter ſe differũt,& ijdem modi.Multum etiam differt corporis ipſius hominis ſtructura. Aliquãdo enim neq; febricitat, neq; inflãmatur ſauciatus.Aliquando etiã citra cauſam febricitat,et aliqua corporis pars omnino inflãmatur.At quando is qui ulcus habet delirat,& facile fert uulnus,tũc uulnus aggredi oportet,uelut iuxta medicinę & accedentiũ rationem, euentum habiturum. Moriũtur enim homines ab omnis generis uulneribus. Multæ enim uenæ ſunt & tenues,& craſſæ, quæ ſanguinẽ fundentes occidũt, ſi gliſcere ac eo ferri ipſas contigerit,quas alia tẽporis occaſione ſi quis pertundat,corporibus prodeſſe ſentiat.Multa uero uulnera in locis uilibus ac nõ malis eſſe,& nulla re grauia uidentur,& tamẽ ſic dolore affligit plaga,ut reſpirare non poſsit.Alij uero præ uulneris dolore,quod ſanè graue nulla re erat, ſpiritũ quidem duxerũt,uerum delirarunt,& febrientes mortui ſunt.Quicunq; enim aut corpus febricitans habẽt,aut mentẽ turbatam,talia patiũtur. Sed neq; hæc admirari oportet,neq; formidare,illud expẽdendo,quòd & animæ & corpora hominum plurimũ differunt,& uim maximam habẽt.Quæcũq; igitur uulnera tempus nanciſcuntur,aut corpus & mentẽ huiuſmodi, aut ita gliſcentẽ ſanguinem,aut magnitudine tanta fuerint,ut homo ad curationem adduci ab eius cõtemptu non poſsit,ab his quidem diſcedere oportet,qualiacũq; tandem fuerint,diarijs animi deliquijs exceptis:alia uero omnia aggredi,quæ recẽs ſunt incuſſa,quo & febres effugiãt homines,& ſanguinis eruptiones,& nomas ulcerum proſerpẽtes,hi qui euadẽt. Exactiſsime uero et ad plurimũ tempus,eorũ quæ grauiſsima ſunt cuſtodiã facere oportet. Nam ita facere iuſtũ eſt. At uero nomæ lethaliſsimæ ſunt,quarũ putredines profundiſsimæ & nigerrimæ ac ſicciſsimæ exiſtũt.Prauæ etiã ſunt ac pericoloſæ,quæ nigrã ſaniem remittũt. Albæ uero ac mucoſæ putredines,minus quidẽ occidunt,magis autẽ reuertũtur, & diuturniores ſunt.Herpetes aũt minime omniũ ulcerũ quæ depaſcẽdo proſerpunt,periculoſi ſunt,uerũ maxime difficulter ſubmoueri poſſunt, quemadmodum cancri occulti. In omnibus aũt talibus febrem ſuperuenire una die cõfert,& pus ꝙ albiſsimũ ac craſsiſsimũ.Commodat & corruptio nerui, aut etiã oſsis,aut etiã amborũ,tum in profundis, tum in nigris putredinibus. Nam in corruptionibus pus multũ fluit,& putredines ſoluit. Porrò ex capitis uulneribus lethaliſsima ſunt quæ ad cerebrũ pertingunt,uelut etiã antea ſcriptum eſt. Grauia ſunt et hujuſmodi omnia.os nudũ magnum,os infarctum,os diffractum.Si uero etiã oſculũ ulceris paruũ fuerit,fiſſura uero oſsis aliquãdiu permãſerit,periculoſius eſt.Hæc autẽ omnia grauiora fiũt,ſi & iuxta ſuturã ſunt,& ex locis ſemper periculoſiores ſummi in capite exiſtũt.Cæterum in omnibus mo-

morabilibus uulneribus interrogare oportet, ſi adhuc recentes fuerint plagę, aut etiam iactus fuerint, an cōciderit homo, aut an in ſoporem altiorē collapſus ſit. Si enim horū quippiam factū fuerit, ampliore cuſtodia opus habet, nimirū quum cerebrum uulnus tunc perceperit. Si uero non recens ſauciatus fuerit, ad alia ſigna reſpicere oportet, ac cōſilium capere. Optimū quidem igitur eſt, neq; febrire eum qui ulcus in capite habet, neq; ſanguinē inſuper ipſi erupiſſe, neq; inflammationē, neq; ſimul ullum aliquem dolorem acceſsiſſe. Si uero quid horum apparuerit, ſecuriſsimum eſt ut in principio fiat, & modico tempore permaneat. Conducit autem in doloribus, etiam inflammationes ex ulceribus accedere. In ſanguinis autem eruptionibus, pus in uenis apparere. Quæ uero in acutis morbis conferre febribus ſcripſi, ea etiam in his fieri conducit, & eadem hic quoq; bona eſſe aſſero, contraria uero mala. At incipere febrem in capitis uulnere quarta die aut ſeptima, aut undecima, ualde lethale eſt. Iudicatur autem pleriſq;, ſi quidem quarta uulneris die febris inceperit, ad undecimam. Si uero ſeptima die febris inchoarit, ad decimamquartam, aut decimamſeptimam. Si uero undecimo febrire inceperit, ad uigeſimam: quemadmodum in febribus deſcriptum eſt, quæ abſq; manifeſtis cauſis fiunt. Cæterum in principijs febriū, ſiue delirium acceſſerit, ſiue alicuius membri ſideratio, periturū hominem ſciendum eſt, ſi non omnino aut ex optimis ſignis aliquod accedat, aut corporis uires adſint. Verum cōſiderabis modum. Nam homini adhuc ſpes ſalutis, ſed claudū fieri articulum in quē incubuit neceſſe eſt, etiamſi ſuperſtes maneat homo. Porrò uulnera in articulis, quæ quidem magna ſunt, & neruos cōiungentes penitus præſecant, clarū eſt quod claudos efficient. Si uero ambiguum fuerit de neruis, quomodo ſe habeāt, ſi quidem fuerit acutū telum quod rectū uulnus fecit, melius eſt obliquo. Si uero graue & obtuſum fuerit id quod uulnerauit, nihil refert. Sed plagæ profunditatem & alia ſigna conſiderare licebit. Sunt autē hæc. Pus ſi inſuper accedat ad articulū, duriorem fieri neceſſe eſt. Si uero etiam tumores ſimul permāſerint, hunc locū ad multū tempus durum eſſe neceſſe eſt, & quū ſanum iam eſt ulcus, tumorem permanere neceſſariū eſt, ſimulq; flecti ac extendi, quæcunq; dum articulus incuruus eſt, curantur. Quibus uero etiā neruus elapſurus eſſe uidetur, ſecurius de claudicatione prædicere licet, tum aliàs, tum ſi inferiorum neruorū aliquis fuerit exolutus. Ex his autem cognoſces neruum qui excidet. Pus album & craſſum, multo tempore defluit, doloresq; ac inflammationes circa articulū in principijs fiunt. Eadē fiunt etiam ſi os elabetur. At uero diſſectiones in cubiti gibbis, præſertim quæ ſunt cū inflammatione, ad ſuppurationē perueniunt, ſectionesq; ac uſtiones.

Medulla uero ſpinæ ſi ægrotarit, ſiue ex lapſu, ſiue ex alia aliqua cauſa, ſiue ſua ſponte, homo & cruribus impotens fit, ut neq; ſi tangatur percipiat, & uentre ac ueſica, ut circa prima tempora, neq; ſtercus, neq; urinam egerat, niſi ad neceſsitatem. Quum autē uetuſtior factus fuerit morbus, nō urgente homine, & ſtercus prodit, & urina. Moritur autem poſtea, nō multo interpoſito tempore.

Quòd ſi uero cuipiam fauces implentur ſanguine ſæpe ſingulis diebus ac noctibus, cui neq; caput antea doluit, & qui neq; tuſsim habuit, neq; uomuit, neq; febre correptus fuit, neq; dolorē habuit, nec pectoris, nec dorſi, huius conſiderandæ ſunt nares, & fauces, an ulçus aliquod habere compareat in hoc lo-

cò,aut hirudinem. Oculi porrò lippientes optime permutantur,ſi & lachryma,& ſordes,et tumor,ſimul fieri inceperint.Si uero lachryma ſordi fuerit permixta,& non ualde calida:Sordes autem alba fuerit & mollis,& tumor leuis ſolutus:Si ita hęc ſe habuerint,oculus cõglutinabitur ad noctes,ut doloris exors ſit,atq; hoc modo res minime periculoſa fuerit,ac minime diuturna.Si uero lachryma procedit multa & calida,cum paucíſsima ſorde,ac paruo tumore, atq; hoc ex altero oculo tantum, tunc diuturnũ ualde fit malum,uerũ non periculoſum,et doloris exors eſt hic modus.Et iudicationẽ in his maxime expectare oportet,primam quidem ad uigeſimam diem.Si uero hoc tempus trãſmittat, ad quadrageſimam expectãda eſt. Si uero neq; in his diebus ſedetur, in ſexaginta iudicatur.Per totum autem tempus hoc,ſordem conſiderare oportet, an in digito miſceatur,& alba ac mollis fiat,maxime ſub iudicationis tempus. Si enim definet,hæc faciet.At ſi utriq; oculi hæc perpetiantur,in maiori periculo ſunt, ne ulcerentur. Verum iudicatio breuioris temporis erit. Sordes autem ſiccę ualde doloroſæ ſunt,ſed cito iudicantur,ſi non uulnus acceperit oculus. Si uero tumor magnus fuerit,doloriſq; exors & ſiccus,periculo uacat. Si uero cũ dolore fuerit,malus eſt ſi ſiccus ſit,& periculum eſt ne ulceretur oculus ac concreſcat.Sed et granis eſt tumor,ſi lachrymã coniunctam habeat,itemq; dolorẽ. Si enim lachryma procedit calida ac ſalſa,periculũ eſt & pupillam exulcerari,& palpebras.Si uero tumor conſederit,ſed lachryma multa multo tempore effun datur,& ſordes fuerint,uiris quidem palpebrarũ euerſionem prædicere oportet: mulieribus autem & pueris exulcerationem ac euerſionem palpebrarum. At ſi ſordes pallidæ aut liuidæ fuerint, & lachryma multa ac calida, & in capite ardor fuerit,& de tempore dolores in oculum decubuerint,& uigilię his acceſſerint,neceſſe eſt ulcus in oculo factum eſſe, & timor eſt quoq; ut talis rumpatur. Prodeſt autem febris accedens, aut dolor ad lumbos innixus. Prædicere uero his futura oportet,ita ut reſpectus & ad tempus habeatur,& ad ea quæ ex oculo fluunt,& ad dolores itemq; uigilias.Poſtquam uero & oculum contueri datum fuerit, ſi quidem compertus fuerit ruptus, & per fiſſuram prominuerit oculus,malum eſt & difficile ut ſedetur.Si uero & putredo tali ſubierit,penitus inutilis oculus redditur.At uero alios ulcerũ modos prædicere oportet, locos conſiderando,& putredines,& profunditates.Neceſſariũ enim eſt iuxta ulcerum uehementiam cicatrices fieri. Quibus igitur rũpuntur oculi,& poſtea prominent,ut extra locũ oculus ſit,his & tempore,& arte, opẽ ferre nõ datur, ad hoc ut uideant.Paruæ uero oculorum tranſmotiones ſedari poſſunt,ſi nihil mali acceſſerit,et homo iuuenis fuerit.At ulcerum cicatrices,quibus nihil aliud mali affuerit,omnes & à temporibus,& ab arte,opem ferre poſſe putandũ eſt, maxime recẽtiſsimas,& in iuuenũ corporibus. Cæterum ex locis maxime oculi lædũtur,ſi exulcerantur.deinde pars quæ eſt ſupra ſupercilia,poſtea quicquid uiciniſsimum his locis fuerit. Pupillæ uero flaueſcentes, aut argenti ſpeciem referentes,aut ceruleæ,nõ bonæ ſunt.His autem paulo meliores ſunt, quæ aut minores apparent,aut ampliores,aut angulos habentes,ſiue ex cauſis tales factæ fuerint,ſiue ſua ſpõte. Caligines & nubeculæ,& cicatrices ſubalbicantes,leuigãtur ac delentur,ſi nõ uulnus aliquod in eo loco acceſſerit, aut prius cicatricem habuerit in hoc loco,aut unguem pterygion dictũ. Si uero

ſplendicās cicatrix in nigra oculorũ parte fiat, partem aliquam nigredinis deal‑
bat, adeò ut ſi multo tempore permaneat, & aſpera & craſſa, etiam memoriam
ſui relinquat. Porrò iudicationes quemadmodũ in febribus ſcripſi, ita &
hic ſe habent. Verum ſigna edoctũ, iuxta differẽtias lippitudinũ prędictionem
facere oportet, quũ peſsima ſigna acceſſerint, diuturnarũ lippitudinũ, uelut de
ſingulis perſcriptũ eſt: quũ uero apparuerint optima ſigna, breuiũ. Tunc enim
ſeptima die deſituras eſſe prædicendũ eſt, aut prope hoc tẽpus, & alioqui ſecu‑
ras eſſe putandum eſt. Recidiuas autẽ expectare oportet his, quibus melius ha
bere contingit, neq; in diebus iudicatorijs, neq; ſignis bonis cõſpectis. Omniũ
uero maxime urinæ ſtatũ in oculorũ affectionibus cõſiderare oportet. Nã tem
porũ occaſiones repentinæ ſunt. Dyſenteriæ ſi quidẽ cum febre inuaſerint,
aut uarijs alui egeſtionibus, aut cum hepatis inflammatione, aut præcordij, aut
uẽtris: aut quæ doloroſæ fuerint, aut cibos intercipiũt, ſitimq; inducũt: hæ om‑
nes malæ ſunt. Et qui ſanè plurima horũ malorũ habuerit, citiſsime peribit. Cui
uero pauciſſima taliũ affuerint, huic plurimę ſpes ſunt. Moriũtur autem ex hoc
morbo maxime pueri quinquennes, & ſeniores adhuc, decẽnes. Reliquæ uero
ætates minus. At quæ dyſenteriæ cõmodæ ſunt, hæ mala hæc non inducũt.
Verũ ſanguine & ramẽtis egeſtis, deſiuerũt ſeptima die, aut decimaquarta, aut
uigeſima: aut quadrageſima, aut intra hęc tẽpora. Huiuſmodi enim egeſtiones,
etiã eos qui prius ſunt in corporibus, morbos ſanãt, antiquiores quidẽ diutio‑
re tẽpore, recentiores aũt in paucis diebus ſubmouere poſſunt. Nam & quæ u‑
terum geſtant, etiã ipſæ euadunt ſuperſtites magis ad partũ, & ex partu, & fœ‑
tus cõſeruant, ſanguine & ramẽtis egeſtis, etiã per multos mẽſes: niſi dolor ip‑
ſis affuerit, aut aliud quoddã malum ſignũ ex his quę in dyſenterijs fieri ſcripſi,
acceſſerit. Si uero aliquod illorũ apparuerit, & fœtui perniciẽ ſignificat, & præ‑
gnanti periculũ, ſi nõ poſt fœtus effugiũ, & ſecũdæ exolutionẽ, ipſa dyſenteria
eadem die, aut poſt modicũ tempus deſinat. Leuitates porrò inteſtinorum,
lienteriæ græcis appellatæ, quæ quidẽ ſunt cõtinuæ & diuturnæ, & per omnẽ
horam, & cũ ſtrepitibus, & ſine ſtrepitibus exturbãtur, & ſimiliter noctu ac in‑
terdiu incumbentes, & egeſtionẽ ſubeunte aut ualde cruda, aut nigra & leui ac
graueolente: hæ omnes malæ ſunt. Nam & ſitim inducunt, & potum nõ ad ue
ſicam promouẽt, ut per urinam eijciatur, & os exulcerãt, & ruborem eleuatum
in facie efficiũt, & maculas ſolares uarios colores habẽtes. Simul aũt & uentres
emollitos, & ſordidos ac rugoſos reddunt. Ex talibus aũt homines impotẽtes
fiunt, ad cibũ capiendum, ad deambulandũ, ad faciendũ alia quæ facere debẽt.
Eſtq; morbus hic grauiſsimus ſenioribus. Vehemens eſt etiam uiris. Reliquis
aũt ætatibus multo minor. Quiſquis aũt neq; in ætatibus his eſt, quas male tra
ctari ab hoc morbo dixi, & pauciſsima ex ſignis habet, quę mala eſſe ſcripſi, hic
ſecuriſsime diſpoſitus eſt. Indiget autem curatione hic morbus, donec & urina
pro ratione eius quòd in potu acceptũ eſt, procedat, & corpus ab ingeſtis cibis
augmentũ capiat, & à malis coloribus liberatũ fuerit. At uero alia proflu‑
uia alui, quæ ſine febre ſunt, & breui tẽpore durant, & mitia exiſtunt. Aut enim
eluta ſedabũtur, aut ſua ſpõte. Prædicere aũt oportet excretionẽ ſubtus e‑
rumpentẽ deſiturã eſſe, quum tangẽti uentrem manu nullus motus occurrerit,
& in fine egeſtionis flatus penetrarit. Sedes autẽ euertuntur ac procidunt,

uiris quidē,quos ubi hęmorrhoidas habent,alui profluuiū corripit:pueris aūt calculo laborantibus,& in dyſenterijs longis ac meracis: Senibus uero quibus muci agglutinati inſunt. Porrò ex mulieribus,quæ magis aut minus in utero cōcipere ſolent,ita conſiderationē facere cōuenit. primū quidem ſpecierū. Paruæ enim ad cōceptionem præſtantiores ſunt maioribus, tenues craſsis, albæ rubicūdis,nigræ liuidis. Quæ item uenas conſpicuas habent,meliores ſunt ꝙ quibus nō apparent. Carnē autem uberiorē habere,aniculæ malū eſt, mammas aūt tumidas ac magnas,bonū. Atq; hæc quidē ad uiſum expoſita ſunt. Verum interrogare oportet etiam de menſtruis purgationibus,an omnibus mēſibus cōpareant,& an copia ſatis magna,& an boni coloris ſint,& ęquales in ſingulis temporibus,& in iiſdem menſiū diebus. Sic enim has fieri optimū eſt. Locum uero in quo cōceptio fit,quem ſanè uterū nominamus, ſanū eſſe oportet, & ſiccū,ac mollem. Sit item neq; retractus,neq; pronuus,neq; os ipſius ſit auerſum,neq; cōcluſum,neq; euerſum. Fieri enim nō poteſt ut cōceptio fiat,quodcūq; tandem taliū impedimentorū affuerit. Quæcūq; igitur mulieres in utero cōcipere nō poſſunt,uerū pallidæ apparēt,neq; febre, neq; uiſceribus in cauſa exiſtētibus,hæ capite ſe dolere dicēt,& mēſes ſibi male ac meracos prodire. Siue aūt breui,ſiue longo tēpore,ipſis ſic affectis mēſes non cōparuerint, uteri in his purgatione opus habēt. Quæcūq; uero bene coloratæ ſunt,& carnē multā ac pinguē habent,& uenulas occultatas,& dolore carēt, & mēſes his aut omnino nō apparent,aut modici & meraci prodeunt: Hic modus difficilimus eſt ad cogendū ut concipiant. Si uero menſibus cōparentibus inculpate,& mulier ſic corpore diſpoſita fuerit,& non cōceperit,locus in quo eſt uterus in cauſa eſt,ut fœcūda fœtu fieri nō poſsit. Aut enim reuulſus eſt,aut euerſus. Nā & alia quæ iſthic fiūt,cū doloribus decolorationeq; ac colliquatione fiūt. Quibus porrò ulcus factū fuerit in utero,ſiue ex partu,ſiue ex tuberculo,ſiue ex alia quadam cauſa,his febres & inguinū tumores ſuccedere neceſſe eſt,et dolores in his locis. Si uero & puerperij purgamēta ſimul fuerint intercepta, hæc mala ſi fuerint, omnino meraciora ſunt & diuturniora. Et ad hæc præcordiorū ac capitis dolores. Vlcere autem facto & ſanato,locum hunc leuiorē ac duriorem fieri neceſſe eſt, & minus concipere poſſe. Si uero ſolum in ſiniſtra parte fiat ulcus,& mulier in utero concipiat,ſiue dum adhuc habet ulcus,ſiue ubi iam ſana eſt,maſculū magis enixurā eſſe ſpes eſt. Si uero in dextra parte ulcus fiat,& mulier cōcipiat,fœmineū magis fore fœtum expectandū eſt. At ſi febres corripiant cōcipere non potentē,& attenuata ſit muliercula,interrogare oportet,an uteri ulcus aliquod habeant,aut aliud quippiā ex malis de quibus ſcripſi. Si enim in hoc loco nihil mali ſubeſſe apparuerit,quod cauſa ſit attenuationis,& quòd cōcipere nō poſſit,ſanguinē uomiturā eſſe mulierē expectandū eſt,mēſes autem tali neceſſario euanuerunt. Si uero febris ſoluta fuerit à ſanguinis eruptione, & mēſes comparuerint,in utero cōcipiet. Si uero priuſquā ſanguis erūpat,alui excremēta liquida facta fuerint prauo modo,periculū eſt periturā eſſe mulierē antea ꝙ ſanguinem uomat. Quæcūq; in utero ſe cōcepiſſe putāt,& non cōceperunt,& per multos mēſes falluntur,mēſtruis purgationibus nō apparētibus, & uētres augeri ac moueri uident: hæ & caput dolēt,& collū, & præcordia,& in māmis lac ipſis nō eſt,niſi modicū quiddā,atq; id aquoſum. Poſtq; uero uētris tumiditas

 exoluta

exoluta fuerit,ac molles factæ fuerint, in utero cōcipient,ſi nō aliud quoddam impedimentum ipſis fiat. Nam hæc affectio bona eſt ad mutationem in utero faciendam,ut poſt hoc tempus in utero concipiant. At his quæ cōceperunt,dolores hi non fiunt,niſi familiares his fuerint capitis dolores, & lac in mãmis gignitur. At uero eas quæ à diuturnis fluxionibus uexãtur,interrogare oportet an caput doleant,& lumbos,& infernã uentris partem. Interrogandæ ſunt etiam de dentium ſtupore,& uiſus hebetudine,& aurium ſonitu. Quæcũq; autem dum ieiunæ ſunt,ſubbilioſa uomunt per multos dies, quũ neq; uterum geſtent,neq; febricitent,eas interrogare oportet an lumbricos rotundos ſimul uomãt. Si enim hoc nō confitẽtur, prædicendũ eſt ipſis futurũ eſſe. Fit aũt hic morbus maxime quidẽ mulieribus.deinde uero etiã uirginib. alijs autẽ hominibus minus. Quibuſcũq; uero ſine febribus dolores fiũt,mortẽ quidẽ non inducũt, uerum pleriq; diuturni ſunt,& multas mutationes ac recidiuas habent. Modi aũt hi ſunt. Primum quidem ex capitis doloribus aliqui ſunt leues, aliqui multo grauiores. Vtroſq; uero hoc modo cōſiderare oportet. Quicũq; hebetem uiſum habent,& rubor quidam ipſis fit in oculis, & pruritus frontem uexat, his ſanguis ſua ſponte manans opitulatur. Atq; hic modus neceſſario ſimplex eſt.

Quibus uero dolores circa caput & frontem,ex magnis uentis fiunt, & ex frigoribus quum uehementer calfacti fuerint,eos grauedines quidem maxime perfecte liberant. proſunt aũt & ſternutationes,& muci in naribus fientes,magis quidem ſua ſponte,ſin minus,coacte. Grauedines autẽ fiunt perfecte, adeò ut & tuſſes ſuccedant.& ſternutationes ſuccedentes ſi dolores non ſedauerint, neceſſe eſt tubercula & decolorationes his ſuccedere. Quibus aũt dolores ſine manifeſtis cauſis fiũt,& diuturni,& in toto capite,ſuntq; ipſi & graciles, & debiles,his prædicendũ eſt morbũ longe grauiorẽ priore eſſe. Si uero etiã ad collum,& ad dorſum dolor deſcendat,caput relinquens,& rurſus ad caput recurrat,adhuc grauior fit. Verũ omnium horũ grauiſsimus eſt, ſi ex capite ad collũ ac dorſum tendat. Vtilitates autem his ex abſceſsibus fore expectandũ eſt. aut ubi pus per tuſsim reiecerint,aut hæmorrhoidas habent,aut puſtulas in corporibus enatas, Confert etiã caput furfures habens. Torpores & puncturæ pruriginoſæ uelut ab urtica,quibus per caput diſcurrunt,aliquãdo per totum, aliquando per aliquam partẽ; Sæpe uero & frigiditas aliqua ab ipſis ſentiri putatur,uelut per caput diſcurrere,hos interrogare oportet,an etiam ad ſummam linguã punctura illa procedat. Si enim hoc fecerit,perfectus morbus fit, & qui difficilius ſubmoueri poſsit. Verum abſq; hoc facilis eſt. Modi uero utilitatũ conſequendarũ ex abſceſsibus cōtingent,ueluti antea ſcriptũ eſt. Sed tamẽ abſceſſus minus in his ſuccedũt,quàm in illis. Quoſcunq; uero unà cum doloribus uertigines corripiunt,malum egre exolubile ac furioſum exiſtit. Senibus autem maxime hic modus fit. At alij morbi circa caput,& uiris, & mulieribus, cum ſecuritate uehemẽtiſsimi ſunt,& diuturniores. fiunt autem & adoleſcentibus, & uirginibus in ea pubertatis ætate, & maxime circa menſium progreſſum. Mulieribus uero in capitis doloribus, alia quidem omnia fiunt, quæ & uiris. Verum puncturæ illæ pruriginoſæ & affectiones atrabiliariæ, his minus quàm uiris,ſi non menſes penitus aboliti fuerint. Quibus colores dum iuuenes ſunt,praui ſunt ad multum tempus,& continenter,non tamen morbi

regij

regíj modo:hi ſiue uiri ſint,ſiue fœminæ,caput dolent,& lapides ac terram comedunt,& hæmorrhoidas habent. Pallidi uero cum uirore colores qui diuturni ſunt,& morbus regius uehemens non eſt,alia quidē eadem facere ſolent, uerum pro lapidum ac terræ eſu, præcordia hos magis affligunt quàm alteros.

Quicunq; uero multo tēpore pallidi apparent,& facies in tumorē eleuatas habent,eos caput dolere ſciendum eſt,aut circa uiſcera dolorem habere, aut in ſede malum aliquod in ſeipſis.Ex his autē apparentibus,pleriſq; non unum aliquod horum malorum apparet,ſed plerunq; multa,aut etiam omnia. Qui noctu uident,quos ſanè nyctalopas uocamus,hi morbo corripiuntur iuuenes, aut pueri,aut etiam adoleſcētes,& liberantur ſua ſponte,aliqui in quadraginta diebus, aliqui ſeptimo menſe, quibuſdam uero & per totū annum permanſit. Quapropter de tēpore coniectare oportet,ita ut & ad morbi robur, & ad ægri ætatem reſpicias. Abſceſſus autē his proſunt inſuper apparētes,& ad infernas partes fluentes. Verū non ualde accedunt,propter iuuentutē. At mulieres nō corripiuntur ab hoc morbo, neq; uirgines quibus mēſes comparent. Quibus autem lachrymarū fluxiones diuturnæ fuerint,& hi nyctalopes fiūt, eos interrogare oportet an caput doluerint antea q̄ hæc reuelarunt. Quicūq; dum neq; febricitant,neq; decolores ſunt,ſæpe & uerticem & tēpora dolent, ſi non alium manifeſtum habuerint abſceſſum in facie,aut grauiter loquātur,aut dentes doleant,his ſanguinem per nares erupturū eſſe expectandū eſt. Quibus uero ex naribus ſanguis fluit,hi alioqui ſani eſſe uidentur,hos autem uel ſplenem in tumorē eleuatum habere cōperies,uel caput dolere,& ſplendicans quiddam ipſis ob oculos obuerſatur. Pleriſq; uero horū ſimul & caput & ſplen,hoc modo ſe habere apparent. Gingiuæ uitiatæ,& ora graueolentia his ſunt quibus ſplenes magni. Quicunq; uero habent ſplenes magnos,& neq; ſanguinis eruptiones ipſis cōtingunt,neq; oris graueolentia,horū tibiæ ulcera praua habent,& cicatrices nigras. Quibus partes ſub oculis uehementer attolluntur,eos magnos habere lienes comperies. Si uero etiam in pedibus tumores acceſſerint,aquā etiam habere uidebūtur. Verū & uentrem, & lumbos inſpicere oportet. At uero diſtortiones in facie,ſi nulli alíj corporis parti cōmunicent, cito ſedantur,aut ſua ſpōte,aut ad neceſsitatē coactæ:reliqui uero ſyderati fiūt. Quibus unà cum hoc quod mouere nō poſſunt,morboſa corporis pars attenuatur,hi in ſanitatem reſtitui nō poſſunt. Quibus aūt colliquationes nō acceſſerint,hi ſani euadēt. Cæterū de tempore quando ſani erunt prædicendum eſt, reſpectu habito ad uim morbi, & ad tempus, & ad ætatem hominis, & ad anni tempus, ita ut eius rei memor ſis, quòd uetuſtiſsimi morbi,& peſsimi, & qui reuoluuntur,grauiſsime obediunt:itemq; hi qui ſunt in uetuſtiſsimis corporibus. Sed & autumnus & hyems, ad tales morbos ſubmouēdos minorem commoditatem exhibēt quàm uer & æſtas. Dolores porrò in humeris fientes,qui quidem ad manus deſcendunt, torporeſq; ac dolores inducunt, his abſceſſus non ſuccedunt, uerum nigram bilem uomentes ſanantur. Qui uero iſthic in humeris manent, aut etiam ad dorſum progrediūtur, eos puris, aut atræ bilis uomitu effugiunt. Verum de his ita conſiderationem facere oportet. Si quidem enim facile ſpirauerint, ac graciles fuerint,atram bilem ipſos uomituros eſſe ſpes eſt. Si uero difficilius ſpirauerint,& in faciem ipſis color incur-

rit

rit,qui prius non erat,ſiue rubicundus ſiue niger, eos magis pus ſputuros eſſe ſperandum eſt. Ad hæc uero conſiderandum eſt etiam,an in pedibus tumores ſint. Nam & hoc ſignũ in his cõſentit. Atq; hic morbus uiris uehemẽtiſsimus eſſe ſolet,à quadrageſimo anno uſq; ad ſexageſimum. Qua ætate etiam coxendicum morbus maxime affligit. Porrò de coxendicũ morbo ſic conſideratioñẽ facere oportet. Quibuſcũq; ſenioribus & torpores uehemẽtiſsimi ſunt,& perfrigerationes tum lumborũ,tum crurum:& qui pudendũ arrigere nõ poſſunt: & quibus aluus nõ egerit,niſi ad neceſsitatẽ coacta,& prodit ipſis multus ſtercoraceus mucus:his maxime diuturnus morbus erit,prædicendũq; eſt annum ut minimũ duraturum eſſe morbũ,ab eo tempore quo incepit, & opem ad uer & æſtatem expectãdam eſſe. At uerò iuuenibus nõ quidem minus doloris inducit coxendicũ morbus,uerũ breuior eſt. Nam quadrageſimo die liberantur. Sed neq; torpores uehementes accedunt, neq; perfrigerationes crurũ ac lumborum. Quibus autem hic morbus eſt quidẽ in lumbis ac cruribus,non autem affligit adeò ut decumbant,cõſiderare oportet an alicubi ſint collectiones in coxa,& interrogare an ad inguen dolor progrediatur. Si enim ambo hæc habet,diuturnus fit morbus. Interrogandũ inſuper eſt,an in femore torpores inſint,& ad poplitem progrediantur,& ſi hoc cõfiteatur,rurſus interrogandum, an & per tibiam ad ſummũ pedem procedant. Quicũq; enim pleraq; horũ confeſsi fuerint,his dicendũ eſt,quòd crura ipſis aliquãdo calida,aliquando frigida fiant. Quod ſi morbus hic lumbos relinquens,aliquibus ad infernas partes uertatur,eos cõfidentes eſſe iube. Quibuſcũq; uero coxas & lũbos non relinquẽs, ad ſupernas partes cõuertitur,malum id eſſe prædicẽdum eſt. At quibus circa articulos dolores fiunt,& tumores,& ſedantur,nõ podagrico modo:in his cõperies uiſcera magna,& in urina ſubſidentiã albam. Et talis ſi tempora eleuarit, dicet ſe ſæpe dolere,dicet etiam ſudores ſibi nocturnos oboriri. Si uero neq; in urina ſubſidet talis ſubſidentia,neq; ſudores fiunt, periculũ eſt ne aut claudi fiant articuli,aut affectio abſceſſus humore melli ſimilis,quem meliceridã uocãt, ſub ipſis naſcatur. Fit autem hic morbus his quibus in puericia & iuuentute ſanguis ex naribus fluere ſolitus deſiit. Proinde interrogandũ eſt de ſanguinis eruptione,an in iuuentute facta fuerit:& an pruriginoſæ uelut ab urtica pũctu-ræ,& in pectore,et in dorſo inſint:et quibus alui dolores fortes inducant, citra exturbationes: & quibus hæmorrhoides fiant. Hoc enim horum morborum principium eſt. Si uero etiam malo colore præditi ſint hi homines,interrogandum eſt an caput doleant. Hoc enim fatebuntur. Quibus uero ex his alui dolores in dextris fuerint,dolores his uehemẽtiores fiunt,& præſertim quũ ad præcordium iuxta hepar,reliquiæ doloris fuerint. His autẽ doloribus prodeſt ſtrepitus ſtatim in aluo obortus. Poſtquam autẽ dolor quieuerit, urinã craſſam ac cum uirore pallidam mingũt. Atq; hic modus nequaquã lethalis eſt,uerũ ualde diuturnus. Quũ autem iam uetuſtus fuerit morbus,homines ab ipſo cæcutiunt. At de ſanguine interrogare oportet,an in iuuentute fluxerit,& de uiſus hebetudine,& de urinę euacuationis pallore,itemq; de ſtrepitibus an inſint,& ſuccedentes proſint. Hæc enim omnia fatebuntur. Impetigines & lepræ, & uitiligines albæ, leucæ appellatæ, quibus quidem iuuenibus aut pueris aliquid horum factum eſt, aut paulatim conſpectum in multo tempore augeſcit:

his

his non putare oportet abſceſſum eſſe, eam papularum eruptionẽ, ſed morbũ. Quibus uero horũ aliquid factũ eſt multum & derepẽte, hoc ſanè fuerit abſceſſus. Fiunt autem leucæ quidem ex lethaliſsimis morbis, qualis eſt & morbus tabidus appellatus. Lepræ uero & impetigines, ex morbis ab atra bile factis. Ex his aũt facilius ſanantur ea quæ in maxime iuuenibus fiunt, & quæ recẽtiſsima ſunt, & in molliſsimis ac carnoſiſsimis corporis partibus producuntur.

HIPPOCRATIS COI COACAE PRAENOTIONES, [redacted]

[redacted] Medico Phyſico interprete.

QVI ex rigore perfrigerantur, caput ac collum dolentes, uoce deſtituti, inſuper exudantes, poſtquam ſe recollegerint moriuntur. Moleſte ferre morbum cũ perfrigeratione, peſſimum eſt. Perfrigeratio cũ duricia pernicioſa eſt. Ex perfrigeratione, timor, & triſtitia præter rationẽ, in conuulſionem finit. Ex perfrigeratione urinas intercipi peſsimum eſt. Ignorantia cũ rigore, malum. Malũ item obliuio. Soporoſi rigores aliqua tenus pernicioſi, & flammeus in facie color, cũ ſudore, in his malignus eſt. In his frigiditas poſteriorũ partium conuulſionem accerſit. Et in ſumma, poſteriorũ partium frigiditas, cõuulſoria eſt. Ex dorſo horrores frequentes, & cito tranſeũtes, ægre tolerari poſſunt. Vrinæ enim interceptionẽ doloroſam ſignificant. Inſuper exudare, his peſsimum eſt. Rigor cõtinenter uexans, corpore iam debili exiſtente, lethalis eſt. Qui frequẽter exudant, ac inſuper rigent, pernicioſum hoc eſt. & in fine ſuppurationẽ habere comperiuntur, uentresq́ perturbatos. Rigores ex dorſo moleſtiores ſunt. Qui uero decimaſeptima die rigorẽ habuit, & quarta ac uiceſima inſuper riguèrit, malignum hoc eſt. Horrore affecti, caput dolentes, exudantes, malignũ id eſt. Horrore affecti, multũ inſuper exudantes, difficili malo implicãtur. Rigores multi torpidi, maligni ſunt. Quibus ſexta die rigores fiunt, hi ægre iudicãtur. Quibus ſanis horrores frequẽtes ſunt, hi ex ſanguinis fluxione ſuppurantur. Horror & ſpirandi difficultas in doloribus, ſigna tabis ſunt. Ex pulmonis ſuppuratione, & circa uentrẽ aliquando ac clauiculam dolores, & anxie ſtertere, ſputi copiam in pulmone ſignificat. Horrore affecti, anxij, delaſſati, lumbos dolentes, aluos humectas habent. Affectiones inſuper rigentes, & quæ ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cum uigilijs ac delirio in ſomnis, aliquãdo urinas inuoluntarie emittentes, in conuulſionem deſinunt. Continui rigores in acutis, praui ſunt. Ex rigore, cum capitis dolore exolutiones, pernicioſæ. Cruentæ in his urinæ prauæ. Rigor cũ diſtentione neruorũ in poſteriora occidit. Qui inhorruerũt & exudarũt iudicatorio modo, & poſtridie præter rationem horruerunt, ſi quis nõ uigilijs infeſtetur, neq; concoxerit, ei ſanguinẽ erupturũ eſſe puto. Vrinæ cũ rigore ſuppreſſæ, malę et cõuulſorię, tũ aliàs, tũ ſiquis antea graui ſopore preſſus fuit. Spes aũt in his eſt abſceſſus retro aures fore. Rigores uelut in febre tertiana, ſi in media inordinata febre exacerbẽtur, ualde maligni ſunt. Si uero contrario

conuel-

conuellentibus modo exacerbentur, cum rigore & febre, pernicioſum eſt. Vocis interceptiones ex rigore, ſoluuntur tremore. Et inſuper rigentes tremores ſuccedentes iudicant. Qui ex rigore cum capitis dolore exoluuntur, in periculo uerſantur. Cruenta urina his mala eſt. Quibus rigor, his urinæ ſuppreſsio. Conuulſio in febre, manuum ac pedum dolores, maligni ſunt. Malignus eſt & doloris ex femore progreſſus. Neq; genuum dolor bonus eſt. Sed & ſurarum dolores maligni ſunt, mentemq; emouent, tum aliàs, tum ſi urinæ ſubſidentia in medio innatet. Febres ex præcordiorũ dolore malignę ſunt, ſopor in his peſsimus eſt. Qui frequenter exudare cũ præcordiij intenſione non ceſſant, plerũq; maligne habent. & dolores in ſummũ humerum ac clauiculam incumbentes, in his praui ſunt. Febres tertianæ naturam referentes, cum anxietudine, malignæ ſunt. Vocis interceptiones in febre malæ ſunt. Laſſati, caligantes, uigilãtes, ſoporoſi, exudãtes, recaleſcentes, male habent. Laſſati cum horrore ſi exudarunt iudicatorio modo, recalfacti ut morbo acuto, male habent, tum aliàs, tum ſi circa hæc ſanguis de naribus ſtillarit. E regio morbo abunde colorati, moriuntur, alba uero alui egeſtio in his præcedit. Febres tertianæ naturam referentes erroneæ, in pares dies tranſlapſæ, difficiles ſunt. Anxietudines in diebus iudicatoriis, ſi in his ſine ſudore perfrigerentur, & omnes qui ſine ſudore perfrigerantur citra iudicationẽ, male habent. Et qui inſuper riguerunt ex his, ubi uomuerunt meraca, anxij, tremuli in febre, malum. Qui ex rigoribus, páruis ſudoribus perfrigerantur, malum. Exudantes, uigilantes, recaleſcentes, malum. Qui inſuper exudant in febre, maligne habent. Quibus blioſa eſt alui egeſtio, his circa pectus morſus & amaritudo, malum eſt. In febribus inflata aluo, flatus non erumpere malum. Laſſati, ſingultientes, ſtupore detenti, mali.

Præter conſuetudinẽ quid facere, uelut eſt, proponere ſibi aliquid, & expectare aliquid, prius non conſuetum, aut contrarium, malum eſt, & mentis emotioni proximum. Qui morbi in malis ſignis leuantur, & qui in bonis non remittunt, difficiles ſunt. Qui exudant, & maxime capite, in morbis acutis ſubmoleſte ferentes, malum, tum aliàs, tum ſi urinæ ſunt nigræ & turbidus ſpiritus in his malus. Extremæ partes ſi in utranq; partem citro tranſmutentur, malum eſt. Sed & ſitis huiuſmodi mala eſt. Ex moderato ferox reſponſio, malum. Vox acuta, malum. Præcordia his intro trahũtur. Qui ex perfrigeratione ſudoroſa cito recaleſcunt, malũ. Qui in acutis exudãt ſubmoleſte ferentes, malũ. Qui præter rationẽ nulla exiſtẽte uaſorum euacuatione, impotentes fiunt, malum. In febre tractus uelut à uomitu, in ſcreationem deſinens, malum. Torpor in utranq; partem cito translabens, malũ.

Sanguinis ſtillæ puſillæ, malæ. In acuto morbo ſitis præter rationẽ ſoluta, malum. Qui ad manum exiliunt, male habent. Quibus cũ febre ardente, tumores ſomnolenti, torpidi fiunt, his dolor in latus ſuperueniens leuis ſiderationis ac reſolutionis modo occidit. Suffocatio in acutis, ægris attenuatis, pernicioſa. In pernicioſis iam parui tremores, & uomitus æruginoſus. Qui in potibus ſubſtrepunt, & ſubmurmurant in ſiccis: & qui difficulter deglutiunt ſpiritu tuſsiente, pernicioſe habent in acutis perfrigeratis.

Rubores in manibus ac pedibus, pernicioſi. Efflãtes & refracti, in ſomnis

leuiter

leuiter ſuſpicientes,morbo regio abunde colorati moriuntur, alba alui egeſtio in his præcedit. In febribus mẽtis emotiones taciturnæ,in eo qui uoce priuatus non eſt,pernicioſę ſunt. Liuores fientes in febre, breui mortem afferre ſignificant. Quibus in febre dolore lateris fiente, aluus multa aquoſa ac biliosa egerit, hi alleuantur. Quibus uero inediæ cõſequenter accedũt,ac ſudores,cum bono faciei colore,& aluo liquida,ita ut adſit etiam aliquis cordis, ſeu potius oris uentris dolor,hi ubi longius ægrotarunt, peripneumonicorũ modo moriuntur. Febrienti ſi atra bilis in principio,ſurſum aut deorſum prodierit,lethale eſt. Qui cum perfrigerationibus,nõ ſine febre,ſuperne exudant,moleſte ferentes & phrenitici,in acuto morbo pernicioſe habẽt. Dolores modice acuti,ad clauiculam ac ſurſum tranſeuntes,pernicioſi. In longis pernicioſis morbis,ſedis dolor lethalis eſt. Si debiliter iam affecti, nõ uideant,aut non audiant,aut labium,aut oculus,aut naſus ipſis diſtorqueatur, lethale eſt. In febribus inguinis dolor,morbũ diuturnũ ſignificat. In febribus iudicationes impeditæ ac ſublatæ,temporis quidem diuturnitatẽ inducunt,non autẽ pernicioſæ ſunt. Febres ex doloribus uehemẽtibus diuturnæ. Mẽtis emotiones tremulæ,palpatoriæ,phreniticæ ſunt.& dolores circa ſuram,in his mentem emouent. Quicũq; in febre cõtinua,uoce deſtituti iacentes,oculis cõniuentes nictant,hi ſi poſtquã ſanguis ipſis ex naribus fluxit,& ubi uomuerũt loquantur,& ad ſeipſos redeant,ſeruãtur. Si uero hæc nõ fiant,difficulter ſpirantes facti breui moriuntur. Qui melius habuerunt,ſi poſtridie exacerbentur,malum eſt. Si tertia die cohibiti, quarta exacerbentur,malũ eſt. Num & tales exacerbationes phreniticæ ſunt? Quibuſcũq; deſinunt febres,nõ in diebus iudicatorijs,his recidiuæ fiunt. Qui in principio tenues,cum capitis pulſu,& urina tenui,ad iudicationẽ acerbantur, his nihil miri eſt ſi & mentis emotio inſuperq; uigiliæ accedant. In morbis acutis,motus, iactatio,ſomnus turbulentus, quibuſdam cõuulſionem ſignificat.

Turbulentæ cum ferocia excitationes mentẽ emouentes,malæ ſunt,itemq; conuulſoriæ,tum aliàs,tum cũ ſudoribus. Conuulſoriæ etiam uidentur colli ac dorſi perfrigerationes,immo etiã totius corporis. In his mictiones ſunt pelliculoſæ. Deliria cum ſopore,cõuulſoria. Mentis emotiones modice feroces,ferinæ ſunt,ſed & cõuulſiones ſignificãt. In morbis lõgis, uentris præter rationem tumores,cõuulſorij. Affectiones ſtatim turbulentæ, uigilias inducentes,ſanguinẽ de naribus ſtillantes,ſexta die alleuantes per noctem, uerum poſtridie rurſus affligentes, exudantes in ſomnũ delatæ,mentẽ emouentes,large ſanguinẽ fundunt,& morbos ſoluunt. Aquoſa urina talia ſignificat.

Qui cũ relatis,ab atra bile mẽte moti,tremuli fiunt,maligne habent. Delirium in ſpiritu & ſudore,lethale eſt. Lethale eſt & in ſpiritu ac ſingultu.

Inſomnia in phrenitide euidentia bona ſunt. In phrenitide egeſtiones alui albæ,& torpor,malum. Rigor his peſſimus eſt. In phreniticis in principijs affectiones manſuetæ,ac frequenter trãſmutationem habentes,malę ſunt.

Quibus ab atra bile mẽte motis,tremores fiunt,malum eſt. Qui ab atra bile mente moti,tremuli fiunt,ac ſaliuam fundunt,num ſanè phrenitici ſunt?

Mente moti,acute inſuper febrientes,phrenitici fiunt. Phrenitici parũ bibentes,ſtrepitũ ualde percipiẽtes,tremuli,aut cõuulſi. In uehemẽter phre

 niticis

niticis,tremores lethales ſunt. Deliria circa neceſſaria,peſsima.Quæ ex his exacerbantur lethalia ſunt. Mentis perculſiones,uoce clangoroſæ, linguæ conuulſiones tremulæ,& uoces tremulæ fientes,mentē alienāt.Duricies in his pernicioſa eſt. Prædebilitatorū deliria peſsima. Affectiones in phreniticis frequenter tranſmutationē habentes, cōuulſoriæ, prauæ. Phrenitici cum perfrigeratione ſaliuam fundentes,uomitum nigrū indicant. Qui uarie ægrotant,& frequenter ſoporoſi mente mouentur, his nigrū uomitum expectandum eſſe dicito. Quæ conuulſorio modo exacerbantur, ſtupefactoria ſunt. Tumores iuxta aurē,in morbis lōgis parui ſunt:Sanguinis fluxiones ac uertigines inſuper apparētes,pernicioſæ. Febres uertiginoſæ,& cū uoluulis,& ſine uoluulis,pernicioſæ. Anheloſis febris poſtea acuta. Cū præcordio intēto perfrigeratis,magnus circa aurem tumor. Quibus in febre dolores circa lumbos & infernas partes fientes,ſeptū tranſuerſum contingunt,infernas partes relinquētes,pernicioſi ſunt,tum aliàs, tum ſi aliud quodam ſignum prauum accedat.Si uero alia ſigna nō fuerint praua, ſuppuratum fore timor eſt. Pueris febris acuta,& aluus ſuppreſſa,cum uigilŋs,& calcitrare,et colorem mutare,& ruborem habere,cōuulſorium eſt. Affectiones ſtatim turbulentæ,uigilias inducentes,& nigra compacta egerētes,partim ſanguinem fundunt. Affectiones cum uigilŋs & anxietudine repentina, ſanguinem fundunt,tum aliàs,tum ſi quid etiā antea profluxerit. Num & qui modice perfrigerati poſtea horruerunt?At qui circa exacerbationes tuſsiūt,& parum exudant,maligne habent. Ad latus dolore ac ſuffocatione accedente, hi ſuppurantur. Quibus in febribus continuis puſtulæ per totum corpus erumpunt,lethale,ſi non purulentus abſceſſus fiat,maxime autem circa aurem his fieri ſolet. In morbo acuto externas partes perfrigerari, internas aūt ardere,& ſitire,malum eſt. Febres cōtinuæ per tertiam diem augeſcētes, periculoſæ. Quibus febris aliquando intermittit,periculo uacat. In febribus longis,aut tubercula,aut dolores,in articulis fiunt: & ſi facti fuerint, non ſunt inutiles. Capitis dolor in morbo acuto,præcordiū reuulſum, non profluente ex naribus ſanguine,ad phrenitidem deuenit. Febres lypiricæ,bilis ſurſum ac deorſum effuſione non accedente, non ſoluuntur. Morbus regius ante ſeptimum diem accedens,malum.Septimo uero ac nono,& undecimo ac decimoquarto,iudicatorius eſt,ſi non præcordia induret: ſin minus, ambigua res eſt. Frequētes per eadem recidiuæ,circa iudicationē ſanguinolentæ,nigrorum uomitum faciunt, fiunt autē & tremulæ. Dolores qui in tertianis febribus exacerbantur,tertianarū generis morbum faciunt, & grumoſum ſanguinem egerunt. In febribus ſecundū uenam quæ eſt in collo,pulſus ac dolor,in dyſenteriam deſinit. Color qui ſæpe in calore trāſmutatur, utilis eſt. In bilioſis ſpiritus magnus,& febris acuta,cū præcordŋ intenſione,iuxta aurem abſceſſum facit. Qui ex morbis lōgis ſe refocillātes bene cibū accipiūt,& nihil proficiūt,hi maligne recidiuā incidūt. Quibus in febribus uenæ in tēporibus pulſant,et facies ſana eſt,et præcordiū nō molle,diuturnū morbum ſignificat,& nō deſinentē citra multi ſanguinis ex naribus fluxū, aut ſingultum,aut cōuulſionē,aut coxendicū dolorem. In febre ardente ſi aluus eruperit,mortale eſt. Ex alui dolore laborioſo,febris ardens,pernicioſa. In

febribus ardentibus,ſi auriũ ſonitus accedant,cũ uiſus hebetudine,& grauitate ſecundum nares,melancholico modo ab atra bile mente mouentur, ſanguine ipſis nõ erumpente. Tremores in febribus ardẽtibus,mentis perculſio ſoluit. In febre ardente fluxio ſanguinis ex naribus, quarta die,mala eſt,ſi non aliud quid boni coinciderit. Verum quinta minus periculoſa eſt. Qui ex febribus ardentibus aliquantulũ perfrigerãtibus,cũ egeſtionibus alui aquoſis ac bilioſis laborãt,oculis malum eſt,tum aliàs,tum ſi ſtupidi fiant. Febris ardens rigore ſuperaccedente ſoluitur. Febres ardentes recidiuare ſolent, & ubi per dies quatuor ſignificationẽ de ſe præbuerũt,poſtea exudant. Sin minus,ſeptima die. Febres ardẽtes quatuordecim dies dijudicant,aut alleuantes,aut perimentes. Ex febre ardente,abſceſſu purulento circa aurem non fiente,nõ ualde ſeruantur. Lethargici,tremuli ex manibus,ſomnolẽti,diſcolores,tumidi,pulſibus tardi ſunt,& partes ſub oculis eleuatas habẽt,et ſudores inſuper accedũt,& aluos bilioſas,& intẽperatas ſubtumidas habẽt. Si uero obaridas habuerint,urinæ & egeſtiones alui latenter ipſis progrediũtur,urina uelut iumentorũ eſt, potum nõ expetunt,neq; aliud quicq;. Poſtquã uero reſipuerint,collum doloroſum ſe habere dicunt,& ſonitus per aures tranſire. Qui uero ex lethargicis ſeruãtur,plerunq; pectore ſuppurati fiunt. Quibuſcũq; in febribus tremores circa iudicationẽ ceſſant,his tẽporis progreſſu abſceſſus doloroſus ſuppuratus in articulos fit,& ueſica doloroſa. Febrientibus quibus rubores ſunt in facie,& dolor capitis fortis,et uenarũ pulſus,his ſanguinis fluxio plerũq; cõtingit. Quibus aũt cibi faſtidia ſunt, & oris uẽtriculi morſus, & multũ ſaliuæ,his uomitus fit. Quibus uero ructus adſunt,& flatus,ſtrepitus ac eleuationes uẽtris,his fit alui exturbatio. Qui diutius ſecure ex febre cõtinua laborãt,citra dolorẽ aut inflammationẽ,aut aliã cauſam,his abſceſſus expectãdus eſt cũ dolore ac tumore,& magis in infernis partibus. Expectare aũt oportet abſceſſus, his magis qui trigeſimũ annũ egreſsi ſunt. & tunc expectare abſceſſus oportet,ubi uiginti dies febris trãſmiſerit. Senioribus aũt minus fiunt,& ubi multo tẽpore febres durãt. At intermittẽtes & erroneo modo inuadẽtes,autũno maxime in quartanã leniter tranſeunt, & hoc magis his qui triginta annos exceſſerint. Abſceſſus autem hyeme magis fiunt,& tardius deſinunt,& minus recurrũt. Quibus uero ſæpe recidiua cõtigit,his ſi ſemeſtre tempus tranſmiſerint,tabes coxendicũ leniter accedit. Quæcunq; ſigna febri ſe opponunt,& nõ abſceſſus ſignificationẽ habent,maligna ſunt. Febres quæ neq; in diebus iudicatorijs,neq; poſt ſolutoriũ ſignũ deceſſerũt,recidiuãt.

Acuti morbi in diebus quatuordecim iudicãtur. Tertiana exquiſita in quinq; aut ſeptem circuitibus,aut ad ſummum in nouẽ iudicatur. Quibus febrire incipientibus, ſanguis de naribus ſternutatiõe fiente deſtillat,& urina ſubſidẽtiam albam in quarta die habet,his in ſeptima die ſolutionem ſignificat.

Morbi acuti iudicãtur,ſanguine de naribus fluẽte,in die iudicatorio: & ſudore multo fiente,& urina purulenta ac uitri formã referente,prodeunte,& bonam ſubſidentiã habẽte,& aceruatim exeunte: Abſceſſu itẽ memorabili fiente, & aluo mucoſa & cruẽta derepente egerẽte: & uomitibus nõ prauis fientibus circa iudicationẽ. Somni profundi,nõ turbulẽti,firmam iudicationẽ ſignificant. Turbulenti uero cũ dolore corporis,incõſtantes ſunt. Septima die,

aut nona,aut decimaquarta,fluxiones ſanguinis à naribus fientes,plerunq; febres ſoluunt: Similiter & alui fluxio biliofa,& qualis in dyſenteria fieri ſolet:& genuum ac coxendicū dolor:& urina concocta ad iudicationē.In muliere uero etiam menſtruæ purgationis fluxus. Quibus in febribus ſanguis abunde undecunq; profluxit,his in refectionibus à morbo alui humectantur. Qui in febribus exudant,caput dolentes,aluo ſuppreſſa, cōuulſi fiunt. Mentis emotiones modice feroces,& ferinum,& cōuulſionem ſignificant. Cōuulſio in febre fiens,& eadem die deſinens,bona eſt. Conuulſio in febre fiens, ſedat febrem eadē die,aut poſtera,aut tertia.Si uero tēpus in quo incepit tranſgrediatur,& nō deſinat,malum eſt. Febres intermittētes,uerū inæqualiter caleſcētes,aluo inflata,pauca egerente,in his poſt iudicationē lumborum dolore ſequuto,alui erūpunt.At amburētes ad manū,torpidæ, ſiticuloſæ, anxioſæ, in his aluo ſuppreſſa grauati exoluuntur.Quādoq; uero & rubicundæ in pedibus ambuſtiones,eadem ſignificant. Hybernæ febres quartanæ,leniter in acutos morbos tranſeunt. Capitis dolor pertinax cū febre acuta, & alio ſigno maligno,lethale eſt. Cæterum ſine ſigno malo, tranſgrediens uigeſimū diem,ſanguinis aut puris fluxum è naribus,aut abſceſſus ad infernas partes ſignificat:fluxiones quidē iunioribus trigintaquinq; annis,ſenioribus uero,abſceſſus. Si uero circa frontem ac tempora fuerit dolor ille pertinax,fluxiones.

Quibus capitis ſunt dolores,& ſonitus auriū,citra febrem,& uertigo,& uocis tarditas,& manuū torpor,eos aut ſyderatos, aut comitiales, aut obliuioſos fore expecta. Qui caput dolent,ſtupore correpti,delyrantes,aluo ſuppreſſa,oculo ferociēte,floruIenti,hi in poſteriorē partem cōuelluntur. Capitis ſuccuſsiones,oculi rubicūdi,mente manifeſte emouētes,pernicioſæ ſunt.Non cōmoriuntur hæc,ſed circa aurem tumorē faciunt. Capitis dolor,cū ſedis & pudendorū dolorē,& torporem,& impotentiā inducit,& uocem reſoluit. Hæc horrenda nō ſunt,uerū ſomnolenti ac ſingultientes fiunt nono menſe.ex quibus ſoluta uoce,in idem reſtituuntur. Qui in capitis dolore aſcaridas habent,his ſurditas & ſopor cōſequens, abſceſſus circa aurem exſuſcitat.

Qui caput dolent,ſtupore detenti,doloroſi,oculum rubicundū habentes, ſanguinē effundunt. Capitis cōcuſsiones, & auriū ſonitus, ſanguinem effundunt:aut mulieri menſes deducunt,tum aliàs,tum ſi iuxta ſpinam ardor cōſequatur:fortaſsis autem dyſentericis fluxiones. Capite grauati, iuxta ſinciput dolētes,uigilijs infeſtati,ſanguinē effundūt,tum aliàs,tum ſi quid ad collum ſe extendat. Vomitus in capitis doloribus æruginoſi, cum ſurditate, uigilantibus,cito inſaniā excitant. Quibus capitis ac colli dolor eſt,ſed & totius corporis tremula quædam impotētia,ſanguinis eruptio ſoluit. Quin & tempore hæc ſoluuntur. Verum ueſicæ in hoc ſupprimūtur. In acutis capitis doloribus,& in torpidis cū grauitate,conuulſiones fieri ſolent. Capitis dolorē ſoluit pus per nares,aut ſputa craſſa,& nō olentia. Soluit item ulcerum eruptio.Quandoq; & ſomnus,& alui fluxus. Capitis dolor moderatus,cū ſiti cibū capiente,aut cū ſudore nō ſoluente febrē,abſceſſus in gingiuis,aut circa aurem ſignificat,aluo nō exturbata. Capitis dolor ſoporoſus cū grauitate,conuulſoriū quid facit. Caput dolentes, ſiticuloſi, aliquatenus uigilantes,obſcuri cognitu,impotētes,ex aluo liquida delaſſati,num mente mouētur?

Caput

Caput dolentes,ſurdaſtri,manibus tremuli, collũ dolentes, mingẽtes nigra condenſata,uomẽtes nigra,pernicioſe habent. Caput dolentes,exudãtes, aluum ſuppreſſam habentes,cõuulſioni obnoxij ſunt. Sopor ubiq; malus eſt. Soporoſi in principijs fientes,cũ capitis,lumborũ,colli præcordij dolore,uigilantes,num phrenitici ſunt? Naſus in his deſtillans pernicioſus, tum aliàs,tum quarto ab initio die. Malum eſt etiã alui proluuiũ ualde rubicundum. Soporoſi ab initio exudantes,urinis cõcoctis ardentes, uerũ citra iudicationem perfrigeſcẽtes,& breui rurſus ardentes,torpidi,ſoporoſi,conuulſi, pernicioſe habent. Somni ſoporoſi,& perfrigerationes,pernicioſi ſunt.

Soporoſis delaſſatis,ſurdis factis,aluo erumpente ſi rubicunda egeſta fuerint circa iudicationẽ proſunt. Soporoſi,anxioſi,præcordiũ dolentes,parũ uomentes,abſceſſus iuxta aurẽ habent. Antea uero circa faciem tumores cũ ſopore. Morbi derepente mentẽ percellentes cũ anxietudine, ſanguinẽ profundunt. Soporoſa,anxioſa,doloroſa præcordia,frequẽter parum ſputentia, Tumores circa aurẽ habent. Soporoſi,num aliquid cõuulſorij habẽt?

Affectiones ſoporoſæ,fatuitatẽ inducentes,ſtuporis detentionẽ inferẽtes, præcordia uariantia,& uentre tumidum habentes,cibum faſtidientes,aluo ſuppreſſa exudantes,num his turbidus ſpiritus,& genituræ ſimile quid pertranſiens,ſingultũ ſignificat? Num & aluus bilioſa inſuper egerit? Splendidũ in his mictum prodeſt. Ventres quoq; his inſuper turbãtur. Cerebro corrupto alij in tribus diebus,alij in ſeptem moriuntur. Has uero ſi effugerint ſeruantur. Quibus autẽ ex his refectis,os diſparatũ repertũ fuerit,hi pereunt. Caput dolentibus ex poſteriore parte oſſa rupta habẽtibus,fluxio è nare larga craſſa, mala eſt: Hi ubi oculũ antea doluerint,rigent. Num & iuxta tẽpora oſsium diruptiones conuulſoriæ ſunt? Auris dolor pertinax,cum febre acuta,& alio quodam ſigno aliquantũ maligno,iuuenes quidẽ ſeptima die occidit, & citius delirio correptos, ſi non multum pus effluxerit ex aure,aut ſanguis è naribus, neq; aliud quoddã bonum ſignũ compareat: Seniores aũt tardius,& minus tollit. Nam & aures ſuppuratione præueniunt, & minus delirant; Verum multi ex his recidiuant,atq; ſic pereunt. Surditas in acutis ac turbulentis conſequens,malum. Malũ etiam in longis. In his autẽ dolores etiam ad coxas deducit. In febribus ſurditas,aluũ ſiſtit. Aures frigidæ,& pellucidæ, & contractæ,pernicioſæ. Tinnitus in acutis,& ſonitus in auribus,lethale. Sonitus auriũ,cum uiſus hebetudine,& narium grauedine, mentẽ emouet,& ſanguinẽ profundit. Quibus ſurditas cũ capitis grauitate,& præcordij intenſione,& ad ſplendorẽ turbatio,ſanguinẽ profundit. In febre acuta aures obſurdeſcere,furioſum eſt. Valde ſurdi,in accipiẽdo tremuli,linguam reſoluti, torpidi,malum. Accedente ægritudine ſurditas,& urina ſubrubicũdã ſubſidentiã nõ habens, ſed id quod in medio innatat, mentẽ emouet. Morbo regio corripi,in his malũ eſt. Mala eſt & ex morbo regio fatuitas. Hos uoce priuari,ſentiẽtes tamen eſſe cõtingit. Fortaſsis aũt et aluus male his afficitur. Quæ circa aurẽ doloroſe excitãtur,pernicioſa ſunt. Rubores circa aurẽ ex præegreſſo dolore,in febribus fientes,ſignũ quidem ſunt eryſipelatis in facie futuri, Sed & cõuulſiones ex talibus fiunt,cũ uocis interceptione ac exolutione. Tumores circa aurẽ ex plurimis graueolentibus cum febre acuta,et præcordio in-

tento, tardius excitati, occidunt. Tumores circa aurẽ leuiter ſyderatis, mali. Tumores circa aurẽ in longis morbis nõ ſuppurantes, lethales. Alui uero his deorſum feruntur. Num quibus abſceſſus ſunt iuxta aures, caput dolent? Num & ſupernis partibus exudant? Num & inſuper rigent? Num & alui erumpunt, & quid ſoporoſum habẽt? Num & aquoſa eſt urina, alba innatãtia habens, & aliquantũ uaria, exalbida, graueolẽtia? Abſceſſus iuxta aurẽ ſubmouent tuſsiculæ cũ ſputationibus fientes. Vrinæ in abſceſsibus retro aures cito & modice matureſcẽtes, malæ ſunt. & ſic perfrigerari, malũ eſt. Abſceſſus circa aurẽ in morbis diuturnis ſuppurati, nõ ualde albo & inodoro pure, occidũt, & maxime mulieres. Abſceſſus iuxta aurẽ, ex acutis morbis maxime in febribus ardẽtibus fiunt. & ſi nõ iudicationem fecerint, & matureſcãt, aut ex naribus ſanguis fluxerit, aut urinæ ſubſidentiã craſſam habuerint, ægri pereunt. Pleriq; uero taliũ tumorum antea propulſantur. Verũ conſiderare oportet inſuper etiã ipſas febres, ſiue augeſcant, ſiue remittant, atq; ſic pronũciare. Ex ſurditate ac torpore, de naribus aliquid deſtillare, difficultatis aliquid habet. Vomitus his cõueniet, & alui turbatio. Ex ſurditate leniter abſceſſus iuxta aures fiunt, tum aliàs, tum ſi quid nauſeę accedat. Sed & ſoporoſis ex his, etiã magis abſceſſus ad aurẽ fiunt. Surditatẽ ex febribus, ſanguinis è naribus fluxio ſoluit: itemq; alui turbatio. Facies quæ ex tumida humiliatur, & uox leuior ac debilior fiens, & ſpiritus rarior ac leuior, remiſsionẽ in ſequẽtem diem ſignificat. Faciei corruptio, lethalis. Verum minus, ſi propter uigilias, aut famẽ, aut alui exturbationẽ fiat: Et ſi id quod propter hæc corruptũ eſt, ſedetur per diem ac noctẽ. Talis autẽ fuerit, oculi caui, naſus acutus, tempora collapſa, aures frigidæ ac cõtractæ, cutis dura, color pallidus aut niger. Liueſcẽs uero ex his palpebra, aut labiũ, aut naſus, breui lethale eſt. Faciei bonus color, & toruitas, in morbo acuto, malũ eſt. Frõtis ex his cõtractio, phrenitidis ſignũ eſt. Circa faciẽ color bonus, & ſudores nõ febriẽtibus, ſtercora uetuſta ſubeſſe ſignificat, aut uictus rationẽ inordinatã. Rubores circa naſum, alui humeſcentis ſigna ſunt. Dolores circa præcordia aut pulmonẽ ſi ſuppurẽtur, malũ eſt. Oculorũ puritas, et albas ipſorũ partes, ex nigris aut liuidis puras fieri, iudicatoriũ eſt. Si igitur cito purgentur, celerẽ iudicationẽ ſignificat, Si tarde, tardiorẽ. Caligo oculorũ, aut ſi alba ipſorũ pars rubeſcat, aut liueſcat, aut uenulis nigris impleatur, bonũ non eſt. Malũ eſt etiam lucis ſplendorẽ fugere, aut lachrymari, aut diſtorqueri. Et alterũ minorẽ fieri, malũ eſt. & oculos frequẽter agitare, ac iactare, aut paruas lemas ac ſordes circa ipſos, aut concretionẽ tenuem albicantẽ habere: aut albã partem maiorẽ fieri, nigrã uero minorẽ: aut nigram ſub palpebrã ſupernã occultari. Mala eſt etiã oculorũ cauitas, & expreſſio ualde foras, & ſplẽdoris extritio, ut pupilla extẽdi nõ poſsit. Et extremitatũ palpebrarũ curuitas, & oculi fixi, & aſsidue nictare, et colores permutare, et palpebras inter dormiendũ non committere, perniciosum eſt. Malus eſt et oculus peruerſus. Oculorũ rubor in febre fiens, alui diuturnã malignã affectionẽ ſignificat. Circa oculos puſtularũ eruptiones in uiriũ refectionibus, aluũ prorũpere faciũt. In oculorũ diſtortione, febriẽti, laſſato, rigor pernicioſus. et ſoporoſi in his, male habẽt. Viro lippiẽti, febre ſuperueniẽte, ſolutio. Sin minus, periculũ eſt ne cæcus fiat, aut pereat, aut utrũq;. Quibus lippiẽtibus capitis

pitis dolor accedit,& ad multũ tempus cõcomitatur,periculũ eſt ne cæci fiant.
Lippienti alui profluuiũ ſua ſpõte prodiens,utile eſt. Oculorũ obſcura-
tio,& oculus fixus caliginoſus,malũ. Oculorũ obſcuratio,cũ animi deliquio,
breui cõuulſionem inducit. Oculorũ rectitudo in morbo acuto,& motus
uelox,& ſomnus turbulentus,& uigiliæ,& quãdoq; ſanguinis è naribus ſtilla
tiones,nihil boni. Qui febres ad tactũ non adurentes habẽt,phrenitici fiũt:
& magis ſi ſanguis fluxerit. Lingua quæ in principio quidẽ inhorruit,in co
lore uero permanet: progreſſu aũt tẽporis exaſperatur,& liueſcit,& rũpitur,le
thalis eſt. Si uero ualde nigreſcat, in quartadecima die iudicationẽ fore ſignifi-
cat. Periculoſiſsima aũt eſt nigra,& cũ uirore pallida. Linguã circa bifidam
ſui partẽ,uelut ſaliua alba obduci,febris remiſsionis ſignũ eſt, ſi quidẽ id quod
ſuperinductũ eſt craſſum fuerit,eadẽ die. Si uero tenuius,poſtridie. Si uero ad-
huc tenuius,tertia die. Eadẽ ſignificãt etiam huiuſmodi, ſi circa ſummã linguã
fiant,uerũ minus. Lingua tremula cũ rubore iuxta naſum,& aluo liquida, ſi
reliqua ſine ſignis ſint circa pulmonẽ,malũ eſt,& celeres purgationes, pernicio
ſas ſignificat. Lingua citra rationẽ tenera fiens,& cũ cibi faſtidio nauſeabũda,
cũ frigido ſudore,ex aluo liquida,nigrorũ uomituum ſignũ eſt: laſsitudo in his
mala eſt. Linguæ tremulæ quibuſdã etiã aluum liquidã quãdoq; faciũt. De-
nigratæ uero in his,celerẽ mortem ſignificãt. Num lingua tremula mentẽ nõ
firmã ſignificat? Linguæ aſperę & reſiccatę,phreniticæ ſunt. Dentes colli
dere aut ſtridere,quibus nõ familiare id eſt à pueris,furioſum ac lethale eſt: Iam
uero delyrãs ſi hoc faciat,penitus lethale eſt. Pernicioſum aũt eſt et reſiccari den
tes. Dẽtis corruptio,abſceſſum circa gingiuã factũ ſoluit. Ex dentis corru
ptione,uehemẽs febris ſuperaccedẽs,et delyriũ,lethale eſt. Si uero ſeruẽtur,ulce
ra ſuppurabũt,& oſſa diſcedẽt. Quibus circa palatũ humoris collectio fit,ple-
rũq; ſuppuratur. Dolores uehemẽtes circa maxillas,periculũ eſt ne ad oſsis
eductionẽ deueniãt. Labiũ contractũ,alui bilioſæ eruptionẽ ſignificat. Sã-
guis de gingiuis,ex aluo liquida,pernicioſus. Sputi exſcreationes in febre,li-
uidæ,nigræ,bilioſæ,ſi quidẽ ſupprimãtur malę ſunt,ſecedẽtes uero pro ratiõe,
utiles. Quibus ſalſuginoſa ſputa,ac tuſsis ſupprimũtur,his corpus uelut à pu
ſtulis rubeſcit. Uerũ ante obitũ exaſperatur. Screatio frequẽs,ſi ſanè & aliud
quoddã ſignũ affuerit,phrenitidẽ indicat. Vocis interceptiones cũ exolutio-
ne,peſsimæ? Modice feroces mẽtis emotiões,malæ & ferinę ſunt. Quibus
uox cũ febre deficit,et cũ iudicatione intercepta,tremuli moriũtur. Vocis in-
terceptiones in febre cõuulſorio modo fiẽtes,ad mẽtis emotionẽ cũ ſilentio de-
ueniũt,pernicioſum. Vocis ex dolore interceptiones,doloroſam mortẽ indu
cũt. Vocis interceptiões cũ exolutione ſtupefactorio modo,pernicioſæ ſunt.
Voces cõfractę poſt medicamẽti ſumptionẽ,nũ prauę ſunt? Pleriq; horũ exu
dant,& uẽtres humectos habẽt. In uocis interceptione ſpiritus,uelut his qui
ſtrãgulantur,præ manib. expoſitus,malus eſt. Num & mentẽ emouet? Ex ca
pitis dolore uocis interceptiões ſi ſint,febricitãtes cũ ſudore laxãtur in ſeipſos,
fiũtq; morbi reuertẽtes diutius durãtes. his inſuper rigere,malũ nõ eſt. Mẽtis
emotiones cũ uocis interceptione,pernicioſę. Vocis interceptiones inſuper
rigẽtibus,lethales. Tales aũt leniter caput dolẽt. Vocis interceptiones cũ exo
lutione,in febre acuta,ſine ſudore,ſunt quidẽ lethales,minus uero q̃ cũ ſudore.

Verum diuturnitatē temporis ſignificant. fortaſsis autē & qui ex recidiua tale quid patiūtur, tutiſsimi ſunt. Perniciosiſsime autē ex talibus habēt quibus ſanguis ex naribus fluit, & quibus alui humectantur. Vox acuta, planctū referens, & oculorū obſcuratio, cōuulſorium eſt. Dolores his ad infernas partes, toleratu faciles ſunt. Cum uoce tremula, ſolutio alui præter rationem, in his moram trahētibus diuturnis, pernicies eſt. Frequentes ſubſoporatæ uocis interceptiones cōſiſtentes, tabem præſignāt. Spiritus qui denſus quidem & paruus eſt, inflammationē & dolorem in locis principalibus ſignificat. Magnus autem & per multum tempus, deliriū aut conuulſionem. Et frigidus quidem lethalis eſt, lethalis autē eſt & febriculoſus & fuliginoſus. Verū minus q̄ frigidus. & qui magnus foras exſpiratur, paruus uero intro: & paruus foras, magnus uero intro, peſsimus ſanè eſt, et morti propinquus. Itemq́; extendens, & urgens, & obſcurus, & dupla intro reuocatio, ueluti ſuperinſpirantibus. Bona autē ſpiratio, in omnibus morbis qui cū febre acuta ſunt, & in quadraginta diebus iudicātur, magnum momentū ad ſalutem habet. Collum durum & doloroſum, & maxillarū colligatio, & uenarū iugulariū palpitatio fortis, & tendinum diſtentio, pernicioſum. Dolores in faucibus gracilibus ſtrangulatorij, à capitis dolore originē trahentes, cōuulſorij ſunt. Frigiditates colli ac dorſi apparētes, Sed & totius corporis cōuulſoria, in his mictiones fiunt craſſiorem farinā referentes. Quibus circa fauces irritamenta ſunt, his tumores circa aurem leniter erūpunt. Fauces doloroſæ, graciles, cū ægre tolerabili moleſtia, pernicioſæ acute ſunt. Quibus ſpiritus retrahitur, & uox ſtrangulatoria eſt, & uertebra intro cōſidet, his in fine uelut contrahente quodā ſpiritus fit. Fauces modice exaſperatæ, & aluus uanis conatibus nitens, frontis dolores, ægri palpando contrectantes, doloroſi: quæ ex his augeſcūt, difficilia ſunt. Dolores fortes circa fauces, tumores circa aurem, & conuulſiones efficiunt. Colli item ac dorſi dolores. Cum febre acuta cōuulſiones pernicioſæ. Colli & cubitorū dolores, cōuulſorij. A facie autem hi, & ſecūdum fauces. Pallidi, graciles, ſaliuā ſputātes, In his in ſomnis ſudores boni ſunt. Num & ſudore leuari, plurimis nō malum eſt? Dolores ad infernas partes his toleratu faciles ſunt. In dorſi ac pectoris dolore, mictio cruenta ſuppreſſa, pernicioſa eſt doloroſe. Colli dolor malum quidē in omni febre, peſsimū autē his quibus timor eſt ut etiam inſaniant. In pectoris dolore febriculoſo, aluus turbata, torpida, nigrarum egeſtionū ſigna ſunt. Dolores parui in acutis iuxta fauces graciles, in gracili ubi hiarit, nō facile os cōtrahente, mentem emouent. Ex his phrenitici pernicioſe habent. Fauces exulceratæ in febre, cum alio ſigno ex his quæ difficilia ſunt, periculoſæ ſunt. In febribus derepente ſuffocari, & deglutire non poſſe, citra tumorē, malum eſt. Collū conuertere nō poſſe, neq; deglutire, utplurimū lethale eſt. Præcordiū molle eſſe cōuenit, & doloris exors, & æquale. At inflammatū, aut inæqualiter ſe habēs, aut dolens, ſignū eſt ægritudinis nō leuis. Tumor uero in præcordijs durus et doloroſus, peſsimus quidē eſt ſi iuxta omnes partes fuerit. Ex his aūt qui ab una parte ſunt, minus periculoſus eſt qui à ſiniſtris eſt. Significāt aūt in principio quidē tales, mortē citā. Si uero uiginti dies tranſmittant, febre manēte, ſuppurationē. Cōtingit aūt his in primo circuitu, etiā ſanguinis eruptio è narib. et ualde prodeſt

prodeſt. Plerũq; enim hi caput dolent,& uiſus obſcuratur.& magis in his ſan=
guinis eruptionẽ affore expecta. In ætatibus aũt annorũ trigintaquinq;. Senio
ribus uero minus. At uero molles & doloris exortes tumores, diuturniores iu
dicationes faciũt,& minus periculoſi ſunt. Sed & hi ſexaginta dies trãſgredien
tes,febre manẽte,ſuppurantur. Cõſimilia uero ſignificãt & tumores circa uen=
trem,his qui ſunt in præcordijs. Verũ minus ſuppurãtur hi q̃ illi. Minime ue
ro qui ſub umbilico cõſiſtunt.& fiunt etiam hi quidẽ in tunica,illi uero ſurſum
diffuſi. Lethales aũt ſunt ex ipſis,quicũq; intro rupti fuerint. ex reliquis autem
ſuppurationibus,quæ quidẽ foras rumpũtur, optimũ eſt ut in breuiſsimam &
acutiſsimam molem colligãtur: quæ uero intro,ut neq; mole,neq; dolore,neq;
colore,foris ſe manifeſtas faciãt. Contrariũ autẽ peſsimũ eſt. Quædam uero ex
his propter puris craſsitudinẽ,nullam de ſe ſignificationem præbent. Porrò re
centes in præcordijs tumores,ſi nõ cum inflammatione fuerint, & dolores ab
ipſis,ſoluit murmur in præcordio obortũ,& maxime quidẽ ſi pertranſierit per
urinas,& alui egeſtiones. Sin minus, ſi etiã ipſum pertrãſierit. Prodeſt aũt & ſi
ſubdeſcẽderit ad infernos locos. Pulſus in præcordio cũ tumultu,mentis
emotorius eſt,& magis ſi oculi frequẽter moueantur. Oris uentriculi do=
lor,& pulſus præcordiorũ,febre perfrigerata,malũ,tum aliàs,tũ ſi inſuper exu=
darint. Dolores ad præcordiũ irruẽntes,tum aliàs mali ſunt,tum ſi aluos hu
mectent. Peiores aũt ſunt,ſi breui fiant.& tumores circa aurẽ ex his emergẽtes,
maligni ſunt,& aliæ ſuppurationes. Oris uentriculi dolores cũ tormine,
uẽtris animalcula erũpere faciunt. Oris uẽtriculi dolor ſeniorẽ frequenter
impetens,mortẽ repentinã ſignificat. Quibus præcordia eleuãtur,aluo ſup
preſſa,malũ eſt,maxime aũt in morbis tabidis lõgis.& quibus alui humectan=
tur,in præcordio inflãmatio ſuppuratoria eſt,quibus ante mortẽ nigra per al=
uum ſubeunt. Præcordiorũ diſtentio cũ ſopore anxioſo,in caput dolente,
abſceſſus circa aurẽ attollit. Poſt præcordiorũ tumorẽ,bilioſis ſpiritus ma
gnus & febris acuta,abſceſſus circa aurẽ attollit. In dolore præcordiorum
ſubmurmurãti,lumborũ dolor ſuperaccedẽs in febribus,uẽtres utplurimũ hu=
mectat,ſi nõ flatus eruperit,aut urinæ copia prodierit. Ex præcordio diuti=
ne afflicto, & aluo graueolenti,abſceſſus circa aurẽ,occidit. Quibus à præ=
cordiorũ doloribus,aluus paulatim ſubuiſcoſa egerẽs,pauca ſtercoracea effun
dit,num etiam ſanguinẽ effundit? Quibus derepente dum ſine febre ſunt,
præcordij & oris uentriculi dolor, & circa crura,ac infernas partes, & aluus in
tumorẽ eleuata eſt: ſoluit uenæ ſectio,& alui fluxio. His febrire nociuũ eſt. Lon
gæ enim & uehemẽtes febres fiunt,& tuſſes,& ſpiritus & ſingultus fiunt. His
autẽ ad ſolutionẽ tendẽtibus,dolor fortis coxarũ,aut crurũ,aut puris ſputum,
aũt oculorũ priuatio ſuccedit. Quibus dolores præcordiorũ,oris uẽtricu=
li,hepatis,partiũ circa umbilicũ,hi ſanguine per aluũ egeſto,ſeruãtur: non autẽ
egeſto,moriũtur. Quibus præcordia nõ mollia,facies ſana, nõ liberantur
citra multi ſanguinis ex naribus fluxũ,aut conuulſionẽ,aut coxendicũ dolorẽ.

Dolores ad præcordia in febre,uoce intercepta,ſine ſudore ſoluti, malum
eſt. His ad coxendices dolores fiunt. Iuxta uentrem in febre palpitationes,
mentis emotiones inducunt. Sanguinis autẽ fluxio horrorẽ efficit. Dolo
res in febre ad præcordia exilientes,ſine ſudore ſoluti,maligni ſunt. His ad co=

xendi=

xendices dolores fiunt,et ipſis unà cum febre ardente,aluus deorſum erũpens, pernicioſum eſt. Dolores circa umbilicũ palpitatorij, habent quidẽ & aliquid mẽtis emotorium, uerum circa iudicationẽ pituita his aceruatim copioſa cum dolore penetrat. Poſt aluum ſuppreſſam, præcordia ſubleuata in tumorem,mala ſunt,maxime tabeſcẽtibus iam diu, & quibus alui humectantur.

Anxietatem in præcordio ſentientibus,tumores circa aurem oborti,ipſos occidunt. Duricies circa uentrem cũ dolore,in febrientibus cum horrore, cibum auerſantibus,ſi aluo inſuper parũ humectata,purgationem non faciant, ad ſuppurationẽ peruenient. Dolor ſupra umbilicum,& lumborũ dolor,ſi medicamentis nõ ſoluantur,in hydropem ſiccũ deſinunt. Dolores ex lumbis diuturniores,qui febre tertianæ generis modo exacerbãtur,grumoſum ſanguinem egerere faciunt. Dolores in lumbis,ſanguinis fluxionẽ inducunt.

Ex lumborũ dolore ſanguinis fluxiones largæ fiunt. Quibus ex lumborum dolore,recurſus ad caput,& manus torpidæ,& oris uentriculi dolores, & aurium ſonitus,his ſanguis large profluet.Sed & alui his deorſum erũpunt, & mens turbata eſt utplurimũ. Ex dorſi dolore ægritudinis principia difficilia ſunt. In lumborũ dolore pertinaci,& ampliore alui ſubductione,à ueratro uomere ſpumoſa multa prodeſt. Spinæ diſtortionẽ ac ſpirandi difficultatem,ſanguinis fluxio ſoluit. In lumbis dolẽtibus oris uentriculi dolores inſuper accedentes,ſigna ſanguinis fluxionis ſunt,etiã prægreſſæ. Affectiones ex lumbis ad collũ & caput tranſeũtes,leuis ſiderationis modo reſoluentes,conuulſoriæ,mẽtis emotoriæ ſunt.Num tales etiã ſoluũtur cõuulſionibus? Aut talium alui ægrotant per eadem prodeuntia? Ex lumborũ doloris recurſu,oculorum diſtortio,malum. Dolor in pectus firmatus torpore, malus in febre eſt.Hi repente pereunt. Ex lumborũ dolore recurſiones ad os uentriculi febriculoſæ,horrorẽ inducentes: Sic affecti reuomentes tenuia aquoſa,mente moti,uoce deſtituti,nigrorũ uomitu facto moriuntur. Diuturni circa lumbos,& tenue inteſtinũ dolores,& ad præcordia dolores, ſi ægri cibos auerſentur unà cum febre,his dolor intentus ad caput progreſſus, repente ipſos occidit conuulſorio modo. Quibus lumborum dolor eſt, hi male habent.Num his tremores fiunt,& circuli rubicundi in tibijs in rigore? Num lumbos dolentibus,cibos faſtidientibus,nõ uomẽtibus,modice ferociter mente motis,ſpes eſt nigra proditura eſſe? Lumborũ dolor in uentriculi os dolente,cum excreatione uiolenta,habet quid conuulſorium. Rigor unà cum iudicatione aliquatenus horrendus eſt. Lumborũ dolor ſine cauſa manifeſta ſępe impetens,maligni morbi ſignum eſt. Lumborũ dolor cum ſopore anxioſo,malus eſt. Lumborũ diſtentio ex muliebriũ menſium multitudine,ad ſuppurationẽ tendit.& uarie prodeuntes uiſcoſi,graueolentes,ſtrangulatorij menſes ex prædictis,ad ſuppurationem tendunt.Arbitror aũt tales etiam aliquantũ delirare. Quibus lumborũ dolor,et lateris,ſine cauſa manifeſta, hi regiũ morbum incurrũt. Perfrigerationes ex ſanguinis eruptionibus in diebus iudicatorijs uehemẽtes,peſsimæ ſunt. Vice uerſa ſanguinẽ erumpere,malũ eſt.uelut in ſplene magno ex dextris.& circa præcordia eodẽ modo ſe res habet. Vulnera ſanguinẽ fundentia,inſuper rigẽtia,maligna. Sic affecti loquẽtes latenter moriuntur. Affectiones quæ quinta die ſanguinẽ large

fundunt

fundunt,ſexta inſuper riguerunt,ſeptima perfrigeratæ fuerunt,& repente reca-
lefactæ,in his alui male afficiuntur. Poſt ſanguinis eruptionem,nigrorum
per aluum egeſtio,mala. Mala autē ſunt & rubicūda ualde & æruginoſa. Quar
ta die tales fiunt ſanguinis eruptiones. Soporoſi ex talibus cōuulſi moriuntur,
nigris prægreſsis,& uētre tumefacto. Poſt ſanguinis eruptiones,& nigro
rum egeſtiones,in acuto ſurditas,malū. Sanguinis egeſtio his pernicioſa. Sur-
ditas autem ſoluit. Quibus ſanguinis eruptiones plures,his temporis pro-
greſſu alui male afficiuntur,ſi non urina concocta prodierit. Num & aquoſa u-
rina tale quid ſignificat? Quibus ex ſanguinis eruptione larga frequēti,mul
ta fit alui cum nigris egeſtio,ea autē ſuppreſſa,ſanguinis fluxiones:hi aluū do-
lent:unà uero cum quibuſdam flatibus,facile tolerāt. Num tales multis frigidis
ſudoribus exudant? Conturbata in his urina,mala non eſt:neq; id quod geni-
turæ ſimile in ipſa reſidet,uerum plerūq; hi aquoſa mingūt. Quibus de na-
ribus in ſurditate ac torpore pauca deſtillant,habent quid difficultatis. Vomi-
tus his cōducit,et alui perturbatio. Magnę in principijs ſanguinis eruptio
nes,circa refectionē aluos humectant. Fluxiones ex naribus largæ per uim
ſuppreſſæ,quandoq; conuulſionē prouocant. Venæ ſectio ſoluit. Vnde-
cima die fientes ſanguinis ſtillationes,difficiles ſunt,tum aliàs,tum ſi bis ſuper
ſtillauerint,& rurſus ſtillauerint. In ſanguinis fluxiōe multa,aut ſingultus,
aut cōuulſio,mala eſt. In his qui decolores uſq; ad ſeptē annos uires recol-
ligunt,& ſpiritus in uijs aceruatus,& terræ cōcupiſcentia,ſanguinis corruptio
nem ac exolutionem ſignificat. In morbis longis paruæ comparentes ſan-
guinis fluxiones,pernicioſæ ſunt. Vertigines ab initio ſanguinis narium
fluxio ſoluit. Ex naribus erumpente ſanguine,cum exiguis ſudoribus per-
frigeſcētia,maligna ſunt. Sanguinis detractio in perfrigeratione torpida,
mala eſt. Qui aluo ſuppreſſa ſanguinē effundunt,& unà cum ſanguinis ef-
fuſione inſuper rigent,his aluum uelut ex inteſtinorum leuore lubricam hæc fa
ciunt,itemq; durāt,& aſcaridas,aut ambo. Sanguinis fluxiones ſtatis tem
poribus fientes,ſiticuloſæ,ſi ſanguinem non effuderint,comitialis morbi mor-
tem inducunt. Ex hæmorrhoide parum apparente,uertigines obortæ,par-
uam ac modicam ſiderationē ſignificāt,ſoluit uenæ ſectio.& quicquid hoc mo-
do apparuerit,mali aliquid ſignificat. Palpitantes per totū,num etiam uo-
ce intercepta moriūtur? Tremores cōuulſorij fientes in ſudoribus, reuerti
ſolent. Iudicatio his fit, ubi ſuperriguerint. Superrigent autem hi ardore circa
uentrem prouocati. Somnus multus in his cōuulſorius,& ad frontem grauita-
tes,& mictio difficilis. Conuulſiones antea non cognitæ in ſtrangulatis ab
utero,faciles ſunt. Conuulſoria ſine ſudore ſputa defluētia in febriente, le
uia ſunt,His inſuper alui aliquantū humectātur.fortaſsis aūt & ad articulos a-
liquid abſcedet. Quibus cōuulſis oculi intēte relucēt,neq; apud ſeipſos ſunt,
& diutius ægrotāt. Quæ cōuulſorio modo exacerbātur,cū ſtuporis detētio
ne,abſceſſus iuxta aurem excitant. Tremulis,anxioſis,parui iuxta aurem
tumores conuulſionem ſignificant,aluo male affecta. Conuulſiones & te-
tanicas diſtentiones febris accedens ſoluit. Conuulſio ex uulnere letha-
lis eſt. Conuulſio in febre fiens,pernicioſa eſt. Minime uero pueris. 1
Seniores ſeptem annis in febre non corripiuntur cōuulſione. Sin minus,per-

nicioſum eſt. Conuulſionẽ ſoluit febris ſuperueniẽs acuta, quæ prius non fuit. Si uero fuit prius, iam exacerbata. Prodeſt & urinæ tranſitus uitri ſpeciẽ re ferẽs, copioſus, & alui fluxus, & ſomni. At repẽtinas cõuulſiones ſoluit febris, alui fluxus. In cõuulſionibus uocis interceptio diu durans, mala eſt: parua autem, aut linguæ ſiderationem, aut brachij, aut dextrarum partium ſignificat. Soluitur autem urinis multis aceruatis derepente prodeuntibus. Sudores autẽ paulatim fientes proſunt, Aceruati uero, itemq́ ſanguinis detractiones aceruatæ lædunt. In diſtentionibus & ante & retro fientibus, & in tergũ ſolũ contingentibus, ſi maxillæ ſoluantur lethale eſt. Lethale eſt etiam ſudare in diſtentione in dorſum fiente, & corpus diſſolui, & in eadem affectione reuomere per nares, aut clamare, aut nugari, ſi ab initio uox intercepta fuit. In poſteram enim diem mortem ſignificat. Febriles in dorſum diſtentiones, urinæ genituræ ſimiles ſoluunt. Anginæ quæ neq; in collo, neq; in faucibus, quicquã conſpicuum faciunt, uerum ſuffocationẽ uehementem ac ſpirãdi difficultatem inducunt, eadem die & tertia occidũt. Quæ uero tumores & ruborem in collo accipiunt, in cæteris quidem conſimiles ſunt, uerũ diuturniores. Quibuſcunq; uero & fauces, & ceruix, & pectus, ſimul rubuerint, diuturniores ſunt, & ex ipſis maxime ſeruantur, ſi non recurrerint rubores. Si uero diſsipentur, neq; tuberculo foras conuerſo ac collecto, neq; pure leniter ac ſine dolore exſcreato, neq; in diebus iudicatorijs, pernicioſæ ſunt. Num etiam ſuppurati fiunt? Securiſsimum autẽ eſt ruborem & abſceſſus q̃ maxime foras uerti. Eryſipelas uero foris quidem accedere, cõmodum eſt, intro autem conuerti, lethale, Cõuertitur autem intro, quũ diſparente rubore pectus grauatur, & difficilem ſpirationem habet. Quibus uero anginæ ad pulmonẽ uertuntur, partim in ſeptẽ diebus pereũt, partim euadentes ſuppurati fiunt, ſi nõ eductio pituitoſa ſurſum ipſis fiat.

Quibus per pulſationis uenarum uehementiã, ſtercus derepente per aluũ ſecedit, lethale eſt. In anginis ſputa gracilium ſubarida, malum. Anginoſi in linguis tumores, citra ſigna diſparentes, pernicioſi: & dolores diſparentes citra manifeſtam cauſam, pernicioſi ſunt. In anginis qui nõ breui cõcocta exſpuunt, pernicioſe habent. In angina dolores ad caput, citra notas, cũ febre, pernicioſi. In angina dolores ad crura, citra notas, cum febre, pernicioſi. Ex anginis citra iudicationẽ præcordij dolor, cum impotentia ac torpore fiens, occidit occulte, etiamſi ualde manſuete ſe habere putent. Ex anginoſis citra notas attenuatis, dolor ad pectus & ad aluum progreſſus concitatus, pus egerere facit, aliàs autẽ eius qui exoluitur tale eſt. In anginis omnia pernicioſa ſunt, quæ non manifeſtũ dolorẽ faciunt. Sed & ad crura dolores diuturni procedunt, & difficulter ſuppurãtur. Ex angina ſputa uiſcoſa, craſſa, ualde alba, quæ uiolenter educuntur, mala ſunt. Et omnis eiuſmodi maturatio, mala. Purgatio multa deorſum, tales leuis ſiderationis modo perimit. Ex angina, ſubarida frequentia ſputa, cũ tuſsi, lateris dolorem inducẽtia, pernicioſa: itemq́ ea quæ inter potandum per tuſsim ſubemergũt: & deglutitio uiolenta, mala. Pleuritici quibus in principio ſputationes penitus purulentæ ſunt, tertia die moriuntur, aut quinta. Si uero has effugerint, nõ multo melius habẽtes, ſeptima, aut nona, aut undecima ſuppurari incipiunt. Quibus ſupra aurem rubor, & ſimiliter ueluti pleuritici caleſcunt, & aluus bilioſis ac graueolentibus

tibus exturbatur, hi uigeſima ac quadrageſima die periclitantur. Vbi uero has effugerint, ſeruantur. Pleuritides ſiccæ ac ſine ſputo difficilimæ ſunt. Horrendæ quoq; hæ in quibus dolores ſuperne ſunt. Pleuritides ſine cõuulſionibus, grauiores ſunt his quæ cũ conuulſionibus fiunt. Quibus pleuriticis in principio lingua bilioſa fit, hi ſeptima die iudicãtur. Quibus autem tertia aut quarta die, circa nonã. Bulla ſubliuida fiente in lingua, in principio, qualis eſt ferri tincti in oleum, difficilior ſolutio cõtingit: & iudicatio quidem ad decimumquartũ diem peruenit, ſanguinem autẽ plerunq; ſpuunt. Sputum in pleuriticis tertia die maturari ac exſpui incipiens, citiores ſolutiones facit. uerũ poſterius, tardiores. In doloribus pleuriticorũ commodum eſt aluum molliri, ſputa colorari, ſtrepitus in pectore non fieri. urinam bene procedere. His autem contraria, difficilia ſunt: itemq; ſputum dulce fieri. Bilioſæ ſimul & ſanguineæ pleuritides, plerũq; nona aut undecima die iudicãtur, & maxime ſanantur. Quibus autem pleuriticis in principio quidem dolores molles ſunt, quinta uero aut ſexta die exacerbãtur, hi magis ad duodecimam perueniunt, & non ualde ſeruãtur. periclitantur autem maxime ſeptima die ac duodecima. Vbi uero bis ſeptem dies effugerint, ſeruantur. Quibus pleuriticis ſtrepitus ſputi multus in pectore eſt, & facies triſtis, & oculus morbi regij colore infectus, ac caliginoſus, hi pereunt. Qui ex pleuritide ſuppurati fiunt, in quadraginta à ruptione diebus expuunt. Sputum in omnibus pleuriticis ac peripneumonicis facile ac cito expui conuenit, & flauum ſputo ammixtũ eſſe. Quod uero longe poſt dolorem educitur flauum, aut non mixtũ, & multam tuſsim inducens, malum eſt. Prauum autem penitus eſt flauum meracum, & uiſcoſum, & album, & rotundum, & cum uirore pallidũ ualde, & ſpumoſum, & liuidum, & æruginoſum. Peius autem aliquanto eſt id quod ita meracũ eſt, ut nigrũ appareat. At ſanguine non multo permixtũ flauum, in principio quidem ſalutare eſt, ſeptima uero die, aut poſterius, minus tutũ. Sanguineũ uero ualde, aut liuidum, ſtatim in principio periculoſum eſt. Praua ſunt etiã ſputa ſpumoſa, & flaua, & nigra, & æruginoſa ac uiſcoſa, & quæcunq; cito colorãtur. At mucoſa ac fuliginoſa, & cito colorãtur, & ſecuriora ſunt. Quæ uero intra quintum diem ad coctionẽ colorantur, meliora ſunt. Omne porrò ſputum non ſoluens dolorem, malum eſt: ſoluens autem, bonũ. Quicunq; uero cum bilioſo purulentum educunt, aut ſeorſim, aut permixtum, plerunq; decimaquarta die moriuntur, ſi non mali aut boni quippiã ex præſcriptis ſuperueniat. Sin minus, pro ratione, maxime autẽ his quibus eiuſmodi pus ſeptima die incipit. Bonũ uero eſt & in his & in omnibus circa pulmonẽ morbis, facile ferre morbũ, à dolore liberatũ eſſe, ſputum facile educere, bene ſpirare, & ſine ſiti eſſe, & totum corpus æqualiter caleſcere, ac molle eſſe. Et ad hæc ſomnos, ſudores, urinas, alui egeſtiones, bonas eſſe. Mala aũt ſunt his cõtraria. Si quidem igitur omnia bona ad hoc ſputum acceſſerint, ſeruari homo poterit. Si uero partim affuerint, partim nõ, non ultra decimũquartum uita producta peribit. Quod ſi contraria ſigna accedant, citius etiam. Quicũq; uero dolores in his locis non ſedantur, neq; ad exſpuitiones, neq; ad uenarũ ſectiones, ac uictus rationes, ſuppurantur. Quibuſcũq; autem ex peripneumonia abſceſſus circa aurem, aut ad infernas partes fiũt, & ſuppurantur ac fiſtulantur, hi ſuperſtites euadũt. Fiunt aũt his quibus & febris, &

dolor affuerit, et ſputum pro ratione nõ prodierit, neq; biliosæ alui egeſtiones, ſolutuq; faciles ac meracæ fiunt, neq; urina craſſa ualde, & multam ſubſidentiã habens: & alia ſalutaria habuerint. Fiunt aũt ad infernas quidẽ partes, his quibus circa præcordia inflãmatio fit: ad ſupernas uero, quibus præcordiũ molle & doloris exors fuerit, & ubi per tẽpus aliquod difficulter ſpirauerint, ac citra manifeſtam cauſam ceſſauerint. At abſceſſus ad crura in periculoſis inflammationibus pulmonis, omnes quidem commodi ſunt, optimi autem, ſputo purulento pro flauo fiente. Non procedente uero ſputo ſecundũ rationem, neq; urina bonã ſubſidentiã habente, periculum eſt claudum fore hominẽ, aut multum moleſtiarũ exhibitura res eſt. Si uero recurrerint abſceſſus, febre conſequente, & ſputo nõ procedente, periculum eſt ne moriatur ac deliret. Quicũq; uero peripneumonici nõ purgati ſunt iudicatorijs diebus, ſed mente moti quatuordecim dies effugerũt, eos periculũ eſt ſuppuratos fieri. Peripneumoniæ ex pleuritide trãſmutatæ, ſecuriores ſunt his quæ ab initio fiũt. Corpora exercitata ac denſa citius à pleuriticis ac peripneumonicis morbis pereũt quàm inexercitata. Grauedines & ſternutationes in morbis circa pulmonẽ, & anteceſsiſſe, & ſuccedere, malũ eſt. Reliquis autẽ ſternutatio non incommoda eſt. Peripneumonicis quibus lingua tota alba ac aſpera fit, ambæ pulmonis partes inflammatæ ſunt. Quibus uero dimidiũ, una iuxta quã apparet. Et quibus ad unam clauiculã dolor fit, his ſuperna pulmonis ala una ægrotat. Quibus autẽ ad ambas clauiculas dolor fit, ambæ ſupernæ pulmonis alæ ægrotãt. Quibus iuxta mediã coſtam, media. Quibus ad diſcriminationẽ, inferna. At totam unam partem dolentibus, omnia iuxta hanc partẽ dolent. Siquidem igitur aortæ appellatæ, utrinq; appẽdentes pulmonis partes, ualde inflãmatæ ſunt, ut ad latus aſsideant, hac corporis parte reſoluũtur, et liuores foris circa coſtam habẽt. Hos aũt ueteres ictos, ſiue ſyderatos uocabãt. Si uero nõ ualde inflãmatæ ſunt, ut nõ aſsideant: dolor quidẽ fit, per totum, non tamen reſoluũtur, neq; liuores habent. Quibus uero totus pulmo inflãmatus fuerit, unà cum corde, ut ad latus allabatur, hi toti reſoluuntur, & iacet æger frigidus, ſenſus exors. Moriturq; ſecũda aut tertia die. Si uero etiam ſine corde cõtigerit, minus diu uiuunt. Quidam autẽ etiam ſeruantur. Qui ſuppurati fiũt, maxime ex pleuritide ac peripneumonia, eos calores comitantur, interdiu tenues, noctu uehemẽtiores, & nihil memoratu dignũ ſpuunt, & circa collũ ac clauiculam ſudant, et oculi caui fiũt, maxillæ uero rubẽt. digiti ſummi deterius caleſcũt ac aſperãtur. Vngues curuãtur, ac perfrigerãtur, & circa pedes tumores habẽt, & circa corpus puſtulas, & abſtinent à cibis. Diuturnæ igitur ſuppurationes, ſigna hæc habẽt. Quæ uero breui rũpuntur, ex notis ad eas cõſequentibus cognoſcere oportet, & ex doloribus in principio. Simul aũt & ſi aliquãto difficilius ſpirauerit homo. Rũpuntur autẽ plurimæ ſuppurationes, partim uigeſima die, partim quadrageſima, partim ſexageſima. Quibus igitur dolor in principio incumbit intẽtus, & ſpirãdi difficultas, & tuſsis cũ ſputatione, ad uigeſimũ diem aut citius, eruptionem expecta. Quibus autem leuiora hæc ſunt, iuxta rationẽ. Supputare autem oportet tempus, à quo primũ doluit, aut grauatus fuit, aut febrijt, aut ſi quando rigor corripuit. Neceſſe eſt aũt præcedere & dolorẽ, & ſpirandi difficultatẽ, & ſputationẽ, ante ruptionẽ. Quibus igitur & febris ſtatim poſt ruptionem decedit

dit,& cibũ appetunt,& pus facile educitur album,inodorũ,leue, eiuſdem coloris,& à pituita liberum,& aluus parua compacta egerit,plerunq; breui ſeruantur. Quos uero & febres ſequũtur,& ſitis,& cibi faſtidium,& pus liuidum,aut cũ uirore pallidum,aut pituitoſum,aut ſpumoſum,& aluus inſuper liquida fit, moriũtur. At quibus aliqua ex prædictis acceſſerint, aliqua non,horum aliqui pereunt,aliqui multo tẽpore ſeruantur. Qui ſuppurati futuri ſunt,primum ſalſuginoſum ſpuunt,deinde dulcius. Quibus in pulmone tubercula fiũt, pus educunt ad dies quadraginta poſt ruptionẽ. Has uero tranſgredientes plerunq; tabidi fiunt. In lateris dolore,ſtillatio ſanguinis de naribus,mala eſt.

Quos ſuppuratos mitius habentes,ſputorũ graueolentiæ ſequuntur,eos recidiua occidit. Qui ex pleuriticis exſpuũt purulenta, ſubbilioſa,rotũda: aut purulenta ſubcrueta progreſſo tẽpore,pernicioſe habent. Pernicioſe itẽ qui nigra fuliginoſa ſpuunt:aut quibus uelut à uino nigro ſputa fiunt. Quicunq; ſanguinẽ ſpumoſum ſpuunt,dextrũ præcordium dolentes, de hepate ſpuunt, & multi pereunt. Quibus dum cõcutiuntur pus cœnoſum & graueolens prodit,plerunq; pereunt. Quibus à pure ſpecillũ coloratur,uelut ab igne, plerunq; pereunt. Cum lateris dolore,non tamen pleuritico, & turbulentis tenuibus lenibus,hi phrenitici euadunt. In morbis pulmonis ualde rubicundæ ſanguinis ſtillæ,malæ ſunt. Cum raucedine,ſputa uiſcoſa, ſalſuginoſa,mala. Si uero etiam quid attollatur iuxta pectus, in his malum eſt. Dolores ad collum his attenuatis pernicioſi. Raucedo cũ tuſsi,& aluo liquida, pus educit. Quibus in peripneumonia urinæ craſſæ in principio, deinde ante quartũ diem attenuãtur,lethale eſt. Qui in peripneumoniis ſiccis pauca concocta educũt,horrẽda res eſt. Rubores in pectoribus ſublati,talibus pernicioſi ſunt. Lateris dolor in ſputo bilioſo, præter rationẽ euaneſcens, mentem emouet. Febres intermittentes ob ſuppurationẽ,pleræq; ſudorificæ ſunt. Suppuratis ſurditas oborta,cruentã egeſtionem ſignificat. His ad finem nigra prodeunt. Lateris dolor cũ febre diuturna,puris eductionẽ fore ſignificat. Horrore affecti frequenter ad ſuppurationẽ deueniunt. Sed & febris tales ad ſuppurationẽ perducit. Quos ex lateris dolore cibi faſtidia ſequuntur,oris uentriculi dolore ac ſudore aliquantulũ uexantur. Facie flores habente,& aluo liquidiore,ſuppurationes circa pulmonẽ habent. Erectæ ceruicis ſpirationes facit hydrops ſiccus. Cõuulſiones omnes quidem moleſtæ ſunt,& dolores in principio intẽtos inducũt. & poſtea quoq; aliquos cõmonefaciunt. Verum difficilimæ ſunt circa thoracẽ, & maxime periculoſæ.

Quibus eſt uomitus ſanguinis,febris multa,& dolor circa mammã, thoracem,& dorſum: quibus hæc omnia fiunt,breui moriuntur. Quibus autem non omnia,neq; ualde,tardius. Inflammati autẽ ſunt diebus quatuordecim ad ſummum. Sanguinem ſpuentibus confert,ut ſint ſine febre,& tuſsiant,ac doleant leuiter,& ut ſputum tenue fiat ad dies bis ſeptẽ. Febrire uero & tuſsire, ac dolere pertinaciter,& ſanguinẽ recentẽ ſemper ſpuere,incõmodum eſt. Quibus latus ſubleuatũ in tumorẽ ac calidius eſt,& inclinatis in alterũ,grauitas aliqua impẽdere uidetur,his pus ex una parte eſt. Suppuratis pulmonem per aluũ pus ſecedere,lethale eſt. Quicũq; uulnerati in thoracem,externa uulneris parte ſanati ſunt, interna nõ,periclitantur ne ſuppurati fiant. Quibus aũt

Cc 2 debilis

debilis inducta eſt intus cicatrix,facile refringitur. Ex peripneumonicis ſup purationibus ſeniores magis pereunt,ex reliquis iuniores. Quibus ſuppu ratis dum concutiũtur,multus ſtrepitus de humeris fit,minus puris habent hi, ꝙ quibus paucis,ſi difficilius ſpirẽt & meliorẽ colorẽ habeant.Quibus autem ſtrepitus quidẽ nullus fit,uerũ difficultas ſpirãdi fortis,& ungues liuidi,hi ple ni ſunt pure,& perniciose habẽt. Qui ſpumoſum ſanguinẽ uomunt, dolo re infra ſeptũ tranſuerſum nõ exiſtente,de pulmone uomũt.Et quibus quidem magna in ipſo uena rũpitur,multum uomũt,& in periculo uerſantur. Quibus uero minor,minus educũt,& ſecuriores ſunt. Quibus tabidis ſputũ in igne grauem nidorem olet,& capilli de capite fluunt,pereunt. Quibus tabidis in mare expuentibus,pus ad fundũ ſidit,breui pereunt. Sit autem mare in æneo uaſe. Quibus tabidis capilli ex capite defluunt, à profluuio alui moriũtur.

Et quibus tabidis alui profluuia accedũt,moriuntur. In tabeſcẽtibus ſpu ta ſuppreſſa,mentẽ ad nugas garriendas emouẽt.His ſpes eſt hæmorrhoidem apparere poſſe. Tabes periculoſiſsimæ ſunt,à ruptione uenarũ craſſarum, & à defluxu de capite. Aetates periculoſiſsimæ ſunt ad tabem,ab anno de cimo octauo,uſꝗ ad trigeſimũquintum. Pruriginoſa corpora poſt aluum ſuppreſſam,in tabidis mala ſunt. In habitibus tabeſcẽtibus cum febre,flu xiones ad gingiuas & dentes cõparentes,malæ ſunt. In omnibus in tumo rem eleuata præcordia,mala ſunt,in tabidis aũt peſsima. Ex his qui diutina ta be perniciose cõſumpti ſunt,aliqui ante finẽ rigore apprehẽduntur. Puſtu larum eruptiones uelut ferro lancinatæ,habitus tabem ſignificant. Difficul ter ſpirantes ex putredine,multa cruda educentes in tabe,pernicioſe habent.

Quibus hepaticis multũ eſt ſputum cruentũ,ſiue ſubputridum,ſiue bilio ſum meracum,ſtatim pernicioſum eſt. In hepatico colliquatio cũ raucedi ne,malum,tum aliàs,tum ſi aliquantũ tuſsiat, Hepar dolentes,os uentricu li dolentes,ſoporoſi,rigorẽ habentes,& aluũ turbatã,tenues, cibũ auerſantes, multum exſudantes,purulenta per aluũ egerunt. Hepar derepente circũcir ca dolentibus,febris accedens dolorem ſoluit. Qui ſanguinem ſpumoſum ſpuunt,præcordiũ dextrũ dolentes,de hepate ſpuunt,& moriũtur. Quibus hepar uſtis,uelut amurca prodit,lethale eſt. Hydropes ex morbis acutis do loroſi fiunt,ac pernicioſi.Incipiunt autẽ pleriꝗ à laterũ mollitudine, aliqui etiã ab hepate.His igitur quibus à laterũ mollitudine initiũ ſumunt,pedes tument, & alui profluuia diuturna ſequuntur,aluũ non mollientia,neꝗ dolores ex lum bis & laterũ mollitudine ſoluẽtia.Quibus uero ab hepate, tuſsis adhuc prom pte oboritur,& pedes tumẽt,& aluus dura egerit,eaꝗ ad neceſsitatẽ coacta, & tumores circa ipſam fiunt,partim in dextera,partim in ſiniſtra,& rurſus ſedan tur. In hydropicis ſiccis,urinæ ſtillicidia mala.Malæ etiã urinæ paruas ſub ſidentias habentes. Hydropicis comitialis morbi affectiones accedẽtes,per nicioſæ ſunt,& inter ſe ſigna praua ſunt, & aluos humectant. In bilioſis al uus turbata,egerẽs parua genituræ ſimilia,mucoſa,& dolorẽ circa pubem indu centia,& urinæ nõ facile ſolubiles prodeũtes, ex talibus in hydropẽ deſinunt.

Hydropico febrienti,urina parua, & turbata, pernicioſa eſt. In aqua in ter cutẽ incipiente,alui profluuiũ aquoſum fiens, citra cruditatẽ,morbũ ſoluit.

In hydrope ſicco ſui ſignificationẽ præmittente,tormina circa inteſtinũ te

nue

nue incidētia, mala ſunt. Ex hydropicis comitiales pernicioſi. Hydrops qui ad curationē remiſit recurrens, deſperatus eſt. Hydropicis circa uenas aqua, in aluū prolapſa, ſolutio fit. Dyſenteria intēpeſtiue ſuppreſſa; abſceſſum in coſtis, aut uiſceribus, aut in articulis facit. Num igitur bilioſus abſceſſus in articulis; ſanguineus in coſtis aut uiſceribus fit? Dyſentericis uomitus bilioſus in principio, malus eſt. Quibus ex dyſenteria acuta, humor ad purulentiā deuenit, his id quod ſuperſtat, ualde albū ac multū erit. Dyſentericæ, ſubrubræ, limoſæ, largæ egeſtiones alui, in flāmeis ualde rubicundis coloribus ſolutę, inſaniæ timorē inducunt. Dyſenteria nō longa ſplenicis cōmoda eſt, longa uero mala. deſinente enim ſi hydropes, aut inteſtinorū leuitates fiunt, lethale eſt. In inteſtinorū leuitatibus, cū animalculis, dolores tormine ſoluti, partes circa articulos tumefaciūt, ex talibus ſquamulæ rubicūdę puſtuloſæ: hi ubi exudarūt uelut flagris cæſi rubeſiūt. Qui in longis inteſtinorū leuitatibus, unà cū animalculis, tormina patiūtur, & doloribus afficiuntur, his ſolutis intumeſcūt. Inſuper rigere his malū eſt. Inteſtinorū leuitates cū ſpirādi difficultate, & lateris pūctura, in tabē deſinunt. Voluuloſis uomitus, & ſurditas, malū. Veſicæ duræ & dolētes, omnino quidē malæ ſunt, peſsimæ uero cū febre cōtinua. Nā dolores ab ipſis ueſicis, ad occidendū ſufficiunt, et alui his nō ualde egerūt. Soluit aūt hos urina purulenta prodiēs, albam ac leuem ſubſidentiam habens. His uero non ſolutis, neq; ueſica molleſcēte, in primis circuitibus, ægrū moriturum eſſe timor eſt. Fit autē hoc maximè à ſeptē annis, uſq; ad decimūquintum. Calculoſi ita figurati, ut lapis ad urinariū meatū non illabatur, facile mingūt. Quibus tuberculū eſt circa ueſicā, quod mingēdi difficultatē inducit, ad omnis generis figuras uexātur. huius aūt ſolutio fit, pure erūpente. Quibus urina clandeſtine allabitur ad pudendū, exoluūtur deſperati. In urinæ ſtillicidio uoluulus accedēs, ſeptima die perimit, ſi nō febre accedente urina aceruatim prodeat. Torpores, & ſenſus ſtupiditates, pręter morē fientes, futuræ ſyderationis ſignū ſunt. Qui ex uulnere impotētes fiūt corpore, febre quidē accedente citra rigorē ſanantur: nō autē accedente, ſyderati fiunt dextra aut ſiniſtra parte. Syderatis ſi hæmorrhoides accedant, utile eſt: Si uero frigiditates & torpores, malū. In ſyderatis ex ſpiritus ægra latione, ſudor accedens, lethale. Rurſus aūt in his ipſis ſi febris accedat, ſolutio fit.

Syderationes derepēte exolutorio modo fientes, febre inſuper tēporis progreſſu accedēte, pernicioſæ ſunt. Quibus ex aliqua ægritudine, ad aquam inter cutē res deuenit, his alui ſiccæ excrementa caprini ſtercoris pilulis ſimilia egerunt, cū eliquatione mucoſa, & urina nō bona, & diſtentiones circa præcordia, & dolores ac tumores circa uentrē, & dolores circa laterū mollitudinē, et iuxta ſpinæ muſculos accidūt: febres itē, & ſitis, & tuſſes ſiccæ ſequuntur, & circa motus ſpirādi difficultas, & crurū grauitas, & à cibis abſtinent, & paucis ingeſtis explentur. Hydropas leucophlegmatias appellatos, alui profluuiū ſedat. At triſtitiæ cum ſilentio, & hominū auerſationes, leniter eo modo affectos occidūt. Qui ex timore cū perfrigeratione mente mouentur, febres cū ſudoribus, & ſomni uocem aliquantū intercipientes, hæc ſoluūt. Ex inſania, ad raucedinem cū tuſsi, fit diſceſſus. In furioſis cōuulſio accedens, diſsipationem facit. Mentis emotiones taciturnæ, nō quieſcentes, oculis circūſpici-

entes, ſpiritũ extra efferentes, pernicioſæ ſunt. Faciũt aũt & leues ſyderationes diuturnas. Sed & ita affecti ad inſaniam deueniũt. Qui uero in uentris turbatione ita exacerbantur, his nigra circa iudicationem prodeunt. Quibus ſanis hyeme circa lumbos frigiditas, & grauitas ex leui cauſa, & aluus ſuppreſſa, ſuperno uentriculo probe officiũ ſuum præſtante, his coxẽdicum morbus, aut rhenum dolor, aut urinæ ſtillicidiũ fortaſsis contigerit. Quibus inferinæ partes afliguntur, pruritibus antea fortibus obortis, his arenoſa urina fit, & ſupprimitur. Qui uero ex his pernicioſe habent, his mens obtorpeſcit. Qui circa articulos rubicundas in ſuperficie puſtulas habent, in ſuperq́ rigorem, hi circa uentrẽ & inguina rubeſiũt, uelut ex plagis doloroſis, & moriũtur. Morbo regio affecti, nõ ita ſubtili ſenſu præditi, quibus ſingultus ſunt, his alui erũpunt. Fortaſsis autẽ & ſuppreſsio fit, hi uiridanti pallore inficiuntur. Dolores iuxta latus, in febribus tenuiter cõſiſtentes, citra notas, uenæ ſectio læſerit, ſiue cibum auerſetur æger, ſiue præcordiũ ſublime habuerit: & in perfrigeratione, nõ ſine febre torpidos, ſanguinis detractio lædit: & putantes ſe melius habere, hi moriuntur. Caput & pedes, & manus, perfrigerari, aluo & lateribus calidis, malum eſt. Optimũ autem eſt, totum corpus ſimiliter calidũ ac molle eſſe. Cõuerti autem conuenit facile ægrotũ, & in attollendo ſe leuem eſſe. At grauitas totius corporis, & manuũ ac pedum, mala eſt. Si uero etiam ad grauitatem liuidi fiant digiti ac ungues, mors propinqua eſt. Si uero penitus nigreſcant, minus pernicioſi ſunt liuidis. Verũ etiam alia cõſiderare oportet. Si enim facile fert morbum, & aliud quoddã ex bonis ſigniis ſubindicat, morbus ad abſceſſum uertitur, & partes corporis nigrefactæ decidũt. Teſtes & pudenda reuulſa, malũ ſignificant. Flatum ſine ſtrepitu ac crepitu prodire, optimum eſt. Melius autẽ eſt & cum ſtrepitu exire, q̃ iſthic reuolui, etiamſi tali modo progreſſus, dolorẽ & deſipientiã ſignificet: ſi non uolens homo ultro flatum ita emittat. Vlcus liuidũ & ſiccum, aut cum uirore pallidũ, lethale eſt. Decubitus optimus eſt, uelut quis ſanus ſolitus fuit. At ſupinũ iacere, cruribus extentis, bonũ non eſt. Si uero etiam delabatur pronus ad pedes, deterius eſt. Lethale aũt eſt & hiare, & dormire ſemper, & crura ſupine iacentis ualde incuruata eſſe ac cõplicata. In uentrẽ autem decumbere, ſi quis non ſit adſuetus, delyrium ſignificat, & dolores circa uentrẽ. At pedes nudos habere & manus, ſi quis nõ uehementer calidus ſit, et crura diſiecta, malũ eſt. Anxietatẽ enim ſignificat. Cæterũ erectum ſedere uelle, malũ eſt in acutis, peſsimũ autem peripneumonicis ac pleuriticis. Dormire uero oportet noctu, interdiu uigilare, Contrariũ autem malum eſt. Minime uero lędi æger poterit, ſi dormiat mane ad tertiam diei partem, Verũ poſtea ſomni mali ſunt. Peſsimũ autem eſt nõ dormire, neq; die, neq; nocte: aut enim præ dolore & afflictione uigilarit, aut ab hoc ſigno delyrabit. Quibus tẽpora ſecantur, cõuulſio ex cõtrarijs ſectioni partibus oborítur. Quibus cerebrũ concuſſum fuerit & doluerit, percuſsis, aut aliàs lapſis, hi ſtatim uoce priuantur, & neq; uident, neq; audiunt, & plerũq; moriuntur.

Quibus cerebrũ uulneratur, febris plerũq; ac bilis uomitus accedit, & corporis ſyderatio, atq; tales pernicioſe habẽt. Ex ruptis capitis oſsibus, diffi cilima cognitu ſunt ea, quæ circa ſuturas rũpuntur. Rumpũtur autem maxime à grauibus ac rotũdis telis, & ex his quæ ex ſubcõtrario afferũtur, & nõ ex plano

no loco. At uero de quibus ambiguũ eſt, rupta ne ſint an nõ, iudicare oportet, exhibito ad manducandũ in utrãq; maxillam aſphodeli caule, aut ferula, ita ut animaduertere iubeas, an os aliquod ipſi ſtrepere uideatur. Nam fracta ſtrepere uidentur. Progreſſu uero tẽporis, fracta partim ſeptima, partim decimaquarta, partim etiã aliter ſignificationẽ de ſe præbent. Nam & carnis ab oſſe diſceſſus fit, & os liuidũ, & dolores ſanie effluente. Hæc autẽ ægre iam auxiliũ admittunt. Quibus omentũ excidit, neceſſe eſt putreſieri. Si inteſtinũ quoddam ex gracilibus diſſectũ fuerit, nõ coaleſcit. Neruus diſſectus, aut genæ tenuis pars, aut præputiũ, non coaleſcit. Quodcũq; os in corpore reſectũ fuerit, aut cartilago, nõ augeſcit. Ex uulnere conuulſio accedens, mala eſt. Ex uulnere bilis uomitus accedens malũ, & maxime in capitis uulneribus.

Nerui craſsi ſi uulnerantur, plerunq; claudi fiunt, & ſi obliqui uulnerantur præſertim, & ſi muſculorũ capita, maxime in femoribus. Moriuntur maxime ex uulneribus, ſi quis cerebrũ ſauciatus fuerit, aut ſpinalẽ medullam, aut hepar, aut ſeptũ tranſuerſum, aut cor, aut ueſicam, aut uenã craſſam. Moritur autẽ etiam, ſi in arteriam & pulmonẽ ualde magnæ plagæ fiant, ita ut pulmone percuſſo, paucior ſpiritus per os procedat, q̃ is eſt qui ex uulnere elabitur. Moriũtur autẽ qui in inteſtina uulnerati ſunt, ſiue ex tenuibus aliquod, ſiue ex craſsis uulneratu fuerit, ſi per tranſuerſum fiat plaga, & magna. Si uero parua & recta, quidam euadũt. Minime uero moriũtur uulnerati in partibus corporis ubi hęc nõ ſunt, aut ab his q̃ lõgiſsime abſunt. At uero uiſus obſcuratur in uulneribus fientibus in ſupercilium, & paulo altius. Prout aũt uulnus recẽtius eſt, maxime uident. cicatrice uero diutius tardante ac ſeneſcẽte, magis obſcurari contingit.

Fiſtulæ difficilimæ ſunt, quæ in cartilaginoſis & excarnibus locis ſunt, & cauæ ſunt, & procedunt ac ſanie manant ſemper, & carũcula in oſculo ipſis ineſt. Curatu aũt faciliores ſunt, quæ in mollibus & carnoſis et nõ neruoſis exiſtunt.

Morbi hi ante pubertatẽ non fiunt, peripneumonia, pleuritis, podagra, nephritis, uarix circa tibiã, fluxus ſanguineus, cancer nõ cõgenitus, uitiligo leuce dicta nõ à natura inſita, defluxus medullæ ſpinalis, hęmorrhois, uoluulus chordapſus appellatus non cognatus. Horũ morborũ nullũ ante pubertatẽ fore expectandũ eſt. Verũ ab anno decimoquarto, uſq; ad quadrageſimũ ſecũdum, natura corporis morborũ omnis generis ferax fit. Rurſus ab hac ætate, uſq; ad annos ſexagintatres, nõ fiũt ſtrumæ, neq; lapis in ueſica, niſi prius exiſtat, neq; defluxus medullæ ſpinalis, neq; nephritis, niſi ex alia ætate comitentur, neq; hæmorrhoides, neq; fluxus ſanguineus, niſi prius fuerit. Hi uſq; ad ſenectutẽ abſunt morbi. In menſibus muliebribus qui aquoſi ante partus prodeũt, mali ſunt. Ora feruido aphthæ ulcere affecta, uterum geſtantibus, non ſunt bona. Num & alui humectantur? Dolores ex laterum mollitudine, ad inteſtinum tenue tranſeuntes, in morbis longis, ex corruptione fœtus non ualde purgata, pernicioſi ſunt. Quæ ex partu ac fœtus corruptione multa repente concitata, ſupprimũtur, difficilia ſunt. Rigor his infeſtus eſt, & alui turbatio, tum aliàs, tum ſi præcordium doleant. Vterum geſtantibus dolores capitis ſoporoſi, cum grauitate fientes ac conuulſione, plerunq; mali ſunt.

Quibus dolores pertinaces ex mẽſibus, circa ſupernam partẽ, & inteſtinũ tenue, aluos humectant, aliquantũ cibos auerſantur. His circa iudicationẽ, dela

tiones in ſomnū fiunt,& impotētes ex capitis dolore exſudant,ac perfrigeran-
tur. Tales recidiuæ pleriſq; fientes poſt remiſsionē,cito occidun... Spiritus
qui cū ſuſpirijs extra feruntur,& colliquatio præter rationē,in uterum geſtanti
bus abortū facit. Dolor uentris poſt partū,in his purulēta purgat. Tor
pidæ,& præſertim in motibus,cū impotentia fractæ,circa iudicationē uexatæ,
anxioſæ,multū exſudant. Alui his humectæ,malū. Menſes nō ſupprimi cō
modum eſt,ex talibus comitiales morbi fiūt,ut arbitror,quibuſdā uero uentris
ſubductiones diuturnæ,quibuſdā hęmorrhoides. Prægnātibus præcordij
dolor,malū.& alui his ſubeūtes,malū. et inſuper rigere his malū. Dolor uētris
in talibus,minus malū,ſi limoſa purgētur. Quæ ex talibus facile pariūt,poſt
partū uehemēter moleſtantur. Prægnātibus tabeſcentibus quibus rubor
in facie fit,ſtillationes de naribus fiētes hūc auertunt. Quibus ex partu pro
deūt alba,his uero ſuppreſsis cū febre ſurditas,& dolor acutus ad latus fit, men
te mouentur,& pernicioſe habent. In geſtantibus uterū ſalſuginoſa, ſignifi
cant poſt partū moleſtias ex albis mordacibus. Tales purgationes indurāt. ſin-
gultus in his,malū. Ad pedes & ad lūbos diſtētiones ex mēſibus,ſuppura
tionē inducūt,itēq; ea quæ de aluo uiſcoſa graueolētia cū dolore prodeūt. Strā
gulationes quoq; ex præſcriptis ſuppurationē faciūt. Vterinæ in uentricu
lis duricies doloroſæ acute,pernicioſum. Vterū iam geſtātibus ex feruido
ulcere fluxiones doloroſæ,malū. Hæmorrhois his peſsimū. Quibus aluo
tumefacta,ad pudendū rubor deuenit,mēſib. albis humidis derepēte progreſ-
ſis,in longis febribus moriūtur. Cōuulſionis,ſi mēſes in principio apparue-
rint,febre nō accedente,ſolutio fit. Vrinæ tenues cū aliquātula nubecula in
medio cōſiſtente,rigorē ſignificant. Si à quarta die ſanguinis fluxus fiat,diu-
turnitatē ſignificat,& aluus erūpit,& crurū tumores. Vterū gerentibus capi
tis dolores,ſoporoſi,cum grauitate fientes,mali ſunt. fortaſsis aūt his etiā con-
uulſoriū quid pati contingit. Quæ ante partū, iuxta modū bilis ſurſum ac
deorſum erūpentis,doluerunt,facile quidē pariunt,uerū ſi febricitent, maligne
habēt: tum aliàs,tum ſi circa fauces quid uexet, aut aliquod ſignū in febre mali-
gnum appareat. Aquoſa ante partus erūpentia,mala. Vterū geſtātibus
ſalſuginoſæ iuxta fauces fluxiones,malū. Ante partū rigorē habere,& par-
tus circa dolorē,periculoſi. Vterū gerētibus ex feruido ulcere fluxiones,ma
lum: cōuulſæ,exolutæ,& poſtea perfrigeratæ excaleſcūt acute. Sed & difficiles
fiūt prægnātibus tumores circa tenue inteſtinū,quales circa eminentias oſculi
uteri fiūt,erectæ ceruicis ſpirationē inducentes. Num tales tumores gemellorū
partum ſignificant? Num & cōuulſionem tales tumores faciūt? Quæ ſuſpi
rioſum efferunt ſpiritū in febribus, abortiunt. Horrorē habentibus, laſsi-
tudine affectis,capite grauatis,menſes erūpunt. Ad manum torpidæ,obari
dæ,ſitis exortes,mēſes multos emittentes,ſuppuratæ fiunt. Alba derepen
te ex abortu decurrentia,ſi aliquantum riguerit,& ad femur impetus, in his tre
mor difficilis eſt. Ora feruido,aphtha appellato,ulcere affecta,uterū geſtan
tibus aluos humectant. Prægnātes præægrotātes ante partus inſuper rigēt.
Torpefactorię exolutiones difficiles quidē ex partubus contingūt,& mentē
emouētes,nō tamen pernicioſæ. Sed & menſiū copiā præſignificant. Quæ
in partu os uentriculi prædoluere, paulo poſt eijciunt. Horrores, laſsitu-
dines

dines,capitis grauitates,colli dolores, mēſes extrudunt. Circa iudicationē tale fiens cum tu[illegible] rigorē inſuper inducit. Quibus puellis erectæ ceruicis ſpiratio cōtingit uterum geſtantibus,his mammę ſuppurātur,& menſes appa rere in principio, malū eſt. Inſaniæ febres acutas turbulentas nō bilioſo os uētriculi dolenti ſoluunt. In ſterilibus,& nō pariētibus ſanguinis uomitus ad cōceptionē prodeſt. Caligines menſibus multis comparētibus ſoluūtur.

Quibus mulieribus ex febribus dolor mammarū fit,ſputatio cruenta non feculenta oborta,ſoluit dolores. Cōuulſiones ex utero affecto ſine febre fa ciles ſunt,uelut etiā Dorcadi. Quibus ex rigore febris laſſatoria,mēſes de- currunt.collum in his doloroſum ſanguinis eruptionē inducit. Vomitus minime moleſtus eſt ex pituita ac bile permixtus,uerū ne ualde multus uoma- tur. At meraciores uomitiones deteriores ſunt. Praſinus aūt uomitus,et niger, & liuidus,malus eſt. Si uero etiā omnes colores idē uomuerit,pernicioſum eſt. Celerrimā autem mortē ſignificat liuidus, & male olens. Eſt etiā lethalis ruber uomitus,& maxime ſi cū neceſsitate doloroſa uomatur. Qui anxie ſe iactan tes,citra uomitū exacerbantur,male habēt,itemq́ qui lancinantur citra uomi- tum. Parui uomitus bilioſi ſunt,tum aliàs,tum ſi uigilauerint. In nigris uomitibus ſurditas non nocet. Pauci fientes, celeres,bilioſi, meraci uomi- tus,mali ſunt in alui ſubductione uberiore,& pertinaci lumborū dolore. Ex uomitibus anxietates,clangores,oculi concretionē lanuginoſam habentes,fu- rioſa. Acute inſania correpti,uoce intercepta,ita affecti moriūtur. In uomi- tu ſi quis ſiticuloſus fit,& ſitis exors fiat,malū eſt anxioſis uigilantibus. Ab- ſceſſus iuxta aurē maxime fiunt anxioſis. Aluo turbata ſuppreſſa,breui ue lut culicum puncturæ erūpunt,& ad oculos lachrymoſus abſceſſus deuenit.

In meracis uomitibus ſingultus,malus,mala etiā cōuulſio. Similiter etiam in nimijs purgationibus ex medicamētis. Qui uomituri ſunt,antea ſputatio- nes faciunt. Ex ueratro cōuulſio,pernicioſa. In omni purgatione redun dante,frigiditas cū ſudore,pernicioſa eſt:& qui inſuper uomūt ſiticuloſi in his, malum. Anxioſi, lumbos dolentes, aluo humectantur. Purgationes ualde rubicūdorum,nigrorū,à ueratro,malæ ſunt:& cū talibus exolutio,mala.

A ueratro uomere rubicūda,ſpumoſa,pauca prodeſt.facit tamen duricias, & ſuppurationes magnas abducit. Sunt aūt hi qui talia uomunt aliàs & pectus doloroſi,& in rigoribus exudantes,& teſtes intumeſcunt,quod ſi cōtigerit in- ſuper rigent & gracileſcunt. Frequentes per eadem recidiuæ uomitoriæ, circa iudicationem nigrorum uomitum faciunt.fiūt item tremulæ. Sudor optimus quidē eſt,qui febrē in die iudicatorio ſoluit. cōmodus aūt eſt & qui le uat.frigidus uero,& circa caput ſolum ac collū fiens,malus eſt. Nam & tēporis diuturnitatē,& periculū ſignificat. At frigidus in febre quidē acuta,lethalis eſt. In mitiore uero,diuturnitatē ſignificat. Sudor unà cum febre fiens in acuto morbo malus eſt. Vrina in febre albam habens & leuē ſubſidentiā firmatā, celerē dimiſsionē ſignificat. Celerē etiam ea quę ex indiſcreta, pinguedinē quā- dam habens,exaqueſcit. At ſubrubra,& ſubſidentiā ſubrubrā habēs & leuē, ſi quidē ante ſeptimū diem prodeat,ſeptima die liberat. Poſt ſeptimū uero,tar- dius,aut omnino poſt tēpus aliquod diuturnius.& quę in quarto die nubeculā ſubrubrā habet,ſeptimo liberat,ſi reliqua iuxta rationē habeāt. Cęterū tenuis et

bilioſa

biliofa, & uix tenuem ac exiguã ſubſidentiam habens, & quæ ad melius, ac deterius mutatur, diuturna eſt. Hæc aũt diutius cõſequens, [illegible]poris diuturnitate circa iudicationẽ fictẽ, periculo nõ uacat. Aquoſa uero & alba perpetuo, in diuturnis morbis difficulter iudicat, & ſecura non eſt. Nubeculæ in urinis albæ quidem & inferne, cõmodæ ſunt: rubicũdæ uero, & nigræ, ac liuidæ, difficiles ſunt. Periculoſa urina eſt bilioſa, non ſubrubra, in acutis: & quæ craſsiores farinæ partes refert, albas habens ſubſidentias: & quæ uaria eſt colore ac ſubſidentia, & maxime in fluxionibus de capite. Periculoſa eſt & quæ ex nigra in tenuem bilioſam trãſmutatur: & quæ ex ſubſidentia diuellitur: & quæ ex cõpactis quibuſdã innatãtibus, ſubſidentiã habet ſubliuidã, limoſam. Num ex talibus præcordiũ dolent? dextrũ arbitror, aut etiã cum uirore pallidi fiunt? & abſceſſus circa aurẽ dolentes? His paululũ erumpens aluus, pernicioſa eſt.

Vrinæ quæ derepente citra rationẽ paulatim cõcoquuntur, malæ ſunt: & in ſumma, quæ citra rationẽ matura eſt, in morbo acuto, mala eſt. Mala eſt etiã ualde rubicunda ex his, florulentiam æruginoſam cõtinens. Alba uero & diffuſa pellucida urina, mala eſt, maxime ſi in phreniticis comparet. Mala eſt quoq; quæ poſt potũ cito mingitur, & præſertim pleuriticis ac peripneumonicis. Mala eſt & quæ ante rigorẽ oleoſa mingitur. Malæ ſunt & in acutis uiridãtis palloris, nõ exiſtentes in colore. Pernicioſa eſt urina nigrã ſubſidentiã habens, & nigra: In pueris uero tenuis, magis q̃ craſſa. Verũ in tenuibus uice uerſa q̃ in craſsis. Et grandinoſa genitura: ſimilis diffuſa, eadẽq; doloroſa. Pernicioſa etiam eſt omnis quæ latẽter mingitur. At peripneumonicis pernicioſa eſt quæ in principio quidẽ cocta eſt, poſt quartũ uero diẽ attenuatur. Pleuriticis urina cruẽta, caliginoſa, cũ ſubſidẽtia uaria, indiſcreta, lethalis eſt plerũq; in quatuordecim dieb. Lethalis eſt itẽ in pleuriticis breui praſina, nigrã ſubſidentiã habens, aut furfuraceã. Verũ in febre ardẽti ſtupefactorio modo detẽtis, peſsima eſt urina ualde alba. Vrina cruda multo tẽpore manẽs, aliјs ſignis ſalutaribus, abſceſſum & dolorẽ ſignificat, & magis in partibus ſub ſepto trãſuerſo. Si uero dolores in lumbis oberrarint, ad coxã, & in febre, & ſine febre. At quæ emittitur urina pinguedinẽ habens in ſubſidẽtia, febrẽ ſignificat. Cruẽta uero in principio micta, diuturnã, turbata, cũ ſudore, recidiuã. Alba uelut iumentorũ, capitis dolorẽ. pelliculoſa, conuulſionẽ. Quæ ſputo ſimiles ſubſidẽtias, aut limoſas habet, rigorẽ indicat: Quæ aranei telis ſimiles, colliquationẽ. At in febribus erroneis nigræ nubeculæ, quartanã indicãt. Decolores autem, nigra innatãtia in medio habentes, cũ uigiliјs & turbatione, phrenitidẽ. puluerulentę cũ ſpirandi difficultate, aquã inter cutẽ. Vrina aquoſa aũt turbata friabili aſperitate, aluũ liquidam fore ſignificat. Verũ tenuis ualde urina ſi denſa fiat, num ſudorem futurum indicat? iam uero factum, ſpumoſa in ſeipſam conſidens. In tertianis cũ horrore uelut nubeculæ nigræ, horroris inconſtantis indicia ſunt. Et pelliculoſa urinæ, & cum horrore ſubſidentes, cõuulſoriæ ſunt. Vrina bonam habens ſubſidentiam, derepẽte non habens, dolorẽ & mutationem ſignificat. At ſubſidentiam habens turbata deſinens, rigorem circa iudicationẽ. Fortaſsis autẽ & in tertianã aut quartanã tranſitionẽ. In pleuriticis urina ſubrubrã habens leuem ſubſidentiam, ſecuram iudicationem ſignificat. Cum leui uirore ac pallore florulenta; albam ſubſidentiã habens, etiam celerem. At rubi-

cunda

cunda ualde & florulenta,ſubſidentiam cū uirore pallidam,leuem,ſinceram habens,diu[illegible]urbulentū morbum qui in alium trāſmutatur, nō tamen pernicioſum. Alba uero aquoſa,ſubſidentiā craſſas polentæ partes referētem, fuluam habens,dolorē & periculum ſignificat:& quæ cū uirore pallida eſt, fuluam,craſſas polentæ partes referentē ſubſidentiā habēs, tempus & periculum ſignificat. Vrinæ quæ in his qui iuxta aures abſceſſus habent, cito & modice cōcoquuntur,malæ ſunt.& perfrigerari hoc modo,malum eſt. Veſica intercepta tum aliàs,tum cū capitis dolore,habet quid cōuulſoriū. Quæ in his cū torpore exoluuntur,difficilia ſunt,nō tamen pernicioſa. Num & aliquantū mente mouentur? Rhenum dolor repentinus,cū urinæ ſuppreſsione, calculorum aut urinarū craſſarum mictionē ſignificat. Tremores ſenioribus in febre fiunt,atq; ſic cōparentes, fortaſsis calculos per urinam ægris eijciunt.

Vrinæ ſuppreſsio,& grauitas in imo uentre,plerūq; ſtillicidium urinæ ſignificat futurū. Sin minus, aliū morbum ex quo ægrotare ſolet. In bilioſis urinæ interceptio,breui occidit. Vrina in febre denſitatē habens diuulſam, recidiuam aut ſudorē ſignificat. In febribus longis,tenuibus, erroneis,urinarum tenuium mictiones,ſplenicæ ſunt. In febre aliàs aliarū urinarū mictiones,morbum producunt. Vrinæ quæ mingūtur à non recordantibus nec cōmonefactis pernicioſæ ſunt. Num his minguntur uelut ſi ſubſidentiam cōturbaſſes? Quibus urinæ paucæ,grumoſæ, non ſine febre, copia ex his progreſſa tenuis prodeſt.Prodit autē talibus ab initio,aut breui ſubſidentiā habet. Quibus urinæ cito ſubſidentiā habent,hi cito iudicantur. Comitiali morbo laborātibus urinæ tenues et crudæ,præter morem,ſine repletione,morbi inuaſionē ſignificant,tum aliàs,tum ſi quis dolor,aut cōuulſio,in ſummū humerum,aut collum,aut dorſum incidat,aut torpor corporis fiat, aut turbulentum inſomniū uiderit. Parua cōparere,ueluti ſanguinis ſtillas, & urinā, & uomitū,& alui egeſtiones,penitus quidem malum eſt.Peſsimū uero ſi propinque inter ſe prodeant. Alui egeſtio optima eſt mollis,cohærens ac compacta,ſubfulua,nō ualde graueolens,prodiens hora cōſueta,copia pro ratione ciborum ingeſtorū.Spiſſum aūt fiat ad iudicationē.Cōmodum eſt & lumbricos rotundos exire ſimul ubi ad iudicationē tendit. In acutis ſpumoſa, circūbilioſa alui egeſtio,mala eſt.Mala item ualde alba. Adhuc uero peior eſt quæ farinæ ac ſterquilinij ſpeciem refert.Sopor in his malus eſt,& cruēta egeſtio, & uaſorum uacuatio præter rationē. Alui interceptio,parua nigra,uelut caprarum ſtercora,ad neceſsitatē coacta emittens,naſus his erumpens,malū. Viſcoſa meraca, aut alba alui egeſtio,mala eſt.Mala eſt & abūde multū fermentata,ſubpituitoſa.Praua item ex cōpactis quibuſdā innatātibus,ſubſidētia ſubliuida,purulenta,cū bilioſa. Sanguinē ſplendidum egerere,malū eſt,tū aliàs, tum ſi quis dolor affuerit. Spumoſa,circūbilioſa alui egeſtio,mala eſt.Sed & morbū regiū ex talibus incurrūt. In bilioſis alui egeſtionibus ſpumoſa florulentia,mala eſt, maxime ei cui lūbi doluerint,& mēte motus fuerit. Num aūt his dolores? Tenuis ſpumoſa alui egeſtio,aquoſam cū uirore pallidā habens ſubſidentiā,mala eſt. Mala etiā purulēta.& nigra cruēta mala,cū febre,& aliàs. et uaria,abūde bile colorata egeſtio,mala eſt,tātoq; deterior quantū colore magis horrēda eſt,præterq; in medicamentorū uſu. In hoc enim periculo uacat,ſi

non

non copia excedat.& tenuis,mollis egeſtio,in febre mala eſt.Mala quoq; ſicca, friabilis,decolor, tum aliàs, tum ſi aluum humectet. Nigr[illegible] greſsis occidit. Liquida alui egeſtio, & aceruatim, & paulatim fiens,mala eſt.altera enim uigilias, altera exolutionem facere poterit. Liquida ſubtenuis alui egeſtio perfrigeſcens,non ſine febre,mala eſt.Rigores in his ueſicā & uentrem corripiunt. Aquoſa uero ualde nō deſinens in acutis,mala:& magis ſi etiam ſitim non habuerit. Valde rubicunda egeſtio in alui profluuio, mala eſt. Mala quoq; ualde cū uirore pallida, aut alba, aut ſpumoſa,aut aquoſa. & parua,& uiſcoſa,& leuis,& cū uirore ſubpallida,mala eſt.Et ſoporoſis torpefactis liquida egeſtio,peſsima eſt. Lethale autem & aluū ſanguine manare,multa grumoſa egeſtione,itemq; alba ac liquida,cum uentre in tumorē eleuato. Egeſtio alui nigra uelut ſanguis,& cū febre,& ſine febre,mala eſt. Malæ item omnes uariæ abunde ex bile coloratę. Egeſtiones deſinentes in ſpumoſas meracas, omnes quidem exacerbant,conuulſos aūt etiam ualde. Ex talibus abſceſſus iuxta aurem emergūt. At quæ ualde liquidæ fiunt, & rurſus compactæ, meracæ, ſtercoraceæ egeſtiones,longitudinem morbi ſignificāt. Valde rubicunda in febre delyriū. Alba ſtercoracea morbo regio difficilis eſt, itemq; liquida quæ ſepoſita ruborem capit. In ſanguinis eruptionibus uiſcoſa egeſtio nigris uariegata,maligna eſt,maxime aūt ualde albidis. Valde alba egeſtio in febre, non bene iudicat. Aluus turbulenta paruis frequentibus ad egerendū progreſsibus,maxillas intendit. Soluit etiam rubores in facie fientes. Stercoracea cum cōtentione egeſtio,alui afflictionē ſignificat. Pituitoſa uero acute cum oris uentriculi dolore,dyſenteriam:fortaſsis autem & lumborum dolorē. Talibus alui circumtenſio ad neceſsitatem liquida demittens,citius reſtitans,habet quid conuulſorium,Inſuper rigere his pernicioſum eſt. Quibus nigra per aluum prodeunt,frigidū ſudorem excludunt. Quibus aluus ab initio turbatur,urinæ uero paucæ ſunt,& progreſſu temporis aluus quidem ſiccatur,urina uero tenuis redūdat,his abſceſſus ad articulos fiunt. Progreſſus ad egerendum paulatim fientes,horrorem ac rigorē inducunt.& quibus larga fit egeſtio difficilimum eſt quartanis incipientibus. Frequentes ad egerendū progreſſus paulatim fientes,pauca ſtercoracea ſubuiſcoſa habētes, cum præcordīj & lateris dolore,morbum regium denotant.Num his ſuppreſsis hi cum uirore pallidi fiūt? Arbitror autem & hoc ſanguinem effundere. At dolores in lumbis,in his ſanguinem fundentibus,ſanguinē egerunt ſplendidum. Cum ſopore,& capitis dolore,caleſcere inſuper,pernicioſum eſt. Viſcoſæ,bilioſæ, magis abſceſſus iuxta aurem faciunt. Quicūq; tumores aluo humecta eleuantur,cum doloribus,malum. Aluo uero ſuppreſſa,& nulla alia re nouata, cito rumpūtur,& malignus eſt. Vomitiones in his malæ & ferinæ. Quibus & flammeis & ualde rubicūdis ſolutis,graueolens,larga,ſubrubra fit, hi ne inſaniant timor eſt. Corpus ſquallidum aluum male affectam ſignificat,In his ualde rubicundæ,inſtar purulentæ carunculæ, egeſtiones maxime prodeunt.

Ad aluum bilioſam mollem ſtercoracea egerentē,ardores comparentes,tumorem iuxta aurem faciunt. Bilioſas egeſtiones ſurditas ſedat,& ſurditatem ſedat bilioſa alui egeſtio. Puſtulæ ſerpiginoſæ ſupra inguina, ad laterum mollitudinem ac pubem fientes,aluum male affectam ſignificant. Exolutio

lutio dolorem ſoluens,aluũ maxime humectat. Iuxta ſedem doloroſæ ſuppurationes al[illegible] Lethales egeſtiones ſunt,pinguis,nigra,ſiuida cum graue[illegible] habens in ſe ſimile quiddam ciceri aut fabis freſis, aut ueluti floridos ſanguinis grumos,& quæ odore ſimilis eſt egeſtioni infantium,& uaria eademq́ꝫ diuturna, Talis autẽ fuerit cruenta,ramẽtoſa,bilioſa,nigra,praſina,& ſimul,& permutatis uicibus.Lethalis quoqꝫ omnis eſt quæ ſenſum ægri fugiens exit. Qui potum difficulter deglutiunt ſpiritu tuſsiente, eructatio ſubtracta intro reuoluta dolorem uentris ſignificat. Malæ ſunt etiam egeſtiones ualde rubræ æruginoſę in quartanis.Et tales ſanguinis fluxiones ſoporoſæ ſunt.ex his cõuulſione moriuntur,nigris antea egreſsis. Exolutiones alui repentinæ præter rationẽ, in diuturnitaté temporis conſumptis, unà cum uocis tremula interceptione,pernicioſe habent. Tenues nigrorũ egeſtiones horrificæ,meliores talibus ſunt. Tales proſunt maxime in ætate ante uigorem. Pruriginoſæ affectiones omnibus nigrorũ egeſtionem ſignificant,& uomitũ grumoſum.Et tremulæ affectiones cum morſu ac capitis dolore,nigras egeſtiones ſignificant. Ante tales, uomitus prodit, & ubi uomuerunt,multæ tales inſuper detrahuntur. Quibus in alui turbatione exacerbatur morbus,circa iudicationem nigra inferne prodeunt. Ex aluo diutine affecta,uomentibus,bilioſis,cibum faſtidientibus,ſudor multus cum impotentia repentina,occidit. In medicamentorũ uſu,in defluxione, tenuis abunde ſanguis eliqueſcens,malum eſt. Duricies circa uentrem cũ dolore, in febribus cum horrore cibos auerſantibus,aluo parum ad purgationem humectata,non ſuppurantur. Vnà cum febre aluus turbata ſalſuginoſo modo, ſoporoſos,torpidos,non ualde comitatur. Ex aluo liquida laſſatos,caput dolentes,ſiticuloſos,uigilantes,ualde rubicũda egeſtione ſolutos,timor eſt ad inſaniam deuenturos eſſe,ſi difficulter ſpirauerint. Ad hoc ubi quis cum uirore palleſcit,bene ſpirare noxium non eſt aluo inſuper probe egerẽte. Aduſtæ egeſtiones cõtentionem habentes,aluum male affectam ſignificant. Bilioſis aluus turbata,parua,frequenter egerens,diſtendentia cum paucis mucoſis,dolorem circa tenue inteſtinum hæc faciunt,& urinam non facile prodeuntem,ex talibus ad hydropem deſinunt. Linguæ tremulæ quibuſdam alui eruptionis futuræ ſignum ſunt. Quibus ardor fit,& ad egreſſas egeſtiones alui,inſuper exſudant,his febris exacerbatur. Ex aluis liquidis perfrigeratio cum ſudore, mala. Ex aluis liquidis, ſanguis de gingiuis defluens,lethalis eſt. Alui egeſtio pura ſuperueniens,ſoluit febrem acutam cum ſudore.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE CAPITIS VVLNERIBVS,
A[illegible] Medico Phyſico interprete.

NVLLVM capitis uulnus leuiter contemni debet. Sæpe enim
cutis ſola cõtuſa ferro, aut alia aliqua re, ſi nõ diligenter, & cũ
quadam cautione curetur: ueluti ſi ſanguis cõcretus non ex-
purgetur, aut aliud quiddã negligatur: ulcus incrudeſcẽs nõ
parum moleſtiæ exhibet, & aliquãdo etiam febrẽ inducit: &
medico quidẽ negotia, ægroto uero periculum nõ minus af-
fert. Verum hoc multo magis cõtingit, ſi caluaria, & cerebri
mẽbranæ rũpuntur. Quare ſi non ſingula hæc diligenter medicus curauerit, ſæ
pe mortis cauſa exiſtit. Et de his quidẽ omnibus etiã alibi diximus, ſed & nunc
dicendũ eſt. Primũ igitur capite uulnerato interrogare oportet: per quid uul-
neratũ ſit. Deinde quid homo fecerit, quũ uulneratus fuit. Poſtea qua parte uul
nus inflictum ſit. Nam hominum capita nihil inter ſe ſimiliter habent, neq; ſu-
turæ capitis in omnibus eodẽ loco conſiſtunt. Verũ quiſquis ex priore capitis
parte prominentiã habet: eſt aũt prominẽtia, rotũda oſſis pars eminẽs prę alia:
huius ſuturæ cõſiſtunt in capite, uelut litera græca tau T pingitur. Breuiorem
enim lineã ad prominentiã tranſuerſam cõſtitutam habet. alterã uero lineã per
mediũ caput, ſed ſecundũ longitudinẽ ad collũ ſemper habet. Qui uero ex
poſteriore capitis parte prominentiam habet, huius ſuturæ etiã cõtrario priori
modo cõſiſtunt. Breuior enim linea ad prominentiã tranſuerſa cõſiſtit. longior
aũt per mediũ caput, ſecundũ longitudinẽ ad frontẽ ſemper cõſtituta eſt. Quiſ-
quis aũt ex utraq; capitis parte, & anteriore, & poſteriore, prominentiã habet:
huic ſuturæ ſunt ſimiliter cõſtitutæ, uelut litera græca H ſcribitur. Conſiſtunt
aũt longæ quidem lineæ ad utrãq; prominentiã tranſuerſę. Breuis aũt per me-
diũ caput, ſecundũ longitudinẽ ad utrãq; longã lineam deſinẽs. At qui neutra
parte ullam prominentiam habet, hic ſuturas habet uelut litera græca χ pingi
tur. Conſiſtũt autẽ hæ lineæ, altera quidẽ tranſuerſa ad tẽpora pertingens, alte-
ra uero ſecundũ longitudinẽ, per mediũ caput. Duplex aũt eſt os iuxta mediũ
caput. duriſsima uero ac denſiſsima ſuprema ipſius pars exiſtit, & infima quæ
eſt ad mẽbranam. Cõſimilis eſt color oſsis ſub carne. cõſimilis eſt color oſsis in
ferne. Secedit autẽ à ſupremo ac infimo oſſe, à duriſsimis ac denſiſsimis, ad mol
lius, ac minus denſum, & cõmunius, ad duplicatã laminam. Eſt aũt duplicata la
mina cauiſsima, ac molliſsima, & maxime antroſa. Eſt aũt & totum os capitis,
excepta ualde modica ſuprema ac infima parte, ſpõgiæ ſimile. & habet os in ſe-
ipſo carũculas ſimiles multas humidas, & ſi quis ipſas digitis cõterat, ſanguis
utiq; ex ipſis prodierit. Sunt etiã in oſſe uenulæ tenuiores ac cauiores, ſanguine
plenę. Quod igitur ad duriciã, & molliciem, & cauitatẽ attinet, ſic habet. Quod
uero ad craſsitudinẽ ac tenuitatem, hoc modo. Vniuerſi capitis os tenuiſsimũ
eſt ac debiliſsimũ, quod eſt circa ſinciput: & carnem pauciſsimã ac tenuiſsimã
hac parte os in ſeipſo habet: et cerebrũ hac capitis parte plurimũ ſubeſt. Et quia
hæc ita ſe habent, ut & uulnera, & tela æqualia ſint magnitudine, & minora: &
ſimiliter uulneratus quis ſit, & minus: os hac capitis parte & magis contundi-

tur,& rumpitur & magis intro contuſum cedit.& lethaliora,ac ad curandum, & effugie[illegible]tem,difficiliora ſunt uulnera hac parte,q̃ alibi in capite.& ut ſint æqualia uulnera,& ſimiliter uulneratus quis ſit,& minus: homo ubi etiã aliàs ex uulnere moriturus eſt, breuiore tempore moritur, qui hac parte capitis uulnus habet,ꝙ qui alia. Cerebrum enim & citiſsime & maxime iuxta ſinciput ſentit mala,quæ & in carne,& in oſſe fiunt. Sub tenuiſsimo enim oſſe, ac modica carne,cerebrum eſt hac parte:& plurimũ cerebrum ſub ſincipite iacet.

Cæterum ex reliquis oſsibus id quod circa tempora eſt debiliſsimũ eſt. Cõmiſſura enim eſt infernæ maxillæ ad caluariã,& motus in tẽporibus ſurſum ac deorſum,uelut articuli:& auditus prope ipſum eſt:& uena per tempora extenta eſt,caua ac fortis. Omni uero capitis oſſe robuſtius eſt os uerticis:et quod eſt retro aures,robuſtius eſt ꝙ totum quod in anteriore parte eſt:& carnẽ ampliorẽ ac profundiorẽ in ſeipſo hoc os habet. Et ſanè his ita ſe habẽtibus,ſi quis & uulneribus, & telis, omnibus æqualibus ac ſimilibus, & maioribus ac minoribus,ſimiliter ſit uulneratus,& magis:hac capitis parte os minus rumpitur,& cõtunditur.& ſi homo aliàs moriturus eſt ex uulnere,ſi in poſteriore capitis parte uulnus habet,diutiore durans tẽpore morietur.In lõgiore enim tempore os ſuppuratur,& deorſum ad cerebrũ tranſpuratur,propter oſsis craſsitudinẽ:& paucius etiam cerebrũ hac parte ſubeſt:& plures mortẽ effugiunt plerunꝗ ex his qui poſteriore capitis parte uulnerati ſunt,ꝙ qui anteriore. Sed & in hyeme diutiore tẽpore uiuit homo ꝙ in æſtate,quiſquis etiã aliàs moriturus eſt ex uulnere,quacũꝗ capitis parte uulnus habeat. At uero ſedes telorum acutorum ac leuiorũ,ipſæ in ſeipſis fientes in oſſe, & cũ fiſſura,& cõtuſione, ac introͦ ceſsione: fiunt aũt hæ ſimiliter,& in anteriore & in poſteriore capitis parte: ex his mors nõ contingit ſecundũ iuſtitiã,etiamſi contingat. Sutura uero in ulcere ſi cõpareat,oſſe denudato,quacũꝗ capitis parte ulcere fiente,debiliſsimus æger eſt ad reſiſtendũ uulneri ac telo,ſi in ipſam ſuturã telum incubuerit:& maxime omniũ ſi telum in ſincipite,iuxta debiliſsimã capitis partem incuſſum fuerit,& ſuturæ circa ulcus,ſi ita cõtingat,fuerint,& telum ipſas ſuturas cõtigerit. Vulneratur porrò os in capite tot modis. Singulorũ aũt modorum plures ſpecies fracturæ in uulnere fiunt. Os uulneratũ rumpitur,& oſsi fiſſurã continenti ac ambienti neceſſe eſt contuſionẽ accedere,ſi ruptũ fuerit. Nam telum quod os rumpit,idem hoc etiã os,aut magis,aut minus contundit,id ipſum uidelicet os,in quo fiſſurã rumpit. Atꝗ hic unus modus eſt. Species aũt fiſſurarum omnigenæ fiunt. Nam & tenuiores,& ualde tenues conſpicuæ fiunt. Quædã uero neꝗ ſtatim poſt uulneratione̅,neꝗ in diebus,in quibus dolorum utilitas mors homini contingere poteſt. Rurſus aũt aliquæ fiſſuræ craſsiores ac ampliores fiunt.quædam uero etiã ualde amplæ. Et aliæ quidẽ in longiorẽ modum rũpuntur,aliæ uero in breuiorẽ. & aliæ rectiores ſunt,aliæ etiã ualde rectæ. aliæ uero curuiores & curuæ ac profundiores.aliæ aũt ad infernã partem, & per totũ os. Poterit aũt & os in ſua ipſius natura cõtundi,ita ut nulla fiſſura ad contuſionẽ oſsi accedat. Atꝗ hic ſecũdus modus eſt. Species aũt contuſionis plures ſunt. Nam & magis,& minus cõtunditur,& altius ac per totũ os,& minus in altum ac per totũ os, & in ampliorẽ & minorẽ,tũ longitudinẽ,tum latitudinẽ. Verũ harũ ſpecierũ nullam oculis intuẽti cognoſcere datur,qualis nam ſpecie exiſtat, & quãta magnitudine. Neꝗ enim etiamſi ſint contuſa, & malum factum ſit,an

contuſa ſint.oculis uidere conſpicuū fit,ſtatim poſt uulnerationē:quemadmodum neq; aliquæ fiſſuræ uideri poſſunt,quæ rupto oſſe pro[illegible]nt. Intrò etiam cedit os ex natura ſua,unà cum fiſſuris:aliàs enim non intrò ceſſerit. Nam quod intrò cedit,abrūpiturq; ac frāgitur,intrò cedit ab alio oſſe, quod in ſua ipſius natura manet.& ſic ſanè fiſſura adeſt intrò ceſsioni. Atq; hic tertius modus eſt. Intrò aūt cedit os per multas ſpecies.Nam & maior oſsis pars, & minor intrò cedit:& magis ac profundius deorſum,& minus ac magis in ſuperficie. Quin & ſede teli in oſſe contingente, fiſſura utiq; ad ſedem acceſſerit,& ad fiſſuram etiam cōtuſionem magis aut minus accedere, neceſſe eſt,ſi quidē & fiſſura accedat ea parte qua & ſedes facta eſt:& fiſſura fit in oſſe continente & ſedem,& cōtuſionem.Atq; hic quartus modus eſt,in quo ſedes teli fit in oſſe.Sedes aūt uocatur,quū manēte oſſe in ſua ipſius natura,telū quod in os incubuit,manifeſtū fecerit ubi incubuit. Verū in ſingulis modis plures ſpecies fiunt.Et de cōtuſione quidē ac fiſſura,ſi ambo hæc ad ſedem accedant, & ſi contuſio ſola fiat,iam dictū eſt,quòd multæ ſpecies & contuſionis,& fiſſuræ fiunt.

Hæc aūt ſedes ipſa in ſeipſa,longior ac breuior fit,& curuior ac rectior,& orbiculatior: & multæ aliæ ſpecies talis modi ſunt,prout etiā figura teli fuerit. & eædem etiam profundiores deorſum,& magis & minus,& anguſtiores,& ampliores.& ualde amplæ,ſi diſſectione interciſa fuerit. Quanta aūt diſſectio in lōgitudinem ac latitudinē fiat,in oſſe ſedes eſt,ſi alia oſſa diſſectionem ambientia in ſua ipſorū natura manſerint,& nō unà cum diſſectione intrò ceſſerint ex ſua natura.Nam ſi ita contingat,intrò ceſsio fuerit,& nō amplius oſsis ſedes. Si uero alia capitis parte uulneratur,& ulcus habet homo,et os carne denudatum eſt,quintus hic modus eſt:& hanc calamitatē ubi facta eſt, nulla re iuuare queas.Nam ſi paſſus eſt hoc malū,nō eſt quod ex ipſo exquirere poſsis, an paſſus ſit hoc malum,neq; qua capitis parte:& ex his fracturæ modis ad perforationē deuenit,tum ſi contuſio ad uiſum incōſpicua eſt,tum ſi aliquo modo manifeſta fuerit:& fiſſura ſi inconſpicua uiſui fuerit,& ad uiſum manifeſta. Sed & ſi ſede teli in oſſe fiente, fiſſura ac contuſio ad ſedem accedat:& ſi cōtuſio ſola accedat ad ſedem,abſq; fiſſura:hęc quoq; ad perforationē deuenit.At uero os quod ex ſua natura intrò ceſsit,parū perforatione opus habet:et quę maxime intrò ceſſerunt,& maxime fracta ſunt,& perforatione minime opus habēt. Neq; ſedes ipſa in ſeipſa fiens,abſq; fiſſura ac cōtuſione, perforatione indiget. Neq; diſſectio ipſa,ſi magna ac ampla fuerit. Diſſectio enim & ſedes idem ſunt. Cæterū primū ſpectare oportet in uulnerato,qua capitis parte,et num in debilioribus,uulnus habeat:et capillos cōſiderare circa ulcus,an diſſecti ſint à telo,& an intus ſint in uulnere:quod ſi eſt, periculum eſt os carne nudū eſſe. Itaq; dicere oportet,os aliquā læſionem à telo habere. Atq; hæc longe prius cōſideraſſe ac dixiſſe oportet,anteaquam hominem contingas. Vbi uero iam contigeris,clare noſſe conari,an nudum carne os ſit, aut non.& ſi quidem oculis cōſpicuum fuerit os nudum,bene habet:Sin minus,ſpecillo cōſiderato.& ſi quidem inueneris os carne nudum eſſe, & non ſanum à uulnere,eius quod in oſſe eſt dinotionem primum ſacere oportet, inſpiciēdo & quantū ſit malum, & quo opere opus habeat. Oportet etiam uulneratū interrogare ut paſſus ſit, & quo modo. Si uero nō conſpicuū fuerit os,multo adhuc magis interrogationē facere oportet, an habeat quid mali,aut nō habeat; & ſi nudū eſt os,ut factum ſit, & iuxta

quem

quē modum. Nam cōtuſiones & fiſſuras in oſſe nō apparentes, & tamen præſentes, ex [illegible] ſponſione cognoſcere primū conari oportet, an tale quid paſſum ſit os, aut nō paſſum. deinde ratione et opere exquirere, citra ſpecilli admotionem. Specilli enim admotio nō indicat, an tale quid mali os paſſum ſit, & an habeat quid in ſeipſo, aut non paſſum ſit. Sed ſedem teli indicat ſpecillum, & an intro ceſſerit os ex natura ſua, & an uehementer fractum ſit os: quæ etiā oculis conſpicua uidenti cognoſcere datur. Rūpitur autē os & obſcuris fiſſuris, & manifeſtis: et cōtunditur obſcuris cōtuſionibus: et intro ex ſua natura maxime cedit, quū alter ab altero ſauciatur, de induſtria ſauciare uolens: aut quum ex altiore loco fit iactus, aut plagæ ictus, uter tandē fuerit, magis ꝙ ex plano loco: & ſi contineat manu telum, ſiue iaciat, ſiue percutiat: & ſi fortior debiliorem uulnerat. Ex his uero qui cadentes uulnerantur ad os, aut in ipſum os, is qui ex altiſsimo loco cadit, & in duriſsimū ac obtuſiſsimū: huic periculum eſt ut os & rumpatur, & contundatur, & intro cedat ex ſua natura. Ei uero qui ex plano magis loco cadit, & in molliorē, os minus hæc patitur, aut etiam nō patitur. Quæcunqꝫ uero illabentia in caput tela, ad os uulnerant, ex his id quod ex altiſsimo loco illapſum eſt, & minime ex plano, & quod duriſsimum ac obtuſiſsimū, & grauiſsimum ac minime leue eſt, & quod minime acutum ac molle: hoc & ruperit os, et cōtuderit. & maxime ſanè periculum eſt ut os hæc patiatur, quum & hæc fiant, & è directo aduerſus telum, os ſauciari cōtingat, ſiue ex manu percutiatur, ſiue iactū ſuſcipiat, ſiue quid ipſi incidat, ſiue ipſe collapſus ſaucietur, ita ut quomodocūqꝫ ſauciatus, oſſe aduerſus telū occurrat. Quæ uero tela ex obliquo os ſauciant, minus & os rūpunt, & intro ad caput contundunt, etiamſi carne fuerit os denudatū. Nam quædam uulnera ita inflicta, neqꝫ denudant os carne. Profecto ex telis maxime os rūpunt, & manifeſtis, & obſcuris fiſſuris, & cōtundunt, et ex natura ſua os intro cedere faciūt, quæ ſunt rotūda, & orbiculata, & undiquaqꝫ plana, & obtuſa, & grauia, & dura: & carnem hæc contundūt, & maturā faciunt, ac cōcidunt: & ulcera fiūt à talibus telis in obliquū, Sed & in circulū, ſubcaua, & ſuppurata magis fiunt, ac humida ſunt, & diutiore tēpore purgātur. Neceſſe eſt enim carnes cōtuſas ac cōciſas: pus fieri ac cōſumi. At tela oblōga, multū tenuia, & acuta, & leuia, carnē magis diſſecant q̄ contundunt, & os eodē modo. Et ſedem quidē inducit id ipſum quod etiā diſſecauit. Diſſectio enim & ſedes idem ſunt. Verū nō ualde os cōtundunt talia tela, neqꝫ rumpūt, neqꝫ ex natura ſua intro cedere faciūt. Cæterū oportet ſupra cōſpectum tuum, quicquid tandē apparuerit in oſſe, etiā de omnibus his interrogationē facere. Nam magis & minus ſauciati ſigna hæc ſunt, ſi uulneratus ſoporē altiorem inciderit, & caligo offuſa fuerit, & uertigo, & ſi ceciderit. Quū autem os carne denudatū à telo fuerit, & circa ipſas ſuturas ulcus fieri cōtigerit, difficile eſt ſedē teli deprehendere, quæ in alio oſſe manifeſta eſt, an inſit in oſſe, aut nō inſit, & an ſedes facta ſit in ipſis ſuturis. Occultat enim ipſa ſutura, aſperior exiſtens reliquo oſſe, & nō ſatis clarū eſt ubi in ipſo ſutura eſt, & ubi oſsis ſedes, ſi nō ualde magna ſedes fiat. Accedit etiā ruptio ad ſedē, plerūqꝫ & ipſa in ſuturis fiens, & fit etiā hæc ruptio rupto oſſe deprehenſu difficilior, eo quod circa ipſam ſuturam ruptio fit, ſi rumpitur, utplurimū. Procliue enim eſt hac parte os rūpi ac diſſolui, propter oſsis hac parte debilitatē ac raritatē, & propterea quod parata

ſit ſutura ut rũpatur ac diſſoluatur. Nam reliqua oſſa ſuturã ambiẽtia ruptionis exortia manere poſſunt, eo quòd robuſtiora ſunt ꝙ ſutur[illegible] ruptio circa ſuturã fiens, etiã diſſolutio ſuturæ eſt, & nõ facile eſt depre[illegible]ere, neq; ſi à teli ſede fiat in ſutura, ubi rupta fuerit ac diſſoluta. Verũ difficilius eſt deprehẽdere fiſſuram ex cõtuſione. Fallunt enim & mentẽ, & uiſum medici hę ſuturæ, fiſſuræ ſpeciẽ referentes, & reliquo oſſe aſperiores exiſtẽtes, niſi uehemẽter diſſectæ fuerint ac diſſolutæ. Diſſectio aũt & ſedes idẽ ſunt. Proinde ſi circa ſuturas uulnus factũ fuerit, & ad os telũ incubuerit, animaduerſionẽ habere oportet, ac inuenire quod os paſſum ſit. Nam ab æqualibus magnitudine telis, & ſimilib. ac multo minoribus, & ſimiliter & multo minus uulneratus, longe magis malũ accipit, qui in oſſe in ſuturas telũ recepit, ꝙ qui nõ in ſuturas id recepit. Et pleraq; horũ perforare oportet. Verũ ipſas ſuturas perforare nõ oportet, ſed ſecedendo in propinquo oſſe perforationẽ facere, ſi perfores. Porrò de curatione uulnerũ in capite, & quo modo deprehẽdere oportet affectiones in capite fientes nõ manifeſtas, ita mihi uidetur. Vlcus in capite nullo humore humectare cõuenit, ac ne uino quidẽ: neq; cataplaſmate integere, neq; linamẽto curationem facere. Neq; uero cõprimere oportet ulcus in capite, ſi nõ in fronte fuerit, aut in loco pilis nudato, aut circa ſupercilium & oculũ. Hic enim fientia ulcera, cataplaſmatis ac deligatione magis opus habẽt, ꝙ in alijs capitis partibus. Cõtinet ac ambit reliquũ caput totam frontẽ. partes autem ulcus ambiẽtes, in quacũq; tãdem parte ulcera fuerint, inflãmantur ac intumeſcũt, propter ſanguinis influxionẽ. Oportet aũt neq; ea quæ in fronte ſunt ulcera, per omne tempus cataplaſmatis integere ac deligare, ſed poſtꝗ inflãmatio ſedata eſt, & tumor ſedatus, à cataplaſmatis ac deligatione ceſſare. At in reliquo capite ulcus, neq; linamentis, neq; cataplaſmatis, neq; deligatione curare oportet, ſi nõ & ſectione opus habeat. Secare aũt oportet ulceribus in capite ac frõte fientibus, qua parte os carne nudũ fuerit, & læſionẽ aliquã ex telo habere uiſum fuerit. Vlcera uero quæ nõ habent ſufficientẽ magnitudinẽ longitudinis ac latitudinis, ad oſsis inſpectionẽ, an quid mali paſſum ſit à telo, & quale id paſſum ſit, & quantũ caro cõtuſa eſt, & quantã os læſionẽ habet: & rurſus an illæſum ſit os à telo, & nihil mali paſſum ſit: & ad curationẽ, qualí nam opus habet ulcus, & caro, et oſsis affectio: talia ſanè ulcera ſectione opus habẽt. Si uero etiã os quidẽ carne fuerit denudatũ, ſubcaua uero fuerint ulcera in obliquũ, cauitatẽ ꝙ plurimũ reſecare oportet, ubi nõ facile eſt medicamẽto quocũq; peruenire. Sed & orbiculatiora ulcera, ac plurimũ ſubcaua, etiã ipſa reſecare oportet, circulo diuiſim inciſo ſecundum longitudinẽ pro hominis natura, ut lõgius fiat ulcus. At uero in capitis ſectione, reliquæ quidẽ capitis partes ſecuritatẽ habent dũ ſecantur. Verum tẽpora, & adhuc ſupra tẽpora uenã, quæ per tempora fertur, ſecare nõ oportet. Cõuulſio enim corripit ſectũ. Et ſiquidẽ ſiniſtra tẽpora ſecta fuerint, dextera cõuulſio corripit. Si uero dextra ſecta fuerint, ſiniſtra cõuulſio apprehẽdit. Quũ igitur ulcus in capite ſecas, oſsium gratia carne denudatorũ, ſcire cupiẽs an habeat os quid mali à telo, aut nõ habeat, ſecare oportet uulnus tanta magnitudine, quãta furſum opus habere uiſum fuerit. Secantẽ uero carnẽ ab oſſe diducere oportet, quæ ad mẽbranam, & ad os exiſtit. Deinde linamẽtum per totũ ulcus adhibere oportet, quod ulcus ꝙ ampliſsimũ in poſterũ diem faciat, cũ mini

mo

mo dolore.ubi uero linamentũ adhibuiſti, cataplaſmate utere,quãto tempore etiam linam[illegible] ,ita ut mazam ex tenui polenta in aceto ſubigas, aut coquas, & ꝗ maxime uiſcoſam facias. Poſtridie uero ubi linamentum exemeris, inſpecto oſſe quod paſſum eſt,ſi non conſpicua tibi ſit uulneratio,qualis'nam ſit in oſſe: neq; cognoſcas an os aliquid mali in ſe habeat, aut nõ habeat:telum autẽ ad os perueniſſe ac læſiſſe uideatur:radere oportet ſpecillo raſorio, ſecundũ longitudinem ac profunditatẽ pro hominis natura.& rurſus ſi etiã tranſuerſum ſit os, ruptionũ gratia ad uiſum inconſpicuarũ,& cõtuſionis obſcuræ gratia, quæ nõ intro ceſsit ex natura alterius oſsis capitis.Indicat enim ipſa raſio magis,ſi non etiã aliàs cõſpicuæ fuerint hæ affectiones,ex telo in oſſe exiſtẽtes. Et ſi ſedẽ teli in oſſe uideris,tum ipſam teli ſedem radere oportet,tum ambientia ipſam oſſa, ne ſæpe ad ſedẽ ruptio accedat,& cõtuſio,aut ſola cõtuſio,& deinde lateãt,quũ non cõſpicua exiſtant.Poſtꝗ aũt os ſcalpro raſeris, ſi quidẽ ad perforationem tendere oſsis ſauciatio uideatur,perforare oportet,& citra perforationẽ triduũ non excedere,ſed in hoc perforare,tũ aliàs, tum tẽpore calido, ſi ab initio curationẽ ſuſceperis. Si uero ſuſpiceris os ruptũ,aut cõtuſum eſſe,aut ambo hæc: coniectura facta ꝙ uehemẽter ſauciatus ſit,ex uulnerati uerbis:& quòd à fortiid cõtigit qui ſauciauit,ſi alius ab alio uulneratus fuerit:& quòd telum quo uulneratus eſt,ex maleficorũ telorum ordine fuit:deinde quòd uertigo & caligo ipſum corripuerit,& quòd in ſoporem profundiorẽ inciderit,& ꝙ ceciderit: His ita fientibus,ſi nõ cognoſcas an os ruptũ ſit,aut contuſum,aut ambo hæc,neq; aliàs uideas:ſuper os aliquid maxime nigri coloris,nigro medicamẽto liquato ſubactũ,imponere oportet:& ſubextẽto linteo oleo imbuto ſuper ulcus,& deinde mazæ cataplaſmate appoſito deligare:poſtridie uero exoluto ac expurgato ulcere deradere.Et ſi ſanũ nõ fuerit,ſed ruptũ ac contuſum, reliquũ quidẽ os raſum albũ erit,fiſſura uero & cõtuſio, quæ nigrũ medicamentũ eliquatũ in ſeipſam ſuſcepit,in reliquo oſſe albo nigra erit. Cæterũ hanc fiſſurã conſpectã rurſus ſecundũ profunditatẽ radere oportet. Et ſi quidẽ radens fiſſurã hanc cõſpectã nigrã exemeris,& deleueris è cõſpectu ſublatã,contuſio quidẽ oſsis,aut magis aut minus facta fuit,quæ ſanè etiã fiſſuram à ſcalpro raſorio deletã rupit. Verũ minus horrẽda hęc eſt,et minus negotij exhibuerit,fiſſura deleta.Si uero in profundo ſit,& dũ raditur deleri nolit,ad perforationẽ deuenit hæc calamitas.Sed perforare oportet,ac de cætero ulcus curare.Cauere aũt cõuenit ut ne aliquid mali os cõtrahat ex carne,ſi male curetur.Nã & perforato oſsi,et aliàs denudato,ſed ſano:& ſi læſionẽ aliquã ex telo habeat,& tamen ſanũ eſſe putetur, periculũ magis imminet ut ſuppuratũ fiat,etiãſi aliàs futurũ non eſſet,ſi & caro os ambiẽs male curetur,& inflãmetur ac cõſtringatur. Igneſcit enim, & multa flãma impletur.|Et ſanè os ex ambiẽtib. carnibus in ſeipſum calorẽ & flãmam, & quæcũq; mala in ſeipſa habet caro, trahit,& ex his ita ſuppuratũ fit. Malum eſt etiã humidam eſſe carnẽ in ulcere,& putreſcentẽ,et ad multũ tempus purgari. Quare ſuppuratũ quidem ꝗ celerrime ulcus facere oportet. Sic enim ambiẽtes ulcus partes ꝗ minimũ inflammabũtur,& ulcus citiſsime purũ erit. Neceſſe eſt enim carnes cõciſas ac cõtuſas à telo ſuppuratas fieri ac cõſumi. Poſtꝗ autem purgatũ fuerit,ſiccius fieri ulcus oportet. Sic enim citiſsime ſanũ fiet,ſicca carne germinãte,& non humida. Et ſic quoq; ulceri caro nõ ſuperincreſcet. Eadem ratio mẽbranæ circum cerebrũ eſt. Statim enim oſſe perforato & exſe-

cto,ac de mẽbrana detracto, ipſam denudatã membranam purã q̃ citiſsime ac ſiccam facere oportet,ut ne ubi ad multũ tempus humida fit, computreſcat ac in tumorẽ attollatur. His enim ita fientibus,periculũ eſt ipſam putreſceri. At uero os quod diſcedere à quouis alio oſſe oportet,ulcere in capite fiẽte,& ſede teli in oſſe exiſtente,aut aliàs oſſe plurimũ denudato: diſcedit ubi plurimũ exangue factũ eſt. Reſiccatur enim ſanguis ex oſſe,& à tẽpore,& à plurimis medicamẽtis. Citiſsime enim diſceſſerit,ſi quis ulcus q̃ citiſsime purgarit, & de cætero & ulcus,& os,tum maius,tũ minus reſiccauerit. Quod enim citiſsime reſiccatũ ac teſtaceũ factũ fuerit,ex hoc facto maxime dimittitur ab alio oſſe, quod ſanguinolentũ ac uiuũ exiſtit,& quũ exangue ac ſiccum fiat,à ſanguinolento ac uiuo ualde diſcedit. Quæcũq; uero oſſa intro cõtuſa cedunt ex ſua ipſorũ natura,rupta áut etiã diſſecta,ualde ampla,talia minus periculoſa ſunt,ubi mẽbrana ſana fuerit.& quæ pluribus fiſſuris & amplioribus intro rupta ſunt, adhuc minus periculoſa ſunt, & ad detractionẽ faciliora fiũt.& nullũ ex talibus perforare oportet,neq; periclitari oſſa auferre conando,priuſq̃ ſpõte ſua emergant, priore forma exoluta. Emergũt aũt carne ſubnaſcẽte. Subnaſcitur aũt ex duplicata oſsis lamina,& ex ſano oſſe, ſi ſuperna oſsis pars ſola fuerit corrupta. Sic uero quàm citiſsime & caro ſubnaſci ac germinare poterit,& oſſa emerſerint,ſi quis ulcus q̃ citiſsime ſuppuratũ redditũ,purum faciat. Et ſi per totũ os ambæ partes intro cõtuſæ ceſſerint ad mẽbranam,& ſuperna oſsis pars, & inferna, ſi quis ſimiliter medeatur,ulcus celerrime ſanũ erit, & oſſa quæ intro ceſſerũt celerrime emergũt ac reuertũtur. At uero puerorũ oſſa,& tenuiora & molliora ſunt,ea de cauſa,q ſanguinolentiora ſunt,& caua,& neq; antroſa, neq; denſa,neq; ſolida:& à telis æqualibus ac debilioribus, ſi ſimiliter ac minus fuerint uulnerati,iunioris pueri uulnus,& magis & citius ſuppuratur,& in breuiori tẽpore q̃ ſenioris:& ſi aliàs ex uulnere moriturus eſt, iunior ſeniore citius perit.

Cæterũ ſi os denudatũ carne fuerit,animaduerſione habita cognoſcere conari oportet,ſi oculis uidere ac noſcere nõ datur,an ruptũ ſit os,et an cõtuſum, aut ſolũ contuſum:& an ſede teli facta,adſit cõtuſio,aut fiſſura, aut ambo hæc. Et ſi quid horũ os paſſum fuerit,detracto ſanguine,paruo terebello modice & cũ cautione,os terebrare oportet. Tenuius eſt enim os,& minus profundũ iuuenibus,q̃ ſenioribus. Quicunq; uero ex uulneribus in capite moriturus eſt, & fieri non poteſt ut ſanus fiat ac ſeruetur,ex his ſignis dinotionẽ morituri facere oportet, & quod futurũ eſt prædicere. Patitur enim hæc. Quũ quis os fractũ,aut ruptũ,aut cõtuſum,aut quocũq; modo fractũ intelligens, per errorem deliquerit,& neq; raſerit,neq; perforauerit,ueluti os nõ opus habeat,& uelut os ſanũ exiſtat: ante decimũquartũm diem febris corripiet ut plurimum in hyeme. In æſtate uero poſt ſeptimũ diem febris corripit. & poſtquam hoc factum fuerit,ulcus colorem omittit,& ex ipſo ſanies pauca fluit,& quod inflammatum eſt ex ipſo emoritur, & uiſcoſum fit, & apparet uelut ſalſamentũ, colore fuluum,ſubliuidum. & os tunc corrumpi incipit,& fit ualde nigrum poſtremum pallidum aut ualde album euadens. Quum uero iam ſuppuratum fuerit,in lingua puſtulæ oboriuntur, & deſipiens æger moritur,& conuulſio pleroſq; corripit in altera corporis parte: ſi quidẽ in ſiniſtra parte capitis ulcus habeat,in dextra corporis parte cõuulſio corripit. Si uero in dextra capitis parte

ulcus

ulcus habeat, in ſiniſtra corporis parte cõuulſio corripit. Sunt aũt & qui ſyderati fiunt, atq; pereũt ante ſeptimum diem in æſtate, aut decimumquartũ in hyeme. Similiter autẽ ſignificant hæc ſigna, & in iuniore, ſi uulnus exiſtat. Quapropter ubi intellexeris febrẽ inuadere hominẽ, & ex alijs ſignis aliquod ipſi accedere, nõ cunctari oportet, ſed os uſq; ad membranã perforare, aut ſcalpro raſorio deradere. Eſt enim & ad perforationẽ, & ad raſionẽ, facile ac expeditũ. Deinde reliqua ſic curare, prout cõducere uiſum fuerit, reſpectu ad id quod ſit habito. Quum uero in uulnere in capite, homine terebello perforato, aut nõ perforato, oſſe autẽ denudato, tumor rubicũdus, ignis ſacri ſpeciẽ referens, acceſſerit in facie, & in oculis utriſq;, aut altero: & ſi quis tumorẽ contingat, doleat: & febris corripiat ac rigor: & ulcus ipſum tum quod ad carnẽ attinet, tum quod ad os, bene habeat ad aſpectum: & ambiẽtes ulcus partes bene habeant, excepto tumore qui in facie exiſtit: & aliud peccatũ nullũ tumor habeat, quod ad reliquã uictus rationẽ attinet: Huius infernã aluum deorſum purgare oportet medicamẽto, quod bilem ducit. & ubi ſic purgatus fuerit, & febris dimittit, & tumor ſedatur, & ſanus euadit. Medicamentũ uero dare oportet, ad uires hominis reſpiciẽdo, prout robore ualidus fuerit. Cæterũ de perforationis ac terebrationis uſu, ubi ea neceſsitas ingruat, ut neceſſe ſit hominẽ perforare, ſic ſtatuendum eſt. Si ab initio aſſumptam curationẽ adminiſtras, non oportet ſtatim os ad membranã perforare ac excindere. Nõ enim cõducit membranã oſſẽ denudatã eſſe, ad multũ tempus male afflictam: ſed poſtremũ ubi madore corrumpi ac putreſcere ipſam periculũ eſt. Eſt & aliud periculum, ſi ſtatim oſſe ad membranã perforato, ipſum auferas, ne in ipſo opere membranã per terebellũ uulneres. Verum terebrantẽ oportet, ubi iam ualde parũ abeſt ut os ſit perforatum, & os iam mouetur, à terebratione deſiſtere, & ſinere ut os ſua ſponte diſcedat. Nam in oſſe perforato, & à perforatione relicto, nihil mali accedere poterit. Tenue enim iam id quod reſtat ſit. Reliqua uero curare oportet, prout ulceri cõducere uiſum fuerit. Terebrantẽ autem frequẽter eximere terebellum oportet, caliditatis oſsis gratia, & in frigidam aquã immergere. Caleſcẽs enim ex circumductione terebellum, etiam os excalfaciens ac reſiccans adurit, & maius os perforationẽ ambiens diſcedere facit, q̃ aliàs diſceſſurum fuiſſet. Si uero etiam ſtatim uolueris uſq; ad membranã perforare, & poſtea os auferre, eodem modo frequẽter eximere terebellum oportet, & in frigidam aquam demergere. At ſi nõ ab initio curationem aſſumpſeris, ſed ex alio traditam ſuſceperis, ita ut poſterior tarde ad curationem deuenias: terebello exſculpto ſtatim os ad membranã perforare ac excindere oportet, & exempto ſępe terebello ſpeculari: tum aliàs, tũ per admotũ ſpecillum, circũcirca ipſius terebelli uiã. Nam multo citius perforatur os, ſi ſuppuratũ iam ac tranſpuratũ perforaueris. & ſæpe cõtingit ut nõ profundũ os ſit, tum aliàs, tũ ſi ea capitis parte fuerit uulnus, qua tenuius magis q̃ craſſum os ipſum exiſtit. Quare cauere oportet, ut in terebelli admotione ne fallaris, uerum qua parte craſsiſsimũ os eſſe uiſum fuerit, in eam ſemper terebellum admotũ adigito, ita ut frequenter cõſideres, ac cõmoueas os, et eijcere coneris. Poſtq; aũt abſtuleris, reliqua uelut ulceri conferre uiſum fuerit curato.

HIPPOCRATIS COI CHI- RVRG[illegible] OFFICINA [illegible] Medico Phyſico interprete.

AVT ſimilia,aut diſsimilia,à principio,à maximis,à facilimis,
ab his quæ undiquaqꝫ penitus cognoſcũtur:quæ & uidere;
& tãgere,& audire licet:quæ & uiſu,et tactu, & auditu,et na
ribus,& lingua,& intelligẽtia ſentire licet:quæ & quibus co
gnoſcuntur,omnibus cognoſcere licet. Quæ uero ad chirur
giæ officinã.Aegrotãs.agẽs.miniſtri.inſtrumẽta.lumẽ. ubi,
quomodo.quot,quomodo.quãdo.corpus.uaſa commoda.
Tempus.modus.locus.Agẽs aut ſedens,aut ſtans,moderate ad ſeipſum,ad id
quod tractatur,ad ſplendorẽ lucis.Lucis igitur ſpecies duæ ſunt, altera cõmu-
nis,altera artificialis.Cõmunis,in nobis nõ eſt.Artificialis,etiã in nobis eſt. V-
triuſqꝫ uero duplices uſus ſunt, aut ad lucẽ, aut ſub lucẽ. Sub lucẽ, & modicus
uſus eſt,& moderatio manifeſta.Ad lucẽ uero,ex præſentibus,ex cõferentibus
luminibus,ad ſplendorẽ cõuertere oportet id quod tractatur,exceptis his quæ
aut latere oportet,aut uidere turpe eſt:ita ut id quod tractatur ex aduerſo ſit lu-
ci,qui uero tractat ex aduerſo eius quod tractatur,uerũtamen ut ne tenebras in
ducat.Sic enim & qui agit uidere poterit,& quod tractatur nõ uidetur.Ad ſei-
pſum uero,ſi quidẽ ſedeat,pedes ſecũdũ rectitudinẽ ſurſum uerſus è directo ad
genua ſint,diſtãtia aũt parua in cõſiſtendo intercedat.Genua aũt ſuperiora ſint
inguinib.modice diſtãtia,pro cõmoda cubiti poſitione ac appoſitione. Veſti
tus expedite,diſtincte,æqualiter,ſimiliter,cubitis,humeris. Ad id uero quod
tractatur,ultra & prope,& ſurſum ac deorſum,et hac aut illac,aut in medio.Vl
tra quidẽ & prope termini ſunt cubitorũ gibbi,ita ut in anteriorẽ partẽ nõ ex-
cedãt genua, in poſteriorẽ coſtas.Surſum uero,ut nõ ſupra mammas,ſummas
manus habeat.Deorſum,ut nõ inferius q̃ꝫ ut ubi pectus ad genua habet, ſum-
mas manus angulares ad brachia figuret.et in medio quidẽ hoc modo ſe habet.
Hac uero aut illac,ut nõ extra ſedẽ:ſed pro ratiõe cõuerſionis & corpus,& ope
rantẽ corporis partẽ producat. Si uero ſtet,utriſqꝫ pedibus ex ęquo inſiſtere ſa
tis eſt. Agere utro oportet ita ut altero pede inſcẽdat,nõ eo qui eſt ad manũ agẽ
tem,genu ad inguẽ ſublato,uelut in ſede,ſed & alij termini ijdẽ ſunt. At qui tra
ctatur,reliqua corporis parte tractãti inſeruiat,aut ſtãs, aut ſedẽs, aut decũbẽs,
quo q̃ facilime ita uelut figurã habẽs perſeueret,ſeruãs ſubfluxionẽ,ſubſidẽtiã,
euerſionẽ, decliuitatẽ.Sic quæ debet ſeruatur & figura,& forma eius qui tracta
tur,in exhibitione,in tractatione,in habitu poſtea ſequẽte. Vngues neqꝫ præ
minere oportet,neqꝫ deficere.Digitorũ uertices ad uſum exercere, digitis qui-
dem ſummis pleraqꝫ,indice ad magnũ admoto.Tota uero manu prona. amba
bus aũt aduerſis.Digitũ extẽdere cogit magnũ quiddã in medio digitorũ poſi
tũ,& oppoſitũ facere magnũ digitũ indici. Morbum aũt eſſe manifeſtũ eſt,per
quẽ etiam lædũtur hi quibus ex natiuitate,& educatione,aſueuit magnus digi
tus ab alijs cõtineri.Opera om̃ia exercere oportet utriſqꝫ ſeorſim agẽdo, & am
babus ſimul.Similes enim ſunt:ambabus cõiectando bene, pulchre,cito, non
laborioſe,concinne,expedite. Inſtrumẽta quidem,& quãdo,& qualiter dice
tur. Vbi oportet,ut ne quid impediat opus,neqꝫ impedimẽto ſit inter accipien
dũ circa operantẽ corporis partẽ,Si uero alius det,paulo prius paratus ſit, & fa

ciat

tiat ubi iuſſeris. Qui uero circa ægrotantẽ ſunt, id quod tractatur exhibeant prout uiſum fuerit. Reliquũ autem corpus detineant ut totum quieſcat, tacentes, & præfecto obedientes. Deligationis ſpecies duæ ſunt, quæ facta eſt, & quæ adhuc fit. Quæ adhuc fit, cito, nõ laborioſe, expedite, cõcinna. Cito quidem, perficiendo opera. Non laborioſe, facile agẽdo. Expeditio uero ad omnia parata eſt. Concinnitas aũt iucunda aſpectu eſt. Ex quibus uero exercitationibus hæc contingant, dictum eſt. Quæ facta eſt, bene, pulchre. Pulchre quidem, ſimpliciter, diſtincte: aut ſimilia ac æqualia, æqualiter ac ſimiliter: aut inæqualia ac diſsimilia, inæqualiter ac diſsimiliter. Species uero hæ ſunt, ſimplex, rotunda in orbẽ, aſcia, ſima, oculus, rhombus, & ſemiſecta: ita ut ſpecies cõgrua ſit ſpeciei & affectioni eius quod deligatur. Eius uero quod bene deligatur, duæ ſunt ſpecies, roboris quidem, aut compreſsione, aut copia linteolorum. & partim quidem ipſa deligatio ſanat, partim curantibus inſeruit. Ad hæc igitur lex hæc eſt. In his autẽ maxima deligationis uis eſt. Compreſsio quidem, ut incũbentia non abſcedant, neq; penitus innitantur: ſed ſint quidẽ firmata, non autẽ coacta: & minus quidẽ extrema, minime uero media. Nexus & filum procedant non deorſum, ſed ſurſum, in exhibitione, & præparatione, & deligatione, & habitu poſtea ſequente. Initia non ſuper ulcus inijcere oportet, ſed hinc aut illinc facere nexum. Nexum uero neq; in ſemita, neq; in opere, neq; illic ubi inane eſt, ut ne in uanum iaceat. Nexum aũt & filum, mollia nõ magna. Hoc tamen probe noſſe cõuenit, ꝗ omnis deligatio ad decliuia et acuminata fugit, uelut in capite, ad partẽ ſupernam: in tibia, ad infernã. Deligare oportet dextras partes, in ſiniſtras: & ſiniſtras, in dextras: excepto capite. Hoc uero ſecundũ rectitudinẽ. Verũ cõtraria ex duobus initijs. Si uero ex uno, ad id quod ſimile eſt, ad ſubtilitatẽ: uelut eſt media pars capitis, & ſi quid aliud huiuſmodi. Quæ uero mouẽtur, uelut articuli, qua quidẽ parte inflectuntur, ꝗ minimis ac expeditiſsimis linteis obuoluere oportet, uelut poplitẽ: qua uero circũtenduntur, expaſsis ac latis, uelut eſt patella. Circũdare quoq; inſuper oportet, comprehẽſionis quidẽ gratia eorũ quæ circa hęc ſunt, appẽſionis uero uniuerſi deligamẽti, in quieſcẽtibus & depreſsiorib. corporis partibus, qualis eſt et ſupra, et infra genu. Cõuenit aũt in humero quidẽ, circũductio circũ alteram alam: In inguine uero, circũ alterã lateris mollitudinẽ: in tibia, ſupra ſuram. & quibuſcũq; ſurſum cõtingit fuga, his inferne appẽſio cõuenit: quibus aũt deorſum, uice uerſa. Quibus uero nõ eſt, uelut in capite, his in ęqualiſsima parte cõprehenſiones facere oportet, & minime obliquo deligamẽto uti. Nam ſtabiliſsimũ poſtremũ circumdatũ, uel maxime uagabũda continet. Quibuſcũq; autem neq; comprehenſio, neq; appẽſio linteorum, cõmode ſe habet: his per fila appẽſiones facere cõuenit, ex iniectione, aut cõſutione. Deligamẽta ſint pura, leuia, mollia, tenuia. Obuoluere uero oportet ambabus ſimul, aut utriſq; ſeorſim exercere. Conueniente autem deligatione uti, cõiectura ad latitudinẽ ac craſsitudinem partium facta. Obuolutionis capita dura, æqualia, diſtincta ſint. In quibus autem futurum eſt ut decidant, ea peiora ſunt, ꝗ ſi cito decidant. Quædam uero ſunt eiuſmodi, ut neq; cõprimere, neq; decidere oporteat. Quæ uero ſpectat deligatio, aut ſubligatio, aut ambo, hæc ſunt. Subligatio quidem in cauſa eſt, ut aut diſparata attrahantur, aut expaſſa contrahantur, aut contracta di-

ducantur, aut diſtorta dirigantur, aut uice uerſa. Præparare autem oportet lintea leuia, tenuia, mollia, pura, lata, non conſuta, neq; extuberātias habentia, & ſana, ut extenſionem ferant, & paulo præſtantiora, non ſicca, ſed ſucco imbuta ſingulis affectionibus familiari: ad ea quidē quę diſparata abſceſſerunt, ita ut ſublimia ſedem quidem contingant, non tamen cōprimant. Initiū autem ſumere oportet ex ſana parte, & ad ulcus deſinere, quo id quidē quod ſubeſt excolatur, aliud autem non amplius colligatur. Deligare aūt oportet recta quidem, in rectum: obliqua uero, oblique: in figura doloris exorte, in qua neq; cōſtrictio, neq; diſceſsio contingat: ex qua ubi translatio fit ad appenſionē, aut poſitionē, nō tranſmutent, ſed ſimilia habeant hæc, muſculos, uenas, neruos, oſſa, & bene poſita, & bene detēta. Appēſa uero aut poſita eſſe cōuenit, in figura doloris exorte, quæ eſt ſecūdum naturā. In quibus uero diſceſſerint, uice uerſa. At quibus expaſſa ſunt, cōtrahere oportet, quod ad alia quidē attinet eodē modo: ex multo uero tēporis ſpatio interpoſito cōtractionem facere oportet, & ſenſim progreſſu facto cōpreſsionem, primū minime, deinde magis, ita ut terminus quòd maxime facta ſit, mutuus cōtactus fiat. Quibus uero contracta ſunt, diducere: cū inflammatione quidem uice uerſa: ſine hac aūt, præparatione quidē eiuſmodi, deligatione uero cōtraria. Diſtorta uero dirigere oportet, quòd ad alia quidem attinet, eodem modo, Verum quæ quidem abierunt, ea reducere oportet, ſubligatione, agglutinatione, appenſione. Contraria uero contrario modo.

Spleniorum longitudines, latitudines, craſsitudines, multitudines. Longitudo, quanta eſt deligatio. Latitudo, quatuor aut trium digitorum, craſsitudo, ut triplices aut quadruplices ſint. Multitudo, ut dum circundantur non excedant, neq; deficiant. Quibus uero ad directionem, in longitudinē circumdando, latitudinem ac craſsitudinē defectu coniectare oportet, ita ut nō aceruatim expleamus. At uero linteorum ſubligationes duæ ſunt, prima ex loco læſo ad ſupernas partes deſinit: altera ex loco læſo, ad infernas. Iuxta locum affectum maxime cōprimere oportet: Minime extremas partes: Reliqua uero pro ratione. Deligatio aūt multam ſani loci partem occupet. Deligamētorum multitudo, longitudo, latitudo. Multitudo quidem, ut ne ſuperetur à loco læſo, neq; per ferulas illiſio fiat, neq; pōdus, neq; circūcirca inclinatio, neq; effœminatio deligamenti cōtingat. Longitudo uero & latitudo, triū aut quatuor, aut quinq; aut ſex, cubitorum quidē longitudo, digitorū autem latitudo. Et affulcimēti circumductiones tot ſint, ut ne comprimant. Mollia uero & non craſſa ſint hæc omnia, pro longitudine, et latitudine, ac craſsitudine partis affectæ. Ferulæ porrò ſint leues, æquales, iuxta extremitates ſimæ, hinc atq; illinc paulo minores deligatione, craſsiſsimæ autē ea parte qua extat fractura. Quæcunq; uero partes incuruæ ſunt & excarnes, in his quæ præminēt cauendæ ſunt, uelut circa digitos & malleolos, aut poſitione, aut breuitate. Affulcimentis autem fulcire ac firmare oportet, nō comprimere primum. Ceratum molle, & leue, & purum ſit. In aqua ſpectatur caliditas, multitudo. Caliditas, ut ſupra ſuam ipſius manū medicus affundat. Multitudo, ad laxandū quidem & attenuandum, plurima optima eſt. Verum ad incarnandum ac molliendum, moderata. Moderatio autē in perfuſione ea eſt, quòd dum adhuc attollitur pars, priuſquā concidat deſiſtere oportet. Primum enim attollitur, Poſtea uero

uero attenuatur. Poſitio ſit mollis,æqualis,ſurſum uergens,in eminētibus corporis partibus,uelut calcaneo,& coxa, ut neq; refrangatur, neq; euertatur. Canalem toti potius cruri q̄ dimidio adhibere oportet. Ad affectionem tamen reſpicere oportet:& reliqua quæ lædere ſolēt manifeſta ſunt. Exhibitio uero,& diſtentio,& reſtitutio,& reliqua ſecundū naturā fiant. Natura in operibus eſt, operis actione quid illa uelit coniectandū eſt. Ad hæc aūt ex quieſcente, ex cōmuni,ex cōſuetudine. Ex quieſcēte quidem ac remiſſo, rectitudines cōſiderare oportet,uelut in manus figura. Ex cōmuni uero,extēſionē & inflexionē,ueluti figura cubiti ad brachiū,quæ prope ad angularē accedit. Ex cōſuetudine,quod non alias figuras magis ferre poſſunt,uelut crura extenſionē. In hac enim figura plurimum tēpus facilime durarint,nulla facta immutatione. In immutatione uero ex diſtētione,ſimilia hæc habēt,ad habitū aut poſitionē,muſculos,uenas, neruos, oſſa,& bene poſita, & bene detenta. Diſtentio fit maxime circa maxima,& craſsiſsima,ac æqualia,& ubi ambo oſſa læſa ſunt. Secūdo loco ubi ſubiectū,minime ubi ſupernū. Si uero magis moderato fiat,detrimentū affert: pueris exceptis. Oportet aūt ipſa paululū accliuia habere. Directionis exemplum,æquiuocū,coniugatum,ſimile,ſanum. Defrictio poteſt ſoluere,ligare,incarnare,minuere. Dura,ligare. Mollis,ſoluere. Multa, minuere. Moderata, craſſefacere. Deligare uero oportet, primū ut is qui deligatur dicat, maxime ſe cōpreſſum eſſe circa læſam partē,minime circa extremas: & firmatum ſe eſſe,non cōpreſſum;copia linteorū,non robore: & hac die ac nocte paulo magis,poſtridie minus,tertia laxe. Reperiatur autē poſtridie in extremis partibus tumor mollis. Tertia uero die deligatū ſolutū gracilius fit, atq; hoc per omnes deligationes. Secunda uero deligatione an iuſte deligatū apparuerit diſcere oportet. Hinc autē magis & pluribus cōprimatur. Tertia adhuc magis, itemq; pluribus. Septima uero à prima deligatione ſoluta,inueniantur gracilia oſſa ac depreſſa. At uero in ferulas deligata,ſi gracilia & pruritus exortia,& ſine ulcere fuerint,ſinere oportet uſq; ad dies uiginti à læſione. Si uero quid ſuſpectum ſit, ſoluere in medio tēpore,& ferulas tertio quoq; die firmare. Appenſio,poſitio,deligatio,ut in eodē ſtatu ſint cuſtodire oportet. Figurarū ſumma hæc eſt,cōſuetudines,naturæ ſingulorū membrorum, ſpecies ex currendo, ambulando,ſtando,decūbendo,ex opere, ex remittēdo. Nam uſus corroborat,ociū autem colliquat. Aut cōpreſsione,aut copia linteorū. Quæcūq; uero effuſo ſanguine ſugillationes,aut cōtuſiones,aut uulſiones,aut tumores inflammationis exortes,ex uulnere oboriūtur,ad ſupernam partē plurimū, ad infernam etiam parum deligare oportet,ita ut manū aut crus nō habeat in decliue, & initiū ſupra uulnus ponat,ac maxime firmet,minime extremas partes, medio modo medias,ultimā partem ad ſupernas corporis partes diſtribuendo, deligatione,compreſsione. Sed & hæc,copia magis q̄ robore. Maxime aūt his lintea tenuia,leuia,mollia,pura,lata,ſana debētur,utpote ſine ferulis:& uberiore perfuſione uti oportet. At uero elapſiones aut luxationes,aut tortiones, aut diſtantiæ diſparatæ,aut auulſiones,aut abruptiones,aut diſtortiones,ueluti mutilationes ad alterā partē uergentes,unde quidē exceſſerūt,remittendo deligare oportet:quò uero exceſſerūt,intēdendo deligamentū,ut ad cōtraria uergant deligata,etiā priuſquā fuerint deligata,paulo magis q̄ ut ex æquo ſint, & deli-

Ee gamentis

gamẽtis,& ſplenijs,& appẽſionibus,& figuris,extẽſione, defrictione, directione:& hic etiã uberiore perfuſione. Cæterũ imminutiones multã ſanã partẽ occupando deligare oportet,ut ex influxione,qua colliquata plus ꝗ ſua ſpõte imminuta ſunt,alia deligatione permutata,ad augmentũ declinẽt,& carniũ efformationẽ faciãt. Melius aũt eſt ut & ſuperna pars ſimul deligetur, uelut tibiæ & femorũ, & alterũ crus cum ſano crure, quo ſimilius ſit, & ſimiliter quieſcat, & ſimiliter alimentũ excludant,& ſuſcipiant. Linteorũ uero copia,non compreſsione utendũ eſt,remittendo primũ id quod maxime opus habet, & utendo defrictione incarnante,& perfuſione abſqꝫ ferulis. Fulcimenta porrò ac ſtabilimenta adhibere oportet,ueluti pectori,coſtis,capiti,& alijs quæ eiuſmodi ſunt:partim pulſuum gratia,ut ne cõcutiantur:partim etiã diſtantiarũ diſparatarũ gratia,circa iuncturas in oſſibus capitis,quo firmẽtur. Et in tuſsibus,aut ſternutaionibus,aut alio motu,qualia fiũt circa thoracẽ & caput ſtabilimenta. Horũ onnium eædem ſunt deligationis cõmoderationes. Qua enim parte læſiones ſunt,maxime cõprimendum eſt. Supponere igitur oportet lanam mollem,afectioni cõuenientem:deligare uero nõ amplius cõprimendo,ut ne pulſus cõcutiantur:neqꝫ amplius ꝗ ut diſtãtium iuncturarũ extremitates mutuo ſe cõtingant. Neqꝫ ut tuſſes & ſternutationes fiant,ſed ut prohibeantur,ſtabilimenum adhibeatur,quo neqꝫ cogatur quid,neqꝫ concutiatur.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE FRACTVRIS, [illegible] Medico Phyſico interprete.

OPORTET medicum & luxationũ, & fracturarũ extẽſiones ꝗ directiſsimas facere. Hæc enim iuſtiſsima natura eſt. Si uero quid uel hac, uel illac inclinarit, ad pronã partem uergere cõuenit. Minus enim hoc peccatũ eſt ꝗ ad ſupinã. Qui igitur nihil præmeditati ſunt,pleruncꝫ nihil peccant. Ipſe enim qui deligatur manum porrigit,ut qui ita à iuſta natura cogatur. Qui uero ſapientes ſibi uidẽtur medici,hi ſunt nimirum qui peccãt. Studij igitur nõ multi eſt manũ fractam tractare,& quilibet ut ita dicam,medicus hoc poteſt. Verũ cogor plura de hoc ſcribere, ꝙ ſciam medicos eſſe,qui ſibi ſapiẽtes eſſe uidẽtur ex figuris manus in deligatione,ex quibus ipſos indoctos eſſe putare oportebat. Sed enim multa in hac arte hoc modo iudicantur. Quod enim peregrinũ eſt,quũ nondũ intellexerint an bonũ ſit, magis laudant ꝗ familiare,quod iam bonũ eſſe ſciũt:& alienũ magis laudant ꝗ probe notũ. Dicendũ igitur, quæ nam medicorũ peccata de natura manus, tũ dedocere,tum docere uelim. Nam & aliorũ corporis oſsiũ doctrinã hic ſermo affert. Manũ itaqꝫ,de qua nobis ſermo eſt,quidã pronam deligandã dedit,ille uero cogebat ſic tenere uelut ſagittãtes,quũ humerum inijciunt,atqꝫ ita habẽtem deligabat:hoc ipſum illi ſecundũ naturã eſſe exiſtimãs.& in teſtimoniũ adducebat,tũ omnia cubiti oſſa,quòd directionẽ inter ſe haberẽt:tum coloris concordiam,quòd ipſa per ſeipſam rectitudinẽ haberet,idqꝫ hoc modo & exterma & interna parte. Hoc modo etiã dicebat & carnes,& neruos,à natura productos

eſſe

eſſe,& artẽ ſagittandi in teſtimoniũ citabat. & hæc dicẽs ac faciens,ſapiens eſſe
ſibi uidebatur. Verũ aliarum artiũ oblitus erat,& eorũ quæ robore,et eorũ quę
artificijs operãtur ac efficiunt: nõ animaduertens aliam in alio figurã ſecũdum
naturã eſſe,& in eodẽ opere alias dextræ manus figuras ſecundũ naturam eſſe,
alias ſiniſtræ,ſi ita cõtingat. Alia enim figura in iaculatione ſecundũ naturã eſt,
alia in fundæ iactu,alia in lapidis iactu,alia in pugilatu,alia in quieſcẽdo. Quot
uero artes inuenire quis poſsit,in quibus non eadẽ figura manuũ naturalis eſt?
& in unaquaq; arte,aliter ad inſtrumentũ quod quiſq; habet, & ad opus quod
perficere uult,manus figurãtur. Ei uero qui ſagittãdi artem exercet,hanc figurã
alterius manus optimã eſſe,cõſentaneũ eſt. Cardinoformis enim brachij pars,
in cubiti ſede in hac figura innitẽs,oſsibus cubiti & brachij rectitudinẽ facit,ue
luti totũ unũ eſſet. & refractio articuli fracta eſt in hac figura. Veriſimile eſt igi-
tur hoc modo minime flexibilem & rigidiſsimũ eſſe hunc locũ,& nõ ſuperari,
neq; remittere, dum à dextra manu neruus trahitur. & ſic neruũ quidem q; plu
rimũ trahet,à firmiſsimo uero ac cõfertiſsimo emittet. Ex talibus enim ſagitta-
rũ emiſsionibus,celeres & uehemẽtiæ,et lõginquitates fiunt. Deligationi uero
cũ arte ſagittãdi nihil cõmune eſt. Nam & ubi deligauit,ſi manũ ita habiturus
eſſet,multos utiq; dolores maiores uulnere adderet: & ſi flectere iuberet, neq;
oſſa,neq; nerui,neq; carnes in eodẽ permanerent,ſed ſuperata deligatione alio
transferrẽtur. Et quæ tandẽ eſt figurę ſagittarij utilitas? Et in hac parte fortaſſe
nõ peccaret is qui ſibi ſapiẽs eſſe uidetur,ſi ipſum uulneratũ ſibi manũ exhibe-
re permitteret. Alius porrò medicus ſupinã manum præbẽs ita extendere iu
bebat,atq; hoc modo habentẽ deligabat,hanc figurã naturalem eſſe putans,cõ
iectura ex colore facta: & oſſa hoc modo ſecũdum naturã eſſe exiſtimans,eo q;
os eminens circa manus iuncturã,ubi paruus digitus eſt,è directo eſſe apparet
eius oſsis,ex quo ulnã homines metiũtur. & hæc teſtimonia adducebat, quòd
ſecũdum naturã hoc modo figura ſe haberet. & recte dicere putabatur. At uero
ſi quidẽ manus ſupina extẽdatur,uehemẽter utiq; doluerit. Cognoſcere aũt po
terit hoc quiſq; ſua manu ita extẽta,q; doloroſa eſt hæc figura. Nam & debilior
uir,fortiorẽ ita manibus ſuis comprehenſum,ut cubiti flexura ſupina frãgitur,
quocũq; uoluerit duxerit. Neq; enim ſi gladiũ in hac manu habeat, eo uti pote
rit, adeò uiolẽta hæc figura eſt. Deinde ſi ubi deligãtit quis,in hac figura ſinat;
maior quidẽ dolor ubi obambularit,magnus aũt etiã ubi decubuerit,ſentietur.
Quin & flectere manũ ſi opus fuerit,omnino neceſſe eſt & muſculos & oſſa a-
liam figurã habere. Sed & citra reliquã perniciem,in hac figura hæc ignorabat.
Os enim circa iuncturã manus eminẽs,iuxta paruũ digitũ, hoc quidem cubiti
eſt. Quod uero in flexura eſt,à quo ulnã homines metiũtur,id brachij caput eſt.
Ille uero idẽ os eſſe,& hoc & illud putabat: itẽq; multi alij. Eſt aũt idem cũ illo,
is qui cubitus ſiue cubiti gibbus uocatur,in quẽ innitimur. Si quis igitur ita ſu-
pinam manum habeat,tũc & os diſtortũ apparet, & nerui à manus iũctura ten
dentes,ex interna parte & de digitis,diſtorti fiunt. Tendũt enim hi nerui ad os
brachij,unde ulna mẽſuratur. Tanta ſanè ac talia ſunt peccata,& ignorãtiæ na-
turæ manus. Si uero uelut ego iubeo,manũ fractam quis extendat, os quidem
quod eſt circa paruũ digitum,ad cubiti flexurã tendens, in directum cõuertet;
rectitudinem uero habebũt nerui à manus iunctura ad brachij ſummas partes

tendentes: & manus dum appenſa excipitur, in cõſimili figura erit, in quali etiã erat dum deligaretur, ita ut neq; ambulanti, neq; decũbenti, ullus dolor aut fati gatio accedat. Deſidere uero hominẽ ita oportet, ut oſsis pars ad clariſsimã pręſentẽ lucem cõſtituatur, ne is qui extenſionẽ tractat, circa ſufficientẽ directionẽ fallatur. Nam periti artificis manũ admotam, ne os quidẽ eminens in contactu latere poterit. Porrò ex cubiti oſsibus ubi nõ ambo fracta ſunt, facilior curatio eſt, ſi ſupernũ os ſauciatũ eſt, etiamſi craſsius id exiſtat: partim quòd ſanũ ſubtentũ fundamenti loco ipſi eſt, partim quòd facilius occultari poteſt, niſi iuxta manus iuncturã ſauciari cõtigerit. Craſſa enim eſt caro quę ſuperne innaſcitur. Infernũ uero os excarne eſt, & nõ facile occultari poteſt, & uehemẽtiore extẽſio ne opus habet. Si uero hoc contritũ nõ fuerit, ſed alterũ illud, uilior extẽſio ſuffi cit. At ſi ambo fracta fuerint, fortiſsima extẽſione opus habẽt. In puero etenim uidi extẽta magis q̃ oportebat, Verũ plerique minus q̃ oportet extẽduntur. Cõuenit aũt facta extẽſione, uolis admotis dirigere: deinde cerato illito nõ ita multo, ut ne deligamẽta circũfluitent, ita deligare, ut ſummã manum nõ inferius cubiti flexura habeat, ſed etiã paulo ſuperius, ne ad ſummã partẽ ſanguis influat, ſed intercipiatur. Poſtea linteo deligare, initio eius ſupra fracturã iniecto, ita ut firmet quidem, nõ tamen admodũ premat. Poſtq; aũt circũdedit eodẽ loco bis aut ter, ad supernã partem deligans diſtribuat, quo ſanguinis influxiones inter cipiãtur, & illic deſinat. Cõuenit aũt prima lintea nõ eſſe longa. Secundorũ uero linteorũ initium ſupra fracturã inijcere, ita ut ſemel circũdet eodem loco, deinde deorſum diſtribuat, & minus premens, & magis traducẽs, quo linteũ ipſi ſufficiens ſit, ad recurrendũ eo ubi alterũ deſiuit. Hic igitur lintea ad ſiniſtram, aut dextrã deligẽtur, aut ad utram partẽ contulerit ad fracturæ figurã, et in utrã declinare expedierit. Poſtea uero ſplenia extẽdere oportet modico cerato illita. Nam ſic & mitius & ſtabilius ſe habent. Deinde ſic linteis deligare alternatim, modo in dextrã, modo in ſiniſtrã: & plerunq; inferne initio facto, ſurſum ducere: aliquãdo etiã ſuperne deorſum. Extremitates aũt ſubaridas, & in acutũ abeũtes, ſplenijs obuolutis curare oportet, ita ut copia opertoriorũ non totũ aceruatim, ſed particulatim corrigat. Inſuper aũt circa manus iuncturã ſiue articulũ laxe circũdare ſplenia oportet aliàs atq; aliàs. Copia uero linteorum ſufficiens primum, duæ partes ſunt. Signa autẽ bene curati, & terminus rectè deligati, hæc ſunt: ſi interrogaueris ipſum an cõpreſſus ſit, & ſi cõpreſſum quidẽ ſe eſſe dixerit, ſed leniter, & maxime circa ipſam fracturã. Huiuſmodi ita facta eſſe perpetuo dicere oportet eũ qui rectè deligatur. Signa uero mediocritatis hęc ſunt. Ea die ac nocte qua deligatus eſt, ipſe ſibiipſi uideatur non minus, ſed magis compreſſus eſſe. Poſtridie uero tumorẽ paruum, mollẽ, ad ſummã manum obortũ eſſe. Mediocritatis enim factæ à te cõpreſsionis ſignũ hoc eſt. Deſinẽte aũt die minus cõpreſſus eſſe ſibi uideatur. Tertia uero die deligamẽta laxa eſſe ipſi uideantur. Et ſi quid horũ iam relatorũ defecerit, noſcere oportet deligationẽ moderata laxiorẽ eſſe. Si uero quid ex relatis abũdauerit, noſſe oportet ultra modũ cõpreſſum eſſe. Et ex his cõiectura facta, poſtea deligãs aut laxabis, aut comprimes magis. Reſoluere aũt oportet tertia die, ubi extẽderis. Et ſi primũ moderate deligaſti, hanc deligationẽ paulo magis q̃ illam cõprimere oportet, & initia ſupra fracturã inijcere, quemadmodũ etiam antea. Si quidem enim hanc prius

deliga

deligaueris, ſanies ex hac ad extremitates hinc atq; illinc exhauritur. Si uero aliquã aliam partem prius cõpreſſeris, in illam ex cõpreſſa exhauritur. Intelligẽtia aũt ad multa utilis exiſtit. Sic igitur ſemper incipere oportet & deligationẽ, & cõpreſsionem ex hoc loco. Reliqua uero iuxta rationẽ, ita ut quãto lõgius à fractura digreſſus fueris, minus cõprimas, nunquã quidem laxa omnino circũdando, ſed adhærentia. Poſtea uero pluribus linteis deligare oportet in ſingulis deligationibus. Et ſi interrogetur, dicat ſe paulo magis cõpreſſum eſſe q̃ prius, & præſertim circa fracturã. Sed & alia, & circa tumorem, & circa dolorẽ, et circa alleuationẽ, pro prioris deligationis ratione fiant. Poſtq̃ uero tertius iam aderit dies, laxiora eſſe ipſi uideãtur deligamenta. Deinde reſoluere oportet, & rurſus paulo magis cõprimendo deligare, & hoc cũ omnibus linteis quibus deligandus erat. Et poſtea omnia ea ipſum apprehendant, quæ etiam in primis deligationũ circuitibus contigerant. Vbi uero tertius aderit dies, & ſeptimus à prima deligatione, ſi quidẽ recte deligatus fuerit, tumor in ſumma manu, atq; hic non ualde magnus erit: locus aũt qui deligatur, in omnibus deligationibus tenuior ac gracilior cõperietur. Verum in ſeptimo etiam ualde tenuis, & oſſa fracta magis mouentur, & facilius ad correctionẽ ducũtur. Et ſi hæc huiuſmodi fuerint, facta coaptatione uelut ad ferulas adhibẽdas deligare oportet, paulo magis cõprimendo q̃ antea, ſi non dolor aliquis maior fuerit ex tumore qui eſt in ſumma manu. Poſtquã autem linteis deligaueris, ferulas circumponere oportet, & uinculis q̃ laxiſsimis circũdare, quietis ſaltem gratia, ut ferularũ appoſitio ad cõpreſsionem manus nihil faciat. Poſtea uero & dolor, & alleuatio, eodem modo fiant, uelut in primis deligationũ circuitibus. At uero ubi tertio die laxas eſſe dixerit, tunc poſtea ferulas firmare oportet, maxime quidem circa fracturam, ſed & alia iuxta rationem, ſi quidem et deligatio magis laxa fuerit, q̃ cõprimat. Craſsiſsimam autem ferulam eſſe oportet, qua parte extat fractura, non tamen multũ. Et ad hoc ſtudium uel maxime adhibẽdum eſt, ut ferula è directo magni digiti non ponatur, ſed hàc uel illàc: immò neq; à directo parui digiti, qua parte os ſupereminet in manus articulo, ſed hàc uel illàc. Quod ſi ad fracturam conferat, hac parte aliquas ferulas poni, breuiores ipſas alijs eſſe oportet, ut ne perueniant ad oſſa præminentia, iuxta manus articulũ. Periculum eſt enim ulcerationis, & denudationis neruorũ. Oportet aũt tertio quoq; die ferulis ualde leniter firmare, hoc cogitãtes, q̃ ferulæ deligationis cõſeruandæ gratia apponũtur, nõ autem cõpreſsionis gratia alligantur. Si quidẽ igitur probe noueris, quòd in prioribus deligationibus oſſa ſufficiẽter ſunt directa, & neq; pruritus infeſtẽt, neq; ulla aliqua ulceratio ſuſpecta ſit: ita cũ ferulis deligatum ſinere oportet, donec uiginti dies trãſgreſſus fuerit. In triginta enim diebus uniuerſis maxime ex toto cubiti oſſa corroborãtur. Certum tamẽ nihil eſt. Nam & natura à natura, & ætas ab ætate ualde differt. Poſtquam autẽ ſolueris, aquam calidã affundere oportet, & poſtea deligare, paulo minus cõprimendo q̃ antea, & paucioribus linteis q̃ prius. Et poſtea tertio quoq; die ſoluere, ac rurſus deligare, ita ut minus cõprimas, & paucioribus linteis utaris. At uero ſi ubi ferulis deligatus eſt, oſſa nõ recte poſita eſſe ſuſpiceris, aut aliud quid uulneratum uexet, in dimidio tẽporis ſpatio, aut paulò prius ſoluere, & rurſus deligare oportet. Victus porro his quibus ab initio ulcera non facta fuerint, neq; oſſa extra eminent, ſufficiẽ

aliquãto ſimplicior. Verũ parciore uictu utendũ eſt ipſis, uſq; ad diẽ decimũ, ut qui iam etiã quieſcant: & obſonijs tenellis utendũ, quæ trãſitui mediocritatem exhibent. A uino uero & carnis eſu abſtinendũ. Poſtea tamẽ ſenſim progreſſu facto reficiẽdi ſunt. Hic ſermo uelut lex iuſta poſita eſt de fracturarũ curatione, & quomodo tractare oporteat, & quomodo euẽtus ſequi, ex iuſta tractatione. Quicquid uero nõ ita euentũ habuerit, ſcire oportet, q in tractatione quid defectuoſe, aut redũdanter factum eſt. Quin & hæc inſuper in hoc ſimplici modo cõſiderare oportet, quæ nõ ita ualde curare ſolent medici, et quidẽ quũ omnem curationẽ, & totam deligationẽ corrũpere poſsint, ſi nõ recte fiant. Si enim ambo oſſa fracta fuerint, aut infernũ ſolũ: is uero qui deligatus eſt, in faſcia quadã manũ exceptã ac appenſam habeat, & plurima faſcię pars circa fracturã exiſtit, ita ut manus hinc atq; hinc pendeat: hũc neceſſe eſt reperiri os ad ſupernã partem diſtortũ habentẽ. Si uero ſic fractis oſsibus, & ſummã manum in faſcia habet, & partẽ iuxta cubiti flexuram: reliqua uero cubiti pars nõ ſit eleuata: hic ad infernã partẽ os diſtortũ habere cõperietur. Proinde in faſcia molli latitudinẽ habente maximã cubiti partẽ, & manus articulũ, æqualiter ſuſpẽdere ac eleuata geſtare oportet. At uero ſi brachiũ fractũ fuerit, ſi quidẽ quis extẽtam manũ in hac figura extẽdat, muſculus brachij extentus deligabitur. Poſtq; aũt deligatus cubiti flexurã inflexerit, muſculus brachij aliã figuram habebit. Iuſtiſsima igitur brachij extenſio hæc eſt. Lignũ cubitale aut paulo breuius, qualia ſunt ligna quæ in foramina ligonũ immittuntur, ſuſpẽdere oportet, hinc atq; illinc catena deligatũ. Hominem uero in alta quapiam ſede collocatũ, ita manu ſuperincũbere oportet, ut lignũ id ſub ala ſit moderate habẽs, ut homo uix ſedere poſſit, & ferè ſubleuatus ſit, ſuppoſito poſtea alio quopiã fulcimẽto, et coriaceo puluino uno aut pluribus ſubiectis, quo moderatã altitudinẽ habeat cubitus, ad rectũ angulũ obliquatus. optimũ quidẽ eſt coriũ latũ ac molle, aut faſciã latã circũdare, & magnũ aliquod põdus appendere, quod moderate intẽdere poſsit. Sin minus, uir aliquis robuſtus in hac figura cubiti, circa cubiti flexurã deorſum cogat. At uero medicus erectus ſtans, & alterũ pedem in altiore quopiã habẽs, aggreſsionẽ faciat, ita ut uolis os dirigat ac cõponat: facile aũt dirigetur. Nã hæc extenſio bona eſt, ſi quis ipſam recte præparet. Deinde deliget faſciarũ principijs ſupra fracturã iniectis: & reliqua omnia, quemadmodũ prius monuimus, tractet: & eaſdẽ interrogationes faciat: & ijſdem ſignis utatur, an moderate habeat, aut ſecus. Et per tertiũ diem deliget, & magis cõprimat. Et ſeptima aut nona die cũ ferulis deliget. Et ſi ſuſpicionẽ habeat, os nõ bene poſitũ eſſe, intermedio tẽpore ſoluat, & ubi probe collocauit, rurſus deliget. Corroboratur aũt maxime os brachij in xl. diebus. Poſtq; uero hos exceſſerit, ſoluere oportet, & minus cõprimere, & paucioribus quoq; linteis deligare. Cęterũ uictũ quendã exquiſitiorẽ q prius cõſtituere oportet, & ad lõgius tẽpus. Eius uero cõiecturam facere oportet, ad tumoris qui in ſumma manu eſt robur reſpiciẽdo. Inſuper aũt & ad hæc animũ aduertere oportet: q brachiũ à natura ad externã partẽ incuruatũ eſt, & diſtorqueri ſolet, ſi nõ bene curetur. Sed & alia omnia oſſa, quæ à natura ad hanc partẽ diſtorta ſunt, etiã dum curãtur ubi fracta ſunt, diſtorqueri ſolent. Vbi igitur tale quippiã in ſuſpicionẽ uenerit, lata inſuper faſcia brachiũ circũcirca cõplecti oportet, & circũ pectus deligare: et ubi quieſcere uolet, inter cubiti

bitū flexurā et coſtas,ſpleniū quoddā multiplex cōuolutū ac cōplicatum ſuppo nere:aut aliud quid quod huic ſimile exiſtat. Hoc enim modo incuruatio oſsis recta euadet. Cauere tamē oportet,ut ne minus ad internā partē uergat. Pes uero hominis ex multis ac paruis oſsib. cōpoſitus eſt, quemadmodū etiā ſumma manus. Frāgūtur quidē nō ita ualde hæc oſſa,ſi nō unà cū corpore,ab acuto aliquo aut graui uulnerato. Vulnerata igitur quomodo curare oporteat,in ulcera tionū parte refertur. Si uero quid è loco ſuo motū fuerit,aut digitorū articulus, aut aliud quoddā ex oſsibus ſummi pedis,unūquodq; in ſuū locū cogere oportet,queādmodū & ea quę in manu ſunt. Curare uero oportet cerato,et ſplenijs, & linteis uelut etiā fracturas,exceptis ferulis,eodē modo cōprimēdo,& per tertiū diē deligando. Interrogetur itē is qui deligatur ſimiliter,uelut in fracturis,et de cōpreſsione facta,& an laxa ſit deligatio. At uero ſana fiūt in xx. diebus perfecte omnia, exceptis his quę cū tibiæ oſsibus cōmunionem habēt,& cū ipſa è directo. Cōducit aūt hoc tēpore decūbere. At nō tolerant contēnentes morbū, Verū priuſq; ſani fiāt obambulant:& propterea plurimi nō perfecte ſanantur, ſed dolor ipſos ſæpe merito cōmonefacit. Totū enim corporis pōduspedes ue hunt. Quū igitur nondū ſani iter faciūt,articuli moti male curātur,ideoq; aliàs atq; aliàs hi qui ad tibiā ſunt dolent. Quæ uero cū tibiæ oſsibus cōmunionē habēt,& maiora alijs ſunt,et ubi hæc mota ſunt,diuturniorē medelā requirūt. Curatio tamen eadē eſt. Verū linteis & ſplenijs pluribus uti oportet: Et in totum hinc atq; illinc deligare,cōprimere itē uelut alia omnia,ea maxime parte qua emota ſunt,& primas quoq; linteorū obuolutiones eodē modo facere. In unaquaq; uero reſolutione,multa calida aqua uti oportet. In omnibus enim circa articulos læſionibus,multa aqua calida affundēda eſt. Cæterū cōpreſsiones & laxationes in ijſdem tēporibus eadē ſigna oſtendūt,quæ in ſuperioribus: & religationes eodē fiant. Sani uero perfecte hi fiūt in xl. maxime diebus, ſi decūbere ſuſtinuerint. Sin minus,eadem patiūtur quæ prius relata ſunt,& adhuc amplius. Porrò quicūq; ſaltu de alto quopiā loco facto,in calcaneum uehemēter ſe fulciuerūt,his oſſa quidem diſparātur, uenulæ uero ſanguinē effundunt,carne circa os cōtuſa,tumor aūt accedit, & dolor multus. Os enim hoc paruū nō eſt, & ſupereminet quidē ſub tibiæ rectitudinē,cōmunionē uero habet cū uenis ac neruis principalib. Tēdo aūt poſterior huic oſsi annectitur. Hos curare oportet cerato,& ſplenijs,& linteis,& aqua plurima calida,& linteis pluribus. Et ab his opus eſt etiā alijs ꝙ optimis ac lenisſimis. et ſi quidē mollis fuerit à natura cutis circū calcaneū,ſic ſinere oportet. Si uero craſſa et dura ueluti quidā habēt,incidere oportet, æqualiter, & attenuare,ita tamē ut ne uulneretur. At uero talia bene deligare nō cuiuſuis eſt. Si eñ deliget quis,quomodo alia circa malleolos deligātur,ita ut aliquādo circū pedē,aliquādo circū tendinē,faſcię circūdentur: hæ cōſtrictiones calcaneū ſeparāt:qua parte cōtuſio facta eſt. Atq; ita periculū eſt, ne calcanei os corrūpatur:& ſanè ſi corruptū fuerit per omne æuū morbus durare poteſt. Nā & alia quæ nō ex tali modo ſunt,ipſum corrūpunt, ſed in decubitu denigrato calcaneo,ex figuræ neglectu:aut in tibia uulnere fiēte periculoſo,ac diuturno,& cōmunionem cū calcaneo habēte:aut in femore:aut ubi ex alio morbo diuturnus decubitus cōtingit. Attamē & talibus diuturnæ ac moleſtæ affectiones fiūt,& quæ ſæpe refringātur,ſi nō bona diligētia,& multa quie

te curentur. Quare etiam ea quæ ex tali modo corrūpuntur, ſupra aliquā læſionem, magna corpori pericula inducunt. Febres enim peracutæ oboriūtur, continuæ, tremulæ, ſingultuoſæ, mẽtem contingentes, paucis diebus durantes ac occidentes. Fieri etiam poſſunt uenarū ſanguifluarū liuores, uenarū nauſeæ, & cancerationes ex cōpreſsione. Fieri autem poſſunt hæc abſq; alia corruptione. Atq; hæc quidem relata ſunt, ubi uehementiſsimæ contuſiones fiunt. Plurima tamen leniter circūcirca contunduntur, neq; ullum magnū curationis ſtudium exigunt, ſed recte tamẽ tractare oportet. Quū uero uehemens in fulciendo illiſio facta eſſe uiſa fuerit, tunc ſanè relata facere cōuenit, & deligationẽ plurimam facere circū calcaneum obuolutam, ita ut aliquādo ad ſummas pedis partes, aliquando ad medias, aliquando ad tibiæ partes, ex oppoſito lintea obuoluantur. Deligare inſuper oportet & uicina omnia, hinc atq; illinc, uelut etiam prius dictum eſt, & uehementẽ compreſsionẽ non facere, ſed cū multis linteis. Præſtat autẽ & ueratrum bibendū dare eadem die, aut poſtridie: & tertia die reſoluere ac rurſum deligare. Signa porrò an recrudeſcant, aut non, hæc ſunt. Quum ſanguis è uenis effuſus, & denigrationes, & his uicina, fiunt ſubrubra & ſubdura, periculum eſt ne recrudeſcāt. At ſi quidẽ febre careat, ſurſum purgans medicamentū dandum eſt, uelut dictū eſt: itemq; ſi nō continua febre laboret. Si uero cōtinua fuerit febris, medicamentū dandum nō eſt. Verum & à cibis, & à ſorbitionibus abſtinendū. Potu uero utendū aqua, non uino, ſed fauorum cremore decocto, aut aceto mulſo dulci. Si uero nō recrudeſcẽt, ſanguis è uenis effuſus, & denigrationes, & uicinæ partes, cū uirore ſubpallidæ fient, & nō duræ. & bonum eſt hoc teſtimoniū in omnibus ſugillatis, ſanguine è uenis ſubter cutẽ effuſo, quòd nō recrudeſcent. Quæcūq; uero cum duricia liueſcūt, ea ut denigreſcant periculum eſt. Cæterū hoc ſtudio habere oportet, ut pes plerūq; paulo altius reliquo corpore habeatur. Sanus autẽ fieri poterit in ſexaginta diebus, ſi quieuerit. At uero tibia duo oſſa ſunt, quorum alterum altero hac parte multo tenuius eſt, illa uero parte nō multo tenuius. Cohærent aūt inter ſe iuxta pedem, & appendicem cōmunem habent. Verū in rectitudine tibiæ non cohærent. Iuxta femur autẽ cohærent, & appendicẽ habent, & appendix diſcriminationem. Lōgius uero paulo alterū os eſt, quod ſecundū paruum digitum eſt. Et talis quidẽ eſt natura oſsiū in tibia. Luxantur autẽ aliquando iuxta pedẽ ambo oſſa, quandoq; cū appendice, quādoq; uero appendix tantū emouetur, quandoq; alterū tantum os. Hæc autẽ minus moleſta ſunt, ꝗ ea quæ in articulo manus exiſtunt, ſi quieſcere homines ſuſtineant. Curatio uero conſimilis eſt uelut illorū. Nā et repoſitionẽ ex extẽſione, uelut in illis facere oportet. Verū uehemẽtiore extẽſione opus habẽt, quāto fortius eſt ea parte corpus. Plerūq; tamẽ ſufficiūt uiri duo, alter hinc alter illinc extẽdentes. Si uero nō ſatis robuſti fuerint, facile eſt uehementiorẽ extenſionẽ facere. Aut eñ rotę modiolū, aut aliud quid huic ſimile defodere oportet, & molle quiddā pedi circūdare, et poſtea latis bubulis loris pede deligato, principia lororū aut ad piſtillū, aut ad aliud lignū alligare, atq; ita ligno in ſummū modioſū indito refringere, ita ut alij cōtra extẽdāt humeris et poplite apprehẽſis. poteſt etiā ſuperna corporis pars neceſſitate hac extenſionis urgeri, partim quidẽ ſi ita uoles, ligno rotūdo leuigato alte defoſſo, partem quandā ipſius ſupereminẽtem intra crura iuxta ani & ſcorti intercape-

dinem

dinem applicato, quo corpus ſequi prohibeat ad eos qui à pedibus extendunt.
Deinde ad crus quod extēditur declinare nō oportet, ſed aliquē à latere aſside-
re, qui nates retrudat, ne corpus circūtrahatur: partim uero ſi etiã circa alas hinc
atq; illinc ligna affigantur, manus aūt extentæ ſeruentur, apprehendat aūt quis
circa genu, atq; ita contrà extendat: partim itē ſi quis uelit, alijs loris circa genu
aut circa femur deligatis, & alio rotæ modiolo ſupra caput defoſſo, & loris ex li-
gno quopiã alligatis, & ligno ita in rotæ modiolū defixo, ad cōtrariam partem
his qui à pedibus extēdunt, adtrahere poteſt. Quin & ſi uoles, pro rotarum mo-
diolis trabem mediocrē ſub lectum extēdes, deinde ad trabis hinc atq; illinc ca-
put ligna fulciens ac refringens, lora ipſis alligata intēdes. Si uero & hoc uelis,
aſellis hinc atq; illinc cōſtitutis, in ipſis extenſionē facies. Sunt aūt & alij multi
extenſionū modi. Optimū autē fuerit, ſi quis in magna ciuitate medicū agit, ut
lignū habeat præparatum, in quo omnes neceſsitates inſint, tum ad omnes fra-
cturas, tum ad omnes articulorū repoſitiones, ex extētione, ac uectium uſu. Sa-
tis aūt eſt ſi lignū fuerit & longitudine, & latitudine, & craſsitudine tale, quales
colūnæ querneæ quadrãgulæ fiunt. Poſtq̃ aūt ſufficienter extēderis, facile iam
eſt articulū reponere. Eleuatur enim in directū ſupra priſtinam ſedem. Dirigere
itaq; manuū uolis oportet, ita ut his partim in id quod eluxatum eminet innita-
ris, partim ab altera parte infra malleolū renitaris. Vbi uero repoſueris, ſi quidē
fieri poterit, extentū ita deligabis. Si uero præ loris impediaris, his exolutis di-
ſtentionē facias, donec deligaueris. Deligare aūt eodē modo oportet, & faſcia-
rum initijs ſimiliter in id quod luxatū eminet iniectis, & primis obuolutiōibus
plurimis ſupra id factis, imò etiã ſplenijs plurimis ſupra id impoſitis, et cōpreſ-
ſione maxime iſthic fiente. Sed & hinc atq; illinc multū inſuper deligare opor-
tet. Magis aūt hic articulus cōpreſsione opus habet, in prima deligatione, q̃ is
qui in manu eſt. Poſtq̃ aūt deligaueris, ſublimius reliquo corpore deligatã par-
tem habeat. Poſitum aūt ipſius ita facere oportet, quo q̃ minime pes depēdeat.
At uero attenuationē corporis ita facere oportet, prout talem uel talem uim ip-
ſa luxatio habet. Aliqua enim parū, aliqua multū luxantur. In totū uero magis
& lōgiore tempore, in uulneribus circa crura, q̃ his quæ circa manus fiunt, at-
tenuare oportet. Nam & maiora & craſsiora hæc quàm illa ſunt: & ſanè etiam
neceſſarium eſt quieſcere corpus ac decūbere. Verū poſtea deligare articulum
tertia die, neq; prohibet quicquam, neq; urget. & alia omnia ſimiliter uelut ſu-
perius relata curare oportet. Et ſi quidē quiete decumbet, ſufficient quadragin-
ta dies, ſi ſolum in ſuum locum oſſa rurſus deſederint. Si uero quieſcere nolet,
non facile quidem crure uti poterit, & deligatione ad multum tempus uti co-
getur. Quæcunq; uero oſſa nō perfecte deſident in ſuum locū, ſed aliquid de-
ficit, progreſſu temporis attenuatur coxa, & femur, & tibia. Et ſi quidem intro
luxata fuerint, externa pars attenuatur. Si uero extra, interna. Plurima autem
ad internam partem luxantur. Poſtquam uero ambo tibiæ oſſa fracta fuerint,
citra exulcerationem, extenſione uehementiore opus habent. Extendere au-
tem oportet quibuſdam modis ex prædictis, ſi magnæ emotiones fuerint. Suf-
ficiunt etiam à uiris fientes extenſiones. Plerunq; enim ſuffecerint duo uiri ro-
buſti, alter hinc, alter illinc diſtēdentes. Intendere autē oportet in directum, ſe-
cundum naturam, & ſecundū rectitudinem tibiæ ac femoris, ſiue tibiæ fractæ,

 ſiue

ſiue femoris oſſa extēderis. Sed & deligare ſic oportet utriſq; extentis, utrū tandem horū deligaueris. Nō enim eadem cruri & manui cōferunt. Nam ubi cubiti & brachij oſſa fracta fuerint deligata, manus appēſa excipitur. At ſi extēta deligaueris, figuræ carniū alterantur inter flectendū in cubiti flexura. Fieri enim nō poteſt, ut cubiti flexura ad multū tempus maneat extēta. Non enim ſæpe in hac figura, ſed in flexione eſſe cōſueuit. Quin & quū homines obābulare poſſint, ubi circa manum ſauciati fuerint, opus habēt flexione in cubiti flexura. At crus quū & in ambulādo, & in ſtando cōſueuerit, aliquādo quidē extentū eſſe, aliquādo uero ferè extentū eſſe, ad infernā partem ſecūdum naturā: & ſanè etiā ad hoc ut reliquū corpus uehat: propterea facile eſt ipſi extentum eſſe, ubi eius neceſsitatē habuerit. Quin & in cubilibus ſæpe in hac figura eſt, ut uidelicet ſit extentū. Poſtquam aūt uulneratū fuerit, neceſsitas animi propoſitū in ſeruitutem adigit. Impotētes enim fiūt ad ſe attollendū, adeò ut ne meminerint quidē, ut inflectant ac exurgāt: ſed quieſcūt in hac figura decūbentes. Propter has igitur cauſas, neq; extēſionis, neq; deligationis figura eadem, manui & cruri cōducit. Si quidē igitur ſuffecerit extēſio quæ per uiros fit, nihil aliud laboris fruſtra inſumere oportet. Imperitiā enim arguit, machinas adhibere ubi ipſis nō eſt opus. Si uero nō ſufficiens fuerit extēſio per uiros, etiā ex alijs neceſſarijs quædā adhibere oportet, ſi quæ cōmoda fuerint. Quū aūt ſatis iam extēta fuerint, facile eſt dirigere oſſa, & ad naturā reducere, manuum uolis ac palmis corrigēdo ac coaptādo. Vbi uero direxeris, linteis deligare extenta, ſiue ad dextrā partē, ſiue ad ſiniſtrā, circūducere prima lintea conducat. Initia aūt ipſorū ſupra fracturam inijciātur, & circū hanc primæ quoq; obuolutiones circūducantur, deinde deligando ſurſum ad tibiam diſtribuātur, uelut in fracturis dictū eſt. Cæterū lintea latiora eſſe oportet, & lōgiora, eaq; multo plura circa crus q̄ in manu. Vbi uero deligaueris, ſuper planū quoddam & molle deponere cōuenit, ut neq; hàc, neq; illàc diſtorqueatur: neq; repandum, neq; gibbum fiat. Maxime aūt cōfert puluinar, aut lineū, aut laneum, nō durum, laxū, per medium ſecundū longitudinem ſubiectū, aut aliud quid quod huic ſimile exiſtit. Nam de canalibus qui ſub crura fracta ſubijciuntur, quid cōſulam ambigo, an ſupponere ipſos cōueniat, aut nō. proſunt enim, nō tamen quantū putant hi qui ipſos ſupponūt. Nō enim quieſcere cogūt canales, uelut illi putāt. Nam neq; dum reliquū corpus aut hàc, aut illàc uertitur, cogit canalis ut crus ne ſequatur, ſi nō ipſe homo huius rei curam habeat: Neq; rurſus abſq; corpore crus moueri canalis prohibet, uel in hanc, uel in illam partem. Quin & crudelius eſt lignum ſubijcere, ſi non ſimul molle quiddam in ipſum indatur. At utiliſsimū eſt in ſtrato permutando, & in progreſsibus ad aluum exonerādam. Licet igitur & cum canali, & ſine canali, & bene, & male rem moliri. Verū uulgo perſuaſum eſt, etiam medicū minus delinquere, ſi canalis ſubijciatur, etiāſi minus hoc artē referat. Oportet enim ſuper plano quopiā ac molli cubare crus ipſum, penitus in directum: alioqui neceſſe eſt deligationem ſuperari à diſtortione, quæ in poſitu cōtingit, quocunq; & quantuncūq; tandem inclinarit. Reſpondeat autem deligatus eadem quæ etiam prius dicta ſunt. Nam & deligationem talem eſſe oportet, & tumorem ita attolli ad extremas partes, & laxationes ita, & religationes per tertium diem: & quod deligatur gracilius inueniri, & deligationes magis facere, & pluri-

pluribus linteis,& circũdare pedem laxe,ſi non uulnus ualde propinquũ genu
fuerit. Extẽdere autẽ moderate,& dirigere oſſa,in unaquaq; deligatione opor=
tet. Si enim recte curetur,& tumor ſecundũ rationem procedat: tum locus qui
deligatur tenuior ac gracilior erit,tũ oſſa adductu faciliora, & extẽſioni magis
obedientia. Poſtq̃ aũt ſeptimus aut undecimus aderit dies,ferulas apponere o=
portet,quemadmodũ & in alijs fracturis dictũ eſt. Cæterũ ferularum loca=
tiones uitare oportet,& ſecundũ malleorũ rectitudinẽ,et ſupra tendinẽ,qui eſt
in tibia pedis. At tibiæ oſſa corroborantur in quadraginta diebus,ſi recte curẽ=
tur. Si uero ſuſpicionẽ habeas,os aliquod directione opus habere: aut de ulce=
ratione aliqua timeas,intermedio tẽpore ſoluere,& probe coaptata religare o=
portet. Porrò ſi alterũ tibię os fractum fuerit,extẽſione quidem debiliore opus
habet,nõ tamen deficere,neq; ſegniter agere,in extẽdendo cõuenit. & maxime
quidẽ omnes fracturas in prima deligatione,quantũ eius fieri debet,extendere
oportet: Sin minus, q̃; citiſsime. Quodcũq; enim os nõ recto modo coaptatũ
deligans quis cõpreſſerit,locus maiori dolore uexabitur. Reliqua uero curatio
eadẽ eſt. At uero ex oſsibus his internũ,tibia & prima tibia appellatũ,moleſtiã
maiorẽ in curãdo exhibet,& extẽſione magis opus habet: & ſi nõ recte coapta
ta oſſa fuerint,occultari nõ poſſunt. Eſt enim totũ conſpicuũ et carnis exors,&
hoc fracto,lõge tardius progredi eo crure poterint. Si uero externũ os fractum
fuerit,& multo facilius ferũt,& multo melius occultare poſſunt, etiãſi nõ bene
fuerit coaptatũ. Eſt enim carnoſum,& cito in pedes cõſiſtunt. Plurimum enim
oneris internũ tibiæ os uehit. Nam ſimul & unà cũ ipſo crure, & oneris ſecun=
dum crus rectitudine,maiorẽ laboris partẽ internũ os ſuffert. Femoris enim ca
put ſupernã corporis partẽ ſuſtinet. Hoc aũt intra crus eſt,& nõ extra,ſed ſecũ
dum tibiæ rectitudinẽ: & ſimul reliqua dimidia corporis pars huic rectitudini
magis appropinquat, & nõ externæ: & ſimul craſsius eſt internũ q̃; externũ,
quẽadmodũ etiã id quod in cubito eſt,ſecũdũ parui digiti rectitudinẽ, tenuius
eſt & lõgius. In articulo tamẽ inferno nõ ſimilis eſt oſsis lõgioris cõſtitutio. Inę
qualiter enim cubiti gibbus ſiue flexura,& poples flectũtur. Propter has igitur
cauſas,externo quidẽ oſſe fracto,celeres progreſſus fiũt,interno uero fracto,tar
di. At uero ſi femoris os fractũ fuerit,extenſionẽ præ omnibus facere opor
tet,ita ut ne defectuoſius fiat. Amplior enim facta nihil læſerit. Neq; eñ ſi quis
diſtãtia ex uehemẽtia extẽſionis oſſa deligauerit,fieri poterit ut deligatio ipſa te
neat, ut ita diſtent: ſed coeũt inter ſe oſſa q̃; citiſsime,ubi intẽdentes ipſa remiſe
rũt. Craſsiſsimæ enim ac fortiſsimæ quũ ſint hac parte carnes deligationẽ ſupe
rabunt,nõ ab ipſa ſuperabũtur. Magnũ enim dedecus eſt ac detrimentũ,femur
breuius efficere. Nam ſi quidẽ manus breuior fiat,& occultari poterit,& nõ ma
gnus eſt error. At crus ſi breuius fiat,claudũ hominẽ efficiet. Sanum enim crus
lõgius eſt,& id redarguit. Quare utilius fuerit,ut ſi quis male curãdus ſit,ambo
potius crura fracta habeat,q̃ alterũ tantũ. ęquilibris enim ipſe ſibiipſi fuerit hoc
modo. Poſtquã uero ſufficiẽter extẽderis, directione ac coaptatiõe per manuũ
uolas facta,eodẽ modo deligare oportet,uelut etiã prius ſcriptũ eſt,iniectis etiã
faſciarũ initijs uelut dictũ eſt,et deligatiõis diſtributione ſurſum uerſus fiẽte. &
deligatus eadẽ reſpõdeat,uelut etiã prius: & doleat eodẽ modo,& melius habẽ
at,& ſimiliter rurſus deligetur. & ferularũ appoſitio eadẽ ſit. Corroboratur aũt

femur in quinquaginta diebus. Inſuper uero & hoc cōſiderare oportet, ꝙ
femur gibboſum magis eſt ad externā partem, q̄ ad internam, & magis ad an-
teriorem, q̄ poſteriorē. In has itaq; partes etiā diſtorquetur, ſi non probe cure
tur. & ſanè iiſdem partibus etiā ipſe ſeipſo magis excarnis eſt, ut neq; occultari
poſsit in diſtortione. Si igitur huiuſmodi quippiā ſuſpectum habueris, machi-
nari ea oportet, quæ in brachio diſtorto cōſuluimus. Pauca inſuper lintea circa
coxam, & locū inter coxas & lumbos, circūdare oportet, quo & inguina, & arti
culus circa intermediā crurum ac inguinum partem plechada appellatam, inſu-
per deligetur. Nam & aliàs confert, & ut ne extremæ ferularum partes lædant,
ſi ad nō deligata adhibeantur. Deficere aūt oportet ſemper ferulas, à nuda par-
te, & hinc atq; illinc multū: & poſitionē ferularum ſemper ita prouidere cōue-
nit, ut neq; ſuper os aliquod circa articulos natura prominens, neq; ſuper ner-
uum circa articulū fiat. Tumores uero iuxta poplitem, aut circa pedem, aut iu-
xta aliā quampiā partem, ex cōpreſsione eleuatos, multis lanis ſuccidis probe
carminatis, uino ac oleo reſperſis, cerato ſublito, deligare oportet, & ubi preſſe
rint ferulę, citius laxare. Graciles aūt fieri poterint, ſi ſupra ferulas gracilibus lin
teis tumores deligaris, ab infima parte initio facto, ad ſupernā procedendo. Sic
enim q̄ citiſsime tumor gracilis fieri poterit, & tranſcēderit ſupra priores deli-
gationes. Verum hoc deligationis modo uti nō oportet, ſi nō periculum fuerit
in tumore, puſtularū, aut denigrationis. Tale uero nihil fit, ſi nō quis ualde pre
mat fracturā, aut ſuſpenſam habeat, aut manu ſcalpat, aut aliud quid quod irri-
tet corpori allabatur. At uero canalē ſi quis ſub ipſum femur ſupponat, qui po-
plitē non excedat, læſerit magis q̄ profuerit. Neq; enim prohibuerit, quo mi-
nus & corpus, et tibia, ſine femore moueatur. Noxius enim erit ad poplitē per-
tingens, & quod minime oportet, id facere impulerit. Minime uero oportet ge
nu flectere. Omnē enim turbationē deligationibus inducit, & femore, & tibia
deligata, quiſquis genu flexerit. Neceſſe enim erit propter hoc, muſculos aliàs
atq; aliàs aliam figurā haberet. Neceſſe eſt iēt oſſa fracta moueri. Præ omnibus
itaq; faciendū, ut poples ſit extentus. Videtur igitur canalis ſimiliter prodeſſe,
qui à coxa ad pedē uſq; ſubiectus cōtineat. & aliàs circa poplitē, faſciam cum ca
nali laxe circūdare oportet: quemadmodū infantes in cunis faſciis obuoluūtur.
Deinde ſi femur ad ſupernā partem diſtorqueatur, aut ad latus, melius ita conti
neri poterit unà cū canali. Cæterū calcanei ſummi ualde magnā curam habere
cōuenit, ut & in tibiæ, & in femoris fracturis, apte ſe habeat. Si enim depēdeat
pes, reliqua tibia firmata, neceſſe eſt iuxta anteriorē tibiæ partē, oſſa incurua eſ-
ſe. Si uero calcaneum quidē moderato altius fuerit firmatū, reliqua uero tibia ali
quantulū eleuata, neceſſe eſt huic oſsi, ut circa anteriorē tibiæ partē, moderato
cauius appareat: atq; hoc adhuc magis, ſi calcaneum hominis natura fuerit ma
gnum. Sed & omnia oſſa tardius corroborātur, ſi non ſecundum naturā poſita
fuerint, itemq; ea quæ nō in eadem figura quieſcūt: & calli quoq; debiliores ip-
ſis obducūtur. Atq; hæc quidem de his quibus oſſa quidē fracta ſunt, nō au-
tem extra eminēt, neq; aliàs ulcus factū eſt. Quibus uero oſſa fracta ſunt ſimpli
ci modo, & nō multifido, ita ut eadē die repoſita ſint, aut poſtridie in ſedem ſuā
recepta, & nullus timor ſit fiſſorū oſsiū diſceſsionis: aut etiā quibus ulcus qui-
dem factū eſt, oſſa uero fracta nō extra eminent, neq; modus fracturæ talis eſt,

ut

ut ſint ſegmēta à fiſsis oſsibus ſeparata: tales ſpes eſt ſimplici modo curari poſ-
ſe. Et quidem ſanè neq; magni quippiam boni, neq; mali facientes, ulcera qui-
dem curant aliquo purgatorio, aut picatū ceratū, ut emplaſtrū cruentis uulneri-
bus idoneū, aut aliud quid ex his quę facere ſolēt, imponētes: Ego uero eos lau-
do qui ſplenia uino imbuta, aut lanas ſuccidas, aut aliud quid huiuſmodi deli-
gant: Vbi uero ulcera pura facta fuerint, & iam coaleſcūt, tunc multis linteis de-
ligare, & ferulis dirigere conātur. Hæc quidem curatio boni aliquid facit, nihil
autē magni mali: Oſſa tamē non ſimiliter in ſuam ſedē firmari poſſunt. Verum
corpora aliquāto tumidiora ea parte fiunt, ꝙ ſit oportunū. fiunt aūt et breuiora
his quibus utraq; oſſa, aut cubiti, aut tibię fracta ſunt. Alij uero rurſus ſunt, qui
talia ſtatim linteis curant, & hinc atq; illinc linteis deligāt, ulcus uero ipſum re-
linquunt, & perfrigerari ſinunt. Deinde ſuper ulcus purgatoriū aliquod impo-
nunt, & ſplenijs uino imbutis, & lanis ſuccidis curant. Hæc curatio mala eſt, &
ueriſimile eſt eos qui ita curāt, tum in alijs fracturis, tum in huiuſmodi maxime
imprudēter ſe gerere. Maximū enim eſt cognoſcere quomodo initiū lintei inij-
cere oportet, & qua parte maxime cōprimere: & quæ utilitas contingat, ſi quis
initiū lintei recte inijciat, & qua maxime oportet parte premat: & quæ detrimē-
ta inducātur, ſi quis nō recte inijciat, neq; quà maxime oportet premat, ſed hinc
atq; illinc id faciat. & dictū quidem eſt etiā in ſuperioribus, quæ ex utriſq; eue-
niāt. Teſtatur aūt & ipſa hæc medicina. Neceſſe eſt enim ei qui ita deligatur, tu-
morē ad ipſum ulcus eleuari. Etenim ſi ſanum corpus hinc atq; illinc fuerit deli-
gatū, in medio uero relictū, iuxta relictū utiq; ſpatiū maxime intumuerit ac de-
coloratū reddetur, quo modo ulcus hęc nō perpetietur? Neceſſe igitur eſt, ut ul-
cus quidē decoloratū ſit, et labijs euerſum ac protuberās, uerū lachrymoſum &
nō ſuppurans: oſſa uero etiā quæ diſceſſura nō erant, diſcedant: ſed & pulſans,
& febriēs ulcus fuerit. Coguntur aūt propter tumorē cataplaſmata inſuper im-
ponere, quod & ipſum incōmodū eſt his qui hinc atq; illinc deligātur. Pondus
enim inutile ad reliquū pulſum accedit. Poſtremū uero deligamenta reſoluunt,
ubi iam malum ipſis recrudeſcit, & de cætero citra deligationē curant. Neq; ue-
ro minus, etiā ſi aliud quoddam eiuſmodi uulnus acceperint, eodē modo curāt.
Non enim deligationē hinc atq; illinc factā, & ulceris perfrigerationē, in cauſa
eſſe putant, ſed aliud quoddā infortunium. Attamen de hoc tam multa nō ſcri-
pſiſſem, ſi non certo ſcirem incommodam eſſe hanc deligationē, & multos eſſe
qui ita curent, & magni momēti eſſe hanc rem dediſcere, & teſtimonio hæc eſ-
ſe, quòd recte ſcripta ſint ea quæ prius ſcripta ſunt, ſiue maxime premēdæ ſint,
ſiue minime ipſæ fracturæ. Oportet autē ut in ſumma dicam, his quibus nō eſt
futuri diſceſſus oſsis expectatio, eandem curationē adhibere, ueluti his quibus
os fractū fuerit, ulcus autē non habent. Nam & extētiones, & directiones ac co-
aptationes oſsiū eodem modo facere oportet, & cōſimilem deligationē. Super
ipſum enim ulcus ſpleniū tenue duplex, picato cerato illitū deligandū eſt, & cir-
cumſitæ partes cerato albo illinēdæ. Verum lintea, & reliqua latiora, aliquantū
fiſſa ſint magis, ꝙ ſi nō ulcus haberēt: & id quo primū deligamus, multo latius
ſit ipſo ulcere. Quæ enim anguſtiora ſunt ꝙ ulcus, cinctū ulcus tenēt, id quod
fieri nō cōuenit, ſed prima circūductio totum ulcus cōprehendat, et linteū hinc
atq; illinc præmineat. Itaq; ſecundū ulceris rectitudinē, linteū inijcere oportet,

& premere paulo minus, ꝙ ſi ulcus nõ haberent. Diſtribuenda uero eſt deligatio, uelut etiã prius dictũ eſt. Lintea autẽ ſemper quidẽ mollis modi ſint, magis tamen in talibus, ꝙ ſi ulcus nõ eſſet. Copia uero linteorũ nõ minor ſit prius relatis, ſed etiã aliquãto amplior. Si uero deligatus fuerit, uideatur is ſibi lintea firmata quidẽ eſſe, nõ autẽ compreſſa: dicatq́ ſuper ulcus maxime firmata eſſe, Eadem aũt tẽpora eſſe oportet, ad hoc ut magis firmata eſſe uideãtur, & ad hoc ut magis laxa uideantur, quemadmodũ etiam in ſuperioribus dictũ eſt. Deligatio etiã poſtea facienda per tertiũ diem, ita ut omnia poſtea faciamus cõſimili modo, uelut prius dictũ eſt, præterq̃ quòd in totũ, minus aliquãto hæc q̃ illa cõprimenda ſunt. Quòd ſi ſecũdum rationẽ, quæ fieri par eſt, facta fuerint, gracilior quidẽ ſemper cõperietur ulceris pars, graciliores autẽ & reliquæ omnes, quæ à deligatione cõtinentur: & ſuppurationes citiores erunt, q̃ in ulceribus aliter curatis: & quæcũq; carũculæ in uulnere denigratæ ſunt & mortificatæ, citius abrumpũtur ac excidũt in hac curatione, ꝙ in alijs: & ad cicatricẽ citius peruenit ulcus, ſi hoc modo q̃ ſi alio curetur. At omniũ horũ cauſa eſt, ꝙ et locus circa ulcus gracilis ſit, & quæ circũſita ſunt gracilia omnia fiunt. In reliquis igitur omnibus cõſimiliter curare oportet, uelut oſſa ſine ulcerationibus fracta, Verũ ferulas apponere non oportet. Et propterea lintea his plura eſſe debẽt ꝙ alijs, & quòd minus cõprimantur, & quòd ferulæ tardius apponantur. Si tamẽ ferulas appoſueris, non ſecundũ rectitudinẽ ulceris appones, ſed ita ut laxæ adhibeantur, prouidendo ut nulla magna ab ipſis cõſtrictio fiat. Dictũ aũt hoc quoq; eſt in his quæ prius ſcripta ſunt. Victus aũt rationẽ exquiſitiorẽ, & longiori tẽpore cõſtituere oportet, his quibus ab initio ulcera fiũt, & quibus oſſa extra eminẽt. & ut in ſumma dicatur, in uehemẽtiſsimis uulnerib. exquiſitiore, eoq́ diuturniore, uictu uti cõuenit. Eadẽ etiã curatio ulcerũ eſt in his quibus oſſa quidẽ fracta ſunt, ſed ulcus ab initio nõ fuit, Verũ inter medendũ factũ eſt, aut ulcere linteis magis cõpreſſo, aut à ferularũ inſeſſu, aut ab alia quapiam cauſa. Cognoſcũtur aũt tales fracturæ, an ulcus ſubſit, & dolore, & pulſibus. & tumor qui in extremis partibus eſt, talibus durus efficitur, & ſi digitũ admoueris, attollitur: ſed & cito rurſus ſubterfugit. Si igitur tale quid ſuſpicatus fueris, ſoluere oportet: & ſi quidẽ pruritus circa ſubligationes fuerit, aut alia quapiã parte deligata, cerato picato pro altero uti. Si uero horũ nihil fuerit, uerũ ipſum ulcus irritatũ, reperitur nigrũ ualde aut impurũ: & futurũ eſt ut & carnes ſuppurẽtur, et nerui inſuper excidant, hos omnino perfrigerare nõ oportet, neq; quicꝙ has ſuppurationes uereri, ſed curare in reliquis omnibus cõſimili modo, uelut eos quibus ab initio ulcus factũ eſt. Linteis uero deligare incipere oportet ualde laxis, à tumore qui in extremis partibus conſiſtit, atq; ita deligationẽ diſtribuere ſemper ſurſum uerſus, nuſquã quidẽ cõprimendo, ſed maxime ſuper ulcus firmãdo, ſuper alia uero minus. & prima quidẽ lintea hæc mũda ſint, & nõ anguſta. Copia uero linteorũ tanta ſit, quãta eſt ſi cũ ferulis deligatio fiat, aut paulo minor. Super ipſum aũt ulcus ſufficiẽs eſt ſpleniũ cerato albo illitũ. Siue em̃ caro, ſiue neruus denigratus fuerit, excidet. Talia enim acribus curare nõ oportet, ſed mollibus, uelut ambuſta. Deligare uero poſtea per tertiũ diem conuenit, ferulas aũt nõ apponere. Quieſcere uero magis ꝙ prius, & modico cibo uti. Scire uero expedit, ſiue caro, ſiue neruus ſit, id quod excidet, ꝙ hoc modo multo minus ultra

depaſci-

depaſcitur,& multo citius excidet,& multo graciliores circũſitæ partes erũt, ꝙ ſi quis exolutis linteis,aliquid medicamẽtorũ purgatoriorũ ſuper ulcus imponat. Quin et ſi exciderit id quod ſuppuraſſet,et citius carne repletur,et citius ad cicatricẽ peruenit,ꝙ ſi illo aut alio modo curetur. Omnia ſanè in hoc ſita ſunt,ut quis hæc recte & moderate deligare ſciat. Cõferũt inſuper & figuræ quales eſſe oportet,& reliqua uictus ratio, & linteorũ aptitudo. Si uero in recẽs uulneratis decipiaris,oſsiũ diſceſſum nõ fore putans,quũ tamen expectatio ſit illa emerſura eſſe,modũ curationis timere nõ oportet. Nihil enim magni mali contigerit, ſi modo bonas ac innoxias deligationes manu facere noueris. Signum aũt hoc eſt,ſi oſsiũ diſceſſus in hoc curationis modo futurus eſt. Pus enim multũ fluit ex ulcere,& gliſcere ac turgere affecta pars uidetur. Frequentius igitur deligare oportet,ob nimiã humiditatẽ,et quòd aliàs etiã febres fiũt. Et ſi quidẽ ualde premantur à deligatione,& ulcus,& circũſitæ partes graciles fiunt. Quicũqȝ itaqȝ ualde tenuiũ oſsium diſceſſus fiunt,hi nulla magna mutatione opus habẽt,niſi ut laxius deligatio fiat,ut ne pus intercipiatur, ſed facile effluere poſsit. Sed & frequẽtius deligare oportet,donec os diſceſſerit, & ferulas nõ apponere. Quibus uero maioris oſsis diſceſſus expectatur,ſiue hoc à principio prę noueris,ſiue etiã poſtea cognoueris,nõ amplius eadẽ curatione opus haber. Sed extẽtiones & directiones ita facere oportet,uelut dictũ eſt: ſplenia uero duplicata, latitudine quidẽ dimidio palmo nõ minora: quale tamen fuerit uulnus, iuxta hoc cõiectura facienda eſt: lõgitudine uero paulo quidẽ breuiora,ꝗ̃ ut bis circũ ſauciatũ corpus circũduci poſsint, multo uero lõgiora ꝙ ut ſemel. Copia uero tot ſint,quot facere cõducit. Hæc in uino nigro auſtero madefacta,ex medio initio facto circũuoluere oportet,quemadmodũ faſcia ex duobus initijs deligatur: & deinde aſciatim alternatione ipſorũ facta, initia dimittere. Hæc & ſuper ipſum ulcus adhibẽda ſunt,& ab utraqȝ ulceris parte,& ne cõprimantur,ſed ſaltẽ fulciendi ulceris gratia incumbant. Supra ipſum uero ulcus,ceratũ picatum imponere oportet,aut aliquod ex emplaſtris cruẽtis uulneribus deſtinatis, aut aliud quoddã medicamentũ,quod familiare ac idoneũ ſit humectationi adhibendæ. & ſi quidẽ æſtatis tẽpus fuerit,uino madefacere ſplenia frequẽter oportet. Si uero hyems,lanas ſuccidas multas uino & oleo imbutas adhibeto. Oportet autẽ capræ pellẽ ſubſternere,& defluxiones obſeruare,ut facile effluere poſsint, ita ut meminerimus ꝙ hi loci in ijſdẽ figuris multo tẽpore permanẽtes, intertrigines curatu difficiles faciũt. Qui uero deligatione ſanari per aliquẽ ex relatis,aut referẽdis modis nõ poſſunt,eos magnã huc curã adhibere cõuenit, ut fractam corporis partẽ commode poſitã habeant ſecundũ rectitudinem, animaduerſione ad hoc habita,ut ſurſum magis ꝗ̃ deorſum uergat. Si uero quis bene ac facile opus perficere uelit,operæpreciũ eſt etiã machinamẽta facere,quo iuſtam & nõ uiolentã extenſionẽ,pars corporis fracta habeat. Maxime uero in tibia machinamẽta adhibere expedit. Sunt igitur aliqui qui in omnibus tibiæ fracturis, & quæ deligãtur,& quæ nõ deligantur,pedẽ ſummum ad lectũ alligant,aut ad aliud quoddã lignũ iuxta lectũ defoſſum. Hi itaqȝ omnia mala faciunt,nihil autem boni. Neqȝ enim ullã opem affert extenſioni; hæc pedis alligatio. Nihilo enim minus ad pedẽ concedet reliquum corpus,atqȝ ſic nõ amplius extenditur: neqȝ rurſus ad rectitudinẽ quicquã prodeſt, ſed etiã obeſt. Dum enim uertitur

reliquū corpus aut hac, aut illac, nihil prohibebit uinculum illud, quo minus & pes, & oſſa pedi annexa, reliquū corpus ſequatur. Imò ſi pes alligatus non fuiſſet, minus diſtorqueretur. Si uero quis pilas duas ex corio Aegyptio cōſuat, tales quales geſtant hi qui multo tēpore in magnis cōpedibus uincti ſunt: habeat autē pilæ hinc atq; illinc tunicas, ad uulneris quidē partes, profundiores: ad articulorū uero partes, breuiores: Sint item tumidæ ac molles, & congruentes ad hoc, ut altera ſupra malleolos, altera infra genu coaptetur. Habeat inſuper utraq; duas utrinq; appēdices à latere, aut ex ſimplici, aut ex duplici loro, breuiores uelut anſas, ita ut alteræ ſint ab utraq; malleoli, alteræ ab utraq; genu parte: & ſuperna pila alteras tales habeat ſecundū eandem rectitudinē. Poſtea uirgis corneis acceptis, æqualē inter ſe magnitudinē habētibus, craſsitudine quidem digitali, longitudine uero ut flexæ appēdicibus cōgruant, huc diligentiā adhibeas, ut extremæ uirgarū partes nō ad corpus, ſed ad ſummas pilarū eminētias innitātur. Oportet aūt tria eſſe uirgarū paria, aut etiā plura, & alias alijs aliquanto longiores, & aliquāto breuiores ac minores, ut ſi uelis magis diſtendere poſſis. Locētur aūt uirgæ utræq; hinc atq; illinc à malleorū utraq; parte. Hæc itaq; ſi bene machinatus fueris, & extenſionē iuſtam exhibuerint, & ſecundū rectitudinē æqualem, & uulneri nullus dolor acceſſerit. Nam quæ expreſſa fuerint, ſi quid tamen exprimetur, partim ad pedē abducētur, partim ad femur: & uirgæ hinc atq; illinc à malleolis accōmodatiores erūt, ut tibię poſitio nō impediatur; & uulnus probe impingat ac ſuſtētetur. Neq; enim impedimēto eſt, ſi quis uelit duas uirgas ſuperiores, ipſas inter ſe cōiūgere, & ſi quis leuiter quid ſuperimponere uelit, ut id quod ſuperimponitur à uulnere eleuatū ſit. Si quidē igitur & pilæ lenes, & molles, & bonę, & recēter cōſutæ fuerint: & uirgarū intentio probe intēta fuerit, uelut iam dictū eſt, cōmodum erit machinamentū. Si uero quid horū non recte habuerit, læſerit magis q̄ profuerit. Cōuenit aūt & alias machinas, aut bene machinari, aūt non machinari. Turpe enim eſt et minime artificioſum, in machinis ſtruēdis à machinis aberrare. Plerīq; porrò medici fracturas, & cū ulceribus, & ſine ulceribus, primis diebus lanis ſuccidis curāt, & nihil ab arte alienū ipſis hoc eſſe uidetur. & qui quidem à recens uulneratis cogūtur, ex linteorum inopia lanis uti, his plurimus ueniæ locus patet. Nō enim habuerit quis in linteorū penuria, aliud quid multo melius ad tales deligādas q̄ eſt lana. Verū omnino multæ lanæ eſſe debent, & ualde bene carminatæ, & nō aſperæ. Nam paucarū & malarū uires etiā modicæ ſunt. Qui uero ad unū aut duos dies, lanis deligare iuſtū eſſe cēſent, tertia uero ac quarta linteis deligātes premūt, ac extendūt tunc uel maxime, hi in re multi adeò ac magni in medicina momēti, ſe imprudēter gerunt. Minime enim tertia ac quarta die omnia uulnera mouere oportet, & ut in ſumma dicam, etiā omnes ſpecillorum admotiones uitare cōuenit in his diebus, & alia quoq; quibus uulnera irritātur. In totū enim tertia ac quarta dies in pleriſq; uulneribus recrudeſcētias pariūt, & quæ ad inflammationē ac immunditiā procedūt, & quæ ad febres deueniūt. Et hæc res multi momēti eſt ut diſcatur, ut ſi qua alia. Cū qua enim ex utiliſsimis in medicina rebus, nō ſolum circa uulnera, uerum etiam circa alios multos morbos, cōmunionem nō habet: niſi quis etiā alios morbos ulcera eſſe dixerit. Habet enim & hic ſermo aliquā ueriſimilitudinē. Multis enim modis alij alijs cognati ſunt. Quicunq;

cunq; tamen iuſtũ eſſe putant lanis uti,donec ſeptem præterierint dies,deinde uero extẽdere ac dirigere & linteis deligare,hi non ſimiliter imprudẽtes uideri poterint.Nam & maximũ inflãmationis periculũ præterijt,et oſſa laxa ac apta poſt hos dies ſunt.Longe tamẽ & hæc curatio ſuperatur,ab ea deligatione quę ab initio linteis fit.Ille enim modus pręparat ac efficit ut ſeptima die ferulis perfecte deligari poſsint.Hic autẽ modus multo tardior eſt.Sed & alia quædã detrimenta habet.Verũ longum eſſet omnia ſcribere. Quibus uero oſſa fracta & extra eminẽtia in ſuam ſedẽ collocari non poſſunt, his hæc reſtitutio debetur. Ferramẽta facere oportet ad eum modũ quẽ uectes habent illi quibus lapicidæ utũtur,alia latiora,alia anguſtiora.Eſſe uero conuenit tria,aut plura etiam,quo quis maxime cõgruis utatur.Poſtea cũ his unà cũ extenſione motionẽ aggredi oportet,ita ut ad inferiorẽ oſsis partẽ ſubijcias,ad ſuperiorẽ uero partẽ oſſis,ſuperiorẽ ferramenti partem innitẽdo firmes,In ſumma,quemadmodũ ſi quis lapidem aut lignũ uehementer uecte cõmoueat.Sint aũt ualida ferramenta quantum eius fieri poteſt,ut ne flectantur.Hoc magnũ auxiliũ eſt,ſi & ferramẽta idonea fuerint,& ſi quis uelut conuenit cõmotionem faciat.Nam ex omnibus inſtrumentis quæ homines machinati ſunt,fortiſsima hæc tria exiſtunt,aſelli circumductio,per uectes cõmotio,& cuneorũ uſus. At ſine horũ uno aliquo, aut ſine omnibus,nullum uehementiſsimũ opus homines perficiũt.Nõ igitur ſpernẽda eſt hæc per ferreos illos uectes cõmotio.aut enim hoc modo,aut nullo alio,in ſedem ſuã collabentur.Si uero ſuperna oſsis pars immutata fuerit ac confracta,ut uecti adhibendo locus nõ ſit cõmodus,ſed acutũ quid prominet, tũc oſſe ſcalpendo deraſo,ſecuram uecti ſedem facere oportet. Hanc aũt per uectes cõmotionem et extenſionẽ,eadem die aut ſecũda facere oportet.Nõ aũt tertia. Minime uero quarta aut quinta.Nam etiãſi nõ reponas,ſed aliàs moleſtiã exhibeas in his diebus,inflammationẽ induxeris:quãto magis ſi reponas.Conuulſionẽ tamẽ multo magis induxeris ſi reponas,ꝙ ſi reponere omittas.Atq; hæc probe noſſe cõuenit.Si enim reponẽti cõuulſio acceſſerit,nõ multa ſalutis ſpes eſt.Cõmodum aũt eſt rurſus eijcere os à ſua ſede,ſi hoc fieri citra moleſtiã poſſit.Non in laxioribus ꝙ oportunũ eſt,cõuulſiones ac diſtentiones accedũt,ſed in his quæ magis extẽta ſunt.Cæterũ de qua re nunc nobis ſermo eſt,in prædictis illis diebus moleſtiã exhibere non oportet,& curã adhibere ut ulcus minime inflãmetur,& maxime ſuppuretur. Poſtquã uero ſeptẽ præterierint dies, aut paulo plures,ſi ſine febre fuerit,& ulcus nõ inflammatũ ſit,tũc minus uetat ut reponere tentes, ſi ſperes obtenturum te eſſe:Sin minus,nõ oportet fruſtra moleſtiã ſuſcipere & inferre.Si igitur oſſa repoſueris in ſuam ſedem,iam ſcripti ſunt modi quomodo curare oportet,ſiue oſſa diſceſſura eſſe,ſiue non,expectatio ſit.& ſi quidem oſsiũ diſceſſus expectatio ſit,eo quẽ dixi modo cũ linteis,in omnibus talibus deligationẽ facere oportet,ex medio linteo initio facto ut plurimũ,uelut ex duobus initijs faſcia deligatur.Coniecturã aũt facere oportet iuxta ulceris formã,quo ſit ꝙ minimum hians ac labijs protuberãs & expaſſum. Alijs enim ad dextrã deligare cõmodum eſt,alijs ad ſiniſtrã,alijs ex duobus initijs.Quæcũq; uero oſſa repoſitionẽ effugerũt,ea diſceſſura eſſe noſſe oportet: itemq; ea quæ carnibus penitus nudata ſunt. Nudatur aũt quorundã ſuperna pars,quorũdam uero carnes circũcirca mortificantur.Et quibuſdã quidem ex ueteri uulnere aliqua oſſa emarcuerũt:quibuſdã uero non. & aliquibus magis,

aliquibus minus,et partim parua,partim magna.Propter hęc igitur relata,uno uerbo dici nõ poteſt,quãdo oſſa ſint diſceſſura. Aliqua em ob paruitatẽ,aliqua ex eo quod in ſumma parte exiſtũt,citius diſcedũt:aliqua eo quod nõ diſcedũt, reſiccata & marcida fientia deſquamãtur. Præterea differt curatio à curatione. In totũ igitur oſſa citiſsime his diſcedũt, quibus citiſsimæ fiũt ſuppurationes, & citiſsimæ ac optimæ carnis productiões.Subnaſcẽtes enim iuxta læſam par tem carnes,plerũq; oſſa ipſa eleuãt.Totus tamẽ oſsis circulus,ſi in quadragin ta diebus diſceſſerit,bene diſcedet.Quædã enim ad ſexaginta dies perueniũt. Nã & rariora oſſa citius diſcedũt,ſolidiora uero tardius.Alia aũt minora:mul to minore tẽporis ſpacio,alia aliter.Cæterũ os extra eminẽs his de cauſis præſe care oportet,ſi reponi non poſsit,& parũ abſit ut reponi poſſe uideatur,& fieri poterit ut auferatur,& ſi noxiũ fuerit,& de carnibus quid rũpat,& ſenſus mole ſtiam exhibeat.Sed & ſi nudũ fuerit,tale auferre oportet.Reliqua ſiue pręſeces, ſiue nõ præſeces,nõ multũ refert.Hoc enim certo ſcire expedit,q̃ oſſa quæ car nibus perfecte priuãtur,ac exareſcũt,omnia penitus diſcedent. A quibus uero ſquamæ diſceſſuræ ſunt,ea pręſecare nõ oportet.Coniecturã uero eorũ quæ di ſcedẽt,ex cõſtitutis ſignis facere oportet.Curare aũt tales ſplenijs & uinoſa cu ratione,uelut etiã prius de diſceſſuris oſsib. ſcriptũ eſt.Sed cauere decet ne pri mo tẽpore frigidis madefiant.Rigorũ enim febriliũ periculũ eſt. Periculũ item cõuulſionũ.Frigida enim ſemper conuulſionẽ prouocant quãdoq; uero etiã ul cera. .. Noſſe quoq; id cõuenit,neceſſe eſſe ibi corpora breuiora fieri, ubi oſſa fracta ac immutata curãtur,& quibus totus oſsis circulus diſceſsit. At uero quibus femoris aut brachij os extra eminet,hi nõ ualde ſuperſtites euadũt.Nã & oſſa magna ſunt,& multum medullæ habẽt:& quæ ſimul uulnerãtur,multa ſunt & magni momẽti,& nerui,& muſculi & uenæ.Et ſi quidẽ repoſueris, con uulſiones accedere ſolẽt.Si uero nõ repoſita fuerint,febres acutæ,& biliosæ, & ſingultuoſæ oboriũtur.et denigrãtur.Nõ minus aũt ſuperſtites euadũt hi,qui bus repoſita nõ ſunt,neq; tentatũ eſt ut reponerentur.Adhuc uero magis eua dũt,quibus inſerna oſsis pars eminet extra,q̃ quibus ſuperna.Euadũt etiã qui bus repoſita fuerint,attamẽ raro.Nã & curationes à curationibus multũ diffe rũt,& naturæ corporũ à naturis,ad facile tolerandũ. Multũ etiam differt an in interna brachij ac femoris parte oſſa extra promineant. Multæ enim & pericu loſæ uenarũ extẽſiones in interna parte ſunt,quarũ aliquæ ſi uulnerẽtur, letha les ſunt.Sũt aũt & in externa parte,uerũ minus.In talibus igitur uulnerib. qua lia pericula immineãt,ignorare nõ oportet,& ad temporũ occaſiones prædice re.Si uero reponere hæc oſſa cogaris,& reponẽdi aliqua tibi ſpes ſit, & nõ mul ta oſsis immutatio fuerit,& muſculi non cõcurrerint:ſolẽt enim cõcurrere: ue ctis molitio etiã his cũ extenſione,opẽ bene ferre poterit. Vbi uero reponis,ue ratrũ molle bibendũ dare oportet eadem die,ſi eadẽ die repoſita fuerint. Sin mi nus,ne aggredi quidẽ oportet. Verũ ulcus curare oportet uelut in capitis oſsi bus fractis,& frigidi nihil adhibere,& cibos penitus auferre. & ſi quidẽ amara bile pręditus natura fuerit,fauorũ cremorẽ odoratum coctũ,aut acetũ mulſum dulce,in aquã inſtillato,eoq; pro uictu utatur. Si uero amara bile præditus non ſit,aquæ potione utatur. Et ſi quidẽ continua febre laborarit,ad quatuordecim dies ut minimũ hoc uictu degat. Si uero ſine febre ſit,ſeptẽ dieb. Poſtea ſenſim progreſſu fiẽte ſecundũ rationẽ ad uulgarẽ uictũ adducatur. Et quibus oſſa nõ repoſita fuerint,eandẽ itidẽ medicamẽti purgationẽ facere oportet,et ulcerũ cu rationem

rationẽ,eundẽ itẽ exhibere uictũ:& dependentẽ de corpore partẽ nõ extẽdere, ſed magis adducere,quo laxior ſit pars circa ulcus. At oſsium diſceſſus diuturnus eſt,uelut etiã prius dictũ eſt.maxime uero talia fugere oportet,ſi modo quis honeſtã fugã habeat. Nã & ſpes paucæ ſunt,& pericula multa.& ſi quis nõ reponat,artis expers eſſe uideri poterit:& ſi reponat,propinquius ad mortẽ q̃ ad ſalutẽ perduxerit. Cæterũ luxationes & emotiones oſsiũ circa genua,multo mitiores ſunt emotionib.ac luxationibus circa cubiti flexurã. Nã femoris articulus pro magnitudine expeditior eſt ꝙ brachij,et iuſtã naturã ſolũ habet,eãq; rotundã. Brachij uero articulus & magnus eſt, & ſinus plures habet. Ad hæc uero,tibiæ oſſa lõgitudine inter ſe ſimilia ſunt,& externũ os paululũ,ne memorabili quidẽ modo excedit,nullũ magnũ impedimentũ afferẽs,à quo externus tẽdo circa poplitẽ enaſcitur. At cubiti oſſa inæqualia ſunt,& quod breuius eſt, multo craſsius eſt:quod uero tenuius eſt,multũ ſuperat & excedit articulũ. De pẽdet tamẽ & hoc ex neruis,iuxta cõmunẽ oſsiũ cõnexionẽ. Maiorẽ aũt partẽ cõnexionis neruorũ in brachio os tenue habet,ꝙ craſſum. Horũ itaq; articulorũ & oſsiũ flexuræ cubiti natura huiuſmodi eſt. & propter naturæ modũ, oſſa circa genu ſępe quidẽ luxãtur,facile aũt rurſus incidũt ac reponũtur. Inflãmatio uero nõ magna accedit,neq; uinculũ articuli. Luxãtur aũt plerũq; in internam partẽ,aliquãdo etiã ad extremã,quãdoq; etiã ad poplitẽ. Horũ omniũ repoſitiones nõ ſunt difficiles. Verũ ſi quidẽ foras aut intro luxẽtur, hominẽ in humili aliquo ſedili ſedere oportet,ita ut crus altius,nõ tamẽ multo habeat. Extẽſio aũt plerũq; moderata ſufficit,ita ut ab altera parte tibia,ab altera femur in diuerſum extẽdatur. At oſſa circa cubiti flexurã moleſtiora ſunt,q̃ quę circa genu ſunt,et difficilius reponi poſſunt,etiã ob inflãmationẽ,ſi quis nõ ſtatim reponat. Luxãtur quidẽ minus q̃ illa,uerũ difficilius reponũtur ac coaptãtur. inſuperq; inflãmantur,ac collũ acquirũt. Sũt aũt & horũ plerũq; paruæ inclinatiões,aliquãdo ad partẽ ad coſtas,aliquãdo ad externã,nõ ut totus articulus ſit emotus,ſed manet quid iuxta oſsis brachij cauitatẽ,qua parte cubiti os excedẽs habet. Talia igitur ſiue hàc,ſiue illàc luxẽtur,facile eſt reponere:& ſufficit extẽſio in directũ ſiens,ſecundũ brachij rectitudinẽ,ita ut alter iuxta manus iuncturã extẽdat,alter locũ ſub alis amplectatur; Medicus uero altera manu ad emotũ articulũ admota,uolis impellat.altera prope ad articulũ iniecta retrudat. Obediũt aũt tales luxatiões,et nõ tarde reponũtur,ſi quis antea q̃ inflãmẽtur reponat. Luxãtur aũt plerũq; magis ad internã partẽ,luxãtur etiã ad externã. Innoteſcit id ex figura: & talia ſæpe etiã abſq; uehemẽti tẽſione rurſus incidũt. Oportet aũt in his quæ intro luxãtur,articulũ quidẽ ad naturã ſuã repellere,cubitũ uero magis in pronam partẽ uergentẽ circũducere. Et plerũq; ſanè cubiti luxationes huiuſmodi ſunt. Si uero trãſgreſſus fuerit articulus,aut hàc,aut illàc,ſupra cubiti os, quod ad brachij cauitatẽ excedit:fit quidẽ raro hoc,ſi uero fiat, non amplius ſimiliter extẽſio in directũ fiẽs,talibus luxationibus idonea eſt. In tali enim extẽſione,os à cubito excedẽs,brachij tranſgreſsionẽ prohibet. Oportet itaq; ſic emotis extenſionem tali facere,qualis prius deſcripta eſt,ubi quis oſſa brachij fracta deligat,ut ab alia quidẽ in ſupernã partẽ tẽſio fiat,ab ipſa uero cubiti flexura,ad infernam cogatur. Sic enim brachiũ ſupra ſuũ ſinũ maxime eleuabitur. Si uero eleuatũ fuerit,facilis eſt reſtitutio cum uolis manuũ, ita ut emotam quidẽ brachij partem apprehẽdentes impellamus, os uero cubiti iuxta articulũ retrudamus, utraq; eodẽ modo,minus tamẽ. Atq; talis extẽſio huiuſmodi luxatiõis iuſtiſsima

ma eſt. Poterit etiã reponi per extenſionẽ in directũ, uerũ minus ꝙ hoc modo. At ſi in anteriorẽ partem brachiũ luxetur: rariſsime aũt hoc cõtingit. Sed quid repẽtina eluctatio non eiecerit? Multa enim etiã præter naturã ſuam excidunt, etiãſi magnũ quid ſit quod prohibeat. Huic aũt eluctationi magnũ quoddã obſtaculũ eſt, & os craſsius quod ſuperexcedit, & multa neruorũ extenſio: attamẽ quidam ſanè eluctantur. Signũ aũt his qui ita eluctati ſunt. Nihil enim de cubito flectere poſſunt. Manifeſtus eſt etiã articulus ad contactũ. Si quidẽ igitur nõ ſtatim repoſitus fuerit, uehemẽtes ac uiolentæ inflammationes, itemq́ febriles fiunt. Si uero ſtatim quis occurrat, facile reponi poteſt. Oportet aũt linteũ durũ conuolutũ (ſuffecerit nõ magnũ) imponere obliquũ in cubiti flexuram, & derepente cubitũ inflectere, & manũ ꝙ maxime ad humerũ adducere. Sufficiẽs igitur fuerit hæc repoſitio his qui ita eluctati ſunt. Sed & extẽſio in directũ, hunc repoſitionis modũ coaptare poteſt: uolis tamẽ manus in eminentẽ brachij partem iniectis, iuxta flexurã retro impellere oportet, ita ut aliquis inferne ijſdem in cubiti gibbũ iniectis, ad cubiti rectitudinẽ retrudat. Efficax eſt etiã in hoc luxationis modo illa extẽſio quæ prius ſcripta eſt, quomodo oſſa brachij fracta extẽdere oportet, ubi ſunt deligãda. Poſtq̃ uero extẽta fuerint, ſic cũ manuũ uolis iniectis coaptationes facere, uelut etiã prius ſcriptũ eſt. Cæterũ ſi in poſteriorem partem brachiũ exciderit, raro autẽ hoc cõtingit, hæc luxatio omniũ maxime doloroſa exiſtit, & febres cõtinuas meracæ bilis paucorũ dierũ ac maxime lethales inducit. & tales extendere brachium nõ poſſunt. Si igitur ſtatim affueris, extẽto cubiti gibbo cogere oportet, & ſpõte incidit. Si uero febris prę uenerit, nõ amplius reponere oportet. dolor enim in cogendo augeſcet. Vt aũt in ſumma dicã, neq; aliũ articulum febriẽti reponere oportet, minime uero cubiti gibbũ. Sunt aũt & aliæ læſiones ac moleſtiæ circa cubiti gibbũ. Hoc enim os craſsius, ſi quando ab altero emotum eſt, neq; flecti, neq; extẽdi ſimiliter poteſt. Manifeſtũ aũt fit ex cõtactu, iuxta cubiti flexurã, circa uenæ diſciſsionẽ ſupra muſculũ tendentẽ. Quibus aũt tale accidit, his non amplius facile eſt ad ſuã naturã reducere. Neq; enim aliã ullam cõmunem duorũ oſsiũ cõnexionẽ emotam, ad priſtinã naturã collocare facile eſt: ſed neceſſe eſt tumorẽ habere ipſam diſparationẽ. Quomodo uero deligare oportet in articulo, dictum eſt in deligatione circa malleolũ. Quibuſdã aũt os cubiti brachio ſubiectũ frangitur, quandoq; quidẽ chartilaginoſa ipſius pars, ex qua tendo retro brachiũ enaſcitur, & ubi hæc emota fuerit, febrile eſt ac malignũ. Articulus tamen manet in ſuo loco. ęqualiter enim baſis ipſius hac parte excedit. Quũ autem abductus fuerit ea parte qua caput brachij excidit, uagabũdus magis fit articulus, ꝙ ſi penitus ſit abruptus. Nã ut in ſumma dicam, omnia oſſa quæ fragũtur, minus noxia ſunt, ꝙ ſi oſſa quidẽ non frãgantur, uenæ aũt & nerui alicuius momenti in his locis cõtundantur. Vicinius enim ad mortẽ accedũt hæc ꝙ illa, ſi febris cõtinua acceſſerit. Paucæ tamen tales fracturæ fiunt: quandoq; uero hoc brachij caput iuxta appendicem frangitur, atq; hoc quum uideatur multo magis noxium eſſe, longe mitius noxis circa cubiti gibbum cõtingentibus exiſtit. Quomodo igitur ſingulas luxationes reponere, & præſertim curare oportet, ſcriptum eſt: & quòd ſtatim reponere articulũ maxime confert, propter celeritatem inflammationis neruorũ. Nam etiamſi elapſa ſtatim repoſita fuerint, ſimiliter tamen nerui diſtentionẽ facere ſolent, & ad tempus aliquod tum extenſionem, quam

facere

facere ſolent, tum influxionẽ impedire. Cõfert aũt omnia hæc ſimiliter curare, & quæ frangũtur, & quæ diſparãtur, & quæ luxantur. Omnia enim multis linteis, & ſplenijs, & cerato curare oportet, uelut etiã alias fracturas. At figurã cubiti gibbi in his etiã omnino talem facere oportet, qualẽ in his quibus brachiũ fractum, & cubitus deligabatur. Cõmuniſsima enim omnibus luxationibus, & emotionibus, & fracturis, hęc figura eſt. Cõmuniſsima itẽ ad diſtentionẽ poſtea faciendã, & ad ſingula extendenda, ac inflectẽda. Hinc enim uię ſunt ad utraſq; partes cõſimiles. Cõmodiſsima eſt etiã hæc figura ipſi ægroto, ut ipſum & geſtet, & appẽſum excipiat. His adde ſi à callo apprehẽſus fuerit, ſi quidẽ extenta manus apprehẽdatur, melius fuerit ſi non adſit. multis enim impedimẽto erit, paucis adiumẽto. Si uero inflexa, magis quidẽ cõmoda fuerit, Verũ longe cõmodior, ſi mediam figurã obtinens callo apprehẽdatur. & hæc quidẽ de figura. Deligare uero oportet; primũ lintei initio ſuper ipſam læſam partẽ iniecto, ſiue fracta fuerit, ſiue emota, ſiue diſparata. primas etiã obuolutiones ſuper ipſam facere, ita ut maxime hac parte innitãtur, minus uero hinc atq; illinc. Deligationem autem cõmunem facere oportet, & cubiti, & brachij, utriuſq; multo plus ꝙ pleriq; faciunt, quo ꝙ remotiſsime à læſa parte tumor hinc atq; illinc exprimatur. Circũdetur inſuper etiã acuta cubiti pars, ſiue læſio in hac fuerit, ſiue nõ, ut ne tumor ibi circa ipſam colligatur. Fugiendũ uero eſt in deligatione, quantum eius fieri poteſt, ut ne circa flexurã multa lintea coaceruata ſint. Cõpreſsio autẽ ꝙ maxime circa læſam partẽ facienda eſt. Sed & reliqua cõpreſsio ac laxatio eadem adhibeatur, & ijſdem temporibus ſingula, quemadmodũ in oſsium fractorũ curatione antea ſcriptũ eſt. Et religationes poſtea per diem tertiũ fiant. Videatur aũt laxa eſſe deligatio tertia die uelut etiã tunc. Et ferulæ cõueniente tempore adhibeantur. Neq; enim alienũ hoc eſt, & in his quibus oſſa fracta, & quibus nõ fracta ſunt, ſi non febriant. Sint autẽ ꝙ laxiſsimæ partim à brachio extentæ, partim ad cubitũ poſitæ: & non ſint craſſæ. Neceſſe eſt etiã inæquales ipſas eſſe inter ſe, ut uiciſsim permutẽtur qua parte cõducit, cõiectura iuxta inflexionẽ ſiẽte. Quin & ſpleniorũ appoſitionẽ eiuſmodi facere oportet, uelut de ferulis dictũ eſt, ita tamẽ ut paulo tumidiora ſuper læſam partẽ apponãtur. Tẽpora uero ab inflãmatione, & ab his quę prius ſcripta ſunt cõiectare oportet.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE ARTICVLIS, [redacted] Medico Phyſico interprete.

HVMERI uero articulũ uno modo luxari noui, ad locũ ſub alis. Surſum aũt nunꝙ, neq; ad externã partẽ. Non tamẽ affirmauerim an luxetur, aut nõ, etiãſi habeã quod dicã de ipſo. Sed neq; in anteriorẽ partẽ unquã uidi, neq; uidetur mihi unquã excidiſſe. Medicis tamẽ uidetur ualde in anteriorẽ partẽ luxari, et maxime decipiũtur in his, quorũ carnes tabes circa articulũ & brachiũ occupauit. Apparet eñ in talib. caput brachij omnino in anteriorẽ partẽ eminẽs. Atq; ego tale aliquãdo nõ excidiſſe aſſerẽs, ob hãc rẽ apud medicos et uulgus male audiui. Solus eñ ipſis ignorare uidebar,

alij

alij uero omnes cognoſcere. Nec potui ipſis perſuadere, niſi admodum difficulter, rē ita ſe habere. Si quis in brachio ſupernā humeri partē carnibus denudarit, denudarit aūt qua parte muſculus ſurſum tendit. Nudarit item tendinē, qui ſub alis, & iuxta clauiculam ad pectus eſt: apparuerit utiꝗ caput brachij in anteriorē partem uehemēter eminens, etiāſi non ſit elapſum. A natura enim pronum eſt brachij caput in anteriorē partem, reliquum aūt brachij os, ad externā partē incuruū. Conuerſatur aūt brachium cū ſcapulæ cauitate obliquū, quum iuxta coſtas fuerit porrectū. Quum uero ad anteriorē partem extēta fuerit tota manus, tunc brachij caput è directo eſt in ſcapulæ cauitate, & nō amplius in anteriorē partem eminere conſpicitur. Verū de quo nunc eſt ſermo, nunquā uidi in anteriorē partem elapſum: nō tamen affirmarim ne de hoc quidē, an ita excidat, nec ne. Quū igitur exciderit brachiū ad locū ſub alis, multi reponere nouerunt, utpote ꝙ multis elabatur. Eruditi aūt eſt omnes modos noſſe, quibus medici id reponunt, & quo modo quis his modis ꝙ optime utatur. Optimo uero horū modorum uti oportet, ſi fortiſsimā neceſsitatem uideris. Optimus aūt eſt qui poſtremus deſcribetur. Quibuſcūꝗ igitur frequenter humerus excidit, hi plerūꝗ ipſi ſibijpſis ad reponendū ſufficientes ſunt. Immiſsis enim alterius manus digitis ac nodis in locū ſubalarem, articulū ſurſum cogunt, cubiti uero gibbum ad pectus adducūt. Eodem etiā modo medicus reponet, ſi ipſe quidē ſub alam, articulo magis intro elapſo, ſubtentis digitis à coſtis diducat, ita ut capite ſuo in ſummū humerū iniecto, renitēdi gratia, genibus uero iuxta cubiti gibbū ad brachiū admotis, ad coſtas retrudat. Cōducit aūt eum qui reponit fortes manus habere: aut ipſe quidem manibus et capite ita faciat, alius uero quidā cubiti gibbū ad pectus adducat. Eſt autē & humeri repoſitio, ut cubitus retrorſum ad ſpinā ſubducatur, deinde altera manu in ſummā gibbi cubiti partem iniecta retortio fiat, altera uero iuxta articulum retro innitatur. Hæc repoſitio, & ea quæ prius dicta eſt, quū non ſint ſecundū naturam, tamen articulū circumagitantes incidere cogūt. Qui uero calcaneo reponere conātur, propinquū quid ei quod eſt ſecundum naturam cogūt. Oportet autem hominē humi ſupinū reclinare, eum uero qui reponit humi ſedere qua parte articulus excidit. Deinde apprehenſam manū læſam, cū ſuis manibus extēdere, calcaneo uero in ſubalarem locū iniecto, dextro in dextrū, ſiniſtro in ſiniſtrū, retrudere. Oportet aūt in cauitatem ſub ala rotundū quid cōgruens indere: cōmodiſsimæ uero fuerint pilæ ual de paruæ ac duræ, quales multę ex corijs cōſuuntur. Si enim nō eiuſmodi quid inditū fuerit, calcaneū ad brachij caput peruenire nō poteſt. Dum enim manus extēditur, locus ſub ala cauatur. Tendines enim qui hinc atꝗ illinc locū ſub ala cōſtringunt, cōtrarij ſunt. Oportet aūt aliquē ab altera parte eius qui extēditur confidentē, ſanum humerū continere, ut ne corpus circūtrahatur, dum læſa manus in alterā partem extēditur. Poſtea ubi pila ſub alā ſubdita fuerit, molle lorū ſufficiēti latitudine præditū, circū pilam circūdare oportet, ita ut quidē eo loro ex utriſꝗ initijs apprehēſo ſurſum retrahat, à capite eius qui extenditur confidēs, & pede ad ſummi humeri os innitēs. Pila uero ꝗ penitiſsime & maxime intus ad coſtas ſita ſit, et nō ad brachij caput. Eſt et alia repoſitio, quū humerū alter ſubdit. Maiorē tamē eſſe oportet eū qui humerū ſupponit, ita ut apprehēſa manu, humerū ſuū acuminatū ſub illius luxati alā ſupponat, & deinde aliquantum

tum uerſet,ut uelut ſedi inſideat,ea coniectura facta, ut homo ille circa humerũ ſuum ex ala pendeat,ipſe uero ſeipſum in hunc humerũ altiorẽ faciat ꝙ in alterum,brachiũ aũt pendentis ad pectus ſuũ ꝙ citiſsime cogendo adducat. In hac uero figura inſuper cõcutiat ubi hominẽ ſuſtulerit, quo reliquũ corpus in aduerſam partẽ brachio quod continetur uergat. Si uero ualde leuis fuerit homo, puer aliquis leuis inſuper ex ipſo retrorſum dependeat. Atq; hæ omnes repoſitiones in paleſtra uſitatę ſunt,eo quod nõ opus habẽt aliorũ inſtrumentorũ im portatione. Poterit tamen quis etiã alibi his uti. Sed & qui circũ piſtillum cogunt,propemodũ ſecundũ naturam reponunt. Oportet aũt piſtillum molli quadã faſcia eſſe inuolutũ:minus enim ita labarit: & inter coſtas ac brachij caput ſubter intruſum. & ſi quidẽ breue fuerit piſtillum,collocare hominẽ in ſedi li aliquo oportet,quo uix brachiũ circũ piſtillũ circũdare poſsit. Sit aũt potius longũ piſtillum,quo homo ſtans fermè circũ piſtillum depẽdeat. Poſtea brachium quidẽ et cubitus circa piſtillũ porrigãtur. ab altera uero corporis parte,quis manibus circa ceruicẽ ad clauiculã circumiectis deorſum cogat. Hæc repoſitio moderate ſecundũ naturam eſt,& repoſitionẽ facere poteſt,ſi probe ipſam tractent. Quin & per ſcalam alia quædã huiuſmodi repoſitio fieri poteſt,& adhuc melior,eo quòd corpus hinc atq; illinc eleuatũ, ſecurius librãdo adæquari poteſt. Nam circũ piſtillum etiamſi humerus fixus maneat, periculũ tamen eſt ne corpus hac aut illac circũagatur. Oportet tamen & ſuper ſcalam ſuperne rotundum quid deligatũ eſſe,quod ad loci ſub ala cauitatẽ congruum ſit,& quod brachij caput ad naturã redire inſuper cogat. Optima uero ex omnibus repoſitionibus talis eſt. Lignũ eſſe oportet latitudine quidẽ quinq; aut quatuor in totũ digitorũ,craſsitudine uero duorũ digitorum,aut etiam tenuius,lõgitudine aũt bicubitali,aut paulo breuius. Sit autẽ altera parte ſumma rotundũ,& anguſtiſsimũ ac tenuiſsimũ hac parte,habeatq; crepidinẽ paululum ſupereminẽtem, in extrema rotunditatis parte,ſed nõ ea quæ ad coſtas,uerũ ea quæ ad brachij caput exiſtit,quo ſub alam cõgrua ſit,iuxta coſtas ſub brachij caput ſubdita. Linteo aũt uel faſcia molli,lignũ ſumma parte obuoluatur,quo leuius reddatur. Deinde ſubdito ligni capite ꝙ penitiſsime ſub alã,inter coſtas ac brachij caput, totam manũ ad lignum porrectã alligare oportet, iuxta brachiũ, iuxta cubitũ,& iuxta manus iuncturã,quo ꝙ maxime ſit quieta. præ omnibus autẽ curandum eſt,ut ſumma ligni pars,ꝙ penitiſsime intra ſubalarẽ locum recipiatur, brachij caput tranſgreſſa. Poſtea inter duas columnas trabem trãſuerſam probe alligare oportet,& deinde manũ cum ligno ſupra trabem trãſmittere, quo manus ab altera parte ſit,corpus ab altera,trabs uero ſub ala. & poſtea ad alteram partem manum deorſum cogere unà cum ligno, circum trabem: ad alteram uero reliquum corpus. Trabs autẽ ea altitudine alligetur,ut reliquum corpus eleuatum ſummis pedum digitis innitatur. Hic modus repoſitionis humeri longe optimus eſt. Iuſtiſsime enim commotionem facit,ſi ſolum penitius intus ad brachij caput lignum fuerit. Iuſtiſsimæ item ſunt in utranq; partem adæquationem facientes librationes,& ad hæc oſſi brachij ſecuræ. Recentes itaq; luxationes citius incidunt,ꝙ quis putare poſsit,& priuſquã extentæ eſſe uideantur. Sed & ueteres ſola hæc repoſitio reponere poteſt, ſi non iam ob uetuſtatem,caro quidem in acetabulũ deuenit,caput aũt brachij in loco ad quẽ declinauit, ſemitam

ſibi ipſi

ſibiipſi iam fecit. Verũtamen etiam ita inueteratũ brachij elapſum, mihi poſſe reponere uidetur. Quid enim iuſta molitio non nouerit? manere tamen in loco poſſe, nõ ita mihi uidetur, ſed prout cõſueuit rurſus luxabitur. Idẽ facit etiam ſi circũ ſcalam, eodẽ modo uelut dixi præparatã, coactio trãſmiſsi brachij fiat. Abunde itẽ ſufficit circũ magnam ſedem Theſſalicã coactionẽ facere, ſi recẽs fuerit luxatio. Præparatũ aũt eſſe oportet lignum, uelut dictũ eſt. hominẽ uero locare oportet in ſede obliquũ, deinde brachiũ unà cũ ligno ſupra ſedis reclinatorium tranſmittere, & ad alterã partem corpus deorſum cogere, ad alterã brachium cum ligno. Idem quoq; facit coactio ſupra biforem ianuam. His autem quæ forte præſentia fuerint utendũ eſt. Noſſe igitur expedit, quòd naturæ à naturis multũ differũt, ad hoc ut elabẽtia facile rurſus incidãt: differt etiã acetabulum ab acetabulo, quũ aliud facile tranſcẽdi poſsit, aliud minus. Plurimum item differt neruorũ ligamentũ, quum in quibuſdã remiſſum ſit, in quibuſdam intentũ. Nam humiditas hominibus fit ex articulis, propter neruorũ cõnexionem, ſi laxa fuerit, & intẽſiones facile ferat. Multos enim uideas qui adeò humidi ſunt, ut quãdo uelint, articuli ipſis citra dolorẽ excidant, & abſq; dolore reſtituantur. Differt etiã habitus quidã corporis. Nã his quibus bene ſe habet mẽbrum, & carnoſis, & minus excidit, & difficilius incidit. Vbi uero ipſi ſeipſis tenuiores & magis excarnes fuerunt, tunc & magis excidit, & facilius incidit. Argumentũ autẽ quòd hæc ita ſe habeant, hoc eſt. Bobus enim tunc magis femora excidũt ex acetabulo, quũ tenuiſsimi exiſtunt. Fiunt aũt tenuiſsimi boues ad finem hyemis. Tunc igitur etiã maxime luxantur: ſi tamen & huiuſmodi quiddam in medicina ſcribere conuenit. Verũ conuenit utiq;. Bene enim Homerus didicit, ꝙ ex omnibus pecudibus boues ꝗ̃ maxime laborẽt hoc tempore. & ex bobus potiſsimũ aratores, eo quòd hyeme operẽtur. His itaq; maxime excidũt articuli. Hi enim maxime attenuãtur. Nam reliqua quidẽ pecora breuẽ herbam depaſci poſſunt, Bos autẽ non ita ualde priuſquã alta fiat. Reliquis enim tenuis eſt labri prominẽtia, tenuis item ſuperna maxilla. Boui uero craſſa eſt labij prominentia, craſſa item & obtuſa ſuperna maxilla. Quapropter in breues herbas ſubijcere nõ poteſt. Rurſus ſolipeda animalia utpote utrinq; dentata, & dentes inter ſe cõmittere poſſunt, & ſub breuẽ herbam dentes ſubijcere queunt, delectanturq; tali herba magis ꝗ̃ alta. Breuis enim herba in totũ melior ac ſolidior eſt ꝗ̃ alta, adde quòd alta etiam prius fructum effert. Ob hoc igitur ita cecinit,

Haud ſecus ac bobus nigris gratiſsima ueris
Tempora proueniunt.

quia gratiſsima apparet ipſis alta herba. Sed & aliàs bos laxum habet hũc articulum, magis ꝗ̃ alia animalia. & ob id etiam magis ꝗ̃ alia pedẽ trahit, & maxime quum macilentus eſt, et iam ſenex. Propter omnia hæc etiam maxime boui excidit. Plura aũt de ipſo à me ſcripta ſunt, eo quòd omniũ antea relatorũ teſtimonia hæc ſunt. Verũ de quo nunc ſermo eſt, excarnibus magis excidit, ſicut etiã citius incidit, ꝗ̃ probe carnoſis: & humidis ac excarnibus minus inflãmatur, ꝗ̃ ſiccis ac carnoſis: & in poſterũ tempus quoq; minus uincitur: ſed & mucus amplior moderato ſubeſt, ſi non adſit inflammatio, & ſic ſanè lubricus fuerit. Mucoſiores enim omnino ſunt articuli excarnibus ꝗ̃ carnoſis. Nã & ipſæ carnes eorũ qui non rectè ex arte fame macerati ſunt, in macilentis mucoſiores ſunt

ſunt, ꝙ in craſsis. Quibus tamen cũ inflammatione mucus ſubeſt, his inflãmatio uinculo facto articulũ continet: & ob id hi qui ſubmucoſi ſunt articuli non ualde excidunt, & exciderent uticꝫ ſi nõ plus aut minus inflãmationis acceſsiſſet. Quibus igitur quũ articulus excidit, circumſitæ partes non inflãmantur, & ſtatim citra dolorẽ humero uti poſſunt, hi putãt quidem nihil opus eſſe ut ſuijpſorum curã gerant, medici tamẽ eſt ut contra tales uaticinetur: talibus excidit rurſus magis ꝙ his quibus nerui ſunt inflammati. Atcꝫ hæc res in omnibus in homine ita habet, & maxime circa humerũ & genu. Maxime igitur etiã hęc excidunt. Quibus autẽ nerui inflãmati ſunt, hi humero uti nõ poſſunt. Prohibet enim dolor & inflãmationis diſtẽtio. Tales igitur curare oportet cerato, & ſplenijs, & linteis multis deligando. Sub alam uero lanã mollem purã conuolutam ſubijcere oportet, ad cauitatẽ explendam, quo fulcimẽtũ quidem ſit deligationi, articulũ uero ſuſtentet. At brachiũ plerunqꝫ ſurſum uergẽs tenere oportet. Sic enim procul fuerit humeri caput à loco, in quẽ excidit. Oportet aũt poſtꝙ humerum deligaueris, brachiũ ad coſtas adalligare, faſcia quadam in orbẽ circum corpus obducta. Fricare quocꝫ humerũ oportet placide & accurate. Multarum aũt rerum peritum medicũ eſſe expedit, & nõ minus frictionis. Ex eodẽ enim nomine, nõ idẽ euẽtus ſubſequitur. Nam et uincire poteſt frictio articulũ iuſto laxiorẽ, & ſoluere articulũ iuſto duriorẽ. Verũ de frictione in alio opere à nobis tractabitur. Talẽ igitur humerũ mollibus manibus fricare cõuenit, cõfert enim, & aliàs leniter. Articulum aũt cõmouere non uiolenter, ſed intantũ ut citra dolorẽ commoueatur. Reſtituũtur uero omnes articuli partim lõgiore, partim breuiore tẽpore. An aũt brachium exciderit, his ſignis cognoſcere oportet. Nam ubi iuſtũ corpus habent homines, manus item ac crura, ſano in exemplũ uti oportet, ad nõ ſanum: & nõ ſano ad ſanũ, nõ alienos articulos inſpiciẽdo, (alij enim alijs magis extãtibus ſunt articulis) ſed ipſos eius qui affectus eſt, an diſsimilis ſit ſanus ægroto. & hoc recte quidẽ dictum eſt, multam tamẽ erroneam intelligentiã talia habẽt: & non ſatis eſt ſolũ ſermonis doctrina artẽ hanc noſſe, ſed conuerſatione etiã uerſare oportet. Multa enim præ dolore, aut ex alia cauſa, quũ non exciderint ipſis articuli, tamen nõ poſſunt in ſimiles figuras reſtitui, in quales ſanũ corpus figuratur. Proinde & talem figurã inſuper intelligere ac cõſiderare oportet. Sed & in loco ſub ala, caput brachij multo magis incumbere uidetur, in luxato ꝙ in ſano. Quin & ſuperne iuxta ſupernã humeri partem, cauus apparet locus: & ſummi humeri os extãs conſpicitur, utpote articulo ad infernũ locũ digreſſo, & eſt etiã aliqua erronea in hoc intelligẽtia, ſed poſtea de ipſo ſcribetur. Eſt enim dignũ de quo ſcribatur. Prętereà in luxato cubiti gibbus magis à coſtis diſtare uidetur, ꝙ in altero. Si tamen quis uim afferens cogat, adducitur quidẽ, ſed cũ dolore. Sed & ſurſum ad aurẽ manũ attollere cubiti gibbo extẽto, non ualde poteſt, uelut ſanam: necꝫ hàc & illàc ſimiliter diducere. Hæc igitur ſigna ſunt humeri luxati, repoſitiones itẽ præſcriptæ et curationes hæ ſunt. Operæpreciũ uero eſt diſcere, quomodo frequẽter excidẽtes humeros curare oporteat. Multi enim à certaminibus iam prohibiti ſunt, ob hanc calamitatẽ, quũ aliàs penitus fuerint inculpabiles. Multi etiã ad res bellicas inutiles fuerũt, & ob hanc calamitatẽ perierunt. Sed & propterea res digna eſt quæ diſcatur, ꝙ nullũ nouerim qui recte medeatur, ſed alios ne aggredi quidem

dem ſciam,alioſ contra ꝙ conducit & ſentire,& facere. Multi enim medici hu-
meros luxatos uſſerũt,& iuxta ſupernã humeri partẽ,& iuxta anteriorem, qua
parte caput brachij extuberat,& iuxta poſteriorẽ paululum retro ſupernã par-
tem. Hę igitur uſtiones,ſi quidem ſurſum brachiũ excidiſſet,aut in anteriorem
aut poſteriorẽ partem,recte inuſtæ eſſent. Nunc uero quũ deorſum excidit,eij-
ciunt magis hæ uſtiones ꝙ impediunt. A ſuperna enim ſpacij amplitudine ca-
put brachij excludunt. Verũ hæc ita urere oportet. Cutem ſub ala digitis appre
henſam attrahere oportet,ſecundũ ipſam maxime rectitudinẽ, ſecũdum quam
brachij caput excidit. Deinde ita attractam cutem in ulteriorem partem perure
re. Ferramentis autẽ talia urere oportet nõ craſsis,neqꝫ ualde caluis,ſed oblon-
gis. Citius enim penetrãt,& manu firmata tranſigi poſſunt,pellucidis item his
urere oportet,quo ꝙ celerrime pro uiribus penetrẽt. Nã craſſa tarde penetran
tia,latiores cruſtarũ elapſiones faciunt,& periculũ eſt ne cicatrices rumpantur,
& nihilo quidem deterius hoc eſſet,uerũ turpius & ab arte alienius. Poſtquam
aũt in ulteriorem partẽ peruſſeris, in plurimis ſatis eſt ut infernæ parti ſoli has
cruſtas inuras. Quòd ſi periculũ eſſe nõ uideatur ne cicatrices rumpantur, ſed
multum ſpacij interpoſitũ ſit,tenue quoddã ſpecillum per inuſta foramina traij
cere oportet,cute adhuc attracta. Neqꝫ enim aliàs traijcere poſsis. Vbi uero tra
ieceris,cutẽ dimittere. Poſtea inter cruſtas aliam cruſtam tenui ferramẽto infli-
gere ac inurere,donec ſpecillũ contingas. Quantũ uero de cute ſub ala apprehẽ
dere oportet, hinc cõiectare licet. Glandulæ ſub ala ſunt,ſicut etiã in alijs corpo
rispartibus. Verũ in alio libro de tota glandularum natura ſcribetur,quòd ſint,
& qualia in qualibus ſignificãt ac poſſunt:glandulas igitur ſimul apprehende-
re nõ oportet,neqꝫ ea quæ glandulis ſunt interiora. Magnũ enim afferunt peri
culum. Sũt enim neruis maximi momẽti uicina. Quantũ uero extra glandulas
eſt,eius ꝙ plurimam partẽ apprehẽdere oportet. Nihil enim periculi eſt. Noſſe
tamen hoc expedit,ꝙ ſi fortiter brachiũ extenderis, nihil cutis ſub ala apprehẽ-
dere poteris,quod ſanè attractu memorabile ſit. Diſtrahitur enim in extẽſione,
Nec uero neruos ulla machina uulnerare oportet. Hi enim prõpti expoſiti ſunt
ac extẽti in hac figura. Si uero parũ brachiũ eleuaris,multũ quidem cutis appre
hendes: Nerui uero quorũ curam gerere oportet,intus ultra apprehenſionẽ cõ
ſiſtent. Nónne igitur in omni arte præ omnibus curandũ eſt,ut in ſingulis figu
ræ iuſtæ inueniantur. Atqꝫ hæc quidẽ de loco ſub ala. & ſufficiũt hæ apprehen
ſiones,ſi cruſtæ recte fuerint inuſtæ. Extra uero alã duo ſolũ loci ſunt, ubi quis
cruſtas inurere queat huic affectioni auxiliantes. Vnã in anteriore parte, inter
brachij caput,& tendinẽ iuxta alam. Et hac quidem parte cutem penitus peru-
rere oportet,ſed nõ altius. Vena enim craſſa propinqua eſt,et nerui,quorũ neu
tra igne calfacienda ſunt. Retrorſum aũt alteram cruſtam inurere licet,multum
ſupra tendinẽ,qui eſt iuxta alam,et paululũ infra brachij caput. Et cutẽ quidem
penitus perurere oportet, Verũ neqꝫ hic ualde altam cruſtam facere. Inimicus
enim eſt ignis neruis. Curare igitur ulcera per omnem curationẽ oportet,ita ut
brachiũ nunquã uehementer extendas,ſed moderate,ulcerũ ſaltem curandorũ
gratia. Minus enim ita perfrigerantur. Conducit enim omnes uſtiones tegere,
ut etiam leniter curẽtur. & minus diſparentur,minuſqꝫ ſanguinis erũpat,& mi
nus conuulſio accedat. Vbi uero pura facta fuerint ulcera,& ad cicatrices deue

nerint

nerint,tũc ſanè penitus brachium ſemper die ac nocte coſtis alligatũ eſſe oportet. Sed & quũ ſana facta fuerint ulcera,ſimiliter ad multum tempus,brachium ad coſtas alligandũ eſt. Sic enim maxime cicatrix induci poterit,& ſpatij amplitudo intercipietur,in quã maxime luxatur brachiũ. Quibuſcunq; uero humerus repoſitione fuerit deſtitutus, ſi quidem homines adhuc creſcant,os brachij non ſimiliter ut ſanum coaugeſcit,ſed augeſcit quidem, uerũ altero breuius aliquanto efficitur. Et qui muſtellæ cubito prędití ſunt,paruumq; ac macilentum brachiũ ex natiuitate habent, galeancones uocati, ob duplices has calamitates fiũt tales,tum ſi talis aliqua luxatio ipſos dum in utero ſunt corripuerit,tum ob aliam calamitatẽ,de qua poſtea aliquãdo ſcribetur. Quin & hi quibus dum adhuc infantes ſunt,profundæ ac ſubmerſæ ſuppurationes circa brachij caput fiunt,omnes galeancones efficiuntur. & ſiue ſecti fuerint, ſiue uſti,ſiue ſua ſponte ipſis eruperint,hæc ita ſe habere noſſe oportet. Qui tamen ex natiuitate galeancones ſunt,etiam ſi manu potentiſsime uti poſsint,tamen neq; ipſi extento cubiti gibbo,brachiũ ad aurem extendere ac eleuare poſſunt. Sed multo minus hanc q̃ ſanam manum. Quibus uero iam uiris exciderit humerus,& repoſitus non fuerit,his ſuperna humeri pars magis excarnis efficitur,et habitus hac parte tenuis fit. Quũ tamẽ dolor ceſſauerit,nõ omnia ea ſimiliter operari poſſunt, quæ eleuato cubiti gibbo à coſtis in obliquũ operari oportet. Quæ uero tranſmoto brachio iuxta coſtas,aut in anteriorem,aut in poſteriorẽ partem operari oportet,ea operari poſſunt. Nam & ſcobinam,& ſerram trahere poterint, ſecuri item findere, & fodere,ſi non ualde ſurſum cubiti gibbũ attollant,ſed & alia iuxta tales figuras operantur. At uero quibus ſummus humerus fuerit auulſus,his os auulſum extra eminens apparet. Eſt autẽ hoc uelut uinculũ clauiculæ & ſcapulæ. Alia enim eſt hominis natura hac parte q̃ aliorũ animalium. Medici igitur in hoc uulnere maxime falluntur. Nam quũ os auulſum emineat,ſuperna humeri pars humilis & caua apparet,ut etiam uelut humeri elapſi curam adhibeant. Multos igitur noui medicos aliàs nõ malos, qui grauiter afflixerũt, tales humeros reponere conãtes,ita excidiſſe rati,& nõ prius deſiſtunt ipſi exiſtimare ſe humerũ reponere,q̃ uel deſperarint,uel fruſtrati fuerint. His curatio quidẽ eadem quæ etiã alijs huiuſmodi,ceratũ,ſplenia,& lintea, & deligatio eiuſmodi. deorſum tamen cogere os ſupereminẽs oportet,& ſplenia ſuper hoc ponere plurima,& hac parte maxime premere:& brachium ad coſtas adalligatum ad ſupernã partem tenere. Sic enim os auulſum maxime appropinquarit. Hæc tamen probe noſſe expedit,& uelut certa prædicere,ſi alioqui uoles,quòd nullum detrimentũ,neq; paruũ,neq; magnũ,humero contingit ex hoc uulnere. Sed locus turpior euadit. Neq; enim hoc os in priſtinã ſedem ſimiliter firmari poterit,uelut natura exigit,ſed neceſſe eſt plus aut minus tumidum eſſe ad ſupernam partem. Neq; enim aliud ullum os in eundẽ locũ reſtituitur,quod cum alio oſſe cõmunionem habet,& adhærẽs à ueteri naturali ſede auulſum fuerit. Paucis aũt diebus ſummus humerus doloris exors fit,ſi probe deligetur. Clauicula porrò fracta,ſi quidẽ penitus caulatim hoc contigerit,curatu facilior eſt. Si uero oblonge,difficilius ſanatur:& contraria in his contingũt,aliter q̃ quis putauerit. Nam quæ penitus caulatim fracta eſt,cogi magis poterit ut ad naturam redeat. Et ſi diligens cura adhibeatur,partem quæ ſuperior eſt, inferiorem

fecerit figuris idoneis, & deligatione conueniente. Si uero perfecte non firmata fuerit, attamen supereminens oſsis pars non ualde acuta fit. At quorum os in longitudinem fractum fuerit, his ſimilis oſsibus auulſis calamitas contingit, de quibus antea ſcriptum eſt. Neqꝫ enim ipſum ad ſeipſum ualde firmari ſolet, & ſumma oſsis eminẽtis, ualde acuta fit. In uniuerſum igitur noſſe expedit, quòd nullum detrimentũ neqꝫ humero, neqꝫ reliquo corpori, ob clauiculæ fracturam accedit, ſi non inſuper corruptio aliqua cõtingat. Raro autem hoc fit. Deformitas tamen circa clauiculæ fracturam accedit, primũ turpiſsima, deinde uero minor fit. Coaleſcit autem clauicula cito, itẽmqꝫ alia oſſa laxa. Celerem enim calli obductionem talia faciunt. Quum igitur recens fracta fuerit, uulnerati ad curationem feſtinant, maius malum eſſe putantes q̃ꝫ eſt, & medici quoqꝫ prompti ſunt ad recte curãdum. Progreſſu uero temporis & uulnerati, utpote qui neqꝫ dolent, neqꝫ iter facere, neqꝫ cibum capere prohibentur, negligunt: & medici, utpote qui ſuis ſedibus reſtituere nõ poſſunt, aufugiunt, neqꝫ uulneratorũ negligentiã ægre ferunt. In hoc autẽ calli obductio acceleratur. Deligationis uero modus pleriſqꝫ cõſimilis eſt, ut cerato & ſplenijs, & mollibus linteis curatio fiat. Inſuper autem & hæc curatio, & hæc animaduerſio habenda eſt, & præſertim in hac aggreſsione: quòd plurima ſplenia iuxta eminentem partem imponere oportet, & plurimis deligationibus maxime circa hanc partem premere. Sunt aũt aliqui quibus cõplacuit plumbum graue inſuper adalligare, ut ſupereminentẽ partem deorſum cogat. Fortaſsis aũt neqꝫ intelligunt qui ſimpliciter deligant. Sed neqꝫ hic modus ad clauiculã fractam pertinet. Neqꝫ enim fieri poteſt ut id quod eminet memorabili modo deprimatur. Alij uero quidam ſunt, qui quũ cognouerint ꝙ hæ deligationes erroneæ ſunt, & nõ ſecundũ naturam ſupereminẽtia deorſum cogunt: deligant quidẽ ipſos ſplenijs & linteis utẽtes, uelut etiam alij. Verum cincto homine faſcia quadam qua parte maxime cingi ſolet, poſtqꝫ ſplenia ſupra eminẽtes fracturas impoſuerunt, ita ut iſthic magna mole extuberẽt, tunc initiũ lintei ad cincturam ex anteriore parte alligant, atqꝫ ita deligant in directũ clauiculæ extendentes ac retrorſum ducẽtes, & iſthic cincturæ circumdatum in anteriorem partem reducunt, & rurſus in poſteriorem. Aliqui uero nõ cincturæ linteũ circumdant, ſed circum interfœmineũ iuxta ſedem, & per ſpinam linteũ circumdantes, hoc modo fracturã comprimũt. Hæc itaqꝫ ſi quis inexpertus audit, prope ſecundũ naturam eſſe uidẽtur, uerũ ſi quis utatur inutilia exiſtunt. Neqꝫ enim ſtabilia ſunt, etiãſi decũbat quis, quãuis ita uel maxime ſtabilitas cõtingat: attamẽ ſi decũbens aut crus inflexerit, aut ipſe ſe inclinet, omnia deligamenta mouebũtur. & alioqui noxia eſt hæc deligatio. Nam & ſedes intercluditur, & lintea in hac anguſtia aceruata fiunt. & quæ rurſus cingulo circũdantur, nõ ita ualida facta cinctura circũdari poſſunt, ut non cingulũ ſurſum aſcendere cogant, neqꝫ ita neceſſe eſt omnia deligamenta laxari. Quàm proxime uero quis rem cõficere uideri poſsit, etiamſi nõ magna faciat, ſi quibuſdã linteis cingulũ circũdet, plurimis aũt linteis priorẽ deligationem perficiat. Sic enim maxime ſtabiles fuerint deligationes, & mutuam inter ſe opem tulerint. Plurima igitur ex his quæ cõtingunt his quibus clauicula fracta eſt relata ſunt. Inſuper aũt & hoc ad intelligere oportet, ꝙ clauicula plerũqꝫ frangitur ita ut os quod à pectore eſt, ad ſupernã partem emineat: quod uero à ſum-

mo

mo humero eſt,in infernam partē ſubſidat.Cauſæ uero horū hę ſunt,ꝙ pectus
necꝫ multo inferius necꝫ ſuperius procedere poteſt.Nā articuli in pectore mo-
tus paruus eſt.Ipſum enim ſibiipſi,& ſpinę,ex cōtinuitate cōmiſſum eſt.Proxi
me quidē clauicula ad humeri articulū fluctuat. Cogitur enim frequentē motū
habere,propter ſummi humeri connexionē.& alioqui ubi uulnerata eſt, ad ſu-
pernā partem defugit ea pars quæ pectori adhæret,& nō ualde ad infernā par-
tem cogi poteſt.Nam & à natura leuis eſt,& loci amplitudo ipſi ſuperne maior
eſt ꝗ inferne. At humerus & brachiū,& quæ his annexa ſunt,à coſtis ac pecto
re facile exolui poſſunt:& propterea multo ſuperius ac inferius abduci queūt.
Quum igitur fracta fuerit clauicula,os quod ad humerū eſt magis deorſum re-
pit.Huc enim ipſum unà cū humero & brachio defluere procliuius eſt ꝗ ſur-
ſum ferri.Quum igitur hæc ita ſe habeant,imprudenter ſe gerunt qui ſuperemi
nenrē oſsis partē deorſum cogere oportere putāt.Nam infernā ad ſupernā ad-
ducendā eſſe manifeſtū eſt.Hæc enim motū habet.Hæc eſt quę à natura diſceſ-
ſit.Clarū itacꝫ eſt aliter nullo modo ipſam cogi poſſe. deligationes enim nihilo
magis appellunt ꝗ repellūt.Si uero quis brachiū ꝗ maxime ad coſtas admotū
ſurſum cogat,ut ꝗ acutiſsimus eſſe humerus uideatur, perſpicuū eſt ꝙ ſic ada-
ptari poterit ad os quod à pectore eſt, unde eſt diuulſa . Si quis igitur legitima
deligatione utatur,celeris curationis gratia:& reliqua omnia fruſtra fieri putet,
præter figurā relatam,is & recte intellexerit, & celerrime ac optime curauerit.
Decūbere tamen hominē multū refert,& ſufficiūt dies xiiij.ſi quieuerit, aut ad
ſummū uiginti. Si tamen cōtrario modo clauicula fracta fuerit,quod nō ual-
de cōtingit,ut os quod à pectore eſt ſubſidat,quod uero à uero à ſummo hume
ro eſt ſupereemineat,altericꝫ ſuperſtet:nulla magna curatiōe in his opus fuerit.
Ipſe enim humerus & brachiū ſi demittatur,oſſa inter ſe committere ac firmare
poteſt.& uilis quæpiā deligatio ſuffecerit,& pauci dies ſatis erūt ad callum ob-
ducendū. Quòd ſi hoc modo fracta nō fuerit,ſed in obliquum hàc uel illàc lu-
xata,ad naturā reducere oportebit, humero cū brachio ſurſum adducto, uelut
etiā ante dictū eſt. Quū aūt ad priſtinam naturā reſederit,reliqua curatio uelox
erit.Pleraſcꝫ igitur immutationes ac luxationes,brachiū ſi ſurſum cogatur cor
rigit.Quæcūcꝫ uero luxationes ex ſupernis oblique ad latus fiūt,aut deorſum,
his correctio præparatur,ſi homo ſupinus decubuerit,iuxta medias aūt ſcapu-
las aliquid altius ſuppoſitū fuerit,quo pectus maxime in utrancꝫ partē inflexū
ſit:& brachiū adducat quis ad coſtas porrectū.Medicus aūt altera manus uola
in brachij caput iniecta retrudat,altera oſſa fracta cōponat.Sic enim ꝗ maxime
ad naturā reduxerit. Verū quod iam dictū eſt,ſupernū os facile ad partē ſubſi-
dere ſolet.Pleriſcꝫ igitur ubi deligati fuerint,figura ipſa opitulatur,ita ut ad ip-
ſas coſtas cubiti gibbū habentes,hoc modo humerū ad ſupernā partem cogāt.
Quibuſdā uero humerū quidem ſurſum uelut dictū eſt, cogere oportet : cubiti
aūt gibbū ad pectus adducere:ſummā uero manū ad ſummū ſanū humerū ad-
hibere.Siquidē igitur decūbere ſuſtinet,fulcimentū aliquod quod obfirmet ap
ponere oportet,quo humerus ꝗ maxime ſuperne maneat. Si uero obambulare
uolet,fundā ex faſcia factā,& acutæ gibbi cubiti parti circūdatā,de collo appen
ſam geſtare oportet. Cubiti porrò gibbi articulus ubi emotus aut luxatus
eſt,ad coſtas,aut foras,acuta ipſius parte in brachij cauitate manēte,extenſione

in directũ facta, id quod eminet retrorſum & in obliquũ repellere oportet. Vbi uero perfecte excidit, aut hàc, aut illàc, extenſio in qua brachiũ fractum deligatur requiritur. Ita enim incurua gibbi pars nõ impediet. Excidit aũt maxime ad partẽ uerſus coſtas. Correctiones uero facere oportet ꝙ plurimũ abducendo, & ut ne brachij caput cornicem contingat, ſublimẽ circũducere ac inflectere, & nõ in directũ cogere, ſimul aũt cõtraria in utrãq; partẽ detrudere, & in ſedẽ cõpellere. Cõtulerit etiam in his gibbi cubiti inuerſio, modo in ſupinam, modo in pronam partẽ. Curatio uero ex figura eſt, ut ſummã manum paulo altiorẽ cubiti gibbo habeãt, brachium uero ad coſtas. Sic etiã appenſi exceptio, & poſitio, & geſtãdi facilitas, & natura, & uſus, in cõmuni ſunt, ſi modo non male callus obducatur. Obducitur autẽ cito. Curatio fit linteis iuxta legẽ articularem, ita ut acuta eius pars inſuper deligetur. Recrudeſcit aũt maxime cubiti gibbus febribus, doloribus, nauſea & uomitu meracæ bilis, præſertim ſi retrorſum luxatus fuerit, ob torporẽ: deinde, ſi in anteriorẽ partem. Verũ curatio eadẽ eſt. Repoſitio uero retrorſum luxati, ut extẽtum diſtẽdamus: Signũ aũt eſt, ꝙ extẽdere ipſum nõ poſſunt, ſicut in anteriorẽ partẽ luxati, ꝙ inflectere nequeũt. Verũ tũc durũ quiddã inuolutũ indere oportet, & circũ hoc ab extẽſione derepente inflectere. Diſparationis aũt oſsiũ ſignũ eſt manifeſtũ ex cõtactu, iuxta uenã quæ in brachio finditur. At uero callus cito his obducitur. Ex natiuitate aũt breuiora ſunt oſſa infra noxã, plurimũ quæ proxima ſunt, cubiti. deinde manus. poſtea digitorũ. Verũ brachiũ & humerus robuſtiora fiũt, propter inuerſionẽ. At altera manus propter opera adhuc fortior eſt. Imminutio uero carniũ fit, ſi foras excidit, intrinſecus: Sin minus, in contrariũ prout excidit. Cubiti uero gibbus ſi intrò, aut extra exciderit, extẽſio fit in cõmuni figura cubiti ad brachiũ. faſciã eñ ſub alam data, ipſam exceptã ſuſpendere oportet: ad ſummũ uero cubiti gibbũ iuxta articulũ põdus appẽdere, aut manibus deorſum cogere. Vbi uero articulus ultra eleuatus eſt, coaptationes manuũ uolis fiũt, uelut etiã in manib. Deligatio quoq; in hac figura, & exceptio appẽſi, & poſitio. At ſi in poſteriorẽ excidit partẽ, ſtatim extentũ palmis dirigere ac coaptare oportet. Simul aũt in directione etiã alijs opus eſt. Si in anteriorẽ, circũ linteũ conuolutũ iuſtę molis inflectẽdo ſimul directionẽ facere oportet. Si uero in alterã partẽ inclinarit, in directiõe ſimul utraq; facere oportet. Verũ curatiõi cõmunis eſt figura & deligatio. Poſſunt aũt et ex diſtẽtione omnia in cõmuni cõtingere. At uero repoſitiones aliæ ex ſupereleuatione reponũtur, aliæ ex extẽſione, aliæ ex circũuolutione. Hæ uero ex figurarũ exceſsibus, aut hàc aut illàc celeriter fiũt. Manus articulus aut intrò, aut extra luxatur, plerũq; uero intrò. Signa aũt facilia cognitu ſunt. Si eñ intrò luxatus eſt, digitos inflectere nõ poſſunt. Si extra, extẽdere nequeũt. Repoſitio fit, digitis ſupra mẽſam poſitis, ut ab alijs atq; alijs in diuerſum extẽſio fiat, et id quod eminet aut uola, aut calcaneo retrudatur, et in anteriorẽ partẽ deorſum protrudatur. Inferne uero iuxta alterũ os moles aliqua cõuoluta mollis ſupponatur, ſi ſupra eminet, manu prona locata: ſi infra, ſupina. Curatio uero linteis fit. Tota porrò manus, aut intrò, aut extra, aut hàc aut illàc luxatur. Maxime uero intrò. Quãdoq; aũt & appẽdix emota eſt. Quãdoq; uero alterum os diſparatũ diſtat. His extẽſio fortis faciẽda eſt, et quod quidẽ eminet retrudatur, alterũ uero contrà trudatur, duabus ſpeciebus ſimul cõtingentibus, & retrorſum

ſum

ſum,& in obliquũ,aut manibus ſupra mẽſam,aut calcaneo. Quæ uero recrudeſcunt ac deformia ſunt,tẽpore ad uſum corroborãtur. Curatio fit linteis cũ manu & cubito.& ſerulæ uſq; ad digitos ponũtur. At ferulis hæc deligata frequẽtius ꝙ fracturas ſoluere oportet,& perfuſionẽ ampliorẽ adhibere. Ex natiuitate aũt manus breuior fit,& carnes imminuũtur maxime in contraria parte ei in qua luxatio facta eſt. At adulto iam oſſa manent. Digiti uero articulus luxatus facilis cognitu eſt. Repoſitio fit extendens in directũ,ita ut quod eminet os protrudatur,contrariũ uero cõtra trudatur. Curatio fit faſcijs ac linteis. Si uero nõ reponantur, forinſecus callo obducitur. At ſi ex natiuitate, aut dum adhuc creſcit homo, luxata fuerint oſſa, breuiora fiunt infra luxationẽ, & carnes imminuuntur cõtraria maxime parte ei in qua luxatio facta eſt. In adulto uero oſſa manent. Maxilla uero paucis iam perfecte luxata eſt. Os enim quod à ſuperiore maxilla prodit,cum eo oſſe ſubiugatũ eſt, quod ſub aurem annexũ eſt, quodq; capita infernæ maxillæ cõcludit, ac dirimit,quũ altero capite ſuperius ſit,altero inferius:& extremæ infernæ genæ partes ita ſe habẽt,ut altera ob longitudinẽ non facile acceſſum admittat:altera uero cornix eſt,& ſupra iugale os excedit:Simul aũt & an.barũ harum extremitatũ neruoſi tendines exiſtunt, ex quibus muſculi dependent,qui temporales ac manducatorij appellantur. Propterea autẽ appellantur,& propterea mouẽtur,eo quod hinc dependent. Nam in edendo,& in loquẽdo:& in reliquo oris uſu,ſuperna quidẽ maxilla quieſcit. Eſt enim capiti cõnexa,& non coarticulata. Inferna aũt maxilla mouetur. Coarticulata enim eſt à ſuperna maxilla,& à capite. Cur igitur in cõuulſionibus ac diſtentionibus hic articulus diſtentus primus de ſe ſignificationẽ præbeat:& cur plagæ tẽporales periculoſæ ſint,ac ſoporẽ inducant,alio libro referetur. Quòd uero nõ ualde luxetur,cauſæ hæ ſunt. Sed & hæc quoq; cauſa eſt,quòd nõ ualde tales ciborũ neceſsitates hominẽ apprehẽdunt,ut magis ꝙ poteſt hiet. Exciderit aũt à nulla alia figura,ꝙ ſi quis ualde hians maxillã in alterã partem diducat. Cõfert tamẽ ad hoc ut excidat,hoc ipſum. Quicũq; enim nerui,& quicũq; muſculi circa articulos ſunt,aut ab articulis,ex quibus colligantur,horum quicunq; in uſu ſæpe mouentur,hi etiã maxime ad extẽſiones remittunt, quemadmodum etiam pelles molliſsimæ multum remittunt. De quo igitur ſermo eſt, luxatur quidẽ & excedit maxilla raro:laxatur tamẽ ſæpe in hiatibus, uelut etiam aliæ muſculorum ac neruorũ immutationes hoc faciunt. Manifeſtum uero ex his maxime fit,ubi excidit. Prominet enim inferna maxilla in anteriorẽ partem,& in cõtrariam luxationi partem abducitur:& oſsis cornix circa ſupernã maxillam tumidior fit:& infernas maxillas difficulter cõmittunt. Quæ uero repoſitio his cõueniat, manifeſtũ eſt. Oportet enim aliquẽ uulnerati caput detinere, & alterũ infernã maxillam intrinſecus ac extrinſecus ad mentũ digitis apprehẽdere,et primũ maxillam aliquãdiu hàc atq; illàc manu abducere,et ipſum hominẽ iubere,ut maxillam laxã habeat,& ſimul adducat,ac ꝙ maxime remittat. Deinde repẽte tribus figuris ſimul laxare oportet,diligenti in hoc animaduerſione habita. Nam & ex diſtortione ad naturã deducere oportet, & infernã maxillã retrorſum protrudere,ita ut ęger hęc ſequatur,& maxillas cõmittat,ac non hiet. Atq; hæc quidẽ repoſitio eſt,& neq; alijs figuris fieri poterit. Curatio uero breuis ſufficit. Spleniũ eñ inceratũ apponitur,ac laxo deligamẽto deliga-

tur. Securius aũt hęc aggreſsio perficitur, homine ſupino reclinato, et coriaceo
puluinari pleniſsime farcto capiti ſuppoſito, ut in ipſum innitens ꝙ minimum
cedat. Inſuper autẽ & caput uulnerati aliquis detinere debet. Si uero ambæ ma-
xillæ luxatæ fuerint, curatio quidẽ eadem eſt, uerũ hi os minus cõmittere poſ-
ſunt. Nam his genæ prominentiores ſunt, ſed indiſtortæ. Quòd uero diſtortæ
nõ ſint, maxime cognoueris ex dentiũ tum ſupernorũ, tum infernorũ terminis
è directo inter ſe correſpõdentibus. His cõfert ut ꝙ citiſsime reponãtur. Repo
ſitionis aũt modus prius dictus eſt. Si uero nõ reponãtur, animæ periculũ im-
minet, præ febribus cõtinuis, et torpido ſopore. Soporiferi eñ hi muſculi ſunt,
& dum alterãtur, & dum intendũtur præter naturã. Solet etiam aluus his bilio
ſa, meraca, pauca egerere. Et ſi uomuerint, meraca uomũt. Hi igitur etiã moriũ-
tur decima maxime die. At ſi fracta fuerit inferna maxilla, ſi quidẽ non omnino
caulatim hoc cõtigerit, ſed cohæret adhuc os, confractum tamẽ fuerit, dirigere
quidẽ os oportet digitis circa linguã obliquam ſubiectis, forinſecus uero cõtra
niti, prout cõtulerit. Et ſi diſtorti fuerint dẽtes iuxta uulnus cõmoti, poſtq; os
directũ fuerit, dẽtes inter ſe cõiugare oportet, nõ duos ſolũ, ſed etiã plures, atq;
hoc maxime auro, ſin minus, lineo filo, donec os corroboretur. Poſtea cerato, et
ſplenijs paucis, & linteis modicis deligare, nõ nimiũ firmis, ſed laxis. Nam hoc
probe noſſe expedit, ꝙ deligatio per lintea, maxillæ fractæ parũ quidẽ contule
rit, ſi recte fiat: magnopere uero lęſerit, ſi praue deligetur. Frequẽter aũt circa lin
guã explorare oportet, & multo tẽpore reniti ac digitis dirigere os cõfractum,
optimũq; eſſet ſi hoc ſemper fieri poſſet, ſed fieri nequit. Si uero os penitus cau
latim diffractũ fuerit, raro aũt hoc cõtingit: dirigere quidẽ os oportet uelut di-
ctũ eſt. Vbi uero direxeris, dentes cõiugare, quemadmodũ antea dictũ eſt. Ma
gnopere enim cõtulerit ad quietẽ, & adhuc magis ſi quis recte coniungat, & ue
lut oportet futuras cõſuat. At enim nõ facile eſt omnẽ chirurgiã ſcripto exquiſi
te prodere, ſed ex his quæ ſcripta ſunt, formã & imaginem concipere oportet.
Poſtea corio opus eſt Carthaginẽſi, et ſi quidẽ iunior fuerit uulneratus, ſatis eſt
ſquama inde detracta uti. Si uero adultior, ipſo corio: ita ut deſecta inde particu
la trium digitorũ latitudine, aut prout cõgrua fuerit, ſublita prius ègũmi maxil
la, ita enim mitius fuerit, glutine agglutinetur ſumma ſui parte, ad diffractã ma
xillæ partẽ, digiti aut paulo ampliore diſtãtia à uulnere. Et hæc quidẽ particula
ad infernã partẽ agglutinãda eſt, & habeat fiſſuram è directo mẽti, quo acutam
eius partẽ circũcirca cõplectatur. Alterum autẽ eiuſmodi lorũ, aut paulo latius,
ad ſupernã maxillæ partẽ agglutinare oportet, tãta à uulnere diſtãtia, quãta illa
altera lori particula abfuit. Sit autẽ & hoc fiſſum, ut circũcirca aurẽ ambiat. Sint
aũt hæc lora acuta, qua parte cõmittuntur, & ubi ipſorũ extremitates cõnecte-
re ac colligare oportet. In agglutinatione uero, caro corij ad cutẽ uergat, Sic eñ
magis agglutinatũ adhærcſcit. Poſtea extẽto hoc loro, magis aũt eo quod circa
mentũ eſt ꝙ maxime, ne maxilla exacuatur, lora ipſa circa uerticẽ cõnectere o-
portet, & deinde linteo frontẽ deligare. & ſuperiniectũ quid eſſe oportet, uelut
moris eſt, quo uincula quieta ſint ac firma. Decubitũ aũt faciat in ſanã maxillã,
nõ maxillæ, ſed capiti innitens. Attenuandũ uero eſt corpus uſq; ad dies decẽ,
deinde renutriẽdum nõ tarde. Si eñ primis diebus inflãmatio nõ acceſſerit, in
uiginti diebus maxilla corroboratur. perfecte enim callo obducitur, quemad-

modum

modum etiam alia oſſa rara,ſi nõ corruptio infeſtarit. Verũ de corruptionibus
omniũ oſsium alia longa tractatio reſtat.Hæc extẽſio per agglutinamẽta fiens,
mitis eſt,& prõpta ad moderationẽ faciendam,& ad multas ac multis locis fa-
ciendas directiones accõmodata. At medici nõ intelligentia æque ac manibus
prompti,tum in alijs uulneribus,tum in maxillarũ fracturis tales exiſtunt. Va
rijs enim modis,& bene & male,maxillam fractã deligant.Omnis enim deliga
tio maxillæ ſic fractæ,oſſa ad fracturã magis uergẽtia inclinat,ꝗ ad naturã du-
cit.Si uero inferna maxilla circa cõnexionem ad mentũ diuulſa fuerit.Sola autẽ
hæc cõnexio in inferna maxilla eſt,Verũ in ſuperna multæ.Sed nõ uolo ſermo
ne longius aberrare.In alijs enim morborũ ſpeciebus de his dicendũ eſt.Si igi-
tur cõnexio ad mentũ diſparata fuerit,ipſam coaptare cuiuslibet uiri eſt. Os e-
nim quod eminet,ad internã partẽ digitis admotis detrudere oportet. Quod
uero intrò uergit,ad externã partem digitis immiſsis reducere.Hæc tamen ex-
tenſione diſtendendo facere oportet.Facilius enim ſic ad naturam redibũt,ꝗ ſi
quis oſſa inter ſe cõplicans cogere conetur. Vbi uero coaptata fuerint,cõiuga-
re oportet dẽtes inter ſe hinc atq; illinc,uelut prius dictũ eſt.Curare uero cera-
to,& ſplenijs paucis ac linteis.Deligationẽ aũt breuem potius ꝗ uariam hic lo
cus maxime admittit.Nã ut æquilibris nõ eſt,prope tamen ad æquilibriũ acce
dit.At lintei obuolutionẽ facere oportet,ſi quidẽ dextra maxilla eminet,in de-
xteram.In dexterã enim fieri putatur,ſi dextra manus deligationi prӕit.Si uero
altera maxilla eminuerit,aliter deligationẽ ducere oportet.et ſi quidẽ recte quis
coaptationẽ adeptus fuerit,& uelut cõuenit quieuerit,cita curatio cõtinget, &
dentes illæſi manẽt.Sin minus,diuturnior fiet curatio, & diſtortionẽ habebit.
dentes aũt læſi & inutiles fiunt. Porrò ſi naſus fractus fuerit,fracturę modus
nõ unus eſt. Verũ qui pulchris deligationibus gaudent citra intelligentiã,tum
in alijs multis damnũ incurrũt,tum in fracturis circa naſum uel maxime.Ex de
ligationibus enim hæc maxime uaria eſt,& quæ plurimas aſcias habeat, & in-
terruptiones ac interceptiones cutis maxime uarias rhõbiformes. Sicut igitur
dictũ eſt,qui nulla intelligẽtia prædití aggreſsionis ſtudio tenẽtur,ultro ſe offe
rũt ad naſum fractũ deligandũ. Vna itaq; alteráq; die lætatur medicus, gaudet
quoq; is qui deligatur.Deinde cito quidẽ is qui deligatur ſatiatur.Noxia enim
& moleſta eſt geſtatio:ſatis aũt eſt medico oſtẽtaſſe,ꝙ naſum uarie deligare no
uit.facit aũt talis deligatio omnia cõtra ꝗ cõuenit.Partim enim qui propter fra
cturã ſimi fiunt,ſi ſuperne quis magis premat,ſimiores nimirũ fient. partim ue
ro quibus naſus hàc aut illàc diſtorquetur,aut circa cartilaginẽ,aut ſuperius,pa
làm eſt ꝙ neq; ipſis ſuperne deligatio proderit,ſed etiã magis lædet.Non enim
ita cõgruit ſplenijs altera naſi pars,quanquã neq; hoc faciãt deligantes. Proxi-
me uero deligatio reſiſtere mihi uidetur,ſi iuxta mediũ naſum circa acutam par
tem,contuſa caro ad os fuerit,aut etiã os parũ,& nõ multum contuſum ſit. Ta-
libus enim naſus callo obducitur,& aliquanto aſperior euadit.Sed tamen neq;
his deligatio multo negotio opus habet, ſi modo etiam deligare oportet. Suf-
ficit autem ſuper contuſionem ſplenium inceratum extendere . Poſtea uelut ex
duobus initijs deligatio fit, ita ſemel linteum circumdandum eſt. Optima ta-
men curatio eſt,per farinam triticeam hornam,lotam,uiſcoſam,ſubactam,mo-
dicam, ita ut talia ex illa uelut cataplaſmate integantur . Si igitur triticea farina
bona

bona fuerit,& tractu facilis,ea ad omnia huiuſmodi uti oportet. Si uero non facilis tractu ſit,modicam mannam leuiſsime tritam,& aqua dilutam,cum farina ſubigere oportet,aut gummi parum,ſimiliter ammiſcere. Quibuſcunq; igitur naſus fractus eſt,ut deorſum & in ſinū uergat, ſi quidem ex anteriore parte iuxta cartilaginem ſubſidat,fieri poteſt ut aliquid quod ipſum dirigat in nares indatur. Sin minus,omnia talia digitis in nares iniectis dirigere oportet,ſi id fieri datur. Sin minus,craſſum ſpecillum nō in anteriorem narium partē digitis indere oportet,ſed qua parte naſus ſubſidit:extrinſecus autē ab utraq; parte naſum apprehendere,ſimulq; cogere ac ſurſum ducere. Et ſi quidē ualde in anteriore parte fuerit fractura,fieri poterit ut aliquid intra nares indatur, uelut iam dictum eſt,nimirū lintei raſura,aut aliud quid huiuſmodi, linteo inuolutū, aut potius in corio Carthaginenſi conſutum,ea figura quæ cōgruat loco cui incūbet. Si uero ulterius facta fuerit fractura,fieri nō poteſt ut aliquid indatur. Si enim in anteriore parte moleſta eſt geſtatio,quomodo nō ſit in interiore? Primū igitur & intrinſecus cōformando,& forinſecus nō parcendo,ad priſtinā naturam reducere ac dirigere oportet. Valde enim cōformatur naſus fractus, maxime quidem eadē die: ſin minus,paulo poſtea. Verū ſegniter agūt medici, & leuius q; cōuenit primū contingūt. Injcere enim manus hinc atq; illinc iuxta naturā naſi q; infime oportet,ex infernis ſurſum cogēdo,et ſic q; maxime erigere, unà cū interna directione etiā extrinſecus dirigendo. Poſtea ad hęc nullus talis medicus eſt,ſi ſtudiū adhibere ac tolerare uult,uelut ipſius digiti indices. Hi enim maxime ſecūdum naturā ſunt. Vtrūq; enim digitū injcere,eoq; totū naſum firmare oportet,atq; ita in quiete habere,ſi quidē fieri poſſet,ſemper donec corroboretur: ſin minus,plurimo tēpore uelut dictum eſt. Quod ſi fieri nequeat, aut puer aut aliqua mulier hoc faciāt, Molles enim manus eſſe oportet. Sic enim q; optime naſus curari poterit,ubi nō in obliquū,ſed ad infernā partem æqualiter ſubſidat. Ego igitur nullū unq; naſum uidi,qui ſic fractus dirigi nō potuiſſet,ſi ſtatim ita cogeretur priuſq; callus obduceretur, ſi modo quis recte curare uelit. Verū homines ut ne deformes fiant,multo quidē precio coemerint, ſtudiū aūt adhibere nō ſciunt,ſimulq; nō tolerāt,ſi non dolore uexētur,aut mortē timeāt: quanq; breui tēpore naſus callo obducatur. decē enim diebus corroboratur,ſi nō corruptio inſuper accedat. Quibuſcūq; uero os in obliquū frāgitur,curatio quidē eadē eſt. Verū directionē non ęqualē utrinq; facere oportet,ſed quod inclinatū eſt,extrinſecus cogēdo ad naturā cōpellere,& in nares facta cōtrectatione,ea quæ intrò repūt impigre dirigere, donec correcta fuerint: ita ut eius probe memineris,q; ſi nō ſtatim corrigātur,fieri nō poſſit ut naſus nō diſtortus fiat. Poſtq; aūt ad naturā reduxeris,digitos plures aut unū digitū ad locū admouere oportet,qua parte eminebat,atq; ita aut ipſum,aut aliū quendā ſuſtētare, donec uulnus corroboratū fuerit. Sed & in narē paruū digitū immittere oportet, & aliàs atq; aliàs impellādo ea quę inclinata ſunt dirigere. At ſi quid inflāmationis his accedat,farina ſubacta uti oportet: & tamē incūbente etiā farina digitos ſimiliter admouere opus eſt. Si uero iuxta cartilaginē in obliquū fractus ſit, neceſſe eſt ſummū naſum diſtorqueri. Talibus igitur in ſummā narē aliquid quod dirigat ex relatis, aut quod his ſimile ſit, indere oportet. Poterit aūt quis multa idonea inuenire, quę neq; odorē habeāt, neq; aliàs lenia ſint. Ego uero quādoq;

pulmo

pulmonis ouilli fruſtum defectũ indidi. Hoc enim forte obtingebat. Nam ſpō-
giæ inditæ humiditates ſuſcipiũt. Poſtea Carthaginēſis corij ſquamam magni
digiti latitudine, aut prout contulerit reſectam, extrinſecus ad naſum inclinatũ
agglutinare oportet, & deinde hoc corij lorũ prout contulerit extēdere. Paulo
tamen amplius extendere conuenit, quo erectus & abſolute directus ſit naſus.
Lōgum aũt ſit hoc lorũ, ut poſtea infra aurē abductũ circum caput obducatur,
& licet quidem lori extremitatē ad frontem agglutinare, licet etiã longius duce
re, & deinde capiti obductum deligare. Hic modus ſimul iuſtam directionē ha-
bet, & ſimul ad moderationē faciendam promptus eſt, ut ſi quis magis aut mi-
nus naſi inclinationē ad contrariũ facere uelit. Nam quibus in obliquum naſus
frangitur, eos in reliquis uelut relatũ eſt curare oportet. Plurimis tamē inſuper
opus eſt, ut inclinationis in contrariũ gratia, lorum ad ſummũ naſum agglutí-
netur. Quibuſcũqꝫ uero cũ fractura etiam ulcera adſunt, eos ea propter turbari
nō oportet. Verum ſuper ulcera ceratũ picatum imponere, aut ex emplaſtris a-
liquod cruentis uulneribus idoneũ. Facilia enim curatu talia ſunt. Similiter eti-
am, ſi oſſa diſceſſura ſunt. Primã directionē impigre facere oportet nihil omit-
tendo, & directionē per digitos etiã poſtero tempore, ita ut laxius quidē admo
ueas, admoueas tamē. Ex omnibus enim corporis partibus naſus facilime con-
formari poteſt. Cæterũ lororũ agglutinatione ac in cōtrarium inclinatione uti
omnino nihil prohibet, ſiue ulcera affuerint, ſiue inflãmatio. Nullam enim mo
leſtiam exhibent. At uero ſi auris fracta fuerit, deligationes omnes inimicę
ſunt. Neqꝫ em̃ ita laxã quis circũdare poterit. Si uero magis premat, maius ma-
lum operabitur. Nam & ſana auris deligatione preſſa, dolore, & pulſatione, &
febre afficitur. Sed & cataplaſmata peſsima quidem omnino ſunt quæ grauiſsi
ma ſunt. Verũ & alia pleraqꝫ omnia mala ſunt, & abſceſſus inducũt, & mucum
ampliorē ſuggerunt, & deinde ſuppurationes noxias. His aũt fracta auris mini
me opus habet. Proximũ tamen locũ habet, ſi quid imponi debet, farina uiſco-
ſa, quã neqꝫ ipſam grauem eſſe oportet. Cōtingere uero ꝙ minime cōducit. Bo
num enim aliquãdo medicamentũ eſt, etiã nullũ adhibere medicamētum, & ad
aures, et ad multa alia. Vellicationē inſuper ac ſcalpturã uitare oportet. Corpus
aũt attenuare, et magis in quo periculũ eſt ne auris ſuppuretur. melius eſt quoqꝫ
aluũ mollire. Si uero quis facile uomat, ex moderata aliqua purgatiōe uomitũ fa
ciat. At ſi ad ſuppurationē deueniat, cito quidē aperire nō oportet. multa em̃ ex
his quę ſuppurari uidētur, quãdoqꝫ reſorbētur, etiãſi nondũ quis ullũ cataplaſ-
ma impoſuit. Si uero quis aperire cogatur, celerrime quidē ſana fit, ſi in ulteriorē
partem perurat. Illud tamē certo ſcire expedit, ꝙ mutila fiet auris, & minor alte
ra, ſi peruſta fuerit. Si uero nō in ulteriorē partē peruratur, tumidã partē nō ual
de parua ſectione incidere oportet. Sub craſsiore em̃ cute pus reperitur ꝙ quis
putauerit. Verũ ut in ſumma dicã, alia quoqꝫ omnia mucoſa, & mucos faciētia,
utpote quæ ſunt uiſcoſa, ad contactũ ſub digitis hàc atqꝫ illàc cito dilabũtur: &
propterea ſub craſsiore cute medici talia inueniũt, ꝗ putarint. Nã et aliquas ner
uorũ cōtortiones, ganglia appellatas, quæ ſanè laxę ac fluidæ ſunt, mucoſamqꝫ
carnē habēt, multi aperiũt, humorē in talib. ſe inuēturos eſſe putãtes. Medicus
quidē igitur ſentētia ſua fallitur, uerũ rei huiuſmodi nullũ ex apertione accedit
detrimentũ. Qui uero aquoſi loci ſint, aut muco pleni: et in qualib. locis ſingula

ſi ape

ſi aperiantur mortẽ afferant, aut etiã alia detrimenta inducãt, de his in alio ope-
re ſcribetur. Quum igitur inciderit quis aurem, ab omnibus quidẽ cataplaſ-
matis, et ab omni linamentorũ uſu abſtinere oportet. Curare aũt uel emplaſtro
aliquo cruentis uulneribus idoneo, uel aliquo alio, quod neq; grauitatem, neq;
dolorẽ inducat. Si enim cartilago denudari inceperit, & ſubſidentia purulenta
aut mucoſa habuerit, moleſtum eſt. Fit aũt & hoc propter illas curationes. Cæ-
terum omniũ eorũ quæ recruduerũt, peruſtio in ulteriorẽ partem ſufficientiſsi
ma medela eſt. Verticula uero ſpinæ quibuſcũq; in gibbũ trahuntur ex mor-
bis, pleraq; ut ſoluantur fieri nõ poteſt. Inſuperq; & quæ ſupra ſepti tranſuerſi
iuncturam ac connexionẽ gibba fiunt. Quæ uero infra, eorũ aliqua ſoluunt ua
rices in cruribus fientes. Magis aũt hæ uarices quæ in uena iuxta poplitẽ fiunt,
quibuſcũq; gibboſitas cõtigerit, eam ſoluunt. Fiunt autẽ & in uena circa ingui
na. Iam uero quibuſdam etiã dyſenteria diuturna ſoluit. Et quibus quidẽ gibba
fit ſpina dum pueri ſunt, priuſquam corpus ad augmentũ plenum perfectũ fue
rit, his corpus iuxta ſpinã coaugeri nõ ſolet. Sed crura quidẽ ac manus perfici-
untur, illæ uero partes defectuoſiores fiunt. & quibus ſupra ſeptũ tranſuerſum
gibboſitas eſt, his & coſtæ in amplitudinẽ augeri non ſolent, ſed in anteriorem
partẽ: & pectus acutũ fit, ſed nõ latum: ipſiq; & difficulter ſpirant, & ſtridulam
fauciũ aſperitatẽ habent. Nam uentriculi qui ſpiritũ ſuſcipiũt ac emittũt, mino-
rem amplitudinẽ habent. Sed & iuxta magnũ uerticulũ ceruicem repãdam ha-
bere cogũtur, ut ne caput ipſis pronuũ ſit. Multã igitur anguſtiam faucibus ex-
hibet etiã hoc os intro uergens. Nã & his qui natura recti ſunt, ſpirãdi difficul-
tatem hoc os inducit, ſi intro uergat, donec repreſſum fuerit. Ob talem igitur fi
gurã eiuſmodi homines eminẽtis gutturis, magis q̃ ſani apparẽt: & tuberculis
circa pulmonem duris ac crudis plerũq; tales affecti ſunt. Nam & gibboſitatis
occaſio, & diſtentio pleriſq; propter tales collectiones fit, cũ quibus uicini ner-
ui cõmunionem habent. Quibus uero infra ſeptũ tranſuerſum gibboſitas eſt,
horũ quibuſdam morbi rhenũ ac ueſicæ accedunt. Sed & abſceſſus ad ſuppura
tionem, & circa laterum mollitudines, & inguina diuturni ac ægre curabiles, &
neutri horũ gibboſitates ſoluũt. Coxæ uero his magis excarnes fiũt, q̃ his qui-
bus ſuperne gibboſitas cõtigit. Vniuerſa tamẽ ſpina his longior eſt q̃ ſuperne
gibboſis. Pubes uero & barba tardior ac imperfectior. Sed & infecundiores hi
ſunt q̃ ſuperne gibboſi. At uero quibus iam aucto corpore gibboſitas facta fue
rit, his palàm præſentis tũc morbi iudicationẽ gibboſitas facit. per tẽpus tamẽ,
aliquid ex ijſdem ſignificationẽ de ſe plus aut minus prębet, quemadmodũ etiã
in pueris. Minus aũt maligne in totũ talia ſe habẽt. & multi ſanè iam facile ac ſa
no modo gibboſitatẽ ſuſtinuerũt, uſq; ad ſenectutẽ: et maxime hi quibus ad car
noſitatẽ ac pinguitudinẽ promotũ fuerit corpus. pauci tamẽ talium ſexaginta
annos trãſgreſsi ſunt. pleriq; uero breuioris uitæ ſunt. Quibuſdã etiã in latus,
aut hàc aut illàc, uerticula obliqua fiunt. Et omnia aut pleraq; talia, propter col-
lectiones intra ſpinã fiunt. Quibuſdam unà cũ morbo etiam figuræ inſuper cõ
ferunt, ad quas reclinari cõſueuerunt. Verũ de his in diuturnis pulmonis mor
bis dicitur. Illic enim de his quæ futura ſunt, pulcherrimæ prænotiones haben
tur. Porrò quibus ex caſu ſpina gibba fit, horũ ſanè pauca ſuperãtur, ita ut
dirigi poſsint. Nam quæ in ſcala fiunt extenſiones, nihil direxerunt quod ego

ſciam

ſciam. Vtũtur enim ipſa maxime hi medici, qui multitudinis famam aucupantur. Apud tales enim hæc in admiratione ſunt, ſi aut pendentem, aut proijci aliquem aut quæ his ſimilia ſunt uideant, & hæc celebrãt ſemper, neq; ipſis curæ eſt quale quid eueniat ex hac aggreſsione, ſiue bonũ id ſit, ſiue malũ. Medici tamen qui talia ſtudio habent, quos ſanè ego noui, imperiti ſunt. Inuentũ equidẽ uetus eſt, & laudo ſanè uehementer eum qui primus excogitauit & hoc machinamentũ, & quoduis aliud ſecundum naturam inuentũ. Nihil enim deſpero, ſi quis recte cõſtructum concutiat, fieri poſſe ut quædã dirigantur. Ipſe tamẽ omnia huiuſmodi hoc modo curare erubui, propterea quòd impoſtorum magis tales ſunt modi. Quibus igitur prope ceruicẽ gibboſitas fuerit, his ueriſimile eſt has in caput extẽſiones minus prodeſſe. paruum enim pondus habet caput, & ſummi humeri deorſum uergẽtes. Verũ tales ueriſimile eſt magis dirigi poſſe, ſi in pedes cõcutiantur. Ita enim maior propenſio ad huiuſmodi fieret. Quibus autẽ magis inferius gibboſitas eſt, hos par eſt ut magis in caput concutiantur. Si quis igitur concutere uolet, recte ſanè hoc modo præparare poterit. Scalam coriaceis aut laneis puluinaribus inſternere oportet probe alligatis, paulo amplius & in longitudinẽ, & in utranq; partem, q̃ quantũ corpus hominis occuparit. Deinde hominẽ ſupinum ſupra ſcalam reclinare, et poſtea pedes quidem alligare iuxta malleolos ad ſcalam nõ diſparatos, uinculo quidẽ ſatis ualido, uerum molli, alligare uero etiã oportet infra & ſupra utrũq; genu, itemq; circa coxas. Circa laterum autẽ mollitudinẽ, & circa pectus, laxas faſcias circũdare, ita ut ne impediant cõcuſsionem. Manus uero ad coſtas extẽtas, ad corpus applicare, & non ad ſcalam. Vbi uero hæc præparaueris, ſcalam ita ad turrim aliquã altam, aut ad domus lacunar attrahere oportet. Locus aũt in quo concuſsionẽ facis, renitens ſit. Eos uero qui extendũt probe doctos eſſe cõuenit, quo æqualiter, & probe, & ex æquilibrio, ac derepẽte demittant, ut neq; ſcala in alterã partem repens ad terram deueniat, neq; ipſi pronui ſint. Quòd ſi tamen à turri, aut malo defixo carcheſiũ habẽte, quis demittat, adhuc melius præparabit, ita ut ex trochlea aut aſello laxatis inſtrumentis ac funibus demiſsio fiat. Verũ iniucundum eſt de his longius uerba facere: attamen ex his ſtructuris maxime quis cõcuti poterit. Si uero ualde ſuperne fuerit gibboſitas, & cõcutere ſit opus, omnino in pedes id faciendũ eſt, uelut dictum eſt. Ita enim maior propẽſio ad hæc cõtingit. Et firmare quidẽ oportet iuxta pectus ad ſcalam fortiter deligãdo, iuxta ceruicem uero faſcia q̃ laxiſsima, directionis ſaltẽ gratia. Sed & ipſum caput iuxta frontẽ ad ſcalam alligare oportet, manus autẽ porrectas ad corpus alligare, nõ ad ſcalam. Reliquũ uero corpus indeligatũ eſſe oportet, niſi quantũ ſatis eſt directionis gratia, alia atq; alia laxa faſcia circũdatum eſſe. Verũ conſiderãdum eſt ne concuſsionẽ impediant hæc uincula. Crura uero ad ſcalam quidem ne deligentur, ſed inter ſe, ita ut ſecundũ ſpinam in directũ uergant. Atq; hæc quidẽ hoc modo facienda ſunt, ſi omnino opus fuerit in ſcala concuſsionẽ fieri. Turpe tamen eſt & in omni arte, & nõ minime in medicina, multã turbam, & multam oſtentationem, & multũ rumorem cõcitare, & deinde nullam utilitatẽ afferre. Oportet aũt primum ſpinæ naturam qualis eſt cognoſcere. ad multos enim morbos ea opus fuerit. Nam qua parte ad uentrem uergit, uerticula intus inter ſe paria ſunt, & inter ſe ligata uinculo mucoſo ac neruoſo de cartilaginib.

exorto uſq; ad medullã. Aliȷ̃ uero nerui neruoſi perpetui annexi, hinc atq; illinc iuxta ipſa porriguntur. Verũ uenarum & arteriarũ cõmunitates, in alio ſermone declarabũtur, quot & quales ſint, & unde proficiſcãtur, & in qualibus qualia poſsint. Itemq́; quibus inuolucris ipſa medulla intecta ſit, & unde profectis, & ubi deſinẽtibus, & quibus cũ communionẽ habentibus, & qualia potentib. At in ulteriore parte in articulis uerticula inter ſe cardinis in modum cõſerta ſunt. Nerui uero cõmunes iuxta omnia, & in externis, & in internis partibus porrigũtur. Et proceſſus oſsis ad externã partem, ab omnibus uerticulis unus de unoquoq;, tum à maioribus, tũ à minoribus. In his aũt proceſsibus cartilaginum appẽdices, et ex illis neruorũ progerminatio, cognata ac cõſimilis extremis neruis. Coſtæ uero annexæ ſunt, ad internã partem magis ꝗ ad externã capitibus uergentes: ad unũquodq; aũt uerticulũ adarticulatæ ſunt. Curuiſsimę aũt ſunt hominis coſtæ obtorto modo. Intermediã uero partẽ coſtarum & oſsiũ de uerticulis procedentiũ, explent utrinq; muſculi, à ceruice initio ſumpto, uſq; ad ſepti trãſuerſi annexionẽ. Ipſa aũt ſpina ſecundũ longitudinem rectobliqua eſt, à ſacro quidẽ oſſe uſq; ad magnũ uerticulũ, iuxta quod crurũ annexio depẽdet, gibboſa eſt. Nam & ueſica, & genituræ, & inteſtini recti laxa pars, in hac parte cõſtituta ſunt. Inde uero uſq; ad ſepti annexionẽ, in directũ repanda eſt, & muſculos ad nates habet ſolus hic locus, ex internis partibus, quos lũbarios uocãt. Ab hac aũt parte uſq; ad magnũ uerticulũ, quod ſupra ſupernas humeri partes eſt, è directo gibboſa eſt, imò magis eſſe uidetur q̃ eſt. Nam ſpina media ſui parte, altiſsimas oſsium propagines habet, hinc autem atq; illinc, minores. Ipſe uero ceruicis articulus repãdus eſt. Quibuſcũq; igitur gibboſitates iuxta uerticula fiunt, his expulſio magna à cõnexione abrupta, unius aut pluriũ uerticulorũ, non ita multis, ſed paucis cõtingit. Neq; enim talia uulnera fieri facile eſt, neq; ad externam partem expelli facile eſt, ſi nõ ex anteriore parte, forti aliqua re per uentrẽ quis uulneratus fuerit: Sic aũt utiq; perierit: aut niſi quis ex alto loco delapſus, coxis aut humeris impegerit. Sed & hic utiq; morietur, etiãſi ſtatim nõ intereat. At ex poſteriore parte ad internam, huiuſmodi expulſionẽ fieri nõ eſt procliue, ſi nõ in immẽſum graue aliquod onus irruat. Nam ex oſsibus quæ foras enata ſunt, unũquodq; eiuſmodi eſt, ut prius ipſum frangatur, ꝗ magnam intro inclinationẽ faciat, ita ut & ligamẽta, & articulos inter ſe alternatos ac articulatos uiolet. Præterea & ſpinalis medulla affligeretur, ſi ex modico loco inflexionẽ haberet, ubi uerticulũ tali expulſiõe exiluiſſet: & uerticulũ quod exiluiſſet, ſpinalem medullã utiq; premeret, ſi non etiam abrũperet: At ea preſſa ac intercepta, multarũ & magnarũ & nobiliũ partiũ torporẽ induceret. Quare neq; curæ foret medico, quomodo uerticulũ dirigat ac coaptet, quũ multa & uiolenta alia mala adſint. Itaq; ſi tale cõtingat, palàm eſt ꝙ neq; concutiendo, neq; alio quodã modo, reponi poſsit, niſi quis diſſecto homine, & manu in uentrẽ iniecta inquiſitionẽ faciat, & ex interna parte ad externã manu retrudat. atq; hęc in mortuo quidẽ fieri poſſent, in uiuo aũt nõ ita. Cur igitur hęc ſcribo? Quia ſunt quidã qui putãt ſe curaſſe homines, quibus intro exciderint uerricula articulos penitus trãſgreſſa: & ſanè facilimã hãc diſtortionẽ eſſe, ut quis inde cõualeſcat, aliqui cẽſent, eãq; nulla repoſitione opus habere, ſed ſua ſponte talia ſaneſcere. Ignari aũt multi ſunt, & lucro hoc habẽt quod ignorãt. Perſuadent enim alios.

Verum

Verum falluntur hi hac de cauſa. Spinā quæ in ſpina ipſa eminet, uerticula ipſa eſſe putant, quia unūquodq; ex his oſſibus ad contactū rotundū apparet, igno rātes q̄ hæc oſſa ſunt ea quæ à uerticulis enata ſunt, de quibus paulo ante dixi. At uerticula lōge magis in anteriorē parte abſunt. Anguſtiſsimū enim uētrem ex omnibus animalibus homo habet, quantū ad magnitudinē attinet, à poſte riore ad anteriorē partē, inſuperq; etiā iuxta pectus. Quū igitur horū ſuperemi nentiū oſsium aliquod uehemēter fractū fuerit, ſiue unū, ſiue plura, ea parte hu milior locus redditur, q̄ hinc atq; illinc: et propterea decipiūtur putantes uerti cula intro abijſſe. Decipiunt aūt inſuper ipſos etiā figuræ uulneratorū. Si enim inclinare ſe conātur, dolent: quū ea parte qua uulnerati ſunt, cutis ſit circūtenta: & ſimul oſſa fracta ita magis corpus affligūt. Si uero in repandū recuruantur, melius habent. Nā & cutis iuxta uulnus laxior fit, et oſſa minus affligūt. Sed & ſi quis ipſos contingat, ea parte repādi cedūt, & locus uacuus ac mollis hac par te ad cōtactum apparet. Hæc omnia relata inſuper medicos decipiūt. Verum ta les cito ſani & illæſi ſua ſponte fiunt. Cito enim omnia eiuſmodi oſſa quæ laxa ſunt, callo obducūtur. Obliquatur igitur ſpina etiam ſanis iuxta multos mo dos. Nam & in natura, & in uſu ita ſe habet. Sed & præ ſenectute, ac dolorib. Nam hæc colligādi uim habet. At gibboſitates ex caſibus cōtingentes plerūq; fiūt, ſi aut in coſtas innitatur ac impingat, aut in humeros cadat. Neceſſe eſt em̄ foris apparere in gibboſitate unū aliquod altiſsimū uerticulum, minus uero ea quæ ſunt hinc atq; illinc. Non igitur proſilit multū ab alijs, ſed parū, quū ſingu la aceruatim cōcedant. Propter hoc igitur etiā ſpinalis medulla eiuſmodi diſtor tiones facile fert, eo q̄ circularis ipſi diſtortio cōtingit, nō angularis. Opor tet autem fabricā inſtrumēti coactorij huiuſmodi cōſtruere. Licet equidē lignū robuſtū & latum, inciſurā oblōgam habēs, defodere. Licet etiā pro ligno, in pa riete inciſuram oblōgam facere, quæ aut cubiti altitudine, aut prout cōgruum fuerit, à pauimento extet. Poſtea colūnam querneā, quadrangularē, obliquā ad parietē adijcere oportet, tāto ſpacio in medio relicto, ut aliquis pertranſire poſ ſit, ſi forte opus ſit. Et ſuper colūnam quidem, aut tunicas, aut aliud quid molle, quod tamē non multū cedat, inſternere oportet, homini uero fomētum adhibe re, Si uero admittat, ipſum etiā lauare. Deinde pronū extentum reclinare. & ma nus ipſius ſecūdum naturā extentas ad corpus alligare. Poſtea uero loro molli ſatis lato ac longo, ex duobus perpetuis inter ſe aduerſarijs loris conſtante, ex media ipſius parte, iuxta mediū pectus q̄ proxime ſub alas, bis circūdare opor tet: & quod ſupereſt de loris utriſq; iuxta alā circū humeros obuoluatur, & ini tia ipſorū ad lignum quoddā piſtilloforme alligētur, ita ut cōgruant ſecundum lōgitudinē ſubiectæ colūnæ, ad quā lignū illud piſtilloforme apponere, & reni tēdo extenſionē facere oportet. Tali uero quodā alio uinculo & ſupra genua, & ſupra calcanea alligato, initia itē ad eiuſmodi lignū alligare oportet. Poſtea aūt alio loro lato ac molli & robuſto faſciæ formā habente, longitudineq; ac latitu dinem ſufficientē, partem inter coxas & lūbos, q̄ proxime ad coxas, circūcirca fortiter deligare, atq; ita tum huius lori, tum aliorū duorū capita, ad lignū à pe dibus extās alligare. & poſtea in hac figura hinc atq; illinc, æqua ſimul inclina tione, ſimulq; in directū extenſionē facere. Nullū enim magnū malum talis ex tenſio induxerit, ſi cōmode præparata fuerit, niſi quis de induſtria ſe extēden

dum exhibeat. At medicus, ſiue alius quiſquã fortis & nõ imperitus, impoſita manus uola ſupra gibbũ, & altera manu inſuper alteri ſuperimpoſita, deorſum cogat, animaduerſione habita an in directum deorſum cogere oporteat, ſiue ad caput, ſiue ad coxas. Atq; hæc coactio maxime innoxia eſt. Sed & ſi quis inſideat ſuper gibbũ, & attollendo ſe dum ille diſtenditur incutiat, innoxiũ eſt. Neq; quicquã prohibet pede inſcendere ac geſtari ſupra gibbũ, atq; ita ſenſim incutere. Ad hoc aũt moderate faciendũ idoneus quis fuerit ex his qui in paleſtra adſueti ſunt. Efficaciſsima tamẽ coactio eſt, ſi aut paries inciſurã habeat, aut lignũ defoſſum infra ſpinæ altitudinẽ inciſum ſit, quantũ moderate habere uideatur, ita ut tabula tiliacea, aut cuiuſdam alterius ligni, nõ tenuis, inciſuræ indatur, & poſtea linteũ quoddã multiplex, aut paruũ quoddam coriaceũ puluinar, ſuper gibbũ imponatur. Quàm pauciſsima tamẽ impoſita eſſe cõducit, cauendi ſaltẽ gratia, ut ne tabula præ duricie dolorẽ aliquem importune inducat. Sit aũt gibboſitas è directo maxime inciſuræ in pariete, quo qua parte maxime extat, ea q̃ maxime tabula impoſita premat. Vbi uero impoſita fuerit, aliquis extremã tabulæ partẽ deprimat, aut duo hoc faciant, ſi unus nõ ſuffecerit. alij uero corpus ſecundũ longitudinẽ uelut dictum eſt extẽdant, partim hinc, partim illinc cõſtituti. Poteſt etiam aſellis extenſio fieri, aut iuxta lignũ defoſsis, aut in ipſo ligno aſellorũ poſtibus cõſtructis, ſiue erectos uelis utrinq; paululũ ſupereminentes, ſiue hinc atq; illinc iuxta ligni uerticẽ. Hæ coactiones moderationẽ admittunt, ut & uehemẽtiſsime, & moderate fieri poſsint. Talem aũt uim habẽt, ut ſi quis etiam ad perniciem tales neceſsitates adhibere uelit, & nõ ad curationem, tunc quoq; multũ poſsint. Nam ſi quis ſecundũ longitudinẽ hinc atq; illinc ſaltẽ ſic extendat, & nullã aliam neceſsitatẽ addat, tamen ſic etiã extenſionem facere poterit. Sed & ſi nõ extendat, & tabula ſolum ita quis utatur, etiam ſic ſufficienter deorſum cogere poterit. Bonæ aũt ſunt huiuſmodi uiolentiæ, quibus & uehementioribus & debilioribus uti licet, uſu ipſorũ prout quiſq; uult moderato. Et ſanè etiam ſecundũ naturam coactionẽ faciunt. Nam ea quæ extant, ad locum ſuũ redire cogit depreſsio. Quæ uero præter naturã coiuerunt, ea extendũt extenſiones ſecũdum naturã. Proinde neq; meliores his neceſsitates ego habeo, neq; iuſtiores. Rectitudo enim extẽſionis iuxta ipſam ſpinam, inferne & iuxta os ſacrũ appellatum, nullã anſam habet: ſuperne uero iuxta ceruicẽ & caput, habet quidẽ anſam, ſed in ſpeciẽ indecora eſt: & ſi hac parte extẽſio fiat redũdans, etiã alias læſiones inducere poterit. Experimentũ autẽ aliquando feci, ut hominem ſupino extẽto, utrem nõ inflatum ſub gibbũ ſubderem, & poſtea folle ex officina fabri in ſubiectũ utrem immiſſo inflarem. Verũ res mihi nõ ſucceſsit. Quũ enim bene extẽderem hominẽ, uincebatur uter, & non poterat flatus aliquã coactionẽ facere. Sed & aliàs hęc res prõpta erat ad dilapſionẽ, nimirũ quũ in idem & hominis gibboſitas, & utris pleni incurua turgiditas cogãtur. Quũ aũt rurſus nõ ualde extẽderem hominẽ, uter quidem præ flatu incuruus turgebat, homo uero omnino magis q̃ conducebat repandus fiebat. Scripſi aũt hoc de induſtria. Pulchrũ enim eſt etiã ea diſcere quæ in experimentũ aſſumpta ſucceſſu caruerũt, & cur ſucceſſum nõ habuerũt. Quibuſcunq; porrò uerticula intro obliquãtur, aut ex caſu, aut graui aliqua re illapſa, his nullũ quidem uerticulũ extat plerũq; ita multũ ab alijs. Si uero extiterit multũ, aut unũ aut plura, mortem

mortē inducūt, uelut etiā antea dictū eſt. Circularis etiā hæc, & nō angularis emotio exiſtit. Vrinæ igitur talibus magis ſupprimūtur, itēq; alui egeſtio, q́ his qui extra gibboſi fiūt: & pedes ac tota crura magis perfrigerātur, et lethalia ſunt hæc magis q́ illa quæ dixi. Sed & ſi ſuperſtites euadūt hi, magis profluam urinam habent, & cruribus impotētiores ac torpidiores fiunt. Si uero etiam in ſuperna parte magis repandi fiant, totius corporis impotentia ac torpor accedit. Atq; ego ſanè nullam machinā habeo, per quam talia in idem reſtitui poſsint, ſi nō alicui concuſsio per ſcalam opē tulerit, aut etiā alia quædam eiuſmodi curatio aut extēſio, qualis eſt ea quæ paulo antea relata eſt. At coactionem unà cum extēſione nullā habeo, quæ ſanè fieri ita poſſet, uelut in gibbo tabula coactionē faciebat. Quomodo enim quis ab anteriore parte per uētrem coactionē facere poſſit? Neq; enim fieri hoc poteſt. Sed neq; tuſſes, neq; ſternutationes ullā uim habent, ut extēſioni auxiliari poſsint. Nec uero flatus immiſsio in uentrē quicquā efficere poterit. Quin & ſi magnæ cucurbitę affigātur, attractionis nimirū gratia uerticulorū intro repentiū, magno hoc mētis errore cōtingit. Propellūt enim magis q́ attrahūt, & neq; hoc animaduertūt hi qui ipſas affigūt. Quanto enim magis ipſas quis adigit, tāto magis repandi fiūt hi quibus affigūtur, cute ſimul ſurſum coacta. Poſſem aūt & alios cōcuſsionum modos, q́ hi ſunt quos antea retuli, exponere, quos ſanè affectioni magis cōuenire quis putare poſsit, uerū non ualde ipſis fidem habeo, & propterea non ſcribo. In ſumma igitur de his quæ relata ſunt, ita aceruatim cōſtituere oportet, q ea quidem quæ in repandum emota ſunt, lethalia ſunt ac noxia: quæ uero in gibbū, innoxia in totum, quantū ad mortē, & urinæ ſuppreſsionē ac torporē attinet. Nō enim riuos qui ſunt in uētre gibboſitas ad externā partem intēdit, neq; fluidos eſſe prohibet. Repanditas uero ambo hæc facit, et ad alia multa hæc accedūt. Nam multo plures & cruribus & manibus impotētes fiunt, & corpore torpeſcūt, & urinæ his ſupprimūtur, quibus gibboſitas quidē neq; extra neq; intrò extiterit, uerū in rectitudinem ſpinæ uehemēter cōcuſsi fuerint. Quibus uero gibboſitas extat, hi minus talia perpetiūtur. Multa uero etiā alia in medicina quis uidere poterit, ex quibus ea quidē quæ fortia ſunt, innoxia ſunt per ſe totā morbi iudicationē inducētia: quæ uero debiliora, noxia, ita ut & diuturnos morbos progenerēt, & cum reliquo corpore ampliorem cōmunionem habeant. Nam et coſtarū fractura eiuſmodi quid perpetitur. Quibus eñ fracta fuerit coſta una, aut plures, uelut plurimis frāgitur, ita ut oſſa ad internā partem non uergant, neq; denudata ſint, ex his pauci iam febricitarūt. Sed neq; ſanguinē multi iam expuerūt, neq; ſuppurati multi fiunt, neq; curatione medicamentorū ex illitis linamētis opus habent, neq; oſsiū corruptiones accedūt, & uictus uulgaris ſufficit. Si enim febris cōtinua ipſos nō corripuerit, etiam uaſa per inediā his uacua fieri deterius eſt, q́ ſi nō uacua fiant. Maiorē item dolorē ac febrem & tuſsim inducit. Moderata enim uentris repletio, coſtarū fit directio. Verū uacuatio pendentes coſtas facit, & hæc dependentia dolorē inducit. Extrinſecus aūt uulgaris deligatio talibus ſufficit, ita ut cerato, et ſplenijs, et linteis, plana deligatio placide firmetur, aut etiam laneū quiddā inſuper imponatur. Corroboratur aūt coſta diebus uiginti. Celeriter enim his oſsibus calli obducūtur. At cōtuſa circa coſtas carne, aut ex plaga, aut ex caſu, aut reniſu, aut alio quopiā eiuſmodi, multi iam multū

ſanguinem ſpuerunt. Riui enim in molli ad unamquãq; coſtam extenta parte, & nerui, à principaliſsimis in corpore partibus progreſſus habent. Multi itaq; iam tuſsiculoſi, & tuberculoſi, ac ſuppurati facti ſunt, & linamẽtis opus habuerunt, & coſta ipſis corruptionem ſenſit. Sed & quibus nihil tale acceſsit, carne circa coſtas contuſa: tardius tamẽ dolor in ipſis ſedatur, quàm in his quibus coſta fracta fuerit: & in talibus uulneribus locus dolorum recidiuas magis habet. Proinde aliqui tales noxas magis contemnunt, ſi coſta ipſis fracta fuerit. Quin & curatione exactiore tales indigent, ſi modo ſapiant. Victum enim contractum eſſe cõducit, & corpore quàm maxime quieſcere, et à uenere abſtinere, edulijsq; pinguibus, & fauces exaſperãtibus, ac fortibus omnibus: Venamq; in cubiti flexura ſecare, & quàm maxime ſilere. Deligare uero locum contuſum conducit ſplenijs nõ multiplicibus, ſed multis & multo latioribus tota contuſione, & cerato ſublinere, & linteis latis cum faſcijs latis ac mollibus deligare, & moderate firmare, ut deligatus nõ ualde ſe compreſſum eſſe dicat, neq; rurſus laxum. Initium autem ſumere debet qui deligat in ipſa contuſione, atque iſthic maxime firmare. faciẽda uero eſt deligatio uelut à duobus initijs, deligandumq; ut ne circumflua ſit cutis circa coſtas, ſed æquilibris. Deligãdum autem aut ſingulis aut alternis diebus. Pręſtat autem & aluum mollire leui aliquo medicamento, cibi ſaltem euacuandi gratia: & ad decem quidem dies attenuare. Poſtea uero corpus renutrire ac tenerum facere. Quandiu uero attenuas, deligatione magis firmata utendũ eſt. Quum autem ad teneritudinem deducis, laxiore. Et ſi quidem ſanguinem ab initio expuerit, quadraginta dierum curationem ac deligationẽ facere oportet. Si uero ſanguinem non ſpuat, ſufficit uiginti diebus utplurimum curatio. Verum ex robore uulneris tempora coniectare oportet. Qui porrò tales contuſiones neglexerint, etiamſi aliud nihil maioris mali ipſis contingat, tamen locus contuſus mucoſiorem carnem habet, quàm antea habebat. Vbi uero tale quippiam relinquitur, & curatione non probe exprimitur, deterius quidem eſt ſi iuxta ipſum os mucoſitas relicta fuerit. Neq; enim caro amplius ſimiliter os contingit, & os ipſum morboſius redditur, & corruptiones oſsis diuturnæ, multis iam ex huiuſmodi occaſiõibus factæ ſunt. Sed & ſi iuxta os non fuerit, uerum ipſa caro mucoſa ſit: attamen etiam ſic recidiuæ, ac dolores, aliàs atq; aliàs fiunt, ſi quis forte corpore ægrotauerit. Quapropter deligatione uti oportet bona, ſimulq; multum conueniente, quo ad ea humoris effuſio, quæ in cõtuſione facta eſt, reſiccetur ac reſorbeatur, locus autem carne ſana augeatur, & oſsis quoq; caro augeſcat. At quibus ex neglectu ueiuſtatem contraxerit, ita ut locus ſit doloroſus, & caro ſubmucoſa, his uſtio medela optima eſt. Et ſi quidem ipſa caro mucoſa fuerit, uſq; ad os urere oportet, non tamẽ ut os percaleſcat. Si uero inter coſtas mucoſitas fuerit, ne ſic quidem in ſuperficie urere oportet, cauere tamen ne in ulteriorem partem peruras. Si uero ad os ipſum contuſio eſſe uideatur, & ſit adhuc recens, & nondum os corruptionem ſentiat: ſi quidem parua admodũ fuerit, ſic urere oportet ueluti dictum eſt. Si uero oblonga fuerit iuxta os contuſionis eleuatio, plures cruſtas incutere oportet. Cæterum de corruptione coſtæ, unà cum eorum qui linamentis opus habent curatione, dicetur. Si uero femoris articulus ex coxa exciderit. Excidit autem iuxta quatuor modos, intrò quidem ſæpe, foras

ras autem præ alijs ſæpe. Verum in poſteriorem ac anteriorem partem excidit quidem, ſed raro. Quibus igitur intrò exceſſerit, his longius apparet crus, ſi ad alterum comparetur, atque hoc merito, propter duas cauſas. Nam os quod à coxa procedit, & ſurſum ad pectinem fertur, fundamentū fit capitis femoris, & articuli ceruix in acetabulo uehitur: & nates forinſecus cauæ apparent, utpote quum intrò ceſſerit femoris caput. Et rurſum ſumma femoris pars iuxta genu, extra repere cogitur, Tibia item, & pes, eodem modo. Quum igitur foras repat pes, medici ob imperitiam, ſanum pedem ad hunc adhibent, & non hunc ad ſanum: & propterea multo longius læſum crus apparet quàm ſanum. Multis autem etiam alijs locis talia ſiniſtram intelligentiam habent. Nec uero flecte re iuxta inguen ſimiliter ut ſanum poſſunt. Sed & ſi femoris caput in interfœmineo contingatur, palàm extuberare cōperitur. Signa igitur hæc ſunt, in his quibus femur intrò excidit. Quibus igitur articulus elapſus non fuerit repoſitus, ſed aut fruſtra tētatus eſt, aut neglectus, his & ambulatio per cruris circum uolutionem, uelut in bobus fit, & plurima uexatio ipſis in ſano crure contingit: & coguntur iuxta lateris mollitudinem, aut iuxta elapſum articulum, mutili ac obliqui eſſe. Iuxta ſanum uero crus, nates ad externam partem rotundæ eſſe coguntur. Si quis enim ſani cruris pede extra ambularet, protruderet utique reliquum corpus, ut ad læſum crus ueheretur. Læſum autem uehere hoc non poterit. quomodo enim poſſet? Cogitur igitur ſic ſani cruris pede intro ambulare, & non extra. Ita enim maxime uehit ſanum crus, & ſuam ipſius, & læſi cruris, partem corporis utriſque incumbentem. Quum autem iuxta lateris mollitudinem, ac iuxta articulum cauentur, parui apparent, & baculo inniti coguntur à latere iuxta ſanum crus. Hac enim parte fulcimento opus habent. Ad hanc enim & nates repunt, & in hac corporis pondus uehitur. Coguntur item ſe inclinare. Manum enim quæ eſt à parte cruris læſi, ad obliquum femur firmare coguntur. Non enim poteſt læſum crus uehere corpus, in crurum permutatione, ſi non detineatur dum ad terram premitur. In his igitur figuris eſſe coguntur hi quibus intrò elapſus, non fuerit repoſitus articulus, homine non præmeditante ut quàm facilime ſit figuratus. Sed ipſa hæc calamitas ex præſentibus ea quæ facilima ſunt eligere docet. Nam & qui ulcus habent in pede aut tibia, non omnes crure ualde ingredi poſſunt. & infantes ſic iter faciunt, extra enim ingrediuntur læſo crure. Et duplex lucrum conſequuntur. Dupli ci enim opus habent. Nam & corpus non ſimiliter uehitur in eo crure quod extra ingreditur, ſicut in eo quod intrò. Non enim ſecundum rectitudinem ipſi incumbit pondus, ſed multo magis ei quòd ſubingreditur. Ipſi enim è directo incumbit pondus, tum in ipſa ambulatione, tum in crurum permutatione. In hac enim figura ſanum crus celerrime ſupponere poterit, ſi eo quod læſum eſt, exterius: ſano interius ingrediatur. Verum de quo nunc ſermo eſt, Bonum eſt ut corpus ipſum ſibijpſi facilimas figuras inueniat. Quibus igitur nōdum perfectis ad augmentū, elapſus articulus non fuerit repoſitus, his femur decurtatur, & tibia, & pes. Neque enim oſſa ſimiliter in longitudinem augeſcunt, ſed breuiora fiunt. Maxime autem femoris. Excarne item & emuſculatum, ac effœminatum & tenuius totum fit crus, ſimul quidem propter priuationem loci articuli, ſimul autem quòd eo uti non poſſunt, eo quòd ſecundum

Hh 4 natu-

naturā ſitus nō eſt. Vſus enim aliquis liberat ab effœminatione,liberat etiā aliquantū ab intercepto in longitudinē augmento. Maxime igitur lædūtur hi quibus dū in uētre ſunt, hic articulus fuerit luxatus. Secundo loco hi quibus ualde infantibus idem cōtigit. Minime uero hi qui perfecti ſunt. Qualis igitur ambulatio perfectis cōtingat, dictum eſt. Quibus uero dum infantes ſunt calamitas hæc incidit, pleriq; ad corporis directionē tardi ſunt, immo male ad ſanū crus deuoluūtur, manu quæ eſt ad ſanū crus, ad terrā ſe fulciētes. Sed & ex perfectæ ætatis hominibus quidā, quibus hæc calamitas cōtigit, ad ambulationē rectam cūctantur. Quicūq; uero infantes hac calamitate preſsi, recte educati fuerint, ſano quidē crure in rectū utuntur, uerū ſub alam ſecundū ſanum crus ſcipionem ferūt, aliqui etiā ſub utrāq; alam. Crus aūt læſum eleuatū habent, & tanto melius habent, quanto breuius ipſius læſum crus fuerit. Sanum autē crus nihilo minus ipſis robuſtum eſt, q̄ ſi ambo ſana eſſent. Effœminantur tamē omnibus talibus carnes cruris, & plerūq; hoc magis perpetiūtur hæ quæ ſunt ab externa parte, quàm quæ ab interna. Cæterū quidā fabulantur Amazonides maſculam ſuā ſobolem ſtatim dum infantes ſunt luxare, alias circa genua, alias circa coxas, quo nimirū claudi fiāt, & maſculū genus fœmineo inſidias nō ſtruat. Vtuntur itaq; his pro opificibus, ad coriaria, aut fabrilia, aut alia ſedetaria opera. An equidē uera hæc ſint, ego nō noui: quòd aūt tales fiant, ſcio, ſi quis ipſos ſtatim dum infantes ſunt luxet. Iuxta coxas igitur magna differentia eſt, an extra, aut intro fiat luxatio. Iuxta genua uero, differētia quidem aliqua eſt, ſed minor. Modus aūt utriuſq; claudicationis proprius eſt. Decurtantur enim magis hi quibus extra luxatio facta eſt. Recti aūt minus ſtant, quibus intro luxatio cōtigit. Eodem modo etiā ſi iuxta malleolū luxatio fiat, ſi quidem ad externā partem id cōtingat, mutili quidē fiunt, uerum ſtare poſſunt. Si uero ad internā, ualgi quidem fiunt, minus aūt ſtare poſſunt. At uero coauctio oſsium talis fit. Quibus quidē circa malleolum tibiæ os exceſsit, his pedis quidē oſſa minime coaugeſcūt. hæc enim proxime ad uulnus ſunt. Verū tibiæ oſſa augentur quidem non multo defectuoſius, carnes tamen minuūtur. Quibus uero iuxta malleolum māſerit articulus ſecundū naturam, iuxta genu autē exceſſerit, his tibiæ os ſimiliter coaugeſcere nō ſolet, ſed breuius fit. Hoc enim proxime ad uulnus eſt. Pedis aūt oſſa minuuntur quidem, ſed nō ſimiliter, uelut paulo ante dictum eſt, quia articulus circa pedē ſaluus eſt. Si uero ipſo etiā uti poſſent, uelut mutilo, minus adhuc pedis oſſa his minuerentur. At quibus circa coxā luxatio contingit, his femoris os nō ſimiliter coaugeſcere ſolet: Hoc enim proxime ad uulnus eſt: ſed breuius ſano fit. Tibiæ tamē oſſa nō ſimiliter his augmēto deſtituūtur, neq; oſſa pedis. atq; hoc ea de cauſa, q femoris articulus qui ad tibiā eſt, & tibiæ articulus qui ad pedē eſt, in ſua natura manet. Carnes tamē minuūtur his totius cruris. Si uero uti crure poſſent, adhuc magis oſſa augerētur, uelut etiam prius dictū eſt, excepto femore, & minus excarnes eſſent. Multo tamen minus carnoſi q̄ hi qui ſunt eſſent. Argumēto aūt q talia ita ſe habet, hoc eſt. Quicūq; enim brachio elapſo, muſtellæ cubito præditi ſunt, paruūq; ac macilentū brachiū habent, aut ex natiuitate, aut etiā dū augeſcūt, priuſq̄ perfecti euadāt, galeancones appellati, hi os quidem brachij breue habent, cubitū aūt & ſummam manū paulo defectuoſiorē q̄ ſani, propter relatas cauſas, eo quòd brachiū uul-

nerato

nerato articulo proximũ eſt,ut ideo breuius factũ ſit. Rurſus aũt cubitus propterea nõ ſimiliter calamitatẽ percipit,quia brachij articulus qui eſt ad cubitũ, in ueteri natura manet.Et rurſus manus adhuc longius abeſt à calamitate q̃ cubitus.Propter has igitur cauſas cõtingit,ut & oſſa quæ nõ coaugẽtur,nõ coaugeſcãt,& quæ coaugentur,coaugeſcãt.Cæterũ ad carnoſitatẽ & manui & brachio multũ profuerit,ſi quis manu laborãdo ſe fatiget. Quæcũq; enim manuũ opera ſunt,plurima ex ipſis Galeancones hac manu operari conãtur, uelut altera poſſunt,& nihilo defectuoſius q̃ cũ illæſa efficiunt. Nõ enim ſupra manus, uelut ſupra pedes,corpus uehi neceſſe eſt. Verũ leuia ſunt ipſis opera. Propter uſum aũt non minuũtur carnes galeanconibus,neq; circa manũ,neq; circa cubitum. Sed & brachiũ propterea aliquã opem ſentit ad carnoſitatẽ. Quũ autem coxa eluxata fuerit ad internã partẽ à natiuitate,aut adhuc infanti, carnes ideo magis minuũtur q̃ in manu,q; crure uti nõ poſsint. Quòd aũt hæc hoc modo ſe habeant,teſtimoniũ unum quoddã in paulo poſterius referendis habebitur. At quibus in exteriorẽ partem femoris caput exceſſerit,his crus breuius appa ret,ſi ad alterũ extendatur,atq; id merito. Nõ enim ſuper os fundamentũ fit capitis femoris,ſicut quum intro excidebat,ſed iuxta os quod inclinatã naturam habet,in carne humida ac cedente firmatur. & propterea quidem breuius appa ret. Intrinſecus aũt iuxta plechada,intermediã crurũ ac inguinũ partem, femur magis mutilũ & excarne fit. Nates aũt extrinſecus incuruiores, utpote quũ extra femoris caput elapſum ſit. Sed & ſuperius apparẽt nates,utpote quum caro quæ iſthic eſt,femoris capiti ceſſerit. Sũma uero femoris pars circa genu, intro repere uidetur, Tibia itẽ & pes. Sed neq; inflectere uelut ſanũ crus poſſunt. Et ſigna quidẽ femoris extra elapſi hæc ſunt. Quibus igitur perfectis iam elapſus articulus nõ fuerit repoſitus,his totũ crus breuius apparet. In ambulatione aũt calcaneo terrã pertingere nõ poſſunt. Verũ pectore pedis in terra cõſiſtunt ac progrediuntur,parũ aũt ad internam partem ſummis digitis uergunt. At crus læſum in his multo magis corpus uehere poteſt,q̃ quibus ad internã partẽ excidit,partim quòd caput femoris,& ceruix articuli, quũ natura obliqua ſit,ſub multam coxæ partẽ ſubſiſtit:partim q; ſummus pes nõ ad externã partem inclinatus eſſe cogitur,ſed prope eſt ad rectitudinẽ corporis,& tendit etiã interius. Quũ igitur ſemitam ac callem acceperit articulus,in carne ad quã elapſus eſt,& caro uiſcoſitatẽ contraxerit,doloris exors progreſſu tẽporis fit. Quũ aũt doloris exors factus fuerit,poſſunt quidẽ abſq; baculo iter facere, ſi aliàs uoluerint. poſſunt aũt & uehere corpus ſupra crus læſum. Itaq; propter uſum,carnes talibus minus effœminãtur,q̃ illis de quibus paulo ante dictũ eſt. Effœminantur aũt aut plus,aut minus. Magiſq; adhuc effœminãtur plerũq; iuxta internã partem q̃ iuxta externã. Pleriq; tamẽ ex his calceamentũ ſibi inducere nõ poſſunt, propter cruris inflexibilitatẽ. Quidã uero etiã hoc poſſunt. At quibuſdum adhuc in uẽtre ſunt,hic articulus fuerit luxatus,aut dũ adhuc augeſcũt,ui elapſus, nõ fuerit repoſitus,aut etiã prę morbo hic articulus exceſſerit ac luxatus fuerit: multa enim huiuſmodi fiũt:taliũ quibuſdã ſi corruptionẽ ſenſerit femur,ſuppurationes diuturnæ & linamẽtis indigẽtes fiunt,& aliquibus oſsiũ denudationes. Similiter aũt & quibus corruptionẽ femoris os ſentit,& quibus nõ ſentit, multo breuius fit, & uelut ſanũ coaugeſcere nõ ſolet. Tibiæ tamẽ oſſa breuiora quidem

quidē fiūt ꝙ alterius tibiæ,ſed paululū,ob cauſas antea relatas. Ambulare uero
tales poſſunt,& quidā ex ipſis eo modo quo perfecti,quibus elapſus articulus
repoſitus non eſt.aliqui uero etiā toto pede cōſiſtentes progrediūtur, declinānt
tamen inter ambulandū propter cruris breuitatē coacti. Hæc aūt hoc modo fi-
unt,ſi diligēter educati fuerint in figuris, & recte in quibus oportet, priuſꝙ ad
iter faciendū corroborati fuerint.diligēter item & recte,poſtꝙ corroborati fue
rint.Plurima aūt diligētia opus habēt hi,quibus dū maxime infantes ſunt,hæc
calamitas cōtigerit.Si enim neglecti fuerint dū infantes ſunt,inutile penitus,&
omni augmento priuatū,totū crus euadit,& carnes totius cruris magis minuū
tur ꝙ ſani. Multo tamē minus his minuūtur ꝙ illis quibus intro excidit,pro-
pter uſum & laborē,ita ut ſtatim crure uti poſsint,uelut etiā paulo ante in gale-
anconibus dictū eſt.Sunt autē aliqui,quibus partim ſtatim à natiuitate,partim
præ morbo,amborū crurum articuli exciderūt ad externam partem.His igitur
oſſa quidē eaſdem affectiones habēt ac perpetiūtur.Carnes tamē minime effœ
minantur.Sed & ſatis carnoſa crura fiūt,præterꝙ ſi quid ſanè circa internā par
tem paululū deficiat.Propterea uero ſatis carnoſa ſunt,quia utriſꝙ cruribus ſi-
militer utūtur.Similiter enim fluctuant hàc atꝙ illàc inter ambulandū:& uehe
menter eminentibus natibus hi uidentur,propter articulorū exceſſum.Si uero
oſſa ipſis corruptionē non ſenſerint,neꝙ gibboſi ſupra coxas fiant:nonnullos
enim etiā talia corripiūt:Si igitur tale quid nō contigerit,ſatis ſani de cętero du
rant. Totū tamen corpus hi minus augeſcēs habent,capite excepto. At uero
quibus in poſteriorē partem femoris caput exciderit:paucis aūt excidit:hi crus
extēdere non poſſunt,neꝙ iuxta articulū elapſum,neꝙ ita ualde circa poplitē,
& multo minus ꝙ hi quibus iamdudū id cōtigit.Hi eñi magis & circa inguen,
& circa poplitē,articulum extēdunt.Illud tamē inſuper intelligere oportet: Eſt
enim cōmodum,& magni faciendū,& pleriſꝙ ignotū:Quòd neꝙ ſani articu-
lum circa poplitē extendere poſſunt, ſi nō ſimul extēdant etiā articulū circa in-
guen,præterꝙ ſi pedē ualde ſurſum attollant.Sic enim poterint. Hi itaꝙ neꝙ
inflectere articulū circa poplitē ſimiliter poſſunt,ſed multo difficilius,ſi nō etiā
articulum circa inguen inflexerint.Multa uero etiā alia circa corpus, huiuſmo-
di fraternitates ac cognationes habēt,& circa neruorū diſtētiones,et circa mu-
ſculorū figuras,plurima,& pluris faciēda ut cognoſcātur,ꝙ quiſpiam putaue-
rit.Item circa inteſtini naturā,& totius uētris.& circa uterorū errores ac diſten
tiones. Verū de his alibi nobis ſermo erit cognatus his quę nūc dicūtur.Sed de
quo nūc ſermo eſt,neꝙ extēdere poſſunt,uelut iā dictū eſt,et breuius crus appa
ret,atꝙ hoc ob duas cauſas,et quòd nō extēditur, & ꝙ ad natiū carnē elapſum
eſt.Natura enim oſsis coxæ ea parte eſt, qua & caput & ceruix femoris exiſtit.
Vbi uero luxatū fuerit,pronū ad externā partē natiū defertur. Inflectere tamē
poſſunt,ſi dolor nō prohibeat,& tibia & pes moderate recta apparent, & neꝙ
hàc, neꝙ illàc multū inclinata.Iuxta inguen uero caro inſuper aliquāto mollior
eſſe uidetur,præſertim ad cōtactū, utpote articulo ad alterā partem elapſo.Ad
ipſas aūt nates ſi attrectetur femoris caput,aliquāto etiā magis extuberare uide
tur.atꝙ hęc quidē ſigna ſunt,ſi cui in poſteriorē partē femur excidit. Cui igitur
iā perfecto elapſum,nō fuerit repoſitū,hic ambulare quidē poteſt,ubi tēpus in-
terceſſerit,& dolor ſedatus fuerit,& articulus in carnē uerſari adſueuerit.Cogi

tur

tur tamē uehemēter ſe inflectere circa inguina, dum iter facit, atqꝫ hoc ob duas cauſas: tum ꝙ multo breuius crus fit, ob ea quæ antea dicta ſunt: tum ꝙ multū ualde abeſt ab eo ut calcaneo terrā contingat. Si enim conaretur uel paululū pede illo uehi, ita ut nihil aliud habeat quo ſe firmet, retro ſane corruerit. Magna enim fuerit momenti inclinatio, & coxis multū in poſteriorē partem ſuperemi nētibus ſuper pedis greſſum, & ſpina inſuper ad coxas uergēte. Vix aūt pectore pedis terrā attingit, et ne ſic quidē, niſi ipſe ſeipſum circa inguina inflectat, & altero crure circa poplitē inſuper ſe inflectat. Ob hæc aūt cogitur, ut manū quę eſt ſecūdum læſum crus, ad supernā femoris partē in ſingulis greſsibus firmet. Cogit igitur aliquantū hoc ipſum, ut circa inguina inflectatur Nam in permutatione crurū in ambulando, corpus ſupra lęſum crus uehi nō poteſt, ſi non inſuper firmetur crus per manum ad terram, nimirū quum nō ſub corpore articulus ſubſiſtat, ſed ad poſteriorē partē iuxta coxā extet. Abſqꝫ tamen baculo tales iter facere poſſunt, ſi aliàs adſueuerint, eo ꝙ greſſus pedis in uteri rectitudine manet, & nō ad extremam partē inclinatus eſt. Quapropter nihil opus habent baculi fulcimēto. Quicūqꝫ tamen pro femoris per manū apprehenſione, ſuppoſito ſub alam, quæ ad ſiniſtrū crus eſt, ſcipione inniti uolunt, hi ſiquidē longiorem ſcipionē ſuppoſuerint, erectiores quidē iter facient, pede autē ad terrā non innitūtur. Si uero pede inniti uolent, breuior ipſis baculus ſaciendus eſt, & ad inguina ut ſe inflectant neceſſe ſuerit.

Cæterū carnium imminutiones etiam his ſecundū rationem fiūt, uelut antea dictū eſt. Qui enim eleuatū habent crus, & nihil laborāt, his etiam maxime minuūtur. Si uero plurimo utūtur ingreſſu, his minime minuūtur. Sanum tamen crus nihil inde utilitatis conſequitur, ſed etiam deformius fit, ſi læſo crure ad terrā innitentes utātur. Illi enim ſimul inſeruiens, & extra prominēte coxa eſſe cogitur, & circa poplitē ſe inflectere. Si uero quis læſo crure non ad terrā utatur, ſed eleuatū habeat, & ſcipioni innitatur, ſic ſanū crus robuſtū fiet. Nam & in naturali ſtatu degit, & exercitatiōes ipſum corroborāt. Poſsit aliquis dicere, extra medicinā talia eſſe. Quid enim opus eſt de his quæ incurabilia iam facta ſunt, amplius tractare? At hoc ſacere multū refert. Eiuſdem enim proſeſsionis eſt & hæc cognoſcere. Nō enim fieri poteſt, ut inter ſe dirimātur. Oportet enim curabilia ita tractare, ut ne incurabilia fiant, ea intelligentia ut quàm maxime prohibeamus, ne ad hoc deueniant ut incurabilia reddantur. Oportet autē & incurabilia cognoſcere, ut ne maxime lædant. Prædictiones autē ſplendidæ ſunt ac glorioſæ ex cognitione, quò, & qualiter, & quando, ſingula deſinent, ſiue eò uertantur ut incurabilia fiant, ſiue curationis ſpem exhibeant.

Quibuſcūqꝫ uero ex natiuitate, aut dum adhuc aliàs augeſcūt, ita elapſus fuerit articulus, & non repoſitus, ſiue ex uiolentia elapſus ſit, ſiue præ morbo: Multæ enim huiuſmodi luxationes fiunt in morbis: Qui uero ſint hi morbi, in quibus articuli elabuntur, poſtea ſcribetur: Si itaqꝫ elapſus non fuerit repoſitus, femoris quidem os breue fit, affligitur autem totum crus, & augmēto deſtituitur, & multo magis excarne fit, eo quòd ipſo non utantur. Nam & articulus circa poplitem his affligitur. Nerui enim ob ea quæ antea dicta ſunt intenduntur. Quare articulū circa poplitem extendere nō poſſunt hi quibus hoc modo coxa excidit. Vt enim in ſumma dicam, Omnia quæ in corpore ad uſum facta ſunt, ſi quis moderate ipſis utatur, & in his laboribus exer-

ceat, ad quos ſingula ſunt adſueta, ſic quidē ſana ſunt, & augeſcūt, & probe conſeneſcunt. Si uero quis non utatur, ſed quieſcat, morboſiora fiunt, & nō augeſcunt, & cito cōſeneſcunt. Inter hæc aūt non minime perpetiūtur hoc & articuli, & nerui, ſi quis non ipſis utatur. Propter has igitur cauſas, magis in hoc luxationis modo ꝙ in alijs affliguntur. Totū enim crus & in oſsium, & in carnium natura, augmento deſtituitur. Tales igitur ubi iam in uiros euaſerūt, eleuatum ac inclinatum crus hoc habent, altero uero uehūtur baculo innitentes, aliqui uno, aliqui duobus. Quibus porrò in anteriorem partem femoris caput elapſum fuerit: paucis autem hoc contingit: hi extēdere quidē crus perfecte poſſunt, inflectere aūt ſe minime hi poſſunt circa inguen. Affligūtur autem etiam, ſi circa poplitē ſe inflectere cogūtur. Longitudo uero cruris cōſimilis apparet, & circa calcaneū quidem ualde. Verū ſummus pes aliquanto minus in anteriorem partem prominere ſolet. Totū autem crus rectitudinē habet ſecundū naturam, & neqꝫ hàc, neqꝫ illàc uergit. Cæterū hi ſtatim dolore corripiūtur maxime, & urina imprimis ſupprimitur, aliquāto magis ꝙ in alijs luxationibus. Caput enim femoris proxime his incumbit ad præcipuos neruos, & circa inguen quidem extuberantes uidentur, & locus extentus apparet. Verū circa nates rugoſior, & maxime excarnis. Atqꝫ hæc quidem quæ relata ſunt, ſigna ſunt eorū quibus ita femur excidit. Quibuſcunqꝫ igitur uiris iam factis, hic articulus elapſus, nō fuerit repoſitus, hi ubi dolor ipſis ſedatus fuerit, & articulus in eo loco in quem excidit, uerſari adſueuerit, ſtatim ferè recti ambulare poſſunt, abſqꝫ baculo, & ualde quidem recti, utpote quū ad læſum crus, neqꝫ circa inguen, neqꝫ circa poplitem, facile ſe flectere poſsint. Propter inguinis itaqꝫ inflexibilitatē, rectiore toto crure in ambulando utuntur, ꝙ quum ſani eſſent. Sed & aliquando ad terrā pedem trahunt, utpote quū ſupernos articulos nō facile inflectant, & toto pede ingrediantur. Nihilo enim minus hi calcaneo ingrediūtur, ꝙ anteriore pedis parte. Si uero magnis greſsibus progredi poſſenr, etiam ualde calcaneo inſiſtentes progrederētur. Nam & ſani quanto minoribus greſsibus iter faciunt, tanto magis calcaneo ingrediūtur, alterum pedem deponentes, contrarium eleuantes. Quibuſcūqꝫ itaqꝫ hoc modo excidit, adhuc etiā magis calcaneo terram cōtingunt, ꝙ anteriore pedis parte. Anterior enim pedis pars, ubi reliquum crus extentū fuerit, non ſimiliter in anteriorē partem inflecti poteſt, ſicut ubi crus fuerit inflexum: Neqꝫ rurſus ſinuari pes poteſt crure inflexo, ſicut ubi crus fuerit extentū. Sana igitur natura hoc modo eſt, ueluti dictū eſt. Quum uero elapſus articulus repoſitus non fuerit, ſic iter faciūt, uelut dictum eſt, ob prædictas has cauſas. Magis tamē excarne crus fit ꝙ alterū, & iuxta nates, & circa ſuram, et iuxta poſteriorem rectitudinem. At uero quibus dum adhuc infantes ſunt, articulus ſic elapſus, nō fuerit repoſitus, aut etiā à natiuitate ita habuerint, & his femoris os aliquāto magis minuitur, ꝗ tibiæ aut pedis oſſa. Et minimum quidem in hoc luxationis modo femur minuitur. Carnes tamē undiqꝫ minuūtur, maxime circa poſteriorē rectitudinem, quemadmodū etiam prius dictum eſt. Quicūqꝫ igitur recte educati fuerint, hi ubi augeſcunt, crure uti poſſunt, breuiore aliquantū exiſtente ꝗ altero, ita tamen ut baculo innitantur ea parte qua læſum crus eſt. Nō enim abſqꝫ calcaneo, pedis pectore admodū uti poſſunt, ut in id innitantur, quemadmodū in alijs claudicationibus aliqui poſſunt. Cauſa

uero

uero cur non poſsint,ea eſt quæ paulo ante relata eſt. Ob id igitur baculo inſu-
per opus habent. Qui uero neglecti fuerint,& crure ad terrã nõ utũtur,ſed ele-
uatum id habent,his minuuntur quidẽ oſſa,ubi augeſcunt,magis ꝙ his qui eo
utuntur. Minuũtur autem & carnes magis multo ꝙ his qui utuntur. Verũ cir
ca articulos in directũ mutilatur his crus aliquãto magis,ꝙ quibus alio modo
luxatio facta eſt. Quo igitur in ſumma dicatur, Articuli excidẽtes ac qui luxan-
tur,inæqualiter inter ſeipſos excidunt ac luxãtur,aliquãdo multo plus, aliquan
do multo minus. Et quibus quidẽ multo plus luxati aut elapſi fuerint,his omni
no difficilius reponũtur. Et ſi repoſiti nõ fuerint,maiores & manifeſtiores mu-
tilationes ac afflictiones tales habent,& oſsium,& carniũ,& figurarũ. Vbi ue-
ro minus exciderint & luxati fuerint,tales facilius ꝙ alij reponi poſſunt. Si ue-
ro fruſtra tẽtati,aut neglecti fuerint,minores ac minus noxiæ mutilationes his
fiunt,ꝙ illis de quibus paulo ante dictũ eſt. Reliqui igitur articuli etiã ualde
multũ differunt ad hoc ut aliquãdo minor,aliquãdo maior luxatio fiat. Verum
femoris & brachij capita,ꝙ ſimilime inter ſe utraqꝫ excidũt. Nam capita prout
rotũda ſunt,ſimplicem & caluã rotunditatem habẽt. Orbiculatiores aũt ſinus
ſunt,qui capita excipiũt,capitibus tamen ipſis congruentes. Quapropter fieri
nõ poteſt ut dimidiũ articuli ex ipſis elabatur. Nam ob rotunditatis circũferen
tiam,aut ad externã,aut ad internã partem luxari poterit. Sed de quo nunc ſer-
mo eſt,perfecte excidũt,nam alioqui nõ excidunt. Attamẽ & hi aliquãdo plus,
aliquãdo minus,à naturali ſtatu proſiliunt,& femur aliquãto magis quàm bra-
chiũ patitur. Nam aliquæ etiam ex his luxationibus quæ à natiuitate fiũt, ſi pa-
rum elapſæ fuerint,ad naturalẽ ſtatum reduci poſſunt,& maxime articuli circa
pedem. Quicũqꝫ à natiuitate mutili fiunt,pleriqꝫ ex his curabiles ſunt,ſi nõ ual
de magna emotio facta fuerit,aut etiam præauctis iam pueris contigerit. Opti-
mum igitur eſt ut talia quàm celerrime curentur,priuſquã ualde magnus oſsiũ
defectus fiat,& priuſquam admodũ magnus carniũ defectus circa tibiã contin
gat. Modus itaqꝫ mutilationis non unus eſt, ſed plures. Plurima quidẽ eluxata
nõ ſunt penitus,ſed per figuræ cõſuetudinẽ, in quadã pedis interceptione mu
tilata. Animaduertendum aũt in horũ curatione eſt,ut tibiæ circa malleolũ os,
quod extrinſecus eſt,ad internã partem detrudatur ac dirigatur, & calcanei os
quod è directo illi ſubiacet,ad externã partem retrudatur,quo oſſa quę eminẽt
ſibijpſis occurrant iuxta mediũ ac obliquũ pedem. Digiti uero aceruati unà cũ
magno digito ad internã partem inclinẽtur,atqꝫ ita circũcirca cogantur. Probe
aũt deligare oportet cerato reſinato,& ſplenijs,& linteis mollibus non paucis,
neqꝫ nimis cõpreſsis,atqꝫ ita deligationis circũductiones facere,uelut etiã ma-
nibus directio pedis fiebat,quo pes paulo magis ad ualgũ uergere uideatur. So
leam etiã quandã facere oportet,aut ex pelle nõ nimis dura,aut è plũbo, eamqꝫ
inſuper alligare nõ ad corpus poſitã,ſed ubi iam poſtremis linteis deligare uo-
les. Quum uero iam deligatus fuerit,unius alicuius lintei ex his quibus deliga-
tur,initiũ,ad deligamẽta quæ infra pedẽ ſunt aſſuere oportet,è directo parui di
giti,& poſtea ſurſum extẽdere, ita ut moderate habere uideatur, atqꝫ ſic ſupra
ſuram circũdare,quo ſic extentũ ac collocatum ſtabile maneat. In ſumma,quaſi
quis ceram fingat,ad naturã iuſtam adducere oportet, ita ut & inclinata, & di-
ſtenta præter naturã,& manibus ſic dirigamus,& ſimiliter deligatione: adduca

camus aũt non uiolenter,ſed leniter. Aſſuere uero ita oportet lintea,ut cõducat ad reparationes ac appẽſiones faciendas. Aliæ enim claudicationes alia reparatione ac appenſione opus habẽt. Calceum inſuper plumbeũ facere oportet, extra deligationẽ adalligatum,qualem modulũ crepidæ chiæ habebũt. Verum nihil ipſo opus eſt,ſi quis & manibus recte direxerit, & linteis recte deligauerit, & appenſiones ac reparationes per aſſuta lintea recte fecerit. Atq; hæc quidem eſt curatio,& neq; ſectione,neq; uſtione,neq; alia uarietate quicq; opus habet. Citius enim talia medicinę obtẽperant,q̃ quis putarit. Deuincere tamẽ tempore oportet,donec in iuſtis figuris corpus auctũ fuerit. Vbi uero calcei ratio habenda eſt, Arbylæ lutigradæ,calceamẽti ita appellati ſpecies, accommodatiſſimæ exiſtũt. Hoc enim calceamentũ minime à pede ſuperatur, ſed potius ipſum ſuperat. Idoneus eſt etiã creticus calceamentorũ modus. At uero quibus tibię oſsibus luxatis,ac ulcere inducto,articuli circa pedẽ penitus eminẽt, ſiue intrò uergant,ſiue extra,tales reponere nõ oportet,ſed permittere ut quicunq; uelit medicus reponat. Illud enim clare ſcire oportet quòd homo morietur, ſi repoſiti permãſerint. Sed & uita paucorũ dierũ his cõtinget. Pauci enim ex ipſis ſeptimum diẽ tranſgrediũtur. Cõuulſio enim eſt quæ ipſos occidit. Sed & cancerari cõtingit tibiam ac pedẽ. Hæc ita futura eſſe certo ſcire oportet. Et neq; ueratrũ mihi uidetur profuturũ eſſe,& eadem die datũ,& rurſus epotũ. proxime autẽ ſi quicquã huiuſmodi facit,non tamẽ mihi hoc uidetur. Si uero repoſiti non fuerint,& ne tentati quidẽ ab initio,pleriq; ipſorũ ſuperſtites euadunt. Sic autẽ & tibiam & pedẽ coaptari oportet,prout ipſe uolet,modo non ſint dependentia, aut commota. Curatio uero facienda eſt cerato picato,& ſplenijs uino imbutis paucis non ualde frigidis. Frigiditas enim in talibus cõuulſionem accerſit. Idonea etiã ſunt folia betarũ,aut tuſsilaginis,bechĳ appellatæ, aut alicuius alterius huiuſmodi,in uino nigro auſtero ſemicocta ac impoſita. Et facienda eſt curatio ſuper ulcus,et ſuper partes adiacẽtes. Et cerato tepido ipſum ulcus illinendũ. Si uero hyemis tẽpus fuerit,etiã lanæ ſuccidæ uino ac oleo tepidis imbutæ ſuperne ipſum madefaciãt. Deligatio uero nulla, neq; ullũ cataplaſma adhibẽdũ eſt. Probe enim noſſe cõuenit,q̃ cõpreſsio ac omnis oneris geſtatio,talibus omne malũ affert. Accõmodata aũt ſunt ad talia,& ex emplaſtris aliqua quæ cruentis uulneribus deſtinata ſunt,quibus uidelicet ex ipſis cõfert,ut lanæ ſuperimpoſitæ uino madefiãt,& multo tẽpore ſinãtur. Quæ uero ex illis cruẽtis emplaſtris, paucíſsimis diebus incũbere debẽt,& quę reſina cõprehendũtur forinſecus adiecta,nõ ſimiliter ut illa idonea ſunt. diuturna enim fit horum ulcerũ purgatio, quum multo tẽpore madore abundent. Quoſdam tamen ex his deligare,bonũ eſt. Verũ illud clare noſſe oportet,q̃ neceſſe eſt hominẽ turpiter claudum fieri. Nam pes in talibus in ſupernã partem retractus eſt:et oſſa luxata,extra eminẽtia apparent. Neq; enim ullum ex talibus oſsibus pleruq; denudatur, niſi leuiter aliquantũ:neq; abſcedit,ſed tenuibus ac debilibus cicatricibus circumducitur:atq; hoc ſi multo tẽpore quieuerint:Sin minus, periculũ eſt ne ulcuſculum immedicabile relinquatur. Verũ de quo ſermo eſt,qui ſic curãtur,ſeruantur. Si uero repoſitus fuerit articulus ac permãſerit,moriuntur. Eadẽ ratio eſt, ſi etiam cubiti oſſa circa manus articulum ulcere facto emineant,ſiue ad internã manus partẽ,ſiue ad externã. Clare enim noſſe id oportet,q̃ is morietur intra paucos

dies

dies tali morte,qualis antea dicta eſt,cui repoſita oſſa permanſerint.Quibus ue ro repoſita nõ fuerint,neq; repoſitio tentata eſt,hi multo plures ſuperſtites ma nent.Curatio aũt eiuſmodi etiam talibus commoda eſt,qualis iam dicta eſt.Figuram uero claudicationis turpem eſſe neceſſe eſt, & digitos manus debiles ac inutiles.Si enim ad internam partẽ oſſa luxata fuerint,digitos inflectere nõ po teſt.Si uero ad externã,extendere nequit. Quibus uero tibiç os facto ulcere, circa genu eminuerit foras,ſiue ad externã partem ſiue ad internã,his ſi quis reponat,adhuc promptior mors adeſt quàm alijs,etiamſi etiam illis prompta aderat. Si uero omiſſa repoſitione medearis, ſpes quidẽ ſalutis hoc ſolo modo exiſtit. Verũ periculoſiora hæc oſſa ſunt,quãto ſuperiora ac robuſtiora ſunt, & à fortioribus elapſa. At ſi os femoris quod ad genu eſt,ulcere facto elapſum fuerit & repoſitũ permãſerit,mortẽ adhuc uiolentiorem citius induxerit quàm prius rela ta.Si uero repoſitũ nõ fuerit,longe magis periculoſum eſt quàm priora. Sola tamẽ hæc ſalutis ſpes eſt.Eadem uero ratio eſt,& de articulis circa gibbũ cubiti,& de cubito ac brachio.Quæcũq; enim ex his luxata, ulcere facto eminuerint,ea om nia ſi repoſita fuerint mortẽ inducunt:nõ repoſita, ſpem ſalutis: claudicationẽ uero ſuperſtitibus.Lethaliores aũt ſunt ſuperiores articuli,ſi reponãtur.Sed & ſi nõ reponantur,periculoſiores ijdem ſunt.Si uero alicui ſuperiores articuli lu xati,facto ulcere emineant,hi & ſi reponãtur celerrimam mortẽ inducunt:& ſi nõ reponantur,periculoſiores ſunt.Curatio uero iam relata eſt,quæ mihi accõmodatiſsima eſſe uidetur.At uero quibus articuli digitorum aut pedis,aut ma nus luxati,facto ulcere eminuerint,oſſe nõ fracto,ſed circa ipſam cõnexionem auulſo,his ſi repoſiti permãſerint,adeſt quidẽ periculum cõuulſionis,ſi nõ bene curati fuerint:attamẽ operæpreciũ eſt ut repoſitio fiat,cũ prædictione quòd multa cuſtodia ac cura opus habet.Reponere uero facilimũ eſt, efficaciſsimũq; ac artificioſiſsimũ per uecticulũ,uelut etiã antea dictum eſt in fractis ac eminen tibus oſsibus.Poſtea quieſcere quàm maxime cõuenit,& decũbere,ac pauco cibo uti.Melius eſt & pharmaco ſurſum purgãte leui aliquo uti. Vlcus uero curare oportet,aut cruentis emplaſtris quæ madefiũt,aut polyophthalmi ſiue buph thalmi folijs impoſitis,aut quibus oſſa in capite fracta curãtur. Nihil aũt ualde frigidum adhibere.Minime igitur primi articuli periculoſi ſunt.Superiores aũt periculoſiores.Reponere uero oportet eadem die aut poſtridie:Tertio ac quar to minime.Quarto enim die maxime recrudeſcere ſolent.Quibus aũt non ſtatim repoſiti fuerint,in his dictos dies trãſgredi oportet. Quicquid enim intra decẽ dies repoſitũ fuerit,omne id cõtinetur.Si uero repoſito oſſe cõuulſio acce dat,articulũ ſtatim eijcere oportet,& calida quàm ſæpiſsime humectare,& totũ cor pus,et præſertim circa articulos,calide & leniter ac molliter tractare. Verũ incli natũ magis quàm extentũ totum corpus eſſe oportet.Expectandũ tamen eſt articu los circa digitos qui reponũtur abſceſſuros eſſe.Plerũq; enim ita cõtingit,ſi uel quæuis inflãmatio ſubſit.Quare ſi nõ propter uulgi imperitiam,medico ueren da eſſet accuſatio,nullũ penitus reponere oportebat.Atq; ad hunc modũ periculoſa ſunt oſſa,circa articulos eminẽtia foras,ſi reponantur, quemadmodũ di ctum eſt.Quæcũq; uero circa articulos digitorũ penitus reſecantur,ea plerũq; innoxia ſunt,ſi nõ quis in ipſa uulneratione ex animi deliquio lædatur.Et cura tio uulgaris talibus ulceribus ſufficit.Sed & quæ non circa articulos,ſed iuxta

aliam quandam oſsium rectitudinem reſecantur,& hęc innoxia ſunt,& adhuc alijs curatu faciliora,Et quæ iuxta digitos oſſa fracta extra eminent,non ad articulum,& hęc ſi reponantur innoxia ſunt. At reſectiones oſsium perfectæ circa articulos,& in pede,& in manu,& in tibia ad malleolos,& in cubito ad iuncturam manus,pleriſq; quibus reſecantur innoxiæ ſunt,ſi nõ ſtatim animi deliquium euertat,aut quarta die febris cõtinua accedat. Corruptiones tamẽ carnium cõtingunt,& in uulneribus ſanguifluis fientibus,& uehemẽtibus cõſtrictionibus,& in oſsiũ fracturis magis ꝙ oportet compreſsis:& alijs uinculis uiolentis intercepta pleriſq; decidũt.Et pleriq; ex talibus ſuperſtites euadunt,& quibus femoris pars aliqua & carniũ & oſsis decidit, & quibus brachij pars (Minus autẽ ſi cubiti aut tibiæ pars deciderit)& amplius facile ferentes ſuperſtites euadũt.Quibus igitur fractis oſsibus corruptiones ſtatim fiunt,& denigrationes,his abruptiones corporis celeres circũcirca fiunt,& decidẽtia cito decidũt, ut quum oſſa iam antea remiſerint emollita. Quibus uero dum oſſa ſana ſunt, denigrationes fiunt,carnes quidẽ etiam his cito moriuntur,oſſa uero tarde abſcedunt,qua parte termini ſunt denigrationis,& oſsis nudatio extat. Oportet autem partes corporis quæcũq; infra terminos denigrationis ſunt, quum iam penitus mortuæ fuerint & doloris exortes,iuxta articulũ auferre, prouidendo ut ne uulneres.Si enim is cui reſectio fit dolore affectus fuerit,et corpus nondũ mortuum fuerit ea parte qua reſecatur,magnũ periculum eſt ne præ dolore animi deliquium incidat. Talia uero animi deliquia multos iam eueſtigio peremerunt.Femoris itaq; os tali modo denudatũ octogeſimo die abſcedere uidi. Tibia tamẽ huic homini circa genu uigeſima die ablata fuerat,aut ut mihi uidebatur etiam citius.Non enim ſimul,ſed ad maiorẽ prouidentiam facere quid mihi uiſum fuit.At tibiæ oſſa ex eiuſmodi denigratione circa mediam tibiã, ſexageſimo die mihi deciderũt,quæcũq; ex ipſis fuerunt denudata. Differt equidẽ & curatio à curatione,ad hoc ut oſſa denudata citius aut tardius decidant. Differt etiã compreſsio à cõpreſsione, prout uehemẽtior aut debilior fit, ad hoc ut citius aut tardius nerui denigrati emoriantur, carnes item & arteriæ ac uenæ. Nam quæcũq; nõ uehementer intercepta moriuntur, ex talibus quædã ad oſſium denudationes non perueniunt, ſed magis in ſuperficie decidunt.Propter has igitur cauſas,nõ unum numeri nomen tempori poni poteſt,in quanto ſingula ex his iudicantur.Aſſumere uero ualde oportet tales curationes.Sũt enim magis horrendi aſpectus ꝙ curationis,& curatio lenis omnibus talibus ſufficit.Ipſa enim ſeipſa ſolũ iudicant:& circa uictum diligentiam adhibere oportet ut pro uiribus febris exors ſit:& in iuſtis figuris corpus collocare.Iuſtæ aũt hæ ſunt,ut neq; ſublimius eleuatũ ſit,neq; deorſum repat.Sed magis præterea ſurſum uergat,donec perfecte fuerit circũcirca abruptũ.Nam in hoc tempore ſanguinis eruptionũ periculum imminet.Ob id igitur uulnera deorſum repentia iacere nõ oportet,ſed uice uerſa. Alioqui ubi tempus amplius acceſſerit, & ulcera pura facta fuerint,nõ amplius hę figuræ cõmodæ ſunt,ſed poſitio recta,& aliquando deorſum repentes. Tẽporis enim progreſſu quibuſdã horum oſsis diſceſsiones fiunt,& ſubligaminibus opus habent. Expectare tamẽ oportet,ut tales per tẽpus à dyſenteria corripiantur.Nam in pleriſq; denigreſcentibus dyſenteria accedit,& in ſanguinis eruptionibus ex ulceribus. Accedit autem

tem

tem iudicatis iam denigrationibus ac ſanguinis eruptione. & procedit quidem large ac uehemẽti impetu, ſed non ad multos dies durat, neq; lethalis eſt. Neq; enim ualde cibũ auerſantur tales, neq; aliàs uaſa uacua facere conducit. Femoris porrò luxationẽ circa coxã hoc modo reponere oportet, ſi ad internã partem elapſum fuerit. Bona quidẽ ac iuſta & ſecundũ naturã hæc repoſitio eſt, & ſanè etiã aliquid oſtẽtationis habẽs, ſi quis taliũ rerũ iactatione ſuperbire uelit. Ex pedibus hominẽ ad trãſuerſam mediæ domus trabem ſuſpendere oportet, uinculo forti, ſed molli ac lato, ita ut pedes quatuor digitorũ ſpatio, aut minus, inter ſe diſtantes habeat. Sed & ſupra genua latũ ac molle lorũ circũdatum eſſe oportet, quod itẽ ad trabem illam extẽdat. Crus aũt læſum duobus digitis amplius quàm alterũ extentũ eſſe oportet. A terra uero abſit caput ad duorũ cubitorũ ſpatium, aut paulo plus, aut minus. Manus aũt iuxta latera extẽtæ, aliquo molli ſint alligatæ. Omnia uero hæc ſupino iacẽti ipſi præparentur, ut quàm breuiſsimo tẽpore pendeat. Poſtquàm uero ſuſpẽſus fuerit, uirũ peritũ & nõ debilem immiſſo inter femora cubito ita agere oportet, ut cubitũ inter caput femoris elapſum, & interfœmineũ locũq; inter anũ ac pudendũ ponat, & poſtea altera manu ad illam interpoſitã cõiuncta, rectus aſtans ad ſuſpẽſi corpus, derepẽte ſe appẽdens ſublimis quàm æquabiliſsime depẽdeat. Hęc repoſitio omnia quibus ſecundũ naturã opus eſt exhibet, Nam & ipſum corpus ſuſpẽſum ſua ipſius grauitate extenſionẽ facit: & is qui appẽdet, unà cum extenſione, femoris caput ſuper acetabulũ eleuari cogit, ſimulq; cũ cubiti oſſe, uelut cum uecte molitur ac cogit, ut ad priſtinã naturam relabatur. Oportet aũt uincula omnino bene conſtructa eſſe, & curare ut fortiſsimus ſit is qui ſe appẽdit. Quemadmodũ igitur etiã antea dictum eſt, Magna eſt differentia naturarũ in hominibus, ad hoc ut uel facile, uel difficulter repoſitio fiat. Et cur magna ſit differẽtia dictũ eſt antea, ubi de humero egimus. Quibuſdam enim femur rurſus incidit nullo adhibito apparatu, ſed ex modica extẽſione, quantũ manibus directio fieri poteſt, & ex leui cõmotione. Multis aũt qui crus iuxta articulũ inflexerũt, iam facta circũagitatione rurſus incidit. At multo plura uulgari cuilibet apparatui nõ obtemperãt. Quapropter ſcire quidẽ oportet de ſingulis optima in omni arte, uti uero his quæ ſingulis uicibus idonea uiſa fuerint. Relati igitur ſunt extenſionũ modi etiã in ſuperioribus, ut quis uti poſsit ex his qui forte affuerint. Oportet enim in cõtrarias partes fieri extenſionẽ uehementer, in alterã, cruris: in alterã, corporis. Si enim probe extenſio facta fuerit, femoris caput ſupra priſtinã ſedem eleuabitur. Et ſi quidẽ ita ſupereleuatũ fuerit, ne prohibere quidẽ facile ſit, quo minus ipſum in ſuã ſedem inſideat. Quare omnis iam uectis molitio ac directio ſufficit. Sed enim in extenſione deficiũt, & ob id maiorẽ turbationẽ exhibet repoſitio. Oportet igitur nõ ſolũ iuxta pedẽ uincula alligata eſſe, ſed etiã ſupra genu, quo nõ magis circa articulũ ſit deligatio in extenſione, quàm circa coxæ articulũ. Sic igitur extenſionẽ ad pedis partẽ præparatã facere oportet. Sed et in alterã partẽ extenſionẽ, non ſolũ ex deligatione circa pectus & alas, in cõtrariũ extẽdere oportet, ſed etiã loro longo, duplicato, robuſto, leni, circa interfœmineũ inſerto, & à poſteriore parte ad ſpinã porrecto, ab anteriore uero ad clauiculã tendẽte, ibiq; ad alterũ initium alligato, ita coactionẽ facere oportet, ut alij hinc, alij illinc extenſionẽ faciant, ita tamen ut lorũ circa interfœmineũ, nõ ſuper femoris caput

porrectũ ſit,ſed inter caput & interfœmineũ. Verum inter extendendũ pugno ad femoris caput quis innixus, id ad exteriorẽ partem propellat. Si uero is qui trahitur eleuetur,iniecta manu,et cum altera manu cõiuncta,ſimul deorſum trahat,ſimulq́ ad externam partem cogat. Alius uero quiſpiam partẽ femoris ad genu,placide ad internam partem dirigat. Dictũ autem eſt etiam antea,operæprecium eſſe ut ſi quis in urbe populoſa medicinam exerceat,lignum poſsideat quadrangulare ſex cubitorũ,aut paulo minus: latitudine bicubitali: craſsitudo aũt ſufficit dodrãtalis. Id ſecundũ longitudinẽ hinc atq; illinc ſectionẽ inciſam habere oportet,ut ne altior q̃ oportet machinatio fiat. deinde poſtes aſelli breues,robuſtos,utrinq; inaptatos habere. Poſtea ſufficit quidem in dimidia ligni parte,nihil tamẽ uetat etiã per totũ,uelut foſſas lõgas quinq; uel ſex,quatuor digitorũ ſpacio inter ſe diſtantes,inciſas eſſe: & ſatis eſt ut ſint hæ & latitudine & profunditate triũ digitorũ. Habere etiã in medio hoc lignũ debet excauationẽ profundiorẽ quadrangulam triũ digitorum, quo in hãc excauationẽ,ubi opus eſſe uiſum fuerit,lignũ cauitati congruũ inſigatur,quod ſuperne ſit rotundũ. In figendũ aũt hoc eſt,ſi quãdo cõducere uiſum fuerit,inter caput femoris & locũ inter anum ac pudendũ. Hoc lignũ erectum ſtans prohibet ne cõcedat corpus, dum à pedibus extẽditur. Quãdoq; enim hoc ipſum lignũ ſufficit pro extenſione in contrarium ſuperne facienda. Aliquãdo etiã dum hinc atq; illinc crus extẽditur,hoc ipſum lignũ hàc uel illàc laxum incũbens,cõmodum ad hoc fuerit, ut inſtar uectis,caput femoris ad externam partẽ extrudat. Ob hoc enim etiam foſſæ inciſæ ſunt,quo in quibuſcũq; ex ipſis congruũ id facere fuerit,uectes ligneus immiſſus molitionẽ faciat,aut circa articulorũ capita,aut ad ipſa penitus capita infixus,unà cũ extẽſione,ſiue ad externã partẽ,ſiue ad internã,molitionẽ facere expedierit: ſiue etiã rotundũ uectem eſſe cõducat,ſiue latũ. alius enim alij articulo conducit. Cõmoda aũt eſt in omniũ articulorũ cruris repoſitione,hæc per uectes molitio unà cũ cõcuſsione. Verũ de quo nũc ſermo eſt,teretẽ ac rotũdum uectẽ eſſe cõuenit. Ex his machinis ac coactionibus, nõ uidetur mihi fieri poſſe ut ullius articuli repoſitio fruſtra tentetur. Inuenire tamẽ quis poſsit etiã alios modos repoſitionis huius articuli. Si enim lignum hoc magnũ, habeat in medio à lateribus duos poſtes pedales,eius altitudinis,quæ cõferre uidetur,alterum hinc,alterum illinc. Deinde lignũ tranſuerſum,uelut ſcalæ gradus, poſtibus impoſitũ ſit: atq; ita ſano crure inter poſtes trãſmiſſo,læſum crus ſupra gradum adaptatũ habeat. Verũ ad altitudinem,& ad articulũ qua parte excidit facile quiddã adaptare oportet. Gradũ enim moderato altiorẽ facere oportet,& ſtragulũ multiplex prout cõgruum fuerit,ſub corpus ſubextendere. Deinde lignum moderatã latitudinẽ ac longitudinẽ habens,ſub crus ad malleolum uſq; extentũ eſſe oportet,quod ultra femoris caput,quantũ eius fieri poteſt porrigatur,& ad crus alligetur quotieſcũq; opus fuerit,ut moderate habeat. Poſtea dũ extẽditur crus,ſiue ligno piſtilloformi, ſiue aliqua alia ex his extẽſionibus,crus ſimul circũ gradũ unà cũ alligato ligno, deorſum cogere oportet, ita ut aliquis ſupra articulũ iuxta coxam hominẽ detineat. Hoc enĩ modo ſimul & extẽſio femoris caput ſuper acetabulũ attollet,ſimulq́ molitio femoris caput in priſtinã naturã detrudet. Hæ omnes relatæ neceſsitates ac coactiones fortes ſunt, & omnes calamitate ſuperiores,ſi quis recte ac bene præparet. Quemadmodũ autẽ etiam

etiam antea dictũ eſt, à lõge debilioribus extẽſionibus, & uiliore apparatu pleriſq; rurſus incidit. At uero ſi ad externã partem femoris caput luxatũ fuerit, extẽſiones quidẽ hinc atq; illinc facere oportet, eodẽ modo uelut dictũ eſt. Verum molitionẽ cum uecte lato, unà cũ extẽſione facere cõuenit, ab externa parte ad internã cogendo, ita ut ad ipſas nates, & paulo ſuperius uectem adhibeas. Ad ſanã uero coxã iuxta nates aliquis manibus renitatur, ut ne cedat corpus: aut alio quopiã huiuſmodi uecte ſubmiſſo, & ex foſſa cõueniente fulcito cõtra obnitatur. Partẽ aũt femoris luxati quæ ad genu eſt, ab interna parte foras placide abducat. Cæterũ ſuſpenſio in hoc modo luxationis articuli non conuenit. Cubitus enim eius qui ſe appẽdit, caput femoris ab acetabulo propellit. Molitionẽ tamen cũ ligno ſubiecto, ita quis adaptare poſsit, ut huic luxatiõis modo cõueniat, ſi forinſecus adhibeat. Sed quid opus eſt plura dicere? Si ẽm recte extenſio fiat, & recte per uectes molitio cõtingat, qui articulus hoc modo elapſus nõ reponi poſsit? At ſi in poſteriorẽ partẽ femur exciderit, extẽſiones & diuerſum tẽſiones ita facere oportet, uelut dictũ eſt, ita tamẽ ut ſuper lignũ multiplex ſtragulũ inſternatur, quo molliſsimũ ſit, et homo pronus reclinetur ac ſic extendatur. Verũ unà cũ extenſione, etiã tabula deorſum cogere oportet eodẽ modo ueluti gibboſitates, è directo natiũ tabula collocata, aut magis ad infernam q̃ ad ſupernã coxarum partẽ, & inciſura in pariete ad tabulã excipiendã nõ recta ſit, ſed paululũ decliuis ad pedũ partem. Hęc repoſitio maxime ſecundũ naturã eſt huic luxationis modo, et ſimul fortiſsima. Suffecerit aũt fortaſsis pro tabula, ut aliquis inſideat, aut manibus innitatur, aut inſcẽdat derepẽte, ſimulq; cũ extenſione incũbat. Nulla uero alia ex relatis repoſitionibus ſecundũ naturã eſt huic luxationis modo. Si uero in anteriorẽ partem elapſum fuerit, idem quidem modus extenſionũ faciẽdus eſt. Verũ uirũ & manibus ualidiſsimũ, et aliàs peritiſsimũ, uola manus alterius circa inguina firmata, & altera manu inſuper iniecta, ſimul luxationẽ deorſum propellere, ſimulq; femoris partẽ quæ ad genu eſt ad anteriorẽ partem cõpellere oportet. Hic ẽm modus repoſitionis, huic luxationi maxime ſecũdũ naturã eſt. Sed & ſuſpẽſio finitimũ quid ſecundũ naturã habet. Oportet tamẽ eum qui ſe appẽdit peritũ eſſe, ut ne cubito articulũ excutiat, ſed circa mediũ inter anũ ac pudẽdum locũ, & iuxta os ſacrũ ſe appẽdat. Laudatur etiã is qui per utrẽ hunc articulũ reponere conatus eſt. Et iam ſanè aliquos uidi, qui præ imperitia, etiã extra & retro luxatos, per utrẽ reponere conabãtur, nõ animaduertẽtes q̃ magis ipſum eijcerẽt q̃ reponerẽt articulũ. Nã qui primus excogitauit, haud dubie ad intrò elapſos articulos, per utrẽ repoſitionẽ tentauit. Noſſe igitur oportet q̃ alia multa utre ſunt potiora. Oportet aũt utrẽ nõ inflatũ intra femora ponere, quantũ fieri poteſt ſupreme ad locũ inter anũ ac pudendũ adductũ: et facto à patellis genu initio, femora per faſciã uſq; ad mediã femorũ partẽ deligare. deinde in partẽ utris ſolutã folle ex officina fabri immiſſo inflare, & utrẽ cogere ut diſtẽdatur. Hominẽ uero in latus decũbere oportet, & læſum crus ſuperne habere. Atq; hic quidẽ eſt apparatus: ſed pleriq; peius præparant q̃ ego nũc dixi. Nõ enim deligãt femora ad multã partẽ ſed ſolũ genua, & nõ inſuper extẽdũt. eſt aũt inſuper extẽſio quoq; faciẽda. Attamẽ aliqui iã re poſuerãt, facile rẽ aſſequuti. Nõ aũt ita facile eſt coactionẽ hoc modo perficere. Nã & uter dũ inflatur, tumidiſsimas partes ſuas ad articuli caput nõ habet, quæ

maxime emoliri oportet: ſed inferius ipſo, medius ipſe locatus eſt circa media
femora, aut adhuc inferius: & rurſus femora ipſa natura ſunt curua. Superne e-
nim carnoſa ſunt, & inter ſe ſociata. Inferne uero ſicca, ut etiã natura femorũ u-
trem ab opportuniſsimo loco repellat. Si uero quis paruũ utrem imponat, fieri
nõ poteſt ut paruũ robur articulum cogat. Si itaq; utre uti uelis, femora inter ſe
ad multã partem colliganda ſunt: & unà cũ corporis extenſione uter inflandus
eſt. Crura uero ambo deliganda ſunt uſq; ad finẽ in hoc repoſitionis modo. At
uero in uniuerſa arte hoc plurimi facere præ omnibus oportet, ut id quod ęgro
tat ſanũ facias. Si uero multis modis fieri poſsit ſanatio, ut eũ qui minime mole
ſtus eſt eligas. Nam & uirũ bonum, & artis peritũ, hoc declarat, qui populo im
ponere non ſtudeat. Verũ de quo nunc ſermo eſt. Tales quædã ſunt familiares
extẽſiões corporis, ut ex his quæ adſunt expedita ac facilis reperiri poſsit. Nã ſi
uincula ex loris mollia ac lenia nõ affuerint, ſed aut ferrea, aut funes nautici aut
domeſtici, faſcijs aut pãniculis laneis ea maxime parte amplius obuoluere opor
tet, qua uincula detentionẽ factura ſunt, atq; ita uinculis deligare. Deinde in le-
cto robuſtiſsimo & ex præſentibus maximo, hominẽ bene extendere oportet,
hoc modo. Lecti pedes qui ad caput ſunt, aut à pedibus, ad limen ianuæ, intus
aut foris prout cõmodum fuerit firmẽtur. Ad alteros aũt lecti pedes lignũ qua-
drangulare trãſuerſum obijciatur, ita ut à pede ad pedẽ pertingat. Et ſi quidẽ te-
nue fuerit lignũ, ad pedes lecti deligetur. Si uero craſſum, nõ eſt opus. Deinde
initia uinculorũ, & eorũ quæ à capite ſunt, & eorum quæ à pedibus, utraq; alli-
gẽtur ad piſtillũ, aut ad aliud huiuſmodi lignũ: ita ut è directo corporis ſint, aut
paulo ſuperius. Moderate uero extendãtur ad piſtilla erecta cõſiſtentia, quorũ
alterũ ad limen, alterũ ad lignũ obiectũ firmetur, atq; ſic refractis piſtillis exten-
ſio fiat. Sufficit aũt ſcala quæ robuſtos gradus habet, ſub lectũ extenta, pro limi
ne ac ligno obiecto, quo piſtillis ad conuenientes gradus hinc atq; illinc firma-
tis, ita uinculorũ extenſio fiat. Porrò reponitur femoris articulus etiam hoc mo
do, ſi ad internã, & ad anteriorẽ partem luxatus fuerit. Supra ſcalam in terrã de-
fixam hominẽ collocare oportet. deinde ſanũ crus placide extentũ deligare, ubi
cõmodum fuerit: ex ſiniſtro uero uas teſtaceũ aqua plenũ, aut ſportulam lapi-
dibus refertã appẽdere. Alius repoſitionis modus, ſi ad internã partem luxa
tus fuerit. Inter duas colũnas trabẽ moderata altitudine deligare oportet. Præ-
mineat aũt una pars trabis pro magnitudine natiũ. & ubi ſtragula circũ pectus
hominis deligaueris, ipſum hominẽ ſupra præminentẽ trabis partẽ collocato,
& deinde pectus ad columnã lato aliquo uinculo alligato. Poſtea ſanũ quidem
crus detineat aliquis, ut ne circũagatur. Ex læſo uero appẽdatur pondus quan-
tum cõgruit, uelut etiã prius dictũ eſt. Primũ igitur ſcire expedit, quòd omniũ
oſsium cõmiſſuræ plerunq; ſunt caput & acetabulum. In quibuſdam uero &
locus acetabuli formam refert, & oblõgus eſt. Quidam uerò loci leuiter ſinuoſi
ſunt. Semper aũt reponere oportet omnes articulos elapſos, maxime quidẽ ſta
tim dum adhuc calidi ſunt. Sin minus, q̃ celerrime. Nã & ei qui reponit, facilius
ac citius reponere cõtingit, & ægroto multo minus doloris affert repoſitio pri-
uſq; intumuerit. Omnes etiã articulos ubi reponere uoles, pręmollire ac cõmo
uere oportet. Sic eñ facilius reponi ſolẽt. Circa omnes aũt articulorũ repoſitio-
nes hominẽ attenuare oportet, maxime circa maximos articulos et repoſitu dif

ficilimos

ficiliмos:minimũ circa minimos & faciles. At uero ſi digitorũ articulus, ſiue
primus, ſiue ſecundus, ſiue tertius in manu exciderit, idem ac æqualis repoſitio
nis modus eſt. difficilius tamen ſemper maximi articuli reponũtur. Excidũt au
tem quatuor modis, aut ſurſum, aut deorſum, aut in obliquũ utrinq; : maxime
quidem ſuperne, minime autẽ in obliquũ, in uehemẽti motu. Vtrinq; aũt in ea
parte in quã exciderunt, uelut crepido eſt. Si quidẽ igitur ad ſupernam aut infer
nam partem exciderit articulus, eo quod leuior eſt hic locus ꝙ à lateribus, & ſi-
mul parua facta eſt tranſgreſsio, facile eſt reponere. Modus aũt repoſitionis ſic
habet. Digitũ ſummum aut deligamẽto aliquo, aut alia quapiam huiuſmodi re
obuoluito, ut ne ubi ſummũ digitum apprehẽſum extendis elabatur. Quũ au-
tem obuolueris, alter quiſpiam manũ ſupra iuncturã apprehẽdat, alter digitum
obuolutũ, atq; ita uterq; ad ſeipſum probe extẽdat, ſimulq; elapſum articulũ ad
ſedem ſuam detrudat. Si uero in obliquũ excidit, extẽſionis quidẽ idem modus
eſt. Vbi uero iam uiſus fuerit tibi articulus lineam trãſgreſſus eſſe, ſimul cũ ex-
tenſione ſtatim ad locũ ſuũ detrudere oportet, ita ut alius quidam ex altera digi
ti parte obſeruet ac repellat, ut ne rurſus illic elabatur. Moderate quoq; repoſi-
tionem faciunt uimineæ texturæ, ſauræ id eſt lacertæ appellatæ, ex palmis con-
textæ: ita ut dum digitum hinc atq; illinc diſtendis, altera manu lacertam, altera
manus iuncturam apprehendas. Poſtquam aũt repoſueris, deligare oportet lin
teis quàm citiſsime tenuiſſimis inceratis, cera neq; ualde molli, neq; ualde dura.
Dura enim de digito abſcedit. Mollis aũt & liqueſcens eliquatur, & digito cale
fiente deperit. Soluendus autem eſt digiti articulus tertia aut quarta die. In ſum
ma, ſi inflãmatus fuerit, frequẽtius ſoluẽdus eſt: ſin minus, rarius. De omnibus
articulis hæc dico. Reſtituitur digiti articulus decima quarta die. Idem uero eſt
curationis modus digitorũ manus ac pedis. Circa omnes aũt articulorũ repoſi
tiones attenuare oportet ac fame macerare uſq; ad ſeptimũ diem: & ſi inflãma-
ti ſint, frequẽtius ſoluere: ſin minus, rarius. Quietẽ uero ſemper habere oportet
afflictum articulũ, & ꝙ optime figuratum poſitũ eſſe. Genu porrò propter
expeditã ac facilem naturam, mitius eſt ꝙ cubiti gibbus. Quare etiã facile exci-
dit. Excidit autem ſæpe intrò. Sed & extra, & in poſteriorẽ partem. Repoſitio-
nes aũt fiunt ex repentina cõflexione aut excalcitratione: aut conuolutã faſciæ
molem in poplitem ponito, & circũ illam corpus ita ad flectendũ genua in ter-
ram dimittito. Poteſt etiam ubi in poſteriorẽ partem excidit, moderata extẽſio-
ne reponi, ueluti cubiti gibbus. Si uero hàc aut illàc exceſsit, ex conflexione aut
excalcitratione reponitur. Cæterum directio ex moderata extẽſione omnibus
cõmunis eſt. Si uero nõ inciderit, hi quibus in poſteriorẽ partem excidit, flecte
re nõ poſſunt: Sed neq; alij ita ualde: minuitur autem femoris & tibiæ anterior
pars. Si uero intrò, ualgiores fiũt. Minuũtur autẽ externæ partes. Si uero extra,
magis uari ac detorti, minus claudi fiunt. craſsiore aũt oſſe uehũtur, & internæ
partes minuuntur. At ſi ex natiuitate, aut in augmẽto hæc fiant, iuxta priorẽ ra
tionem res ſe habet. Cæterũ articuli circa malleolos luxati extẽſione uehementi
opus habẽt, aut manibus, aut alijs huiuſmodi: & ſimul directione utrunq; præ
ſtante. Commune autẽ hoc eſt omnibus. At uero luxationes articulorum in
pede, uelut eas quæ in manu fiunt ſanabis. Qui uero cũ tibia cõmunionem ha-
bent, & ex natiuitate elapſi ſunt, aut etiã in augmento luxati, eandẽ cum manu

repoſi-

repoſitionẽ expetunt. Quicũq; uero facto ſaltu ex ſupernis, calcaneo inniten tes ſe firmarunt, ſic ut oſſa diſparata ſint, & uenæ humores effuderint, & nerui cõtuſi ſint: ſi grauiter hæc acciderint, periculũ eſt ne corruptione accedente per omnẽ uitam affligãtur. obtorta enim fiũt oſſa, nerui aũt inter ſe cõmunionẽ ha bent. Quin & quibus fractis, aut ex uulnere, uel in tibia, uel in femore: aut neruis exolutis qui his cõmunicant: aut ex negligenti decubitu, calcaneũ fuerit denigratũ, etiã his maximæ recrudeſcẽtiæ ex talibus fiũt. Quãdoq; etiã ad cor- ruptionẽ accedũt febres acutæ, ſingultuoſæ, mentẽ percellẽtes, citã mortẽ indu centes, & inſuper uenarũ ſanguifluarũ liuores. Signa recrudeſcẽtiũ ſunt, ſi effu ſo ſanguine ſugillata, & denigrata, & uicina his, ſubdura ac ſubrubra fuerint. Si enim cũ duricia liueſcãt, periculũ eſt ne denigreſcãt. Si uero ſubliuida ſint, aut e- tiam liuida mollia et diffuſa: aut cũ uirore ſubpallida ac mollia: hæc in omnibus talibus bona ſunt. Curatio ſi febris abſit, ueratro in potu dato fit: ſin minus, nõ. ſed potu ſi opus ſit, fauorũ cremor decoctus, aut acetũ mulſum dulce detur. De ligatio cõuenit qualis in articulis. Ad cõtuſiones aũt magis ꝙ ad omnia, linteis pluribus ac mollioribus utendũ eſt, & minus cõprimendũ, & plurima inſuper calcaneo obuoluẽda. Figura ſit uelut deligatio poſtulat, ut ne ad calcaneũ expri matur. Ferulis utendũ non eſt. Quibus uero aut ipſe pes ſolus exceſſerit, aut cũ appẽdice, excidit quidẽ magis ad internã partẽ: his ſi nõ rurſus incidat, atte- nuatur progreſſu tẽporis & coxa, & femur, & tibiæ pars luxatiõi oppoſita. Re poſitio eſt uelut iũcturæ ad manũ. Extẽſio aũt uehemens. Curatio pro lege arti culorum. Recrudeſcit, ſed minus ꝙ manus articulus ſiue iũctura, ſi quieuerint. Victus parcior quieſcentibus expedit. Quæ uero ex natiuitate, aut in augmen to fiunt, iuxta priorem rationem.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE VLCERIBVS, [redacted] Medico Phyſico interprete.

VLCERA uniuerſa, niſi uino, humectare nõ oportet, ſi non in articulo fuerit ulcus. Nam ſiccũ ſano propius eſt, & humidũ non ſano. Eſt enim ulcus, humidũ: quod uero ſanũ eſt, ſiccũ. Præſtat aũt abſq; deligatione ſinere, præterꝗ̃ ꝙ cataplaſma imponitur: quanq; aliqua ulcera neq; cataplaſma ferre poſ- ſint, magis aũt recẽtia ꝙ uetuſtiora, & quæ ſunt in articulis. Modicus cibus, & aqua, ꝙ maxime omnibus ulceribus con ducunt, & magis recẽtioribus ꝗ̃ uetuſtioribus, & ſi quod aliud ulcus inflamma tum eſt, aut inflammationẽ minatur, & ſi periculũ eſt corruptiõis: & ulceribus ac inflãmationibus in articulis: & ubi conuulſionẽ fieri periculũ eſt: & uulneri- bus in uẽtre. Maxime uero omniũ, fracturis in capite ac femore, & ſi cui alij par ti fractura cõtigerit. Stare aũt ulceri minime cõducit, præſertim ſi quis in crure ulcus habeat: imò neq; ſedere, neq; ambulare. Verũ ociũ & quies maxime cõſe runt. At uero recentia ulcera omnia, tum ipſa, tum circũſitæ partes, minime in- flammationem incurrent, ſi quis ꝙ citiſſime ſuppuret, & pus ab oſculo ulceris nõ interceptum ſupprimatur: aut ſi quis auertat, ut omnino non ſuppurentur,

præterq;

præterquam neceſſario,eoq; paucisſimo pure,& ſicca ſint q̃ maxime ex medi-camento nõ moleſto.Igneũ enim feruorẽ hoc inducit,ubi horror & pulſatio ac ceſſerit.Inflãmantur enim ulcera tunc quũ ad ſuppurationẽ tendũt. Suppurantur aũt alterato ſanguine ac calefacto,donec putrefactus taliũ ulcerum pus fiat. Quum uero cataplaſmate opus eſſe uiſum fuerit,nõ ipſum ulcus cataplaſmate integere oportet,ſed circumſitas partes,quo pus decedat,& quæ indurata ſunt molleſcant. Cæterũ ex ulceribus ſi quod acuto ſpecillo inciſum aut diſſectũ fuerit,cruentis uulneribus aptũ medicamentũ ſuſcipit,& reſiccatoriũ quoddã, quod prohibet ſuppurationẽ. Si qua caro ex telo cõtuſa & diſſecta eſt,eam curare oportet,quo q̃ celerrime ſuppuretur.Nam & minus inflãmatur, & neceſſe eſt carnes cõtuſas ac diſſectas,putreſcere ac pus fieri,& eliquari ac conſumi:& poſtea nouas carnes naſci. Omni recenti ulceri,præterquã in uentre,conducit frequenter ſanguinẽ defluere facere, prout oportunũ eſſe uiſum fuerit,& ab ipſis partibus ulcus cõplectentibus,tum aliàs,tum ſi in tibia ulcus fuerit,aut in digito pedis aut manus,magis q̃ ſi alicubi in alia corporis parte.Sãguine enim defluente gracileſcẽtia,ſicciora fiunt ac minora. Prohibet enim hoc maxime talia ulcera humectari.Deinde uero in omnibus,putredo ſanguinis ex ſanguinis tranſmutatione fit.Cõfert aũt poſt ſanguinis defluxionẽ in talibus ulceribus,etiam ſpongiã deligare denſam,mollem,cõciſam,ſicciorem q̃ humidiorem:aut ſuper ſpõgiam ſuperne folia multa ponere.At oleũ,& quæcunq; mollia,aut oleoſa ſunt medicamẽta,talibus ulceribus nõ conducũt, ſi nõ ualde iam ad ſanitatẽ tendant.Neq; ulceribus ex recẽti uulnere oleum cõducit,neq; mollientia,neq; adipoſa medicamenta,tum aliàs,tum quòd ulcus ampliore purgatione opus habet. Vt aũt in ſumma dicam,oleo illitio facienda eſt, & in æſtate, & hyeme,in his ad quæ talibus medicamẽtis opus habemus. Depurgatio uentris deorſum plurimis ulceribus cõfert,& in uulneribus quæ ſunt in capite, & in uentre,& in articulis,& in quibus corruptionis periculũ eſt,et in his quæ cõſuta ſunt,& in exedẽtibus ac ſerpẽtibus,& aliàs inueteratis ulceribus. At ubi deligare uoles,pharmaca nõ prius imponere oportet,q̃ ubi ualde ſiccũ feceris ulcus. Tunc uero apponere oportet,ulcus aũt ſæpe ſpõgia detergere:& rurſus linteũ ſiccum ac purum ſæpe adhibere,atq; ſic impoſito medicamẽto quod conferre uidetur,deligare,aut nõ deligare. Pleriſq; ulceribus tẽpus calidius cõmodius eſt hyeme,exceptis his quæ in capite ſunt ac uẽtre:magis uero æquinoctij tempus. Vlcera quæcũq; probe & prout oportet purgata ſunt,ſemper ad ſicciorẽ modũ germinationẽ faciunt. Hæc aũt plerũq; carne nõ ſuperexcreſcũt.Si undecunq; tandẽ os diſceſſerit,aut uſtum,aut ſectũ,aut alio modo,horũ ulcerũ cicatrices cauiores fiunt. Vlcera nõ purgata,nõ committi ſolent etiãſi adducantur, neq; ſua ſponte coeunt. Vbi circumſitæ ulceris partes inflammatæ ſunt, quandiu durat inflammatio, ulcera coire non ſolent.Sed & ubi circumſitæ partes denigratæ fuerint, & ſanguinis putredine,aut etiam uarice,influxionem ſanguinis exhibente, neq; hæc coire ſolent,ſi non circumſitas ulceris partes ſanas feceris. Ex ulceribus rotunda ſi ſubcaua fuerint,excidere oportet undiquaq; in orbẽ ea quæ diſceſſerunt,aut omnia,aut ex dimidio circuli,ſecundum longitudinem naturæ hominis. In omni ulcere igne ſacro accedente, corpus purgationem facere oportet, in utram partem ulceri contulerit,

ſiue

ſiue ſurſum,ſiue deorſum. Cui tumor obortus fuerit circa ulcus, ulcere non inflammato,huic poſtea temporis progreſſu tumor puris ſubſidentiam habet.

Quodcũq; ulcus ex inflammatione tumidũ non ſedatur, dum alia quæ ſimul inflammari ac tumeſcere cœperunt ſedantur,etiã hoc non coaleſcere periculum eſt. Quæcunq; uero ex caſu,aut alio quopiã modo diſſecantur,& contunduntur,& intumeſcunt,ita ut uicinæ circũcirca partes ſuppuratę,pus de tumoribus per ulcus egerãt:in talibus quicquid cataplaſmate opus habere uiſum fuerit,nõ ſuper ipſum ulcus cataplaſma ponere oportet,ſed ſuper circũſitas partes,quo pus decedat,& indurata molliantur. Poſtquã aũt mollita fuerint,& inflammatio ſedata,ſpõgijs ſuper ea quæ abſceſſerunt deligatis compeſcito, initio à ſana parte facto,atq; ita procedẽdo.Superne uero ſuper ſpõgiam folia ſint multa.Quum uero cõpeſci nõ poterit caro,quæ humida exiſtit, in cauſa eſt ut hanc eijcias.Si ſub profunda carne ulcus fuerit,ex utriſq;,& ex deligatione, & ex eo quod inſuper cõpreſsit,hoc ſanè incuruum ſubattollitur,& ſi quis id ſecet ſpecillo,ſi fieri poterit,ad fluxionem accommodatũ ab ore ulcus reſecare oportet,ubi cõmodum tẽpus eſſe uiſum fuerit,atq; ita curationẽ adhibere, qualicunq; tandẽ indigere uidebitur.Plerũq; uero in omni ulcere quod uentrẽ habet,in directum ad uiſum cõſpicua ſunt omnia,tumore nõ præſente. Et ſi quidem in ipſo fuerit putredo, aut caro ſuberit humida ac putrida,hoc ulcus & cõplectentes ulcus partes,aſpectu nigra ſubliuida erunt.Et in excedentibus ulceribus,qua parte phagedæna affuerit,uehemẽtiſsimeq; depaſcitur ac edit,ea parte circũſita ulceris pars colorẽ habebit nigrũ,ſubliuidum. Cataplaſmata tumorum & inflammationis in circũſitis partibus ſunt, uerbaſcum coctũ, & trifolij folia cruda,& liguſtri folia cocta,& poliũ.Si uero etiã purgari opus habuerit ulcus,omnia quidẽ etiam hæc purgant:Sed & fici & oleæ folia, & marrubium.Coquere aũt oportet hæc omnia,& maxime uiticem,& fici ac oleæ folia.& mali punicæ folia ſimiliter coquere oportet.Crudis uero his utendum eſt. Maluæ folia terito cũ uino,& rutæ folia,& origani uiridis.Omnibus his lini ſemen torrefactum ac tuſum q̃ leuiſsime,ammiſcere oportet. Vbi uero periculum eſt ignem ſacrum in ulceribus oboriturũ eſſe,iſatidis folia trita cruda cũ lini ſemine imponito.aut lini ſemen ſolani aut iſatidis ſucco ſubactũ imponito.Quũ autem ulcus purum quidem fuerit,uerũ inflammatũ eſt & ulcus, & circũſitæ itidem inflãmatæ partes,lentem uino coctam,ac leuiter tritam,oleo modico ſubactam imponito,ac deligato.& rubi canini folia in aqua cocta, leuiter trita imponito,linteo tenui ſubextento,puro,uinoq; ac oleo madefacto.Et ubi cõmittere ac coaleſcere ulcus uoles,rubi canini folia uelut lentẽ præparato.Naſturtiũ item ſauridion à lacerti ſimilitudine appellatũ,uinum,& lini ſemen tenuiter tritum cõmiſcentur.Et hæc,lini ſemen,& uitex crudus,& alumen meliũ:hæc aceto ſubacta. Vuam albam immaturã per colum in uas æris rubri expreſſam, per dies ad ſolem exponito,noctu autẽ tollito,ut ne irroretur.Per dies uero indeſinenter terito,ut æqualiter ſiccetur,& de æneo uaſe q̃ plurimum aſſumat. Tanto autem tempore ad ſolem exponere oportet,donec ad mellis craſsitudinẽ deuenerit.Poſtea & hunc ſuccũ,& mel q̃ optimum,& uinum dulce,in æneam ollam infundito,ita tamen ut prius reſinam terebinthinã in uino coquas, donec dura fiat inſtar mellis cocti,& poſtea reſinam eximas, & uinũ affundas. Sit aũt

plurimus

plurimus uuæ immaturæ ſuccus. Secūdo loco uinū. Tertio mel. Myrrhā etiam ſtacten ꝗ optimam leuiter tritam, eodē uino paulatim affuſo diluito, & poſtea ipſam per ſeipſam cū uino ſæpe agitando coquito, & ubi ad bonā craſsitudinē deueniſſe uidebitur, ad uuæ immaturæ ſuccū affundito. & nitrū optimum torrefactum ſenſim ad pharmacum ammiſceto, & floris æris minus ꝗ nitri. Hæc poſtquā miſcueris, coquito nō minus tribus diebus, lignis ficulneis nō multis ſuccenſis, aut prunis, ut ne torreatur, & ubi hoc pharmacū illinitur, omnia quæ imponūtur ſicca ſint, & ulcera non humectentur. Vtendū aūt eſt hoc pharmaco ad ulcerata inueterata ac recētia. & ad pudendi, & capitis ac aurium ulcera.

Aliud ad eadem ulcera. Fel bubulum ſiccū, mel ꝗ optimū, uinum albū in quo cocta ſint loti ramēta, thus, myrrha æqualis, crocus æqualis, flos æris ſimiliter. Ex liquidis aūt uinū ſit plurimū, deinde mel, paucíſsimū uero fel. Aliud.

Vinū, mel, oleum cedrinū: Sicca uero ſint, flos æris, myrrha, malicoriū ſiccū. Aliud. Flos æris toſtus dimidia parte, myrrhæ duæ partes dimidię, croci partes tres, mel modicū, cum uino hæc torrentur. Aliud. Thuris pars, gallæ pars, croci tres. Hæc ſingula ſicca ꝗ leuiſsime terito. deinde mixta ad ſolem calidiſsimum, affuſo uuæ immaturæ ſucco, donec uiſcoſa fiant, per tres dies terito. poſtea uino, auſtero, nigro odorato, paulatim affuſo diluito. Aliud. In uino dulci albo ilicis radices coquito, & ubi probe habere uiſum fuerit, de uino defuſo duas partes ſumito, & amurcæ olei ꝗ ſicciſsimæ partē unam. Poſtea agitando coquito, ut ne torreſiant, lento igne donec ad bonā craſsitudinem deueniāt.

Aliud. Reliqua quidē eadem ſint. Verū pro uino, acetum ſit album acerrimum, in quo tinctæ ſint ſuccidæ lanæ. Poſtea ammixta amurca coquito, & ſuccum caprifici affundito, & alumen meliū, & nitrum ac æris florem, utraꝗ toſta ammiſceto. Hoc magis priore ulcera purgat. Verum prius non minus reficcat.

Aliud. Lanas ſuccidas pauciſsima aqua tingito, deinde uini tertiā partem ad aquā miſceto, ac coquito donec bona prouenerit craſsitudo. Ex his recentia uulnera ꝗ citiſsime ſuppurari poſſunt. Aliud. Aron ſiccum inſpergito ac adaptato. Aliud. Fici dum ſucculenta eſt corticem uiridē, in uino tritū immittito: & ſine uino, ipſum etiam cum melle. Aliud. Ad acetū in quo cocta ſunt loti ramenta: ſit aūt acetum album: amurcam oliuarū, & picis ſerū crudum ammiſceto, & illinito, & inſtillato, & deligato ſicca. Hoc recētia uulnera auertit ne ſuppurētur: aut aceto abluito, & uino imbuta ſpōgia extergito. Aliud. Plumbū tritum cū ſpodio cyprio leuigatū inſpergito. Et loti ramenta inſpergito. & ſquamā æris, & chalcitidem cū ære, & ſolam per ſe, & cum loti ramentis. Et aliàs ubi ſiccis opus fuerit, talibus utendū eſt, & ſpodio Illyrico trito cum ramentis, & ipſis ſolis ramētis, & flore argēti ſolo quàm leuiſsime trito. & ariſtolochiam raſam ac tritā leuiter, inſpergito. Aliud ad cruenta uulnera. Myrrha, thus, galla, ærugo, flos æris toſtus, alumē Aegyptiū toſtum, œnanthe, lanarum ſordes, plūbago, Horū ſingulorū æquale pondus diluitur cū uino uelut ſuperius, & reliqua præparatio fit eodē modo. Aliud. Acetū ꝗ acerrimum album, mel, alumē Aegyptium, nitrum optimū leuiter toſtū, fellis parum, ſimul coquito. Hoc carnem ſuperexcreſcentem conſumit, & cauat, & non mordet.

Aliud. Herba eſt paruis folijs prædita, cui nomē eſt Parthenium microphyllum. Hæc uerrucas de pudendo aufert: & chalcitis ex inſula Melo cruda,

& elaterium tenue ſiccũ adſtringit. & malicoriũ tenue ſiccũ eodem modo. Maxime aũt replet caua, pura, herba Lagopyrus nomine: eſt aũt tritico ſimilis ubi areſcit, folio paruo uelut olea, ſed longiore: & marrubij folium cum oleæ folijs.

Aliud. Caricæ ſiccíſsimæ internã partem pinguem, mellis ſpeciẽ referentẽ duabus portionibus, cũ ſeminis lini toſti nõ admodũ, ac triti ꝙ tenuiſsime parte una. Aliud. Caricę partem internã, & florẽ æris tenuem modicum, & fici ſuccum. Aliud. Caricæ partẽ internam, chamæleonẽ nigrũ, bubulũ fel ſiccũ.

Aliud. Reliqua quidẽ eadem ſint. Verũ ſicca, naſturtiũ tenue crudũ, irio, utrũꝙ pari põdere: caricæ uero partes duæ ſint, & ſeminis lini partes duæ, cum fici ſucco. Quũ aũt aliquo horũ pharmacorũ uteris, ſplenia aceto imbuta ſuperne imponito, & ſpongia ſuper ſplenia impoſita deligato, & paulo magis apprimito. Si uero circũſitæ partes inflãmatæ fuerint, quicquid cõferre uiſum fuerit circũponito: Si liquido uti uoles, etiã caricum pharmacũ illinito, & uelut ſupra ſcriptum eſt deligato eodẽ modo. Eſt aũt ex his pharmacũ factum, ueratro nigro, ſandaracha, ſquama æris, plumbo uſto, cũ multo ſulphure, auripigmento, cantharide. Ex his prout uiſum fuerit cõponito, ac utitor. Diluuntur oleo cedrino. Poſtquã uero ſatis fuerit illitũ, pharmacũ eijcito, & aron coctum, tritũ imponito: aut ſiccũ, tritũ, oleo ſubactum. Et ſi ſicco Carico uti uoles, liquida remouere oportet, & pharmacũ inſpergere. Facit aũt ſiccum ex ueratro ſolo cõſtans ac ſandaracha. Aliud liquidũ. Herba eſt cuius foliũ ſimile eſt aro natura, uerũ album, lanuginoſum, ad hederæ folij magnitudinẽ. Hæc herba cũ uino imponitur. Aut ilicis partem eam quæ eſt circum truncum, cũ uino tritam imponito.

Aliud. Vuæ immaturæ ſuccus, acetum acerrimũ, flos æris, nitrũ, ſuccus caprifici. Ad uuæ immaturæ ſuccũ alumen inijcito tenuiſsime tritũ, & in uas æris rubri immiſſum ad ſolem exponito ac agitato, & ubi ad bonam ſpiſsitudinem deuenerit tollito. Sicca ad cruenta uulnera hæc faciunt. Veratrũ nigrũ tenuiſsime tritũ inſpergitur, quãdiu aliquid humoris inerit ac depaſcẽtis. Deligatio uero eadẽ eſt quæ in emplaſtris. Aliud. Salis grana ſicciſsima in æneam ollam, aut fictilem nouã immittito, magnitudine maxime æqualia, non magna: & mel optimũ dupla ſalis menſura, pro cõiectura facta, ad ſalem affundito. deinde ollam prunis imponito, & dum totũ combuſtũ fuerit ſinito. Poſtea exterſo ac expurgato per ſpõgiam ulcere inſpergito, & uelut prius deligato, & paulo magis cõprimito. Poſtridie uero qua parte nõ adhæſerit pharmacũ inſpergito, cõprimito ac deligato. Vbi uero pharmacũ diſcedere uoles, acetũ calidũ affundito, donec diſcedat, & rurſus eadẽ facito, ſi opus fuerit exterſione per ſpongiam facta. Aliud ſiccũ mordax. Miſy ꝗ leuiſsime tritũ inſpergito in ea quę humida ſunt ac putrida: & florẽ æris tenuem nõ penitus leuiter tritũ. Aliud ſiccũ ſimiliter mordax. Vbi ſpõgia exterſiſti, lanas ꝙ maxime ſuccidas in teſta exurito, face admota donec totas cõbuſſeris. hoc pharmacũ leuiter tritũ inſpergito, & eandem deligationẽ adhibeto. Aliud ſiccũ ad eadẽ ulcera. Chamæleo niger, alumẽ fici ſucco ſubactũ, ſubigito autẽ toſtum, & anchuſam miſceto.

Aliud. Anagallis & alumẽ Aegyptium toſtũ. Aliud. Puluillũ inſperſilem Orchomeniũ inſpergito. Cæterũ ad nomas proſerpẽdo depaſcẽtes, alumẽ Aegyptiũ toſtum, itẽꝙ Meliũ facit. Verũ nitro toſto inſperſo prius præparare ac ſpõgia extergere oportet, Facit & chalcitis toſta. Torrere aũt oportet, donec

flammæ

flammæ ſpeciem induat. Ad uetera ulcera in tibijs fientia. fiunt aũt ſanguinolenta et nigra, meliloti florem tritum, melle ſubactũ, cataplaſmatis modo utere. At uero ſupra neruos diſſectos, myrti ſylueſtris radices contuſas ac cribratas, & oleo ſubactas deligato. Et herbam quinquefoliũ: eſt aũt alba & lanuginoſa, & altior à terra, ꝙ nigrũ quinquefolium: in oleo tritũ deligato, & tertia die exoluito. His autem medicamẽtis in hyeme potius ꝙ æſtate utendum eſt.

Medicamenta mollientia, quæ etiam cicatrices pulchras faciunt. Scillæ internã partem mucoſam terito, & reſinam de picea, cum recenti adipe ſuillo, & oleo modico, reſinaq́ꝫ ac ceruſa modica. Et adipem anſerinũ, ac ſuillum recentem purum, & oleũ modicum, & ſcillam, & ceram albiſsimã. Aut ſcillam, oleum album, reſinæ parũ, ceram, adipem ſuillum ueterem ac recentem. Facit & oleũ, & ærugo, & ſcilla, & reſina. Sint aũt duæ partes ueteris adipis ad recentem. De reliquis autẽ quantũ oportunum eſſe uiſum fuerit. Adipem recentem liquefactũ in aliam ollam defundito, & plũbaginem leuiſsime tritam ac cribratam cõmiſceto ac coquito, & primũ agitato. Coquito autẽ donec deſtillatũ in terram cõgeletur. deinde tollito, ac reliquũ diffundito, præter lapidem ſubſidentem: & reſinam inijcito ac agitato, & modicũ oleum cedrinũ, & quod prius diffuſum ac ablatũ fuit ammiſceto. Porrò in omnibus mollibus in quibus reſinam ammiſces, ubi pharmacũ ab igne abſtuleris, in calidum adhuc reſinam immittito ac agitato. Aliud. Adeps ſuillus uetus & nouus, & cera, & oleum: Sicca uero, loti ramenta, thus, plumbago: thuris uidelicet pars una, plumbaginis una, & ramentorũ loti una. Sint autẽ adipis ueteris partes duæ, ceræ una, & noui adipis una. Aut adipẽ ſolum ueterem ſuillũ, & cum ipſo adipem caprinum recentẽ, ꝙ minime cum mẽbrana, ſed purgatũ, parum terito aut cõtundito, & oleum affundito, & plumbũ cum ſpodio inſpergito, & ramentorũ loti dimidium. Aliud. Adeps caprinus, ſpodium, chalcitis cærulea, oleum.

De Ambuſtis. Ilicis radices coquere oportet teneras. Quarum ſi cortex craſsiſsimus eſt ac uiridiſsimus, cõſectum in tenues partes, uino albo affuſo, lento igne coquito, donec ad bonam craſsitudinẽ deueniat, ut illini poſsit. Poteſt & in aqua coqui eodẽ modo. Aliud non mordax. Suillum adipem ſolum ueterẽ liquefactum illinito. Superne uero ſcillæ radicem diſſectam imponito ac deligato. Poſtridie uero foueto ac perfundito, & adipem ſuillum ueterẽ liquato, & ceram ac oleum ammiſceto, thus item, & loti ramenta, ac miniũ. hoc ubi illeueris, ari folia in uino ac oleo cocta apponito ac deligato. Aliud. Poſt quã ſuillo adipe illeueris uetuſto, haſtulæ regiæ radices in uino coctas ac tritas ſuperillinito. Aliud. Adipem ſuillum ueterẽ liquato, & reſinã ac bitumen ammiſceto, & hæc linteo illita, ad ignẽ calefacta, imponito ac deligato. Quum in dorſo ex plagis, aut aliàs ulcus factum fuerit, ſcilla cocta, trita, ac linteo illita deligato. Poſtea uero adipẽ caprinum, & recẽtem ſuillum, & ſpodiũ, & oleum, & thus illinito. Tumores in pedibus fientes, & ſponte, & non ſua ſponte, in quibus necꝫ tumores, necꝫ inflãmatio, à cataplaſmatis ſedatur: & ſi quis ſpõgias deliget, aut lanas, aut aliud quid ſuper ſanam partem, poſtea intumeſcunt ſua ſponte, ac inflammãtur: influxio ſanguinis per uenas in cauſa eſt, ſi cui non cõtuſio cauſa eſt. Et ſi alicubi alia in corporis parte tale quid fiat eadem ratio eſt. Verum ſanguinẽ detrahere oportet, de uenis præſertim influentibus, ſi cõſpi-

cuæ fuerint. Sin minus, pertũdere tumores oportet, profundioribus ac frequẽ-
tioribus uulnuſculis impactis: Sed & in alijs omnibus quæ pertũdis, ſic facere
oportet, atq; hoc acutiſsimis ac tenuiſsimis ferramẽtis. Quũ uero ſanguinẽ de-
trahis, ſpecillo ne ualde premas, ut ne contuſio accedat. Aceto autẽ perluito, &
grumũ ſanguinis in hiatibus ne relinquito: & illito cruẽtis uulneribus deſtina-
to medicamẽto, lanas ſuccidas, carminatas, molles deligato, uino & oleo reſper
ſas. Et pertuſam partẽ æger ita habeat, ut refluxus ſit ſanguinis, nõ defluxus: &
omnino nõ humectet: et parũ cibi capiat, & aquã bibat. Si uero ubi ſolueris, fiſ-
ſuras repereris inflãmatas, cataplaſma ex uitice ac lini ſemine imponito. Si uero
ulceratæ fuerint fiſſuræ ac eruperint, ad rem reſpiciẽs, & quod opus fuerit adhi
bens, de cætero curato. At ubi uarix ineſt in tibia, aut conſpicuus, aut in car-
ne, & tibia eſt nigra, & uidetur opus habere ſanguine ab ipſa defluẽte: talia ne-
quaquã pertundere oportet. Plerũq; enim magna ulcera ex fiſſuris fiũt, propter
uaricis influxũ. Verũ uaricẽ ipſum aliàs atq; aliàs cõpungere oportet, ubi opor
tunum eſſe uiſum fuerit. Cæterũ quum uenã ſecueris, poſtq; ſanguinem di
miſeris, & faſciam ſolueris, & nõ ſiſtatur, in contrariũ, partem habeat, quò reflu
xus ſanguinis fiat, ſiue manus fuerit, ſiue crus, utpote ſanguine retro fluẽte, atq;
ita tẽpus longius aut breuius decũbens expectet. Poſtea ipſum ſic habentẽ deli
gato, nullo grumo exiſtẽte in fiſſura. Deinde ſpleniũ duplum uino imbutũ ap-
ponito, & ſuper ipſum lanã puram oleo imbutã. Nam etiamſi influxus ſangui-
nis fuerit uiolentus, ſuppreſsio fit influentis. Et ſi grumo in fiſſura manente ſic
inflãmetur, ſuppuratur. Pranſum aũt & potũ plus aut minus uenã ſecare ſinere
oportẽt, & aliquantũ calefactũ: & die calidiore q̃ frigidiore. Si uero influat ſan
guis cucurbitã affigere oportet, & ſi ablata cucurbita, multũ ſanguinis, aut ſero
ſus ſanguis fluat, cito priuſquã repleatur rurſus affigere, & quod reſtat extrahe
re. Sin minus, grumi in fiſſuris inhærẽt, & deinde ex ipſis inflãmata ulcera fiũt.
Aceto aũt omnia talia perluere oportet, et poſtea nõ humectare, neq; in fiſſuras
decũbere. Verum aliquo medicamẽto cruẽtis uulneribus deſtinato fiſſuras illi
nere. Et quũ infra genu, aut ad genu affigere cucurbitas oportuerit, ſtanti ere-
cto, ſi ſtare potuerit, affigantur.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE FISTVLI[illegible]

Medico Phyſico interprete.

FISTVLAE fiunt quidem ex cõtuſionibus et tuberculis, fiunt
autẽ & ex remigatione ac equitatione, quũ in natibus cõgre-
gatus fuerit ſanguis prope ſedem. Putreſcens enim diſtribui
tur ad molles partes, nimirũ quum & inteſtinũ rectum ſit hu
midum, & caro mollis, in quã diſtribuitur, donec tuberculũ
eruperit, & deorſum ad rectum inteſtinũ cõputruerit. Poſtq̃
autem hoc factũ fuerit, in fiſtulam abit, ac ſanie manat, & ſter
cus per ipſam fluit, & flatus, & abominatio multa. Ex cõtuſionibus itaq; fit fi-
ſtula, ubi aliquis circa rectũ inteſtinum locus cõtuſus fuerit ex plaga, aut ex ca-
ſu, aut uulnere, aut equitatione, aut remigatione, aut quæcũq; talia ſunt. Cõgre

gatur enim ſanguis. Putreſcens aũt ſuppuratur. à ſuppurato uero ea quæ de tuberculis dicta ſunt patitur. Primũ igitur quũ tale quoddam tuberculum naſcẽs ſenſerit, crudũ ꝗ̃ citiſsime ſecare oportet, priuſquã ſuppuretur ad rectũ inteſtinum. Si uero iam ægrotantẽ ex fiſtula aſſumpſeris, allij caulem recẽtem accipe, & homine ſupino reclinato, diductis cruribus altero huc, altero illuc, caulẽ immitte donec offendas ac impingas, & fiſtulæ profunditatẽ per caulem metire. & ſeſelis radicẽ tenuiſsime tritam, aqua affuſa ad dies quatuor macerato, eamq́ aquam trium cyathorũ menſura, melle ammixto æger bibat ieiunus. Cum hac etiã aſcaridas purgato. Quicũq; uero relicti fuerint nõ curati, moriũtur. Poſtea linteum byſsinũ tithymalli .. . gni ſucco imbutũ, flore ęris toſto trito inſperſo, in penicilli figurã intorque longitudine fiſtulæ æqualem, filo per ſummũ penicillum trãſmiſſo, & rurſus per ſummũ caulem: & homine ſupino reclinato, adhibito catoptere inſtrumẽto ſedem expandente, corroſam recti in teſtini partẽ inſpicito, & ſic caulem immittito: & ubi in inteſtinũ inciderit, apprehẽſum retrahito, donec penicillus fuerit intruſus, & ſuperiori ac inferiori parti adæquatus. Poſtquã uero fuerit intruſus, glandem corneã in inteſtinũ indito, & podice ex terra cimolia oblito ſinito. Vbi uero uentrẽ exonerat, eximito, ac rurſus indito, donec ad quintũ peruenerit diem. Sexta aũt eximito, extrahens penicillum ex carne, & alumen terito, eoq́; glandem expleto, & in inteſtinũ indito ac ſinito, donec alumen liquidũ fiat. Podicem uero myrrha illinito, donec coaluiſſe uiſus fuerit. Alia curatio. Crudum linum tenuiſsimum accipito, & ad palmi longitudinẽ quincuplicato, & pilum equinũ circumdato. Deinde facto ſpecillo ſtãneo in ſumma parte perforato, & initio lini cõplicati in ſpecillum immiſſo, ſpecillum in fiſtulam demittito, & ſimul ſiniſtræ manus digitũ indicem in ſedem indito: ubi uero ſpecillum cõtigerit digitũ, inflexa ſumma ſpecilli parte, initium lini quod eſt in ſpecillo per digitũ adducito: & ſpecillum quidem rurſus extrahito, lini uero initia bis aut ter cõnectito, & reliquam lini partem intortam ad nexum deligato. Poſtea uero dimiſſum negocia ſua obire iubeto. Cæterum quantum putreſcente fiſtula de lino laxatur, tantũ augere oportet, ac intorquere ſemper ſingulis diebus. Si uero linũ crudum cõputreſcat, priuſquã fiſtula corrodatur, aliud linum ad pilum innecte, immitte ac cõnecte. Pilus enim ea de cauſa ad crudum linum additur, ꝙ non putreſcit. Poſtquã uero fiſtula cõputruerit, ſpongiam mollem in tenuiſsima fruſta cõciſam apponere oportet. deinde in fiſtulam quidẽ, florem æris toſtum multũ per ſpecillũ immittere. Spongiam uero melle illinere, & ſubiecto digito indice ſiniſtræ manus, ultra protrudere: & appoſitã alteram ſpõgiam deligare, eodem modo uelut in hæmorrhoidibus. Poſtridie uero exoluere, & aqua calida abluere, & cũ ſpongia per ſiniſtræ manus digitũ fiſtulã purgare conari: & rurſus ęris florẽ immittere, ac ſpõgiam deligare. Atq; hæc facere oportet per dies ſeptenos. In his enim maxime tunica fiſtulæ cõputreſcit. de cætero uero donec ſanata fuerit ſpõgiam deligare. Nam dum per hunc modum fiſtula à ſpongia cogitur ac explicatur, neq; rurſus concidere poterit, neq; alia ipſius pars ſanabitur, alia uero rurſus complebitur, ſed in ſeipſa tota ſana erit. Verũ in hac curatione multa aqua calida proluere oportet, & fame macerare. Si uero non corroſa fuerit fiſtula, ſpecillo immiſſo ſecato

donec diduxeris,& æris florem inſpergito, & ad dies quinq; ſinito. Deinde aquam calidam affundito,et polentam aqua ſubactã ſuperimponito,et betarum folia deligato. Vbi uero exciderit æris flos,& fiſtulæ ulcus purum fuerit, uelut priorem curato. Si uero in loco ſit ubi fieri id nõ poſsit,& profunda etiã ſit fiſtula,flore æris,& myrrha,& nitro in urina dilutis colluito : & in fiſtulæ oſculum plumbeam glandem indito,ut ne coaleſcat.Collutio uero faciẽda eſt, pennæ fiſtula ad ueſicam alligata, & fiſtula intrò immiſſa, atq; ſic collutione infuſa. Verum ſanus non fit,ſi non ſecetur. Si inteſtinũ rectum inflammatũ fuerit, & dolor habeat & febris, & frequẽter ad exonerandũ aluum deſideat, & nihil egerat,& præ inflammatione ſedes exijſſe uideatur,& aliquãdo urinæ ſtillicidium corripiat:hic morbus fit,quum pituita ex corpore ad inteſtinum rectum decubuerit.Cõferunt autem calida.Quum enim hæc adhibẽtur,pituitam attenuare ac conſumere poſſunt,& ſimul acrimonia ſua ſalſam pituitam aquoſam reddere,ut nõ ſit ardor,neq; morſus aliquis in inteſtino. Curare itaq; oportet hoc modo.Aegrum in calidam aquã collocato,& trita grani cnidij grana ſexaginta,in uini hemina,& olei hemina dimidia diluito,tepefacito,& infundito. Hæc & pituitam educunt & ſtercus.Si uero in aqua non ſedet,oua cocta in uino nigro odorato,ad ſedem apponito, calido quopiam inferne ſubſtrato, aut ueſica aqua calida plena. Aut lini ſemen toſtum,molitum, tritũ, pari farina,in uino nigro odorato,& oleo ammixta,cataplaſmatis modo calidiſsime imponito. Aut ordeum & alumen Aegyptium tritum miſceto,& glandem oblõgam efformato,& ad ignem tepefaciens digitis effingito, deinde ſumme tepidam effectam in ſedem indito.Forinſecus autem cerato oblinito,& allium in uino nigro dilu to coctum pro cataplaſmate imponito.Poſtquam uero exemeris,in aquam calidam collocato : & ſolani ſuccum, & anſerinũ ac ſuillum adipem, & chryſocollam,& reſinam,& ceram albam cõmiſceto,ſimulq; liquefacito,& cum his illinito.& quãdiu inflammatio durauerit, allium coctum cataplaſma adhibeto. Et ſi quidem ad hæc à dolore liberetur,ſatis ſit.Sin minus,bibat peplum,meconium album appellatum,aut aliud quoddam quod pituitam purgat. Et quam diu durat inflammatio,edulijs leuibus nutriatur. Vrinæ ſtillicidium ex his incidit. Veſica ex inteſtino recto caleſcens,caliditate pituitam adducit:à pituita uero urinæ ſtillicidium fit.Si quidem igitur unà cũ morbo ſedetur,ſolet enim plerunq; ita fieri,ſatis eſt,Sin minus,medicamenta ad urinæ ſtillicidium deſtinata exhibeto. Si uero ſedes elabatur,fomento per mollem ſpõgiam adhibito, & cochleæ muco illito,è manibus deligatũ ſuſpẽdito ad modicũ tempus,& redibit.Si uero amplius excidat,& non maneat intus,laterum mollitudines præcingito,& retrorſum faſciam ex cingulo ſubmittito,& ubi ſedem intrò protruſiſti,ſpongiam mollem aqua calida,in qua loti ramenta cocta ſunt,imbutam imponito.Sed & de aqua ipſa ad ſedem affundito,ſpongiam uero exprimito. deinde faſciam per media crura ſubextentam,circa umbilicum deligato. Vbi uero aluum exonerare uolet, inter tabulas anguſtiſsimas inſidens id faciat. Si uero puer fuerit,intra mulieris pedes ad genua acclinatus. Dum autem uentrẽ exonerat,crura extendat. Sic enim minime ſedes exciderit. At ſi inteſtinum rectum humidũ fiat,& ſanies defluat,fece uini uſta & aqua ex myrti decocto abluito

luſto,et adiantū ſiccū,tuſum,cribratū inſpergito. Si uero ſanguis profluat,ablutione ex ijſdē facta chalcitidē,& cupreſsi,aut cedri,aut pini,aut terebinti ramēta,inſpergito,pari mēſura de his ad chalcitidē ammixta. Forinſecus autem ceratum craſſum oblinito. Quū ſedes ſiue rectum inteſtinū exciderit,& in loco ſuo manere noluerit,ſilphium optimum ac denſiſsimū deraſum tenue inſpergito: & ſternutatoriū medicamentū ad nares apponito, & hominem ad iram exacerbato. Aut ubi aqua calida abluiſti,malicorium, & alumē, in uino albo trita, ad ſedem affundito. deinde panniculos apponito, & femora per dies tres colligato,& ieiunet. Vinū aūt bibat dulce. Si uero neq; ſic retro cedat,miniū mixtū cum melle illinat. Inteſtinū rectum ſi procidat,& ſanguis profluat,de ari radice detractum corticem in aqua coquito,deinde tritū farina ammixta calidum imponito. Aliud. Vitis ſylueſtris,quā aliqui pſilothrion uocant,radices tenerrimas deraſas in uino nigro meraco auſtero coquito,deinde tritas tepide imponito. Sed & farinā ammiſceto,& in uino albo ac oleo ſubigito, & tepide imponito. Aliud. Cicutæ ſemē uino albo odorato inſtillato terito, deinde tepide imponito. Si uero inflammatū fuerit,hederæ radicē in aqua coctā,leuiter tritā,ammixta farina optima,in uino albo ſubactā imponito,& oleū ad hęc ammiſceto. Aliud. Mandragoræ radicē maxime uiridē,ſin minus, ſiccā: uiridem itaq; lotā ac cōciſam,in uino diluto coquito,ac imponito: ſiccā uero tritā ſimiliter imponito. Aliud. Cucumeris peponis internam partem leuiter tritam imponito. Si uero dolor fiat,& inflammatū nō ſit,nitrum rubrum aſſato,ac leuiter terito, & alumē ac ſalem torreto ac leuiter terito,et pari mēſura ſingula miſceto. deinde ad picem optimam ammiſceto,& linteo illita apponito ac deligato. Aliud. Capparis folia uiridia trita,in marſupiū cōiecta adalligato: & ubi urere uideberis auferto, ac rurſus apponito. Si uero folia non affuerint, corticē radicis capparis cōtuſum,uino nigro ſubactū,eodē modo alligato. Hoc etiam ad ſplenis dolorē bonum eſt. Ex his cataplaſmatis quæ quidē frigefaciūt, fluere prohibent: quæ uero molliunt ac calefaciūt, diffundunt: quæ in ſeſe trahunt,ſiccant & attenuant. Porrò hic morbus fit, quū bilis & pituita ad hos locos decubuerit. At recto inteſtino inflāmato medicamēto in quod reſina,& oleū,& cera,& plūbago,& adeps calidiſsimus cōmiſcentur,illinere oportet.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE HAEMORRHOIDIBVS [redacted] [redacted] Medico Phyſico interprete.

HAEMORRHOIDVM morbus hoc modo fit. Quū bilis aut pituita ad uenas recti inteſtini decubuerit, ſanguinē qui in uenis eſt calefacit. Caleſcētes aūt uenę ex uicinis uenulis ſanguinē attrahunt: et ubi replētur,interna ſedis pars intumeſcit,& capita uenarū ſupereminēt: & partim dū à ſtercore exeūte cōprimūtur,partim dū à coaceruato ſanguine cogūtur,ſanguinē eiaculātur: atq; hoc maxime quidē unà cū ſtercore, aliquādo uero etiam ſine ſtercore. Curare aūt oportet hoc modo. Primū equidē noſſe

oportet in quo loco ſint hæmorrhoides. Rectum enim inteſtinum & ſecans, & reſecans, & conſuens, & urens, & putrefaciens, etiamſi grauiſsima hæc eſſe uideantur, nihil læſeris. Iubeo autē præparari ferramenta ſeptē aut octo, magnitudine palmi, craſsitudine ſpecilli craſsi, ex ſumma parte reflexa ac lata, uelut in obolo paruo. Et ubi priore die purgatorio medicamēto purgaſti, ea qua rem aggrederis urito, & homine ſupino reclinato, & puluinari ſub lumbos ſubiecto, ſedem ꝙ maxime per digitos foras extrahito: ferramentaq; candentia facito, ac urito, donec reſiccaueris, & hoc ita ut ne contingas. Vrere enim oportet, & nullam hæmorrhoidem ſine uſtione ſinere, ſed omnes exurere. Cognoſces aūt hæmorrhoidas nō difficulter. Supereminent enim in internā recti inteſtini partē, uelut uuæ acini, liuidæ, & ſimul ut ſedes extrahitur, ſanguinē eiaculantur. Detineant autē aliqui ipſius caput & manus, dum uritur, ut ne moueatur: & dum uritur uociferetur, ſedes enim magis inde eminet. Poſtquam uero uſſeris, lentes ac eruum coquito, & ex aqua trita imponito, ad quinq; aut ſex dies. Septima uero die ſpongiam mollem in tenuiſsima fruſta cōcidito, Sit autem latitudo ſpongiæ undiquaq; ſex digitorū. deinde ſuper ſpōgiam linteū tenue, ac leue, ſpōgiæ æquale, melle illitū imponito, & poſtea ſubiecto digito indice ſiniſtræ manus, mediā ſpongiam in ſedem ꝙ penitiſsime protrudito. deinde ſupra ſpongiā lanam apponito, quo in ſede quieta permaneat. Et laterū mollitudines præcingito, & retrorſum faſciā ex cingulo ſubmittito, quā per media crura receptam, ad cingulum circa umbilicū deligato. At pharmacū de quo dixi, ad denſam ac robuſtam carnē faciendam ac producendā deligatur, & nō minus ꝙ uiginti diebus hæc deligare oportet. Sorbenda aūt eſt ſemel in die farina, aut miliū, aut furfurum decoctū: & aqua bibēda. Si uero ad aluū exonerandā deſideat, aqua calida proluito. & tertio quoq; die lauet. Alia curatio. Extractā ꝙ maxime ſedem, aqua calida perfundito. deinde ſummas hæmorrhoidū partes præſecato. Pharmacū autem ad ſectionē præparatum ſit hoc. In ęreū uas mingito, & in urinā, æris florē toſtum, tritū, leuem inſpergito, deinde diluito, ac uas agitato, & in ſole ſiccato. Vbi uero ſiccatū fuerit, eradito, terito, & leuigatū ad anū apponito, & ſplenia oleo imbuta addito, ac ſpōgiam ſupra deligato. Alius modus.

Adnaſcitur ad uenā ſanguifluam extuberantē, uelut mori fructus. & ſi quidem ualde extra fuerit extuberātia, carnis tectoriū circum ipſam naſcitur. Hominem igitur flexis genibus in duo mortaria ſiue excīſos lapides locato, ac uideto. Cōperies enim inflatas partes inter nates circa ſedem, ſanguinē uero intrinſecus procedere. Si itaq; mollis ſit, & ſub tectorio cedat extuberantia, digito ipſam auferre oportet. Nihilo enim plus difficultatis hæc res habet, quàm ſi quis dū ouicula excoriatur, digitū inter cutem ac carnem adigat. Atq; hæc interim dum loqueris, ægro non animaduertēte facito. Poſtquā autem extuberantiam abſtuleris, neceſſe eſt ſanguinis curſus ex tota detractione promanare. Itaq; uino auſtero in quo gallæ maceratæ ſunt, cito abluere oportet: & uena ſanguiflua unà cum extuberantia peribit, & tectorium ſedabitur, & quanto uetuſtior affectio fuerit, tanto facilior ſanatio erit. Si uero penitius intus delituerit extuberantia, per catopterem inſpicito, & ne à catoptere decipiaris uideto. Dum enim aperitur, extuberātiam explanat: dum uero rurſus cōtrahitur, recte oſtendit

oſtendit. Auferre autẽ oportet, ueratro nigro in anum ſublito. deinde tertia die auferre, ac uino auſtero infuſo colluere. Cæterum quòd ſanguis non fluit, quum abſtuleris extuberantiã, mirari nõ oportet. Neq́ enim ſi in articulis diſſeces manus aut crura, ſanguis profluet. Si uero ſupra aut infra articulos ſecueris, cauas ac ſanguifluas uenas comperies: & difficile fuerit ut expedite ſiſtas. Sic etiam hæmorrhoidem in ſede, ſi ſupra aut infra extuberantiæ detractionem ſeces, ſanguis profluet. Si uero ipſam extuberantiam in connexu abſtuleris, nõ profluet. Si quidem igitur ita ſedatur, bene habet: Sin minus, urito, cauendo ut ne contingas ferro, ſed prope admotis ferramentis reſiccato, & florem æris ex urina apponito. Alius modus curationis hæmorrhoidum. Clyſterem facere oportet, uelut arundinem ſepiariã, phragmiten appellatam, & in ipſum ferramẽtum probe congruũ adaptare. Deinde indita in ſedem clyſteris fiſtula, ferramentum candens immittere, ac frequenter eximere, quo magis calefieri ſuſtineat, & neq́ ulcus ex calore habeat, & uenæ reſiccatæ ſanæ fiant. At uero ſi neq́ urere, neq́ reſecare uoles, ubi multa calida aqua proluiſti, & ſedẽ euerſam extraxiſti, myrrham tritam, leuigatam, & gallam, & alumẽ Aegyptium uſtum, una & dimidia ad reliqua parte, & melanteriæ tantundem accipe, atq́ ſiccis his utere. Hæmorrhois enim ab his medicamentis decedet, uelut corium combuſtum. Hæc facito donec omnes exſtirpaueris. Et dimidia chalcitidis uſtæ pars idem efficit. Si uero glandulis ſanare uoles, ſepiæ teſtam, plumbaginis tertiã partem, bitumen, alumen, florẽ æris modicum, gallam, æruginẽ modicam, commiſceto & mel coctũ affundito, & formatam ex his glandẽ oblongiorem apponito, donec exſtirpaueris. Muliebrẽ hæmorrhoidẽ hoc modo curato. Multa calida aqua proluito. In aqua uero odorata, uelut eſt myrica trita coquito. Deinde ſpumam argenti toſtam, & gallam miſceto, & uinum album, & oleũ, & anſeris adipem affundito, omniaq́ ſimul trita, poſt factam prolutionem illinenda dato. Proluere uero oportet ſede quàm maxime extracta.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE VISV, [illegible] ME- dico Phyſico interprete.

OCVLI corrupti ſponte quidem cærulei fientes, derepente tales fiunt. & ubi facta fuerint, nõ eſt talium ſanatio. Qui uero maris ſpeciem referunt, paulatim per multum tempus procedendo corrũpuntur. & ſæpe alter oculus in multo tempore poſtea corruptus eſt. Huius caput purgare oportet, & uenas urere. Et ſi quis ab initio curatus fuerit hoc modo, malũ ſedatur, & in deterius nõ procedit. At qui colorẽ inter cæruleum ac marinum mediũ referunt, ſi quidẽ puero tales fiant, ubi ſenior fit, ſedantur. Si uero ſeniori ſeptimum annum egreſſo fiant, melius uidet magna ualde & ſplendida: & uidet quidem procul, ſed nõ clare: & ſi quid ualde ad oculũ admouerit, etiam hoc uidet, aliud autem nihil. Confert autem huic capitis purgatio, & capitis uſtio. Sanguinem uero his detrahere nõ conducit, neq́ cæruleo, neq́ maris ſpeciẽ referẽti. Et uiſum oculorũ, oculo ſano exiſtente, in iunioribus hominibus

hominibus,tum fœmellis,tum maſculis,quicquã faciendo nihil iuueris, quandiu adhuc augeſcit corpus. Quũ autẽ non amplius augeſcit,ipſius oculi palpebras intuitus radendo attenuato,& ſi opus eſſe uiſum fuerit,etiam ferramentis nõ admodum candentibus intrinſecus inurito. Quũ uero palpebras oculi raſeris,lana mileſia,criſpa,pura,circũ fuſum obuoluta,radito,ipſam oculi coronam uitando,ut ne ad chartilaginẽ uſqꝫ peruras. Signum aũt ſufficientis raſuræ eſt, ſi non amplius ſplendidus ſanguis exit,ſed ſanies cruenta aut aquoſa. Tunc uero liquido aliquo medicamẽto,in quo flos æris eſt,defricare oportet. Poſtea autem ubi & raſionis, & uſtionis cruſtæ exciderint, & ulcera purgata fuerint ac germinauerint,fiſſuram per ſinciput ſecare oportet,& quũ ſanguis defluxerit, medicamẽto cruentis uulneribus idoneo illinere. Deinde uero & huius, & omnium caput purgare operæpreciũ eſt.

Palpebræ ſi craſsiores ꝙ pro natura fuerint,ex inferna parte carne quantũ potes ꝙ expeditiſsime reſecta,poſtea palpebram inurito,non candentibus ferramentis,uitando naturam pilorum : aut flore æris toſto tenui adſtringito. Quum aũt cruſta exciderit,uelut reliqua curato.

Quum palpebræ ſcabie laborant,& pruritus habet, floris æris glebulam ad cotem terito,& ex ipſo palpebrã defricato. Et tunc ſquamam æris ꝙ tenuiſsime terito,deinde uuæ immaturæ ſuccũ excolatum affundito,ac leuiter ſimul terito. & poſtea reliquũ ſuccum in uaſe æris rubri affundens, paulatim terito,donec craſsitudo fiat uelut allij intritum. & ubi reſiccatũ fuerit medicamentum,leuiter trito utere.

Nyctalops medicamentũ bibat deorſum purgans, & caput purgetur, & ceruicem eius ꝙ maxime ſcarificato, & fame ad multum tempus premito. Vbi uero remiſerit,unũ aut duo fruſta,prout maxima deuorare poteſt,de hepate bubulo crudo in melle tincto exhibeto.

Si cui oculi dum ſani ſunt uiſum corrũpant,huic ſectione & inſuper excoriatione,in ſinciput facta,os exſcindere,& aquam auferre oportet,ſicqꝫ curare:& ita ſani fiunt.

Ad lippitudinẽ annuam ac popularem conducit purgatio capitis, & uentris inferni. Et ſi corpus habeat,ſanguinis detractio ad quoſdam eiuſmodi dolores confert. Cõferunt & cucurbitæ circa uenas affixæ. Cibus modicus panis, & aquæ potus. Decumbat aũt æger in tenebris,procul à fumo, & igne, & alijs ſplendidis,atqꝫ hoc in obliquũ,modo in dextrã,modo in ſiniſtram partem. Caput uero ne humectet,neqꝫ enim conducit. Cataplaſma ſi dolor nõ adeſt,uerum uelut ad fluxionem cohibendam, non confert, quum tumores ſint doloris exortes. Verum poſt acria medicamenta,quæ ad dolorem illinũtur, poſtqꝫ dolor ſedatus fuerit ac ſeparatus,poſt medicamenti illitionem,tũc cataplaſmata imponere conducit,ſi quod cõmodum fore uiſum fuerit. Nec uero ad multum tempus contente intueri confert. Lachryma enim prouocatur,quum nõ poſsit oculus ad ſplendida officio ſuo fungi. Sed neqꝫ ad multũ tempus claudere oculos conducit,maxime ſi fluxionem calidam habeat. Lachryma enim ſuppreſſa,calefacit. Si uero fluxio non ſit,cũ puluillo ſicco ſublitionem facere conducit.

HIPPOCRATIS COI EPI-
STOLAE, ... ME-
dico Phyſico interprete.

Rex regum magnus Artaxerxes, Pæto gaudium.

MORBVS peſtilens appellatus, inuaſit exercitus noſtros: & quum nos ſæpe multa fecerimus, nihil adhuc remiſit. Quare magnopere, & per omnia tibi à me data dona, te rogo, ut aut aliquid ex natura tua excogitatum, aut aliquam ex arte actionem, aut aliquod alterius uiri mederi potentis conſiliũ, celerrime ad nos mittas. Propulſa oro hoc malũ. Multa enim anxietas populum corripuit, quæ ſpiritũ magnum ac denſum habet. Non belligerantes debellamur: quũ hoſtem habeamus beſtiã illam ouilia deuaſtantem. Sauciauit multos: ægre curabiles fecit: amara ſpicula immittit. Conſilij inops ſum. Nõ amplius habeo quod cũ uiris natura prudentibus conſultem. Solue hæc omnia, neq; nos bono tuo conſilio deſtituas. Vale.

Pætus, Regi regum magno Artaxerxæ gaudium.

NAturalia auxilia peſtilentis morbi popularem graſſationem nõ ſoluunt. Qui enim ex natura fiunt morbi: eos ipſa natura iudicãs ſanat. Qui uero ex populari graſſatione: eos ars curat, artificioſe iudicans corporũ mutationẽ. Hippocrates autem medicus curat hoc malum. Et genere quidem eſt Dorienſis: ex ciuitate uero Co, patre Heraclida, qui filius fuit Hippocratis, qui Gnoſidici, qui Nebri, qui Soſtrati, qui Theodori, qui Cleomittadæ, qui Chriſamidis. Hic diuina natura præditus eſt, & ex paruis ac uulgaribus, ad magna ac artificioſa, medicinã euexit. Eſt igitur diuinus Hippocrates nonus quidem à Criſamide rege: decimus aũt et octauus ab Aeſculapio: uigeſimus uero à Ioue: ex matre uero Praxithea Phænaretes filia, ex familia Heraclidarum. Quare ex utroq; ſemine à dijs ortũ habet diuinus Hippocrates: ut qui à patre quidem Aſclepiades eſt, à matre uero Heraclides. Didicit aũt artem, tum à patre Heraclida, tum ab auo Hippocrate. Verũ ab his quidem primum, uelut ueriſimile eſt, in re medica initiatus eſt, quantũ ſanè credibile eſt hos nouiſſe. Vniuerſam uero artem ipſe ſeipſum docuit, diuina natura uſus, & in tantũ animi induſtria progenitores trãſgreſſus, quantũ etiam artis præſtantia eoſdẽ ſuperauit. Tollit autẽ non beſtiarum genus, ſed ferorum ac agreſtiũ morborum, per magnã terrę ac maris partem Aeſculapij auxilia, quemadmodũ Triptolemus Cereris ſemina diſpergens. Proinde iuſtiſsime in multis terræ locis diuinos honores etiã ipſe conſequutus eſt, & ijſdẽ donarijs cũ Hercule & Aeſculapio ab Atheniẽſibus dignus factus eſt. Hũc ipſum accerſe, & auri atq; argẽti quantũ uoluerit, ipſi dare iube. Hic enim non unũ modũ curationis huius morbi nouit. Hic eſt ſanitatis pater: hic ſeruator: hic dolorũ curator. In ſumma, hic diuinę ſciẽtię princeps eſt. Vale.

Rex regum magnus Artaxerxes, Hyſtanidi Helleſponti præfecto.

HIppocratis medici Coi ab Aeſculapio originem ducẽtis, gloria artis etiam ad me peruenit. Dato igitur ipſi auri quantum uoluerit, & reliqua abũde,

quibus opus habet, & ipſum ad nos mittito. Nam optimatibus Perſarum æqualis erit. Et ſi quis alius bonus uir eſt in Europa, eum domus regiæ amicum facito, nihil diuitijs parcens. Viros enim inuenire, qui conſilio præſtent, non eſt facile. Vale.

Hyſtanis Helleſponti præfectus, Hippocrati ex Aſclepiadis prognato gaudium.

MAgnus rex Artaxerxes te opus habet, & miſit ad nos præfectos, iubens tibi argentum & aurum, & reliqua quibus opus habes, & quæcunque uoles, dare, & breui ad ſe mittere. Fore enim te optimatibus Perſarum æqualem. Tu itaque cito adſis. Vale.

Hippocrates medicus, Hyſtanidi Helleſponti præfecto gaudium.

AD epiſtolam quam miſiſti, à Rege ueniſſe adſerens, remitte Regi quæ dico, quàm celerrime ſcribens: Quòd & uictu, & ueſtitu, & domo, & omni ad uitam ſufficienti opulentia fruimur. Perſarum aũt diuitijs uti, fas mihi non eſt: neque barbaros homines à morbis liberare, qui hoſtes ſunt Græcorũ. Vale.

Hippocrates Demetrio ſanitatem.

PErſarum rex nos accerſiuit, ignarus quòd apud me maior eſt ſapientiæ ratio, quàm auri. Vale.

Regi regum meo magno domino Artaxerxæ, Hyſtanis Helleſponti præfectus gaudium.

QVam miſiſti epiſtolam, iubens demittere ad Hippocratẽ Coum ab Aeſculapio originem ducentem, demiſi. Sed & ab ipſo reſponſum tuli, quod ſcriptum tradidit, & ad domũ tuam tranſmittere iuſsit. Itaque eius latorem ac nuncium Gymnasben Dieutychen ad te miſi. Vale.

Rex regum magnus Artaxerxes Cois hæc dicit.

DAte meis nuncijs Hippocratem Medicum malignis moribus præditum, & in me, & in Perſas petulanter ſe gerẽtem. Sin minus, cognoſcetis, etiam primi peccati pœnam uos daturos eſſe. Vrbẽ enim ueſtram deuaſtatam, & inſulam diſtractam, in pelagus conuertam, ut in poſterum tempus nemo ſciat, an in hoc loco fuerit inſula, aut urbs Cos.

Coorum reſponſum.

VIſum eſt populo, reſpondere nuncijs ab Artaxerxe miſsis. Coi nihil indignum facient, neque Merope, neque Hercule, neque Aeſculapio. Quapropter omnes ciues non dabunt Hippocratem, etiam ſi peſsima morte ſint interituri. Nam quum Darius & Xerxes epiſtolas ſcripſerint, & terram ac aquam à patribus noſtris petiuerint, populus non dedit: quum eos ipſos ſe impetentes, ſimiliter uelut alios homines, mortales eſſe uideret. Et nunc idem reſponſum dat. A Cois diſcedite: quoniam Hippocratem in manus ueſtras non dant. Renunciate igitur ipſi uos nuncij, quòd neque Dei ipſi, noſtri negligentes erunt.

Senatus populusq́ Abderitarum Hippocrati gaudium.

NVnc maximè urbi noſtræ in periculo uerſatur uir noſter, ô Hippocrates, qui & præſenti tẽpore & futuro ſemper gloria urbi ſperabatur. Neq; nũc, ô uos Dei omnes, nobis inuideatur. hic præ multa quæ detinet ipſum ſapientia ægrotat, ut timor nõ uulgaris ſit, ſi Democritus mẽte motus fuerit, reuera urbẽ noſtram Abderitarũ peſſum ituram eſſe. Etenim oblitus omnium, & primum ſuiipſius, uigilans & noctu & interdiu, & ſingula parua ac magna deridens, & totam uitam nihil eſſe putans, uitã tranſigit. Ducit aliquis uxorem, alius mercaturam exercet, alius cõcionatur, alius imperat, alius legatum agit, eligitur, abrogatur, ægrotat, uulneratur, moritur. At hic ridet omnia, dũ alios mœſtos ac triſtes, alios gaudẽtes uidet. Quin et de his, quæ apud inferos ſunt, hic uir perſcrutatur, & hæc ſcribit. Et idolis aerem plenũ eſſe dicit. Et uolucrũ uoces intentis auribus explorat. Et ſæpe noctu exſurgẽs, ſolus cantilenas ſenſim canenti ſimilis eſt. Et ſe aliquando in rerũ immenſitatẽ proficiſci dicit, & Democritos eſſe ſimiles ſibiipſi innumerabiles. Et corpus unà cũ mente corrũpens uiuit. hæc timemus ô Hippocrates, ob hæc perturbati ſumus. Quapropter nos ſerua, & patriæ noſtræ cõſulturus cito adſis: neq; nos cõtempſeris. Nam neq; ita uiles ſumus: & in nobis teſtimoniũ ſitum eſt. Ob ipſum enim conſeruatũ, & gloriam, & pecunias, & doctrinæ famã conſequeris: quanquã doctrinæ ratio multo potior apud te eſt, q̃ fortunæ. Attamen & huius bona multa ac luculenta tibi à nobis obuenient. Etenim animæ Democriti gratia, etiam ſi urbs aurum eſſet, non noſtræ uolũtati reſpõderet, aut quacũq; tandem re illi carendũ eſſet. Leges noſtras putamus ægrotare ô Hippocrates, leges præuaricari. Adſis optime uir, curaturus uirũ inſignem. Nõ medicus, ſed cõditor, ſacratiorẽ tota Ionia murũ nobis circũdabis. Ciuitatem, nõ uirum curabis: & Senatum ægrotantem, & ne claudatur periclitantẽ, aperies. Ipſe legislator, ipſe iudex, ipſe princeps, ipſe ſeruator, & horum artifex aduenies. Ob hæc te exſpectamus ô Hippocrates, atq; hæc etiã fiẽt ubi ueneris. Vna ciuitas nõ ignobilis, imò tota Græcia rogat te, ſerua corpus ſapiẽtiæ. Quin potius ipſam apud te legationẽ agere puta doctrinã, ab hac præuaricatione liberari ſupplicantẽ. Cognata equidẽ res eſt omnibus, uelut apparet, ſapiẽtia. Verũ his qui propius ipſam cõplexi ſunt, uelut nobis, etiã lõge amplius. Et, ſicut probe noſti, gratificaberis etiã futuro ſæculo, ſi nõ deſtitueris Democritũ propter ueritatẽ, cuius primas ſe laturũ eſſe ſperat. Tu eñ & genere, & arte cõiunctus es Aeſculapio. Hic uero Herculis eſt ex fratre nepos. A quo eſt & Abderus, queadmodũ omnino audiuiſti, cuius cognomẽ urbs noſtra refert. Quare etiã illi grata fuerit Democriti ſanatio. Quum igitur uideas ô Hippocrates, & populũ, & uirum inſignem, ad ſtupiditatẽ diffluẽtem: feſtina, rogamus, ad nos. Heu ut etiã bona redundantia morbi exſiſtunt. Quantũ enim Democritus ad ſummam ſapientiã generoſe peruenit, tantũ nunc pariter periclitatur, ne mentis ſtupore & ſtoliditate affligatur. At reliquum uulgus Abderitarum, quod manſit abſq; eruditione, communem ſanè ſenſum habet. Immo nunc prudentiores ſunt ad ſapientis morbum iudicandũ, qui prius deſipuerũt. Adſis igitur cum Aeſculapio patre. Adſis cũ Herculis filia Epione. Adſis cum Aeſculapii filiis, qui ad Ilium militarunt. Adſis nunc Pæonias adferens morbi

medelas. Nũc terra radicibus, & herbis, & auxiliaribus floribus, inſaniæq́ue medicamentis fœcunda eſt. Fermè igitur nunquã fertilius producent, neq; terra, neq; montium cacumina, quàm nunc proferunt ea, quæ pertinent ad Democriti ſanitatem. Vale.

Hippocrates Senatui populoq; Abderitarum gaudium.

Ciuis ueſter Ameleſſagoras uenit in Co, & erat tunc in illa die Virgæ aſſumptio, & annua feſtiuitas, ac publicus, uelut noſtis, conuentus, & pompa ſumptuoſa fiebat, quam mos eſt eos, qui deo dicati ſunt, ad Cypariſſum deducere. Quandoquidem autem & ex uerbis, & ex aſpectu, Ameleſſagoras feſtinare uidebatur, credẽs, uelut erat, rem ipſam urgere: epiſtolam ueſtram legi, & admiratus ſum quòd ob unum hominem, uelut ſi unus homo eſſet ipſa ciuitas, turbati eſtis. Et beati profectò ſunt populi, qui ſciunt bonos uiros ſua eſſe munimenta, & non turres, neq; muros, ſed ſapientium uirorum ſapientia conſilia. Ego uero, qui credo artes quidem eſſe Deorum dona, homines autem naturæ opera: (& ne ægre feratis uiri Abderitæ) non uos puto, ſed ipſam naturam me uocare, ad cõſeruandum ipſius opus, quod periclitatur, ne præ morbo collabatur. Quare præ uobis ego nunc, naturæ ac Dijs obediens, feſtino ægrotantem Democritum ſanare: ſi quidem ſanè & hoc morbus eſt, & non potius error uobis tenebras offundit: id quod opto, atq; utinã ſit hoc uberius ueſtræ beneuolentiæ ſignum, quòd etiam ad ſuſpicionem turbamini. Argentũ autem mihi uenienti, neq; natura, neq; Deus promittere poterit. Quare neq; uos uiri Abderitæ cogatis: ſed liberæ artis etiam opera libera eſſe ſinatis. Qui uero mercedem capiunt, hi ſcientias ſeruire cogũt, uelut captiuas facientes ipſas ex priore libertate. Deinde, uelut ueriſimile eſt, mẽtiri etiam poterint, uelut de magno morbo: & negarint, uelut de paruo: & polliciti nõ uenerint, & rurſus uenerint non uocati. Miſera eſt profectò humana uita: quoniam per totam ipſam intolerabilis auaricia, uelut hybernus uentus, diſtributa eſt ac penetrauit. Ad quã utinam potius omnes medici conueniſſent, quò grauiorem inſania morbum curarent: quoniam quum morbus ſit, & affligat, etiam laudatur. Ego uero arbitror etiam animæ morbos omnes uehementes eſſe inſanias, quæ opiniones quaſdam ac imaginationes rationi inducũt. A quibus qui per uirtutem depurgatus eſt, ſanus euadit. Quòd ſi ego omnino diteſcereuoluiſſem, uiri Abderitæ, non utiq; decem talentorũ gratia ad uos proficiſcerer: ſed ad Magnum acceſsiſſem Perſarum regem, ubi totæ ciuitates humanis opibus refertæ mihi obtigiſſent. ſanâſſem autem illic ipſorũ peſtem. Verum denegaui, inimicam Græciæ regionem à malo morbo me uelle liberare. Et ego, quantum in me fuiſſet, Barbaros expugnaſſem. Habuiſſem autem ignominiam ipſas à rege diuitias, & opulentiam patriæ inimicam. Hæc uero mihi adfuiſſent, uelut ei qui urbium Græciæ deuaſtator eſſet. Non ſunt diuitiæ, undiquaq; lucrari. Magna enim ſunt ſacra uirtutis, quæ à iuſticia non occultantur, ſed manifeſta exſiſtunt. Aut non æquale peccatũ eſſe putatis, hoſtes ſeruare, & amicos mercede ſanare? At nõ hoc modo ſe res noſtræ habent, ò Abderitæ. Non capio fructum ex morbis, neq; libẽter audiui Democritum mente motũ eſſe. Qui ſiue ſanus eſt, amicus eſt: ſiue ægrotat, curatus magis amicus erit. Audio autem ipſum grauibus ac ſolidis moribus præditum eſſe, & urbis ueſtræ ornamentum. Valete.

Hippocrates Philopœmeni gaudium.

LEgati,qui urbis epiſtolam mihi reddiderunt,etiam tuã tradiderunt.Et ualde gauiſus ſum,& hoſpitiũ,& reliquum uictum te promittẽte. Veniemus autẽ bona fortuna,& meliore ſpe,uelut arbitramur,accedemus, prout in literis eſt declaratũ:quum non inſaniā..,ſed quandã excellentem mentis ſanitatẽ uir ille declaret,dum neq; liberorum,neq; uxoris,neq; cognatorũ,neq; rei familiaris,neq; omnino alicuius curã gerit:ſed & diu & noctu apud ſeipſum conſiſtit, & priuatim uitam degit,plerũq; in antris & ſolitudinibus, aut ſub arborũ umbris,aut in mollibus herbis,aut apud frequentia aquarũ fluenta.Cõtingunt igitur talia plerunq; atra bile percitis.Taciturni enim aliquãdo ſunt,& ſolitarij,ac deſerti amantes,& rerũ familiarium cõſpectum auerſantur, alienum putantes. Nec uero diſsimile uero eſt,etiam his qui circa diſciplinas uerſantur,ab una erga ſapientiã adfectione,alias curas excluſas eſſe.Quemadmodũ enim famuli ac ancillæ in domibus tumultuantes,& ſeditionẽ agentes,ubi derepẽte ipſis hera comparuit,conſternati cõquieſcunt:ſic etiam reliquæ in anima cupiditates malorum ſunt hominibus miniſtræ.Poſtquã autem ſapientiæ cõſpectus ſeipſum ingeſſerit:reliquæ affectiones uelut famulæ diſcedũt.Non autem omnino inſani antra & quietem expetunt:ſed etiã hi qui humana negocia contemnunt,ob tranquillitatis cupiditatẽ.Cum enim mens ab externis curis uexata, corpus reficere uoluerit,tunc cito ipſum quieti tradit.Deinde recta exſurgens,circũcirca ueritatis regionẽ colluſtrat,in qua nõ eſt pater,non mater, nõ uxor,non liberi, non frater,non cognati,non famuli,non fortuna,non omnino quicquã ex his, quæ tumultũ inducunt.Omnia autẽ perturbantia, excluſa ſtant præ timore:& neq; appropinquare audent præ reuerentia eorum,quæ iſthic habitant. Habitant autem illam regionẽ,& artes,& uirtutes omnis generis,& Dei, & dæmones,& ſenatus,& conſilia.Et magnus polus in illa regione,ſtellis multũ mobilibus coronatus eſt:in quam fortaſsis etiam Democritus præ ſapientia trãſmigrauit.Deinde quũ nõ uideat amplius eos,qui ſunt in urbe, utpote procul profectus:inſaniæ morbo laborare putatur,propter ſolitudinis amorẽ.Student autem Abderitæ argenti amorẽ & ſtudium detegere, & in ſe manifeſtũ facere,eo quòd Democritum non intelligunt.At tu hoſpitium nobis ô amice Philopœmen præpara.Non enim uolo perturbatæ urbi moleſtiam exhibere, quum ueterem te proprium hoſpitem,uelut noſti,habeam. Vale.

Hippocrates Dionyſio gaudium.

AVt in Halicarnaſſo me expecta,aut ipſe ad me uenire ô amice feſtina. Per ſummam enim neceſsitatem abeũdum eſt mihi in Abderam, Democriti cauſſa,ad quem ægrotantẽ urbs me accerſiuit. Cæterum admiranda eſt hominum,ô Dionyſi,per conſenſum adfectio:uelut una anima cũ ciue coægrotant. Quare mihi uidentur etiã ipſi curatione opus habere. Ego uero neq; morbũ ipſum eſſe puto,ſed immodicam doctrinã:quæ reuera nõ eſt immodica, ſed ab idiotis putatur.Nam nunquã nociua eſt uirtus immodica.Excellẽtia uero, morbi opinionẽ de ſe præbet,propter iudicantiũ imperitiam. Vnuſquiſq; enim ex his,quæ ipſe nõ habet,iudicat id,quod in alio abundat, ſuperfluũ eſſe. Sic ſanè

etiam timidus fortitudinẽ immodeſtiã putat,& auarus magnanimitatẽ.Et omnis defectus,uirtutis moderationẽ excedere putatur.Illũ igitur ubi uiderimus, cũ prænotione hinc cõtingente,& ubi ſermones eius audiuerimus:melius cognoſcemus. Tu uero, ô Dionyſi, ſtudio habe ut ipſe accedas. Volo enim te in patria mea cõmorari donec rediero:quo & rerũ noſtrarum, & imprimis urbis noſtræ curam geras.Nam haud ſcio quomodo ex caſu cõtigit,ut ſaluber ſit annus,& priſtinam naturã habeat.Quare neq; multi infeſtabunt morbi:attamen uenito.Inhabitabis aũt meam domum nimis q̃ opportunam,nimirũ quum & uxor apud parentes maneat propter meam profectionẽ. Attamen & illius res inſpecta,quo pudice degat,& nõ ob uiri abſentiã,alios uiros approbet.Honeſta equidem ab initio fuit,& parentes bonos habuit.Patrem aũt mirifice uirilẽ, & malos ualde odio habentẽ,egregie ſenem.Attamen ſemper opus habet mulier moderatore.Habet enim à natura in ſe laſciuiã:quæ,niſi quotidie reſecetur, uelut arbores in materiæ multæ effuſionem,exuberat.Ego uero amicum parentibus diligentiorem puto ad uxorẽ cuſtodiendam.Non enim,uelut illis,etiam huic cohabitat beneuolẽtiæ adfectio,per quã ſæpe umbra admonitioni obtenditur. In omnibus autem rebus prudentior eſt alienitas ab adfectione, ut quæ minime à beneuolentia infringatur. Vale.

Hippocrates Damageto gaudium.

CVm apud te Rhodi eſſem Damagete,uidi nauẽ illam,cui Solis inſcriptio erat,penitus pulchrã,et in puppi probe inſtructam,et ſufficientẽ carinam habentẽ.Habebat & tranſtra multa.Et tu laudabas etiã in ipſa nauigandi præſtantiam,quòd uelox eſſet,& tuta,& ad inſeruiendũ artificioſa.Et inſuper prędicabas probũ in ipſa nauigationis curſum.Hãc mitte nobis:uerum, ſi fieri poteſt,nõ remis,ſed alis ad remigium inſtructam. Vrget enim res ipſa,ô amice,ut ualde cito in Abderam nauigem. Volo enim ægrotantẽ curare urbem,propter unũ ægrotantẽ Democritũ, ſi unquã uiri fama ad aures tuas peruenit. De hoc patria dicit,q̃ inſania adflictus ſit.Ego aũt cupio,immo magis opto, nõ reuera ipſum inſanire,ſed illos ita putare.Ridet,inquiunt,ſemper,& ridere non ceſſat in omnib. negocijs.Et hoc ipſis inſaniæ ſignũ eſſe uidetur. Quare tuis in Rhodo amicis dicito,ut ſemper moderate ſe gerant,& nõ multũ rideant, neq; multum triſtes ſint:ſed inter ambo hæc modũ teneant:ut alijs comis eſſe uidearis, alijs ſollicitus,de uirtute cogitans.Eſt profecto mali quiddam,dum ad ſingula ille ridet.Si enim immodeſtia malũ eſt:ea ſanè perpetua longe peior eſt.Et dicã ſanè ad ipſum:Democrite,& ſi quis ægrotat,& occiditur,& mortuus eſt,& obſidetur,& quoduis malũ ingruit:ſingula quæ fiũt,materiam riſus tibi præbent. Non aũt repugnas deo,ſi,quũ duo ſint in mũdo,Gaudiũ & Triſticia, tu alterũ ipſorũ eieciſti? Beatus profecto fueris, (uerũ impoſsibile eſt) ſi neq; mater tibi ægrotat,neq; pater,neq; poſtea liberi,aut uxor,aut amicus:ſed propter tuũ riſum cõſeruantur,penitus felix es.At ſi,dum ægrotãt,rides:dum moriũtur,gaudes:& ſi quid mali audieris,exhilararis:peſsimus es ô Democrite,& procul ſanè à ſapientia. Si uero putas hæc ipſa neq; mala eſſe, certe atra bile percitus es Democrite,periclitans ne & ipſe Abderita ſis : prudentior autem ſit ipſa ciuitas.Cæterum de his exactius illic dicemus Damagete.At uero nauis etiam hoc tempus,quo hæc tibi ſcribo,remoratur. Vale.

Hippocrates Philopœmeni gaudium.

COgitãs ac ſollicitus de Democrito, illa ipſa nocte dormiens, ſub ipſius aurorae initium, ſomniũ mihi oblatũ habui, ex quo puto nihil ualde periculoſi fore. Mirabiliter enim expergefactus ſum. Videbar mihi uidere Aeſculapium ipſum coram, & iam ad ipſas Abderitarũ portas aderamus. Aeſculapius aũt non ut imagines eũ aliàs oſtendunt, mitis ac blandus apparebat: ſed habitu concitato, & aſpectu horrendo. Sequebantur autẽ ipſum dracones reptiliũ generis immanes, longum tractum ducentes, & horribile quiddam uelut in deſertis ac ſaltibus ſubſibilantes. Sequebãtur & ſocij, pyxides medicamẽtarias probe obſignatas geſtantes. Deinde porrexit mihi manũ deus: quã ubi libẽtiſsime apprehẽdiſſem, rogabam ut ſimul mecũ pergeret, & ne me in medẽdo deſtitueret. Verum is: Nihil, inquit, in præſens me opus habes: ſed hæc immortaliũ ac mortalium cõmunis dea te peregrinum deducet. Et ego cõuerſus uideo mulierem pulchram ac magnã, ſimpliciter ornatã, ſplendidam, cuius oculorũ circuli puro lumine micabant, ut ſtellarũ fulgorem putares. Et deus quidem diſparuit. Mulier uero illa apprehẽſum me manu, lento gradu benigniter per urbẽ ducebat. Et ubi prope domũ eſſemus, in qua hoſpitiũ mihi paratũ eſſe putabam, uelut ſpectrũ diſparuit, hoc ſaltẽ dicens: Cras te apud Democritũ deprehendam. Cum uero iam ſe illa cõuerteret: Rogo, inquã, optima fœmina, quæ nam es, & quo nomine uocari debes? Veritas, inquit illa. Cæterũ quam accedentẽ uides (& derepẽte altera quædam mihi apparuit) neq; ipſa mala uidetur, audacior autem aſpectu & cõcitatior: Opinio, inquit, appellatur, & habitat apud Abderitas. Ego igitur ubi de ſomno ſurrexiſſem, mihi ipſi ſomniũ interpretatus ſum, quòd non indigeret medico Democritus, quãdo ſanè ipſe medendi deus diſceſsiſſet, uelut qui medendi occaſionẽ & materiam non haberet. Sed ipſa quidẽ ueritas, quòd Democritus ſanus ſit, apud Democritũ manet. Opinio uero, quòd Democritus ægrotet, reuera apud Abderitas habitat. Atq; hęc uera eſſe, mi Philopœmen, credo, & ſunt ſanè. Et nõ contemno ſomnia, maxime ubi etiam ordinem cõſeruant. Medicina aũt & uaticinatio ualde cognatæ ſunt: quandoquidem & pater ambarum artium unus eſt Apollo progenitor noſter, & præſentes & futuros morbos prædicens, & ægrotos & ægrotaturos ſanans. Vale.

Hipporates Crateuæ gaudium.

SCio te, ò amice, optimũ radiciſecam eſſe, & propter tuam ipſius exercitationem, & propter progenitorũ gloriã, adeò ut in hac facultate, Crateuæ proauo minime cedas. Proinde nunc, ſi unquã aliàs, herbas collige, quot & quales poteris: urget enim neceſsitas: atq; has mihi tranſmitte, ad uirum toti ciuitati cõparandum, Abderitam quidem, uerum Democritũ. Aegrotare enim ipſum dicunt, & purgatione ualde opus habere, ut qui inſania ſit correptus. Non utemur fortaſsis medicamentis, quemadmodũ etiam credo. Attamen undiquaq; inſtructum eſſe oportet. At uero rem herbariam apud te ſæpe admiratus ſum, quemadmodũ etiam uniuerſorũ naturam ac conſtitutionem, & ſacerrimũ terræ fundamentũ, ex qua animalia, & plantæ, & alimenta, & medicamẽta, & fortuna, & ipſæ diuitiæ exoriuntur. Neq; enĩ aliàs haberet ubi cõſiſteret Auaricia,

necꝫ ſanè Abderitæ nunc decem talentis ineſcaſſent me, pro medico mercenarium declarantes. Si uero poſsis Crateua amaram auariciȩ radicem exſcindere, ut nullæ ipſius reliquiæ reſtent: probe ſcito, ꝙ hominũ unà cum corporibus etiam animas ægrotantes purgaſſemus. At hæc quidē uota ſunt. Tu uero, quod fieri poteſt, nobis montanas maxime & in altis collibus naſcētes herbas radicitus reſeca. Sunt enim aquoſioribus ſolidiores & acriores, propter terræ denſitatem, & aeris tenuitatē. Nam quod attrahũt, frigidius eſt. Conare tamē ut etiam de his quæ circa ſtagna naſcũtur, & de paluſtribus, & fluuiatilibus, aut fōtanis, flores colligas: quas ſanè debiles, & exſolutas, ac dulcis ſucci eſſe ſcio. Omnia aũt medicamēta, quȩ ſucci et liquores fluidi ſunt, in uitreis uaſis ferātur: quæ uero folia, aut flores, aut radices ſunt, in fictilibus nouis probe obturatis: ut ne uētis perflata, medicamēti uigorē, uelut in animi deliquiũ collapſa, amittāt. Cæterum ſtatim nobis hæc mittito. Nam & tempus anni cōgruum eſt, & neceſsitas dictæ inſaniæ urget. Ab omni equidē arte aliena res eſt dilatio, uerũ maxime à Medicina, in qua dilatio eſt animæ periculũ. Curationũ uero animæ ſunt tēporum opportunitates, quarũ obſeruatio finis eſt. Spero quidem ſanũ eſſe Democritum, etiā citra medelam. Si uero aliquis error naturæ, aut tēporis, aut alterius alicuius cauſæ cōtingat: multa enim nos, qui mortales ſumus, latēt, utpote non omnino per ueritatē corroboratos: ad id quod obſcurũ eſt, omnem uim cōgregatam eſſe oportet. Non enim cōtentus eſt is, qui in periculo uerſatur, his quæ poſſumus: ſed cōcupiſcit etiā ea, quæ nō poſſumus. Et fermè ſemper ad duos fines militamus, alterũ hominis, alterũ artis. Quorũ alter obſcurus eſt, alter ſciētiæ determinatus. Opus eſt aũt in utriſꝗ his etiam fortuna. Incerta enim eſt cōiectura eorũ, qui in purgationibus caute procedũt. Nam & ſtomachi adflictionem ueremur, & medicationis cōgruentiam, ad naturā ignotam coniectamus. Non enim una & eadē eſt omniũ natura, & aliud ſemper ſibiipſi decernēs adſimilat ac familiare facit. Aliquādo uero totũ perdit. Sed & herbis multa reptilia uenenũ immittunt, & hiatu ſuo internæ ipſarũ teneritudini adflictionē pro auxilio inſpirant. Et huius rei ignorātia erit, niſi ſanè nota aliqua, aut macula, aut odor ferus et grauis, rei factæ indicationem fecerit. Deinde ipſa ars, propter fortunæ caſum, à recte faciendi propoſito aberrat. Stabiliores autem ſemper ſunt purgationes per ueratrum, quibus etiam Melampus in Prœti filiabus, & Anticyreus in Hercule uſi eſſe narrātur. Minime uero utemur nos ullo aliquo ex his in Democrito: ſed contigerit opto illi ſapientia, efficaciſsimorum ac medicatiſſimorum pharmacorum finis. Vale.

Hippocrates Damageto gaudium.

HOc erat illud Damagete, quod cōiectabamus: nō inſanit Democritus, ſed ſuper omnia ſapit, & nos ſapientiores effecit, et per nos omnes homines. Remiſi aũt tibi amice reuera Aeſculapeam nauē: cui cũ ſolis ſigno etiā ſanitatis inſigne apponito. Nā reuera ſecũdo numine uela fecit: & illa die in Abderā nauigauit, qua ſcripſerā ipſis, me peruenturũ eſſe. Omnes igitur ante portas congregatos inuenimus, nos, uelut ueriſimile eſt, exſpectantes, nō uiros ſolũ, ſed etiam mulieres: inſuperꝗ ſenes et pueros, per deos, triſtes, itēꝗ infantes. Atꝗ hi quidē ſic habebāt, uelut ob Democritũ inſanientē. Ille uero ſyncere tunc in phi

loſophando

loſophādo excellebat. Poſtq̃ aūt me uidiſſent, uiſi ſunt mihi paululū ad ſeipſos rediſſe, & bonas ſpes oſtentabant. At Philopœmen me ad hoſpitiū ducere geſtiebat, & hoc ab illis cõprobabatur. Ego uero: O uiri Abderitæ, inquā, nullum mihi maius operæpreciū eſt, q̃ Democritū uidere. Illi uero hoc audito, collaudarūt, & gauiſi ſunt, & cõpendio duxerunt me per forū, partim ſequentes, partim præcurrētes, alij ab utraq; parte: Serua, clamantes, auxiliare, medicare. Et ego adhortabar ipſos ut cõfiderent, tanquā fortaſsis nihil eſſet mali: aut, ſi quid eſſet, modicū id eſſet, & correctu facile, cõfiſus horis anni Eteſiis. Et ſimul hæc dicens ibam. Neq; enim procul erant ædes: immo neq; tota ciuitas. Aderamus igitur: propinquæ enim muro erāt, & me placide eò deducunt. At retro turrim collis erat altus, lõgis ac denſis populis nigris umbroſus, unde Democriti habitacula cõſpiciebātur. Et ipſe Democritus ſub ampla ac humilima platano ſedebat, in ueſte craſſa citra humeros deſinente, ſolus, diſcalceatus, ſuper lapidea ſede, ualde pallidus ac macilentus, promiſſa barba. Iuxta ipſum uero à dextra, tenuis aqua per decliuē collem decurrēs leniter reſonabat. Erat aūt delubrū quoddam ſuper illū collem, quantū equidē coniectura aſſequor, Nymphis dicatum, ſponte enatis uitibus circūdatum. Ipſe uero cū multo ornatu ſuper genibus librum habebat. Sed & alij quidā ex utraq; parte adiacebāt. Accumulata erant etiam animalia multa per totū reſecta. Et ipſe aliquando cõcitate incumbens ſcribebat, aliquādo quieſcebat, diu multūq; ſe continens, & in ſeipſo meditās. Deinde nõ longe poſt, his peractis, exſurgens deambulabat, & uiſcera animalium inſpiciebat, & depoſitis ipſis digreſſus, rurſus deſidebat. At Abderitæ circumſtātes me triſtes, & nõ procul à lachrymātibus oculos habētes: Vides, inquiūt, Hippocrates, Democriti uitam, q̃ inſanit, & neq; quod uult nouit, neq; quod facit. Et quidā ex ipſis adhuc amplius oſtendere uolens ipſius inſaniā, alta uoce plorauit inſtar mulieris ob filij mortē lamentātis. Deinde rurſus cū gemitu eiulauit, perſonā agens uiatoris, qui aliquid ex his, quæ portabat, amiſit. Verū Democritus cū hæc audiſſet, partim ridebat, partim cachinnis explodebat, & nihil amplius ſcribebat. Caput aūt frequenter cõcutiebat. Ego uero: Vos, inquā, ò Abderitæ, hic manete: ipſe uero ubi & uerbis, & corpori uiri propior factus fuero, uideroq; ac audiero, cognoſcam adfectionis ueritatē. Et hæc loquutus, placide deſcēdebam. Erat aūt locus ille aſper ac decliuis. Itaq; uix me ſuffulciens penetraui. Cum aūt appropinquaſſem, incidi in ipſum neſcio quid, quaſi ex numinis adflatu & cū concitatione ſcribentē. Stabam igitur iſthic expectans tempus quietis ipſius. Ipſe uero paulo poſt, intermiſſo ſcribēdi impetu, & ſtilo ſcriptorio depoſito, reſpexit ad me accedentē, &: Salue, inquit, hoſpes. Et ego: Plurimū & tu, inquam, Democrite uir ſapientiſsime. At ille, uerecūdans arbitror, q̃ nõ nomine me cõpellaſſet: Te aūt, inquit, quo nomine uocabimus? Ignorantia enim tui nominis, cauſa erat cur te hoſpitē appellarem. Hippocrates, inquā, Medicus eſt mihi nomen. Is uero: Aſclepiadarū, inquit, nobilitas, & magna ſapientiæ tuæ in re medica gloria multum celebris, etiam ad nos peruenit. Quid autem negocij, ò amice, te huc perduxit? Imò potius præ omnibus conſide. Vides autē quòd hæc ſedes folijs inſtrata non eſt iniucunda, uiridis adhuc ac mollis, & ad inſidendum lenior inuidioſis fortunæ ſellis. Cum aūt conſediſſem, rurſus inquit. Priuatum'ne, aut publicū negociū agēs huc perueniſti? Dic aperte,

nam nos,quantũ poterimus,adiuuabimus. Et ego: Quæ uera cauſa eſt, inquã,
tui gratia hucuenio,ut ſapientẽ uirum conueniam. Habet aũt cauſam patria,cu
ius legatum ago. Ille uero: Hoſpitio itaq;,inquit,primũ utere noſtro. Ego uero
per omnia uirũ pertentans,etiãſi iam mihi manifeſtũ eſſet,ipſum non inſanire:
Philopœmenem,inquã,noſti ciuem ueſtrũ? Etiam,inquit,ualde: Damonis fili
um dicis,qui habitat apud Hermaidem fontẽ? Hunc ipſum,inquam,cuius ego
ſum ex patribus peculiaris amicus. At tu Democrite potiore me hoſpitio exci-
pe,& primũ ſanè quid ſit hoc,quod hic ſcribis,dicito. Ille uero ubi paululum ſe
cõtinuiſſet: De inſania,inquit. Et ego: O rex Iupiter,inq;,opportune profecto
ſcribis cõtra ciuitatẽ. At ille: Qualẽ,inquit,ciuitatẽ Hippocrates? Ego uero: Ni
hil,inquã,ò Democrite,ſed haud ſcio quomodo hoc uerbũ mihi excidit. Verũ
quid de inſania ſcribis? Quid eñ,inquit,aliud ꝙ̃ quid ſit,& quomodo in homi
nibus generetur,& quomodo alleuetur. Nã animalia hęc,quę uides,inquit,hu
ius gratia reſeco,nõ ꝙ odio habeam opera dei,ſed bilis naturã ac ſedẽ quærẽs.
Noſti enim ꝙ hæc furoris hominũ cauſa eſt, ubi nimiũ redundarit. In omnib.
equidem à natura ineſt: ſed in quibuſdã minus,in quibuſdam amplius. At im-
modeſtia ipſius morbi ſunt,ipſa uelut materia,aliquãdo bona, aliquando mala
ſubiacente. Et ego, Per Iouem,inquã,ò Democrite,uere hæc & ſapienter dicis.
Quare beatũ te iudico,qui tãta quiete frueris. Nobis autẽ huius participes eſſe
nõ permiſſum eſt. Interrogãte uero illo: Cur,ò Hippocrates,permiſſum nõ eſt?
Quoniã,inquã,aut agri,aut res domeſticæ,aut liberi,aut uſuræ,aut morbi, aut
mortes,aut famuli,aut nuptiæ,aut eiuſmodi quædã,opportunitatẽ nobis com
modam eripiunt. Hic ſanè uir ille ad ſolitã adfectionẽ delatus eſt,& ualde effuſe
riſit,ac cachinnatus eſt. Et de cætero quieſcebat. Et ego: Quid uero,inquã, De-
mocrite rides? utrũ bona quæ dixi,aut mala? Ille uero adhuc magis ridebat. Et
Abderitæ de colle id uidẽtes,partim capita ſua cædebãt,partim frontẽ. Alij ue-
ro capillos euellebãt. Nam,uelut poſtea dixerũt,ampliorẽ,ꝙ̃ aliàs ſolitus eſſet,
riſum effuderat. At uero,inquã,ſapientũ optime Democrite,cupio cauſam hu-
ius tuæ adfectionis cognoſcere: quo riſu ego tibi dignus uiſus ſum, aut ea quæ
dixi: quo hoc cognito,à cauſa deſiſtam,aut tu reprehẽſus,intẽpeſtiuos riſus co-
erceas. Ille uero: O Hercules,inquit,ſi me reprehẽdere potes,curationẽ perfici-
es,qualem nullam unquã,ò Hippocrates. Et quomodo nõ reprehẽdaris,ò opti
me? Aut nõ abſurdum te eſſe putas,dum rides hominis mortẽ,aut morbũ, aut
mẽtis emotionẽ,aut inſaniam,aut atram bilem,aut cædẽ,aut aliud quid peius?
Aut uice uerſa nuptias,aut feſtiuitates,aut liberorũ procreationẽ,aut myſteria,
aut magiſtratus,aut honores,aut aliud quid om̃ino boni? Nã quorũ miſereri o-
portet, ea tu derides,& ob quæ lætari cõueniebat,ea itidẽ derides,adeò ut neq;
bonũ,neq; malũ apud te ſit diſcretũ. At ille: Hęc quidẽ,inquit,recte dicis ò Hip
pocrates: ſed nõ nouiſti riſus noſtri cauſam. Vbi uero cognoueris: ſatis ſcio ꝙ
meum riſum,meliorẽ legatione medelã ac curationẽ, tuæ patriæ & tibijpſi auſe
res,& alios prudẽtes facere poteris. Et pro hoc fortaſsis me uiciſsim medicinã
docebis,ubi cognoueris quãto ſtudio circa res nullo ſtudio dignas uerſantes,et
ea quæ nullius precij ſunt facere conãtes,omnes homines uitã cõſumũt,riſu di
gna tractãtes. Ego uero, Dic,inq̃,per deos,nũquid uniuerſus mũdus ægrotare
ſe nõ animaduertit? & nõ habet quo legationẽ demittat ad ſui curationẽ? Quid
enim

enim extra ipſum eſſe poterit? Ille uero excipiens: Multæ, inquit, ſunt mundo-
rum infinitates, & nequaquã, ò amice, diuitẽ naturã maligne extenues. At hæc
quidem, inquam, Democrite ſuo tempore docebis. Vereor enim ne fortè dum
infinitatẽ recenſes, ridere incipias. Scias aũt nũc, de tuo riſu, rationẽ uitæ te red
dere debere. Ille aũt torue me intuitus: Duas, inquit, riſus mei cauſas eſſe putas,
bona & mala. Ego autem unum hominẽ rideo, dementia quidem plenũ, rectis
autem actionibus uacuũ, in omnibus conſilijs pueriliter ac ſtulte ſe gerẽtem, &
nullius utilitatis gratia labores nunquam abſoluendos tolerantẽ, fines terræ &
infinitos receſſus ex immodicis cupiditatibus penetrantẽ, argentum & aurum
quærentẽ, & nunquam ab his adquirendis interquieſcentem: ſed ſemper circa
plura adipiſcẽda tumultuantem, quo ipſe inferior nõ ſit, et neq; pudeſiat, ſi non
felix appelletur. Rideo item ipſum eo ꝙ hiatum terræ effodit, manibus eorum
perquirens, qui partim à laxa irruente terra oppreſsi ſunt, partim diutiſsime in
hac neceſsitate detenti, in ſupplicio uelut in patria permanent, argentũ & aurũ
inquirentes, ueſtigia pulueris ac ramenta perſcrutãtes, arenam aliam aliunde e-
ruentes, & terræ uenas exſcindẽtes, ad opulentiã ſemper glebas conflantes, ex
matre terra hoſtilem terrã, quum tamẽ eadem ſit, faciẽtes, & hanc admirãtes pe
dibus calcãt. Quãto uero riſu dignũ eſt, ꝙ ærũnoſam & occultã terram amant,
manifeſtã contumelia afficiẽtes? Alij uero canes emũt, alij equos: alij multã re-
gionẽ circũſcribentes, propriam ſibi inſcribũt: et multis imperare uolẽtes, neq;
ſibijpſis imperare poſſunt. Vxores ducũt, quas paulo poſt eijciũt. Amant, de-
inde odio habẽt. Cum magna cupiditate liberos generãt: deinde adultos eijci-
unt. Quæ eſt illa uana ac abſurda diligẽtia, nihil ab inſania differẽs? Bellum in-
teſtinũ gerunt, quietem nõ amplectentes. Reges alios deponũt, alios ſurrogãt:
occidũt homines: terrã fodientes, argentũ quærunt. Argẽto reperto, terrã eme
re uolũt. Empta terra, fructus uẽdunt: fructibus diuẽditis, rurſus argẽtum acci-
piunt. In quot mutationibus uerſantur? in quãta malicia? dum opes nõ habẽt,
opes expetũt: dum habẽt, occultant, diſsipant. Rideo, dum improbe agẽtes ui-
deo. Intendo riſum, dum infeliciter agẽtes cerno. Veritatis enim Leges trãſgre
diuntur: cõtentionis ſtudio hoſtilem inter ſe litem habent, & cum fratribus, &
parẽtibus, & ciuibus: atq; ad hæc, pro eiuſmodi opibus, quarũ nemo, ubi mor-
tuus eſt, dominus eſt, ſe mutuo occidũt. Illicitam uitã degentes, amicorũ ac pa-
triæ penuriam cõtemnunt. Res indignas & inanimatas diuitiarũ loco habent:
pro uniuerſa opulentia ſtatuas emũt, quoniã effigies ita expreſſa eſt, ut loqui ui
deatur. Eos uero qui uere loquũtur, odio habent. Res inſuper non faciles expe-
tunt. Nam cõtinentem habitãtes, mare cupiũt. Et rurſus, cũ in inſulis ſunt, con
tinentẽ deſiderant, & omnia peruertũt ad propriam cupiditatẽ. Et in bello qui-
dem fortitudinẽ laudare uidentur. Vincũtur aũt quotidie à petulantia, ab auari
cia. Ex omnibus adfectionibus ægrotant. Therſitæ uero uitæ omnes ſunt. Cur
uero meũ riſum reprehẽdiſti ò Hippocrates? Nõ enim quiſpiã ſuam ipſius de-
mentiã, ſed alius alterius deridet: hi quidẽ ebrios, cũ ipſi ſibi ſobrij eſſe uidẽtur:
alij uero amãtes, quũ ipſi grauiore morbo laborẽt: alij nauigãtes: alij eos, qui cir
ca agriculturã occupati ſunt. Nõ enim cõcordant neq; artibus, neq; operibus.
Ego uero: Hæc quidẽ, inquã, uera ſunt Democrite: neq; alius aliquis cõuenien
tior ſermo eſſe poterit, ad mortaliũ miſeriam declarandam: uerum ipſæ res ſan-
ciunt

ciunt neceſsitatē,& domeſticæ diſpenſationis,& nauium fabricationis gratia, reliquæ item uitæ,in qua neceſſe eſt hominem eſſe.Non enim ad ocium natura ipſum genuit.Ex his aūt rurſus ambitio effuſa, multorū recte ſentiētem animā decepit,qui omnia quidē recte ac ſerio agere ſtudent,uelut re certa ac ſtabili futura.Non autē ita ualidi ſunt,ut obſcuritatē præuidere poſsint.Si enim quis ò Democrite uxorē ducens,ſeparationē aut mortem timeret:aut quiſpiā liberos educans,ipſorū interitum:imò neq; in agricultura,& nauigatione,& regno,& magiſtratu,et omnibus quæ ſunt in uita,ullus unquā de errore pręſumpſit,ſed unuſquiſq; horū bona ſpe alitur,deteriorū uero ne meminit quidē:nūquid igitur riſus tuus his minime cōuenit? At Democritus: Valde,inquit, tardo ingenio præditus es,& longe à ſententia mea abes ò Hippocrates,qui tranquillitatis & perturbationis modū non cōſideras,præ ignorātia.Si enim hæc ipſa prudenti mēte diſponerēt:& ipſi facile liberarentur, & meū riſum leuarent. Nunc aūt,uelut rebus in uita firmis,demētes illi ſuperbiunt,ob ratiocinationis expertem mentē,inordinatū impetū ſuum ægre diſcētes.Sufficiens enim admonitio ipſis eſſet, OMNIVM RERVM uiciſsitudo,quæ ſubitis mutationibus irruit,& derepente omnigenam circūrotationem inducit. At ipſi,uelut hæc firma ſit ac ſtabilis,obliti adfectionū aſsidue incidentium, aliter aliàs ea, quæ triſticiam inferūt,cupientes,& quæ non cōferunt,quærētes, multis calamitatibus inuoluuntur. Si uero quis iuxta propriā facultatē omnia facere cogitaret:ſtabilē ſanè uitā cuſtodiret,ſeipſum cognoſcēs,et ſuijpſius cōparationem clare cōſiderans,& nō cupiditatis ſtudiū in infinitum extēdens:ſed opulentā naturam,& omnium nutricē,per ſufficientiā intuens.Quemadmodū aūt in optimo corporis habitu,adfectionū periculum manifeſtū eſt:ita ſucceſſuū fortunę magnitudo periculoſa eſt.Inſignes aūt palam in infelicitatibus conſpiciuntur.Alij uero uelut proximorum facta nō uidentes,à proprijs malefactis pereūt,tam manifeſta,q; obſcura nō præuidentes,quū longam uitam exemplū habeant eorū,quę fiunt,& quæ nō ſunt,ex quibus etiam futurum cōſiderare oportebat.Hæc ſunt quæ mihi riſus materiā præbent,ò demētes homines,prauitatis pœnas pendentes, auariciæ,inſatiabilitatis,inimicitiæ,inſidiarū,doli,inuidentiæ(difficile eſt enumerare multiplices malorū uerſutias:ſunt enim infinitæ)& in his doloſis uerſutijs uiciſsim cōuerſantes,& maligne ſentientes. At uirtutis apud ipſos modus eſt,id quod deterius eſt.Mēdacij enim ſtudiū exercēt, uoluptatē conſectantur, legibus nō obedientes.Quidā uero ex ipſis præuidentiā in hominibus eſſe negat,ut qui neq; uiſus,neq; auditus participes ſunt.Solus aūt ſenſus hominis recta intelligētia lucidus,& præſens & futurū præuidet.In omnibus diſplicentiā habēt,& rurſus ad eadē accedūt.abnegata nauigatione,nauigāt.reiecta agricultura,rurſus agrum colūt.eiecta uxore,aliam inducūt. genitos ſibi liberos ſepeliūt:& his ſepultis,alios generāt,ac rurſus educant.Senectam optant:ad ipſam aūt perueniętes,gemunt,in nullo rerū ſtatu cōſtantem mentē habentes.Principes ac Reges priuatum prædicāt:priuatus autē regnum appetit. Qui reipub. magiſtratum gerit,artificem laudat,uelut extra periculum conſtitutum:artifex autem illum,uelut per omnia potentem.Rectam enim uirtutis uiam,puram & leuem ac inoffenſam,nō uident,quam nemo ingredi audet.Ferūtur aūt in contrariam,difficilem & tortuoſam,per aſpera incedentes, lapſantes ac offenden-

tes

tes:pleriqꝫ uero excidẽtes,anhelantes uelut ſi qui perſequatur, litigantes, modo poſteriores exiſtentes,modo præcedẽtes.Et quidam ipſorũ petulanti alieni cubilis corrũpendi amore ardẽt,per impudentiã inducti.alios auaricię morbus infinitus cõſumit,alij mutuo inſidias ſtruũt.alij ab ambitionis ſtudio in aerem ſublati,per maliciæ grauitatẽ in profundũ perniciei præcipites deferũtur.Quidam deſtruũt,deinde rurſus ædificãt:largiũtur,deinde pœnitẽtia ducti, amicitiæ iura tollũt,malefici per inimicitiã cognationis iura bello impetẽtes.Et horũ omniũ cauſa eſt Auaricia. Qua in re hi à pueris ludẽtibus differũt? apud quos conſiliũ quidem iudicio caret:quod uero ſe forte fortuna obtulit,id iucundum eſt.At uero in deſiderijs quid brutis animãtibus reliqui faciunt,q̃ ꝙ intra ſufficientiam feræ ipſæ ſe cõtinent?Quis enim leo aurũ in terram occuluit? Quis taurus uberioris alimẽti gratia depugnauit?Quã pardalim unquã inſatiabilitas cœpit?Sitit quidẽ aper,ſed uſqꝫ ad aquæ appetentiã.Lupus autẽ,deuorato neceſſario alimẽto oblato,quieſcit.Si dies ac noctes cõiungat homo,nõ ſentit cõuiuandi ſatietatẽ.Et annuorum quidem tẽporum ordo, terminus eſt brutis ad coitũ:at homo perpetuo inſano libidinis œſtro ſtimulatur. Quæſo te Hippocrates,nõ ridere debeo plorantẽ propter amorẽ,eo,ꝙ commodo ſuo excluſus, eſt?maxime uero ſi quis periculorũ contemptor ſit,& per præcipitia,aut pelagi profunditates feratur,riſum nõ extendam?Non ridebo aũt eum,qui nauẽ multis mercibus onuſtam demerſit,deinde mari indignatur,ꝙ ipſam plenam ſubmerſit?Ego quidẽ nequaquã mihi ridere uideor. Vellem aũt potius aliquid molesti cõtra ipſos excogitare.At neqꝫ medicinam pro his eſſe oportebat, neqꝫ aliquẽ pæonia pharmaca præparantẽ: atqꝫ huius rei documẽtũ præbeat tibi tuus ille progenitor Aeſculapius,qui dum ſeruaret homines,fulminis ictus gratiam accepit.Non uides quòd & ego malicici pars ſum,dum inſaniæ cauſam inquirens,animalia macto ac reſeco?Oportebat aũt ex hominibus cauſam perſcrutari.Non uides quòd etiã ipſe mũdus odio in homines plenus eſt?Infinitas enim cõtra ipſum adflictiones accumulauit. Totus homo ex natiuitate morbus eſt. Dum educatur,inutilis eſt,& alienũ auxiliũ implorat.Dum creſcit, proteruus, inſipiens,pædagogo opus habens.Dum in uigore eſt, audax eſt. Dum decreſcit,miſerabilis,ubi labores ſuos imprudẽter recolit ac iactat.Ex maternis enim uteri inquinamẽtis talis prodijt.Et propterea alij indignatiõe ac immodica ira pleni,in calamitatibus ac pugnis uerſantur:alij ſemper in adulterijs & corrumpendis puellis:alij in ebrietatibus:alij in rerum alienarum cupiditatibus:alij in ſuis prodigendis. Vtinam facultas eſſet nobis,uniuerſorum habitationes reuelare,& nullum rerũ in ipſis uelamentum dimittere, atqꝫ ita ea,quæ intus aguntur,uidere : uideremus utiqꝫ alios edentes,alios uomentes,alios ſupplicijs torquentes, alios pharmaca miſcentes,alios inſidias cõſtruentes, alios ſupputantes,alios gaudentes, alios plorãtes, alios amicos accuſantes, alios propter ambitionem amentes.Quanquam ſint quædam actiones profundiores,quæ in animo occultantur. Et ex his quidam ſunt iuuenes,quidam ſenes:petentes, negantes:pauperes,opulenti:fame preſsi,luxu grauati:ſordidi,uincti,alij delicijs diffluentes,famulitium magnum alentes : alij trucidantes, alij ſepelientes : alij ea quæ habent contemnentes,& ſperatis poſſeſsionibus inhiantes : alij impudentes : alij parci : alij inexplebiles : alij occidentes : alij uapulantes : alij ſuper-

bientes

bientes: alij uana gloria elati. Et ex his aliqui apud equos ſpectatores conſiſtũt: aliqui apud uiros, aut canes, aut lapides, aut ligna, aut æs, aut picturas. Et aliqui legationibus, aliqui militiæ, aliqui ſacerdotijs pręſunt. Et alij coronas geſtãt, aliqui armati ſunt, aliqui occidũtur. Singuli uero ex his ferũtur, partim ad pugnã naualem, partim ad militiam, partim ad ruſticationẽ: alij ad onerarias naues, alij ad forũ, alij ad concionem, alij ad theatrum, alij ad fugam, alij alio. Et rurſus, quidam ad uoluptatem deliciasq́, ac intemperantiã: quidam ad ocium ac ſocordiam. Quum igitur tot indignas ac infelices animas uideamus: quomodo nõ uitam ipſarum eiuſmodi intemperãtia præditam riſu exſibilarimus? Quin & ualde timeo, neq; medicinã tuam ipſis placere. Nam præ intẽperantia omnia ipſis diſplicent, & inſaniam ſapientiam putant. profecto ſuſpicor pleraq; in ſcientia tua palàm cõtumelia adfici, aut propter inuidiam, aut propter ingratitudinem. Aegrotãtes enim ſimul ut ſeruantur, cauſam dijs aut fortunæ attribuunt. Pleriq; uerò ſuæ naturæ hoc adſcribentes, benefactorẽ odio habẽt, & parum abeſt ut indigne ferant, ſi debitores eſſe putentur. Sed & pleriq; artis ignorantiam in ſeipſis habentes, & imperiti exiſtentes, id quod melius eſt, purgant. Inter ſtupidos enim fiunt ſuffragia, & neq; ægroti atteſtari uolũt, neq; eiuſdem artis artifices teſtimoniũ præbere. Inuidia enim obſtat. Non aũt inexpertus es tu talium nugarum: imò probe ſcio, ob hæc te ſæpe in memorabilibus adflictionibus acerſitum fuiſſe, & neq; cauſam, aut inuidiam libenter deriſiſſe. Veritatis enim neq; cognitio ulla eſt, neq; ullum teſtimoniũ. Hæc autem cum diceret, ſubridebat, & mihi, ò Damagete, diuina ſpecie apparebat, & uelut qui priorẽ ſuam formam exuiſſet. Et ego: O magnifice Democrite, inquã, magna xenia & hoſpitalitatis tuæ munera, in Co mecũ auferam. Multa enim me ſapientiæ admiratione impleuiſti, Diſcedo enim ueritatis tuæ præco, qui humanã naturam inueſtigaſti ac cõſideraſti. Quum aũt mentis meæ medelam à te acceperim, abeo nunc tẽpore hoc expetente, itẽq; corporis curatione. Cras uero, & deinceps, hoc loco rurſus cõueniemus. Atq; hęc loquutus, ſurrexi. Et ille paratus erat me ſequi. Cũ uero quidã accederet, haud ſcio unde, tradebat ipſi libros. Et ego cõcitatius feſtinaui, & ad Abderitas in ſpecula me exſpectãtes: Viri, inquã, pro legatione ueſtra ad me, magna ſit uobis gratia. Vidi eñ Democritũ uirum ſapientiſsimũ qui ſolus potentiſsimus eſt homines prudentes facere. Hæc habui Damagete, quæ de Democrito ualde magna animi lætitia tibi recenſere uolui. Vale.

Democritus Hippocrati felicitatem.

Acceſsiſti ad nos uelut inſanos, ò Hippocrates, ueratrum nobis daturus, perſuaſus à uiris ſtolidis, apud quos labor uirtutis inſania iudicatur. Tũc autem de mũdi diſpoſitione, & de polis ac aſtris cœleſtibus ſcribebamus. Cum uero horum naturam cognouiſſes, quòd omnia ualde cõmode eſſent creata, & q; procul ab inſania ac deſipiẽtia abeſſent: meam quidẽ naturam laudaſti: deſipientes autẽ & crudeles ac furioſos illos iudicaſti. Nam quæ ſimulachris per aerem uagantia nos decipiunt, quæ ſanè mundus eſſe cõprehenduntur, & uicisſitudinẽ habentia creata ſunt: ea mens mea, naturã perſcrutata, uere in lucẽ produxit. Cuius rei teſtes ſunt libri à me conſcripti. Oportebat igitur te, ò Hippocrates, cũ uiris eiuſmodi moribus præditis minime cõgredi ac cõuerſari, quorũ

mens

mens ſuperficiaria & inconſtans eſt. Si enim ab illis perſuaſus, mihi, uelut in ſano, ueratrum bibendũ dediſſes, prudẽntia inſania facta fuiſſet: & artem tuã reprehendiſſent, uelut quæ inſaniæ fuiſſet cauſa. Veratrũ enim ſanis datũ, menti tenebras offundit. Inſanis aũt ualde prodeſſe cõſueuit. Arbitror equidẽ, ſi non deprehẽdiſſes me ſcribentẽ, uerum recũbentem, aut fortè deambulantẽ, & mecum colloquentẽ, & nunc quidem indignantẽ, nunc uero ridentem, ob ea, quæ mente reuoluam, & familiaribus me alloquentibus non attendentẽ, ſed cogitatione inſtantẽ, & mirum in modũ ſpeculantẽ: putaſſes ſanè Democritũ, iuxta oculorũ iudicium, ex his, quæ uidiſſes, inſaniæ imaginem præ ſe ferre. Oportet igitur Medicũ non ſolum uiſu adfectiones iudicare, ſed etiã re ipſa: & rythmos ac cõſonantias ut plurimũ indagare: & utrũ incipiat morbus, aut mediũ teneat aut deſinat, perſcrutari: & differẽtia, ac anni tẽpore & ætate obſeruata, adfectionem curare: itẽq; totius corporis naturã cõſiderare. Ex his enim omnibus facile morbũ inuenies. Porrò remiſi ad te de inſania tractationẽ à te conſcriptã. Vale.

Hippocratis Coi, de inſania ſcriptum.

QVemadmodũ in libello de morbo ſacro dixi, Inſanienti neceſſe eſt præ humiditate cerebrum, in quo animæ ſunt opera, moueri: ubi uidelicet humidius q̃ pro natura fuerit. Eo uero cõmoto, neq; uiſum, neq; auditũ quieſcere: ſed aliàs alia & uidere, & audire: & linguã talia loqui, qualia ſingulis uicibus uiderit ac audierit. Quandiu uero cerebrum quieuerit, tamdiu etiam homo ſapit. Fit autem corruptio cerebri à pituita & bile. Vtriuſq; uero cognitio ſic contingit. Etenim qui à pituita inſaniunt, quieti ſunt, & nõ uociferantur, neq; tumultuantur. Qui uero à bile, percuſſores ſunt, & malefici, ac nõ quieti. Et ſi quidem aſsidue inſaniunt, hæ cauſæ ſunt. Si uero terrores & timores fuerint, à tranſmutatione fiũt, cerebro à bile caleſcẽte, quæ ad ipſum per uenas ſanguinarias procedit. Cũ aũt bilis diſceſſerit rurſus in uenas, etiã corpus quieſcit. Triſtatur aũt & angitur homo, & præter tẽporis rationẽ obliuioſus fit, dum cerebrũ à pituita perfrigeratur, & præter ſolitũ morem cõpingitur. Poſtquã uero cerebrũ derepẽte à bile calefactũ fuerit, ſanguine in prædictis uenis efferueſcẽte: inſomnia uident horrẽda, & facies uelut in uigilante flãmeſcit, & oculi rubeſcũt, & mens aliquid mali operari cogitat. Atq; hoc in ſomno homo patitur. Cũ aũt ſanguis rurſus ad uenas diſperſus fuerit, quieſcit. Porrò in quinto populariũ moborũ libro quendã recenſui, cui fiebat uocis interceptio, ignorantia, freqũẽtes delirationes, & reuerſiones. Lingua aũt dura, &, niſi collutione uſus eſſet, loqui non poterat, & plerũq; etiam ualde amara. Venæ ſectio exſoluit, aquæ potus, aqua mulſa, ueratrorũ potiones. Hic ubi modicũ tẽpus ſuperuixiſſet, mortuus eſt. Erat et alius quidã, quẽ, ubi noctu ad cõuiuiũ progrederetur, timor tibicinẹ corripiebat, ubi audiret ipſam tibia canentẽ. Interdiu uero audiẽs, nihil patiebatur.

Hippocrates Democrito felicitatem.

ARtis Medicæ recta facta, ò Democrite, plerĩq; è uulgo hominum nõ omnino laudant, uerũ Dijs ſæpe attribuũt. Si uero natura reluctata perdiderit eum, qui curatur: medicos reprehẽdunt, numen prætereũtes. Et ego ſanè mihi uideor, maiorẽ reprehẽſionem q̃ honorẽ artis me aſſequutũ eſſe. Ego enim

ad finē Medicinę nō perueni, etiāſi iam ſenex ſim. Neqꝫ enim ipſius inuētor Ae
ſculapius, ſed & ipſe in multis à ſeipſo diſſenſit, quemadmodū nobis ſcriptorū
libri tradiderūt. Proinde epiſtola à te ad nos miſſa, ueratri medicinā reprehēde
bat. Inductus equidē ſum, ò Democrite, uelut inſanienti ueratrū daturus, non
perſcrutatus qualisquis tandē eſſes. Vbi uero tecum congreſſus, cognoui non
per Iouē deſipiētiæ opus, ſed fermè omni laude ac cōmendatione dignum, ual-
de laudaui naturā tuam, optimumq́ꝫ naturæ ac mundi interpretem te iudicaui.
Eos uero qui me induxerūt ad te, uelut inſaniētes reprehendi. Nam ipſi medica
mento opus habebant. Quandoquidem igitur caſus nos in idem coniunxit, re
ćte feceris ſi ad nos frequentius literas dederis, & libros à te conſcriptos imper
tiueris. Miſi autem etiam ipſe tibi de ueratri uſu libellum. Vale.

Hippocratis De ueratri uſu libellus.

HIs qui non facile ſurſum purgantur, ante potionē corpora præhumectare
oportet uberiore alimento & quiete. Vbi uero quis bibit ueratrū, ad mo-
tus corporū magis ducere, q̃ ad ſomnos. Declarat aūt nauigatio, ꝙ motus cor
pora turbat. Cum ueratrū magis ducere uoles, corpora moueto. Veratrū peri-
culoſum eſt ſanas carnes habētibus. Quicunqꝫ in pharmacorū potionibus nō
ſitiunt, dum purgātur, non ceſſant purgari prius q̃ ſitierint. Cōuulſio ex uera-
tro, lethale. In nimia purgatione, cōuulſio aut ſingultus ſuccedēs, malum. In tur
bationibus uentris, & uomitibus ſpōtaneis, ſi quidem qualia purgari oportet,
purgētur, cōducit, & leuiter ferūt. Sin minus, uice uerſa. Quemadmodū aūt in
prænotionibus dixi, purgatio ſurſum uerſus cōmodat ei, in quo ſine febre eſt
cibi faſtidiū, aut ſtomachi pūctura, aut uertigo, aut os amarū, & in ſumma dolo
ribus ſupra ſeptū trāſuerſum: at deorſum uerſus, ubi ſine febre eſt tormen, lūbo
rū dolor, genuū grauitas, mēſes ægre prodeūtes, dolores in partibus ſub ſepto
trāſuerſo. Vitare uero oportet in pharmacorū potionibus eos, qui bona habēt
corpora, maxime aūt nigros, et humida carne præditos, ſed et ſubſiccos, et bal-
bos, ac blęſos. Quicūqꝫ uero inflammata in principio morbi, uelut in libello de
ptiſana dixi, ſtatim medicamēto ſoluere aggrediūtur, hi de eo quidē quod diſtē
tū eſt ac inflammatū, nihil auferūt. neqꝫ em̄ remittit qui crudus eſt adfectus. Ea
uero quæ morbo reſiſtunt, & ſana ſunt, cōſumunt. Corpore uero debili fiente,
morbus ſuperat, & immedicabile malū habent. Cæterū ueratrū his dare opor-
tet, quibus de capite fluxus fertur. Non autem dandum eſt pectore ſuppuratis.
Neqꝫ medicamēta danda ſunt decoloratis, raucoſis, lienoſis, exſanguibus, ſpiri
tuoſis & ſiccū tuſsientibus, ſiticuloſis, flatuoſis, & his qui præcordia, & latera,
ac dorſum diſtenta habent, & torpētibus, & obſcure uidētibus, & quibus auri-
um ſonitus ſunt, & urinæ meatus impotētibus: neqꝫ itē morbo regio laboran-
tibus, aut uentre debilibus, aut his qui ſanguinis eruptiones aut tubercula ha-
bent. Si uero medicandum eſſe uidebitur, ueratro ſecurus ſurſum purga, deor-
ſum uero nō. Optimū aūt his eſt uictus rationē conſtituere. Quemadmodū aūt
in prædictionibus dixi, nō ſunt medicamēta danda his qui nigra euomūt, neqꝫ
cibū auerſantibus, neqꝫ delyris & parū dormiētibus, neqꝫ dolore uexatis, neqꝫ
uiſum temerariū inclinatū habentibus, neqꝫ tumefactis, neqꝫ uertiginoſis, neqꝫ
decoloratis, neqꝫ his qui in febre æſtuoſi ſunt ac cōfracti. Sicut aūt de ptiſana di
xi, Seſamoides ſurſum purgat. potio eius eſt drachma dimidia in aceto mulſo

trita. Commiſcetur etiã ueratris tertia potionis pars, & minus ſuffocat. Purgat item quartanas diuturnas, & diuturna febri lipyria uexatos: & eos, in quibus non eſt ſitis, nec̨ excretio. Hos uero non ante tres hebdomadas. Aliquãdo etiam pleuriticos ac uoluulosos. Et ſicut in muliebribus morbis dixi, purgandum eſt etiam ſi uteri purgatione opus habuerint.

Hippocrates ad Theſſalum filium.

AD cognoſcendam Geometriam & numerorũ ſcientiam, mi fili multũ ſtudij adhibeto. Nõ enim ſolũ uitam tuam illuſtrem, & ad multa cõmodam, in humanarum rerũ ſtatu efficient: ſed etiam animã acutiorem & clariorem reddent, ad omniũ, quorum uſus in medicina expetitur, utilitatem cõſequendam. Etenim Geometriæ cognitio, quæ multiformis ac uaria eſt, & omnia cũ demõſtratione tranſigit, utilis erit & ad oſsiũ ſitus, & ad exarticulationes, & reliquũ membrorũ ordinem. Nam ad multiplicẽ horum adfectionẽ, & articulorum luxatorũ repoſitione, & oſsium cõtritorum refectione, & perforatione, & cõpoſitione, & exẽptione, ac reliqua curatione, maiore induſtria utetur quiſquis nouerit qualis eſt locus, & quale eſt os, quod ex eo eluxatũ eſt. At uero numerorũ ratio, & ad circuitus, & ad trãſmutationes febrium præter rationẽ fientes, & ad iudicia ægrotantiũ, ac ſecuritatis in morbis, ſufficiẽs erit. Præclara enim res eſt, tale miniſteriũ in medicina habere, quod tibi partes intenſionis ac remiſsionis, cum ex parte inæquales fuerint, facile cognobiles exhibet, citra errorem. Quapropter ad huiuſmodi experientiæ facultatẽ peruenire ſedulo ſtude. Vale.

Democritus Hippocrati, De natura humana.

OMnes homines artẽ medicam noſſe oportet, ò Hippocrates. Eſt enim res honeſta ſimul ac utilis ad uitam: & ex his maxime eos, qui eruditionis ac eloquẽtiæ cognitionem habẽt. Nam ſapientiæ cognitionẽ medicinæ ſororem ac cõtubernalem eſſe puto. Sapientia enim animã ab adfectibus liberat: Medicina uero morbos à corporibus aufert. Augeſcit aũt intelligentia, præſente ſanitate: cuius prouidentiã habere, honeſtum eſt, eos qui recte ſentiũt. At ubi corporis habitus ægrotat: nec̨ mens ipſa alacritatem habet ad uirtutis meditationem. Morbus enim præſens animam uehemẽter obſcurat, intelligentiã ad adfectionem per cõſenſum ducẽs. Cæterũ naturæ humanæ deſcriptio, eiuſmodi ſpeculationem habet. Cerebrũ quidem ſupremam corporis partem cuſtodit, & ſecuritatis tutelam ſibi cõmiſſam habet, intra mẽbranas neruoſas cohabitãs. Super quod duplicatorũ oſsium naturæ neceſſariæ firmatę, dominum mentis cuſtodem, ipſum cerebrũ tegunt. Pilorũ decor eſt, cutem ornare. Oculorũ uero uis uiſiua in multiplici tunica latitans, ob humoris inſtantias, ſub frontẽ in medelam collocata eſt, & eſt uidendi cauſa. Pupilla uero ſyncera, palpebræ marginem opportunitatis cuſtodem ſuſtinet. Duplices aũt nares olfactũ dinoſcẽtes, oculorum uicinitatẽ dirimunt. Mollis uero labiorũ contactus os circũplicans, uerborũ ſenſum, exactamq̨ articulationẽ gubernans exhibet. Mentum aũt in extremitatẽ deſinens, ac lyræ ſimile, dentiũ clauis coaptatum eſt. At ſermonum receptacula aures, opifex aperuit: in quibus dum eſt ſermo, non certus temeritatis miniſter exſiſtit. Loquelæ mater lingua, animæ nuncius, guſtũ cuſtodiẽs, muni-

munitis dentium ſeptis cuſtodita eſt. Guttur aũt & Gula inter ſe coniuncta, uicina ſunt. Illud enim in uiam ſpiritus: hæc in profundũ uentris, alimentũ demittit, large id propellens. Regiũ uero cor, cono ac pineæ nuci ſimile, iram nutriẽs, aduerſus omnes inſidias thoracẽ induit. Frequenter aũt flatuum cauernæ, aere per ipſas erumpente, uocis cauſam flatum pariunt. Quod uero ſanguinem ſuppeditat, & in alimẽtum tranſmutat, cum apicibus ſæpe uena caua circũfluum, hepar eſt, concupiſcentiæ cauſa. Viridis autẽ bilis iuxta hepar manens, ubi ſuperebullijt, humani corporis corruptio eſt, & nociuus ac inutilis corporis humani inquilinus. Veruntamen uice uerſa dormit, nullum negocium exhibens. Inter hæc autẽ medius omnia ſuſcipiens uẽter chorum ducit, & accumbit, concoctionem gubernans. Obnoxia uero uentris cõpoſitioni, per opificium cõuoluta, circum uentrem euoluũtur inteſtina, adſumptionis & excretionis cauſæ. Gemini autẽ rhenes in coxis firmati, & pinguedine intecti, ab urinarum excretione non ſunt alieni. At dominus totius uentris, qui Omentũ uocatur, totum uentrem complectitur, ſolo ſplene excepto. Cõſequenter, neruoſa ueſica in coxa oſculum firmatũ habens, uenis complicatis, urinarum excretionis cauſa eſt. Huic autẽ uicina mater puerorum, uehemens illud malum, infinitarũ ærumnarum in muliere cauſa, uterus ipſe latitat. Pylorus autẽ ſiue Ianitor, ex coxarum receſſu emergens caro, neruis adſtringitur. Verum de plenitudine naturæ uentris effundit, ex opificij prouidentia. Porrò extra corpus penſiles domum incolunt, ad generationẽ deſtinati, cõditores teſticuli, multis tunicis prædíti. Iucundum ex uenis ac neruis plicamentũ eſt pubes, quæ urinarum effuſionẽ facit, & ad coitus miniſteriũ à natura creata eſt, & pubertatis appetentiam tegit. Crura uero & brachia, & extremæ partes his annexæ, totum miniſterij principiũ coaceruatum habentes, tutum neruorũ miniſterium perficiunt. At uero incorporea in receſsibus natura, omnifaria uiſcerum genera fabricauit. Quæ ſanè mors inſtans, celeriter à miniſterio quieta reddit.

Hippocrates Cous, Demetrio regi gaudium.

NOs equidem etiam prius, ò rex, ſtudio habẽtes naturæ humanæ partes in ſumma cõſiderare, has cõſcriptas quemadmodũ uoluiſti demiſimus. Nũc aũt ea, quorũ maxime ſtudioſos eſſe oportet prudẽtes, partim à prioribus trãſſumpta, partim nũc per nos ipſos cõperta, tibi cõſcripſimus. Quæ ſi tu priorũ morborũ ſignis fientibus ſequutus, & ijſdem ſæpe uſus fueris: per omne uitæ tempus morborũ exſors eſſe poteris. Duo ſunt morborũ uniuerſorum animalium genera: alterũ ſecundum genus, alterum ſecundũ adfectionẽ, inter ſe diſsimilia. At uero concupiſcentias iuxta alimentũ, ex ſubcõtrarijs cognoſces, dum ea quæ euacuãtur, indicant ea quæ plena ſunt: & quæ implent, cõiecturam præbent eorum quæ uacua ſunt. Morbos aũt omnes ex ſubcontrarijs conſtitutos cognoſces, & morbos à morbis fieri. In conuulſionibus febris ſuccedens, ſiſtit morbũ: capitis aũt dolores, ſanguis ex auribus erumpens, aut ex naribus. Conuulſiones omnibus morbis atræ bilis ſuccedentes, atrã bilem ſedant. Et in ſumma, radix humanorũ morborum eſt caput, & maximi morbi ex hoc accedunt. Quum enim ori uelut cucurbita medica incumbat: cõtingit, ut ipſum omnium eorũ, quæ ingerũtur, ſuperfluitates attrahat, & tenues humores. Oportet autẽ

animum

animum aduertere,& peculiariter uiuere,ubi teipſum præparaueris in has partes,quo morbi accidentes nullũ augmentũ capiant, per curam diligentẽ & per bonum ordinẽ apud te fientem:ita ut neq; rei uenereæ intemperantia, neq; diuerſorũ eduliorum incõtinentia,neq; ſomnis immodicis,inexercitato corpore utaris:ſed ſigna in corpore contingentia ſequaris,& uniuſcuiuſq; corporis occaſionem conſerues:quo morbum irruere parantem uites,et medelis,quas ego perſcribo,utens,à morbis exſors perſeueres. Vale.

Decretum Athenienſium.

Viſum eſt ac decretũ Senatui et populo Athenienſium. Quandoquidẽ Hippocrates Cous Medicus,& ab Aeſculapio originem ducens, magnã beneuolentiam unà cum ſalute Græcis oſtendit,quando etiam peſte à Barbaris in Græciam proficiſcẽte,diſcipulis ſuis ad locos dimiſsis,indicauit quibus medelis uti oporteat,& accedentẽ peſtem ſecure effugere, quo medicina Græcis data,ipſorũ ægrotos tuto ſeruaret.Sed & ſcripta ſua de arte medica exacta edidit, multos eſſe uolens Medicos qui ſeruare poſſent.Et Perſarũ rege ipſum accerſente,& honores optimatibus Perſarũ æquales promittente,& dona quæcunque tandem ipſe Hippocrates uellet offerente,Barbari promiſsiones contempſit,eo quòd hoſtis & cõmunis inimicus Græcis eſſet.Quo igitur appareat,populum Atheniẽſium ſemper ea quæ utilia ſunt Græcis cõſultare:& ut gratiam cõdignam Hippocrati pro benefactis referat:uiſum eſt populo, ipſum publicè magnis myſterijs initiare,quemadmodum Herculem filium Iouis:& coronare ipſum corona aurea mille aureorũ:& ipſam coronã Quinquatrijs magnis Mineruæ feſtis,in certamine gymnico per præconem proclamare.Et licere omnibus Coorum liberis,ut Athenis pubeſcant,quemadmodũ liberi Athenienſiũ: quandoquidẽ patria ipſorũ huiuſmodi uirum genuit.Eſſe uero Hippocrati, & uitam,& uictum prouiſum in Pritaneo per omnem uitam.

Oratio Hippocratis ad aram conſiſtentis.

O Vos multi & multarũ urbium habitatores,in magna dignitate conſtituti,cõmuni nomine Theſſali,omnibus hominibus amara neceſsitas incũbit,ut quæ à fatis ſtatuta ſunt ferant.Quapropter ego nunc cedens cum mea ſobole,oleæ ramulis coronatus,ad Mineruæ arã ſupplex cõſiſto.Quis ſim,ignorantibus dicere oportet.Hippocrates,ò uiri,medicus Cous,nõ per piam & honeſtam cauſam,meipſum & liberos meos uobis commendo.Cognoſcitis me ò plebs.Nam profecto uos eſtis uiri mihi familiares,inter quos, ut uerũ dicam, inter pleroſq; ueſtrũ & in multis urbibus ueſtris cognitus ſum,ut in ſumma dicam.At uero nomen meum longe ulterius,q̃ formæ meæ aſpectus,proceſsit. Atq; hæc cauſa ex arte mea ſanitatis ac uitæ ortũ habuiſſe uidetur, q nõ ſolum hominibus ueſtram regionẽ habitantibus,ſed etiã multis Græcis uobis uicinis cognitus ſum.Iam uero qua de cauſſa tantũ negocium opere peragendum adſumpſi,referam.Athenienſes male habebũt,ò uiri Theſſali,qui Metropolim ac patriã noſtram Co deuaſtantes,in ſeruitutẽ redigunt ea,quæ libera ſunt ex progenitorũ adquiſitiõe,priuatim ſibi parta faciẽtes:neq; cognationẽ reueriti,quę ipſis eſt ab Apolline & Hercule,quæ ſanè ad Aeniũ & Sunium filios illorũ per

uenit,neq; Herculis malorum domitoris beneficia mente recolunt,quæ ille cõmunis & uobis & nobis bene faciens deus,in illos cõtulit. At uos per Ioue ſupplicationibus colendum,& per cognatos deos,egredimini,uindicate,liberate, propriæ uirtutis memores,& nihil ad gloriam ueſtrã ſpectans intermittentes.

Oratio Legati Theſſali filij Hippocratis,ad Athenienſes.

COnuenire arbitror uiri Athenienſes,conſtitutum apud uos,qui nõ omni multitudini cognitus eſt,primũ indicare quis ſit,& unde ſit: poſtea uero reliquã orationẽ perſequi. Mihi equidẽ pater eſt Hippocrates: qui quantam in medicina facultatẽ habeat,uos nouiſtis. Nomẽ aũt eſt Theſſalus. Cognitus uero & ego ſum nõ in poſtremis,neq; paucis ueſtrum. Patria uero mihi eſt Cos: quę quomodo uobis cognata ſit ab antiquo,alij dicũt,qui in recẽſenda hiſtoria ſunt præſtãtiores. Veni aũt miſſus à patre,quatuor beneficia à nobis in uos collata prolaturus. Primũ quidẽ uetus quoddã,tẽpore progenitorũ noſtrorũ, cõmune in omnes Amphictyonas,quorũ uos nõ minima pars eſtis. Alterũ uero illo adhuc maius,& ad plurimos Græcorũ progreſſum. Atq; hæc quidẽ urbis & progenitorũ meorũ eſſe apparebũt. Tertium aũt patris propriũ eſt,et tantũ, quantũ nemo unus uir,& uobis & multis Græcis cõtulit. Poſtremum uero ex quatuor cõmune eſt patris & meũ,& quod nõ ad plures, ſed ad uos ipſos peruenit. Quod quidẽ priorũ beneficiorum cõparatione exiguũ uideri poterit: uerum ad aliorũ beneficia collatũ,magnum eſt. Et ſanè huiuſmodi beneficia ſic ſe habẽt,quemadmodũ eſſe dixi,ut ſummatim dicã. Oportet aũt non ſolũ dicere, ſed etiã demonſtrare q; uera ſunt. Principiũ igitur ſermonis,ipſum miniſteriorum noſtrorũ principiũ faciam. Vetuſtiſsima uero primũ referã: in quibus fortaſsis longiora ac altius repetita me dicere deprehẽderitis. At quiſq; uetus dici expetit. Erat enim tẽpus quãdo Criſæa gẽs erat, & habitabat quidẽ circa pythicũ templũ: terram uero habebat,quæ ſanè nũc Apollini cõſecrata eſt. Appellatur aũt Criſæus quidẽ campus,iuxta quẽ Locri habitãt,& cui Melæna adſunt: Cirrhæus uero mons,cui Phocẽſes adiacent. Hi porrò Criſæi cũ eſſent aliquando populoſi,& fortes,& opulẽti,his bonis ad malũ uſi ſunt. Per inſolentiã eñ multa horrẽda ac iniqua facta perpetrarũt,in deum impietatem exercẽtes, Delphos in ſeruitutẽ redigentes,uicinos deprædãtes, agricolas ſpoliantes,uxores ac liberos abducẽtes,& corpora ipſorũ conſtuprantes. Qua de cauſa Amphictyones ira cõmoti,& exercitu in terrã ipſorũ inducto,& ipſis pugna deuictis, regionẽ deuaſtarũt,& urbes expugnarũt. Vbi ſanè illi, qui multa & impia perpetrarũt,miſere accepti ſunt,nõ minores pœnas perſoluẽtes,q; ipſi alijs intulerãt. Feliciſsimi uero ex ipſis fuerũt,qui intra manus hoſtiũ perierũt. Secũdo loco,qui manu capti ſunt,& qui ad aliã regionẽ ac urbes tranſiuerũt. Sua eñ mala ob oculos non habuerũt. Qui uero ex captiuis iſthic manſerunt,infeliciſsimi fuerũt,quicũq; in ſua ipſorũ regione torquebãtur. Nam cũ uxoribus & liberis, agros & urbes igni tradi uidebant. His uero adhuc peius degebant hi,qui intra mœnia perſeuerabant,quãdo relata mala partim uidebãt,partim percũctabantur,plura ueris audiẽtes. Sic enim fieri ſolet. Et ſanè malã ſalutis ſpem habebãt. Erat aũt ipſis urbs prope hunc locũ maxima,ubi nũc certamen equeſtre peragitur: cuius muros exſtruxerãt,& eos qui ex alijs urbibus transfugerant,excepe-

rant

rant. Inutilia uero eiecerāt, & neceſſaria importauerāt. Et cogitabant obſidionē ſuſtinere, bona ſpe præditi, neq; manuū pugna, neq; lōgi tēporis obſidione, urbem capi poſſe. At uero Amphictyones, tū alia deuaſtarūt, tum ad hanc urbem præſidio cōſtructo, & ad expugnationē præparato, reliquū exercitū per urbes dimiſerūt. Temporis aūt progreſſu, cū peſtis in exercitū illapſa eſſet, & milites ægrotarēt: quidam uero etiā morerentur: alij uero, propter morbū, præſidium reliquiſſent: Amphictyones turbabātur. Et alij alia cōſultabant. Solet aūt in rebus cōmunibus ſic ferè fieri. Tandē uero adflictionē moleſte ferentes, & de bello deſperātes, deo rem commiſerunt: & quid facere oporteret, interrogarūt. Ille uero bellū gerere iuſsit, & uictores fore promittebat, ſi ad Co profecti, cerui filiū in auxiliū adducerēt, cū auro: atq; hoc feſtinabūdi, ut ne Criſęi prius in adytó tripodem depredarentur. Sin minus, urbē capi non poſſe. Ipſi uero, his auditis, & ad Co profecti, oraculū propoſuerunt. Cum autē Coi dubitarent, & oraculum nō intelligerent: ſurrexit uir genere quidē Aſclepiades, progenitor autē noſter, Medicus uero Græcorū eius temporis omnium confeſsione optimus: nomen aūt ipſi erat Nebrus: qui oraculū dicere inquit, ut ad ſeipſum uenirent. Nam deus, inquit, admonuit uos, ut profecti ad Co, cerui filiū in auxilium adducatis. Cos equidē hæc eſt. Ceruorum aūt filij Nebri appellantur, hoc eſt hinnuli. Nebrus aūt eſt mihi nomē. Quod uero aliud auxiliū potius cōtigerit exercitui ægrotanti, q̄ medicus? Et profecto nō uidetur mihi id cōſequens eſſe, q̄ in tantum diuitijs Græcos omnes ſuperantes, deus ad Co proficiſci iuſſerit, & aureū numiſma petere. Verum hoc oraculū in meam domū progreditur. Chryſos enim, hoc eſt aurū, uocatur maſculus meus filius natu minimus. Eſt aūt omnino & corporis ſpecie, & animi uirtute, quantū patri dicere licet, inter omnes ciues præcellens. Ego quidē igitur, niſi uobis aliud uideatur, & ipſe proficiſcar, & filium mecū adducam, naue quæ quinquaginta remis agatur inſtructa meis ſumptibus & miniſterijs medicis ac bellicis referta, quo in utrāq; partē auxiliū feramus. Et hic quidem dixit: illi uero approbauerūt, qui miſsi fuerunt. At Nebrus hic etiā uirum Calydoniū apud ſe educatū, in nauē adſumpſit: de quo ſtatim, ubi res tulerit, dicemus. Cū igitur perueniſſent hi uiri ad caſtra, deus gaudebat. Nam & mortes militū ceſſabāt, & cū diuina fortuna equus Eurylochi (qui belli dux erat, Theſſalus genere, & ex Heraclidis ortū ducēs) canalē, per quem aqua in urbē ducebatur, ungula percuſsiſſet, ubi in puluere uolutari uoluiſſet: Nebrus aquā medicamētis infecit, unde uētres Criſæorū corrupti ſunt: & ſanè multū contulit ad hoc ut ciuitas caperetur. Atq; hinc iam animi obſidentiū elati ſunt, uelut deo iā manifeſte auxiliū ferēte. Cū aūt impetus facerēt, & præmia proponerēt his qui primi muros cōſcendiſſent: certamē erat fortiſsimū, et urbs capiebatur. Primus em̄ muros cōſcendit Chryſus, & turrim occupauit. Sequebatur aūt ipſum eueſtigio uir ille Calydonius, ſub cōmuni ſcuto auxiliū ferens, de quo antea dixi. Et Chryſus quidē haſta percuſſus cecidit ex ſumma turri: percuſſus eſt aūt à Mermode Lyci fratre, qui lapidib. obrutus mortuus eſt, cū in adytū irrupiſſet tripodē deprędaturus. Hi igitur ciuitatē ſic cœperunt: & Nebri auxiliū cū Chryſo, & ſecundū medicā, & ſecūdum bellicā facultatē recte ſucceſſit: et deus uera dixit, & quæ promiſerat fecit. Qua de cauſa Amphictyones Apollini quidē templū cōſecrarūt, quod nūc eſt in Delphis: & certamē gymnicū

ac equeſtre prius nõ peragẽtes, nũc peragũt: & Chriſæorũ regionẽ uniuerſam dicarunt deo cõtributori, reddentes ea quæ dedit in eo ꝙ oraculũ dedit. Et Nebri filiũ Chryſum in circo equeſtri ſepelierũt: & Delphis publice ipſi parentare præceperũt. Aſclepiadis uero in Co attributa eſt prudẽtia uaticinãdi, quemad modũ his qui mittũtur ex urbibus ad ſacrũ Amphictyonũ concilium: atq; hoc Nebri gratia. Calydonijs autẽ ab illo uiro & illo miniſterio, etiã nũc in Delphis primæ uaticinandi partes, & alimẽta dantur. Verũ redeo ad noſtra. Nam quod uera dico, hinc clarũ eſt. Cũ eñ pater & ego acceſsiſſemus, Amphictyones hęc renouarũt, & attribuerunt, & in colũna deſcripta in Delphis dedicauerũt. Atq; huius quidẽ ſermonis finis clare oſtendit, noſtros progenitores eſſe ueſtros benefactores. Cæterũ hoc relicto, aliũ de ijſdem, nõ eundem ſermonẽ, adſumam. Cũ enim magnus ille rex cũ Perſis & alijs Barbaris bellũ gereret contra Græcos, qui aquam & terram nõ dediſſent: patria noſtra maluit in totũ peſſundari, ut ne contra uos, & eos qui uobiſcum ſentirent, hoſtilia arma ſumeret, & in nauibus militarẽ expeditionem mitteret. Sed abnuit, honeſtũ quid & dignum patribus meditata, qui Gigantes & Heraclidę eſſe dicũtur. Viſum igitur eſt ipſis, cũ quatuor eſſent muri in inſula, omnes relinquere, & ad mõtes cõfugere, & ſalutẽ tutari. Vnde ſanè quid nõ mali obuenit: dũ regio fuit deuaſtata, & corpora libera mãcipata, & hoſtili lege occiſa, & urbs & alia munimẽta, ac templa, ad fauillã exuſta. Inſuper aũt & filiæ Lygdamis Artemiſiæ, circa patrũ uictoriã datum eſt, omnia quæ reliqua eſſent expiſcari ac exportare. Atenim, uelut apparet, à dijs nõ ſumus neglecti: uerũ tẽpeſtatibus ingẽtibus exortis, & naues Artemiſiæ omnes in periculo fuerũt, & multæ perierũt: et in exercitũ ipſius multa fulmina inciderũt, quũ inſula noſtra paucis fulminib. impeteretur. Dicitur etiã ſpectra Heroum mulieri cõſpecta eſſe. Quorum ſanè omniũ timore perterrefacta, ab immedicabilibus cœptis deſtitit, amara confeſsione facta, quæ & relatu amara eſt. Quare omittatur. Attribuam aũt & hic progenitorib. meis proprijſſime minime falſa, ꝙ neq; cõtra uos, neq; cõtra Lacedæmonios, aliosq; Græcorum ſocios, Coi uolũtaria arma ſumpſerint: & quidẽ quum multi tum inſulas, tum Aſiam habitãtes, cum Barbaris in bello cõiuncti fuerint, nulla uiolentia coacti. Equidẽ præfecti urbis tũc fuerũt Cadmus & Hippolochus. Verũ aũt eſt, & Cadmum & Hippolochũ meos progenitores eſſe. Nam Cadmus, qui & Senatum regebat, matris meæ progenitor eſt: Hippolochus uero ex Aſclepiadis, quartus à Nebro, cuius auxilio Criſæi ſunt deuaſtati. Nos autẽ ex uirili genere Aſclepiadæ ſumus. Quare & hoc bonũ à progenitoribus noſtris profectũ amplectimini. Redeo ad Cadmũ. Hic ſanè uir adeò cõmodi Græcorum ſtudioſus fuit, ut cũ regio ab Artemiſiæ obſidione liberata eſſet, iſthic relicta uxore ac ſobole, abiuerit cũ his qui eadẽ ſentirent in Siciliã, quo Gelonẽ & fratres eius prohiberet, ne amicitiã cũ Barbaris cõtraherent cõtra Græcos. Perpetrauit & alia multa egregia facta, quæ lõgius producere nõ eſt tempeſtiuũ. Atq; hæc quidẽ & huiuſmodi multa ſunt publica progenitorũ noſtrorũ in uos & alios Gręcos beneficia. Nam deficit me dicẽdi facultas. Venio aũt iam ad hoc, ut beneficium Hippocratis patris mei apud eos, qui id ſciunt, producam: quod hoc modo recenſens, uera dicere cognoſcar. Cũ peſtis ex Barbaria adflueret, quæ ſupra Illyrios ac Pæonas ſita eſt, & cũ malũ in hanc regionẽ ueniſſet: harũ gentiũ Reges

ad

ad famã medicã, quæ uera erat, & undiquaq; proceſſerat, & ad patrẽ meũ, nuncios miſerunt in Theſſaliam (illic enim pater meus & prius, & nunc domũ habet) uocantes ipſum ad auxilium ferendũ. Et non ſolum argẽtum, & aurum, & alias opes ſe miſſuros eſſe receperũt: ſed etiã reportaturũ eſſe quæcũq; ipſe uellet, ſi auxiliũ tuliſſet. Ipſe uero cũ interrogaſſet quales motus partiales fierẽt, & æſtus, ac uẽtos, et caligines perſcrutatus, itẽq; alia quæ habitus ex præſenti ſtatu cõmouere ſolent: cũ ſanè omnia didiciſſet, illos quidẽ retro diſcedere iuſsit, & nullã ſibi facultatẽ eſſe ad illorum regionẽ proficiſcendi, pronunciauit. Verũ ipſe q; citiſsime Theſſalis denũciare ſtuduit, quibus modis malũ accedens cauerent: & medelam conſcriptã per urbes proponebat. Me uero in Macedoniã demiſit. Cũ regibus enim Heraclidarũ; qui iſthic imperiũ obtinẽt, paterna nobis intercedit amicitia. Et ego quidẽ ibam à Theſſalia eo, quo me pater iuſsit, auxiliũ his qui iſthic eſſent laturus. Iniunxit aũt mihi ut etiã urbi ueſtræ opem ferrem. At fratrẽ meum Draconẽ ex Pagaſis profectum, in Helleſpontũ nauigare iuſsit, cõſimili cõſilio inſtructũ, quali etiam ipſe utebatur. Nõ enim omnes loci eadem auxilia ferũt, eo q; non omnis ambiens nos aer ſimilis eſt. Polybium uero, qui filiam ipſius, meam autẽ ſororẽ habet, & alios diſcipulos, ad alios aliorũ cõuentus & uias profecturos emiſit, quo q; plurimis opitularetur. Poſtquã aũt ipſe res in Theſſalia perfecit, ad uicinas gẽtes auxiliũ laturus proficiſcebatur, et ad pylas profectus, Dorienſibus, & alijs, ſimulq; Phocenſibus auxiliũ tulit. Et cum ſanè ad Delphos perueniſſet, ſupplicationẽ deo pro Græcis fecit: & ſacrificio facto, iter ad Boetos arripuit. Et cũ ipſis opem tuliſſet, ſimiliter ad uos progreſſus eſt, & ſufficientia uobis ad ſalutẽ, quæ ſanè nũc ego produco, ex animo penitus dixit. Arbitror autem multos ueſtrũ noſſe, q; uera dico, Non enim ita diu eſt, ſed nonus hic eſt annus, quando abiui, & in Peloponeſum miſſus ſum, iſthic habitãtibus opem laturus, At uero undiquaq; nobis, & uerbis, & re ipſa, dignus honor cõtigit, ut minime pœniteat nos, q; nõ hunc cũ quæſtu ex Illyricis ac Pæonibus oblato permutauimus. Verũ præ reliquis ciuitatibus magna ſunt quæ à uobis data ſunt. Nã & reſpub. ueſtra alias excedit. Athenæ enim altius quiddã ſunt alijs urbibus, quãtum ad gloriã attinet. Et corona illa antea in ueſtro theatro patri impoſita, ad ſummã æmulationem ac felicitatẽ ipſum euexit. Sed & hoc beneficiũ ſuperaſtis, dum & patrẽ, & me publice Cereris & Proſerpinæ myſterijs ac ſacris initiaſtis. Atq; hæc quidẽ tria ſunt beneficia, quantũ ego uerbis cõſequi potui, et fracta uoce proferre, urbis, et progenitorũ, et patris mei, in uos ſimulq; multos græcos. Quartũ nũc dicere aggrediar, quod, uelut antea dixi, in uos ego et pater meus collocauimus. Cũ eñ Alcibiadẽ emitteretis in Siciliã, multa quidẽ potẽtia, nõ aũt ita multa, uelut admirãda: & ſermo in cõcione incidiſſet de Medico, quẽ exercitũ ſequi oporteret: pater meus progreſſus, me ad curãda corpora ueſtra ſe daturũ eſſe promiſit, proprijs ſumptibus inſtructũ, & citra mercedis exactionẽ, q; diu claſsis abeſſet, paruipẽdens ſuã utilitatẽ, ut qui ſibi perſuaſiſſet, hoc in ueſtrũ cõmodũ ceſſurũ eſſe. Ego eñ non ſolũ res meas inſumebã, id quod faciebã uobis inſeruiẽs: ſed etiã ad alia magna opera deſtinatus fui. Et hoc minimũ eſt ex his, quæ ſum dicturus. Decreuit eñ pater ob me filiũ fortunæ fluctibus agitari, & in terra aliena, & in mari, & in periculis bellicis, & in ægritudinibus, quæ his qui erroneã uitã degũt, magis accedere ſolẽt,

quam

ꝙ his qui ordinatæ uitæ rationē habent. Nouit enim beneficiū beneficio metiri: & nō, uelut qui aliquid emiſſet, cōtractu ex manu in manū facto ſemel, diſcedere. Et hic quidē talia præſtitit. Ego uero, ut qui filius illius ſim, nihil ſtudij & artis prætermiſi, auxilium ferens, & periclitatus uobiſcum, ſi quādo occaſio tuliſſet. Et ad hęc ambo præſtanda, neq; morbus, neq; adflictio, neq; timor in mari, & intra hoſtium manus, me prohibuit. Teſtes autem huius rei non alios aliquos, ſed uos ipſos habeo. Quare ſi quis cōtradicere uolet, is nihil cūctatus exſurgat. Verū non puto me mentiri. Cum autē hæc præſtitiſſem ad annos tres, & aurea corona coronatus, & adhuc pulchrius laudatus: domū redij ad nuptias, quo & artis, & generis noſtri ſucceſſores producerē. Et quæ quidē à ciuitate, à progenitoribus, à patre, & à me, uobis obtigerūt, hęc ſunt. Dictū eſt aūt & quæ nos à uobis oblata tulimus. Arbitror aūt multos è uobis admirari, qua de cauſſa hæc à me ex tam lōginquo principio repetita ſunt. Quo igitur & uos cognoſcatis, & mihi ea quæ cupio cōtingant: tempeſtiuū eſt ut hoc dicam. Pater meus, ò uiri Athenienſes, & ego petimus uos (ſic enim liberos & amicos loqui decet, quo id quod petunt ab amicis liberis cōſequantur) cōtra patriam noſtrā hoſtilia arma ne ſumatis. Si uero oportet, quemadmodū fortaſsis oportet eos, qui ſua ipſorū cauſſa progreſsi ſunt, etiam rogamus, ut ne nos, qui eiuſmodi & tam magna beneficia in uos priores contulimus, ſeruorū loco habeatis. Inſuper aūt (nam & ſic dicere cōueniet) ſupplicamus, ut ne noſtra faciatis uobis ipſis in bello captiua, ſi cōtigerit ut multo inferiores ſuperetis. Verū & hoc cōſiderate, ꝙ fortuna aliàs alia cito uerſat: et aliquādo magni paruis opus habuerūt: & fortes per debiles ſalutē adepti ſunt. Puto aūt clarū eſſe, ut ne clariſsimū dicā, ꝙ ob unū uirū nō ciuitas, ſed multę gētes iam quādoq; utilitatē in rebus bellicis cōſequutæ ſunt. Et ubi ars in precio eſt, neq; nos contēnere poteritis. Nā neq; ita uiles ac cōtemnendi ſumus, quemadmodū in uobis teſtimoniū ſitū eſt. Verū ab initio quidē dei, unde genus noſtrū eſſe gloriamur, Aeſculapius et Hercules in hominū utilitatē prognati ſunt. Et hos propter uirtutē, quā hic exercuerunt, omnes deorū loco habent. Vrbs aūt mea, & ego qui ad uos uerba facio, ad tales originē noſtram referimus, quemadmodū ſanè hominū traditiones habēt. Vnde profecto etiā pro Græcis ambo hac parte, & in omni bono, ad ipſos tutādos ſtetiſſe apparebimus. Nō enim fabula ſunt res ad Troiā geſtæ, ſed facta, in quibus Cos cū inſulis ſuis non minima, ſed maxima ad ferendū auxiliū exſiſtit. Sic uero etiā Aeſculapij filij, nō arte ſolū, ſed etiam armis, Græcis auxiliū tulerunt. Machaon equidem animam in Troade depoſuit, quando, uelut ſcriptores de his prodentes dicunt, ex equo in Priami urbē uenit. Proinde neq; eo quòd contribules, neq; eo ꝙ ex auxiliariorū numero, auxiliares etiam ipſi Gręcis ſumus, nos iniuria adfeceritis. Nō in longū extendam ſermonem, res Criſæorum, aut Perſicas iterū repetendo, quando et ipſas audiuiſtis, & in manibus magis ſunt, ꝙ ea quæ pauloante relata ſunt. Quin & ſic cogitate, minime pium eſſe benefactores iniuria adficere. Nos autem benefactores eſſe, facta ipſa clamāt. Ex quibus patribus prognati eſſe uidebimini (quemadmodum fabulatores dixerūt) ſi iniuria adficere, quàm benigni eſſe malueritis? Neq; enim amarulentius quicquam dicere uolo. Illi enim, ò uiri Athenienſes, Heraclidis quidem gratias rependerunt. Alijs autē multis, beneficio adfecti, uiciſsim auxiliati ſunt. Deficiat profe-

profecto me dies longius narrantem, ſi recenſere uelim quot hominibus quãta bona obuenerint, qui nihil de uobis bene meriti fuerunt. Circumſpicite uos ipſos, & me nullo dicente, conſiderate qualia perpetretis. Mala res eſt poteſtas, ô uiri Athenienſes. Non enim quæ ſua ſunt, menſura diſponére nouit. Sed & urbes quaſdam & gentes iam perdidit. Si uero ad alios uelut in ſpeculũ reſpexeritis, uideritis ipſi quæ facitis, & ego uera dico. Quin & lex noua eſt: Quicũq; felici rerum ſucceſſu confiſus, non etiam ad rerum difficultates reſpicit: Non eſt hoc ueſtrum uiri Athenieñſes. Multũ enim etiam ſic Deũ tentaretis. Nullam uobis iniuriam intulimus. Si uero etiã intulimus: nõ armis, ſed uerbis iudicemur. Deprecamur aũt uos etiam hoc, ut ne faciatis nos aliјs gratiã debere, qui nobis auxiliũ ferẽt. auxilium enim nobis ferent, ſi recte fecerint, et qui intra Theſſaliã, Argos, Lacedæmona, Macedoniã, ſunt reges, & ſicubi aliј Heraclidæ, aut Heraclidarum cognati habitant. Præſtat citra uiolentiã, ꝙ ui coactos facere quę iuſta ſunt. Non dico de inſolenti aduerſum uos rebellatione: uerũ hoc uobis manifeſtum facio, quòd multi noſtri curam gerunt, aut certe curam habebunt, niſi undiquaq; de terra periјt, benignos adhuc eſſe homines. Ego quidẽ igitur, exiguæ enim mihi ſunt ad dicendum uires, utpote qui aliarum rerũ ſtudio ſim addictus, hic deſinam. Rogo autẽ uos per hoſpites noſtros, & per eos qui nobis conſiliariј eſſe cõſueuerunt, & per Deos, & Heroas, ac gratias, quæ hominibus ab hominibus contingunt, ut inimicitias quidem ueſtras aduerſum nos deponatis: ad amicitiam uero uos conuertatis. Si enim non in ueſtra ciuitate hæc cõſequemur: haud ſcio quo progreſsi, eorum, quæ cupimus compotes fiemus.

HIPPOCRATIS COI OPERVM QVAE AD nos extant omnium finis, [redacted] Medico Phyſico interprete.

INDEX IN OMNIA

Hippocratis ſcripta ordine alphabeti

A

Ablactatio facilis ut fiat 74
Abortus duplicati ſitus 335
Abortus qua cõcuſsiõe expellatur 335
Abortus quadragenarij 62. 63
Abortus ratio 68
Abortus ſeptem dierum, omnia membra habet 60
Abortus ſpecies effluxus 63
Abortiua expellendi medicamẽta 335
Abortientis curatio 396
Abſceſſus circa aurem 513
Abſceſſuũ expectationes 523
Abſceſſum iuxta aures futurorum notio 548
Abſceſſuum uariorum notæ 539
Acerbum ineſt homini 15
Acetabula duo 91
Acetabula plena pituita 329
Aceti mulſi uires 498
ex Aceto uomitorium 487
Acidum ineſt homini 15
Acida pituitoſa ſunt 102
Acrium eſus noxius 485
Actiones abſolui ratio 8
de Actionibus diurnis inſomnia 157
Acuti morbi quatuor 246
Acuti morbi incerti 519
Acuti morbi in quibus multi 105
Acuti morbi qui ſint 489
Ad aliquid dici bona & mala 18. 162
Ad aliquid omnia dici 163
Aduerſariorũ mutatiõis occaſio 493
Aer communiſſimum quid 34
Aeris uis 118
Aerem mutat uel ſtadij ſpacium 106
in Aerem tranſit aqua pluuia 108
Aegri quanta medico credant 21
Aegri quomodo affecti 7
Aegrorum aſpectus multi 503
Aegrorũ negligentia mortis cauſa 9
Aegroti facies in morbis acutis 533
Aegroti imparibus diebus moriuntur 235
Aegrotorum peccata 26
Aegrotorum uictus 12
Aegrotis gratificandum 460
Aegrotis qui uſus aquarum 107
Aegrotat homo quando 31
Aegineorum oboli 69
Aegyptij forma ſibiipſis ſimiles 113
Aequinoctia periculoſa 110
Aeramento quando & in quibus medico utendum 21
Aerea uaſa ornatus oneroſus ibidem
Aeruginoſæ bilis potentia 18
Aeſculapius fulmine ictus 683
Aeſtas pauciſſimorũ dierum ubi 114
Aeſtas pluuioſa in meridionalibus urbibus quos morbos inducat 105
Aeſtate pars terræ inferna frigida 51
Aeſtate ſicca morbi ſedãtur citius 105
Aeſtiuos morbos hyems ſoluit 434
Aetas morbis omnibus apta quæ 583
Aetatis humanæ ſeptenarij 58
Aetates iuxta diætas idiotarum 37
Aetatũ circa uictũ habenda ratio 518
Aetatum mutatio 519
Aetatum morbi 521
Affectio mutua partium corporis 88
Affectiones hominũ cognoſcendæ 19
Affectiones iuniorum uehementiores 189
Affectiones lætitiæ & iræ 461
Affectiones non ars culpanda in Medicina 8
Affectiones partium iuxta ipſarum figuras 19
Affectiones pertinaciter adhærent 23
Affectiones phreniticæ 565
Afflictiones minores ab intempeſtiua uel repletione uel uacuatione 13
Agreſtem uictum qui temperauit, Medicus bonus fuit 12
Alarum glandulæ 78
Albus mulierum fluxus 353
ex Albo oui ali uolucres, opinio 54
Allij intritum Myttoton 103
Allij uires in cibo 507
ex Alimenti defectu partus pueri 54
Alimentum quid appelletur 161
Alimentum pulmonis 163
Alimenti diſtributio in omnes corporis partes 161
Alimenti humidi uis 163
Alimenti pueri ratio 49
Alimenti ratio & modus 58
Alimenti ſicci uis 163
Alimenta tranſmouent 101
Alimentorum inuentum quibus referendum 12
Alumen ad quid proſit 103
Aluus profluens quomodo curanda 39 & 447
Aluus pueri quomodo ſoluenda 383
Alui egeſtionum notæ 536
Alui egeſtionum ſpecies 167
Alui profluuij commutatio 514
Alui ſeceſſum ſiſtit uomitus 445
Alui egeſtiones uariæ 512
Aluo fluida ſanguis non detrahendus 509
Aluo liquida non proueniunt morbi acuti 105
Aluum ſiſtentia quæ ſint 102
Aluum ſubducentia quæ ſint ibidem
Amanelides quid 327
Amarum ineſt homini 15
Amaræ bilis potentia 17
Amarulentia medico uitanda 21
Amazones 113
Amazones maſculos infantes eluxant 644
Ambidextram nullam eſſe mulierem 531
Ambulandi ratio 37
Amicus ad cuſtodiam uxoris quàm parentes diligentior 676
Amicitiam colere nouit medicus 25
Amor hoĩs amorem ſuſcitat artis 28
Anaxiridæ braccharum genus 116
Angina 500
Anginæ conſideratio 576
Anginæ generatio & cura 98
Anginæ ſpecies prima 501
Anginoſorum affectiones 414
Anhelitui pueri quid medeatur 383
Anima hominis 461
Animæ hominum differunt 555
Animam ſanguinem eſſe qui putẽt, & qua ratione ducti 32
Animæ deliquium quando inducere oporteat 168
Animi moleſtiæ unde 169
Animaduertendũ in calumniatores artium 5
Annus qualitatũ omniũ particeps 33
Annus ſaluberrimus qui ſit 109
Anni ac dierũ cõſtitutiões morbi 521
Anni temporum ratio quàm neceſſaria 104
Anni ſalubris aut morboſi prænotio 109
Anni tempora mutationes habẽt 104
Anthinum oleum 323
Anticyreus 678
Antiqui difficilius curãtur morbi quàm recentiores 99
Antiquos morbos recentes facere oportet 99
Antiquitas medicinæ 11
Anxij quomodo curandi 99
Aortæ cordis 77
Aortæ pulmonis 94. 578
Aphtha pulmonis 209
Aphtha ulcus 584
Apollo Nomius 173
Apoplexiæ generatio 80
Aqua de farina craſſa in ipſa macerata 108. 471
Aqua ex niue & glaciatis 108
Aqua humoris ſpecies 40
Aqua in uteris 299
Aqua qualis ægris exhibenda 21
Aqua quæ hauritur æſtate frigida 51
Aquæ calidæ uſus 166

Aquæ fluxus ex pudendis 378
Aquæ frigidæ uſus 166
Aquæ generatio 250
Aquæ generatio & tractio ad ſplenem (231
Aquæ mulſæ uires 497
Aquæ uſus 332
Aquam cur non olfacimus 59
ab Aqua ſpiritus omnes 51
ex Aqua uomitorium 487
Aquæ è petris ſcaturientes 107
Aquarum differentiæ 104
Aquæ ex fructibus uarijs 508
Aquæ inuectitiæ 109
Aquæ paluſtres ac ſtabiles 106
Aquarum crudarum & durarum qualitas 107
Aquæ pluuiales coquendæ ac excolandæ 108
Aquarum facultas medico probè tenenda 104
Aquarum morbi peculiares 108
Aquarum naturæ 106.107
Aquarum pluuialium uſus 108
Aquarum uſus pro ſanis 107
Aquas bonas quæ urbes habeant 105
Aqua intercus 329.581
Aqua intercus in uteris 373
Aquæ inter cutem notæ 535
Aquæ intercutem prænotio 171
Aquilonis effectus 520
Arbor duo calida non perfert nec duo frigida 51
in Arboribus fructificãdi ratio quæ 52
Argenti cõtemptus medicinæ ineſt 24
Argenti flos 298
Aromatum ſuffitus 526
Ars magna medicina 6
Artis pars magna iudiciũ rectũ 434
Artis queq; pars magna iudicium deſcriptus rectum 514
Artem quæ conſtituant 6.10
Artem facilem facit tempus 24
Artem mancam facit inſtrumentorum defectus 25
Artem medicinã eſſe demonſtrat Hippocrates 11
ab Arte petere quod nõ profitetur, dementis 7
Arte in omni optima ſcienda 653
Artes ſubſtantias eſſe 5
Artium ignotarum calumnia proditio eſt inſcitiæ ibidem
Artes quædam abſq; igne ocioſæ 9
Artium facultates opificem faciunt 7
Artium uarietas 9
Artium reliquarũ diſsimilitudo ad medicinam 9
Artibus noĩa ex ſpeciebus imponũtur 5
Artificum proborum & improborum differentia 24
Arteria 56
Arteria quàm uena caua plus calidi habet 56
Arteria uena principalis 86
Arteriæ magnæ alimentum 77
Arteriæ ſtructura 75
Articulorum commiſſuræ ratio 656
Articulorum generatio 58
Articulorum glandulæ 78
Articulorum in digitis luxatio 631
Articulorum mucus 91
Articulorum pedum repoſitio 657
Articulationis tempus 46
Aſcarides 568
Aſcarides in pudendo muliebri 376
Aſiæ ab Europæ diuerſitas 111
Aſiæ ac Europæ terminus & deſcriptio ibidem
Aſiani imbelles 111
Aſtra errantia uidere 158
Aſtra pura in cœlo uidere ibidem
Aſtra uidere aliquid pati quid 157
Aſtrorũ obſeruatio q̃ neceſſaria 110
Athletica diſpoſitio 162
Attenuationis cauſa 234
Attenuatorum refectio 518
Atra bilis autumno augetur 33
Atra bilis in uteris 375
Atra bilis prodiens letalis 523
Atræ bilis uomitio uulnerato mortifera 98
Atrabiliariæ affectiones uariæ 484
Auaritiæ radix 678
Auditus ratio 59
Audiendi ratio 89
Augmentum ex temperamento 15
Auris fracta 635
Auris doloris affectio 469
Auris doloris prænotiones 540
Aures cordis unde 179
Aurium fluxus curatio 42
Aurium dolor 245
Aurium glandulæ 78
Auriculæ cordis 76
Aurũ adulterinũ in igne indicatur 24
Auſtri effectus 520
Authoritas ineſt medicinæ 24
Authoritatem medico quid cõparet 20
Autumni qualitas 33
Autumni ratio 520

B

BAculi uſus 643
Balneum aliquando ſanat 6
Bellicoſi homines ubi & quando, quando non 113.116
Bibere per ſomnum 160
Bilis æſtate augetur 33
Bilis atra prodiens letalis 565
Bilis amaræ potentia 17
Bilis æruginoſæ facultas 18
Bilis fluxus ſpontaneus 99
Bilis fluxio periculoſa 95
Bilis humoris ſpecies 40
Bilis quò recipiatur 333
Bilis ſupernæ ac infernæ fluxus 251
Bilem uteri quæ purgant 345
à Bile plurimæ febres 36
Bilioſi menſes qui 314
Bilioſa prægnans eſt 321
Bimeſtrem fœtum quæ corripiãt 395
Bonus habitus natura quædam 29
Boni habitus cauſæ 235
Boni & mali obſeruatio artem conſtituunt 10
Boni & mali ratio 195
Boues luxationi obnoxij 624
Brachij natura 82
Brachij luxati cognitio 625
Brutorũ geniture ratio 41
Brutorum uictu uſi ſunt homines ab initio 11
Bubuli ſtercoris ſuffitus uſus 298 & 348
Bubulæ carnes exacerbant 508
Bubulæ carnis peſſus 349
Bullæ ex æſtu eorum qui in niue ambularunt 16
Bulbion quid 342.375
Bupreſtis 338

C

CAlamitates carnis quæ 23
Calcanei contuſio 658
Calculi generatio 109.241
Calculorum duorum ac plurium generatio 242
Calculi generationis modus 109
Calculoſa uirgo 306
Calculoſæ non fiunt mulieres 109
Calli tuberculum 481
Calloſi ulceris cura 99
Calloſarum durtierum concretio 86
Callyphyllum 480
Caleſcentia ſpiritum habent 43
Calefactoria ad lateris dolorem 492
Calfacientia uterum quæ ſint 103
Calor innatus quibus 518
Calor quando plurimus 518
Calidæ aquæ noxæ 525
Calidæ effectus 526
Calidum & frigidum quid permutent, & quid non 18
Calidum frigido nutriri 43
Calidum non ſimpliciter afflictionis cauſa 17
Calidum quid ipſum in ſeipſo non inuenitur 16
Calidi potentia 55
Calidi temperamentum à frigido 16
Calida duo arbor non perfert, nec frigida duo 51

Calidum

Calidum facultatum in corpore impotentiſſimum 16
Caliditatis corporum primis diebus ratio 35
Calui cur non fiant Eunuchi 48
Caluties unde ibidem
Calumniator ſuam prauam naturã prodit 5
Cancri uino ſuffocati 305
Cancer non congenitus non ante pubertatem 583
Cancri occulti 529
Cancrorum occultorũ generatio 359
Canities unde 48
Canis & hominis inteſtina ſimilia 82
Cantharidum uſus 338. 509
Cantharidum uentres 382
Capræ comitiales 177
Capræ Syriæ 327
Caprinæ carnes flatuoſæ 508
Capillis defluis medentia 376
Capillorum generatio. 58. 59
Caput calfacientia pharmaca quæ 98
Caput macrocephalorũ formatũ quomodo 112
Caput morboſum 232
Caput prægnantis pituitoſum 320
Capitis dolor 245
Capitis dolor & affectio ex parte ac toto 479
Capitis doloris prænotiones 540 541
in Capitis dolore urinæ quales 487
Capitis fluxiones ſeptem 80. 92
Capitis ſuturæ 90
Capitis glandulæ 79
ad Caput pharmacum nigrum 357
Carcinoma curatum 487
Carnis bubulæ peſſus 308. 349
Carnis generatio 45. 57
Carnes bubulæ atrabiliaria exacerbant 508
Carnes porcinæ prauæ ibidem
Carnium utilitas 85
Carnoſitati prodeſt labor 645
Carthaginenſe corium 632
Caſei natura 18
Caſei repletio dolorem adfert ibidem
Caſei uires 507
Caſtorij uſus 481
Caſus infortunatus 283
Caſus non eſt ſpontaneus 7
ex Caſu gibboſitas 636
Cataplaſmata ad uteri fluxus 377
Cataplaſmatum ratio 23
Catuli fomentum 392
Catulorum eſus 70
Caua uena 89
Cauarum partium generatio 56
Cauarum partium glandulæ 78
Cauitates corporis 8
Cauſa morbi quomõ cognoſcenda 117
Cauſa morborum eadem 118
Cauſæ malorum ex permutatione uictus 14
Cauſæ morborum conſiderandæ 318
Cauſæ non ſpontaneũ quod nobis ſpontaneum 161
Cauſæ quæ rite dicantur 17
Cauſæ ſudoris 191
ſine Cauſa nihil fit 7
Cedrus cretica 297
Cedrinum uinum quale 379
Celeritate medicina morbo præualet 9
Cerebrum glandula eſt 79
Cerebrum in uacuo circulo concluditur 8
Cerebrum metropolis frigidi & glutinoſi 56
Cerebri affecti morbi 80
Cerebri concuſſio ex ictu 582
Cerebri corruptio 569
Cerebri membranæ duæ 89
Cerebri repletio doloroſa 218
Cerebri utilitas 178
Cerebro ex aëre ſapiẽtia accedit 179
Certitudo artis medicinæ exacta difficilis 14
Certitudo doctrinæ Hippocraticæ 31
Chirurgiam rite quis aggrediatur 23
Chirurgicum militare oportet 23
Cholera ſicca 508
Cholericæ affectiones unde 482
Chordapſus nõ ante pubertatem 583
Cibus nutrimentum 118
Cibi iniucunditas unde 234
Cibum eructantes quõ curandi 39
Cibum quidam tantum ſemel in die accipiunt 13
Cibum ſuſcipientes uentriculi duo 8
Cibo familiares præter morem ingeſti noxij 494
Ciborum facultatum coniectura unde fit 255
Ciborum iucunditas ſpectanda 519
Ciborum mora in uentriculo nociua 234
Ciborum noxiorum appetentia in ægris 7
Cibos eadem die non egeri 234
Cicerum alborum ſuccus 276
Circuli rubicundi in tibijs 574
ex Circumferentia aſtra uidere excidere quid 158
Ciuitatum ſeptentrionalium ſitus & accidentia 105
Ciuitatum ſitus uel boni uel mali qui 104
Claritatem uocis obſeruat medicus 10
Claudicationis ratio 91
Clauiculæ 90
Clauicula fracta duobus modis 627
Clauiculæ luxatio 629
Clauicularum natura 82
Cneſtrum 346
Coaceruata difficilius curantur diductis 100
Coadiutrices habet medicina reliquas artes 9
Coauctionis oſſium ratio 644
Coctura omnia dulcia facit 108
Cœlum morbi principium 237
Cœli & aëris potentiæ medico dignoſcendæ 55
Cœleſtium rerum ſcientia incerta 11
Cognitio ſuppuratorum 95
in cognitione morborum hærere debet Medicina 9
Cognoſcibilia tantum quæ exiſtunt 5
Coeũdũ prolis cauſa quãdo 316. 318
Coitus multus Venerem excitat 49
Coitus quibus commodus 461
Coitus uoluptas unde 40. 87
Coitu uiri magis quàm mulieres delectantur 41
ex Coitu uno gemelli 54
Coiturorum præparatio 68. 70
Collatio uictus ægrorum ac ſanorũ 12
Collectio ſeminis ubi fiat 87
Collectiones tuberculorum impedire poſſe artificioſum 22
Colli conſideratio 572
Colli glandulæ 79
Collutiones fluxus uteri 377
Collutionum uteri menſura 383
Colocynthis ſylueſtris & eius uſus 69
Coloris corporum ratio 171
Coloris menſtruorum ratio 103
Colores fluxionũ obſeruat medicus 10
Colorum conſideratio 560
Colorum mutatio ex corde 88
Colum inteſtinum 75
Columella in pudendis 304
Commiſſuræ articulorum ratio 656
Comitas decet medicum 25
Comitialis mutatio 520
Comitialis quibus mutetur 525
Comitiales conuulſiones 478
Complui ſibi uideri quid ſit 159
Compoſitionis medicamentorum ratio 416. 656
Communicatio uenarum 90
Conceptus molæ 336
Conceptus falſa ſpes 559
Conceptus tempus 65
Conceptui uitãdo quæ ſint 303. 308
Conceptum impedientia 306
Conceptum quæ geſtare nequeũt 319
Conceptio à menſibus purgatis 45
Conceptio quando potiſſimum fit 319

Conceptionis experimentum 68
non Concipientium affectiones 315
Concepturæ præparatio 69
Concipiant quæ difficilimè 359
Conciones forenſes 452. 475
Concoctio bona quæ 18
Concretio calloſarum duritierum 86
Concumbendum quando 316. 318
Concuſsio cerebri ex caſu 582
Concuſsiõis modus in ſuppuratis 226
Concuſsionis ſcalæ modus 637
Conditura gallinacei pulli cocti 276
Congelatio optima & tenuiſsima diſperdit 108
Congenita homini quæ 32
ad Coniecturam, quid ſignificet 489
Conſolationes ægri quales ſint 29
Conſpiratio omnium una 162
Conſtitutiones pro temporibus 442
Conſtitutiones temporum anni 59
Conſuetudo uirtus adaucta & immutata 493
Conſuetudinis uis 466. 520
Conſuetudinem mutare in aliam 564
Contemperamentum facientia 508
Contemptus medicinæ unde 3
Contentioſi medici qui 28. 29
Continentia requiritur in medico 21
Contraria ab iiſdem fieri & à contrarijs rurſus tolli 100
Contraria in ſomno uidere 160
à Contrarijs medicina 118
Contuſio 658
Cõtuſiõis coſtarũ neglectæ mala 642
Conualliũ corpora breuiora 116
Conuenientia iubeant medici 7
Conuulſionis curatio 99
Conuulſionis prænotiones 546
Conuulſionis ſigna 565
Conyza 375
Coquinaria ars cur excogitata 11
Cor coloris mutati cauſa 88
Cor figura pyramidis 75
Cor muſculus eſt 76
Cor nulli morbo obnoxium 232
Cor trahit ſanguinem 231
Cordis aortæ 77
Cordis aures unde 179
Cordis auriculæ 76
Cordis calor ſpiritus & motus 57
Cordis conſtitutio 56. 77
Cordis foueæ 76
Cordis humor 75
Cordis pellicula 77
Cordis ſitus 88
Cordis ſtructura 75
Cordis uentriculi duo 76
Corde non ſapimus 179
Corium Carthaginenſe 632
Corpus frigidiſsimũ quãdo & cur 36
Corpus requiem habet in febre quotidiana 36
Corpus ſibi ſimile ex toto 88
Corporis moleſtiæ unde 169
Corp. natura medicæ artis pricipiũ 89
Corporis partiũ notæ 582
Corporis principium nullum 88
Corporis ramificatio 45
Corp. ſenſu uictus modus colligitur 13
ex Corporis locis conſid. ulcerũ 555
Corpora ſicca morbis obnoxia 88
Corpora mulierum laxa ac rara 81
Corpora ſcytharum fluida cur 114
Corpora è tribus conſtituuntur 465
Corpora turbat motus 522
iuxta Corporũ habitus idiotarũ diæta (37
Corroſiua pharmaca 384
Corruptionis fœtus cauſa 320
Coſtæ uerae ſeptem 90
Coſtarum contuſio 641
Coſtarum fractura ibidem
Coſtarum natura 82. 637
Cotyledones duæ 393
Coxæ os 82
Coxendice dolẽte quæ uenæ ſecãdæ 35
Coxendicum articuli 91
Coxendicum morbi conſideratio 561
Coxendicum morbi generatio 92
Coxendicum tabes 567
Crapula grauat 105
Craſsitiẽ fluxionũ obſeruat medicus 10
Crateuas radiciſeca 677
Cretica cedrus 297
Crudarum aquarum qualitas 107
Cubiti gibbus luxatus 629
Cucumeris ſyluestris medulla 69
Cucurbitæ fomentũ quõ parandũ 103
Cucurbitarum figuræ adtrahunt humorem 19
Cucurbitarum ratio 22
Culicum puncturæ 482
Cuminum cum ouo ſumptum 468
Cuminum regium 169
Cura morbus difficilis 217
Cura morborum uirilium & muliebrium differt 331
Curã aggredięti quid cõſiderandũ 34
Curationis modus 517
Cutis utilitas 85
Cutis morbi 253
Cuſpis à ſexto anno exempta 450
Cynanche 196
Cytiſi folia 305

D

DAmna adferentia arti dant teſtimonium 6
Debilis fœtus notæ 321
Debilitat fames 13
Decimus quartus annus omnibus morbis aptus 58
Decimoquarto anno morbi reuertuntur 197
Decimum ultra menſem non eſt geſtatio 53
Decimeſtris partus ibidem
Decimeſtres maximè educãtur 63. 64
Decimeſtres ſeptem quadrageniarijs pariuntur 65
Declaratio uenarum 85
Decoctum malicorij 468
Decretorij dies 63
Decubitus ægrotorum cõſiderandi 26
Decubitus modus 582
Defectus inſtrumentorum artem manum facit 25
Defectus uel ab opifice uel operibus aliquando 8
Defluxus pituitæ cauſa 177
Defrictionis in balneis uſus 499
Deligationes quæ uitandæ 28
Delyriorum ratio 565
Democriti libri 684
Denigrationum ratio 652
Dens tertius ex ſupnis corroſus 442
Dentes ſapientiæ 58
Dentium affectiones 447. 578
Dentium completio ſeptimo anno 61
Dentium dolor 246
Dentium generatio 58
Dentium ſtridor 534
Dentitionis ratio 74
Dentifricium 375
Deterſio à balneis 499
Detrectationẽ quidã pro arte habẽt 5
Deus quid ſit 174
Deo æqualis Philoſophus 24
Deo cur medicina adſcripta 15
à Deo aliquid accipere ſibi uideri 159
Deorum genus duplex colendum 159
Dictamnum creticum 73
Deducta curatu faciliora quam coaceruata 100
Dies articulationis purgationi à partu pares 47
Dies decretorij 63
Dierum conſtitutionis morbi 521
Dierum indicatoriorũ & indicatoriorum ratio 519
Diebus imparibus cur iudicentur morbi 235
Diebus primis ſorbitiones dandæ 495
Diæta diuerſa artem medicinæ oſtendit 11
Diæta idiotarũ iuxta tempora 37
Diæta non cito permutanda 34
Diæta pro menſibus 362
Diætam non eſſe cauſam morborũ communium 34
Diætetice medicina cur nõ putetur ars 12

Digitorum

Digitorum articuli 91
Digitorum articulorũ repoſitio 657
Digitorum & manus oſſa 81
Dilatio omni arti aliena res 678
Diſcipulis imperitis nihil committendum 26
Diſtendentia ſoluenda 34
Diſtentiones ante & retro fictes 576
Diſtortio pedum & manuum inſaniam facit 99
Diſtortionum faciei conſideratio 561
Diuina quæ appellentur 180
Docendi alios ratio 29
Doctrina dux medicinæ 3
Doctrina ineſt medicinæ 24
Doctrina medicinæ non eſt ſtata neq; certa 100
Doctrinæ exercitatio iungenda 625
ex Doctrina ſapientia 24
Dolere unum nequit 30
Dolori ex partu quõ medendum 328
Dolori ſedando commoda 272
Dolores imparib. diebus maximi 235
Dolores itinere contracti 507
Dolores noctu uexant 480
Dolorum cum febre nota 539
Dolorum curatio 509
Dolorum ratio 419
Dolorum ſine febribus conſid. 560
Domus medici ut ſita eſſe debeat 21
Dorſum ruptum 214
ad Dorſum pulmo uergit 8
Dorſalis morbus 212
Duo in mundo 676
Duo magni momenti in medicina 21
Dubij morbi qui ſint 181
Dulce ineſt homini 15
Dulce non dulce 162
Dulcia omnia facit coctura 108
Duritierum calloſarum concretio 86
Dyſenteria ante partum ſalubris 486
Dyſenteria ex denigrationibus 652
Dyſenteria maxime æſtate & uere infeſtat 33
Dyſenteriæ conſideratio 558
Dyſenteriæ infuſio 385
Dyſenteriam ſcortatio ſanat 488
Dyſenterici affectio & curatio 468

E

EBrioſorum notæ 441
Edacitas aliquando ſanat 6
Edulia ac coquinaria cur excogitata 11
Edulia ad uoluptatẽ parata lædunt 15
Edulia fortiora lædunt maximè 12
Edere per ſomnum quid ſignificet 160
Effluxus abortus ſpecies 63
Egeſtionum alui notæ 536
Elaterium 69
Elementorum ſecretio 55
Engaſtrimythi 452.475
Epigloſsidis hederæ folio ſimilis officiũ
Epigloſsidis officium 75 (243
Equitationis incommoda 114.115
Errores pariunt ſimilitudines 466
Errãtia aſtra uidere in inſomnijs quid
Erucæ Tithymalidum 69 (158
Eructantes cibum quomodo curãdi 39
Eruptionis tardioris ac citioris notæ 538
Eryſipelas pulmonis 187.211.262
Eteſiæ uenti 399
Exanthemata 348
Eunuchi cur non fiant calui 48
Eunuchi cur ſint depiles ibidem
Eunuchi quare non coeant 40
Eunuchi plurimi ſcytharum 119
Eunuchiſmum diuinitus ſcythis nõ accidere 115
Europa ab Aſia quantum differat 111
Europæ ac Aſiæ terminus 111
Europæ populorum diuerſitas 111
Excandeſcentiæ utilitas 419
Excitationes è ſomno turbulentæ 546
Exercitiorum ratio iuxta tempora 38
Exercitatio doctrinæ adiungenda 625
Exeuntium oſsium ratio 518
Experimentum menſium 347
Experimentum temperamẽti mulieris 307.316.319
Experimenta fœcunditatis 306
Experimentorum ratio 174
Extenſio pernitioſa ad torturam 640
Extenſionum modi parabiles 656
Extenuantia forinſecus intus tumefaciunt 102
Externi morbi manifeſti 8
Exterſorijs qualibus utendum 21
Extremarũ partiũ frigidit. notæ 535

F

FAcies ægroti in morbis acutis 533
Facies flores habens 579
Faciei diſtortæ conſideratio 561
Faciei ornandæ quæ proſint 376
Faciei ſymptomatũ ſignificatiões 570
Facilitas artis 184
Facilitas in medico contemnitur 20
Facultas in homine quid 19
ex Facultatibus affectiones oriũtur 19
Fames occidit aliquando, aliquando ſanat 13
Fames ſeptem dierum lethalis 60
Famis uis 13
Familiaria in ſomno uidere 160
Faſtidium ſalubris eſus in ægro 7
Fauces exulceratæ qd præſignẽt 540
Faucũ ſanguine repletarũ cõſid. 556
Fatuo ſimile eſt ſemen 82
Febris ardens 247
Febris ardentis conſtitutio 426
Febris ardentis generatio 508
Febre ardente laborantium mors 193
Febris ſingultiens 214
Febris tertiana 205
Febre febricitantes ardenti nõ cito calore liberantur 17
Febris quotidiana unde 36.399
Febres æſtiuæ 247
Febres æſtuoſæ 248
Febres bilioſæ 204
Febres hyemales 247
Febres tertianæ 399
Febrium affectionis modus 519
Febrium dies indicatorij 516
Febrium generatio & curatio 97
Febrium modus ſemitertianus 398
Febrium prænotiones 541
Febriũ ſymptomatũ conſideratio 566
Febrientium potiones xxiij 227
Fel bilem recipit 232
Fel Bubulum calfacit uterum 103
Fellis ſedes 87
Femur bifidum 91
Femur è coxa elapſum modis quatuor
Femoris ad coxã articu- (642
lus intrò elapſus 643
Femoris ad coxam intrò luxati repoſitio 653
Femoris caput extra elapſum 645
Femoris in anteriorem partem elapſi repoſitio 655
Femoris in poſteriorem partem elapſi repoſitio 655
Femoris oſſa 81
Feræ paruæ in ſcythia 114
Feritas innaſcitur Europeis 116
Ferrum quomodo fiat 242
Ferramenta uſtoria 626
Fidem quando amittit medicus 29
Figuræ corporum uariæ 19
Figuræ humorem trahentes 19
Figuræ iuſtæ in omni arte ſeruandæ 626
Figuræ poſitionis corporis iuſtæ 652
Figuræ uariæ ad affectiones ſuſcipiendas 20
ex Figuris affectiones oriuntur 19
Finis artis ratio 184
Fines duo medico propoſiti 678
Fiſtulæ plumbeæ ſubditio ad uteros 36
Fiſtularum notæ 583
Fiſtuloſa ulcera in profundum uergunt 22
Flatus notæ 536
Flatuum indicia 582
Flatuoſa aluum ſiſtunt 102
Fluxus ex partu 303.326
Fluxus in mulieribus albus 350
Fluxus ſanguinis ab articulis 35
Fluxus ſanguinis è naribus 568

Fluxus ſanioſus 356
Fluxus uterorum 351
Fluxus ſanguineus nõ ante pubertatem
Fluxus ſpinæ mala 95 (583
Fluxui rubro quæ proſint 376
Fluxum ſanguinis è naribus ſoluit ue-
ne ſectio 548
Fluxum album purgãtes glandulæ 71
Fluxio bilis periculoſa 95
Fluxiõis oculorũ cauſa & curatio 17
Fluxionem ſingulorum locorum obſer
uet medicus 10
Fluxiones capitis ſeptem 80.92
Fluxionum in fauces ratio 17
Fluxionum mala 80
Fluxionum ratio 91
Fluxionibus ex capite uomitus cõducit
Fluidum ineſt homini 15 (99
Fœcunditatis ſigna 342
Fœcunditatis experimentum 68.306
Fœmina calidior uiro 310
Fœminarum apud Sauromatas mores
113
Fœmella cur poſterius articuletur 47
Fœmellæ in utero quare tardius formen
tur 63
Fœminini conceptus ratio 41
Fœtus imortuus expellẽdus quõ 349
Fœtus excindendus quomodo 72
Fœtus retinendi modus 73
Fœtus in partu manum aut crus præ-
mittens 336
Fœtus qua cauſa corrumpatur 320
Fœtus debilis notæ 321
Fœtus immortui exſectio 336
Fœtus in utero perfectio 163
Fœtus in utero putrefactio 67
Fœtus dum uertitur periculum 64
Fœtus mortui extractio 66
Fœtus motus ac perfectio 417.465
Fœtus prolapſus retrudendus quõ 73
Fœtus ſitus notæ 68
Fœtum bimeſtrem quæ corripiãt 395
Fœtuum conceptus 336
Follis uſus 222
Follibus ferrarijs ſimile aliquid habet
cor 77
Fomentũ ad uteros per fœniculũ 361
Fomentũ ex ſuffimentis ad uteros 362
Fomentum per cucurbitam 103
Fomentum per ſuffimentum 316
Fomenta ad fluxus uteri 377
Fomenti uterorum modus 360
Fomenta ad uteri conceptionem 69
Fomenta ad uteros 299
Fomenta humida ante pharmaca 272
Fomenta per arundinem 307
Fomenta qualia eſſe debeant 366
Fomenta uteri 380.381
Fomenta uterorum 307
Fomẽta uterorũ ſicca ac humida 299
Fontes hyeme calidiores q̃ æſtate 50
Fontes uitæ humanæ 76
Fontes quatuor ciborum iucunditatem
indicantes 232
Formarum ſimilitudinis ratio 42
Fortuna nullius imperio ſubeſt 102
Fortunæ cum ſcientia collatio 102
Fortunæ uis 6.678
Fortunã nihil moratur medicina 102
Fortunã nonnihil in medicina poſſe 6
Fortunate aliquid aſſequi quid 102
Fortuitus ſucceſſus 183
Fortia innoxia 641
Fortiſsima inter dulcia quæ 15
Fori pleni tempus 474
Forenſes conciones 475.452
Fracturæ capitis quomõ curentur 98
Frigus Scythicum 113
Frigori ſtratum expoſitum habere, ul-
cerat 415
Frigora uere remittunt 33
Frigidi metropolis cerebrum 56
Frigidæ noxæ 526
Frigidum & calidum quæ permutent
& quæ non 18
Frigidi temperamentum à calido 16
Frigidum facultatum in corpore impo-
tentiſsimum 16
Frigidũ hominẽ quãdo cito affligat 16
Frigidum quid ipſum in ſeipſo non in-
uenitur 16
Frigido calidum nutritur 43
Frigida aluum ſubducunt 102
Frigiditas pedum quid ſignificet 502
Frigiditas extremarum partium 530
Frigiditatis extremarum partium no-
tæ 535
Frigefactoriæ potiones xxiij. in febri-
bus ardentibus 227
Fructus Aſiæ 111
Fructificandi ratio in arboribus 52
Frugi homines quõ cognoſcendi 24
Fuluus fluxus 353
Fullonum affectiones 482
Fungorum eſus noxius 486
Futura timet æger 7

G

GAlbanum calfacit uterum 103
Galeancones muſtellæ cubito
præditi 627
Gallinacei pulli cocti conditura 276
Ganglia quæ 635
Gelo Siciliæ rex 692
Gemelli diuerſi ſexus quõ generentur
Gemelli ex uno coitu 54 (55
Gemellorum partus 67
Genitura mulierum 40
Generationis omnium ratio 31
Generationem ab uno non fieri ibidem
Genitura quæ non bona 387
Genitura ſex dierum 44
Genitura ſtatim elabens 317
Genitura ſpiritum habet 43
Genituræ pellicula 44
Genituræ ſecretio 39
Genituræ uis in pudendo 40
Genituram non continentiũ cura 396
Genituram quæ corrumpant 395
Genu biceps 91
circa Genua luxationum ratio 644
Germina naturæ ſpecies 5
Geſtatio non ultra decimũ menſem 53
Gibbus unde generetur 636
Gibboſi breuis uitæ ibidem
Gibboſitas ex caſu ibidem
Gibboſitas in adultis ibidem
Gibboſitas ſupra ſeptum ibidem
Gibboſitatis occaſio tubercula pulmo-
nis ibidem
Gibboſitatum ut fiant modi 638
Gingiuis tumidis quæ medeantur 481
Glacialis aqua 108
Gladioli in ſectione quõ parandi 21
Glandes quæ pueris in anum ſubdun-
tur 374
Glãdes ſubdititiæ ad mẽſes quõ forman
dæ 347 Vide etiam Peſſi
Glandula eſt cerebrum 79
Glandulæ albũ fluxum purgantes 71
Glandulæ cauarum partium 78
Glandulæ iuxta aures ibidem
Glandulæ pectoris mammæ 81
Glandulæ ſpongiæ dictæ 435
Glandulæ ſub alis 78
Glandulæ ſubdititiæ ad uteros 103
Glandularũ deſcriptio 78
Glutinoſi metropolis cerebrum 56
Gracilis ut fias quid faciendum 37
Gracilibus caſeus prodeſt 18
Gracileſcit pulmo ex ſiccitate 97
Græcorum in Aſia fortitudo 113
Gratis curandum quando 28
Gratificandum ægrotis 460
Grauedinis cauſa & curatio 17
Grauedini quõ medendum 385
Grauedinum notæ 537
Groſsi hyberni 297
Grumi ſanguinis in utero 301
Gubernatori ſimilis medicus 13
Gulæ ſtructura 75
Gurgulionis affectio 196
Gymnaſticæ medicinæ contraria 99

H

HAbitus bonus natura quædam
eſt 29
Habitus bonorum 24
Habitus exercitantium 517
Habitus opinionis 677
Habitus ſubmiſſus ineſt medicinæ 24

iuxta Habitus corporũ idiotarũ diæta (37
Habitudo medici 20
Hemorrhois nõ ante pubertatem 583
Hæmorrhoidum affectio 447
Hæmorrhoidum bonum 171. 459
Hæmorrhoidum prænotio 547
Hepar adhæret ſepto tranſuerſo 418
Hepar dolores patitur uehementiſſimos 20
Hepar pueris cor dicitur 230
Hepatis extremitates quinq; 82
Hepatis ſtructura 75
Hepati ſeptum trãſuerſum adnatũ 85
ab Hepate morbus regius & hydrops (412
Hepaticus morbus 272
Hepaticus morbus ſecundus 273
Hepaticus morbus tertius 274
Hepatici 580
Hepatitis uena 84. 192
Hepatitidis uenæ diſtributio 418
Herba in farina 468
Herbæ montanæ 678
Herbarum loci commodi ibidem
Herculeus morbus 314
Herodicus medicus 459
Hilaritas nimia medicũ oneroſum reddit. 21
Hippaces quid 113. 238
Hippocrates ignorantiam ſuam confitetur 418
Hippocratis prædictiões quales 549
Hippocratis ſententia de uarijs prædictionibus 549
Hippocratis ſomnium 677
Hippocrati peplum quid 510
Hippocraticæ doctrinæ certitudo 31
Holoconitis radix 342
Homo abſq; congenitis uiuere neqt 33
Homo ad annum comparatur ibidem
Homo cur unum eſſe putatus 32
Homo non eſt unum 30
Homo quando optime diſpoſitus 18
Hominis anima 461
Hominis miſeria 683
Hominem qui non nouit medicinam neſcit 18
Hominem unum idq; infinitum eſſe, dixit Meliſſus 30
de Hominis natura opiniões falſæ ibid.
Homines ab initio brutorum uictu uſi ſunt 11
Homines ſeipſos negligunt 634
Hom. cur non purgati ægrotent 236
Hominũ generatio par uolucrũ 54
Hominũ natura ſecundũ regionẽ 111
Homin. plantarumq; eadẽ natura 52
Horæ tegendi & retegendi animaduertendæ 21
Horror quid ſit 191
Humanum corpus quot oſſa habeat 82
Humanorũ ſtudiorum uanitas 681
Humanæ ætatis ſeptenarij 58
Humanæ uitæ fontes 76
Humerus ſummus audſus 627
Humeri frequenter excidentis curatio 625
Humeri repoſiti curatio 625
Humerorũ dolentiũ conſideratio 561
Humerales uenæ 85. 89
Humor diutius in corpore permanens nocinus 234
Humoris plus prodit q̃ acceßit ibidem
Humorẽ q̃ figuræ maximẽ trahãt 19
Humores purgãtur quatuor locis 233
Humorum fontes quatuor 228
Humorum in homine diſtinctæ ſpecies & nomina 31
Humorum mutatio 20
Humorum ſpecies quatuor 40
Humidum ipſum quid in ſeipſo non inuenitur 16
Humidum eſt calidum 57
Humidi alimenti uis 163
ab Humido prouenit genitura 39
Humida aluum ſubducunt 102
Humiditatem Scythæ ſibi exuſtionibus corporum detrahunt 114
Humectarum partium glandulæ 78
Hydrops circa uentriculum ſolũ 244
Hydrops in uteris 330
Hydrops teſtium 106
Hydropis conſideratio 552
Hydropis generatio 92. 107
Hydropis liberatio 513
Hydropis ſpecies tres 244
Hydropum naturæ duæ 508
Hydropicorum purgationes 510
Hyems perpetua ſcytharum 114
Hyems ſicca ac borealis uer quale ſignet 109
Hyems pluuioſa & auſtralis uer quale inducat 110
Hyeme lotus frigida magis caleſcit indutus 16
Hyeme pars terræ inferna cur calida (50
Hyeme pituita augetur 32
Hyemales morbos ſoluit æſtas 434
Hypogloßis 203

I

Icteri curatio 97
Idiotæ affectionum accidentia difficulter agnoſcunt 11
Idiotarum diæta iuxta tempora 37
Idonea in omni arte ſequenda 653
Iecoris generatio 57
Ignauiæ quanta malitia 23
Ignis extrema medicina 532
Ignis in medicina quid 7. 8
Ignis ſacer 529
Ignis ſacer in uteris 373
Ignis ſacer uterini 426
Ignis feri collectio 473
Ignominia pœna medicinæ 3
Ignorantia malum 544
Ignorantia in precio 638
Imbres uere ſuperueniunt 33
ab Imbribus ſanguis augeſcit ibidem
Impar numerus maxime uerẽdus 503
Imparis numeri uis 420
Imparibus diebus morbi cur iudicentur 235
Imperitia theſaurus malus 4
Imperitos medicus uitare debet 25
Imperio nullus ſubeſt fortuna 102
Impetigines quid extrahat 376
Impij deum neſciunt 173
Incogniti morbi curatio 99
Indicum medicamentum 375
Indicum oculorum pharmacum piper 346
Indicum Perſis piper 381
Indoctus fortunate aſſequi poteſt nihil 102
Induſtria labore paratur 29
Induſtria medicinæ dux 3
Inedia aliquando ſanat 6
Inedia quibus perniocioſa 14
Inediæ imperatæ trãſgreſſæ ſigna 551
Infantes maſculos Amazonides eluxãt 644
Infantium uictus 38
Inflati uteri 301. 304
Infuſa ad uteros 297
Infuſorum ratio 38
Inguinum glandulæ 78
Inoculationis ratio 52
Inſania magnum morbum ſoluit 513
Inſaniæ cauſa 178
Inſanire facit Mandragoræ radix 99
Inſomnia de diurnis actionibus 157
Inſomnia ſanitatem ſignificantia 159
Inſomniorum ac ſomniorum differentia ſignificationes 157 & inde
Inſtitutio egregia dux medicinæ 3
Inſtrumentum coactorium 654
Inſtrumenti coactorij fabrica 639
Inſtrumẽto deficiente multæ artes quieſcunt 9
Inſtrumenta ſua habet natura 7
Inſtrumenta ſuffitus 316
Inſtrumentorum penuria medico detrimentoſa 25
Inſtrumentorum ſectionis ratio 21
Intemperantia mortis cauſa 7
Intempeſtiuitas 182
Interni morbi obſcuri 8
Interpretationis ſomniorum certitudo 157
Inteſtinum colum 75
Inteſtina hominis uelut canis 82. 460

Inteſtinorum glandulæ 79
Inteſtinorum leuitas 528.581
Inteſtinorũ leuitatis conſideratio 558
Inteſtinorum humiditas 79
Inuentio ars 5
Inuidia à ratione aliena 28
Inũdationẽ terræ uidere in ſomnis 159
Inutile nihil neq; in arte medica neque in medicis 6
Iræ affectiones 461
Itinere contracti dolores quomõ curentur 507
Iudicium ineſt medicinæ 24
Iudicium de ſcriptis rectum magna artis pars 514
Iudicatio morbi quid 30
Iudicatio ſine ſigno mala eſt 416
à Iudicatione relicta 416
Iudicationes unde fiãt 517
Iudicata non mouenda 518
Iudicatoriorum dierum ratio 519
Iugulatis ſanguis quomodo & qualis profluit 32
Iuſtum eſſe decet medicum 21
Iuuenilis ætas quartanis obnoxia 36

L

Labiorum ſigna 534
Labor prodeſt carnoſitati 645
Labor quid efficiat 237
Labor ſanat nonnunquam 6
Laboris fortis ſtudium ſubterfugiendum 30
Lac pueris calculum generat 109
Lac quibus conuenit, quibus non 527
Lactis ac mammarum ratio 81
Lactis generatio 48.337
Lactis uſus 332
Lacti extincto quomodo medendum 305.327
Lacte curat Pythocles 482
Lachrymari in febre quale ſignũ 524
Lacuſtres urbes afficiuntur mutationibus 105
Lætitia affectiones 461
Lanarum humectarum uſus 166
Lapis ĩ ueſica poſt xl. annũ nõ fit 583
Lapis in utero 448
Laſanum quid 67
Laßitudo lauationem requirit 97
Lateris dolor 545
ad Lateris dolorem calefactoria 492
Leguminum uires 507
Lentis uires in eſu ibidem
Lenticulæ uaſa teſtacea 299
Lethargus morbus 214.219
Lethargi cum peripneumonia coniunctio 219
Lethargicorum ſymptomata 567
Leuce non ante pubertatem 583
Leucophlegmatias 581
Leuis quandoq; noxia 641
Leuitas inteſtinorum 581
Leuitatis inteſtinorum conſideratio 558
Lex omnia corroborat 39
Lex ſpecies rerum non ſanxit 5
Liber Medicamentarius 248
Libri Democriti 684
Lien dureſcit & augetur humore 19
Lien figura ſpongiformis 19
Lienis ſtructura 75
Lienoſa prægnans 321
Lienteria 251
Ligamenta articulorum quæ 8
Lingua peripneumonicorum qualis 470.473
Linguæ affectiones 571
Linguæ iudicia in peripneumonia 578
Linguæ notæ in pleuritide 577
Linguæ obſcuritas unde 29
Linguæ ſigna 516
Lippitudinis generatio 80
Locus ſtudijs aptus dux medicinæ 3
Loci in libris Hippocratis declarati 685.686
Locorum mutatio 461
Locis corporis conſideranda 555
Lumborum affectiones 574
Lumbrici lati generatio 241
Lumbrici per os exeuntes 236.335
Lux ægrotantibus infeſta 21
Luxationes quibus faciles uel difficiles 624
Luxationum circa coxas ratio 644

M

Macrocephali 112
Macrocephalorũ forma ibid.
Maculæ ſolares quomõ tollantur 376
Mæotis palus 113
Magnanimi Europæi cur 116
Malicorij decoctum 468
Mali & boni obſeruatio artem conſtituunt 10
Mala ad aliquid dici 162
Mala ex menſtruis retentis 45
Malorum ſignorum ſumma 538
Malleoli articuli quomodo reponantur 657
circa Malleolũ luxationis ratio 644
Malleolorum articuli 91
Mammæ figuræ ſpongiformes 19
Mammæ glandulæ pectoris 81
Mammarum ac lactis ratio ibidem
Mammarum ac teſtium cõmunio 419
Mammis aſperis quomodo medendum 375
Mammis maximam partem prudentiæ ineſſe 421
Mancorum partus ratio 62
Mandragoræ radix triſtes ſanat 99
Manus articuli 91
Manus & digitorum oſſa 81
Manuũ ac pedum torturæ curatio 99
Manuum latio 534
Manifeſti morbi qui 8
Mare turbatum uidere 159
Marinus muſcus 328
Maritimus locus an ſalubris 30
Maſculini conceptus ratio 41
Mater deorum 173
Materijs multis & uarijs uariæ artes conſtant 9
Maxillam ſupernã non moueri 631
Maxillæ luxatio 631
Maxillæ repoſitio 631
Maxillæ uenas habent 58
Maza uino dulci nõ ſubacta qualis ſit 273
Mazæ inuentio 11
Mecon albus eſt peplus 299.354 & 510
Medicina à contrarijs 118
Medicina arti exercitãdi corpora contraria 99
Medicina artium præclariſſima 3
Medicina cum ſapientia copulãda 24
Medicina cur male audiat 6
Medicina deo adſcripta cur 15
Medicina deos reuerenter habet 25
Medic. diætetice cur nõ putetur ars 12
Medicina eſt ſecundum naturam 118
Medicina fortunã nihil moratur 102
Medicina morbo celeritate præualet 9
Medicina neceſſario inuenta 11
Medicina nec ſimplex nec facilis 13
Medicina nõ utentes nihil deuitant 12
Medicina propter quid 7
Medicina quomodo inuenta & cur 12
Medicina rationes habet auxiliares 10
Medicina uaticinationi cognata 677
Medicinæ antiquitas 11
Medicinæ contemptus unde 3.684
Medicinæ definitio 5.118
Medicinæ doctrina neque ſtata neque certa 100
Medicinæ eduliorum inuentũ referendum cui 12
Medicinæ ad uaticinationẽ ſimilitudo 490
Medicinæ inſunt omnia quæ ad ſapientiam requiruntur 24
Medicinæ exacta certitudo diffic. 14
Medicinæ pœna unica ignominia 3
Medicinæ certitudo 11
Medicinæ principium 25
Medicinæ ſtudiũ cur ſit difficile 100
Medicinæ uarietas 6
Medicinam non conſtituunt qualitates primæ 14

abſq;

abſq; Medicina neminẽ poſſe ſanari 6
Medicus ab obſcuris morbis uinci haud debet 9
Medicus anni temporum rationẽ in primis habere debet 104
Medicus deo æqualis 24
Medicus eſt natura 461
Medicus eſt Philoſophus 24
Medicus gubernatori ſimilis 13
Medicus in principio morbi accerſendus 9
Medicus multarũ rerũ peritus ſit 625
Medicus qui laudandus 73
Medicus quõ fiat inculpabilis 247
Medici animus modeſtus ſit 20
Medici habitudo ibidem
Medici iuſtitia 21
Medici ratiocinatio alteri nunquã inuidere poteſt 28
Medici ueſtitus 20
Medico cum imperitis non multum fabulandum 25
Medico fines duo propoſiti 678
Medico non imputandũ ſi morbus tardius agnoſcatur 9
Medico obſeruanda quæ 167
Medico quæ circa ægrum primum facienda 503
Medico quæ cognoſcenda 19.685
Medico quid faciendum natura demonſtrat 10
Medico ſublimia in aëre noſſe quàm neceſſarium 55
citra Medicum aliquem ſanari poſſe 6
Medicum quæ ſcire oporteat 34
in Medico comitas inſit 25
Medici boni quales ſint 7
Medici cur tardius & cautius morbos aggrediuntur 10
Medici differunt 10
Medici fama multi, re pauci 3
Medici ignari 684
Medici perſonati 3
Medici potentes qui 8
Medici ueri qui 4
Medici uulgo inſeruientes 637
Medicorum ignorantia 19.643
Medicorum opiniones falſæ de homine 30
Medicorum ratiocinatio 9
Medica officina quõ inſtruẽda 20.25
Medicinæ artis principium quod 89
Medicæ profeſſionis propria 25
Medicamentum ad menſes uirginum ciendos 72
Medicamentum ex ſale 321
Medicamentum indicum 375
Medicamentum nullum adhibere, medicamentum acris 635
Medicamentum ſubdititium 72
Medicamẽta ad ciendũ purgationẽ 71
Medicamenta caput purgantia 93
Medicamenta emollientia 71
Medic. fortia quando non danda 101
Medicamenta noxia 503
Medicamenta purgantia dieb. imparibus non exhibenda 236
Medicamenta purgantia quando noxia 500
Medicamenta ſubdititia ad purgandũ uterum 71
Medicamenta tranſmouent 101
Medicamentorum componendorum ratio 416
Medicamen. exhibendorũ ratio 101
Medicamentorũ purgantiũ ratio 32
Medicamentorũ purgantiũ uſus 522
Medicament. purgatoriorũ uis 242
Medic. ſubdititiorum deligatio 302
Medicamentarius liber 248
Medicandum quatenus 462
Medela multifariam 31
Medelarum formæ ex terra multæ 6
Mederi geſtit natura 9
Medulla ſpinalis 56
Medullæ ſpinalis fluxus non ante pubertatem 583
Mel ſimplum duplo uino fortius 498
Melampus 678
Melanthium ex tritico 337
Meliceris quid 562
Meliſſi de homine ſententia 30
Membra mulieribus in partu rumpuntur 54
Membra omnia habet abortus uel ſeptem dierum 60
Membrana ante uteri oſculum enata (304
Membranæ cerebri duæ 89
Membranarum generatio 56
Menſes billioſi 314
Menſes ciendi quomodo 103
ad Menſes detrahendos potiones 337
Menſes retenti dolorem inducunt 45
Menſes ĩ prægnantib. nõ prodeũt 44
Menſes paucos habentes ſine lacte eſſe (54
Menſes pauciores 312
Menſes pituitoſi 315
Menſes plures 313
Menſes prægnantis 396
Menſes prægnantibus prodeuntes 320
Menſes quando non prodeant mulieribus 102
Menſes relicti genituram corrumpunt 386
Menſes ſiſtendi quomodo 103
Menſes ſuppreſſi 310
Mẽſes ſuppreſſi cõceptui cõtrarij 387
Menſes terrã inſtar aceti radẽtes 315
Menſiũ appropinquantiũ notæ 68
Menſium experimentum 347
Menſium menſura iuſta 313
Menſibus ciendis quæ apta 303.304
ex Menſibus ſuppreſſis tabes 553
Menſtrua iuniorum & ſeniorum differunt 103
Menſtruorum tempus 65
Menſtruorum uirginum ratio 40
Mens hominis ubi ſedem habeat 77
Mentis motus 27
Mentis oculus ſuperat quæ oculos corporales effugiunt 9
Mentis ſedes in ſiniſtro cordis uentriculo 77
Mentem quieſcere non patiuntur temporum mutationes 112
Mente corporeq; ſanus eſſe debet medicus 7
Mercimonij alienitas in medicina 24
Meridionalium ciuitatum ſitus 105
Meſocolon quid 82
Metallorũ petrarũ aquæ quales 107
Methodus artificialis 23
Methodo uia medica inueniri poteſt 13
Metropolis frigidi ac glutinoſi cerebrum 56
Miliaceæ cutis aſpretudines 415
Milij natura & uſus 492
Modeſtia decet medicum 20
Mola quæ & patella 91
Molæ conceptus 336.394
Moleſtiæ animi et corporis unde 169
Montanæ herbæ aquoſioribus præſtãt 678
Montani maiora corpora gignũt 116
Monſtroſus puer 445
Morbus fœtibus in utero accidẽs 175
Morbus Herculeus 314
Morbus hæreditarius ſacer morbus 174
Morbus regius 221.518.582
Morbus ſacer puerorum 105
Morbi antiqui recentioribus difficilius curantur 99
Morbi cauſa quõ cognoſcenda 118
Morbi ſacri conſideratio 554
Morbi ſacri multi 172
Morbi ſacri ſpecies uariæ iuxta uarios deos 173
Morbi ſacri ſuperſtitioſa curatio 172
Morbo celeritate medicina præualet 9
Morbum ſacrum non diuinũ eſſe 173
Morbi connutriti 461
Morbo magno liberat quartana 462
Morbum morbo ſuccedere, letale 250
Morbum tardius agnoſcere nõ medici uitium 9
Morbi à cerebro 39
Morbi acuti incerti 519
Morbi acuti in quibus rari 105
Morbi affecti cerebri 80

Morbi aquarum peculiares 108
Morbi congeniti 552
Morbi cur imparibus dieb. iudicentur (235
Morbi deſperati ac negle-
ꝗi medicis non imputandi 7
Morbi dubij qui ſint 181
Morbi duplices 8
Morbi educendi quomodo 101
Morbi incogniti curatio 99
Morbi in homine unde 11.30.34
Morbi manifeſti qui 8
Morbi mulierũ diuerſi à uirilib. 464
Morbi muliebres ab utero 102
Morbi muliebres cognitu cur diffici-
les 331
Morbi non fientes ante pubertatẽ 583
Morbi neruorum graues 90
Morbi obſcuri qui 8
Morbi omnes unde 170.181.245
Morbi periculoſi uel idiotis manife-
ſti 13
Morbi pituitoſi hyeme fiunt 33
Morbi præoccupantes medicinam, me
dela celeriores 9
Morbi prægnantium 320
Morbi pubertate ſoluuntur 522
Morbi vij & xiiij anno reuertuntur
197
Morbi ſeptenario dierũ iudicantur 61
Morbi uarij uterorũ loco motorũ 364
Morborum cauſæ duæ 34
Morborum curationes medicus memo-
ria tenere debet 25
Morborum differentiæ 162
Morborũ differentiæ multiplices 189
Morborum generatio in pulmone 86
Morborum modus unus & cauſa ea-
dem 118
Morborũ principia cõſideranda 410
Morborum ſanitatis uitæ ac mortis ea
dem ratio 63
Morborum ſigna 162
Morborum uires & cauſæ conſideran
dæ 318
Morborum uirilium ac muliebriũ cura
differt 331
Morbos à prĩcipio curare oportet 98
Morbos ab ægro tollere medicinam 5
Morbos enumerare non eſt facile 489
in Morbis acutis uictus ſpectandus
494
Morbis incorrigibilibus medici manũ
non porrigunt 10
à Morbis qui ſuperentur 9
Morbis quib. uenæ ſectio cõpetat 500
Morboſi anni prænotio 109
Mores Aſiæ 111
Mores bonorum 24
Mores honeſti medico cõciliant auto-
ritatem 20
Morum medico ratio habenda 29
Mortis cauſa intemperantia 7
Mortis modus 238
Mortis, uitæ, ſanitatis, ac morborũ tem
pora eadem 63
Mortui fœtui notæ 321
Mortuos uidere in ſomnis 160
Morientes medicis non imputandi 7
Motus fœtuum 336.417
Motus pueri in utero quando 48
Mucus articulorum 91
Mucoſi menſes mulieribus ſenib. 103
Mucoſitatis detrimentum 642
Mulier barbata 467
Mulier coitu quàm uir minus delecta-
tur 41
Mulier ſemper eget moderatore 676
Mulier tenerior uiro 310
Mulieres cur leues 48
Mulieres medici 334
Mulieres non fiunt calculoſæ 109
Mulieres quæ ſuperfœtent 66
Mulierum corpora mollia 81
Mulierum diæta 38
Mulierum fluxus albus, fuluus & ru-
ber 350
Mulierum genitura 40
Mulierũ morbi diuerſi à uirilib. 464
Mulierum rigores 417
Mulieribus in partu membra rumpun-
tur 54
Mulieribus menſes quomodo obturen-
tur 102
Muliebres morbi ab utero 102
Muliebres morbi cur cognitu difficiles
331
Muliebrium & uirilium morborum cu
ra differt 331
Multitudo naturæ contraria 520
Munditia ineſt medicinæ 24
in Mundo res duæ præcipuæ 676
Mundi infiniti 681
Muſculus eſt cor 76
Muſculi corporis quid 8
Muſcus marinus 328
Mutati ſubita cauenda 35.494
Mutatio in pueris et uiris piculoſa 65
Mutatio locorum 461
Mutatiõis aduerſariorũ occaſio 493
Mutationes cauendæ 459
Mutationes temporum 520
Mutationes temporum mentem quie-
ſcere non patiuntur 112
Mutationes urinæ in febribus 512
Mutili cur gignantur 42
Mutilati integros gignunt 43
Myradanum, piper rotundum 381
Myrrhæ uirtus 103
Myrti aqua 508
Myttoton allij intritum 103

N

NAſcentia ex terra terram reſi-
piunt 117
Naſus deſtillans malum 544
Naſi affectio ex dentibus 455
Naſi fractura 633
Naſi polypus 246
Narium fluxus curatio 92
Natura an morbo quedã adſint 464
Natura corporis artis medicæ princi-
pium 89
Natura dux medicinæ 3
Natura hominis ex quibus conſtet 31
Natura imbecillis cito offenditur 14
Natura medicus eſt 461
Natura noſtra agro comparatur 3
Natura plantarũ eadẽ quæ hominũ 52
Natura quæ ſunt potentiora, ipſum le-
dunt 15
Natura ſeptenario ſubiecta 61
Natura ſine doctore 162
Natura ſtimulata quæ medico facienda
demonſtrat 10
Naturæ lege nomina indita ſunt 5
Naturæ motus 27
Naturæ mulierum conſideratio 351
Naturæ multitudo contraria 520
Naturæ præſtantia 24
Naturæ prudentia 9
Naturæ ſcientia omni medico neceſſa-
ria 18
Naturam cogit medicina 10
de Natura hominis opiniones falſæ 30
Naturarum differentia 653
Nauis bonæ deſcriptio 676
Nebula quid 51
Neceſſitas actionum humanarum 681
Negantes artem, medicinæ tamen ar-
tem confitentur 6
Neglecta mala perimũt progreſſu 26
Nephritis non ante pubertatem 583
Neruus ex uena fit 86
Nerui in carne multi 8
Neruorum conſideratio 90
Neruorum diſtributio 418
Neruorum generatio 56
Neruorum morbi graues 90
Neruorum ratio 83.85
Neruorum utilitas 85
Netopon quid 71
Niger morbus 217
in Niue ambulantes, cooperti ab æſtu
uexantur 16
Nomadũ ſcytharũ mores & uita 113
Nomæ quæ letaliſſimæ 555
Nõia artibus imponũtur ex ſpecieb. 5
Nõia rebus indita lege naturæ ibidem
Nomius Apollo 173
ex Notis quod ars ſit medicina, demon
ſtratio 11

Nouimeſtris

Nouimeſtris partus uitalis 60
Nubecularum conſideratio 557
Numerus impar maximè uerendus 503
Numerus oßiũ humani corporis 82
Numerus uerticulorum 90
Numeri imparis uis 420
Nutrimentum eſt triplex 118
Nyctalopum conſideratio 561

O

Oblivio malum 544
Obliuioſi unde fiant 179
Obſcuri morbi qui 8
Occaſio mutationis aduerſariorum 493
Occidentalium ciuitatum ſitus & accidentia 106
Ocij deteſtatio 23
Ocio orti morbi labore ſanantur 34
Octimeſtris partus mortalis 60
Octimeſtris partus difficultas 62
Octimeſtres quare nõ uitales 61.64
Octimeſtrium afflictio 62
Oculus à quibus lædatur 59
Oculi conſtitutio ibidem
Oculi quàm ſint teneri 21
Oculorũ cruento humore oppletorum curatio 94
Oculorum doloris curatio 529.531
Oculorum fluxus unde fiat 43
Oculorum fluxionis cauſa & curatio 17.93
ad Oculorum lachrymas ſtillamentum 166
Oculorũ lippitudinis cõſideratio 556
Oculorum medela 510
Oculorum mentis acies 9
Oculorum ſigna 533
Oculorum tunicæ tres 89
Oculorum ulceratorum conſid. 557
Ocularia medicamenta 384
Odores fluxionũ obſeruat medicus 10
Officina medica quõ inſtruẽda 20.25
Officinæ medicæ ſitus 21
Oleum anthinum 323
Oleum Platæenſium 339
Olfactus ratio 59.89
Omnia oportet eſſe mediocria 462
Omnia quæ fiunt propter aliquid fiunt 7
Opere medicum eſſe oportet non ſermone 24
Operibus aliquando defectus imputandus 8
Opes infœlices habent qui imperitiam poßident 4
Opificum diſcrimen 10
Opificibus defectus nonnunquam imputandus 8
Opinio uitio uertitur 24
Opinionis habitus 677
Opiſthotonos 515
Opiſthotoni affectio 476
Optimum quod ſit 20
Orientalium ciuitatũ ſitus & accidentia 106
Origanum capitatum 261
Origani potus noxius 451
Os uteri diſtortum 317
Os uteri concluſum 301
Os uteri genituram non ſuſcipiens 369
Os uteri ulceratum 303
Oris uentriculi conſideratio 573
Oſculum uteri ad coxã inclinans 359
Oſculum uteri complicatum 367
Oſculum uteri inflammatum 362
Oſculo uteri mẽbrana præpoſita 319
Os appellatum dens 414
Os caudatum fractum 632
Os coxæ 82
Os femoris 81
Oßis raſura ad ſecũdam uſq; laminam 201
Oſſa auulſa integrè reſtitui non poſſunt 627
Oſſa digitorum & manus 81
Oſſa tibiæ duo ibidem
Oſſa uerticulorum 82
Oßium capitis ruptio 582
Oßium coauctio 644
Oßium generatio 56
Oßium humani corporis numerus 82
Oßium morbi obſcuri 8
Oßium utilitas 85
ex Oui luteo uolucres 54
Ouorum quæ incubantur ſimilitudo ad puerum 52

P

Palati conſideratio 571
Palati inflammatio 203
Paluſtres urbes mutationibus afficiuntur 105
Palpebrarum ficus 427
Palpebrarum ſigna 533
Palpitationes manuum 513
Panis bis coctus 271
Panis boni notæ 256
Panis differentiæ 15
Panis inuentio 11
Papulæ uariæ 166
Paribus diebus deorſum prodeant quæ 168
Pariendi modus 54
Pars terræ inferna, æſtate frigida 51
Partes corporis quædam ſunt quæ celeriter ſanguinem emittunt 22
Partium affectiones iuxta ipſarum figuras 19
Partium corporis mutua affectio 88
Partium corporis notæ 582
Partium extremarum frigidatis notæ 535
Partus nouimeſtris uitalis 60
Partus octimeſtris lethalis ibidem
Partus pueri ex defectu alimenti 54
Partus ſeptimeſtris uitalis 60
Partus concußio 478
Partus debilis ratio 42
Partus mancorum ratio 62
Partus purgamenta non purgata 323 & 324
Partus purgamenta plura 325
Partus ratio 53
Partus ſeptimeſtris ratio 61
Partui auxiliaria 66
ante Partum dyſenteria ſalubris 486
à Partu quæ purgationes et cur ſequantur 46
ex Partu quæ laborant maxime 54
Partus difficiles 322
Parentibus uxorum cuſtodia non committenda 676
Patella quæ & mela 91
Pati & agere propinqua 165
Pauperes apud Scythas fœcundiores diuitibus, cur 115
Peccata in morbis non facilia cognitu (550
Pecora Aſiæ 111
Pectoris dolor firmatus 574
Pectoris glandulæ mammæ 81
Pectoris natura 82
Pectoris rubores 579
Pedis luxati repoſitio 658
Pedum articuli 91
Pedum articuli quõ reponendi 657
Pedum frigiditas quid ſignificet 502
Pelecini in frumento naſcuntur 375
Pellicula genituræ 44
Pelliculæ cordis 77
Pellicularum generatio 58
Pellicularũ circa fœtus diuerſarum ratio 44
Penicillus ſtanneus cauus 208
Peregrinis opitulandum medico 28
Perfrigeratio aquæ decoctæ 460
Peripneumonia 222.516
Peripneumonia non ante pubertatem 583
Peripneumoniæ conſideratio 577
Peripneumoniæ curatio 95
Peripneumoniæ generatio 94
Peripneumoniæ cum lethargo coniunctio 219
Peripneumonicus quidam 472
Peripneumonicorum lingua 470 & 473
Permutati uictus mala 14
Peplus albus quid 354.150
Peſſus bubulæ carnis 308

Peſsi nigri 306
Peſsi ſcillæ forma 309
Peſsi ſubdititij 348
Phaetuſa Pythea uxor fœcũda, barbata euaſit 467
Phagedenæ unde oriuntur 105
Pharmacum corroſiuum 384
Pharmacum familiariora trahit 32
Pharmacum nigrum 384
Pharmacum nigrum ad caput 357
Pharmaci uis nimia perdit 446
Pharmaca purgatiua calfaciunt capita (98
Phar. quæ periculoſa 253
Pharmacis fortib. ubi abſtinendũ 101
Pharmacorũ ſpecies ex terra multæ 6
Phaſis fluuius ſtagnantiſs. 112
Philoſophus eſt medicus 24
Philoſophorum de natura hominis opiniones falſæ 30
Phrenes græcis unde 179
Phrenitides 220
Phrenitidis generatio 293
Phreniticorum prænotiones 642
Phreneticorum mors 294
Phyſici ſtudium 393
Pica prægnantium 68
Picatum ceratum ad quid 366.373
Pili ex corpore quõ extirpandi 385
Pili in glandulis 78
Pilorum ratio & formatio 47
Pinguis ut fias quid agendum 38
Piper indicũ oculorũ pharmacũ 346
Piper perſis quid 381
Piſcium pinguedo quæ peſsima 261
Pituita alba 216
Pituita augetur hyeme & cur 32.33
Pituitæ coalitus in nobis calor 10
Pituita ex capite liqueſcens 194
Pituita frigidiſsima 32
Pituita humoris ſpecies 40
Pituita in utero 375
Pituita plena acetabula 329
Pituita repleti uteri 329
Pituita ſimilis genituræ 479
Pituita uiſcoſiſsima 32
Pituitæ defluxus cauſa 177
Pituitoſa prægnans 321
Pituitoſi menſes 315
Planities alta quos gignat 117
Plãtæ ex terra familiariora trahũt 33
Plantarũ generatio ex ſeminibus 49
Plantarũ hominumq́; eadẽ natura 52
Platæenſium oleum 339
Plechas 645
Pleuritis 246
Pleuritis non ante pubertatem 583
Pleuritis ſine ſputo 192
Pleuritidis conſideratio 576
Pleuritidis curatio 95.492
Pleuritidis generatio 94.191
Pleuritidis in tabem ac ſuppurationem tranſitio 525
Pleuritidis ſpecies multæ 224
Pleuriticus quidam 472
Pleuriticorum purgatio 492
Plumbi ad clauiculam fractam alligatio 628
Pluuia aqua in aërem tranſit 108
Pluuiæ generatio ibidem
Pluuialium aquarum uſus ibidem
Podagra non ante pubertatem 583
Podagricorum conſideratio 553
Podagricorum reſtitutio 529
Polenta 256
Polypus uino ſuffocatus ad quid utilis 303
Polypus naſi 246
Pomorum eſus noxius 449
Porcinæ carnes prauæ 508
Porci eſus quid faciat 466
Potentia temporũ anni medico ſcienda 104
ex Potentijs affectiones oriuntur 19
Poteſtas res mala 695
Potus nutrit 118
Potus humores generat 228
Potus ſanis & ægris diuerſus 11
Potus uberior ſanat aliquando 6
Potus appetentia 232
Potus temperamentum unde 12
Potu acceruatim irruente tuſsis excitatur 76
Potuum iucunditas ſpectanda 519
Potuum ratio 507
Potiones frigefactoriæ xxiij. in febrib. ardentibus 227
Potiones paratas habere debet medicus 25
Præcordij notæ 534
Prædictiones ante morbi ſtatum non ſunt tutæ 550
Præeminentia diuina in medicina 24
Prægnans biliosa 321
Prædictiones uariæ 549
in Prædictionibus prudentia adhibenda 550
Prægnantis caput quale 320
Prægnantis affectio & curatio 470
Prægnantis cognitio 527
Prægnantis menſes 396
Prægnantium affectiones 583
Prægnantium morbi 320
Prægnantium notæ 67.583
Prægnantium ſigna mala 545
Prægnantium pica 68
Prægnantis ſuffocatio 322
Prægnantib. menſes prodire malũ 320
Prægnantibus menſes cur non prodeant 44
Prænotio ãni ſalubris aut morboſi 109
Præoccupatio morbi unde 9
Præſentia & preterita conſiderat medicus 7
Primiparæ citius pariunt 53
Primip. ex partu laborãt maximè 54
Principium corporis nullum 88
Principium medicinæ 25
Principium morborũ ſedandum 98
Principium uenarum nullum 85
Principia morborũ conſideranda 251
Principij artis ratio 184
Principia morborum tria 237
Principijs obſiſtendum 245
Principalis uena arteria 86
Profluuij alui curatio 39
Profluuiorum alui conſideratio 558
Prolis cauſa quando concumbendum 316 & 318
Promptitudo medici contemnitur 20
Prudentia naturæ quanta 9
Prudentiam mammis ineſſe 421
Prurigo corporis 445
Pruriginoſarũ puſtularũ medela 477
Ptiſana integra 214
Ptiſana ſtatim à medicamento exhibenda 493
Ptiſanæ dandæ ſcopus uires ægri ſunt 492
Pudendi notæ 536
Pudenda ex ulcere obturata 326
ad Pudenda arcta medicamenta 367
Pudenda ulcerata quæ iuuant 303
Puer alimentum unde habeat 49
Puer monſtroſus 445
Puer procedit in caput 53
Pueri motus quando 48
Pueri mortui in utero ſigna 67
Pueri in utero periculũ dũ uertitur 64
Pueri ſitus in utero 52
Pueri ſuctus in utero 57
Pueri comitiales 176
Pueri cur non coeant 40
Pueris calculum generat lac 109
Pueris cor quod hepar 230
Pueris mutatio periculoſa 65
in Pueris quæ urina peſsima 471
Puerorum diete ratio 74
Puerorum excrementũ primum 510
Puerulorum infantium uictus ratio 38
Puerperæ recens enixæ 72
Puerperij purgationum menſura 337
Pulmonis figura ſpongiformis 19
Pulmo natura frigidus 76
Pulmo natura ſiccus 97
Pulmo repletus 212
Pulmo tumens præ calore 220
Pulmonis aorta 94.578
Pulmonis alimentum 162
Pulmonis Eryſipelas 187
Pulmonis generatio 57

Pulmonis hydrops 213
Pulmonis morbi unde generentur 86
Pulmonis ruptio 210
Pulmonis ſtructura 75
Pulmonis tuberculum 187
Pulmonis tubercula gibboſitatis occaſio 636
Pulſationes uenarum 163
Pulſatiles uenæ temporum 89
Puncturarũ capitis conſideratio 560
Pupillarum affectiones 557
Purgationi admittẽdæ inepti qui 509
Purgationi uenæ ſectio quando præmittenda 501
Purgamẽta partus ad thoracem & caput 326
Purgamenta partus non purgata 323 & 324
Purgamenta partus pauciora 325
Purgatoria menſium 308
Purgantia medicamenta quando noxia 500
Purgantium medicamentorũ ratio 32
Purgantiũ medicamentorũ uſus 522
Purgatiua pharmaca caput calfaciunt 98
non Purgari morbi principium 237
Purgandum ſuperne & inferne quando 452.480
Pus diffuſum quando 187
Pus in tunica quando ibidem
Puris eruptio ex pulmone 226
Puris natura 163
Puris notæ 535
Puſtulæ in uteri oſculis 382
Puſtulæ in febrib. per totũ corpus 566
Puſtularũ pruriginoſarũ medela 477
Putare, ignorantiæ ſignum 24
Pythocles medicus 45
Pyramidis figura cor 75

Q

Quadragenarij abortus 62
Quadragenarij numeri uis 63
Queſtio anceps de uictu 15
Qualitas eorum quæ purgantur 517
Qualitatum facultates 56
Qualitates primæ non cõſtituunt medicinam 14
Qualitates primæ nõ ſunt ſcopus medicinæ 10
Qualit. ſecundæ primis fortiores 16
Qualitatũ omniũ particeps annus 33
Qualitatum ſecundarum exceſſus hominem lædunt 15
Qualitatum ſecundarum facultates omnium malorum homini cauſa 17
Quartana annua 417.463
Quartana febris 249
Quart. magno morbo liberat 462
Quartana quando non diuturna 36
Quartanæ febres 399
Quatuor acuti morbi 246
Quatuor humores 228
Quat. loci purgationis humorũ 233
Quatuor modi elapſi è coxa fœmoris (642
Quatuor morbi regij 276
Quatuor ſpecies humorum 40
Quatuor uiæ ulcerum 22
Quatuor uenarum paria 84
Quies ſanat aliquando 6
Quies ineſt medicinæ 24
Quinq; extremitates hepatis 82
Quinq; morbi ſplenis 274

R

Radix ita per ſe appellata inter ſimplicia 356
Radix nigra aſpalathi ad quid proſit 376
Raſuram frigefacere 218
Ramorum generatio in arboribus 50
Ramificatio corporis partium 45
Ratio actiones abſoluit 8
Ratio alimenti 58
Ratio artificium producit 24
Ratio exercitiorum iuxta tempora 38
Ratio recta ſemper ſequenda 520
Ratiocinatio in medicina quid 27
Ratiocinatione morbi cognoſcuntur 9
Recentes morbi facilius curantur antiquis 99
Reciduæ ex nõ ſincerè indicatis 435
Reciduæ unde fiant 519
Recordamur quæ libenter 11
Rectum & non rectum artem conſtituunt 6
Rectum inteſtinum 75
Recti & non recti ratio 182
Regio mutat naturam 117
Regio pinguis aquoſa ibidem
Regionum aridarum qualitas ibidem
Regius morbus 516.582
Regij morbi curatio 97
Regij morbi quatuor 276
ſub Regibus uiuere homines facit imbelles 113
Repletio Cerebri doloroſa 218
Repoſiti humeri curatio 625
Repoſitiones quibus faciles uel difficiles 624
Res precioſiſſima ſanitas 39
Reſponſio ferox in moderato 543
Reſp. medicinæ præter ignominiã nullam pœnam conſtituerunt 3
Reuerentia ineſt medicinæ 24
Renes urinam percolant 83
Renum generatio 57
Renum glandulæ 79
Renum ſtructura 75
Ricini ulceris 210
Rigoris ſignificationes 563
Rigori ex partu quæ medentur 304
Rigores in mulieribus 459
Rigores quomodo fiant 528
Riphæi montes 114
Riſus Democriti fuſiſſimus 680
Riſus inſaniæ ſignum 676
Riſus medicum oneroſum reddit 21
Riſu deſipere 529
Robur ex temperamento cõtingit 15
Ruber fluxus mulierum 352
Rubores pectoris 579
Rubicundi circuli in tibijs 574
Ructus acidus 529
Ructus acidus bonus 413
Ructus acidus unde 417
Ruptio pulmonis 210

S

Sacer morbus cur 172
Sacri morbi præſenſio 177
Vide in uoce Morbus
ex Sale uomitorium 487
Salſum ineſt homini 15
Salſarum aquarum qualitas 107
Salſamentum Gaditanum 271.274
Saliuæ generatio in articulis 58
Salſuginoſa calida 102
Salubris anni prænotio 109
Saluberrimus annus qui ſit 109
Sanguis à partu qualis eſſe debet 46
Sanguis autumno pauciſſimus in homine 33
Sanguis ex contrario erumpens malum 547
Sanguis humoris ſpecies 40
Sanguis non eſt calidus natura 77
Sanguis quando non congelatur 57
Sanguis redundans alimentum 162
Sanguis uere augeſcit 33
Sanguinis è naribus fluxus 568
Sanguinis eruptiõis futuræ ſigna 547
Sanguinis filij qui 80
Sanguinis fluxus ab articulis 352
Sanguinis fluxum ex naribus ſoluit uenæ ſectio 548
Sanguinis fluxio è nare æſtate contingit 33
Sanguinis generatio 231
Sanguinis grumi in utero 301
Sanguinis ſputo conferentia 579
Sanguinis ſputum de hepate 580
Sanguinis ſtillæ malæ 564
Sanguinis ſtillationes 575
Sanguinis uomitus 559
Sanguinis uomitus de pulmone 580
Sanguinis uomitus ex partu 327
Sanguinis uomitus ſterilibus commodus 585
Sanguini ſiſtendo 509
Sanus homo temperamento facultatum 31

Sanum ac ægrotum lædunt edulia fortiora 12
Sanorum ac ægrorũ uictus collatio 13
Sanitas res preciosiſſima 39
Sanitas unde ſit 233
Sanitatis exercitium in duobus conſiſtit 461
Sanitatis morborum uitæ ac mortis eadem ratio 63
Sapientia ex doctrina 24
Sapientiæ dentes 58
Sapientiæ medicina copulanda 24
Sapientiæ utilitas 23
Satyriaſmus 522
Sauræ uiminea texturæ 657
Sauromatæ ac eorum fœminæ 113
Scalpro ad ſcarificãdum quõ utendum (22
Scapulæ 90
Scapulæ natura 82
Scientia communis ars non eſt 12
Scientia imperata facere cogitur 102
Scillæ peſſi forma 309
Scopus medicinæ qualitates nõ ſũt 14
Scortatio dyſenteriam ſanat 488
Scribendi ratio & modus certus 100
Scyriæ capræ 327
Scythia in Europa 113
Scythæ fului 114
Scythæ Nomades 113
Secretionum ſpecies ſupernæ 167
Sectio dextrarum partium periculoſior 226
Sectio & uelocitate & tarditate utitur 21
Sectio uenæ nociua 582
Sectiones multæ tardam chirurgiã uolunt 21
Secandi ratio ibidem
Secandi uenæ ratio 84
Secunda anginæ ſpecies 502
Secunda quando appellatur 45
Secunda relicta in utero 327
Secundæ excuntis ratio 66
Secundæ extractio 67
Secundæ hærentes 303
Secundæ morantes quõ trahendæ 327
Secundarum expulſio 527
Sellæ medicorum 21
Semen ex omni corporis parte procedere 112
Semen uelut fauus 82
Seminis collectio ubi fiat 87
ex Semine plantarum generatio 49
Semitertiana febris 485
Semitertianarum febrium modus 398
Semiperfecta abſoluere artis eſt 5
Seniores comitiales 176
Seniorum affectiones mitiores 190
Senecta anguis quid 342
Senſu corporis uictus modus collig. 13
Sententia Hippocratis de uarijs prædictionibus 549
Sermonis facultas unde 59
Serpentis ſemen 352
Serpiginoſa ulcera quæ 23
Septem coſtæ ueræ 90
Septem dierum humana uita 60
Septem quadragenarijs decimeſtres pariuntur 65
Septimo anno completio dentium 61
Septenario dierũ morbi iudicãtur 64
Septenario natura ſubiecta 61
Septenarij ætatis humanæ 98
Septimeſtris partus ex pelliculis ſecedens 61
Septimeſtris partus uitalis 60
Septum tranſuerſum 75
Septũ tranſuerſum hepati adnatũ 85
Seſamoidis uſus 509
Sex medicinæ duces 3
Siccum quod ipſum in ſeipſo non inuenitur 16
Sicci alimenti uis 163
Sicca lædunt magis quam humida 12
Sicciſſima maxime reſonant 59
Silphium in Ionia & Peloponeſo non naſcitur 229
Silphij uires 508
Simile ad terram 229
Simile artificioſum 231
Similia egregia 239. 310
Similia ſemper accedunt ſimilib. 46
Similitudo uaticinatiõis ad medicinam 490
Similitudinis formarum ratio 42
Simplicium facultates memoria tenere debet medicus 25
Simplicium repoſitio 678
Singultus in febre ardente 513
Siræum uinum 334
Sitis exemptæ mala 585
Sitis medela 39
Sitis ſanat aliquando 6
non Sitire quæ faciant 459
Smegma ad caput 197
Solem in ſomnis uidere quid pati 157
Solitudo ſcythica 113
Solſtitia periculoſa 110
Somnus ſanat aliquando 6
Somni notæ 536
Somni ratio 518
Somnium Hippocratis 677
Somnia diuina quæ 156
Somnia uenerea 40
Somniorum ac inſomniorum differentiæ 157
Somniorũ interpretat. certitudo ibid.
Sophiſtarum quorundam opinio de medico 18
Soporis conſideratio 569
Sorborum aqua 508
Sorbitiones non cõducentes morbo incrementum præbent 12
Sorbitiones non primis diebus dandæ 495
Sorbitionum inuentum 12
Sphagitides uenæ 84
Spes conceptus falſa 559
Spinæ concuſſio 641
Spinæ fluxus mala 95
Spinæ medullæ affectæ conſid. 556
Spinæ natura 82. 637
Spinæ obliquatio extra 639
Spinæ obliquatio intrò 640
Spinam uenæ omnes petunt 86
Spiritus ad manum 473
Spiritus delator 10
Spiritus intus duplicatus 414
Spiritus nutrit 118
Spiritus offendens 311
Spiritus per uulnus 587
Spiritus qui retrahitur 545
Spirit. ſimplex pro denſo poſitus 94
Spiritus conſideratio 572
Spiritus notæ 534
Spiritum habet genitura 43
Spiritũ habent caleſcentia 43
Spiritus omnes ab aqua 51
Spirituoſa præcordia 439
Spirituoſi 509
Spirationi umbilicus deſtinatus 44
Splen aquoſus 330
Splen cauus 232
Splen magnus 249
Splen uenoſus 232
Splenis conſtitutio 57
Splenis magni conſideratio 561
Splenis morbi quinq; 274
Splenis uenæ 88
Splenem attenuantia 274
Splenici affectio 487
Splenes parui 435
Splendor quis fugiendus 21
Spontaneum nobis cauſæ non eſt ſpontaneum 161
Spontanea quæ 183
Spuma in ſtrangulatis 520
Sputi notæ 537
Sputa rotunda 463
Squatinæ pellis 72
Screatio frequens 571
Scripta aliena reprehendendi libido 5
Stadij ſpatium mutat aerem 106
Stercus bubulum calfacit uterum 103
Stercoris bubuli forma ad ſuffitus 298 & 348
Stercus ſecunda die in ſano exit homine 236
Sternutationis cauſa 531
Sternutationum notæ 537

Sterilitas accidit uenis quibuſdam inciſis 115
Sterilitatem inducit equitatio 115
Stillationes ſanguinis 575
Stillamenti uſus ad lachrymas oculorum 166
Stomachus ueſicæ 314
Stomachus uteri 66
Strangulatio uteri 378
Strangulare ſe uolentium curatio 99
Stratum frigori expoſitum habere ulcerat 415
Strepitus apud ægrotos uitandi 26
Strumæ ab anno quadrageſimo non fiunt 583
Strumarum generatio 78. 79
Studium medicinæ cur difficile ſit 100
Subdititia ad purgationes 71
Subdititium molliens 72
Subitæ mutationes uitandæ 494
Sublimium locorum aquæ optimæ 107
Subterranearum rerum ſcientia incerta 11
Succeſſus fortuitus 183
Succeſſu memorabilem indoctus aſſequi nequit 102
citra Succeſſum ratio ſequenda 520
Suctus pueri in utero 57
Suctus in uentre 444
Sudor humorum calidorum exhalatio 10
Sudoris cauſæ 191
Sudoris notæ 534
Sudores iudicatorij 510
Sudores optimi qui 510
Sudores qui boni & contra 523
Sudorum ſignificationes 512
Suffitus ad uteros 70. 298. 377
Suffitus inſtrumenta 316
Suffimenta uteri 70
Suff catio prægnantis 322
Suillæ carnes quales 508
Suffocatio uterorum repentina 319
Summa repoſitionum omnium 656
Summa rerum fortiſſima 15
Summa ſuppurationum 538
Superfœtationis ratio 66
Superſtitionem reijcit medicina 24
Superſtitioſa morbi ſacri curatio 172
Suppurati ex angina 201. 202
Suppurati ex uulnere 579
Suppurati quō fiant 94
Suppuratorum cognitio & notæ 95. 535. & 538
Suppuratorum curatio 510
Suppuratorū interiturorū notæ 538
Suppuratorum ſectio ac uſtio 529
Suppurationes ex peripneumonia 578
Suppurationum notæ 535. 538
Surditatis ſignificatio 543
Suſpenſio ex ſcala ad trabem 653
Suturæ capitis 90
Suturarum læſarum cognitio difficilis 448. 582
Sydus non parum apparens in ſomnis 437
Sydere icti 219
Syderati qui 219. 578. 581
Syderationum tempus 530
Symptomata cerebri 39
Symptomatum faciei ſignificationes 570
Symptomatum febrium conſid. 566

T

Tabes coxendicum 567
Tabes quibus fit 525
Tabes rhenalis 266
Tabis generatio 80. 94
Tabidus morbus 563
Tabidorum notæ 580
Taciturnitas decet medicum 20
Talenta decem Hippocrati promiſſa 678
Tali ſubditij nigri qui & peſſi 348
Tarditas in uſtione laudabilis 21
Telorum extractio 23
Templa dijs cur erigantur 174
Temporum dolentium conſid. 561
Tempus articulationis 46
Tempus dux medicinæ 3
Tempus in medicina quid 27
Temporis circumſtantia quantū in homine poſſit 33
Temporis uis 24. 492
Tempora eadem alijs mortis, alijs uitæ 64
Tempora naturam mutant 117
Tēpora uitæ, mortis, ſanitatis ac morborum eadem 63
Temporum anni conſtitutiones 521
Temporum anni ratio habenda medico 104
Temporum cognoſcendorum difficultas 23
Temporum mutationes 520
Temporū mutationes mentem inquietant 112
Temporum occaſiones 182
Temperata hominem non lædunt 15
Temperata omnia meliora in homine præter frigidum & calidum 18
Tempeſtatū notiones ex morbis 171
Teneſmus 251
Terra ſimilis uentriculo 160
Terræ pars inferna hyeme calida cur (50
Terræ qualitas cōſiderāda 104
Terram combuſtam uidere in ſomnis 159
Terram moueri ſibi uideri 159
Terram reſipiūt terræ naſcentia 117
Terriculamenta uidere 168
Tertiana febris 205. 248
Tertiana exquiſita 567
Tertianæ febres 399
Teſtacea lenticulæ uaſa 299
Teſtium notæ 536
Teſtium obligatio 70
Teſtudinis marinæ cerebrum 343
Teſtudinis marinæ hepar 340
Thaſi morbi 397
Therſitas omnes eſſe 681
Thorax hepar continet 8
Thorax maxime ſenſu præditus 88
in Thoracem fluxus mala 94
Tibiæ oſſa duo 81
Tibia genu os 91
Tibicinæ formido 484
Tonſillæ 79
Tonſillarum ulcera 74
Torminum ratio 167
Torporum capitis conſideratio 560
Tractio bilis ad folliculū ī hepate 230
Tranquillitas in morbo longitudinem ſignificat 30
Translatio culpæ inconſiderata 7
Tranſmotiones uterorum uariæ 358
Tremores conuulſorij 575
Tres oculorum tunicæ 89
Tribus conſtituuntur corpora 465
Troxima quæ ſint 274
Tubercula circa aurem 460
Tubercula pulmonis 579
Tubercula ſupra inguen 311
Tuberculorum ratio 22
Tuberculorum collectiones poſſe impediri 22
Tumor à fluxu uteri ſedato 352
Tumores uulnerum ac ulcerum 418
Tumores uteri ex partu 323
Tumorum inflammatorum notæ 535
Tumorū molliū ſignificationes ibidem
Tumorum ſignificatio 528
Tuſſis excitatur potu aceruatim irruente 76
Tuſſis in reſolutionem deſinens 442
Tuſſis permutatio 443

V

Vaccæ nigræ lac 345
Vaccæ nigræ lac quibus medetur 303
Vacuatio multa habet mala 13
Vacuitas thoracis 8
Variæ uteri affectiones 305
Varietas medicinæ 6
Varix circa tibiam non ante pubertatem 583
Varices ſanguinis fluxum non facile ſiſtunt 22
Vaſa uacuāda ab initio morborum non ſunt 495

Vaticinationi medicina cognata 677
Veſtium uariorum uſus 654
Velocitas in uſtione laudabilis 21
Vena caua 89
Vena ex ſiniſtris 88
Vena hepatitis 84.192
Vena humeralis 85
Vena magna 75
Vena neruus fit 86
Vena principalis arteria ibidem
Vena ſanguiflua 83
Venæ ſecādæ ratio & modus 22.84
Venæ ſectio nociua 582
Venæ ſectio quàm longiſſimè à loco dolenti 84
Venæ ſectio quando purgationi præmittenda 501
Venæ ſectio ſoluit naris fluxum 548
Venæ uſtionis ratio 99
Venæ cauæ duæ 56
Venæ craſſæ 84
Venæ infœcundos reddentes 90
Venæ multæ in carne 8
Venæ omnes ſpinam petunt 86
Venæ ſplenis 88
Venæ temporum pulſatiles 89
Venæ uentris 84
Venarum communicatio 90
Venarum declaratio 85
Venarum diſtributio de capite 89
Venarum generatio 56
Venarum morbi leues 90
Venarum paria quatuor 34.84
Venarum principium nullum 85
Venarum pulmonis uarices 185
Venarum pulſationes 163
Venarum ratio 47.83
Ven. ſectio iuxta aures infœcūda 40
Venarum ſuperuomitus 195
Venarum utilitas 85
Venas habent maxillæ ibidem
Veneris utilitas 481
Venerem magis excitat coitus multus (49
Venerea ſomnia unde 40
Venter calidus eſt 102
Venter cibum & potum recondit 91
Venter proximus in doloribus purgandus 462
Ventris calidi colliquationes 508
Ventris ſtructura 75
Ventris ſuctus 444
Ventris uenæ 84
Ventriculi morbi obſcuri 8
Ventriculo in ſiniſtro cordis mentis ſedes 77
Ventriculo ſimilis terra 169
Ventriculi corporis plures 8
Ventriculi duo cordis 76
Ventus in utero 378.383
Venti calidi qui 104
Ventorum morbi 170
Ventorum mutationes 178
Ventorum ratio medico cognoſcenda 104
Ver conceptui aptum 70
Ver poſt ſiccam aut pluuioſam hyemem quale 109. 110
Vere ſanguis augeſcit 33
Veratri uſus 678
Veratrum quibus dandum 506
Veratri uſus ſanis nociuus 685
Verecundia ineſt medicinæ 24
Veritatis cultus 677
Vermes carnium 339
Vermes ſtercorarij 69
Verticis dolentis conſideratio 561
Verticula extra & intrò nō facile expelluntur 638
Verticulorum numerus 90
Verticulorum oſſa 82
Vertiginum conſideratio 560
Veſica intercepta 546
Veſicæ fluxio morbos quomodo oſtendat 10
Veſicæ inflammatæ notæ 539
Veſicæ ſtomachus 314
Veſicæ ſtructura 75
Veſicam fibræ implent 91
ad Veſperam exacerbari quid 437
Veſpera augeri mala 479
Veteris medicinæ ars nō reijciēda 14
Via genituræ in pudendo 40
Via medicinæ certa 11
Victus efficit et alterat corpus 14.15
Victus ægris & ſanis diuerſus 11
Victus modus ex ſenſu corporis colligitur 13
Victus ægrotorum 12
Victus Nomadum 113
Victus ægrorum ac ſanorū collatio 12
Victus conſueti mutatio 507
Victus permutati mala 14
Victus prioris conſuetudo adaucta 493
Victus ſanorum ratio 13
ex Victu ferino morbi 11
in Victu conſuetudo in morbis acutis quæ ſpectanda 494
Victuri ex morbo ſigna 514
Vigilia ſanat aliquando 6
Vigilantiæ laus 23
Vilia uulgo putata difficilima 117
Vinum cedrinum 379
Vinum Coum 271
Vinum meracum hominem debiliorem reddit 18
Vinum modicum quæ ferre poſſint aque 107
Vinum Pramnium 328
Vinum tedaceum 312
Vini albi uinoſi uires 497
Vini fului auſtert uires 497
Vini odor ægrotis grauis 26
Vini uſus 166
Vina ut caſtigentur 256
in Vinoſo uomitus non ſedandus 99
Viri quàm mulieres coitu magis delectantur 41
Vir calidior fœmina 310
Viro tenerior mulier ibidem
Viris mutatio periculoſa 65
Virilium morborum ac muliebrium cura, differt 331
Virga ſtannea ad formam acus inſtrumentum 203
Virgo calculoſa 306
Virgini menſes quomodo ciendi 72
Virginum menſtruarum ratio 40
Vires morborum conſiderandæ 318
Virium agnoſcendarum difficultas 23
Viſcerum dolor ex labore proueniens quomodo curandus 39
Viſus quàm auditus fidem ſyncerïorem facit 10
Viſus nutrimentum 89
Viſus ratio 59.89
Viſum debilem infeſtat ſplendor 21
Vita humana ſeptem dierum 60
Vitæ humanæ fontes 76
Vitæ, mortis, ſanitatis ac morborum tempora eadem 63
Vitiligo non ante pubertatem 583
Vlcus aphtha dictum 584
Vlceris calloſi cura 99
Vlceris fungi 209
Vlceris ferini curatio et generatio 98
Vlceris notæ 534
Vlceris ricini 210
Vlcera calida gaudent 165
Vlcera carnem ſuperexcreſcentia 25
Vlcera in pudendis 304.383
Vlcera in utero à partus purgamentis 324
Vlcera pudendorum quomodo ſananda 349
Vlcera pueris commoda 175
Vlcera tonſillarum 74
ad Vlcera uteri collutiones 344
Vlcerum uteri cura pro ratione corporis 333
Vlcerum inflammatio ſeptenario finitur 61
Vlcerum oculorum conſid. 557
Vlcerum tumores 418
Vlcerum uiæ quatuor 22
Vlcerum uteri illitio 332
Vmbilicus ſpirationi deſtinatus 44
Vmbilici dolor 479
Vmbilico puerum nutriri 65

Vndecimus

Vndecimus menſis unde partui contin gat 65
Vndecimeſtris partus 65
Vnguentum ceratum 367
Vnguis inſtrumentum 66
Vngues pueris deficientes ibidem
Vnguium formatio 47
Vnguium generatio 58
Vnum eſſe hominem, eſſe nõ poſſe 30
Vnum idq; infinitum eſſe hominem dixit Meliſſus ibidem
ab Vno non fieri generationem 31
Volſellarum uſus 22
Volucriũ generatio uelut hominũ 54
Voluptas coitus unde 39.40.87
Voluptuaria gens Aſiani 111
Volulus 250
Volulus non ante pubertatem 583
Voluuli generatio 80.92
Voluuloſi 581
Vomitus bis menſe fiat 38
Vomitus in uomente non ſedandus 99
Vomitus lumbricorum 560
Vomitus ſanguinis 448.531.559
Vomitus ſanguinis de pulmone 580
Vomit. ſanguinis ex partu 303.327
Vomitus ſanguinis ſterilib. utilis 585
Vomitus fluxionibus ex capite conducit 99
Vomitus notæ 585
Vomitus prænotiones 537
Vomitu pituita reiecta ſimilis genituræ 479
Vomendi ratio 38
Vomitorium ex aquis 487
Vocis uariæ affectiones 571
Vocis & teſtium ſocietas 419
Vocis interceptio 543
Vocem obſeruat medicus 10
Vocis priuatio ex ebrietate 200
Vociferatio affligit 30
Votis fortuna non conciliatur 102
Vrina cinerem referens 474.476
Vrina indicatoria 511
Vrina quæ in pueris peſſima 471
Vrinæ in febribus indicia 524
Vrinæ mutatiões in febrib. 503.512
Vrinæ prænotiones 536
Vrinæ ſtillicidium 252
Vrinæ ſtillicidiũ quõ ſanandum 304
Vrinæ ſtillicidio quõ medendum 383
Vrinam rhenes percolant 83
ex Vrina ueteri fomentum ad uteros 363
Vrinæ conturbatæ 487
Vrinæ denſæ ibidem
Vrinæ erui loturæ ſimiles 480
Vrinæ indicant curationem 503
Vrinarum conſideratio 552
Vrinarum malicia 427
Vrinarum ſignificatio 530
Vrendi ratio 21
Vſta uena ſanguinẽ cur nõ emittat 99
Vſtio carnis coſtarum mucoſæ 642
Vſtio humeri luxati 626
Vſtio per buxeos fuſos 274
Vſtionum curatio 626
Vſturæ cutis menſura ibidem
Vſtoria ferramenta 626
Vterus ex partu ulceratus 328
Vterus ſuppuratus 69
Vteri aſcenſus quõ curandi 103
Vteri auerſi curatio ibidem
Vteri deſcenſus quõ curandus ibidem
Vteri bilem quæ purgent 345
Vteri dolor cum cibi faſtidio 302
Vteri emoti locus 367
Vteri mollitura 71.380
ad Vteri morbũ omnẽ quæ bona 303
Vteri muliebriũ morborũ cauſæ 302
Vteri nutus ad uentrem ibidem
Vteri os concluſum 300
Vteri os diſtortum 317
Vteri os hians 302
Vteri os ulceratum 303
Vteri oſculum ad coxã inclinans 359
Vteri oſculum complicatum 367
Vteri purgationes 304
Vteri ſtrangulatio 378
Vteri ſtrangulationis cognitio 510
Vteri ſuffimenta 70
Vteri tranſmotiones uariæ 358
Vteri tumores ex partu 323
Vteri uariæ affectiones 305
ad Vteri ulcera collutiones 344
Vtero ex partu inflammato quæ conducant 345
Vtero ſi grumi ſanguinis inſint quomodo faciendum 301
Vterum purgantia 309
Vterum quæ inflent 395
Vteri ad caput allapſi 302.357
Vteri ad cor progreſſi 304
Vteri ad coxam decurrentes 364
Vteri ad crura 302
Vteri ad hepar conuerſi 357
Vteri ad inguina incumbentes 365 & 380
Vteri ad latera allabentes 309.358
Vteri ad pedes conuerſi 368
Vteri ad ſedem cõuerſi quomodo medendi 303.365
Vteri ad ſeptum tranſuerſum ſedentes 379
Vteri ad ſtomachum 311
Vteri concluſi 370
Vteri conuoluti 368
Vteri cor petentes 357
Vteri extra naturam 366
Vteri extra pudendum elapſi 366 & 367
Vteri grumoſi 371
Vteri hiantes 371
Vteri hiantes conceptioni impedimento 386
Vteri inflati 301.322
Vteri inflammati 303.372
Vteri in lumbis 359
Vteri indurati 300
Vteri leuigati 302
Vteri leues 386
Vteri nimis aperti 317
Vteri obdurati 369
Vteri obliqui 301
Vteri obtorti ibidem
Vteri pituita repleti 329
Vteri præcordijs ſuccedentes 357
Vte. qua cauſa externa moueãtur 365
Vteri quomodo purgandi 303
Vteri quomõ ſuffocentur 314
Vteri ſuffocantes 305
Vteri tranſuerſim ſiti 365
Vteri tranſmoti 303
Vteri ulcerati 331
Vteri collutionum menſura 383
Vterorum loco motorum morbi uarij 364
Vterorum prolapſus 73
Vterum uehemens exulceratio 333
ad Vteros fomenta 361
Vteris extra pudendum elapſis quomodo medendum 397
Vtris inſtrumentum 640
Vua morbus 541
Vulgo utilia putata difficillima 117
Vulgi iudicium de medico ægroto 20
Vulnus quid 257
Vulnere ſuffocati 579
Vulnera urbana à militaribus differunt 556
Vulnerũ in articulis cõſideratio 556
Vulnerum capitis conſideratio 555
Vulnerum tumores 418
Vulnerati 581
Vulneratorum notæ 583
Vultus Medici ut compoſitus eſſe debeat 20

FINIS

ERRATVM

Pagina 384. uer. 20. pro occultatoris, lege ocularia.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SERIES CHARTARVM.

*abcdefghiklmnopqrstuxyz. ABCDEFG HIKLMNOPQRSTVXYZ. Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo. Omnes terniones præter Nn, qui eſt duernio.

BASILEAE PER [redacted] NIC. EPISCOPIVM MENSE MARTIO M. D. XLVI



107

FINE

Digitized by Google

R. SALVAREZZA
RESTAURO
Via Val Bassina, 68
Tel. 889.221

Google